CREAREA ȘI CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN RSSM

Studiu, documente şi materiale

Volumul I

Editor: Liliana Rotaru

Chişinău, 2021

CZU 378(478)(091)(093.2)=135.1=161.1
C 84

Aprobat de Consiliul Științific al Universității de Stat din Moldova nr. 10
din 18 iunie 2021.

Volumul a fost elaborat în cadrul proiectului nr. 20.80009.1606.11 *Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici.*

Editor: Liliana Rotaru

Referenți științifici:
Ion EREMIA, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova
Nicolae ENCIU, doctor habilitat, profesor universitar, Institutul de Istorie, MECC
Ruslan ȘEVCENCO, doctor în istorie, Institutul de Politică Eficientă

Coperta: ședința Consiliului științific al Universității de Stat din Moldova, fotografie preluată din: П. И Попружная, *Кишиневский Государственный Университет: исторический очерк,* Кишинев, Штиинца, 1971.

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii

Crearea și consolidarea sistemului de învățământ superior în RSSM: Studiu, documente și materiale / editor: Liliana Rotaru; referenţi ştiinţifici: Ion Eremia [et al.]. – Chișinău: Lexon-Prim, 2021 – . – ISBN 978-9975-3502-6-6.

Vol. 1. – 2021. – 1012 p.: tab. – Texte: lb. rom. (caractere latine și chirilice), rusă. – Referinţe bibliogr. în subsol. – Ind. de nume: p. 872-882. – 300 ex. – ISBN 978-9975-3502-7-3.

EDITURA LEXON
MD-2049, mun. Chișinău, str. București 59
GSM: 0 699 04 555; 0 795 29 555
fax. 022 28 81 78; www.lexon.md
e-mail: lexonprim2001@gmail.com

CREAREA ŞI CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂŢĂMÂNT SUPERIOR ÎN RSSM

Studiu, documente şi materiale

Volumul I

CUPRINS

Crearea și consolidarea sistemului de învățământ superior în RSSM.

Ex nihilo nihil fit. (studiu introductiv) 5

Notă asupra ediției 126

Lista abrevierilor 130

Documente 131

Lista documentelor 834

Index de nume 872

CREAREA ŞI CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN RSSM. *EX NIHILO NIHIL FIT.*

(Studiu introductiv)

După semnarea Pactului Ribbentrop-Molotov, în iunie 1940, armata sovietică a ocupat Basarabia și Bucovina de Nord. După ce a trecut părțile de sud și de nord ale provinciei române la RSS Ucraineană, guvernul de la Moscova a creat, la 2 august 1940, Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM), unind partea centrală a Basarabiei cu Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM). Ulterior, autoritățile sovietice au demarat în nou-creata republică unională procese de „construcție a socialismului". Noul regim a impus într-o manieră concertată și concentrată structurile politice de tip sovietic, un nou mod de organizare și funcționare a activității economice și a vieții sociale, un „adevăr comunist" despre istoria, cultura și limba vorbită de românii din Basarabia și, desigur, o „nouă educație". Școala, de toate tipurile și nivelurile, trebuia să devină și în Basarabia, așa cum era în restul Uniunii Sovietice, o mașină de propagandă ideologică, una dintre principalele instituții care să susțină noua ordine politică, care să creeze un fundament social și loialități naționale regimului comunist și, în cele din urmă, să formeze „omul nou", integrat în identitatea supraetnică numită „popor sovietic" – deznaționalizat, îndoctrinat cu ideologie marxist-leninistă, rusificat și rusianizat, cu o patrie socialistă comună, Uniunea Sovietică, și cu un scop comun, construirea comunismului.

Îndată după anexarea Basarabiei, autoritățile sovietice au pornit un proces de înlocuire a sistemului de învățământ românesc cu cel sovietic, creând o rețea amplă de instituții de învățământ de toate nivelurile și tipurile în RSSM, pentru ca, așa cum trâmbița propaganda sovietică, „razele luninioase ale Constituției Staliniste a țării socializmului, șelei mai democratișe în lume", „să încălzească" și poporul Basarabiei[1]. Statisticile de sorginte sovietică indică cifre diferite cu privire la numărul de școli pe care le-au (re)organizat sovieticii în RSSM către începutul anului 1941. Două documente de arhivă, ambele datate cu 1 ianuarie 1941, fiind semnate de același funcționar de stat, purtând același titlu și puse în dosarul de arhivă unul după altul, indică un număr diferit de instituții de învățământ în RSSM în această perioadă. Astfel, unul dintre documente indică un număr de 1256 de școli primare (inclusiv 1171 în Basarabia și 85 în stânga Nistrului), 545 de școli medii incomplete (467 de școli în dreapta și 78 în stânga Nistrului) și 96 de școli medii (63 de școli medii în dreapta și 33 în stânga Nistrului)[2], pe când celălalt document prezintă cifra de 1457 de școli primare, 322 de școli medii incomplete și 92 de școli medii[3]. Totodată, primul istoric al învățământului sovietic

[1] *Молдова социалистэ*, № 146 (3179), 5 июль 1940, п. 1.

[2] Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), Fond (F.) 2848, inventar (inv.) 2, dosar (d.) 1, fila (f.) 3.

[3] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, ff. 4-6.

moldovenesc[4], Onufrie Andrus, susține (fără a face referință la vreun document) că în anul 1940 au fost deschise în RSSM 1461 de școli „începătoare", 285 de școli „mijlocii necomplecte" și 85 de școli „mijlocii"[5], cifre care nu corespund niciunei dintre variantele expuse mai sus. Mai mult decât atât, un alt istoric al învățământului sovietic moldovenesc, Timofei Crăciun, susține în lucrarea sa că la 1 ianuarie 1941, în RSSM funcționau 1896 de școli, inclusiv 1478 de școli primare, 327 de școli medii incomplete și 91 de școli medii, menționând că își bazează cercetarea pe statisticile Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, dar fără a indica locul păstrării acestor surse[6]. Trecând peste informațiile numerice atât de diferite despre școlile din RSSM în anul de învățământ 1940/1941, numărul de instituții de învățământ indicat în statisticile sovietice, oricare l-am lua în calcul, rămânea mult mai mic decât numărul de școli din Basarabia interbelică[7]. Menționăm că nu este tema acestei cercetări stabilirea numărului real de școli care au funcționat în RSSM în prima perioadă a ocupației sovietice, dar considerăm digresiunea necesară în măsura în care aceasta indică asupra gradului de credibilitate al surselor de origine sovietică (chiar și al statisticilor oficiale și de uz intern) și asupra felului în care autoritățile comuniste coroborau statisticile cu interesele ideologice și propagandistice, cel puțin în faza de consolidare a regimului. De asemenea, numărul școlilor, în special al celor medii, precum și numărul de persoane școlarizate și de absolvenți sunt importante pentru a stabili sursa de recrutare a studenților în instituțiile de învățământ superior care au fost create de sovietici în această perioadă[8].

Propaganda comunistă susținea în mod constant și frecvent că statul sovietic, în comparație cu „regimul burghezo-moșieresc românesc", care „a condamnat cea mai mare parte a populației din Moldova la ignoranță și obscuritate", își propune să alfabetizeze întreaga populație a RSSM și să creeze aici o societate modernă, cultă și echitabilă[9]. Pentru a face populația Basarabiei să creadă în intențiile expuse ale regimului, autoritățile sovietice au deschis într-un ritm precipitat, odată cu școlile din învățământul general, un număr mare de instituții de învățământ mediu de specialitate și superior[10], creând în RSSM un sistem educațional complex. Deja la 21 august 1940, guvernul de la Moscova indica Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS să organizeze la Chișinău un institut agricol cu trei facultăți și „permitea" („разрешить") Sovietului Comisarilor Poporului (SCP) al RSSM să fondeze un institut pedagogic la Chișinău și

[4] În scopul evitării anacronismelor, în textul de mai jos se va utiliza sintagma „limba moldovenească", termen cu care era numită limba română în RSSM.

[5] O. Г. Андрус, *Скице дин история школилор Басарабией ши РСС Молдовенешть ын ынтыя жумэтате а вакулуй XX* [O. Andrus, Schițe din istoria școlilor Basarabiei și RSS Moldovenești în întâia jumătate a vacului XX], Кишинэу, „Шкоала советикэ" [„Școala sovetică"], 1951, p. 189.

[6] Т. А. Крачун, *Развитие школы и педагогической мысли в Молдавии*, Кишинев, Лумина, 1985, p. 212.

[7] Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, București, 1992, p. 508.

[8] Despre asigurarea logistică și calitatea studiilor în școlile din învățământul general sovietic în perioada 1940-1941 vezi: Mariana Țăranu, *Degradarea sistemului de învățământ, mass-media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)*, Sibiu, Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, 2010, pp. 11-17.

[9] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 10, ff. 53-53 vs.

[10] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, ff. 142-143.

câte un institut învățătoresc în orașele Bălți și Bender[11]. Este clară și explicabilă această „grijă" a autorităților unionale pentru domeniul agricol și pedagogic, or sovieticii nu intenționau să modifice caracterul agrar al republicii înainte ca educația de tip sovietic să producă schimbările sociale și de mentalitate necesare pentru perpetuarea regimului comunist în RSSM. Dar pentru funcționarii așezați în posturile de conducere de la Chișinău domeniul educațional a devenit unul de prioritate maximă din momentul când guvernul central ordonase „școlarizarea totală a copiilor de vârstă școlară" și „lichidarea analfabetismului populației mature"[12], iar o bună parte a posturilor didactice în școlile deschise pentru anul de învățământ 1940/1941 au rămas neacoperite. Puținii învățătorii care au rămas în Basarabia după anexare nu puteau acoperi necesarul de cadre didactice, iar cei 500 de învățători trimiși din RSFSR și cei 380 din RSS Ucraineană[13] nu erau suficienți pentru a desfășura activitățile didactice conform noii programe școlare, în pofida creării unor clase mari, de 35-40 de elevi, și a altor măsuri de optimizare.

În contextul unui deficit cras de personal didactic pentru învățământul general, SCP al RSSM și CC al PC(b)M au aprobat, la 23 august 1940, o hotărâre cu antetul „Strict secret", prin care dispuneau înființarea unui „institut pedagogic cu limba moldovenească de predare" la Chișinău și a patru școli pedagogice – două la Chișinău și una la Orhei „cu predarea în limba moldovenească" și una cu predarea în limba rusă la Bender. Autoritățile mai ordonau și deschiderea unei școli de iluminare politică la Soroca pentru pregătirea bibliotecarilor și a lucrătorilor de „club"[14]. Prin aceeași hotărâre, comitetelor executive ale județelor pe teritoriile cărora urmau să fie deschise instituțiile de învățământ, li s-a indicat să repare clădirile blocurilor de studii, să identifice case pentru a fi transformate în cămine studențești și să le asigure cu lemne de foc pentru încălzirea în sezonul rece. Iar Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM a primit sarcina să asigure catedrele instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate cu personal didactic, să organizeze admiterea studenților și să utileze catedrele și laboratoarele, astfel încât anul de studii să înceapă în timp util. Ținând cont de faptul că hotărârea a fost aprobată târziu față de începutul anului școlar în sistemul educațional sovietic și autoritățile republicane și locale nu ar fi reușit să realizeze obiectivele fixate, s-a decis începerea anului de studii la 1 octombrie 1940[15].

Deși la Tiraspol funcționa din anul 1932 o instituție de învățământ superior cu profil agrar – Institutul de Horticultură[16], sau Institutul Moldovenesc de Cultivarea Fructelor și Legumelor „G. I. Kotovski", cum era denumirea oficială[17], iar cei mai mulți

---

[11] Arhiva Organizațiilor Social Politice din Republica Moldova (AOSPRM), F. 51, inv. 1, d. 39, f. 25.
[12] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 39, f. 23.
[13] *Молдова социалистэ*, № 212 (3245), 21 сентябрь 1940, п. 3.
[14] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, ff. 142-143.
[15] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, f. 143.
[16] Pentru detalii: S. Turiță, I. Chirtoagă, *Istoria Universității Agrare de Stat din Chișinău*, Chișinău, UASM, 2013, pp. 50-57.
[17] *Молдова социалистэ*, № 162 (3195), 24 июль 1940, п. 4.

profesori și studenți ai Facultății de Agronomie de la Chișinău (fondată în 1933)[18] s-au refugiat în dreapta Prutului, autoritățile sovietice au decis să înființeze în capitala RSSM un institut agricol în vara anului 1940. În arhivele naționale încă nu a fost identificat vreun document emis de autoritățile RSSM prin care se decide deschiderea Institutului Agricol din Chișinău, un fel de act de constituire al acestei instituții (fapt consemnat și în inventarul fondului de arhivă), dar putem considera drept „data nașterii" Institutului Agricol ziua de 21 august 194o – data la care V. Molotov și I. Stalin ordonă Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS și SCP al RSSM să organizeze la Chișinău un institut agricol, deși într-un articol publicat în ziarul „Moldova soțialistă" din 21 septembrie 1940, A. Omelciuk, analizând „măsurile puterii sovietice în ramura revoluției culturale în Basarabia slobozită" și indicând asupra unei „mreje" de instituții agricole de diferite niveluri, susține că în septembrie 1940, „la facultetu de agronomie, care se găse în orașu Chișinău, ca dispărțitura școlii politehnișe din Iași, învață 403 studenți"[19]. De asemenea, până la sfârșitul lunii septembrie 1940, în ziarul republican nu este publicat vreun anunț despre admiterea la această instituție de învățământ, așa cum sunt anunțurile despre admiterea la Institutul de Horticultură sau la Institutul Pedagogic din Tiraspol. Considerăm că instituția de învățământ superior agricol a funcționat în prima jumătate a anului de învățământ 1940/1941, dar nu a fost înființată în termenele cronologice ale începutului de an școlar în sistemul educațional sovietic. La 28 octombrie 1940, SCP al RSSM și CC al PC(b)M aprobă o hotărâre cu privire la măsurile de consolidare a Institutului Agricol din Chișinău[20], primul document accesibil care indică asupra existenței unei instituții de învățământ superior agricol la Chișinău. În același timp, deoarece Comisariatul Poporului pentru Agricultură al RSSM (în subordinea căruia se afla Institutul) „nu avea suficientă experiență pentru a organiza activitatea didactico-metodică a instituției agricole", la 16 ianuarie 1940 guvernul republicii solicita transferul Institutului în subordinea Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS[21]. La 20 februarie 1941, Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM conferă Institutului numele revoluționarului și liderului bolșevic de origine română Mihail Vasilievici Frunze[22].

În aceeași ordine de idei, pe un sol bine pregătit de cele trei instituții de învățământ muzical din Basarabia interbelică – Conservatorul Unirea (fondat în anul 1919), Conservatorul Național (fondat în 1926) și Conservatorul Municipal (fondat în 1936) –, la 20 septembrie 1940, CC al PC(b)M și SCP al RSSM decid să „deschidă" la Chișinău un conservator de stat „în scopul pregătirii cadrelor în domeniul artelor"[23].

Cu toate că autoritățile sovietice insistau din motive ideologice și propagandistice că „regimul burghezo-moșieresc românesc" i-a ținut pe basarabeni într-o stare de „ob-

[18] Facultatea de Agronomie a Școlii Politehnice „Gheorghe Asachi" din Iași, cu sediul la Chișinău, fondată în 1933 drept Facultatea de Științe Agricole a Universității „Al. I. Cuza" din Iași, cu sediul la Chișinău.
[19] *Молдова социалистэ*, № 212 (3245), 21 сентябрь 1940, п. 4.
[20] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 43-48.
[21] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 7, f. 72.
[22] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 1, ff. 1.
[23] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 6, f. 48.

scuritate" și i-a privat de posibilitatea de a urma studii profesionale, conchidem că, prin „deschiderea" punctată a instituțiilor de învățământ superior menționate mai sus, nu au făcut decât să reorganizeze după chipul și asemănarea celor sovietice instituțiile care au existat în Basarabia interbelică. În tumultul proceselor de sovietizare a Basarabiei și al războiului ce a urmat, mai multe documente de organizare, de reglementare a activității și de funcționare a instituțiilor de învățământ superior fie nu au fost elaborate, fie s-au pierdut în timpul evacuărilor și reevacuărilor arhivelor. Pe de altă parte, pentru că documentele pe care le păstrează arhivele din Republica Moldova prezintă informații contradictorii, numărul de școli superioare care urmau a fi deschise, numărul celor care au fost deschise și al celor care au funcționat cu adevărat în RSSM, în perioada cuprinsă între a doua jumătate a lui 1940 și prima jumătate a lui 1941, poate fi stabilit doar aproximativ.

Într-o listă semnată la 1 ianuarie 1941 de către un înalt funcționar al Direcției administrative a guvernului de la Chișinău, în RSSM erau înregistrate nouă instituții de învățământ superior, inclusiv patru școli superioare pedagogic: Institutul Pedagogic din Chișinău, Institutul Pedagogic din Tiraspol, Institutul Învățătoresc din Chișinău, Institutul Învățătoresc din Tiraspol (ultimele două cu durata de studii de doi ani); două institute pedagogice cu frecvență redusă – la Chișinău și la Tiraspol; două instituții de învățământ superior cu profil agrar – Institutul Agricol de Viticultură și Zootehnie din Chișinău și Institutul Agricol de Pomicultură și Viticultură/Horticultură din Tiraspol; și o instituție superioară cu profil artistic – Conservatorul din Chișinău[24].

Puțin peste o lună, la Primul Congres al PC(b)M, Piotr Borodin, secretarul CC al PC(b)M, trecând în revistă succesele numerice ale puterii sovietice în RSSM până la 6 februarie 1941, menționează că în republică funcționează șase instituții de învățământ superior și mediu de specialitate și un conservator[25], fără a preciza care sunt aceste școli superioareinstituții de învățământ superior și mediu de specialitate. Totodată, dispunând menținerea burselor calculate la 1 septembrie 1940 pentru studenții care își fac studiile la instituțiile de învățământ superior din orașele Chișinău, Cernăuți și Akkerman în anul de învățământ 1940/1941, SCP al URSS indică, în hotărârea din 2 ianuarie 1940, un institut pedagogic, un institut învățătoresc și un institut agricol, toate cu sediul în orașul Chișinău[26], și nu menționează instituțiile de învățământ superior din orașul Tiraspol.

Procesul de construcție a sistemului de educație superioară în RSSM a fost reflectat destul de larg, dar unilateral în presa de la Chișinău, fiind urmărite scopuri propagandistice în primul rând. Conștienți de gradul de credibilitate al izvorului publicistic, menționăm că într-un articol publicat la 16 mai 1941 în ziarul republican „Moldova socialistă", autorul (necunoscut) susținea că „amu, în Moldova Sovietică avem 2 institute pedagojișe, 2 institute de învățători, 6 școli pedagojișe, un combinat de învățători, două

[24] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, ff. 7-10.
[25] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 41, f. 10, 13-14.
[26] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 49.

institute agricole”[27]. Cu câteva zile mai devreme, inspectorul Direcției școli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, raportând asupra îndeplinirii obiectivelor fixate de Congresul al XVIII-lea al PC(b) din întreaga Uniune în domeniul învățământului și educației, semnala că „amu în Respublica noastră Moldovenească sînt 2 institute pedagojișe, 2 institute de învățători, 6 școli pedagojișe și un combinat de învățământ”[28].

Și istoricii sovietici ai învățământului din RSSM, Onufrie Andrus și Timofei Crăciun, nu cunoșteau numărul real al școlilor superioare deschise sau/și funcționale în perioada primei ocupații sovietice. Onufrie Andrus, fost comisar al poporului pentru învățământ al RSSM, susținea în încheierea capitolului despre învățământul din RSSM în perioada 1940-1941: „...cu țelul de a pregăti cadre calificate pentru gospodăria norodnică a republicii au fost deschise 6 școli înalte”[29], în timp ce Timofei Crăciun afirmă că „în anul de studii 1940-1941 în republică funcționau 30 de instituții medii de specialitate și 7 instituții de învățământ superior”[30].

Incertitudinea autorităților de stat și de partid, a reprezentanților mediului academic și a presei republicane cu privire la numărul instituțiilor de învățământ superior care au fost deschise și au funcționat în 1940-1941 ne determină să concluzionăm că oficialii sovietici, de la Moscova sau de la Chișinău, reieșind din necesitățile politico-ideologice și economice, au dispus, probabil, să fie deschise un număr mai mare de instituții de învățământ superior decât au putut să deschidă și să le asigure funcționalitatea. Istoricul Valeriu Pasat, analizând această perioadă din istoria RSSM, susținea că „de multe ori [...] insuficiența resurselor făcea ca deciziile luate să rămână doar pe hârtie”[31]. Considerăm că această situație a condiționat înregistrarea unui număr diferit de instituții de învățământ superior în sursele și istoriografia pentru anii 1940-1941.

În așa mod, ne propunem să analizăm în ceea ce urmează, în baza surselor de care dispunem la moment, procesul de înființare și consolidare a capacităților instituționale doar al instituțiilor de învățământ superior despre care avem certitudinea că au desfășurat activitate în perioada primei anexări a Basarabiei: cele două institute pedagogice din Chișinău și Tiraspol, cele două institute învățătorești din Chișinău și Tiraspol, institutele agricole din Chișinău și Tiraspol și Conservatorul din Chișinău.

Patrimoniu nou, dar vechi

Înființarea oricărei instituții de învățământ superior implică o multitudine de probleme organizatorice și, pe lângă dificultatea de coagulare a unui corp științifico-didactic, inerent organizării procesului academic profesionist, și a unui contingent de

[27] *Moldova soțialistă*, nr. 113 (193), 16 mai 1941, p. 1.
[28] *Moldova soțialistă*, nr. 116 (190), 13 mai 1941, p. 2.
[29] О. Г. Андрус, *op. cit.*, p. 197.
[30] Т. А. Крачун, *Развитие школы и педагогической мысли в Молдавии*, Кишинев, Лумина, 1985, p. 214.
[31] Valeriu Pasat, *op. cit.*, p. 79.

studenţi, suficient de bine formaţi la treapta precedentă ca să poată asimila şi să-şi poată forma competenţa profesională, una dintre problemele prioritare în deschiderea şcolii superioare este constituirea patrimoniului material, sau a „bazei tehnico-materiale", dacă e să utilizăm sovietisme.

Prin Hotărârea cu privire la înfiinţarea instituţiilor de învăţământ superior şi mediu de specialitate în RSSM din 23 august 1940, prima instituţie de învăţământ superior fondată în RSSM, Institutul Pedagogic din Chişinău, era organizată în clădirea Şcolii Eparhiale de Fete din Chişinău[32] – instituţie de învăţământ secundar deschisă în anul 1864, care pregătea absolventele pentru o carieră didactică. De vreme ce complexul de clădiri din zona Gării Chişinău fusese construit pentru a găzdui o instituţie de învăţământ, Institutul Pedagogic a moştenit un bloc de studii cu 12 aule, o bibliotecă cu sală de lectură pentru 200 de persoane, o cantină pentru 630 de persoane şi un cămin, în care au fost cazaţi toţi studenţii nerezidenţi în Chişinău[33]. Astfel, „noua" instituţie pedagogică urma să exploateze nu doar blocul de studii, cu o suprafaţă utilă de 6280 m², căminul, de peste 2400 m², şi celelalte bunuri din patrimoniul material al Şcolii Eparhiale de Fete[34], dar şi o tradiţie locală, românească, de formare a cadrelor didactice pentru şcoala generală, deja sovietică.

În ce priveşte Institutul Agricol, organizat la Chişinău în vara anului 1940, se pare că a moştenit doar o parte din patrimoniul material (edificii, ferme, câmpuri, vii şi livezi experimentale, vile ş.a.) al Facultăţii de Agronomie a Şcolii Politehnice „Gheorghe Asachi" din Iaşi, cu sediul la Chişinău[35], or, în decizia din 28 octombrie 1940, SCP al RSSM şi CC al PC(b)M indicau comisarului poporului pentru agricultură al RSSM să identifice modalităţi cât mai raţionale de utilizare a gospodăriilor şi a imobilelor fostei Facultăţi de Agronomie care nu au fost transmise Institutului Agricol. Conducerea sovietică de la Chişinău a trecut în gestiunea noii instituţii de învăţământ superior cu profil agricol doar „lotul didactico-experimental din preajma institutului cu o suprafaţă de 66 ha şi gospodăriile fostelor vile ale lui Romanov şi Ioncu cu o suprafaţă de 25 ha, ferma zootehnică de la Costiujeni şi vila lui Costin". În via de la Costiujeni şi pe terenurile limitrofe neexploatate, Institutul trebuia să organizeze o staţie pomicolă şi viticolă ştiinţifico-experimentală[36]. În afară de aceste proprietăţi ale Facultăţii de Agronomie,

---

[32] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, ff. 142; *Молдова социалистэ*, № 104 (184), 29 октябрь 1940, п. 2.

[33] V. Barbulat et al., *Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chişinău (1940-2000)*, Chişinău, 2000, p. 7, 9.

[34] După anexarea Basarabiei, proprietăţile şi bunurile care aparţinuseră românilor refugiaţi peste Prut trebuiau transmise autorităţilor publice şi vândute prin reţeaua comerţului de stat. În realitate, bunurile şi proprietăţile părăsite au fost împărţite între numeroşii funcţionari sovietici veniţi în RSSM. La fel s-a procedat cu proprietăţile Liceului Eparhial de Fete din Chişinău şi ale unor profesori ai acestui liceu. Istoricul Valeriu Pasat indică faptul că în iulie 1940, din apartamentul directorului liceului au fost sustrase toate bunurile şi împărţite între diferiţi funcţionari sovietici. Suntem tentaţi să credem că şi instituţiile publice şi private româneşti au avut aceeaşi soartă (pentru detalii: Valeriu Pasat, *RSS Moldovenească în epoca stalinistă (1940-1953),* Chişinău, Cartier, 2011, p. 54).

[35] Despre imobilele Facultăţii de Agronomie de la Chişinău a Şcolii Politehnice „Gheorghe Asachi" din Iaşi vezi: S. Turiţă, I. Chirtoagă, *op. cit.*, pp. 26-32.

[36] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 43-44.

Institutului i-a fost transmisă în folosință și o parte a fostei colonii germane Anenii Noi (1000 ha și 40 de gospodării) pentru organizarea unei gospodării didactico-experimentale[37]. Documentul menționat (dar și alte documente care se păstrează în dosarele de arhivă) nu indică expres care a fost soarta celorlalte imobile și gospodării experimentale (de exemplu pepiniera de la Bucovăț, punctul agronomic Todirești, fermele de la Manzâr și Vasilcău-Trifăuți etc.) ale Facultății de Agronomie de la Chișinău în prima ocupație sovietică. În ce privește sediul Institutului, acesta s-a aflat în clădirea principală a Facultății de Agronomie, de pe str. Livezilor 111 (astăzi, str. A. Mateevici). Probabil că sistemul autonom de încălzire cu aburi al clădirii, de tip Kauffer (una dintre cele mai eficiente și mai calitative tehnologii), era costisitor pentru noua putere de la Chișinău, așa că aceasta indică direcției Institutului Agricol să adapteze sistemul de încălzire al edificiului, proiectat de arhitectul Vladimir Țîganko și executat de filiala din Odesa a Uzinei de Construcții de Mașini I. Arkușevski din orașul Lodz[38], pentru utilizarea combustibilului solid[39]. Peste puțin timp după adoptarea acestei hotărâri însă clădirea sediului central a fost grav avariată de cutremurul cu magnitudinea de 7,4 grade pe scara Richter care s-a produs în dimineața lui 10 noiembrie 1940. În scurt timp după cutremur, SCP al RSSM a alocat un milion de ruble pentru restabilirea clădirii principale a Institutului Agricol din Chișinău, din cele 12 milioane prevăzute de Gosplan[40] pentru lichidarea consecințelor calamității în or. Chișinău. Conform unei hotărâri de guvern, banii alocați urmau a fi cheltuiți pentru construcția unui nou bloc de studii, or gradul de distrugere al edificiului vechi nu permitea refacerea lui în starea inițială. Autoritățile au decis să demoleze definitiv „etajul doi" (etajul I) și mansarda și să păstreze doar „etajul întâi" (parterul), care trebuia reparat și acoperit[41]. Lucrările de restabilire a corpului principal al Institutului s-au împotmolit din motive lesne de înțeles, iar proiectul, elaborat de Direcția de Proiectare Urbană a RSSM (Молдгражданпроект) și aprobat de Guvernul RSSM, a fost trimis spre expertiză Institutului de Inginerie Civilă din Odesa. Profesorul Nikolai Zarembo-Vladîceanski, care a analizat proiectul tehnic menționat, a conchis că acesta nu este fezabil, or edificiul cu un etaj, care se propunea să fie construit lângă clădirea veche a Institutului, nu va fi echivalent etajului al doilea al clădirii distruse de cutremur și nu o va putea compensa în planul necesităților educaționale. Pe deasupra, profesorul-inginer odesit a susținut că edificul distrus de cutremur trebuie restabilit în forma sa originală, care includea un subsol și două etaje supraterane, în așa fel reducându-se și costurile de construcție, restaurându-se o clădire istorică, dar și asigurând Institutul cu numărul necesar de încăperi cu destinație didactică. Opinia argumentată a profesorului Zarembo-Vladîceanski a convins Guvernul RSSM să-și

[37] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 44.

[38] S. Musteață, S. Ciocanu, *Galeria subterană de sub clădirea Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău*, în: Identitățile Chișinăului: Orașul subteran. Materialele Conferinței Internaționale „Identitățile Chișinăului", ediția a VI-a, 24-25 octombrie 2019, Chișinău, Editura ARC, 2020, pp. 55-65.

[39] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 48.

[40] *Госплан* – Государственный комитет по планированию СССР / Comitetul de Stat pentru Planificare al Sovietului de Miniștri al URSS.

[41] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 1, f. 9-10.

anuleze propria hotărâre din 7 ianuarie 1941, în așa mod salvând, involuntar, clădirea în care Sfatul Țării a votat unirea cu România.

Direcția Institutului Agricol a dus, în primăvara lui 1941, o campanie de recrutare a studenților pentru anul de studii 1941/1942, dar clădirea principală a rămas în ruine și în vara anului 1941. Sesizat de autoritățile Institutului, Biroul CC al PC(b)M a pus în discuție problema reconstrucției clădirii de pe str. Livezilor la ședința din 17 iunie 1941, aprobând și câteva măsuri care să asigure funcționalitatea instituției de învățământ agricol în anul academic 1941/1942. Autoritatea de partid obliga Trustul Construcțiilor Civil-Locative să înceapă imediat lucrările de reparație a blocului principal al Institutului, astfel încât aceste lucrări să fie încheiate până la 1 octombrie 1941[42]. Prin aceeași hotărâre Biroul CC al PC(b)M dispune Guvernului RSSM să elibereze până la 20 iulie 1941 clădirea Tehnicumului de Mecanizare de pe strada Reniiskaia (astăzi, str. Kogălniceanu) și s-o transmită Institutului Agricol, care, la rândul lui, să organizeze acolo un cămin studențesc și laboratoare didactice. De asemenea, documentul semnat de P. Borodin, secretarul CC al PC(b)M, obliga Comitetul executiv al or. Chișinău să elibereze casa nr. 36 de pe str. 28 Iunie (astăzi, str. Vlaicu Pârcălab) și s-o transmită Institutului pentru cazarea personalului științifico-didactic[43]. Este cunoscut faptul că de multe ori deciziile autorităților republicane rămâneau neexecutate din varii motive. Cu atât mai mult în acest caz, căci peste mai puțin de o săptămână va începe războiul sovieto-german și evacuarea instituțiilor sovietice din RSSM.

Autoritățile republicane au manifestat o preocupare specială pentru organizarea și consolidarea capacităților instituționale ale Institutului Agricol din Chișinău, or acesta urma „să pregătească cadre de înaltă calificare pentru agricultura" RSSM. Pe lângă faptul că Institutul a fost organizat în baza fostei Facultăți de Agronomie și a preluat de la aceasta clădirea principală, utilaje agricole, imobile, ferme și gospodării experimentale, i-a mai fost transmis în folosință tot utilajul didactic – „cinci vagoane de felurite aparate optișe"[44] – și biblioteca de aproximativ 100 000 de cărți ale fostei Academii a Agriculturii Socialiste din Moscova[45]. Așa cum menționa cu privire la organizarea Universității de Stat din Moldova primul ei rector, Ivan Leonov, autoritățile aprobau decizii repede și ușor, dar le executau mai greu sau deloc, situația fiind valabilă și în anul 1940/1941 în privința Institutului Agricol din Chișinău. În toiul campaniei de admitere a studenților (cu puțin înainte de începerea războiului sovieto-german), Biroul CC al PC(b)M semnala asupra atitudinii insuficient de serioase a Comisariatului Poporului pentru Agricultură al RSSM, a executivului orășenesc și a comitetului orășenesc de partid Chișinău, care nu au avut grijă să asigure profesorii invitați la Institut cu locuințe (și aceștia locuiau în cămin sau în blocul de studii) și care, în iunie 1941, nu au dispus și organizat eliberarea blocului de studii de către locatarii „care nu au nimic în comun cu institutul", nu au cazat studenții în cămin, iar utilajul scump și biblioteca au rămas împrăștiate în

[42] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 75, ff. 22-24.
[43] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 75, ff. 22-24.
[44] *Moldova soțialistă*, nr. 74 (154), 29 mart 1941, p. 4.
[45] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 75, ff. 22-24.

dezordine prin subsolurile clădirii principale, în care încă nu au început reparațiile[46].

Prin urmare, Institutul Agricol din Chișinău nu a fost fondat pe un loc gol, patrimoniul material al instituției fiind constituit în cea mai mare parte din moștenirea preluată de la Facultatea de Agronomie a Școlii Politehnice din Iași, cu sediul la Chișinău, dar și din bunurile transmise de instituția de profil din Moscova. Cu toate acestea, direcția Institutului, autoritățile republicane și orășenești responsabile să gestioneze aceste bunuri constitutive, din neglijență sau din lipsă de experiență, le-au lăsat nici orânduite, dar nici exploatate după destinație.

În ce privește instituțiile de învățământ superior cu sediul în or. Tiraspol, acestea și-au continuat activitatea, utilizând patrimoniul și imobilele construite ad-hoc în anii ,30. Institutul de Horticultură „G. I. Kotovski" din Tiraspol se mutase în anul 1935 într-un bloc nou, care, împreună cu căminul studențesc, a fost construit „la marginea orașului pe loc gol"[47], iar Institutul Pedagogic de Stat „T. G. Șevcenko" își continua activitatea, împărțind complexul din str. 5 Octombrie, nr. 138[48], cu Institutul Învățătoresc din Tiraspol.

În ce privește Conservatorul din Chișinău, aflăm dintr-un anunț despre admiterea studenților pentru anul de studii 1941/1942 că sediul central și sălile de clasă se aflau în clădirea nr. 61 de pe str. 28 Iunie[49], probabil în clădirea fostului Conservator Municipal, care se afla pe str. Regina Maria 51 (actuala str. Vlaicu Pârcălab), potrivit *Anuarului Chișinăului pe anul 1940*[50].

Constatăm că instituțiile de învățământ superior înființate de sovietici în RSSM, în dreapta Nistrului, în perioada 1940-1941, au fost organizate cu utilizarea masivă a patrimoniului material al instituțiilor de învățământ românești care au funcționat în perioada interbelică în Basarabia, iar personalul responsabil să organizeze și să gestioneze aceste instituții a fost adus mai ales din stânga Nistrului.

Cadrele decid totul!

Misiunea de organizare a Institutului Pedagogic din Chișinău a fost pusă în sarcina lui Macarie Radul, care era doctorand în anul III al Universității de Stat din Odesa, dar avea experiență administrativă și organizatorică, deoarece a ocupat în anii 1933-1940 mai întâi funcția de director adjunct și apoi, o scurtă perioadă (1939-1940), de director al Institutului Pedagogic din Tiraspol. Deși Macarie Radul ocupa *de facto* postul de director al Institutului Pedagogic din Chișinău, Biroul CC al PC(b)M l-a aprobat pentru această funcție, după o examinare minuțioasă, abia la 1 aprilie 1941[51]. Macarie Radu era secundat de Serghei Galușcenko, născut în satul Lipețki din gubernia Herson

[46] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 75, f. 24.
[47] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit.*, p. 51.
[48] *Moldova soțialistă*, nr. 104 (134), 10 mai 1941, p. 4.
[49] *Moldova soțialistă*, nr. 116 (196), 20 mai 1941, p. 1.
[50] *Anuarul Chișinăului pe anul 1940,* alcăt.: Al. Terziman și I. Kalughin, Chișinău, Editura „Arpid", 1940, p. 50.
[51] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, ff. 158-159.

a Imperiului Rus, care absolvise Institutul Pedagogic din Tiraspol în anul 1939, apoi a lucrat lector la Catedra de istorie a acestei instituţii[52]. Macarie Radul era şi director al Institutului Învăţătoresc din Chişinău, instituţie ce funcţiona în cadrul Institutului Pedagogic, dar era administrată de un director adjunct, funcţie ocupată în anul academic 1940/1941 de Moise Ursul, născut în satul Ghidirim din stânga Nistrului şi absolvent al Universităţii din Odesa în anul 1939[53].

Odată ce Macarie Radul a fost transferat la Institutul Pedagogic din Chişinău, director al Institutului Pedagogic din Tiraspol a fost numit Afanasie Baranovschi, absolvent şi apoi angajat la Institut în anul 1932. Fiind şef al Catedrei de botanică şi decan al Facultăţii de Ştiinţe ale Naturii la Institutul Pedagogic din Tiraspol, Afanasie Baranovschi a exercitat funcţia de director încă din septembrie 1940[54], dar, ca în cazul lui Macarie Radul, a fost confimat în post de Biroul CC al PC(b)M la 1 aprilie 1941[55]. În timp ce Institutul Învăţătoresc din Chişinău nu avea un director, funcţia fiind exercitată de directorul Institutului Pedagogic, în fruntea Institutului Învăţătoresc din Tiraspol a fost numit director Luka Skromnîi, ucrainean, cu studii superioare, care a ocupat diferite posturi în autorităţile care administrau învăţământul public în RASSM[56].

Sursele accesibile sunt lapidare în informaţii despre cele două persoane care au ocupat funcţia de director la „Institutul săteano-gospodăresc" din Chişinău. Cunoaştem că primul director al Institutului Agricol din Chişinău a fost N. Bosoi, însărcinat de autorităţile sovietice de stat şi de partid să organizeze şi să consolideze capacităţile instituţionale în toamna anului 1940[57]. Probabil că Bosoi nu-şi îndeplinea sarcinile, căci, la 28 octombrie 1940, SCP al RSSM şi CC al PC(b)M ordonă comisarului poporului pentru agricultură al RSSM să selecteze un candidat pentru funcţia de director al Institutului Agricol din Chişinău şi să-l prezinte CC al PC(b)M pentru aprobare[58]. Documentele disponibile, foarte lapidare în informaţii, indică faptul că spre sfârşitul primului an de învăţământ, funcţia de director al Institutului era deţinută de N. V. Neceaev, doctor în ştiinţe agricole şi conferenţiar universitar[59].

Director al Conservatorului din Chişinău a fost numit David Gherşfeld, compozitor, dirijor, folclorist, care a făcut studii la Institutul de Muzică şi Teatru „Ludwig van Beethoven" din Odesa, după care s-a stabilit cu traiul în RASSM, unde a fondat Teatrul Naţional Muzical-Dramatic, Casa de Educaţie Artistică a Copiilor, Orchestra Simfonică a Copiilor şi prima şcoală de muzică pentru copii din Tiraspol, director al căreia a fost până în anul 1940.

---

[52] V. Barbulat et al., *Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chişinău (1940-2000),* Chişinău, 2000, p. 336.

[53] *Moldova soţialistă*, nr. 121 (201), 25 mai 1941, p. 2.

[54] М. А. Буторина и др., *Ректоры Приднестровского государственного университета им. Т. Г. Шевченко*, Тирасполь, Изд-во Придн. ун-та, 2005, с. 12.

[55] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, ff. 156, 158.

[56] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, ff. 161-162.

[57] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 43-48.

[58] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 47.

[59] *Moldova soţialistă*, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.

Cu mai multă sau mai puțină experiență de organizare și gestionare a unor instituții de învățământ superior, directorii numiți au trebuit, în primul rând, să găsească și să angajeze personalul științifico-didactic care urma să asigure procesul de formare profesională a studenților înmatriculați. Școlile superioare care funcționau în stânga Nistrului au trebuit să cedeze instituțiilor înființate la Chișinău unele cadre didactice. De exemplu, „osatura" corpului profesoral al Institutului Pedagogic din Chișinău a fost constituită de absolvenți și foști lectori de la Institutul Pedagogic din Tiraspol, printre care Macarie Radul, Natalia Agasieva, Semion Afteniuk, Serghei Galușcenko, Terinte Golomoz, Nikita Kiricenko, Moise Ursul și alții[60]. Dar pentru că persoanele transferate de la Institutul din Tiraspol nu puteau acoperi toate posturile la catedrele instituției de la Chișinău, autoritățile au fost silite să angajeze și persoane originare din Basarabia, care absolviseră universități din România sau alte țări europene și care s-au repatriat în stânga Prutului sau au fost repatriați după crearea RSSM. Unii basarabeni angajați aveau experiență didactică în școala superioară, așa cum erau Nicolae Moroșan și Valentin Grimalschi, alții au fost angajați prin transfer din instituții de învățământ general, de exemplu Grigore Dobândă (învățător de matematică și fizică la liceele din Chișinău până la 1940), Gerș Gleizer (învățător de matematică și director al gimnaziului evreiesc din Mărculești), Moisei Faerștein, Abraam Șterental și alții. De asemenea, autoritățile sovietice au început a identifica originari din Basarabia și din teritoriile RSSM în instituțiile de învățământ din URSS, pentru a-i transfera la instituțiile de învățământ superior moldovenești, cum a fost cazul lui Ivan Meșceriuk, care în 1939/1940 era conferențiar și șef al Catedrei de istoria URSS la Institutul Pedagogic din Piatigorsk, regiunea Stavropol, iar în martie 1941 a fost transferat în aceeași funcție la Institutul Pedagogic din Chișinău[61]. Spre sfârșitul primului an de studii colectivul celor două instituții de învățământ superior pedagogic din Chișinău se conturase și directorul Macarie Radul raporta cu mândrie, într-un articol de ziar, că „personalu de profesori și învățători a institutelor noastre este de cvalificație nantă. Aiși avem 7 doctori în științi, 4 candidați în științi și 3 docenți"[62]. Unele surse insistă asupra unei cifre de „peste 120 de cadre didactice" angajate la Institutul Pedagogic din Chișinău în anul de învățământ 1940/1941 – număr care pare mult peste posibilitățile RSSM. Dar în absența unui formular al statelor de personal sau a altor documente confirmatoare, numărul (dar și calitatea) angajaților la catedrele Institutului nu poate fi stabilit cu exactitate. În același timp multe persoane indicate drept angajate la Institutul Pedagogic din Chișinău se regăsesc printre angajații Institutului Agricol din Chișinău, dar și ai Institutului Pedagogic din Tiraspol.

Corpul științifico-didactic al Institutului Agricol din Chișinău s-a format în mod similar celui de la Institutul Pedagogic, fiind constituit din persoane transferate de la Institutul de Horticultură din Tiraspol, din câțiva profesori ai Facultății de Agronomie

[60] Б. Г. Бомешко, *История Приднестровского государственного университета им. Т. Г. Шевченко (1930-2005)*, Тирасполь, Изд-во Приднестр. ун-та, 2005, с. 15.
[61] Arhiva Universității de Stat din Moldova (AUSM), F. 1, inv. 5, d. 302, f. 5 vs.
[62] *Moldova soțialistă*, nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.

de la Chișinău care au revenit în Basarabia după evenimentele din vara lui 1940, dar și din persoane delegate la Chișinău din diferite regiuni ale URSS pentru a „construi" învățământul agricol de tip sovietic, de exemplu Lazari Dorohov, șef al Catedrei de fiziologie a plantelor la Institutul de Horticultură din Tiraspol, transferat în aceeași funcție la Institutul Agricol din Chișinău, sau conferențiarul Luka Mațiuk, vicedirector pentru activitatea științifico-didactică[63]. Unii profesori și asistenți ai Facultății de Agronomie din Chișinău, precum și alți specialiști formați în universități europene, precum Alexandru Cherdivarencho, Anton Ablov, Arnold Gabovici, Valentin Grimalschi, Grigorie și Ecaterina Nica și alții, fiind originari din Basarabia, au fost angajați în anul 1940 la Institutul Agricol din Chișinău[64]. Dar pentru că resursele umane locale erau insuficiente pentru activitatea celor două instituții de învățământ superior agricol, autoritățile de stat și de partid republicane se adresau Moscovei în octombrie 1940 să delege la Institutul Agricol din Chișinău nouă profesori universitari pentru a ocupa posturile de șefi ai catedrelor de zootehnie, viticultură, selecție și seminologie, protecția plantelor, anatomia și fiziologia animalelor, mecanizarea producției agricole, agricultură generală și particulară, precum și trei conferențiari pentru predarea disciplinelor: fizică și matematică, bazele marxism-leninismului și fiziologia plantelor[65]. Astfel, corpul profesoral al Institutului Agricol din Chișinău a fost completat și cu persoane delegate din centre de cercetare și de învățământ agricol din URSS, printre care specialiștii în științe agricole și biologice, profesorii universitari Vladimir Andreev, Акim Verbin, N. Oleandrov și alții[66]. „Specialiștii", trimiși de Moscova în RSSM, nu corespundeau întotdeauna profilului și necesităților instituțiilor. Directorul Institutului de Horticultură din Tiraspol îl menționa pe un agronom Feofanov, care fusese delegat la Tiraspol de Institutul de Cercetări Științifice în Hidrotehnică și Ameliorare, dar, pentru că nu s-a găsit niciun post la catedră pentru „trimisul Moscovei", el a fost trimis înapoi. Cazul Feofanov nu a fost unul singular, pentru că directorul Aleksandr Bannik spunea că poate aduce foarte multe exemple de acest fel[67]. Pe de altă parte, conform hotărârilor guvernului sovietic, „specialiștii" delegați la Institut din diferite regiuni ale URSS trebuiau asigurați prioritar cu apartamente în Chișinău. Promisiunea unui spațiu locativ individual, pe lângă ordinul de deplasare, era una din metodele de a ademeni profesori și cercetători în instituțiile de învățământ superior moldovenești. Cu toate acestea, autoritățile locale de la Chișinău nu se grăbeau să execute deciziile superiorilor, amânând să ofere profesorilor invitați apartamentele promise de organele republicane, așa cum a fost cazul semnalat în iunie 1941 de Biroul CC al PC(b)M în privința profesorilor invitați la Institutul Agricol de la Chișinău.

Nici cu specialiștii veniți din afara RSSM nu s-a putut soluționa problema cadrelor la cele două institute de învățământ superior agricol. Invitat la Primul Congres al PC(b)

[63] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit.*, p. 58.
[64] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit.*, pp. 58-59.
[65] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 47.
[66] *Moldova soțialistă*, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
[67] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 40, f. 90.

M, directorul Institutului de Horticultură din Tiraspol menționa că „ambele institute sunt bolnave de aceeași boală – deficitul de cadre pentru pregătirea cadrelor" – și propunea forului de partid să fuzioneze cele două instituții până la începutul anului de studii 1941/1942 și să-și concentreze atenția spre organizarea unui singur institut agricol. Doar în acest mod, susținea directorul Bannik, „institutul poate fi completat cu cadre științifico-didactice calificate și se poate soluționa problema selecției cadrelor pentru pregătirea cadrelor"[68]. Bannik propunea și o cale de fuziune a celor două instituții de învățământ superior agricol.

Sclipuirea contingentelor de studenți

Informațiile cu privire la numărul de studenți care au învățat la instituțiile de învățământ superior din RSSM în anul de studii 1940/1941, pe lângă faptul că sunt lapidare, mai sunt și contradictorii, uneori documente, emise de aceeași autoritate și semnate cu aceeași dată, indică un număr diferit de studenți. Primul document în care este indicat numărul de studenți în școlile superioare moldovenești este o listă întocmită de șeful Direcției Administrative a Guvernului RSSM. Funcționarul nu precizează numărul de studenți pentru fiecare instituție de învățământ, dar indică totalul studenților pe grupe de instituții de învățământ superior. Astfel, aflăm că la 1 ianuarie 1941, în instituțiile de învățământ superior din RSSM își făceau studiile 3402 studenți: 482 de studenți erau înmatriculați la cele două școli superioare agricol, 648 – la institutele pedagogice din Tiraspol și Chișinău, 364 – la cele două institute învățătorești, 1760 – la institutele pedagogice cu frecvență redusă din Tiraspol și Chișinău, 148 – la Conservatorul de Stat din Chișinău[69]. Puțin peste o lună, la 6 februarie 1941, secretarul CC al PC(b)M, Piotr Borodin, raporta primului congres al comuniștilor din RSSM că în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (*sic!*) sunt înmatriculați 1699 de studenți[70]. Chiar dacă admitem că secretarul CC al PC(b)M nu i-a luat în calcul și pe studenții de la secțiile cu frecvență redusă, totuși diferența dintre numerele de studenți prezentate de cei doi oficiali în școlile superioare este foarte mare, mai ales dacă ținem cont și de faptul că instituții de învățământ mediu de specialitate erau mult mai multe decât cele de învățământ superior. Spre sfârșitul anului de studii, un inspector al Comisariatului Poporului pentru Învățământ menționează că în instituțiile de învățământ superior pedagogic din RSSM („în institutele pedagojișe și de învățători") învățau „963 de oameni"[71] – cifră care face o diferență de 49 de persoane față de numărul de 1012 studenți, indicat de funcționarul de la guvern menționat mai sus. În acest caz, diferența nu este exagerată și putem admite că reducerea numărului de studenți din ianuarie până în mai poate fi pusă pe seama abandonului academic. Astfel, sursele disponibile, contra-

[68] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 40, f. 91.
[69] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, ff. 7-10.
[70] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 41, f. 10, 13-14.
[71] *Moldova soțialistă,* nr. 116 (190), 13 mai 1941, p. 2.

dictorii, nu ne permit să stabilim nici cu o aproximaţie rezonabilă numărul de studenţi înmatriculaţi la instituţiile de învăţământ superior care au funcţionat la Chişinău şi Tiraspol în anul academic 1940/1941.

Nici în cazul instituţiilor luate în parte situaţia nu poate fi deslușită cu certitudine. Sursele disponibile indică o situaţie mai clară doar pentru Conservatorul din Chişinău. Conform planului de admitere, Conservatorul urma să înmatriculeze 160 de persoane la anul I[72], dar aflăm că la 1 ianuarie 1941, la această instituţie de învăţământ superior muzical îşi făceau studiile doar 148 de studenţi[73]. În celelalte cazuri, dispunem de informaţii disparate şi fragmentare, care nu ne-au permis să identificăm nici măcar numărul de studenţi înmatriculaţi în 1940 la anul I şi nici numărul total de studenţi pe instituţie în parte. La crearea Institutului Pedagogic din Chişinău, instituţiei i-a fost stabilit un plan de admitere de 420 de studenţi[74]. Autorităţile sperau că, scutind studenţii din RSSM (de rând cu cei din republicile baltice) de taxele de studii[75] şi acordându-le burse pe tot parcursul anului de studiu[76], indiferent de reuşita lor academică, vor reuşi să provoace interesul tinerilor basarabeni pentru învăţământul sovietic şi, astfel, să facă posibilă înmatricularea studenţilor în şcolile superioare moldoveneşti conform planurilor de admitere. Dar, declarând şcoala obligatorie, universală şi gratuită, făcând transformări radicale într-un termen atât de scurt, autorităţile nu au putut să aducă în bănci nici măcar toţi copiii de vârstă şcolară. La începutul lunii octombie 1940, arătându-se indignat de „atitudinea neserioasă" a autorităţilor locale, cărora li s-a delegat responsabilitatea de organizare a şcolilor sovietice şi de şcolarizare a copiilor în judeţele şi raioanele republicii, CC al PC(b)M constată că în mai multe judeţe ale RSSM „frecvenţa elevilor variază de la 40 la 67%"[77]. Astfel, puţinii copii şcolarizaţi, pe de o parte, şi aşa-zisa „necorespundere" declarată a studiilor româneşti cu cerinţele şcolii sovietice, pe de altă parte, nu puteau crea un bazin de recrutare a studenţilor pentru instituţiile de învăţământ superior sovietice într-un timp atât de scurt. În plus, tinerii basarabeni nu aveau încredere să se avânte într-o şcoală necunoscută şi neexperimentată. Pe deasupra, putem bănui întemeiat că basarabenii care manifestau interes pentru studii superioare la Institutul Pedagogic din Chişinău erau obligaţi să facă o declaraţie de ostilitate faţă de statul român în textul autobiografiilor, pe care trebuiau să le prezinte obligatoriu în dosarul de admitere. Această obligativitate se prea poate că a redus şi mai mult interesul tinerilor din Basarabia pentru şcoala superioară sovietică,

[72] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 6, f. 43-48.
[73] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, ff. 7-10.
[74] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, f. 142.
[75] Conform art. 121 al Consituţiei staliniste (1936), extinsă în RSSM după anul 1940, statul sovietic asigura tuturor cetăţenilor săi, fără deosebire de originea socială şi etnică, dreptul la o educaţie gratuită în limba maternă, inclusiv în învăţământul superior. Dar, prin hotărârea din 26 octombrie 1940, SCP al URSS a introdus taxe pentru şcolarizare în clasele superioare ale şcolilor medii şi în instituţiile de învăţământ superior şi a modificat procedura de acordare a bursei, încălcând principiul constitutional al gratuităţii învăţământului.
[76] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 28.
[77] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 8, ff. 27.

or, în „Tabloul de indivizi de origine Basarabeni, Creștini, care s'au manifestat, vădit și prin scris, contra Statului Român, cu ocazia înscrierilor la Facultățile Ped Institutului din Chișinău prin avtobiografii proprii", întocmit de Inspectoratul Poliției Române al or. Chișinău la începutul anului 1941, sunt înscriși doar 19 basarabeni[78]. Dosarul de arhivă al Inspectoratului de Poliție al or. Chișinău păstrează doar câteva „avtobiografii" și cereri de înscriere la concursul de admitere la Institutul Pedagogic din Chișinău, atât la secția cu frecvență, cât și la frecvență redusă, sau „fără frecvență" în limbajul epocii. Acest „tablou" polițienesc ne face să constatăm că, deși regimul comunist declara că „în vremea domnirii ocupanților români" tinerii din Basarabia „pute numa să jisăză" să învețe în instituții de învățământ superior, iar puterea sovietică „a dischis în larg ușile așezămînturilor [...] superioare pentru tinerimea truditoare"[79] din RSSM, totuși, în anul de studii 1940/1941, la Institutul Pedagogic din Chișinău au fost înmatriculați un număr infim de basarabeni dacă raportăm pe cei 19 candidați la studii la numărul declarat de studenți înmatriculați în instituțiile de învățământ superior pedagogic în acel an.

Nu dispunem de vreun document care să indice expres numărul și tipul de facultăți care au funcționat la Institutul Agricol din Chișinău în anul academic 1940/1941, numărul de studenți înmatriculați la anul I, precum și numărul total de studenți care și-au făcut studiile în acel an, deși în documentul semnat la 21 august 1940, guvernul de la Moscova „permitea" crearea Institutului cu trei facultăți – agronomie, viticultură, zootehnie[80]. În altă sursă găsim că „Institutul săteano-gospodăresc din Chișinău" asigura formarea cadrelor pentru agricultura RSSM „în domeniul agronomiei, pomiculturii și legumiculturii, viticulturii și zootehniei"[81], domenii care, de fapt, se încadrează în cele trei facultăți care ar fi fost create în cadrul Institutului. Nici în anunțul cu privire la admiterea studenților pentru anul 1941/1942 nu sunt indicate facultățile sau, cel puțin, specialitățile pentru care pot candida cetățenii la Institutul Agricol. „Înștiințarea", publicată în mai multe rânduri în ziarul „Moldova socialistă", anunța pe tinerii de la 17 la 35 de ani cu „studii nijloșii complecte" să depună dosarele pentru a fi admiși la Institut, care pregătește „agronomi-agricultori, agronomi în ramura grădinăritului și legumăritului, agronomi viticultori și zootehniși"[82]. Tot dintr-un articol de ziar aflăm că la Facultatea de Agronomie au fost înmatriculați „toți doritorii" și că, în anul de studii 1940/1941, doar 36 de studenți își urmau studiile la această facultate[83]. Documentele cunoscute nu ne oferă informații cu privire la numărul de studenți la alte facultăți ale Institutului Agricol sau la alți ani de studii. Istoricul Ion Chirtoagă susține că Institutul Agricol din Chișinău avea, în anul de studii 1940/1941, „mai puțin de 260 de studenți"[84], cifra fiind dedusă foarte amalgamat de autor din informațiile pe care le-a avut la dispoziție, dar nu o putem lua în considerare, căci nu dispunem de documente confirmative.

[78] ANRM, F. 680, inv. 1, d. 4250, f. 1.
[79] *Moldova soțialistă,* nr. 113 (193), 16 mai 1941, p. 1.
[80] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 39, f. 25.
[81] *Moldova soțialistă,* nr. 118 (198), 22 mai 1941, p. 4.
[82] *Moldova soțialistă,* nr. 118 (198), 22 mai 1941, p. 4.
[83] *Moldova soțialistă,* nr. 126 (206), 31 mai 1941, p. 2.
[84] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit*., p. 63.

Tot în articolul de ziar citat mai sus, se menționează că la Facultatea de Agronomie ar exista și o grupă de studenți la anul II, fără a indica câți studenți formează grupa academică respectivă[85]. Într-un alt articol, semnat de directorul N. Neceaev, acesta susține că „studenții din cursurile IV și V" (fără a indica facultatea) au fost trimiși „în ajutoru colhozurilor nou organizate, SMT și sovhozuri"[86], astfel indicând asupra faptului că Institutul Agricol organiza formare profesională la toți anii de studii. Dar cine erau acești studenți, de unde au fost aduși la Chișinău și din ce instituții au fost recrutați se prea poate să aflăm din documentele care trebuie să fie depozitate în arhivele rusești.

Pe de altă parte, Institutul de Horticultură din Tiraspol, lăsat fără o bună parte din cadrele didactice calificate, s-a redus până la o facultate, care pregătea în continuare agronomi-horticultori. Și dacă corespondenții ziarelor republicane, lectorii și studenții instituților lăudau în exces sistemul de învățământ agricol sovietic și posibilitățile pe care le deschid studiile la cele două instituții[87], directorul Institutului din Tiraspol considera ineficient acest sistem, pe care îl vedea drept unul foarte îngust, raportat la nevoile agriculturii din RSSM. Astfel, directorul Bannik considera că la etapa de dezvoltare a „economiei socialiste" în RSSM nu va fi suficientă doar fuziunea celor două institute și că este nevoie de o fuziune și a facultăților, care sunt prea multe și au un profil îngust. Bannik propunea ca cele patru facultăți (!) care existau în primăvara anului 1941 la Chișinău și Tiraspol să fie reorganizate în două entități cu un spectru mai larg de pregătire a specialiștilor în domeniul agricol: o facultate „cu înclinație spre agronomie și creșterea vitelor, astfel încât agronomul dintr-un colhoz să se poată ocupa și de cultivarea plantelor, dar și de creșterea animalelor", și o facultate „specializată în pregătirea agronomilor specializați în grădinărit, legumicultură, cultivarea tutunului, a sfeclei de zahăr, în viticultură și mai este de dorit ca acești specialiști să cunoască și să se poată ocupa și de procesarea produselor agricole și de vinificație"[88]. Nicio rezoluție dintre cele adoptate de primul congres al comuniștilor din RSSM nu se referă la vreo reorganizare a celor două instituții de învățământ agricol, iar faptul că în primăvara și vara anului 1941 direcția Institutului de la Tiraspol a organizat o campanie amplă de admitere pentru anul de studii 1941/1942 indică asupra existenței nepericlitate a Institutului de Horticultură din Tiraspol în paralel cu Institutul Agricol din Chișinău.

În privința informațiilor despre studenții înmatriculați pentru anul de studii 1940/1941 în instituțiile pedagogice, acestea sunt și mai fragmentare. Lista instituțiilor de învățământ, elaborată de guvernul republican pentru începutul anului 1941, indică 648 de studenți la cele două institute pedagogice și 364 de studenți la Institutul Învățătoresc din Chișinău[89] – probabil, toți admiși la învățământul cu frecvență, or documentul menționează încă două institute pedagogice, dar cu organizarea studiilor cu

[85] *Moldova soțialistă,* nr. 126 (206), 31 mai 1941, p. 2.
[86] *Moldova soțialistă,* nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
[87] *Moldova soțialistă,* nr. 109 (139), 11 mai 1941, p. 4; nr. 113 (193), 16 mai 1941, p. 1; nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
[88] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 40, f. 89-92.
[89] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, f. 9.

frecvență redusă. Cele două instituții din urmă au înmatriculat, către 1 ianuarie 1941, 1760 de studenți[90]. Aici trebuie menționat faptul că studenții care urmau studii la secțiile/institutele cu frecvență redusă erau persoane angajate în activități de muncă, în cazul nostru în școli și alte instituții de învățământ, dar fără studiile corespunzătoare.

Autorii istoriei Institutului Pedagogic din Chișinău susțin că pentru cele 420 de burse oferite prin planul de admitere în 1940 au candidat 950 de persoane[91], dar nu ne arată și câți studenți au fost înmatriculați *de facto*. Aproape în aceeași manieră procedează și autorii istoriei Institutului Pedagogic din Tiraspol, care, probabil din lipsă de surse, nu menționează vreun număr de studenți care să-și fi făcut studiile la această instituție. Dar pentru că ultimii indică faptul că în anul 1934, la Institutul Pedagogic din Tiraspol, învățau 389 de studenți și că 100 de studenți au absolvit facultățile instituției în anul 1940[92], suntem tentați să presupunem prin extindere că în anul de învățământ 1940/1941, la instituția respectivă erau înmatriculați circa 300 de studenți, cifra însumând studenții de la ambele instituții pedagogice din Tiraspol.

Cu o durată a studiilor de patru ani, Institutul Pedagogic din Chișinău pregătea, ca și cel de la Tiraspol, învățători pentru clasele VIII-X ale școlilor medii, pentru instituțiile medii de specialitate, rabfakuri[93] și școli pedagogice. În timp ce secția cu frecvență a Institutului din Chișinău fusese organizată în patru facultăți: științe ale naturii; istorie și geografie; limbi și literaturi; fizică și matematică[94], iar secția cu frecvență redusă[95] – în cinci facultăți: limbă și literatură; istorie; geografie; fizică și matematică; științe ale naturii[96], Institutul Pedagogic din Tiraspol și-a păstrat structura anterioară cu cinci facultăți la ambele forme de organizare a învățământului: istorie; geografie; științe ale naturii; fizică și matematică; limbă și literatură. Cea din urmă facultate organiza studiile, de altfel ca la Institutul din Chișinău, la două secții – „moldovenească și rusă”[97]. Cele două institute învățătorești erau organizate în secții, cu scopul de a pregăti timp de doi ani învățători pentru clasele V-VII ale școlilor medii și de șapte clase la specialitățile de bază: fizică, matematică, geografie, științe ale naturii și altele[98].

---

[90] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 1, f. 9.

[91] V. Barbulat et al., *Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (1940-2000)*, Chișinău, 2000, p. 8.

[92] Б. Г. Бомешко, *op. cit.*, с. 14.

[93] *Rabfak* (rus. рабочий факультет) – instituție de învățământ în sistemul educațional sovietic, care pregătea muncitorii și țăranii pentru admitere în instituțiile de învățământ superior. Așa se numeau neoficial și secțiile de pregătire ale școlilor superioare, care pregăteau tinerii din zonele rurale și muncitorii pentru învățământul superior. Absolvenții rabfakurilor erau înmatriculați la studii în instituțiile de învățământ superior fără a susține examene de admitere.

[94] *Moldova soțialistă,* nr. 104 (184), 5 mai 1941, p. 4.

[95] Considerăm că „Institutul Pedagogic din Chișinău cu frecvență redusă” despre care vorbesc funcționarii de la Guvern nu era altceva decât o secție în cadrul Institutului Pedagogic din Chișinău, și nu o instituție separată, la fel cum și Institutul Învățătoresc era parte componentă a Institutului Pedagogic.

[96] *Moldova soțialistă,* nr. 108 (188), 10 mai 1941, p. 4.

[97] *Молдова социалистэ*, № 154 (3187), 14 июль 1940, п. 2; *Moldova soțialistă,* nr. 104 (134), 10 mai 1941, p. 4.

[98] *Moldova soțialistă,* nr. 121 (201), 25 mai 1941, p. 2.

Constituția stalinistă (1936) asigura cetățenilor sovietici dreptul la educație gratuită în limba maternă, inclusiv în școala superioară. Anunțurile despre admiterea studenților la școlile superioareinstituțiile de învățământ superior din RSSM, care erau redactate și în „limba moldovenească", și în limba rusă, informau candidații la studii că fiecare facultate a institutelor pedagogice are două secții: „O secție de predare în limba moldovenească și o secție de predare în limba rusă"[99], și că, pe lângă examenele la disciplinele de profil, vor susține examene de admitere la „limba moldovenească" și la limba rusă[100]. Iar persoanele care optau pentru a fi înmatriculate la Institutul Agricol din Chișinău urmau a fi examinate la „limba maternă"[101]. Cu toate acestea, considerăm că învățământul superior din RSSM nu se putea efectua în limba română, chiar și în „secțiile cu predare în limba moldovenească", cel puțin din două motive:

- în primul rând, cadrele din personalul didactic și științifico-didactic care a asigurat procesul de învățământ în anul de studii 1940/1941 erau, în mare parte, vorbitoare de limbă rusă, iar cadrele originare din fosta RASSM, care fuseseră educate în instituții de învățământ ruse și sovietice, vorbeau o limbă română impregnată cu regionalismele specifice nativilor din stânga Nistrului și puternic rusificată. Doar puținele persoane cu studii în universitățile românești sau în alte universități europene, care au locuit în perioada interbelică în România, ar fi putut asigura un proces didactic în limba română;
- în al doilea rând, chiar dacă ar fi existat cadre didactice capabile să predea în limba română, literatura didactică și științifică de care dispuneau bibliotecile instituțiilor de învățământ superior din RSSM, fiind adusă la Chișinău din centre științifice și de învățământ din URSS, era în limba rusă.

Misiunea instituțiilor de învățământ superior pedagogic cu și fără frecvență era „făurirea intelighenției sovietice" și crearea unui „contingent nou de învățători", a „armiei învățătătorilor din Moldova", care „să șie în stare să învețe pe copchiii noștri astfel, cum o șere epoha noastră soțialistă [...] în duhu comunizmului"[102]. Analiza surselor la care am avut acces ne determină să susținem că din momentul instaurării la Chișinău, regimul sovietic și-a concentrat toată atenția și diligența spre educarea și reeducarea studenților și învățătorilor în „duhu comunismului", spre ideologizarea lor și crearea unui sentiment puternic de ostilitate și a atitudinii dușmănoase față de tot ce este românesc, chiar înainte de a se preocupa de formarea lor profesională. Concluzia este probată de toată suma activităților de înființare și organizare a funcționării instituțiilor de învățământ superior, dar și de multitudinea de comparații între școala sovietică și cea românească care preced orice hotărâre sau informație despre învățământul superior din RSSM. Studenților li se inocula, pe toate căile și prin toate mijloacele tradiționale ale regimului, „superioritatea" sistemului sovietic în comparație cu „asuprirea boierilor și capitaliștilor români". Aceștia erau convocați în tot felul de ședințe și adunări, fie cu

[99] *Moldova soțialistă,* nr. 108 (188), 10 mai 1941, p. 4.
[100] *Moldova soțialistă,* nr. 104 (184), 5 mai 1941, p. 4; nr. 108 (188), 10 mai 1941, p. 4.
[101] *Moldova soțialistă,* nr. 118 (198), 22 mai 1941, p. 4.
[102] *Moldova soțialistă,* nr. 116 (190), 13 mai 1941, p. 2.

ocazia deschiderii anului școlar, fie pentru a-i anunța despre „grija" statului sovietic pentru studenții din Basarabia, despre faptul că au fost scutiți de plata taxei de școlarizare, sau în adunări ale organizațiilor comsomoliste și multor altora în care au fost obligați să se înscrie studenții – „MOPR, SVB, OSOaviahim"[103]. Regimul sovietic avea elaborat un parcurs de formare foarte clar pentru studenții sovietici, care trebuia să fie și solicitant, astfel ca studenții să nu dispună de timp liber pe care să-l poată folosi în alte scopuri decât educarea și reeducarea de tip comunist. În scopul creării „omului nou", aproape toți studenții de la Institutul Agricol din Chișinău fuseseră înscriși, până în primăvara anului 1941, în organizațiile comsomoliste și „obștești" instituționale, orășenești și republicane și au fost „convinși" să adere cu rapiditate la diferite activități extracurriculare, numite „șercuri". Unele activități erau organizate cu misiunea de a iniția tinerii în cercetarea științifică sau tehnică, așa cum erau cele de „botanică, fiziologie, zoologie, radio ș.a.", iar altele erau organizate în funcție de interesele studenților, precum „șercul de motoțîcliști și alte șercuri de apărare"[104] la institutele din Chișinău. Activitățile extracurriculare, organizate de direcția institutelor, de organizațiile de partid și comsomoliste, urmau să educe tânăra generație în spiritul „materialelor Congresului al XVIII-lea al PC(b) din toată Uniunea, a Constituției URSS și a Cursului scurt de istorie a partidului" și să-i „lumineze" asupra problemelor care există în lume[105]. De asemenea, direcția instituțiilor de învățământ și organizațiile primare de partid trebuiau să organizeze „întrecerea socialistă" a studenților pentru cele mai bune rezultate academice, iar din rândul studenților eminenți să identifice lideri comsomoliști și „tovarăși loiali" cu ajutorul cărora să poată „demasca elementele dușmănoase" din rândul studenților și al cadrelor științifico-didactice, precum și să-i folosească în calitate de agitatori în campaniile electorale pentru alegerile în Sovietul Suprem și pentru răspândirea ideilor comuniste.

Disciplinele ideologice, obligatorii în sistemul de învățământ superior sovietic, aveau și un rol instituționalizat de formator al „noului tineret" și de garant al „însușirii bolșevismului" în termene scurte de către studenții din RSSM. Autoritățile de partid examinau cu mare atenție candidaturile cadrelor didactice care urmau să-i învețe pe studenți marxism-leninismul. Nu doar directorii școlilor superioare, dar și șefii de catedre și profesorii de marxism-leninism erau aprobați în funcții de Biroul CC al PC(b) M și confirmați în posturi la Moscova. Astfel, abia după discutarea biografiei și a activității de partid, Fiodor Nițuleac este confirmat, în primăvara anului 1941, în calitate de șef al Catedrei de marxism-leninism la Institutul Agricol din Chișinău[106]. În același mod au ocupat posturile de lector la Catedra de marxism-leninism Semion Neceaev[107] și Semion Platonov[108], care au fost aprobați de autoritatea de partid republicană de rând

[103] *Moldova soțialistă,* nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
[104] *Moldova soțialistă,* nr. 113 (193), 16 mai 1941, p. 1.
[105] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, f. 43-48.
[106] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 163.
[107] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 165.
[108] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 166.

cu șeful lor și apoi confirmați de autoritatea unională în domeniu. Profesorii de la Institutul Agricol și de la Institutul Pedagogic din Chișinău menționează în mai multe rânduri în ziarul republican că la toate facultățile se acordă „o osăghită băgare de samă" însușirii „temeliilor marxismului-leninismului"[109], care, deși este o disciplină nouă pentru majoritatea studenților, le-a produs un interes deosebit. Mai mult decât atât, directorul Macarie Radul venea să le consolideze convingerea că această disciplină „ajută la însușirea și înțălejerea și mai bună a șelorlante disțiplini"[110], iar cadrele didactice de la Institutul Pedagogic din Tiraspol chiar considerau că studenții sunt mai sârguincioși la studii pentru că studiază economie politică și „științele marxizmului-leninizmului"[111].

Atenția ieșită din comun pentru castitatea ideologică și partiinică a cadrelor didactice responsabile de predarea marxism-leninismului, dar și rigoarea atitudinii față de disciplinele ideologice, față de educarea tinerilor prin implicarea în cât mai multe activități extracurriculare cu tentă ideologică sunt argumente care demonstrează că fondarea masivă a școlilor superioare în dreapta Nistrului după iunie 1940 avea un caracter mai degrabă și mai mult propagandistic și ideologic decât utilitar și că prima misiune a acestor instituții era „de a crește din tinerimea noastră patrioți devotați fără marjină zădirii soțializmului și partidului lui Lenin-Stalin"[112].

Planurile „mărețe" ale sovieticilor au fost dejucate însă de extinderea înspre est a conflagrației mondiale și de începutul războiului sovieto-german la 22 iunie 1941.

Instituțiile de învățământ superior din RSSM în anii războiului sovieto-german

În vara anului 1941, în RSSM a fost efectuată o evacuație grăbită în zonele centrale și estice ale Uniunii Sovietice. Au fost evacuate o serie de întreprinderi, depozite de alimente și materiale, instituții de știință și cultură și mii de persoane care au colaborat cu puterea sovietică. Institutul Pedagogic din Chișinău și Institutul Pedagogic din Tiraspol au fost evacuate în or. Cikalov (Чкалов), reg. Orenburg, lângă Kazahstan. La începutul anului 1942, SCP al RSSM (evacuat la Moscova) a decis să fuzioneze cele două instituții de învățământ superior pedagogic, noua entitate fiind numită Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat[113]. Pentru că Macarie Radul, director al Institutului Pedagogic din Chișinău, a fost numit în funcția de comisar al poporului pentru învățământ al RSSM, la 22 mai 1942 SCP al RSSM a numit-o pe Natalia Agasieva director al Institutului Pedagogic Moldovenesc. Institutul Agricol din Chișinău a fost evacuat în or. Balașovo din reg. Saratov, iar în calitate de director interimar al instituției a fost numit Luka

[109] *Moldova soțialistă,* nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
[110] *Moldova soțialistă,* nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.
[111] *Moldova soțialistă,* nr. 126 (206), 31 mai 1941, p. 2.
[112] *Moldova soțialistă,* nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.
[113] V. Barbulat et al., *Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău (1940-2000)*, Chișinău, 2000, p. 10.

Matiuk[114]. Doar o parte a personalului didactic și a studenților acestor instituții au fost evacuați în URSS (cei mai mulți s-au refugiat în mod particular), o altă parte a lor a fost mobilizată în Armata Roșie sau în unități de deservire a frontului, iar alții au rămas în Basarabia. Niciuna dintre instituțiile de învățământ superior evacuate din RSSM nu a avut activitate în anul de învățământ 1941/1942. Abia în primăvara anului 1942, SCP al RSSM și-a fixat în planul de activitate pentru lunile martie-aprilie 1942 să identifice locul de trai al intelectualității evacuate din RSSM și să organizeze procesul de învățământ la Institutul Pedagogic Moldovenesc în anul 1942/1943[115].

Cât privește Institutul Agricol din Chișinău, acesta, fiind în subordinea Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS, nu a organizat nici admiterea unor noi contingente de studenți, dar nici procesul didactic cu puținii studenți evacuați, în mare parte persoane de gen feminin. Vreo 40 de foști studenți ai Institutului Agricol din Chișinău au fost înmatriculați și și-au continuat studiile la Institutul Agricol din Kirghizia, iar cadrele didactice ale institutelor agricole moldovenești din Chișinău și Tiraspol au fost repartizate la instituții de învățământ de diferite niveluri din orașele Frunze, Harkov, Sverdlovsk, Saransk, Voronej, în agricultura regiunii Saratov, în Daghestan, RSS Kirghiză ș.a.[116].

În schimb, în primăvara-vara anului 1942, Institutul Pedagogic Moldovenesc, susținut de SCP al RSSM, a început o activitate febrilă de organizare a anului academic 1942/1943, expediind invitații studenților și profesorilor evacuați în diferite regiuni ale URSS. Odată cu înaintarea frontului spre est, școala din or. Cikalov unde a fost stabilit sediul Institutului Pedagogic Moldovenesc a fost transformată în spital militar, astfel că Institutul a fost transferat în clădirea fostei școli nr. 10 din or. Buguruslan, un oraș așezat la peste 350 km de Orenburg[117]. Școala din Buguruslan era una foarte mică, cu șapte clase, pe care Institutul a trebuit să le împartă cu Institutul de Cercetări Științifice și cu Arhiva SCP al RSSM. Studenților și personalului științifico-didactic, care au revenit în sălile de curs în octombrie 1942, le rămâneau doar patru săli de clasă – spații insuficiente pentru organizarea procesului didactic în cele nouă grupe pe care a reușit să le formeze administrația institutului[118]. Pentru a desfășura activitățile conform planului de învățământ, o parte a studenților învățau în schimbul doi în clădirea Institutului Învățătoresc din Buguruslan, dar desele pene de curent perturbau orarul, lecțiile fiind întrerupte și amânate. Utilajul, mobilierul și alte obiecte necesare realizării lecțiilor și seminariilor au fost primite în folosință provizorie de la Institutul din Buguruslan, dar cele 14 mese, 54 de lavițe, 3 scaune și 6 table erau „dărăpănate și trebuiesc reparate și înlocuite". În rest, sălile de clasă și laboratoarele nu erau deloc echipate cu dispozitivele și utilajele necesare. Iar lipsa bibliotecii și a celor mai elementare mijloace didactice (caiete, pixuri, creioane, creta etc.) periclita procesul didactic. Către începutul anului de stu-

[114] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit.*, p. 61.
[115] S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit.*, pp. 61-64.
[116] Pentru detalii: S. Turiță, I. Chirtoagă, *op. cit*., pp. 62.
[117] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 3.
[118] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 3.

dii personalul didactic a fost asigurat cu locuinţe, dar nici Institutul şi nici profesorii nu au primit lemn de foc pentru sezonul rece. Studenţii au fost instalaţi în apartamentele locuitorilor oraşului Buguruslan în conformitate cu ordinul de restrângere a spaţiului locativ, dar nici ei nu au primit lemn de foc. Direcţia Institutului nu putea să cazeze 20 de studenţi, care înoptau în clădirea şcolii, pentru că nu aveau nici haine şi nici lenjerie de corp şi de pat. Unii studenţi erau alungaţi de gazdele lor, din cauza că Institutul nu i-a aprovizionat pe respectivii studenţi cu lemn de foc[119]. În ce priveşte alimentaţia, profesorii au fost asiguraţi cu mese într-o cantină cu regim închis, însă studenţii se alimentau la cantina pentru invalizi, iar mesele lor nu erau nici suficiente şi nici calorice. Mai mult decât atât, din puţinele produse alimentare alocate studenţilor, o bună parte era furată de lucrătorii cantinei, se indica într-un raport pe anul 1943/1944[120]. La începutul anului 1943 Institutului i-a fost repartizată o gospodărie auxiliară în calitate de sursă suplimentară pentru îmbunătăţirea alimentaţiei studenţilor. Ultimii au muncit toată vara şi toamna în această gospodărie, dar lipsa de organizare a păstrării şi conservării produselor agricole recoltate, precum şi lipsa evidenţei consumului lor au făcut ca unele produse să ajungă în cantităţi foarte mici în cantina studenţească, iar altele să nu fie livrate deloc[121]. Totodată, din cauza finanţării mult întârziate, profesorii nu primeau salariile şi studenţii bursele, astfel încât şi unii, şi alţii erau siliţi să se angajeze pentru a-şi putea asigura existenţa[122]. Direcţia şi organizaţia de partid a Institutului au fost însărcinate de Comisariatul Poporului pentru Învăţământ al RSSM să găsească locuri de muncă pentru studenţi. Aceştia nu aveau alte surse de existenţă decât bursa, dar niciuna dintre autorităţi nu a manifestat vreo grijă pentru soarta studenţilor, deşi în or. Buguruslan erau foarte multe locuri de muncă vacante şi unele întreprinderi aveau o nevoie acută de forţe de muncă, fiind gata să angajeze studenţi pe 3-4 ore[123].

Directorul Agasieva raporta comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM că Institutul a început anul şcolar la 1 octombrie 1942 şi că până la această dată, cele şase catedre organizate la Buguruslan (ştiinţe ale naturii, geografie şi geologie, matematică şi fizică, psihologie şi pedagogie, limbă şi literatură, bazele marxism-leninismului) au angajat 19 cadre ştiinţifico-didactice, inclusiv cinci doctori, conferenţiari universitari (Boris Berezin, Natalia Pavliţkaia, Victor Polonski, Gerş Gleizer şi Natalia Agasieva), doi absolvenţi de doctorat, cinci lectori superiori şi şapte asistenţi[124]. Doar nouă profesori erau dintre cei evacuaţi din RSSM, iar alţii 10 au fost angajaţi la Institut în anul 1942 din rândul specialiştilor Institutului Învăţătoresc din Buguruslan şi al celor evacuaţi în regiunea Orenburg din alte regiuni ale URSS. Majoritatea cadrelor didactice angajate în toamna lui 1942 erau tineri absolvenţi ai diferitor instituţii de învăţământ sovietice, dar nu întotdeauna instituţii superioare. De asemenea, fiind foarte puţini de-

[119] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 69.
[120] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 67.
[121] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 68-69.
[122] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 3, 21-23.
[123] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 69.
[124] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6.

ținători de grade și titluri științifice și științifico-didactice, direcția a numit în posturile de șef de catedră și persoane fără grade și titluri științifice, așa cum este cazul șefei Catedrei de limbi și literaturi „tov. Crăciun, care nu are nici grad și nici titlu". Cu toate că nu a fost confirmată în funcție, Comitetul unional pentru școala superioară pe lângă SCP al URSS a permis să i se încredințeze acesteia conducerea catedrei, pentru că „nu este nimeni care să o înlocuiască"[125].

Bazinul de recrutare al cadrelor științifico-didactice ale Institutului a determinat și structura etnică a corpului didactic, acesta fiind constituit din 5 etnici ruși, 5 evrei, 4 moldoveni, 3 ucraineni, 1 bielorus și 1 neamț. Tabloul etnic al corpului profesoral al Institutului, conturat în anii războiului, va rămâne unul specific pentru mai mulți ani, chiar și în perioada postbelică. Personalul angajat nu reușea să acopere toate disciplinele din planul de învățământ. Sarcina didactică calculată pentru anul de studii 1942/1943 era de 15,5 unități, pe când Institutul a putut acoperi cu personal didactic doar 12 unități[126]. Direcția Institutului conta că va putea completa corpul profesoral invitând pe profesorul Nicolae Moroșanu pentru predarea disciplinelor de geologie, pe lectorul Moisei Faerștein pentru chimii, pe Serafima Kisil pentru botanică și pe lectorul Volkov pentru predarea literaturii[127]. Dar până în primăvara anului 1943 două persoane au demisionat, corpul didactic rămânând constituit din 17 cadre didactico-științifice, inclusiv 6 doctori în științe, dintre care doar 4 erau și conferențiari, 2 absolvenți de doctorat, 7 lectori superiori și 2 asistenți. De asemenea, au fost angajate prin cumul încă 13 persoane, inclusiv un doctor habilitat, doi doctori în științe[128]. În lipsa cadrelor didactice, unele discipline din planul de învățământ nu erau predate, altele erau transferate pentru vremuri mai bune, iar altele erau predate schematic și incomplet. Astfel, în anul de învățământ 1942/1943 mai bine de 1/3 din orele obligatorii nu au fost predate. Cea mai dificilă situație s-a înregistrat la Facultatea de Fizică și Matematică, planul de învățământ la anul I fiind realizat în proporție de doar 42%.

Pentru că în anul de studii 1943/1944 se preconiza admiterea a 120 de persoane la anul I[129], iar catedrele rămâneau cu un deficit de cadre care să asigure procesul didactic, directorul solicita ajutorul Comitetului unional pentru școala superioară pentru completarea catedrelor cu doi profesori de bazele marxism-leninismului și unul de istoria PC(b), un specialist în economie politică și încă unul de materialism dialectic și istoric, toți pentru Catedra de marxism-leninism, rămasă fără vreun specialist în anul 1943. De asemenea, directorul semnala lipsa profesorilor de literatura rusă și de limba germană la Catedra de limbi și literaturi, a unui cadru didactic pentru predarea istoriei pedagogiei la Catedra de pedagogie și psihologie și a unui profesor de geografie fizică la Catedra de geografie și geologie[130]. Dar deja în decembrie 1943,

[125] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 15.
[126] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 8 vs.
[127] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 3 vs-4.
[128] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 15.
[129] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 23.
[130] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 15-16.

comisia CC al PC(b)M[131] care a verificat activitatea Institutului constata că „în pofida dificultăților de război şi a condițiilor în care a fost creat institutul", catedrele sunt, în mare parte, completate cu personalul didactic necesar în număr de 26 de persoane, inclusiv un profesor universitar, cinci conferențiari universitari, doi doctori habilitați şi şase doctori în științe[132]. Însă acoperirea cantitativă cu cadre didactice nu echivala şi cu acoperirea necesităților în materie de calitate. Comisia CC al PC(b)M a remarcat defecte grave în organizarea şi desfăşurarea procesului de predare. Nu erau predate unele discipline din planul de învățământ, precum bazele marxism-leninismului, considerată „cea mai importantă disciplină", filosofia la anul III, istoria țărilor coloniale şi dependente, chimia, literatura rusă, metodica predării literaturii şi altele[133], iar unii profesori predau aproape toate disciplinele de specialitate la unele facultăți. Comisia invocă cazul conferențiarului Iakubanis, care predă cartografie, topografie, geografie economică, geografia URSS, geografia fizică a lumii, geografia economică şi politică a țărilor străine, metodica de predare a geografiei, în timp ce aceste discipline trebuiau să fie predate de cel puțin două cadre didactice. Concomitent, confereniarul Iakubanis preda cursul de geografie generală la celelalte facultăți, era şef de catedră, şef al secției studii a Institutului şi mai preda cursul de geografie economică la Institutul Învățătoresc din Bugu-ruslan. Ocupat cu atâtea cursuri şi funcții, conferențiarul Iakubanis a venit la ore nepregătit chiar şi în perioada în care comisia de partid inspecta activitatea Institutului[134]. Cele mai serioase neajunsuri au fost identificate la Catedra de marxism-leninism, toate puse pe seama „nepăsării şi neprofesionalismului" şefului de catedră Vasili Senkevici, care, pe lângă faptul că a transmis studenților subiectele pentru evaluare, astfel încât şi cel mai puțin pregătiți studenți au susținut examenul la marxism-leninism „bine" şi „foarte bine", a comis „o greşeală epocală", permițând studenților să susțină examenul la această disciplină în „limba moldovenească", el cunoscând foarte puțin această limbă. Constatând încălcările menționate mai sus, comisia de partid a anulat examenul susținut de studenții Facultății de Istorie şi l-a transferat în sesiunea următoare[135]. Este cunoscută importanța disciplinelor ideologice în sistemul educațional sovietic, şi cu atât mai importante erau aceste discipline la Institutul Pedagogic Moldovenesc, unde, chiar şi la o depărtare de mii de kilometri, studenții şi profesorii de la Catedra de literatură discutau în contradictoriu „ai cui sunt scriitorii Creangă, Alexandri şi Eminescu? Sunt moldoveni sau români? Cine a pus începuturile literaturii moldoveneşti? şi alte probleme arzătoare"[136].

Şi în timp de pace, dar mai ales în timp de război, statul sovietic a pus educația politico-ideologică înaintea formării profesionale a studenților din învățământul su-

[131] Componența comisiei: Ivan Fesenko, membru al Biroului CC al PC(b)M şi prim-secretar al CC al ULCTM, Stepan Țaranov, adjunctul şefului Secției propagandă şi agitație a CC al PC(b)M, şi Macarie Radul, comisarul poporului pentru învățământ al RSSM.

[132] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 64.

[133] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 134-135.

[134] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 65-66.

[135] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 67; F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 135.

[136] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 67-68.

perior. Aflăm că Institutul Pedagogic Moldovenesc la Buguruslan nu dispunea de suficiente săli de clasă, de cele mai elementare mijloace didactice, studenții și profesorii nu mâncau destul și regulat, nu aveau haine și lenjerie, dar, în schimb, direcția și, mai ales, „organizațiile obștești" ale instituțiilor (organizația primară de partid, organizația comsomolistă, biroul organizatoric al sindicatelor, comitetul local și altele) urmăreau îndeaproape „starea politică și morală" a studenților și a cadrelor didactice. De două ori pe săptămână, studenții erau chemați să asculte informații din presa sovietică la așa-numitele lecții politice; în fiecare lună erau invitați la adunarea generală a studenților, care, de asemenea, urmărea instruirea și educația lor ideologică și politică, inclusiv prin prezentarea unor referate și comunicări despre evenimentele revoluționare sau despre cele ale „războiului de apărare a patriei", despre lucrările lui Lenin sau Stalin etc. de către activiștii comsomoliști și de partid sau chiar de către studenții și profesorii fără funcții „politice"[137]. Activitatea de educație era preluată și continuată de adunările comsomoliste, care, de asemenea, se organizau cu o regularitate de invidiat în timp de război[138], de „întrecerea socialistă" a studenților pentru cele mai bune rezultate academice și cea mai activă participare la activitățile extracurriculare sau munca patriotică pentru „apropierea victoriei asupra fascismului". Și în evacuare studenții trebuiau ținuți ocupați toată ziua-lumină, fiind impuși să mai participe la „cercurile" științifice și de artă amatoricească, să organizeze concerte pentru răniții din spitalele militare și muncitorii de la fabrici și uzine, să participe la lucrările agricole etc. În anul de studii 1942/1943 studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc au participat la lucrările agricole timp de o lună și 10 zile, au mai fost scoși din procesul didactic și pentru tăierea lemnelor de foc, pentru curățarea clădirii institutului după reparație, iar duminicile și sâmbetele fie erau scoși la „voscresnice" și „subotnice" – munci voluntare colective în zilele de duminică și sâmbătă, fie participau la concerte, spectacole și repetiții, care erau atât de intense, încât în anul 1943 studenții au luat locul I la întrecerile artiștilor amatori din or. Buguruslan[139].

După părerea directorul Institutului, educația politico-ideologică era eficientă. Or, sublinia acesta că până la sfârșitul anului academic 1942/1943 nu a observat să aibă loc vreo manifestare de ostilitate de clasă sau acțiuni moral-degradante, cum ar fi huliganism, beție sau corupție, și credea că studenții și cadrele didactice „respectă conștiincios și cu bună-credință" legile sovietice[140]. Însă comisia de partid care a verificat Institutul în iarna lui 1943 a constatat, dimpotrivă, că „din cauza nesiguranței materiale, a neglijării activității politice și educaționale de partid, o anumită parte a studenților a luat-o pe calea speculațiilor, a hoțiilor, a altor fapte imorale și chiar a ieșirilor antisovietice". Comisia a considerat reprobabile activitățile de speculație ale studenților Fridghendler, Vaisman, Nudelman, dar mai ales „expresiile antisovietice" ale studentului Cogan (arestat în decembrie 1943), inclusiv pentru că l-a numit pe Kotovski „bandit". Cu excepția studentu-

[137] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 4.
[138] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 113-114.
[139] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 66.
[140] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 4 vs.

lui Nudelman, ceilalţi studenţi sus-menţionaţi au fost exmatriculaţi prin decizia comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM[141]. De asemenea, comisia CC al PC(b)M a găsit că studenţii evrei nu înţeleg corect politica naţională a partidului, în special privind „educarea şi promovarea cadrelor naţionale moldoveneşti", şi pun întrebări de genul „De ce anume studenţii moldoveni sunt trimişi la doctorat dacă studenţii evrei sunt mult mai inteligenţi?", „Care este principiul de stimulare a studenţilor, cel naţional sau cel religios?", „Care este perspectiva studenţilor evrei după absolvirea Institutului?". Deşi membrii comisiei au găsit stranie această atitudine a studenţilor evrei şi chiar neîntemeiată din moment ce la Institut erau foarte puţini studenţi moldoveni, dar şi aceştia nu erau promovaţi (comisia subliniază faptul că la Institut sunt studenţi moldoveni inteligenţi şi demni să fie promovaţi, precum Cohanschi, Nirca, dar ei sunt lăsaţi în umbră) şi l-au găsit vinovat de aceste atitudini pe adjunctul secretarului de partid al Institutului Vasili Senkevici. Ultimul, la o adunare ordinară a studenţilor, i-a învinuit pe studenţi că nu vor să înveţe „limba moldovenească" şi că în aule şi pe coridoare se vorbeşte limba română, iar studenţii se pregătesc mai degrabă să fie guvernanţi şi guvernante pentru burghezia bucureşteană decât învăţători în şcolile Moldovei şi că, dacă el ar fi comisar al poporului pentru învăţământ, niciunul dintre studenţi nu ar avea voie să intre în RSSM[142]. Pentru că comisarul poporului Macarie Radul cunoştea aceste fapte, dar nu a întreprins nicio acţiune pentru a le contracara, comisia CC al PC(b)M a propus să-l elibereze din funcţie şi să-l lase în calitate de adjunct al comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM, ca să se ocupe de redresarea activităţii Institutului Pedagogic Moldovenesc. În schimb, Vasili Senkevici s-a ales doar cu o mustrare şi chiar a fost numit secretar al organizaţei primare de partid a Institutului[143]

Fiind implicaţi în atâtea activităţi extracurriculare şi scoşi din procesul didactic luni întregi, când ajutau colhozurile şi sovhozurile din regiune la culesul roadei şi/sau în alte activităţi cu caracter agricol, sau participând la diferite acţiuni organizatorice şi politice, studenţilor Institutului Pedagogic Moldovenesc le rămânea foarte puţin timp pentru activitatea lor de bază – învăţarea profesiei. Într-un raport prezentat unei autorităţi unionale în domeniu, comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM semnala o reuşită academică nesatisfăcătoare a studenţilor în prima jumătate a anului de studii 1942/1943. Mai ales nu veneau la ore studenţii celei mai mari facultăţi – de istorie, unde rata eşecului academic era de 76% la anul I şi de 25% la anul III[144]. Comisarul poporului explica rata înaltă de restanţieri prin „lipsa unei baze tehnico-materiale adecvate şi suficiente", în special a literaturii de specialitate[145], prin interesul şi efortul redus al

[141] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 76-78.

[142] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 80-81.

[143] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 82; f. 136.

[144] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 18.

[145] Într-adevăr, biblioteca Institutului Pedagogic Moldovenesc era foarte săracă, numărând doar vreo 8000 de cărţi. La începutul anului 1944, comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM anunţa Comitetul unional pentru şcoala superioară despre starea lamentabilă a bibliotecii instituţiei şi solicita autorităţii de la Moscova să asigure Institutul Pedagogic Moldovenesc cu manuale, materiale didactice şi literatură ştiinţifică şi metodică, în special pentru facultăţile de istorie şi geografie. ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 40.

studenților pentru studii și prin indisciplina lor, dar și a cadrelor didactice[146], precum și prin proasta organizare a procesului didactic în cele două schimburi de către direcția Institutului[147]. Credem însă, tot în baza raportului directorului, că studenții erau impuși de lipsa celor mai elementare condiții de trai să se angajeze la muncă pentru a-și putea cumpăra alimente și haine, mai ales în sezonul rece. Studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc erau asigurați cu o singură masă pe zi în „cantina studențească" și cu 600 de grame de pâine și, spre deosebire de studenții altor instituții de învățământ superior din regiune, nu erau susținuți de părinți sau rude[148]. În susținerea opiniei expuse mai sus vine rata mare a absențelor studenților la ore atât în anul de învățământ 1942/1943, cât și în cel următor[149], dar și faptul că studenții nu au fost sancționați nici într-un fel, deși normele de ordine internă în instituțiile de învățământ superior, aprobate de Comitetul unional pentru școala superioară, stabileau expres că studenților care încălcau disciplina și normele de ordine internă li se aplicau diferite sancțiuni[150], inclusiv exmatricularea.

Comisarul poporului Radul menționa că direcția Institutului a întreprins câteva măsuri de stimulare a studenților să frecventeze lecțiile și, alături de „măsurile disciplinare", el indică și „distribuirea mărfurilor industriale de uz casnic". Faptul că studenții eminenți primeau câte 20 de metri de stofă, cei cu câteva note insuficiente – câte 6-7 metri, iar codașii nu primeau nimic i-a determinat pe studenți să vină la ore în conformitate cu orarul lecțiilor și să-și lichideze restanțele academice[151]. Un alt impediment în calea succesului academic al studenților era faptul că în anul academic 1942/1943 Institutul a organizat studiile în baza planurilor Comitetului unional pentru școala superioară, fără a-l ajusta, așa cum era prescris, necesităților „școlii naționale", adică studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc nu învățau limba rusă, deși „o cunoșteau foarte prost". Radul propunea autorității unionale să permită „corectarea" planurilor de învățământ ale Institutului Pedagogic Moldovenesc prin introducerea disciplinei limba rusă. După ce studenții „moldoveni" ar fi asimilat limba rusă în măsură să poată studia disciplinele predate în școala superioară, comisarul propunea de inclus în planul de învățământ și disciplina limba moldovenească, pentru a asigura formarea cadrelor naționale[152].

Este discutabilă această propunere a lui Macarie Radul despre puțina cunoaștere a limbii ruse de către studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc în perioada aflării la Buguruslan, căci în raportul statistic cu privire la numărul studenților care urmau studiile în anul 1942/1943 sunt indicate doar 7 persoane declarate „moldoveni", ceilalți

---

[146] Directorul semnala o lipsă crasă de disciplină atât în rândul studenților, cât și al cadrelor didactice: studenții și profesorii fumau în sălile de clasă și în coridoarele institutului, se băteau des din diferite motive, studenții nu respectau profesorii, manifestau vulgaritate și dădeau replici grosolane etc.

[147] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 19.

[148] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 27.

[149] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 67.

[150] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 8, f. 48.

[151] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 21-22.

[152] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 25.

fiind: 2 bulgari, 2 polonezi, 1 rus și 114 evrei[153]. În lipsa unor informații despre localitatea de baștină a studenților, rămânem în imposibilitatea de a stabili câți studenți din acești 126 înregistrați în luna mai 1943 nu cunoșteau limba rusă. De fapt, Institutul și-a început activitatea în octombrie 1942 cu doar 98 de studenți, inclusiv 16 studenți la anul I, 57 de studenți la anul II și 25 de studenți la anul III[154], deși planul de admitere pentru anul 1942/1943 prevedea un contingent de 290 de studenți. Cei mai mulți (39 de studenți) erau înmatriculați la Facultatea de Istorie, iar cei mai puțini la Facultatea de Științe ale Naturii (10 studenți) și la Limbi și Literaturi (11 studenți). Iar direcția Institutului a înmatriculat, în primul an de activitate la Bugurusla, toți candidații, inclusiv pe cei care nu corespundeau condițiilor de admitere: persoane cu diplomă de șapte clase, candidații care nu au susținut examenul de admitere cu o notă de trecere etc. Nici în următorul an de studii, structura etnică a contingentului de studenți nu susține afirmațiile lui Radul. Într-o notă informativă a unei comisii a CC al PC(b)M care a inspectat Institutul în iarna anului 1943, se indică o cotitate de doar 6,4% a studenților „moldoveni", ceilalți fiind ruși – 25%, evrei – 64% și reprezentanți ai altor naționalități – 4,6%[155].

Totodată, statisticile prezentate Comisariatului Poporului pentru Învățământ al URSS la 15 octombrie 1942 semnalează doar 65 de studenți bursieri, ceilalți trebuind să achite taxe de studii, în timp ce o hotărâre a SCP al URSS din 1940 dispunea să se ofere bursă tuturor studenților Institutului Pedagogic din Chișinău, fără a ține cont de reușita lor academică[156]. În același timp, directorul Agasieva arată în acest raport că toți cei 98 de studenți locuiesc în apartamente în or. Bugurusla, iar chiria este achitată din fondurile instituției de învățământ[157], deși în informația prezentată comisarului poporului Radul la 20 octombrie 1942 susținea că „20 de studenți locuiesc, mai bine zis înnoptează, în clădirea institutului[158]", ei neputând fi cazați în casele particulare din Bugurusla pentru că nu aveau nici lenjerie intimă și nici lenjerie de pat.

În vara anului 1943, Biroul CC al PC(b)M, sesizat de Macarie Radul, a adoptat mai mute măsuri care urmăreau consolidarea Institutului Pedagogic Moldovenesc și pregătirea pentru anul de învățământ 1943/1944. Autoritatea de partid obliga Comisariatul Poporului pentru Învățământ să completeze catedrele Institutului cu cadre didactice „naționale moldovenești" și să creeze condiții pentru activitatea de cercetare științifică a întregului corp profesoral, direcționându-i pe aceștia să cerceteze probleme în raport cu „istoria RSSM, limba și literatura moldovenească, condițiile naturale ale Moldovei, distribuirea forțelor de muncă și altele". De asemenea, Biroul dispunea Comisariatului să elaboreze, până la 1 septembrie 1943, planurile de învățământ și să le adapteze la necesitățile „școlii naționale", inclusiv prin includerea disciplinei istoria RSSM în planul de învățământ al facultăților de istorie, geografie și limbi și literaturi și a „limbii mol-

[153] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 14.
[154] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 7-8.
[155] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 64.
[156] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 49.
[157] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 8.
[158] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 4.

dovenești" la facultățile de istorie și limbi și literaturi[159]. Ținând cont de disciplina slabă a studenților și a unor cadre didactice ale Institutului, Biroul CC al PC(b)M obliga organizațiile primare de partid și comsomolistă să-și concentreze activitatea în direcția educării studenților și a colaboratorilor și să contribuie la îndeplinirea planului de admitere în anul 1943. Tot în scopul recrutării studenților, câțiva colaboratori (Valentina Iaroșciuk, Mihail Iaroșenko, Ivan Melej și Nicolai Berezneakov) au fost delegați în regiunile Kemerovo, Celeabinsk, Sverdlovsk, Kuibîșev, Molotov, Kirov și RASS Tătară, iar reprezentanților CC al PC(b)M și ai SCP al RSSM (Alexei Șevcenko, Fiodor Galak, Ana Varvarețkaia și Fiodor Koval) li s-a ordonat să se ocupe în lunile iulie-septembrie de selectarea studenților pentru Institutul Pedagogic Moldovenesc. Documentul nu formulează vreun criteriu de selectare a studenților pentru instituția moldovenească, dar faptul că Biroul CC al PC(b)M sublinia că „permite" Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să admită studenți la secția de limbă și literatură rusă ne determină să credem că autoritățile nu contau pe originarii din RSSM evacuați în URSS și intenționau să admită orice persoană care va manifesta interes pentru studiile la acest institut. Vine să ne susțină ipoteza un caz, consumat la începutul anului 1944, al unui conflict dintre direcția Institutului și Direcția regională de învățământ Cikalov (Orenburg). Institutul Moldovenesc înmatriculase 12 absolvenți ai Institutului Învățătoresc din Buguruslan la anul III, secția de limba și literatura rusă, cu intenția să pregătească învățători de limba rusă pentru RSSM. Însă Direcția de învățământ Cikalov a cerut directorului Andrus să elibereze în cel mai scurt timp studenții menționați și să-i trimită la dispoziția sa, pentru a fi angajați în școlile din regiune, în caz contrar va acționa Institutul Pedagogic Moldovenesc în judecată[160]. Directorul Andrus sublinia în plângerea adresată comisarului poporului Radul că „și așa avem la această secție doar 16 studenți" și că, dacă va satisface pretențiile Direcției de învățământ Cikalov, „va trebui să închidem această secție" și „vom pierde 16 viitori învățători de limba rusă"[161].

La 11 septembrie 1943, directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc raporta personal lui Tihon Konstantinov, președinte al SCP al RSSM, despre rezultatele pregătirii instituției pentru anul de studii 1943/1944. Directorul susținea că până la 10 septembrie 1943 au fost admiși 109 studenți, inclusiv 68 de persoane la anul I și 41 de persoane la anii mai mari. Conform calculelor directorului, „109+124", Institutul a început anul academic cu 233 de studenți înmatriculați la toți anii de studii[162]. Însă comisia CC al PC(b)M care a inspectat în noiembrie-decembrie 1943 activitatea didactică a Institutului Pedagogic Moldovenesc și cea a organizației primare de partid a constatat că în decembrie 1943, la facultățile Institutului erau înmatriculați doar 217 studenți: 71 – la anul I, 25 – la anul II, 105 – la anul II, 16 – la anul IV[163]. Peste mai puțin de o lună, la 17 ianuarie 1944, Macarie Radul, membru al comisiei sus-menționate,

[159] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 132, ff. 41-42.
[160] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 87.
[161] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 87.
[162] ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 45.
[163] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 64.

expediază o notă informativă în adresa Comisiei de stat pentru cadre a SCP al URSS, în care arată că la Institutul Pedagogic Moldovenesc își fac studiile 374 de studenți, înregimentați în 16 grupe academice, inclusiv 114 studenți la Facultatea de Limbi și Literaturi, 104 – la Istorie, 61 – la Geografie, 52 – la Științe ale Naturii și 43 – la Fizică și Matematică[164]. Nu credem că, de la plecarea comisiei de partid la 12 decembrie 1943 și până la expedierea documentului semnat de Radul la 17 ianuarie 1944, contingentul de studenți să se fi mărit cu 157 de persoane. Am putea presupune că în numărul de studenți indicat de comisar au fost incluși și studenții de la secția pregătitoare (despre care documentele indică că a existat în cadrul Institutului, dar niciun document nu indică vreun număr de cursanți). Însă în nota informativă prezentată Comisiei de stat pentru planificare, comisarul poporului Radul a menționat expres că indică „contingentul de studenți și numărul de grupe la facultățile Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat pe anul 1944"[165]. Această diferență destul de mare între numărul total de studenți identificați de comisie și cel indicat de comisar ar putea fi explicată printr-o intenție „nobilă" a funcționarului Guvernului RSSM de a obține o finanțare mai mare pentru Institutul Pedagogic Moldovenesc, astfel încât să poată asigura studenții și cadrele didactice cu alimente, îmbrăcăminte și încălțăminte, burse și salarii, combustibil sau mijloace didactice. Presupunerea ne-a fost determinată de cele câteva scrisori ale directorului Institutului către diferiți funcționari ai Guvernului RSSM, prin care primul reclamă ca Institutul să fie asigurat cu literatură științifică și didactică, mijloace și cadre didactice, burse și salarii pentru profesori, dar și lemne pentru foc, alimente pentru cantina studenților, cartele alimentare pentru profesori, mărfuri de primă necesitate și altele[166]. Este simptomatic în acest sens schimbul de scrisori dintre directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc, secretarul CC al PC(b)M și comisarul pentru învățământ al RSSM. Onufrie Andrus (director al Institutului de la 1 octombrie 1943), care primise, la începutul anului 1944, 45 de perechi de papuci pentru studenții și profesorii Institutului, întreabă pe secretarul de partid la ce preț să-i vândă, iar răspunsul vine, printr-o telegramă, de la Macarie Radul[167]. Tot Radul era înștiințat în ianuarie 1944 de directorul Andrus că dacă nu va grăbi deplasarea lui Iachim Grosul la Buguruslan, nu are cine preda cursul de marxism-leninism și Institutul nu va organiza examenele de absolvire în acel an. Constatăm că asigurarea Institutului era în grija totală a comisarului poporului Radul și că funcționarul încerca să „rezolve" problemele după cum îi dictau condițiile de război și ale aflării Institutului la Buguruslan, iar a guvernului moldovenesc – la Moscova.

Trecând peste dificultățile și vicisitudinile activității în evacuație, Institutul a produs, în perioada aflării la Buguruslan, o singură promoție de absolvenți. În vara lui 1944, Institutul a organizat examene de absolvire pentru un filolog (documentul nu

[164] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 122-123.
[165] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 123.
[166] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 89-90, 92.
[167] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 89-90.

specifică ce secție a Facultății de Limbi și Literaturi a absolvit), patru studenți de la Facultatea de Matematică și Fizică și 14 studenți de la Facultatea de Istorie[168].

Ținând cont de numărul mic de candidați admiși la Institutul Pedagogic Moldovenesc în anii precedenți, Comitetul unional pentru școala superioară a redus planul de admitere la secția cu frecvență a Institutului până la 100 de persoane în anul academic 1944/1945[169]. Doar că procesul de admitere pentru anul de învățământ 1944/1945 se va desfășura după reevacuarea Institutului Pedagogic Moldovenesc la Chișinău.

Restabilirea instituțiilor de învățământ superior în RSSM

Procesul de restabilire/creare a învățământului superior „moldovenesc" a fost demarat de autoritățile sovietice într-o manieră vertiginoasă imediat după pătrunderea Armatei Roșii pe teritoriile Basarabiei în primăvara anului 1944, înainte de încheierea războiului sovieto-german. Precipitarea activității de refacere a sistemului de învățământ superior într-un teritoriu recent reanexat era determinată de necesitatea de a acoperi penuria de profesioniști fideli și susținători ai restabilirii puterii sovietice în Basarabia, și, ulterior, pentru crearea economiei etatizate postbelice. Faptul că o parte impresionantă a hotărârilor SCP al RSSM (examinate doar pentru perioada vară-toamnă a anului 1944) se referă la restabilirea[170], revenirea din evacuare[171] sau întemeierea instituțiilor de învățământ[172] de diferite tipuri, niveluri și forme de organizare a activității de instruire și educare, la școlarizarea „tineretului rural și urban"[173] și la pregătirea în regim de urgență a cadrelor[174], în general, și a învățătorilor pentru școlile din RSSM, în special[175], demonstrează lipsa de profesioniști care trebuiau „să restabilească în cele mai scurte termene economia națională a RSSM distrusă de cotropitorii germano-români și să asigure funcționarea normală a aparatului de stat al republicii"[176], dar și îngrijorarea sovieticilor că acțiunile lor în anii 1940-1941 și cei trei ani de guvernare românească au consolidat dispozițiile antisovietice ale basarabenilor și au redus din baza socială a regimului.

Structura demografică preponderent rural-agrară a RSSM, cu un strat foarte fin al intelectualității[177], a fost grav afectată în perioada 1940-1944 prin reducerea componentei demografice nonrurale și nonagricole: evenimentele și calamitățile politico-sociale din vara anului 1940 au determinat o bună parte a personalului calificat din Ba-

[168] М. А. Буторина и др., *op. cit*., p. 43-44.
[169] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 6-6 verso.
[170] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, f. 32, 222.
[171] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, ff. 221 a.
[172] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, ff. 116-117.
[173] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, ff. 96-97.
[174] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, ff. 260-266.
[175] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, ff. 36-37, 51, 74-75, 190.
[176] ANRM, F. R-2991, inv. 1, d. 2, f. 260.
[177] Vezi: Veaceslav Stăvilă, Populația Basarabiei în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, în *Revista de istorie a Moldovei*, 1993, nr. 3, p. 11.

sarabia să se retragă peste Prut, alții s-au refugiat de frica represiunilor bolșevice după reanexarea Basarabiei în 1944[178], iar o mare parte a celor care au rămas fie au murit pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial, fie au fost supuși represiunilor (arestați sau deportați).

„Graba" autorităților sovietice de a restabili și a deschide instituții de învățământ era determinată și de considerente propagandistice și ideologice: statul sovietic trebuia să demonstreze și să convingă populația RSSM că „în perioada de dominație a boierilor români în Basarabia, precum și a celor trei ani /1941-1945/[179] de ocupare a acesteia de către cotropitorii româno-germani, cea mai mare parte a populației din Moldova a fost condamnată la ignoranță și obscuritate. Muncitorii și țăranii au fost lipsiți de posibilitatea de a obține chiar și cele cele mai elementare studii"[180] și, că spre deosebire de „regimul burghezo-moșieresc românesc", sovieticii își propun să extirpe din conștiința populației „care a rămas în teritoriile ocupate otrava naționalismului burghez româno-moșieresc" și „să ridice nivelul politico-ideologic"[181] pentru a contribui la alfabetizarea populației de aici și a crea în RSSM o societate modernă, cultă și echitabilă. Autoritățile sovietice recunoșteau și direct, nu doar implicit, lipsa personalului calificat necesar pentru refacerea RSSM, întotdeauna însă indicând asupra lipsei de pregătire sau a formării lor insuficiente prin învățământul românesc.

Restabilirea și definitivarea sistemului de „învățământ superior moldovenesc" erau grăbite și din raționamente strategice de perspectivă, cu acțiune pe o durată extinsă cronologic: pentru „transformarea socialistă a economiei și culturii republicii", adică pentru crearea unei economii etatizate și instaurarea dominației partidului-stat în RSSM, regimul sovietic avea nevoie de un suport social aici, care urma a fi creat prin „educarea" și „reeducarea" populației Basarabiei în sensul creării „poporului sovietic" – cu „o patrie socialistă comună și o bază economică unică, o structură socială și de clasă unică, o concepție marxist-leninistă, un scop comun – construirea comunismului, aceleași trăsături spirituale și psihologice"[182]. Tocmai în școala superioară identificase puterea sovietică unul dintre mecanismele de formare a acestui „om nou". Prin „transferul bogatei experiențe de muncă și a școlii sovietice"[183] și prin inocularea idealurilor

[178] Istoricul Valeriu Pasat susține că după lupta de la Stalingrad, autoritățile române au desfășurat operațiuni consecvente de evacuare a populației din Basarabia, astfel că populația provinciei s-a redus cu 10% în perioada mai-august 1944. Cei mai mulți evacuați erau reprezentanții intelectualității: învățători și profesori, medici, ingineri, funcționari publici și liceeni, dar și țărani înstăriți. Astfel, din or. Soroca au fost evacuați 900 de funcționari publici și 300 de specialiști, iar din județul Bălți au fost evacuați toți medicii și aproape toți învățătorii, încât din 100 de învățători câți fuseseră în acest județ, în august 1944 au rămas doar cinci. Și plasa Rezina a rămas fără învățători, or din cei 195 câți avea la începutul anului 1944, 190 de învățători au plecat odată cu administrația română peste Prut. Din județul Bălți au fost evacuați toți băieții care au absolvit liceul. Vezi Valeriu Pasat, *op. cit*., p. 91.

[179] În textul documentului este indicat greșit anul 1945, Basarabia fiind reocupată de sovietici în primăvara-vara anului 1944.

[180] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 8, ff. 15-18.

[181] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 10, ff. 53-53 vs.

[182] Igor Caşu, *Politica națională în Moldova Sovietică. 1944-1991*, Chișinău, Cartdidact, 2000, p. 39.

[183] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 3, ff. 53-53 vs.

comuniste unei generații basarabene în creștere, aceasta din urmă trebuia să „integreze" Basarabia reanexată în statul sovietic și să servească scopurilor de metamorfozare a populației românești din acest teritoriu, or anumite idei, sonorizate de conaționali în limba maternă, erau mai ușor sădite în mințile oamenilor, în special ale tinerilor.

La 10 iunie 1944, SCP al RSSM și CC al PC(b)M emiteau hotărârea de reevacuare a Institutului Pedagogic Moldovenesc din or. Buguruslan în localitatea Camenca, un orășel de pe malul stâng al Nistrului. Documentul definea condițiile operațiunii, indicând administrației Institutului să înceapă urgent pregătirile pentru reevacuare, așa încât după încheierea examenelor de absolvire la 15 iulie 1944, cele 24 de vagoane alocate să readucă în RSSM patrimoniul mobil, studenții și profesorii Institutului. În același timp, SCP al RSSM și CC al PC(b)M dispuneau Comisariatului Poporului pentru Finanțe al RSSM să acopere cheltuielile de reevacuare, iar comitetului de partid și celui executiv al raionului Camenca să pregătească clădirile pentru sediul Institutului și locuințe pentru cazarea corpului didactic și a studenților reevacuați[184]. În rapoartele întocmite mai târziu la Chișinău, direcția Institutului Pedagogic Moldovenesc afirmă că au revenit din evacuație 20 de cadre științifico-didactice și 120 de studenți[185], în timp ce în lista studenților care au ajuns la Camenca până în ziua de 7 august 1944 sunt înscrise doar 20 de nume[186]. Se prea poate că acești studenți au fost reevacuați în mod organizat, iar restul 100 au revenit singuri până către începutul anului de învățământ.

Odată decisă reevacuarea și distribuite responsabilitățile de readucere în RSSM a Institutului Pedagogic Moldovenesc, autoritățile au inițiat procesul de restabilire a școlilor superioare fără activitate în timpul războiului sovieto-german. Institutul Agricol din Chișinău fiind în subordinea autorităților unionale, SCP al URSS a decis, prin hotărârea din 24 iunie 1944 cu privire la măsurile imediate de restabilire a agriculturii în raioanele „eliberate" ale RSSM, să pună în grija Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS sarcina restabilirii școlii superioare de învățământ agricol de la Chișinău, astfel încât instituția să organizeze procesul de studii în anul de învățământ 1944/1945 la patru facultăți – agronomie; pomicultură și legumicultură; zootehnie; viticultură[187], iar Comitetul unional pentru școala superioară urma să găsească cadre didactice și științifice pentru a asigura completarea corpului profesoral al Institutului. Aceeași hotărâre responsabiliza SCP al RSSM să identifice clădiri și spații pentru dislocarea corpului de studii al Institutului și pentru cazarea studenților și să creeze condiții pentru reluarea activității Institutului la Chișinău[188].

Prioritatea organelor de stat și de partid moldovenești era restabilirea exhaustivă a rețelei de școli de toate tipurile și nivelurile, iar această activitate implica un efort enorm din partea autoritărilor republicane, care se aflau la Soroca, iar o bună parte a teritoriilor RSSM se mai aflau sub controlul armatelor româno-germane. La 15 iulie

[184] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 19, f. 57.
[185] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 1.
[186] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 116.
[187] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 37, f. 77.
[188] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 37, f. 77.

1944, SCP al RSSM aprobă o decizie cu privire la pregătirea şcolilor pentru noul an de învăţământ, în care, pe lângă decizia de reluare a activităţii şcolilor din sistemul educaţional sovietic creat în anii 1940-1941, sesizează un deficit cras de învăţători şi cere Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM să organizeze examene de absolvire înainte de termen pentru studenţii din anul III al Institutului Pedagogic Moldovenesc, intenţionând astfel să asigure cu învăţători cele 146 de şcoli de şapte clase din „raioanele eliberate" ale RSSM şi să reducă din deficitul constatat. Totodată, direcţia Institutului era obligată să organizeze condiţii pentru ca aceşti studenţi să absolve studiile la secţia cu frecvenţă redusă[189].

Conştient că cei câţiva studenţi din anul III ai Institutului Pedagogic Moldovenesc nu vor putea acoperi necesarul de învăţători în reţeaua de şcoli deschise pe teritoriul RSSM, guvernul moldovenesc s-a grăbit, printr-o hotărâre din 24 iulie 1944, să restabilească o parte a sistemului de instituţii de învăţământ superior şi medii de specialitate din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM, fondate în prima ocupaţie sovietică a Basarabiei. Astfel, SCP al RSSM dispune restabilirea activităţii Institutului Învăţătoresc în or. Tiraspol şi a secţiei cu frecvenţă redusă a Institutului Pedagogic din Chişinău[190]. Faptul că autoritatea de stat utilizează în documentul respectiv termenul „secţie" este încă un argument că în 1940-1941, la Institutul Pedagogic Moldovenesc a existat o secţie a învăţământului cu frecvenţă redusă, şi nu un institut, aşa cum indicau unele documente antebelice sovietice. Tot prin documentul din 24 iulie 1944, Guvernul stabilea un plan de admitere de 240 de studenţi la secţia cu frecvenţă şi de 300 de persoane la secţia cu frecvenţă redusă a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol. Totodată, autoritatea a fixat un plan de admitere de 200 de studenţi pentru secţia cu frecvenţă redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc şi a decis să solicite Comitetului unional pentru şcoala superioară al SCP al URSS să reexamineze planul de admitere pentru secţia cu frecvenţă a Institutului Pedagogic din Chişinău în vederea creşterii cifrei de admitere a studenţilor de la 100 la 200 de persoane[191]. În anexele hotărârii din 24 iulie 1944, SCP al RSSM prezintă autorităţii unionale şi două variante ale planului de admitere la anul I al Institutului Pedagogic din Chişinău. Primul plan prevedea înmatricularea a 240 de persoane la anul I la şase facultăţi (?), inclusiv 60 de persoane la facultatea de limbă şi literatură, câte 30 de persoane la fiecare dintre cele două secţii – „moldovenească" şi rusă; 60 de persoane la facultatea de fizică şi matematică şi câte 30 de persoane la facultăţile de geografie, ştiinţe ale naturii, istorie şi pedagogie[192]. În cea de a doua anexă, Guvernul RSSM a prezentat o altă versiune de plan, prin care planifica admiterea a 210 studenţi la secţia cu frecvenţă a Institutului Pedagogic Moldovenesc. Diferenţa numerică dintre cele două versiuni de plan de admitere este determinată de o diferenţă calitativă – dacă în primul caz Institutul Pedagogic Moldovenesc urma să funcţioneze cu şase facultăţi, în al doilea caz – doar cu cinci, din ecuaţie fiind eliminată

[189] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 9-I, f. 85; ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, f. 232.
[190] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 181.
[191] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 181.
[192] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 7.

facultatea de științe ale naturii. Decizia Guvernului era determinată mai degrabă de faptul că facultatea de științe ale naturii nu a avut activitate în perioada evacuării la Buguruslan, or documentele analizate nu fac vreo referință la studenți, cadre didactice sau alte realități care ar indica existența acestei facultăți în perioada 1942-1944. Mai mult decât atât, această facultate nu este menționată nici în planul de admitere elaborat în luna mai 1944 de Comitetul unional pentru școala superioară[193]. Admitem că SCP al RSSM ar fi intenționat să redeschidă această facultate la Institutul Pedagogic Moldovenesc, dar așa cum deciziile despre înființarea facultăților se luau la Moscova, guvernul de la Soroca a prezentat două variante ale planului de admitere: unul care include și facultatea de științe ale naturii, în cazul în care Comitetul unional pentru școala superioară ar fi acceptat s-o deschidă, și altul – fără admitere la facultatea menționată. Este semnificativ în acest din urmă plan faptul că la Institutul Pedagogic Moldovenesc se planifica admiterea unei singure grupe ruse de 30 de studenți la secția de limba rusă a facultății de limbă și literatură, ceilalți 180 de studenți ar fi trebuit înmatriculați la secțiile „moldovenești", adică cu predare în limba română. În schimb, documentul care planifica admiterea unui număr de 320 de studenți la secția cu frecvență a Institutului Învățătoresc din Tiraspol prevedea crearea grupelor paralele ruso-moldovenești și echivalente numeric la fiecare dintre cele patru secții ale instituției de învățământ superior pedagogic[194]. Ne întrebăm retoric dacă cele 18 școli ruse de șapte clase, organizate în RSSM pentru asigurarea procesului didactic în anul de învățământ 1944/1945, ar fi avut nevoie de atâția învățători sau altele erau intențiile regimului, în timp ce în același an au fost organizate și 146 de școli „moldovenești" de 7 clase[195]. De asemenea, planul, elaborat în stilul „luptelor" și „întrecerilor" permanente ale statului sovietic, prevedea și admiterea studenților la anul I al secțiilor de învățământ cu frecvență redusă (300 de studenți la Institutul Pedagogic Moldovenesc și 500 de studenți la Institutul Învățătoresc din Tiraspol[196]), dar fără a specifica limba în care vor studia studenții înmatriculați.

Realizând lipsa unui bazin de recrutare a studenților în RSSM și pentru a se apropia cât de puțin de cifra planurilor de admitere în viitorii trei ani, autoritățile au decis să deschidă în cadrul instituțiilor de învățământ superior tot felul de cursuri de pregătire a candidaților la studii în școlile superioare, care nu satisfăceau condițiile de înmatriculare. În acest sens, Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM era obligat să deschidă în cadrul școlilor superioare pedagogic cursuri de două luni cu un contingent anual de 240 de persoane, cursuri de un an cu un contingent de 300 de audienți și cursuri de doi ani cu câte 300 de audienți pentru fiecare an[197]. Deși planul de admitere la Institutul Agricol din Chișinău nu era atât de „grandios" ca cel al instituțiilor pedagogice și prevedea înmatricularea în anul de studii 1944/1945 a 200 de studenți la anul I

[193] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 6-6 verso.
[194] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 4.
[195] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, f. 232.
[196] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 4.
[197] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 181.

şi a 125 de studenţi la anii superiori[198], SCP al URSS a dispus şi în acest caz să se creeze o secţie de pregătire a candidaţilor la studii în cadrul Institutului Agricol, cu un contingent de 150 de persoane, asigurând, astfel, înmatricularea unui număr suficient de studenţi[199]. Toate autorităţile locale din „raioanele eliberate" au fost obligate să concureze pentru a completa contingentele secţiei de pregătire. Secretarii comitetelor de partid şi preşedinţii executivelor judeţene şi raionale au fost direct responsabilizaţi să identifice în „raioanele eliberate" şi să delege la Soroca persoane cu studii medii incomplete (cu 5-9 clase ale şcolii medii şi cu 6-7 clase de liceu) pentru a completa cele 230 de locuri de audienţi ai cursurilor de pregătire, precum şi persoane cu studiile medii încheiate (şcoala medie completă, tehnicum şi liceu) pentru a îndeplini planul de admitere de 335 de persoane la anul I şi anii superiori ai Institutului Agricol din Chişinău cu sediul la Soroca[200]. Conform planului elaborat de Guvernul RSSM, cele trei judeţe „eliberate" până la sfârşitul lunii iulie 1944 (Orhei, Bălţi şi Soroca) trebuiau să trimită la Soroca 380 de persoane, inclusiv 152 de persoane la cursurile de pregătire şi 228 de persoane pentru înmatriculare la anul I al Institutului Agricol din Chişinău, în timp ce raioanele Râbniţa, Dubăsari, Grigoriopol, Tiraspol, Slobozia şi oraşele Bălţi şi Tiraspol – doar 185 de persoane, inclusiv 78 pentru secţia de pregătire şi 107 pentru admitere la anul I[201].

Cele patru facultăţi ale Institutului Agricol din Chişinău urmau să-şi reia activitatea la Soroca, folosind drept bază patrimoniul Tehnicumului Agricol din acest oraş, sediu provizoriu al autorităţilor sovietice moldoveneşti. Toate organele de stat şi de partid erau obligate să concureze pentru a crea condiţii pentru activităţile didactice către începutul anului academic 1944/1945: Comisia planificării de stat, Comisariatul pentru Învăţământ, Comisariatul pentru Comerţ şi Comitetul executiv al judeţului Soroca erau obligate să pregătească Institutul pentru reluarea activităţii. Astfel, Institutului trebuiau să i se transmită un corp de studii adaptat nevoilor didactice, atelierele şi utilajele didactice ale Tehnicumului Agricol din Soroca, ferma auxiliară „Vasilcău-Trifăuţi" din judeţul Soroca şi ferma nr. 1 a Tehnicumului Agricol din Soroca cu tot inventarul mobil şi imobil, echipamente şi produsele agricole.

Studenţii şi cadrele ştiinţifico-didactice ale Institutului, care fuseseră evacuaţi în or. Frunze urmau a fi reevacuaţi la Soroca până la 15 septembrie 1944. Nicolae Coval, comisar al poporului pentru agricultură, a primit sarcina să identifice personalul ştiinţifico-didactic care a fost angajat înainte de război la Institutul Agricol din Chişinău şi să întreprindă măsuri de readucere în RSSM. Pentru a le asigura condiţii de viaţă şi de activitate profesorilor şi studenţilor care vor fi reevacuaţi la Soroca, Comitetul executiv judeţean trebuia să repare căminul pentru studenţi şi să identifice 50 de apartamente/case acceptabile pentru cazarea membrilor corpului ştiinţifico-didactic, Comisia pentru planificare trebuia să asigure Institutul cu lemne de foc pentru sezonul rece, iar Comisariatul Poporului pentru Comerţ al RSSM – să deschidă o cantină pentru studenţi

[198] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, ff. 223.
[199] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 37, f. 77.
[200] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 224.
[201] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 225.

și profesori și s-o asigure cu produse alimentare în corespundere cu normele în vigoare pentru aceste categorii de cetățeni[202].

Dintr-o notă informativă adresată CC al PC(b) din întreaga Uniune, semnată de Iacob Cutcovețchi, șef al Direcției arte a SCP al RSSM, aflăm că la 28 septembrie 1944, de rând cu alte instituții cultural-artistice, la Chișinău funcționa Conservatorul de Stat[203], deși decizia despre „reluarea activității Conservatorului Moldovenesc de Stat din Chișinău" a fost aprobată de SCP al RSSM și CC al PC(b)M abia în decembrie 1944 și chiar textul hotărârii indică expres faptul că instituția funcționează, „este completată cu studenți și pedagogi, iar procesul didactic este în desfășurare"[204].

Astfel, în câteva luni din vara anului 1944, după revenirea instituțiilor de stat sovietice pe teritoriul RSSM, ele au emis mai multe decizii privitoare la evacuarea, restabilirea și asigurarea funcționalității unor instituții de învățământ superior care au fost întemeiate în anii 1940-1941. Și în prima perioadă a ocupării sovietice a Basarabiei, dar și la începutul celei de-a doua, scopul pragmatic al regimului sovietic în fondarea/restabilirea școlilor superioare a fost devansat de cel politico-ideologic și propagandist, or ritorica comunistă, prezentă chiar și în documente cu caracter executiv, nu a fost abanonată nici în vara-iarna anului 1944, nici mai târziu. Pe de altă parte, determinate de condițiile de război, dar și de experiența anilor 1940-1941, autoritățile sovietice nu s-au mai aventurat să restabilească toate instituțiile de învățământ fondate (cel puțin documentele atestă hotărârea despre crearea, dar nu și despre funcționarea lor) în RSSM după prima anexare sovietică. Până în august 1944, a fost reevacuat la Camenca Institutul Pedagogic Moldovenesc, rezultat din fuziunea institutelor pedagogice de la Chișinău și Tiraspol în anul 1942, care avea misiunea să pregătească învățători pentru clasele VIII-X ale școlilor medii din RSSM; s-a decis restabilirea la Soroca a Institutului Agricol din Chișinău, instituție ce nu desfășurase activitate pe parcursul anilor de război, dar pentru că RSSM avea o nevoie urgentă de specialiști pentru crearea economiei socialiste, autoritățile au canalizat toate forțele și eforturile înspre refacerea școlii superioare agricole și crearea condițiilor pentru ca această instituție să poată desfășura activitate în anul academic 1944/1945.

Institutul de Horticultură din Tiraspol nu a mai fost restabilit. În schimb, autoritățile au ezitat mai mult asupra redeschiderii Institutului Pedagogic din Tiraspol. Fondurile arhivei Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM păstrează un proiect de hotărâre a executivului republican cu privire la restabilirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în or. Tiraspol până la 1 noiembrie 1944. Proiectul prevedea că instituția va admite 180 de studenți la cele cinci facultăți, inclusiv 60 de studenți la facultatea de fizică și matematică, și câte 30 de studenți la facultatea de limbă și literatură, facultatea de științe ale naturii, facultatea de geografie și la facultatea de istorie[205]. Nu cunoaștem de ce instituția respectivă nu a fost restabilită la Tiraspol: se prea poate că

[202] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, ff. 222-224.
[203] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 21.
[204] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 10(II), ff. 101-102.
[205] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 194.

şefii de la Chişinău au înţeles absurditatea creării a două instituţii de învăţământ superior pedagogic în acelaşi oraş şi au renunţat la această idee ori autorităţile centrale au respins proiectul ca fiind nefezabil.

O altă intenţie, de această dată de înfiinţare a unei „Universităţi de Stat a RSS Moldoveneşti", este expusă într-o referinţă semnată de Tihon Konstantinov, preşedintele SCP al RSSM, în vara anului 1944[206]. Documentul invocat nu este datat, dar sintagma utilizată în text „a organiza Universitatea de Stat după eliberarea teritoriilor RSS Moldoveneşti de ocupanţii germano-români", precum şi faptul că la 23 octombrie 1944 SCP al RSSM şi CC al PC(b)M au aprobat hotărârea „Cu privire la organizarea Universităţii Moldoveneşti de Stat"[207] denotă că referinţa a fost elaborată în vara anului 1944, cel puţin până la încheierea operaţiunii Iaşi-Chişinău. Guvernul RSSM argumenta că înfiinţarea unei asemenea instituţii de învăţământ superior este de o necesitate absolută pentru pregătirea cadrelor ştiinţifice şi didactice naţionale de înaltă calificare. Executivul republican planifica organizarea a patru facultăţi în cadrul viitoarei universităţi, inclusiv una de limbă şi literatură cu două secţii (literară şi filologie), o facultate de istorie şi geografie, de asemenea cu două secţii, o facultate de fizică şi matematică şi una de economie. În primul an de activitate, universitatea urma să desfăşoare activităţi cu doar 100 de studenţi, recrutaţi din rândul celor mai buni absolvenţi ai şcolilor medii şi al învăţătorilor care deţin doar diplomă de studii medii. Autorul referinţei intenţiona să selecteze din rândul primei promoţii a Universităţii pe cei mai buni dintre absolvenţi, dar nu mai mult de 30% dintre aceştia, şi să-i lase la doctorat la universitatea moldovenească sau să-i trimită la alte universităţi din Uniunea Sovietică pentru a pregăti cadre ştiinţifice de calificare înaltă[208]. Este important acest document din cel puţin două motive: în primul rând, instituţia de învăţământ superior era gândită ca o „Universitate de Stat a RSS Moldoveneşti", şi nu „din Chişinău", aşa cum va fi numită mai târziu, şi în al doilea rând, iniţiativa creării unei asemenea instituţii de învăţământ superior vine de la autorităţile de la Chişinău, şi nu era impusă de guvernul unional. Doar că această referinţă semnată de Tihon Konstantinov fie nu a fost expediată autorităţilor centrale, fie acestea nu au găsit oportun momentul iniţiativei liderilor de la Chişinău. Cu toate acestea, Guvernul RSSM revine asupra iniţiativei sale de a crea la Chişinău o universitate şi, la 23 octombrie 1944, de comun acord cu CC al PC(b)M vor adopta o hotărâre în acest sens. De această dată, solicitând autorităţilor de la Moscova permisiunea de a înfiinţa la Chişinău o universitate, instituţia este denumită „Universitatea Moldovenească de Stat", desemnând astfel intenţia celor de la Chişinău de a fonda o instituţie de învăţământ superior pentru educarea cadrelor naţionale de înaltă calificare. Dacă, în primul caz, Tihon Konstantinov proiecta o universitate cu patru facultăţi, atunci în cel de-al doilea document Guvernul solicită o universitate cu nouă facultăţi, inclusiv câteva facultăţi „clasice" pentru învăţământul superior din RSSM, cum erau facultatea de fizică şi matematică, facultatea de filologie cu două secţii (una de limbă şi literatură

[206] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 30-31.
[207] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 6, f. 133-134.
[208] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 33.

„moldovenească" și alta de limbă și literatură rusă), facultatea de istorie și facultatea de geografie, și câteva facultăți care ieșeau din structura tradițională a învățământului superior moldovenesc – este vorba despre facultățile de biologie, medicină, economie, chimie și drept[209]. Pentru a convinge SCP al URSS și CC al PC(b) din întreaga Uniune de seriozitatea propunerii, în hotărârea sus-amintită, autoritatea de stat și cea de partid ale RSSM dispun să fie acordate viitoarei universități de stat 100 de hectare de teren, cu livezi și podgorii, pe care instituția să le utilizeze în scopuri de cercetare, pentru pregătirea practică a studenților și în calitate de gospodării auxiliare. Este adevărat că documentul nu identifică locația acestor terenuri agricole, așa cum s-a procedat în cazul Institutului Agricol din Chișinău. De asemenea, directorul Institutului de Cercetări Științifice era obligat să transmită universității literatura didactică și științifică necesară, iar executivul orașului Chișinău urma să planifice o casă cu 10 apartamente pentru cazarea membrilor corpului științifico-didactic, precum și să identifice în oraș o clădire pentru căminul universității cu o capacitate de cazare de 250 de persoane. În această ecuație comisarului poporului pentru comerț al RSSM îi revenea sarcina să asigure aprovizionarea centralizată a studenților și a personalului didactic, precum și să furnizeze cantinei studenților echipamentul necesar[210]. Însă inițiativele autorităților moldovenești vor rămâne câțiva ani la nivelul de proiecte. Atât timp cât nu au fost cercetate arhivele centrale de la Moscova, nu vom putea înțelege raționamentele guvernului sovietic de a tergiversa deschiderea unei universități în RSSM.

Trebuie să remarcăm că niciuna dintre instituțiile de învățământ superior restabilite în vara anului 1944 nu și-a început activitatea în termenele anului universitar sovietic, adică la 1 septembrie. Începutul anului de studii a fost deplasat la majoritatea instituțiilor de învățământ din RSSM în lunile noiembrie-decembrie din cauza lipsei de încăperi pentru desfășurarea activităților didactice, a insuficienței de cadre științifico-didactice și a contingentelor de studenți reduse. Comitetul unional pentru școala superioară a permis prelungirea admiterii studenților la anul I până la 28 septembrie 1945 și amânarea începerii studiilor pentru 1 octombrie 1945[211]. În așa mod, procesul de reluare a activităților didactice a fost mult mai dificil decât au crezut autoritățile unionale și/sau republicane și a solicitat un efort deosebit și de durată din partea tuturor actanților.

Reintrarea în drepturile patrimoniale la Chișinău și Tiraspol

După încheierea operațiunii Iași-Chișinău și transferul administrației RSSM în capitala republicii, în septembrie 1944 au fost mutate la Chișinău și cele două instituții de învățământ superior. Chișinăul era atât de tare afectat de război, încât a intrat în topul celor mai devastate orașe din Uniunea Sovietică. Au fost distruse clădirile administrative și cele cu funcții militare, întreprinderile industriale, multe clădiri particulare

[209] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 6, f. 133-134.
[210] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 6, f. 133-134.
[211] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 18.

şi toată infrastructura oraşului (electricitatea, uzina de apă şi depoul de tramvai). În condiţiile în care mai bine de 70% din clădirile din oraş au fost distruse, autorităţilor le-a fost foarte dificil să identifice edificii nedevastate care să corespundă specificului activităţii instituţiilor de învăţământ superior.

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc, profesorul Mihail Pavlov, sublinia în raportul de activitate pentru anul 1944/1945, că instituţia sa a început procesul didactic tocmai la 5 decembrie 1944 din cauza că edificiul şcolii de şapte clase de pe str. Orhei, în care a fost iniţial adăpostit Institutul, era parţial ruinat şi insuficient de mare pentru a putea organiza lecţii pentru cele 25 de grupe academice[212]. Chiar şi după ce i-a fost repartizată clădirea fostului liceu de pe str. Pirogov 65 (azi, str. N. Kogălniceanu), Institutul a trebuit să aştepte, or clădirea a fost cu greu eliberată de CC al PC(b)M, care îşi stabilise aici sediul provizoriu. Deşi clădirea fostului liceu era apreciată drept una „bună", directorul menţiona că aceasta nu poate satisface nici într-un fel necesităţile educaţionale şi administrative ale Institutului. Clădirea avea tot atâtea încăperi, câte grupe academice s-au format către începutul anului de studii. Astfel, nu mai rămâneau încăperi pentru birourile administraţiei, cabinetele metodice şi catedre, iar biblioteca, situată într-un spaţiu alcătuit din trei încăperi foarte mici şi întunecate, nu putea oferi servicii studenţilor şi profesorilor. Pentru sala de lectură a fost repartizată o singură odaie, iar pentru cantina studenţească – altele două, dar foarte mici, toate din contul spaţiilor educaţionale. Astfel, concluziona directorul, Institutul nu poate desfăşura activităţile didactice într-un singur schimb din cauza lipsei de spaţii pentru activităţile didactice, spaţii administrative şi gospodăreşti, iar condiţiile de activitate ale Institutului „nu pot fi considerate normale"[213]. După fondarea Universităţii de Stat din RSSM, în conformitate cu Hotărârea din 19 iulie 1946 a Sovietului de Miniştri al RSSM, Institutul Pedagogic Moldovenesc a fost obligat să cedeze într-un timp de două zile clădirea din str. Pirogov, nr. 65 şi, tot în acest interval de timp, Institutul de Medicină trebuia să elibereze edificiul fostei şcoli de şapte clase din str. Kiev, nr. 110 (azi, str. 31 August 1989), unde fusese organizat un cămin pentru studenţii Institutului de Medicină, pentru a-l ceda Institutului Pedagogic în calitate de bloc de studii[214]. Doar că şi începutul anului academic 1946/1947 a fost, pentru instituţia pedagogică de la Chişinău, unul extrem de dezorganizat. Direcţia Institutului de Medicină nu reuşise, până la 5 august, să elibereze decât patru camere la etajul I al clădirii din str. Kiev, unicele încăperi care au şi fost reparate pentru începutul anului de studii. Directorul Baranovschi atrăgea atenţia Secţiei şcoli a PC(b)M că lipsa unui bloc de studii face imposibilă pregătirea instituţiei pentru noul an de învăţământ, mai ales că, pentru a transforma un cămin într-un bloc de studii, erau necesare un efort de durată şi investiţii importante, iar Institutul nu avea nici timp şi nici fonduri libere. Pe deasupra, predarea blocului de studii din str. Pirogov 65 Universităţii a privat opt lectori, care erau cazaţi într-o aripă a clădirii, de spaţiul locativ. Problema locativă plana şi asupra a încă şase lectori, care locuiau în căminul

[212] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 1.
[213] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 7.
[214] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 21.

Institutului și care trebuiau evacuați odată cu creșterea numărului de studenți în 1946, precum și asupra celor trei cadre didactice care închiriau camere în sectorul privat. Astfel, la începutul anului de studii 1946/1947 Institutul solicita 17 apartamente pentru a-i putea păstra pe lectorii fără locuințe în orașul Chișinău[215].

La reîntoarcerea la Chișinău, Comisariatul Poporului pentru Învățământ a alocat Institutului Pedagogic trei blocuri ale unei foste școli de pe str. Nikolaevskaia, nr. 104 (str. Frunze – în perioada sovietică, azi, str. Columna), pentru a fi exploatate provizoriu în calitate de cămin studențesc până la eliberarea clădirii de pe str. Gospitalnaia, nr 8 (azi, str. Toma Ciorbă), clădire oferită Institutului de Consiliul executiv Chișinău[216]. Clădirile de pe str. Nikolaevskaia erau destul de încăpătoare, având o capacitate de peste 400 de locuri de cazare. Însă aceastea erau ruinate în proporție de 90%, iar Institutul nu avea capacități nici materiale și nici umane să le repare, așa că au fost folosite părțile mai puțin distruse. Utilizând doar 10% din spațiile utile ale căminului[217], cei 100 de studenți se înghesuiau câte 30-40 într-o odaie[218]. Pe lângă daunele aduse complexului de bombardamente, lipsa de organizare a administrației Institutului a făcut ca și ceea ce a mai rămas după preluarea clădirii să fie devastat: studenții au smuls podelele și au folosit parchetul pentru încălzire și pentru gătitul mâncării, profesorii au scos din clădiri 18 uși și 34 de rame pentru a-și repara propriile locuințe, băile au fost distruse, în timp ce subsolurile inundate produceau mucegai și alte rele[219]. Administrația Institutului nu vroia să depună vreun efort pentru reparația clădirii, motivând că o deține provizoriu și această stare avariată a clădirii, fără uși și cu geamuri acoperite cu placaj sau carton, fără căldură de la sobele încălzite cu lemne, i-a făcut pe studenți să abandoneze definitiv studiile odată cu venirea frigului sau să se transfere la secția cu frecvență redusă. Cei mai descurcăreți au închiriat „colțuri" în casele și apartamentele locuitorilor Chișinăului sau au fost adăpostiți de prieteni și cunoștințe în casele lor. În următorul an de studii, studenții Institutului au trecut în căminul din str. Frunze, nr. 104, clădirea fiind reparată, dar la începutul anului de studii 1946/1947 încă nu era utilată cu mobila, inventarul și utilitățile necesare[220].

Cu mare întârziere a început anul de studii 1944/1945 și la Institutul Învățătoresc din Tiraspol. Direcția acestei instituții a decis să înceapă activitățile didactice la 1 octombrie 1944 într-o singură încăpere a cabinetului de partid pe care il ocupa în școala orășenească nr. 1 din Tiraspol și de abia din decembrie 1944, Institutul s-a mutat în blocul de studii de pe str. 25 Octombrie, nr. 138, mult mai potrivită pentru nevoile didactice[221], deși împărțea această clădire cu școala pedagogică din Tiraspol[222]. Creșterea contingentului de studenți către anul de studii 1946/1947 a produs îngrijorarea

[215] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. f. 22-23.
[216] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 25-26.
[217] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, f. 33.
[218] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, f. 35.
[219] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 23-24.
[220] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 22-23.
[221] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, f. 4.
[222] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 17.

funcționarilor ministeriali, care raportau CC al PC(b) că „institutul învățătoresc din or. Tiraspol trebuie să ofere un bloc de studii și un cămin pentru 495 de persoane", fapt realizabil dacă școlii pedagogice din Tiraspol i se va restitui clădirea veche, ocupată în 1946 de comitetul raional de partid Tiraspol[223].

Directorul Crăciun raporta în toamna anului 1945 că a reușit să asigure un minimum necesar de utilaje didactice și mobilier (scaune, mese, bănci, table etc.), dar că acestea erau vechi și necesitau reparații serioase. Institutul Învățătoresc nu a fost asigurat cu lemne de foc suficiente pentru încălzirea sălilor de clasă și a camerelor de cămin, astfel că administrația a mobilizat studenții să caute și să aducă lemne de foc din contul celei de-a treia lecții din orar. În afara faptului că direcția Institutului a reușit, într-un anume fel, să soluționeze problema încălzirii spațiilor, întreruperea procesului de studii nu putea să nu infuențeze în mod negativ calitatea pregătirii învățătorilor, dar și disciplina de muncă a personalului. Mai mult decât atât, după operațiunile de „dobândire" a lemnelor de foc, lipsa luminii electrice sista toate activitățile, inclusiv cele instructiv-educative și politico-ideologice, pe care regimul miza foarte mult[224]. La începutul anului de învățământ, Institutul nu avea nici măcar o încăpere care să se numească bibliotecă. Din banii alocați în primul semestru au fost cumpărate circa 5000 de cărți, care, așa cum menționează directorul Crăciun, au asigurat profesorii cu un minimum necesar de literatură, însă aceste volume erau „absolut insuficiente pentru lucrul independent al studenților". Putem presupune că cele 5000 de volume, accesibile în magazinele de cărți din RSSM, țineau de literatura politico-ideologică și, poate, umanistă, or Agripina Crăciun menționa într-un raport că și la sfârșitul anului de învățământ lipseau în totalitate materialele și literatura didactică, dispozitivele și utilajele de laborator la fizică, chimie, biologie și alte discipline, iar cadrele didactice au fost obligate să mobilizeze studenții să confecționeze tăblițe, ierbare, schițe etc. din materialele pe care le aveau la dispoziție[225]. Mai mult decât atât, spre începerea anului academic 1946/1947 biblioteca Institutului a fost completată cu cărți, iar o inspecție a Ministerului Învățământului RSSM declara în vara lui 1946 că printre cele 9000 de volume ale bibliotecii sunt 150 de volume ale istoriei scurte a PC(b) din întreaga Uniune, colecția completă a operelor lui Lenin, dar regreta că „există puține lucrări ale lui Marx, Engels" și „niciun manual în limba moldovenească"[226]. Institutul nu putea deschide o sală de lectură atât timp, cât nu avea suficiente încăperi pentru sălile de studii, dar nici lumină electrică și nici lemne pentru a o încălzi.

În ce privește Institutul Agricol „M. V. Frunze", transferul instituției de la Soroca la Chișinău a fost reglementat printr-o hotărâre a SCP al RSSM din 20 septembrie 1944, document care îi asigura instituției o mai mare certitudine în procesul de reintrare în drepturile patrimoniale. Guvernul dispunea transferarea Institutului în capitală până la 25 septembrie 1944 cu restituirea întregului patrimoniu material de care a beneficiat

[223] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 18.
[224] ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, f. 4.
[225] ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, ff. 5-6.
[226] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 17-19.

până la război: clădirea administrativă și blocul de studii cu acareturile, parcul și sera de pe str. Sadovaia, nr. 121 (azi, str. Mateevici, nr. 111), cantina studențească și câteva clădiri pentru cazarea profesorilor de pe str. Meșcianskaia, nr. 4 (azi, str. Maria Cibotari), un alt bloc de studii de pe strada Leovskaia, nr. 109 (azi, str. Șciusev), precum și stațiile experimentale de pe Valea Dicescu, pepiniera din Bâcovăț, ferma didactico-experimentală zootehnică din Costiujeni, ferma agricolă din Mândâc și gospodăriile auxiliare Chetrosu-Neamț-Todirești și cea din Vasilcău-Trifăuți[227]. Deoarece o bună parte dintre clădirile restituite Institutului Agricol fuseseră distruse de sovietici în timpul retragerii din vara lui 1941 sau erau într-o stare de avariere gravă și necesitau reparații temeinice, guvernul republican a cerut comisarului poporului pentru agricultură să facă o estimare a costurilor pentru reparațiile patrimoniului material, restabilirea echipamentelor, a utilajelor, a fermelor și a stațiilor experimentale și pentru construirea unui nou bloc de studii. Dar la începutul anului de învățământ 1945/1946, blocul de studii din str. Sadovaia 121 și cel din str. Inzov 1 (azi, str. S. Lazo) rămâneau încă nereparate, iar fermele și stațiile experimentale erau în proces de restabilire[228]. Deși hotărârea guvernului sovietic despre restabilirea orașului Chișinău prevedea transmiterea către Institutul Agricol și restaurarea blocului de studii din str. Sadovaia, nr. 121, lucrările nu au început nici în anul următor. Mai mult decât atât, la 13 aprilie 1945, SCP al RSSM adoptă o hotărâre despre organizarea lagărului de prizonieri și transmite clădirea din str. Sadovaia 121 acestuia. Revoltat de decizia unilaterală a autorităților, directorul Piotr Gherasimovici le adresează o scrisoare supărată, indicându-le asupra încălcării hotărârii SCP al URSS din 2 februarie 1945 cu privire la restaurarea blocului de studii din str. Sadovaia, nr. 121, și asupra caracterului ilicit al predării clădirii respective lagărului de prizonieri din Chișinău. Directorul argumentează că edificiul nu poate fi transmis lagărului de prizonieri, căci, în primul rând, în una dintre aripile clădirii sunt cazate familiile unor cadre didactice, în curtea Institutului se află rozariul, o plantație de căpșuni, parcul, stația meteorologică, pepiniera și unele acareturi tehnice și, în rândul al doilea, prin curtea blocului de studii trece drumul spre câmpurile, livezile și viile experimentale ale Institutului. Lipsind Institutul de acest bloc, Guvernul va face imposibilă activitatea de cercetare și experimentală a colaboratorilor și a studenților Institutului[229]. Chiar dacă și Secția școli a CC al PC(b)M s-a adresat lui Nikita Salogor, secretar al PC(b)M, să anuleze decizia SCP al RSSM despre crearea lagărului de prizonieri în blocul de studii al Institutului[230], aceasta va rămâne ocupată de lagărul de prizonieri și în vara lui 1946[231].

Institutul Agricol putea utiliza în calitate de bloc de studii două clădiri: una cu parter pe str. Șciusev 109 – fără sticle la geamuri, neutilată nici măcar cu mobiler didactic – și alta pe str. Jukovski 13 (azi, str. Nicolae Iorga), casa cu două niveluri de pe str. Podolskaia 119 (azi, str. București) în calitate de cămin pentru studenți și clădirea

[227] ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 22, f. 70.
[228] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 4.
[229] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 33-33a, 35.
[230] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 32.
[231] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 3.

semidistrusă a cantinei studențești[232]. Pentru a asigura spații educaționale pentru cele 31 de grupe academice, direcția instituției a dislocat toate cele 34 de catedre într-o singură încăpere și, pentru că un spațiu care să le încapă pe toate nu exista, unele catedre au rămas fără vreun loc. Doar 18 încăperi din cele două blocuri de studii puteau fi utilizate în calitate de săli de seminare și încă 3 – pentru aule (două de câte 50 de locuri și una de 150 de locuri), astfel că în primul an după restabilirea activității Institutul Agricol a organizat procesul didactic în 1,5 schimburi[233]. Nici suprafața utilă a căminului nu putea asigura spații de cazare pentru întregul contingent de studenți, astfel că până la începerea procesului de studii la 10 noiembrie 1944 au fost cazați doar ¾ dintre studenți. Directorul Institutului s-a adresat în repetate rânduri autorităților responsabile de reparația și restabilirea clădirilor repartizate, dar ministerele dădeau vina pe lipsa de materiale de construcții, de muncitori sau pe existența altor priorități. Pentru a contribui cumva la acest proces, administrația Institutului Agricol a elaborat un plan al lucrărilor de restabilire a clădirilor de pe str. Inzov, nr. 1, și a căminului și a format brigăzi de construcție din rândul studenților și a cadrelor didactice, ca să grăbească lucrările. Cu toate acestea, directorul Gherasimovici menționa în toamna lui 1946 că Trustul Construcțiilor Civile din Chișinău nu utilizează resursa umană pusă la dispoziție[234] și lucrările nici măcar nu sunt începute. Deficitul de spații educaționale și administrative a caracterizat istoria instituției și în anul academic 1945/1946. Institutul era asigurat în proporție de doar 25% cu utilajul didactic și gospodăresc necesar, iar lipsa de laboratoare, cabinete, dispozitive didactice și a mobilierului didactic elementar se repercuta asupra organizării și desfășurării procesului de studii. Bibliotecii, care a început a se completa masiv cu cărți din anul 1944, i s-a repartizat o încăpere în blocul de studii, dar aceasta nu se încălzea și, pe deasupra, lipsea o sală de lectură, unde studenții ar fi putut studia. Fondul bibliotecii s-a completat din mai multe surse, în primul rând din fondul de carte al Facultății de Agronomie, care a fost readus din România de către sovietici, din fondurile edițiilor vechi ale Institutului de Agricultură Socialistă din Moscova, prin cumpărarea bibliotecilor private și altele. Cu toate acestea, majoritatea cărților și revistelor de specialitate nu puteau fi utilizate nici de cadrele științiico-didactice și nici de studenți: cărțile trebuiau mai întâi de toate să fie verificate și aprobate spre citire de autoritatea sovietică de cenzurare a materialelor tipărite și de protejare a secretelor de stat în mass-media, iar revistele erau vechi și informațiile prezentate în paginile acestora depășite și inutilizabile pentru agricultura RSSM[235].

La mijlocul lunii noiembrie 1944, Conservatorul din Chișinău deja desfășura activități didactice, dar și artistice, în blocul de studii de pe str. Pirogov 39[236] (azi, str. Kogălniceanu). Clădirea cu două etaje era foarte generoasă în spații și cele două instituții de învățământ – Conservatorul și școala muzicală de 10 clase din Chișinău (azi,

[232] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 2.
[233] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 3.
[234] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 3.
[235] AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 10-10 verso.
[236] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 9.

Liceul-Internat „Serghei Rahmaninov") – împărțeau 18 săli de clasă, o sală de concerte pentru 260 de persoane, o sală (mică) pentru clasa de operă, biblioteca și sala de lectură, cabinetele pentru catedrele Conservatorului și mai multe birouri ale personalului administrativ, toate însumând peste 1554 m² de spațiu util. Pe deasupra, fiind în imposibilitate de a asigura pe toți profesorii cu apartamente în Chișinăul postbelic, direcția Conservatorului le-a permis unora să ocupe câteva săli de clasă, unde aceștia s-au cazat împreună cu familiile lor[237]. Spre deosebire de directorii școlilor superioare pedagogic, administratorul Conservatorului de Stat din Chișinău susținea că spațiile de care dispune instituția sunt suficiente, deși sala de concerte ar fi trebuit reparată, la fel ca instalațiile clădirii (sistemul de canalizare, cel electric și rețeaua de alimentare cu apă), iar sălile de clasă trebuie utilate cu table, bănci și mijloacele didactice necesare: cretă, hârtie pentru notițe, caiete, hârtie de scris și altele[238]. Odată cu venirea sezonului rece, pedagogii de la Conservator au început a se plânge de lipsa disciplinei de studiu a studenților, de absența lor de la ore, dar le găseau și motive, atenționând direcția Conservatorului că în clase este frig și inconfortabil pentru a face muzică, lipsesc partiturile și alte condiții pentru activitatea studioului de operă[239].

Conștient de faptul că în condițiile de trai pe care le puteau oferi în toamna și iarna anului de studii 1944/1945, puținii studenți vor abandona studiile și vor opta pentru activități de muncă care să le asigure un minim de trai, iar personalul poate solicita transferul în alte orașe ale URSS, autoritățile republicane au adoptat la 28 februarie 1945 o hotărâre cu privire la îmbunătățirea condițiilor materiale și de trai ale studenților și ale cadrelor științifico-didactice, dispunând comisariatelor poporului și departamentelor de resort să aloce apartamente profesorilor, lemne de foc pentru încălzirea căminelor, a sălilor de studii și a apartamentelor cadrelor științifico-didactice și pentru funcționarea cantinelor. De asemenea, au alocat materiale de construcție pentru repararea blocurilor de studii, căminelor și apartamentelor cadrelor didactice, utilaje și mărfuri indistriale de primă necesitate, fabricate de industria locală. Este surprinzătoare această hotărâre de guvern, care dispunea tipul și cantitatea de mărfuri industriale care trebuiau furnizate instituțiilor de învățământ superior, precum: căldări – câte 35 Institutului Agricol și celui Pedagogic și 20 – Institutului Învățătoresc din Tiraspol, ligheane, ceainice de tinichea, veselă de lut etc.[240].

Ținând cont de specificul agrar al economiei RSSM, „baza tehnico-materială" a Institutului Agricol din Chișinău a rămas o prioritate pentru conducerea republicii, care intenționând să „restabilească în totalitate instituția" dispune Comisariatului pentru Agricultură și Comitetului pentru Planificare al RSSM să încheie restabilirea totală a blocului principal de studii până în anul 1946, să asigure Institutul cu mașini și utilaje agricole și petrol pentru exploatarea acestei tehnici în scopuri didactice și științifice, iar direcția lagărului de prizonieri – să pună la dispoziție forța de muncă necesară pen-

[237] ANRM, F. 3050, inv. 1, d. 9, f. 2.
[238] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 19.
[239] ANRM, F. 3050, inv. 1, d. 2, ff. 12-14.
[240] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 9, ff. 379-381.

tru lucrările de reconstrucție. De asemenea, în august 1945, Institutului i-au mai fost transferate în folosință câteva clădiri, inclusiv sediul arhivei NKVD, clădirea ocupată de școala de miliție de la colțul străzilor Kiev și Ostrovskaia, clădirile din stradă Jukovski, nr. 13, și cea din str. Inzov, nr. 1. și i-au fost alocate fonduri pentru reparația acestora. De asemenea, guvernul de la Chișinău insista pe lângă Guvernul URSS să aloce Institutului Agricol 1 autobuz, 6 camioane și 2 mașini, echipamente didactice și de laborator, 10000 de volume de literatură științifică și didactică pentru bibliotecă și să includă instituția în lista celor aprovizionate de Comisariatul Poporului pentru Agricultură al URSS[241].

Restabilirea patrimoniului Institutului Agricol se desfășura însă în ritmuri lente. Din procesele-verbale ale Consiliului științific al Institutului și ale adunărilor de partid reiese că, de cele mai dese ori, tergiversarea se întâmpla din cauza gestiunii proaste a fondurilor alocate și a activității echipelor de prizonieri de război. În noiembrie 1945, adunarea de partid constata că a trecut mai mult de un an de când Institutul a revenit la Chișinău, dar rezultatele restabilirii patrimoniului material sunt mai mult decât modeste: așa și nu a fost construită o baie și o spălătorie, căminul nu se încălzea, ferestrele mai rămâneau fără geamuri, lipsea lumina electrică și mobilierul de primă necesitate (paturi, scaune, mese etc.), iar clădirile erau nereparate. Astfel, clădirea de pe str. Inzov, nr. 1, nu poate fi utilizată, or a păstrat doar pereții și, cu toate că Institutul a primit mai bine de 300 000 ruble pentru reparație, lucrările nici nu au început. Comuniștii de la Institut consemnau și faptul că studenții și audienții cursurilor de pregătire dorm pe podea, în timp ce paturile stau stivuite în curtea căminului, iar intendentul nu le permite să le aducă în camerele de cămin[242]. De asemenea, Institutului i-a fost furnizat placaj pentru acoperirea ferestrelor din cămin, dar și acesta rămânea la depozit, probabil șeful depositului avea alte planuri pentru el. În speranța remedierii lucrurilor, direcția Institutului a demis mai mulți șefi de gospodărie pentru „activitate nesatisfăcătoare", pentru că nu folosesc banii primiți, nu organizează munca brigăzilor de construcție etc., dar majoritatea funcționarilor rămâneau iresponsabili și, în loc să administreze rațional bunurile încredințate, le vindeau sau și le însușeau[243].

Extinderea sistemului de învățământ superior. 1945-1946

Nici nu au reușit instituțiile de învățământ superior de la Tiraspol și Chișinău să reintre în drepturile legale asupra patrimoniului pe care l-au avut până în vara anului 1941 și să repare blocurile de studii și căminele, că autoritățile sovietice au ordonat, în vara lui 1945, înființarea a încă două instituții de învățământ superior în RSSM – Institutul Învățătoresc din Bălți și Institutul de Medicină din Chișinău.

[241] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 2. ff. 18-20.
[242] AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, f. 56.
[243] AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, f. 56 vs.

Prin Ordinul din 16 mai 1945, Comitetul unional pentru școala superioară dispunea deschiderea unui institut învățătoresc în or. Bălți către începutul anului de învățământ 1945/1946[244]. Peste o lună, la 12 iunie 1945, urmează Hotărârea SCP al RSSM despre deschiderea Institutului Învățătoresc din Bălți, cu două secții: istorico-filologică și de științe ale naturii și geografie. Guvernul de la Chișinău ordonă Executivului orășenesc Bălți să transmită noii instituții întreg patrimoniul fostei case de copii din Bălți, să găsească o clădire pentru căminul studențesc și 10 apartamente pentru cazarea cadrelor didactice. De asemenea, Comisariatul Poporului pentru Comerț al RSSM era desemnat responsabil de deschiderea unei cantine cu regim închis pentru studenții și cadrele didactice ale Institutului din Bălți[245]. Doar că Institutul din Bălți nu a primit o clădire nici în anul următor după înființare, fiind înghesuit într-un demisol al clădirii fostei școli medii nr. 1, pe care o împărțea cu școala pedagogică din Bălți[246]. În așteptarea unei clădiri proprii, în cei doi ani după fondare Institutul Învățătoresc din Bălți a organizat procesul didactic în doar patru săli de clasă, o sală de festivități, o sală sportivă și câteva birouri pentru administrația instituției[247], dar fără utilajul și mijloacele didactice necesare.

La 2 iulie 1945 SCP al RSSM și CC al PC(b)M au solicitat guvernului sovietic să transfere la Chișinău Institutul de Medicină din Kislovodsk – o instituție de învățământ superior medical al cărei personal pierduse credibilitatea politică pentru că a rămas în orașul ocupat de armatele germane, iar profesorii și studenții au lucrat în spitalele militare din regiune[248]. Convinse de condițiile pe care le promiteau autoritățile din RSSM, dar și de posibilitatea soluționării problemei „trădătorilor" utili pentru restabilirea țării după război, Comitetul unional pentru școala superioară și Comisariatul Poporului pentru Sănătate al URSS decid, la 31 august 1945, transferul Institutului de Medicină din Kislovodsk la Chișinău, împreună cu studenții din anii II-V, întreg corpul științifico-didactic, inventarul mobil, biblioteca și utilajul didactic și științific. Așa au înțeles funcționarii de la Moscova să pedepsească profesorii și studenții Institutului de Medicină din Kislovodsk pentru faptul că au respectat jurământul medicilor și au încercat să salveze instituția de învățământ și resursa sa umană – oamenii care care nu au reușit să se refugieze din calea dușmanului. În conformitate cu ordinul autorităților unionale, S. V. Andreev, directorul Institutului de Medicină din Kislovodsk, trebuia să pregătească instituția și să înceapă procesul de transfer la Chișinău pe data de 10 septembrie 1945 și avea răspundere personală „să transmită institutul, personalul științifico-didactic, studenții și utilajul științific și didactic" până la 1 octombrie 1945 lui Ipatie Sorocean, numit director al Institutului de Medicină din Chișinău[249].

---

[244] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 49.

[245] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 12-13.

[246] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 322, ff. 9-10.

[247] ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 5, ff. 1-2.

[248] Sergiu Matcovschi, *O filă pierdută din preistoria Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu" (Institutul de Medicină din Kislovodsk),* Chișinău, S.n. (Tipografia Bons Offices), 2017, pp. 20-22.

[249] Iulian Grossu, *Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu"*, Chișinău, INCONCOM, 1995, pp. 9-11.

Autorităţile moldoveneşti centrale şi locale au manifestat o atitudine extrem de atentă faţă de colaboratorii institutului transferat la Chişinău, au depus toate eforturile pentru primirea şi cazarea lor. Guvernul RSSM şi CC al PC(b)M au dispus să se transmită în folosinţa Institutului de Medicină din Chişinău câteva imobile mai puţin avariate din oraş: catedrele teoretice urmau să fie instalate în casa în care şi-a stabilit sediul provizoriu Şcoala Sovietică de Partid, un edificiu de la colţul străzilor Moghilevskaia (azi, str. Mitropolit Petru Movilă) şi Şmidtovskaia, nr. 151 (str. Mitropolit Dosoftei) şi în clădirea şcolii nr. 4 de pe str. Kiev (str. 31 August 1989) colţ cu Ostrovskaia (azi, str. Alexandru Lăpuşneanu). Prin aceeaşi hotărâre, Guvernul RSSM dispunea Comisariatului Poporului pentru Industria Forestieră al RSSM să livreze 100 de mese şi 300 de scaune pentru utilarea blocurilor de studii şi a catedrelor Institutului până la 1 septembrie 1945[250]. Catedrele clinice urmau să fie instalate în spitalele nr. 1 şi nr. 4 şi în policlinicile oraşului Chişinău. Iar pentru cazarea studenţilor, Institutului i s-a transferat o clădire cu capacitatea de 500 de locuri de cazare, ocupată provizoriu de şcoala de miliţie, care ulterior a fost transferată în alt oraş. De asemenea, preşedintele Executivului orăşenesc Chişinău era obligat să elibereze casa ocupată de Direcţia construcţii a Comisariatului Poporului pentru Căile de Comunicaţii al URSS din str. Leovskaia, nr. 110, în care puteau fi organizate 12 apartamente pentru profesorii Institutului; vila în care îşi avea sediul Trustul de Producere a Conservelor din Fructe şi Legume al RSSM de pe str. Kievskaia, nr. 104, cu 3 apartamente, vila de pe str. Inzov, nr. 13, cu 3 apartamente, ocupată de Direcţia Serviciului Hidrometeorologic al RSSM, vila de pe str. Inzov, nr. 38, ocupată de detaşamentul de aviaţie, şi o casă cu 6 apartamente de pe str. Meşcianskaia, nr. 5, care trebuia reparată şi pregătită pentru profesori. Peste câteva zile, la 13 septembrie 1945, Guvernul RSSM ordonă transferarea unor organizaţii şi instituţii republicane şi orăşeneşti pentru a elibera în timp de trei zile spaţiu locativ pentru personalul Institutului de Medicină din Chişinău, astfel ca la sosirea lor să fie cazaţi în clădiri proxime blocului de studii şi instituţiilor medicale din oraş[251].

O comisie specială, formată ad-hoc din adjuncţii comisarului poporului pentru sănătate al RSSM (Nicolai Ejov, Moise Ghetman şi Serghei Balakin), Ipatie Sorocean, directorul interimar al Institutului, şi Serghei Burkov, preşedintele sindicatelor din domeniul sănătăţii, au fost însărcinaţi să monitorizeze eliberarea clădirilor indicate în hotărârea de guvern şi să creeze condiţii pentru ca institutul transferat să-şi înceapă activitatea în cel mai scurt timp. În toamna lui 1945 eşaloanele Institutului de Medicină din Kislovodsk au ajuns la gara Visterniceni. După ce au fost întâlniţi cu mari emoţii de comisia care le-a pregătit sosirea, catedrele teoretice şi aparatul administrativ au fost amplasate la marginea oraşului, în complexul de clădiri al fostului Spital Militar de pe str. Lenin, nr. 165, în imediată apropiere de Spitalul de Boli Infecţioase[252]. Majoritatea catedrelor teoretice au fost dislocate în blocul de studii şi în clădirile din curtea insti-

[250] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 271-272.
[251] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 30-31.
[252] Gheorghe Baciu (coord.) et al., *Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţeanu" din Republica Moldova*, Chişinău: S. n., 2015, p. 11.

tutului. Studenții a fost cazați în căminele de pe strada Kiev, nr. 137 (azi, str. 31 August 1989), colț cu str. Inzov (azi, str. Serghei Lazo), iar o parte a corpului profesoral – în clădirea din str. Pirogov (azi, str. Mihail Kogălniceanu), unde mai târziu a fost transferat Dispensarul Oncologic. Procesul didactic a început la 20 octombrie 1945.

Deși Institutul din Kislovodsk a adus la Chișinău o bibliotecă de peste 12 000 de tomuri de specialitate, inclusiv o colecție de carte rară și veche, care a aparținut medicului și savantului german Richard Koch, utilajul didactic și de cercetare al Institutului, toate acestea nu erau suficiente pentru desfășurarea cu succes a procesului didactic.

Invitat de organizația de partid a Institutului să raporteze asupra succeselor în acomodarea Institutului la Chișinău, Ipatie Sorocean indică asupra unor dificultăți serioase, inclusiv de natură materială și financiară, care periclitează activitatea didactică și științifică, precum și menținerea ordinii și disciplinei de muncă. Nici blocul de studii și nici căminul nu sunt pregătite pentru sezonul rece, ferestrele rămân în continuare fără geamuri, lumina electrică se întrerupe frecvent, sălile de clasă și camerele de cămin nu se deretică, iar cantina studențească nu are un regim de lucru stabil, unii studenți fiind lipsiți de mesele calde etc.[253].

Deși organizația primară de partid nu a luat o decizie, Ipatie Sorocean a sesizat Biroul CC al PC(b)M, care organizează la 26 noiembrie 1945 o ședință extinsă, la care au fost invitați toți membrii guvernului moldovenesc, conducătorii organizațiilor și instituțiilor republicane și a celor locale, precum și reprezentanții Institutului de Medicină, la care s-au pus în discuție condițiile de activitate a instituției nou-create. Urmare a acestei ședințe, Biroul aprobă o hotărâre strict secretă, prin care mobilizează toate organizațiile și instituțiile republicane și de partid să ofere suport Institutului pentru repararea și utilarea clădirilor și a căminului studențesc. Astfel „șefii comisariatelor poporului, organizațiilor, trusturilor și întreprinderilor răspund personal de reparația blocului de studii, a căminelor studențești și a apartamentelor destinate cazării personalului științifico-didactic în termen de o lună de la emiterea hotărârii". Pe lângă reparația clădirilor, Comisariatul Poporului pentru Construcții Locative-Civile al RSSM era obligat să amenajeze o morgă pentru Catedra de medicină legală, cu un depozit pentru cadavre, Comisariatul Poporului pentru Sănătate – două laboratoare bacteriologice și cinci clinice, cabinete de radioterapie și roentgenterapie, iar Direcția Apă-Canal să repare complet rețeaua de alimentare cu apă a băii și a spălătoriei, a blocului de studii și a căminului. Comisariatul pentru Industria Forestieră era responsabil de utilarea blocului de studii cu mobilier didactic și a căminului cu mobila necesară, în timp ce Trustul Combustibilului trebuia să asigure Institutul până la 20 decembrie 1945 cu cărbune și lemne de foc. Direcția de Radioficare urma să instaleze în termenele indicate radiouri în blocul de studii și cămine, precum și în apartamentele profesorilor, iar Editura Centrală a Literaturii de Partid să asigneze Institutului jumătate de tonă de hârtie din contul producției de caiete. Până și Uniunea Pictorilor din RSSM a fost atrasă în crearea condițiilor de trai și de muncă pentru profesorii și studenții Institutului de Medicină, misiunea Uniunii fiind de a decora blocul de studii și căminul cu portrete, afișe, placate etc.

[253] AOSPRM, F. 276, inv. 54. d. 2, f. 5-6.

„Grija" partidului se răsfrângea și asupra cadrelor științifico-didactice, cărora, pe lângă faptul că au fost cazate în cele mai bune locuințe existente în anul 1945 în Chișinău, iar apartamentele și casele lor au fost reparate, utilate cu mobilierul necesar, radiofícate și asigurate cu apeduct funcțional, li s-a asigurat cărbune și lemne de foc (de menționat că celorlalte instituții de învățământ superior li se furnizau doar lemne), dar și îmbrăcăminte și încălțăminte. Comisarul poporului pentru comerț, G. Akimov, garanta personal că până în ianuarie 1945 va livra personalului Institutului 80 de paltoane și 80 de costume bărbătești[254], iar șeful Direcției Cooperației Meseriașilor își asuma deschiderea unor ateliere de reparație a hainelor și a încălțămintei studenților. Pentru că doar o parte a studenților au fost cazați în cămin, Biroul CC dispunea executivului orășenesc să-i cazeze pe cei rămași fără loc în cămin în case private pe baze contractuale[255].

Încă la revenirea în RSSM în primăvara anului 1944, guvernul moldovenesc a propus crearea unei „Universități Moldovenești de Stat" în baza Institutului Pedagogic din Chișinău. În memoriul înaintat CC al PC(b)US prin care directorul Institutului Pedagogic din Chișinău argumenta necesitatea deschiderii Universității – „o formă mai înaltă a învățământului superior", Mihail Pavlov propunea să fie utilizat patrimoniul existent al Institutului, care, în momentul redactării memoriului, se reducea la blocul de studii din str. Pirogov 65. În anul următor (probabil, anul de studii 1945/1946, or documentul nu este datat), Institutului trebuia urma să-i fie transferată clădirea Seminarului Teologic, și pentru că între cele două edificii există un teren liber, Pavlov propunea Guvernului să dispună construirea unui orășel universitar în perimetrul străzilor Pușkin, Sadovaia, Gogol și Pirogov, iar în spatele acestuia să fie amenajate o grădină botanică și un parc al universității[256]. La 22 octombrie 1945, Comitetul unional pentru școala superioară emite ordinul de organizare a Universității Moldovenești de Stat în baza Institutului Pedagogic din Chișinău. Universitatea urma să demareze activitățile didactice din anul de învățământ 1946/1947, fiind structurată în cinci facultăți: fizică și matematică; biologie; geologie și pedologie; chimie; istorie și filologie. Președintele Comitetului unional dispune Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să propună candidați pentru ocuparea posturilor de rector, prorector pentru activitatea științifică și didactică și șefi de catedre; să elaboreze un proiect individualizat al Statutului și să elaboreze statele de funcție ale Universității[257]. Însă extinderea rețelei de școli de șapte ani și medii în republică producea o nevoie imperativă de învățători, în general, și de învățători calificați, în mod special, or, conform statisticilor, doar 5,3% din cei 9 111 învățători angajați în anul de învățământ 1945/1946 aveau studii superioare[258]. Închiderea Institutului Pedagogic din Chișinău ar fi pus în pericol proiectele sovietice

[254] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 30, ff. 155-156.
[255] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 30, f. 157.
[256] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 115.
[257] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 1.
[258] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, f. 80.

de şcolarizare totală a copiilor din RSSM. În acest context, SCP al RSSM aprobă, la 17 decembrie 1945, o hotărâre prin care decide să creeze Universitatea, dar şi să păstreze şi chiar să consolideze Institutul Pedagogic din Chişinău[259].

Guvernul RSSM obligă mai multe autorităţi republicane să întreprindă măsuri pentru îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor şi cadrelor ştiinţifico-didactice ale Institutului în anul academic 1946/1947, să încheie reparaţia clădirilor, a căminului şi a cantinei studenţeşti de pe str. Munceşti, nr. 6, să deschidă un magazin de produse alimentare şi unul de bunuri de uz casnic, să asigure cantina cu tacâmurile şu utilajul necesar pentru 500 de studenţi, să asigure studenţilor 200 de paltoane bărbăteşti şi 200 de paltoane pentru femei şi 500 de perechi de încălţăminte, precum şi să aloce 2 000 ruble aur pentru cumpărarea literaturii didactice şi a revistelor ştiinţifice, dar şi altele[260].

Deşi importantă, în anul de studii 1945/1946 şi ulterior, problema patrimoniului material trece pe plan secund pentru instituţiile restabilite în 1944, autorităţile fiind mai absorbite de înfiinţarea altor instituţii de învăţământ superior. După confirmarea drepturilor asupra unor imobile şi staţii/ferme experimentale, directorii instituţiilor de învăţământ superior se vor mai adresa autorităţilor, fie exprimându-şi nemulţumirea cu privire la starea blocurilor de studii, a căminelor sau la alte condiţii în care sunt nevoiţi să organizeze procesul didactic şi ştiinţific, fie solicitând intervenţia celor dintâi pentru alocarea unor fonduri, pentru transferarea în clădiri mai bune sau pentru procurarea materialelor de construcţie, a lemnelor de foc, a cărţilor, mijloacelor şi echipamentelor didactice etc. Dar intensitatea adreselor va fi mai redusă, iar caracterul lor mai puţin revendicativ. Totodată, şi autorităţile responsabile s-au arătat mai atente faţă de nevoile instituţiilor de învăţământ superior. Informând guvernul de la Chişinău despre gradul de pregătire al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol pentru anul de învăţământ 1945/1946, directorul Crăciun susţinea că banii alocaţi pentru reparaţii şi procurarea utilajelor nu sunt suficienţi şi solicita autorităţilor să întreprindă „măsuri urgente" pentru asigurarea cabinetelor de fizică, chimie, geografie şi botanică cu inventarul necesar, astfel încât să poată organiza lecţiile de laborator în regim de normalitate. De asemenea, directorul menţiona că biblioteca Institutului nu este asigurată suficient cu literatura necesară şi cere Comisariatului pentru Învăţământ să includă biblioteca în planul de completare cu carte didactică şi ştiinţifică. Căminul Institutului avea o capacitate de 200 de locuri de cazare, precum şi paturi şi lenjerie de pat pentru 200 de studenţi, dar pentru că directorul planifica o creştere a contingentului de studenţi până la 400 de persoane în anul 1945/1946, el solicita Guvernului să aloce bani pentru confecţionarea moblierului, procurarea bunurilor necesare pentru a asigura condiţii studenţilor din anul I. În ce priveşte blocul de studii, clădirea „ar avea nevoie de o reparaţie medie" – să se cârpească acoperişul, să se înlocuiască burlanele de scurgere, să se repare instalaţiile electrice, să se gletuiască pereţii etc. Deşi 2/3 din nota informativă, semnată de Agripina Crăciun, se referă la problemele materiale ale instituţiei, caracte-

[259] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 17, f. 98.
[260] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 120-124.

rul revendicărilor este mai puțin emotiv, iar accentul este deplasat spre activitățile de admitere a studenților și completare/îmbunătățire a corpului didactic[261].

Fiind absorbite de problemele de fondare a unui institut învățătoresc la Bălți și de aducerea institutului de medicină de la Kislovodsk la Chișinău, autoritățile republicane nu au lăsat fără atenție instituțiile de învățământ superior care deja funcționau. Pentru că începutul anului de învățământ 1945/1946 a fost amânat pentru 1 octombrie, SCP al RSSM ordonă, la 15 septembrie 1945, autorităților guvernamentale să asigure condiții materiale și de trai studenților și personalului științifico-didactic al Institutului Pedagogic din Chișinău. Guvernul obligă organizațiile responsabile să aloce materiale de construcție suficiente pentru terminarea reparației blocului de studii și a căminului studențesc până la 10 octombrie 1945, să mobileze blocul de studii, cantina studențească și căminul cu piese de mobilier confecționate de industria locală, să asigure lenjerie de pat pentru toți studenții care vor fi cazați, să livreze cărbune și lemn de foc pentru încălzirea căminului și blocului de studii pe tot parcursul sezonului rece, să furnizeze Institutului 200 kg de hârtie de scris pentru întocmirea documentației și altele[262].

Așa cum s-a menționat mai sus, ideea crearii unei Universități „a RSS Moldovenești" a fost expusă de guvernul de la Chișinău încă în vara anului 1944, deși autorităților unionale le-a trebuit mai mult timp pentru reflecție asupra necesității unei asemenea instituții în RSSM. Dar nici măcar clădirile alocate Universității[263] prin hotărârea guvernului RSSM din 4 martie 1946 în calitate de spații destinate activităților didactice sau spații de cazare pentru profesori și studenți nu au putut fi toate valorificate imediat. În timp ce Institutul Pedagogic trebuia să cedeze Universității blocul de studii din centrul orașului și să se mute în clădirea fostei Școli Eparhiale de Fete de pe str. Munceşti, nr. 6, nici direcția Institutului Pedagogic și nici Ministerul Afacerilor Interne al RSSM nu s-au grăbit să execute acest ordin. Ivan Leonov, rector interimar, a sesizat în repetate rânduri și Guvernul RSSM, și CC al PC(b)M[264], dar clădirile alocate Universității fie că rămâneau ocupate de instituții sau structuri care și-au avut acolo sediile, fie că erau ruinate sau/și nefuncționale din alte motive[265]. Unele organizații sau instituții de stat se arătau categoric împotriva eliberării clădirilor respective, pe care le ocupau din 1944. În aprilie 1946, guvernul de la Chișinău elaborează un proiect de hotărâre despre transferarea către Universitate a trei camere într-o clădire de pe str. Șciusev 149 pentru sediul rectoratului. Trimis spre avizarea instituției care trebuia să transmită Universității spațiile indicate, șeful Direcției republicane de achiziționare a materiilor prime animaliere și a produselor vităritului a RSSM, se opune categoric, anunțând Guvernul că nu va elibera încăperile în cauză[266]. Universitatea și-a început activitatea fără mobilier, fără materiale și mijloace didactice, iar biblioteca universitară putea pune la dispoziția

[261] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 79-80.
[262] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 53-54.
[263] Pentru detalii: *Istoria Universității de Stat din Moldova,* Ion Eremia (coord.), Anatol Petrencu, Liliana Rotaru (et.al.) Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 61-67.
[264] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 27-28.
[265] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 2, f. 4.
[266] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 4.

studenților la începutul anului de învățământ 1946/1947 doar 100 de volume[267]. Chiar dacă pe parcursul anului fondurile bibliotecii universitare au fost completate cu cca 20 000 de volume[268], toate în limba rusă, acestea de departe nu puteau acoperi penuria de carte didactică și științifică.

Analiza documentelor de arhivă ne permit să susținem că autoritățile de stat și de partid unionale și, mai ales, republicane, au fost preocupate de asigurarea școlilor superioare deschise și redeschise în RSSM începând cu vara-toamna anului 1944. Zecile de hotărâri ale Guvernului RSSM, unele, pentru mai multă importanță, aprobate împreună cu Biroul CC al PC(b)M, transferau în patrimoniul instituțiilor de învățământ (în funcție de prioritate) cele mai întregi clădiri pentru dislocarea blocurilor de studii sau a căminelor studențești, ferme agricole și gospodării auxiliare, care, pe lângă valoarea științifică și didactică, trebuiau să asigure cu alimente studenții și profesorii instituțiilor. Grija Guvernului pentru studenții și personalul academic și administrativ al școlilor superioare moldovenești s-a exprimat și în nenumăratele hotărâri și dispoziții privind organizarea traiului și alimentației acestora, dar și privind asigurarea condițiilor de activitate.

În documentele de arhivă analizate, am găsit informații despre faptul că instituțiilor de învățământ superior din RSSM li s-au alocat resurse financiare și echipamente științifice și didactice din contribuțiile de război pe care le-a primit sau și le-a însușit Moscova după încheierea ostilităților. La 16 februarie 1946, directorul Institutului de Medicină din Chișinău, Ipatie Sorocean, raportând Consiliului științific despre vizita sa la Moscova, anunță că Comisariatul Poporului pentru Sănătate al URSS a alocat instituției 800 000 de mărci germane și „încă 200-300 de mii [de mărci germane, *n.n.*] pentru procurarea utilajelor necesare din Germania", precum și „25 de microscoape și alte dispozitive din Germania"[269], iar peste o lună profesorul Lvov declara că la un depozit din Chișinău „au ajuns echipamentele românești, americane și domestice" și trebuie delegată o persoană care să organizeze transportarea lor la Institut[270]. De asemenea, aflăm dintr-un raport al comisiei de partid de la Institutul Învățătoresc din Tiraspol că instituția a primit „ajutoare americane" și utilajele unei instituții de învățământ din Germania[271]. Directorul Institutului Agricol raporta în primăvara lui 1946 că instituția era asigurată cu doar circa 20% din echipamentul și utilajele necesare și că a mai primit „echipamente și mobilier didactic din România", inclusiv microscoape, cuptoare de uscare, termostate, cântare analitice, sticlărie chimică, mese pentru laboratoare chimice etc.[272].

Problema intrării școlilor superioare în drepturile patrimoniale privind blocurile de studii, căminele studențești, gospodăriile auxiliare și asupra altoralte bunuri indispensabile procesului didactic și științific a fost una generatoare de stări de conflict între

[267] Valeriu Cozma, *Istoria Universității de Stat din Moldova. 1946-1996,* Chișinău, 1996, p. 440.
[268] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 10, f. 1.
[269] ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, ff. 13-17.
[270] ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, f. 18.
[271] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, ff. 18-19.
[272] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 2, ff. 10, 29.

instituții, între instituții și diferite autorități de stat sau între autoritățile de stat în toată perioada de organizare și consolidare a sistemului de învățământ superior în RSSM. Problemele materiale și financiare, deficitul de capital uman și altele, iminente războiului și perioadei postbelice, au produs un comportament duplicitar al instituțiilor statului și de partid. Pe de o parte, cele din urmă emit hotărâri, dispoziții și ordine de transmitere în folosința școlilor superioare a edificiilor, utilajelor și materialelor didactice, iar, pe de altă parte, lucru imposibil la prima vedere într-un regim comunist, tot ele fie nu executau hotărârile autorităților superioare, fie tergiversau eliberarea și transferarea clădirilor și a altor proprietăți către instituțiile de învățământ, urmărind să le păstreze sau pentru că nu aveau unde să transfere subunitățile proprii. „Gâlceava pentru proprietăți" a trecut pe plan secundar în momentul în care instituțiile de învățământ superior, autoritățile de stat și de partid s-au confruntat cu o altă problemă, mult mai gravă – foametea din 1946-1947.

Personalul științifico-didactic

În procesul de reevacuare a instituțiilor de învățământ superior din zonele de est și sud-est ale Uniunii Sovietice s-au produs mai multe ilegalități, considerau funcționarii Comitetului unional pentru școala superioară. „Abaterile" de la regulile sovietice s-au manifestat, în primul rând, prin politica nechibzuită a comisariatelor poporului care aveau în subordine instituții de învățământ superior și care, pe parcursul războiului, nu au avut grijă să păstreze corpurile științifico-didactice și să creeze o rezervă de cadre. În al doilea rând, aceste comisariate au neglijat criteriile de selectare a cadrelor, deschizând accesul în instituțiile de învățământ superior unor persoane cu biografie și nivel de profesionalizare dubioase și au subestimat nevoia de pregătire a personalului științifico-didactic, contribuind, din nou, la reducerea nivelului lor de pregătire. Toate acestea au produs un deficit important de cadre științifico-didactice la revenirea instituțiilor în orașele de reședință și au determinat directorii să angajeze cadre „neverificate" și cu biografii îndoielnice. Alarmate de lipsa unei politici de cadre coerente din punctul de vedere al statului sovietic, la 19 august 1944, autoritățile centrale au dispus tuturor directorilor instituțiilor de învățământ superior și șefilor de direcții ale comisariatelor responsabile să elaboreze o listă de evidență a tuturor cadrelor științifico-didactice care și-au sistat activitatea în instituțiile de învățământ superior în timpul războiului, să asigure revenirea lor la catedre până la începutul anului de învățământ 1944/1945 și să anunțe concurs pentru ocuparea posturilor vacante nu mai târziu de 1 septembrie 1944[273]. De asemenea, Comitetul unional solicita să i se trimită spre aprobare numele candidaților la posturile de directori de instituții de învățământ superior, adjuncții acestora, numele șefilor de catedre, ai secțiilor studii care ocupă aceste posturi, dar nu au fost aprobați de autoritatea centrală. Serghei Kaftanov, președintele Comitetului, a centralizat la maximum politica de cadre

[273] AOSPRM, F. 51, inv. 2. d. 150, ff. 17.

a instituțiilor de învățământ superior din URSS, indiferent de subordonarea lor, ordonând administratorilor instituțiilor să elaboreze liste ale cadrelor didactico-științifice angajate, liste de cadre de care nu dispun, planuri de completare a corpurilor didactico-științifice, liste ale studenților eminenți care vor absolvi în anul 1945 și care vor putea fi pregătiți pentru activitatea științifică și didactică și interzicea transferul profesorilor și altor cadre științifico-didactice de la o instituție la alta fără acordul Comitetului. De asemenea, Comitetul ordona directorilor de instituții să organizeze sistematic activități de studiere minuțioasă a cadrelor științifico-didactice și timp de trei luni să elaboreze dosarele lor personale. Șefii direcțiilor pentru învățământ superior ale comisariatelor poporului erau obligați să expedieze în adresa Comitetului unional o dată la trei luni rapoarte despre rezultatele activității pentru realizarea politicii de personal, propuneri de redistribuire a cadrelor, de utilizare rațională a lor, de formare continuă și de asigurare a condițiilor decente de trai[274].

Printr-un ordin din 20 septembrie 1944, comisarul poporului pentru învățământ al RSSM numește mai multe persoane în posturi de conducere și didactice la Institutul Învățătoresc din Tiraspol, dar documentul nu menționează dacă aceste numiri au fost coordonate cu Comitetul unional. Astfel, Agripina Crăciun a fost desemnată director adjunct pentru activitatea științifică și didactică a Institutului, Nikolai Iakubanis a fost numit șef al Catedrei de geologie și geografie, Maria Lojecikina – șefă a Catedrei de marxism-leninism, Serafima Kisil – șefă a Catedrei de științe ale naturii. Fără a se indica în ordin catedra, Maria Iakovenko, Ana Rozenfeld și Alexandra Korotkova au fost angajate în postul de lector superior începând cu 25 septembrie 1944[275].

Dar, spre deosebire de alte autorități care gestionau alte instituții de învățământ superior din imperiul sovietic, Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM și instituțiile de învățământ superior, reevacuate în Chișinăul distrus de sovietici în vara anului 1941, se pare că erau dominate de alte griji, mult mai importante pentru ei la moment. Aceștia aveau de identificat, dar și de luptat pentru clădiri mai puțin avariate, în care să cazeze bruma de studenți și cadre didactice care au revenit din evacuare, astfel ca să poată menține contingentul de studenți și corpul științifico-didactic cu care să poată începe anul de învățământ 1944/1945. Dosarele de arhivă conțin un număr mare de cereri ale directorilor instituțiilor de învățământ superior din Chișinău prin care ei solicită autorităților republicane să ofere apartamente sau alte spații locuibile cadrelor didactico-științifice. La 14 noiembrie 1944 directorul Institutului Agricol din Chișinău îl anunță repetat pe șeful guvernului moldovenesc și pe secretarul CC al PC(b)M că din diferite colțuri ale URSS au revenit la Chișinău mai mulți profesori, care, fiind cazați în aulele Institutului, fac imposibil procesul didactic. Mai mult decât atât, directorul prevenea CC că republica riscă să rămână fără specialiști pentru restabilirea agriculturii, pentru că, dacă acești profesori nu vor primi apartamente, ei vor pleca în orașe „mai ospitaliere" ale URSS[276].

[274] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 18-19.
[275] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 1, f. 1.
[276] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 1-1 vs.

Mai multe organe responsabile de controlul și formarea cadrelor insistau pe lângă directorii instituțiilor de învățământ superior să li se expedieze liste ale cadrelor științifico-didactice, însoțite de „informații obiective" despre acestea și „caracteristici politice detaliate pentru fiecare candidat în parte"[277], dar foarte des aceste „solicitări" rămâneau fără răspuns și probabil că lipsa informațiilor, aranjate în conformitate cu rigorile autorităților, se poate explica prin simplul fapt că personalul științifico-didactic de departe nu corespundea acestor rigori.

Cel mai timpuriu document identificat în dosarele de arhivă este o listă elaborată în noiembrie 1944 de Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM, care este destul de aproape de cerințele Comitetului unional, deoarece conține o statistică la zi a cadrelor științifico-didactice, administative și auxiliare angajate, precum și prognozele și necesitățile pentru următorul an. Însă, pentru că documentul este adresat Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM, suntem tentați să credem că scopul listei respective este de a informa comisariatul despre numărul de persoane care vor trebui asigurate cu cartele alimentare sau alte produse de primă necesitate în anul 1944/1945 și cel următor. Pe de altă parte, acest document oferă informații, de multe ori îndoielnice, cu privire la numărul de cadre didactice angajate în școlile superioare din subordinea Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM în toamna lui 1944. Conform documentului, 65 de persoane erau angajate în posturi științifico-didactice la Institutul Pedagogic din Chișinău, inclusiv asistenții-laboranți, și 25 de persoane formau corpul profesoral al Institutului Învățătoresc din Tiraspol[278]. Cifrele pot fi puse la îndoială din mai multe motive, unul dintre ele fiind faptul că în a doua parte, unde documentul prezintă numărul necesar de cadre didactice pentru următorul an de studii, sunt indicate aceleași cifre, fapt incredibil în contextul creșterii contingentelor de studenți, dar și al politicii de cadre (selectare, verificare etc.) a Comitetului unional și a organelor de partid. Mai mult decât atât, documentul indică un număr de discipline academice care nu se predau din lipsă de personal didactic. Astfel, la Institutul Pedagogic din Chișinău nu se predau deloc pedagogia, istoria și limba rusă, iar Catedra de instruire militară nu este completată cu cadre. Un fenomen similar este specific și pentru Institutul Învățătoresc de la Tiraspol, unde nu se predau deloc bazele marxism-leninismului, pedagogia, educația fizică, iar cinci catedre rămâneau, și în decembrie 1944, fără conducători[279]. În decembrie 1944, directorul Pavlov propunea Consiliului științific al Institutului să accepte prelungirea anului de învățământ 1944/1945 până la 1 septembrie, or lipsa de cadre didactice a perturbat logica planului de învățământ și mai multe discipline nu s-au predat deloc, precum geografia economică la Facultatea de Geografie, literatura universală la Facultatea de Litere și la cea de Istorie, istoria Moldovei, literatura moldovenească, istoria pedagogiei, desenul, igiena școlară și altele[280]. Conform statelor de funcție, aprobate de Comitetul unional al școlii superioare pentru anul de studii 1944/1945, la

[277] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 52; ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 78.
[278] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 5, f. 134.
[279] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 8.
[280] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, ff. 6-9.

Institutul din Tiraspol trebuiau angajate 23 de persoane, inclusiv 5 profesori și 16 conferențiari și lectori superiori, dar, deși au fost angajate 23 de cadre didactice, niciunul dintre ei nu deținea vreun titlu sau grad științific. Colectivul pedagogic al Institutului Învățătoresc era unul foarte tânăr și fără experiență didactică – doar o persoană avea o experiență de 10 ani și două persoane – experiență de 7 ani, celelalte persoane au fost angajate prentru prima dată la o școală de studii superioare sau aveau o experiență de predare de 2-3 ani[281]. Prezentând deficitul numeric de cadre pentru următorul an de studii, 1945/1946, directorul Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol indica că este absolut necesar să mai angajeze doi profesori de geografie, doi de istorie, doi de fizică, doi de marxism-leninism și unul de matematică[282]. Astfel, constatăm că informațiile despre numărul cadrelor științifico-didactice angajate în instituțiile de învățământ superior din RSSM în ultimul an de război diferă în funcție de emitentul și de destinatarul documentului. Enunțurile directorilor de instituții sunt adesea contradictorii, caracterul lor fiind, probabil, ajustat la așteptările autorității care solicita informația, în schimb documentele de uz intern ne-au produs impresia că oferă informații mai aproape de realitate.

Astfel, într-o listă a cadrelor științifico-didactice ale Institutului Pedagogic din Chișinău care asigurau procesul didactic în semestrul II al anului academic 1944/1945, document scris de mână și semnat de directorul Pavlov, sunt înscrise 33 de persoane[283], iar în altul, de această dată dactilografiat și semnat de șeful Secției școli a CC al PC(b)M, care prezintă tot o listă a cadrelor științifico-didactice care au predat la Institut în anul de învățământ 1944/1945, sunt înregistrate 47 de nume și încă 5 nume sunt înscrise cu creion albastru, fără a menționa când au fost angajate persoanele respective și dacă erau titulari sau angajați prin cumul în această instituție de învățământ superior[284]. În al treilea document, prezentat Secției de propagandă și agitație a CC al PC(b) M la 5 aprilie 1945 și semnat tot de directorul Pavlov, sunt înscrise 51 de cadre științifico-didactice[285]. Dacă nu ținem cont de deficitul de cadre științifico-didactice în acest an, diferența de cifre nu este atât de mare, încât să trezească suspiciuni, mai ales că lipsa cadrelor științifico-didactice care să asigure procesul de formare profesională a studenților înmatriculați în instituțiile de învățământ superior din RSSM a determinat o fluctuație nesănătoasă de personal în primii ani după război. Pentru că persoanele care dețineau titluri științifice și științifico-didactice erau angajate concomitent în toate instituțiile de învățământ superior și chiar în mai multe funcții totodată, presupunem că administrațiile instituțiilor de învățământ superior, intenționând să raporteze autorităților o situație cât mai bună în instituțiile lor, comiteau cu bună-credință „greșeli" statistice mai mari sau mai mici, indicând persoanele angajate prin cumul în rubrica titularilor.

---

[281] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, ff. 1-2; AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 1-2.
[282] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 9, f. 23.
[283] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, f. 55.
[284] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 27-31.
[285] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 41-42 verso.

La începutul lunii noiembrie 1944, la Conservatorul din Chișinău funcționau cinci catedre de specialitate și o catedră de marxism-leninism, la care erau angajate 37 de persoane, doar că autorul memoriului elaborat pentru CC al PC(b)M specifică că aceste cadre didactice asigurau predarea și la Conservator, dar și la școala muzicală de 10 ani, care funcționa în cadrul Conservatorului. Șeful Direcției arte a SCP al RSSM raporta că doar 20 de persoane au declarat că au absolvit instituții de învățământ superior, însă doar opt dintre ele au prezentat actele doveditoare. La începutul anului de studii 1944/1945, doar la patru catedre de specialitate au fost numiți șefii, în timp ce Catedra de teorie și compoziție a muzicii și cea de marxism-leninism rămâneau fără conducător, din cauza lipsei de specialiști în aceste domenii. Dar niciunul dintre cei patru șefi de catedră nu deținеau titlul de profesor, așa cum cerea regulamentul școlii superioare, cu excepția profesorului Idel Guz, șeful Catedrei de pian, doar că, fiind profesor la Conservatorul de la Chișinău „în timpul românilor", el nu a fost confirmat de autoritățile sovietice[286]. Funcționarul de la guvern menționa în memoriul său că problema specialiștilor ar putea fi soluționată doar invitând 2-3 profesori de la Moscova, pe care să-i numească în posturile de șefi de catedră[287].

Deși autoritățile au acordat o atenție mai mare restabilirii Institutului Agricol din Chișinău, procesul de refacere a corpului științifico-didactic al acestei instituții a fost la fel de anevoios ca la celelalte școli superioare din RSSM. Cadrele didactice, științifice și studenții celor două instituții superioare agricole din RSSM fuseseră evacuate în sud-estul Uniunii Sovietice, dar, pentru că instituțiile moldovenești nu au funcționat în anii războiului sovieto-german, personalul și studenții au fost repartizați în diferite organizații și instituții, inclusiv de învățământ superior. Câțiva profesori au fost angajați la Institutul Agricol din or. Frunze, împreună cu vreo 40 de studenți ai Institutului Agricol din Chișinău, dar cei mai mulți profesori și studenți erau risipiți prin orașele Sverdlovsk, Saransk, Irkutsk, Dnepropetrovsk, în RSS Kirghiză, RSS Azerbaidjană, RASS Başkiră, regiunile Saratov, Celeabinsk și altele[288]. Deși autoritățile RSSM au solicitat reprezentanților lor în regiunile Asiei Mijlocii și ale RSFSR să identifice profesorii și studenții care își făceau studiile la Institutul Agricol din Chișinău înainte de război și să-i convingă să revină în RSSM, procesul de reevacuare a profesorilor și a studenților la Chișinău a fost destul de anevoios și a durat. Într-0 listă, care nu poartă vreo dată, dar este semnată de directorul Nikiforov (a deținut funcția până la 31 ianuarie 1945), sunt înscrise în ordine alfabetică 43 de cadre științifico-didactice, care formau corpul academic a Institutului Agricol din Chișinău la începutul anului 1945. Spre deosebire de celelalte trei instituții de învățământ superior restabilite în 1944, corpul profesoral al Institutului Agricol se apropia mult mai bine de rigorile școlii superioare cu o pondere de mai bine de 46% a deținătorilor de titluri și grade științifice și științifico-didactice, inclusiv 12 profesori doctori habilitați și 8 conferențiari doctori în științe[289]. Fie că direcția Institutului a re-

[286] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 18.
[287] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 18.
[288] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, ff. 58-59.
[289] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, ff. 58-59.

uşit să mai atragă alte persoane către începutul celui de-al doilea semestru sau în lista semnată de directorul Nikiforov au fost incluşi doar titularii, dar într-o altă listă, directorul adjunct Kurceatov, semnatarul documentului, indică că la cele 25 de catedre sunt angajate 52 de persoane[290], cifră confirmată la 1 iunie 1945 de adjunctul comisarului poporului pentru agricultură al RSSM în raportul întocmit pentru CC al PC(b)M[291]. Suprapunerea celor două liste menţionate mai sus arată că direcţia Institutului, pe lângă faptul că a reuşit să păstreze corpul academic format la începutul anului de studii, a mai angajat alte cadre pe parcursul anului, cadre care nu deţineau titluri ştiinţifice, astfel reducând din cotitatea elementului ştiinţific. În proporţie de 80% corpul ştiinţifico-didactic al Institutului Agricol din Chişinău era neauthton, cea mai mare parte a angajaţilor fiind veniţi din diferite regiuni şi republici ale URSS fie în 1940-1941, fie după 1944. Doar 3 persoane din totalul de 52 de cadre didactice s-au declarat „moldoveni", majoritatea etnică fiind alcătuită din cadre didactice preponderent de etnie rusă în proporţie de circa 45% şi de etnie ucraineană în proporţie de peste 13%. Pe deasupra, corpul didactic era şi unul alolingv, vorbitor de limbă rusă, doar 11 persoane cunoşteau „limba moldovenească", inclusiv 3 „moldoveni", 5 ruşi, 2 evrei şi 1 bulgar[292].

Pe lângă alogenitatea corpului ştiinţifico-didactic din învăţământul superior moldovenesc, o mare parte a membrilor acestuia nu deţineau calificările necesare, deci nu corespundeau rigorilor şcolii superioare, în general, şi celei sovietice, în special. Astfel, în anul de învăţământ 1944/1945, la cele patru instituţii de învăţământ superior restabilite încă în timpul războiului, au fost angajate circa 154 de cadre didactico-ştiinţifice[293], dintre care doar vreo 20% deţineau titluri ştiinţifice şi didactico-ştiinţifice[294]. În anul academic următor (1945/1946) numărul lor a crescut considerabil până la 356 de persoane[295], dar această creştere a fost produsă şi prin înfiinţarea a două instituţii de

[290] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 51-53.

[291] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 80a.

[292] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, ff. 58-59.

[293] Cifra exactă a numărului total de cadre ştiinţifico-didactice, angajate în anul de studii 1944/1945 în instituţiile de învăţământ superior din RSSM, poate fi stabilită doar cu aproximaţie, din cauza datelor diferite prezentate de instituţii în diferite documente. De exemplu, într-o listă a personalului Institutului Pedagogic din Chişinău, întocmită în primul semestru al anului 1944, directorul Mihail Pavlov indică 33 de persoane angajate în funcţii didactice, iar în alt document, elaborat în Secţia şcoli a CC al PC(b) M, sunt indicate 47 de cadre ştiinţifico-didactice. O explicaţie pentru diferenţa, destul de importantă pentru anul academic 1944/1945, ar fi angajarea personalului pe parcursul celor câteva luni care despart cronologic cele două documente, mai ales că sunt cunoscute documentar interpelările direcţiilor instituţiilor de învăţământ, dar şi ale conducerii RSSM la autorităţile de la Moscova cu privire la demobilizarea din Armata Roşie a unor persoane originare din Basarabia care fie au fost angajate la Institutul Pedagogic din Chişinău sau la alte şcoli superioare din URSS înainte de război, fie erau absolvenţi de universităţi şi alte instituţii de învăţământ superior şi ar putut fi angajaţi în instituţiile de învăţământ superior din RSSM, aşa cum a fost cazul lui Gavriil Kornețov, lector la Catedra de marxim-leninism, sau al lui Alexandru Bâlea, învăţător de istorie în şcoala medie – ambii rămaşi în armată după încheierea războiului (AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 41). Doar că aceste cereri, identificate de noi în arhivele naţionale, se referă la perioada de după 1945, prima dintre ele este datată cu 14 februarie 1946.

[294] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, f. 55; inv. 3, d. 267, ff. 1-2; ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, ff. 2-5.

[295] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 18, f. 3; F. 3143, inv. 1, d. 5, f. 1; F. 1933, inv. 2, d. 19, ff. 37; F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 94 vs; AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 1-2.

învățământ superior în 1945. Dacă la Institutul Învățătoresc din Bălți au fost angajate în acel an doar 17 cadre didactice, toți fără titlu științific, atunci Institutul de Medicină din Chișinău și-a creat corpul profesoral în baza celor 134 de cadre științifico-didactice venite de la Kislovodsk, inclusiv 18 doctori habilitați profesori și 19 doctori în științe[296]. Dimanica creșterii numerice a fost una ascendentă și în al treilea an de funcționare a sistemului de învățământ superior moldovenesc, cele șapte instituții având angajate circa 5oo (sau 498-516) cadre științifico-didactice[297] (numărul lor din nou fiind imposibil de calculat cu exactitate), de această dată siuația a fost bulversată de crearea Universității și transferarea mai multor profesori la această nouă instituție, atât din RSSM, cât și din afară. Dar odată cu creșterea numerică a corpului științifico-didactic în acești trei ani în care s-a constituit sistemul de învățământ superior în RSSM, a scăzut până la mai puțin de 18% ponderea deținătorilor de titluri științifice și științifico-didactice, or, pe lângă angajarea la catedre a absolvenților instituțiilor de învățământ superior moldovenești, majoritatea celor delegați de Centru pentru „consolidarea" corpurilor didactice, la fel, nu aveau titluri științifice. Suntem în drept să afirmăm că și cele 18% de deținători de titluri nu erau reale, pentru că mai multe persoane angajate pe posturi de conferențiar și chiar de profesor nu dețineau niciun titlu științific, așa cum este cazul celor șapte conferențiari angajați la Institutul Pedagogic din Chișinău[298].

Procesul de formare a corpurilor științifico-didactice ale instituțiilor de învățământ superior era însoțit de măsuri de menținere, de reducere a fluctuației de personal și de consolidare a acestuia. În condițiile orașelor distruse de război, lipsa de locuințe era o problemă, care îi determina pe unii profesori veniți la Chișinău sau Tiraspol să renunțe la posturile cu care au fost ademeniți și să plece în alte orașe universitare. Institutului Agricol din Chișinău i s-a repartizat un număr de locuințe pentru personalul administrativ și științifico-didactic, dar insuficent, astfel că o parte a celor reveniți/veniți la Chișinău au fost cazați într-o aripă a blocului de studii de pe str. Sadovaia, nr. 121, ocupând săli de clasă în care ar fi putut fi organizate lecții. Atunci când guvernul moldovenesc a dispus transmiterea clădirii lagărului de prizonieri din Chișinău, directorul Gherasimovici a făcut un demers către CC al PC(b)M ca acesta să indice guvernului să-și anuleze hotărârea, or, argumenta directorul, lipsa de spații de locuit va determina plecarea profesorilor din Chișinău. Peste puțin timp, Stepan Țaranov, secretar al CC al PC(b)M, intervine pe lângă Biroul CC al PC(b)M, solicitând autorității de partid să întreprindă cât mai urgent măsuri de îmbunătățire a condițiilor de trai ale profesorilor angajați la Institutul Agricol din Chișinău, care locuiesc „în condiții insuportabile" – casele lor rămân nereparate, fără sistem de canalizare și apeduct, fără mobilierul elementar și chiar fără sticle la geamuri. Șeful de partid anunță Biroul că profesorii Vladimir Andreev, Nicolae Dimo și „încă mulți alții despre care nu știm" s-au adresat

[296] Gheorghe Baciu, *Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean*, Chișinău, 2016, p. 77.

[297] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, ff. 5-7; F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 2 vs, 93 vs, 96 vs, 97 vs; F. 3143, inv. 1, d. 11, f. 2; F. 3050, inv. 1a, d. 4, ff. 1-10.

[298] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 27-31.

la Moscova să-i transfere în alte centre de învățământ sau de cercetare din URSS[299]. În aceeași ordine de idei, Agripina Crăciun, informând guvernul de la Chișinău despre pregătirea Institutului Învățătoresc din Tiraspol pentru anul de învățământ 1945/1946, semnala reticența totală a Sovietului de Deputați al or. Tiraspol față de problema asigurării cadrelor didactice delegate la Tiraspol cu locuințe și lemne de foc. Directorul susținea că nu-i va putea convinge să rămână la Institut, dacă problema va rămâne nesoluționată[300]. Problema asigurării personalului științifico-didactic cu locuințe a rămas la ordinea de zi și în anul următor de studii, astfel încât Nicolae Coval, președintele SCP al RSSM, se adresează lui Veaceslav Molotov cu solicitarea să fie construită la Chișinău o casă de locuit pentru cadrele științifico-didactice care vin la muncă în RSSM până la 1 ianuarie 1948, în caz contrar, susținea Coval, persoanele delegate în RSSM, „din contul ajutorului frățesc al republicilor unionale", nu vor accepta să vină la Chișinău[301].

Pentru a menține personalul didactico-științific și pentru a motiva tinerii absolvenți să accepte cariera didactică, autoritățile sovietice le-au oferit un șir de privilegii și beneficii. Pe lângă asigurarea personalului instituțiilor de învățământ superior cu spații locative gratuite în clădirile cele mai bune și mai apropiate de locul de muncă, în primii ani după război autoritățile asigurau și reparația acestora din contul bugetului de stat, precum și mobilier și lemnele de foc pentru sezonul rece. Un sindicalist de la Institutul Pedagogic din Chișinău menționa în ianuarie 1945 că toate cadrele didactice au primit locuințe în oraș, dar se arăta indignat că unele apartamene rămân nereparate și că profesorii nu au primit lemnele de foc. Deciziile cu privire la îmbunătățirea condițiilor de trai ale personalului academic din RSSM se luau și la nivel de guvern. În februarie 1945, Guvernul RSSM ordonă executivului orașului Chișinău să aloce, până la 25 martie 1945, 12 apartamente pentru angajații Institutului Agricol și 7 apartamente pentru angajații Institutului Pedagogic, subliniind că aceste apartamente trebuie să fie situate „în zonele adiacente acestora [institutelor, *n.n.*], destul de potrivite pentru cazarea imediată a personalului didactic", radioficate și asigurate fără întrerupere cu lumină electrică și lemne de foc. De asemenea, executivul era obligat să repare aceste apartamente, utilizând bani din fondurile alocate pentru reconstruirea orașului[302].

Administrațiile instituțiilor de învățământ nu reușeau întotdeauna să-și respecte obligațiile în acest sens și încercau să implice cadrele didactice în îmbunătățirea propriilor condiții de viață, dar fără de succes de cele mai multe ori, așa cum a fost cazul Institutului Pedagogic din Chișinău. În iarna lui 1945, directorul Pavlov a organizat echipe de tăietori de lemne din rândul angajaților instituției și al studenților, care să aducă lemne din pădure, și a propus și personalului didactic să se alăture sau, dacă nu au posibilitatea s-o facă, să împrumute pâslele lor studenților. Profesorii s-au arătat indignați de propunerea directorului. Maria Lojecikina, șefa Catedrei de marxism-leninism, chiar replicând despre inadmisibilitatea implicării profesorilor în „campania

[299] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, ff. 79-82.
[300] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 85.
[301] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 15, f. 40.
[302] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 9, ff. 379-380.

de dobândire a lemnului de foc" şi că este de datoria sindicatelor şi a direcției să asigure instituția şi căminul (dar şi alte servicii), or profesorii au alte atribuții de funcție[303].

În afara de locuințe şi comodități, personalul ştiințifico-didactic al şcolilor superioare era asigurat cu produse alimentare şi mărfuri industriale de larg consum în mod preferențial. Fiecare membru al catedrelor instituțiilor de învățământ superior beneficia de cartele alimentare, de cartele pentru procurarea mărfurilor de uz casnic, de „cadouri americane" şi altele, iar în campusul instituțiilor de învățământ erau deschise chioşcuri de pâine, chioşcuri şi magazine de produse alimentare şi de mărfuri de uz casnic etc., unde primii puteau cumpăra produse alimentare şi mărfuri peste normele cartelelor de consum şi la prețuri fixate de autoritățile de stat conform categoriei în care erau incluşi. De exemplu, în incinta Institutul Pedagogic din Chişinău a fost deschis un chioşc de pâine încă în decembrie 1944, iar după Anul Nou şi un magazin de mărfuri industriale de uz casnic, şi altul de produse alimentare pentru angajații instituției[304].

Tot în această ordine de idei, guvernul moldovenesc decide în primăvara anului 1946 să mărească salariile angajaților instituțiillor de învățământ superior în funcție de experiența de muncă şi titlurile ştiințifice şi ştiințifico-didactice. Salariul unui doctor habilitat profesor universitar ajungea până la 6 000 de ruble lunar, în timp ce al unui asistent sau lector fără titlu ştiințific – până la 3 300 de ruble lunar[305]; pentru comparație bursa cea mai mare pe care putea s-o primească un student de la Institutul de Medicină din Chişinău era de 265 de ruble lunar[306]. Foametea organizată de sovietici în RSSM a intensificat preocupările autorităților moldoveneşti pentru bunăstarea personalului ştiințifico-didactic. Pentru a-i menține la Chişinău, Tiraspol sau Bălți, Sovietul de Miniştri al RSSM dispune privilegii suplimentare pentru angajații în instituțiile de învățământ superior. Astfel, ministerele învățământului şi finanțelor au fost obligate să plătească salariile la timp, iar în locul tipurilor de aprovizionare suplimentară existente (prânzuri pe cartele, dreptul de a procura produse alimentare din magazine speciale), profesorii puteau cumpăra, în afară de produsele alimentare şi de uz casnic de pe cartele, alte produse alimentare de 450 ruble lunar şi mărfuri industriale de 4000 de ruble pe an. Aceleaşi privilegii le-au primit şi alte categorii de angajați ai instituțiilor de învățământ superior, doar că sumele de care puteau cumpăra suplimentar produse alimentare şi mărfuri erau puțin mai mici. Dar toate categoriile de angajați în instituțiile de învățământ superior din RSSM îşi făceau cumpărăturile în magazinele speciale ale Direcției generale a magazinelor alimentare şi băcăniilor şi cu 50% mai mult decât normele stabilite de Comisariatul Poporului pentru Comerț al URSS[307].

Această atitudine „grijulie" a statului sovietic pentru personalul ştiințific şi didactic a născut o mitologie adevărată, susținută de beneficiarii ei şi rămâne încă mitologizată, dacă este abordat doar aspectul vizibil al „politicii de cadre" promovate de

[303] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, ff. 1-2.
[304] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, f. 3.
[305] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 15, ff. 35-36.
[306] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 55.
[307] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 15, ff. 37-38.

regimul sovietic. Oferind privilegii și beneficii, statul sovietic a instituit și un control riguros al personalului științifico-didactic din instituțiile de învățământ superior, care, în anii postbelici, se referea mai puțin sau deloc la calitatea formării lor profesionale și a activității lor didactice și științifice, ci la gradul de devotament față de puterea sovietică. Măsura devotamentului, dar și cea a încrederii regimului în acest devotament erau stabilite în funcție de o varietate de criterii, printre care cele mai aplicate în RSSM erau: descendența socială și originea etnică, statul în care a făcut studii, inclusiv cele superioare, sau unde și-a luat doctoratul, trecutul profesional, rude în străinătate (în afara URSS), „aflarea pe teritoriile ocupate" în perioada războiului sovieto-german, precum și multe altele. După completarea diferitor anchete, fișe personale ale angajatului, autobiografii, după prezentarea unui număr infinit de certificate, confirmări și alte acte care să confirme sau infirme fapte și evenimente din biografia persoanei, autoritățile de partid organizau cu regularitate controale ale persoanelor angajate în instituțiile de învățământ superior. Nici nu au reușit bine să înceapă anul școlar că, în perioada 25 decembrie 1944 – 10 ianuarie 1945, Nikita Salogor, secretarul CC al PC(b)M, a trimis o comisie care a verificat activitatea Comisariatului pentru Învățământ. Pe lângă multe alte critici aduse instituției executive, comisia de partid reproșează lui Onufrie Andrus, adjunctul comisarului poporului pentru învățământ, că nu cunoaște deloc, dar nici nu a organizat vreo verificare a cadrelor angajate în instituțiile de învățământ superior din RSSM și a admis compromiterea corpului științifico-didactic, acceptând să fie angajate „elemente dubioase" și „ostile puterii sovietice", așa cum erau, de exemplu, lectorii Ostrovschi și Karaghioz de la Institutul Învățătoresc din Tiraspol, considerați pericol public pentru că „au rămas pe teritoriile ocupate", unul vorbind cu dispreț despre puterea sovietică elevilor din școala unde era angajat, iar celălalt „a pledat activ sub români în favoarea sistemului național-socialist"[308].

Autoritățile, constatând că în fiecare școală de studii superioare moldovenească sunt trei categorii de angajați: „cei crescuți și educați în condiții sovietice, cei care au trăit în condiții sovietice începând cu anul 1940 și tovarășii care au crescut, au trăit și au învățat în Basarabia și au locuit în timpul războiului pe teritoriile ocupate" și că nicio instituție „nu poate face abstracție de această situație în activitatea politico-educativă"[309], organizau cu regularitate și rigurozitate „verificări" ale activității de reeducare politico-ideologică a membrilor corpului profesoral. În urma unei asemenea verificări a Catedrei de marxism-leninism de la Conservator, operată de o comisie de partid la sfârșitul lui 1945, se constata drept „nesatisfăcătoare" calitatea atât a predării disciplinei ideologice, cât, mai ales, a „lucrului de îmbunătățire a nivelului ideologic și teoretic al personalul didactic, care au rămas la Chișinău sub români și acum duc o viață retrasă, fiind interesați doar de specialitatea lor"[310].

Atât timp, cât autoritățile au avut nevoie să acopere posturile de la catedrele nou-înființate și să pornească activitatea instituțiilor de învățământ superior din RSSM, per-

[308] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 4-4 vs.
[309] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 9, f. 4.
[310] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d 224, ff. 1-5.

soanele cu biografii „dubioase" în concepţia regimului au au fost acceptate să lucreze, deşi regimul a instituit un control direct şi indirect asupra activităţii lor profesionale, dar şi a vieţii personale. După război, Moscova, considerând că proiectele de sovietizare a RSSM şi de deznaţionalizare şi rusificare grăbită a populaţiei de aici ar putut fi periclitate de persoanele considerate „agenţi ai burgheziei române" şi ai „capitaliştilor", a început o adevărată „vânătoare de vrăjitoare", persoanele acestea fiind intimidate, persecutate, retrogradate, excluse din învăţământ şi apoi chiar şi din RSSM.

După crearea Institutului Învăţătoresc din Bălţi, a Institutului de Medicină de la Chişinău şi a Universităţii de Stat, autorităţile şcolilor superioare au organizat, sub presiunea organelor de partid şi de stat republicane, un proces de selectare şi cooptare a unui personal academic care să asigure „buna funcţionare" a învăţământului superior sovietic în RSSM. Paradoxul dintre ideea statului sovietic unitar şi declararea drepturilor naţiunilor la autodeterminare a determinat autorităţile comuniste să promoveze în politica de cadre principiul discriminării pozitive a *moldovenilor*[311]. Astfel, chiar dacă autorităţile sovietice realizau existenţa unui deficit de personal în RSSM, regimul a exploatat discriminarea pozitivă a populaţiei autohtone în calitate de instrument şi/sau metodă de soluţionare a sarcinilor de reglementare politică. Toate instrumentele şi metodele de recrutare şi selectare a personalului academic pentru şcolile superioare din RSSM erau subordonate necesităţii creării unui corp didactico-ştiinţific în mare parte vorbitor şi purtător de limbă şi cultură rusă, puternic ideologizat şi loial statului sovietic şi partidului comunist şi, abia în plan secund, de o anumită competenţă profesională, toate acestea camuflate sub pregnanta idee a promovării „elementului autohton moldovenesc". Resursa autohtonă nu era nici pe departe suficientă pentru a completa statele de personal ale instituţiilor de învăţământ superior. Moscova a soluţionat problema penuriei de resursă umană didactică şi academică prin import de cadre din diferite regiuni ale URSS. Încă în martie 1945 guvernul unional obligă Comitetul pentru şcoala superioară să identifice 10 cadre ştiinţifico-didactice din RSFSR şi 4 aspiranţi care absolvă studiile doctorale în anul 1945 în instituţii din RSS Ucraineană şi să-i trimită în RSSM la Institutul Pedagogic din Chişinău şi la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol[312].

A fost doar începutul, pentru ca ulterior cohorte de pretendenţi la posturile ştiinţifice şi didactice din şcolile superioare moldoveneşti să ajungă în RSSM, urmărind diferite scopuri, misiuni şi intenţii. Cu unele excepţii, cum a fost, de exemplu, cazul corpului profesoral al Institutului de Medicină din Chişinău, creat aproape exclusiv în baza Institutului de Medicină din Leningrad, de cele mai multe ori persoanele delegate la Chişinău, Tiraspol sau Bălţi nu aveau calificarea necesară postului sau funcţiei pentru care veneau, nu deţineau titluri ştiinţifice şi deseori erau oportunişti care îşi câştigaseră numirea prin activităţi în organele de partid, armată sau serviciile secrete sovietice. Corpul profesoral al Institutului Pedagogic din Chişinău a fost completat în anul 1945 cu 21 de cadre, delegate la muncă didactică şi ştiinţifică de autorităţile de la

[311] În documentele sovietice din perioada cercetată, termenii „populaţie autohtonă" şi „moldoveni" au fost utilizaţi ca sinonime.

[312] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 4, f. 16.

Moscova[313]. Institutul Învăţătoresc din Bălţi angajase la începutul anului de învăţământ 1945/1946 23 de cadre didactice, dintre care 18 erau venite sau/şi trimise în RSSM din cele mai îndepărtate oraşe şi regiuni ale Uniunii Sovietice: Caucaz, regiunile Gorki, Omsk, Reazan, Saratov, Stalingrad, din RASS Udmurtă sau RSS Azerbaidjană, iar o altă parte – prin demobilizare din Armata Roşie[314]. O situaţie similară s-a înregistrat la Institutul Agricol din Chişinău: 75% din cadrele didactico-ştiinţifice angajate pentru anul de învăţământ 1944/1945 erau reevacuate/venite sau detaşate de Comitetul unional pentru şcoala superioară din instituţii de profil din Novosibirsk, Kirovobad, Turkmenistan, Kârgâzstan, Tbilisi, Kuibîşev, din instituţii de învăţământ medicale sau centre de cercetare agricole etc.[315]. Deşi Universitatea de Stat din Moldova a fost creată mai târziu, aproape 24% din personalul academic angajat la această instituţie în anul academic 1946/1947 fusese transferat direct din instituţii superioare de învăţământ şi de cercetare din Moscova, Celeabinsk, Saratov, Kislovodsk, Gorki, Harkov sau prin demobilizare din Armata Roşie[316].

Determinat de imperativul de a crea o intelectualitate sovietică îndoctrinată şi vorbitoare de limbă rusă, Comitetul unional a distribuit cu regularitate în RSSM efective didactico-ştiinţifice, reprezentanţi ai organelor de stat şi de partid, militari demobilizaţi etc. Cu toate acestea, autorităţile unionale nu puteau asigura în întregime instituţiile superioare moldoveneşti cu personal academic, căci deficitul de resurse umane calificate provocat de război era caracteristic întregului învăţământ sovietic posbelic. Mai mult decât atât, cohorta de cadre trimise în RSSM să creeze învăţământul superior, fiind purtătoare de cultură şi civilizaţie sovietică de sorginte rusă şi vorbitoare de limbă rusă, nu se potrivea, cel puţin formal, cu declaraţiile propagandistice de creare a unui învăţământ „în limba moldovenească" şi pentru „moldoveni". Astfel că autorităţile au fost determinate să renunţe pentru un timp la intransigenţa ideologică în politica de angajare a personalului academic în instituţiile de învăţământ superior şi să abordeze o atitudine pragmatică, determinată de necesitatea soluţionării unor probleme de personal stringente. După anul 1945 autorităţile au recrutat şi angajat persoane care au făcut studii superioare în afara graniţelor sovietice, formate în instituţii de învăţământ superior româneşti şi ale altor ţări „capitaliste" din Europa, persoane care fie au rămas în Basarabia după reocuparea ei de către sovietici, fie au fost „motivate" să se repatrieze după război. În perioada de înfiinţare a sistemului învăţământului superior din RSSM (1944-1946), circa 1/3 din personalul didactic şi ştiinţific angajat purta stigmatul studiilor superioare obţinute în „şcoli burgheze" din afara spaţiului sovietic[317].

---

313 ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 2.
314 ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 1, ff. 53-53 vs.
315 ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 5, f. 34-37 vs.
316 ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 15, ff. 69-70, 213-214.
317 Pentru detalii: Liliana Rotaru, *Între intransigenţa ideologiei şi pragmatismul ideologic. Angajarea absolvenţilor universităţilor europene în şcoala superioară din RSS Moldovenească (1940-1950)*, în: In memoriam Gheorghe Palade. 1950-2016, Chişinău, Bons Offices, 2018, p. 452-468.

Tot efortul Moscovei a avut ca rezultat crearea unui corp profesoral eterogen, care s-a fragmentat din start în trei grupuri distincte. La prima vedere, aceste grupuri erau coagulate pe principiul identitar şi lingvistic, dar la o analiză mai profundă, elementele comunităţii se asociau şi după competenţă şi profesionalism. Un grup distinct al corpului academic din şcoala superioară moldovenească îl alcătuiau cei care îşi spuneau „moldoveni" şi, în nenumăratele anchete pe care le completau, autobiografii şi alte documente de monitorizare a personalului, indicau cunoaşterea „limbii moldoveneşti şi a limbii române". Deşi statul sovietic, după cum s-a menţionat mai sus, a importat masiv în învăţământul superior moldovenesc elemente intruse, organele de partid şi de stat erau serios preocupate, cel puţin formal, de „indigenizarea cadrelor" RSSM. Aplicarea principiului discriminării pozitive a moldovenilor în politica de cadre sovietică era un populism, consonant aşteptărilor populaţiei şi speranţei acestora în soluţionarea rapidă şi corectă a problemelor lor. De fapt, regimul urmărea prin aceasta să se legitimeze, să-şi crească şi consolideze credibilitatea şi să obţină susţinere din partea populaţiei locale.

Cu toate eforturile regimului comunist din perioada imediat postbelică, reprezentarea elementului autohton în corpul academic al şcolii superioare moldoveneşti a rămas foarte mică. Aceştia constituiau o minoritate crasă de 3%-3,5% în instituţiile de învăţământ superior de profil medical[318] şi artistic[319] şi doar în instituţiile de învăţământ superior pedagogic elementul „moldovenesc" ajungea până la 26%-30% din totalul personalului didactic[320], uneori şi ştiinţific. Pe toată perioada postbelică elementul autohton-moldovenesc a alcătuit puţin peste 11% din totalul cadrelor didactice şi ştiinţifice angajate în învăţământul superior din RSSM.

Grupul didactico-ştiinţific al „moldovenilor" românofoni era alcătuit în bună parte din originari din fosta RASSM, care veniseră după război în dreapta Nistrului fie prin demobilizare din Armata Roşie, fie întorşi din evacuare, unde fuseseră pe perioada războiului sovieto-german. Aceste persoane, şcolite şi educate în şcolile sovietice, deşi nu erau toate deţinătoare de diplome de studii superioare, se bucurau de mai multă încredere din partea autorităţilor sovietice. La fel ca în cazul scriitorilor, regimul miza pe vechimea „transnistrenilor" în munca de construcţie „naţional-culturală" şi pe fidelitatea lor verificată în slujba puterii sovietice, aşa că i-a promovat în funcţii şi posturi, oferindu-le şi o superioritate instituţională faţă de basarabeni. Originea transnistreană era un bilet de intrare în nomenclatura şi elita intelectuală a RSSM, dar calitatea profesională a acestor persoane era îndoielnică, şcolile superioare din RASSM, unde aceştia îşi făcuseră studiile, „aveau o reputaţie proastă", încât şi „lucrătorii de partid moldoveni" din RASSM îşi dădeau copiii la şcolile ruseşti şi ucrainene[321]. În urma unui control al activităţii Institutului Pedagogic din Chişinău, organizat de Comisariatul Poporului pentru învăţământ al RSSM în aprilie 1945, Grigore Dobândă, şeful comisiei,

[318] ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, ff. 15-26.
[319] ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, ff. 2-11.
[320] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 1-2; ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 18, f. 3; F. 3143, inv. 1, d. 1, ff. 53- 53 vs.
[321] Elena Negru, *Politica etnoculturală în R.A.S.S. Moldovenească (1924-1940)*, Chişinău, Prut Internaţional, 2003, p. 78-79.

raportează că, asistând la lecțiile unor lectori, a constatat că „în mare parte lecțiile unor cadre didactice se reduc la dictarea conspectelor [...] și materialul este predat la nivelul programului școlii medii". Lectorii numiți în această categorie sunt foști absolvenți ai Institutului Pedagogic din Tiraspol, inclusiv Rozalia Kornfeld, care, „fiind slab pregătită", îi este „peste puteri" să țină cursul de lingvistică[322]. Astfel, componenta de bază a comunității „moldovenilor" periclita prin slabul profesionalism calitatea actului didactic și științific produs în școlile superioare din RSSM, dar și perpetuarea conștiinței românești, prin formarea lor de factură sovietică.

O altă categorie care forma acest grup al „moldovenilor" era recrutată din rândul basarabenilor cu studii superioare obținute în universitățile din România Mare sau din alte universități europene. O parte a lor erau cei rămași în Basarabia după anexarea acesteia de către sovietici, altă parte erau cei „repatriați" din România în RSSM conform înțelegerilor româno-sovietice, iar alții au revenit de bunăvoie în Basarabia, dând crezare discursurilor populiste ale comuniștilor. Deși puțin credibili sau chiar „compromiși" în fața puterii bolșevice prin studiile în universități „burgheze" sau prin descendență neproletară, statul sovietic a adoptat mai degrabă o atitudine pragmatică, de compromis ideologic față de această categorie de angajați în învățământul superior. Intransigența ideologică a fost sacrificată pentru moment necesității de a intensifica construcția socialismului în RSSM, puterea sovietică căutând un *modus vivendi* provizoriu cu profesorii cu „educație burgheză". Prezența lor în corpurile academice varia, în diferite instituții, între 10% și 50%. Astfel, în anul de studii 1945/1946, Institutul Învățătoresc din Bălți angajase 9 persoane deținătoare de diplome de studii superioare ale universităților din Iași, București și Cernăuți, adică aproape 40% din totalul de 23 de cadre didactice angajate în această instituție[323]. În primul an după reevacuarea la Chișinău Institutul Agricol angajase puțin peste 22% din personalul academic cu studii superioare la universități din Iași, București și la Sorbona[324]. După 1946 ponderea acestor profesori cu „educație burgheză" este mai greu de calculat cu precizie, or aceștia, fiind profesioniști și cunoscând „limba moldovenească", trebuiau să asigure un proces didactic pentru studenții autohtoni care încă nu cunoșteau limba rusă la mai multe instituții. Așadar, erau angajați prin cumul la mai toate instituțiile din Chișinău, iar uneori și din Bălți sau Tiraspol. Unii dintre ei însă, fiind considerați necorespunzători școlii superioare sovietice, au fost transferați în posturi departe de catedre sau au fost excluși din învățământul superior.

După primele promoții ale instituțiilor de învățământ superior din RSSM, acest grup a fost completat cu absolvenți românofoni. Acești tineri erau „speranța" autorităților republicane, căci, pe lângă faptul că erau autohtoni și cunoșteau limba poporului, erau și „educați politic" și „instruiți în spiritul științei sovietice". Mulți dintre acești tineri, care și-au făcut studiile superioare în timpul războiului sau au absolvit în primii ani după război, au făcut cariere fulminante, unii științifice, alții pedagogice și alții

[322] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, ff. 32-33 verso.
[323] ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 1, f. 53 vs.
[324] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 5, ff.34-37 vs.

pe ambele. Însă deficitul de personal didactic în instituţiile de învăţământ superior, mai ales al celui vorbitor de limbă română, a deschis calea spre catedrele universitare şi pentru indivizi mai puţin merituoşi. Unii dintre ei, mai puţin profesionişti, au fost transferaţi în alte instituţii/organizaţii, alţii însă au rămas în instituţiile de învăţământ superior moldoveneşti şi chiar au fost promovaţi în diferite funcţii în administraţia instituţiilor sau au devenit secretari ai organizaţiilor de partid, activişti comsomolişti sau sindicali, constituind grupul primilor „(re)educaţi" din rândul tinerilor moldoveni. Pe lângă activitatea profesională nemijlocită, ei urmau să devină „portavocea" puterii şi promotorii ideilor comuniste. De asemenea, puterea miza pe calitatea lor de a fi un liant al mediilor academice universitare.

„Moldovenii" reprezentau un grup închegat pe o bază identitară şi lingvistică, dar gruparea rămânea eterogenă din punctul de vedere al calificării profesionale, al nivelului de cultură şi inteligenţă şi, desigur, al educaţiei politico-ideologice.

Un alt grup didactico-ştiinţific în instituţiile de învăţământ superior din RSSM era cel alcătuit de rusofoni, în mare parte de origine slavă – ruşi, ucraineni, bieloruşi etc.; uneori cu această partidă se identificau şi reprezentanţii altori etnii sau naţiuni nonslave (georgieni, azeri etc.), care au ajuns în RSSM pentru a construi aici societatea socialistă. Elementul alogen – slav (de fapt, rus) – al hibridizării corpului academic al şcolii superioare sovietice moldoveneşti era impunător şi forma, în anii 1945-1946, mai bine de 55%, uneori şi mai mult, din totalul personalului academic angajat. Cu o prezenţă mai mică în instituţiile de învăţământ superior pedagogic (puţin peste 27% la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol[325], 35% la Institutul Învăţătoresc din Bălţi[326], 40% la Institutul Pedagogic din Chişinău[327]), aceştia erau reprezentaţi masiv la Institutul Agricol din Chişinău (peste 70%)[328], la Universitatea de Stat din Moldova (cca 58%)[329], la Institutul de Medicină (cca 55%)[330] (dar şi persoanele care reprezentau alte etnii erau vorbitori de limbă rusă) şi la Conservatorul din Chişinău (peste 48%)[331].

Cu mici excepţii, cea mai numeroasă parte structurală o alcătuiau persoane de profesie comunişti, constructori ai societăţii socialiste şi educatori de „oameni noi". Calificarea şi calitatea lor profesională echivocă şi de multe ori chiar dubioasă nu erau un impediment în ascensiunea profesională şi ierarhică. Unii profesori, aşa cum a fost cazul celor de la Institutul de Medicină din Chişinău, au fost evacuaţi în RSSM fără să se ţină prea mult cont de opinia lor, dar şi ei au acceptat, pentru a evita represiunile sau deportările din oraşele universitare centrale. Cei mai mulţi însă veneau în RSSM pentru posturi şi funcţii anume, de cele mai multe ori de conducere sau didactico-ştiinţifice, dar fără a deţine titlurile şi, uneori, calificările necesare, în schimb li se ofereau beneficii şi privilegii pe care nu le-ar fi avut în alte părţi.

---

325 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 1-2.
326 ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 1, ff. 53- 53 vs.
327 ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 18, f. 3.
328 ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 6. ff. 102, 117-118.
329 ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 15, ff. 69-70.
330 ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20. ff.15-26.
331 ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, ff. 2-11.

Mulţi dintre aceştia erau promovaţi în funcţii şi posturi care nu corespundeau calificărilor pe care le deţineau: nici directorul şi niciun şef de catedră de la Institutul Învăţătoresc din Bălţi nu aveau grad şi titlu ştiinţific, chiar dacă *Statutul-tip al instituţiei de învăţământ superior* din Uniunea Sovietică stipula obligativitatea deţinerii titlului de profesor pentru un candidat la postul de şef de catedră[332]. În anul de studii 1944/1945, 12 din cei 14 şefi de catedre ale Institutului Pedagogic din Chişinău nu corespundeau postului[333]. Dintre cele 13 posturi de şef de catedră ocupate în anul de învăţământ 1946/1947 la Universitatea de Stat din Moldova, 5 şefi de catedră nu deţineau nici grad, nici titlu ştiinţific[334]. Doar la Institutul Agricol şi la Institutul de Medicină majoritatea posturilor de şef de catedră erau ocupate de persoane corespunzătoare rigorilor statutului şcolii superioare[335]. În schimb, formau grupul privilegiat al comunităţii academice a RSSM. Autorităţile aveau grijă să le asigure locuri de muncă, apartamente, case de locuit, cartele alimentare şi alte facilităţi şi privilegii imediat ce ajungeau în oraşele universitare etc. Obligaţi să înveţe „limba moldovenească", cel puţin pentru a putea comunica cu reprezentanţii naţiunii autohtone, o parte s-au înscris la cursuri, dar le-au abandonat „din motive necunoscute", după cum afirmau conducătorii instituţiilor de învăţământ, alţii nici nu s-au înscris. Nici nu erau determinaţi de vreun factor sau de vreo situaţie să înveţe limba poporului pe care au venit să-l fericească, pentru că autorităţile de stat şi de partid au reuşit să hibridizeze un contingent studenţesc majoritar rus sau vorbitor de limbă rusă, astfel că aceşti profesori îşi aveau gata format auditoriul. Ba, mai mult decât atât, lor li se asigura şi un confort psihologic, aceştia impunându-se în calitate de „frate mai mare", mai cult, mai educat şi mai civilizat. Deseori manifestau atitudini voluntariste velicoruse, alimentate de revitalizarea postbelică a mesianismului şi a şovinismului velicorus.

Cel de-al treilea element important al corpului didactico-ştiinţific al instituţiilor de învăţământ superior din RSSM era gruparea evreilor – o componentă impunătoare în spectrul academic moldovenesc, indiferent de profilul instituţiei. Evreii alcătuiau 45-50% din totalul cadrelor academice ale Institutului Pedagogic din Chişinău şi ale Conservatorului de Stat, peste 35-37% la Institutul Agricol şi la Institutul de Medicină şi 30% la Institutul Învăţătoresc din Bălţi. Gruparea se constituia din evrei care fuseseră repatriaţi sau reveniseră benevol în Basarabia în 1940 şi după 1944 sau erau „importaţi" în RSSM de către puterea sovietică din zone îndepărtate ale URSS, unde se refugiaseră odată cu înaintarea frontului sovieto-german spre Ural. Indiferent de originea lor geografică, această categorie de cadre didactico-ştiinţifice era, de cele mai multe ori, cea mai calificată, dacă e să judecăm după titlurile ştiinţifice şi experienţa lor în învăţământ sau în alte sfere ale economiei. Doar că erau foarte rezervaţi în comportamentul şi atitudinile lor şi foarte rar se exprimau asupra problemelor disonante.

---

[332] *Типовой устав высшего учебного заведения*. Утверждено Советом Народных Комиссаров СССР, 5 сентября 1938 г., http://elibrary.sgu.ru/Gazet/Univer/1938_11_02-.pdf (accesat 7.V.2021).

[333] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, ff. 12,15.

[334] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 15, ff. 69-70, 213-214.

[335] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 5, f. 23-23 verso.

Toate metodele și instrumentele acestei politici de hibridizare a învăţământului superior în RSSM erau subordonate necesităţii creării unui corp didactico-ştiinţific în mare parte vorbitor și purtător de limbă și cultură rusă, puternic ideologizat și loial statului sovietic și partidului comunist și, mai apoi, de o anumită competenţă profesională, dar toate acestea erau camuflate sub lozinca promovării „elementului autohton moldovenesc".

Deşi bine disimulată, această politică a provocat uneori reacţii de rezistenţă din partea corpului academic românofon, originari atât din dreapta, cât și din stânga Nistrului, declaraţi „moldoveni". Aceştia, impresionaţi și uneori stupefiaţi de dinamica ascendentă a rusificării și rusianizării instituţiilor de învăţământ superior declarate moldovenești, care intrau în contradicţie cu declaraţiile oficiale ale statului sovietic de „promovare a elementului autohton", au încercat să manifeste opoziţie. Nu credem că acești moldoveni nu-și dădeau seama de caracterul declarativ al politicii Moscovei de promovare a autohtonilor, mai ales că intra în contradicţie cu politica naţională a statului sovietic, dar sub acoperirea declaraţiilor oficiale, această comunitate a încercat să oprească procesul de deznaţionalizare a basarabenilor. Caracterul antinaţional al „politicii naţionale" a Partidului Comunist, promovată pe parcursul întregii perioade de existenţă a URSS, a servit drept sursă de alimentare și amplificare a stărilor de conflict din RSSM.

În septembrie 1945, șeful Secției școli a CC al PC(b)M raporta superiorilor săi despre o serie de „ilegalități politice" comise în procesul de completare a corpului profesoral al Institutului Pedagogic din Chișinău de către funcționarii Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, în special de Onufrie Andrus, adjunctul comisarului. Funcționarul de partid menționează că la revenirea Institutului de la Buguruslan, Onufrie Andrus a eliberat nemotivat din funcții „cadre didactice calificate", pentru că acestea, susține autorul raportului, cunosc cu detalii „afacerile de la Buguruslan" ale adjunctului comisarului și ale directorului Natalia Agasieva. Birocratul de la partid își argumenta acuzațiile, aducând drept exemplu cazul lui Nikolai Iakubanis, șef al Catedrei de geografie economică, eliberat din post de către Onufrie Andrus, care l-a adus în locul lui pe David Mirski, învățător din școala medie. Nu intenționăm să-l disculpăm pe Onufrie Andrus sau să-l transformăm într-un disident, dar considerăm că trebuie să intervenim cu o explicație, care, probabil, a fost și motivul remanierilor operate de acesta. În primul rând, Nikolai Iakubanis nu a fost eliberat din funcție, ci a fost transferat la 25 septembrie 1944 în funcția de șef al Catedrei de geografie și geologie a Institutului Învățătoresc din Tiraspol prin ordinul comisarului Macarie Radul[336]. În rândul al doilea, Iakubanis nu cunoștea limba română și nu ar fi putut asigura predarea disciplinelor la Facultatea de Geografie a Institutului Pedagogic, unde erau doar grupe cu „limba moldovenească" de predare. Și în al treilea rând, deși Iakubanis deținea titlul științific de doctor în științe geografice, profesionalismul lui poate fi pus la îndoială din moment ce, în urma unor verificări a activității Institutului, comisia de partid constata

[336] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 1, f. 1.

că acesta „nu este suficient de bine pregătit pentru lecții”[337], iar istoricul Izrail (Iziaslav) Levit, într-un articol consacrat lui Eugen Russev, susținea că Iakubanis „era un fluieră-vânt, care nu avea nimic cu știința. Și-a petrecut tot timpul studiind chestionarele și biografiile angajaților și mergea prin casele vecinilor [cercetători de la Filiala moldovenească a AȘ a URSS, *n.n.*] pentru a aduna informații compromițătoare. În timpul lui Stalin, astfel de oameni erau foarte apreciați”[338]. Pe de altă parte, David Mirski era un evreu născut în or. Bălți și, pe lângă faptul că cunoștea limba română, a făcut studii temeinice la Facultatea de Geografie a Universității din Iași (a absolvit mai târziu și Universitatea din Odesa) și avea o experiență de muncă de peste 15 ani[339]. Este adevărat că și lectorul Mirski, fiind asistat de membrii unei comisii de inspectare a Institutului, a fost prins cu „tema predată incomplet”, pentru că „tov. Mirski, vorbindu-le timp de două ore studenților despre Statele Unite ale Americii [...] în timpul războiului, nu a menționat niciodată în expunerea sa un fapt atât de important precum poziția partidului comunist american”[340].

De multe ori, reacţiile catalogate drept naţionaliste ale „moldovenilor” erau provocate de voluntarismul și recalcitranța „trimișilor” Moscovei. Acţiunile lor s-au materializat diferit – uneori prin declaraţii de tipul „într-un institut moldovenesc trebuie să activeze doar moldoveni, rușii nu au ce căuta aici” sau „rușii nu au ce face într-un institut moldovenesc”, alteori au optat pentru obligativitatea cunoașterii limbii „moldovenești” de către cadrele didactice care predau în formaţiunile academice moldovenești. De asemenea, au produs reacţii în cazurile când rectorii/directorii unor instituții de învățământ superior, de obicei rusofoni numiţi de autorităţile centrale, departe de învățământul superior, dar și de români, refuzau să angajeze absolvenți românofoni ai școlilor superioare din RSSM, optând pentru păstrarea sau importarea și angajarea rusofonilor, deși, de multe ori, aceștia aveau calificări mai proaste. Deși aceste „manifestări de naționalism” erau controlate de autorităţile de partid din instituţii și orășenești și nu prea pătrundeau în spaţiul public, unele cazuri au ieșit din universități, provocând interesul autorităţilor de la Moscova.

Aceste „trei capete” identitare ale corpului academic moldovenesc aveau un comportament foarte diferit și atitudini calitative determinate de interesele comunităţilor lor. „Moldovenii” din instituţiile din RSSM, cu toată experienţa lor colonială anterioară, au manifestat voinţă de a-i cunoaște pe cei care le-au invadat școala superioară, rusofonii veniţi din spaţiul sovietic, pentru a-i absorbi sau include în comunitatea lor. Însă, contrariaţi de comportamentul imperialist al celor veniţi, au manifestat supărare și opoziţie. Rusofonii, ajunși în RSSM cu mentalitatea imperială de tip comunist, dominată și de stereotipuri privind naționalismul basarabenilor și nivelul lor de dezvoltare, au acceptat doar prima parte a politicii naționale sovietice, cea de creare a omului so-

[337] AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, f. 68.
[338] *И. И. Левит, Евгений Михайлович Руссев – штрихи к портрету*, in: Stratum plus, nr. 6, 2005-2009, p. 17.
[339] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 6, ff. 48-49.
[340] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, ff. 32, 36.

vietic, trecând peste partea cu susţinerea şi promovarea elementului autohton. Comportamentul lor, reticent şi umilitor, a provocat reacţiile moldovenilor.

Evreii, unii dintre ei vorbitori de limbă română, au adoptat un comportament oscilant, dominat de interesul de a-şi menţine poziţia socială şi economică (de obicei soţiile sau soţii unor profesori de origine evreiască erau contabili, administratori de clădiri etc.). De cele mai multe ori, aceştia coalizau cu comunitatea dominantă numeric – cea vorbitoare de limbă rusă, ai cărei reprezentanţi ocupau şi posturi de conducere şi le puteau asigura stabilitatea necesară.

Formarea învăţământului superior moldovenesc era subordonată politicii naţionale a statului sovietic, care presupunea formarea unei identităţii supraetnice, numită *poporul sovietic* – deznaţionalizat, îndoctrinat cu ideologie marxist-leninistă, rusificat şi rusianizat –, care să aibă o patrie socialistă comună, Uniunea Sovietică, şi un scop comun, construirea comunismului. Pe de altă parte, statul sovietic a promovat oficial o idee pregnantă de promovare a „elementului autohton moldovenesc", care trebuia susţinut şi promovat pentru a cuceri „inima şi sufletul" poporului, după expresiile din documentele de partid. Autorităţile sovietice şi de partid, conştientizând pericolul manevrării între aceste două focuri, au exploatat principiul discriminării pozitive a moldovenilor, transformându-l într-un instrument de hibridizare a învăţământului superior şi pentru realizarea misiunii politice şi ideologice a puterii.

Paradigma sovietică şi constituirea contingentelor de studenţi

În paralel cu intrarea instituţiilor de învăţământ în drepturile lor patrimoniale şi cu preocupările perseverente, dar de multe ori zădărnicite, de a repara imobilele, de a utila sălile de clasă şi căminele studenţilor, precum şi de a încropi corpuri ştiinţifico-didactice care să poată desfăşura procesul didactic, direcţiile instituţiilor de învăţământ superior din Chişinău şi Tiraspol, dar şi autorităţile unionale, republicane şi locale de stat şi de partid şi-au mobilizat eforturile spre a înfiripa primele contingente postbelice de studenţi în instituţiile de învăţământ superior ale RSSM.

Responsabilii de restabilirea instituţiilor de învăţământ în RSSM au iniţiat acţiuni de căutare a studenţilor evacuaţi în URSS, a celor mobilizaţi în Armata Roşie şi chiar şi a celor care au rămas „pe teritoriile ocupate" în anii războiului. În septembrie 1944, un reprezentant al Institutului Ingineresc de Irigare şi Mecanizare a Agriculturii din Taşkent informează Guvernul RSSM că mai mulţi studenţi din RSSM s-au stabilit în timpul războiului în diferite oraşe din Asia Mijlocie, fiind apoi înmatriculaţi în instituţiile de învăţământ superior de acolo. Funcţionarul de la Taşkent întreabă SCP al RSSM dacă ţine cont de existenţa acestor studenţi şi dacă planifică să-i reevacueze acasă. Putem doar să bănuim care era interesul reprezentantului institutului de la Taşkent, acesta propunând guvernului moldovenesc să-i lase pe aceşti studenţi să-şi încheie studiile în instituţiile de învăţământ superior din Asia Mijlocie, după care ei promit să-i reparti-

zeze la muncă în RSSM[341]. Dosarele din arhivele Republicii Moldova nu păstrează vreo scrisoare de răspuns a autorităților moldovenești, astfel că este aproape imposibil de a stabili dacă guvernul de la Chișinău a întreprins vreo acțiune de readucere acasă a acestor studenți. Putem doar presupune că în „lupta" pentru îndeplinirea planurilor de admitere în școlile superioare în condițiile lipsei unui bazin de recrutare a studenților în RSSM, guvernul moldovenesc nu a lăsat scrisoarea funcționarului de la Taşkent fără răspuns. De asemenea, considerăm că, ținând cont de faptul că o bună parte a studenților din instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate din RSSM s-au refugiat în vara și toamna anului 1941 în zonele de est și sud-est ale URSS, autoritățile moldovenești au depus eforturi să-i readucă în RSSM după 1944, doar că documente care ar demonstra acest lucru nu au fost identificate în arhivele disponibile.

„Bătălia pentru studenți" a instituțiilor de învățământ superior a fost una continuă: pe lângă anunțurile despre admitere publicate aproape în fiecare număr al ziarelor republicane de la începutul primăverii în fiecare an, vara cohorte de universitari colindau satele RSSM și satele de români din RSS Ucraineană, pentru a atrage cât mai mulți studenți, iar pe parcursul anului de studii instituțiile depuneau eforturi considerabile pentru a-și menține contingentele de studenți și a reduce abandonul academic. Admiterea în instituțiile de învățământ superior din RSSM a continuat pe tot parcursul semestrului I al anului de studii 1944/1945, dar până în decembrie 1944 niciuna dintre instituțiile de învățământ superior din Chișinău și Tiraspol nu a reușit să atingă cifra planului de înmatriculare. Doar Institutul Pedagogic Moldovenesc, care funcționase în anii războiului, avea în momentul restabilirii activității la Chișinău un „capital uman" studențesc. Directorul raporta că doar 120 de studenți au ajuns la Chișinău, „cea mai mare parte a lor, fiind băștinași din regiunea Orenburg", nu au vrut să vină în RSSM și au rămas la Buguruslan, fiind înmatriculați la anul II al institutului învățătoresc de acolo[342]. Directorul Pavlov raporta că grupele academice de la anul I și cele „pitice ale anilor superiori de la toate facultățile" au fost completate cu tineri „din rândul populației autohtone, a moldovenilor" care au rămas pe teritoriile ocupate și cu tineri care au revenit din evacuare", formând, până la 1 octombrie 1944, un contingent de 396 de studenți[343]. În același document, dar la altă pagină, Mihail Pavlov, care a semnat acest document, indică un număr de 456 de studenți, de asemenea pentru „începutul anului de învățământ"[344]. Nu se poate stabili cu certitudine care „început" de an școlar a avut în vedere autorul documentului: 1 septembrie – ziua când începe anul de învățământ în sistemul educațional sovietic, 1 octombrie – data încheierii oficiale a procesului de admitere sau 5 decembrie – data la care a început *de facto* procesul didactic la Institutul Pedagogic din Chișinău[345]; cert este că, ținând cont de condițiile în care se recrutau studenții încă în timp de război, diferența, pe care o putem pune pe seama abandonului

[341] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 17-18.
[342] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 52.
[343] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, p. 3.
[344] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 1.
[345] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 1.

şcolar, este foarte mare. Credem că mai aproape de adevăr este prima cifră, confirmată şi de Grigore Dobândă, şeful Secţiei şcoli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM, care, puţin peste o lună de la încheierea procesului de admitere, prezinta şefilor săi situaţia instituţiilor de învăţământ superior pedagogic, raportând că Institutul Pedagogic din Chişinău a reuşit să încropească un contingent de 370 de studenţi, neîndeplinind planul de admitere de 650 de persoane[346]. Pe lângă faptul că cifra admiterii nici nu se apropia de cea a planului de stat, structura etnică a contingentului cu doar 56 de studenţi „moldoveni" întârzia executarea „recomandărilor" făcute de autorităţile de stat şi de partid de a „acorda o atenţie deosebită [...] studenţilor din rândul naţionalităţii autohtone, a moldovenilor" în procesul de admitere[347] şi făcea practic imposibilă realizarea misiunii puse în seama instituţiei de învăţământ superior pedagogic, declarată „moldovenească" şi „pentru moldoveni". Regimul era conştient că studenţii „autohtoni, moldoveni", cei care cunosc „Moldova natală, poporul ei, limba şi psihologia poporului"[348], instruiţi şi educaţi prin sistemul de învăţământ superior şi transformaţi în „lucrători sovietici care să corespundă timpurilor", vor fi cea dintâi „portavoce" a puterii şi unul dintre cele mai eficiente instrumente de „convertire" a conaţionalilor lor şi de realizare a politicilor sale.

Şi Mihail Pavlov, directorul Institutului, se arăta foarte indignat şi supărat, şi se pare că era sincer, că instituţia care „pregăteşte învăţători calificaţi pentru şcoala medie moldovenească" este în imposibilitate să-şi îndeplinească datoria cu doar cei 66 de „studenţi-moldoveni" sau 128 care cunosc „limba moldovenească", raportând numărul de „studenţi-moldoveni" la numărul total de 456 de studenţi ai contingentului declarat[349]. Este foarte stranie această menţiune, facută de Mihail Pavlov în raportul redactat pentru autorităţile de stat, cel puţin din două motive. În primul rând, pentru că vine în contradicţie cu informaţiile despre contingentul de studenţi indicate într-un document adresat CC al PC(b)M şi semnat de Pavlov la 29 decembrie 1944, unde declară un total de 384 de studenţi la Institutul Pedagogic Moldovenesc, inclusiv 243 care „cunosc limba moldovenească": 112 „cunoscători de limbă moldovenească" la anul I, 53 – la anul II, 21 – la anul III şi 57 – la anul III[350]. Diferenţa dintre cifrele raportate de aceeaşi persoană (ambele documente sunt semnate de M. Pavlov) este prea mare, ca să admitem că aceşti „vorbitori de limbă moldovenească" ar fi învăţat limba de la 1 octombrie până la 29 decembrie şi, apoi, ne întrebăm unde au dispărut cei mai bine de 70% de studenţi-vorbitori de „limbă moldovenească" până în vara lui 1945, când a fost elaborat raportul menţionat mai sus[351]. Şi în rândul al doilea, succesorul lui Mihail Pavlov

[346] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 8.

[347] ANRM, F. 2991. inv. 1, d. 8, f. 63; F. 1933, inv. 2, d. 2, ff. 18-19; F. 3059, inv. 1, d. 12, ff. 45, 33; F. 3186, inv. 1, d. 2, f. 52.

[348] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, ff. 2-3, 12-13.

[349] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 2.

[350] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 19.

[351] Remarcăm faptul că raportul de activitate al instituţiei de învăţământ superior pentru un an de studii (1 septembrie – 30 iunie) se elabora după încheierea anului de învăţământ şi se depunea la comisariatul/ministerul învăţământului până la 1 octombrie al următorului an de studii.

în funcție, Afanasie Baranovschi, semnează o altă variantă, completată și corectată, a aceluiași raport[352], din care a scos fragmentul despre misiunea Institutului raportată la prerechizitul lingvistic al studenților admiși în toamna lui 1944. Directorul Baranovski a corectat raportul: la numărul total de studenți care făceau studii la Institut, indicând cifra de 420 de persoane înmatriculate la 1 octombrie 1944[353]. O altă cifră cu referire la același obiect este prezentată de șeful Secției școli a CC al PC(b)M într-un raport statistic elaborat în februarie 1945, care a stat la baza elaborării unui memoriu adresat CC al PC(b) din întreaga Uniune, care argumenta necesitatea fondării unei universități în capitala RSSM. Acest înalt funcționar indică faptul că în anul de studii 1944/1945 Institutul a înmatriculat 204 persoane la anul I și 86 de persoane la anii superiori, „supraîmplinind planul de admitere cu 80 de persoane". Tot în acest document, este indicat un număr de 76 de „studenți-moldoveni"[354]. Confuzia cifrelor destul de diferite cu privire la același obiect este explicabilă dacă ținem cont de specificul admiterii, care era organizată în paralel cu operațiunile militare ale războiului sovieto-german, cu mobilizarea tinerilor basarabeni în Armata Roșie, dacă luăm în considerare condițiile de trai ale studenților în cămine, gradul de pregătire al unor persoane înscrise la facultățile Institutului Pedagogic din Chișinău, dar și poziția ierarhică a autorității raportoare. Vom reveni mai târziu la condițiile de viață și de trai ale studenților în orașele devastate de război, iar în ce privește autoritatea raportoare, aceasta, așa cum era tradițional în sistemul birocratic sovietic, încerca să intre în grația organelor ierarhic superioare, iar persoanele care semnau documentele doreau să-și păstreze postul și accesul la beneficii, la care nu puteau accede oamenii muncii. În condițiile de război, când cifrele de admitere, dar și altele, erau greu de verificat, putem bănui că diferiți funcționari și-au permis să raporteze cifre mult peste cele reale, cifre care să nu trezească bănuiala funcționarilor înalți.

O situație similară se înregistra la Institutul Învățătoresc din Tiraspol, instituție de învățământ superior cu misiunea de a pregăti învățători pentru școlile de 7 clase din RSSM. În anul de studii 1944/1945 Institutul Învățătoresc din Tiraspol a anunțat admitere la facultățile: limbă și literatură, fizică și matematică, științe ale naturii și geografie, istorie. Anunțul, publicat în presa republicană în toamna anului 1944, aducea la cunoștință că instituția oferă studii în cadrul a două secții – una „rusească" și una „moldovenească". Pentru a fi admiși la Institutul Învățătoresc din Tiraspol, candidații trebuiau să aibă cel puțin „9 clase a[le] școlii mijlocii" și să susțină examenele de admitere la câteva discipline de profil și la „limba și literatura maternă". Este de menționat faptul că, pentru a deveni student la secția de limba și literatura „moldovenească", candidații urmau să susțină două examene: la limba și literatura rusă și la „limba și literatura moldovenească", pe când candidații la studii la secția de limba și literatura rusă susțineau

[352] Dosarul de arhivă păstrează cel puțin șase variante ale raportului de activitate al Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învățământ 1944/1945, patru dintre care sunt semnate de Mihail Pavlov.
[353] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 53.
[354] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 32.

doar examenul la limba rusă[355]. Sunt clare aceste condiții inechivalente pentru viitorii studenți din grupele ruse și cei din grupele „moldovenești" și, totodată, explicabile prin misiunea de deznaționalizare și rusificare a tinerilor „specialiști" prin școala superioară, misiune demascată chiar și în anunț, care, la prima vedere, pune toți candidații în condiții egale, obligându-i să susțină examen la „limba și literatura maternă". Dar, dacă ținem cont de declarațiile sovieticilor că intenționează să creeze în RSSM o „școală națională moldovenească" și pentru „moldoveni", iar majoritatea locuitorilor RSSM erau etnici români, faptul că jumătate din studenții Institutului din Tiraspol *de iure* și 2/3 *de facto*, care își făceau studiile în grupele ruse, nu cunoșteau limba „moldovenească" este o subtilă expresie a imperialismului sovietic și rus.

Cu un plan de admitere de 240 de studenți pentru anul de studii 1944/1945, direcția Institutului de la Tiraspol raporta o înmatriculare de 209 persoane la cele patru secții. În același timp, Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM, în raportul făcut pentru CC al PC(b)M, indica 200 de studenți înmatriculați la această instituție în același an[356]. Diferența, în acest caz fiind nu prea mare, poate fi explicată printr-un abandon rațional al studiilor. Planul de admitere al Institutului din Tiraspol proiecta un număr egal de studenți care trebuiau înmatriculați în grupele ruse și „moldovenești", însă *de facto* au fost admiși 135 de studenți în grupele ruse și doar 55 în cele „moldovenești". Încă 19 studenți au fost înmatriculați la anul II, dar documentul nu specifică în care grupe academice[357]. Directorul Agripina Crăciun și directorul adjunct Pavel Șimarev (fost director în septembrie-noiembrie 1944) nu-și puneau întrebarea cum vor putea realiza misiunea de formare a cadrelor naționale cu un contingent în care 2/3 erau vorbitori de limbă rusă. În schimb, constatând că studenții din grupele ruse sunt mult mai bine pregătiți prin școala generală și au o reușită academică mai bună decât cei din grupele cu predare în „limba moldovenească", subliniau că rezultatele modeste ale studenților din grupele „moldovenești" erau urmarea faptului că majoritatea disciplinelor le sunt predate în limba rusă și că la Facultatea de Științe ale Naturii și Geografie, unde „câteva discipline li s-au predat în limba moldovenească", rezultatele studenților sunt mult mai bune. Astfel, solicitau Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să trimită la Tiraspol cadre didactice care cunosc limba „moldovenească" în măsură să asigure procesul didactic la disciplinele din planul de învățământ[358].

Planurile de restabilire a contingentelor Institutului Agricol din Chișinău în anul academic 1944/1945 erau la fel de „grandioase" și, totodată, irealizabile în condițiile de

---

355 ANRM, F. 2992, inv. 5, d. 3, f. 118.

356 AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 8.

357 ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, ff. 1-2.

358 ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, f. 7. Este importantă această mențiune făcută de directorii Institutului Învățătoresc din Tiraspol în 1944-1945, pentru că este printre puținele care găsește cauza reușitei academice slabe a basarabenilor în primii ani după război în faptul că disciplinele li se predau în limba rusă de către profesori care nu cunoșteau limba română. Deja în rapoartele și informațiile de după 1945, poziția raportorilor, inclusiv a celor de la Institutul din Tiraspol, se va schimba. Studenții, majoritatea basarabeni cu studii în școlile românești, vor fi învinuiți că nu dețin suficiente cunoștințe și că nu sunt suficient de bine pregătiți pentru a urma studii superioare în școlile sovietice.

război și de înlocuire a administrației române cu cea sovietică. Conform planului de admitere, se preconiza înmatricularea a 200 de studenți la anul I – câte 50 de persoane la fiecare dintre cele patru facultăți ale Institutului: agronomie, horticultură, zootehnie și viticultură și încă 125 de studenți la anii superiori. Pentru a asigura admiterea în anii următori, autoritățile de stat planificau și o admitere de 500 de audienți la cursurile de pregătire a candidaților la studii, inclusiv 300 de persoane cu studii medii încheiate[359]. Deși au fost depuse 324 de dosare pentru studii la anul I, până la 15 decembrie 1944 au fost admiși 227 de studenți, ceilalți candidați nu au corespuns criteriilor de selecție. În total, până la 10 noiembrie 1944, au fost înmatriculați 316 studenți[360] – puțin sub planul de stat, dar mai mulți decât în alte școli superioare din RSSM. După începerea anului academic 1944/1945, au mai fost înmatriculați studenți, iar adjunctul Comisarului Poporului pentru Agricultură al RSSM raporta CC al PC(b)M că planul pentru anul de studii 1944/1945 a fost îndeplinit și, la 1 iunie 1945, la Institut erau înmatriculați 362 de studenți: 226 de persoane – la anul I, 37 – la anul II, 35 – la anul III, 28 – la anul IV[361]. La prima vedere, ar părea că specificul economiei bazate pe agricultură și tradiția învățământului superior agricol din Basarabia au produs acest interes deosebit pentru învățământul agricol, premise ce au permis Institutului Agricol din Chișinău să realizeze planurile fixate de autorități. Doar că analiza structurii etnice a contingentului de studenți ne determină să afirmăm că instituția nu era nici pe aproape una „moldovenească", iar sarcina creării „cadrelor naționale" era departe de a fi realizată. Însuși funcționarul de la Comisariatul Poporului pentru Agricultură era silit să recunoască acest fapt, menționând că grupele de studenți sunt completate în cea mai mare parte cu studenți din alte regiuni și republici ale URSS, iar statisticile vin să confirme regretele funcționarului: doar 9 studenți erau înscriși „moldoveni" într-un contingent de 345 de studenți, ceilalți fiind ruși (291 de persoane) și ucraineni (16 persoane)[362]. Probabil că unii dintre studenții declarați ruși, ucraineni sau de „alte etnii" erau originari din Basarabia, or șeful Secției studii a Institutului Agricol subliniază că 32 de studenți „cunosc limba moldovenească"[363].

În cazul Conservatorului din Chișinău, administrația declara, la începutul lunii noiembrie 1944, 75 de studenți înmatriculați la toți anii de studii[364], deși Guvernul fixase un plan de admitere la anul I de 150 de persoane pentru anul 1944/1945[365]. Fără a subestima capacitatea Conservatorului de la Chișinău, Iacob Cutcovețchi, șef al Direcției arte a SCP al RSSM, solicita, în septembrie 1944, CC al PC(b) din întreaga Uniune să elibereze de taxele de studii pe toți studenții Conservatorului și pe toți elevii școlii muzicale de 10 clase din Chișinău și să acopere toate cheltuielile de școlarizare a acestora din bugetul de stat în scopul pregătirii „cadrelor naționale". Funcționarul nostru

[359] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 11, f. 343.
[360] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, f. 56.
[361] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 80a vs-81.
[362] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 61.
[363] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 147, f. 56.
[364] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.
[365] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 10(II), f. 102.

mai propunea CC al PC(b)US să dispună organizarea unei grupe de „studenți-moldoveni" la Institutul de Stat de Artă Teatrală din Moscova (renumitul GITIS), pe care, de asemenea, să-i treacă la întreținere bugetară totală, astfel încât aceștia „să poată învăța normal", iar după absolvire să revină în RSSM pentru a completa corpul profesoral al Conservatorului din Chișinău[366].

Nicuna dintre instituțiile de învățământ superior restabilite în anul 1944 nu a reușit să atingă cifrele ambițioase ale planurilor de admitere către începerea semestrului I al anului academic 1944/1945. O comisie a CC al PC(b)M care a verificat activitatea celor două instituții de învățământ superior din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM în perioada 25 decembrie 1944-10 ianuarie 1945 conchidea că cifrele planurilor de admitere sunt mari în raport cu numărul potențialilor candidați la studii. Dar mai ales, se arăta foarte alarmată comisia de partid de „situația anormală" a coraportului etnic în instituțiile de învățământ, exemplificând cu situația de la Institutul Pedagogic din Chișinău, unde au fost înmatriculați doar 71 de moldoveni și tocmai 100 de ruși, 39 de ucraineni și 171 de evrei[367]. Astfel, planurile de admitere, stabilite de autoritățile republicane, nu erau coraportate la realitățile RSSM. Trecând peste faptul că în perioada interbelică tinerii din Basarabia au fost instruiți în instituții de învățământ specifice sistemului educațional românesc, școli care nu erau recunoscute drept corespunzătoare școlii sovietice, trebuie să menționăm că, în conformitate cu regulile de admitere în instituțiile de învățământ superior pedagogic ale statului sovietic, candidații trebuiau să dețină diplomă de studii a școlii medii sau a unei instituții de învățământ mediu de specialitate (tehnicum). Chiar dacă a existat un oarecare număr de deținători de diplome de școli medii care au absolvit înainte de anul 194o și alții care au absolvit școlile medii în anii 1940-1941 sau în timpul războiului sovieto-german, totuși numărul de persoane care ar fi putut accede în instituțiile de învățământ superior era mult sub cifra indicată de autoritatea care a planificat admiterea. Nu deținem date exacte despre numărul absolvenților de școli medii în anul 1944, dar putem face deducții, reieșind din cifrele prezentate vicepreședintelui Sovietului de Miniștri al URSS în anul 1946 de către Nicolae Coval, vicepreședintele SM al RSSM. Coval menționează că „școlile medii din Moldova vor avea pe parcursul a doi ani următoarele promoții: în anul 1946 – 368 de absolvenți, iar în anul 1947 – 664 de absolvenți"[368], în timp ce planul de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior din RSSM era de 1250 și, respectiv, de 1325 de persoane[369]. Și mai dramatică era statistica absolvenților „moldoveni": în anul 1946 au absolvit doar 87 de persoane declarate „moldoveni"[370], iar în anul 1947 – 142, sau puțin peste 28% din totalul de 499 de deținători de diplome de studii medii complete[371], ultima cifră, indicată în rapoartele Ministerului Învățământului al RSSM, era disonant de diferită de numărul preconizat de vicepreședintele guvernului moldovenesc.

366 AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 21.
367 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 12.
368 ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 15, f. 100-101.
369 ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 2, f. 37.
370 ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 6, f. 54.
371 ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 15, f. 101.

Alături de instituțiile de învățământ superior pedagogic, statul sovietic a „încredințat" misiunea de a pregăti „cadre naționale" și celorlalte instituții de învățământ superior din RSSM, astfel că și acestea s-au lansat în lupta pentru înmatricularea „studenților autohtoni, moldoveni". Doar Conservatorul din Chișinău reușise să formeze în anul 1944 un contingent cu o cotitate declarată de 30% a „autohtonilor", ceilalți studenți fiind ruși (35%), evrei (20%) și reprezentanți ai altor etnii conlocuitoare – ucraineni și polonezi[372]. Alte instituții de învățământ superior au înmatriculat în ultimul an de război „moldoveni-autohtoni" mult sub treimea de la Conservator. Cotitatea „moldovenilor" la Institutul Pedagogic din Chișinău gravita în jurul a 18%, ceilalți studenți fiind: evrei (40%), ruși și ucraineni (circa 42%)[373]. La Institutul Învățătoresc din Tiraspol „moldovenii" constituiau circa 27% dintre studenți. Din motive lesne de înțeles, cei mai mulți studenți ai Institutului din Tiraspol (circa 39%) erau ucraineni, ceilalți fiind exponenții etniilor care locuiau tradițional în zonă – ruși (28%) și evrei (6%)[374], dar partea lor în contingentul de studenți nu era nici pe aproape proporțională structurii etnice a RSSM sau a raioanelor de la est de Nistru. Cea mai dramatică situație cu privire la înmatricularea „studenților-moldoveni" era la Institutul Agricol din Chișinău. Doar 9 studenți „moldoveni" (2,6%) făceau parte din contingentul de circa 345 de studenți ai acestei instituții de învățământ superior, în timp ce cei mai mulți erau ruși (peste 84%)[375].

Autorul acestui studiu nu a identificat încă în arhivele naționale vreun document care să indice asupra obligativității admiterii studenților în raport cu etnia lor, planurile de înmatriculare nu indica o anumită cotitate a „moldovenilor" sau a altor etnii conlocuitoare. Însă majoritatea documentelor de planificare, de monitorizare sau de raportare a contingentelor de studenți în instituțiile de învățământ superior din RSSM (și altele) atenționează expres autoritățile universitare asupra necesității recrutării unui număr cât mai mare de „studenți autohtoni, moldoveni", această discriminare pozitivă a „moldovenilor" fiind lesne de explicat din punctul de vedere propagandistic, dar mai ales din cel politico-ideologic imediat și de perspectivă.

În anul de învățământ 1945/1946, în competiția pentru convingerea puținilor absolvenți de școli medii să meargă la studii în instituțiile de învățământ superior din RSSM au intrat cele două instituții înființate în vara lui 1945 – Institutul Învățătoresc din Bălți și Institutul de Medicină din Chișinău, iar admiterea studenților s-a desfășurat în paralel cu trecerea întregii Uniuni Sovietice la condițiile vieții pașnice. În acest context, Comitetul unional, „acordând o mare importanță admiterii în 1945", a înăsprit rigorile de admitere în școala superioară, dispunând direcțiilor comisariatelor poporului pentru învățământ să numească „cele mai calificate cadre" în comisiile de admitere și să asigure „o examinare cât mai detaliată a cunoștințelor candidaților în conformitate cu programele unice ale examenelor de admitere". De asemenea, instituțiile de învățământ

[372] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.
[373] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 20-21.
[374] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 3, 29.
[375] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 61.

mânt nu mai puteau restabili fără examene persoane care au fost înmatriculate anterior în şcoli superioare, cu excepția studenților mobilizați în Armata Roşie din anul I, şi erau obligate să refuze înscrierea candidaților care nu prezentau fişa medicală sau care aveau o boală dintr-o listă de boli care constituiau un impediment pentru admiterea în instituțiile de învățământ superior din URSS[376]. Comisiile de admitere urmau să admită la concurs doar persoanele care prezintă originalele atestatelor de studii medii, iar directorii instituțiilor de învățământ superior au fost obligați „să facă cunoştință personal cu fiecare candidat, fără a încredința acest lucru altor angajați ai instituției"[377].

Comisia Comitetului unional pentru şcoala superioară a aprobat, la 18 mai 1945, planul de admitere la secțiile cu frecvență şi cu frecvență redusă în instituțiile de învățământ superior pedagogic ale RSSM pentru anul de învățământ 1945/1946, prin care stabilea înmatricularea a 400 de studenți la secția cu frecvență, inclusiv 150 de persoane la Institutul Pedagogic din Chişinău, câte 125 de persoane la institutele învățătoreşti de la Tiraspol şi Bălți şi 300 de studenți la secția cu frecvență redusă[378]. Înțelegând lipsa unui bazin de recrutare a studenților în RSSM pentru a atinge cifrele planurilor de admitere, comisarul poporului Onufrie Andrus solicită telegrafic Comitetului unional pentru şcoala superioară permisiunea de a înmatricula la anul I al institutelor învățătoreşti şi pedagogic persoane care au absolvit nouă clase, mai ales că anunțurile de admitere înştiințau că candidații la studii la Institutul Învățătoresc din Tiraspol trebuie să aibă cel puțin „9 clase ale şcolii mijlocii"[379]. Însă autoritatea de la Moscova reiterează rigorile admiterii, specificând că persoanele care au absolvit nouă clase pot fi înmatriculate la secția de pregătire pentru admiterea din anii viitori[380]. Avem o bănuială rezonabilă că asemenea solicitări parveneau din partea mai multor directori de instituții de învățământ superior din diferite republici ale URSS, or din vara anului 1945 explicațiile Comitetului unional pentru şcoala superioară erau expediate şi se adresau tuturor comisariatelor şi direcțiilor de învățământ din Uniunea Sovietică. În explicația expusă se încadrează şi scrisoarea Comitetului unional din 22 iunie 1945 prin care anunță despre obligativitatea aplicării regulilor generale de admitere în instituțiile de învățământ superior şi în institutele învățătoreşti, concretizând, totodată, disciplinele la care se susțin examene de admitere pentru fiecare secție în parte[381].

Totuşi, Comitetul unional operează câteva modificări la regulile de admitere, dar permisiunea de a admite absolvenții deținători de medalii de aur şi de argint şi absolvenții eminenți ai instituțiilor medii de specialitate fără susținerea probelor de concurs[382] se referea prea puțin la situația din RSSM şi nu soluționa în vreun fel problema admiterii. Pentru a extinde cercul candidaților la studii superioare în RSSM, Comitetul unional solicită Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să întocmească

[376] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 36-38.
[377] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 88-90.
[378] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 43.
[379] ANRM, F. 2992, inv. 5, d. 3, f. 118.
[380] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 48.
[381] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 4, f. 79.
[382] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 53.

o listă a şcolilor româneşti care corespund, după volumul şi conţinutul tematic al disciplinelor similare, şcolii medii sovietice, astfel încât absolvenţii şcolilor româneşti să poată fi înmatriculaţi în instituţiile de învăţământ superior din RSSM[383]. Grigore Dobândă, şeful Direcţiei şcoli superioare, a întocmit o listă de şapte tipuri de şcoli româneşti, care au fost recunoscute „apropiate" sau echivalente cu studiile medii sovietice. Astfel, persoanele care au studiat cel puţin şapte clase în liceele româneşti, persoanele care au urmat cursul deplin al Liceului Comercial şi al Liceului Industrial, persoanele care au învăţat opt clase la şcoala de vinificaţie, şcoala tehnică şi şcoala de agronomie sau opt clase ale Seminarului Teologic aveau dreptul să depună dosarul pentru concursul de admitere în instituţiile superioare din RSSM[384].

Măsurile preconizate de autorităţile unionale nu puteau extinde prea mult aria de recrutare a studenţilor, astfel că Nikita Salogor, secretar al CC al PC(b)M, se adresează în iunie 1945 autorităţilor de la Moscova, anunţând că instituţiile de învăţământ superior din RSSM se află în imposibilitatea de a executa planurile de admitere stabilite pentru anul de studii 1945/1946; planurile de admitere nu vor putea fi realizate nici pentru următorii 4-5 ani, or cifra totală de înmatriculare depăşea de câteva ori suma numărului de absolvenţi ai şcolilor medii din RSSM şi a numărului de absolvenţi ai cursurilor de pregătire organizate la instituţiile de învăţământ superior pedagogic şi la Institutul Agricol din Chişinău. Salogor preciza că, în anul 1945, doar 45 de elevi au absolvit şcolile medii moldoveneşti şi prognoza 100 de absolvenţi în anul 1946 şi circa 300 în anul 1949, în timp ce planul de admitere în instituţiile de învăţământ superior pedagogic era de 520 de persoane şi în Institutul Agricol de 200 de persoane.

Salogor solicită permisiunea de a organiza pe parcursul a cinci ani cursuri de pregătire a candidaţilor la studii de doi şi trei ani, la care să fie înscrişi tinerii de 14-17 ani care au terminat doar 5-6 clase şi care nu pot încheia şcoala medie, pentru că reţeaua de şcoli serale şi de şcoli ale tineretului rural este puţin dezvoltată în RSSM[385]. Astfel, autorităţile moldoveneşti încercau să aplice experienţa rabfakurilor sovietice din anii ,30 şi să fabrice din muncitori şi ţărani studenţi ai instituţiilor de învăţământ superior. Se vede că argumentul propagandistic despre „privarea copiilor muncitorilor de posibilitatea de a obţine studii medii" de către „regimul burghezo-moşieresc român" şi cel pragmatic despre „faptul că în următorii 3-4 ani instituţiile de învăţământ superior nu pot asigura realizarea planurilor de admitere din contul absolvenţilor şcolilor medii" au convins autorităţile centrale; la 27 iulie 1945 SCP al RSSM şi CC al PC(b)M adoptă hotărârea cu privire la crearea facultăţilor muncitoreşti (rabfakuri) la Institutul Pedagogic din Chişinău, Institutul Învăţătoresc din Tiraspol şi Institutul Agricol din Chişinău[386]. Guvernul mobiliza toate instituţiile republicane şi locale „în scopul recrutării tinerilor de naţionalitate de bază în instituţiile de învăţământ superior ale republicii" pentru a înmatricula, până la 1 octombrie 1945, 200 de persoane la *rabfak*ul Institutului Peda-

[383] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 20.
[384] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, f. 14, 66.
[385] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 53, ff. 1-2.
[386] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, ff. 394-395.

gogic din Chișinău, 100 de persoane – la rabfakul Institutului Învățătoresc din Tiraspol, 120 de persoane – la rabfakul Institutului Agricol din Chișinău[387]. De subliniat faptul că autoritățile recomandau să fie înmatriculați mai ales tineri „din rândul naționalității autohtone", de 16-32 de ani, cu cel puțin școala primară terminată, dar, în mod obligator, candidații trebuiau să fie recomandați de organizațiile de partid, comsomoliste sau sindicale raionale și orășenești. Pentru a „convinge" tinerii „din rândul naționalității autohtone" să meargă la aceste cursuri, toate instituțiile și organizațiile trebuiau să concureze pentru crearea unor condiții de trai similare celor ale studenților instituțiilor de învățământ superior: audienții erau asigurați cu cămin, cu cartele alimentare, cu câte două mese calde în cantina studențească și cu burse, la fel ca studenții de anul I, din contul bugetului republicii[388].

În noiembrie 1944, la cursurile de pregătire ale Institutului Pedagogic din Chișinău au fost admiși, fără a susține probe de concurs, 180 de audienți în loc de 150, cât prevedea planul de înmatriculare. Dar majoritatea audienților erau orășeni, căci efortul de recrutare a tinerilor din raioanele și județele RSSM a fost zădărnicit de mai multe impedimente. Pe parcursul anului de studii mai mulți tineri au abandonat, doar 120 terminând cursurile și doar 109 au fost transferați la anul I la Institutul Pedagogic din Chișinău, instituția asigurând astfel realizarea planului de admitere în anul 1945/1946[389]

Pe lângă stimulentele propagandistice și cele ce țineau de condiții de trai mai bune pentru studenți, autoritățile sovietice responsabile de învățământ au folosit și unele stimulente materiale, ca să crească numărul candidaților la studii, dar și reușita academică a studenților totodată. Comitetul unional pentru școala superioară modifică, începând cu luna februarie 1945, cuantumul burselor nominale Stalin, Molotov, Kalinin, Voroșilov și Kirov, stabilind că în cazul în care mărimea bursei nominale este mai mică decât bursa de studii a eminenților, bursa nominală va fi cu 10% mai mare decât bursa de studii a eminenților respectivi[390]. În contextul creat, SCP al RSSM solicită guvernului de la Moscova să repartizeze și pentru studenții eminenți ai Institutului Agricol din Chișinău 10 burse nominale, inclusiv cinci burse Stalin în sumă de 500 de ruble și cinci burse Miciurin în valoare de 400 de ruble[391], și 10 burse nominale studenților eminenți ai Institutului Pedagogic din Chișinău, inclusiv cinci burse a câte 500 de ruble și cinci a câte 400 de ruble[392].

Cât privește planurile de admitere în instituțiile de învățământ superior moldovenești în anul academic 1945/1946, acestea indică cifre diferite în funcție de organul emitent și de data aprobării lor. Autoritățile emitente, probabil, au corectat cifrele potrivit informațiilor ce parveneau pe măsura admiterii. Astfel, în ordinul de înființarea „a unui institut învățătoresc în or. Bălți" din 16 mai 1945, Comitetul unional fixa un

[387] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, f. 396.
[388] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, f. 395.
[389] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 6, ff. 48-55.
[390] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 109.
[391] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 2, f. 20.
[392] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 53-54.

plan de admitere de 150 de studenți[393]. Doar peste două zile, la 18 mai 1945, o comisie a aceluiași Comitet, care aproba planurile de admitere la secțiile cu și fără frecvență ale instituțiilor de învățământ pedagogic din RSSM, planifica înmatricularea a 125 de persoane la Institutul Învățătoresc din Bălți: 75 de studenți la secția de istorie și filologie și câte 25 de studenți la secția de științe ale naturii și geografie și la cea de fizică și matematică pentru anul de învățământ 1945/1946. Iar în hotărârea SCP al RSSM cu privire la deschiderea Institutului Învățătoresc din Bălți din 12 iunie 1945, guvernul de la Chișinău stabilea un plan de admitere de 120 de studenți[394]. Este explicabilă această reducere a planului de înmatriculare la Institutul Învățătoresc din Bălți în condițiile în care autoritățile de la Chișinău asaltau Comitetul unional cu tot felul de scrisori, informații, interpelări și solicitări de derogare de la regulile de admitere generale în școlile superioare sovietice.

Comitetul unional monitoriza îndeaproape procesul de admitere în instituțiile de învățământ, ultimele fiind obligate să raporteze o dată la 10 zile despre numărul candidaților care au depus dosar, despre rezultatele examenelor de admitere etc. Fără să argumenteze, Comitetul unional a lungit durata vacanței de vară a studenților, dispunând prelungirea termenelor de admitere și începerea anului de studii la 17 septembrie 1945[395]. Dar pentru că institutele învățătorești nu au reușit în termen util să acopere cifrele planului de admitere, Comitetul unional intervine cu un nou ordin la 7 septembrie 1945, prin care dispune o nouă prelungire a concursului de admitere și amânarea începutului anului de învățământ pentru 1 octombrie[396].

Toate acțiunile direcțiilor instituțiilor, organizațiilor de stat și de partid au permis CC al PC(b)M să constate că în anul 1945 procesul de înmatriculare a studenților, început în aprilie 1945, a decurs mult mai organizat decât anul precedent[397]. Cu toate acestea, nici în 1945 instituțiile de învățământ superior din RSSM nu au realizat planul de admitere. În ajunul începerii anului de studii, la 12 septembrie 1945, la Institutul Pedagogic din Chișinău au fost înmatriculați 142 de studenți, contra celor 150 cât prevedea planul de admitere; Institutul Învățătoresc din Tiraspol a admis cu 18 studenți mai puțin decât cifra de 125 din plan, iar cel de la Bălți, cu un plan de 120 de persoane, a înmatriculat doar 111 studenți. Nici Institutul Agricol din Chișinău n-a apropiat cifra admiterii de cea prevăzută în plan. În anul 1945 instituția de învățământ agricol a înmatriculat 174 de studenți, contra 200 cât prevedea planul. Aceeași situație se înregistra și la Conservatorul de Stat, care, având un plan de 50 de studenți, a reușit să adune 49 de studenți la anul I. Alertat de situația creată, la 15 septembrie 1945 Guvernul RSSM insista pe lângă Comisariatul Poporului pentru Învățământ ca acesta să întreprindă toate măsurile posibile, ca să asigure îndeplinirea planului de admitere a studenților pentru anul de învățământ 1945/1946, totodată „acordând o atenție deosebită studen-

[393] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 49.
[394] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 12-13.
[395] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 44.
[396] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 18.
[397] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 141-142.

ților din rândul tineretului autohton”[398]. Având încă o jumătate de lună până la începerea anului de învățământ, instituțiile au trecut deseori peste regulile de admitere, ca să poată raporta executarea planului de înmatriculare. Deşi se lăudau că 80% dintre studenții înmatriculați la anul I în instituțiile de învățământ superior pedagogic erau „moldoveni”, raportorii explicau că „insuficiența tinerilor cu studii corespunzătoare” a determinat să încalce regulile şi să înmatriculeze 37 de persoane care absolviseră doar 9 clase ale şcolii medii[399]. La 1 octombrie 1945, Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM raporta Direcției unionale de statistică despre rezultatele examenelor de admitere şi despre numărul de studenți înmatriculați. Conform acestor informații, doar două instituții au reuşit „să treacă pragul”: Institutul Pedagogic din Chişinău, înmatriculând 153 de studenți la anul I, cu 3 studenți peste plan, şi Conservatorul, care a înmatriculat 71 de studenți, cu 21 de persoane mai mult decât prevederile planului. Celelalte instituții de învățământ superior, chiar dacă au mai luat câte un student sau doi, nu s-au apropiat de norma de stat. Deşi la încheierea concursului de admitere cele cinci instituții de învățământ superior din RSSM nu au înmatriculat 645 de studenți, aşa cum prevedea planul de stat, considerăm că admiterea a 613 persoane doar la anul I şi a 55 de persoane la anii superiori[400], în condițiile în care în anul 1945 doar 45 de elevi au absolvit şcolile medii în RSSM[401], este un succes deosebit. Succesul admiterii a fost repetat în următorul an, instituțiile de învățământ superior moldovenești înmatriculând 1150 de studenți la anul I[402], contra planului de 1250 de studenți pentru anul I.

Şcoala medie în calitate de sursă de recrutare a studenților va mai rămâne una secundară încă mulți ani după 1945, din moment ce însuşi secretarul CC al PC(b) M menționa acest fapt, indicând că în anul 1946 se planifica să fie aproape 100 de absolvenți în şcolile medii, în timp ce statisticile Ministerului Învățământului al RSSM indică un număr de doar 272 de absolvenți ai acestei trepte şcolare în anul 1946[403]. Cu toate acestea, numărul general de studenți în instituțiile de învățământ superior moldovenești a crescut de la 984 de studenți, în anul 1944/1945[404], la 1 371, în anul academic 1945/1946, şi până la 2 196 în anul 1946/1947[405].

În afara puținelor şcoli medii, instituțiile superioare moldovenești au identificat şi alte surse locale de recrutare a studenților, inclusiv pregătindu-şi viitorii studenți prin secțiile de pregătire cu diferite durate de studii, în funcție de prerechizitul audienților acestor cursuri. Doar că prea puțini audienți absolveau cu calificative ce le-ar fi permis transferul la anul I al şcolilor superioare. Spre exemplu, doar 109 persoane din cei 180 de audienți înscrişi la cursurile de pregătire au fost admise la Institutul Pedagogic din

398 ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 534.
399 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 141-142.
400 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 2.
401 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 53, ff. 1-2.
402 AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, f. 82.
403 AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, f. 82.
404 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 17.
405 AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, ff. 81.

Chișinău[406]. O altă sursă de completare a contingentelor de studenți erau tinerii care au absolvit școlile „în perioada ocupației germano-române", directorul Institutului Învățătoresc din Tiraspol chiar menționa că cea mai mare parte a studenților admiși în anul 1945/1946 erau „absolvenți de licee, școli normale și alte" școli românești[407]. Aceste informații despre admiterea tinerilor cu studii în școli românești nu apar în rapoartele statistice ale instituțiilor de învățământ, dar și formularele-tip din primii ani de după război nu conțineau rubrici în care să fie indicat tipul de școală absolvit de candidații la studii superioare, de unde am fi putut afla cu exactitate cotitatea basarabenilor absolvenți de instituții din sistemul de educație românesc. Raportorii din instituțiile de învățământ superior indică asupra acestei categorii de studenți doar când se referă la calitatea și „nivelul de cunoștințe" al studenților înmatriculați la anul I sau în rapoartele despre rezultatele studenților la sesiunile de examene, desigur menționând că acești studenți sunt puțin pregătiți pentru școala superioară sovietică, și anume că rezultatele lor academice reduc procentul reușitei la nivelul instituției.

Un plus de studenți erau atrași în școlile superioare din RSSM din rândul românilor din RSS Ucraineană. Deși rapoartele contabile privind cheltuielile administrative indică o categorie de cheltuieli destinate expres deplasărilor agenților instituțiilor de învățământ superior în raioanele învecinate ale RSS Ucrainene, iar în rapoartele lor directorii instituțiilor de învățământ superior menționează întotdeauna această sursă de recrutare a studenților[408], numărul studenților români originari din regiunile Basarabiei incluse în RSS Ucraineană nu poate fi stabilit în baza documentelor de care dispunem. Formatul rapoartelor statistice din anii 1944-1946, întocmite anual de instituțiile de învățământ superior pentru Direcția unională de statistică a Comitetului de Stat pentru Planificare, nu presupunea ordonarea studenților după locul de baștină și nici după naționalitate. Doar începând din anul 1957, în tabelul „originea etnică a studentului" vor fi consemnați români, termen cu care erau desemnați studenții din RSS Ucraineană.

Pe lângă studenții care corespundeau rigorilor de admitere cel puțin formal, adică după nivelul de studii, direcțiile instituțiilor superioare moldovenești admiteau derogări voluntare, acceptate tacit de organele de stat și de partid ale RSSM, care trebuiau să raporteze Moscovei îndeplinirea planurilor de admitere. Astfel, în instituțiile de învățământ superior erau înmatriculate persoane care doar declarau că au absolvit școli medii, dar nu au depus în dosarul de admitere originalele atestatelor de absolvire, și, sub pretextul că le-au pierdut sau au fost nimicite în timpul războiului, prezentau certificate eliberate de secțiile raionale sau orășenești de învăământ, care erau întocmite în baza mărturiilor verbale ale acestor persoane și ale rudelor lor. Uneori, însă, direcțiile instituțiilor de învățământ superior admiteau cu bună-știință persoane cu studii medii incomplete, cu nouă clase sau mai puțin, deși aceste persoane trebuiau înscrise, așa cum prevedeau regulamentele sovietice, la cursurile de pregătire deschise pe lângă aproape fiecare școală superioară din RSSM.

[406] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 6, ff. 48 -55.
[407] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, ff. 14-16.
[408] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 2, ff. 9-29.

De obicei, după încheierea admiterii oficiale şi constatarea înmatriculării unui număr de studenţi sub planul de admitere, autorităţile organizau admiteri suplimentare şi, de multe ori, relaxau şi rigorile probelor de concurs. Un caz simptomatic în acest sens este admiterea la Univerisitate în vara anului 1946. Rectorul interimar Ivan Leonov, entuziasmat de reuşita deschiderii Universităţii, spera „să se depună vreo 700-800 de cereri, din care comisia de examinare să poată selecta pe cei mai buni candidaţi”[409], dar admiterea din anul 1946 a dezamăgit aşteptările universitarilor şi ale autorităţilor de partid. Deşi guvernul de la Chişinău a redus până la 250 de studenţi planul de admitere la Universitate[410], către începutul anului de studii au fost înmatriculate doar 105 persoane, dintre care 48 fără susţinerea probelor de concurs[411]. Pentru că situaţia creată periclita inaugurarea Universităţii, autorităţile au decis să organizeze o admitere suplimentară pentru persoanele care au depus dosare, dar au obţinut o medie sub cea de admitere în alte instituţii de învăţământ superior din Uniunea Sovietică. Deja la mijlocul lunii septembrie fuseseră înmatriculaţi 320 de studenţi, cei mai mulţi dintre ei veniseră la Chişinău, pentru că nu au fost admişi la universităţile din Moscova, Tomsk, Gorki (Nijnii Novgorog) şi Stalinsk (Novokuznețk)[412]. Practica înscrierii candidaţilor la studii care nu au dat admiterea în alte universităţi sau alte tipuri de şcoli superioare din URSS a fost perpetuată pentru întreaga perioadă investigată şi credem că era specifică mai ales Universităţii, Institutului Agricol şi Institutului de Medicină din Chişinău şi, într-o măsură mai mică, şcolilor superioare pedagogice. Deşi faptul că la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol mai bine de 1/3 din studenţi erau înmatriculaţi în grupele cu limba rusă de predare, ne determină să credem că şi instituţia tiraspoleană utiliza această metodă de formare a contingentului de studenţi. Persoanele din categoria menţionată erau înmatriculate fără susţinerea probelor de concurs. Înmatricularea candidaţilor neadmişi în instituţiile de învăţământ superior din centrele mari universitare ale Uniunii Sovietice a contribuit şi mai mult la distorsionarea tabloului etnic al contingentelor studenţeşti şi – în termeni de durată istorică, prin încadrarea absolvenţilor alogeni în economia RSSM – la metamorfozarea etnică şi socială a societăţii moldoveneşti.

Deşi unele instituţii de învăţământ superior moldoveneşti raportau, începând cu anul de studii 1946/1947, depăşirea planului de înmatriculare a studenţilor la anul I, crearea, dar mai ales menţinerea, contingentelor de studenţi a fost o dominantă în activitatea administraţiilor şcolilor superioare şi a autorităţilor de stat şi de partid din RSSM. Fenomenul abandonului academic în instituţiile de învăţământ superior moldoveneşti era monitorizat din aproape pe parcursul întregului an de studii, autorităţile de tot felul depunând eforturi considerabile pentru a-l reduce şi a menţine contingentele create. A fost specific pentru primii ani de după război ca o bună parte a studenţilor „adunaţi” cu atâta dificultate la anul I să nu se mai prezinte la facultate.

[409] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 6, f. 54.
[410] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 10, f. 15.
[411] Valeriu Cozma, *Istoria Universităţii de Stat din Moldova. 1946-1996*, Chişinău, 1996, p. 29.
[412] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 6, f. 66.

Astfel, direcția Institutului Pedagogic din Chișinău semnala că 29 de studenți (peste 20%) înscriși la anul I în toamna anul 1944 „nu au mai ajuns la Institut din motive necunoscute”[413]. Alte 57 de persoane (peste 35% dintre studenții de la toți anii de studii) au abandonat facultatea în primul semestru[414] și mai bine de 28% au abandonat pe parcursul anului academic 1944/1945[415]. Situația înregistrată la Institutul Pedagogic era una simptomatică în perioada postbelică și pentru celelalte instituții de învățământ superior din RSSM. În primul an de funcționare a Institutului Agricol din Chișinău după reevacuare și a Institutului Învățătoresc din Bălți (1945/1946) au renunțat la studii 28,4%[416] și, respectiv, 26%[417] din totalul studenților înmatriculați la începutul anului de învățământ.

„Cum poate fi explicat acest abandon colosal?” se întrebau autoritățile, încercând să identifice cauzele renunțării la studiile superioare „în timp ce republica are nevoie de învățători de fizică, matematică și limbă maternă” și de alți specialiști pentru economia națională[418]. În spiritul propagandei sovietice, abandonul era adesea explicat prin „lipsa de seriozitate și activitate în general” a studenților, a personalului științifico-didactic și a direcțiilor instituțiilor de învățământ, specificând că „acolo unde facultatea muncește bine – nici studenții nu abandonează studiile”[419]. Totuși, responsabilii de învățământul superior, conștienți de gravitatea situației social-demografice și economice a RSSM, erau cointeresați să determine adevăratele cauze ale abandonului în scopul reducerii ratei lui.

Autoritățile erau nevoite să recunoască că factorii de natură academică ai abandonului erau secundari și neesențiali, iar raportorii din instituțiile de învățământ superior consemnau chiar din 1945 că „abandonul din cauza nereușitei academice sau din cauza nedorinței de a învăța este un fenomen foarte rar întâlnit”[420]. Directorul Institutului de Medicină confirma faptul că „abandonul academic al studenților Institutului se explică [...] într-o mică măsură prin nereușita academică”[421], iar în rapoartele statistice, expediate anual Direcției unionale de statistică, numărul studenților exmatriculați pentru nereușită academică era mic în comparație cu cel al studenților care au abandonat din alte cauze.

Printre factorii care determinau renunțarea la studii în anii imediați după război, autoritățile au identificat și „reaua-voință” a celor care s-au înscris la studii în instituțiile de învățământ superior în timpul sau imediat după război, numindu-i „elemente extrem de instabile”, ghidate de motive personale și interese meschine. „Cine sunt acești

[413] ANRM, F. 1961, inv. 1 , d. 6, f. 37.
[414] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 1, 3.
[415] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 37.
[416] ANRM. F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 8.
[417] Ruslan Șevcenco, *Restabilirea sistemului de învățământ superior în RSS Moldovenească (1944-1945)*, în: Revista de istorie a Moldovei, 2008, nr. 3, p. 127.
[418] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 89. f. 132.
[419] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 89. f. 132.
[420] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, ff. 13.
[421] ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 22, f. 26.

studenți după originea și poziția socială?" se întreabă directorul Institutului Pedagogic, analizând cauzele abandonului studenților în 1945, și tot el le creiona portretul pe categorii: „1. Tinerii care au absolvit gimnazii și licee în perioada ocupației Basarabiei de către români, care nu sunt obișnuiți cu regimul unei instituții de învățământ superior sovietic și care ne sunt străini nouă din punct de vedere ideologic, fiind otrăviți de agitația antisovietică – iată cine a abandonat studiile. 2. Tinerii care s-au refugiat în 1945 (de fapt, anul 1941, *n.n.*) în adâncul Uniunii Sovietice și care s-au înmatriculat la Institut [...] fără a avea o vocație de învățător, ci pentru că s-au ascuns între pereții institutului pentru a nu fi mobilizați în Armata Roșie și pe frontul de muncă. Ei sunt cei care au abandonat studiile imediat ce institutul a fost reevacuat la Chișinău, în orașul lor natal. 3. Iar pentru o parte a fetelor studente, calitatea de student le-a dat posibilitatea să revină din evacuare acasă în cele mai bune condiții și fără probleme. Ajunse la Chișinău, ele s-au angajat imediat la muncă și au abandonat studiile, unele chiar și de la anul III sau IV"[422].

Cu toate acestea, administratorii instituțiilor de învățământ superior și autoritățile republicane erau nevoiți să accepte în calitate de factori determinanți ai abandonului important al studiilor superioare în perioada postbelică factorii contextuali. Este vorba, în primul rând, de „lipsa mijloacelor materiale pentru asigurarea vieții, care au determinat unii studenți să se transfere la secția cu frecvență redusă și să se angajeze în câmpul muncii în instituții care le oferă salarii decente sau să-și găsească condiții mai bune de trai în orașe unde prețurile la produsele alimentare sunt mai mici etc."[423]. Statisticile prezentate în rapoartele Institutului Pedagogic pentru anul de învățământ 1944/1945 admit o rată de peste 36% a abandonului academic din cauza condițiilor precare de trai și a sărăciei, financiare și materiale, în care trăiau studenții din RSSM, studentul fiind pus în fața unei dileme – să-și continue studiile sau să-și asigure existența. Așa cum s-a văzut mai sus, în Chișinăul distrus de război, autoritățile au repartizat clădiri pentru spații educaționale și cămine, dar, pe lângă faptul că nu puteau asigura locuri de cazare pentru toți studenții, acestea mai erau și nereparate, fără geamuri la ferestre, uneori și fără uși, iar în sezonul rece, din cauza lipsei lemnului de foc, nu se încălzeau. Lipsa unor lucruri indispensabile și lipsa condițiilor de igienă elementară, frigul și bolile îi constrângeau pe studenți să se retragă în chirie, pe la rude (cine le avea în oraș) sau să renunțe la studii și să plece acasa[424]. Directorul Pavlov raporta în toamna lui 1944 că nu poate asigura „nici condiții minime de viață pentru colectivul de studenți. Nu avem încălzire și iluminare, nu exista nici baie și nici spălătorie, nu putem asigura ajutor stabil studenților nevoiași; în cămine este imposibil de locuit din cauza frigului, iar bursa de departe nu poate asigura o viață sătulă studenților"[425].

[422] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 37.
[423] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 3.
[424] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 11.
[425] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 18, f. 27.

Condițiile materiale și de trai ale studenților în primii ani postbelici

Problema situației și a condițiilor de trai ale studenților era una generală pentru întreg sistemul de învățământ superior al URSS. Către 8 septembrie 1944 a fost înființată o comisie a CC al PC(b) din întreaga Uniune, abilitată să elaboreze un plan complex de măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor materiale și de trai ale studenților din instituțiile de învățământ superior. Planul comisiei CC trasa sarcini pentru structurile guvernului sovietic și dispunea organizarea alimentației și aprovizionării studenților cu produse alimentare și mărfuri industriale, organizarea serviciilor medicale pentru studenți și a timpului lor liber, asigurarea instituțiilor de învățământ cu materiale didactice, precum și construcția și repararea blocurilor de studii și a căminelor[426]. În baza acestui plan, Comisariatul Poporului pentru Comerț al URSS a emis un ordin prin care se urmărea reglementarea sistemului de alimentație a studenților: în primul rând, școlile superioare primeau fonduri speciale pentru alimentația studenților, iar cartelele alimentare ale studenților urmau să fie echivalente cu cele ale muncitorilor din ramurile de bază ale industriei[427].

Așa cum era tradițional în sistemul nomenclaturii sovietice, problema condițiilor materiale și de trai ale studenților a devenit prin extindere și preocuparea organelor republicane de partid și de stat, care au cerut, inclusiv organizațiilor obștești, să se implice pentru îmbunătățirea lor. Mai ales că și autoritățile republicane erau interesate să îmbunătățească condițiile materiale și de trai ale studenților instituțiilor de învățământ superior, ori condițiile de după război revendicau o asemenea grijă, în special pentru că sistemul învățământului superior era în devenire și locuitorii RSSM trebuiau convinși și motivați să se înscrie într-o școală străină lor. Documentele emanate de autoritățile de stat și de partid în perioada cuprinsă între anul 1944 și începutul anului 1946 probează un interes mai mare pentru probleme ce țin de cămine și blocuri de studii, de exemplu identificarea clădirilor mai puțin distruse de război în orașele reședințe de instituții de învățământ superior, pentru a le transforma în cămine studențești, distribuirea resurselor logistice pentru reparația căminelor, aprovizionarea lor cu strictul necesar pentru cazarea studenților și crearea condițiilor de trai în cămine etc.[428]. Problema alimentației studenților, deși importantă, rămânea una auxiliară, autoritățile indicând conducătorilor institutelor din Chișinău, Bălți și Tiraspol să deschidă cantine studențești pe lângă instituțiile pe care le administrau, pentru a simplifica alimentarea studenților prin intermediul sistemului de cartele[429].

Periodic, autoritățile guvernamentale și de partid organizau controale ale condițiilor de trai și studiu ale studenților, demonstrând preocupare pentru starea căminelor

[426] М. Р. Круглянский, *Высшая школа СССР в годы Великой Отечественной войны*, Москва, 1970, cc. 132–134.

[427] Л. В. Харинина, А. И. Харинин, *Социальное обеспечение студентов высших учебных заведений в 1945–1953 годах (по архивным материалам Нижнего Поволжья)*, в: Вестник ВолГУ. Серия 7. Философия. Социология и социальные отношения, 2013, № 1 (19), cc. 110-111.

[428] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 27-28. d. 267, ff. 80.

[429] Sistemul de cartele a funcționat în RSSM în perioada cuprinsă între 10 mai 1944 și 14 decembrie 1947.

și a corpurilor de studii. De exemplu, în noiembrie 1944 o comisie a CC al ULCTM a inspectat căminele instituțiilor de învățământ superior din Chișinău, pe care le-au găsit într-o stare semiruinată, fără uși, fără geamuri la ferestre, studenții locuind în condiții foarte proaste și antisanitare, iar mulți dintre ei dormeau pe podeaua rece. Pe deasupra, studenții nu primeau nicio masă caldă în vreo cantină și nici nu au primit cartele pentru produse alimentare și mărfuri de prima necesitate[430]. Biroul CC al ULCTM le-a reproșat organizațiilor comsomoliste orășenești și celei a Institutului Pedagogic Moldovenesc că nu se implică suficient în crearea condițiilor materiale și de trai pentru studenți și le-a ordonat să elaboreze măsuri concrete pentru redresarea situației. Conștienți de faptul că în Chișinăul ruinat și flămând organizațiile comsomoliste sunt departe de a putea soluționa problemele identificate de comisia de control, Biroul CC al ULCTM a dispus secretarilor și activiștilor comsomoliști să organizeze brigăzi de tineri și comsomoliști și să se ocupe de reparația căminelor, de transportarea lemnelor de foc de la depozite la cămine și la blocurile de studii, precum și de „educația politico-ideologică" a studenților.

Spre sfârșitul anului 1944 au fost reparate doar 14 camere din căminul Institutului Pedagogic Moldovenesc, șase rămânând nereparate din cauza lipsei de materiale de construcție (de multe ori, sticlele din ferestrele blocului de studii erau scoase pentru a pune geamuri în cămin) și a muncitorilor și, astfel, nelocuibile. Cei peste 100 de studenți cazați în acea iarnă în camerele reparate au făcut foarte repede pediculoză, ale cărei proporții i-au îngrijorat chiar și pe comuniștii de la Institut, adunarea organizației de partid din 16 decembrie 1944 hotărând să organizeze un consult medical studenților care periclitau sănătatea colegilor, dar și a profesorilor[431]. Densitatea studenților în camerele de cămin era foarte mare, în locul celor 180 de studenți câți puteau fi cazați după norme, în cămin locuiau 302 persoane[432]. Condițiile de trai erau mai mult decât proaste: lipseau paturile de dormit și studenții erau nevoiți să doarmă câte doi-trei într-un pat, iar saltelele și lenjeria de pat nu erau suficiente nici măcar pentru paturile pe care le aveau și chiar dacă izbucnirea epidemiei de pediculoză a obligat direcția să dispună să se deschidă în căminul cu pricina o camera de baie și o spălătorie, acestia nu au fost utilate cu chiuvete și nici cu găleți, iar studenții nu aveau permisiunea de a folosi baia publică din oraș. Pe lângă faptul că studenții locuiau într-un cămin insalubru și lipsit de condiții elementare, aceștia nu aveau haine și îmbrăcăminte de iarnă, iar cele pe care le aveau nu aveau unde să le repare, pentru că Institutul tergiversa deschiderea atelierului de reparație a încălțămintei și a hainelor, ba că nu găseau un cizmar, ba că nu aveau materiale pentru reparația pantofilor. Directorul a fost găsit vinovat de către o comisie de partid care a inspectat instituția în iarna 1944-1945 inclusiv de faptul că nici căminul și nici sălile de clasă nu se încălzesc, iar studenții, cu puține haine și în lipsa căldurii, se îmbolnăvesc și zilnic 10-15% dintre ei sunt absenți de la ore pe motiv

[430] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 190-190 verso.
[431] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 1, f. 10.
[432] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 56.

de boală[433]. Toate aceste condiții de viață au stimulat indisciplina studenților, dar și comportamente asociale și manifestări numite de comuniști „antisovietice". Căutând să-și asigure un minim de existență, studenții se angajau la muncă și lipseau zile și chiar săptămâni de la ore sau nu erau pregătiți de ore, alții adormeau cu capul pe bancă. Când au înțeles că mustrările pe care le dădeau studenților șefii lor comsomoliști și de partid nu sunt eficiente, Consiliul științific al Institutului Pedagogic a aprobat reguli de comportament, amenințând studenții nedisciplinați că vor fi exmatriculați. Organizația de partid a Institutului raporta că studenții fumează în camerele de cămin, pe holurile Institutului și chiar în sălile de clasă, că consumă alcool în exces, dar și că discută despre defectele și dezavantajele școlilor sovietice, lăudând sistemul de educație românesc[434]. Autoritățile au depus eforturi considerabile pentru extirparea comportamentelor „nedemne de studenții sovietici", încercând să-i convingă de avantajele școlii sovietice prin încercarea de a contribui la îmbunătățirea condițiilor materiale și de trai ale studenților. În februarie 1945, guvernul republican dispune Comisariatului Poporului pentru Comerț să deschidă câte un magazin „cu regim închis" pentru studenții institutelor Agricol și Pedagogic din Chișinău și să le asigure cu haine, încălțăminte și lenjerie „din fondurile republicii", iar pentru studenții foarte săraci să se aloce, în luna martie 1945, „40 de perechi de pantofi bărbătești, 50 de perechi de pantofi pentru femei, 80 de rochii pentru femei, țesături de bumbac în sumă de 2 500 de ruble". Concomitent, Cooperația de Consum a RSSM era obligată să deschidă ateliere de reparație a îmbrăcămintei și a încălțămintei studenților și să le aprovizioneze cu instrumentele și materialele necesare, precum și să găsească meșteri pentru aceste ateliere[435].

Pe de altă parte, studenții Institutului Agricol din Chișinău beneficiau de condiții mai bune decât cei ai Institutului Pedagogic. Ei au fost cazați în căminele din str. Frunze, nr. 104, care, pe lângă faptul că nu erau avariate, erau și mai bine utilate. Însă și căminele Institutului Agricol erau supraaglomerate, în loc de 388 de persoane conform normei, locuiau 479 de persoane. Studenții se înghesuiau câte 30-40 într-o odaie și pe cele 65 de paturi și saltele dormeau câte 2-3 persoane, alții dormeau pe podea[436], fără saltele și lenjerie de pat, deși în cămin era foarte frig, iar focul nu se făcea în fiecare zi din lipsă de lemne. Doar că în acest caz nu era vorba despre lipsa inventarului sau a lemnelor de foc, ci despre faptul că bunurile destinate studenților erau sustrase de către administratorii căminului și de alți funcționari ai Institutului, fapt consemnat de adunarea de partid a comuniștilor de la Institutul Agricol[437]. Pentru a opri „hoția și tâlhăria", directorul a propus să se instituie gărzi de noapte, alcătuite din 5-6 studenți și cadre didactice, iar studenților să li se citească de mai multe ori Hotărârea CC „Cu privire la răspunderea persoanelor implicate în furtul din proprietatea sovietică". Nu cunoaștem dacă au fost create aceste gărzi sau dacă ele au fost eficiente, dar documentele menți-

[433] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 19.
[434] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 1, f. 12.
[435] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, ff. 1-2.
[436] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 56.
[437] AOSPRM, F. 486. inv. 182, d. 1, f. 4.

onează şi pentru anii următori cazuri de furt din bunul public. Delapidările au luat proporţii în primăvara lui 1945 şi nici demiterea preşedintelui sindicatelor Institutului Agricol, pentru că „nu a luptat cu cei care jefuesc proprietatea socialistă şi, în unele cazuri, el însuşi şi-a însuşit bunuri care nu-i aparţineau”[438], nu a pus capăt fenomenului.

Deşi, spre deosebire de Institutul Pedagogic, directorul Nikiforov susţinea că blocul de studii, căminul studenţesc şi clădirea cantinei au fost reparate către începutul anului de învăţământ[439], în ianuarie 1945 o bună parte a studenţilor Institutului Agricol nu frecventau orele, din cauza „lipsei condiţiilor de trai minimal-normale pentru studenţii care locuiesc în cămin” şi a condiţiilor pentru studii, cum ar fi întreruperea curentului electric, neamenajarea vreunei săli de lectură, inactivitatea bibliotecii etc.[440]. În noiembrie 1945 adunarea de partid a Institutului Agricol din nou a pus în discuţie condiţiile de trai ale studenţilor, consemnând faptul că se vorbeşte de mai bine de un an despre utilarea unei băi şi a unei spălătorii în cămin, dar utilităţile rămâneau doar intenţii. Studenţii comunişti înştiinţau adunarea de partid şi direcţia că, pentru a face baie (în baia publică a oraşului), ei trebuie să lipsească de la ore, pentru că cozile sunt atât de lungi, încât ei pierd câte o zi întreagă ca să poată face baie[441]. Studenţii de la Institutul Agricol propuneau direcţiei să se înţeleagă cu administratorii băii orăşeneşti să le rezerve lor o zi în săptămână, aşa cum făcuse direcţia Institutului de Medicină.

Căminul Institutului de Medicină era la fel de aglomerat ca cele ale celorlalte instituţii de învăţământ superior, camerele nu erau utilate cu mobilier suficient, astfel încât studenţii erau nevoiţi să înveţe stând pe paturile de dormit, însă direcţia şi intendentul căminului erau convinşi „că condiţiile de trai în căminul studenţesc sunt satisfăcătoare”[442].

Studenţii Universităţii au fost cazaţi în toamna lui 1946 într-un cămin reparat de pe str. Haralampievskaia, nr. 19 (azi, str. Alexandru cel Bun), dar au fost cazaţi doar băieţii. Aproape 100 de fete au rămas să locuiască în sălile de clasă ale blocului de studii, ocupând o sală de sport şi încă două camere[443].

Căminul Conservatorului din Chişinău avea o capacitate de 150 de locuri de cazare – de două ori mai mare decât numărul de studenţi înmatriculaţi în anul academic 1944/1945, doar că edificiul nu era prevăzut cu instalaţii sanitare şi spălătoare, iar în încăperi lipseau cele mai elementare lucruri: paturi, saltele, lenjerie de pat şi altele[444].

Astfel, toate instituţiile de învăţământ superior din RSSM dispuneau de cămine pentru studenţi, unele mai bine, altele mai puţin reparate, însă aproape toate aveau acelaşi grad „de confort”: în cămine lipseau cele mai elementare utilităţi – baie, spălător, sală de lectură etc. Chiar şi în căminul Institutului de Medicină cei 450 de studenţi cazaţi trebuiau să doarmă câte doi într-un pat din lipsă de paturi. Odăile de cămin nu

438 AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, f. 19.
439 AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 8-9.
440 AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 14-16.
441 AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 56-56 verso.
442 AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 20-21.
443 AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, ff. 56-57.
444 AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.

erau înzestrate cu noptiere, cuiere, etajere etc., motiv pentru care mâncarea, lenjeria, cărțile și alte lucruri erau păstrate pe paturi sau depozitate sub saltele și paturi. Mese și scaune erau foarte puține, astfel că studenții erau obligați să învețe fie pe paturi, fie pe pervazuri. Iluminatul electric era o altă problemă – deseori aveau loc întreruperi de curent, fie intensitatea luminii era atât de slabă, încât studenții nu puteau să-și facă temele, deși mulți dintre ei lucrau și erau nevoiți să învețe noaptea. Ca urmare a supraaglomerării și a condițiilor insalubre din cămine, a lipsei băii și a spălătoriei, a apei calde și a săpunului de rufe, în mai multe cămine s-au înregistrat cazuri de pediculoză. Condițiile materiale și de trai dificile au determinat creșterea abandonului studiilor. În primele trei luni ale anului de învățământ 1946/1947 au abandonat studiile 91 de studenți de la Institutul Agricol, 47 de studenți ai Institutului Pedagogic și 25 de persoane de la Universitate[445].

Studenții instituțiilor de învățământ superior moldovenești în anii foametei

Organizarea alimentației studenților era o altă grijă a autorităților, doar că până în primăvara anului 1946 această problemă era ușor auxiliară, autoritățile indicând conducătorilor institutelor din Chișinău, Bălți și Tiraspol să deschidă cantine studențești pe lângă instituțiile pe care le administrau, pentru a simplifica alimentarea studenților prin intermediul sistemului de cartele, iar acolo unde nu se puteau organiza cantine studențești, aceștia trebuiau repartizați să se alimenteze la cantinele altor instituții de stat; să deschidă chioșcuri de pâine, magazine de produse alimentare etc. În februarie 1945, guvernul republican dispune Comisariatului Poporului pentru Comerț să asigure cantinele studențești cu produse alimentare în măsura în care studenții să primească câte două mese calde pe zi, iar executivul orașului Chișinău era obligat să furnizeze lemne de foc pentru cantine, astfel ca acestea să funcționeze fără întrerupere[446].

Deciziile guvernului moldovenesc nu se realizau atât de repede, pe cât își doreau funcționarii proaspăt veniți la Chișinău, dar și controlul nu era atât de riguros, ca cel al condițiilor de trai în cămine, al condițiilor de studii și al educației politico-ideologice. Comisariatele poporului sau alte organisme de stat obligate să deschidă cantine și să asigure alimentarea studenților cu câte două mese calde pe zi pasau responsabilitatea de la unul la altul, iar studenții rămâneau deseori flămânzi. Unii studenți primeau produse alimentare pe cartele după normele muncitorilor din tipografii (mult mai mici decât prevedea hotărârea guvernului sovietic), iar cantitățile de produse cu care erau aprovizionate cantinele studențești de abia ajungeau pentru o singură masă pe zi, și nu pentru toți studenții. Astfel, Institutul Pedagogic din Chișinău începu procesul didactic la 5 decembrie 1944, dar cantina studențească nu fusese deschisă, așa cum dicta hotărârea de guvern. Mai mult decât atât, aceasta nici nu putea fi deschisă până la 1

[445] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 57.
[446] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, ff. 1-2.

ianuarie 1945, pentru că spațiile în care urma să fie organizată erau ocupate de cantina în care se alimentau bonzii de la CC al PC(b)M. Studenții nu puteau primi alimente nici pe cartelele alimentare, pentru că chioșcul de pâine, deschis în incinta Institutului, nu era aprovizionat cu o cantitate de pâine suficientă pentru toți[447]. După deschiderea cantinei, studenții rămâneau flămânzi din cauza organizării defectuoase a procesului didactic (administrația nu a prevăzut între lecții o pauză pentru prânz, astfel că studenții făceau câte opt lecții la rând fără prânz) și pentru că instituția nu dispunea de rezerve de produse alimentare[448].

Izvoarele sunt foarte zgârcite în informații despre unde și cum se alimentau studenții Conservatorului din Chișinău, iar cele câteva informații despre această instituție sunt contradictorii. Iacob Cutcovețchi, șeful Direcției arte a SCP al RSSM, raportează secretarului CC al PC(b)M, Stepan Țaranov, la 13 noiembrie 1944 că Trustul Cantinelor, Restaurantelor și Cafenelelor din or. Chișinău a organizat la Conseravtorul de Stat o cantină, al cărei utilaj permite pregătirea unui fel de bucate pentru 250 de persoane. Direcția de comerț a Comitetului executiv al orașului a utilat cantina cu mobilier și cu tacâmuri pentru 50 de persoane și o asigură cu produse alimentare. Doar că toți beneficiarii cantinei sunt alimentați cu aceleași bucate și în aceeași cantitate, fără a ține cont de categoria cartelei[449]. Un alt document, elaborat de inspectorii CC, dimpotrivă indica asupra lipsei unei cantine studențești la Conservatorul de Stat, fără a specifica cum și unde se alimentau studenții acestei instituții[450].

La sosirea Institutului de Medicină la Chișinău, guvernul moldovenesc dispunea Comisariatul Poporului pentru Comerț să elibereze studenților acestei instituții bonuri gratuite de masă pentru perioada 21 octombrie-1 noiembrie 1945[451]

Situația cea mai avantajoasă, conform informațiilor nomenclaturiștior de partid, o aveau studenții de la Institutul Agricol din Chișinău instituția cu doar 9 studenți „moldoveni" din cei 345 care urmau studiile în anul 1944/1945 și 25 în contingentul de 433 de studenți în anul 1945/1946). Studenții acestei instituții, pe lângă faptul că aveau o cantină reparată (interior văruit și sticlele puse în geamuri), asigurată cu utilajele și tacâmurile necesare, mai avea și rezerve de legume și cartofi pentru iarnă. Institutul Agricol asigura alimentația studenților cu 3 mese pe zi: prânzul – pe cartela alimentară, iar dejunul și cina din contul produselor obținute în gospodăria auxiliară și pe loturile experimentale[452]. de asemenea, pentru evitarea sustragerii produselor alimentare destinate pregătirii bucatelor pentru studenți, administrația Institutului a dispus să se creeze o „comisie responsabilă de cantină", care să monitorizeze calitatea bucatelor și respectarea normelor de produse alimentare eliberate studenților[453].

---

[447] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 19.
[448] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 60.
[449] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.
[450] AOSPRM.F. 51, inv. 3, d. 267, f. 110.
[451] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 16, f. 108.
[452] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 111.
[453] AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, f. 9.

La fel era și în cazul Institutului de Medicină din Chișinău (instituție cu 47 de „moldoveni" în contingentul de 996 studenți în anul 1945/1946[454]), studenții cărui erau asigurați cu câte trei mese calde pe zi într-o cantină reparată și înzestrată cu utilajele, tacâmurile și mobilele necesare. Doar că averile cantinei, scaunele și mesele mai ales, erau sustrase din incintă, iar o bună parte din alimente erau însușite de către angajații de la cantină. Direcția Institutului de Medicină raporta în primăvara anului 1946 mai multe cazuri de a obține alimente și pâine albă pe cartele contrafăcute, de sustragere a alimentelor din cantina, din chioscul de pâine și magazinul alimentar și de înșelare la cântar[455], dar acestea erau fenomene specifice întregii societății postbelice.

Probabil că în anul de studii 1944/1945, autoritățile încă nu se arătau îngrijorate de alimentația studenților. În primul rând, studenții primeau o bursă lunară de 125-175 de ruble pe lună[456] și, chiar dacă prețul unui prânz era diferit în funcție de cantină, costând de la 2-2,5 ruble[457] până la 5-6 ruble[458], ei puteau conta și pe ajutorul părinților și rudelor, pe mesele pe care le asigura instituția de învățământ din produsele obținute în gospodăriile auxiliare (fiecare instituție avea în gestiune câte o asemenea gospodărie pentru suplinirea produselor alimentare pentru studenți și cadrele didactice), fermele și pe loturile didactice și experimentale sau își suplimentau veniturile angajându-se la lucru, îmbinând munca cu studiile.

În primăvara anului 1946 problema alimentației studenților a devenit de interes deosebit, chiar dacă studenții constituiau mai puțin de o,10% din populația RSSM, în schimb ei erau văzuți de regim ca viitori „specialiști sovietici", care, după ce vor fi asimilat teoria marxist-leninistă, „să poată să joace un rol important și responsabil în lupta poporului nostru pentru construcția societății comuniste"[459].

Odată cu intensificarea foametei din 1946-1947 și odată ce deficitul de produse alimentare a atins cote alarmante, autoritățile republicane au întețit controlul asupra executării hotărârilor cu privire la îmbunătățirea condițiilor materiale și de trai ale studenților și au adoptat măsuri pentru asigurarea alimentației studenților. Sovietul de Miniștri (SM) al RSSM dispune, în hotărârea cu privire la aprobarea fondurilor de piață de făină, crupe și paste făinoase pentru septembrie 1946, că studenții vor primi zilnic pe cartelele alimentare o cantitate de 500 g de pâine, ei fiind incluși în aceeași categorie cu învățătorii, medicii, agronomii, mecanicii, conducătorii de șantiere, inginerii, „inclusiv cei din raioanele din stânga Nistrului"[460]. De asemenea, invocând „situația foarte dificilă care s-a creat în republică în urma secetei și a recoltei proaste", autorită-

[454] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 2, f. 24.
[455] AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 20-21.
[456] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 53. Pentru comparație, salariul unui muncitor feroviar din URSS, în 1944, era de 518 ruble, al unui doctor – 363 de ruble, al unui inginer – 1209 ruble, a se vedea https://www.russian-money.ru
[457] AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.
[458] ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 52. ff. 88.
[459] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 4, f. 41.
[460] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, ff. 127-128.

țile republicane au solicitat SM al URSS să scutească elevii și studenții instituțiilor de învățământ din RSSM de plata taxei de studii pentru anul de învățământ 1946/1947[461].

Până în toamna lui 1946 autoritățile de stat și de partid urmăreau doar „să țină sub control" procesul de organizare a cantinelor studențești și a alimentației studenților prin materializarea cartelelor alimentare, însă primele luni ale anului de învățământ 1946/1947 au indicat asupra pericolului compromiterii procesului de fondare a învățământului superior moldovenesc. În această situație, guvernul de la Chișinău a adoptat două hotărâri, *Cu privire la susținerea institutelor pedagogic și învățătorești* din 3 octombrie 1946[462] și *Cu privire la măsurile de îmbunătățire a condițiilor materiale și de trai ale studenților instituțiilor de învățământ* din 30 decembrie 1946[463], care au vizat direct condițiile de trai și alimentația studenților. Guvernul republican obliga ministerele responsabile – Ministerul Comerțului, Ministerul Industriei Cărnii și Laptelui și Ministerul Industriei Alimentare – să organizeze alimentarea studenților cu două mese pe zi în cantinele acestor instituții. Mai mult decât atât, autoritățile ministeriale au primit sarcina să asigure aprovizionarea la timpa cantinelor studențești cu produse alimentare de calitate – o parte importate din RSS Ucraineană și altă parte din rezervele republicane. Instituțiile de învățământ trebuiau să contribuie la aprovizionarea cantinelor studențești cu produsele alimentare pe care le obțineau din gospodăriile lor auxiliare, pe care le dețineau în mod obligatoriu.

O comisie a CC al PC(b)M constată în toamna anului 1946 că doar studenții Institutului Agricol și ai Institutului de Medicină sunt hrăniți de trei ori pe zi cu mese calde, în timp ce studenții celorlalte instituții de învățământ superior mănâncă o dată pe zi. În ziua în care inspectorii de la partid au vizitat Institutul Pedagogic din Chișinău (26 noiembrie 1946), ei au descoperit că singura masă a studenților, prânzul, era alcătuită din porții foarte mici, care conțineau fiecare câte 23 g de carne, 111 g de cartofi congelați și 40 g de linte. Iar cele 17 g de ulei vegetal, pe care trebuia să le conțină o porție de mâncare, nu au fost folosite la gătit. Comisia a constatat o situație similară la cantinele institutelor învățătorești. Aceste lipsuri îi determină pe studenți să renunțe la prânzurile pe care le oferă cantinele și să se alimenteze cu hrană uscată. Astfel, în luna octombrie, dintre cei 454 de studenți ai Institutului Pedagogic, luau prânzul la cantina studențească 320 de persoane, iar în noiembrie doar 160 de studenți[464]. Inspectorii menționau că, deși studenților de la Institutul Agricol li se oferă câte trei mese calde pe zi, conținutul de calorii al alimentelor este scăzut, iar costul meselor este prea mare, ajungând până la 10 ruble pe zi. Din cauza lipsei de bani, mulți studenți mănâncă o singură dată la cantină, pentru că, dacă ar lua masa de trei ori pe zi, ar avea nevoie de cel puțin 300 de ruble pe lună. Din discuțiile pe care le-au avut membrii comisiei cu studenții, ultimii s-au plâns că bursa nu le acoperă costul alimentelor și alte cheltuieli absolut necesare.

---

[461] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, ff. 147. Solicitarea va rămâne mult timp fără răspuns, iar studenții instituțiilor de învățământ superior din RSSM vor fi scutiți de taxa de studii abia în anul 1949.

[462] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, ff. 197-199.

[463] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 33, ff. 198-202.

[464] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 54.

Astfel, studenții de la anul I al Institutului de Medicină primesc o bursă de 220 de ruble, în timp ce cheltuielile minime ale unui student într-o lună se ridică la 392 de ruble. Studenții din anul III ar avea nevoie de circa 398 de ruble, pe când bursa lor este de 265 de ruble. Studenții din anul V, cu o bursă de 265 ruble, au cheltuieli de 401 ruble. În medie, decalajul dintre bursă și cheltuielile efective ajunge la 172 de ruble în anul I, la 133 de ruble în anul III și la 136 de ruble în anul V[465]. În aceeași situație sunt studenții de la Institutul Agricol, fapt care îi determină să caute diverse modalități de a obține resurse suplimentare. Mulți dintre ei primesc în mod regulat bani sau produse alimentare de la rude și prieteni, iar unii dintre ei, în lipsa unui asemenea ajutor, sunt obligați să vândă diverse lucruri de pe piață. Există cazuri în care unii studenți ai Institutului Agricol, în căutare de bani, se angajează în speculații, cumpără alimente în magazine comerciale și le vând la prețuri de piață[466].

Situația economică complicată de după război condiționa o aprovizionare dificilă și proastă a cantinelor studențești, iar produsele alimentare uneori nici nu ajungeau la destinație. Informațiile lapidare asupra condițiilor de trai și materiale ale studenților, prezentate de autoritățile instituțiilor de învățământ superior în rapoartele anuale de activitate, ne fac să concluzionăm că și puținele produse alimentare livrate cantinelor studențești prin fondurile speciale erau de calitate joasă sau erau înlocuite cu substituente. De exemplu, în loc de pâine, se livrau biscuiți, covrigi, făină, zahărul era înlocuit cu produse de patiserie, dulcețuri etc., iar legumele și fructele proaspete erau înlocuite cu conserve, murături sau fructe uscate[467].

Până în toamna anului 1946 autoritățile republicane treceau sub tăcere sesizările subtile și moderate ale directorilor instituțiilor de învățământ despre proasta organizare și calitatea mai mult decât modestă a alimentației studenților în cantinele studențești. Însă caracterul agresiv al înfometării din vara și toamna anului 1946 a influențat în mod negativ admiterea în instituțiile de învățământ superior și a făcut să crească rata abandonului academic al studenților, mai ales al celor din anul I, fapt care periclita consolidarea sistemului de învățământ superior. Pentru că, după restabilirea puterii sovietice în Basarabia, prioritară pentru autorități era pregătirea cadrelor didactice pentru învățământul general, citățm un fragment dintr-un raport prezentat Ministerului Învățământului de Institutul Învățătoresc din Tiraspol, care exprimă gravitatea problemei: „În conformitate cu planul Ministerului Învățământului al RSSM, institutul trebuia să admită în anul I 175 de persoane. Au fost înmatriculate 172 de persoane, inclusiv 96 care au terminat cursurile de pregătire și 86 de persoane prin admitere liberă. […] Însă, către începutul anului de învățământ, 5 persoane înmatriculate la anul I nu s-au prezentat la institut și încă 8 dintre cele înmatriculate la anul II. De fapt, am început anul de învățământ cu 167 de studenți la anul I și 102 la anul II. […] Am încheiat anul de învățământ cu 129 de studenți la anul I și 95 la anul II. Pe parcursul anului de învățământ [1946/1947, *n.n.*] au abandonat studiile 52 de persoane: 43 de la anul I și 7 de la anul

[465] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, f. 55.
[466] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, ff. 55-56.
[467] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 13 , f. 4, 5.

II. Cauzele abandonului: 13 persoane s-au transferat în alte instituţii de învăţământ, 8 au fost exmatriculate pentru nereuşită academică, 2 persoane au invocat motive de sănătate, 8 din cauza situaţiei familiale şi 21 de persoane au abandonat arbitrar"[468]. În aşa mod, 28% dintre cei 282 de studenţi care îşi făceau studiile la Institutul din Tiraspol au abandonat pe parcursul anului de învăţământ 1946/1947. Autorii raportului au declarat mai multe cauze ale abandonului, punând accentul pe motivele generale şi perene ale mişcării contingentelor de studenţi, cum ar fi transferul în alte instituţii de învăţământ, nereuşita academică şi altele. Sunt clare raţiunile conducerii acestor instituţii: pe de o parte, şcoala sovietică trebuia să demonstreze „superioritatea sistemului socialist asupra celui capitalist" şi toţi trebuiau să raporteze doar succese în procesul de construire a societăţii socialiste în RSSM, pe de alta, raportorii trebuiau să rămână loiali, vigilenţi şi adaptabili, uneori până la cinism, pentru a-şi păstra funcţiile şi posturile şi a rămâne în casta celor privilegiaţi.

Totuşi, problema abandonului academic trebuia soluţionată şi, în primul rând, trebuiau identificate cauzele reale ale fenomenului. Astfel, printre altele şi în compartimente care de multe ori nu se referă la studenţi, autorităţile Institutului din Tiraspol vor consemna subtil faptul că cei mai mulţi studenţi care au abandonat studiile în anul respectiv sunt „de pe malul drept al Nistrului /Basarabia/" şi că, pe lângă faptul că sunt slab pregătiţi pentru studiile superioare, „dificultăţile cu caracter material şi condiţiile de trai" i-au determinat să abandoneze studiile la Institut[469]. Situaţia era similară la instituţiile de învăţământ superior din Chişinău şi Bălţi. Directorul Institutului Pedagogic din Chişinău menţiona faptul că „în ce priveşte admiterea studenţilor la anul I, toate facultăţile s-au ciocnit de dificultăţi considerabile în anul 1946/1947, greutăţi care nu au putut fi depăşite. Cu mare dificultate am îndeplinit planul de admitere, dar nu am putut păstra contingentele de studenţi până la sfârşitul anului de învăţământ": 30 de studenţi dintre cei 131 care îşi făceau studiile la anul I au abandonat studiile pe parcursul anului (au fost înmatriculaţi la studii 150 de studenţi, dar 19 studenţi nu s-au prezentat la institut la începutul anului). Autorul documentului indica că 1/3 dintre studenţi au abandonat din cauza lipsei de mijloace, circa 10% din cauza stării de sănătate sau a decesului şi mai bine de 10% din cauza că s-au angajat la un loc de muncă pentru a-şi asigura existenţa[470]. De asemenea, conducerea Institutului Pedagogic considera că o mare parte a studenţilor au abandonat studiile din cauza „nivelului slab de pregătire în liceele româneşti" şi pentru că „nu sunt asiguraţi din punct de vedere material, iar părinţii şi rudele nu au posibilitatea să-i ajute" etc. O rată mare a abandonului academic (circa 28%) se înregistra şi la Institutul Agricol[471].

Sesizările atente, confuze şi, de cele mai dese ori, conjuncturiste ale autorităţilor instituţionale sunt completate de mărturiile unor persoane care şi-au făcut studiile superioare în perioada respectivă. Profesorul Ion Osadcenco, student în perioada postbe-

[468] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 13 , f. 6.
[469] ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 13, f. 6.
[470] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, ff. 11-12.
[471] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 8.

lică, mărturisea în 1989 că din cei opt studenți din Cahul, trei băieți și cinci fete, veniți în anul 1946 să facă filologie la Universitate, și-au continuat studiile doar băieții, iar „fetele au făcut studii doar până în noiembrie, apoi au abandonat universitatea și s-au întors acasă, pentru că foametea cosea la stânga și la dreapta locuitorii capitalei”[472].

În așa mod, fenomenele care, în toamna anului 1946, periclitau însăși existența școlii superioare moldovenești au determinat autoritățile de stat să aprobe decizii mai convingătoare cu privire la aprovizionarea cantinelor și alimentația studenților. Sovietul de Miniștri al RSSM indica, în hotărârea sus-numită, asupra obligativității materializării complete a fondurilor destinate procurării produselor alimentare pentru studenți. Pentru verificarea îndeplinirii indicațiilor, Guvernul dispunea Ministerului Comerțului al RSSM „să instituie și să organizeze controlul zilnic asupra selectării produselor alocate, asupra calității hranei studenților, asortimentului de bucate pregătite și stării igienico-sanitare a cantinelor”[473].

Conform dispozițiilor guvernamentale, cantinele studențești trebuiau aprovizionate cu legume, dar sortimentul se reducea la varză și cartofi. Fructele proaspete nu erau prevăzute în alimentația studenților, iar fructele uscate, cu care trebuiau aprovizionate cantinele, fie nu ajungeau în alimentația studenților, fie erau folosite pentru prepararea compotului. Fondurile destinate cantinelor studențești nu prevedeau procurarea produselor care ar fi asigurat studenților necesarul de proteine (carne, pește, lactate, ouă etc.). Totuși, Sovietul de Miniștri al RSSM a dat dispoziție Ministerului Industriei Cărnii și Laptelui să aloce cantinelor studențești cartilaje și oase[474] din fonduri pe care autoritatea trebuia să le identifice. Această „varietate” de produse alimentare cu care Sovietul de Miniștri intenționa să hrănească tinerii studenți, precum și calitatea lor calorică dezvăluie caracterul și intențiile reale ale politicii alimentare a regimului față de studenții din RSSM în timpul foametei. Pe lângă faptul că hrana studenților nu era nici diversificată, nici calitativă și calorică, reținem din document că cantitățile de produse prevăzute de autoritatea guvernamentală erau insuficiente pentru asigurarea alimentației puținilor studenți din instituțiile de învățământ superior.

Conștient că alimentația pe bază de cartele alimentare nu era suficientă pentru subzistența studenților, Guvernul a dispus ca în toate instituțiile de învățământ superior să fie deschise magazine, care să vândă studenților la așa-numitele prețuri comerciale[475] ceai, cafea, gustări calde și reci, pateuri cu carne și tartine.

O altă sursă de aprovizionare a cantinelor studențești cu produse alimentare erau gospodăriile auxiliare pe care erau obligate să le întrețină toate instituțiile de învățământ superior din RSSM. Institutului Agricol din Chișinău i s-a distribuit o gospodărie auxiliară din momentul restabilirii lui în orașul Soroca. Prin Hotărârea SCP al RSSM

[472] *Илие Лупан, op. cit.,* p. 73.
[473] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 33, ff. 198.
[474] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 33, ff. 198.
[475] SCP al URSS a permis în 1941, paralel cu vânzarea pâinii pe cartele, comercializarea painii la prețuri mai ridicate fără cartele (pâine comercială). Numărul de magazine comerciale, care funcționau numai în orașe, era limitat de stat. Aceste magazine vindeau și alte mărfuri și produse.

și a CC al PC(b)M din 27 iulie 1944, Institutul a primit câteva gospodării auxiliare în județul Soroca (Vasilcău-Trifăuți, gospodăria nr. 1 a Tehnicumului Agricol din Soroca), cu tot inventarul mobil și imobil, construcțiile auxiliare, depozitele, utilajele și producția agricolă care era depozitată la moment. În octombrie 1945, Institutului i-au fost repartizate „vile" (proprietăți) din apropierea Chișinăului (Ioncu, Romanov, Reghekampf, Șataev, Birman, Chiropalo), gospodăria agricolă a fostei Școli Eparhiale de Fete și terenuri din zona Buiucanilor[476]. Pentru prelucrarea pământurilor institutul a primit tehnică agricolă (tractoare, camioane, combaine). I-au fost repartizate și „100 de știubeie din prisăcile fără stăpân" din Zgurița[477]. Astfel, Institutul Agricol dispunea de terenuri arabile, vii, livezi, ferme, pe care le utiliza în scopuri didactice și științifice, iar produsele alimentare obținute erau folosite pentru alimentația studenților, a profesorilor și a personalului auxiliar[478].

Și Institutul Pedagogic din Chișinău deținea o gospodărie auxiliară complexă cu 16 ha de livadă, 8 ha de vie, 14 ha de teren arabil, 2 ha de grădină, care erau prelucrate și întreținute de studenți și muncitori sezonieri[479]. Pentru a asigura venituri din aceste terenuri agricole, au fost repartizate „camioane, două căruțe și două sănii și o pereche de cai de tracțiune. […] În anul trecut (an secetos) gospodăria auxiliară a dat un venit de 15.000 ruble. […] toată roada din această gospodărie auxiliară este folosită pentru îmbunătățirea alimentației cadrelor didactico-științifice și a studenților institutului"[480].

Alte instituții de învățământ superior însă nu aveau gospodării auxiliare: Universității, de exemplu, i-a fost repartizată o gospodărie auxiliară în noiembrie 1946, dar aceasta a fost transmisă peste puțin timp Direcției căilor ferate Chișinău[481]. În cazul Institutului Învățătoresc din Tiraspol, autoritățile orășenești au tergiversat alocarea unei gospodării auxiliare în toată perioada examinată, instituția fiind lipsită de o sursă de aprovizionare a cantinelor studențești[482]. Nici Institutul Învățătoresc din Bălți nu deținea vreo gospodărie auxiliară, dar directorul instituției susținea în anul 1949 că „nici nu este nevoie de una [...] pentru că studenții se alimentează la cantina Direcției orășenești de comerț"[483]. Conservatorul de Stat nu dispunea nici de o cantină studențească, nici de o gospodărie auxiliară, de unde și-ar fi putut asigura studenții cu produse alimentare[484].

În așa mod, Guvernul încerca să organizeze alimentația studenților în cantinele studențești prin intermediul sistemului de cartele din mai multe surse: din contul fondurilor alocate anual instituțiilor pentru alimentația studenților, din produsele alimentare pe care le obțineau instituțiile de învățământ din gospodăriile auxiliare pe care le dețineau și din „alte fonduri", pe care trebuiau să le identifice instituțiile și asociațiile

476 ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, ff. 304.
477 AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 9-p. I, ff. 126.
478 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 80 vs.
479 ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, f. 4.
480 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 69.
481 AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 55.
482 ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 35, f. 41.
483 ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 52, ff. 88.
484 ANRM, F. 3050, inv. 1, d. 9, 35.

responsabilizate de Sovietul de Miniștri cu aprovizionarea cantinelor studențești. S-ar părea că cumulul de surse de asigurare a alimentației studenților prin cartele în cantine, completat de ale posibilități de a se alimenta în magazinele comerciale sau la piața orășenească, așa cum indică documentele oficiale, trebuiau să le asigure studenților o alimentație suficientă, cel puțin.

În primul rând, doar câteva instituții au deschis cantine studențești, așa cum prevedeau deciziile autorităților de stat și de partid. Din motive clar obiective, dispozițiile și directivele autorităților nu puteau fi executate atât de simplu. În acest sens, rectorul Universității susținea într-un demers: „Nu pot spune că guvernul și CC al PC(b)M nu se interesează de problemele Universității. […] dar, cu părere de rău, acest interes se materializează doar în numărul deciziilor adoptate. […] care sunt multe, dar, cu regret, nimeni nu se preocupă și de realizarea lor”[485]. În așa mod, autoritățile universitare nu au putut deschide o cantină din lipsă de spațiu și studenții Universității luau prânzul la cantina Ministerului de Interne[486]. Studenții Universității erau asigurați doar cu o masă pe zi din cauza insuficienței de produse alimentare. În nota informativă din 28 februarie 1947, rectorul raporta CC al PC(b)M despre nivelul de îndeplinire a hotărârii guvernului moldovenesc din 30 decembrie 1946, specificând că „în ultimul timp calitatea a mai scăzut, pentru că cantina nu a mai fost aprovizionată cu legume. În locul celor 7200 kg de cartofi (calculat câte 9 kg de cartofi pentru fiecare student pe lună), cantina a primit doar 530 kg. De asemenea, cantinei nu i s-au livrat nici cartilaje, nici oase și nici fructe uscate”[487]. Nici Universitatea nu putea contribui în vreun fel la suplimentarea produselor alocate de autoritățile abilitate pentru alimentația studenților, pentru că nu dispunea de o gospodărie auxiliară. O sumă de factori obiectivi nu au permis Universității să deschidă niciun magazin, de unde studenții și-ar fi putut procura alimente sau mărfuri industriale.

Studenții originari din Chișinău, susținea rectorul, erau într-o situație mai favorabilă decât cei nerezidenți, or cei dintâi își puteau materializa cartelele alimentare împreună cu ceilalți membri ai familiilor lor după locul de reședință, având produsele, deși foarte puține, asigurate. În schimb, studenții din afara orașului erau nevoiți să predea cartelele alimentare la cantina la care erau arondați, dar această cantină era foarte prost asigurată cu produse alimentare și uneori studenții nu primeau produse pe cartele luni întregi, așa cum a fost în lunile ianuarie și februarie 1947[488].

Din produsele pe care le primea de la organele abilitate cu aprovizionarea cantinei, Universitatea nu le putea asigura studenților decât o singură masă pe zi la prânz, fără vreo varietate de feluri, fără calorii și de calitate îndoielnică. Mai mulți foști studenți la Universitate își amintesc că ciorba pe care o primeau la cantină la prânz „era atât de limpede, încât te puteai vedea ca în oglindă”, iar „piftia din organe sau oase și sânge

[485] *Apud* Ion Eremia (coord.) et al., *Istoria Universității de Stat din Moldova,* Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 34-35.
[486] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 1.
[487] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 55.
[488] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 55.

închegat avea un gust oribil și putea fi ingurgitată doar rece”[489]. Reținem din jurnalul scriitorului Alexei Marinat, student la Filologie la Universitate, că la începutul anului 1947: „mănânc o dată pe zi, la masă – 500 grame de apă chioară, în care, conform normei, ar trebui să plutească 20 grame de crupe (dar câte grame plutesc nimeni nu știe!); ar trebui supa să conțină 5 grame de grăsime, de care tare mă îndoiesc că sunt prezente: poate doar a cincea parte din cele prevăzute le sorb și le gust. Pe lângă toate, combinația aceasta de nimicuri mai e și nesărată! Hojma cer sare de la bucătăreasă! Iar pâine – câte 600 grame pe zi”[490]. Ca să nu-i „chinuie stomacul la lecții”, se trezeau cu colegii „pe la 5 dimineața – când tensiunea curentului electric e mai bunicică – și fierbem la plita electrică un fel de terci, însă răruț de tot (aceste momente sunt o mare fericire pentru noi, fiindcă nu totdeauna avem crupe)”. „Iar seara ne gândim că totuna avem de dormit și ne culcăm cu stomacul gol cu nădejdea că somnul va birui stomacul”[491].

Deși rectorul Universității din Chișinău își exprima satisfacția de faptul că studenții puteau procura alimente la prețuri comerciale, indicând produse precum ceai, gustări reci și calde, produse culinare etc. în bufetul organizat la Universitate de Trustul Cantinelor și Restaurantelor, studenții de atunci susțin că la bufetul Universității a început a se vinde arpacaș de orez din primăvara lui 1947. O parte dintre ei susțin că autoritățile le-au suplimentat masa cu terci de abia din semestrul II, unii studenți consideră că după decesul din cauza subnutriției al profesorului de limbi clasice Lotoțchii, alții pun îmbunătățirea hranei în legătură cu vizita „comisiei Kosîghin”, însă toți ei mărturisesc că erau gata să stea de pândă toată ziua la fereastra de la etajul doi al blocului de studii, ca să prindă o porție de terci, pentru că „bufetierul Leva” aducea doar 150-200 de porții pentru circa 400 de studenți[492].

Aceiași foști studenți în anii foametei susțin că primeau zilnic câte 600 de grame de pâine pe cartelă (deși norma stabilită pentru septembrie 1946 era de 500 de grame) și că, tot din primăvara anului 1947, o dată pe săptămână li se vindea câte 300-500 de grame de pâine la preț comercial, care, deși era „o masă neagră cleioasă”, era consumată pe loc. Această pâine comercială, precum și alte produse care se vindeau la preț comercial erau livrate în cantități foarte mici și se vindeau cu porțiile.

În ciuda reglementării stricte, produsele și mărfurile destinate studenților de multe ori nu ajungeau la destinatari, pentru că responsabilii de distribuirea produselor alimentare și a mărfurilor încălcau instrucțiunile legale și aveau o atitudine formală față de aprovizionarea studenților. O bună parte a produselor destinate studenților ajungeau în sfera redistribuirii tenebre. Studentul Alexei Marinat, însărcinat de rectoratul Universității să împartă pâinea comercială, scria în jurnalul său, pentru care a fost arestat în mai 1947, că „unii fură, iar alții trebuie să răspundă! Dar fură, nu glumă, de la mic la mare. […] Cei mici fură câte puțin, după cum le e și rostul, pișcă de unde pot câte oleacă, dar regulat, hap de aici, hap de acolo, fură noaptea, fură ziua […] mai pe scurt,

[489] Илие Лупан, *op. cit.*, p. 74, 75.
[490] Alexei Marinat, *op. cit.*, p. 6.
[491] *Ibidem*, p. 7.
[492] Илие Лупан, *op. cit.*, p. 74.

ei nici nu fură, ci apucă fără să se sinchisească sau să le fie ruşine. Iar cei care ocupă posturi fură mai mult, pe scară largă, după cum le e şi postul. […] Şefii, când fură, nici nu se gândesc că fură. Furtul pentru ei a devenit o deprindere ordinară şi este socotit drept conduită firească, ca şi cum aşa li s-ar cuveni după statut, după postul pe care îl ocupă. […] Din ceea ce-au furat mai fac cadouri pentru cei care stau asupra lor, se împart cu şefii superiori, ca să aibă susţinere în caz de ceva"[493].

Într-o altă formă, mai puţin transparentă, fenomenele descrise de studentul Alexei Marinat sunt confirmate de şefii instituţiilor de învăţământ în rapoartele şi notele informative pe care le adresează superiorilor din învăţământ sau partid, dar aceste informaţii despre sustragerile de produse alimentare şi de alte mărfuri destinate studenţilor aveau, considerăm, mai degrabă scopul de a-i disculpa pe ei înşişi, decât de a sesiza autorităţile superioare, pentru că aceste sesizări nu erau urmate de acţiuni de coerciţie. În aşa mod, directorul Institutului de Medicină semnala adunării de partid asupra cazurilor de înşelare a studenţilor la cântar la magazinul institutului, de sustragere a produselor alimentare de către lucrătorii magazinului, de falsificare a cartelelor alimentare etc., menţionând că „nu se întreprinde nicio măsură pentru contracararea acestor fenomene"[494]. În aceeaşi ordine de idei, direcţia Institutului Pedagogic a fost acuzată de mai multe ori de fraude care compromiteau alimentaţia studenţilor în anii foametei: viitorii pedagogi fiind şi ei hrăniţi doar o dată pe zi cu hrană modestă atât cantitativ, cât şi calitativ. Administraţia Institutului trecea nejustificat la pierderi produsele alimentare livrate cantinei studenţeşti, simula controlul asupra volumului şi a sortimentului de produse care trebuiau să ajungă în alimentaţia studenţilor, nu avea un sistem de evidenţă a produselor alimentare obţinute din gospodăriile agricole auxiliare, pe care le şi mai distribuia fraudulos – acestea şi alte „păcate" creau condiţii pentru redistribuirea tenebră a produselor destinate alimentaţiei studenţilor[495]. Pentru exemplificare citãm dintr-o notă informativă, elaborată în urma verificării activităţii Institutului de către o comisie a CC al PC(b)M: „...conform declaraţiei adjunctului directorului tov. Gheorghi, au fost aduse 4 tone de cartofi. Din cele 4 tone, două au fost depozitate pentru seminţe. La momentul controlului s-a dovedit că aproape o tonă a putrezit, celelalte două tone au fost distribuite studenţilor şi cadrelor didactice, dar nu există nici un document care ar dovedi cui au fost, de fapt, împărţiţi cartofii. Cert este faptul că aceşti cartofi nu au ajuns la cantină, în alimentaţia publică a studenţilor"[496].

Un caz similar şi de mare răsunet a avut loc la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol, directorul Agripina Crăciun fiind învinuită, împreună cu câţiva angajaţi apropiaţi, de delapidarea produselor alimentare destinate studenţilor şi cadrelor didactice, a „ajutoarelor americane" şi a altor bunuri ale Institutului[497].

---

[493] Alexei Marinat, *op. cit.*, pp. 12-13.
[494] AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 20-21.
[495] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 138-139.
[496] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267.
[497] AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, ff. 16-19.

Neregulile și escrocheriile cuprindeau, după cum menționase și Alexei Marinat, tot sistemul care asigura alimentația studenților: de exemplu Institutul Învățătoresc din Tiraspol nu dispunea de o cantină proprie și studenții erau asigurați cu prânzuri de Secția de comerț a Comitetului executiv orășenesc; cu toate că instituția de învățământ punea la dispoziția Secției încăperi, subsoluri pentru depozitarea produselor alimentare, utilaje, energie electrică, apă și că studenții trebuiau asigurați cu alimente conform categoriei a II-a de prețuri, adică cu un adaos comercial de 10%, Secția de comerț vindea prânzuri studenților cu un adaos comercial de 35%[498].

În aceste condiții, „bătălia" studenților pentru pâine și hrană era una continuă și le ocupa tot timpul: pentru a reuși să-și procure pâinea comercială care era scoasă în vânzare o dată pe săptămână, să evite altercațiile care se iscau în îmbulzeala de la coada după pâine și să ajungă la lecțiile care începeau la ora 9, studenții se trezeau la orele 4-5 dimineața. De asemenea, aceștia erau gata să-și vândă obiectele personale necesare sau să găsească ceva ce ar putea fi vândut pentru a-și cumpăra pâine sau alte produse din magazinele comerciale sau de la piață. Este simbolic cazul relatat de profesorul Ion Osadcenco, care, fiind student, a găsit câteva potcoave în podul blocului de studii al Universității, le-a vândut la piață cu 1000 de ruble și din banii câștigați a asigurat alimentația colegilor din camera de cămin pentru două săptămâni. Alți studenți transcriau conspecte pentru colegii lor din familii înstărite, alții traduceau conspectele în română pentru studenții care nu cunoșteau limba rusă și primeau în schimb cartele alimentare sau bani, cu care cumpărau produse de la piață[499].

Studenții erau determinați de circumstanțele orașului înfometat să-și dobândească surse de existență suplimentare celor oferite de autorități. Deși, în memoriile lor, unii dintre ei (academicianul Vsevolod Moscalenco, profesorul Ion Mocreac și alții) susțin că „în timpul foametei cartelele au fost o salvare"[500], este greu de crezut că puținul alimentar primit pe cartelă și bursa, pe care o primeau doar studenții cu o reușită academică bună, erau suficiente pentru a asigura hrana necesară. Era deosebit de gravă situația studenților care veneau din localitățile rurale, care nu puteau conta pe susținerea financiară sau cu alimente din partea familiilor.

În anul academic 1946/1947, bursele studenților[501] erau diferite în funcție de instituția de învățământ și de anul la care era înmatriculat studentul, variind de la 130 de

[498] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 35, f. 43-44.

[499] *Илие* Лупан, *op. cit.*, p. 73.

[500] *Ibidem*, p. 74, 75.

[501] Cuantumul burselor studenților din instituțiile de învățământ pedagogice, agricole, medicale și altele a fost stabilit prin Hotărârea Sovietului Comisarilor Poporului al URSS din 15 septembrie 1943 (valabil pe toată perioada postbelică) de la 140 de ruble la anul I până la 210 ruble în anul V. Bursa se acorda studenților cu o reușită academică bună, a se vedea http://istmat.info/node/20313.
Dar arhivele oferă cifre diferite pentru bursa studenților din instituțiile de învățământ superior din RSSM, fapt straniu în condițiile statului sovietic. În unele cazuri, de exemplu la Institutul Pedagogic din Chișinău, studenții primeau bursă de 130 rub. – sub minimul unional indicat, în altele, așa cum este cazul Institutului Învățătoresc din Tiraspol, bursele erau mai mari decât limita de sus indicată de autoritatea unională: studenții de la anul I – 220 rub., iar cei de la anul II – 240 rub.

ruble[502] la 265[503] (pentru comparație, salariul unui lector la Institutul Învățătoresc din Tiraspol în anul 1946 era de 1050-1200 de ruble, al unui lector superior – de 1650-3750 de ruble[504]). În același timp, un prânz la cantina studențească costa 5-6 ruble[505], prețul comercial al unui kilogram de pâine era de 9 ruble, iar o pâine la piață costa de la 100 la 200 de ruble[506]. Pe lângă produsele alimentare, studenții mai aveau nevoie și de alte produse și mărfuri, care implicau în mod direct banii din bursă. Deși pot părea nechibzuite anumite cheltuieli în timp de foamete, un student la Universitate făcea o socoteală a cheltuielilor pe care le făceau studenții pe lună în anul de studii 1946/1947: „...situația e următoarea: venitul lunar e de 220 ruble. Pentru fumat cheltuim cam câte 100 ruble pe lună. Restul cheltuielilor: praf de dinți – 3 ruble pe lună, cremă de ghete – 5 ruble, apă de colonie – 20 ruble, caiete – 2 ruble, la cinematograf de 4 ori pe lună – 30 ruble, pentru teatru o dată pe lună – 10 ruble, tunsoarea – 7 ruble, dansuri o dată pe lună – 3 ruble, la concert o dată pe lună – 5 ruble, creioane – 3 ruble, cerneală – 5 ruble. În total, 93 ruble. Apar și cheltuieli neprevăzute: se întâmplă să te duci la cinema sau la teatru cu o fată, se întâmplă să cumperi un pahar de semințe de floarea-soarelui sau niște bomboane… dar cu ce să trăim? Cu ce să ne îmbrăcăm?”[507].

Pe lângă faptul că mâncarea pe care o primeau studenții la cantinele unde erau arondați era puțină, pregătită din produse fără calitate, fără gust și fără calorii, mai era și peste puterea de cumpărare a studenților, inclusiv a celor care aveau bursa maximă de 220 de ruble. Fie 5-6 ruble, costul unui prânz la cantina Institutului Învățătoresc din Bălți, fie 4 ruble, cât costa la cantina Institutului de Medicină din Chișinău, costul unei mese era prea mare pentru posibilitățile studenților. De multe ori, ei renunțau la masa asigurată de la cantina studențească și preferau să-și pregătească singuri bucatele din produsele alimentare, deși mai scumpe, dar mai calitative, cumpărate de la piață. Studenții consumau deseori doar o parte din porția de pâine primită pe cartelă sau din produsele cumpărate la bufetul instituției la prețuri mai avantajoase, restul îl vindeau[508] și își suplimentau resursele financiare obținute din bursă. O altă sursă de „venit” pentru studenții de la Chișinău era vânzarea mărfurilor industriale, de obicei haine, pe care le primeau contra cartelelor repartizate de comitetele sindicale ale instituțiilor[509]. Deși prețurile la piață erau mult mai mari decât cele din magazinele comerciale („o pâine costă 130-140 ruble, un kilogram de slănină – 200 ruble”[510]), studenții își diversificau mesele cu produse alimentare cumpărate de la piață: lapte, pește sărat, legume, fructe și altele[511].

---

[502] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 53.
[503] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 41.
[504] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 28, f. 15.
[505] ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 52, ff. 88.
[506] *Илие Лупан*, *op. cit.*, p. 77.
[507] Alexei Marinat, *op. cit.*, p. 17.
[508] *Ibidem*, p. 5.
[509] *Илие Лупан*, *op. cit.*, p. 74.
[510] Alexei Marinat, *op. cit.*, p. 6.
[511] *Илие Лупан*, *op. cit.*, p. 78; Iulian Grossu, *Originea și itinerariile unei promoții. 1952*, Chișinău, Bioritm, 2002, p. 11.

Alimentația insuficientă și necalitativă a studenților, completată de frigul din căminele studențești (unele camere nu aveau sticlă în geamuri, altele nu se încălzeau zile sau chiar săptămâni întregi), de lipsa condițiilor elementare de trai și igiena precară (autoritățile instituționale se plângeau deseori că studenții nu fac baie și că „țin camerele în condiții antisanitare”[512]) au avut consecințe grave asupra sănătății studenților. Pe lângă epidemiile de pediculoză și scabie, foarte frecvente în perioada postbelică, mai mulți studenți s-au îmbolnăvit de distrofie sau de tifos. Studenții bolnavi erau, de obicei, izolați în izolatoare și hrăniți suplimentar în cantinele studențești sau primeau alimente suplimentare[513]. Sursele disponibile cercetării nu semnalează niciun caz de deces din cauza inaniției printre studenții instituțiilor de învățământ superior moldovenești. De asemenea, o parte a studenților care au fost bolnavi au primit foi de odihnă în case de odihnă și sanatorii[514].

Informațiile din izvoarele de arhivă și memoriile foștilor studenți în anii foametei ne permit să concluzionăm că statul sovietic, care s-a angajat să organizeze și să finanțeze învățământul superior în RSSM, și-a asumat, cel puțin formal, dar din motive bine intenționate, și organizarea și asigurarea condițiilor de viață și de trai ale studenților din orașele distruse de război. În anii înfometării populației RSSM, regimul sovietic a asigurat studenților cel puțin o masă pe zi în cantinele organizate pe lângă instituțiile de învățământ superior, 600 de grame de pâine repartizată pe cartele alimentare, precum și alte alimente la prețuri comerciale, mult mai avantajoase decât cele de la piață. Unii studenți chiar reușeau să facă și rezerve și să-și susțină familiile de la sate cu produse alimentare.

Atitudinea atentă a autorităților sovietice față de această categorie demografic nesemnificativă a populației orășenești, în condiții de lipsuri și greutăți postbelice și de penurie de alimente în anii foametei, se explică prin intenția lor de a controla îndeaproape studenții – un grup social tradițional activ și ușor „inflamabil”. De asemenea, faptul că autoritățile comuniste nu i-au lăsat pe cont propriu în condițiile penuriei totale de produse alimentare în anii 1946-1947 și că le-au asigurat un minimum alimentar în timp ce în zonele rurale foametea a secerat familii întregi le-a permis studenților (prin „grija” statului) să nu se distragă de la „formarea” lor profesională și ideologică, fapt confirmat direct de studenții de atunci în memoriile lor[515].

Educația politico-ideologică a studenților instituțiilor de învățământ superior din RSSM

Toate societățile, indiferent de caracterul lor, uzitează de educație, pentru a-și integra și socializa membrii, pentru a le transmite valorile, tradițiile și cunoștințele necesare pentru supraviețuirea și propagarea ordinii sociale stabilite. Puține regimuri însă au

[512] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, f. 4.
[513] *Илие Лупан*, *op. cit.*, p. 75; AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, ff. 4-6-6 vs.
[514] ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 21, ff. 26-27.
[515] *Илие Лупан*, *op. cit.*, p. 74-75.

reușit să exploateze atât de intenționat, emfatic și riguros educația pentru a se consolida și a-și asigura perpetuarea, ca regimul comunist sovietic. Fiind în totalitate controlat de stat, învățământul, inclusiv cel superior, a fost impregnat de ceea ce sovieticii numeau „educația politico-ideologică". În toată Uniunea Sovietică, acest aspect al educației tinerilor era foarte important după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial. Cu atât mai important era pentru populațiile care „au rămas pe teritoriile ocupate de dușman" în timpul războiului sovieto-german, iar școala superioară era tocmai instituția care avea drept scop reeducarea tinerilor, „otrăviți de otrava agitației fasciste". Regimul sovietic a aplicat un arsenal de mijloace și metode de inoculare a superiorității statului sovietic și a societății socialiste, educația ideologică și politică fiind dominanta și laitmotivul învățământului superior postbelic.

Profesorii, directorii instituțiilor de învățământ superior, funcționarii de stat și bonzii de la partid nu oboseau să insiste asupra necesității educației ideologice a tinerilor admiși la studii, care, pe lângă faptul că „nu formau un colectiv omogen după nivelul lor de pregătire" prin școala generală, aveau „diferite concepții despre lume și viață", majoritatea dintre ei fiind crescuți și educați într-o atmosferă ideologică străină „valorilor sovietice". „Este nevoie să-i reeducăm, să le arătăm stilul de lucru bolșevic și de viață"[516] era îndemnul inginerilor din domeniul educației sovietice. O comisie a Comisariatului Poporului pentru Învățământ care a inspectat Institutul Pedagogic în aprilie 1945 constata că direcția, organizația de partid și cea comsomolistă, dar și cadrele didactice acordă o atenție minoră educației politico-educative, care „este atât de necesară în condițiile republicii Moldovenești", or studenții din anii superiori, „otrăviți de otrava agitației fasciste"[517] și dezamăgiți de studiile la Institut, abandonează și se angajează la muncă în afara sistemului de învățământ[518]. După comisia de la comisariat, în luna mai 1945, Institutul a fost inspectat de o comisie a CC al PC(b)M, care a verificat mai ales „activitatea de educație politico-ideologică a organizației de partid". Constatând un contingent de 394 de studenți, comisia de partid atenționează că, spre deosebire de alte școli superioare „din țara noastră" (?), Institutul Pedagogic din Chișinău „are caracteristici foarte specifice", reieșind din faptul că 70 de studenți „au rămas pe teritoriile ocupate" și că 179 de studenții sunt basarabeni, care „au fost educați și au făcut studii în școli românești în condițiile unui stat capitalist"[519]. Lectorii nu puteau răspunde întotdeauna la întrebările studenților, pentru că și pentru dânșii condițiile realității sovietice erau noi și greu de înțeles. Direcția organizează cu regularitate formarea politico-ideologică a cadrelor didactice, dar studenții nu sunt la fel de activ atrași în studierea marxism-leninismului, susținea inspectorul de la partid. Deși la Institut a fost înființat un cerc de studiere a marxism-leninismului, au fost aprobați și studenți agitatori pentru propagandă în cămine și în fiecare grupă academică. Agitatorii organizau seminare, purtau convorbiri private despre realitățile sovietice și discuții „corective" cu

[516] ANRM, F. 3050, inv. 1, d. 2, ff. 12-14.
[517] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, f. 15.
[518] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, ff. 35-36 verso.
[519] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 57.

studenții. Căminele studențești erau în mod prioritar radioficate. De exemplu, la mijlocul lunii septembrie guvernul moldovenesc dispune reprezentantului Comisariatului Poporului pentru Comunicații al URSS la Chișinău să instaleze timp de o lună 50 de aparate de radio în căminele Institutului Pedagogic din Chișinău și în apartamentele personalului didactic[520], or la radio răsunau toată ziua informații politice, rapoarte pe teme ideologice și muzică patriotică.

Pe lângă formarea conștiinței materialist-marxiste și convingerea studenților să participe la „construirea societății sovietice", educația politico-educativă urmărea și obiectivul rusianizării și rusificării tinerilor. În șirul activităților de „educație politico-ideologică" sunt înscrise și seratele literare săptămânale, dedicate scriitorilor și oamenilor de cultură ruși, cercurile științifice, unde studenții elaborau și citeau referate și comunicări despre „contribuția poporului rus" la dezvoltarea științei și tehnicii și despre „superioritatea științei ruse și sovietice". Chiar și atunci când tematica întâlnirilor studențești era una, la prima vedere, în afara politicii și ideologiei, de exemplu lecția „Despre dragoste și prietenie", studenții și profesorii, pe lângă faptul că vorbeau în limba rusă, aduceau exemple din literatura și știința rusă și sovietică. Banalele serate dansante studențești erau întrețesute și impregnate de elemente propagandistice: se desfășurau în săli ai căror pereți erau acoperiți cu lozinci și materiale de agitație sovietică, dansurile erau întrerupte de „colectivele de artiști amatori", care interpretau muzică patriotică și educativă[521].

Arsenalul instrumentelor de educație politico-educativă era foarte divers și includea instrumente insesizabile de studenți sau care „educau" implicit. Raportând cazuri de comportament „nedemn de un student sovietic", organizația de partid a Institutului Pedagogic din Chișinău indica asupra unor discuții „la un pahar de vorbă" privind deosebirile dintre școala sovietică și cea românească, care, de cele mai dese ori, nu erau în avantajul celei sovietice[522]. Descoperind că studenții au înțeles că disciplina bazele marxism-leninismului nu este una „de specialitate", deci este „de importanță secundară", direcția Institutului și organizația de partid invitau profesorii să facă „front comun" pentru „a dezrădăcina această opinie incorectă"[523] și să participe la „educația politico-ideologică" a studenților, care „nu au nici cea mai vagă închipuire despre puterea sovietică și despre rigorile înaintate față de un student al școlii superioare sovietice"[524]. Directorul secției de pregătire a candidaților la studii invita colegii să acorde o atenție mai mare studenților din anul I, „căci mulți dintre ei au învățat până acum în școli burgheze"[525] și, dacă nu vor fi „educați", vor rămâne „nepotcoviți din punct de vedere ideologic și politic și foarte departe din punct de vedere ideologic de tineretul sovietic"[526].

Autoritățile au depus eforturi concentrate și concertate pentru exluderea „atitudinilor nesănătoase" și pentru convingerea studenților de superioritatea puterii sovietice.

[520] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 54.
[521] AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 59-60.
[522] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 1, f. 12.
[523] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2. ff. 10-11.
[524] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, f. 8.
[525] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2. f. 10-12.
[526] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, f. 8.

Hotărâri în acest sens sunt au fost adoptate de Guvernul RSSM, precum cea din 28 februarie 1945. Așa cum în doctrina marxistă materia determină conștiința, executivul de la Chișinău dispunea instituțiilor republicane și locale, precum și directorilor instituțiilor de învățământ superior să contribuie la îmbunătățirea condițiilor materiale și de trai ale studenților, decizii secondate de măsuri de (re)educare a tinerilor, mai ales a tinerilor basarabeni, care rămâneau încă „foarte departe din punct de vedere ideologic de tineretul sovietic". Astfel, Guvernul RSSM dispunea șefului Direcției arte să organizeze vânzarea a cel puțin 10% din biletele la concertele și spectacolele care se vor ține în orașele moldovenești studenților, iar șefului Direcției cineficare – să pună la dispoziția studenților un cinematograf pentru vizionarea de filme o dată pe săptămână și să organizeze, de comun acord cu organizațiile obștești ale institutelor, proiecții tematice de filme și discuții despre filmele prezentate[527]. Astfel, pe lângă educația politico-ideologică prin disciplinele sociale obligatorii (bazele marxism-leninismului, materialismul dialectic și istoric, economia politică și altele) sau prin infiltrarea ideilor comuniste în procesul de predare a tuturor disciplinelor în școala superioară, pe lângă antrenarea în activitățile organizațiilor obștești (comsomoliste, sindicale, de partid etc.) și activitățile științifice și de creație extracurriculare și „voluntare", educația prin artă devenea și ea obligatorie.

Și preocupările pentru îmbunătățirea traiului studenților, și măsurile întreprinse de autoritățile de stat și de partid, de direcțiile instituțiilor de învățământ superior aveau la bază intenții mult mai profunde decât crearea condițiilor de trai și studiu pentru studenții din RSSM, fapt recunoscut și indicat în documentele oficiale ale școlii superioare, mai ales odată cu înfometarea în anii 1946-1947 și intensificarea sentimentului de deziluzie al studenților din RSSM. În acest sens, un funcționar de la Universitate remarca în toamna anului 1946 că „nu există infrastructură universitară de dragul infrastructurii" și că orice pas întreprins în direcția îmbunătățirii patrimoniului instituțiilor de învățământ trebuie să fie o investiție în educația studenților[528]. Dar deciziile, de multe ori nematerializate sau materializate parțial, ale autorităților sovietice de a îmbunătăți modul de viață și de trai al studenților instituțiilor de învățământ superior în perioada postbelică și reglementarea, de cele mai dese ori formală, a alimentației studenților în perioada foametei nu au fost suficiente pentru a menține o bună parte a studenților în sălile de clasă, pierzând, în așa mod, controlul asupra formării lor profesionale și ideologice, dar și asupra comportamentului lor social. Era vorba mai ales de studenții „de origine autohtonă/moldovenii", cărora li se atribuia „o cultură politică de un nivel foarte jos" și „un nivel insuficient de instruire și cultură generală"[529], aceste „neajunsuri" fiind determinate de faptul că „o bună parte a lor s-au aflat timp de trei ani pe teritoriile ocupate de invadatorii româno-germani"[530]. Aceste, precum și alte calități îi determinau să abandoneze masiv studiile și să deturneze misiunea autorităților.

[527] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 9, ff. 379-381.
[528] AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 2, 13.
[529] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, f. 13.
[530] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 14, f. 14.

Pe lângă creşterea numărului de studenţi care au abandonat studiile în această perioadă, cadrele didactico-ştiinţifice semnalau intensificarea absentării studenţilor şi întârzierile la ore[531]. În toamna anului 1946, doar 50-60% dintre studenţii Universităţii frecventau lecţiile, iar dacă sălile de clasă nu se încălzeau (au fost cazuri când nu s-a făcut focul două săptămâni în şir), atunci lipseau mai mulţi[532]. Şi mai mulţi studenţi absentau la Institutul Pedagogic: la începutul semestrului doi al anului de învăţământ 1945/1946, frecventau orele doar 30% dintre studenţi. Pe parcursul semestrului frecvenţa s-a îmbunătăţit, dar nu a depăşit 70%[533]. Studenţii invocau mai ales motive determinate de condiţiile materiale şi de trai şi de sănătate, iar o bună parte a lor s-au angajat la muncă pentru a-şi suplimenta veniturile.

Condiţiile de viaţă şi rata mare de absenţe, precum şi alte condiţii obiective au influenţat reuşita academică a studenţilor, fapt recunoscut şi de autorităţile de partid[534]. Astfel, „doar 38,5% din studenţii Universităţii învaţă bine şi foarte bine, iar peste 33% sunt restanţieri şi încă 12% nu s-au prezentat la examenele din sesiunea de iarnă 1946-1947”[535], specifica un funcţionar de la Universitate. Reducerea semnificativă a rezultatelor academice în această perioadă s-a observat şi la Medicină, doar că ea a fost determinată şi de faptul că studenţii medicinişti au fost implicaţi în „lupta împotriva distrofiei” în toate spitalele din republică. Faptul trimiterii studenţilor la lucru în spitale pentru a susţine corpul medical la tratarea bolilor specifice înfometării era omis în informaţiile cu caracter oficial, dar discuţiile din Consiliul ştiinţific al Institutului de Medicină „despre amânarea sesiunii din iarna anului 1946-1947” şi despre imposibilitatea „evaluării obiective a cunoştinţelor studenţilor în aceste condiţii”[536] confirmă indirect că scoaterea studenţilor de la Medicină din procesul de studii pentru tratarea bolilor provocate de foamete a condus la creşterea numărului de insuccese academice.

Abandonul şi absenteismul[537] sunt, în general, inerente învăţământului superior, dar acestea au atins cote alarmante în perioada foametei din RSSM. „O asemenea situaţie” nu era „considerată satisfăcătoare”[538], mai ales ţinând cont cont de numărul mic de persoane înmatriculate în şcoala superioară moldovenească. Fenomenele respective influenţau indicatorii cantitativi şi calitativi ai instituţiilor de învăţământ pe care trebuiau să-i raporteze către CC al PC(b)M. În aşa mod, ele au devenit subiecte de dezbateri la nenumăratele şedinţe ale diferitor organe de conducere şi de partid ale instituţii-

[531] ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 14, f. 16 vs.
[532] AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 2, f. 10.
[533] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d.4, ff. 18.
[534] AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 21.
[535] AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 2, ff. 88.
[536] ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 16, ff. 93-95.
[537] Conform *Regulamentului de ordine internă în instituţiile de învăţământ superior*, aprobat de Comitetul unional pentru şcoala superioară pe lângă SCP al URSS la 20 martie 1943, studenţii erau obligaţi să frecventeze orele teoretice şi practice, iar şeful de grupă – să facă însemnări zilnice în registrul de frecvenţă şi să raporteze zilnic decanului numărul de studenţi care au absentat şi cauzele. Studenţii care înregistrau mai multe absenţe erau sancţionaţi pentru încălcarea disciplinei de muncă cu mustrare, mustrare aspră şi exmatriculare.
[538] AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 2, ff. 88.

lor de învățământ. Din procesele-verbale ale acestor ședințe desprindem că autoritățile considerau că „educația politico-ideologică insuficientă a studenților" este cauza principală a absenței studenților la ore și a rezultatelor lor academice slabe[539]. Educația politico-ideologică a devenit dominanta preocupărilor autorităților instituționale și de partid și laitmotivul adunărilor de partid, al consiliilor științifice și al ședințelor catedrelor. Rapoartele anuale ale instituțiilor de învățământ superior în adresa Ministerului Învățământului conțineau în mod obligator un compartiment despre activitatea politico-educativă. Adunările organizației de partid puneau în discuție cu regularitate același subiect, iar diferite structuri ale CC al PC(b)M solicitau directorilor instituțiilor de învățământ superior și funcționarilor ministeriali note informative despre activitățile politico-educative organizate cu indicarea rezultatelor obținute pe anumite segmente. Toate autoritățile instituționale, organizațiile de partid, comsomolistă și sindicală, șefii de catedre și fiecare profesor în parte – toți erau obligați să se angajeze plenar în educarea ideologică și politică a studenților întregul an și în fiecare zi, inclusiv în timpul liber al studenților.

Conform instrucțiunilor organelor de partid, studenții trebuiau să fie permanent și continuu implicați în activități de educație ideologică și politică. În primul rând, educația ideologică și politică trebuia să fie intrinsecă formării lor profesionale. Indiferent de domeniul de studiu – fie umanist sau pedagogic, fie inginerie, medicină sau agricultură, și indiferent de disciplina academică, profesorul era obligat să intercaleze teoria și metodologia comunistă în procesul de predare a oricărei teme științifice, iar la examen, pe lângă materia de studiu, profesorul urma să evalueze și gradul de educație ideologică a studentului. Cadrul didactic era constrâns să discute cu studenții în timpul orelor „anumite aspecte ale ideologiei marxist-leniniste și să le arate moduri de aplicare a acesteia într-un domeniu științific concret"[540]. În ierarhia criteriilor de evaluare a cunoștințelor studenților la examen, pe poziția a doua după gradul de cunoaștere a materiei studiate, stătea criteriul „însușirea metodologiei marxist-leniniste"[541]. Și nu era suficient ca profesorul să evalueze doar teoria marxism-leninismului, așa cum li s-a pretat și cum au învățat-o studenții din cărți sau conspecte, profesorul trebuia să formuleze „asemenea întrebări care să scoată la iveală fața adevărată a studentului", adică era important să identifice dacă studentul „a asimilat metodologia, dacă a înțeles-o sau dacă teoria lui Marx-Lenin-Stalin este una și, de exemplu, chirurgia este cu totul altceva, fără nici o legătură cu prima"[542]. Acesta era, de fapt, unul dintre obiectivele principale ale instituției de învățământ superior sovietic, instituție care pregătea „ingineri ai sufletelor umane"[543].

În afara orelor de curs, a seminarelor și a laboratoarelor, studenții erau antrenați în diferite cercuri științifice, care se organizau la toate facultățile, iar, în unele cazuri,

[539] AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 20 vs.
[540] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, f. 36.
[541] ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 16, ff. 96-97.
[542] ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 16, ff. 96-97.
[543] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, f. 36.

la toate catedrele de specialitate, precum și la catedrele de științe ideologice[544]. Studenții erau obligați să frecventeze cel puțin un cerc științific sau/și un cerc organizat de catedrele ideologice. De asemenea, o dată în săptămână, tutorii (numiți curatori) grupelor academice organizau în mod obligator ore de informare politică (rus. *политинформация*), care erau incluse în orarul lecțiilor. În timpul acestor ore, profesorii aduceau la cunoștința studenților informații despre politica internă și internațională curentă, analizate prin prisma politicii și adevărului sovietic.

În scopul continuării și al eficientizării educației politice și în afara orelor, instituțiile de învățământ superior moldovenești au format brigăzi de agitatori. Astfel, la Institutul Pedagogic, în anul 1946/1947 au fost create două brigăzi. O brigadă era responsabilizată cu activitatea în cămin, cei 17 activiști (comsomoliști și membri de partid) aveau sarcina să facă educație ideologică în fiecare cameră de cămin[545]. Biroul de partid recomanda ca agitatorii să fie aleși în așa mod, încât măcar câte unul dintre ei să locuiască în fiecare cameră de cămin[546]. A doua brigadă, alcătuită din 20 de agitatori (oameni de știință membri de partid, dar și apartinici), era responsabilă de educarea studenților în grupele academice. Agitatorii din ambele brigăzi erau instruiți în mod special de două ori pe lună pentru a organiza o dată în săptămână convorbiri cu studenții, tematicile erau aprobate de biroul de partid al instituției: teme curente de politică internă sau internațională, cum ar fi „Raportul lui V. M. Molotov la sesiunea Adunării generale a ONU", „Despre ziua Constituției Staliniste", „Despre participarea sindicatelor la alegerile în Sovietul Suprem al RSSM" și altele[547], care trebuiau să inoculeze studenților convingerea privind superioritatea statului sovietic și a regimului comunist.

În afara acestor „activități de informare politică", instituția de învățământ și organizația de partid organiza pentru studenți lecții și conferințe pe teme politice și științifice (se are în vedere știința marxist-leninistă) în afara orelor curriculare. Studenții erau organizați să asculte rapoarte, care erau citite în fața auditoriului, pe teme ca, de exemplu, „Cu privire la aniversarea a XXVIII-a a Comsomolului leninist", „Despre conținutul ideologic al literaturii în legătură cu Hotărârea CC al PC (b) din toată Uniunea cu privire la revistele «Zvezda» și «Leningrad»", „Viața și activitatea lui I. V. Stalin", „Ce le-a dat puterea sovietică oamenilor muncii din Moldova?" și alte teme, care se pretau direct pe direcția educației ideologice. În anul de studii 1946/1947 studenții Institutului Pedagogic din Chișinău au fost „invitați" la 18 lecții și conferințe din această categorie de măsuri de educație politico-ideologică[548].

Pentru a le ocupa tot timpul studenților și a-i îndepărta de grijile legate de viața cotidiană și preocupările de a-și obține bucata de pâine în anii foametei, autoritățile organizau nu doar activități de educație ideologică curriculare. Studenții erau antrenați într-un șir de activități extracurriculare zilnic, în timpul zilelor de muncă, dar și

[544] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, ff. 32-36; F. 3050, inv. 1, d. 9; Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 8, f. 14.
[545] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 55, f. 32.
[546] AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, ff. 6-6 vs.
[547] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 33, f. 32.
[548] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 55, f. 32.

în zilele de odihnă. La fiecare facultate funcționau diferite cercuri de artiști amatori: la Facultatea de Geografie a Institutului Pedagogic din Chișinău funcționau cercul de dans, cercul dramatic, cercul de interpretare muzicală și cercul de declamație. Cercuri similare funcționau la celelalte facultăți ale institutului, la care se adăuga corul Facultății de Istorie. Caracterul nesigur al informațiilor cu privire la numărul de studenți care participau la activitățile acestor cercuri ne duce spre concluzia că, deși erau activități extracurriculare, studenții erau obligați să se înscrie și să participe la asemenea activități, iar șefii facultăților raportau despre îndeplinirea sarcinilor de ocupare a studenților. De exemplu, la Facultatea de Geografie erau înmatriculați până la 100 de studenți la toți anii de studii, iar autoritățile raportau că la cercul de dans erau înscriși, în anul de studii 1946/1947, 120 de studenți; la cercul dramatic – 16 persoane ș.a.m.d.[549]. Pe lângă asta, peste 150 dintre cei 415 studenți care își făceau studiile la Institutul Pedagogic mai erau înscriși și la secții sportive și ale catedrei militare și participau la competiții sportive între facultăți, între instituții de învățământ etc.

O altă formă de a menține studenții în vizorul autorităților erau seratele tematice studențești, organizate o dată pe lună. Fie că erau serate dansante sau serate artistice ale studenților amatori, ele solicitau studenților implicare și efort, care le luau din timpul pe care l-ar fi putut folosi pentru studii. De asemenea, studenții făceau vizite colective la teatru, film, erau obligați să asiste la lecțiile și conferințele organizate de organele de partid și comsomoliste orășenești și ale ale instituțiilor în care învățau.

Activitățile curriculare și extracurriculare ale studenților erau reflectate în presa murală, pe care le elaborau colegiile de redacție studențești, de la colectarea informațiilor și până la afișarea gazetei de perete. Colegiul de redacție al gazetei Institutului Pedagogic era alcătuit din 6 persoane responsabile de ediție și 15 corespondenți activi. Fiecare facultate avea propriul colectiv redacțional, care scotea gazeta de perete a facultății. Pentru ca aceste mijloace de propagandă murală să conțină informații „corecte", studenții din colegiile de redacție și corespondenții titulari erau instruiți la seminare metodologice speciale, organizate de biroul de partid[550].

Educația politico-ideologică a studenților se realiza și prin obligarea studenților de a lectura ziarele și revistele republicane („Komsomolskaia pravda", „Tineretul Moldovei", „Molodeji Moldavii" etc.), accesul la acestea era asigurat prin afișarea lor în vitrinele și la avizierele de pe coridoarele instituției, printr-un orar foarte lărgit al bibliotecii și prin deschiderea sălilor de lectură în cămine. Studenții erau obligați să le citească pentru a se informa asupra subiectelor pe care le discutau în mod imperativ la orele de informare politică o dată în săptămână.

Studenții erau antrenați în activități ideologice și educative și în timpul vacanței de vară. Organizația de partid a Universității, de exemplu, dispunea comitetului comsomolist și celui sindical să discute cu studenții despre necesitatea implicării celor care vor pleca în vacanța de vară la sate în ajutorarea organelor locale ale puterii și „să

[549] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 57, f. 9.
[550] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 55, f. 57.

explice sătenilor esența hotărârilor istorice" ale Plenarei a XII-a a CC al PC(b)M (din februarie 1947), să convingă sătenii că „doar organele de partid ale Moldovei poartă vina pentru neajunsurile și proasta organizare a agriculturii", deoarece acestea „nu au ținut cont de faptul că 90% din pământul arabil al Moldovei se află în mâinile țăranilor individualiști, care [agricultura, *n.n.*] în rezultatul ocupației româno-germane și a celor doi ani de secetă a fost compromisă"[551].

În mai multe cazuri, activitățile politico-educative intense și consecvente aveau consecințele preconizate de autorități, acestea consemnând anumite succese în această direcție, precum faptul că studenții „nu au săvârșit fapte imorale evidente și nici nu au fost înregistrate expresii ale iresponsabilității sau inconștienței politice"[552]. Aceste acțiuni au redus nesemnificativ și abandonul academic și i-au adus pe studenți în sălile de curs. Dar pentru că nivelul și suficiența educației politice și ideologice nu puteau fi măsurate cu exactitate, întotdeauna existând tineri mai rebeli și/sau mai critici în expresii sau chiar acțiuni, majoritatea funcționarilor de la instituțiile de învățământ superior susțineau că activitatea de educație politică a studenților nu este încă satisfăcătoare, dar sunt suficiente resurse, inclusiv mulți comuniști printre cadrele didactice, care „pot realiza un volum mult mai mare de activități politico-educative"[553].

În așa mod, considerăm că preocuparea specială a autorităților sovietice față de studentul școlii superioare moldovenești a fost determinată de mai mulți factori. Deși discutabil pentru primele contingente de studenți ai instituțiilor de învățământ superior moldovenești, activismul și spiritul tradițional rebel al studenților, dacă nu erau manipulate, puteau crea pericole de dezordini citadine, ce puteau periclita procesul de consolidare a regimului comunist. În această ordine de idei, contradicțiile dintre declarațiile sovietice de creare a unei instituții de învățământ superior pentru „populația autohtonă – moldovenii" și realitatea rusească a învățământului superior din RSSM cu expresii ale șovinismului velicorus puteau fi o sursă de conflict și de opoziție, precum și un impediment în calea legitimării regimului comunist în RSSM. Un alt factor important care a definit politica statului sovietic față de studenți era rolul atribuit celor din urmă în „construcția societății comuniste". Statul sovietic a identificat în studenți resursa umană principală pentru crearea „omului sovietic" și, în acest sens, a constrâns instituțiile de învățământ să mărească continuu contingentele de studenți. Regimul intenționa să câștige prin politici concertate simpatia și loialitatea studenților, pentru a le inocula, prin studiile superioare, idealurile comuniste și pentru a-i exploata ulterior în scopul construirii societății sovietice și a unei noi identități etnice, diferită de cea românească, în RSSM. Astfel că, în anii foametei, regimul avea grijă să-și adapteze politica față de studenți, în general, și față de studenții „autohtoni", în special.

În baza informațiilor din dosarele de arhivă și a memoriilor foștilor studenți în anii foametei, constatăm că regimul sovietic a fost preocupat îndeaproape de condițiile materiale și de trai ale studenților în timpul foametei, reglementând alimentația lor

[551] AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 2, f. 112.
[552] Arhiva de Stat. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 14, f. 25.
[553] ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 55, f. 58.

prin mai multe hotărâri. Autoritățile de stat și de partid urmăreau să țină sub control procesul de organizare a cantinelor studențești, de aprovizionare a acestora cu produse alimentare și de asigurare a studenților cu produse prin materializarea cartelelor alimentare. Deși, de multe ori, aceste hotărâri au rămas fără executare, alteori ele au fost realizate parțial și/sau eronat, iar factorul uman a contribuit și mai mult – prin furturi și corupție – ca alimentația studenților să fie foarte săracă, fără varietate, lipsită de calorii și insuficientă. Totuși, studenților din toate instituțiile de învățământ superior moldovenești li se asigura cel puțin o masă pe zi, 600 de grame de pâine repartizată pe cartelă alimentară și alte produse alimentare care erau vândute la prețuri comerciale în magazinele instituțiilor. De asemenea, studenții primeau o bursă lunară de 220 de ruble, din care își mai puteau procura alimente de la piața orășenească. Chiar și în cazul în care studenții nu primeau ajutor din partea familiilor lor, aceștia recunosc în memoriile lor că au trecut mai ușor peste înfometarea din 1946-1947 decât locuitorii satelor. Acest fapt este un argument în plus al caracterului organizat al înfometării populației în anii 1946-1947 cu scopul de sovietizare a RSSM.

Subnutriția și mâncarea scumpă și lipsită de gust din cantinele studențești, condițiile de viață și de trai uneori insuportabile din cămine i-au determinat pe unii studenți să abandoneze studiile, iar pe alții, mai rezistenți, să absenteze, deși frecvența la ore era obligatorie, și să caute surse suplimentare de venituri sau de hrană. Unii studenți se angajau la diferite munci pentru care primeau cartele pentru pâine sau bani, alții vindeau la piață lucrurile personale, alții căutau obiecte în casele distruse de război sau le furau și le schimbau pe alimente sau pe bani etc.

Fenomenele abandonului și absenteismului periclitau misiunea învățământului superior sovietic și autoritățile de partid au dispus implicarea totală a studenților în activități de educație politico-ideologică. Toate autoritățile instituționale, organizațiile de partid, comsomoliste și sindicale, șefii de catedre și fiecare profesor în parte – toți erau obligați să se angajeze plenar în educarea ideologică și politică a studenților întregul an și în fiecare zi, inclusiv în timpul lor liber și în vacanțele de vară.

În așa mod, tactica *panem et circenses* a fost exploatată de regimul comunist din RSSM în perioada foametei din 1946-1947, în primul rând, prin asigurarea unui minim alimentar, pe care nu-l aveau locuitorii satelor și unele categorii de citadini. Iar comparația cu aceștia din urmă era în favoarea studenților și îi făcea să revină fără mari pretenții în aula universitară, cel puțin pentru a-și ridica cartela alimentară și a mânca un prânz (sau câte mese oferea instituția în cantina studențească). „Circul" era asigurat de multitudinea de activități politico-educative zilnice, la care erau obligați să participe și care, pe lângă faptul că le ocupau tot timpul liber, le inoculau ideea superiorității regimului comunist. Tactica respectivă a dat rezultatele așteptate: studenții au revenit în sălile de curs, fără să manifeste „iresponsabilitate sau inconștiență politică".

În loc de încheiere

Dacă e să abordăm rezultatele activităţii susţinute a instituţiilor de învăţământ superior din RSSM în termeni de consecinţe imediate, acestea nu au produs rezultatele aşteptate. Mai întâi, pentru că puţinii potenţiali studenţi ai instituţiilor de învăţământ din RSSM nu se grăbeau să candideze la studii în şcolile superioare sovietice, pentru că acestea reprezentau o treaptă a învăţământului pentru care ei nu erau pregătiţi şi, în al doilea rând, pentru că aceste şcoli „noi" (deşi preluând pe cele mai vechi) reprezentau un sistem străin şi basarabeanul, indiferent de starea lui socială, a fost circumspect, iar în faţa propagandei şi a agitaţiei agresive sovietice a manifestat precauţie şi reticenţă. Unii basarabeni, care au fost convinşi şi recrutaţi, uneori „cu arcanul", în învăţământul superior sovietic, pentru că reprezentanţii instituţiilor de învăţământ superior delegaţi în raioanele şi judeţele din RSSM i-au determinat să depună dosarele pentru admitere, nu au mai ajuns la facultate, iar alţii au abandonat pe parcursul primului semestru sau al primului an de studii. Şi mai gravă era problema admiterii „tinerilor, reprezentanţi ai naţiunii autohtone, a moldovenilor", care, pe lângă faptul că erau puţini care să corespundă rigorilor educaţiei sovietice, aveau cea mai mică reprezentanţă în contingentele de studenţi (până la 40% în instituţiile de învăţământ superior pedagogic şi 3-10% în celelalte), tot ei erau cei care renunţau la studii într-un număr mai mare decât reprezentanţii etniilor conlocuitoare. Temeiul principal, dar invocat cu subtilitate de autorităţi sau trecut sub tăcerea nereuşitei academice, era necunoaşterea limbii ruse – limba de studiu în toate instituţiile de învăţământ superior declarate „moldoveneşti" şi create pentru „moldoveni". Până şi examenele de admitere se susţineau în rusă, deşi absolvenţii şcolilor medii cu predare în „limba „moldovenească" nu o cunoşteau sau o cunoşteau insuficient, fapt semnalat isteric în rapoartele de activitate ale instituţiilor de învăţământ superior, ale secţiilor responsabile ale Ministerului Învăţământului şi CC al PC(b)M, în timp ce „disciplinele sunt predate în limba rusă chiar şi de către profesori care cunosc limba moldovenească. Mai mult decât atât, în cazurile în care într-o grupă moldovenească, cu studenţi care nu prea înţeleg limba rusă, dar este un singur student care ştie rusa, lecţiile se predau în limba rusă"[554]. Puţina tradiţie a învăţământului superior şi refugierea intelectualităţii, şi aşa subţire, din Basarabia odată cu anexările provinciei româneşti de către Uniunea Sovietică au determinat o reprezentanţă foarte mică a românofonilor în rândurile personalului ştiinţifico-didactic al instituţiilor de învăţământ superior.

În perioada de constituire a învăţământului superior moldovenesc corpurile profesorale ale instituţiilor respective au fost formate preponderent prin import de personal. Indiferent de unde veneau „specialiştii" – din fosta RASSM sau din alte regiuni ale URSS, aceştia erau purtători de limbă rusă şi de mentalitate sovietică şi deseori, fără calificările şi calităţile profesionale necesare. Chiar şi cadrele delegate la Chişi-

[554] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, f. 32.

nău sau la Bălți din stânga Nistrului nu cunoșteau întotdeauna limba română, iar cei care declarau că erau „moldoveni" și „cunosc limba moldovenească" vorbeau o limbă rusificată și alterată în procesul de modelare identitară a românilor din RASSM și de construcție a unei limbi distincte, bazată pe dialectul transnistrian și cu excluderea normelor gramaticale ale limbii române. Cei din urmă, intimidați de vorba frumoasă a colegilor cu studii românești sau occidentale, preferau să vorbească și să-și țină cursurile în limba rusă, limba în care au studiat și au profesat înainte de a fi desantați în școlile din dreapta Nistrului. Dar tocmai ei au fost cei care au sesizat și semnalat, de multe ori în mod pueril și fără suplețe, contradicțiile dintre declarațiile sovietice de „autohtonizare" a școlii superioare și realitatea rusească și rusofonă a învățământului superior din RSSM. Autoritățile sovietice nu erau mai puțin preocupate. Îngrijorările lor însă nu se refereau la procesele de rusificare și deznaționalizare a învățământului superior din RSSM și, ulterior, a grupurilor sociale în care vor profesa „specialiștii" produși de această școală. Preocupările sovieticilor erau de natură propagandistică, or rusificarea și deznaționalizarea trebuiau să se producă paralel sau în urma convingerii basarabenilor de superioritatea puterii sovietice, pentru a evita stările de conflict și a le putea controla și lichida fără răsunet. În acest scop, dar și pentru că personalul importat nu era suficient și, de multe ori, era incompetent, regimul a identificat în RSSM și a angajat în instituțiile de învățământ superior specialiști românofoni, formați în universități românești și occidentale, adică „burgheze". Acest grup de intelectuali, care forma uneori și câte o treime din personalul științifico-didactic al unor instituții de învățământ superior moldovenești, lipsit de încrederea regimului și ținut într-un suspans perpetuu de către autorități, a avut un parcurs profesional, dar și personal, sinuos și hazardat. Unii reprezentanți ai acestui grup au acceptat regulile de joc sovietice și au făcut cariere profesionale în învățământ și/sau știință, frica lor ajungând până la a nu vorbi niciodată despre trecutul lor și, mai grav, până la adoptarea fără rezerve a limbii ruse în predare și discurs, astfel încât studenții nici să nu bănuiască că ei cunosc limba română. Alții, după ce și-ar fi îndeplinit „misiunea" pe care le-a dat-o statul sovietic, au fost scoși din sistem din varii motive, cel mai des invocate fiind „educația burgheză", „abordarea subiectelor științifice prin prizma concepțiilor burgheze", „originea socială neproletară", „trecutul profesional sau politic dubios", „aflarea pe teritoriile ocupate de dușman" etc.

Pe lângă faptul că procesul didactic se efectua în limba rusă și că profesorii rusofoni (dar și profesorii din stânga Nistrului) nu le puteau explica materiile pe înțelesul lor, iar literatura științifică și didactică din biblioteci era exclusiv în limba rusă, studenții „moldoveni" renunțau la studii și pentru că nu puteau suporta cheltuielile aferente studenției. Uneori fără burse sau cu burse foarte mici, fără un loc în cămin sau fiind unul dintre cei 30-40 care se înghesuiau pe podeaua rece a căminelor studențești și fără sprijinul familiei, mulți tineri abandonau studiile chiar și peste 10-15 zile de

la începerea anului de învăţământ[555]. În condiţiile social-economice de după război (oraşe distruse, penurie materială şi alimentară, fenomene nesănătoase specifice societăţii postbelice), direcţiile instituţiilor de învăţământ, autorităţile de partid şi de stat şi organizaţiile obşteşti au dispus şi au întreprins acţiuni de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor. Au fost organizate cantine studenţeşti, chioşcuri de pâine şi magazine alimentare şi de mărfuri de uz casnic în/lângă cămine, studenţii erau asiguraţi cu alimente prin sistemul de cartele, fiind incluşi într-o categorie cu muncitorii angajaţi la munci grele. Doar unele instituţii (Institutul Agricol şi Institutul de Medicină din Chişinău) au organizat alimentaţia studenţilor cu două-trei mese calde pe zi în cantinele studenţeşti, pentru că au avut posibilitatea să suplinească raţiile bugetate cu produse din gospodăriile auxiliare sau de pe terenurile şi din fermele experimentale. Studenţilor li se repartizau haine şi încălţăminte, caiete şi creioane şi alte bunuri, care trebuiau să le amelioreze situaţia. Guvernul moldovenesc a solicitat de mai multe ori autorităţilor de la Moscova să-i permită să ofere burse de studii tuturor studenţilor din instituţiile de învăţământ superior din RSSM, şi nu doar celor cu rezultate academice bune, şi să scutească studenţii „moldoveni" de taxele de studii, impuse încă în 1940.

Trecând peste discriminarea pozitivă a studenţilor „moldoveni" şi peste măsurile care urmăreau păstrarea contingentului naţional în instituţiile de învăţământ superior, foametea din anii 1946-1947 a agravat fenomenul abandonului studiilor. Cea mai mare parte a moldovenilor locuiau în zone rurale, puternic ruinate de război, peste care s-au suprapus efectele retragerii administraţiei româneşti, ale reinstaurării puterii sovietice şi ale foametei organizate. Familiile de ţărani basarabeni nu şi-au încurajat copiii să meargă la şcoala superioară, având ele însele nevoie de forţă de muncă şi resurse financiare puţine. Familiile care aveau copii la studii nu şi-au mai permis să-i susţină financiar şi material în anii foametei.

Foarte puţine persoane au reuşit să termine studiile superioare în timpul războiului. După revenirea în RSSM, trei din cele patru instituţii au organizat examene de absolvire în anul 1945: Institutul Învăţătoresc din Tiraspol a produs doar 15 învăţători în prima vară de după război[556]; 17 studenţi au absolvit diferite facultăţi ale Institutului Agricol din Chişinău[557], dar niciunul (!) dintre absolvenţii celor două instituţii de învăţământ superior nu era „reprezentant al naţiunii autohtone"; 67 de studenţi „au absolvit studiile şi au susţinut cu succes examenele de stat" la diferite facultăţi ale Institutul Pedagogic din Chişinău[558], deşi au fost promovaţi pentru susţinerea probelor de absolvire 84 de studenţi. Unica instituţie care nu a avut niciun absolvent în anul 1945 a fost Conservatorul de Stat din Chişinău[559].

---

555 ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 37, ff. 14-16.
556 ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 137, f. 3.
557 AOSPRM, F. 51, inv. 12, d. 324, ff. 97-99.
558 ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 37.
559 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 17.

Doar o parte din cei 99 de absolvenți din promoția anului 1945, repartizați cu strictețe în subordinea comisariatelor responsabile, s-au prezentat pentru a fi angajați în economia RSSM. Spre exemplu, aflăm dintr-o scrisoare a Comisariatului Poporului pentru Agricultură al RSSM că cei cinci absolvenți ai Institutului Pedagogic din Chișinău nu s-au prezentat la comisariat, iar instituțiile de învățământ mediu agricol vor rămâne și în anul de studii următor fără cadre didactice la unele discipline[560].

În 1946, numărul total al absolvenților a crescut, mai ales din contul celor 148 de studenți din prima promoție a Institutului de Medicină din Chișinău[561]. Totodată, numărul absolvenților celorlalte instituții de învățământ superior moldovenești a crescut nesemnificativ, iar în unele cazuri chiar s-a redus. Astfel, 19 persoane au absolvit facultățile Institutului Agricol din Chișinău în anul 1946[562]. Doar 32 de studenți au absolvit Institutul Pedagogic din Chișinău (în alt document – 41), inclusiv 14 absolvenți la secția de limba și literatura rusă și niciunul la „limba și literatura moldovenească", și câte 9 studenți au absolvit Facultatea de Fizică și Matematică și Facultatea de Istorie[563]. În vara lui 1946 Conservatorul a produs prima promoție de specialiști în domeniul artelor, cu 6 absolvenți, inclusiv 1 „moldovean"[564], Institutul Învățătoresc din Bălți nu a avut promoție după primul an de activitate[565], iar cel din Tiraspol declara o promoție de 105 absolvenți în acel an[566]. Numărul absolvenților a crescut în anul de studii 1946/1947, instituțiile având, în total, o promoție de 414 specialiști, inclusiv 258 de învățători pentru școlile medii și cele de șapte clase, 111 medici, 43 de agronomi și 2 specialiști în domeniul artelor. Autoritățile de partid remarcau faptul că doar Institutul Pedagogic a executat planul cu 93 de absolvenți, iar celelalte două instituții pedagogice au realizat doar 69,3% din plan (78 de absolvenți ai Institutului din Tiraspol și 87 – ai Institutului din Bălți). Neîndeplinirea planului „de producție" era explicată de către raportori prin reducerea numărului de studenți în urma abandonului masiv cauzat de „condițiile materiale foarte grele din primăvara anului 1947"[567].

Astfel, cu puțin peste 800 de absolvenți timp de trei ani de activitate, instituțiile de învățământ superior moldovenești nu au contribuit prea mult la completarea „armatei constructoriilor comunismului" în RSSM. Dacă abordăm problema în termeni de durată, anume în primii trei ani după încheierea războiului, regimul sovietic a reușit să organizeze instituții de învățământ superior și să constituie sistemul de învățământ superior de tip sovietic în RSSM. După foametea organizată din 1946-1947, sovieticii vor promova o discriminare pozitivă, mai insistentă a studenților moldoveni, dar pe

560 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, f. 121.
561 ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 17, f. 19.
562 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 96.
563 ANRM, F. 1961. inv. 1, d. 6, f. 42.
564 AOSPRM, F. 51, inv. 12, d. 324, f. 106.
565 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 98.
566 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, f. 97.
567 ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 49, ff. 1-2, 3 vs, 5 vs, 6 vs, 7 vs.

anumite segmente: în procesul de admitere, de menținere a contingentelor de studenți și de promovare a celor mai buni la doctorate – politici care vor da rezultatele scontate. Politica sovietică de indigenizare a cadrelor a facilitat accesul tinerilor basarabeni la școala superioară, le-a oferit posibilități de a intra în clasa intelectualilor și de a accede la o viață mai asigurată și mai ușoară decât cea a părinților lor. În fapt, o școală superioară „moldovenească" și pentru „moldoveni", așa cum pretindeau sovieticii că este cea pe care au înființat-o în RSSM, era instrumentul cel mai eficient de legitimare a regimului sovietic, prin care acesta urma să-și realizeze misiunea de sovietizare, rusificare și deznaţionalizare a populației românești din teritoriile reanexate în 1944. Sistemul învățământului superior creat în RSSM era un sistem prin care autoritățile intenționau să mărească și să consolideze treptat șansele regimului comunist de a câștiga, mai întâi, simpatia „autohtonilor-moldoveni" și de a tempera „nemulţumirile" acestora faţă de noua putere, pentru ca apoi, formând „specialiști sovietici cu studii superioare care au asimilat teoria marxist-leninistă", să construiască loialităţi naţionale profunde, care să joace un rol important și responsabil „în lupta poporului nostru pentru construcția societății comuniste" și ulterior, prin schimbul generațiilor, să construiască o nouă identitate etnică, diferită de cea românească.

Liliana ROTARU

NOTĂ ASURA EDIȚIEI

Culegerea de documente conține 334 de documente, care au fost selectate preponderent din fondurile Arhivei Naționale și ale Arhivei Social-Politice a Republicii Moldova și care reflectă perioada de constituire și consolidare a sistemului învățământului superior în RSSM – 1940-1941 și 1944-1946/1947. Totodată, alcătuitorul a considerat oportună includerea în culegere și a documentelor despre activitatea Institutului Pedagogic Moldovenesc, evacuat în orașul Buguruslan, regiunea Orenburg, în perioada războiului sovieto-german (1942-1944), mai ales că unele instituții de învățământ superior din Republica Moldova, succesoare ale școlilor superioare sovietice moldovenești, își numără anii fără întrerupere din 1940. În mare parte, volumul dat cuprinde hotărâri, ordine, dispoziții, note informative, memorii, corespondență – toate emise de autoritățile de stat și de partid ale URSS și ale RSSM (guvern, comisariate ale poporului/ministere, Comitetul unional pentru școala superioară al SCP al URSS, CC al PC(b)M, diferite secții și sectoare de partid etc.), care se referă în mod direct la diferite aspecte ale proceselor de organizare, funcționare, monitorizare și verificare a școlilor superioare moldovenești timp de șapte ani academici. Însă, în situația în care cea mai mare parte a documentelor care ar reflecta procesul de organizare și funcționare a școlilor superioare create după prima anexare sovietică a Basarabiei (1940-1941) au putut fi pierdute în timpul războiului sovieto-german sau se pot păstra în arhivele de la Moscova, la care nu avem acces, editorul a găsit necesar să completeze cele câteva documente oficiale cu materiale din ziarul „Moldova soțialistă", unele numere ale căruia se găsesc în arhivele și bibliotecile naționale.

Cea mai mare parte a documentelor sunt publicate integral. În unele documente au fost omise fragmentele care nu se referă la tema abordată în culegere, aceste omisiuni fiind marcate cu semnul [...]. În general, documentele sunt întitulate de autorii emitenți; în cazul în care documentul nu este întitulat de emitent, alcătuitorul culegerii a propus un titlu, care reiese din conținutul și caracterul documentului. După fiecare document sunt prezentate informații despre sursă: fondul de arhivă unde se păstrează documentul, cota și o descriere a acestuia [forma sub care s-a păstrat, dacă este un original sau o copie, modalități de întocmire (dactilografiat sau scris de mână), semnătură autografă sau lipsa acesteia].

Culegerea de documente este elaborată cu respectarea principiului cronologic, ținând cont de faptul că anul academic (durata unul an de studii în școlile superioare) nu coincide cu anul calendarstic. În sistemul educațional sovietic, anul academic începea la 1 septembrie și se încheia la 30 iunie, cu excepții și multe derogări de la normă în perioada la care ne referim. În mare parte, documentele au fost așezate în ordine cronologică în baza datei (datelor) indicate în document de către autoritatea

emitentă, iar acolo unde documentul nu a fost datat sau textul original indică mai multe date, s-a încercat şi s-a propus încadrarea lui cronologică şi contextuală.

Documentele sunt publicate în limba originalului, în rusă sau română, cu caractere chirilice, dar şi cu caractere latine (pentru perioada 1940-1941), reproducând fidel lexicul, ortografia şi punctuaţia sursei originale, fără a corecta greşelile emitentului şi fără a interveni în textul original. Omonimele, toponimele, hidronimele, noţiunile şi alte nume/titluri/noţiuni au fost transcrise conform originalului, iar acolo unde acestea sunt greşite, nu sunt transcrise corect sau nu coincid cu denumirile actuale, autorul a propus, în subsolul paginii, varianta corectă (contemporană). Cuvintele, numele, segmentele de text indescifrabile, care nu au putut fi restabilite, sunt marcate în text cu o linie dreaptă orizontală şi sunt indicate în notele de subsol cu sintagma *cuvânt indescifrabil*. Pentru identificarea şi urmărirea numelor de străzi ale oraşului Chişinău, schimbate de mai multe ori în perioada examinată, alcătuitorul s-a ghidat de lucrarea istoricului Dinu Poştarencu *Străzile Chişinăului. Denumiri vechi şi actuale*, publicată la Editura Civitas în anul 1998. Fiecare document este precedat de o casetă elaborată de alcătuitor, în care sunt înscrise în limba română titlul, data, locul emiterii documentului şi o scurtă prezentare a documentului.

Cel mai des utilizate abreviaturi ruse/sovietice, cunoscute publicului cititor, au fost incluse într-o listă de abreviaturi, aranjată la capătul culegerii. O parte însemnată de sovietisme (abrevieri, termeni şi noţiuni), utilizate rar, au fost descifrate, traduse în limba română şi explicate în subsolul paginii, autorul utilizând o listă a abrevierilor ruse utilizate în URSS (*Список русских сокращений, применяемых в СССР*), lucrare publicată la München în anul 1954, precum şi o istorie a aparatului de stat sovietic, elaborată şi publicată la Moscova de arheograful Tatiana Korjihina în anul 1995. Specifică documentelor de sorginte sovietică este utilizarea numelor de familie fără indicarea prenumelui şi a patronimicului.

Alcătuitorul a identificat şi a transcris cât mai corect numele persoanelor menţionate în documentele incluse în culegere. Personalităţile cunoscute sunt trecute în subsolul paginii cu numele întreg, însoţit, în măsura în care s-a putut realiza, de o scurtă biografie profesională, cu indicarea anului şi locului naşterii, a instituţiei de învăţământ superior pe care a absolvit-o, a titlurilor ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice şi a carierei didactice şi academice, corespunzătoare limitei cronologice a volumului. Scăpările de litere sau transcrierea greşită a numelor persoanelor este consemnată în notele de subsol.

Volumul de documente este precedat de un studiu introductiv, întocmit şi în baza documentelor din prezentul volum şi este succedat de indicele de nume şi de o listă a abrevierlor în limba română şi în limba rusă.

LISTA ABREVIERILOR

Acad.	Academie
ANRM	Arhiva Națională a Republicii Moldova
AOSPRM	Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova
AȘ	Academie de Științe
AUSM	Arhiva Universității de Stat din Moldova
BNRM	Biblioteca națională a Republicii Moldova
CC al PC(b)	Comitetul Central al Partidului Comunist (bolșevic) din întreaga Uniune
CC al PC(b)M	Comitetul Central al Partidului Comunist (bolșevic) al Moldovei
conf. univ.	conferențiar universitar
док. (документ)	document.
dr.	doctor (în științe)
dr. hab.	doctor
Fac.	facultate
gub.	gubernie
Inst.	Institutut
or.	oraș
prof.	profesor universitar
reg.	regiune
RSFSR	Republica Sovietică Socialistă Rusă
RSSM	Republica Sovietică Socialistă Moldovenească
RSSU	Republica Sovietică Socialistă Ucraineană
RSSUz	Republica Sovietică Socialistă Uzbecă
s.	sat
SCP al RSSM	Sovietul Comisarilor Poporului al RSSM
SCP al URSS	Sovietul Comisarilor Poporului al URSS
SM al RSSM	Sovetul Miniștrilor al RSSM
SM al URSS	Sovetul Miniștrilor al URSS
st.	staniță
șt. agr.	științe agricole
șt. filol.	științe filologice
șt. ist.	științe istorice
șt. med.	științe medicale
șt. pedag.	științe pedagogice
ținut.	ținut
URSS	Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
USM	Universitatea de Stat din Moldova

ВУЗ (Высшее учебное заведение)	(instituție de învățământ superior)
в. т. ч. (в том числе)	inclusiv
г.	год
г.	город
га	гектар
зав. (заведующий)	şef.
им. (имени)	în numele lui ...
и.о. (исполняющий обязанности)	interimar.
кбм, кубометр (кубический метр)	metru cub
кг, кгр. (килограмм)	kilogram
КГБ	
КГМИ (Кишиневский Государственный медицинский институт)	Institutul de Stat de Medicină din Chişinău
коп. (копейка)	copeică
КП(б)М (Коммунистическая партия (большевиков) Молдавии)	Partidul comunist (bolşevic) al Moldovei
КСХИ (Кишиневский Сельскохозяйственный институт)	Institutul de Stat Agricol din Chişinău
К-т (комитет)	comitet
МВД СССР (Министерство внутренних дел СССР)	Ministerul afacerilor interne al URSS
МГБ СССР (Министерство государственной безопасности СССР)	Ministerul Securităţii Statului al URSS
МГПИ (Молдавский Государственный педагогический институт)	Institutul Moldovenesc Pedagogic de Stat
НКГБ СССР (Народный комиссариат государственной безопасности СССР)	Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al URSS
м./мтр (метр)	metru
обл. (область; областной)	regiune, regional
обл. ик. (областной исполнительный комитет)	comitet regional

руб. (рублей)	ruble
РСФСР (Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика)	Republica Sovietică Socialistă Rusă
СНК (Совет Народных Комиссаров)	Sovietul Comisarilor Poporului
Совнарком (Совет Народных Комиссаров)	Sovietul Comisarilor Poporului
с/х (сельскохозяйственный; сельское хозяйство)	agricol, agricultură
т. (тонна)	tonă
ТУИ (Тираспольский учительский институт)	Institutul Învățătoresc din Tiraspol
тыс. (тысяча)	o mie
УССР (Украинская Советская Социалистическая Республика)	Republica Sovietică Socialistă Ucraineană
шт. (штатный)	titular

DOCUMENTE

Doc. 1

1940, august, 21.

Cu privire la acțiunile din Basarabia și Bucovina de Nord. Hotărârea nr. 1504 a SCP al URSS și a CC al PC(b) al Uniunii Sovietice [Extras]

Prin hotărârea nr. 1504 din 21 august 1940, SCP al URSS indica asupra unor măsuri urgente care trebuiesc luate în teritorii românești anexate în vara anului 1940, în mai multe sfere de activitate, inclusiv, în ce privește organizarea învățământului superior.

СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ СОЮЗА ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1504

О мероприятиях по Бессарабии и Северной Буковине.

Совет Народных Комиссаров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

[…]

28. Обязать Совнаркомы[1] Украинской ССР и Молдавской ССР своевременно отремонтировать и открыть школы, обеспечив по возможности полный охват начальными школами детей школьного возраста, а также организовать работу по ликвидации неграмотности среди взрослого населения и подростков.

29. Обязать Наркомпрос[2] УССР[3] и Наркомпрос РСФСР[4] до 1 сентября командировать на работу в школы Бессарабии учителей в количестве: по Наркопросу УССР – 200 человек и Наркопросу РСФСР – 400 человек.

[…]

---

1 *Sovietul Comisarilor Poporului* (Совет Народных Комиссаров /Совнарком/СНК) – denumirea organului suprem al puterii executive din Uniunea Sovietică și a guvernelor republicilor unionale până în anul 1946. Guvernul RSSM a purtat această denumire în anii 1940-1941 și 1944-1946. În iunie 1946, SCP al RSSM a fost redenumit Sovietul de Miniștri al RSSM.

2 *Comisariatul Poporului pentru Învățământ* al URSS/RSSM (Народный комиссариат проосвещения СССР/МССР/ Наркомпрос/ НКП) – autoritate executivă centrală a URSS și a republicilor unionale cu atribuții în domeniul educației și științei. Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM a fost creat la 23 august 1940. În 1941 a fost evacuat în orașul Buguruslan, regiunea Orenburg. Și-a reluat activitatea în 1944 după restabilirea RSSM cu atribuții de coordonare a activității instituțiilor de învățământ din RSSM. Prin hotărârea nr. 285 a Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 15 martie 1946 este redenumit Ministerul Învățământului al RSSM.

3 *Republica Sovietică Socialistă Ucraineană* (Украинская Советская Социалистическая Республика) – republică unională în componența URSS (1922-1991). Din 24 august 1991 – stat independent Ukraina.

4 *Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă* (Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика) – republică sovietică unională în componența URSS (1922-1991). Din 25 decembrie 1991 – Federația Rusă.

34. Обязать Совнаркомы Украинской ССР и Молдавской ССР и Наркомобороны[5] освободить все занятые ими помещения школ и медицинских учреждений в двухнедельный срок.

35. Обязать Наркомзем[6] СССР и Совнарком Молдавской ССР организовать на базе агрофакультета[7] в г. Кишиневе сельскохозяйственный институт[8] с факультетами полеводства, виноградарства и животноводства.

36. Разрешить Совнаркому Молдавской ССР организовать педагогический институт в г. Кишиневе, а также учительские институты в гг. Бельцах и Бендерах.

[…]

Председатель Совета Народных Комиссаров Союза ССР
В. Молотов

Секретарь Центральн. Комитета ВКП(б)[9]
И. Сталин

Москва-Кремль
21 августа 1940 года

Верно: [*Печать*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 39, ff. 23-25.
Copie. Text dactilografiat.

---

[5] *Comisariatul Poporului pentru Apărare al URSS* (Народный комиссариат Обороны СССР, Наркомобороны СССР/НКО СССР) – autoritatea militară supremă unională (1934-1944) şi unional-republican (1944-1946) în URSS. Prin decretul nr. 285 al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 15 martie 1946 a fost redenumit Ministerul Forţelor Armate al URSS (Министерство Вооруженных Сил СССР).

[6] *Comisariatul Poporului pentru Agricultură al URSS* (Народный комиссариат земледелия/ Наркомзем/ НКЗ СССР) – autoritate executivă unională centrală cu atribuţii în domeniul agriculturii. Din 15 martie 1946 – Ministerul Agriculturii al URSS.

[7] *Facultatea de Agronomie din Chişinău* a fost fondată prin „Legea despre transformarea Secţiei de ştiinţe agricole a Universităţii din Iaşi în Facultatea de Ştiinţe Agricole cu sediul la Chişinău", semnată de regele Carol al II-lea la 9 aprilie 1933. În 1938 Facultatea de ştiinţe agricole, care funcţiona în clădirea fostului liceul de băieţi „Alexandru Donici" (astăzi clădirea AMTAP), este redenumită Facultatea de Agronomie şi împreună cu alte două facultăţi formează Politehnica *Gh. Asachi* din Iaşi, sediul facultăţii rămânând la Chişinău. În august 1940 prin Hotărârea SCP al URSS, Facultatea de Agronomie este reorganizată în Institutul Agricol din Chişinău.

[8] *Institut* – formă de organizarea a instituţiilor de învăţământ superior în URSS, inferioară universităţilor, care, de regulă, forma profesionişti în domenii înguste de activitate, fapt reflectat în numele lor.

[9] *Partidul Comunist (bolşevic) din întreaga Uniune/PC(b) din întreaga Uniune* (Всесоюзная коммунистическая партия (большевиков)/ВКП(б)) – denumirea partidului comunist din URSS în perioada 1925–1952.

Doc. 2

1940, august 23. *Cu privire la crearea instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate*. Hotărârea SCP al RSSM și a CC al PC(b)M

Prin hotărârea cu antetul Absolut secret*, CC al PC(b)M și SCP al RSSM dispun crearea unui institut pedagogic la Chișinău și a cinci școli pedagogice – două la Chișinău și câte una în orașele Soroca, Bender și Orhei. Instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate sunt create în scopul asigurării școlilor primare, medii și medii incomplete din Basarabia cu învățători.*

Совершенно секретно

№ 139

Приложение к протоколу №-22
ЦК КП/б/Молдавии, пункт – 4

О СОЗДАНИИ ВЫСШИХ И СРЕДНИХ СПЕЦИАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

/Постановление Совнаркома Молдавской ССР и ЦК КП/б/М[10] от 23-го августа 1940 года/

Для обеспечения начальных, неполно средних и средних школ Бессарабии учителями, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и ЦК КП/б/М –

п о с т а н о в л я е т:

1. Создать в городе Кишиневе в здании бывшего Епархиального училища[11] Педагогический институт с молдавским языком преподавания и контингентом на 1940-1941 учебный год в 420 студентов.

2. Создать в следующих городах Бессарабии педагогические школы:

а. в Кишиневе – педшколы[12] с молдавским языком преподавания: одну в здании бывшего Епархиального училища с контингентом на 1940-1941

[10] *Comitetul Central al Partidului Comunist (bolșevic) al Moldovei/CC al PC(b)M* (Центральный Комитет Коммунистической Партии (большевиков) Молдавии/ЦК КП(б)М) – organ superior și colegial al PC(b)M care administra toate activitățile partidului în intervalele dintre congresele PC(b)M. După Congresul al XIX-lea al PC(b) din întreaga Uniune (5-14 octombrie 1952) și modificarea sintagmei *PC(b)M* în *Partidul Comunist al Moldovei*, CC al PC(b)M a fost schimbat în CC al PCM.

[11] *Școala (Liceul) Eparhială de Fete din Chișinău* – instituție de învățământ secundar deschisă în anul 1864. Clădirea școlii a fost construită în zona gării feroviare a or. Chișinău, pe părți din moșiile chișinăuienilor Aghirie Dimo și Simion Simițchi și avea adresa șoseaua Munceşti 101. Astăzi pe locul fostei Școlii Eparhiale se află o parte a clădirilor uzinei *Vibropribor*.

[12] *Școli pedagogice* (педагогические школы/педшкола) – instituții de învățământ mediu pedagogic în sistemul educațional sovietic. Aveau misiunea de a pregăti învățători pentru clasele primare și instituțiile preșcolare.

учебный год 300 учащихся и вторую – в здании нормальной школы[13] с контингентом на 1940-1941 учебный год в 150 учащихся для подготовки дошкольных работников;

b. в Сороках – политпросвет школу[14] в здании бывшей учительской семинарии[15] с молдавским языком преподавания и контингентом на 1940-1941 учебный год в 200 учащихся;

c. в Оргееве – педшколу в здании бывшей учительской семинарии[16] с молдавским языком преподавания и контингентом на 1940-1941 учебный год в 350 учащихся;

d. в Бендерах – педшколу в здании бывших ремесленных училищ с русским языком преподавания и контингентом на 1940-1941 учебный год в 300 учащихся;

3. Предложить воинским частям до 20/VIII-1940 года освободить вышеуказанные помещения и передать их со всем имуществом Наркомпросу Молдавской ССР.

4. Предложить уездным Исполнительным комитетам[17] отремонтировать педшколы и обеспечить их топливом.

5. Предложить Наркомпросу Молдавской ССР до 20/VIII-1940 года укомплектовать институт и педшколы кадрами, провести набор студентов, оборудовать кабинеты и обеспечить своевременное начало 1940-1941 учебного года.

---

[13] *Şcoala Normală de învăţători „Mihai Viteazul”* – instituţie publică de învăţământ secundar din Chişinău cu misiunea de a pregăti tineri (băieţi) pentru cariera didactică. A funcţionat în clădirea nouă a Orfelinatului lui Balş (construită în 1902 pe str. Ostrojskaia, astăzi str. Alexandru Lăpuşneanu). În prezent, în incinta acestui corp se află şcoala primară a liceului *Antioh Cantemir*.

[14] *Şcoala de Iluminare Politică din Soroca* (Школа политического просвещения в г. Сороках) – a fost deschisă prin hotărârea SCP al RSSM şi a CC al PC(b)M din 23 august 1940 cu scopul de a pregăti bibliotecari şi lucrători de club (instituţii rurale de cultură) cu misiunea de a propaga ideile comuniste şi ateismul în satele RSSM. În perioada 1941-1944 şi-a sistat activitatea, reluînd-o la 1 decembrie 1944. Prin Hotărârea nr. 1349 din 2.XII.1946 a Sovietului de Miniştri al URSS este reorganizată în Tehnicumul de Bibliotecari din Soroca. La 1.I.1957 a fost reorganizat în Şcoala Republicană de Iluminare Culturală din Soroca, numită *Elena Sârbu* din 1958. În 1991 Ministerul Culturii şi Cultelor al RRS Moldova redenumeşte Şcoala Republicană de Iluminare Culturală în Colegiul Republican de Creaţie Populară din Soroca. Astăzi – Colegiul Republican de Arte *Nicolae Botgros* din Soroca.

[15] *Seminarul pentru Învăţători din Soroca* – instituţie de învăţământ secundar pedagogic fondată în iunie 1912 cu misiunea de a pregăti cadre didactice pentru învăţământul primar din gubernia Basarabia. În anul 1918 Seminarul este reorganizat în Şcoala Normală *Petru Maior*, care îşi sistează activitatea în anul 1940. Îşi reia activitatea în 1944, fiind reorganizat în 1945 în Şcoală Pedagogică din Soroca. Astăzi – Colegiul Pedagogic *Mihai Eminescu* din Soroca.

[16] *Şcoala Normală* Alexandru Ioan Cuza *(Seminarul pentru învăţători din Orhei)* - instituţie de învăţământ secundar pedagogic fondată în or. Orhei în anul 1923. În anul 1940 a fost reorganizată în Şcoala Pedagogică *Vasile Lupu.* Astăzi – Colegiul *Vasile Lupu* din Orhei.

[17] *Comitet Executiv Judeţean al Sovietului de Deputaţi ai Oamenilor Muncii din RSSM* (Уездный исполнительный комитет народных депутатов трудящихся МССР/уисполком) – organ colegial executiv şi administrativ de gestionare a activităţii executivelor raionale, orăşeneşti şi sătesti, inclusiv activitatea instituţiilor şi întreprinderilor de pe teritoriul judeţului corespunzător. Comitete executive judeţene ale Sovietelor de deputaţi ai oamenilor muncii din RSSM au fost create prin hotărârea Biroului CC al PC (b) din Ucraina din 3 iulie 1940. Judeţele au fost lichidate în conformitate cu Hotărârea Biroului CC al PC (b)M din 16-17 octombrie 1947.

6. Предложить Наркомпросу и уездным исполнительным комитетам обеспечить студентов общежитием.

7. Ввиду позднего начала подготовки к 1940-1941 учебному году и в связи с предстоящей большой работой по подготовке помещений, подбору кадров, проведениию набора студентов, переводу и изданию программ и учебников, учебный год в институтах и педшколах Бессарабии начать 1 октября 1940 года.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

- КОНСТАНТИНОВ[18] -

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ

- БОРОДИН[19] -

Верно: [*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 2, ff. 142-143.

Copie. Text dactilografiat. Semnătura autografă a legalizatorului.

Doc. 3

1940, septembrie 20. *Cu privire la studierea limbii moldovenești de către angajații organelelor de partid și sovietice*. Hotărârea CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M dispune asupra obligativității studierii limbii moldovenești de către toți angajații organelor de partid și sovietice din RSSM de toate nivelele și obligă pe Nicolai Smorigo, secretar al CC al PC(b)M și pe Gherasim Rudi, adjunctul președintelui SCP al RSSM să verifice procesul de studiere a limbii moldovenești și să raporteze Biroului CC al PC(b)M până la 1 decembrie 1940.

БЮРО

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Протокол № 3, пункт 43 от 20-го сентября 1940 года.

---

[18] *Tihon Antonovici Constantinov* (1898-1957), moldovean, născut în s. Horoșee, reg. Ekaterinoslav, Imperiul Rus. Președinte al SCP al RSSM (2.VIII.1940-17.IV.1945) *(Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM (1924-1956)*, coord. M. Tărâță, Chișinău, Cartdidact, 2017, p. 54-55).

[19] *Piotr Grigorievici Borodin* (1905-1986), rus, născut în or. Dnepropetrovsk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Ingineri Constructori din Dnepropetrovsk (1930). Prim-secretar al Comitetului Regional Moldovenesc al PC(b) al Ucrainei (21.VI.1939 – 14.VIII.1940) și prim-secretar al CC al PC(b)M (14. VIII.1940-11.II.1942). După război nu a revenit în RSSM *(Valeriu Pasat, RSS Moldovenească în epoca stalinistă (1940-1953),* Chișinău, Cartier, 2011, p. 34).

СЛУШАЛИ:

Об изучении партийными и советскими работниками молдавского языка.
(тов. Смориго[20])

ПОСТАНОВИЛИ:

В соответствии с решением Политбюро ЦК ВКП(б)[21] «Об изучении партийными работниками, работающими в союзных и автономных республиках, языка соответствующей союзной и автономной республики», – бюро ЦК ПК(б) Молдавии[22] – п о с т а н о в л я е т:

1. Вменить в обязанность руководящим партийным и советским работникам изучение молдавского языка, для чего уездным[23] и волостным[24] комитетам КП(б)М[25] и исполкомам организовать групповое и индивидуальное изучение молдавского языка.

2. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР[26] разработать программу и учебный план для изучения молдавского языка к 15-му октября с/года.

3. Возложить ответственность за руководство и обеспечение соответствующими учебно-методическими пособиями и преподавательскими кадрами по изучению молдавского языка на Наркомпрос Молдавской ССР.

---

[20] *Nikolai Haritonovici Smorigo* (1902-1959), rus, născut în cătunul Troki, Imperiul Rus. Şef de secţie al Comitetului Regional Moldovenesc al PC(b)al Ucrainei (1937-1940). Secretar al CC al PC(b)M (1940-1941). Din 15.III.1941 numit şi în funcţia de secretar pentru transport al CC al PC(b)M. Vicepreşedinte al SCP al RSSM (III.1941-26.I.1945) (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 61, f. 15).

[21] *Biroul Politic al CC al PC(b) din întreaga Uniune* (Политическое бюро ЦК ВКП(б)/Политбюро ЦК ВКП(б)) – denumirea organului superior de partid care dirija activitatea politică a CC între plenare până în anul 1952, când Congresul al XIX-lea, odată cu schimbarea numelui partudului comunist al URSS, redenumeşte Biroul politic – Prezidiul CC al PCUS. Biroul Politic era ales dintre membrii CC şi lua cele mai importante decizii politice, economice şi interne în partid.

[22] *Biroul CC al PC(b)M* (Бюро ЦК КП(б)М/Бюро ЦК КП(б)М) – denumirea organului executiv al PC(b)M, care dirija activitatea politică a CC *al PC(b)M* între plenarele acestuia în perioada 1940-1952. Congresul al IV-lea a redenimit PC(b)M în PCM (Partidul Comunist al Moldovei) şi, respectiv, biroul a fost redenumit - Prezidiul CC al PCM. În anul 1966 se va reveni la denumirea iniţială.

[23] *Comitetul Judeţean de Partid al PC(b)M* (Уездный комитет КП(б)М/уездный комитет партии/уком) – unitate structurală a PC(b)M în limitele judeţului – unitatea teritorial-administrativă a RSSM. Comitetele judeţene de partid au fost desfiinţate odată cu desfiinţarea judeţelor la 16 octombrie 1947 (AOSPRM, F. 8, inv. 1, f. 1-2) .

[24] *Comitet de voloste al PC(b)M* (волостной комитет ЦК КП(б)М/ волостной комитет партии/волком ЦК КП(б)М) – unitate structurală a PC(b) în limitele ocolului - unitatea teritorial-administrativă a RSSM în perioada august-noiembrie 1940. După introducerea raioanelor în RSSM în noiembrie 1940, comitetul de voloste a fost redenumit comitet raional de partid.

[25] *Partidul Comunist (bolşevic) al Moldovei* (Коммунистическая партия (большевиков) Молдавии/ КП(б)М) – denumirea partidului comunist din RSSM în perioada 1940-1952.

[26] *Comisariatul Poporului pentru Învăţământ al RSSM* (Народный комиссариат просвещения МССР/ Наркомпрос МССР/ НКП МССР) – autoritate executivă republicană cu atribuţii de coordonare a activităţii instituţiilor de învăţământ din RSSM. A fost creat la 23 august 1940, iar în perioada războiului sovieto-german a fost evacuat în or. Buguruslan, reg. Orenburg. Şi-a reluat activitatea pe teritoriul RSSM în primăvara anului 1944. Din anul 1946 este redenumit Ministerul Învăţământului al RSSM (ANRM, F. 2991, inv.1, f. 1).

4. Обязать Госиздат Молдавской ССР[27] издать Молдавский орфографический словарь и букварь на молдавском языке для взрослых к 1-му ноября 1940 года.

5. Обязать укомы, волкомы и райкомы[28] КП(б)Молдавии разработать мероприятия, обеспечивающие нормальную работу партийных и советских работников по изучению молдавского языка.

6. ~~Возложить ответственность за своевременную организацию и нормальную работу кружков по изучению молдавского языка на предприятиях и в учреждениях на партийно-комсомольские организации и на руководителей предприятий и учреждений.~~[29]

7. Поручить Секретарю ЦК КП(б)Молдавии по кадрам тов. СМОРИГО и заместителю председателя Совнаркома Молдавской ССР тов. РУДЮ[30] проверить состояние организации изучения молдавского языка и к 1-му декабрю с/года доложить бюро ЦК КП(б) Молдавии.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) МОЛДАВИИ [*Подпись*] (БОРОДИН)

НКомпрос МССР, всем укомам КП (б)М, СНК МССР т. Рудь, ЦК т. Сморигo (13) отд. выписки: №4 госиздат Молд. т. Чернату

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 6, ff. 98-99.
Document original. Text dactilografiat. Textul de sub semnătură scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 4

1940, septembrie 20. *Cu privire la aprobarea rețelei de teatre, instituții muzicale și instituții de învățământ din domeniul artelor pe teritoriul RSSM*. Hotărârea CC al PC(b)M și a SCP al RSSM

[27] *Editura de Stat a SCP al RSSM* (Государственное издательство МССР/Госиздат МССР/ Молдгосиздат) – a fost transferată de la Tiraspol la Chișinău în august 1940 pentru tipărirea producției tipografice pentru RSSM.

[28] *Comitetul raional de partid/Comitetul Raional al PC(b)M* (Районный комитет партии/ райком партии/ райком КП(б)М) – organ de conducere a structurilor de partid și de administrare a raionului. Comitetele rationale de partid au fost create după formarea RSSM, în corespundere cu decretul Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM din 11 noiembrie 1940 (AOSPRM, F. 63, inv. 1, f. 1-2).

[29] Textul tipărit este radiat printr-o linie trasă cu creion roșu.

[30] *Gherasim Iacovlevici Rudi* (1907-1982), moldovean, născut în s. Sărăței, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit Academia Agricolă *K. Timireazev* din Moscova (1930). Dr. hab. în științe agricole (1966), prof. univ. (1966), membru-corespondent al AȘM (1970). În Prim-vicepreședinte al SCP al RSSM (1940-1946) și Comisar al poporului (ministru) pentru afacerile externe ale RSSM (1944-1946). Președinte al SM al RSSM (1946-1958), funcție cumulată cu postul de ministru al afacerilor externe al RSSM.

CC al PC(b)M şi SCP *al RSSM aprobă reţeaua de teatre, instituţii muzicale şi instituţii de învăţământ din domeniul artei care să funcţioneze pe teritoriul RSSM, contingentele de elevi şi studenţi, inclusiv ai Conservatorului de Stat din Chişinău.*

БЮРО

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Протокол № 3 пункт 47 от 20-го сентября 1940 г.

СЛУШАЛИ:
Об утверждении сети театров, музыкальных учреждений и учебных заведений в области искусства на территории МССР.
(тт. Векслер[31], Герлиманов[32], Форш[33]).

ПОСТАНОВИЛИ:

ЦК КП (б) Молдавии
и Совнарком МССР
постановляют:

1. В целях культурного обслуживания трудящихся Молдавии и подготовки кадров в области искусства утвердить следующую сеть театров, музыкальных учреждений и учебных заведений, подведомственных Управлению искусства Молдавской ССР: -

а) Молдавский Государственный музыкально-драматический театр – в городе Кишиневе, Украинский Государственный музыкально-драматический театр – в городе Тирасполе, Еврейский Государственный передвижной театр с базой в гор. Бельцы.
б) Молдавскую Государственную филармонию с сектором эстрады в городе Кишиневе.
в) Государственную консерваторию – в городе Кишиневе с контингентом учащихся 160 человек, из них 70 % стипендиатов.
г) Детскую музыкальную десятилетку при консерватории, с контингентом учащихся 141 человек, из них стипендиатов 20 человек.
д) Художественное училище в городе Кишиневе на базе существующих контингентов в количестве 60 человек, стипендиатов – 24.

---

[31] *Grigori Leontievici Vexler* (1911-?), evreu, născut în s. Răşcani, jud. Bălţi, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Din luna august 1940 a exercitat funcţia de şef al Direcţiei Arte a SCP al RSSM (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 34, f. 33).

[32] *Fiodor Fiodorovici Gherlimanov* (1897-1969), rus. Din 15 martie 1941 şi până în anul 1944 deţine funcţia de vicepreşedinte al SCP al RSSM (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 61, f. 6.). Şef-adjunct al Secţiei propagandă a CC al PC (b)M (1944-1946), secretar al Comitetului Judeţean Chişinău al PC(b)M (1946-1947). Vicepreşedinte al Comitetului pentru instituţiile de iluminare culturală a Sovietului de Miniltri al RSSM (1947-1953) (Виктор Андон, *Репортаж с высоты 80: Исповедь кинематографиста,* Кишинев, 2012).

[33] *Valentin Fiodorovici Forş* (1909-1942), moldovean, născut în s. Taşlâc, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedgogic din Tiraspol (1932). Comisar al poporului pentru învăţământ al RSSM (1940-1941) *(Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.*, p. 75).

е) Музей изобразительного искусства в г. Кишиневе
ж) Республиканский Дом Народного творчества.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ
КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись]* (КОНСТАНТИНОВ)

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП (б) МОЛДАВИИ [*Подпись]* (БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 6, ff. 43-48.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 5

1940, septembrie 23. *Cu privire la trecerea scrisului moldovenesc de la grafia latină la grafia rusă*. Hotărârea CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M anulează hotărârea Comitetului Regional Moldovenesc al PC(b) din 13 august 1940 Cu privire la păstrarea grafiei latine pentru editarea manualelor și a altor materiale pentru școlile Basarabiei în anul de învățământ 1040/1041 *și dispune trecerea scrisului moldovenesc de la grafia latină la grafia rusă.*

БЮРО

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков)МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Протокол № 4, пункт 1 от 23-го сентября 1940 года.

СЛУШАЛИ:

О переходе молдавской письменности с латинского на русский шрифт

ПОСТАНОВИЛИ:

1. Постановление Молдавского Обкома КП(б)У[34] от 13-го августа 1940 года «Об оставлении латинского шрифта для издания на молдавском языке учебников и других материалов для школ Бессарабии на 1940-1941 учебный год» - о т м е н и т ь.

[34] *Comitetul Regional Moldovenesc al PC(b) al Ucrainei* (Молдавский Областной комитет КП(б) Украины) – organul suprem de conducere a partidului comunist din RASSM. A fost constituit organizatoric la I Conferință regională moldovenească a PC(b) din Ucraina la 18-21 decembrie 1924. Prin hotărârea CC al PC(b) din întreaga Uniune din 14 august 1940 a fost reorganizat în CC al PC(b)M (AOSPRM, F. 49, inv. 1, f. 1-2).

2. Перевести молдавскую письменность на русский алфавит.

3. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР тов. ФОРША и Госиздат Молдавии тов. ЧЕРНАТА обеспечить в ближайшее время издание молдавских учебников и пособий русским шрифтом.

4. Просить ЦК ВКП(б) утвердить настоящее решение.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) М [*Подпись*] (БОРОДИН)

ЦК ВКП(б), НКомпрос МССР т. Форшу, Госиздат МССР т. Чернату, ЦК т. Зеленчуку[35] *(5)*

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 7, f. 2.
Document original. Text dactilografiat. Textul de sub semnătură scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 6

1940, octombrie 5. *Cu privire la rezultatele pregătirii şi la desfăşurarea procesului didactic în şcolile din RSSM*. Hotărârea CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M constată pregătirea insuficientă a şcolilor din RSSM pentru anul de învăţământ 1940/1941 şi dispune organelor executive şi de partid să întreprindă măsurile care ţin de competenţa lor pentru a contribui la buna organizare şi desfăşurare a procesului didactic în şcolile din RSSM.

БЮРО

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков)МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

Протокол № 5, пункт 4 от 5 октября 1940 года.

СЛУШАЛИ:
Об итогах подготовки и ходе учебы
в школах Молдавской ССР
(т.т. Форш, Зеленчук, Константинов,
Акимов[36], Бородин) ПОСТАНОВИЛИ:

[35] *Stepan Spiridonovici Zelenciuk* (1904–1978), mold., născut în s. Novo-Grigorievka, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. Din 1932 a ocupat diferite funcţii de conducere a economiei RASSM. Secretar pentru propagandă şi agitaţie al CC al PC(b)M (9.IX.1940-27.I.1945). În 1944-1946 face studii de partid la Moscova. Vicepreşedinte al SCP/SM al RSSM (1947-1948) (Valeriu Pasat, *op. cit.*, pp. 34-35).

[36] *Grigori Grigorievici Akimov* (1903-?) rus, născut în s. Sireţi, ţin. Chişinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Comisar al poporului (ministru) pentru comerţ al RSSM (1940-1941 şi 1943-1951). În evacuare (1941-1943) a fost şef al Secţiei comerţ al Comitetului executiv al regiunii Kuibîşev (astăzi Samara).

Заслушав и обсудив доклад Народного Комиссара Просвещения МССР тов. ФОРША о подготовке и начале 1940-1041 учебного года, бюро ЦК КП(б) Молдавии отмечает большую работу, проведенную Наркомпросом МССР по реорганизации школ Бессарабии и подготовке учительских кадров. На протяжении месяца подготовлено на курсах – 2532 учителя для начальных школ и проведены 15-ти дневные семинары всего наличного состава учителей Бессарабии.

В связи с увеличением контингента учащихся проведен ряд мероприятий по обеспечению школ недостающими помещениями. Повсеместно проведен ремонт школ.

Наряду с этим Бюро ЦК КП(б) Молдавии констатирует ряд существенных недостатков, как в подготовке к новому году, так и в ходе учебно-воспитательной работы в школах.

Занятия в школах начались при отсутствии учебников и программ.

Многие средние школы неправильно укомплектованы педагогическими кадрами вследствие того, что Наркомпрос Молдавской ССР передоверил уездным и городским отделам народного образования распределение учителей средних школ. Имеются факты назначения директоров в молдавские школ, не владеющим молдавским языком.

Наркомпрос не сумел добиться от торгующих организаций Книгокультторга[37] и Молдавпотребсоюза[38] своевременного завоза в школы тетрадей, школьных письменных принадлежностей и наглядных пособий.

Нарушен правительственный срок обеспечения школ топливом. Во всех уездах до сего времени заготовлено только 40% необходимого количества топлива для школ.

Руководство и контроль за работой школ со стороны уездных, волостных и городских отделов народного образования осуществляется слабо. Особенно следует отметить полную неосведомленность Кишиневского горОНО[39] о состоянии школ города.

Бесконтрольность и отсутствие помощи со стороны отделов народного образования отрицательно сказались на организации работы школ в первые дни занятий, – директора и заведующие учебной частью не составили оперативных планов работы школ, планы учебной и воспитательной работы не были проверены и утверждены администрацией школ, не везде составлено твердое расписание уроков, отсутствуют правила внутреннего распорядка, многие директора

---

[37] *Secția moldovenească a comerțului cu cărți și mărfuri de cancelarie a Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM* (Книгокультторг/ Молдкнигокультторг/Молдавский отдел торговли книгами и культтоварами) autoritate guvernamentală înființată în anul 1940 cu scopul de a organiza comerțul cu cărți, producție poligrafică și de cancelarie. A fost lichidată în martie 1945 în legătură cu organizarea secției republicane a KOGIZ-ului (ANRM, F. 3258, inv. 1, ff. 1-2).

[38] *Uniunea moldovenească a cooperației de consum* (Молдавпотребсоюз) - un sistem de organizații de cooperare a consumatorilor, creat pentru a satisface nevoile materiale și de altă natură ale membrilor lor.

[39] *Direcția orășenească de învățământ* (городской отдел народного образования/горОНО) – structură specializată de administrare a învățământului în orașe.

и заведующие учебной частью редко посещают уроки учителей, методическая работа в школах и волостях не организована.

Плохая подготовка отдельных школ к новому учебному году отразилась в первые дни на посещаемость. Так, по Бельцкому уезду посещаемость школ составляла всего 75%, по городу Кишиневу – 85%, а в некоторых школах Кишиневского и Оргеевского уездов посещаемость колеблется от 40 до 67 %.

Следует отметить, что среди учителей плохо поставлена политмассовая работа, следствим чего являются факты физического воздействия на детей в школах Кишиневского и Оргеевского уездов.

Бюро ЦК КП(б) Молдавии – п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР и отделы народного образования провести во всех населенных пунктах повторный учет детей школьного возраста и обеспечить ~~стопроцентный~~ максимальный охват всех детей и подростков школой.

2. В целях предупреждения отсева учащихся, директорам, заведующим школами, учителям и классным руководителям обеспечить полный контроль над посещаемостью школ, мобилизовав на дело осуществления всеобщего обучения советскую общественность и родителей.

3. Обязать партийные комитеты и исполкомы уездов и волостей оказать всемерную помощь отделам народного образования и школам в деле осуществления всеобщего обучения и обеспечения стопроцентной посещаемости.

Запретить уездным и волостным комитетам КП(б)М посылку работников уездных и волостных отделов народного образования по кампаниям, не связанным с работой школ.

4. Бюро ЦК КП(б)М отмечает, что Наркомторг[40], Наркомместпром[41], Промсоюз[42] и Коопинсоюз[43] еще до сих пор не организовали пошив детской обуви и теплой одежды для детей школьного возраста, а укомы КП(б)М и уисполкомы не выполнили решение ЦК КП(б)М по этому вопросу.

---

[40] *Comisariatul Poporului pentru Comerț al RSSM* (Наркомат торговли МССР/Наркомторг) – organ al puterii executive, responsabil de reglementarea comerțului intern (în special a comerțului cu amănuntul), de gestionarea întreprinderilor comerciale de stat, de planificarea aprovizionării cu mărfuri și alimente a populației prin rețeaua comercială. Din 26 martie 1946 – Ministerul Comerțului al RSSM.

[41] *Comisariatul Poporului pentru Industira Locală al RSSM* (Народный комиссариат местной промышленности МССР/Наркомместпром) – autoritate executivă republicană responsabilă de reglementarea industiei locale, în special a industriei ușoare.

[42] *Uniunea cooperației meșteșugarilor* (Союз промысловой кооперации/ Промсоюз) – organizație ce avea drept scop să unească și să conducă activitatea artelurilor/cooperativelor meșteșugărești/industriale.

[43] *Uniunea coooperatistă a invalizilor* (Кооперативный союз инвалидов/Коопинсоюз) – formă de asociere a cooperativelor de producție și de consum a invalizilor și bătrânilor cu scopul de a-i asigura cu locuri de muncă, de a contribui la îmbunătățirea nivelului lor de trai și de cultură și „de a-i implica în construcția socialistă”.

Бюро ЦК КП(б)М требует немедленно организовать пошив детской обуви и теплой одежды для детей школьного возраста и предлагает укомам КП(б)М и уисполкомам полностью выполнить решение ЦК КП(б)М от 26-го августа 1940 года, установить контроль за работой пошивочных мастерских и реализацией готовой продукции.

5. Бюро ЦК КП(б)М отмечает неудовлетворительную работу топливного треста[44] и отсутствие должного контроля со стороны укомов КП(б)М и уисполкомов в деле обеспечении школ топливом.

Бюро ЦК КП(б)М предлагает топливному тресту, укомам и уисполкомам принять немедленно решительные меры, обеспечивающие завоз необходимого количества топлива в школы до 20-го октября 1940 года.

6. Считать совершенно ненормальным, когда на складах КОГИЗа[45] (Кагульский уезд), потребкооперации (Бельцкий уезд) учебники задерживаются по 6-7 дней.

Обязать директора Молдавского КОГИЗа и председателя Молдавпотребсоюза принять необходимые меры к своевременной доставке в школы учебников и учебных пособий.

7. Предложить Наркопросу и Наркомторгу к 15-му ноября 1940 года открыть и оборудовать во всех крупных городских и сельских школах буфеты.

8. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР организовать методическую работу в школах и волостях через волостные и городские методкабинеты, возложив оперативное руководство этой работой на институт усовершенствования учителей.

9. Отделу кадров ЦК КП(б)М и Наркомпросу Молдавской СССР до 1-го ноября представить на утверждение ЦК КП(б)М заведующих уездными и волостными отделами народного образования.

10. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР и ЦК ЛКСМ Молдавии до 15-го октября подобрать в средние школы пионервожатых и организовать воспитательную внешкольную работу с учащимися.

11. Наркомпросу Молдавской ССР и профсоюзу работников начальной и средней школы организовать социалистическое соревнование школ и учителей республики на лучшую организацию коммунистического воспитания детей, работу с родителями и успеваемость учащихся.

---

[44] *Trustul de combustibil* (Топливный трест) – organizaţie cu atribuţii de achiziţionare a combustibilului şi vânzările către populaţie prin intermediul reţelei de depozite şi magazine. (ANRM, F. 1883, inv. 1, f. 1).

[45] Termenul KOGhIZ este utilizat aici pentru a desemna *Serviciul moldovenesc al comerţului cu cărţi şi mărfuri de cancelarie (Молдавкнигокультторг),* înfiinţat în 1940 cu scopul de a organiza comerţul cu cărţi, producţie poligrafică şi de cancelarie şi de a distribui publicaţiile periodice şi cele de abonament în RSSM. Serviciul a fost lichidat în anul 1945 în legătură cu organizarea secţiei republicane a KOGIZ-ului (Uniunii Editurilor de Stat a Comerţului cu Cărţi şi Mărfuri a RSFSR (Молдавское республиканское отделение книготоргового обьединения государственных издательств (Когиз) РСФСР) (ANRM, F. 3258, inv. 1, f. 1-2).

12. Считая, что овладение большевизмом является важнейшим условием успешной работы школ, обязать Наркомпрос МССР, партийные и профсоюзные организации проводить систематическую работу среди учителей по повышению их идейно-политического уровня.

13. Уездным и волостным комитетам КП(б)М, уездным и волостным исполкомам обратить внимание на своевременную выплату зарплаты учителям, обеспечение их топливом и оказании необходимой помощи учителям в улучшении их бытовых условий.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) М [*Подпись*] (БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 8, ff. 25-28.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 7

1940, octombrie, 9. *Cu privire la învăţământul gratuit al copiilor de muncitori din RSS Letonă, RSS Lituaniană, RSS Estonă şi RSS Moldovenească, precum şi a celor din raioanele vestice la RSS Beloruse şi RSS Ucrainene în anii de învăţământ 1940/1941 şi 1941/1942*. Hotărârea nr. 1936 a SCP al URSS

SCP *al URSS declara gratuitatea studiilor pentru copiii de muncitori şi ţărani din RSSM care vor urma studiile în clasele siperioare ale şcolii medii şi în instituţiile de învăţământ superior în anii de învăţământ 1940/1941 şi 1941/1942.*

СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ СОЮЗА ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1936

О сохранении на 1940/1941 и 1941/1942 учебные годы бесплатного обучения детей трудящихся в Литовской, Латвийской, Эстонской и Молдавской ССР и в западных областях Белорусской и Украинской ССР.

Совет Народных Комиссаров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

Сохранить на 1940/1941 и 1941/1942 учебные годы в Литовской, Латвийской, Эстонской и Молдавской ССР и в западных областях Белорусской и Украинской

ССР бесплатное обучение детей трудящихся в старших классах средних школ и высших учебных заведениях с тем, что плата за обучение в этих республиках и областях устанавливается с текущего года только для детей граждан, живущих на нетрудовые доходы.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Союза ССР — В. Молотов

Управляющий делами Совета
Народных Комиссаров СССР — М. Хломов[46]

Москва-Кремль
9 октября 1940 г.

Верно: [*Печать*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 28.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 8

1940, octombrie 28. *Cu privire la măsurile de consolidare a Institutului Agricol din Chișinău*. Hotărârea Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM și a CC al PC(b)M

Hotărârea cu parafa Strict secret, *semnată de președintele* SCP *al RSSM și de către secretarul CC al PC(b)M indică asupra unui șir de măsuri pe care trebuie să le întreprindă diverse instituții ale nou-createi republici unionale în vederea consolidării Institutului Agricol din Chișinău. De asemenea, autoritățile de stat și de partid republicane solicită autorităților unionale să delegheze în RSSM nouă profesori, care să fie angajați la Institutul Agricol din Chișinău și în calitate de șefi de catedre și să asigure Institutul cu manuale și alte materiale didactice și științifice.*

Совершенно секретно

О мероприятиях по укреплению Кишиневского Сельскохозяйственного института

(Постановление Совнаркома Молдавской ССР и ЦК КП(б)Молдавии от 28-го октября 1940 года)

[46] *Mihail Dmitrievici Hlomov* (1905-1945) – șef al Direcției Administrative a SCP al URSS (1939-1940).

В целях укрепления Кишинёвского сельскохозяйственного института и создания необходимой учебной и научно-исследовательской базы для подготовки высококвалифицированных специалистов социалистического сельскохозяй-ственного производства, – Совнарком Молдавской ССР и ЦК КП(б) Молдавии

п о с т а н о в л я ю т:

1. Предложить Наркомзему Молдавской ССР[47] к 5-му ноября 1940 года подобрать и представить на утверждение ЦК КП(б)М кандидатуру на директора Кишинёвского сельскохозяйственного института.

2. Просить СНК СССР и ЦК ВКП(б) командировать на работу в Кишинёвский сельскохозяйственный институт девять профессоров на должность заведующих кафедрами: животноводства, виноградарства, селекции и семеноводства, защиты растений, агрохимии и почвоведения, ботаники и физиологии растений, анатомии и физиологии животных, механизации сельскохозяйственного производства, общего и частного земледелия, и трёх доцентов по дисциплинам: физике и математике, основам марксизма-ленинизма, физиологии растений.

3. Обязать директора и первичную парторганизацию института создать необходимые условия для повышения квалификации профессорско-преподавательского состава по оформлению их в учёных степенях и званиях.

4. Просить Комитет по делам высшей школы при СНК СССР обеспечить институт стабильными учебниками, согласно учебным планам виноградного, зоотехнического и полеводческого факультетов.

5. Обязать Наркомзем Молдавской ССР предусмотреть в смете 1941 года 150 тысяч рублей для обеспечения существующих и вновь организованных кафедр института необходимыми учебно-наглядными пособиями, лабораторным оборудованием и учебной литературой.

6. Обязать дирекцию Кишинёвского сельскохозяйственного института полностью использовать средства, отпущенные на IV-й квартал 1940 года в сумме 212 тысяч рублей на приобретение учебно-наглядных пособий.

7. Закрепить за Кишинёвским сельскохозяйственным институтом:

a) учебно-опытный участок, расположенный рядом с институтом, площадью в 66 га, а также прилегающие к нему хозяйства бывших дач Романова и Ионки[48], общей площадью в 25 га;

b) Костюжанскую зоотехническую учебно-опытную ферму и прилегающую к ней бывшую дачу Костина;

---

[47] *Comisariatul Poporului pentru Agricultură al RSSM* (Народный комиссариат земледелия/ Наркомзем/ НКЗ МССР) – autoritate executivă republicană, creată în august 1940 cu atribuții de organizare a lucrările agricole, de asigurare a îndeplinirii planurilor de achiziții a produselor agricole și de livrare a lor în fondul unional, de organizare a activități de selecție a materialului săditor și semincer.

[48] Probabil că este vorba despre livada economistului, membru al Sfatului Țării – Teofil Ioncu (1885-1953), autorul studiului *Privire generală asupra evoluției economice a Basarabiei sub stăpânire rusească.*

с) часть бывшей немецкой колонии «Новые Анены» с земельным активом в 1000 га, с постройками в количестве 40 дворов для организации учебно-полевого хозяйства.

8. На базе Костюжанского учебно-опытного плодовиноградного участка и прилегающих к нему бросовых земель с постройками организовать плодовиноградную опытную станцию, являющуюся большим подспорьем для научной работы профессорско-преподавательского состава и студенчества Кишинёвского сельскохозяйственного института.

9. Предложить и.о. директора сельскохозяйственного института тов. БОСОМУ половину молочной продукции, получаемой от животноводческой фермы, передавать психиатрической лечебнице для её нужд.

Обязать главврача психиатрической лечебницы тов. ЧЕНКИНА регулярно обеспечивать животноводческую ферму института электроэнергией и водой.

10. Предложить Наркомзему Молдавской ССР все остальные хозяйства, принадлежавшие ранее агрофакультету Ясского сельскохозяйственного института, изучить и к 15-му ноября 1940 года представить Совнаркому Молдавской ССР и ЦК КП(б)М разработанный проект по рациональному их использованию.

11. Для обеспечения учебного хозяйства института механической тягой и оснащения кафедры механизации сложными сельскохозяйственными машинами и тракторами, просить Совнарком Союза ССР и ЦК ВКП(б) выделить из фондов IV-го квартала 1940 года Кишинёвскому сельскохозяйственному институту три трактора с прицепным почвообрабатывающим инвентарём, три грузовых автомашины, два комбайна и зерноочистительную машину ВИМЭ.

12. Предложить директору Кишинёвского сельскохозяйственного института к 1-му декабря 1940 года представить Комитету по делам высшей школы при СНК Союза ССР заявку на необходимое оборудование для кафедры механизации.

13. Обязать Кишинёвский горисполком[49] выделить в октябре, ноябре месяцах с/года для профессорско-преподавательского состава института 15 квартир.

14. Предложить Наркомзему Молдавской ССР и дирекции института переоборудовать систему отопления в учебном корпусе на твердое топливо.

Обязать Госплан[50] и Наркомзем Молдавской ССР обеспечить институт необходимым количеством топлива.

15. Предложить Управлению автотранспорта при СНК Молдавской ССР обеспечить институт транспортными средствами для перевозки топлива.

---

[49] *Comitetul Executiv al Sovietului Orășenesc de Deputați ai Oamenilor Muncii din Chișinău* (Исполнительный комитет Кишиневского городского Совета депутатов трудящихся/Кишиневский горисполком) – organ executiv și administrativ al Sovietului orășenesc de deputați ai oamenilor muncii din Chișinău. În perioada dintre sesiunile Sovietului – realizea administrarea politico-culturală și economică a or. Chișinău în baza hotărârilor Sovietului orășenesc de deputați, a autorităților de partid și de stat ierarhic superioare. A fost creat în august 1940, iar în perioada 1941-1944 și-a sistat activitatea. A fost restabilit în vara anului 1944 și și-a exercitat atribuțiile toată perioada sovietică.

[50] *Comisia de Stat pentru Planificare a RSSM* (Государственная плановая комиссия при СНК (Совете Министров) МССР)/Госплан МССР) – autoritate publică republicană cu atribuții de planificare a economiei și de control asupra realizării planurilor economice ale RSSM.

16. Обязать Госплан при СНК Молдавской ССР выделить для нужд института в четвёртом квартале с/года 10 кубометров кругляка и 15 кубометров пилолеса.

17. Обязать тов. БОСОГО в декадный срок закончить составление тематического плана научно-исследовательской работы на 1941 год и представить его на рассмотрение и утверждение НКЗ Молдавской ССР.

18. Просить Совнарком СССР и ЦК ВКП(б) утвердить организованный при Кишинёвском сельскохозяйственном институте рабфак с контингентом учащихся в 75 человек.

19. Обязать дирекцию, партийную и комсомольскую организации Кишинёвского сельскохозяйственного института:

а) систематически проводить политико-воспитательную работу со студентами и профессорско-преподавательским составом, взяв в основу изучения материалы и решения XVIII съезда ВКП(б), Конституцию Союза ССР, «Краткий курс истории ВКП(б)» и вопросы международного положения;

б) организовывать в институте общественные организации: МОПР[51], Красный Крест, ОСОАвиахим[52], СВБ[53] и т.д. и добиться активного участия и работы в них основной массы студенчества;

в) обеспечить проведение среди студенчества культурно – воспитательной работы и организацию студенческой самодеятельности;

г) широко развернуть социалистическое соревнование среди профессорско-преподавательского и студенчества за высокие показатели учёбы.

20. Обязать дирекцию и парторганизацию института в своей повседневной работе сосредоточить внимание на выявление и воспитание актива из лучшей части студенчества и профессорско-преподавательского состава, выдвигать наиболее преданных товарищей на руководящую и общественную работу и очищать профессорско-преподавательский состав и студенчество от классово - враждебных элементов.

---

[51] *Organizaţia Internaţională pentru Asistenţa Luptătorilor Revoluţiei* (МОПР/Международная организация помощи борцам революции) – organizaţie caritabilă comunistă (1922-1948), omolog politic şi comunist al Crucii Roşii. În mod oficial, MOPR era organizaţie nepartizana, misiunea căreia era să ofere asistenţă juridică, morală şi materială victimelor persecuţiilor politice din diferite ţări. A oferit asistenţă financiară şi materială revoluţionarilor de stânga, în primul rând comuniştilor condamnaţi în întreaga lume.

[52] *Societatea Sovietică pentru Asistenţă Apărării, Construcţiei Aeronautice şi Chimice* (ОСО/ОСОАвиахим/ Общество содействия обороне СССР/Общество содействия обороне, авиационному и химическому строительству) – organizaţie social-politică sovietică de apărare care a existat în perioada 1926–1948. Este organizaţia predecesoare a DOSAAF-ului.

[53] *Uniunea Ateilor Militanţi (alte denumiri: Uniunea Ateilor; Societatea Prietenilor ziarul „Ateul")* (СВБ/ Союз воинствующих безбожников) – organizaţie ateistă de masă, creată în anul 1925 în URSS cu misiunea de a lupta împotriva religiei şi a tuturor formelor de manifestare a credinţelor religioase şi de propagandă a ateismului. Activitatea Uniunii a încetat odată cu începerea războiul sovieto-german (*Атеистический словарь*. Под общ. ред. М. П. Новиков, Москва, Политиздат, 1985).

21. Предложить Кишинёвскому горкому КП(б)М[54] уделить исключительное внимание сельскохозяйственному институту, обеспечить организацию работы общественных организаций и проведение политико-воспитательной работы среди профессорско-преподавательского состава и студенчества, путем посылки коммунистов и ответственных работников горкома для проведения докладов, и бесед.

Периодически заслушивать дирекцию и парторганизацию Кишинёвского сельскохозяйственного института на заседании горкома КП(б)М с тем, чтобы своевременно оказывать им помощь в работе.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВНАРКОМА МОЛДАВСКОЙ ССР

(КОНСТАНТИНОВ)
[*Подпись*]

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б)М

(П. БОРОДИН)
[*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 11, ff. 43-48.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 9

1940, octombrie 29. *Studenții Basarabiei prinesc stipendii*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

Articolul, publicat în ziarul Moldova Socialistă, este un reportaj de la adunarea studenților Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chișinău, în cadrul căreia, Directorul Institutului Macarie Radul anunță studenții despre faptul că deși în Uniunea Sovietică se percep taxe pentru studiile în școlile superioare, studenții din Basarabia sunt eliberați de acestea și primesc burse de studii.

Студенций Басарабией принеск стипендий

Ын клэдиря фостулуй личеу епархиал де фете дин Кишинэу се гэсеште аму Институту педагожик молдовеняск. Ку ыншепуту ынвэцэтурий ын ашезэмынту

[54] *Comitetul orășenesc de partid/Comitetul Orășenesc Chișinău al PC(b)M/PCM* (Городской комитет партии/горком КП(б)М/ КПМ) – organul suprem al organizației orășenești a PC(b)/PCM între conferințele orășenești ale PC(b)/PCM. Comitetul orășenesc de partid Chișinău a fost înființat în anul 1940 și coordona activitatea organizațiilor de partid ale orașului. A fost lichidat în august 1991.

иста ноу советик, с'а ыншепут ши вяца клокотитоаре студенцаскэ. Тинерий студенць советишь дискутэ, шитеск, ывацэ.

В'о кытева зыле ын урмэ аишь а авут лок адунаря де обште а студенцилор, ла каре а луат парте ши Комисару Нородник де Ынвэцэмынт а РСС Молдовенешть тов. Форш.

Адунаря а дескис-о директорул институтулуй тов. Радул[55]. Лэмуринд хотэрыря Советулуй Комисарилор Нороднишь а Униуний РСС деспре плата пентру ынвэцэтурэ, тов. Радул а сус:

– Нороаделе дин Униуня Советикэ трэеск авут ши норокос. Гуверну Униуний Советише, авынд ын ведере бунэстаря а трудиторилор, а хотэрыт, ка ыншепынд де ла класу а 8-ля ын сус ын шкоалеле нижлоший ши ашезэмынтурile нанте де ынвэцэмынт, сэ се ынтродукэ плата пентру ынвэцэтурэ.

– Дар трудиторий Басарабией, – прелунжеште тов. Радул – 22 ань с'ау гэсит суб асуприря боерилор ши капиталиштилор ромынь, суферинд неажунсурь ши фоаме. Тоць аишть ань а домнит ын Басарабия сэрэшия ши фоамя. Луынд ын самэ аяста, Советул Комисарилор Нороднишь а Униуний РСС а хотэрыт ка сэ-й слобоадэ пе студенций басарабень дела плата пентру ынвэцэтурэ. Ындэрэпт, студенцилор басарабень стату ле плэтеште стипендие.

Ку кувынтаре а ешит ши Комисару Нородник де ынвэцэмынт тов. Форш. Ел а ворбит деспре саршинеле, каре стэу ынаинтя студенцимий советише, ши й-а кемат пе студенций Институтулуй педагожик сэ се ынвеце нумай пе «отлично» ши «гине».

И. ЛИФШИЦ

Sursa: Молдова Социалистэ, № 21, 20 октябрь, ану 1940, п. 2.
Text publicat. Dactilografiat cu grafie chirilică.

[55] *Macarie Mihailovici Radul* (1910-1971), moldovean, născut în s. Martonoșa, ținut. Elizavetgrad, gub. Herson, Imperiul Rus. (azi reg. Kirovograd, Ucraina). A absolvit Facultatea de fizică și matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1933), aspirantura (1936) și secția cu frecvență redusă a Facultății de geografie la Universitățli din Odesa. Dr. în științe geografice, conf., director al Institutului Pedagogic din Tiraspol (1939-1940), director al Institutului Pedagogic din Chișinău (1940-1941), Comisar al poporului pentru învățământ al RSSM (1940-1944), vicepreședinte al SM al RSSM (1944-1946), director adjunct al Bazei Moldovenești de Cercetări Științifice a Academiei de Științe a URSS (1946-1947). În 1947-1949 – secretar al CC al PC(b)M/PCM (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 160).

Doc. 10

1940 noiembrie 11

Cu privire la trecerea scrisului moldovenesc din noile raioane ale RSSM (Basarabia) de la grafia latină la grafia rusă. Hotărârea nr. 2286 a SCP al URSS

SCP *al URSS dispune trecerea scrisului românesc în Basarabia (anexată) de la grafia latină la cea rusă. De asemenea, se permite realizarea lucrărilor de secretariat în instituțiile de stat și tipărirea presei periodice cu grafie chirilică începând cu 1 ianuarie 1941.*

СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ СОЮЗА ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 2286

О переводе Молдавской письменности новых районов Молдавской ССР (Бессарабии) с латинизированного алфавита на русский

Совет Народных Комиссаров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Удовлетворить просьбу советских и партийных организаций Молдавской ССР о переводе молдавской письменности новых районов Молдавской ССР (Бессарабии) с латинизированного алфавита на русский.

2. Поручить Совнаркому Молдавской ССР организовать Правительственную Комиссию для практического руководства и проведения в жизнь намеченных мероприятий по переводу молдавской письменности новых районов республики на русский алфавит.

3. Разрешить начать перевод делопроизводства в государственных учреждениях и периодической печати на новый алфавит с января 1941 года.

4. Поручить Совнаркому Молдавской ССР внести на утверждении очередной Сессии Верховного Совета Молдавской ССР проект Закона о переводе молдавской письменности новых районов республики с латинизированного алфавита на русский.

Зам. председателя Совета Народных
Комиссаров Союза ССР

Управляющий делами Совета
Народных Комиссаров Союза ССР М. Хломов

Москва-Кремль
11 ноября 1940 г. Верно: [*Печать*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 36.
Copie. Text dactilografiat. Document autorizat cu ștampilă.

Doc. 11

1941, ianuarie 1. Lista instituţiilor de învăţământ superior şi medii de specialitate, a cursurilor şi şcolilor de pregătire a cadrelor de calificare de masă ale RSSM

Lista instituţiilor de învăţământ superior şi medii de specialitate, a cursurilor şi şcolilor de pregătire a cadrelor de calificare de masă ale RSSM întocmită la data de 1 ianuarie 1941 şi semnată de I. Dmitriev, şeful Direcţiei Administrative a SCP *al RSSM.*

СПИСОК

высших, средних специальных учебных заведений, курсов и школ подготовки кадров, массовой квалификации Молдавской Советской Социалистической Республики.

№	Название учебного заведения	контин-генты на 1/1-41 г.	Адрес учебн. заведения
	I. Учебные заведения системы Народного комиссариата земледелия		
1.	Кишиневский сельскохозяйственный институт виноградарства и животноводства.	482	г. Кишинев МССР
2.	Тираспольский сельскохозяйственный институт плодоводства и виноградарства.		г. Тирасполь МССР
3.	Сорокский сельскохозяйственный техникум полеводства и механизации.	300	г. Сороки, Сорокского уезда МССР
4.	Гриноуцкий сельхозтехникум зооветеринарии	150	с. Гринауцы, Сорокского уезда МССР
5.	Брензенский сельхозтехникум полеводства	150	с. Бринзены, Бельцкого уезда МССР
6.	Сахарнянский сельхозтехникум интенсивных и технических культур	150	с. Сахарка, Оргеевского уезда МССР
7.	Кокорезенский сельхоз. техни-кум полеводства	200	с. Кокорозены, Оргеевского уезда МССР
8.	Криковский сельхозтехникум зооветеринарии	150	с. Криково, Кишиневского уезда МССР
9.	Кишиневский сельхозтехникум механизации	250	г. Кишинев МССР

10.	Кункуйский сельхозтехникум полеводства	150	с. Кункуй Кагульского уезда МССР
11.	Тираспольский Рабфак при сельхозинституте	20	г. Тирасполь МССР
12.	Кишиневский рабфак при сель-хозинституте	120	г. Кишинев МССР
13.	Годичная школа совершен-ствования механиков	60	г. Сороки, Сорокского уезда МССР
14.	Годичная школа слесарей, тока-рей и кузнецов	150	с. Корбу, Сорокского уезда МССР
15.	Годичная школа трактористов и комбайнеров	150	с. Кугурешты, Сорокского уезда МССР
16.	Годичная школа слесарей, то-карей и кузнецов	150	г. Резина, Оргеевского уезда МССР
17.	Годичная школа трактористов и комбайнеров	150	с. Василены, Кишиневского уезда МССР
18.	Годичная школа трактористов и комбайнеров	150	с. Тодирешты, Бендерского уезда МССР
19.	Годичная школа трактористов и комбайнеров	150	г. Кагул, Кагульского уезда МССР
20.	Годичная школа рабоводов при с/х техникуме	50	с. Гринауцы, Сорокского уезда МССР
21.	Годичная школа совершен-ствования механиков при с/х техникуме	40	г. Кишинев МССР
22.	Годичная школа полеводства	50	с. Купкуй Кагульского уезда МССР
23.	Тираспольский колхозный тех-никум	107	г. Тирасполь МССР
24.	Тираспольская школа среднего сельскохозобразования	187	г. Тирасполь МССР совхоз «Фрунзе»
25.	Слободзейская районная колхозная школа		с. Слободзея, Слободзейского р-на МССР
26.	Дубоссарская районная колхоз-ная школа		г. Дубоссары, Дубоссарского р-на, МССР
	II. **Учебные заведения системы Народного комиссариата просвещения**		
1.	Кишиневский Педагогический институт	648	г. Кишинев МССР
2.	Тираспольский Педагогический институт		г. Тирасполь МССР
3.	Кишиневский 2-х годичный Учительский институт	364	г. Кишинев МССР

4.	Тираспольский 2-х годичный Учительский институт		г. Тирасполь МССР
5.	Кишиневский Учебно-Педагоги-ческий комбинат		г. Кишинев МССР
6.	Кишиневское молдавское педа-гогическое училище дошколь-ных работников	1204	г. Кишинев МССР
7.	Кишиневский молдавское педа-гогическое училище		г. Кишинев МССР
8.	Тираспольское молдавское пе-дагогическое училище		г. Тирасполь МССР
9.	Бендерское русское педагоги-ческое училище		г. Бендеры МССР
10.	Оргеевское молдавское педаго-гическое училище		г. Оргеев МССР
11.	Бельцкое молдавское педагоги-ческое училище		г. Бельцы МССР
12.	Сорокская школа политпросвета работников		г. Сороки МССР
13.	Оргеевские годичные курсы подготовки учителей для 1-4 классов		г. Оргеев МССР
14.	Бельцкие годичные курсы подготовки учителей для 1-4 классов		г. Бельцы МССР
15.	Бендерские годичные курсы подготовки учителей для 1-4 классов		г. Бендеры МССР
16.	Тираспольские годичные курсы подготовки учителей для 5-7 классов		г. Тирасполь МССР
17.	Кагульские годичные курсы подготовки учителей для 1-4 классов		г. Кагул МССР
18.	Тираспольский заочный педи-ститут	1760	г. Тирасполь МССР
19.	Кишиневский заочный педи-ститут		г. Кишинев МССР
20.	Тираспольская заочная педаго-гическая школа	763	г. Тирасполь МССР
21.	Кишиневская заочная педаго-гическая школа		г. Кишинев МССР
	III. Учебные заведения системы Народного Комис-сариата Коммунального Хозяйства		
1.	Электромеханический и строительный техникум	176	г. Кишинев МССР

	IV. Учебные заведения системы Народного Комис-сариата Здраво-охранения		
1.	Кишиневские курсы усовершен-ствования врачей		г. Кишинев МССР
2.	Кишиневская фельдшерско-аку-шерская школа		г. Кишинев МССР
3.	Тираспольская фельдшерско-аку-шерская школа	649	г. Тирасполь МССР
4.	Тираспольская школа медсестер		г. Тирасполь МССР
	V. Учебные заведения Управления по Делам Искусств при Совнарко-ме Молдавской ССР[56]		
1.	Консерватория	148	г. Кишинев МССР
2.	Музыкальная школа десятилетка	90	г. Кишинев МССР
3.	Художественная школа	53	г. Кишинев МССР
4.	Музыкальная школа семилетка	200	г. Тирасполь МССР
	VI. Учебные заведения системы Народного комиссариата юстиции		
1.	Полугодичные курсы подготовки работников юстиции		г. Кишинев

Управляющий делами Совнаркома Молдавской ССР /И. Дмитриев[57]/

Sursa: ANRM, F.2848, inv. 2, d. 1, ff. 7-10.
Document original. Text tipărit.

[56] *Direcția Arte a SCP al RSSM* (Управление по Делам Искусств при СНК МССР) – autoritate republicană, creată în anul 1940 pentru organizarea activității instituțiilor teatrale, a Filarmonicii, a Casei republicane de artă populară, a Conservatorului, școlilor muzicale și a Școlii de arte plastice. În anul 1953, împreună cu alte structuri a format Ministerul Culturii al RSSM (ANRM, F. R-3047, inv. 1, ff. 1-2).

[57] *Ivan Procopievici Dmitriev* (1900-?), moldovean, născut în s. Pancevo, ținutul Elizavetgrad, gub. Herson, Imperiul Rus. (azi reg. Kirovograd, Ucraina). A absolvit Universitatea Comunistă *Artiom* din Harkov, specialitatea propagandist (1932), după care a fost trimis în RASSM. Șef al Direcției Administrative (Cancelariei) a SCP al RSSM (1940-1941 și 1944-1948) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM*, *op. cit.*, p. 66.)

Doc. 12

1941, ianuarie 1. Număr de specialişti în RSSM la data de 1 ianuarie 1941

Documentul este o ciornă a unui borderou, redactat de funcţionarii Direcţiei Generale de Statistică a URSS, în care sunt contabilizaţi specialiştii cu studii superioare din RSSM la începutul anului 1941. Documentul este scris de mână într-un formular-tip: prima şi cea de a doua coloniţe sunt completate cu cerneală albastră, iar cea de a treia coloniţă este completată ulterior cu creion de culoare roşie.

Таблица №…

Наличие специалистов на 1/I-41 г. по МССР

(данны**е ЦСУ по учетн. карточкам)**

	Название специальностей		**Число специалистов**	
	1.		2.	3.
1.	Горные инженеры		8	6
2.	Инженеры	механики	29	71
3.	-//-	электрики-энергетики	17	41
4.	-//-	химики-технологи	51	68
5.	-//-	технологи пищевой пр-ти	34	61
6.	-//-	текстильной -//-	5	?
7.	-//-	технологи прочих отрас-лей	6	7
8.	-//-	строители	62	69
9.	-//-	с/хозяйства	4	6
10.	-//-	др. специальностей	50	86
11.	-//-	экономисты	33	55
12.	Агрономы		48	402
13.	Зоотехники		5	42
14.	Ветврачи		1	66
15.	Экономисты		131	37
16.	Юристы		132	88
17.	Врачи		~~929~~	51
18.	Окончившие университеты		480	309
19.	-//-	пед. институт	868	853
20.	-//-	муз. худ. ВУЗы	144	16
21.	-//-	другие ВУЗы	267	96
		Всего специалистов учтеных по Наркоматам	3304	

Sursa: ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 29, f. 20.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 13

1941, ianuarie 2. *Cu privire la bursele studenților care urmează studiile în instituțiile de învățământ superior din orașele Chișinău, Cernăuți și Akkerman*. Hotărârea nr. 6 a SCP al URSS

Prin Hotărârea nr. 6 din ianuarie 1941, SCP *al URSS dispune păstrarea burselor calculate la 1 septembrie 1940 pentru studenții care își fac studiile în instituțiile de învățământ superior din orașele Chișinău, Cernăuți și Akkerman în anul de învățământ 1940/1941.*

СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ СОЮЗА ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 6

О стипендии учащимся высших учебных заведений гг. Кишинева, Черновиц и Аккермана.

Совет Народных Комиссаров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

Сохранить на 1940/1941 учебный год за студентами 1-го курса педагогического, учительского и сельскохозяйственного институтов г. Кишинева, госуниверситета и учительского института г. Черновиц и учительского института г. Аккермана назначенные им с 1 сентября 1940 года стипендии

Председатель Совета Народных Комиссаров Союза ССР — В. Молотов

Управляющий делами Совнарокома Союза ССР — М. Хломов

Москва-Кремль
2 января 1941 г.

Верно: [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 38, f. 49.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 14

1941, ianuarie 7. *Cu privire la distribuirea sumelor și a materialelor alocate RSSM de către Consiliul Economic al SCP al URSS în scopul lichidării consecințelor cutremurului și a pregătirii documentației tehnice și de proiectare*. Hotărârea nr. 5 a SCP al RSSM [Extras]

Prin Hotărârea nr. 5 din 7 ianuarie 1941 SCP *al RSSM a distribuit un milion de ruble pentru restabilirea blocurilor de studii ale Institutului Agricol din Chișinău, ruinate în timpul cutremurului din 10 noiembrie 1940.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 5
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

от «7» январь 1941 г. г. Кишинев

«О распределении сумм и материалов,выделенных Экономсоветом для Молдавской ССР на ликвидацию последствий землетрясения и изготовление проектно-технической документации»

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Представленный Госпланом план распределения 12 миллионов рублей по наркоматам и центральным учреждениям Молдавской ССР – утвердить / приложение № 1/

[…]

7. Совет Народных Комиссаров устанавливает следующие направления ремонтно-восстановительных работ по основным объектам:

Сельхозинститут 2-ой этаж и мансардные помещения разобрать полностью, оставшийся 1-ый этаж, конструктивно укрепить и поставить крышу. На этой же площадке в размере 1 миллиона рублей построить учебный корпус

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВНАРКОМА
МОЛДАВСКОЙ ССР (РУДЬ)

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 1, ff. 9-10.
Exemplarul nr. 2 al documentului original. Text tipărit.

Doc. 15

1941, ianuarie 16 *Cu privire la subordonarea Institutului Agricol din Chișinău Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS.* Hotărârea nr. 26 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM și a CC al PC(b)M

Prin hotărârea nr. 26 din 16 ianuarie 1941, SCP *al RSSM și CC al PC(b)M solicită* SCP *al URSS și CC al PC(b) al Uniunii Sovietice să treacă Institutul Agricol din Chișinău în categoria instituțiilor de învățământ superior unionale și să-l subordoneze Comisariatului Poporului pentru Agricultură al URSS.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 26

СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР И
ЦК КП/б/МОЛДАВИИ

от 16 январь 1941 г. г. Кишинев

**«О подчинении Кишиневского
Сельскохозяйственного института
Наркомзему Союза ССР»**

Учитывая недостаточный опыт в учебно-методической работе по руководству высшим сельскохозяйственным образованием в Наркомземе Молдавской ССР, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и ЦК КП/б/Молдавии

п о с т а н о в л я ю т:

Просить Совет Народных Комиссаров Союза ССР и ЦК ВКП/б/ утвердить Кишиневский Сельскохозяйственный институт ВУЗом Союзного значения с подчинением его Наркомзему Союза ССР.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВНАРКОМА МОЛДАВСКОЙ ССР

КОНСТАНТИНОВ
[*Подпись*]

СЕКРЕТАРЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КП/б/ МОЛДАВИИ

БОРОДИН
[*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 7, f. 72.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 16

1941, februarie 6-8. Raportul secretarului CC al PC(b)M tov. Borodin la Primul Congres al PC(b)M *[*Extras*]*

Documentul este un extras din raportul secretarului CC al PC(b)M la Primul Congres al PC(b)M, care și-a ținut lucrările la 6-8 februarie 1941. În raportul cu privire la activitatea CC al PC(b)M, Mihail Borodin prezintă informații generale despre RSSM, inclusiv date statistice cu privire la rețeaua de școli și instituții de iluminare culturală.

ОТЧЕТНЫЙ ДОКЛАД О РАБОТЕ ЦК КП(б) Молдавии

Прежде, чем приступать к отчетному докладу о состоянии дел в области партийной и хозяйственной работы, я хочу остановиться на некоторых данных, показывающих общее состояние Молдавской Советской Социалистической Республики.

Молдавская Советская Социалистическая Республика существует с 2-го августа 1940 года. Территория республики составляет 34 тысяч кв. клм. Численность населения - 2.646.954 человека, в том числе:

русских – 225.084
украинцев – 475.933
молдаван – 1.484.000
прочих – 426.843

Административное деление

Ч и с л о: уездов – 6
районов – 58
городов – 14
рабочих поселков – 11
сельских советов - 1133

[…]

Сеть школ и политпросвет учреждений

ВУЗов и ВТУЗов[58]……	–	6	в них учащихся	-	1.699
Техникумов……..	–	14	-//-	-	2.552
Рабфаков……	–	3	-//-	-	303

[58] *Instituție de învățământ superior tehnic* (Высшее техническое учебное заведение/ВТУЗ) – instituție de învățământ superior tehnic în URSS. De obicei, se creau pe baza unor întreprinderi industriale mari pentru formarea inginerilor din rândul angajaților acestei și altor întreprinderi de profil.

Полных средних школ…….	–	85	-//-	-	42.765
Неполно-средних школ……..	–	287	-//-	-	187.990
Начальных школ……	–	1461	-//-	-	232.570
	–		-//-	-	
Научно-исследовательских институтов……	–	1			
Домов культуры……..	–	5			
Клубов…….	–	637			
Библиотек……	–	273			
Ленинских уголков……	–	93			

Искусство

Молдавский музыкально-драматический театр	–	1
Русский драматический театр……..	–	1
Еврейский музыкально-драматический театр….	–	1
Украинский музыкально-драматический театр	–	1
Симфонический оркестр…….	–	1
Хоровая капелла «Дойна»…….	–	1
Танцевальный ансамбль…….	–	1
Камерная бригада……	–	1
Консерватория……	–	1
Музыкальная десятилетка……..	–	1
Художественное училище……	–	1
Музей изобразительных искусств…….	–	1
Художественная мастерская……..	–	1
Центральный дом народного творчества…….	–	1

[…]

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП (б) Молдавии (БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 41, ff. 10, 13-14.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 17

1941, februarie, 6. Proces-verbal al I-lui Congres al PC(b) M. Sesiunea de seară din 6 februarie 1941. [Extras]

Procesul-verbal cu parafa Strict secret *al şedinţei din seara zilei de 6 februarie 1941 a Pimului Congres al PC(b)M înregistrează alocuţiunea directorului Institutului Agricol de la Tiraspol, în care cel din urmă propune câteva măsuri de îmbunătăţire a pregătirii cadrelor calificate din domeniul agriculturii în instituţiile de învăţământ superior din RSSM.*

Совершенно секретно

Протокол 1-го съезда КП(б) Молдавии от 6-8 февраля 1941 года

ВЕЧЕРНЕЕ ЗАСЕДАНИЕ 6-ГО ФЕВРАЛЯ 1941 ГОДА (с 18 до 22 часов)

[…]

Тов. БАННИК[59] – (Директор сельхозинститута – г. Тирасполь)

Товарищи, большевики Молдавии к своему первому съезду пришли идейно сплоченными вокруг своего Центрального Комитета Партии (большевиков) Молдавии, вокруг ЦК ВКП(б) и вождя народов товарища СТАЛИНА. Об этом свидетельствуют недавно прошедшие отчетно-выборные собрания первичных парторганизаций, а также районные и городские партийные конференции.

[…]

Сейчас, товарищи, перед нами стоит задача поднять нашу республику на уровень передовых республик с таким расчётом, чтобы в ближайшие год-два ликвидировать в Молдавии оставленное нам наследство румынскими оккупантами – нищету, голод и культурную отсталость. Отсюда перед нами, большевиками Молдавии, встают первоочередные задачи – всячески способствовать развитию производительных сил Молдавской Советской Социалистической Республики, использовать наши природные богатства для развития нашей промышленности, сельского хозяйства. Одновременно с решением этой важнейшей задачи мы должны форсировать подготовку национальных кадров, о которых так много, зачастую, говорим, но очень мало делаем. В соответствии с этим, мне кажется, необходимо организовать у нас в Молдавии высшие и средние специальные учебные заведения.

---

[59] *Aleksandr Procopovici Bannik* (n. 1891-?), ucrainean, membru al PC(b), absolvent al Cursurilor de doi ani de studiere a marxism-leninismului ale CC al PC(b) din toată Uniunea. În 1941 – director al Institutului Moldovenesc de Horticultură *G.I. Kotovski* din Tiraspol.

Я хочу конкретно остановиться на подготовке командных кадров для такой отрасли народного хозяйства, как сельское хозяйство, которое потребует в процессе работы львиную долю внимания от большевиков Молдавии, чтобы в ближайшие годы превратить Советскую Молдавию в передовую республику по выращиванию высокоурожайных садов, виноградников, овощей и умелой технической переработки этой продукции.

Конечно, товарищи, отсюда не следует делать вывод, что полеводство и животноводство нужно отнести на задний план. Мне кажется, наоборот. С развитием технических культур, интенсивных культур, нам нужно всячески способствовать развитию животноводства, полеводства с таким расчетом, чтобы в ближайшее время добиться полного изобилия сельскохозяйственных продуктов, необходимых для трудящихся нашей страны, чтобы в ближайший год, два выполнить Сталинское задание – получать в год урожай не меньше 8 миллиардов пудов хлеба в зерне.

Товарищи! У нас в Молдавии есть два сельскохозяйственных ВУЗа, причем оба болеют одной общей болезнью. Главная болезнь – недостача кадров для подготовки кадров. Для ликвидации того недостатка, мне кажется, нужно вновь избранному ЦК нашей партии разрешить вопрос о слиянии этих ВУЗов и организовать один сельскохозяйственный ВУЗ. Мне кажется, это нужно сделать не позже, как к началу нового учебного 1941-1942 года. Это, товарищи, даст нам возможность укомплектовать институт более квалифицированным профессорско-преподавательским составом, иначе говоря, мы этим разрешим задачу подбора кадров для кадров, без которых готовить специалистов невозможно.

Параллельно с разрешением этого вопроса, нужно одновременно разрешить и другой чрезвычайно важный вопрос, – это вопрос о том, какого профиля специалистов должен готовить Молдавский сельскохозяйственный ВУЗ, учитывая, товарищи, что этот вопрос на данной стадии развития социалистического сельского хозяйства имеет исключительно важное значение. До сих пор наши сельскохозяйственные ВУЗы готовили агрономов, так называемой узкой специальности: полеводов, семеноводов, селекционеров, агрохимиков, энтомологов, экономистов, гидромелиораторов, почвоведов и т. д. Таких специалистов у нас уже, можно смело сказать, не мало. В некоторых случаях мы даже встречаем затруднения в использовании таких специалистов. Вот пример, Московским научно-исследовательским институтом гидротехники и мелиорации к нам в Молдавию был направлен агроном тов. Феофанов, который из-за отсутствия потребности в данной специальности использован не был и, само собой разумеется, откомандирован обратно в Москву. Таких примеров можно привести не мало. Это ненормальное явление. Не настолько богаты, чтобы продолжать и дальше такую систему подготовки специалистов сельского хозяйства.

Напрашивается вопрос, каких же профилей специалистов в области сельского хозяйства нужно нам готовить?

Товарищи, мне кажется, что нам необходимо с 1941-42 учебного года перейти на подготовку специалистов, агрономов по сельскому хозяйству, с широким кругозором. И мне кажется, что ЦК партии и Совнарком Молдавии в ближайшее время сольют Кишиневский и Тираспольский сельскохозяйственные ВУЗы и из четырех имеющихся факультетов организуют два факультета: первый с уклоном полеводческим и животноводческим с тем, чтобы агроном-полевод в колхозе охватывал одновременно и животноводство. Это, конечно, не значит, что мы не должны готовить отдельно полеводов и зоотехников, мы их, конечно, готовить будем, но в меньшем, чем сейчас количестве. Этот вопрос, очевидно, будет рассматриваться во всесоюзном масштабе, и я не сомневаюсь, что выпуск специалистов зоотехников и полеводов, безусловно сократят.

Второй факультет с уклоном по подготовке агрономов интенсивников, както по садоводству, овощеводству, табаководству, сахарной свекле, виноградарству, и желательно, чтобы эти специалисты умели заниматься вопросом переработки сырья этой продукции и виноделия. Это конечно, не значит, что агроном, закончивший полеводческий факультет не должен быть знаком с интенсивными культурами и обратно – интенсивник с полеводством. Для этого нужно построить такой учебный план, чтобы в нем был обеспечен минимум знаний и по этим отраслям сельскохозяйственных культур.

[…]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 40, ff. 89-92.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 18

1941, martie 4. Numărul de specialişti cu studii superioare finalizate în comisariatele poporului şi în departamentele RSSM la 1 ianuarie 1941

Secţia cadre a Direcţiei generale de statistică a URSS estimează numărul de specialişti cu studiile superioare terminate în comisariatele poporului şi departamentele de stat ale RSSM.

ЦСУ Госплана СССР
Отдел труда….

Таблица №2

Численность специалистов с законченным высшим образованием по отдельным наркоматам и ведомствам Молдавской ССР по состоянию на 1 января 1941 г.

Специальности	НК Просвещения	Гл. Дорожное Управление при СНК МССР[60]	Государственная плановая комиссия при СНК МССР	НК Пищевой промышленности СССР	НК Мясной и мо-лочной промыш-ленности	НК Лес СССР	НК Нефть СССР	НКПС	НК Зем СССР	Прочие наркоматы и ведомства	Всего
Всего специалистов	1307	43	47	324	22	5	6	252	420	632	**3990**
Горные инженеры	1	1	-	-	-	-	1	3			**6**
Инженеры механики	-	3	3	18	1	-	1	45			**71**
Инженеры электрики, энергетики	10	-	-	11	-	-	-	20			**41**
Химики технологи	2	-	-	58	2	-	3	3			**68**
Технологи пищевой промышленности	-	-	-	59	2	-	-	-			**61**
Технологи текстильной пр-сти	-	-	-	-	-	-	-	-		5	**5**
Инженеры технологи прочих отраслей	-	-	1	3	-	-	-	3			**7**
Инженеры строители	5	15	5	5	1	-	-	38			**69**
Инженеры сельского хоз-ва (механизаторы, землеустроители, мелиораторы)	-	1	-	5	-	-	-	-			**6**
Инженеры др. специальностей	1	22	9	16	-	2	-	36			**86**
Инженеры- экономисты	14	-	3	15	2	3	-	18			**55**

[60] *Direcția Generală a Transporturilor a SCP/SM al RSSM* (Главное Дорожное Управление при Совете Народных Комиссаров (Министров) МССР/ГДУ МССР) a fost înființată la 23 august 1940. Direcția gestiona construcția, repararea și menținerea drumurilor și șoselelor de importanță republicană și locală, precum și administra construcția și repararea drumurilor de importanță locală cu implicarea populației rurale. În anul 1944 direcția și-a reluat activitatea sistată în timpul războiului sovieto-german până la 21 august 1953, când este comasată cu Ministerul Drumurilor și a Transporturilor al RSSM prin Hotărârea nr. 882 a Sovietului de Miniștri al RSSM (ANRM, F. 3061, inv. 2, ff. 4-5).

Агрономы	9	-	7	62	4	-	-	-	320		**402**
Зоотехники	1	-	2	1	1	-	-	-	37		**42**
Ветеринарные врачи	-	-	1	1	1	-	-	-	63		**66**
Экономисты	8	-	3	17	7	-	-	2		94	**131**
Юристы	61	1	2	14	1	-	1	4		48	**132**
Врачи	3	-	-	2	-	-	-	46		932	**983**
Окончившие университеты (кроме медицинских, экономических и юридических факультетов)	287	-	1	15	-	-	-	6		171	**480**
Окончившие педагогические институты	834	-	1	2	-	-	-	16		**15**	**868**
Окончившие музыкальные, театральные и художественные ВУЗы	15	-	-	-	-	-	-	1		**128**	**144**
Окончившие другие ВУЗы	56	-	9	20				11		**171**	**267**

Начальник отдела труда ЦСУ Госплана СССР [*Подпись*]
4/III-1941

Sursa: ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 29, f. 20.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 19

1941 martie 6.

Înştiinţare cu privire la admiterea studenţilor la anul I al Institutului Moldovenesc de Cultivare a Fructelor şi Legumelor de la Tiraspol

Anunţ, publicat în mai multe numere a ziarului Moldova soţialistă *în primăvara şi vara anului 1941, prin care se aduce la cunoştinţa locuitorilor RSSM oferta educaţională şi condiţiile de admiterii şi studii la secţia cu frecvenţă a Institutului de Horticultură de la Tiraspol.*

ЫНШТИИНЦАРЕ

ИНСТИТУТУ МОЛДОВЕНЕСК ДЕ КУЛЬТИВАРЯ ФРУКТЕЛОР
ШИ ЛЕГУМЕЛОР

Деклараэ принире ла курсу ынтый а институтулуй пе ану де ынвэцэмынт 1941-1942.

Институту гэтеште специалишть агрононь де культиваря фруктелор ши легумелор.

Институту аре доуэ сектоаре: молдовенеск ши рус. Ла институт се принеск персоане, каре ау штиинцэ нижлоший (школэ де зэше ань, техникум, рабфак).

ЫНВЭЦЭТУРА ЫЙ ФЭРЭ ПЛАТЭ

Отлишниший принеск стипендие.
Пе лынгэ институт сынт кэмин, оспэтэрие, мештерие де кусут.

Афарэ де шерере деспре ынтраре ын институт, требуй де дат: документ деспре штиинць, автобиография, ши тирий фотографий. Ынтребэрь ши шерериле триметець пе адреса: ор. Тирасполь, РСС Молдовеняскэ, Институту Молдовенеск де культиваря фруктелор ши легумелор.

ДИРЕКЦИЯ

Sursa: Молдова Социалистэ, №. 54 (134), 6 март 1941, п. 4.
Text publicat. Dactilografiat cu grafie chirilică.

Doc. 20

1941 martie 18. *Cu privire la repartizarea specialiștilor din domeniul agriculturii*. Clauza 4 din procesul- verbal nr. 6 al ședinței Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă comisia nominală pentru repartizarea în câmpul muncii a absolvenților Institutului Agricol din Tiraspol din anul 1941.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 6, пункт 12 от 18/III-1941 г.
СЛУШАЛИ: О распределении специалистов сельского хозяйства

ПОСТАНОВИЛИ:

Для распределения специалистов, оканчивающих Тираспольский сельскохозяйственный институт в 1941 году, назначить комиссию в следующем составе:

1. тов. ЩЕРБАКОВ – зам. Наркомзема МССР по кадрам
2. тов. РОССОЛОВ – зав. сектором Отдела кадров ЦК КП(б)М
3. тов. МАКОВЕЙ – зам. зав. Сельхозотделом ЦК КП(б)М
4. тов. БАННИК – директор сельскохозяйственного института.

20-го марта с/года и материала представить отделу кадров ЦК КП(б) Молдавии.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 61, f. 27
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 21

1941, martie 25. *Cu privire la lucrările de pregătire pentru restabilirea clădirii Institutului Agricol din Chișinău*. Hotărârea nr. 327 a SCP al RSSM

SCP *al RSSM dispune Poporului pentru Agricultură al RSSM și Trustului construcțiilor să întreprindă măsuri prealabile de restabilire a clădirii Institutului Agricol din Chișinău.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 327
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

от 25 марта 1941 г. г. Кишинев

«О подготовительных работах по восстановления здания Кишиневского с/х института.»

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР п о с т а н о в л я е т:

1. Разрешить Наркомзему Молдавской ССР до составления окончательного проектно-сметной документации на восстановление здания Кишиневского с/х института, проводить подготовительные работы по предварительному соглашению с Молдстройтрестом.

2. Молдкоммунбанку[61] открыть счет и финансировать согласно прилагаемой сметы на подготовительные работы в сумме 67.91 рублей на 1 кв.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] Т. КОНСТАНТИНОВ

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] И. ДМИТРИЕВ

Sursa: ANRM, F.2848, inv. 11, d. 10, f. 85.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 22

1941, martie 27. *Cu privire la restabilirea clădirii Institutului Agricol din Chișinău*. Hotărârea nr. 347 a SCP al RSSM

SCP *al RSSM dispune restabilirea clădirii Institutului Agricol din Chișinău distrusă de cutremurul din 10 noiembrie 1940 până la 1 aprilie 1941 și în forma originală.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 347
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

от 27 марта 1941 г. г. Кишинев

«О восстановлении здания Сельскохозяйственного института»

Принимая во внимание, что для учебных целей отдельный дополнительный одноэтажный корпус Сельскохозяйственного института, проектируемый для возмещения теряемой площади не будет равноценным второму этажу разрушенного землетрясением корпуса и учитывая заключение проф. ЗАРЕМБО-ВЛАДЫЧАНСКОГО о целесообразности и технической возможности восстановить здание при незначительных затратах в первоначальном виде, в составе цокольного и двух надземных этажей,

[61] *Banca Comunală a RSSM* (Молдавский коммунальный банк) – a fost înființată în anul 1944 cu scopul de a finanța și credita pe o durată îndelungată întreprinderile și organizațiile din domeniul construcției locative și cooperatiste. Banca oferea și credite de scurtă durată organizațiilor ce îndeplineau operații de calcul și de casă a întreprinderilor și organizațiilor din domeniul gospodăriei comunale și locative. A fost desființată în anul 1959.

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР п о с т а н о в л я е т:

1. Восстановить здание Сельскохозяйственного института в первоначальном виде.

2. Отменить пункт 7 § А Постановления СНК МССР от 7-го января 1941 года № 5.

3. Обязать Молдгражданпроект закончить все проектно-сметные работы к 1-му апреля 1941 года руководствуясь заключением профес. ЗАРЕМБА-ВЛАДЫЧАНСКОГО[62].

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] Т. КОНСТАНТИНОВ

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] И. ДМИТРИЕВ

Sursa: ANRM, F.2848, inv. 11, d. 10, f. 146.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 23

1941 aprilie 1. *Cu privire la A.G. Barnovschi*. Proces-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă candidatura lui A.G. Baranovschi pentru postul de director al Institutului Pedagogic din Tiraspol T.G. Şevcenko.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 12 от 1/IV-1941 г.

[62] *Nikolai Nikolaevici Zarembo-Vladîceanski* (1884-1959), născut la Sankt-Petersburg. Absolvent al Institutului de Ingineri Feroviari din Sankt Petersburg (1909). Inginer, dr. hab. în ştiinţe inginereşti (1939), prof. univ. (1940). Cadru didactic la Facultatea de Inginerie a Institutului Politehnic din Odesa (1918-1930). Şef al Catedrei de construcţii inginereşti la Institutul de Inginerie Civilă din Odesa (1933-1959) şi al catedrei analoage la Universitatea Maritimă din Odesa (1946-1959) (М.Н. Варгин. Выдающийся инженер и педагог Н.Н. Зарембо-Владычанский, в: *Вісник Одеського національного морського університету,* № (3)36 , 2012, сс. 3-9).

СЛУШАЛИ: О тов. БАРАНОВСКОМ А.Г.[63] (тов. СМОРИГО)

ПОСТАНОВИЛИ:

Утвердить тов. БАРАНОВСКОГО Афанасия Григорьевича директором педагогического института им. Т.Г. Шевченко.

Утвердить на него характеристику (Прилагается).

Просить ЦК ВКП(б) утвердить.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 156.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 24

1941 aprilie 1. Referință despre directorul Institutului Pedagogic din Tiraspol *T.G. Șevcenko*

Referința despre A.G. Baranovschi, candidat la postul de director al Institutului Pedagogic din Tiraspol T.G. Șevcenko*, este semnată de Piotr Borodin, secretar al CC al PC(b)M și conține informații cu caracter personal, profesional și cu privire la calitatea de membru de partid A.G. Baranovschi.*

ХАРАКТЕРИСТИКА
на директора Тираспольского педагогического института им. Т.Г. Шевченко
тов. БАРАНОВСКОГО А.Г.

Тов. БАРАНОВСКИЙ Афанасий Григорьевич – 1909 года рождения, молдаванин, окончил Одесский государственный университет по специальности биолог-ботаник, имеет ученую степень кандидата биологических наук, доцент, член ВКП(б) с 1940 года.

С 1932 года работает на преподавательской работе в Тираспольском педагогическом институте.

[63] *Afanasie Grigorievici Baranovschi* (1909-1984), moldovean, născut în s. Vărăncău, gub. Podolsk, Imperiul Rus. Absolvent al Facultății de agrobiologie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1932). În anul 1937 a absovit aspirantura la Universitatea din Odesa. Dr. în științe biologice (1938) și conf. univ. (1940). În perioada 1940-1941 – conf. univ. și director al Institutului Pedagogic din Tiraspol. După demobilizare din Armata Roșie a deținut funcția de director (1945-1952) și șef al Catedrei de botanică la Institutul Pedagogic din Chișinău. Ministru al învățământului al RSSM (1953-1955) (М.А. Буторина, И.К. Стратиевская [et. al.]. *Ректоры Приднестровского государственного университета им Т.Г. Шевченко*, Тирасполь, Изд-во Придн. Ун-та, 2005, с. 38).

В настоящее время работает директором Тираспольского педагогического института им. Т.Г. Шевченко. С работой справляется.

За время работы в институте проявил себя как опытный педагого, вполне владеющий своим предметом.

Тов. БАРАНОВСКИЙ А.Г. ведет научную работу из области влияния срокового внесения суперфосфата на урожай и качество кукурузы. В работе инициативный, дисциплинирован. Принимает активное участие в общественной работе. Является депутатом Тираспольского городского совета депутатов трудящихся.

Партийных взысканий не имеет.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 158.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 25

1941 aprilie 1. *Cu privire la tov. Radul*. Clauza 50 din procesul-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă candidatura lui M.M. Radul pentru postul de director al Institutului Pedagogic din Chişinău.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 50 от 1/IV-1941 г.

СЛУШАЛИ: О тов. РАДУЛЕ. (тов. СМОРИГО)

ПОСТАНОВИЛИ:

Утвердить тов. РАДУЛА Макария Михайлович директором Кишиневского педагогического института:

Утвердить на него характеристику (Прилагается).

Просить ЦК ВКП(б) утвердить.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 159.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 26

1941 aprilie 1. Referință despre directorul Institutului Pedagogic din Chișinău tov. Radul M.M.

Referința despre M.M. Radul, candidat la postul de director al Institutului Pedagogic din Chișinău este semnată de Piotr Borodin, secretar al CC al PC(b)M și conține informații cu caracter personal, profesional și cu privire la calitatea de membru de partid M.M. Radul.

ХАРАКТЕРИСТИКА
на директора Кишиневского педагогического института

тов. РАДУЛА М.М.

Тов. РАДУЛА Макария Михайлович – 1910 года рождения, молдаванин, имеет высшее педагогическое образование, аспирант 3-го года обучения Одесского государственного университета, по специальности географ, член ВКП(б) с 1940 года.

С 1933 года работает на руководящей и преподавательской работе в педагогических институтах.

В настоящее время работает директором Кишиневского педагогического института, где им проводится большая учебно-воспитательная работа. С работой справляется. В работе дисциплинирован, инициативнен, идеологически выдержан, принимает активное участие в бщественной жизни. Депутат Верховного Совета Молдавской ССР.

Партийных взысканий не имеет.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 160.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 27

1941 aprilie 1. *Cu privire la tov. Skromnîi L.P.* Clauza 51 din procesul-verbal nr. 8 al ședinței Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă candidatura lui Luka Skromnîi pentru postul de director al Institutului Învățătoresc din Tiraspol.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 51 от 1/IV-1941 г.

СЛУШАЛИ: О тов. СКРОМНОМ Л.П. (тов. Смориго)
ПОСТАНОВИЛИ:
Утвердить тов. СКРОМНОГО Луку Павловича директором Тираспольского учительского института:
Утвердить на него характеристику (Прилагается).
Просить ЦК ВКП(б) утвердить.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 161.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 28

1941 aprilie 1. Referinţă despre directorul Institutului Învăţătoresc din Chişinău tov. Skromnîi L.P.

Referinţa despre Luka Skromnîi, candidat la postul de director al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol este semnată de Piotr Borodin, secretar al CC al PC(b)M şi conţine informaţii cu caracter personal, profesional şi cu privire la calitatea de membru de partid Luka Skromnîi.

ХАРАКТЕРИСТИКА
на директора Тираспольского учительского института

тов. СКРОМНОГО Л.П.

Тов. СКРОМНЫЙ Лука Павлович – 1905 года рождения, украинец, имеет высшее педагогическое образование, член ВКП(б) с 1930 года.

С 1930 года работает на руководящей в области народного образования.

С 1940 года работает директором Тираспольского учительского института. С работой справляется. В работе инициативный, дисциплинирован, идеоло-

гически выдержан. В институте проявил себя, как хороший организатор учебно-воспитательной работы. Принимает участие в общественной жизни.

Партийных взысканий не имеет.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 162.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe

Doc. 29

1941 aprilie 1. *Cu privire la tov. Nițuleac F.N.* Clauza 52 din procesul-verbal nr. 8 al ședinței Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă candidatura lui Fiodor Nițuleac pentru postul de șef al catedrei de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chișinău.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 52 от 1/IV-1941 г.

СЛУШАЛИ: О тов. НИЦУЛЯК Ф.Н. (тов. Смориго)

ПОСТАНОВИЛИ:

Утвердить тов. НИЦУЛЯК Федора Никитича заведующим кафедрой Марксизма-Ленинизма Кишиневского сельскохозяйственного института:

Утвердить на него характеристику (Прилагается).

Просить ЦК ВКП(б) утвердить.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 163.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 30

1941 aprilie 1. Referinţă despre şeful catedrei de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău tov. Niţuleac F.N.

Referinţa despre Fiodor Niţuleac, candidat la postul de şef al catedrei de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău este semnată de Piotr Borodin, secretar al CC al PC(b)M şi conţine informaţii cu caracter personal, profesional şi cu privire la calitatea de membru de partid Fiodor Niţuleac.

ХАРАКТЕРИСТИКА
на заведующего кафедрой Марксизма-Ленинизма
Кишиневского сельскохозяйственного института

тов. НИЦУЛЯК Ф. Н.

Тов. НИЦУЛЯК Федор Никитич – 1893 года рождения, молдаванин, образование высшее, член ВКП(б) с 1919 года. На педагогической работе с 1930 года.

С октября 1940 года работает заведующим кафедрой Марксима-Ленинизма Кишиневского сельскохозяйственного института. С работой справляется. На работе показал знание предмета и умение преподавать его студентам.

Принимает активное участие в общественной и политической жизни института, является руководиелем семинара профессорско-преподавательского состава по изучению Краткого курса истории ВКП(б), внештатным лектором и руководителем семинара руководителей агитколлективов Кишиневского горкома КП(б) Молдавии.

Дисциплинирован, отклонений от генеральной линии партии не имел.

Партийных взысканий не имеет.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 164.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 31

1941 aprilie 1.

Cu privire la tov. Neceaev S.E. Clauza 53 din procesul-verbal nr. 8, al şedinţei Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b) al Moldovei aprobă candidatura lui Semion Neceaev pentru postul de lector la catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 53 от 1/IV-1941 г.

СЛУШАЛИ: О тов. НЕЧАЕВЕ С.Е.[64] (тов. Смориго)
ПОСТАНОВИЛИ:
Утвердить тов. НЕЧАЕВА Семена Ефремовича преподавателем основ марксизма-ленинизма Кишиневского сельскохозяйственного института:

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 165.
Document original. Text dactilografiat. Semnăturiautografe.

Doc. 32

1941 aprilie 1.

Cu privire la tov. Platonov S.P. Clauza 54 din procesul-verbal nr. 8, al şedinţei Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M aprobă candidatura lui Semion Platonov pentru postul de lector la catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău.

[64] *Semion Efremovici Neceaev* (1904-?), moldovean, născut în s. Grigoriopol, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Şcolii de partid din Odesa şi a Universităţii Comuniste pentru minorităţile naţionale din Vest (Moscova) (1931). Lector la Catedra de marxism-leninism la Insitutului Agricol din Chişinău (1940-1941). Din anul de învăţământ 1946-1947 – lector la Catedra de marxism-leninism şi organizator de partid la Conservatorul din Chişinău. În 1953 – lector cumulard la Institutul Pedagogic din Chişinău şi la USM. La 26 august 1954 a fost eliberat din funcţie de către rectorul USM. Autorităţile de partid i-au indicat rectorului să-l restabilească, dar V. Cepurnov nu a îndeplinit indicaţia.

БЮРО
КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 8, пункт 54 от 1/IV-1941 г.

СЛУШАЛИ: О тов. ПЛАТОНОВЕ С.П.[65] (тов. Смориго)
ПОСТАНОВИЛИ:
Утвердить тов. ПЛАТОНОВА Семена Павловича преподавателем основ марксизма-ленинизма Кишиневского сельскохозяйственного института.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 63, f. 166.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 33

1941, mai 5. *Înştiinţare* – anunţ despre admitere la secţia cu frecvenţă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău

Anunţ, publicat în mai multe numere a ziarului Moldova soţialistă *în primăvara şi vara anului 1941, prin care se aduce la cunoştinţa locuitorilor RSSM oferta educaţională şi condiţiile de admiterii şi studii la secţia cu frecvenţă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău.*

ÎNŞTIINŢARE

INSTITUTU PEDAGOGIC MOLDOVENESC DE STAT DIN CHIŞINĂU

A N U N Ţ Ă

Prinirea studenţilor la cursu 1 a anului de învăţământ 1941-1942.

Institutu Pedagogic, cu srocu de învăţătură de 4 ani, pregăteşte învăţători pentru clasele 8-10 a şcolii nijloşii, tehnicumuri, rabfacuri, şcoli pedagojişe. La cursu 1 a In-

[65] *Semion Pavlovici Platonov* (1904-?), moldovean, născut în s. Cobuşca Nouă, ţin. Bender, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Lector la Catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău (1941) şi şef al Catedrei de marxism-leninism a Institutul Învăţătoresc din Tiraspol din 20.X.1945 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 2).

stitutului se prinesc șetățenii Uniunii RSS în vîrstă dela 17 pănla 35 ani, care au știință nijloșie mîntuită (școală de 10 ani, rabfac, tehnicum, școală nijloșie, școală nijloșie medicală, școală militară, lițeu și școli asămănătoare) ori care au prinit atestat pentru mîntuirea școlii nijloșii ca ăxterne.

Șei care au dorința să între la Institut dău următoarele documente

1. Șerere; 2. Avtobiografia amănunțită; 3. Document despre științi (în orighinal); 4. Pasportu (se dă personal); 5. Trii fotografii, (fotografiile trebui să șie cu capu gol, și 3X4); 6. Adeverință despre îndatorirea militară (pentru îndătoritorii militar.).

Șei de întră la Institut dău examene la următoarele dișciplini.

1. La faculitatea de științi naturale din: fizică, himie, limba rusă și limba moldovenească;

2. La faculitatea de istorie și gheografie din: Constituția Uniunii RSS, gheografia fizică, limba rusă și limba moldovenească;

3. La faculitatea de limbă și literatură din: limba rusă, limba moldovenească, Constituția Uniunii RSS, gheografia fizică și una din linghile străine (nemțască, franțuză ori anglișeană).

4. La faculitatea de fizică și matematică din: fizică, matematică, himie, limba rusă și limba moldovenească.

Șei de au mântuit școala de 10 ani, rabfac, școala nijloșie pentru șei în vârstă, școala nijloșie ca ăxtern și tehnicumu cu atestat de otlișnișî se prinesc fără examen.

ÎNVĂȚĂTURA LA INSTITUT ÎI FĂRĂ PLATĂ.

Studenții otlișnișî se garantează cu stipendie de stat, șei din provinție - cu cămin.

Pe lângă institut este ospătărie, baie și spălătorie.

Prinirea șererilor îi pănla 31 iuli. Examenele de prinire – dela 1 pănla 20 avgust.

Șererea și documentele de trimăs directorului Institutului Pedagojic pe adresa: **Chișinău, Munceștscaia № 6, telefon 11-51.**

DIRECȚIA

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 104 (184), 5 mai 1941, p. 4.
Text publicat. Dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 34

1941, 5 mai. *Înştiinţare* – anunţ despre admiterea la studii la Institutul de Învăţători din Akkerman

Anunţ, publicat în câteva numere a ziarului Moldova soţialistă *din primăvara şi vara anului 1941, prin care se aduce la cunoştinţa locuitorilor RSSM oferta educaţională şi condiţiile de admitere şi studii la Institutul de Învăţători din Akkerman.*

ÎNŞTIINŢARE

INSTITUTU DE ÎNVĂŢĂTORI DIN AKKERMAN

declară prinirea studenţilor pe anu de învăţământ 1941/1942

Se prinesc studenţi la secţiile de zî, de sară şi pin corespondenţă a următoarelor trii facultăţi: istorică, de fizică şi matematică şi de limbă şi literatură.

În institutu se prinesc şetăţeni a Uniunii RSS, de amîndouă sexe, în vărstă dela 17 – pănla 40 ani.

cursu 1 a anului de învăţămînt 1941-1942.

Institutu Pedagogic, cu srocu de învăţătură de 4 ani, pregăteşte învăţători pentru calese 8-10 a şcolii nijloşii, tehnicumuri, rabfacuri, şcoli pedagojişe. La cursu 1 a Institutului se prinesc şetăţenii Uniunii RSS în vârstă dela 17 pănla 35 ani, care au ştiinţă nijloşie mîntuită (şcoală de 10 ani, rabfac, tehnicum. şcoală nijloşie, şcoală nijloşie medicală, şcoală militară, liţeu şi şcoli asămănătoare) ori care au prinit atestat pentru mîntuirea şcolii nijloşii ca externe.

Şei care au dorinţa să între la Institut dău următoarele documente

2. Şerere; 2. avtobiografia amănunţită; 3. document despre ştiinţi (în orighinal); 4. Pasportu (se dă personal); 5. Trii fotografii, (fotografiile trebui să şie cu capu gol, şi 3X4); 6. Adeverinţă despre îndatorirea militară (pentru îndătoritorii militar.).

Şei de întră la Institut dău examene la următoarele dişciplini.

1. La faculitatea de ştiinţi naturale: din fizică, himie, limba rusă şi limba moldovenească;

2. La faculitatea de istorie şi gheografie din: Constituţia Uniunii RSS, gheografia fizică, limba rusă şi limba moldovenească;

3. La faculitatea de limbă şi literatură din: limba rusă, limba moldovenească, Constituţia Uniunii RSS, gheografia fizică şi una din linghile străine (nemţască, franţuză ori anglişeană).

4. La faculitatea de fizică şi matematică din: fizică, matematică, himie, limba rusă şi limba moldovenească.

Șei de au mîntuit școala de 10 ani, rabfac, școala nijloșie pentru șei în vîrstă, școala nijloșie ca extern și tehnicumu cu atestat de otlișnișî se prinesc fără examen.

ÎNVĂȚĂTURA LA INSTITUT E FĂRĂ PLATĂ.

Studenții otlișnișî se garantează cu stipendie de stat, șei din provinție - cu cămin.

Pe lângă institut este ospătărie, baie și spălătorie.

Prinirea șererilor îi pănla 31 iuli. Examenele de prinire – dela 1 pănla 20 avgust.

Șererea și documentele de trimăs directorului Institutului Pedagojic pe adresa: **Chișinău, Munceștscaia № 6, telefon 11-51.**

DIRECȚIA

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 104 (184), 5 mai 1941, p. 4.
Text publicat. Dactilografia cu grafie latină.

Doc. 35

1941, mai 10. — *Înștiințare* – anunț despre admiterea studenților la secția cu frecvență redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chișinău

Anunț, publicat în mai multe numere a ziarului Moldova soțialistă *în primăvara și vara anului 1941, prin care se aduce la cunoștința locuitorilor RSSM oferta educațională și condițiile admiterii și de studii la secția cu frecvență redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chișinău.*

ÎNȘTIINȚARE

INSTITUTU PEDAGOGIC MOLDOVENESC DE STAT DIN CHIȘINĂU

Anunță înscrierea studenților la cursu I și cursu II,
la secția prin corespondență, pe anu școlar 1941-1942,
la următoarele facultăți:

1. Limbă și literatură
2. Istorie. – 3. Gheografie,
4. Fizică-matematică și
5. Științi naturale

Fiecare facultate are două secţii: O secţie de predare în limba moldovenească şi o secţie de predare în limba rusă.

La secţia prin corespondenţă se prinesc ştetăţenii Uniunii RSS, care au şcoală nijloşie, fără limită de vîrstă.

Examanele de întrare la cursu I a învăţămîntului prin corespondenţă or şi din cuprinsu programei şcoalei nijloşii, la următaorele disţiplini:

I. Examene pentru toate facultăţile: a) Limba rusă (oral şi în scris)

d) limba moldovenească (oral şi în scris, afară de secţiile ruse).

II. Examene speţiale:

1. La facultatea de limbă şi literatură: a) literatura rusă (pentru secţia rusă), b) Constituţia Uniunii RSS, c) Gheografia fizică

2. La facultatea de istorie: a) Constituţia Uniunii RSS, b) Gheografia fizică.

3. La facultatea de gheografie: a) Constituţia Uniunii RSS, b) Gheografia fizică.

4. La facultatea de fizică-matematică: a) Matematica (scris şi oral), b) Fizică, c) Himie.

5. La facultatea de ştiinţi naturale: a) Fizică, b) Himie.

Prinirea şererilor se faşe pînla 25 iuni inclusiv.

Examenele de întrare şi lecţiile întroductive s'or ţîne dela 1 iuli pânla 15 iuli.

Şei care au mîntuit şcoala nijloşie cu atestat de otlicinic ori persoanele care au ştiinţi superioare, se prinesc fără examene de întrare.

Şererile se dau directorului Institutului cu arătarea facultăţii alese şi adăogarea: a) avtobiografiei amănunţite, b) documentului de studii, (în orighinal), c) trii fotografii (mărimea 3X4 cm).

NOTĂ: Dacă orighinalu documentului de studii se află la secţia raională de învăţământ (raiONO), este nevoie de a prezenta o copie notarială legalizată şi o dovadă prin care să se arăte că orighinalu documentului se păstrează la secţia raională de învăţământ (RaiONO).

La cursu II se prinesc persoanele, care au mîntuit cursu I a Institutului Pedagojic ori de învăţători.

ÎNVĂŢĂTURA ÎI FĂRĂ PLATĂ.

Srocu de învăţătură la Institutu - 4-5 ani.

Adresa: **Chişinău, Muncești, 6, telefon 11-51.**

DIRECŢIA

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 108 (188), 10 mai 1941, p. 4.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 36

1941, mai 10. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studenților la secția cu frecvență redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat *T.G. Șevcenko* din Tiraspol

Anunț, publicat în câteva numere a ziarului Moldova soțialistă *din primăvara și vara anului 1941, prin care se aduce la cunoștința locuitorilor RSSM oferta educațională și condițiile de admitere și studii la Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat în numele lui T.G. Șevcenko din Tiraspol.*

INSTITUTU PEDAGOGIC MOLDOVENESC DE STAT
ÎN NUMELE LUI T.G. ȘEVCENKO DIN TIRASPOLI
DECLARĂ PRINIREA STUDENȚILOR PE ANU DE ÎNVĂȚĂMÎNT 1941-42

La cursurile întâi a așa facultăți:

1. De istorie
2. De gheografie
3. De științi naturale
4. De fizică și matematică
5. De limbă și literatură
Facultatea iasta are două secții – moldovenească și rusă

La Institut se prinesc șetățenii Uniunii RSS în vârstă dela 17 pănla 35 ani, care au știință nijloșie.

•

Așei, care întră la institut la facultățile: de istorie, de gheografie, de limbă și literatură trebuie să țîe examenele de întrare din istoria noroadelor Uniunii RSS și gheografie.

•

Așei, care întră la institut la facultățile: fizică și matematică și de științi naturale, trebuie să țîe examenele din matematică, fizică și himie.

•

Așei, care întră la institut în institut, trebuie să țîe examenele din limba rusă și din limba moldovenească.

•

Așei, care întră la facultățile de limbă și literatură, adăgător țîn examenele la una din linghile străine (nemțască, anglișeană, franțuză).

•

Așei, care au mîntuit școala de 10 ani cu atestatu de otlișnic, se prinesc fără examene de întrare.

•

Examenele de întrare s'or petreșe dela 1 pănla 20 avgust anu 1941. Înșeputu învățăturii îi la 1 senteabri.

Învățătura îi fără plată. Studenții se garantează cu cămin.
Otlișnișii se garantează cu stipendie.

LA ȘERERI DE ADAOS:

1. Avtobiografia. 2. Atestatu despre mîntuirea școlii nijloșii. 3. Pasportu (se adușe personal); 4. Trii fotografii (3X4).

or. Tiraspol, uliția 25 Octiabri, No. 138. – Telef. 531, 203.

DIRECȚIA

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 104 (184), 10 mai 1941, p. 4.
Text publicat. Dactilografia cu grafie latină.

Doc. 37

1941, mai 11. *Prima sesie de examene*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

Articol din ziarul Moldova soțialistă *despre pregătirea pentru prima sesiune de examene a studenților Institutului Agricol din Chișinău. Corespondentul ziarului înștiințează cititorii despre rezultatele practicii studenților de la acest Institut.*

PRIMA SESIE DE EXAMENE

Studenții Institutului săteano-gospodăresc din Chișinău se pregătesc activ pentru prima sesie de examene din anu 1941. De întîia dată studenții or da examene din temeliile marxism-leninismului. Nu demult viitorii agronomi, s-au dus pin colhozurile RSS Moldovenești pentru a face practica. Colhoznișii au rămas tare mînțăniți de lucru studenților. Institutut prinește multe scrisori cu mînțăniri pentru ajutoru agrotehic.

Între șei care se gătesc pentru sesia de examene sînt mulți otlișnișii – fruntași a învățăturii.

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 109 (189), 11 mai 1941, p. 4.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 38

1941, mai 13. *Însemnătatea pregătirii cadrelor de învățători*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

În articolul publicat în ziarul Moldova soțialistă*, E. A. Andrianov, inspector în cadrul Direcției școlii superioare a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, relatează despre activitatea instituțiilor de învățământ pedagogic superior și mediu de specialitate de formare a învățătorilor în comparație cu perioada interbelică.*

Însemnătatea pregătirii cadrelor de învățători

S'ezdu XVIII a Partidului Comunist (bolișevic) din toată Uniunea a pus în fața țării noastre o sarșină grandioasă de a realiza în piatiletca a tria stalinistă învățămîntu nijloșiu deobște în orașe și în orășele munșitorești și a desăvîrși învățămîntu de 7 ani la sate și în respublișile naționale.

Cum împlinește sarșina iasta istorică Respublica noastră Moldovenească?

Pănla eliberarea Basarabiei de sub jugu ocupanților romîni, pe teritoria Basarabiei au fost 1.633 școli, în care învăța 206.862 copchii. Este haracternic, că din număru total de școli, era numai 24 școli nijloșii necomplecte și 31 școli nijloșii. Șelelalte 1.578 școli erau școli înșepătoare.

Ocupanții romîni niș nu era interesați ca să dăie copchiilor truditorilor putința de a căpăta științi a unei școli nijloșii. După mîntuirea școlii înșepătoare, în care învățămîntu se petreșe în limba romînească, străină truditorilor copchiilor li se închide ușile școlilor nijloșii. În șele 55 școli nijloșii necomplecte și mijloșii, pute să învețe numai copchii moșierilor, capitaliștilor, comersanților și a altor păturі avute.

În șe privește sistema de învățămînt în școlile nijloșii, e a fost la un nivel mult mai jos decît programa școlii noastre de 10 ani. Șei care au mîntuit în anu școlar trecut școlile nijloșii romînești, fără o pregătire adăugătoare, nu pot să între în școlile superioare a Uniunii Sovetișe. Așa disciplini, ca fizica, himia, matematica, se învăța în școlile romînești mult mai puțin decît în școlile sovetișe. La un nivel osăghit de jos sînt la școlarii din școlile romînești cunoștințile de arifmetică și gheoghrafie fizică. Cu mult mai superior este tînăru care mîntuie școala sovetică de 10 ani.

Chiar după două luni dela eliberarea Basarabiei, În RSS Moldovenească au fost deschise 1896 școli cu 287.020 școlari, din care 327 școli sînt școli nijloșii necomplecte și 91 școli nijloșii. Număru școlilor nijloșii și nijloșii necomplecte s-a mărit aproape de 8 ori. Pe data de 1 senteabri a anului școlar 1941-1942, în școlile RSS Moldovenești or învăța 429.895 școlari. Numai întrun an avem mărire a contingheN-

tului de şcolari aproape de două ori şi jumătate. La 1 senteabri 1941, om ave 641 şcoli nijloşii şi nijloşii necomplecte, adică un număr de şcoli de 12 ori mai mare decît pe vremea romînilor.

Creşterea aşa de mare a numărului şcolilor şi, totodată, a numărului şcolarilor, şer o complectare însămnată a armiei învăţătorilor.

În Basarabia n-au fost şcoli pedagojişe superioare. În Chişinău au fost trii seminare de învăţători, din care ieşă un număr tare neînsemnat de învăţători pentru şcoala înşepătoare.

În luna senteabri anu 1940 la Chişinău s-au deschis institutele pedagojic şi de învăţători, combinatu pedagogic de învăţămînt, iar în ţentrele judeţene – 5 şcoli pedagojişe.

Amu în Respublica noastră Moldovenească sânt 2 institute pedagojişe, 2 institute de învăţători, 6 şcoli pedagojişe şi un combinat de învăţămînt, care gătesc învăţători pentru şcolile de masă. În institutele pedagojişe şi de învăţători învaţă amu 963 de oameni, în şcolile pedagojişe – 1.025 oameni iar în combinatu pedagojic de învăţămînt – 559 oameni.

Dar trebuinţa tot crescândă de cadre noi de învăţători cvalificaţi pentru şcolile de masă, nu poate să şie îndestulată de şcolile pedagojişe staţionare, cu toate că ele îşi lărjesc mreja.

În şcolile RSS Moldoveneşti lucrează mulţi învăţători care au trecut un curs scurt de pregătire şi repregătire şi care nu au un învăţămînt pedagojic corespunzător. Toţi învăţătorii iştia trebuie să şie cuprinşi de învăţămîntu pedagojic pin corespondenţă şi astfel, fără întrerupere dela lucru în şcoli, ei or căpăta învăţămîntu pedagojic.

Amu la secţiile învăţămîntului pin corespondenţă a institutelor pedagojişe, învaţă 1.562 studenţi, iar la secţiile de învăţămînt pin corespondenţă a şcolilor pedagojişe a şcolilor pedagojişe, învaţă 264 studenţi.

O însămnătate mare pentru garantarea cît mai grabnică a şcolilor cu învăţători, capătă sistema de pregătire a învăţătorilor la cursurile de un an. Amu, la cursurile estea de pregătire a învăţătorilor pentru clasele 1-4 învaţă 690 cursanţi, iar la cursurile de un an pentru pregătirea învăţătorilor claselor 5-7 învaţă 532 cursanţi. Toţi absolvenţii cursurilor estea or întra dela înşeputu anului nou şcolar în armia învăţătorilor din Moldova.

O însămnătate osăghită pentru îndestularea şcolilor noastre cu un continghent nou de învăţători, are împlinirea planului de complectarea a şcolilor pedagojişe în anu 1941-1942. După plan, la 1 senteabri anu 1941, în şcolile pedagojişe staţionare şi la cursuri trebui să şie priniţi 3440 oameni.

Întrebarea pregătirii cadrelor de învăţători pentru şcolile tinerei noastre respublişi capătă o însămnătate tare actuală. Şcolile noastre pedagojişe nijloşii şi superioare trebui să garanteze pregătirea de pedagoji de o cvalificaţie nantă, care să şie în stare să înveţe pe copchii noştri astfel, cum o şere epoha noastră soţialistă.

Depe amu, Comisariatu Norodnic de învățământ a RSS Moldovenești trebui să se îngrijască de complectarea școlilor pedagojișe cu studenți și cursanți și de crearea la vreme a condițiilor normale trebuinșioase, pentru ca ei să se poată pregăti cum trebui pentru misia lor de șinste care li s-a încredința - educarea tinerii noastre jenerații în duhu comunizmului.

E.A. ANDRIANOV[66]

Insectoru Cârmuirii școlii
superioare a Comisariatului
Norodnic de Învățământ din
RSS Moldovenească

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 116 (190), 13 mai 1941, p. 2.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 39

1941, mai 16. *Pentru calitatea nantă a învățământului superior*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

În articolul de fond publicat în ajunul sesiunii de examene din instituțiile de învățământ superior din RSSM, autorul (necunoscut) analizează calitatea studiilor superioare în unele școli superioar, deschise de sovietici în primul an după anexarea Basarabiei.

Pentru calitatea nantă a învățământului superior

În Basarabia, în vremea domnirii ocupanților romîni, școli superioare, afară de facultățile teolojică și agronomică, n'au fost. Greu îi era tinerimii munșitoare și țărănești să mîntuie învățământu nijloșiu, da la învățământu superior – e pute numa să jisăză. După eliberarea Basarabiei, s'au dischis în larg ușile așezămînturilor nijloșii și superioare pentru tinerimea truditoare. Și e cu dragoste a întrat în școlile superioare și nijloșii. Amu, în Moldova Sovietică avem două institute pedagojișe, 2 institute de învățători, 6 școli pedagojișe, un combinat de învățători, două institute agricole, tehnicumuri agricole ș. a. m. d. Aișî învață încordat, cu stăruință, nii de studenți - fișiorii și fiișele norodului truditor moldovenesc.

[66] *E.A. Andrianov* – inspector în Direcția școli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM (1940-1941) și a CC al PC(b)M după 1944.

Dar lucru nu-i numa în număru şcolilor nijloşii şi superioare. Amu din rădăşină îi schimbată programa învăţămîntului. Programa sovietică de învăţământ corăspunde intereselor şi idealurilor clasei munşitoare şi, în aşa fel, e mai limpede, cu un conţinut mai adînc, dă studentului aşele ştiinţi din toate ramurile, pe care le-a căpătat omenirea. Şi şeiaşe-i mai însămnat, aeste ştiinţi ei le aplică în duhu marxist a teoriei revoluţionare progresive, da nu în duhu idealist, care numa întuneca mintea tînărului om. În urma aistui fapt s'a schimbat din rădăşină şi purtarea studentului faţă de însuşirea materialului, s'au schimbat relaţiile între studenţi şi lectori. Relaţiile estea au devenit mai prietenoase, mai tovărăşeşti, şeiaşe, ghine înţăles, cu mult prieşte nivelului şi calităţii însuşirii materialului de programă.

În privinţa iasta se pot aduşe multe childe. Aşa, în combinatu pedagojic, lectorii Grinevici, Rădîga şi alţîi dău zîlnic ajutor studenţilor mai slaghi, le ajută la însuşîrea materialelor, nu numai la lecţii, da şi în afară de vremea lecţiilor. Aşa childe avem şi la alte şcoli superioare. Întreşerea soţialistă a devenit metoda de lucru de fiecare zi a studenţilor. Reeşînd din îndatoririle luate, studenţii se ajută unu pe altu la însuşîrea materalului de programă, ajutînd cu aiasta şcolii şi lectorilor în lucuru pentru însuşîrea adîncă a materialului de cîtră toţi studenii. Pe studenţii Ceban, Starostina (institutu agricol № 3 din Chişinău), Platon, Ianco, (combinatu pedagojic), putem să-i arătăm ca childe pentru mulţi studenţi. Aşa studenţi de frunte avem zăşi şi sute în şcolile noastre.

Pentru însuşîrea mai calitativă a materilalului de studenţii care rămîn în urmă, mare însămnătate au lecţiile adăugătaore, care se organizează pentru dînşii, în afară de lecţiile stabilite după plan. Aişi studenţii prinesc aşele ştiinţi, pe care nu le-au căpătat la lecţiile prevăzute în plan. În lucru ista îi mare rolu lectorului, a organizaţiilor obşteşti şcolare, a conduşerii şcolii. Ei trebui să lucreze penstru asămenea lecţii să şie vizitate de cît mai mulţi studenţi şi mai ales să le viziteze toţi şei care au nevoie de complectarea ştiinţilor lor. Cu părere de rău, nu putem spune că pestotlocu lucrurile stău ghine în privinţa aiasta. De o vorbă, în combinatu pedagojic vizitează asămenea lecţii numai 25-30 procente din studenţi şi în şei mai mare parte le vizitează şei care învaţă ghine.

Şcolile superioare îs o treaptă spre lucru sinestătător ştiinţific, spre studierea de cître studente la lucrări adînşi, teoretişe, care ar înnainta probleme noi, ştiinţifişe. Dar trebui să spunem că un asămenea fel de lucru în şcolile noastre superioare încă nu-i desfăşurat. Conferinţii teoretişe-ştiinţifişe a lectorilor, cu partişiparea şelor mai buni studenţi, încă n'au avut loc. Îi mai rău şi faptu că aşezămînturile, care trebui să dăe ajutor în lucru teoretic şi de experimentare şcolilor superioare, îs legate slab cu dînsele şi nu dău ajutoru trebuinşios. Nişi Institutu pentru desăvîrşirea învăţătorilor, nişi cabinetele metodişe, nu dău atenţia cuvenită în priivinţa aiasta.

O însămnătate tare mare pentru însuşirea bună a materialului din programă are lucru practic a studenţilor, atît în şcoală, cît şi în afară de şcoală. Şi acolo unde aist lucru îi ghini organizat şi condus ghini – rezultatele-s destul de bune. Ca childă în privinţa iasta putem arăta lucru practic în şcolile oraşului Chişinău, petrecut în iarna iasta

de studenții combinatului pedagojic. Dar nu întotdeauna se dă destulă ateție lucrului practic. Despre aiasta ne arată faptu că în institutu agricol din Chișinău învățării practișe a tractorului, în cursu anului i s'a dat puțînă băgare de samă, din care prișină o parte mare de studenți, de fapt nu cunosc în practică tractoru. Tot aiși, o instalație tare bună prinită dela Moscova, deamu aproape jumătate de an stă în lăzi, nefolosită. Conducerea institutului lămurește că n'are local pentru instalarea laboratoriei.

În sfîrșit, trebui să ne oprim la învățarea linghii în școlile superioare. Din practica trecutului, mai ales a institutului pedagojic din Tiraspol, vedem că învățării linghii, în școlile noastre superioare nu i se dă atenția care i se cuvine. Limba trebui s'o știe ghini nu numai studenții facultăților filolojișe, da și studenții facultăților de fizică și matematică, de istorie, filosofie și a tuturor șelorlante. Nepreținerea întrebării estea, atît de însămnate, putem s'o lămurim și prin faptu că Comisariatu Norodnic de învățămînt a RSS Moldovenești, în programa de învățămînt la facultatea de fizică și matematică a combinatului pedagojic n'a prevăzut învățarea linghii moldovenești.

Din școlile noastre superioare esă cadre cu științi depline. Aeste cadre, la lucru practic, după școală, devin conducători a feluritelor ramuri a gospodăriei noastre soțialiste. De aiși, o osăghită însămnătate capătă învățămîntu în școlile noastre superioare.

Se înșep examenele în școlile superioare. Amu se petreșe un lucru încordat de pregătire pentru examene. Examenele și pregătirea pentru dînsele sînt o înșercare pentru școală, o practică nouă, pe baza căreia școala trebui să se pregătească pentru anu nou de învățămînt. Examanele or arăta încă mai clar, mai adînc, toate părțile negative, care au loc în învățământu școlilor superioare. Pe baza analizei adînși a părților pozitive și negative, care au loc încă în școlile noastre superioare, pe baza metodelor soțialiste de muncă, cu ajutoru organizațiilor de partid, comsomoliste și obștești, om căpăta o calitate încă mai nantă a învățământului superior.

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 113 (193), 16 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 40

1941, mai 18. *Ușile la învățătură îs larg dischise*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

Articolul semnat de N.V. Neceaev, directorul Institutului Agricol din Chișinău și câțiva profesori abordează tema importanței unei asemenea instituții de învățământ superior pentru economia RSSM.

AZ LA INSTITUTU SĂTEANOGOSPODĂRESC DIN CHIŞINĂU ÎI ZÎUA UŞILOR DISCHISE

Uşile la învăţătură îs larg dischise

Potrijit cu hotărîrea Sovietului Comisarilor Norodniși a Uniunii RSS şi a Comitetului Ţentral a PC(b) din toată Uniunea, în locu fostei facultăţi agronomişe a universităţii din Iaşi, în capitala Moldovei – oraşu Chişinău, s'a organizat institutu săteanogospodăresc M.V. Frunze.

Pentru prima dată în istoria noroadelor RSS Moldoveneşti, institutu îşi dischide larg uşile pentru tinerimea truditorilor, care tinde spre culmile învăţăturii, pentru că pe urmă să slujească şinstit norodului său. Institutu pregăteşte agronomi în ramura agriculturii, agronomi în ramura grădinăritului şi legumăritului, agronomi în ramura jieritului şi agronomi-zootehnişi.

Studenţii institutului care or mântui cursu deplin a facultăţilor de agronomie şi pomicultură or lucra în calitate de agronomi a colhozurilor, agronomi mai mari şi de sector a SMT în colhozuri şi sovhozuri.

În toate facultăţile Institutului se dă o osăghită băgare de samă însuşirii teoriei marxismului-leninizmului.

O mare activitate în institut arată organizaţiile obşteşti. Se editează 4 gazete de părete în întregu institut şi cîteva gazete de grupă. Mai mult de 100 de oameni sînt aghitatori, care duc un mare lucru între locuitorimea fostului sector de alejere. Lucrează activ organizaţiile MOPR, SVB, OSOaviahim.

Lucrează şercuri ştiinţifişe şi de tehnică: botanică, fiziolojie, zoolojie, radio ş.a., unde studenţii ţîn referate şi se organizează conferenţii teoretişe.

Colectivu de studenţi combinează ghini lucru obştesc cu lucru învăţării materialului predat, înţălegând că patria soţialistă are trebuinţă de speţialişti cvalificaţi, care pot lucra ghine, îndrăzneţ şi hotărît, ştiind lejile dizvoltării omenirii.

Amu în institut şitesc lecţii profesori ghine cvalificaţi. Potrijit cu hotărîrea Sovetului Comisarilor Norodniși a Uniunii RSS a Comitetului Ţentral a PC(b) din toată Uniunea, institutului din Chişinău i s'a dat toată instalarea laboratorului fostei Academii a Agriculturii Soţialiste din Moscva, deasămenea şi o parte din instalarea altor şcoli superioare a oraşului Moscva. Aiasta însamnă că pentru studenţi sînt create toate condiţiile prielnişe însuşirii materialului ştiinţîfic. Afară de aiasta, în biblioteca institututlui sînt mai mult de 100 nii tomuri de cărţi.

Institutu săteanogospodăresc din Chişinău, odată cu pregătirea cadrelor de speţialişti cvalificaţi, îşi pune sarcina de a ajuta truditorilor republişii în lupta pentru dobîndirea roadei mari şi mărirea productivităţii jiteritului. Amu sînt trimăşi studenţi din cursurile IV şi V şi o parte din lectori, în ajutoru colhozurilor nou organizate, SMT şi sovhozuri.

Cu însuflețire și căldură or întîlni profesorii, doțenții, asistenții și întregu personal a institutului pe studenții noi, dîndu-le științile lor, pentru ca noua intelighenție sovetică în anu de mai aproape să înfăptuiască în practică sarșinile lor pe lanurile soțialiste a Republișii noastre Moldovenești.

Directoru institutului săteanogospodăresc M.V. Frunze din Chișinău, candidatu știinților săteanosgospodărești, doțentu
N.V. NECEAEV
Doctoru știinților săteanogospodărești, profesoru ordenonoseț
A.A. VERBIN[67]
Doctoru știinților biolojișe, profesoru
L.V. OLEANDROV
Doctoru știinților biolojișe, profesoru
V.N. ANDREEV[68]
Doctoru știinților săteanogospodărești, profesoru
G.V. GORB
Profesoru
P.A. CURCEATOV

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

[67] *Akim Akimovici Verbin* (1898- 1959), ucrainean, născut în s. Blagodatne, țin. Elizavetgrad, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Agricol din Odesa (1931). Dr. hab. în științe agricole (1940), prof. univ. (1940). Fondator și primul șef al Catedrei de agricultură și bazele pedologiei la Institutul de Inginerie Mecanică în Agricultură din or. Melitopol (1934-1941). Prof. univ. la Institutul Agricol din Chișinău (1940-1941). În perioada războiului sovieto-german a fost angajat la institutele agricole din orașele Așhabad (1941-1942) și Frunze (1942-1944). Director al Institutului Agricol din Odesa (1944-1959) (Є. О. Юркевич, Вербін Яким Якимович, в: *Енциклопедія Сучасної України*, гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ, 2005).

[68] *Vladimir Nicolaevici Andreev* (1889-1962), rus, născut în or. Astrahan, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de științe ale naturii a Universității din Kiev (1911). Dr. hab. în științe biologice (1938) prof. univ. (1934). A fost angajat la mai multe instituții de învțământ superior din RSSM: prof. univ. și șef al Catedrei de biologie la Institutul Agricol din Chișinău (1941, 1944-1949), șef al Catedrei de botanică la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1946), prof. univ., șef al Catedrei de botanică (1946-1962) și decan al Facultății de biologie și pedologie (1946-1950) la USM. (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 366, ff. 1, 5-6, 10-12, 17, 74; AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 41-42).

Doc. 41

1941, mai 18. *Oi deveni agronom sovetic*, articol publicat în ziarul republican *Moldova soţialistă*

În articolul semnat de I. Bleher, student la Institutul Agricol din Chişinău, autorul îşi exprimă opinia asupra beneficiilor studiilor la această instituţie de învăţământ superior din RSSM.

Eu, care am învăţat 4 ani în urmă în facultatea agronomică din Chişinău şi am fost nevoit să lepăd învăţătura, mă nier de de schimbările pe care le văd aişi. Guvernu nostru şi partidu comunist dău o atenţie mare institutului săteanogospodăresc din Chişinău, care a da speţialişti în toate ramurile agriculturii soţialiste. Îi destul să spun că din luna fevrali păn în luna mai a anului 1941, secţia de mehanizare a prinit mai multe maşini decît au adus stăpînitorii romîni în toţi anii decînd ştiinţează secţia. Şi maşini moderne vin mereu. Chiar az ne-a venit un a doilea combain.

Cu toată lipsa de clădiri, direcţia institutului a avut grijă să facă pe lîngă institut o cantină încăpătoare, unde studenţii găsesc o masă bună şi ieftină, şi un cămin cu o bae şi o spălătorie.

Înainte, după terminarea institutului, tînăru agronom era nevoit să devie slugă pe lîngă un partid burjuaznic, pentru a căpăta o slujbă de biurocrat, din care nu mai pute scăpa toată viaţa lui. Amu, noi, studenţii sovetişi, avem o soartă ferişită şi o menire mai nantă. După mîntuirea institutului, nouă ni-i garantat lucru. Noi ne pregătim să ajutăm la ridicarea agriculturii în Basarabia, să nişcăm înnainte ştiinţa sovetică.

Studentu, I. BLEHER

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 42

1941, mai 18. *Educaţia intelectuală şi fizică*, articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă*

În articolul publicat în ziarul republican Moldova soţialistă*, autorul vorbeşte despre succesele sportive ale studenţilor Institutului Agricol din Chişinău.*

Educația intelectuală și fizică

În școlile sovetișe, tinerimea stăpînește nănțimile științii și totodată își întărește și-și dezvoltă organizmu. Lucru ista se poate vede la institutu săteanogospodăresc din Chișinău, unde lucrează mai multe șercuri de sineactivitate. Șei mai mare activitate o are șercu de fizcultură, care a reușît să șie unu dintre primele colective de fizcultură din RSS moldovenească. La 20 octeabri anu 1940, șercu ista ocupă primu loc pe oraș în crosu în numele lui Voroșilov. La 8 noiabri anu 1940 ocupă primu loc pe oraș în estafeta în șinstea aniversării XXIII a Revoluției din Octeabri, cîșligînd cupa aurită – premia gazetei „Moldova soțialistă", la 23 fevrali anu 1941, partișipă în crosu petrecut în șinstea aniversării a 23 a Armatei Roșii și ocupă primu loc în Moldova. În întreșerile dr ghimnastică ocupă iarăș primu loc. La 2 mai, comanda institutului ocupă primu loc în estafetă și cîșligă cupa de arjint – premia gazetei „Moldova soțialistă".

35 din șei mai buni fizculturnișii a institutului au prinit primele sămne „GTO" în Basarabia.

V.N. DLUJANSCHI

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 43

1941, mai 18. *Îi ferișită studențimea sovetică*, articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

În articolul publicat în ziarul republican Moldova soțialistă*, autorul vorbește diferențele dintre studiile la Facultatea de Agronomie a Universității din Iași și cele de la Institutul Agricol din Chișinău.*

Îi ferișită studențimea sovetică

Institutu săteanogospodăresc din Chișinău îi întemeet în locu fostei facultăți de agronomie din vremea ocupației romînești.

Astă toamnă, în Chișinău eliberat, capitala republișii Sovetișe Soțialiste Moldovenești, ne-am întîlnit iară o mare parte dintre vechii studenți, împreună cu alții noi, care înșepe viața lor universitară cu totu alminterlea decît cum o înșepusem noi. Entuziasmu și bucuria șeea dela înșeput s'a păstrat și a crescut în vremea învățămîntului.

La fiecare pas noi întîlnim lucruri noi, atît la lecții cît și în lucru obștesc. Învățăm la catedră științi noi, teorii adînși și cînd eșim în natură, în viața oamenilor și a pămîntului, întîlnim rădășinile lor jii.

Viaţa noastră este strîns legată de activitatea profesorilor noştri. În vremea lecţiilor, ei învaţă pe studenţi. Aiasta îi şeva aşa de însămnat, încît a trezit conştiinţa colectivului studenţesc şi voinţa de a învăţa mai mult. Vechii profesori nu învaţă, ei „predă" un curs. Aiasta era totu pentru dînşii: să mîntuie cursu; pute să nu-i asculte nime, pentrucă pe dînşii nu-i interesa tineretu care îl ascultă, dar numa leafa şi număru de pajini pe care trebuie să-l facă. Amu înţăleji că în ţentru atenţiei eşti tu, studentu. Anume pentru tine se dă bani, se ţîne institutu, anume pentru studenţi munşesc în fiecare şeas profesorii.

Şel dintîi control pe terenu munşii practişe noi l-am făcut în primăvara iasta în colhozurile şi sovhozurile Moldovei.

Din practică noi ne-am întărit şi ne-am îmbogăţit cunoştinţele, am făcut un şir de observaţii de orientare pentru învăţătură de mai departe.

Studentu, LUPAN ANDREI

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 115 (195), 18 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 44

1941, mai 20. *Înştiinţare* – anunţ despre admiterea studenţilor la studii la Conservatorul de Stat din Moldova

Anunţ, publicat în câteva numere a ziarului Moldova soţialistă *din primăvara şi vara anului 1941, prin care se aduce la cunoştinţa locuitorilor RSSM oferta educaţională şi condiţiile de admitere şi studii la Conservatorul de Stat din Moldova pentru anul de învăţământ 1941/1942.*

ÎNŞTIINŢARE

Conservatoria de Stat din Moldova

declară prinirea studenţilor pe anu de învăţămînt 1941-1942 pentru următoarele speţialităţi:

DE FORTEPIANO, DE STRUNE (vioară, alt, violoncel, contrabas);
VOCALĂ, DE FANFARĂ (trubă, trombon, valtornă, oboi, flaut, clarinet, fagot);
ISTORICO-TEORETICĂ (istoria şi teoria muzişii şi folcloru).
Srocu învăţăturii în conservatorie – 5 ani.

În conservatorie se prinesc persoane în vîrstă dela 17 pănla 35 ani, care au știință nijloșie deobște și muzicală.

PRINIREA ȘERERILOR dela șei care doresc să între în conservatorie –

DELA 4 MAI PANLA 20 IUNI ANU 1941.

EXAMENELE DE PRINIRE - DELA 20 PANLA 25 IUNI.

Șei din alte localități se garantează cu căminuri.

Fără chemarea comisiei de prinire nu se poate veni la examene.

Șererile trebui trimise pe adresa: Chișinău, ulița 28 iuni, No. 61, Conservatoria, comisiei de prinire.

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 116 (196), 20 mai 1941, p. 1.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 45

1941, mai 22. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studii la Institutul Agricol din Chișinău în anul de învățământ 1941/1942

Anunț, publicat în câteva numere a ziarului Moldova soțialistă *din primăvara și vara anului 1941, prin care se aduce la cunoștința locuitorilor RSSM oferta educațională și condițiile de admitere și studii la Institutul Agricol din Chișinău.*

ЫНШТИИНЦАРЕ

Институту Сэтяногосподэреск дин Кишинэу М.В. Фрунзе

анунцэ приниря де тоамнэ
пентру ану школар 1941-1942.

Институту прегэтеште агрономь-агрикульторь, агрономь ын рамура грэдинэритулуй ши легумэритулуй, агрономь-витикульторь ши зоотехнишь.

Ын институт лукрязэ специалишть де нантэ квалификацие: професорь, докторь, кандидаць а штиинцилор.

Ын институт се принеск персоане ку студий нижлоший комплекте (школа де зэше ань, техникум, рабфак, фостеле личее, семинару педагожик ши школиле нанте де месерий) ын вырстэ дела 17 пынла 35 ань.

Шей каре ау мынтуит школа де зэше ань ку дипломе де отличник прекум ши шей каре ау мынтуит рабфаку ын ану 1941, школа нижлошие де вырстнишь ку нота «отлично» ла тоате дисциплиниле (афарэ де десемн ши десемн линеар), се принеск ын институт фэрэ экзамене.

Ынвэцэтура ый фэрэ платэ. – Отлишниший принеск стипендие.

Пе лынгэ институт сынт: о бунэ ынзестраре де ынвэцэмынт, о библиотекэ ку 100 000 томурь, станция экспериментале помо-витиколэ, господэрия агриколэ де ынвэцэмынт, ферма зоотехникэ, кэмин, оспэтэрие ши спэлэторие.

Одатэ ку шереря де ынскриере требуй ыннаинтате урмэтоареле документе: акту де студий ын оригинал, автобиография ынтэритэ де совету орэшеняск орь сэтеск, довадэ деспре сэнэтате ши трий фотографий (3Х4).

Шерериле се принеск пэнла 31 июль ану 1941.

Экзаменеле де ынтраре с'ор петреше дела 1 пынла 20 август ану курент.

Экзаменеле де ынтраре се дэу пе урмэтоареле дисциплинь: физикэ, химия, ши лимба матернэ.

Ыншепуту ынвэцэтурий ла 1 сентябрь ану 1941.

Пе лынгэ институт есте секция пин кореспонденцэ а факултэций агриколе.

Приниря шерерилор пентру секция пин кореспонденцэ се фаше пынла 31 август ану 1941.

Шерериле требуй де тримэс пе адреса: ор. Кишинэу, РСС Молдовеняскэ, ул. Лазо № 109, Институту сэтяногосподэреск М.В. Фрунзе.

ДИРЕКЦИЯ

Sursa: Молдова Социалистэ, №. 118 (198), 22 май 1941, п. 4.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie chirilică.

Doc. 46

1941, mai 25. *Ne pregătim pentru sesia de examene*, articol publicat în ziarul Moldova soțialistă

Adjunctul directorului Institutului Învățătoresc din Chișinău informează publicul larg din RSSM despre misiunea instituției de învățământ superior pedagogic, despre succesele academice și restanțele studenților la sesiunea de examene din iarnă și despre modul de pregătire a studenților și a pedagogilor pentru sesiunea din primăvara anului 1941.

НЕ ПРЕГЭТИМ ПЕНТРУ СЕСИЯ ДЕ ЭКЗАМЕНЕ

Дин примеле зыле а стабилирий путерий советише ын Басарабия, с'а вэзут кэ нумэру ынвэцэторилор ый ку тоту неындестулэтор пентру а ындестула шко-

лиле ку педагожь квалификаць. С'а пус ынтребаря ку привире ла прегэтиря кадрелор ной де ынвэцэторь.

Ку цэлю иста с'а креат ла Кишинэу, капитала Молдовей, доуэ школь педагожише супериоаре: ун институт де ынвэцэторь де 2 ань ши ун институт педагожик де 4 ань.

Институту молдовеняск де ынвэцэторь прегэтеште ынвэцэторь де квалификацие нантэ пентру класеле 5-7 а школий нижлоший, ынвэцэторь ла специалитэциле: физикэ, математикэ, географие ш.а.

Резултателе примей сесий де экзамене де ярнэ н'ау фост аишь аша де ымбукурэтоаре. О парте ынсэмнатэ де студенць н'ау дат тоате экзаменеле. Дин 185 де студенць нумай 10 ау дат экзаменеле, кэпэтынд нота «отлично» ши 35 нота «гине». Результтателе естя се лэмуреск пин фапту кэ дирекция н'а организат гине лукру пинтре студенць ши н'а дус лупта хотэрытэ ку прогульшиший.

Неажунсуриле сесией де экзамене ау дат де гындит атыт де гындит атыт дирекцией кыт ши ынсэшь студенцилор. Еле ау арэтат кэ есте невое де а мобилиза тот колективу пентру ликвидаря стэрий естя де несуферит ши пентру организаря процесулуй де ынвэцэтурэ.

Дин прима зы а семеструлуй 2 с'а десфэшурат аишь ынтрешеря социалистэ ынтре групурь ши факультэць, ынтре студенций институтулуй де ынвэцэторь ши шей а институтулуй педагожик. Тоць студенций шь-ау луат асупра лор ындаторирь конкрете социалисте. Институту де ынвэцэторь ши шел педагожик ау принит кемаря ла ынтрешеря социалистэ а институтулуй сэтяногосподэреск дин Кишинэу, ынкеинд ку аиста ун контракт де ынтрешере.

Аму се апропие сесия де экзамене де примэварэ. Ла институт прегэтирile пентру экзамене сынт ын плинэ дисфэшурare. Студенций, педагожий ши професорий ау ынцэлес, кэ ку кыт с'ор прегэти май гине, ку атыт ор добынди резултате май буне. Ын тоате групуриле ши факультэциле с'ау петрекут адунэрь, унде с'а дискутат ынтребаря деспре мэрсу ымплинирий планулуй де ынвэцэтурэ ши а прегэтирий пентру экзамене. Организацииле студенцешть, ын фрунте ку шей комсомолистэ, контролязэ аму кум ымплинеште фиекаре студент ындэторириле луате.

Контролю иста а арэтат кэ шей май маре парте дин студенць а ынцэлес дрепт формеле ной социалисте де лукру ши ынвацэ ку тоатэ стэруинца, пентру а вени ла экзамене гине прегэтиць.

Асэменя студенць ка Куявский, Гальперин (факультатя историкэ), Кац, Шлеймович (факультатя лингий ши литературий), Мельник, Бронштейн (факультатя де штиинць натурале ши географише) ш. а. лукрязэ систематик, фак конспекте ши студиязэ адынк дисциплинеле, ла каре ор требуи сэ депуе экзамене. Тов. Васильев (факультатя физико-математикэ) а прелукрат деаму ун шир де лукрэрь а класишилор марксмизмулуй-ленинизмулуй. Тоць студенций иштя лукрязэ зылник ши ну амынэ прегэтиря дела о зы ла алта.

Дар сынт аишь ши студенць, ше-й дрепт ну пре мулць, каре се поартэ непэсэтор фацэ де ынвэцэтурэ. Студенту факультэций историше, Мурафа, ын лок сэ ынвеце, петреше тоатэ зыуа ла кымпу спортив де волейбол.

Студенту Гладун Б. ну вине ла лекций суб фелурите методе. Дар студенций Балтага, Борча, Брашеван ш. а. н'ау ликвидат пэн аму рэмынеря лор ын урмэ ла анумите дисциплинь. Дирекция институтулуй а преынтымпинат пе студенций иштя, кэ дакэ ей ну с'ор ындрепта ла сесия де экзаменеле де аму, ей ор ши ындепэртаць дин институт.

Студенцилор институтулуй де ынвэцэторь ли с'а креат тоате кондицииле пентру ка ей сэ мынтуе ану школар ку спор. Ын курсу семеструлуй II, аишь с'ау петрекут колоквиумурь ла тоате дисциплинеле. Ау фост организате консултаций, библиотека пуне ла диспозиция студенцилор тоате кэрциле де каре ау невое. Пэнла шясу 12 ноаптя сынт дескисе аишь лабораторареле ши кабинетеле. Аша кэ, спорурile ла экзамене депинд нумай де фапту дакэ студенций ор фолоси рационал время пентру а се прегэти гине пентру экзамене.

О рэспундере маре пентру петрешеря ку спор а экзаменелор о поартэ ши колективу де професорь ши ынвэцэторь. Требуй де рыдикат шеринцеле фацэ де куноштинцеле студенцилор. Ла прецуиря куноштинцилор требуй арэтатэ тоатэ об'ективитатя. Ын нишьун каз ну есте ынгэдуит професорулуй, ка ла прецуиря куноштинцилор сэ се ласе кондус де сымцэмынту де «нилэ» орь де доринца де а ажута орькум студентулуй, пунынду-й нота «нижлошиу». Пин аяста ной, ну нумай кэ ну ажутэм пе студенць ка сэ капете квалификация, дар димпотривэ й-ом адуше шел май маре рэу. Ел а еши дин институт фэрэ куноштинць ши институту а пурта пентру аста тоатэ рэспундеря фацэ де стат. Унуй астфел де ынвэцэтор игнорант а ши примеждиос де ынкрединцит едукаря копкиилор ноштри.

Деатыта колективу педагожик а институтулуй се прегэтеште ку тоатэ стэруинца пентру сесие. Фиекаре педагог куноаште дата экзаменелор, факультатя ши група унде а петреше экзаменеле. Аму педагожий ау ыншепут сэ алкэтуяскэ ынтребэриле ши билетеле, каре се дискутэ ла шединцеле кафедрелор.

Ку драгосте осэгитэ се поартэ фацэ де лукру лор професору Морошан[69], депутату Советулуй Супрем а Униуний РСС, декану факультэций де лимбэ ши литературэ, тов. Новицкий, ынвэцэтору историей нороаделор а Униуний РСС тов. Лашкул ш.а.

Ун рол де авангардэ ын ынтрешеря социалистэ, дисфэшуратэ ынтре факультэць ын шинстя аниверсэрий елиберэрий Басарабией де суб жугу окупанцилор ромынь, ыл жоакэ организация примарэ де партид де аишь. Ын периоада яста

[69] *Nicolae Moroșan* (1902-1944), născut în s. Cuconești (sat dispărut azi), jud. Bălți, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Dr. în științe geologice (1933) a Universității din București. În anii 1940-1941 a fost angajat în calitate de profesor la Facultatea de geografie a Institutului Pedagogic din Chișinău, unde a creat un laborator de cristalogie și mineralogie. Achitat parțial, după arestul din 15 iulie 1941 și încarcerarea în or. Novosibirsk, a fost angajat la Institutul Industrial din Tomsk. A murit în circumstanțe necunoscute (Virgil Mândâcanu [et al.] (coord.). *Pedagogi români notorii din Basarabia interbelică și posbelică,* Pontos, Chișinău, 2003, pp. 49-54).

хотэрытоаре ом депуне тоате путериле пентру ка сэ пригэтим гине экзаменеле. Сесия де экзамене де примэварэ требуй сэ шие о демонстраре путерникэ а капашитэций ноастре де а креште специалишть ной, каре ор едука женерация тынэрэ ын духу патриотизмулуй советик, ын духу драгостей фацэ де патрие ши фацэ де мареле партид а луй Ленин-Сталин.

УРСУЛ М.М.[70]
Ынлокуитору директорулуй
институтулуй де ынвэцэторь

Sursa: Молдова Социалистэ, nr. 121 (201), 25 май 1941, п. 2.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie chirilică.

Doc. 47

1941, mai 31. *Acolo, unde se făurește inteligheņția sovetică*, articol publicat în ziarul Moldova soțialistă

Autorul articolului Acolo, unde se făurește inteligheņția sovetică, *P.F. Gudali relatează despre succesele studenților Institutului Pedagogic Moldovenesc din Tiraspol la sesiunea de examene din primăvara anului 1941.*

Acolo, unde se făurește inteligheņția sovetică

În institutu pedagojic moldovenesc din Tiraspol îi o mare înjiorare. Studenții îmblă încolo și încoașe. Peste v'o 10-15 minute ei trebui să între la examen. Alții ies zgomotoși din zala de examene, bucuroși că au răspuns ghine.

În deobște examenele din anu ista trec la un nivel mai nant decît anu trecut. Studenții sînt ghine pregătiți și se simt stăpîni pe materialu învățat.

La facultatea de biologhie, 60 proțente din studenți au prinit la examenu de economie politică „otlicino" și „ghine" și numai 40 proțente „nijloșiu". Dar la examenu de matematică superioară 78 proțente din studenți au răspuns pe „otlicino" și „ghine" și restu pe „nijloșiu".

Din răspunsurile date de studenți la științele marxizmului-leninizmului se vede că majoritatea din ei nu s'au mînțănit numai cu învățarea manualului, dar au folosit și izvoarele de bază. Ei au știut cartea lui Lenin „Statu și Revoluția", „Întrebările Leninizmului" de tovarășu Stalin ș. a.

---

[70] *Moisei Macarovici Ursul* (1911-?), moldovean, născut în s. Ghidirim, ținut. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Universității din Odesa (1939). Director adjunct al Institutului Învățătoresc din Chișinău (1940-1941). A fost prizonier în Germania. Din 1946 – lector superior și șef al Catedrei de geografie a Institutului Pedagogic din Chișinău. În 1948 a fost eliberat din funcție pentru „necorespundere" (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 26).

Şei mai ghine dău examenele studenţii Cebaneţ (stipendiată stalinistă), Pavlov, Moşneaga, Sandul ş. a., care arată cunoştinţi adînşi la toate disţiplinile.

Un mare merit pentru faptu că studenţii din anu ista se înfăţişază aşa de ghine la examene, îl are, fără îndoială, colectivu de profesori, care prin ajutoru pe care l-a dat studenţilor a deşteptat la ei o mare dragoste pentru ştiinţe.

Îndeosăghit trebui însămnaţi lectorii de economie politică, tov. Zilberg şi doţentu Volcov, lectoru de ştiinţe matematişe. Ei au lucrat mult în cursu anului şi amu au cu şe să mîndri. Studenţii lor sînt adevăraţi înfăţisători a inteligheţiei sovetişe, strîns legaţi de lucru măreţ a zîdirii soţializmului, devotaţi marelui partid a lui Lenin-Stalin.

P.F. GUDALI

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 126 (206), 31 mai 1941, p. 2.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 48

1941, mai 31. *Studenţii agronomi la examene*, articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă*

În articolul Studenţii agronomi la examene*, autorul relatează despre succesele studenţilor Institutului Agricol din Chişinău la primele examene din sesiunea de primăvară a anului de învăţământ 1940/1941.*

Studenţii agronomi la examene

După mîntuirea lucrărilor practişe, studenţii institutului săteanogospodăresc din Chişinău, au înşeput să dăe examenele de sfîrşit de an. Sînt primele examene sovetişe în institutu ista.

Cu amărăşiune îşi amintesc studenţii cursurilor superioare despre examenele din anii trecuţi, petrecute sub stăpînirea romînă. Atunşi profesorii nu numai că nu dă preţuire obiectivă cunoştinţelor studenţilor, dar de multe ori examenele se prefaşe în lucru de tîrguială. Şine plăte mai ghine, aşela pute şi încredinţat că a treşe examenu chiar dacă nu cunoaşte nică.

Cu totu altfel se înfăţişază studenţii amu la examene. Nuvelu cunoştinţelor studenţilor a crescut cu mult. Pentru prima dată ei or pute da examene la aşa disţiplini noi, ca „temeliile marxsizmului-leninizmului", „tractoare", limba rusă ş. a. – care înnainte nu se învăţa deloc aişi.

Primele examene au adus deamu rezultate strălușite. Din 36 de studenţi a cursului I a facultăţii agricole, la examenu de limbă rusă, 12 au prinit „otlicino", 17 – „ghine" şi 7 – „nijloşiu".

Rezultate frumoase au arătat și studenții din cursu II a facultății agricole, la examenele de himie analitică.

Studenții se pregătesc pentru șelelante examene. Ei se ajută unii pe alții. Și profesorii caută să le creeze pentru aiasta condiții prielnișe.

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 126 (206), 31 mai 1941, p. 2.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 49

1941, iunie 1. *Pregătim învățători de cvalificație nantă*, articol publicat în ziarul Moldova soțialistă

Articolul Pregătim învățători de cvalificație nantă*, este semnat de mai multe cadre didactico-științifice de la Institutului de Stat de Învățători din Chișinău, care relatează despre importanța deschiderii instituțiilor de învățământ superior pedagogic pentru RSSM.*

Pregătim învățători de cvalificație nantă

Peste cîteva săptămîni s'a împlini un an decînd norodu Basarabiei, prin voința Marei Uniuni Sovetișe și cu ajutoru slăvitei Armii Roșii, a fost eliberată de sub jiugu boierilor romîni și a căpătat putința de a trăi liber, de a munși și de a învăța pentru înflorirea patriei soțialiste.

Pentru întîia dată în istoria norodului moldovenesc, el a devenit stăpîn a soartei sale. Putinți noi s'au deschis pentru dezvoltarea culturii sale, naționale după formă și soțialiste după conținut.

Dar în luptă pentru lichidarea moștenirii grele lăsate de ocupanții romîni – neștiința de carte a majorității norodului – se sîmte o mare lipsă de cadre cvalificate de învățători. Deatîta, din primele zîle a stabilirii puterii sovetișe, Comitetu Țentral a PC(b) din toată Uniunea și guvernu Uniunii RSS au hotărît să înființeze aiși școli superioare pedagojișe, care să pregătească continghente noi de pedagoji-educatori a jenerației tinere în duhu comunizmului.

La Chișinău s'au înșiințat două institute molodvenești: unu pedagojic și altu de învățători. Ele pregătesc învățători cvalifcați pentru școlile nijloșii pe felurite speții-alități: istoria, gheografia, științile naturale, himia, fizica, matematica, limba și literatura moldovenească, precum și speții-aliști de fizcultură.

Deschiderea la Chișinău a institutelor estea a fost un eveniment mare în viața norodului moldovenesc. Pentru întîia dată școlile superioare au dischis larg ușile lor pentru copchiii munșitorilor, țăranilor și a inteligheții truditoare, doritori de a căpăta cunoștinți nante.

Absolvenţii şcolilor noastre superioare au misia nantă de a creşte din tinerimea noastră patrioţi devotaţi fără marjină zîdirii soţializmului şi partidului lui Lenin-Stalin.

Un loc osăghit printre şelelante disţiplini îl ocupă în învăţămîntu nostru temeliile marxismului-leninizmului. Disţiplina iasta, cu toate că pentru majoritatea studenţilor este o ştiinţă cu totu nouă, a stîrnit la studenţi un mare interes. E le ajută la însuşirea şi înţălejerea şi mai bună a şelorlante disţiplini.

Dar studentu sovetic nu se mărjineşte numai la învăţarea din carte. Studenţii noştri ieu o parte activă şi în lucru obştesc, fiindcă ei ştiu că intelighenţia sovetică, pentru a şi productivă în lucru trebui să şie strîns legată cu norodu. În vremea alejerilor în Sovetele Supreme a Uniunii RSS şi a RSS Moldoveneşti, studenţii noştri au lucrat activ ca aghitataori la sectoru de alejere, la care prelunjesc să lucreze şi amu. În institut se scot regulat 7 gazete de perete. Aişi lucrează activ organizaţiile MOPR, OSOaviahim, sînt şercuri de motoţîclişti şi alte şercuri de apărare în care îs cuprinşi peste 300 de oameni.

O osăghită băgare de samă se dă dizvoltării feluritelor şercuri ştiinţîfişe, în care sînt atraşi mai mulţi studenţi şi unde ei au toată putinţa de a adînşi cunoştinţele lor în aşele ramuri a ştiinţii, care îi interesază mai mult. Aişi sînt şercuri de ştiinţi naturale, gheografie, matematică, fotografie, fizică ş. a. unde mulţi studenţi lucrează cu o mare însufleţire.

Personalu de profesori şi învăţători a institutelor noastre este de cvalificaţie nantă. Aişi avem 7 doctori în ştiinţi, 4 candidaţi în ştiinţi şi trii doţenţi. Ei se poartă conştienţi faţă de lucru lor, hultuind studenţilor dragoste mare pentru ştiinţă.

La institut avem cabinete şi laboratoare bogate de fizică, himie, gheologhie, gheografie ş. a. care mereu se complectează cu aparate şi instrumente trebuinşioase. Deasămenea şi biblioteca noastră se îmbogăţeşte cu cărţi noi.

Direcţia institutului, personalu de profesori şi învăţători cît şi organizaţiile obşteşti aşteaptă cu mare nerăbdare şi însufleţire continghentu nou de studenţi, care a întra în institutele noastre. Le-om faşe o întîlnire dostoinică şi cu toată energhia, haracternică bolşevişilor, le-om preda ştiinţele noastre şi practica noastră de măestrie pedagojică.

RADUL,
directoru institutului de stat de învăţători din Chişinău.

MOROŞAN,
profesor, doctor în ştiinţi gheologhişe, deputat a Sovetului Suprem a Uniunii RSS.

SOCOLIUC,
doctor în ştiinţi filolojişe.

GLEIZER
doctor în matematică.

ŞTERENTAL,
doctor în matematică.

GRIMALSCHI,

doctor în științi biolojișe.
ȚARANOV,
doțent, deputata a Sovetului Suprem a
RSS Moldovenești.
AGASIEV,
doctor în științi naturale, doțent.
MEȘCERIUC,
doctor în științi istorișe.

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 50

1941, iunie 1. *La facultatea de fizică și matematică*, articol publicat în ziarul Moldova soțialistă

Articolul La facultatea de fizică și matemtică*, este semnat de mai multe cadre didactico-științifice de la Institutului de Stat de Învățători din Chișinău, care relatează despre importanța deschiderii instituțiilor de învățământ superior pedagogic pentru RSSM.*

La facultatea de fizică și matematică

Sarșina temeinică a Institutului nostru pedagojic este de a îndestula școlile tinerei noastre republiși cu spețialiști de cvalificație nantă: de care se sîmte o mare lipsă.

Mai cu samă n'ajung învățători cvalificați de matematică și fizică.

Studenții facultății de fizică și matematică învață toate ramurile matematișii superioare și a fizișii moderne. Aiși întră: gheometria analitică, gheometria diferențială, proectivă și descriptivă, analiza matematică; alghebra superioară, mehanica teoretică, mehanica superioară, astronomia, teoria funcțiilor, fiiizică teoretică, radiotehnică și a.

Afară de dișciplinele estea de spețialitate, aiși mai este cafedra de marxizm-leninizm, căreia se dă o mare atenție. Studenții mai învață limba rusă și limbi străine, șeeașe mărește cu mult bagaju lor cultural.

Cu toate că facultatea noastră șiințază numai de un an, aiși s'a petrecut deamu un mare lucru.

Zî cu zî se îmbogățește cabinetu de fizică și laboratoriile. Crește număru aparatelor și a mașinilor. Studenților li se pun la dispoziție felurite manuale de care au nevoie. Li se crează toate puținile, nu numai de a însuși ghine materialu, dar și de a se adînși în lucru științîfic. Pentru studenți este larg dischis drumu spre șerșetări științifișe.

În momentu de faţă, o grupă de învăţători speţialişti a Institutului lucrează încordat asupra traduşerii lucrărilor ştiinţifiţe în limba moldovenească. Pănla înşeputu noului an şcolar manualele estea or şi deamu tipărite, – şeeaşe a ajuta mult studenţilor la învăţătură.

Amu la facultatea noastră pregătirile pentru examene sînt în toi. În semestru II s'a îmbunătăţit cu mult însuşirea materialului de către studenţi. În vederea ajutorării studenţilor înnainte de examene, s'au organizat consultaţii şi depe amu se pot vede rezultatele frumoase pe care le-au dobîndit studenţii. La fiecarea întîlnire cu studenţii se poate observa cum cunoştinţile lor se fac tot mai solide şi tot mai calitative.

Cafedra ştiinţilor fizico-matematişe a izbutit să licvideze pănla 20 mai mai toate aşa numitele „codiţe" a studenţilor, adică rămînerea în urmă la disţiplina iasta.

Credem că studenţii noştri, mînţănită disţiplinii şi conştienţei lor nante cu care s'au apucat de învăţătură, or dobîndi la examene sporuri strălușite.

În aşeeaş vreme ne gîndim depe amu la complectarea facultăţii noastre în anu nou şcolar 1941-1942. Aişi sînt 90 locuri vacante. Absolvenţii şcolilor nijloşii, cărora le sînt draji ştiinţili fizico-matematişe, or găsi aişi un teren prielnic pentru aplicarea capaşităţilor lor.

Studenţii noi care or intra în Institutu nostru pedagojic s'or încredinţa repede şe cîmp larg de activitate ştiinţifică şi pedagojică le este dischis aişi. Ei or întîlni aişi o atmosferă prietenoasă, care le-a ajuta să învingă toate greutăţile care le-or sta în calea însuşîrii cvalificaţiei nante.

DOBÎNDĂ,
GLEIZER
STERENTAL

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 51

1941, iunie 1. *Întraţi în şcolile pedagojişe*, articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă*

În articolul Întraţi în şcolile pedagojişe*, autorul relatează despre importanţa profesiei de învăţător şi invită absolvenţii şcolilor medii din RSSM să se înscrie la Institutul Pedagogic.*

Întrați în școlile pedagojișe

Printre felurite profesii cu care se ocupă șetățenii țării noastre, unu din șele mai nante și șele mai dostoinișe locuri aparține pe drept profesiei de învățător-educator școlar.

Norodu nostru a prețuit de mult, încă din zorile vieții lui culturale, și mai degrabă prin instinct decît decît prin cunoștință, însămnătatea și rolul colosal a învățătorului în viața oamenilor.

Trebui, între altele, de însămnat o osăghită haracteristică, care se observă în ramura determinării numirii profesorilor. Pe omu care și-a închinat viața locului de educare și de învățare a gheneratiei tinere, nemții și franțujii îi numesc meșteri a școlii. Numai norodu nostru l-a înzestrat pe pedagog, sămănătoru a tot șe-i înțălept, bun și veșnic, cu frumoasa și plina însămnătate naltă numire de „învățător".

Rolu și însămnătatea învățătorului în țară îi mare. Lui îi este încredințată șei mai răspunzătoare sarșină – de a educa, de a învăța și de a pregăti pentru munca folositoare, pentru ghinele patriei și a norodului lor, pe viitorii șetățeni, creatori și zîditori a vieții noi soțialiste. Lui îi este încredințat de-a căli lucrători neclintiți, viteji și șinstiți, de cultură nantă pentru patria noastră.

N.A. Neceaev a scris: „Nu ești dator să șii poet, dar șetățean trebui să șii numai-decît". Nu este oare șel mai nant țel și sarșină în viață să crești din șel mai prețios, iubit și totodată din șel mai frajed material cum sînt copchiii și apoi tinerii, șetățeni de valoare deplină a patriei lor?

Pedagojii antiși spune că sufletu copchilului – aiasta-i „Tabula rasa" – o tăbliță jeluită – și depinde de învățător șe fel de înscrieri s'or scri mai pe urmă pe aiastă tablă.

Îi nant și răspunzător rolu învățătorului. Lucru lui îi este greu și șere jertfire, iubire nantă față de noorodu său, față de patria sa. Și care băieții și fetele noastre ninunate nu iubesc patria lor, norodu lor, și nu sînt gata oare să facă pentru el orișe jertfă?

Partidu și guvernu nostru, dînd o însămnătate colosală, hotărîtoare, lucrului învățămîntului norodnic, nu întamplător au înnaintat pe primu plan și au deschis în primu rînd în Basarabia eliberată institutele pedagojic și de învățători.

Peste cîteva zîle în fața copchiilor noștri care au mîntuit școala nijloșie a sta sarșina încotro s'o apușe. Ei or trebui să hotărascăcare a și viitoarea lor profesie de muncă, să aleagă o cale „pentru întreaga viață" și să se pregătească pentru dînsa.

Sfatu nostru pentru tinerime este – întrați la învățătură la Institutu pedagojic – ca să deveniți în viitor învățători a jenerației noastre tinere, care este viitoru nostru, sprijinul și nădejdea țării.

LUPAȘCO

Sursa: Moldova soțialistă, nr. 127 (207), 1 iuni 1941, p. 3.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 52

1941, iunie 11. *Învăţământul prin corespondenţă*, articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă*

În articolul Învăţământul prin corespondenţă*, cei doi prodecani de la Institutul Pedagogic din Chişinău relatează despre importanţa învăţământului fără frecvenţă şi despre deosebirile dintre forma cu frecvenţă şi cea fără frecvenţă.*

Învăţământul prin corespondenţă

Învăţământul pedagogic prin corespondenţă a primit în ultimii ani o răspîndire largă în Uniunea Sovietică. Aceasta se lămureşte, pe de o parte prin nevoile crescînde dictate de ridicarea nivelului cultural al norodului nostru, pe de altă parte prin foloasele pe care le dă învăţământul prin corespondenţă învăţătorilor, atrag spre această formă de învăţămînt un număr tot mai mare de studenţi.

În ce constă deosebirile acestei forma de învăţămînt?

Întîi de toate, temelia lucrului studentului care învaţă prin corespondenţă este lucrul sinestătător al studentului. Şi numai din cînd în cînd studentul primeşte un ajutor din partea şcolii superioare, în formă de lecţii de îndrumare, de consultaţii orale, în scris ş. a.

Pentru ajutorarea mai bună a studenţilor li se cere, ca în intervalele dintre sesiile de examene să facă anumite lucrări de control, prin care să se vadă cum însuşesc materialul învăţat. Dar notele date lucrărilor de control de către profesori îndrumează pe calea cea dreaptă studierea sinestătătoare a studenţilor.

Şi în sfîrşit, la sesiile de examene şi de lucrări practice studenţii au putinţă să-şi sistematizeze şi să adîncească cunoştinţele căpătate din cărţi, să facă practică, să primească noi îndrumări asupra întrebărilor metodice şi metodologice şi să dea examene.

În condiţiile Basarabiei, această această formă de învăţămînt, prin corespondenţă, este încă cu totul nouă. Dar ea este cu atît mai însemnată cu cît problema formării cadrelor calificate de învăţămînt este aici în deosebi de arzătoare.

Sub ocupaţia romînească, starea inteligheţiei din Basarabia şi mai ales a învăţătorilor era tare grea. Majoritatea învăţătorilor nu numai că nu se puteau gîndi la ridicarea calificaţiei lor, dar nici măcar n'avea de lucru, ca să-şi garanteze pînea lor zilnică.

Se înţelege, deaceea, entuziasmul cu care inteligheţia Basarabiei a întîlnit deschiderea, la 1 ianuarie 1941, a secţiei învăţămîntului prin corespondenţă depe lîngă Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău. Numărul mare de cereri din partea celor care vor să-şi ridice calificaţia, cît şi numărul de 740 de studenţi primiţi la cursul întîi, arată limpede, că inteligheţia din Basarabia a înţeles însemnătatea acestei secţii, pentru complectarea şcolilor cu noi specialişti bine calificaţi.

Este interesant de a însemna și faptul că facultatea cea mai îndrăgită a institutului este facultatea istorică, unde s'au înscris 241 oameni (ori 32 procente din studenți), după care urmează facultatea de limba și literatura moldovenească și facultatea de geografie (21 procente), facultatea fizico-matematică (12 procente) ș.a.m. d.

Atragerea mare spre facultatea istorică se lămurește prin faptul că abia amu studenții văd putința de a însuși știința aceasta în duhul învățăturii marxiste-leniniste, ceace n'au putu căpăta în școala burgheză.

Amu institutul pedagogic a deschis din nou înscrierea la secția de învățământ prin corespondență pe anul școlar 1941-1942/ În trei săptămîni au înnaintat cereri de înscriere 300 de oameni. La 25 iunie încep examenele de întrare la cursul I.

Institutul pedagogic se pregătește amu și pentru sesia de învățământ și consultație, la care studenții care învață prin corespondență vor asculta lecții de îndrumare. Institutul a luat măsuri, ca în vremea aceasta, studenții să fie garantați cu locuințe. Pentru lucrul practic, pe lîngă institut sînt felurite cabinete: de fizică, de chimie, de istorie, de temeliile marxismului-leninizmului ș. a. Biblioteca va sta la dispoziția studenților.

Trebuie însă preîntîmpinat pe acei care cred că sesia dă totul. Această părere îi greșită. Studenții trebuie să înțeleagă, că învățământul prin corespondență poate să aducă roade strălucite, numai atunci cînd vor învăța cu stăruință tot anul. Rolul sesiilor nu este decît darea ajutorului și îndrumărilor generale. Aceasta cere ca studenții să se poarte cu toată seriozitatea față de învățământul sinestătător.

Totuș, nu toți cei care au fost înscriși în anul 1940-41, se poartă așa de disciplinat. Din tot numărul de lucrări de control trimese studenților de cître secția de învățământ prin corespondență păn la 25 mai numai 19 studenți au făcut lucrarea.

Este adevărat, că mulți învățători, care învață prin corespondență ne scriu că lucrează prea mult, în două schimburi, dar seara lucrează cu neștiutorii și puțîn știutorii de carte, mai au însărcinări de lucru obștesc și deaceea n'au vreme pentru împlinirea lucrărilor de control.

Acești învățători au, bine înțeles, dreptate. Conducătorii secțiilor de învățământ și directorii școlilor vor trebui să țîe samă de acest lucru. Ei trebuie să se conducă de îndrumările partidului și guvernului, care spun că învățământul prin corespondență al învățătorilor, deasemenea trebuie socotit ca o însărcinare obștească.

Totodată trebuie spus, că șefii secțiilor orășenești, județene și raionale de învățământ, afară de cel din Bălți, n'au organizat consultații pentru acei care învață prin corespondență. Dar la Bălți, cu toate că s'au organizat consultații, șeful secției județene de învățământ tov. Mocreac, și cel dela secția orășenească, tov. Legheida n'au luat măsuri pentruca învățătorii să vie la consultații.

Deasămenea avem cazuri cînd unii directori ai școlilor și șefii secțiilor de învățământ, călcînd hotărîrea partidului și a guvernului, împiedică pe studenți să se ducă la sesii.

Învăţământul pedagogic va trebui să ia măsuri grabnice împotriva unor asemenea călcări. În anul şcolar care vine, secţia de învăţământ prin corespondenţă, ţinînd samă de toate neajunsurile din trecut, va lua din vreme măsuri pentru a da studenţilor ajutorul trebuincios, îndestulîndu-i cu programe, cu îndrumări metodice şi manuale.

N. CLUBENCO,
ajutorul decanului facultăţii de literatură
a Institutului Pedagogic din Chişinău.

B. BÎCICOV
ajutorul decanului facultăţii fizico-matematice.

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 135 (215), 11 iuni 1941, p. 2.
Document publicat. Text dactilografiat cu grafie latină.

Doc. 53

1941, iunie 17.

Despre măsurile de asigurare a activităţii Institutului Agricol din Chişinău M.V. Frunze în anul de învăţământ 1942/1943. Clauza 8 a procesului-verbal nr. 20 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M consemnează multitudinea de deficienţe în pregătirea cadrelor în domeniul agriculturii la Institutul Agricol din Chişinău şi dispune un şir de măsuri de natură organizatorică pentru asigurarea fucnţionalităţii acestei instituţii de învăţământ superior agricol.

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ (большевиков) МОЛДАВИИ
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Протокол № 20, пункт 8, от 17 июня 1941 г.

СЛУШАЛИ: О мероприятиях, обеспечивающих нормальную работу Кишиневского Сельхозинститута им. М.В. Фрунзе в 1941-1942 учебного году. (т. т. Нечаев, Коваль[71], Голубев, Червов)

[71] *Nicolai Grigorievici Coval* (1904-1970), moldovean, născut în localitatea Camenca, ţin. Balta, Gubernia Podolsk, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Agricol din Odesa (1929). Comisar al poporului pentru agricultură al RSSM (VIII.1940-VII.1945). Preşedinte al SCP/SM al RSSM (1945-1946), membru al CC al PC(b)M/PCM (1941-1951) şi prim-secretar al PC(b)M/PCM (1946-1950).

ПОСТАНОВЛЕНИЕ: ЦК ВКП (б) и СНК СССР делу подготовки кадров высшей квалификации для сельского хозяйства уделяют исключительное внимание и оказывают большую помощь.

Кишиневскому Сельхозинституту имени М.В. ФРУНЗЕ передано все учебное оборудование и библиотека – около ста тысяч книг бывшей Московской Академии социалистического земледелия, направлены на постоянную работу в Молдавскую ССР ученые в области сельскозозяйственных наук. Однако, на месте, со стороны Наркомзема Молдавской ССР, горисполкома и горкома КП(б) Молдавии недостаточно уделяется внимания созданию нормальных условий работы института. Профессорско-преподавательский состав не обеспечен квартирами; учебный корпус не освобожден от жильцов, не имеющих никакого отношения к институту; студенты не могут быть обеспечены общежитием; ценное оборудование и книги находятся в беспорядочном сосотоянии, разбросаны в подвальных помещениях и подвергаются порче; до сих пор не начато восстановление главного учебного корпуса, а также совершенно неудовлетворительно идет ремонт, проводимый силами института.

Такое состояние подготовки не может обеспечить нормального начала занятий института в 1941-1942 учебном году.

Бюро ЦК КП(б) Молдавии – п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать Молдстройтрест[72] немедленно приступить к восстановительному ремонту главного корпуса института и строительству павильона механизации, закончив это строительство не позднее 1-го октября 1941 года. Разработать суточные графики работ и установить строгий контроль за их выполнением.

2. Предрешить вопрос о передаче здания техникума механизации по Ренинской улице[73] Сельхозинституту для организации студенческого общежития и учебных лабораторий, обязав СНК МССР к 20-му июля с/года предоставить помещение для общежития учащихся ремесленных школ Управления трудовых резервов.

3. Отметить, что горисполком[74] не выполнил свое решение от 13.XII-1940 года в части передачи и освобождения дома №-36 по улице «28 июня»[75].

---

[72] *Trustul construcțiilor civil-locative al Comisariatului Poporului pentru Construcții Locative-civile al RSSM* (Молдавский строительный трест Народного комиссариата жилищно-гражданского строительства МССР/Молдстройтрест)

[73] *Strada Reniiskaia* – a purtat numele N. Pirogov (1912-1917), Mihail Kogălniceanu (1924-1940 și 1941-1944), Nicolai Pirogov (1944-1989) și Mihail Kogălniceanu din 20 iulie 1990.

[74] *Comitetul Executiv al Sovietului orășenesc al deputaților oamenilor muncii* (din 1977 – al deputaților poporului) (Исполнительный комитет городского Совета депутатов трудящихся (с 1977 г. – народных депутатов) – organ al puterii de stat și de administrare locală (a orașelor) în URSS în perioada 1917-1991.

[75] Astăzi str. Vlacu Pârcălab.

Обязать Горисполком выполнить это решение и не позднее 20-го июня 1941 года полностью освободить и передать этот дом институту для квартир профессорско-преподавательского персонала.

4. Все помещения, занятые разными оранизациями, находящиеся на территории Сельхозинститута и опытного хозяйства, освободить и передать Сельхозинституту.

5. Обязать директора института тов. НЕЧАЕВА:

а) обеспечить окончание ремонта дома для профессорско-преподавательского персонала (ул. «28 июня») не позднее 1-го июля 1941 года, обратив особое внимание на качество ремонта;

б) для обеспечения образцово подготовки к 1941-1942 учебному году как учебных и служебных помещений, так и общежития для студентов – выполнить следующие мероприятия:

в) к 15-му июня с/года закончить уточнение учебного плана и графиков. Полностью укомплектовать кафедры профессорско-преподавательским составом, имея в виду использование ассистентов и преподавателей из числа местного преподавательского состава, знающих молдавский язык, и представить все материалы на утверждение в ВКВШ при СНК СССР;

г) привести в полный порядок библиотеку, разместить учебные и наглядные пособия для широкого пользования студентов и профессорско-преподавательского состава;

д) полностью оборудовать студенческие общежития постельными принадлежностями, хозяйственным инвентарем к началу учебного года;

е) провести в школах среди оканчивающих десятые классы беседы на темы, показывающие значение агротехники на получение высоких урожаев, значение променения сельскохозяйственных машин и значение специалистов сельского хозяйствия в наших условиях; ~~организовать экскурсии в институт.~~

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) Молдавии [*Подпись*] (П. БОРОДИН)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 75, ff. 22-24.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 54

1941, iunie 22. *Să garantăm sporuri bune învățămîntului prin corespondență*, articol de fond publicat în ziarul *Moldova soțialistă*

Articolul de fond Să garantăm sporuri bune învățămîntului prin corespondență, *abordează problema învățământului superior pedagogic realizat fără frecvență și importanța acestei forme de studii pentru acoperirea necesarului de învățători în școlile primare și de șapte clase în RSSM.*

Învățămîntul prin corespondență are în țara noastră o însămnătate nespus de mare în problema pregătirii cadrelor de învățători. În cursul celor din urmă 5 ani, institutele pedagogice și de învățători și școlile pedagogice au dat țării 90 mii învățători pentru școala începătoare și 25 mii învățători pentru școlile mijlocii.

Învățămîntul prin corespondență capătă o însămnătate și mai mare în Republica Moldovenească. Pentru anul școlar 1941-1942, numai școlile începătoare mai au neapărată trebuință de 1600 învățători, fără să vorbim de trebuințile celorlalte școli. Dar dacă vom avea în vedere, că numărul școlilor și claselor din RSS Moldovenească trebuie să crească cu un temp și mai mare, că în anii apropiați numărul școlilor trebuie să crească de două ori, se va îngălege, că numai institutele și școlile pedagogice nici într'un caz, nu vor putea să pregătească această armată de învățători. Însamnă că o mare parte din acest număr de învățători va trebui să fie pregătiți prin învățămîntul prin corespondență.

Însă aceasta este numai o latură a problemei. Dar țării noastre îi trebuiesc învățători mulți și bine pregătiți. Învățătorul este figura centrală în școala sovetică. Partidul și Guvernul nostru dau o deosăbită atenție faptului că învățătorul sovetic, prin calitățile lui, să corespundă pedeplin înaltei misiuni de educator al generației noastre tinere. Pentru a-și îndeplini această misiune, învățătorul sovetic trebuie să aibă un anumit bagaj de cunoștinți pedagogice și generale.

Acest fapt mai pune asupra așezămînturilor de învățămînt prin corespondență și sarcina de a ridica calificația învățătorilor. În Moldova Sovetică lucrează amu 2744 învățători, care n'au studii pedagogice corespunzătoare. Acest număr se mărește prin faptul că în acest an vor fi pregătiți, prin sistemul de cursuri, 1000 învățători pentru clasele începătoare și 422 pentru clasele 5-7. Acești tovarăși deasemneea vor trebui să capete în viitor specialitatea pedagogică, învățînd prin corespondență. Toate cele spuse mai sus ne arată ce sarcini mari stau în fața învățământului prin corespondență, ce teren larg de activitate au aceste așezămînturi de învățămînt.

În RSS Moldovenească s'a depus multă luptă pentru a se organiza învățămîntul prin corespondență. Secții prin corespondență sînt organizate pe lîngă institutele

pedagogice din Tiraspol şi din Chişinău, pe lîngă şcolile pedagogice din Tiraspol, Chişinău şi Bălţi. În aceste aşezămînturi de învăţămînt prin corespondenţă, afară de cel de la şcoala din Bălţi, este primit un număr mare de învăţători, care doresc să-şi ridice calificaţia. Numai în cele două institute, pănă în luna aprilie erau 1625 studenţi/

O mare tindere spre învăţământul prin corespondenţă se vede între noii învăţători sovetici – învăţătorii Basarabiei. La secţia învăţămîntului prin corespondenţă a Institutului Pedagogic din Chişinău, care fiinţează abia de 5 luni, au întrat deamu 740 învăţători basarabeni. În ultima vreme s' au mai primit încă 350 cereri. Mulţi dintre studenţii acestui institut s'au apucat cu mare rîvnă de învăţătură.

Cel mai mare neajuns este o oarecare nepăsare faţă de învăţămîntul prin corespondenţă, din partea direcţiilor şcolilor, secţiilor de învăţămînt raionale şi judeţene. În multe cazuri, aceste organe se îngrijesc puţin de crearea condiţiilor trebuincioase pentru învăţătorii-studenţi prin corespondenţă. Conducătorii acestor organe deseori nu se interesează deloc de felul cum învaţă studentul prin corespondenţă, cum îşi împlineşte temele de învăţămînt, trimese e institut. Ba sînt întîmplări cînd directorii şcolilor şi şefii secţiilor raionale supraîncarcă pe învăţători, îi reţin la şcoală sau la diferite consfătuiri raionale, atuci cînd studentul trebuie să plece la sesii. Deseori se pot întîlni păreri, că învăţămîntul prin corespondenţă este un lucru personal al învăţătorului.

Pe de altă parte, nepăsarea, lipsa de atenţie din partea directorilor şcolilor, a şefilor secţiilor raionale de învăţămînt, cu privire la învăţămîntul prin corespondenţă al învăţătorilor din şcolile lor, duce la aceea, că învăţătorii, care nu vor să-şi ridice nivelul cunoştinţilor, găsesc felurite „pricini", ca să nu înveţe pentru examene. În aşa fel, astfel de directori şi şefi devin ocrotitori ai celor, care vor să fie învăţători fără să-şi ridice calificaţia.

Sînt multe lipsuri în organizarea învăţămîntului prin corespondenţă, care se datoresc chiar aşezămînturilor de învăţămînt şi Comisariatului Norodnic de Învăţămînt.

Avînd în vedere lipsa manualelor corespunzătoare în limba moldovenească, numărul neîndestulător al acestor manuale în limba rusă, precum şi schimbarea rînduielii concediilor învăţătorilor pentru sesiile de instructaj şi darea examenelor, o însămnătate deosebită capăătă punctele de consultaţie. Însă lucrul lor, deocamdată, lasă de dorit. Ele nu dau învăţătorilor-studenţi ajutorul pe care ar trebui să-l dea.

Din pricina lucrului slab al punctelor de consultaţie şi a legăturii slabe a aşezămînturilor de învăţămînt cu studenţii, împlinirea lucrărilor de control merge slab. De pildă, la secţia prin corespondenţă a Institutului Pedagogic din Chişinău, numai 45 procente din studenţi au trimes temele de control. Nu stau mai bine lucrurile în privinţa trimeterii temelor de control nici în alte aşezămînturi de învăţămînt prin corespondenţă.

S'a mîntuit anul şcolar. Dela 1 iulie se vor începe sesiile studenţilor prin corespondenţă. Aceasta este o perioadă tare însămnată în lucrul acestor aşezămînturi de învăţămînt. Ele trebuie să se pregătească cît mai bine. În biblioteci trebuie să fie pregătită literatura şi materialele trebuincioase, să fie pregătite cabinetele şi laboratoriile, care trebuie să fie puse la dispoziţia studenţilor.

O însămnătate mare are şi crearea condiţiilor de trai. Căminurile, localurile de învăţămînt şi ospătăriile trebuie să fie pregătite la îndemînă, pentru ca studenţii să cheltuiască mai puţină vreme pentru plimbări dela un local la latul.

Să înţălege, că garantarea cu lectori este o întrebare şi mai însămnată.

Pe de altă parte, sarcină nu mai puţin însămnată se pune asupra directorilor şcolilor de masă şi şefilor secţiilor de învăţămînt. Ei trebuie să ia sama ca învăţătorii să vie la vreme la sesie şi cu pregătirea trebuincioasă. Ei trebuie să ţîe minte, că directorul şcolii şi, mai ales, şeful secţiei de învăţămînt, răspund pentru ridicarea calificaţiei învăţătorilor lor.

Numai atunci cînd de bunul mers al învăţămîntului prin corespondenţă se vor interesa şi studenţii, şi aşezămîntul de învăţămînt, şi organele învăţămîntului norodnic – numai atunci se vor putea căpăta sporuri bune în această ramură.

Sursa: Moldova soţialistă, nr. 145 (225), 22 iunie 1941, p. 3.
Text publicat. Dactilografia cu grafie latină.

Doc. 55

1941 ianuarie 1. Informaţie cu privire la reţeaua de şcoli şi contingentele de elevi în RSSM în anul 1941

Documentul prezintă numărul de şcoli primare, medii incomplete şi medii, precum şi numărul de copii şcolarizaţi din RSSM în anul 1941, aşa cum reiese din titlul documentului. Deşi în colţul de dreapta-sus este adăugat de mână (cu pixul) data de 1 ianuarie 1942 – probabil data elaborării acestei informaţii.

Sursa: ANRM, F.2848, inv. 2, d. 1, f. 3.
Document original. Text tipărit.

на 1/I-1942

СПРАВКА
о сети школ и контингентов учащихся по Молдавской ССР на 1941 год

№	Наименование городов, уездов и районов	Начальные			Неполно-средние			Средние			Подростков		И т о г о		
		Школ	Компл.	Учащ.	Школ	Компл.	Учащ.	Школ	Компл.	Учащ.	Компл.	Учащ.	Школ	Компл.	Учащ.
1.	Кишинев	17	262	8712	17	147	5103	12	59	1867	14	380	46	472	16062
2.	Бельцы	11	112	4015	5	60	2178	5	24	774	10	302	21	206	7269
3.	Бендеры	9	86	2874	4	42	1386	4	12	398	6	189	17	146	4847
4.	Тирасполь	3	74	2620	3	64	2224	7	40	1268	2	70	13	180	6182
Итого по город.		**40**	**524**	**18221**	**29**	**313**	**10891**	**28**	**135**	**4307**	**32**	**941**	**97**	**1004**	**34360**
1.	Бельцкий	317	2672	87076	109	352	12746	10	30	843	734	23721	436	3788	124386
2.	Бендерский	155	1319	44913	42	122	4354	2	5	127	330	11670	199	1776	61043
3.	Кагульский	121	1040	35516	45	127	4290	4	11	253	347	11981	170	1525	52040
4.	Кишиневский	210	1690	52672	72	182	6395	3	10	211	314	11450	315	2196	70728
5.	Оргеевский	159	1246	39426	63	181	6703	5	16	463	497	15950	227	1940	62542
6.	Сорокский	139	1470	47074	107	333	11552	11	34	1092	384	12360	257	2218	71978
Итого по уездам		**1131**	**9437**	**366677**	**438**	**1237**	**46040**	**35**	**106**	**2989**	**2663**	**87632**	**1604**	**13443**	**442738**
1.	Григориопольск.	15	146	3474	7	71	2160	6	20	600	-	-	28	237	6234
2.	Дубоссарский	15	141	3538	16	90	2588	6	22	635	5	89	37	258	6850
3.	Каменский	11	129	3101	12	77	2376	5	20	598	-	-	28	226	6075
4.	Рыбницкий	19	247	5116	26	138	3655	7	34	989	6	108	52	425	9868
5.	Слободзейский	10	113	3425	5	70	2324	6	15	451	3	53	21	201	6254
6.	Тираспольский	15	154	3887	12	70	162	3	9	190	4	76	30	237	5915
Итого по районам		**85**	**930**	**22542**	**78**	**2126**	**14865**	**33**	**120**	**3463**	**18**	**325**	**196**	**1584**	**41196**
Всего по республ.		**1256**	**10891**	**347440**	**545**	**2126**	**71796**	**96**	**361**	**10769**	**2653**	**88290**	**1897**	**16031**	**518294**

Doc. 56

1942, octombrie 15 Formular nr. 79-r. Raport al instituției de învățământ despre pregătirea specialiștilor la începutul anului de învățământ 1942/1943.

Raportul Institutului Moldovenesc Pedagogic de Stat, completat într-un formular-tip - elaborat de Direcția Unională de Statistică a URSS, prezintă informații cu privire la numărul de studenți și distribuirea lor pe cursuri și specialități ai instituției de învățământ superior la data de 15 octombrie 1942. În cel de-al doilea tabel sunt înregistrate informații cu privire la numărul de cadre științifico-didactice titulari și cumularzi, precdeținători de titluri științifice și științifico-didactice.

Форма 79-к

О Т Ч Е Т

на начало 1942/1943 учебного года вуза, втуза, заочного института, техникума, заочного техникума или заочного отделения техникума и других средних учебных заведений по подготовке специалистов.

Адрес: Республика РСФСР край, область Чкаловская город Бугуруслан улица Московская дом 49

Название учебного заведения МолдГосПедИнститут Наркомат или ведомство и подчин Молд ССР НКП

1. Распределение студентов по курсам и специальностям на 15 Октября 1942 г.

Специальности /вузы имею-щие факультуты, запи-сы-вают в этой графе сначало ф-ты, потом внутри каждого ф-ты специальность/	С отрывом от производства								
	Обучается на курсах					Всего обучается на 15 сентября на всех курах	в т.ч. женщин	Ожидаемый выпуск	
	1	2	III	IV	V/VI курс и дипломники			с 1/IX-1942 г. по 1/ VII-1943 г.	в т.ч. с 1/IX-1942 г. по 31/XII-1942 г.
Исторический ф-т	6	20	13	-	-				
Естественный ф-т	-	14	3	-	-				
Географический ф-т	2	7	1	-	-				
Физико-математический ф-т	6	9	6	-	-				
Литературный ф-т	2	7	2	-	-				

Итого по всем специаль-ностям в т.ч. обучается 2 год на данном курсе	16	57	25	-		98	36		
Из общего числа учащихся:									
а/ Получают стипендию	-	-	-	-	-	65			
б/ Освоб. от платы на обуч.	-	-	-	-	-	98			
в/ Живут в частн. квартирах оплач. учебн. заведением	-	-	-	-	-	98			

2. Профессорско-преподавательский персонал вуза на 15 сентября 1942 г.

Установленный штат на тек. уч. год.	Штатные преподаватели				Преподаватели по совмест.			Членов и канд. ВКП/б/	
	Всего	В том числе			Всего	В том числе		В числе штатных препо-дателей	В числе ра-ботающих в данном вузе
		Докт. наук	Кандид. наук	Ст. научн. с.		Доктор. наук	Кандид. наук		
1. Профессора, завед. кафед-рами	1	1	1	-	-	-	-	-	-
2. Профессора кафедр	-	-	-	-	-	1	1	-	-
3. Доценты зав. кафе-драми	-	3	-	2				3	
4. Доценты ка-федр	5	1	-	-	2	3		2	1
5. Старшие препода-ватели	9	6	-	-		5	-	-	1
6. Ассистенты кафедр и пре-подаватели	-	1	-	-	-	-	-	-	-
ИТОГО	15,5	12	1	2	2	9	1	2	5

Директор [*Подпись*] /Агасьева[76]/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 8-9.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[76] *Natalia Alexandrovna Agasieva* (1909-1987), moldoveancă, născută în s. Tiskolung (din anul 1945 Dovjanka), gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de agrobiologie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1932), aspirantura la Universitatea din Odesa (1937). Dr. în ştiinţe biologice (1939), conf. univ. (1940). Şef de catedră (1940-1960), director adjunct pentru activitatea ştiinţifico-didactică, director (1942-1943) la Institutul Pedagogic din Chişinău. După comasarea institutului pedagogic cu USM (1960) – şef al Catedrei de anatomie şi fiziologia omului la USM, iar după restabilirea Institutului Pedagogic din Chişinău (1967) – şef de catedră (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chişinău. 1940-2000*, Chişinău, 2000, p. 318.)

Doc. 57

1942, noiembrie 20 Informație cu privire la activitatea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 20 noiembrie 1942

Documentul este un raport redactat de Natalia Agasieva, directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc (caracteristicile specifice caligrafiei textului raportului sunt identice cu cele ale semnăturii) în noiembrie 1942. În raport se descriu condițiile de studii și activitate, precum și cele materiale și de viață ale studenților și cadrelor științifico-didactice care au fost evacuați în or. Buguruslan, reg. Orenburg. De asemenea, directrul raportează asupra îndeplinirii planului de învățământ și explică cauzele nerealizării unui anumit număr de ore.

Наркому Просвещения Молдавской ССР
Радулу М.М.

Директора Молдавского
Государ. Пед. института
Агасевой Н.А.

Докладная записка
О состоянии работы института на 20/XI-1942 г.

I. Размещение института.

Институт размещен в г. Бугуруслане в помещении бывшей школы № 10, состоящем из 7 классных комнат из коих одну занимает научно-исследовательский институт, вторая занята т. Потуловым[77] с архивами и материалами СНК МССР, третья занята под канцелярию, учебную часть, библиотеку института. Для учебных занятий остается 4 классных комнаты. ____[78] групп занимается 9. Размещаем для занятий группы в нашем помещении и помещении местного учительского института во вторую смену (с 2-х часов дня). Первую смену занимает наше здание учительский институт. Для размещения учебно-вспомогательных единиц как-то: библиотеки, кабинетов, лабораторий – нет.

II. Хозяйственное оборудование института. Свет и отопление

Хозяйственного оборудования институт совершенно не имеет. Все, что есть дано во временное пользование местным учительским институтом и оно не удовлетворяет даже минимальных требований. Из хозяйственного оборудования имеются столов 14, скамей 54, стульев 3, классных досок 6. Все это имущество ветхое и требует капитального ремонта и замены. Освещения в здании института электрическое, но в последнее время имеются случаи отсутствия света, что срывает последнюю пару лекций.

---

[77] *Potulov* – secretarul organizației de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în 1942-1943. Demis din funcție pentru necoresopundere postului.

[78] Cuvânt indescifrabil.

Отопление института производится дровами. Всего заготовлено дров 180 кубометров, доставлено в институт, преподавательскому составу 80 кубометров. Сейчас есть в наличии 30 кубометров дров. Дальнейшая доставка дров задерживается из-за отсутствия машины (имеющиеся машины СНК требуют капитального ремонта). Создается, следовательно, угроза оставления института, преподавателей и студентов без дров.

III. Финансирование института.

Открытие кредитов институту в Бугуруслане сильно задерживалось, а еще больше задерживалось перевод денег. Сентябрь-октябрь м-ца половина ноября институт даже зарплаты и стипендии получить не мог. Кроме того, мы просили увеличить нам штат преподавательским и админ. тех. персонал., но до сих пор этот вопрос не решен (подробное изложение финансирован. Прилагаю при этом Приложение №1).

IV. Состав кафедр института.

В нашем институте существуют кафедры: естественных наук, географии и геологии, математики и физики, психологии и педагогики, языка и литературы, основ марксизма-ленинизма. В составе этих кафедр вместе с работающими по совместительству: профессоров докторов наук – нет (если не считать профессора Морошану, который еще не прибыл); доцентов, кандидатов наук – 5 (Агасьева, Березин[79], Павлицкая[80], Полонский[81], Глейзер[82]); окончивших аспирантуру, но не имеют ученого звания – 2; старших преподавателей – 5; преподавателей – 7;

---

[79] *Boris Maximovici Berezin* (1921-?), evreu, absolvent al Facultăţii de istorie a Universităţii din Asia Mijlociei (1944). În perioada războiului sovieto-german a fost angajat la Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat (1942-1944). De la 1.IX.1944 - lector superior la Catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 1).

[80] *Natalia Iosifovna Pavliţkaia* (1912-?), rusoaică, absolventă a Institutului de Istorie şi Limbă din Leningrad (1932). Dr. în ştiinţe istorice (1941), conf. univ., angajată în anul 1942 la Catedra de istorie a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru predarea istorie moderne. (ANRM, F.2991, inv. 5, d. 2, f. 6).

[81] *Victor Mihailovici Polonski* (1891-?), rus, absolvent al Facultăţii de fizică şi matematică a Universităţii din Moscova (1916), dr. în ştiinţe, conf., angajat în anul 1942 la Catedra de mecanică teoretică a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru predarea matematicii.

[82] *Gerş Isacovici Gleizer* (1904-1967), evrreu, născut în s. Secureni, jud. Hotin, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A studiat la Facultatea de fizică şi matematică a Universităţii din Viena (1922-1924) şi la Universitatea din Padova (1924-1925). A absolvit Facultatea de matematică a Universităţii din Roma (1928) şi doctoratul la aceiaşi universitate. Dr. în ştiinţe fizico-matematice a Universităţii din Roma. În perioada 1931-1940 a ocupat postul de învăţător şi apoi director la gimnaziul evreiesc din s. Mărculeşti. Sef al Catedrei de fizică şi matematică (1940-1943) şi al Catedrei de matematică (1943-1948) la Institutul Pedagogic din Chişinău. Conf. univ. la Catedra de fizică şi matematică (1948-1952) şi şef al Catedrei de matematică şi metodica predării matematicii (1952-1963) la Institutul Învăţătoresc (Pedagogic) din Tiraspol (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 52-61; Герасимова А. Д., Гайджаржи Г. Х., Ермакова Г. Н. К 100-летию со дня рождения Г. И. Глейзера, в: *Математика в школе*, 2004, № 6, с. 76-77).

V. Обеспеченность учебным оборудованием и учебными материалами.

Учебное оборудование у нас совершенно отсутствует, и мы пользуемся в весьма ограниченном количестве оборудованием, предоставленным нам во временное пользование местным учительским институтом. Учебно-наглядных пособий у нас так же очень мало. Тетрадей, ручек, перьев, карандашей получили в весьма ограниченном количестве и ужу полностью использованы, а мела не имеем.

Лабораторного оборудования и оборудования кабинетов у нас совершенно нет, а если не считать несколько закупленных приборов по физике, остальные кабинеты как-то: химический, зоологический, ботанический, геологический, исторический отсутствуют. Особенно остро ощущает этот недостаток естественный ф-т. Такие предметы как аналитическая химия, неорганическая химия изучать без лаборатории невозможно.

Библиотекой мы пользовались до сих пор в учительском институте. Сейчас получили солидную библиотеку из Москвы о количестве ее не могу сказать т.к. она еще не разобрана полностью.

VI. Начало и ход учебных занятий.

Учебные занятия в институте начались своевременно – 1 октября 1942 г. Выполнение учебного плана за октябрь и 20 дней ноября составляет 77,2%. Недовыполнение плана за этот промежуток времени объясняется, во-первых, длительной командировкой т. Березнякова[83]; отсутствием преподавателей - пр. Моршану – по геологии, по ботанике, истории, педагогики, долгое время отсутствовал преподаватель по зоологии. Кроме того, преподаватель т. Галиц[84] долго и часто болел, и дал много пропусков. Часть пропусков объясняется перебоями в освещении. (Сводка о выполнении учебного плана 20/XI прилагается. Приложение № 2).

Большинство из работающих преподавателей работают добросовестно. Дефицит этот мы думаем ликвидировать вызовом по геологии профессора Моро-

---

[83] *Nikolai Vasilievici Berezneakov* (1910-1989), ucrainean, născut la Odessa, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de istorie a Universității din Leningrad (1937) și doctoratul la aceiași universitate (1940). Dr. hab. în istorie (1960). În perioada 1940-1941 – cercetător științific la Institutul Moldovenesc de cercetări științifice în domeniul Istoriei, Limbii și Literaturii. S-a evacuat împreună cu Institutul Pedagogic din Chișinău la Buguruslan și în perioada 1942-1944 deține funcțiile de conf., șef al Catedrei de istorie și decan la Institutul Pedagogic Moldovenesc. Cercetător științific la Institutul Moldovenesc de cercetări științifice (1944-1948) și șef de catedră la Institutul Pedagogic Moldovenesc (1948-1949) (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6).

[84] *Vladimir (Vasile) Gheorghievici Galiț* (1915-?), moldovean, născut în stânga Nistrului. Absolvent al Facultății de istorie a Universității din Moscova (1940). Lector superior la Catedra de limbă și literatură a Inst. Pedagogic Moldovenesc, prof. de literatură rusă (1942-1944). Scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din RASSM (1939) și RSSM, care va dispărea din lumea literară fiind acuzat la începutul anilor ’50 de plagiat. Redactor-șef al gazetei *Comsomolistul Moldovei* (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6).

шану, по аналитической химии преп. Фаерштейна[85], по ботанике т. Кисиль[86], по литературе пр. Волкова.

VII. Материально-бытовые условия студентов и преподавателей.

Преподавательский состав обеспечен жильем, но еще не обеспечен дровами на весь отопительный сезон. Большинство преподавателей нуждаются в одежде и обуви (Добындэ[87], Галиц, Розенфельд[88], Крачун[89] и пр.). Питанием преподавательский состав обеспечен. Все прикреплены к столовой закрытого типа, получают мясные обеды.

Материально-бытовые условия студентов тяжелые. Закрытой столовой для студентов нет. Обслуживает студентов столовая инвалидов. Обеды низкого качества. Особенно тяжелое положение у студентов с обувью и одеждой, постельными принадлежностями. Этот вопрос настолько стоит остро, что от его разрешения зависит существование института. Наряды, полученные на обувь кожаную и валеную, на одежду не выполняются на месте.

Размещены большинство студентов по частным квартирам в порядке уплотнения. 20 человек студентов живут, вернее только ночуют, в институте т.к. на квартиры не могут пойти без одежды, белья и постельных принадлежностей. Вопрос с размещением студентов усугубляется еще и невозможностью доставить дрова.

---

[85] *Moisei Grigorievici Faerştein* (1910-?), evrreu, absolvent al Universităţii din Iaşi (1938). În 1940 a fost angajat în funcţia de lector, prof. de chimie la Institutul Pedagogic din Chişinău.

[86] *Serafima Grigorievna Kisil* (1912-?), evreică, născută în s. Valea Hoţului, ţin. Ananiev, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1934). Dr. în ştiinţe biologice (1939). Conf. univ. interimar, prof. de botanică la Institutul Pedagogic din Chişinău (1942-1944), conf. univ. interimar şi şef al Catedrei de ştiinţe ale naturii a Institutul Învăţătoresc din Tiraspol (1944-1945), lector superior la Catedra de botanică a Institutului Pedagogic din Chişinău (1945-1953) (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 f. 157).

[87] *Grigore Stepanovici Dobândă* (1898-?), moldovean, născut în s. Delacău, jud. Chişinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de fizică şi matematică a Universităţii din Iaşi (1925). Lector superior şi decan al Facultaea de fizică şi matematică la Institutul Pedagogic din Chişinău (1940-1941), conf. interim. la Institutul Pedagogic Moldovenesc (1942-1944) Şef de secţie la Comisariatul Poporului (Ministerul) pentru Învăţământ al RSSM (1944-1948), director al Institutului de perfecţionare a cadrelor didactice, lector superior (1949-1950), şef al Catedrei de fizică şi decan al Facultăţii de fizică şi matematică la Institutul Pedagogic din Chişinău (1945-1960), lector superior la USM (1960-1962) (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 157, 168).

[88] *Feiha Gherşevna (Anna Grigorievna) Rozenfeld* (1892-?), evreică, născută în or. Kropîvnîţkîi (Kirovograd în perioada 1939-2016), gub. Herson, Imperiul Rus. Absoventă a Facultăţii de limbă şi literatură a Institutului Pedagogic din Tiraspol. În perioada războiului sovieto-german – lector (prof. de limba rusă) la Catedra de limbă şi literatură a Institutului Pedagogic Moldovenesc. De la 1.IX. 1944 – şef al secţiei frecvenţă redusă şi lector superior la Catedra de limbă şi literatură rusă la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 157).

[89] *Agripina Nichiticina Craciun* (1911-1999), moldoveancă, născută în s. Doibani, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de limbă şi literatură a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1937). În anii 1942-1944 – angajată în calitate de şef al Catedrei de limba şi literatură la Institutul Pedagogic Moldovenesc. În perioada 1946-1948– director al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol, iar în 1948-1951 – şef de catedră la acelaşi institute. Ministru al învăţământului al RSSM (1951-1953 şi 1958-1962).

VIII. Общественные организации института.

В институте имеется парторганизация (секретарь т. Потулов), КСМ организация (секретарь Шлаен[90]), оргбюро профкома (предс. Крачун), оргбюро М.К. (председатель Добындэ).

Проводится обзор печати два раза в неделю.

Выпущены два номера стенгазеты, одна газета литературного ф-та. Проведено пять студенческих собраний где заслушано:

1) о трудовой дисциплине, 2) о с/х работах, 3) о текущем моменте и о наших задачах, 4) о ходе учебы, 5) о 25-ой годовщине Октября.

Комсомольских собраний проведено 2: обсуждены вопросы о соцсоревновании[91], о дисциплине, о полит. воспитании молодежи и т.д.

Развивается также самодеятельность студентов. При институте организованы кружки: симфонический кружок, кружок молдавского национального танца, кружок художественного чтения. Самодеятельность института пользуется в городе успехом. Проведено три вечера самодеятельности и один вечер для раненных бойцов в подшефном госпитале.

Имеются начинающие поэты: Кон, Гутель, Волкович. Кон написал стих о героическом Сталинграде на молд. языке. Гутель – поэму «Молдова» и др.

IX. Политико-моральное состояние студентов и преподавателей

В отношении политической сознательности студентов и преподавателей в отношении выполнения советских законов могу сказать, что большинство студентов и преподавателей добросовестно и сознательно относятся к выполнению советских законов.

Классово-враждебных проявлений не наблюдались. Хулиганства, пьянства, бытового разложения не замечено.

Все студенты принимали участие в с/х работах в течении месяца и десяти дней и проделали большую работу. В институте силами студентов и преподавателей заготовлены дрова, проведены воскресники по уборке помещения после ремонта. Студенты отзываются на все мероприятия института. К учебе большая часть студентов относятся добросовестно. Большое количество пропусков объясняется отсутствием одежды, обуви, хождением студентов, не получающих стипендии, на заработки.

---

[90] *Iosif Moiseevici Șlaen* (1916-?), evreu, absolvent al Facultății de istorie a Institutului Pedagogic din Chișinău (1944). Din 1944 angajat pentru predarea istoriei evului mediu la Inst. Pedagogic din Chișinău. Din 1960, după fuzionarea Institutului Pedagogic din Chișinău cu USM, angajat la Catedra de istorie universală (1960-1969) și din 1969 la Catedra de istorie antică și modernă a USM *(Istoria USM (1946-1996)*, Chișinău, 1996, pp. 231, 236).

[91] *Întrecere socialistă (социалистическое соревнование)* – o formă de concurență (voluntară) între întreprinderile, instituțiile de stat și între indivizi practicată în URSS și în alte state ale Blocului estic. Avea misiunea de a înlocui concurența de tip capitalist.

Для обеспечения нормальной работы института необходимо:

1. прислать институту одну машину для обеспечения института, преподавателей и студентов дровами.
2. Помочь максимально в реализации нарядов на одежду, обувь, постельное принадлежности.
3. Наладить финансирование института, желательно перевод на финансирование Наркомфином МССР[92].
4. Добиться стипендии для всех студентов.
5. Помочь институту в обеспечении письменными принадлежностями (тетради, ручки, перья и пр.).
6. Помочь институту вызвать проф. Морошан, проф. Волкова, преп. Фаерштейна, Гроссула[93], Ярошенко[94] и Кисиль (связь с ними имеется)

23/XI-1942.
Директор института [*Подпись*] Агасьева

[92] *Comisariatul Poporului pentru Finanţe al RSSM* (Народный комиссариат финансов МССР/Наркомфин МССР) – autoritate publică executivă republicană cu atribuţii în domeniul coordonării activităţii organelor financiare ale comitetelor executive raionale ale Sovietelor de deputaţi ai oamenilor muncii, inclusiv activitatea organelor de asigurare socială de stat, veniturile cărora au fost îndreptate în corespundere cu planurile dezvoltării economiei naţionale pentru finanţarea economiei naţionale în perioada 1940-1946. În 1946 a fost redenumit Ministerul Finanţelor al RSSM.

[93] *Iachim Sergheevici Grosul* (1912-1976), moldovean, născut în s. Caragaş, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol (1937). Dr. hab. în istorie (1955), prof. univ. (1957), membru titular al AŞM (1961). În anii 1940-1941 a ocupat funcţiile de conf. univ. şi decan al Facultăţii de Istorie a Institutului Pedagogic din Tiraspol, iar în 1941-1944 – lector la Institutul Pedagogic Moldovenesc din Buguruslan. Decan şi şef al Catedrei de istorie a Institutului Pedagogic din Chişinău (1944-1946). Între anii 1946-1959 îndeplineşte funcţiile de decan al Facultăţii de istorie şi filologie, şef al Catedrei de istorie a URSS la USM. Este primul Preşedinte al Academiei de Ştiinţe a RSSM (1961-1976) *(Profesorii Universităţii de Stat din Moldova (1946-2001)*. Dicţionar istorico-biografic, Chişinău, USM, 2001, pp. 100-101.)

[94] *Mihail Fiodorovici Iaroşenko* (1900-1985), ucrainean, născut în s. Demeanivka, gub. Poltava, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedagogic din Dnepropetrovsk (1928). Dr. hab. în ştiinţe biologice (1955), prof. univ. (1957), membru-corespondent al AŞM (1961), academician al AŞM (1970). Conf. univ. la Catedra de zoologie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1936-1941), conf. univ. (1942-1954) şi decan al Facultăţii de ştiinţe ale naturii (1942-1947) la Institutul Pedagogic din Chişinău. Cercetător ştiinţific superior la Institutul de Biologie a Filialei Moldoveneşti a AŞ a URSS (1947-1957) (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 157; F. 1961, inv. 1, d. 130, f. 26).

Прилож. № 2

Отчет о ходе выполнения учебного плана
на 1942/43 учебный год с 1 октября по 20 ноября.

№	Курс	Факультет	Количество часов по плану	Количество прочитанных часов	Остатки часов	Примечания
1.	I	исторический	252	202	50	
2.	II	-//-	-//-	196	56	
3.	III	-//-	-//-	190	62	
4.	II	физико-математич.	-//-	230	22	
5.	III	-//-	-//-	201	51	
6.	II	географический	252	126	126	
7.	II	языка и литерат.	-//-	214	38	
8.	II	естествознания	-//-	196	56	
Всего			2016	1565	461	

% выполнения уч. плана 77,2%

Зав. учебной части [*Подпись*] В. Ерощук

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 3-5.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 58

1942. Statul de funcții al Institutul Pedagogic de Stat Moldovenesc pentru anul academic 1942-1943

Documentul conține statul de funcții al Institutul Pedagogic de Stat Moldovenesc pentru anul academic 1944-1945 și reprezintă o listă de 19 cadre științifico-didactice, precum și date despre posturile, funcțiile, salariile, titlurile și gradele științifice și științifico-didactice, experiența profesională și anul angajării la Institut, dar și informații personale despre apartenența etnică și politică, anul nașterii etc. despre acestea. Documentul nu este datat, dar pentru că de obicei acest tip de document se elaborează în școala superioară la începutul anului de învățământ, acesta poate fi datat cu lunile august-septembrie ale anului 1942.

Штатный список профессорско-преподавательского состава Молдавского Государственного Педагогического института на 1942/43 учебный год

№	Фамилия, имя, отчество	Общий стаж педработы в ВУЗах	С какого года работает в данном ВУЗе	Кафедра	Дисциплина	Должность	Ученое звание, когда и кем присуждалось	Ученая степень, когда и кем присуждалось	Партийность	Год рождения	Национальность	Образование	Штатный или совместитель	Должностной оклад
1.	Агасьева Наталья Александровна	6	1937	Естественных наук	физиология животных	зав. кафедрой, доцент	доцент по кафедре физиологии утвержд. ВАК 23/IV-40 г.	кандидат биологических наук	чл. ВКП(б)	1909	молд.	Тираспольский Пединститут 1931, естеств. ф-т	шт.	1200
2.	Глейзер Герш Исакович	3	1940	Физ-мат.	Аналитическая геометрия	зав. кафедрой		доктор матем. наук. Уч. Совет Рум. Универ. 29/XI-1929 г.	б/п	1904	евр.	Римский университет физ-мат фак. 1928	шт.	1260
3.	Добындэ Григорий Степанович	3	1940	Физ-мат.	Физика	п.о. доцента	Диплом физико-мат. наук 1924		б/п	1898	молд.	Ясский университет физ-мат. фак.	шт.	1200

4.	Ярощук Валентина Львовна[95]	5	1940	Психология	Психология	зав. кафедрой			б/п	1911	укр.	Одесский Пед. инст. 1933	шт.	1200
5.	Галиц Владимир Георгевич	1		Языка и литературы	Русская литература	старший препод.	Писатель Член Союза писател. Союза ССР		канд. ВКП(б)	1915	молд.	Московск. университ. 1940 ф-т истории	шт.	800
6.	Розенфельд Анна Григорьевна	1		Языка и литературы	Русский язык	ст. препод.	-	-	б/п	1892	евр.	фак. языка и литры Тирасп. Пединст.	шт.	800
7.	Крачун Агриппина Никитишна	5	1937	Языка и литературы	Молдавский язык	ст.препод.			б /п	1911	молд.	Тираспол. МолдПед институт ф. яз. лит. 1937		1000
8.	Березняков Николай Васильевич	4	1939	история	История СССР	зав. кафедрой п.о. доцент	кафедрой истории и Уч. Советом Инст. 1942 года	кандидат ист. наук. Уч. Совет А.Т.У.П.	б/п	1910	укр.	Ленингр. универ. фак. истории 1937	шт.	1260
9.	Сенкевич Василий Маркович[96]	4	1939	Основы марксизм.	Основы маркс.	ст.препод.	-	-	член ВКП(б)	1905	укр.	Пед Инст. г. Тирасполь	шт.	1000

[95] *Valentina Lvovna Iaroșiuk* (1911-?), ucraineancă, absolventă a Facultăţii de fizică şi matematică a Institutului Pedagogic din Odesa (1933). Şef al Catedrei de pedagogie şi psigologie a Institutului Pedagogic din Chişinău (1940-1948). În 1948 a plecat din RSSM (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6).

[96] *Vasili Markovici Senkevici* (1905-1954), ucrainean, născut în s. Hîrjău (Erjovo), ţin. Balta, gub. Porolsk, Imperiul Rus. Absolvent al Facultăţii de istorie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1938). Dr. în ştiinţe istorice (1950), conf. univ. (1951). Lector la Catedra de istorie a popoarelor URSS a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1938-1941). Director al Institutului de cercetări ştiinţifice a istoriei limbii şi literaturii al RSSM (1940-1947). Lector superior şi şef al Catedrei de marxism-leninism a Inst. Pedagogic din Chişinău (1942-1947). Lector superior la Catedra de istorie a URSS a USM (1947-1955), decan interimar al Facultăţii de istorie şi filologie a USM (1948, 1954) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 191, ff. 4-7, 16, 108; ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19; d. 204, f. 7).

10.	Короткова Александра Ивановна[97]	-	1942	Русский язык	Русский язык	препо-дав.	-	-	б/п	1895	русск.	Казанские выс. женс. курсы	шт.	400
11.	Колоколова Ольга Давыдовна	-	1942	Немец-кий язык	Немец-кий язык	препо-дав.	-	-	член ВЛКСМ[98]	1916	немка	Пед Инст. гор. Эн-гельс	шт.	600
12.	Соболь Розалия Ефремовна[99]	-	1942	Язык и литер.	Фран-цузский язык	ст. пре-подав.	-	-	б/п	1908	евр.	Истори-ко-фило-лог. фак.	совм.	
13.	Удальцова Зинаида Владими-ровна[100]	1	1942	Исто-рии	Ист. ср. веков	ст. пре-подав.	-	-	кандид. ВКП(б)	1918	русск.	Моск. гос. Уги-вер. 1940, аспир. МГУ	совм.	
14.	Павлицкая Наталья Иосифовна	2	1942	Истории	Ист. нов. времени	ст. пре-подав.		кандидат ист. наук 1941	член ВЛКСМ	1912	русск.	Ленинг. Ун. 1932 аспирант 1942	совм.	

[97] *v Aleksandra Ivanovna Korotkova* (1895-?), rusoaică, născută în or. Ioșkar-Ola, gub. Kazan, Imperiul Rus. Absolventă a cursurilor superioare pentru femei din Kazan. În perioada războiului sovieto-german – lector la Institutul Moldovenesc Pedagogic cu sediul la Buguruslan. De la 1.IX.1944 – lector (prof. de limbă rusă) la Catedra de limbă și literatură a Institutului Învățătoresc din Tiraspol (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 180).

[98] *Uniunea Tineretului Comunist Leninist din întreaga Uniune/UTCLM* (Всесоюзный ленинский коммунистический союз молодежи/ ВЛКСМ/комсомол) – organizația social-politică de tineret a PC(b)/PCUS. A fost fondată la 29 octombrie 1918 cu misiunea de a ajuta partidul în activitatea de propagare a ideilor comuniste în mediul tinerilor de la 14 la 28 de ani și a-i implica în construcția activă a statului sovietic.

[99] *Rozalia Efremovna Sobol* (1908-?), evreică, absolventă a Facultății de istorie și filologie a Instiutului Pedagogic din or. Engles (or. Pokrovsk, reg. Saratov). Angajată în anul 1942 la Catedra de limbi și literaturi a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru predarea limbii franceze.

[100] *Zinaida Vladimirovna Udalțova* (1918-1987), rusoaică, absolventă a Facultății de istorie a Universității din Moscova (194). Dr. hab. în șt. istorice (1961), prof, univ. (1968). În anii războiului sovieto-german a predat istorie medie la Institutul Pedagogic Moldovenesc din Buguruslan (1941-1943) (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6).

15.	Полонский Виктор Михайлович	2	1942	Математики	Теорети-ческая механика	Доцент. Уч. сов. 1921 год	Канд. физ. мат. наук. Механика твердых тел		б/п	1891	русск.	Моск. Ун. физ.мат фак. 1916	совм.	
16.	Гуревич Григорий Аронович	10	1942	Естествен. науки	Зоология	Доцент	Комиссия НКП 5/IX 1932 г.	-	б/п		еврей	Киевский Унив. естеств. ф. 1914	совм.	
17.	Мележ Иван Павлович[101]	-	1942	Военное дело	Военное дело	ст.преподав.	-	-	чл. ВКП(б)	1921	белор.	I-й курс Моск. Гос. Универ.	шт.	
18.	Титов Николай Сергеевич	2	1942	Матем.	Мат. анализ	старш. преподав.	-	-	б/п	1910	русс.	Инст. мат. при МГУ 1936 г.	совм.	
19.	Хайцина Цивия Марковна	-	1942	Истории	Полит. экономия	старш. преподав.	-	-	чл. ВЛКСМ	1919	евр.	инст. нар. хоз Москва	совм.	

Директор института [*Подпись*] Агасьева

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 6.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

[101] Ivan Pavlovici Melej (1921-1976), belorus, născut în s. Glinişce, gub. Moghilev, Imperiul Rus. Dramaturg şi publicist sovietic belorus. Membru al Uniunii Scriitorilor din URSS (1945). În anul 1939 a fost admis la Institutul de istorie, filosofie şi literatură din Moscova, iar în 1941 a fost mobilizat în Armata Roşie. Fiind rănit, a fost angajat în 1942 la Catedra de pregătire militară a Institutului Pedagogic Moldovenesc în calitate de prof. de instruire militară.

Doc. 59

1943, iulie 5. Raport de activitate a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învăţământ 1942-1943

Documentul este un raport cu privire la activitatea Institutului Pedagogic Moldovenesc în anul de învăţământ 1942/1943, prezentat de către Comisarul poporului pentru învăţământ la şedinţa SCP *al RSSM din 5 iulie 1943. Macarie Radul caracterizează în detalii calităţile profesionale ale corpul profesoral al Institutului, activitatea didactică, reuşita academică şi disciplina studenţilor în anul de studii 1942-1943, precum şi alte aspecte care privesc activitatea instituţiei la Buguruslan, precum asigurarea materială a procesului de studii şi nivelul material şi de trai a studenţilor şi cadrelor ştiinţifico-didactice.*

Наркомпрос

По состоянию на 20/VI-43 г. в Пединституте имеются 126 студентов. Состав студентов следующий: молдаван 7 человек, болгар – 2, поляков – 2, русских – 1, остальные – евреи. Среди студентов имеется комсомольцев 45 человек, при институте имеется парторганизация в составе 14 человек, из коих 8 человек члены партии.

Профессорско-преподавательский состав

Штатных преподавателей 17 человек, из них:

докторов математических наук – 2 человека – т. т. ГЛЕЙЗЕР и ШТЕРЕНТАЛЬ[102], кандидатов наук-доцентов – 4 человека – т. ЯРОШЕНКО по кафедре зоологии, т. АГАСЬЕВА по кафедре зоологии, т. БЕРЕЗНЯКОВ – Зав. кафедрой истории, т. ЯКУБАНИС[103] – доцент и Зав. кафедрой географии; и. о. доцентов – 2 человека, это лица, окончившие аспирантуру, но не защищавшие диссертации – т. КИСИЛЬ по ботанике и т. ЯРОЩУК по психологии, она же Зав. кафедрой психологии.

Старших преподавателей – 7 человек, среди них штатных – т. СЕНКЕВИЧ – Зав. кафедрой марксизма-ленинизма, т. ДОБЫНДА, т. КРАЧУН – Зав. кафе-

[102] *Abraam Froimovici Şterental* (1900-?), evreu, născut în s. Râşcani, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolvent al Universităţii din Viena (1927). Dr. în matematică a Universităţii din Viena. Conf. la Catedra de matematică şi fizică a Institutului Pedagogic Moldovenesc (1940-1941). Prof. de matematică la Şcoala pedagogică din Jambul, RSS Kazahă (1941-1942) şi din octombrie 1942 – conf. la Catedra de fizică şi matematică a Institutului Pedagogic Moldovenesc (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 62, 72-72 vs).

[103] *Nikolai Borisovici Iakubanis* (1905-?), ucrainean, absolvent al Institutului Pedagogic din Dnepropetrovsk. Dr. în ştiinţe geografice, conf. univ. şi şef al Catedrei de geografie la Institutul Pedagogic Moldovenesc (1942-1944). Şef al Catedrei de geografie şi geologie la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol din septembrie 1944 (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2 ff. 157).

дрой языка и литературы, т. РОЗЕНФЕЛЬД – Ст. преподаватель русского языка, т. КОРОТКОВА – Ст. преподаватель русского языка, т. КОРКИН И ЛИМПЕ – по военной подготовке.

Преподавателей – 2 человека: т. СОБОЛЬ – французский язык и т. КОЛОКОЛОВА – немецкий язык.

Кроме того, 13 человек работают по совместительству. Среди них со степенями и званиями следующие: 1 доктор наук, читает школьную гигиену и специальный курс санподготовки, 2 кандидата наук-доцента – по истории СССР тов. ПАВЛИЦКАЯ и тов. ЗЕЛЕНОВА – по специальному курсу русского языка и тов. УДАЛЬЦОВА, окончившая аспирантуру при МГУ, читает древнюю историю.

Среди преподавательского состава имеем членов и кандидатов партии – 8 человек и 2 комсомольцев.

При институте имеются кафедры: марксизма-ленинизма, Зав. кафедрой тов. СЕНКЕВИЧ – не утвержден Комитетом по делам высшей школы. Он является директором научно-исследовательского института; кафедра естественных наук – тов. АГАСЬЕВА – кандидат наук, доцент, утверждена; кафедра психологии и педагогики – тов. ЯРОЩУК, допущена к заведыванию Комитетом по делам высшей школы. Тов. ЯРОЩУК закончила аспирантуру; кафедра географии и геологии – тов. ЯКУБАНИС – доцент; кафедра физики и математики – тов. ГЛЕЙЗЕР – доктор математических наук; кафедра языка и литературы – тов. КРАЧУН, ни степени, ни звания не имеет, закончила в 1937 году Тираспольский Педагогический институт, не утверждена.

В отдельных случаях Комитетом по делам высшей школы разрешается поручать временное исполнение обязанностей зав. кафедрами лицам, не имеющим званий и степеней, в частности тов. КРАЧУН по молдавскому языку, ее некем заменить.

В основном все кафедры профессорско-преподавательским составом укомплектованы. На сегодняшний день ~~на~~ не хватает преподавателей по следующим дисциплинам: по русской литературе, по кафедре языка и литературы.

Требуется замена преподавателя немецкого языка, по специальному курсу русского языка. По спецкурсу есть тов. АМОСОВ[104], ранее работал в Тирасполе; по кафедре марксизма-ленинизма требуется весь состав – 2 преподавателя основ марксизма-ленинизма, вернее Истории ВКП(б), - преподаватель политэкономии, преподаватель диамата и истмата.

Кафедры физики и математики укомплектованы полностью, кафедра естественных наук также укомплектована полностью.

---

[104] *Piotr Alekseevici Amosov* (1887-?), rus, născut în s. Kruteț, gub. Novgorod, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogic din Tiraspol (1939) și a fost angajat lector la această instituție (1939-1940). În perioada 1941-1944 a fost director de școală în reg. Kurgan, RSFSR. După revenire din evacuare (1944) până în anul 1958 a deținut consecutiv postul de lector, conferențiar, șef al Catedrei de limbă și literatură rusă și director adjunct pentru activitate didactico-științifică la Institutul Pedagogic din Chișinău (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 157).

На кафедре педагогики и психологии требуется преподаватель истории педагогики, по кафедре географии и геологии требуется преподаватель физической географии. Указанные преподаватели требуются с нового года.

Все кафедры института, начиная со II-го семестра, работают строго по плану. Планы разрабатываются и утверждаются на заседаниях кафедр и затем, утверждаются на совете института.

В планах предусматриваются вопросы выполнения учебного плана, программ, повышения успеваемости, учебно-методическая работа и научно-исследовательская работа преподавательского состава и др.

Кафедры проводят заседания 2 раза в месяц.

Кроме кафедр при институте имеется ученый совет института под председательством директора, который состоит из заведующих кафедрами и лиц преподавательского состава, имеющих ученые степени и звания, а также пом. директора по хозяйственной части, зав. библиотекой, представителей комсомольской, проф. и партийной организаций, всего из 15 человек.

Учебная работа института за первое полугодие

Учебный план по институту был выполнен на 78,3%, таким образом, невыполнение учебного плана составляет 21,7% по институту в целом.

В частности, по факультетам: по физико-математическому факультету выполнение составило 70%, по историческому факультету – 8,3%, по языку и литературе – 86%, по географическому – 77,9% и по естественному – 82,2%.

Самое низкое выполнение плана было по I-му курсу физико-математического факультета, план выполнен на 42%. Объясняется это тем, что занятия были начаты в этой группе только 1 декабря 1942 года.

Каковы причины невыполнения плана?

Одна из важнейших причин – это то, что институт наш работал в две смены и вечерами значительную часть времени отсутствовал электрический свет, поэтому 3 и 4 пары часов занятий срывались. Но эту причину можно было ликвидировать, и она была ликвидирована уже во 2-ом семестре.

Вторая более важная причина – это недохват преподавательского состава в первых месяцах – октябре и ноябре, в результате чего по отдельным группам вместо 6-8 часов занятия продолжались 2-4 часа в день.

Третья причина – это то, что кафедры не учли одной особенности – поздний период начала учебного года и не запланировали правильно работу. Они работали по старому учебному плану, занятия же начались с 1 октября и, следовательно, на месяц остался прорыв.

С начала 2-го семестра в части выполнения учебных планов вопрос был поставлен таким образом: для выполнения программ было увеличено время дневных занятий с 6-7 часов до 8-9 часов и за счет этого наверстать часть недовыполненного учебного плана в I-м семестре; были пересмотрены учебные планы,

сократили часть часов по ряду предметов с тем, чтобы обеспечить полностью молдавский язык с одной стороны и с другой стороны, при наличии увеличения дневной нормы работы, выполнить весь остаток недовыполненного плана.

Кафедрами по каждой дисциплине были обсуждены планы работы и проведены соответствующие изменения. Был составлен график с окончанием занятий 20-го июля. Этого графика придерживались во 2-ом семестре и таким образом у нас весь годовой учебный план выполнен полностью.

Успеваемость студентов в первом полугодии по всем факультетам в %-ном соотношении

По историческому факультету отличная успеваемость – 42%, хорошо – 11,2%, неуспеваемость составила – 42%.

Исторический факультет самый отсталый по успеваемости. В частности, на I-м курсе неуспевающих студентов было 76%, по II-му курсу было 8% и по III-му курсу – 25%.

По физико-математическому факультету процент неуспевающих студентов составлял 16,6%, по естественному факультету – 7,2%, по географическому – 10% и по языку и литературе – 25%.

Неуспевающих студентов по институту было 26,6%, сдали экзамены 73,3%, из них отличники составляют 43,3% или 52 человека. Держали экзамены 120 человек, из них сдали на хорошо и отлично – 60,8%. Чем объясняется такой низкий процент успеваемости студентов?

1) Отсутствием достаточной учебно-материальной базы института, в частности литературы; литература, имеющаяся там по всем предметам, в количественном отношении недостаточна, по отдельным предметам имеется 1-2 учебника, по которым должны заниматься вся группа или факультет.

2) Не была организована самостоятельная работа студентов. Несмотря на отсутствие учебной литературы, если бы была организована самостоятельная работа студентов, результаты были бы выше. Студенты могли работать над литературой только в определенных местах, в читальных залах и кабинетах, лабораториях, но тогда было положение таково, что в первую смену занимался учительский институт и аудитории были заняты и студенты не имели места для работы, во вторую смену занимаются наши студенты до 9 часов вечера, в вечернее время почти всегда отсутствовал электрический свет и, следовательно, студенты самостоятельно могли работать только лишь дома.

3) Слабая организация работы всего института и в частности учебной работы.

После окончания сессии для того, чтобы ликвидировать такую колоссальную задолженность, были приняты следующие меры:

I. Среди неуспевающих студентов оказались такие, которые были приняты в институт со знанием в объёме 7-8 классов – 2 человека. Этих студентов, как неуспевающих и незаконно принятых в институт, исключили. Кроме того, было исключено 3 человека, не сдавших почти ни одного экзамена по зимней сессии и не подающих никаких надежд на исправление. Остальным студентам было предложено за месяц ликвидировать академическую задолженность, т.е. до 22 марта.

II. Преподавательский состав был обязан организовать ежедневные консультации для студентов по расписанию по определенным предметам, при чем консультации не должны носить характер повторения, доклада, а просто помощи студентам в выяснении неясных вопросов.

III. Был предусмотрен контроль за самостоятельной работой студентов и если студент не являлся на консультацию 2-3 дня, его преподаватель вызывает и заставляет работать, чтобы ликвидировать академическую задолженность.

Таким образом, к концу марта месяца вся академическая задолженность по институту была ликвидирована и, следовательно, итоги экзаменов за первое полугодие выглядят сейчас совершенно иначе.

В оценках по институту успеваемость за первое полугодие выражается следующим образом: отличных оценок мы имеем 70,5%, хороших 18,3% (после ликвидации прорыва), посредственных 9,6%. Общая успеваемость по институту составляет к этому времени 98,4%, неуспеваемость была сведена до 0,6%. В данном случае эти проценты ложатся на не сдавших экзамены по болезни.

Круглых отличников из общего числа студентов – 59 человек, ударников – 28 человек, вместе ударники и отличники составляют 85 человек[105]. Ударники – это занимающийся на отлично и хорошо.

В связи с тем, что в первом полугодии у нас был такой колоссальный прорыв, учтя недостатки, которые были в первом полугодии, мы начали подготовку ко второй экзаменационной сессии, т.е. к летней, еще в марте месяце, когда только закончилась зимняя сессия. Подготовка выразилась в том, что строго было запланировано прохождение всех предметов с таким расчетом, чтобы отдельные предметы кончились к концу учебного года, и чтобы изучение отдельных предметов закончить в апреле, в мае, июне и сдать по этим предметам досрочно экзамены, разгрузив таким образом летнюю экзаменационную сессию.

Комитет по делам высшей школы поощряет сдачу досрочных экзаменов, при чем при сдаче их занятия не прекращаются, а идут также нормально, как и в обычное время.

Затем была организована самостоятельная работа студентов, для чего были выделены 3 аудитории, которые не занимались никем после окончания учебной работы.

[105] Greşeală de calcul. 59 studenţi eminenţi plus 28 de studenţi fruntaşi alcătuiesc un total de 87 de studenţi.

Была изменена работа библиотеки. Она начала работать с 8 часов утра до 1 часу ночи непрерывно в рабочий день и в выходной день с 10 часов утра до 5 часов вечера, так что студент в любой день мог пойти в институт и получить литературе для самостоятельной работы.

В результате такой подготовки во 2-м семестре в настоящее время учебный план и программы по институту полностью выполнены, за исключением снятой с учебного плана аналитической химии, ввиду отсутствия химической лаборатории.

Досрочные экзамены были организованы по всем группам и факультетам, и почти каждая группа уже сдала определенное количество досрочных экзаменов.

Общие итоги по досрочным экзаменам по состоянию на 20 июня следующие: по институту в целом сдано 41 экзамен и зачет. Результаты таковы: отлично – 69,7%, хорошо – 17,5%, посредственно 3,1% и неудовлетворительно – 0,7%.

Общая успеваемость по институту по досрочным экзаменам составляет 99,3%, отлично и хорошо – 87,2% и неуспеваемость – 0,7%.

По факультет особенно высокую успеваемость имеет естественный факультет. Здесь на этом факультете отлично и хорошо составляет почти 100%, посредственной и неудовлетворительной успеваемости нет совершенно (89,2% отлично и 10,8% хорошо).

Лекция экзаменационная сессия заканчивается 20 июля с/г.

Дисциплина

Посещение занятий является одним из элементов, характеризующих дисциплину.

За первое полугодие из 78 тысяч студентов-часов прогулы составляет 3900 часов - 4,9%, при чем этот процент занижен примерно в 5 раз, фактически процент пропусков составлял 20-25.

Для того, чтобы повысить посещаемость студентов были приняты такие меры: было введено обязательное посещение занятия, студентов, не посещающих занятия, выставляли на доску позора. Группа, в которой все студенты посещают занятия выставляется на доске почета. Эти доски очень сильно подействовали на психологию студентов и в течении буквально одной пятидневки посещаемость студентов была доведена до 100%. В тот момент доска почета была очень нужна для поднятия дисциплины студентов.

В части стимулирования посещения занятий и успеваемости было использовано распределение материалов промтоваров, отличник у нас в общей сложности получил 20 или даже больше метров мануфактуры, ударник 14-15 метров, посредственник – около 10 метров, остальные, имеющие неудовлетворительную оценку, получали 6-7 метров, а имеющие более одной неудовлетворительной оценки не получали ничего до тех пор, пока не сдадут экзамены полностью. При изменении оценок после пересдачи отдельных предметов студент дополучал свою норму.

Наличие этих товаров сильно содействовало укреплению дисциплины и повышению успеваемости. Это был сильный материальный стимул.

В первом полугодии имело место неоднократные нарушения правил внутреннего распорядка. Отдельные студенты в аудиториях, в коридорах и всюду курили, не обращали внимания на замечания преподавательского состава. Взаимоотношения между ними были неправильные. На замечания преподавателей во время лекции отдельные студенты отвечали грубостью, при чем меры к таким студентам административного порядка не принимались. За первое полугодие ни один студент не получил ни одного взыскания за нарушения, которые были в большом количестве, за недисциплинированность ни один студент не был исключен из института.

В результате того, что к студентам не принимались меры, преподавательский состав в значительной мере ослабил свое влияние на студентов.

Для того, чтобы изжить ненормальные явления было проведено специальное заседание с профессорско-преподавательским составом, где был обсужден этот вопрос, затем были проведены индивидуальные беседы со всеми преподавателями. С другой стороны, были приняты меры административного порядка по отношению к студентам, нарушающим дисциплину. Два студента были исключены за нарушение дисциплины.

Нельзя было изжить курение в аудиториях, если сам преподаватель курил, пришлось вынести одному преподавателю выговор по приказу и на следующий день курение прекратилось.

Были случаи, когда в аудитории курил один студент, а остальные сидят и не делают ему замечания. Я вынес взыскание всем и вот тут началось соблюдение дисциплины, никто больше не курил и не загрязнял также помещения.

В феврале этого года провели полный ремонт помещения института. Это также содействовало созданию нормальных условий работы для студентов.

Из числа преподавательского состава 2 преподавателя имели нарушения дисциплины: один преподаватель не явился на лекцию и ему был вынесен выговор, другой преподаватель получил взыскание за курение в аудитории. Больше никаких резких нарушений дисциплины не было. К судебной ответственности мы никого не привлекали.

Имущество и хозяйство института

Имущество института очень бедное. Помещение института небольшое, в нем могут заниматься одновременно 5 групп. Если мы примем сейчас 120 человек, что составит в среднем 6 групп, нам необходимо для занятий в I смену 15 аудиторий, для занятия в 2 смены – 8 аудиторий, а всего в наличии имеется 5 аудиторий, следовательно, не хватает 3-х аудиторий для учебных занятий.

Для разрешения этого вопроса нами было поднято ходатайство перед Горисполкомом об отпуске небольшого флигеля двухкомнатного, затем с помощью

тов. МОЗОЛЕВСКОГО[106] этот вопрос был разрешен и этот флигель нам выделяется и тогда мы сможем заниматься в две смены.

Основное хозяйственное оборудование у нас сейчас это парты школьные, а полагаются столы и стулья, но поскольку у нас нет лесоматериала, изготовить пока столы нам не удалось.

Не хватает в большом количестве сейчас лабораторного оборудования, нет ни одного лабораторного стола, а сделать их нет никакой возможности, так как даже в мирное время такой стол стоил 5-6 тыс. рублей, в условиях же Бугуруслана это сейчас сделать невозможно. Но с тем оборудованием, которое там имеется, можно продолжать занятия. Главная беда сейчас в том, что нам не хватает учебного оборудования. Учебное оборудование у нас имеется только по кабинету физики на 12 тыс. рублей, по естественному кабинету у нас имеется 7 микроскопов и несколько других приборов, по географическому кабинету у нас имеются только карты, атласов нет. По кабинету марксизма-ленинизма совершенно ничего нет, сейчас начали оборудование кабинета. В военном кабинете, очень важном и необходимом, сейчас никакого оборудования нет, даже ни одной винтовки. На месте там невозможно достать, можно получать только через центральные органы.

Таким образом, учебная материальная база, которая имеется у нас, очень бедна и не разрешает нам по ряду предметов пройти научно обоснованно отдельные дисциплины, в частности экспериментальную физику, химию, как неорганическую, так и аналитическую, затем зоологию, ботанику, анатомию и физиологию человека и животных.

Однако, наличие школ на месте, а также сельхозтехникума и учительского института дает нам возможность использовать их оборудование для того, чтобы в основном весь программный материал пройти, но вместе с тем можно сказать определенно, что при наличии полных кабинетов подготовка студентов были бы значительно выше.

Что касается ассигнований, пока имеющиеся ассигнования по бюджету удовлетворяют пединститут.

С начала учебного года по 20 июля мы израсходовали фактически 283 378 рублей, у нас имеется значительная экономия по зарплате профессорско-преподавательского состава.

Ввиду отсутствия на рынке учебного оборудования, из 8 тысяч рубл. отпущенных нам на учебное оборудование, израсходовано только 1 ½ тысячи рублей, но при наличии учебного оборудования в других местах, которое мы сможем приобрести, потребуется дополнительно тысяч 15-20.

Предусматриваются следующие вопросы по подготовке к новому учебному году. Новый учебный год непосредственно связан с окончанием учебного

[106] *Nikolai Nicolaevici Mozolevski* (1903-1969), rus, născut în or. Bender, Imperiul Rus. Comisar al poporului (ministru) pentru finanțe al RSSM în anii 1940-1946. În 1946-1959 a fost vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Planificare al RSSM (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 32, f. 209).

года. Поэтому, для того, чтобы разработать план на новый учебный год, решили провести взаимную проверку работы каждого преподавателя и кафедры за весь 1942-1943 учебный год. Детальная проверка должна быть закончена уже к 1 июля, затем отчеты всех кафедр, как письменно, так и устно на заседании совета института; определить учебную нагрузку на весь 1943-1944 учебный год по институту в целом и для каждого преподавателя в отдельности и отсюда уже определить и необходимость в преподавательском составе. Имея такие данные мы должны будем комплектовать полностью кафедры до 1 сентября 1943 года.

Очень серьезный вопрос у нас возник сейчас с учебными планами. Институт работал в этом году по учебному плану, взятому в Комитете по делам высшей школы без всякой корректировки и в этот план были введены молдавский и русский языки и, следовательно, создался уже и не комитетский и не наш план, а переходной. Национальные ВУЗы имеют свои учебные планы, но они идут по определенным схемам Комитета по делам высшей школы, основой остается план Комитета по делам высшей школы с коррективами. На всех факультетах, кроме языка и литературы, в ВУЗах русский язык не проходится, нам же русский язык нужен обязательно, так как студенты плохо владеют русским языком. Затем нужно ввести молдавский язык. Когда потом будут в институт поступать окончившие 10 классов молдавской школы, нам не нужно будет вводить русский язык.

К началу нового года нам необходимо подготовить проекты учебных планов для нашего института и представить Комитету по делам высшей школы на утверждение. Затем, в связи с тем, что в учебный план будет введен молдавский язык, молдавская литература и история Молдавской ССР, нужно будет разработать программу по этим предметам до начала учебного года.

По линии научно-исследовательской.

В течение этого года наши преподаватели одновременно с обычными работами занимались и научно-исследовательской работой, и имеется ряд выполненных тем.

Совет института ставит вопрос о том, чтобы разрешить институту издавать научные записки. Для этого требуются ассигнования, в частности на бумагу. Имеется законченных 8 работ, работы небольшие. Большая часть касается Молдавии, например – тов. КИСИЛЬ закончила работу о Молдавии по ботанике, ЯРОШЕНКО «Возможность увеличения рыбной базы на Днестре». Тов. АГАСЬЕВА – по физиологии животных, непосредственного практического значения эта работа не имеет, но имеет большое теоретическое значение (вопросы эволюции). Тов. КРАЧУН работает над вопросами истории молдавского языка. Тов. ЯРОЩУК работает по психологии, работа имеет учебное педагогическое и научное значение.

Научные записки рассматриваются и утверждаются кафедрами, затем, если имеются надобность, не утвержденная по каким-либо соображениям работа представляется какому-либо профессору для рецензии.

В области подготовки к новому учебному году предусмотрен ремонт помещения, который будет проводиться с 20 июля по 10 августа. Проводим газификацию помещения, она должна начаться с 10 июля. Нами запланировано хозяйственное дооборудование помещения, аудиторий и кабинетов.

Топлива нам нужно будет около 700 кубометров дров, при чем из них 250 кубометров дров для студентов, для отопления квартир и 370 кубометров дров для преподавательского, учебного и административного персонала. Остальное количество дров – для института.

С ремонтом положение такое: перед выездом я заключил договор с Горстройконторой, она нам вне очереди проведет ремонт.

Для перевозки дров потребуется полторы-две тонны горючего, при чем вывозку дров нужно закончить до сентября месяца, потому что дальше будут идти дожди и дороги там не позволяют продолжать вывозку.

Очень серьезный вопрос в отношении питания. Студенты питаются в общей, так называемой студенческой столовой, получают один раз в день горячую пищу и 600 грамм хлеба и это все. Наши студенты не имеют других источников питания, как студенты других институтов, которые получают дополнительное питание от родных. Значит, в смысле организации питания есть необходимость в подсобном хозяйстве. Нужно просить Чкаловский Обком партии и Облисполком, чтобы дали нам столовую, они смогут дать нам или помещение под столовую или одну из столовых.

Из имеющихся у меня по списку заявлений 45 человек – пединститут сможет принять 19 человек, нам нужно будет еще 100 человек добавить, у нас есть уполномоченные по областям – т.т. Варварецкая[107], Шевченко[108], Диордица[109], которые смогут заняться этим вопросом.

---

[107] *Ana Nicolaevna Varvareţcaia* (1904-1976), moldoveancă, născută în s. Gonorata, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. În 1940-1941 şi 1944-1955 – Comisar al poporului (ministru) pentru protecţia socială. În timpul războiului a îndeplinit funcţia de delegat (împuternicit) al CC al PC(b)M şi al SCP al RSSM în RSS Uzbekă, având sarcina de a identifica persoane evacuate din RSSM (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit*., p. 194)

[108] *Aleksei Petrovici Şevcenko* (1901-?), ucrainean, născut în s. Beresovka, ţin. Odesa, Imperiul Rus. Comisar al poporului pentru gospodăria comunală al RSSM (1940-1941 şi 1944). În anii războiului a fost delegat (împuternicit) al CC al PC(b)M şi al SCP al RSSM în RSS Turkmenă. Din 1944 – prim-secretar al Comitetului raional de partid Krasnoarmeisk, iar din ianuarie 1947 a deţinut funcţia de locţiitor al preşedintelui Comitetului orăşenesc de partid Chişinău (funcţie ce a deţinut-o şi în 1948) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit*., pp. 178-179.)

[109] *Alexandru Filipovici Diordiţa* (1911-1996), moldovean, născut în s. Hadrabura, ţin. Ananiev, gub. Herson, Imperiul Rus. Adjunct al comisarului poporului pentru finanţe al RSSM (1940-1941 şi 1942-1946). În timpul războiului a îndeplinit funcţia de director-adjunct al Băncii de economii din Orenburg. Ministru al finanţelor al RSSM (1946-1955). Preşedinte al Sovietului de Miniştri al RSSM şi concomitent ministru al afacerilor externe (1958-1970) *(Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.*, p. 65.)

Подсобное хозяйство

Весь посевной материал приобрели через колхоз, за наличные деньги приобрели только через семконтору – арбузы, дыни, морковь, немного сахарной свеклы.

На подсобном хозяйстве посеяно всего 19 гектаров: картофеля – 3,5 га, капусты 0,4 га, помидор 0,1 га, огурцов 0,5 га, свеклы сахарной и столовой вместе 1,4, арбуз 0,2, дыни 0,4, тыква 0,6, морковь 0,1, горох 0,8, подсолнух 4,5 и просо 6,5 га.

Предварительный валовой урожай (плановый) следующий: картофеля получим 26 тонн, капусты 5,5 тонн, помидор 1,2 тонн, огурцов 6,5 т., свеклы 15,5 тонн, арбузы 2,5 тонны, дыни 4,5 тонны, тыквы 6 тонн, морковь 1,1 тонна, горох 8 центнеров, подсолнух 9 тонн, просо 6,5 тонн (свекла, дыня и тыква идет на производство повидла, подсолнух идет для жиров, мы можем иметь около 3-х тонн масла подсолнуха). Все это обеспечит из расчета на 250 человек – на 10 месяцев для дополнительного питания.

Летом студенты будут работать в колхозах, а осенью получат определенное количество продуктов.

(Радул)

Доклад на заседании СНК

5/VII-43 г.

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, ff. 14- 28.
Document original. Text datilografiat.

Doc. 60

1943, martie 20.

Norme de ordine internă în instituțiile de învățământ superior, aprobate prin ordinul nr. 60 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS

Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP *al URSS aprobă norme de ordine internă în instituțiile de învățământ superior în ce privește organizarea și desfășurarea procesului didactic, activitatea facultăților și a catedrelor, obligațiile studenților, a membrilor corpului științifico-didactic și a decanului, reguli de comportament în incinta instituției, precum și stabilește pedepsele aplicate în cazul încălcării acestor norme.*

ОТ УТВЕРЖДЕНИИ ПРАВИЛ ВНУТРЕННЕГО РАСПОРЯДКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Приказ ВКВШ[110] № 60 от 20 марта 1943 г.

1. Утвердить Правила внутреннего распорядка в высших учебных заведениях.
2. Ввести их в действие с 1 апреля 1943 г.

П р и л о ж е н и е: Правила внутреннего распорядка

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР С. Кафтанов[111]

ПРАВИЛА ВНУТРЕННЕГО РАСПОРЯДКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

На основе типового устава высшего учебного заведения, утвержденного Совнаркомом СССР 5 сентября 1938 года, устанавливаются следующие правила внутреннего распорядка в высшем учебном заведении:

I. Организация и порядок проведения учебных занятий

1. Учебные занятия в высшем учебном заведении проводятся по учебному расписанию в соответствии с учебными планами и программами, утвержденными Комитетом по делам высшей школы при Совнаркоме СССР.

2. Учебное расписание на семестр вывешивается за 10 дней до начала каждого семестра.

3. Продолжительность каждого часа занятий определяется в (50) 45[112] минут. О начале каждого учебного занятия преподаватели и студенты извещаются

---

[110] *Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS* (ВКВШ/ВКВШ при СНК СССР/Всесоюзный комитет по делам высшей школы при СНК СССР) – autoritate de stat, subordonată direct guvernului sovietic cu misiunea de a unifica administrarea învăţământului superior sovietic şi de a-i direcţiona dezvoltarea: examinarea planurilor de dezvoltare a învăţământului superior în URSS, stabilirea numărului şi tipului instituţiilor de învăţământ, a contingentuluide studenţi, aprobarea planurilor de învăţământ şi a programelor disciplinelor sociale, conferirea titlurilor ştiinţifico şi ştiinţifico-didactice. Universităţile din URSS se aflau în jurisdicţia directă a Comitetului, cea mai mare parte a instituţiilor de învăţământ superior erau subordonate comisariatelor poporului. Din 1943, în subordinea Comitetului intra şi tenicumurile (industriale, agricole, de transport, comunicaţii, economice). A funcţionat în perioada 1936–1946. La 10 aprilie 1946 a fost transformat în Ministerul Învăţământului Superior al URSS (Фонды Государственного архива Российской Федерации по истории СССР. Путеводитель. Том 3. 1997, с. 45.)

[111] *Serghei Vasilevici Kaftanov* (1905-1978), absolvent al Institutului de Tehnologie Chimică *D.I. Mendeleev* din Moscova (1931). Preşedinte al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS (1937-1946), Ministru al învăţământului superior al URSS (1946-1951).

[112] Completat cu pixul peste textul legislatorului.

двумя звонками: первый дается за 2 минуты до начала академического часа, в целях своевременного сбора студентов, второй звонок извещает о начале занятий. По окончании занятий дается один звонок.

4. Вход студентов в аудитории на лекции после второго звонка запрещается до перерыва.

5. До начала каждого учебного занятия (и в перерывах между занятиями) в аудиториях, лабораториях и кабинетах преподаватели и лаборанты подготовляют необходимые учебные пособия и аппаратуру.

Комендатура учебного корпуса до начала занятия обеспечивает во всех учебных заведениях надлежащую чистоту и необходимые для занятий подсобные материалы (мел, чернила и т.п.).

6. Для проведения практических занятий в аудиториях, лабораториях, клиниках, учебных мастерских каждый курс делится на академические группы. Количество студентов в каждой группе устанавливается в зависимости от характера практических занятий.

7. В каждой группе приказом директора назначается староста из числа наиболее успевающих и дисциплинированных студентов.

8. Староста группы подчиняется непосредственно декану факультета и проводи в своей группе все распоряжения и указания декана.

9. В функции старосты группы входят:

а) персональный учет посещения студентами всех видов учебных занятий;

б) представление декану факультета ежедневного рапорта о неявке или опоздании студентов на занятия, с указанием причин неявки или опоздания;

в) наблюдение за состоянием учебной дисциплины в группе, за порядком на лекциях и практических занятиях;

г) своевременная организация получения и распределения среди студентов группы учебников и учебных пособий;

д) извещение студентов о расписании занятий, об изменениях, вносимых в расписания деканом факультета;

е) организация, совместно с комсоргом[113] и профоргом группы, социалистического соревнования, направленного на высококачественное изучение учебного материала и своевременное выполнение домашних заданий, а также содействие в проведении массовых мероприятий.

10. Староста группы назначает на каждый день в порядке очереди дежурного по группе.

11. Староста группы отчитывается в своей работе перед деканом факультета.

12. В каждой группе ведется журнал установленной формы. Журнал хранится у старосты группы, который отмечает в нем присутствующих и отсутствующих на практических занятиях студентов, с указанием причин неявки.

---

[113] *Organizator comsomolist* (комсомольский организатор/комсорг) – liderul organizației primare a comsomolului sau a unui grup comsomolist.

II. Основные обязанности студентов

13. Посещение студентами всех видов учебных занятий является обязательным.

14. Студенты, работающие на предприятиях или в учреждениях, могут освобождаться директором вуза от обязательного посещения части учебных занятий, согласно представляемому директору вуза графику их работы, заведенному администрацией предприятий.

П р и м е ч а н и е: Посещение студентами организуемых в вузе дополнительных занятий, взамен пропущенных в связи с работой на предприятиях или в учреждениях, является обязательным.

Учет посещения дополнительных занятий производится на общих основаниях.

15. При неявке на занятия по болезни или другим уважительным причинам студент обязан не позднее, чем на следующий день, поставить об этом в известность декана факультета.

16. В случае болезни студент представляет декану факультета справка амбулаторного врача или лечебного учреждения.

17. Студент обязан выполнять все домашние, лабораторные, контрольные и др. работы в сроки, установленные календарными планами кафедр.

Домашние задания, выполненные студентами с опозданием против срока календарного плана, сдаются с разрешения заведующего кафедрой или декана факультета.

18. Студенты обязаны являться на сдачу зачетов и экзаменов в установленные сроки, согласно расписанию.

Студент, не явившийся на сдачу зачета или экзамена в установленный срок без уважительной причины, подвергается директором административному взысканию вплоть до исключения из высшего учебного заведения.

19. В общежитии с преподавателями учебно-вспомогательным и обслуживающим педперсоналом, а также в обращении друг с другом студенты должны быть культурными и вежливыми.

20. При входе преподавателя в аудиторию студенты обязаны вставать и приветствовать преподавателя.

21. При вопросах и ответах преподавателю студенты обязаны вставать.

22. Студент обязан бережно и аккуратно относиться к социалистической собственности (инвентарь, учебные пособия, книги, приборы, реактивы, посуда и пр.)

23. Воспрещается выносить из кабинетов, лабораторий, аудиторий, читален и других помещений приборы, реактивы, посуду, аппаратуру, книги, инструмент, чертежные принадлежности и пр. без соответствующего на то разрешения администрации вуза.

III. О работе кафедр и основные обязанности профессорско-преподавательского состава

24. Кафедра является основной учебной организацией вуза, непосредственно осуществляющей учебно-методическую и научно-исследовательскую работу по одной или нескольким родственным дисциплинам.

25. Перед началом учебного года заведующий кафедрой составляет план учебной, методической работы и, после обсуждения его на заседания кафедры, представляет на утверждение директору вуза. О выполнении плана кафедры заведующий кафедрой отчитывается перед директором вуза не реже одного раза в семестр.

26. Перед началом семестра заведующий кафедрой утверждает календарный план прохождения дисциплины по курсам и группам. В календарном плане указывается по датам тематическое содержание лекций, практических занятий, сроки выдачи и сдачи домашних заданий, контрольных работ, а также перечень обязательной и рекомендуемой студентам литературы.

Кафедра организует для студентов консультации по ежемесячному расписанию, утвержденному заведующим кафедрой. Проведение консультаций в соответствии с утвержденным расписанием является для преподавателей обязательным.

27. О проведенных консультациях и количестве присутствовавших на консультациях студентов преподаватель делает запись в соответствующем разделе кафедрального журнала.

28. Кафедра организует для студентов научные кружки и привлекает студентов к участию в научно-исследовательской работе кафедры.

29. Профессора и преподаватели кафедры проводят среди студентов воспитательную работу: воспитание у студентов социалистического отношения к труду, культурного поведения на учебных занятиях и в быту, привитие навыков самостоятельной работы, оказавшие помощи студентам в их культурном и политическом росте и т. д.

30. Кафедрой регулярно проводятся кафедральные заседания, на которых обсуждаются учебные, методические и научные вопросы. Протоколы кафедральных заседаний представляются декану факультета.

31. На каждой кафедре ведется кафедральный журнал установленной формы, в которой преподаватель записывает данные о выполнении студентами контрольных работ, домашних заданий и отметки о сданных зачетах и экзаменах.

В этом же журнале, в соответствующем разделе, записываются сведения о проводимых на кафедре консультациях.

В случае несдачи студентами в установленные по календарному плану сроки учебных заданий преподаватель группы обязан сообщать об этом через заведующего кафедрой декану факультета.

32. Об объеме учебной нагрузки и распределении ее по семестрам на следующий учебный год профессора и преподаватели извещаются директором в письменной форме в конце каждого учебного года.

33. Точные учебные часы каждого профессора и преподавателя определяются учебным расписанием, утвержденным директором вуза за 10 дней до начала семестра.

В случае последующих изменений учебного расписания преподавателям сообщается об этом в письменной форме, не позднее, чем за 3 дня до учебного занятия.

34. Учет явки на ученые занятия и уход с учебных занятий профессоров, доцентов, ассистентов и преподавателей производится заведующим кафедрой, согласно расписанию учебных занятий.

35. Порядок проведения научно-исследовательской и методической работы профессорско-преподавательского состава в соответствии с тематическим планом вуза определяется индивидуальным графиком, утвержденным заведующим кафедрой и директором вуза.

План научно-исследовательской и методической работы составляется кафедрой на год и утверждается директором вуза. Учет и контроль выполнения научно-исследовательской и методической работы осуществляется заведующим кафедрой и заместителем директора по учебной и научной работе.

36. Работа аспирантов определяется индивидуальным планом, утвержденным директором.

Не реже одного раза в семестр аспиранты отчитываются о своей работе на заседаниях кафедр. Отчеты утверждаются заведующим кафедрой и представляются директору вуза.

37. Профессора, доценты, ассистенты и преподаватели, не имеющие возможности по уважительной причине явиться на занятия, обязаны заранее поставить об этом в известность заведующего кафедрой или декана факультета.

38. Заведующий кафедрой или декан факультета обязаны принять меры к своевременной замене отсутствующего преподавателя.

39. Профессора и преподаватели как штатные, так и совместители могут выбывать в командировку по заданию различных организаций лишь с разрешения директора вуза, оформляемого приказом по вузу.

40. В случае невыполнения преподавателем плана научно-исследовательской работы директору предоставляются право догрузить преподавателя дополнительной учебной работой, а за систематическое невыполнение плана отчислять его из вуза в установленном порядке.

IV. Работа факультета и обязанности декана

41. Факультет объединяет кафедры по нескольким родственным дисциплинам и проводит свою работу под руководством декана факультета, выдвигаемого из числа профессоров по ведущим дисциплинам данного факультета.

Осуществляя задачи, изложенные в уставе высшего учебного заведения, декан:

а) организует методическую работу кафедр и руководит ею, а также по установленному плану проводит методические совещания на факультете;
б) составляет в конце семестра расписание учебных занятий и после обсуждения его с заведующими кафедрами данного факультета представляет на утверждение директора вуза. Изменения в расписании могут быть произведены только с разрешения директора вуза;
в) рассматривает и представляет на утверждение директора план учебно-методической и научно-исследовательской работы кафедр. Заведующие кафедрами могут вносить изменения в план работы только с разрешения декана факультета;
г) организует персональный учет успеваемости студентов, для чего на каждого студента заводится личная карточка, в которой проставляются оценки, полученные на экзаменах и зачетах (в том числе неудовлетворительные), а также явка на экзамены;
д) назначает для студентов в случае необходимости дополнительные занятия и уведомляет об этом письменно заведующего кафедрой. По истечении установленного срока, проверяет выполнение студентами данного распоряжения;
е) регулярно посещает кафедры своего факультета: присутствует на лекциях и практических занятиях, проверяет работу научных сотрудников кафедры, следит за дисциплиной студентов;
ж) посещает общежития студентов, где проверяет выполнение студентами установленного директором режима, организацию домашней работы, состояние дисциплины;
з) заслушивает не реже одного раза в семестр отчеты заведующих кафедрами об учебной, методической и научно-исследовательской работе кафедр;
и) представляет директору вуза предложения о наложении дисциплинарных взысканий на студентов, нарушивших учебную дисциплину.

V. Взыскания

42. Всякое нарушение учебной и трудовой дисциплины влечет за собой дисциплинарное взыскание или предание суду.

43. В случае неявки на работу по болезни работники вуза обязаны представить бюллетень, выдаваемый в установленном порядке лечебными учреждениями.

П р и м е ч а н и е: Работающий по совместительству представляет справку с постоянного места работы с указанием № выданного бюллетеня, срока освобождения от работы по болезни и наименования учебного учреждения, выдавшего бюллетень.

44. В случае нарушения студентом порядка во время учебных занятий, преподаватель обязан сделать ему замечание. В необходимых случаях, преподава-

тель вправе предложить нарушителю порядка оставить аудиторию и сообщить об этом декану факультета или заместителю директора по учебной и научной работе.

45. Нарушение студентами учебной дисциплины и правил внутреннего распорядка влечет за собой следующие взыскания:

а) замечание;

б) выговор;

в) строгий выговор.

46. Студенты, систематически не посещающие учебные занятия без уважительных причин, нарушающие правила внутреннего распорядка, а также совершившие порочащие их поступки приказом директора исключаются из вуза.

47. Если в течение года со дня наложения взыскания (замечание, выговорили строгий выговор) студент, профессор, доцент, ассистент и преподаватель не допустили нового нарушения учебной и трудовой дисциплины, директор вуза снимает наложенное им взыскание. С лиц, проявивших добросовестное отношение к работе, директор может снять взыскание до истечения года.

VI. Порядок в помещениях высших учебных заведений

48. Ответственность за благоустройство учебных помещений (наличие исправной мебели, оборудования, поддержание нормальной температуры, освещения и пр.) несет комендант здания. Сохранение в исправности оборудования лабораторий и кабинетов, подготовка учебных материалов к занятиям лежит на обязанности лаборантов.

49. В целях поддержания порядка в помещениях учебного заведения воспрещается:

а) хождение в пальто, галошах и головных уборах;

б) громкие разговоры, шум в коридорах во время занятий;

в) курение в не отведенных для этих целей местах.

50. Студенты, преподаватели, служащие и рабочие пропускаются в помещения вуза по студенческим билетам и служебным удостоверениям.

Посторонние лица допускаются в здание вуза по разовым пропускам, выдаваемым охраной учебного заведения.

П р и м е ч а н и е: Вход в помещения вуза в нерабочие дни допускается только с разрешения администрации вуза.

51. Охрана здания и имущества и ответственность за противопожарное состояние их возлагается на коменданта здания, в распоряжении которого находится круглосуточный пост пожарной охраны, которым проводится систематический обход и проверка здания вуза.

52. В лабораториях, учебных кабинетах и мастерских должны вывешиваться правила техники безопасности и охраны труда.

53. Ключи от помещения учебного здания, а также от аудиторий, лабораторий, кабинетов должны находиться у дежурного охраны учебного заведения и выдаваться по списку, установленному помощником директора по административно-хозяйственной части.

54. Вынос каких-либо вещей из здания вуза без разрешения помощника директора по административно-хозяйственной части запрещается.

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 8, ff. 47-49.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 61

1943, iulie 14.

Cu privire la rezultatele preliminare ale anului de învăţământ 1942/1943 şi cu privire la pregătirea pentru noul an academic 1943-1944 la Institutul Pedagogic Moldovenesc. Anexă a procesului-verbal nr. 11 al biroului CC al PC(b)M

În baza raportului directorului Institutului Moldovenesc Pedagogic de Stat cu privire la rezultatele preliminare ale rezultatelor activităţii Institutului în anul de învăţământ 1942/1943, CC al PC(b)M apreciază drept satisfăcătoare activitatea didactică şi educativă a corpului ştiinţifico-didactic şi dispune un şir de măsuri şi acţiuni de îmbunătăţire a condiţiilor de activitate a Institutului aflat în evacuare în or. Buguruslan.

(Приложение к протоколу
№ 11 заседания бюро ЦК
КП(б)М от 14.VII-1943 г.)

О предварительных итогах учебного года Молдавского Педагогического института и о подготовке к 1943/44 учебнму году

Заслушав доклад тов. РАДУЛА М.М. о предварительных итогах работы Молдавского Педагогического института за 1942/43 учебный год и о подготовке к 1943/44 учебному году бюро ЦК КП(б) Молдавии – о т м е ч а е т:

1. Институт провел большую работу по организации учебно-воспитательного процесса, в результате чего добился высокой успеваемости студентов. За первое полугодие 1942/43 учебного года успеваемость студентов составляет – 98,4%, оценки «отлично» и «хорошо» - 68,8%. Из 125 студентов на «отлично» и

«хорошо» занимаются 91 человек. По досрочно сданным экзаменам и зачетам по всем группам института общая успеваемость составляет 99,3%, а оценки «отлично» и «хорошо» - 87,2%.

2. кафедры института в основном укомплектованы квалифицированным профессорско-преподавательским составом, позволяющим расширить в дальнейшем деятельность института по подготовке национальных педагогических кадров для школ Молдавии.

Наряду с этим в работе института имеются следующие существенные недостатки:

1. Институт совершенно недостаточно обеспечен учебным оборудованием и литературой.

2. Не все кафедры института укомплектованы профессорско-преподавательским составом. В данный момент не хватает в институте 9 преподавателей.

3. Недостаточно уделялось внимания организации научно-исследовательской работе и повышению квалификации профессорско-преподавательского состава.

Бюро ЦК КП(б)Молдавии - п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР и дирекцию института, в целях подготовки института к 1943/44 учебному году, провести следующее:

а) до 15-го сентября 1943 года полностью укомплектовать все кафедры профессорско-преподавательским составом, обратив особое внимание на привлечение к работе в институт национальных молдавских кадров;

б) до 15-го сентября 1943 года разработать учебные планы для Молдавского Педагогического института и представить в ВКВШ при Совнаркоме Союза ССР на утверждение;

в) ввести с 1943/44 учебного года в учебные планы преподавание истории Молдавской ССР на факультетах: историческом, языка и литературы, географическом, а также молдавской литературы на факультетах: историческом, языка и литературы;

г) разработать до 1-го сентября 1943 года программу по истории Молдавской ССР и молдавской литературе;

д) развернуть научно-исследовательскую работу, охватив ею весь профессорско-преподавательский состав. В тематике научно-исследовательской работы необходимо прежде всего предусмотреть разработку вопросов, связанных с историей Молдавской ССР, молдавского языка и литературы, природных условий Молдавии, размещением производственных сил и т. д.

е) систематически и непосредственно заниматься вопосом повышения квалификации профессорско-преподавательского состава.

2. Обязать партийную и комсомольскую организации института сосредоточить свое внимание прежде всего на вопросах воспитания студентов и сотруд-

ников, качестве учебы, учебно-производственной дисциплине и проведении набора в институт, обеспечить ведущую роль коммунистов и комсомольцев в работе института.

3. Для обеспечения набора в институт командировать специально Уполномоченных по набору:

Тов. ЯРОЩУК В.Л. – в Карагандинскую и Кемеровскую обл.

- ‘’ - ЯРОШЕНКО М.Ф. – в Челябинскую и Свердловскую области,

- ‘’ - МЕЛЕЖ И.П. – в Куйбышевскую область и Татарскую АССР,

- ‘’ - БЕРЕЗНЯКОВ Н.В. – в Молотовскую и Кировскую области.

При проведении набора, обратить особое внимание на комплектование первого курса за счет молдаван.

4. Просить ЦК ВКП(б) дать указание Челябинскому, Свердловскому, Молотовскому, Куйбышевскому, Кировскому, Кемеровскому и Карагандинскому Обкомам ВКП(б) и Татарской АССР, ЦК Нацкомпартий Узбекистана, Таджикистана, Туркменистана, Казахстана и Киргизии – об оказании всемерного содействования Уполномоченным по набору студентов в Молдавский Пединститут.

Обязать Уполномоченных ЦК КП(б) Молдавии и СНК Молдавской ССР т. т. ШЕВЧЕНКО А.П., ГАЛАК Ф.К., ВАРВАРЕЦКУЮ А.Н., КОВАЛЯ Ф.Г. в течение июля, августа и сентября месяцев непосредственно заняться подбором людей в институт.

5. Просить ЦК ВЛКСМ дать указание Челябинскому, Свердловскому, Молотовскому, Кировскому Обкомам ЛКСМ и Татарской АССР, ЦК Комсомола Узбекистана, Таджикистана, Туркменистана, Казахстана и Киргизии – об оказании всемерного содействия Уполномоченным по набору студентов в Молдавский Пединститут.

6. Разрешить Наркомпросу Молдавской ССР проводить набор на русское отделение языка и литературы и подготовительный курса.

7. Просить ЦК ВКП(б) дать указание Наркомпросу РСФСР о выделении крайне необходимого учебного оборудования и литературы для оборудования учебных кабинетов и помещения библиотеки института.

8. Просить ЦК ВКП(б) и Совнарком Союза ССР об освобождении всех студентов Молдавского Пединститута от уплаты за обучение и об определении госстипендии студентам-молдаванам и слушателям подготовительного курса.

9. Просить Чкаловский Обком ВКП(б) и Наркомторг Союза ССР обязать Чкаловский Облторготдел[114], Бугурусланский ГК ВКП(б) и Исполком Горсовета

---

[114] *Secţie comerţ a Comitetului executiv al Sovietului regional al Deputaţilor oamenilor muncii* (Отдел торговли исполнительного комитета областного Совета народных депутатов/Областной отдел торговли/Облторготдел) – structură a comitetului executiv al Sovietului regional al deputaţilor oamenilor muncii cu atribuţii de organizare a comerţului, de distribuire a produselor în funcţie de normele de aprovizionare în regiune. Conform Hotărârii SCP al URSS şi a CC al PC(b) din toată Uniunea Cu privire la planul de înmatriculare a studenţilor în instituţiile de învăţământ superior în anul 1942 şi măsurile de consolidare a şcolilor superioare din 5 mai 1942 secţiile regionale de comerţ erau obligate să organizeze cantine studenţeşti de tip închis în cadrul instituţiilor de învăţământ superior.

выделить одну из столовых для студентов и профессорско-преподавательского состава Молдавского Педагогического института.

10. Просить Чкаловский Обком ВКП(б) обязать Бугурусланский ГК ВКП(б) и Исполком Горсовета предоставить квартиры для размещения студентов нового набора и для преподавателей, приглашенных институтом на работу.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) МОЛДАВИИ [*Подпись*] /Н. САЛОГОР[115]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 132, ff. 41-43
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă

Doc. 62

1943, august 19 — Scrisoarea directorului Institutului de cultură fizică *I.V. Stalin* adresată guvernului RSSM

Directorul Institutului de cultură fizică I.V. Stalin *se adresează reprezentanților guvernului RSSM de la Moscova cu propunerea de a completa în cadrul acestui institut o grupă națională pentru a pregăti specialiști în domeniul culturii fizice.*

19 августа 1943 г.

В ПОСТОЯННОЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО
МОЛДАВСКОЙ ССР

В связи с все увеличивающимся значением дела физического воспитания в нашей стране и необходимостью обеспечения кадрами освобожденных и освобождаемых Красной Армией районов, Государственный Центральный Ордена Ленина Институт физической культуры имени тов. СТАЛИНА обращается к Вам с предложением укомплектовать в составе института национальную группу Вашей республики.

Начало учебного года в институте – 1 октября. Комплектование института производится на общих с другими ВУЗами основаниях.

[115] *Nikita Leontievici Salogor* (1901-1981), născut în s. Konstantinovka, gubernia Herson, Imperiul Rus. A studiat la Academia Comisariatului Poporului pentru Industria Alimentară al URSS I. V. Stalin din Moscova (1935-1937). Președinte al Sovietului Suprem al RSSM (1941-1947). Secretarul II al PC(b)M (1941-1947) și prim-secretar interimar al PC(b)M (1942-1946) (Ruslan Șevcenco, *Viața politică în RSS Moldovenească (1944-1961)*. Chișinău, Pontos, 2007, p. 186).

О Вашем решении по данному вопросу прошу поставить институт в известность.

Адрес института: г. Москва, ул. Казакова 18,
тел. Е-1-26-70

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА [*Подпись*] /ПЕТУХОВ[116]/

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 10.
Document original. Text datilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 63

1943, septembrie 11 Scrisoarea pe numele lui Tihon Constantinov, președinte al SCP al RSSM din partea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc

Documentul este un fragment de scrisoare adresată lui Tihon Constantinov, președintele SCP *al RSSM, probabil de către directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc (scrisoarea nu este semnată), în care se descrie situația despre admiterea studenților în anul de învățământ 1943/1944 și condițiile materiale și financiare ale Institutului aflat la Buguruslan.*

МССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ПРОСВЕЩЕНИЯ МОЛДАВСКОЙ
СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ

РСCМ
КОМИСАРИАТУЛ НОРОДНИК ДЕ
ЫНВЭЦЭМЫНТ АЛ РЕПУБЛИЧИЙ
СОВЕТИЧЕ СОЧИАЛИСТЕ
МОЛДОВЕНЕШТЬ

*№*_____ *Дата* 11/IX-43 г.

Здравствуйте Тихон Антонович!

Сообщаю Вам кратко о наших делах.

I. Набор в институт по состоянию на 10/IX-43 года следующий:
зачислено на I курс 68 человек
на остальные, старшие курсы 41 человек

---

[116] *Ivan Nikolaevici Petuhov* (1907–1973), savant sovietic în domeniul culturii fizice, directorul Institutului de Ccultură Fizică *I.V. Stalin* din Moscova (1939-1950).

Всего принято 109.

Значит всего студентов в институте 109+124+233 ч.

II. Вывозка дров проходит пока медленно из-за трудностей с горючим. Только вчера получили с нефтебазы 300 кг в счет сентябрьского фонда. Прошу, Тихон Антонович при отпуске нарядов на горючее, отпускать наряд отдельно на смазочные масла, т.к. здесь на месте масел не дают из-за чего простаивают машины.

III. Посылаю Вам расчет зарплаты на IV квартал 1943 года по зарплате проф.-преподавательского персонала и просьбу [*text întrerupt n.n.*]

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 45.
Text scris de mână pe foiae cu antetul Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM.

Doc. 64

1943, septembrie 14 Scrisoarea adjunctului președintelui SCP al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

Adjunctului președintelui SCP *al RSSM anunța Comisarul poporului pentru învățământ al RSSM despre admiterea studenților la Institutul de cultură fizică* Stalin *și dispune autorității respective să identifice 3-4 tineri „moldoveni sănătoși" din rândul studenților înmatriculați în anul 1943 la Institutul Pedagogic Moldovenesc pentru a fi trimiși la Moscova să susțină probele de concurs la Institutul de cultură fizică* Stalin.

14 сентября 1943 г.

НАРКОМПРОСУ МОЛДАВСКОЙ ССР тов. РАДУЛУ

Институт физической культуры имени СТАЛИНА проводит очередной набор студентов. Комплектование института производится на общих с другими ВУЗами основаниях.

Начало занятий в институте – 1 октября. С руководством института есть договоренность о том, что группу 3-4 человека от Молдавской ССР они могут принять после начала учебы – до 20 октября.

По прибытии студентов в пединституте из очередного набора, отберите 3-4 человека молдаван и направьте в Москву для сдачи испытаний на предмет поступления в институт физической культуры имени СТАЛИНА.

Подбор людей должен производиться из числа физически здоровых товарищей.

Отобранные люди должны прибыть в Москву не позднее 10 октября.

Зам. Председателя
Совнаркома Молдавской ССР /Ф. ГЕРЛИМАНОВ/

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 10.
Copie. Text datilografiat.

Doc. 65

1943, septembrie 16 Scrisoarea de însoţire a raportului Institutul Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învăţământ 1942/1943

Şefului administraţiei SCP *al RSSM anunţă Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS depsre expedierea raportului de activitate al Institutului Pedagogic Moldovenesc în anul de învăţământ 1942/1943.*

ВСЕСОЮЗНОМУ КОМИТЕТУ ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ ПРИ СНК СССР

Отдел Педвузов.

Управление Делами Совнаркома Молдавской ССР[117] при сем препровождает годовой отчет Молдавского Государственного института за 1942-43 уч. годы.
Приложение: упомянутое на 13-ти листах

Управляющий делами
Совнаркома Молдавской ССР /И. Дмитриев/

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 12.
Copie. Text datilografiat.

[117] *Direcţia Aministrativă SCP al RSSM/Cancelaria SM al RSSM* (Управление Делами Совнаркома МССР) – organul permanent de lucru al guvernului RSSM, care asigura suportul metodologic şi organizatoric şi pregătea şedinţele SCP şi ale comisiilor sale permanente.

Doc. 66

1943, septembrie 16 Scrisoarea de însoțire a statului de funcții al Institutul Pedagogic Moldovenesc

Șefului administrației SCP *al RSSM expediază spre aprobarea Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS statul de funcții al Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învățământ 1942/1943.*

Управ. делами СНК МССР
ИСХ № 1223
17.IX. 1943 г.

16 сентября 1943 г.

ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ ПРИ СНК СССР
Начальнику Отдела педвузов и университетов
тов. ЗОЛОТУХИНУ[118]

Управление Делами Совнаркома Молдавской ССР при сем препровождает материалы штатного расписания Молдавского Государственного института для утверждения.

Приложение: по тесту на 17-и листах[119].

Управляющий делами
Совнаркома Молдавской ССР /И. Дмитриев/

Sursa: ANRM, F. 2991. inv. 5, d. 2, f. 13.
Copie. Text datilografiat.

Doc. 67

1943, noiembrie-decembrie. Notă informativă a Comisiei CC al PC(b) al Moldovei privind rezultatele verificării activității didactice și politice de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc

[118] *Piotr Vasilievici Zolotuhin* (1897-1968), istoric sovietic, rector al Universității din Leningrad (1939-1941). Șef al Secției instituții de învățământ superior și universități a Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS (1943-1944) și adjunct al Comisarului poporului pentru învățământ al RSFSR (1944-1945).

[119] Dosarul de arhivă nu conține anexa menționată.

Documentul este un raport al Comisiei CC al PC(b)M care a inspectat în perioada 27 noiembrie-12 decembrie 1943 activitatea didactică și politică de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc, evacuat la Buguruslan. Comisia, care avea în componența sa pe I.C. Fesenko, membru al biroului CC al PC(b)M, S.V. Țaranov, adjunctul șefului secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M și M.M. Radul, Comisarul Poporului pentru învățământ al RSSM, a constatat abateri și încălcări serioase în activitatea direcției institutului și a organizației primare de partid și a propus măsuri concrete care să contribuie la redresarea situației. Sublinierile în textul documentului sunt făcute cu pixul albastru.

БЮРО ЦК КП(б) МОЛДАВИИ

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

о результатах проверки постановки и состояния учебно-педагогической и партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте, произведенной Комиссией ЦК КП/б/ Молдавии в составе: члена бюро ЦК КП/б/М тов. ФЕСЕНКО[120], зам. зав. Отделом пропаганды и агитации ЦК КП/б/М тов. ЦАРАНОВА[121] и Наркома Просвещения МССР – тов. РАДУЛА с 27/XI по 12/ XII-1943 года.

I. Общее состояние института

Несмотря на трудности военного времени, в условиях которого создавался институт, сегодня институт представляет собой высшее учебное заведение, способное обеспечить подготовку полноценных учительских кадров.

Большинство кафедр института укомплектовано квалифицированными научными работниками (кафедры: Истории, Математики, Языка и Литературы).

Из общего количества 26 человек профессорско-преподавательского состава - профессоров 1 чел., доцентов 6 чел., докторов наук 2 чел., кандидатов наук 6

[120] *Ivan Konstantinovici Fesenko* (1910-?), ucrainean, născut la stația feroviară Korsuni, Regiunea Cazacilor de pe Don, Imperiul Rus. Absolvent al Universității Comuniste „Artim" din Harkov (1935) și al Institutului de Cadre din Harkov (1937). Secretar responsabil de propagandă al CC al UTCLM din RASSM (1939-1940). Prim-secretar al CC al UTCLM din RSSM (1940-1941 și 1944-1945). Din mai 1945 a activat în aparatul CC PC(b)M, apoi în aparatul Ministerului de Externe a URSS (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit*., p. 74.)

[121] *Stepan Vasilievici Țaranov* (1905-1989), moldovean (dar nu cunoştea limba română), născut în Gorlovka, gub. Ekaterinoslav, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Profesorilor Roșii din Kiev (1935). Șef al Secției propagandă și agitație al Comitetului Regional Moldovenesc al PC(b) din Ucraina (1936-1938). Conf. univ. la Institutul Agricol din Tiraspol (1939-1941). Adjunct al secretarului CC al PC(b)M (1941-1943) și adjunct al șefului Secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M (1943-1944). Șef a Secției propagandă și agitație a PC(b)M (1944-1947) și secretar al CC al PC(b)M pentru propagandă și agitație (1945-1947). Paralel a fost angajat la instituții de învățământ superior din Chișinău, unde a predat bazele marxism-leninismului (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 130, f. 13; Lilia Crudu, *Politica de cadre a aparatului superior de partid în RSSM (1940-1941/1944*). În: *Tyragetia*. Serie nouă. 2018, nr. 2(27), pp. 195-214).

чел., преподавателей, окончивших аспирантуру 4 чел., с высшим образованием, но не окончивших аспирантуру – 14 чел.

На 11/XII-1943 г. в институте числится 217 студентов.

Из них на I-м курсе – 71 человек,
на II-м курсе – 25 ‘’
на III-м курсе – 105 ‘’
на IV-м курсе – 16 ‘’

По национальному составу студенты распределяются следующим образом:

молдаван	–	14 человек	или 6,4%
русских	–	54 ‘’	‘’ 25,0%
евреев	–	139 ‘’	‘’ 64,0%
прочих	–	10 ‘’	‘’ 4,6%

Профессорско-преподавательский состав и студенты размещены по квартирам, часть из них обеспечены топливом.

Учебное помещение института тесное, занятия производятся в две смены, аудитории тесны и не оборудованы для нормальных институтских занятий и несмотря на все эти трудности в институте идут регулярные учебные занятия.

Лекции и семинары, на которых мы присутствовали, за небольшим исключением, и по форме, и по содержанию отвечают требованиям, предъявленным высшей школе.

Студенческий и профессорско-преподавательский коллектив активно откликается на все мероприятия правительства и партии.

Профессорско-преподавательского состав подписался на заем 1943 года на сумму 30.225 рублей, студенты – на 20.805 рублей, что составляет более 100% к месячному фонду заработной платы и стипендии.

Весь коллектив института собрал 60.183 рубля на постройку танковой колонны, собрал и отослал подарки для Красной Армии на сумму 17.188 руб., подписался на денежно-вещевую лотерею на сумму 10.540 рублей.

В институте развито самодеятельное искусство студенчества, занявшее первое место по гор. Бугуруслану.

Все это вместе взятое свидетельствует о том, что коллектив института в целом здоров; профессорско-преподавательский состав, и в своей подавляющей массе студенты, настойчиво и добросовестно относятся к выполнению своих обязанностей в институте.

Дирекция и партийная организация проделала большую работу по созданию института и налаживанию учебного процесса.

Трудности организационного процесса были преодолены. Перед дирекцией и партийной организацией встали новые более сложные задачи – задачи повышения качества учебно-педагогической, научно-исследовательской работы и успеваемости студентов, задачи укрепления трудовой дисциплины, серьёзной

повседневной заботы об удовлетворении материально-бытовых нужд студенчества и профессорско-преподавательского состава и партийно-политического воспитания студенчества. Успешное решение этих задач зависело, прежде всего, от правильно поставленной организационно-партийной и массово-политической работы.

Но преодоление серьезных трудностей организационного порядка породило атмосферу самодовольства и самоуспокоенности и беззаботного отношения руководства института к партийно-политической работе в институте. Эта атмосфера способствовала возникновению и развитию целого ряда серьезных недостатков в работе института и послужила благоприятной почвой для болезненных явлений в студенческом коллективе.

II. Об основных серьёзных недостатках в работе института:

1. Одним из самых серьезных недостатков в работе института является тот факт, что не читается важнейшая и ведущая дисциплина – Основы Марксизма-Ленинизма.

Не читается курс философии на III-м курсе.

Не читается также История колониальных и зависимых стран.

Под срывом стоит чтение курса всей химии.

Не читаются русская литература и методика литературы. Ненормальное положение на географическом факультете, где все специальные дисциплины читаются двумя преподавателями. Так, например, доцент экономической географии - он же и зав. кафедрой ЯКУБАНИС читает: картоведение с основами топографии, экономическую географию СССР, физ. географию ССР, физическую географию мира, экономическую и политическую географию зарубежных стран, методику географии, тогда как эти дисциплины должны читаться по меньшей мере двумя специалистами. Кроме этого, тов. ЯКУБАНИС читает весь курс географии на республиканских курсах, заведует учебной частью и читает экономическую географию в Бугурусланском учительском институте.

2. Совет института и кафедры недостаточно боролись за повышение качества учебы и успеваемости студентов.

Кафедры института на своих заседаниях, как правило, занимались рассмотрением вопросов директивного характера, распределением лекционной нагрузки, утверждением планов работ и т.д. и очень мало занимались вопросами методики организации и чтения лекций, взаимного посещения лекций и семинаров преподавателями с последующим обсуждением своих критических замечаний на заседании кафедр. Такие вопросы, если и планировались руководителями кафедр, то как правило они не выполнялись. А между тем в методической помощи нуждается целый ряд молодых преподавателей института, не имеющих достаточного педагогического опыта работы в институте.

Так, например, в лекции по Истории педагогики «Педагогические идеи французских материалистов XVIII века» молодой преподаватель института тов. КОСМА, окончившая аспирантуру в 1941 году, затратила на освещение философских взглядов Гольбаха, Гельвеция и Дидро 30 минут, а на выяснение их педагогических идей всего 15 минут.

На наше замечание о неправильной дозировке времени, тов. КОСМА заявила нам, что один час времени, отведенный по плану этим трем мыслителям XVIII века, совершенно недостаточен, но перед кафедрой этот вопрос не поднимала и не ставила.

Кафедры слабо контролируют качество лекционных и семинарских занятий своих членов кафедр, самостоятельную работу студентов над программным материалом и подготовку их к семинарским занятиям. В октябре и ноябре месяцах ни одна из кафедр, с работой которых мы знакомились, эти вопросы у себя не обсуждала. В результате отсутствия должного контроля и борьбы за качество учебы в институте имеют место случаи, когда отдельные преподаватели приходят на лекции недостаточно подготовленными (ЯКУБАНИС 27/XI).

30 ноября с/года на семинар по политической экономии по теме «Планирование народного хозяйства в СССР» из 15 студентов IV-го курса математического и исторического факультетов явилось только 6 человек, из них только 1 человек явился подготовленным.

3. Следствием отсутствия должной борьбы за повышение качества учебы в институте и действенного контроля за учебой студентов явилось и явное очковтирательство при сдаче экзаменов по «Основам марксизма-ленинизма».

Вопросы к экзаменам по Основам марксизма-ленинизма, благодаря беспечности бывшего руководителя кафедры тов. СЕНКЕВИЧА, заранее стали известны студентам. Чтобы облегчить сдачу экзаменов по основам марксизма-ленинизма слабо или совсем неподготовленным к экзамену студентам – наиболее подготовленные студенты приняли на себя разработку ответов на вопросы, которые потом всяческими путями подсовывались на отдельных листках бумаги студентами, вызванных на экзамен. В результате этого многие студенты, совершенно неподготовленные по «Основам Марксизма-Ленинизма», получили хорошие и отличные оценки.

Студент ШТЕРЕНБЕРГ со II курса Истфака в беседе с нами заявил, что он научился основам марксизма-ленинизма больше на лекциях по Истории народов СССР, чем на лекциях и семинарах по Основам марксизма-ленинизма.

Серьезную ошибку допустил тов. СЕНКЕВИЧ и в том, что он позволял себе принимать у студентов зачеты и экзамены на молдавском языке. Слабо зная молдавский язык, тов. СЕНКЕВИЧ нередко ставил студентам незаслуженно высокие отметки за путанные и подчас совершенно неверные ответы. По предложению Комиссии экзамены по Основам марксизма-ленинизма на III-й курс исторического факультета отменены и вынесены на зимнюю экзаменационную сессию.

4. Неудовлетворительно поставлена научно-исследовательская работа в институте. Прежде всего, большинство членов кафедр в данный момент никакой научно-исследовательской работы не ведут, мотивируя это отсутствием соответствующих условий.

Большинство научных сотрудников института не имеет ученых званий, а кафедры не организовали надлежащей практической помощи товарищам в сдаче кандидатского минимума и работающим над своими диссертациями, не контролируют хода работы над диссертациями, ограничили свою роль одним лишь утверждением тематики диссертационных работ.

Значительная часть запланированных кафедрами тем научно-исследовательских работ не связана с разрешением жизненно важных и неотложных практических задач народно-хозяйственного и национально-культурного строительства Молдавской республики.

Так, например, кафедра языка и литературы не запланировала ни одной темы, связанной с разработкой истории и диалектологии молдавского языка, с разработкой истории молдавской литературы и литературного наследства, хотя эти дисциплины в институте не читаются потому, что они до сего времени не разработаны, не составлены даже проекты программ по этим дисциплинам, между тем решением КП/б/ Молдавии от 14/VII-1943 г. и решением Совнаркома МССР от 16/ VII-1943 г. – Наркомпрос и дирекция института обязаны были представить проекты программ по истории молдавской литературы к 15/ VIII-1943 г.

Такой же отвлеченностью и оторванностью страдает и тематика научно-популярных лекций, запланированных по кафедре языка и литературы. Так, например, названная кафедра запланировала такие темы, как «Маяковский – патриот», «Социалистический реализм в творчестве А.М. Горького», «Александр Сергеевич Пушкин». Между тем, в институте дебатируются вопросы: чьими писателями являются КРЯНГЭ. АЛЕКСАНДРИ, ИМЕНЕСКУ[122] – молдавскими или румынскими? Кого следует считать родоначальником молдавской литературы? – и ряд других животрепещущих вопросов дебатируются даже среди членов кафедры языка и литературы, не говоря уже о студентах. Но эти и другие вопросы почему-то не стали объектами исследования.

5. Дирекция и партийная организация института не вели настоящей борьбы за учебно-производственную дисциплину, о чем свидетельствует целый ряд фактов. Так, например, за пятидневку с 23 по 28 ноября прогулы студентов по неуважительным причинам составили 254 часа, 30 ноября на семинар по политической экономии из 15 явилось только 6 студентов. Студент ПАВЛОВИЧ за 2 месяца совершил 22 прогула, ЛАПУШКЕР – 12, НАТАНЗОН – 6, ОСТЯНУ – 6, КАПТА – 3 прогула. Из 87 человек – 26 студентов прогуляли от 3-х до 26[123] дней. По отношению к этим прогульщикам ни дирекция института, ни общественные организации никаких мер не приняли.

[122] Mihai Eminescu.
[123] Student.

6. Дирекция и партийная организация института неудовлетворительно занимались вопросами материально-бытового обеспечения студентов.

а) Студенты получают одноразовое питание в столовой, однако партийная и профсоюзная организации не организовали общественный контроль за работой студенческой столовой, в результате не все продукты, отпускаемые на кухню, поступают студентам. Не организовано дежурство в столовой, что создает возможности расхищения продуктов.

б) При институте было организовано подсобное хозяйство, как дополнительный источник улучшения питания студентов.

Всего было засеяно картофеля 3,5 гектара, проса 6 гектаров, под горох, морковь, капусту, помидоры, огурцы и свеклу – 3,4 гектара.

Трудно судить о том, какой урожай был собран с этого подсобного хозяйства, так как никакого учета и никаких официальных документов в институте нет. Картофель был привезен с поля и осыпан в кладовую без веса и соответствующей тщательной подборки. Всего было привезено две полуторки и одна трехтонная машина. По заявлению зам. директора по хозяйственной части тов. ГЕОГРИ всего было привезено 4 тонны картофеля. Из 4-х тонн картофеля 2 тонны были осыпаны в овощехранилище на семена. К моменту проверки института оказалось, что около тонны картофеля сгнило, остальные две тонны картофеля были розданы преподавателям и студентам, но ни раздаточной ведомости, ни расписок на получение картофеля нет, поэтому не представляется возможным установить – кому и в каком количестве роздан картофель. Одно только ясно, что картофель не поступил на общественное питание студентов.

Аналогичное положение и с уборкой и хранением проса. Комиссии так и не удалось установить, какое количество проса привезено с поля и осыпано в кладовую.

По заявлению бывшего председателя профкома, сторожившего подсобное хозяйство, студента тов. ВАСИЛЬЕВА, было срезано 8000 головок капусты. В Горторг было отвезено и сдано 1800 килограмм капусты, а фактически принято Горторгом для студенческой столовой только 850 килограмм.

Таким образом, из всего урожая, собранного с пригородного хозяйства, поступило в студенческую столовую, как нам удалось установить документально, всего 850 килограмм капусты.

ПРИМЕЧАНИЕ: Объяснительные записки зав. подсобным хозяйством студента БРАТКОВСКОГО и кладовщика ПОПОВСКОГО по данному вопросу присем прилагаются[124].

После того как нами было вскрыто преступно халатное отношение к уборке, хранению и распределению урожая с подсобного хозяйства, что привело к его расхищению и порче, заместитель директора по хозяйственной части тов. ГЕОРГИ[125], на которую были возложена обязанность ведения данного хозяйства, по предложению комиссии она была снята с работы и отдана под суд.

[124] În dosarul de arhivă anexa menționată lipsește.

[125] *N.V. Gheorghi* – director adjunct pentru administrarea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în perioada evacuării la Buguruslan.

в) Несмотря на то, что институт располагает автомашиной, что силами студентов и курсантов были своевременно заготовлены дрова, из 226 студентов - 156 студентов и 3 преподавателя не обеспечены дровами. Студенты размещены по частным квартирам с условием, что дирекция института в счет квартирной платы хозяевам доставит по одному кубометру дров. Сейчас, вследствие необеспеченности дровами студентов, многие хозяева отказывают студентам в предоставление углов, а преподавателям – в предоставлении комнат.

Дирекция располагала лимитом и нарядами на бензин, но вследствие того, что не обеспечила выборку всего бензина по нарядам, заготовленные дрова не были вывезены для института.

г) Так, как у большинства студентов другого источника существования, кроме стипендии, нет, - дирекция и партийная организация института обязаны были оказать практическую помощь им в подыскании работы, как дополнительного источника существования. Однако дирекция и партийная организация не проявили в этом отношении должной заботы. Хотя возможность подыскания работы для студентов в Бугуруслане имеется. Первый Секретарь Горкома партии тов. РЕПИН заявил нам, что предприятия Бугуруслана нуждаются в рабочей силе и при содействии Горкома партии они предоставят возможность студентам работать 3-4 часа в день с тем, чтобы они имели возможность совмещать учебу с работой, но по этому вопросу к нему никто из института не обращался.

7. В институте на почве материальной необеспеченности многих студентов и запущенности партийно-политической, воспитательной работы – определенная часть студентов стала на путь спекуляции, воровства, других аморальных поступков и даже антисоветских вылазок.

Студент ФРИДГЕНДЛЕР систематически занимался спекуляцией. Под предлогом поездки к больной матери он ездил с целью спекуляции в разные города Советского Союза (из Бугуруслана в Ташкент через Челябинск). При задержке ФРИДГЕНДЛЕРА на базаре в Бугуруслане летом 1943 года милиция обнаружила у него денежные переводы на 12 000 рублей. В декабре месяце этого года он при нас вернулся из подобной же «командировки» из Ташкента.

Студент ВАЙСМАН также систематически занимался спекуляцией. В августе месяце ВАЙСМАН нанял на место себя за 1500 рублей студента МИЛИТЯНУ на работу в совхоз, а сам продолжал заниматься спекуляцией. Студент МИЛИТЯНУ, получив от ВАЙСМАНА 1500 рублей, был освобожден от работы в совхозе по справке, как договор.

Студент I-го курса географического факультета НУДЕЛЬМАН, работая в горгазе[126] начальником административно-хозяйственного отдела, систематически ис-

[126] *Direcţia orăşenească de gazificare* (Городское управление газового хозяйства/Горгаз) – direcţie/serviciu comunal a Comitetului executiv al Sovietului orăşenesc al deputaţilor muncitorilor din Chişinău cu atribuţii de exploatare şi dezvoltare a instalaţiilor urbane de gaze.

пользовал свое служебное положение – подписывал жировые карточки, купленные студентами на базаре к отовариванию за соответствующее вознаграждение. В прошлом НУДЕЛЬМАН окончил филологический и юридический факультеты в Яссах, вел частную юридическую практику в Румынии, с освобождением Бессарабии работал директором в одной из средних школ в Кишиневе; уже во время войны преподавал немецкий язык в одной из школ Сталинградской области, затем работал в Куйбышевгазе. В 1942 году экстерничал факультету языка и литературы при Молдавском Пединституте, а в начале 1943/1944 учебного года был принят директором института на I-й курс географического факультета. Совершенно очевидно, что НУДЕЛЬМАНА интересовала в институте не учеба, а иные цели.

Летом 1943 года бывший студент III-го курса географического факультета КОГАН, ныне репрессированный, на лекции тов. КРАЧУН по молдавскому языку выступил с контрреволюционным утверждением в форме вопроса: «Правильно ли, что Котовский – это бандит, имел свою банду, с которой действовал. Так нам говорили о Котовском в Бессарабии, а когда приехал к нам дядя – бывший партизан, то он не мог нам разъяснить, кем является Котовский, народным героем или бандитом». Характерно, что эта антисоветская вылазка не получила решительного отпора со стороны общественности института, хотя об этом было известно дирекции и партийной организации. Они ограничились тем, что поручили руководителю кафедры Истории народов СССР прочитать студентам лекцию о Котовском, которая, кстати, до сих пор не прочитана.

Среди студентов-евреев имеет место неправильное понимание и толкование национальной политики партии в вопросе выдвижения и выращивания молдавских кадров. Часть студентов болезненно реагировала на посылку в аспирантуру 5 студентов молдаван, что нашло свое выражение в разговорах такого рода: «Почему посылают в аспирантуру молдаван, когда есть более способные студенты-евреи?», «Какой принцип поощрения студентов, национальный или религиозный?», «Какая перспектива для студентов евреев по окончании института?» и т. п. вопросы.

Поводом для такого рода нездоровых настроений послужило неправильное утверждение заместителя парторга института тов. СЕНКЕВИЧА в своем докладе на студенческом собрании института в ноябре месяце, выразившийся в огульном обвинении студентов в нежелании овладеть молдавским языком, что в институте бытует румынский язык, что они готовят себя не народными учителями Молдавии, а гувернерами и гувернантками для бухарестской буржуазии и что если бы он был Наркомом Просвещения Молдавии, то никого бы из студентов не пустил бы на Молдавию.

Несмотря на болезненное реагирование студентов на неправильное выступление тов. СЕНКЕВИЧА, партийная организация института не приняла нужных мер. Комиссия осудила непартийное выступление тов. СЕНКЕВИЧА и предложила ему специально выступить на студенческом собрании с докладом о ленинско-сталинской национальной политике партии и задаче подготовки национальных кадров.

Следует отметить, что в своем докладе тов. СЕНКЕВИЧ правильно изложил национальную политику партии, а после собрания на совещании комсомольского и профсоюзного актива опять выступил с прежним ошибочным утверждением.

Все эти явления спекуляции, воровства и других антигосударственных проделок, и аморальных поступков не находили решительного отпора и непримиримой борьбы со стороны партийной, комсомольской и профессиональной организации института.

По протоколам за год нами не обнаружено ни одного случая должного обсуждения подобных явлений.

Руководство института проявило нерешительность и непоследовательность в борьбе против спекулянтов, жуликов и нарушителей трудовой дисциплины. Так, например:

а) приказом № 76 от 13 мая 1943 года КОТЛЯР Б.С. – студент II-го курса исторического факультета за систематическую спекуляцию, за картежную игру был исключен из института, а в сентябре месяце с г. КОТЛЯР снова принимается в институт (приказ № 135 от 14/IX-1943 г.);

б) студенту ФРИГЕНДЛЕРУ 13 мая 1943 года был директором института тов. РАДУЛОМ объявлен строгий выговор с предупреждением за непосещение занятий, участие в картежных играх и спекуляцию, им же в августе м-це ФРИГЕНДЛЕР за дезертирство от мобилизации по уборке урожая исключается из института. Позже ФРИГЕНДЛЕР снова принимается в институт и уже вторично исключается из института за спекуляцию в декабре м-це по предложению комиссии;

в) студент КОГАН Д.И. за дезертирство от мобилизации по уборку урожая в августе 1943 года был исключен из института тов. РАДУЛОМ, в сентябре восстановлен в институт, а в ноябре исключается за воровство портфеля кассира института с документами.

8. Наличие таких серьёзных ошибок, недостатков и болезненных явлений в институте объясняется главным образом неудовлетворительной постановкой и состоянием организационно-партийной и партийно-политической воспитательной работы.

Партийная организация не сумела найти свое место и правильно определить свою роль в жизни института, она оторвалась от жизни и работы студенческого и профессорско-преподавательского коллектива и в силу этого не могла в должной мере оказывать свое идейно-политическое влияние на беспартийную массу.

Важнейшие вопросы из жизни института не обсуждались на партийных собраниях. Из рассмотренных свыше 50 вопросов на партийных собраниях за период с 23/X-1942 г. по 14/XI-1943 г. ни одного вопроса, связанного с работой кафедр, о качестве преподавания, о состоянии трудовой дисциплины, об удовлетворении культурных и материально-бытовых нужд студентов, ни одного вопроса о порядке контроля за исполнения собственных решений. Вопросы об итогах учебного года, о ходе социалистического соревнования обсуждались на

партийных собраниях, но их обсуждение и принятые решения носили не конкретный, – общий декларативный характер. (См. протоколы № 16 от 16 августа и от 14 ноября 1943 г.)

За весь год было проведено только одно открытое партийное собрание об итогах учебного года, остальные собрания были закрытого порядка.

Принятые решения по многим вопросам страдают не только своей абстрактностью, но порой и своей мелочностью.

Так, например, по докладу зам. директора по хозяйственной части тов. ГЕОРГИ на закрытом партийном собрании «Об охране социалистической собственности» в одном из пунктов решения записано «согласиться с предложением помощника директора по хозяйственной части тов. ГЕРГИ закрыть калитку со двора и установить ход в институт через парадные двери корпуса института». (Протокол прилагается)[127].

В тоже время такой большой и злободневный вопрос, как вопрос об итогах уборки урожая с подсобного хозяйства и его сохранности, который трижды был запланирован и в обсуждении которого была насущная необходимость, партийная организация так и не удосужилась обсудить.

Особенно неудовлетворительно руководила, направляла партийная организация работу комсомольской и профсоюзной организаций. Достаточно сказать, что в течении года партийная организация всего лишь один раз слушала вопрос о работе комсомольской организации и то на закрытом партийном собрании, на котором присутствовал только секретарь комсомольского комитета, а о работе профкома и месткома за весь год ни разу не слушалось, хотя эти организации нуждались в повседневном конкретном партийном руководстве, помощи и контроле. До какой степени партийная организация беззаботно и безответственно относилась к руководству своими приводными ремнями, можно судить еще по такому факту: комитет комсомола в конце 1942/1943 учебного года поставил вопрос перед партийной организацией о необходимости переизбрания профкома, парторг[128] института тов. ПОТУЛОВ не разрешил проводить перевыборы, тогда комитет комсомола совместно с профактивом, на основании устава, собрали подписи двух третей членов профсоюза под требованием о созыве студенческого профсоюзного собрания для переизбрания профкома, но на сей раз было отказано в разрешении проводить перевыборы, хотя была настоятельная необходимость в профсоюзном собрании с постановкой вопроса о работе профкома, так как последний на протяжении года без действовал.

Партийная организация не занималась подбором и выращиванием комсомольского и профсоюзного актива и особенно выдвижением и выращиванием активистов молдаван; в составе комитета комсомола из 7 человек нет ни одного молдаванина, а в профкоме, избранном в конце октября с/г., избран всего один

[127] În dosarul de arhivă procesul-verbal menționat lipsește.

[128] *Organizator de partid* (Партийный организатор/парторг) – în contextul documentului, lider al organizației primare de partid.

молдаванин. В институте имеются студенты молдаване, достойные и способные быть в числе руководящего актива комсомольской и профсоюзной организации (КОХАНСКИЙ – кандидат в партии, участник отечественной войны, НИРКА – член ВЛКСМ и др.), но вследствие того, что партийная организация дело подбора и выращивания актива пустила на самотек, эти товарищи не вовлечены в активную комсомольскую и профсоюзную работу.

Вследствие беззаботного отношения партийной организации к вопросам повседневного и конкретного руководства комитетом комсомола и профком – последние не вели решительной борьбы с нездоровыми явлениями в институте, примиренчески относились к спекулянтам, прогульщикам и нарушителям трудовой дисциплины, и другим аморальным поступкам, а порой становились на путь замазывания этих болезненных явлений, на путь круговой поруки. К примеру, члены комитета комсомола знали об очковтирательстве при сдаче экзаменов по курсу «Основы марксизма-ленинизма», но мер никаких не приняли, а многие из них сами способствовали очковтирательству.

За все время существования института Бугурусланский Горком ВКП(б) ни разу не проверил и не слушал вопрос о работе парторганизации института.

Дирекция и партийная организация, в том числе Нарком Просвещения – член комиссии ЦК КП(б)М тов. РАДУЛ не по партийному отнеслись к работе комиссии ЦК КП(б)М по проверке института. Они не только не помогли комиссии вскрыть имеющиеся в институте серьезные недостатки, но и всячески стремились замазать и скрыть от комиссии эти недостатки. Ни один из членов партии в процессе работы комиссии не помог выявить недостатки в учебной и партийно-политической работе института. Предварительные выводы работы комиссии, доложенные партийному собранию, были встречены в штыки, т.е. члены и кандидаты партии: ЯРОЩУК, ГЕОРГИ, ЯКУБАНИС и другие выступили с явным намерением опорочить выводы комиссии.

Поведение тов. РАДУЛА на этом партийном собрании по существу не отличалось от выступлений других членов партии.

Совершенно по-иному встретил и реагировал на выводы комиссии ученый совет института. Беспартийные члены ученого совета своими выступлениями расширили и дополнили выводы комиссии.

ВЫВОДЫ

1. За допущенные серьезные ошибки в работе института и непринятие мер к их устранению, за беззаботное отношение к организационно-партийной и массово-политической воспитательной работе, за непартийное поведение, как наркома Просвещения и члена комиссии ЦК КП(б)М, во время работы комиссии по обследованию института, – освободить тов. РАДУЛА от занимаемой должности Наркома Просвещения, оставив его заместителем и предупредить, что если он в ближайшее время не примет все меры по исправлению допущенных ошибок и налаживанию работы института, то будут приняты более суровые меры.

2. За безответственное отношение к исполнению обязанностей секретаря первичной партийной организации института тов. ПОТУЛОВА с работы снять как не способного обеспечить партийно-политическую работу института.

Заместителю секретаря первичной партийной организации тов. СЕНКЕВИЧУ за пренебрежительное отношение к постановке партийно-политической работы партийной организации института – объявить выговор.

3. В целях укрепления партийной организации института и обеспечения чтения курса Основ марксизма-ленинизма поставить вопрос перед ЦК ВКП(б) об отзыве тов. АВТЕНЮКА[129] из РККА на работу руководителя кафедры Основ марксизма-ленинизма и секретаря парторганизации института.

Временно, до отзыва тов. АВТЕНЮКА, возложить обязанности секретаря парторганизации тов. СЕНКЕВИЧА.

4. Так как имеются развернутые решения ЦК КП(б)М от 14/VII и СНК МССР от 16 июля 1943 года о постановки учебной и научно-исследовательской работы в институте, нет необходимости принимать новое решение по данному вопросу. Следует обязать Наркомпрос, директора и парторганизацию института выполнить данное решение. Необходимо принять решение о неудовлетворительной постановке партийно-политической работы в институте.

5. В целях укрепления кафедры языка и литературы специалистом в области молдавского языка и литературы, считаем целесообразным и необходимым отозвать тов. ИРИМИЦУ[130] на руководство кафедрой языка и литературы Молдавского института, а тов. АМОСОВА отозвать для чтения курса русской литературы, введения в литературу и методики литературы.

6. Для укрепления кафедры географии следует отозвать доктора геологических наук тов. МОРОШАНУ из Новосибирской области и тов. ГЛУШЕНКА – экономгеографа-молдаванина – из РККА.

7. Так как для прохождения курса химии в Бугуруслане нет соответствующих условий, – поставить вопрос перед ВКВШ о прохождении данного курса студентами естественного факультета в одном из институтов гор. Куйбышев.

8. Поставить вопрос перед Управлением пропаганды и агитации ЦК ВКП(б) о посылке в Молдавский Пединститут одного из лекторов пропгруппы ЦК ВКП(б) для чтения курса философии на выпускных курсах.

Председатель комиссии	[*Подпись*]	/Фесенко/
Члены комиссии	[*Подпись*]	/С. Царанов/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 64-82.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

[129] Este vorba despre Semen Iakovlevici Afteniuk.

[130] *Ivan Ivanovici Irimița* (?-1955), moldovean. Dr. în științe filologice, conf. univ. Din 1942 – cercetător științific superior la Institutul Moldovenesc de cercetări științifice. Prof. de limbă latină la Filiala din Orenburg a Institutului Unional de Drept prin corespondență (1945-1948). (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 169).

Doc. 68

1943, decembrie 10. Notă informativă a magazionerului Institutului Pedagogic Moldovenesc privind fraudele şi lacune identificate de Comisia CC al PC(b)M în raportul despre rezultatele verificării activităţii didactice şi politice de partid a Institutului în perioada 27 noiembrie-12 decembrie 1943

Documentul este o anexă la Nota informativă a Comisiei CC al PC(b)M privind rezultatele verificării activităţii didactice şi politice de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc în perioada 27 noiembrie-12 decembrie 1943 *şi conţine o informaţie-explicaţie a magazionerului Institutului privind fraudele şi lacune identificate de comisie în ce priveşte păstrarea, folosirea şi distribuirea produselor alimentare destinate studenţilor şi cadrelor didactice.*

Комиссии инспекторов, инспектирующих Молдавский пед. ин-т от кладовщика Г.И. Поповского

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

На допрос комиссии я понял, что на меня падает вина по недочетам подсобного хозяйства ин-та. Это я понял из обвинения зам. дир. Н.Г. Георги, заявившей комиссии, что я вообще выдавал из кладовой без расписок и что за это был наказан директором ин-та. Это заявление зам. дир. Георги не верно, т.к. я из кладовой все выдавал только по письменным приказам и под расписки, это, во-первых, во-вторых, директор ин-та М.М. Радул действительно сделал мне выговор, но за то, что я не сумел получить из артели «Красные бойцы» обручи для нужд ин-та и те обручи, которые мне все же удалось получить не соответствовали нашему заказу. Но это произошло исключительно по вине т. Георги, которая не познакомила меня детально с заказом. Вместо широких обручей мне там выдали узкие обручи. Я просто получил обручи по весу.

Все хозяйство, все операции по ведению хо-ва ин-та вела Н.Г. Георги, единолично и безапелляционно. На какое-либо замечание она сердилась и ничьих советов не принимала. Урожай всяких видов с подсобного хо-ва я не принимал официально и под расписку. Все с поля привозила Н.Г. Георги, но я не знал сколько привезено и просто сдавала мне на хранение в кладовую или просто сыпали во двор, как это было, например, с капустой.

Первым урожаем, привезенным с поля, были огурцы и помидоры. Первых огурцов я и не получил, они были привезены с поля и тут же ею были розданы кому она хотела и без расписок. Среди сотрудников ин-та начался шум, т.к. им не достались огурцы. Потом было установлено, чтобы огурцы получал я от т. Васи-

льева, что и было сделано мною: были получены огурцы от т. Васильева раз или два раза и была выдана в этом т. Васильеву расписка. Помню лишь, что огурцов было привезено мало. Распределение же их было сделано опять т. Георги разным лицам среди которых был и секретарь-охранник т. Константинова. С огурцами, между прочим, я выдал и наволочку, которую потом мне вернули со станции. Больше огурцов я не получал, за исключением лишь еще одного раза, последнего раза, когда с поля были привезены несколько корзин – 2 или 3 с помидорами и одна с огурцами. Сколько было помидор и сколько огурцов, я не знаю, мне не сказали. Заявили только, что все это для студентов и что Беренштейну поручена раздача этих помидор и огурцов студентам по имеющемуся при деле документу. Я немедленно ключи от этой кладовой предал студенту Беренштейну, который и произвел раздачу помидор и огурцов студентам по имеющемуся при деле документу.

Начался привоз картофеля машиной. Причем за картофелем ездили обе машины, было привезено две или три машины. Знает ли т. Георги сколько было картофеля на каждой из этих машин и сколько весит отдельно каждая машина? Картофель был совершенно зеленый, что может подтвердить и агроном Братковский. Было сделано устное заявление т. Георги о том, что картофель зеленый и что такой картофель долго лежать не будет, испортится. Заявлению не было дано никакого внимания.

Картофель начали ссыпать в кладовую, где он пролежал некоторое время. Овощехранилище не было готово. Заметив, что он начинает портится, я сделал об этом заявление зам. директору. Получил приказ выносить и сушить и высушенный картофель ссыпать уже в овощехранилище, которое все-таки не имело двери. Началась операция, которая продолжалась несколько дней. Сухой картофель всыпали в овощехранилище по мере его высушке. При этой переборке было найдено более 25 корзин испорченного картофеля. Это знают уборщицы Юзефович и Торгашова вынесшие испорченный картофель во двор ин-та.

Через некоторое время, недели через две, были сделаны двери, но они не запирались, не имели для этого приспособления, которое через некоторое время было приобретено на рынке и приделаны к дверям. За это время, сколько картофель находился в овощехранилище незапертым, не производились ли кражи картофеля? В этом я тоже сомневаюсь, так как многие поражались тем, что в такой кучке картофеля находятся 4 тонны.

Через некоторое время я заметил (это я заметил, когда вошел в погреб для раздачи картофеля студентам; без нужды и разрешения я туда не входил), что картофель горячий, согревается и что он портится. Получил приказ перебирать его. Эту операцию проделал я с двумя уборщицами Юзефович и Карташова. На этой же переборке работала бригада студентов; был организован для этой цели специальный субботник. Более 80 корзин картофеля было испорчено. Куча совсем уменьшилась.

Дверь овощехранилища была отеплена и заперта до 7-8 декабря; для бухгалтерии нужны были точные данные о имеющемся в наличии картофеле. Я полу-

чил приказ установить это. Измерить это количество картофеля ведром (весов нет), потом взвесить одно ведро и таким образом установить количество имеющегося картофеля. Приступив к этой операции, я поразился тем, сколько картофеля снова испортилось: половина его испортилась вконец.

Заявляю, что и то что еще не испортилось, через некоторое время испортится, т.к. такой картофель совершенно не может лежать, как об этом я заявил еще вначале. Неиспорченного картофеля имеется в количестве 500 кг. Остальное количество испортилось, или, кто его знает, может еще и покрали некоторое количество.

Одновременно с переборкой картофеля и установлением его количества, я получил приказ собрать документы в израсходовании овощей. На то же количество овощей, на которое не имеются документы, составить акт за подписью трех соответствующих лиц. Такой акт я составил, предварительно посоветовавшись с т. т. Георги и Братковским, акт они подписали и был приложен к делу; дело было передано т. Георги, которая через некоторое время вернула мне акт с заявлением, что в акте указано малое количество овощей и дала мне указание, какое количество овощей указать в новом акте, что и было сделано 8 или 9 декабря, дело с новым актом было передано т. Георги для подписания ею и т. Братковским.

Капуста же не прошла через кладовую и то что я выдал из капусты, то я выдал под расписки, которые имеются при деле. Большинство лиц, получивших капусту получили ее не от меня, а от т. Георги и расписки от них я не имею, они должны были расписаться на ведомости, чего еще не успели сделать, т.к. эта ведомость составлена лишь 8 декабря с/г.

Но главное то, что овощи я не получил по весу, я даже и не знал сколько его привезли. Так было с капустой, так было с картофелем, так было с подсолнухом и просом, так было и с остальными овощами. И все же, 8 декабря с/г. поздно вечером, когда в канцелярии уже не было служащих, меня т. т. Георги и Братковский позвали в канцелярию и предложили мне подписать общую ведомость, из которой кое-что мне и было прочитано (я сам читать не мог т.к. был без очков, да и с очками по вечерам-ночью плохо вижу тем более то, что напечатано машинкой). По своей наивности, по своей доверчивости, по своей честности я подписал ведомость, не изучив ее и только на другой день установил, что она имеет дутые цифры как напр., что в овощехранилище находятся 2000 кг. картофеля на семена. Где находятся эти 200 кг., когда я уже знал, что в овощехранилище нет этого количества? Затем другие 2000 кг. картофеля розданы студентам и сотрудникам института. Откуда взята эта цифра? Когда я по отчету, по имеющимся у меня данным роздал только 1381 кг? Если бы я заметил это в ведомости, я не подписал бы ее.

Потом в ведомости другая неточность: в ней сказано, что я получил на хранение как семена 100 кгр. подсолнуха. Это неправда, т.к. я получил 35 маленьких ведер, а сколько они имеют по весу, я не знаю – другая неточность.

Тыквы я роздал 516 кг., в ведомости же показано 580 кг. – третья неточность.

Словом, если бы мне дали время на изучение ведомости, я ее не подписал бы. Но мне сказали, что это дело спешное, что он, документ, нужен комиссии. Я,

не разобрав в чем дело, подписал документ. Против этого я протестую и подписи своей я не признаю т.к. она была сделана мною при ненормальных условиях.

При сем прилагаю три ведомости и один акт. Изучив данные этих документов черновиков, будет установлена моя невиновность. Да восторжествует правда, большевистская правда!

Кладовщик Поповский [*Подпись*]

10/XII-1943 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 83-85.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 69

1943, decembrie 12. Scrisoarea Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc

Comisarul poporului pentru învățământ al RSSM adresează directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc o scrisoare prin care îi solicită să anuleze rezultatele examenului la disciplina Bazele marxism-leninismului, *susținut fraulos de către studenții anului II ai facultății de istorie și să organizeze un nou examen în sesiunea din iarna anului 1943.*

МССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ПРОСВЕЩЕНИЯ
МОЛДАВСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

РССМ
КОМИСАРИАТУЛ НАРОДНИК ДЕ ЫНВЭЦЭМЫНТ
al РЕПУБЛИЧИЙ СОВЕТИЧЕ СОЧИАЛИСТЕ МОЛДОВЕНЕШТЬ

Дата 12/XII-43 г.

ДИРЕКТОРУ МОЛДАВСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНСТИТУТА т. О.Г. АНДРУСУ[131]

Комиссией ЦК КП(б)М по обследованию Педагогического института в ходе работы было обнаружено, что во время летней экзаменационной сессии

[131] *Onufrii Grigorievici Andrus* (1908-1960), moldovean, născut în s. Cosî, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de matematică și fizică la Institutul Pedagogic din Tiraspol (1933) și aspirantura la Universitatea din Kiev (1936). Dr. în științe pedagogice (1950), conf. univ. (1952). Adjunct al Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM (1940-1941). În august 1943 este numit director al Institutului Pedagogic Moldovenesc din Buguruslan, reg. Orenburg, RSFSR. Din mai 1944 este restabilit în funcția de adjunct al Comisarului poporului pentri învățământ al RSSM. Din anul 1948 revine la Institutul Pedagogic din Chișinău în calitate de lector superior, conf. univ. la Catedra de pedagogice și psihologie și director adjunct pentru activitate științifico-didactică (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 14).

1942/1943-учебного года при сдаче экзамена по основам Марксизма-Ленинизма тов. Сенкевичу студенты II-курса (ныне III-курса) исторического факультета сознательно организованно применяли методы обмана и пользуясь, непредусмотрительностью т. Сенкевича, значительная часть из них, будучи слабо или совсем не подготовленными, получили высокие оценки отлично и хорошо. Применение подобных обманных методов при сдаче экзаменов является делом антипедагогическим и порочит высокое звание Советского студента. Наркомпрос предлагает отменить экзамен по основам Марксизма-Ленинизма на III-м курсе исторического факультета и назначит таковые на зимнюю экзаменационную сессию. Для приема экзаменов выделить комиссию в составе т. Сенкевича и двух преподавателей.

Нарком Просвещения [*Подпись*] /РАДУЛ/
Молдавской ССР

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 135.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 70

1943, decembrie 16. Scrisoarea delegatului CC al PC(b)M şi al SCP al RSSM în RSS Uzbecă pe numele preşedintelui SCP al RSSM

Ana Varvareţcaia, delegatul CC al PC(b)M şi al SCP *al RSSM în RSS Uzbecă solicită preşedintelui CP al RSSM să aloce bani pentru publicarea anunţului de susţinere a tezelor de doctor în ştiinţe de către cei zece profesori moldoveni care au elaborat tezele de doctor sub îndrumarea profesorului N.A. Narţov, aflându-se în evacuare în RSS Uzbecă.*

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР тов. КОНСТАНТИНОВУ Т.А.

В Ташкенте имеется 10 человек наших молдавских преподавателей, которые при помощи тов. Н.А. НАРЦОВА[132] сдали кандидатский минимум и подготовили кандидатские работы.

[132] *Naum Arianovici Narţov* (1894-1978), evreu, născut în s. Beriozovka, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de istorie a Universităţii din Odesa. Pedagog şi director al Institutului Moldovenesc de Educaţie Publică/Institutul Pedagogic Moldovenesc (1930-1940). În perioada 1941-1944 – angajat al Institutului de istorie al AŞ a URSS. Dr. hab. în istorie (1944), prof. univ. (1945) şi şef al Catedrei de istorie a Moldovei şi al Catedrei de istorie a popoarelor URSS la Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău (1945-1947). Cercetător ştiinţific superior la Institutul de Istorie, Limbră şi Literatură al Filialei Moldoveneşti a AŞ a URSS (1948-1960) (M. Cioban [et.al.], *Universitatea de Stat din Tiraspol: la 85 de ani (1930-2015)*, Chişinău, US Tiraspol, 2015, pp. 22-23; *Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chişinău (1940-2000)*, Chişinău, 2000, p. 353).

Все у них уже оформлено: для перепечатания в периодической печати и оповещения по радио объявлениях о предстоящей защите диссертации каждым кандидатом, согласно установленным правилам, необходимые внести по 1 000 рублей за каждого кандидата, итого десять тысяч рублей.

Учитывая важнейшие вопросы подготовки для нашей республики таких высококвалифицированных кадров, - прошу Вас ассигновать вышеупомянутую сумму в 10 000 руб.

Жду Вашего телеграфного ответа по этому вопросу.

Списки кандидатов имеются у меня и при необходимости вышлю Вам.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ЦК КП/б/М
и СНК Молдавии ПО УзССР [*Подпись*] /ВАРВАРЕЦКАЯ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 35.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă

Doc. 71

1943, decembrie 16. Completare la statul de personal al Institutului Pedagogic Moldovenesc, aprobat de Comisia de Stat pentru Cadre a SCP din URSS la 19 iunie 1943

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc prezintă Comisiei de Stat pentru Cadre a SCP *din URSS o completare la statele de funcție a instituției, indicând și numărul de unități pentru fiecare post, precum și salriul lunar.*

ДОПОЛНЕНИЕ К ШТАТНОМУ РАСПИСАНИЮ
Модгоспединститута, утвержденного Государственной Штатной Комиссией при Совнаркоме Союза ССР от 19/VI-43 г.

№	НАИМЕНОВАНИЕ должностей	количество штатных единиц	месячный оклад	месячный фонд
1.	Декан естественного и географического ф-та	1	600	600
2.	Декан исторического факуль-тета	1	600	600
3.	Декан факультета языка и ли-тературы	1	500	500

4.	Декан физико-математиче-ского факультета	1	400	400
5.	Секретарь по учебной части	1	500	500
6.	Машинистка	1	300	300
7.	Библиотекарь	1	250	250
8.	Уборщица	1	115	115
9.	Швейцар	1	115	115

Директор Молдпединститута [*Подпись*] /Андрус/
16.12.43 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 137.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 72

1943, decembrie 25. Scrisoarea prorectorului Universităţii de Stat din Moscova pe numele adjunctului preşedintelui SCP al RSSM

Prorectorul Universităţii de Stat din Moscova anunţă guvernul RSSM despre înmatricularea la doctorat a trei persoane din RSSM, menţionând faptul că pregătirea insuficientă a acesor doctoranzi determină imposibilitatea angajării lor. Prorectorul universităţii din Moscova solicită SCP *al RSSM să le asigure doctoranzilor respectivi resurse suplimentare pentru depăşirea problemelor alimentare.*

РСФСР
НАРКОМПРОС
МОСКОВСКИЙ ОРДЕНА ЛЕНИНА
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
У Н И В Е Р С И Т Е Т
имени
М.В, ЛОМОНОСОВА
25 декабря 1943 г.
№ н/ч
Москва, 9. Моховая, 11
тел. К 3-57-65

ЗАМЕСТИТЕЛЮ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР тов. Ф.Ф. ГЕРЛИМАНОВУ

На основании распоряжения ВКВШ при СНК СССР о зачислении в аспирантуру Московского государственного университета лиц, направленных СНК Молдавской с целью подготовки высококвалифицированных преподавателей и

научных работников для Молдавской Республики, Московский ордена Ленина Государственный университет им. М.В. Ломоносова зачислил в аспирантуру товарищей: АНДРУНАКЕВИЧ В.А.[133] /по специальности математика/, ТОПОР Н.Д. /по специальности минералогия/ и ГРЕКУЛ Ф.А. /по специальности история/.

Эти товарищи выдержали вступительные экзамены, оформлены как аспиранты Московского университета и уже приступили к занятиям. Ввиду некоторых пробелов в знаниях, им придется весьма интенсивно работать над собой. Поэтому успешное прохождение ими аспирантуры возможно лишь в том случае, если они не будут выполнять никакой другой работы, не связанной с из занятий в аспирантуре. В то же время Университет не имеет возможности обеспечить их какими-либо добавочным питанием, а может выдать рабочую карточку, которую получают все аспиранты МГУ.

В связи с этим Московский государственный университет просит выделить из фондов Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР дополнительное снабжение для зачисленных по Вашему направлению в аспирантуру МГУ т.т. Андрунакевич, Топор[134] и Грекул.

ПРОРЕКТОР МГУ [*Подпись*] /проф. В.И.СПИЦЫН[135]/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 33.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă

Doc. 73

1943, decembrie 30.

Cu privire la executarea hotărârilor biroului CC al PC(b) al Moldovei din 14.VII-1943 și organizarea activității politice de partid la Institutul Pedagogic Moldovenesc. Anexă la procesul-verbal nr. 20 al ședinței biroului CC al PC(b)M

[133] *Vladimir Alexandrovici Andrunachievici* (1917-1997), moldovean, născut la Sankt Petersburg, Imperiul Rus. Absolvent al Universității din Iași (1940) și a aspiranturii la Universitatea din Moscova (1943-1946). Dr. hab. în științe matematice (1958), prof. univ., academician al AȘM (1961) și vicepreședinte al AȘM (1964-1969 și 1979-1990). În timpul războiului s-a evacuat în reg. Krasnodar și în Kazahstan. În 1947-1953 prof. și șef al Catedrei de geometrie la USM, concomitent (1948-1953) – șef al Catedrei de matematică la Institutul Pedagogic din Chișinău (*Enciclopedia Sovietică Moldovenească*, vol. I, Chișinău, 1970, p. 155).

[134] *N.D. Topor* – doctor în științe geologice, conf. univ. la USM până în anul 1955 (ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 204, f. 7).

[135] *Viktor Ivanovici Spițîn* (1902-1988), absolvent al Universității din Moscova. Dr. hab. în științe chimice, profesor, academician al AȘ a URSS (1958). Șef al Catedrei de chimie neorganică (1942-1988) și prorector pentru activitatea științifică (1942-1948) la Universitatea de Stat din Moscova.

În urma examinării rapoartelor Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM şi a comisie de verificare a Institutului Pedagogic Moldovenesc evacuat la Buguruslan, reg. Orenburg, biroului CC al PC(b)M consemnează un şir de deficienţe în activitatea instituţie de învăţământ şi dispune un şir de măsuri pentru îmbunătăţirea activităţii didactice şi de cercetare, a condiţiilor materiale şi de trai a studenţilor şi corpului profesoral, precum şi a activităţii propagandistice a organizaţiilor de partid, comsomoliste şi sindicale a Institutului.

(Приложение к протоколу
№ 11 заседания бюро ЦК
КП(б)М от 30.VII-1943 г.)

О выполнении решение бюро ЦК КП(б) Молдавии от 14.VII-1943 г. и постановке партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте.

Заслушав доклад Наркома просвещения Молдавской ССР тов. РАДУЛА М.М. и содоклад члена комиссии тов. ЦАРАНОВА С.В. о выполнении решения бюро ЦК КП(б) Молдавии от 14-го июля 1943 года и о постановке партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте, бюро ЦК КП(б) Молдавии

о т м е ч а е т:

1. Дирекция и партийная организация Пединститута провели большую организационную и партийно-массовую работу по набору студентов и организации учебно-педагогического процесса в новом 1943/44 учебном году, принято в институт 110 человек; приглашены на работу с нового года 8 человек профессорско-преподавательского состава; составлены стабильные учебные планы; заведено преподавание истории Молдавской ССР на факультетах: историческом, языка и литературы и географическом.

В исключительно трудных условиях размещения института, - необорудованностью аудиторий и отсутствия по ряду кафедр учебного оборудования и пособий, - занятия начались своевременно и проводятся регулярно. Лекции и семинары в основном по форме и по содержанию отвечают требованиям, предъявленным высшей школе.

2. Наряду с этим, бюро ЦК КП(б) Молдавии отмечает серьезные недостатки в работе института:

а) Наркомпрос и дирекция института не выполнили решение бюро ЦК КП(б) Молдавии об укомплектовании кафедр профессорско-преподавательским составом, вследствие чего с нового учебного года не читаются такие важнейшие дисциплины, как основы марксизма-ленинизма и курс философии; не читаются также русская литература, методика литературы, история колониальных и зависимых стран; под срывом стоит чтение курса химии; ненормальное положение на географическом факультете,

где все специальные дисциплины читаются двумя преподавателями, что не может не отражаться на качестве преподавания этих дисциплин; не представлены программы по истории Молдавской ССР, молдавского языка и литературы.

б) Большинство преподавателей все ещё не ведет никакой научно-исследовательской работы; учебная часть и кафедры института не организовали работу по повышению квалификации сотрудников института, не имеющих ученых степеней и званий, не оказывают практической помощи им в сдаче кандидатского минимума и не контролируют ход работы над диссертациями.

в) Тематика научно-исследовательской работы рядя сотрудников института все еще страдает своей оторванностью от разборки вопросов, связанных с историей молдавского языка и литературы, с разборкой истории материальной культуры, исторического и литературного наследства молдавского народа, размещением производительных сил и т. д.

3. Особенно в неудовлетворительном состоянии находится партийно-политическая работа в институте:

а) Партийная организация не поняла своей роли в работе института. Важнейшие учебно-производственные вопросы: борьба за повышение качества учебы, укрепление трудовой дисциплины, материально-бытового обеспечения и идейно-политического воспитания студентов – не стали основой работы партийной организации.

б) Неудовлетворительно руководила, направляла и контролировала партийная организация работу комсомольской и профсоюзной организации.

в) Подбор и выращивание беспартийного актива и особенно выдвижение и выращивание активистов-молдаван – партийная организация пустила на самотек, в результате чего в составе комитета комсомола нет ни одного молдаванина, а в Профкоме всего один молдаванин.

г) Вследствие запущенности партийно-политической и воспитательной работы, в институте имели место, среди определенной части студентов, неправильное понимание и толкование национальной политики партии в вопросе выдвижения и выращивания молдавских кадров, грубое нарушение трудовой дисциплины, очковтирательство при сдаче экзаменов по основам марксизма-ленинизма, элементы спекуляции и случаи враждебных выпадов. Дирекция и партийная организация вели нерешительную и непоследовательную борьбу со всеми этими болезненными явлениями.

Бюро ЦК КП(б)М – п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать Наркома Просвещения Молдавской ССР, дирекцию и партийную организацию института выполнить решение бюро ЦК КП(б) Молдавии от 14-го июля 1943 года.

2. Наркомпросу и Научно-исследовательскому институту представить в ЦК

КП(б) Молдавии к 15-му февраля 1944 года расширенные тематические планы к 15-му июля 1944 года – проекты программ по истории Молдавской ССР, языку и истории молдавской литературы.

3. В целях улучшения постановки преподавания и научно-исследовательской работы в области разработки истории молдавского языка и литературы – организовать самостоятельную кафедру молдавского языка и литературы.

На работу руководителя этой кафедры пригласить кандидата филологических наук тов. ИРИМИЦУ Ивана Ивановича. Совнаркому Молдавской ССР – обеспечить ему нормальные материально-бытовые условия в Бугуруслане для творческой работы.

4. Принять к сведению сообщение Наркома Просвещения Молдавской ССР тов. РАДУЛА М.М. об отмене экзаменов по основам марксизма-ленинизма на II и III курсах исторического факультета и вынесении этих экзаменов на зимнюю экзаменационную сессию.

5. За допущенные недостатки и беспечность в работе Молдавского Педагогического института – Наркому Просвещения Молдавской ССР тов. РАДУЛУ М.М. – у к а за т ь.

6. Снять с работы секретаря партийной организации тов. ПОТУЛОВ, как неспособного обеспечить руководство партийной организацией института.

Рекомендовать секретарем первичной партийной организацией института тов. ЧЕБАНА Алексея Сафроновича.

Прости ЦК ВКП(б) разрешить иметь в Молдавском Педагогическом институте освобожденного секретаря партийной организации.

7. Указать тов. СЕНКЕВИЧУ В.М. на его неправильное поведение на студенческом собрании, выразившееся в огульном оскорблении студентов и на беспечное отношение к приему экзаменов по основам марксизма-ленинизма.

8. Поручить Секретарю ЦК ЛКСМ Молдавии тов. ФЕСЕНКО подобрать кандидатуру, которую рекомендовать на Секретаря Комсомольской организации Молдавского Педагогического института.

9. Обязать партийную организацию института коренным образом перестроить свою работу, поставив в центре внимания вопросы борьбы за повышения качества учебно-педагогической работы, укрепления трудовой дисциплины, усиление идейно-политического воспитания студентов, повседневную заботу об удовлетворении материально-бытовых нужд студентов и профессорско-преподавательского состава института. Улучшить повседневное конкретное руководство и помощь комсомольской и профсоюзной организациями, нацеливая их на борьбу за укрепление трудовой дисциплины, высокую успеваемость путем развертывания социалистического соревнования, развития самодеятельности студентов и т. д.

Перестроить работу агитколлектива, вовлекая в него лучших преподавателей и студентов; установить по группам проведение политинформации не менее одного раза в неделю по важнейшим вопросам внутренней и международной жизни нашей страны. Возложит руководство агитколлективом лично на секре-

таря партийной организации. Практиковать не реже одного-двух раз в месяц проведение инструктивных семинаров агитаторов по обмену опытом работы и повышения их идейно-теоретического уровня.

Добиться того, чтобы политическая агитация носила предметный, наступательный характер, воспитывающий чувство беспредельной любви к Советской Родине и лютой ненависти к немецко-румынским оккупантам.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП(б) МОЛДАВИИ [*Подпись*] /Н. САЛОГОР/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 133, ff. 133-136.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 74

1944, ianuarie 10. Telegrama Comisarul poporului pentru învățământ al RSSM pe numele directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Comisarul poporului pentru învățământ al RSSM dispune directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat să organizeze în cadrul instituției o Catedră de limbă și literatură moldovenească și să comaseze Catedra de limbă rusă și cu cea de limbi străine.

Правительственная
БУГУРУСЛАН ЧКАЛОВСКОЙ МОСКОВСКАЯ 49
А Н Д Р У С У

Соответствии постановлением ЦЕКА КПБ МОЛДАВИИ организуйте кафедру Молдавского языка и литературы тчк Объедините на текущий учебный год кафедры русского и иностранных языков в одну под руководством АМОСОВА Петра Алексеевича

НАРКОМПРОС МОЛДАВИИ РАДУЛ

гор. Москва, Кузнецкий мост 18,
Совнарком Молдавской ССР
Наркомпрос МССР – М. РАДУЛ

10.01.44 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 125.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 75

1944, ianuarie 18. Informaţie despre contingentul de studenţi şi numărul grupelor pe facultăţi a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul 1944

La solicitarea telefonică a Comisiei de Stat pentru cadre a SCP *al URSS, Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM expediază situaţia privind contingentul de studenţi şi numărul grupelor pe facultăţi din Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul 1944.*

18/I-44 г.

Государственная Штатная Комиссия
при Совнаркоме Союза ССР[136]
тов. ЛЯШЕВСКОЙ

На в/телефонный запрос направляем при этом справку о количестве студентов и количестве групп по факультетам в Молдавском государственном педагогическом институте.

Одновременно сообщаем, что штат института Вами был утвержден в количестве 16 единиц.

Народный комиссар просвещения
Молдавской ССР /М. Радул/

СПРАВКА
о контингенте студентов и количестве групп по факультетам в Молдавском государственном педагогическом институте – на 1944-й год

№№	Наименование факультетов	Количество групп	Студентов
1.	Факультет языка и литературы	6 групп	114
2.	Исторический	4 ‘’	104
3.	Географический	3 ‘’	61
4.	Естественный	3 ‘’	52
5.	Физико-математический	4 ‘’	43
	ИТОГО	16 групп	374

Нарком Просвещения
Молдавской ССР /М. Радул/
17/I-44 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 122-123.
Copie. Text dactilografiat.

[136] *Comisia de Stat pentru cadre a SCP al URSS* (Государственная Штатная Комиссия при СНК СССР) – autoritate publică responsabilă de planificarea, gestiunea şi verificarea cardelor în sistemul organizaţiilor şi instituţiilor de stat sovietice. A funcţionat până în anul 1953.

Doc. 76

1944, ianuarie 20.

Scrisoarea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc adresată CC al PC(b)M și Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM

Directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc evacuat la Buguruslan, reg. Orenburg, raportează secretarului CC al PC(b)M despre faptul că lipsa de cadre științifico-didactice și a literaturii științifice periclitează procesul didactic și științific în instituția pe care o conduce. Astfel, colaboratorii Institutului de cercetări științifice sunt în incapacitatea de a elabora rapoartele „despre clasicii literaturii moldovenești", iar administrația Institutului nu poate organiza examenele de absolvire pentru că studenților nu li s-au predat mai multe discipline. De asemena, directorul Institutului solicită secretarului CC al PC(b)M să-i invite pe câțiva colaboratori ai Institutului de cercetări științifice la Moscova, astefl ca aceștia să pată elabora un plan tematic extins la istoria Moldovei.

Секретарю ЦК КП(б) М т. Зеленчуку С.С.
Наркому просвещения Молдавской ССР Радулу

Научные сотрудники Научно-исследовательского института подготовить доклады, порученные Вами, о классиках Молдавской литературы, не могут, так как, здесь совершенно отсутствует литература.

Исходя из этого, я прошу Вас вызвать в Москву т. т. Чебана[137], Русьева[138] и Карлатяна[139] и поручить им это работу, что касается расширенного тематическо-

[137] *Ivan Dmitrievici Ceban/Cioban(u)* (1910-2000), moldovean, născut în s. Culnaia-Veche, gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogic din Tiraspol (1932). Dr. în științe filologice (1975). În timpul războiului soviet-german a activat ca lucrător literar la gazeta *За Советскую Молдавию* [Pentru Moldova Sovietică] și redactor-responsabil pentru emisiunile moldovenești la Comitetul unional de radio (Moscova). Director al Institutului de Istorie, Limbă și Literature al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1946-52). În perioada 1952-1956 a exercitat funcția de director al Institutului Pedagogic din Chișinău (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chișinău (1940-2000)*, Chișinău, 2000, p. 329).

[138] *Evgheni Mihailovici Russev* (1915-1982), bulgar, născut în s. Cubei, jud. Izmail, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de litere și filosofie a Universității din București (1939). Membru corespondent al AȘM. (1961). Din 1943 – colaborator științific la Institutul de Istorie, economie, limbă și literatură al SCP al RSSM. În perioada 1948-1951 – aspirant la Institutul de Istorie, Economie, Limbă și Literatură al AȘ a URSS. Colaborator, secretar științific, șef de sector și director al Institutului de Istorie al AȘM.

[139] *Nicolae Grigorievici Corlăteanu* (1915-2005), moldovean, născut în s. Caracui, ținut. Chișinău, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de drept (1939) și Facultatea de litere și filosofie (1940) a Universității din Cernăuți. Dr. hab. în științe filol. (1965), prof. (1966) și membru corespondent al AȘM (1961). Învățător de limbă și literatură la școala medie din Ocnița și Soroca (1940-1941), învățător de limbă germană la școala medie din or. Balașov, reg. Saratov, RSFSR (1941-1942) și colaborator științific la Institutul de cercetări științifice din Chișinău (1943-1944). În perioada 1946-1988 – lector, lector superior, conferențiar, prof., șef al Catedrei de limbă și literatură moldovenească la USM (1946-1949). Colaborator științific superior (1943-1946), șef de sector (1947-1981), director-adjunct (1958-1961) și director (1961-1969) al Institutul de Limbă și Literatură al AȘM (*Oamenii Moldovei mele: Nicolae Corlăteanu,* Chișinău, 2015, p. 1).

го плана по истории Молдавии и проекта программы по Молдавскому Языку, то это будем готовить здесь.

Ставлю Вас в известность, что до сих пор Гросул не приехал и курс основ Марксизма-Ленинизма не читаются, кроме того не читаются Диамат и история колониальных и зависимых стран.

Для четвертого курса осталось несколько месяцев учебы и если не принять срочные меры, то мы не сможем сделать выпуск.

Прошу принять все меры и помочь институту.

Директор Молдпединститута /Андрус/
20/I- 1944 года

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 98.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 77

1944, ianuarie 25.

Cu privire la activitatea organizației comsomoliste a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat. Scrisoare de însoțire și copia Hotărârii biroului comitetului orășenesc al comsomolului (Buguruslan) din 11 ianuarie 1944 adresată Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

Secretarul organizației comsomoliste al Institutului Pedagogic Moldovenesc expediază Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM hotărârea comitetului comsomolist orășenesc Cu privire la activitatea organizației comsomoliste a Institutului Moldovenesc. *În dosarul de arhivă se păstrează o singură pagină a hotărârii menționate, unde se menționează o serie de deficiențe în activitatea organizației comsomoliste a Institutului.*

Наркому Просвещения Молдавской ССР
тов. РАДУЛУ М.М.

Препровождаю Вам при сем копию постановления бюро ГК ВЛКСМ «О работе комсомольской организации Молдавского института», принятого на основании обследования проведенного секретарем ГК тов. Ротановым по предложению ЦК ВЛКСМ.

Секретарь комсомольской
организации института [Подпись] /ШЛАЕН/

23 января 1944 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
бюро ГК ВЛКСМ от 11 января 1944 г.
«О работе комсомольской организации Молдавского института»

Бюро ГК ВЛКСМ отмечает, что комитет КМС Молдавского института правильно понял свою задачу, и всю массово-политическую работу и организационно-комсомольскую работу направил на повышение авангардной роли в учебе и дисциплине. Успеваемость в институте стоит на должной высоте, в летней сессии было 60% отлично.

Комитет систематически ставит вопросы учебы на факультетских и общих комсомольских собраниях. Неуспевающих вызывает на комитет. В институте не плохо поставлена агитационно-массовая работа. Хорошо работают агитаторы Штейман[140], Васильев. Регулярно ставятся политические доклады. Бюро ГК ВЛКСМ особо отмечает культурно-массовую работу в институте. Хорошо работают кружки художественной самодеятельности, которые регулярно обслуживают подшефный госпиталь. Большая работа проводится по сбору средств на строительство катеров «Морские охотники».

Недостатком в работе комитета является то, что все еще недостаточно ставятся докладов по истории нашей родины, о ее великих успехах в культуре, а они необходимы для студентов, живших в условиях румынской оккупации для привития большей любви к нашей родине и ненависти к ее врагам.

Комитет комсомола и сектор пионерской работы тов. Ярыш не контролируют работу выделенных пионервожатых. В школах работают только двое.

Комитет комсомола не предал должного значения в наведении порядка в комсомольском хозяйстве и учете. В институте числятся 78 комсомольцев, а по книге учета – 48. Протоколы не оформляются, и копия не высылается в ГК. Не заведены папки. Хозяйство хранится в портфеле секретаря.

[...]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 113-114.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă a autorului scrisorii de însoțire a copiei hotărârii.

[140] *Lev Borisovici Șteiman* (1921-?), evreu, absolvent al Institutului Pedagogic din Chișinău. Lector superior la Catedra de filosofie a USM în 1949-1950 (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19).

Doc. 78

1944, februarie 20. Scrisoarea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc pe numele CC al PC(b)M

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc solicită secretarului CC al PC(b)M să indice preţul papucilor pe care i-a primit pentru a-i putea realiza.

МОЛДАВСКИЙ ГОСПЕДИНСТИТУТ

№ 5/3

20 февраля 1944 г.

г. Бугуруслан

ЦК КП/б/ Молдавии тов. Андрианову

Просим сообщить нам стоимость полученных нами тапочек в количестве:
1. Мужских – 30 пар
2. Женских – 15 пар

Из-за отсутствия цен на них, не имеем возможности таковые распределить.

Директор ин-та: [Подпись] /Андрус/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 89.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 79

1944, februarie 20. Telegrama Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM adresată directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM cu reşedinţa la Moscova anunţă directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc din Buguruslan despre preţul de realizare a papucilor primiţi.

Правительственная

БУГУРУСЛАН МОСКОВСКАЯ 49 АНДРУСУ

Реализуйте тапочки ценам женские тридцать четыре пятьдесят мужские тридцать шесть рублей

РАДУЛ

Москва, Кузнецкий Мост, 18
Нарком Просвещения МССР
РАДУЛ М.М.
28/II -44 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 90.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 80

1944, februarie 24. Adresa Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru comerț al Uniunii RSS

Comisarul Poporului pentru învățământ al RSSM solicită Comisarului poporului pentru comerț al URSS să intervină pe lângă Secția regională de comerț Chkalovsk pentru asigurarea cu cartele alimentare a doi șefi de catedră ai Institutului Pedagogic Moldovenesc.

Копия
24/II-44 г.
№ 69

НАРКОМТОРГ СОЗА ССР

Народный комиссариат просвещения Молдавской ССР просит Вашего указания Чкаловскому Облторготделу об обеспечении литерным продовольственным снабжением в соответствии с приказом 308 от 28/VII-43 г. следующим работникам Молдавского педагогического института:

1. Зав. кафедрой марксизма-ленинизма т. ЛОЖЕЧКИНОЙ Марии Федоровне.
2. Зав. кафедрой русского языка и литературы т. АМОСОВУ Петру Алексеевичу.

т.т. Ложечкина[141] М.Ф. и Амосов П.А. назначены заведующими кафедрами в феврале месяце 1944 г., до этого эти кафедры не имели руководителей. Молдавский пединститут находится в гор. Бугуруслане Чкаловской области.

Нарком Просвещения
Молдавской ССР /М. РАДУЛ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 92.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 81

1944, februarie 28. Scrisoarea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc pe numele Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc se adresează Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM să intervină pe lângă Comisarului poporului pentru învăţământ al RSFSR în scopul obţinerii permisiunii de a păstra pentru RSSM cei 12 studenţi-absolvenţi ai Institutului Învăţătoresc din Buguruslan, înmatriculaţi la Institutul Pedagogic Moldovenesc, pe care secţia regională de învăţământ Cikalov şi i-a revendicat.

MCCP	PCCM
Народный комиссариат просвещения Молдавской Советской Социалистической Республики	**Комисариатул Народник де ынвэцэмынт** Институтул Педагожик молдовеняск де стат

Наркому Просвещения Молдавской ССР тов. Радулу

Ставлю Вас в известность, что Чкаловское Облоно предложило мне освободить и направить в их распоряжение 12 студентов III-го курса русск. литературного отд. В противном случае они предаются суду. Мной уже освобождено 5 студентов, которые сами просились.

[141] *Maria Fiodorovna Lojecikina* (n. 1893-?), rusoaică, absolventă a Universităţii Comuniste *Sverdlov* (1924) şi a Institutului Profesorilor Roşii din Sverdlovsk (1933). Dr. în ştiinţe economice (1949), conf. univ. (1950). În perioada 1932-1939 a predat economie poitică în instituţii de învăţământ superior în or. Moscova. Lector superior (1943-1945) şi şef al Catedrei de marxism-leninism (1944-1945) la Institutul Pedagogic Moldovenesc. Şef al Catedrei de marxism-leninism la Institutul de Medicină din Chişinău (1945-1949). Lector superior (1949-1950), conf. univ . (1950-1957)şi şef al Catedrei de economie politică la USM (10.VIII.1949-1955) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 256, ff. 2, 4-5, 7, 11, 53, 66).

Об остальных семи студентах прошу Вас договориться с тов. Котляровым об оставлении их на учебе.

Нужно объяснить тов. Котлярову, что такая прослойка нам крайне нужна в нашем ин-те, что эти люди сейчас в руководстве комсомольской и профсоюзной организации и что освобождение их из ин-та в значительной степени отразится на воспитательной работе среди студентов.

Я прошу Вас принять срочные меры, ибо нам придеться закрыть свое отделение, а там 16 человек и из них 15 сдали зимнюю сессию на отлично.

Прошу придать этому серьезное значение, ибо мы потеряем 16 грамотных будущих учителей.

Директор ин-та: [Подпись] /Андрус/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, ff. 87-87 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 82

1944, februarie 29. Scrisoarea Comisarul poporului pentru învățământ al RSSM adresată Secției manuale a Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Comisarul Poporului pentru Învățământ al RSSM solicită omologului său din RSFSR să dispună Secției regionale de învățământ Cikalov să renunțe la revendicare celor 12 studenți-absolvenți ai Institutului Învățătoresc din Buguruslan, înmatriculați la Institutul Pedagogic Moldovenesc din rândul absolvenților școlilor din regiune și ca acești studenți să fie păstrați pentru activitate pedagogică în școlile ruse din RSSM.

29 февраля 1944

ЗАМ. НАРКОМА ПРОСВЕЩЕНИЯ РСФСР
тов. КОТЛЯРОВУ.

В начале 1943/44 учебного года дирекция Молдавского Педагогического института, находящегося в гор. Бугуруслане Чкаловской области, приняли на II курс отделения русского языка и литературы 12 человек окончивших Бугурусланский Учительский институт. После окончания I семестра текущего учебного года Чкаловский ОблОНО предложил директору института тов. АНДРУСУ отправить указанные 12 человек в распоряжение ОблОНО, Учитывая большую

необходимость в учителях для средних русских школ Молдавской ССР, Наркомпрос Молдавской ССР просит Вашего распоряжения Чкаловскому ОблОНО об оставлении их в распоряжении Наркомпроса Молдавии.

НАРКОМ ПРОСВЕЩЕНИЯ
МОЛДАВСКОЙ ССР (М. Радул)

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 86.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 83

1944, februarie 29. Scrisoarea Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM adresată Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Macarie Radul, Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM se adresează Secţiei manuale a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS cu solicitarea de a include Institutul Pedagogic Moldovenesc aflat la Buguruslan în planul de asigurare cu manuale, suporturi didactice şi altă literatură .

гор. Москва, Кузнецкий мост 18
Постпредство Молдавской ССР 29 февраля 1944

ВКВШ ПРИ СОВНАРКОМЕ СОЮЗА ССР
Отдел учебников

Народный комиссариат просвещения Молдавской ССР просит включить на снабжение учебниками, учебными пособиями и другой литературой Молдавский Государственный педагогический институт.

Молдавский Государственный педагогический институт имеет следующие факультеты: физико-математический, исторический, географический и языка и литературы.

Наркомпрос просит учесть то обстоятельство, что библиотека института создаётся заново и располагает в настоящее время не более 8000 книг. Особенно ощущается острый недостаток учебной литературы по географическому и историческому факультетам.

Институт временно находится в гор. Бугуруслане Чкаловской области, ул. Московская 49.

НАРКОМ ПРОСВЕЩЕНИЯ МОЛДАВСКОЙ ССР

/М. РАДУЛ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 39.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 84

1944, mai 17.

Proces-verbal nr. 15 al ședinței comune a secțiilor planificare și școli superioare a Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS din 17 mai 1944 cu privire la examinare a planului de admitere a studenților în anul de învățământ 1944-1945 la facultățile instituțiilor de învățământ superior din RSSM

Procesul-verbal al comisiei Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP *al URSS, întocmit la 6 mai 1944 și semnatde către adjunctul președintelui Comitetului la 17 mai 1944, a indicat asupra întârzierii și redactării neconforme a rapoartelor statistice ale directorilor institutelor moldovenești și a aprobat planul de admitere la secția cu frecvență a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învățământ 1944/1945.*

Копия

«Утверждено»
Зам. Председателя Комитета
по делам высшей школы при
СНК СССР /Золотухин/
17 мая 1944 г.

Протокол № 15

рассмотрения плана приема студентов по факультетам на 1944/45 учебный год в вузы НК Просвещения Молдавской ССР.

6 мая 1944 г.

Присутствовали: т. т. Чуткерашвили[142], Долин, Юров, Палганис.

1. Слушали:

[142] *E.V. Ciutkeraşvili* – șef al Secției planificare a Comitetului Unional pentru Școlile Superioare al SCP al URSS.

О выполнении плана приема студентов в вузы НК Просвещения Молдавской ССР в 1943/44 учебном году.

Постановили:

Отметить несвоевременное представление директоров института статистической отчетности, а также небрежное составление ее.

2. Слушали:

О плане приема студентов на 1944/45 учебный год по вузам НК Просвещения Молдавской ССР.

Постановили:

Установить следующий план приема в Молдавский Педагогический институт с отрывом от производства:

№№ п/п	Наименование института	На факультеты			
		Исторический	Русский яз. и литерат.	Молд. яз. и литерат.	физико-математ.
	Молдавский Педагогический институт	25	25	25	25

п/п нач. планово-экономич. отд. ВКВШ при СНК СССР / Чуткерашвили/

п/п и.о. отдела ВКВШ / Юров/

«Верно» Палганис
17/V – 1944 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, ff. 6-6 verso.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 85

1944, iunie 10.

Cu privire la reevacuarea Institutului Pedagogic din Chişinău şi a Institutului moldovenesc de cercetări ştiinţifice din or. Buguruslan în RSSM. Hotărârea SCP al RSSM şi a Comitetului Central al PC(b)M

Prin hotărârea nr. 87-a din 10 iunie 1944, SCP *al RSSM şi CC al PC(b)M lua decizia de reevacuare a Institutului Pedagogic din Chişinău şi a Institutului moldovenesc de cercetări ştiinţifice în localitatea Camenca, RSSM. De asemenea, autoritatea de stat şi cea de partid, indicau direcţiilor celor două institute şi unor instituţii ale statului să contribuie logistic la buna desfăşurare a procesului de revenire în RSSM.*

Копия

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № - 87-а

Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР и
Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

10-го июня 1944 года гор. Сороки

О реэвакуации Кишиневского педагогического и Молдавского научно-исследовательского института из гор. Бугуруслана в Молдавскую ССР.

Совнарком Молдавской ССР и Центральный Комитет КП/б/ Молдавии

п о с т а н о в л я ю т:

1. Кишиневский педагогический и Молдавский научно-исследовательский институты реэвакуировать из гор. Бугуруслана, Чкаловской области, временно в местечко Каменку, Молдавской ССР.

2. К подготовке реэвакуации приступить немедленно с тем, чтобы по окончанию выпускных экзаменов, т.е. к 15-му июля 1944 года, закончить всю подготовку к переезду.

3. Просить Наркома Путей Сообщения тов. Л.М. КАГАНОВИЧА дать указание о предоставлении для реэвакуации институтов 20 вагонов и 2 платформы.

4. Обязать Наркомфин Молдавской ССР выделить Наркомпросу Молдавской ССР соответственные ассигнования /суммы/ на покрытие расходов по реэвакуации институтов.

5. Обязать Каменский райком КП/б/ Молдавии и районный исполнительный комитет депутатов трудящихся совместно с Наркомпросом Молдавской ССР подготовить здания для размещения Педагогического института и квартиры для размещения педагогического состава и студентов.

6. Наркомпросу Молдавской ССР выделить ответственных лиц для реэвакуации институтов.

Зам. председателя Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР [*Подпись*] Н. СМОРИГО

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/
МОЛДАВИИ [*Подпись*] Н. САЛОГОР

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 19, f. 57.
Document orginal. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 86

1944, iulie 15. *Cu privire la pregătirea pentru noul an de învăţământ 1944/1945*. Hotărârea SCP al RSSM

Prin hotărârea nr. 149 din 15 iulie 1944, SCP *al RSSM aproba reţeaua de şcoli şi contingentele de elevi pentru anul de învăţământ 1944/1945 şi ordona instituţiilor statului din subordinea să contribuie, în limita competenţelor lor, la pregătirea pentru noul an de învăţământ 1944/1945 şti: să completeze statele de personal ale şcolilor din raioanele eliberate ale RSSM, să repare edificiile şcolilor, să elibereze clădirile şcolilor ocupate de instituţii militare sau de stat, să asigure elevii cu manuale şi rechizite şcolare şi altele.*

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е № 149
Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР

15 июля 1944 года

«О подготовке к новому учебному году»

Совнарком Молдавской ССР и ЦК КП/б/ Молдавии ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Утвердить сеть школ и контингенты учащихся на 1944-45 учебный год, согласно приложению № 1.

2. В целях предоставления возможности получения среднего образования учащихся, проживающих в отдаленных от средних школ местностях, обязать Наркомпрос Молдавской ССР /т. Радул/, уездные, городские и районные исполкомы организовать в республике 15 школьных интернатов на 650 мест, согласно приложению № 2.

Госплану при Совнаркоме МССР тов. Антосяк[143], при распределении фондов промтоваров на III-й квартал для госбюджетных организаций, учесть потребность интернатов в мягком инвентаре.

3. Обязать Наркомпрос МССР тов. РАДУЛА до 15 августа 1944 года закончить комплектование школ педагогическими кадрами.

---

[143] *Gheorghi Fiodorovici Antoseac* (1907-1977), moldovean, născut în reg. Amur, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Economie din Odesa (1929). În perioada 1940-1941 a exercitat funcţiile de preşedinte al Comisiei de Stat pentru Planificare şi vicepreşedinte al SCP al RSSM. În anii războiului a a fost membru al Consiliului Militar al Frontului de Sud cu sarcini speciale şi reprezentantul Planificării de Stat din toată URSS pentru RSS Kazahă (1942-1944). După război revine în RSSM şi ocupă în repetate rânduri postul de vicepreşedinte al SCP/SM al RSSM (1944-1951, 1955-1958, 1965-1973) şi cel de preşedinte al Comisiei de Stat pentru Planificare al RSSM (1944 şi 1955-1958) (*Советская Молдавия: краткая энциклопедия*, Кишинёв, Главная редакция Молдавской советской энциклопедии, 1982, с. 20).

4. Для обеспечения учителями V-VII классов молдавских школ, разрешить Наркомпросу Молдавской ССР произвести в 1944 году досрочный выпуск студентов III-го курса Молдавского Педагогического института, обеспечив им условия для окончания института по заочному отделению.

5. Учитывая низкий образовательный уровень большинства учителей, обязать Наркомпрос Молдавской ССР тов. Радул:

а) охватить заочным обучением в педучилищах учителей I-IV классов, не имеющих среднего образования.

б) охватить заочным обучением в учительских и педагогическом институтах учителей старших классов, не имеющих высшего образования.

До начала учебного года восстановить работу районных, городских, уездных и республиканского методкабинетов и института усовершенствования квалификации учителей.

6. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР тов. РАДУЛА и Молдавское книжное издательство т. БАРГАН обеспечить к началу 1944-45 учебного года выход из печати учебников для начальных классов и до конца 1944 года – учебников для V-X классов, согласно утвержденному СНК ССР плану.

7. Обязать уездные, городские и районные исполкомы освободить все школьные здания, занятые под другие учреждения и до 20 августа 1944 года закончить ремонт всех школьных зданий и немедленно приступить к восстановлению разрушенных школ, максимально используя строительные материалы, полученные от сноса полностью разрушенных зданий. Привлечь для восстановления и ремонта школ местное население.

8. Просить командование 2-го Украинского фронта – тов. МАЛИНОВСКОГО и 3-го Украинского фронта – тов. ТОЛБУХИНА дать указания воинским частям освободить до начала учебного года школьные помещения, занятые воинскими частями, согласно прилагаемому списку.

9. Госплану при Совнаркоме Молдавской ССР – тов. АНТОСЯК:

а) выделить Наркомпросу Молдавской ССР на ремонтно-восстановительные работы следующие строительные материалы из фондов 3-го квартала: леса – 100 кбм., стекла – 300 квадратных метров, толи – 20 рулонов, гвоздей – 200 кг., кирпича – 30000 штук, черепицы – 5000 шт., извести – 100 тонн, краски – 3000 кгр., драницы – 5000;

б) выделить для школ городов и районов на весь отопительный сезон дров – 5000 кбм. с распределением, согласно приложению № 3.

10. Обязать уездные, городские и районные исполкомы обеспечить топливом все сельские школы на отопительный сезон 1944-1945 года, используя для этих целей стебли и шелуху подсолнуха, стебли и кочаны кукурузы, солому и прочие отходы.

11. Обязать Наркомместпром[144] (тов. ПОПОВИЧ[145]), Наркомлегпром МССР[146] и Оргбюро промкооперации (тов. ЖУРКИНА) заготовить в III-м квартале на своих предприятиях школьной мебели и учебных принадлежностей: по промкооперации – столов школьных – 1000 штук, скамеек школьных - 1000 штук, ручек ученических – 2000 штук, линеек – 10 000 штук, чернил – 500 литров, по Наркомместпрому – 5000 литров. Одежды и обуви для школьников: по Наркомместпрому – обуви – 300 пар, одежды на 20000 рублей, по Наркомлегпрому – одежды на 100 тысяч рублей, обуви – 1600 пар, по Промкооперации– одежды на 100 тысяч рублей, обуви – 250 пар.

12. Обязать Наркомторг Молдавской ССР – т. АКИМОВА:

а) до 1 августа 1944 г. восстановить существовавший до войны «Молдкнигокультторг»[147] и обеспечить через его сеть полную реализацию учебников, художественной литературы и наглядных пособий, выделенных Молдавии постановлением СНК СССР от 16 июня 1944 г. за № 726, а также обеспечить нормальное снабжение городов и райцентров всеми видами школьных и канцелярских принадлежностей;

б) выделить соответствующие фонды на продукты питания для организации в школах горячих завтраков, в соответствии с существующими нормами.

13. Обязать уездные, городские и районные исполкомы возвратить все ранее принадлежавшие школам земельные участки и оказать им помощь семенами и в обработке участков.

14. Разрешить Наркомпросу Молдавской ССР:

с 1 по 15 августа провести в уездах совещания заведующих РОНО и директоров школ, в районах и городах – учительских конференций по вопросам о задачах нового учебного года и о политико-воспитательной работе среди учащихся.

---

[144] *Comisariatul Poporului pentru Industria Locală al RSSM* (Народный комиссариат местной промышленности МССР/Наркомместпром МССР) – autoritate publică republicană în rang de minister, responsabilă de restabilirea edificiilor vechi şi de construcţia întreprinderilor noi subordonate ministerului, de utilizarea resurselor locale pentru producerea mărfurilor de larg consum, de dezvoltarea producţiei artistice a meşterilor populari din RSSM în perioada 1940-1941 şi 1944-1946.

[145] *Vasili Ivanovici Popovici* (1897-1965), moldovean, născut în în s. Leova, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Comisar al poporului (ministru) pentru industria locală a RSSM (1940-1941 şi 1944-1949) (Valeriu Pasat, *op. cit.*, p. 54.)

[146] *Comisariatul Poporului pentru Industrie Uşoară al RSSM* (Народный комиссариат легкой промышленности МССР/Наркомлегпром МССР/ НКЛегпром) – autoritate publică republicană în rang de minister care a administrat industria uşoară în RSSM în perioada 1940-1941 şi 1944-1946. În anul 1946 a fost reorganizat în Ministerul Industriei Uşoare al RSSM, iar în anul 1957 a fost desfiinţat.

[147] *Secţia moldovenească a comerţului cu cărţi şi mărfuri de cancelarie a Comisariatului Poporului pentru Comerţ al RSSM* (Молдкнигокультторг/Молдавский отдел торговли книгами и культтоварами) a fost înfiinţată în anul 1940 cu scopul de a organiza comerţul cu cărţi, producţie poligrafică şi de cancelarie. A fost lichidată în martie 1945 în legătură cu organizarea secţiei republicane a KOGIZ-ului.

Обязать первых секретарей укомов, горкомов и райкомов КП(б) Молдавии принять участие в проведении совещаний.

Во второй половине августа с. г. созвать республиканское совещание учителей с количеством участников 200 человек.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР
Т. Константинов

Секретарь Центрального Комитета КП(б) Молдавии
И. Ривкин

/Верно: протокольной части Совнаркома Молдавской ССР [*Подпись*] /МОГЕЛЬ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, f. 229-231;
AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 9-I, ff. 84-86
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 87

1944, iulie 15. *Cu privire la pregătirea pentru noul an de învățământ 1944/1945*. Anexa nr. 1 a hotărârii SCP al RSSM

În anexa nr. 1 la hotărârea SCP *al RSSM* Cu privire la pregătirea pentru noul an de învățământ 1944/1945 *este prezentat panul centralizat al rețelei școlare pentru anul de învățământ 1944/1945 în teritoriile RSSM recuperate de sovietici până la data de 15 iulie 1944.*

Приложение № 1

К Постановлению СНК МССР и
ЦК КП/б/ Молдавии от 15.VII-44 г.

СВОДНЫЙ ПЛАН ШКОЛЬНОЙ СЕТИ НА 1944-45 УЧЕБНЫЙ ГОД ПО ОСВОБОЖДЕННЫМ РАЙОНАМ

Типы школ	Число школ	I		II		III		IV	
		Классов	Учащихся	Классов	Учащихся	Классов	Учащихся	Классов	Учащихся
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Начальные школы молдавские	481	808	29753	553	17264	506	15381	497	13660
русские	166	242	8713	179	5056	171	4755	168	4071
украинские	52	69	2173	54	1215	50	1042	45	901
Итого начальных школ	699	1119	40644	786	23535	727	21178	705	18582
7-летние школы молдавские	110	286	11176	193	7258	169	6449	152	5453
русские	18	47	1900	32	1367	34	1235	32	1211
украинские	18	45	1724	23	753	22	682	21	643
Итого 7-летних школ	146	378	14800	248	9378	225	8366	205	7307
Средние школы молдавские	17	41	1591	29	998	27	932	28	757
русские	12	29	1131	17	619	17	616	16	575
украинские	3	10	375	5	187	3	110	4	113
Итого средних школ	32	80	3096	51	1754	47	1658	43	1443
ВСЕГО по освобождённым районам	877	1577	58542	1085	34667	999	31202	958	27384

Продолжение

Типы школ	I-IV		Комплектов	V		VI		VII	
	Классов	Учащихся		Классов	Учащихся	Классов	Учащихся	Классов	Учащихся
1	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Начальные школы молдавские	2364	76063	2038	-	-	-	-	-	-
русские	755	22595	633	-	-	-	-	-	-
украинские	218	5831	166	-	-	-	-	-	-
Итого начальных школ	3337	103989	2837	-	-	-	-	-	-
7-летние школы молдавские	800	30336	798	157	5373	73	2124	55	1310
русские	145	5713	143	30	1081	14	403	11	291
украинские	111	3802	1105	23	721	20	504	17	327
Итого 7-летних школ	1056	39851	1046	210	7175	107	3031	83	1928
Средние школы молдавские	120	4278	116	29	990	21	640	18	475
русские	79	2941	78	26	997	20	708	16	476
украинские	22	736	22	5	169	4	120	3	76
Итого средних школ	221	7955	216	60	2156	45	1468	37	1027
ВСЕГО по освобождённым районам	4614	151795	4099	270	9331	152	4769	120	2955

Продолжение

V- VII		VIII		IX		X		VIII- X		Всего	
Классов	Учащихся	Классов	Уча-щихся	Классов	Учащих-ся	Классов	Уча-щихся	Классов	Учащихся	Клас-сов	Учащих-ся
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2364	76063
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	755	22545
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	5331
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3337	103989
285	8807	-	-	-	-	-	-	-	-	1085	39143
55	1775	-	-	-	-	-	-	-	-	200	7488
60	1582	-	-	-	-	-	-	-	-	171	5354
400	12134	-	-	-	-	-	-	-	-	1456	51985
68	2105	19	526	11	261	8	146	38	933	266	7316
62	2181	16	425	10	221	6	135	32	781	173	5933
12	365	3	73	2	40	2	31	7	144	41	1245
142	4651	38	1024	23	522	16	312	77	1858	440	14464
542	16785	38	1024	23	522	16	312	77	1858	5233	170433

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, ff. 232-234.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 88

1944, iulie 24. *Cu privire la restabilirea rețelei de instituții superioare și medii de specialitate din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM*. Hotărârea nr. 146 a SCP al RSSM

Prin hotărârea nr. 146 din 24 iulie 1944, SCP *al RSSM și CC al PC(b)M dispunea restabilirea rețelei de școli superioare și medii de specialitate din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM; stabilea contingentul de studenți pentru fiecăre instituție și permitea Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să organizeze cursuri de pregătire a candidaților pentru admitere în instituțiile de învățământ pedagogic.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

24 июля 1944 года гор. Сороки

№ 146

О восстановлении сети высших и средних специальных учебных заведений системы Наркомпроса Молдавской ССР

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР - ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Восстановить к началу 1944/1945 учебного года следующие высшие и средние специальные учебные заведения системы Наркомпроса Молдавской ССР:

а) Учительский институт в городе Тирасполе, с контингентом в 240 человек на стационарное отделение и 300 человек на заочное отделение;

б) заочное отделение Кишиневского Педагогического Института с контингентом в 200 человек;

в) Молдавское педагогическое училище в гор. Бельцы с контингентом в 120 человек на стационарное отделение и 500 человек на заочное отделение;

г) Политпросвет училище в гор. Сороки с контингентом в 120

2. Просит Всесоюзный комитет по делам высшей школы при Совнаркоме Союза ССР пересмотреть вопрос об утверждении плана приёма студентов на первый курс Кишиневского Педагогического института вместо 100 человек – 200 человек.

3. Для создания базы набора студентов в педвузы на ближайшие три учебных года, разрешить Наркомпросу Молдавской ССР организовать при педвузах и педучилищах следующие подготовительные курсы:

а) двухмесячные курсы с контингентом в 240 человек.

б) одногодичные курсы с контингентом в 300 -//-.

г) двухгодичные курсы с контингентом в 300 -//-.

4. Наркомфину Молдавской ССР выделить необходимые средства для финансирования мероприятий Наркомпроса Молдавской ССР, предусмотренных данным постановлением.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Т. Константинов

И.О. Управляющего делами
Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР И. КРЕКОВ

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 181.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 89

1944, iulie.

Plan de admitere la anul I (secţia învăţământ cu frecvenţă) la Institutul Pedagogic Moldovenesc în anul de învăţământ 1944/1945. Anexa nr. 1 a hotărârii SCP al RSSM

În anexa hotărârii SCP *al RSSM din iulie 1944 [nu este indicată data, dar probabil este vorba de hotărârea din 24 iulie 1944] este prezentat planul de admitere a studenţilor la anul I , învăţământ cu frecvenţă a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învăţământ 1944/1945. Documentul este semnat de I. Crecov, şef-interimar al administraţiei* SCP *al RSSM.*

Приложение № 1
К постановлению № …. СНК Молдавской ССР
от …….. июля 1944 года.

П Л А Н
Приема студентов на 1 курс Молдавского Пединститута
на 1944-45 учебный год с отрывом от производства

1.	Факультет языка и литературы:	
	а) Молдавское Отделение……	30 человек
	б) Русское отделение……	30 -..-
2.	Факультет физико-математический:	
	а) Специальность математики……	30 -..-
	б) -..- физики……	30 -..-
3.	Факультет географии……	30 -..-
4.	Факультет естествознания……	30 -..-
5.	Факультет истории……	30 -..-
6.	Факультет педагогики……	30 -..-
	Итого	240 человек

И.О. Управляющего делами
Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР [*Подпись*] И. КРЕКОВ

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 7.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 90

1944, iulie.

Plan de admitere a studenților la anul I, secția cu frecvență redusă a instituțiilor de învățământ pedagogic ale Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM pentru anul de învățământ 1944/1945. Anexa nr. 1 a hotărârii SCP al RSSM

SCP *al RSSM stabileste în anexa nr. 1 a hotărârii sale din iulie 1944 planul de admitere a studenților la anul I pentru Institutul Pedgogic din Chișinău și Institutul Învățătoresc de la Tiraspol, atât la secția cu frecvență, cât și la secția cu frecvență redusă/ fără frecvență pentru anul de învățământ 1944/1945.*

Приложение №1
К постановлению № …. СНК Молдавской ССР
от……. июля 1944 года.

ПЛАН
Приема студентов на 1 курс в Педвузы Наркомпроса Молдавской ССР на 1944-1945 учебный год с отрывом от производства.

№	Факультеты и специальности	Педагогический институт		Учительский институт		Примечание
		молдавское отделение	русск. отдел	молд отд.	русск. отд.	
1.	Факультет языка и литературы	30	30	40	40	
	Факультет физики и математики	-	-	40	40	
2.	а/ специальность математики	30	-	-	-	
	а/ специальность физики	30	-	-	-	
3.	Факультет географии	30	-	-	-	
4.	Факультет естествознания	30	-	-	-	
5.	Факультет истории	30	-	40	40	
6.	Факультет педагогики	30	-	-	-	
7.	Факультет географии и естествознания	-	-	40	40	
	Итого	210	30	160	160	

На заочные отделения:

а/ Педагогического института 300 человек.
б/ Учительского института 500 человек.

Заместитель народного комиссара
просвещения Молдавской ССР

[*Подпись*] /Андрус/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 4.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 91

1944, iulie 27. *Cu privire la restabilirea activității Institutului Agricol din Chișinău*. Hotărârea SCP al RSSM

Prin hotărârea nr. 159 din 27 iulie 1944, SCP *al RSSM dispunea restabilirea Institutului Agricol din Chișinău cu sediul în or. Soroca, reevacuarea personalului științifico-didactic și studenților Institutului, evacuați în timpul războiului sovieto-german în or. Frunze, și stabilea planul de admitere a studenților în anul de învățământ 1944/1945 pentru fiecare din cele cinci facultăți ale instituției de învățământ superior. Documentul conține în anexă un plan de recrutare a studenților din toate județele, raioanele și orașele RSSM.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 159
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР И
ЦК КП/б/МОЛДАВИИ

от 27 июля 1944 г. гор. Сороки

«О возобновлении работы Кишиневского Сельскохозяйственного института»

В соответствии с постановлением Совета Народных Комиссаров Союза ССР от 24 июля 1944 года № 753 «О неотложных мерах по восстановлению сельского хозяйства в районах Молдавской ССР, освобожденных от немецко-румынской оккупации», Совет Народных Комиссаров и Центральный Комитет КП/б/ Молдавии
п о с т а н о в л я е т:

1. Возобновить работу Кишиневского Сельскохозяйственного института в 1944-45 учебном году гор. Сороках на базе Сорокского сельскохозяйственного техникума в составе факультетов: агрономического, плодоовощного, зоотехнического, виноградарства и виноделия.

2. Установить план набора студентов на 1-й курс в 1944-45 учебном году в количестве 200 человек со следующим распределением по факультетам:

а.	По агрономическому факультету.....	- 50 чел.
б.	По зоотехническому факультету.....	- 50 - « -
в.	По плодоовощному.....	- 50 - « -
г.	По факультету виноградарства и виноделия	- 50 - « -
	и на старшие курсы всех факультетов.....	- 125 - « -

3. Возобновить работу Сорокского сельскохозяйственного техникума в 1944-45 учебном году с профилем механизация сельского хозяйства и контингентом учащихся 90 человек.

Возложить на директора Кишиневского сельскохозяйственного института руководство техникумом, как по делам хозяйственных, так и в области учебно-методологической.

4. Обязать Секретарей Укомов, Райкомов КП/б/ Молдавии, Председателей Уисполкомов и Райсполкомов оказать практическую помощь Кишиневскому сельскохозяйственному институту и техникуму по укомплектованию учащимися для чего подобрать и направить в гор. Сороки: на подготовительное отделение института лиц, имеющих неполное среднее образование /5-9 классов средней школы или 6-7 классов лицея/ 230 чел.; для поступления на первые курсы института лиц, имеющих законченное среднее образование /полная средняя школа, техникум, лицей/ 335 человек; и для поступления в Сорокский сельскохозяйственный техникум, лиц, окончивших неполную среднюю школу /семилетку или гимназию/ в количестве 110 человек - согласно приложению.

5. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР /Н. КОВАЛЯ/:

а) Закрепить за Кишиневским сельскохозяйственным институтом в гор. Сороках учебный корпус, общежитие для студентов и квартиры для профессорско-преподавательского персонала, хозяйственные и служебные постройки и сооружения, а также учебные мастерские, оборудование и учебные пособия Сорокского сельскохозяйственного техникума;

б) Организовать при институте постоянно действующие подготовительное отделение с контингентом учащихся 150 человек и начать занятия на указанном отделении с начала 1944-45 учебного года.

в) Обеспечить всех успевающих учащихся подготовительного отделения стипендией, в размере 130 рублей в месяц;

г) Передать Кишиневскому сельскохозяйственному институту принадлежащее ему подсобное хозяйство «Васильково-Трифауцы», Сорокского уезда, а также подсобное хозяйство №1 Сорокского сельскохозяйственного техникума со всей имеющейся в них живым и мертвым инвентарём, хозяйственными и жилыми постройками, оборудованием и имеющейся сельскохозяйственной продукцией.

д) выделить для подсобных хозяйств и кафедры механизации Кишиневского сельскохозяйственного института 2 грузовые автомашины, 4 трактора У-2 и 2 трактора СХТЗ-НАТИ и трактористов к ним, два комбайна «Коммунар» и «Сталинец», а также набор сельскохозяйственного инвентаря по спецификации представленной директором института;

е) передать подсобному хозяйству «Васильково-Трифауцы» 100 ульев с пчелосемьями из бесхозных пасек, собранными Згурицким Райсполкомом;

ж) обеспечит к началу учебного года ремонт и оборудования учебных зданий, общежитий для студентов и квартир для профессорско-преподавательского персонала;

з) принять меры к восстановлению в Кишиневский сельскохозяйственный институт студентов старших курсов, временно прекративших учебу;

и) вернуть к месту постоянной работы профессорско-преподавательский персонал, работавший в Кишиневском сельскохозяйственном институте;

к) обеспечить к 15-му сентябрю 1944 года реэвакуацию в гор. Сороки из гор. Фрунзе профессорско-преподавательский персонал с семьями и студентами Кишиневского сельскохозяйственного института;

6. Обязать Сорокский Уисполком[148] /тов. САБЛИНА[149]/ к 15 августа выделить 50 вполне пригодных квартир для профессорско-преподавательского персонала.

7. Госплану МССР /тов. АНТОСЯК/ выделить, в 3-м и 4-м кварталах 1944 года для Кишиневского сельскохозяйственного института и Сорокского сельскохозяйственного техникума 2000 куб. метров дров.

8. Обязать Наркомторг МССР /тов. АКИМОВА/ к 25-му августа 1944 года открыть при Кишиневском сельскохозяйственном институте и техникуме столовую для студентов, а также профессорско-преподавательского состава, учебно-вспомогательного персонала, обеспечив продуктами питания по нормам, установленным для студентов и профессоров высших учебных заведений.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР	СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ
Т. КОНСТАНТИНОВ [*Подпись*]	И. РИВКИН [*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, ff. 222-224.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

[148] *Comitetul Executiv al Sovietului județean al Deputaților poporului muncitor* (Исполнительный комитет городского Совета депутатов трудящихся – organ al puterii de stat și de administrare a județelor în RSSM în perioada 1940-1941 și 1944-1948.

[149] *Konstantin Nikitici Sablin* (1903-?), ucrainean, studii medii. Președinte al Comitetului executiv al Sovietului Deputaților Truditorilor jud. Soroca (1944-1948) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.*, p. 158).

Doc. 92

1944, iulie 27. *Planul de repartizare a candidaților la studii la Institutul Agricol din Chișinău și la Tehnicumul Agricol din Soroca pe raioanele și județele RSSM*. Anexa hotărârii nr. 159 a SCP al RSSM

În anexa hotărârii SCP *al RSSM se indică numărul de candidați la studii care trebuiesc recrutați din raioanele și județele RSSM pentru înmatriculare la Institutul Agricol din Chișinău și la Tehnicumul Agricol din Soroca în anul de învățământ 1944/1945.*

Приложение
к Постановлению СНК И ЦК
КП/б/ Молдавии от 27 июля 1944 г.
за № 159

ПЛАН РАСПРЕДЕЛЕНИЯ

абитуриентов по уездам и районам Молдавской ССР,
направляемых в Кишиневский с. х. институт и Сорокский с. х. техникум

Наименование района	Количество лиц, направляемых в техникум	Количество лиц направ. на подготов. отделении института	Количество лиц, направляемых на первые курсы инстта	ИТОГО
Оргеевский уезд	18	35	55	108
Бельцкий "	34	65	90	189
Сорокский "	30	52	83	165
Каменский район	3	8	12	23
Рыбницкий "	3	8	12	23
Дубоссарский "	3	8	12	23
Григориопольский	3	8	12	23
Тираспольский "	3	8	12	23
Слободзейский "	3	8	12	23
г. Бельцы	5	10	15	30
г. Тирасполь	5	20	20	45
	110	230	335	675

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 20, f. 225.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 93

1944. *Înștiințare* – anunț cu privire la admiterea studenților la anul I al Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învățământ 1944-/1945

Documentul este un pliant, care conține anunțul despre admiterea studenților la anul I la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învățământ 1944/1945. Anunțul informează despre oferta educațională și condițiile de înmatriculare la facultățile instituției de învățământ superior pedagogic din RSSM.

ЫНШТИИНЦАРЕ

Институтул ывэцэтореск де Стат дин Тираспол анунцэ примиря студенцилор пентру анул школар 1944-45 ла примул курс ал урмэтоарелор факултэць:

1. Де лимбэ ши литературэ – ла секция русяскэ ши молдовеняскэ
2. Де физикэ ши математикэ – ла секция русяскэ ши молдовеняскэ
3. Де штиинце натурале ши жеографие – ла секция русяскэ ши молдовеняскэ
4. Де историе

Ла курсул 1 се примеск персоанеле каре ау терминат чел пуцин 9 класе а школий мижлочий ши каре трек екзаменул де примире ла урмэтоареле обьекте:

1. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ЛИМБЭ ШИ ЛИТЕРАТУРЭ:

а) Лимба ши литература русэ (скрис ши орал),

б) Лимба ши литература молдовеняскэ (нумай пентру чей дела секция молдовеняскэ, де асеменя скрис ши орал),

2. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ШТИИНЦЕ НАТУРАЛЕ ШИ ЖЕОГРАФИЕ

а) Лимба матернэ ши литература (скрис ши орал),

б) Биоложия,

в) Кимия,

г) Жеографие.

3. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ФИЗИКЭ ШИ МАТЕМАТИКЭ

а) Лимба матернэ (скрис ши орал),

б) Математика (скрис ши орал),

в) Физика.

4. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ИСТОРИЕ

а) Лимба матернэ ши литература (скрис ши орал),

б) История Униуний РСС,

в) Жеография.

Персоанеле каре ау терминат класа а 9-а а школий мижлочий ку ноте ексчепционалэ се примеск ла курсул 1 фэрэ де екзамен де примире.

Ынвэцэмынтул есте фэрэ платэ.

Тоць студенций каре вор реуши, вор прими стипендие.

Терменул ынвэцэтурий есте де дой ань. Чей каре вор термина институтул, вор кэпэта нумиря де ынвэцэтор пентру класеле 5-7 а школий мижлочий.

Ачей каре дореск сэ ынтре ын институт, вор тримите пе нумеле Кырмуирий школилор супериоаре ши школилор педагожиче а Комисариатулуй Нородник де Ынвэцэмынт урмэтоареле документе:

а) Череря де примире (ку арэтаря факултэций).

б) Документ деспре терминаря школий.

в) Аутобиографие амэнунцитэ (апробатэ де с-сэтеск).

г) Довадэ деспре сэнэтате.

д) Пашапорт (се презинтэ персонал).

Чередиле ши документеле сэ се тримитэ пе адреса: Орашул Сорока, РСС Молдовеняскэ, Комисариатул Нородник де ынвэцэмынт.

Кырмуиря школилор супериоаре ши педагожиче

Sursa: ANRM, F. 2992, inv. 5, d. 3, f. 118.
Document extras din ziar. Tipărit în două limbi.

Doc. 94

1944. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studenților la anul I al Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău în anul de învățământ 1944-1945

Documentul este un pliant, care conține anunțul despre admiterea studenților la anul I la Institutul Pedagogic de Stat din Chișinău în anul de învățământ 1944/1945. Anunțul informează despre oferta educațională și condițiile de înmatriculare la facultățile instituției de învățământ superior pedagogic din RSSM.

ЫНШТИИНЦАРЕ

Институтул Педагожик де стат дин Кишинэу анунцэ примиря студенцилор пентру анул школар 1944-45 ла примул курс ал урмэтоарелор факултэць:

1. Де лимбэ ши литературэ – ла секция русяскэ ши молдовеняскэ
2. Де физикэ ши математикэ.
3. Де штиинце натурале
4. Де жеографие.
5. Де историе

Ла курсул 1 се примеск персоанеле каре ау терминат шкоала мижлочие ши каре трек екзаменул де примире ла урмэтоареле обьекте:

1. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ЛИМБЭ ШИ ЛИТЕРАТУРЭ:
а) лимба ши литература русэ (скрис ши орал),
б) лимба ши литература молдовеняскэ (нумай пентру секция молдовеняскэ – скрис ши орал),
в) история Униуний РСС.
2. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ФИЗИКЭ ШИ МАТЕМАТИКЭ:
а) лимба ши литература молдовеняскэ (скрис ши орал),
физика,
б) математика (скрис ши орал),
в) кимия.
3. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ШТИИНЦЕ НАТУРАЛЕ:
а) лимба ши литература молдовеняскэ (скрис ши орал),
б) кимия,
в) биоложия,
г) физика.
4. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ИСТОРИЕ:
а) лимба ши литература молдовеняскэ (скрис ши орал),
а) история Униуний РСС,
б) жеография.
5. ФАКУЛТАТЯ ДЕ ЖЕОГРАФИЕ:
а) лимба ши литература молдовеняскэ (скрис ши орал),
в) жеография,
г) история Униуний РСС.

Персоанеле, каре ын аний 1942-1944 ау терминат школа мижлочие ши ау дипломэ ку ноте ексчепционалн се примеск ла курсул 1 фэрэ де екзамене де примире.

Институтул анунцэ деасэменя ши примиря адэугэтоаре а студенцилор ла курсуриле II ши III але тутурор факултэцилор.

Тоць студенций каре вор реуши, вор прими стипендие. Ынвэцэмынтул ла институт есте фэрэ платэ. Терменул ынвэцэтурий есте де патру ань. Чей каре вор термина институтул, вор кэпэта нумиря де ынвэцэтор ал школий мижлочий.

Ачей каре дореск сэ ынтре ла институт, вор презента Секцией урмэтоареле документе:

а) череря де примире (ку арэтаря факултэций);
б) аутобиография амэнунцитэ;
в) диплома де терминаря школий мижлочий;
г) трей фотографий;
д) пашапорт (се презинтэ персонал).

Чередиле ши документеле сэ се тримитэ пе адреса: Орашул Сорока, РСС Молдовеняскэ, Комисариатул Нородник але Ынвэцэмынтулуй, Секция кадрелор.

Sursa: ANRM, F. 2992, inv. 5, d. 3, f. 122, 126.
Pliant. Document tipărit în două limbi.

Doc. 95

1944, august 7. Lista studenților Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat, care au ajuns la 7 august 1944 în orășelul Camenca

Documentul prezintă o listă din 20 de nume ale studenților Institutului Moldovenesc de Stat Pedagogic, care au revenit din evacuarea din reg. Buguruslan către ziua de 7 august 1944. Studenții au ajuns în orășelul Camenca în conformitate cu hotărârea SCP *al RSSM de reevacuare a institutului.*

СПИСОК
студентов Молдгоспединститута прибывшие 7/VIII-44, в г. Каменка

1.	Шлаен И.М.	г. Кишинев
2.	Вагнер Д.С.	г. Черновицы
3.	Ташкер С.А.	г. Кишинев
4.	Майденберг А.И.	г. Бельцы
5.	Васильев П.И.	г. Кагул
6.	Мучник П.Я.	г. Кишинев
7.	Оснис Д.	г. Кишинев
8.	Ланда Л.И.	г. Сороки
9.	Гринберг В.С.	г. Оргеев
10.	Гончарук А.Н.	Капрешты, Сорокского уезда
11.	Кенцос Л.Ш.	г. Сороки
12.	Штепман М.Ц.	- // -
13.	Шоин М.А.	г. Бельцы
14.	Гройсман Г.А.	- // -
15.	Поповский Х.Г.	г. Сороки
16.	Цуцану М.И.	р. Братушаны, Бельцкого уезда
17.	Бурлаку З.И.	с. Копанка, Бендерского уезда
18.	Штеренберг Я.	г. Бендеры
19.	Драгану Е.В.	р. Братушаны, Бельцкого уезда
20.	Саналатий	г. Каменка

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 116.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 96

1944, august 19.

Cu privire la măsurile de selecție și studiere a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ superior ale URSS. Ordinul nr. 378 din 19 august 1944 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Prin ordinul cu privire la măsurile de selecție și studiere a cadrelor științifico-didactice din instituțiile de învățământ superior ale URSS, Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS solicita comisariatelor republicane pentru învățământ să realizeze o estimare cantitativă și calitativă a personalului științifico-didactic din instituțiile de învățământ superior, să anunțe concurs pentru ocuparea posturilor vacante și să elaboreze măsuri de asigurare a școlilor superioare cu personal științifico-didactic calificat.

Приказ
Всесоюзного комитета по делам высшей школы при СНК СССР

г. Москва № 378 19 августа 1944 г.

О мероприятиях по подбору и изучению профессорско-преподавательских кадров высших учебных заведений СССР

Комитета по делам высшей школы при СНК СССР отмечает, что начальники ГУУЗов[150] наркоматов и директора высших учебных заведений не сделали всех необходимых выводов, связанных с изменениями, произошедшие за года Великой Отечественной войны в количественном составе и расстановке профессорско-преподавательских кадров вузов.

Наряду с отдельными наркоматами (Наркомздрав СССР[151], НКПС[152], Наркомзем ССР), которые обеспечили закрепление в вузах профессорско-преподавательских кадров и правильное их использование, многие руководители ГУУЗов наркоматов и вузов не приняли своевременно должных мер по созданию резерва профессорско-преподавательского состава. В результате существующей

[150] *Direcția generală a instituțiilor de învățământ a comisariatelor poporului ale URSS* ((Главное управление учебных заведений/ГУУЗ наркоматов/ ГУУЗ).

[151] *Comisariatul Poporului pentru Ocrotirea Sănătății al URSS/RSSM* (Народный комиссариат здравоохранения СССР/МССР /Наркомздрав СССР/МССР /НКЗ СССР/МССР) – autoritate de stat în rang de minister, care a administrat sistemul de ocrotire a sănătății în URSS în perioada 1936-1946.

[152] *Comisariatul Poporului pentru Căile de Comunicație al URSS* (Народный комиссариат/Наркомат путей сообщения СССР/НКПС СССР) – autoritate publică executivă unională, creată în anul 1923 cu atribuții de administrare a transportului feroviar, maritim și fluvial, autostrăzilor și altor drumuri, precum și de supraveghere a tuturor tipurilor de transport. După mai multe reorganizări, în administrarea comisariatului a rămas doar transportul feroviar (1932).

недооценке правильного подбора и подготовки для вузов научно-педагогических кадров, ряд наркоматов (Наркомэлектропром СССР[153], Наркомтанкпром СССР[154]) испытывает серьезные затруднения в обеспечении вузов квалифицированными профессорско-преподавательскими кадрами.

Серьезные недостатки в распределении и использовании имеющихся кадров связаны также с неудовлетворительным состоянием изучения и учета руководящих и научно-педагогических кадров вузов.

В целях обеспечения вузов высококвалифицированными педагогическими кадрами и улучшения работы по изучению и учету этих кадров, п р и к а з ы в а ю:

I. Начальникам ГУУЗов наркоматов (ведомств) и директорам высших учебных заведений:

1. Учесть всех профессоров и преподавателей, временно прекративших работу в вузах, и обеспечить возвращение к началу 1944/45 уч. года указанных преподавателей, занятых на работе в учреждениях и предприятиях, на научно-педагогическую работу в высшие учебные заведения.

2. Привлечь в вузы высококвалифицированных специалистов, занятых на производстве и подготовленных для научно-педагогической работы, на основную работу или по совместительству к началу 1944/45 уч. года.

3. Объявить не позднее 1 сентября с. г. конкурс на замещение вакантных должностей, заведующих кафедрами, а также провести конкурс по тем кафедрам, где не обеспечено должное научно-методическое руководство кафедрой.

4. Подобрать и представить не позднее 15 сентября с. г. на утверждение Комитета по делам высшей школы кандидатов на должности директоров вузов, их заместителей по научной и учебной работе и заведующих кафедрами вузов где указанные должности занимают лица, неутвержденные комитетом.

5. Провести не позднее 10 октября с. г. по согласованию с комитетом по делам высшей школы, перераспределение имеющихся профессорско-преподавательских кадров между отдельными вузами. Представить комитету по делам высшей школы не позднее 1 ноября с. г. отчет о проведенной работе по распределению кадров.

6. Провести не позднее 15 ноября с. г. персональный учет всего наличного состава профессорско-преподавательских кадров вузов, составить план потребности в профессорско-преподавательских кадрах на 1945-1946 учебный год и разработать мероприятия по обеспечению установленной потребности в кадрах.

---

[153] *Comisariatul Poporului pentru Industria Electrică al URSS* (Народный комиссариат электропромышленности СССР/Наркомэлектропром СССР) – autoritate publică executivă unională, creată în aprilie 1940 prin divizarea Comisariatului Poporului pentru Staţiile şi Industria Electrică în contextul politicii de descentralizare. Cu această denumire a existat până la 13 martie 1953.

[154] *Comisariatul Poporului pentru Industria Tancurilor al URSS* (Народный комиссариат танковой промышленности СССР/Наркомтанкпром СССР) – autoritate publică executivă unională, creată în septembrie 1941 specializată în administrarea industiriei sovietice de producere a tancurilor pentru Armata Roşie. Comisariatul a fost lichidat la 14 octombrie 1945.

7. Для обеспечения подготовки новых научных кадров выявить и представить комитету по делам высшей школы не позднее 1 февраля 1945 г. персональные списки кандидатов из числа наиболее выдающихся студентов, оканчивающих вузы в 1945 г., для подготовки их к научно-педагогической деятельности.

8. Ввести в практику временные командировки высококвалифицированных научных работников в вузы других городов для прочтения циклов лекций и отдельных курсов. План командировок научных работников на 1944/45 учебный год представить Комитету по делам высшей школы к 1 октябрю с. г.

9. Утвердить для каждого вуза план повышения научной квалификации научно-педагогического состава и обеспечить систематический контроль за его выполнением. Оказать необходимое содействие научным работникам в повышении их научной квалификации и предоставлять успешно работающим над повышением своей научной квалификации научные командировки в крупные вузы, научно-исследовательские институты и предприятия.

10. Запретить перемещение профессоров и преподавателей между отдельными вузами своей системы и вузами других наркоматов и ведомств без разрешения Комитета по делам высшей школы.

11. Разработать в двухмесячный срок и внести на рассмотрение Комитета по делам высшей школы предложения о постоянных контингентах ежегодного приема студентов в вузы по специальностям и, в связи с этим, о стабильных штатах профессорско-преподавательского состава по каждому вузу.

12. Организовать и проводить систематически работу по изучению научно-педагогических кадров вузов. Завести в 3-х месячный срок личные дела на всех научных работников вузов и составить документацию для личного дела номенклатурного работника, согласно приложению.

13. Организовать работу по составлению и изданию записок и сборников об отдельных научных школах, а также о научно-педагогической деятельности ведущих ученых СССР, привлекая к работе ученых и крупных специалистов с производства.

14. Обеспечить ведущим ученым необходимые условия для их успешной научно-педагогической деятельности и оказывать необходимое содействие в проводимой ими работе по подготовке научных кадров.

15. Систематически, не реже одного раза в год, составлять отчеты о научно-педагогической деятельности за истекший учебный год на всех научно-педагогических работников вузов.

16. Направлять своевременно Комитету по делам высшей школы материалы, характеризующие деятельность номенклатурных работников, не реже одного раза в год представлять Комитету отзывы на руководящих работников вузов, входящих в номенклатуру ВКВШ.

17. Обеспечить представление в Комитет по делам высшей школы новых личных дел на директоров вузов, их заместителей и заведующих кафедрами с обязательным приложением всех необходимых данных, указанных в приложе-

нии к настоящему приказу. Представление новых личных дел на всех указанных выше работников закончить к 1 январю 1945 года.

18. Направлять, начиная с 1 сентября с. г., личные дела на работников, представляемых к утверждению, ВКВШ со всей документацией, указанной в приложении.

19. ГУУЗам наркоматов (ведомств) представлять Комитету по делам высшей школы не реже одного раза в три месяца доклады о результатах проводимой работы по изучению и учету руководящих и научно-педагогических работников вузов, предложения о правильной расстановке и использовании имеющихся кадров и подготовке новых научных кадров, а также мероприятия по созданию необходимых условий для успешной работы ученых.

20. Представить Комитету по делам высшей школы к 15 октябрю с. г. подробный отчет о поведенной работе по обеспечению вузов профессорско-преподавательскими кадрами в 1944/45 учебном году.

II. Отделу кадров и отраслевым отделам Комитета

1. Оказывать необходимую помощь и содействие начальникам ГУУЗов наркоматов (ведомств) и директорам вузов в деле возвращения на научно-педагогическую работу профессоров и преподавателей, временно прекративших работу в вузах и занятых на работе в учреждениях, предприятиях и научно-исследовательских институтах.

Эти мероприятия проводить и в отношении специалистов с производства, намечаемых ГУУЗами наркоматов (ведомств) и директорами вузов для привлечения на научно-педагогическую работу в вузы.

2. Провести не позднее 1 марта 1945 г. персональный учет всего наличного состава профессорско-преподавательских кадрах вузов СССР.

К этому же сроку, на основе представлений наркоматов (ведомств), разработать план потребности в профессорско-преподавательских кадрах на 1945/46 уч. год и мероприятия по обеспечению установленной потребности в кадрах.

3. На основе предложений наркоматов, разработать в 3-х месячный срок и внести на утверждении Комитета мероприятия, предусматривающие установление постоянных контингентов ежегодного приема студентов и, в связи с этим, введение стабильных штатов профессорско-преподавательского состава в вузах.

4. Обеспечить контроль за выполнением ГУУЗами наркоматов (ведомств) и директорами вузов настоящего приказа.

5. Обязать всех работников Комитета по делам высшей школы ГУУЗов наркоматов (ведомств) при обследовании и инспектировании вузов особое внимание уделять контролю за работой, проводимой по изучению кадров, и оказывать директорам вузов в этой работе необходимую помощь.

Учитывая особо важное значение работы по изучению руководящих и научно-педагогических кадров, правильной их расстановки и обеспечению вузов к началу 1944/45 уч. года высококвалифицированными кадрами, Комитет обя-

зывает начальников отделов, начальников ГУУЗов наркоматов (ведомств) и директоров вузов обеспечить личное руководство работой по подбору и изучению кадров.

Председатель Всесоюзного Комитета
по делам высшей школы при СНК СССР **С. Кафтанов**

Приложение будет выслано дополнительно[155].

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2. d. 150, ff. 17-19.
Copie. Text dactilografia.

Doc. 97

1944, septembrie 20. *Cu privire la transferarea Institutului Agricol în M.V. Frunze din or. Soroca în or. Chișinău.* Hotărârea SCP al RSSM

Prin hotărârea nr. 274 din 20 septembrie 1944, SCP *al RSSM dispunea transferarea Institutului Agricol M.V. Frunze din or. Soroca în or. Chișinău până la 25 septembrie 1944 și restabilirea drepturilor Institutului asupra infractructurii de care a beneficiat până la război.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 274

Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР

от 20 сентября 1944 г. гор. Кишинев

«О переводе Кишиневского Сельскохозяйственного института им. М.В. Фрунзе из г. Сороки в город Кишинев»

В связи с полным освобождением территории Молдавской ССР от немецко-румынской оккупации, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Перевести не позднее 25-го сентября с. г. Кишиневский Сельскохозяйственный институт им. М.В. Фрунзе из г. Сороки в гор. Кишинев.

[155] Textul este înscris de mână.

2. Закрепить за Кишиневским Сельскохозяйственным институтом раннее принадлежавшие ему: учебный корпус с прилегающими к нему надворными постройками, цветником, оранжереей и парком – по Садовой ул.[156] № 121, помещение для столовой студентов с жилыми квартирами и надворными постройками – по Мещанской ул.[157] № 4, а также учебно-опытные и подсобные хозяйства со всеми имеющимися постройками, живим и мертвым инвентарем, и наличной сельскохозяйственной продукцией, а именно:

а) учебно-опытные плодоовощевиноградное хозяйство №1 в г. Кишиневе по Мало-Буюканскому спуску «Валя Дическул», с отделением – Быковецкий питомник «Быковец»;

б) учебно-опытные зоотехническое хозяйство «Костюжены»;

в) учебно-опытные полеводческое хозяйство «Мандык»;

г) Подсобное хозяйство «Кетросу-Нямц-Тодирешты».

3. В связи с переходом Кишиневского Сельскохозяйственного института в г. Кишинев, возобновить в 1944-45 г. работу Сорокского сельскохозяй-ственного техникума в полном объёме, закрепив за ним подсобное хозяйство «Василково-Трифауцы». Обязать директора Кишиневского Сельскохозяйственного института до 25 сентября передать Сорокскому сельхозтехникуму все принадлежавшие ему строения, имущество и хозяйство.

4. Обязать Наркомзем МССР /тов. КОВАЛЬ Н.Г./

а) Обеспечить к началу 1944-45 учебного года подготовку помещения учебного корпуса /Леовская[158] 109/, общежития для студентов и квартир для профессорско-преподавательского состава;

б) выделить дополнительно для указанных выше учебно-опытных и подсобных хозяйств института необходимое количество продуктивного и рабочего скота, повозок и упряжи;

в) составить смету расходов по восстановлению, разрушенных во время немецко-румынской оккупации зданий и оборудования, квартир профессорско-преподавательского состава, учебно-опытных и подсобных хозяйств института и представить на рассмотрение Наркомина[159].

5. Обязать Госплан МССР /тов. СТРЕЛЯНОВА/:

---

[156] *Strada Sadovaia* – redenumită Drumul Viilor, apoi Inculeț (1924-1939), str. Sfatul Țării (13 mai 1939-1940 și 1941-1944), str. Sadovaia (1944-1991), str. Alexe Mateevici din 25 iulie 1991.

[157] *Strada Meșcianskaia* – redenumită str. Unirii (1924-1940 și 1941-1944), str. Meșcianskaia și str. Miciurin (1944-1990), str. Sfatul Țării din 20 iulie 1990.

[158] *Strada Leovskaia* – redenumită General Berthelot (1924-1940 și 1941-1944), str. Leovskaia (1944-1945) și str. Al. Șciusev din anul 1945.

[159] *Comisariatul Poporului pentru Afacerile Externe al URSS* (Наркомат иностранных дел СССР/ Наркоминдела/Наркомин) – autoritate centrală executivă, creată la 6 iulie 1923, cu atribuții de stabilire și realizare a relațiilor diplomatice ale URSS, apărarea intereselor politice și economice ale cetățenilor sovietici aflați peste hotare, supravegherea implementării tratatelor și acordurilor cu statele străine.

а) включить Кишиневский Сельскохозяйственный институт в план снабжения стройматериалами из фонда 4-го квартала 1944 г. для ремонта и оборудования закрепленных за институтом зданий, по заявкам дирекции института;

б) выделить для нужд Кишиневского Сельскохозяйственного института на отопительный сезон 1944-45 года 2000 куб. метров дров.

6. Обязать Наркомфин /т. МОЗОЛЕВСКОГО Н.Н./ рассмотреть представленную Наркомземом смету расходов по восстановлению разрушенных во время немецко-румынской оккупации зданий, оборудования института и его учебно-опытных и подсобных хозяйств и ассигновать в 4-м квартале 1944 г. и в 1945 г. необходимые для этой цели суммы, в соответствии с утверждённым бюджетом.

7. Обязать Кишиневский Горисполком /тов. ВИЗИТЕЙ[160]/ выделить и закрепить на территории, непосредственно прилегающей к основным корпусам института, площадь необходимую для нового строительства, по спецквалификации, представляемой дирекцией института.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА НАРОДНЫХ
КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] Т. КОСТАНТИНОВ

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА НАРОДНЫХ
КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] Л. ДЬЯЧЕНКО[161]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 11, d. 22, f. 70.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 98

1944, septembrie 20. *Cu privire la desemnarea personaluli de conducere și a celui didactic al Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol*. Ordinul Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

[160] *Nicolai Dmitrievici Vizitei* (1908-?), moldovean, născut în s. Pârjota, ţin. Bălţi, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Preşedinte al Sovietului orăşenesc (comitetului împlinitor orăşenesc) Chişinău (1944-1945). Secretar al Comitetului raional de partid Lenin al PC(b)M al or. Chişinău (1947-1950). Viceministru al industriei alimentare a RSSM (1950-?) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.*, p. 197).

[161] *Luka Stepanovici Diacenko* (1902-1985) ucrainean, născut în s. Iasînove, gub. Podolsk, Imperiul Rus. În 1933-1935 a studiat la Școala comunistă din Tiraspol. Comisarul poporului pentru industria lemnului al RSSM (1940-1941). În 1944-1946 și 1949-1973 – șef al Direcției Administrative a SCP(SM) al RSSM. Reprezentant permanent al Sovietului de Miniștri al RSSM la Moscova (1947-1948). (*Советская Молдавия, op. cit.*, с. 186).

Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM desemnează pe Agripina Crăciun în funcţia de adjunct al directorului Institutului Învăţătoresc din Tiraspol, numeşte în funcţii şefi de catedre şi lectori superiori ai acestei instituţii.

ПРИКАЗ №____
НАРКОМА ПРОСВЕЩЕНИЯ МОЛДАВСКОЙ ССР

от 20 сентября 1944 г.

«О назначении руководящего и преподавательского состава Тираспольского государственного учительского института»

§ 1

1. Назначить заместителем директора по учебной и научной работе состава Тираспольского государственного учительского института тов. Крачун Агрипину Никитичну с 25/9 1944 г.

§ 2

1. Назначить на должность зав. кафедры географии и геологии Тираспольского государственного учительского института тов. Якубаниса Николая Борисовича с 25/9 1944 г.

2. Назначить на должность зав. кафедрой марксизма-ленинизма Тираспольского государственного учительского института тов. Ложечкину Марию Федоровну с 25/9 1944 г.

3. Назначить на должность зав. кафедрой естественных наук Тираспольского государственного учительского института тов. Кисиль Серафиму Георгиевну с 25/9 1944 г.

4. Назначить на должность старшего преподавателя Тираспольского государственного учительского института тт. Яковенко М.И.[162], Розенфельд А.Г., Короткову А.И. с 25/9 1944 г.

НАРКОМ ПРОСВЕЩЕНИЯ МССР [*Подпись*] /М. РАДУЛ/

Sursa: ANRM.Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 1, f. 1.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[162] *Maria Ivanovna Iakovenko* (1898-?), rusoaică, născută în or. Odesa, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului Pedagogic din Odesa (1937). Lector superior la Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat (1942-1944). Din septembrie 1944 - lector superior (profesor de limbă rusă la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 177).

Doc. 99

1944, septembrie 28. Notă informativă, prezentată CC al PC(b) din întreaga Uniune de către șeful Direcției Arte a SCP al RSSM

Documentul, semnat de șeful Direcției Arte a SCP *al RSSM, prezintă rețeaua de instituții de artă care au funcționat pe teritoriul RSSM până la război și cele refăcute către septembrie 1944. De asemenea, funcționarul propunea CC al PC(b) un șir de măsuri pentru pregătirea cadrelor naționale din domeniul artelor pentru RSSM.*

Центральному Комитету ВКП /б/

Управление по делам Искусств
При Совнаркоме Молдавской ССР
28 сентября 1944 г.

Докладная записка[163]

До начала Отечественной войны на территории Молдавской ССР существовало следующая сеть учреждений искусств:

1. Консерватория
2. Молдавский театр
3. Украинский театр
4. Еврейский театр
5. Капелла «ДОЙНА»
6. Симфонический оркестр
7. Музыкальная 10-ти летка
8. Музыкальная 7-ми летка
9. Художественное училище
10. Филармония
11. Художественная мастерская.

§1.

В настоящее время имеются следующие учреждения:

1. Консерватория
2. Музыкальная 10-ти летка
3. Художественное училище
4. Государственный ансамбль песен и пляски «ДОЙНА»
5. Государственный джаз
6. Молдавский музыкально драматический театр
7. Симфонический оркестр

[163] Document selectat de Sorin Șclearuc.

8. Филармония.

Примечание: Большинство перспективных учреждений находятся в стадии организационного оформления.

§ 2.
Что необходимо для нормального развития и дальнейшего роста искусства.

1. Укомплектовать симфонический оркестр, в составе которого не хватает 10 музыкантов в т. ч. духовики оркестра.

2. Взять на полное обеспечение за счет государства студентов и учеников художественного училища и музыкальной 10-летки, а также студентов консерватории. Это вызывается необходимостью подготовки местных национальных курсов.

3. Создать отделение или принять группу студентов-молдаван на учебу в Московский ГИТИС[164] и обеспечить их материально так, чтобы они могли нормально учиться.

4. Выделить два миллиона рублей для достройки и оборудования Дворца культуры в г. Кишинев, где сосредоточить Молдавский театр, театральную студию и Филармонию, пока будет построен новый театр в городе.

5. Учредить дополнительно в числе учебных заведений 3-6 музыкальных 7-ми летки в Сорокском, Бельцком и Кагульском уездными центрами.

6. Выделить 500 т. руб. на нужные материалы для ремонта зданий Филармонии, ДНТ, Консерватории, Художественного училища и тетра, ввиду разрушения их во время военных действий оккупантами.

Начальник Управления по делам искусств
при СНК Молдавской ССР [*Подпись*] /Кутковецкий[165]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, f. 21.
Document original, Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[164] *Institutul de Stat de Artă Teatrală din Moscova* (Государственный институт театрального искусства/ ГИТИС) – şcoală de teatru din Rusia, creată în anul 1878 cu numele Şcoală de muzică şi teatru din Moscova. Din anul 1922 poartă numele GITIS şi are drept misiune de a forma specialişti pentru toate profesiile artei teatrale.

[165] *Iacob Afanasievici Cutcovețchi* (1907-1971), scriitor proletcultist, născut în s. Camenca, ţin. Balta, Gubernia Podolsk, Imperiul Rus. A studiat doi ani la Institutul Pedagogic din Tiraspol. Redactor al ziarului *Octombrie* (1940-1941) şi şef al Direcţiei arte a SCP al RSSM (1944-1945) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.*, p. 60).

Doc. 100

1944[166] Referință cu privire la organizarea Universității de Stat a RSSM

În referința semnată de Tihon Constantinov, președintele SCP *al RSSM, nomenclaturistul argumenta necesitatea unei Universități care să pregătească „cadre naționale" de înaltă calificare pentru RSSM, după „eliberarea de sub dominația româno-germană", indicând, totodată, facultățile și secțiile, precum și un plan de admitere în primul an de activitate.*

СПРАВКА
об организации Государственного университета Молдавской ССР

Основной задачей Государственного университета является подготовка высококвалифицированных преподавательских и научных национальных кадров. Для этого необходимо сейчас же после освобождения от румынско-немецких оккупантов территории Молдавской ССР организовать Государственный университет со следующими факультетами:

1. Литературно-лингвистический со следующими отделениями:
а) литературное;
б) лингвистическое.
2. Историко-географический с отделениями:
а) историческое;
б) географическое.
3. Физико-математический факультет.
4. Экономический факультет.

На I-й год организации Государственного университета организовать набор студентов из числа лиц, окончивших среднюю школу, а также из числа учителей, имеющих среднее образование.

Набор произвести в следующем составе:

1.	Литературно-лингвистический факультет	–	40 человек
2.	Историко-географический факультет	–	40 ‘’
3.	Физико-математический факультет	–	20 ‘’
4.	Экономический факультет	–	20 ‘’

[166] Documentul nu este datat. Expresia „a organiza Universitatea de Stat după eliberarea RSSM", precum și faptul că la 23 octombrie 1944 a fost aprobată o hotărâre a SCP al RSSM și a CC al PC(b)M *Cu privire la organizarea Universității Moldovenești de Stat* indică asupra faptului că referința a fost elaborată în vara anului 1944 până în luna august. Dosarul de arhivă, care conține documentul respectiv a fost completat până la 25 septembrie 1944.

Государственный университет имеет целью подготовку национальных кадров: на литературно-лингвистическом факультете литераторов, работников искусствоведения, преподавателей языка и литературы; на историко-географическом факультете – преподавателей исторических и географических наук; на физико-математическом факультете – преподавателей физики и математики; на экономическом факультете – инженеров, экономистов для центральных республиканских учреждений, инженеров-экономистов для плановых органов, а также для государственных промышленных предприятий.

После первого выпуска студентов, окончивших срок учения в Государственном университете, лучших из них, но не свыше 30%, оставлять аспирантами при Государственном университете, а также направлять в другие университеты Союза ССР с тем, чтобы из аспирантов готовить высококвалифицированные научные кадры, для чего при Государственном университете организовать аспирантуру.

Вопрос об укомплектовании высококвалифицированными преподавательскими кадрами Государственного университета, а также организации и оборудования лабораторий и библиотек университета поставить в Комитете по делам высшей школы.

Председатель Совнаркома
Молдавской ССР (т. Константинов)

Sursa: ANRM, F.2991, inv.5, d. 2, f. 30-33
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 101

1944, octombrie 23. *Cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova*. Hotărârea SCP al RSSM

Prin hotărârea nr. 385 din 23 octombrie 1944, SCP *al RSSM şi CC al PC(b)M solicitau permisiune guvernului sovietic şi CC al PC(b) unional să organizeze la Chişinău o Universitate, numită* Universitatea de Stat din Moldova*, cu nouă facultăţi, inclusiv, facultatea de fizică şi matematică, filologie, istorie, geografie, biologie, chimie, medicină, economie şi drept.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 385

Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР и Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

от 23 октября 1944 г. г. Кишинев

«Об организации Молдавского государственного университета»

В целях подготовки высококвалифицированных специалистов и научных работников, необходимых для народного хозяйства, просвещения и здравоохранения республики, Совет Народных Комиссаров и ЦК КП/б/ Молдавии

П О С Т А Н О В Л Я Ю Т:

1. Просить Совнарком СССР и ЦК ВКП/б/ разрешить организовать в г. Кишиневе на базе Педагогического института Молдавский государственный университет со следующими факультетами:

а) физико-математический – с отделениями физики и математики;

б) филологический, с отделениями молдавского языка и литературы и русского языка и литературы;

в) исторический;

г) географический;

д) биологический;

е) медицинский;

ж) экономический;

з) химический;

и) юридический.

2. Обязать Наркомзем Молдавской ССР /тов. КОВАЛЬ/ предоставить на утверждение СНК МССР предложение о выделении Государственному университету 100 га земельных участков, с садами и виноградниками, необходимых для научно-исследовательских работ, практических занятий студентов и подсобного хозяйства.

3. Обязать директора Научно-исследовательского института /т. СЕНКЕВИЧА/ передать Молдавскому государственному университету необходимую учебную и научную литературу.

4. Обязать Кишиневский Горсовет[167] /т. ВИЗИТЕЙ/:

а) выделить для профессорско-преподавательского состава Молдавского государственного университета дом на 10 квартир;

---

[167] *Sovietul orășenesc al Deputaților Poporului Muncitor* (din 1977 – al Deputaților Poporului) (Городской Совет депутатов трудящихся (с 1977 г. – народных депутатов) – organ reprezentativ și plenipotențiar al puterii de stat în orașele URSS.

б) выделить соответствующие помещения под общежитие для студентов Университета на 250 человек;

5. Обязать Наркомторг МССР /т. АКИМОВА/ принять на централизованное снабжение студентов Молдавского государственного университета и профессорско-преподавательский состав, а также обеспечить студенческую столовую необходимым оборудованием.

6. Обязать Госплан Молдавской ССР:

а) выделить для Молдавского государственного университета в 4-м квартале 1944 года 2 грузовые машины, одну легковую и местную электроустановку;

б) выделить для университета и профессорско-преподавательского состава на отопительный сезон 1944-45 гг. 1000 кубометров дров.

Секретарь Центрального Комитета КП/б/ Молдавии	Заместитель Председателя Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР
/Н. САЛОГОР/	/Г. КВАСОВ[168]/

Верно:
Прот. отд. СНК МССР – В. Тигаева

[*Печать*]

Разослать: СНК СССР, ЦК КП/б/М, Верх. Совет МССР, НКГосконтроля[169], НКФин, НКЮст, НКЗем, Госплан МССР, Уполн. Госплана СССР, Кишин. Горсовет, Научно-исследов. институт, НКТорг., СНК – группе.

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 6, f. 133-134.
Copie. Document dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

[168] *Grigori Vasilievici Kvasov* (1905-1977), rus, născut în s. Kazacie, gub. Tambov, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului de Iluminare Politică din Leningrad (1928). Preşedinte al Comitetului executiv regional din Chkalovsk (1940-1942). Vicepreşedinte al SCP (SM) al RSSM (1944-1947). Şeful Secţiei gospodăriei agricole a CC al PC(b)M/PCM (1948-1951 şi 1953-1955). Prim-secretar al Comitetului districtual de partid Bălţi (1952-1953) (*Советская Молдавия, op. cit*., c. 246).

[169] *Comisariatul Poporului pentru Controlul de Stat al RSSM* (Народный комиссариат государственного контроля МССР/НКГосконтроля) – autoritate guvernamentală sovietică cu funcţii de control a instituţiilor, organizaţiilor şi întreprinderilor în scopul verificării disciplinei de partid şi de stat şi a legislaţiei socialiste. A fost creat la 6 septembrie 1940 şi a fost redenumit Ministerul Controlului de Stat al RSSM în martie 1946).

Doc. 102

1944[170] Universitatea de Stat din Chișinău

Documentul, care nu este nici datat și nici semnat, este un plan de admitere a studenților la Universitatea de Stat din Chișinău și, reieșind din structura similară a Universității, prezentată în documentul din 23 octombrie 1944, poate fi o anexă la poiectul de hotărâre a SCP *al RSSM* Cu privire la organizarea Universității de Stat din Moldova

КИШИНЕВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Факультеты	Специальности	Контингент 1-го курса	Примечание
Физико-математический	1. Физика 2. Математика	2 X 30	Необходимо принимать по 30 ч. на каждую специальность
Исторический	1. История	30	
Географический	1. География	30	
Филологический	1. Русский язык и литература 2. Молдавский язык и литература	30	
Биологический	1. Ботаника 2. Зоология	30	
Химический	1. Неорганическая химия 2. Органическая химия	30	
Юридический	1. Юридические науки	30	
Экономический	1. Экономика с/х 2. Экономика промышленности 3. Экономика советской торгов.	30	
Медицинский	1. Хирургия 2. Терапия	30	

ИТОГО: 270 (300)

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 13.
Document original. Text dactilografiat.

[170] Documentul nu este datat.

Doc. 103

1944, octombrie 30. Scrisoarea şefului Direcţiei Administrative a SCP al RSSM pe adresa Institutului Ingineresc de Irigare şi Mecanizare a Agriculturii din Taşkent.

Reprezentantul Institutului Ingineresc de Irigare și Mecanizare a Agriculturii din Taşkent informează guvernul RSSM despre un număr mare de studenți, care au fost evacuați în Asia Mijlocie în timpul războiului și solicita administrației SCP al RSSM să decidă asupra posibilităților de reevacuarea a acestora. În cazul imposibilității de reevacuare a studenților în Moldova Sovietică, D.I. Kiperman propunea ca aceștia să fie trimiși în RSSM după terminarea studiilor în școlile superioare din Asia Mijlocie.

МССР
г. Кишинев
СНК
Управделами

Ташкент
ул. Учительская, 29
ТИИИМСХ
отд. тов. Киперману Д. И.[171]

30/IX-44 г.

Управделами СНК МССР

Уважаемый товарищ!

Как известно в вузах Средней Азии имеется большое число студентов, эвакуированных из Молдавской ССР.

Убедительно прошу выяснить 1) каково их положение в смысле реэвакуации 2) При невозможной реэвакуации из-за отсутствия соответствующих вузов может ли СНК Молдавии оказать им какую-либо поддержку и 3) Каковы возможности их закрепления за Молд. ССР после окончания института.

С приветом,

Д. Киперман

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 17-18.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

[171] Adresa înscrisă pe plicul poştal cu menţiunea *Adresa expeditorului.*

Doc. 104

1944, octombrie 31.

Scrisoarea şefului Secţiei instituţii de învăţământ superior pedagogic a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS adresată şefilor de direcţii şcoli superioare ale comisariatelor poporului pentru învăţământ din republicile unionale

Prin scrisoarea din 31 octombrie 1945, Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS indica comisariatelor poporului pentru învăţământ din republicile unionale asupra măririi numărului de ore academice pentru predarea disciplinei obligatorii Bazele marxism-leninismului şi asupra distribuţiei orelor pe anii de studii la toate specialităţile instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din URSS.

Копия

СНК С.С.С.Р.
Всесоюзный комитет
по делам высшей школы
31 октября-1944 г.
№ СТ 11-01
Москва, Рождественка 11

Начальникам управлений высших школ
Наркомпросов Союзных Республик

В соответствии с приказом ВКВШ от 15 сентября 1944 года за № 442 об учебном плане по курсу «Основы Марксизма-Ленинизма» Отдел ПедВузов ВКВШ предлагает Вам при планировании работы по указанной дисциплине в Педагогических и Учительских институтах исходить из опубликованного в октябре с. г. Комитетом плана курса «Основы Марксизма-Ленинизма».

I. Для исторических и литературных факультетов педагогических и учительских институтов:

1 курс	–	Всего	116 часов,	из них	лекционных 76 часов практических 40 - “ -
2 курс	–	- “ -	134 - “ -	- “ -	лекционных 80 часов практических 54 - “ -

II. Для остальных факультетов педагогических и учительских институтов:

1 курс	–	Всего	116 часов,	из них	лекционных 78 часов практических 38 - “ -
2 курс	–	- “ -	134 - “ -	- “ -	лекционных 82 часов практических 62 - “ -

Увеличение часов на «Основы Марксизма-Ленинизма» /до 250 часов/ должно быть проведено за счет увеличения недельной нагрузки /доведения ее до 37-38 часов в отдельные дни недели/ без изменения учебных планов в отдельной части.

Начальник отдела ПедВузов ВКВШ /ПОПОВ/

С подлинным в е р н о

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 146.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 105

1944, octombrie. *Cu privire la restabilirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din or. Tiraspol.* Proiect de hotărâre al SCP al RSSM

Documentul este un fragment din proiectul de hotărâre a SCP al RSSM cu privire la restabilirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în or. Tiraspol, care fixează numărul de facultăţi şi contingentele de studenţi care urmau a fi înmatriculaţi la această instituţie de învăţământ.

Проект

Постановления Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР

….октябрь 1944 г. г. Кишинев

О восстановлении Молдавского Государственного Педагогического института в гор. Тирасполе

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР п о с т а н о в л я е т:

1. Восстановить с 1-го ноября 1944 года Молдавский Государственный Педагогический институт в гор. Тирасполе со следующими факультетами:

а) Физико-математический,
б) Языка и литературы,
в) Естествознания,
г) Географии,
д) Истории.

2. Установить контингент студентов для 1-го курса Тираспольского Молд. Гос. Пед. Ин-та на 1944/45 учебн. год со следующим распределением по факультетам:

а) фак-т языка и литературы - 30

б) фак-т физ-мат. - 60

в) фак-т Естествознания - 30

г) -//- Географии - 30

д) -//- Истории - 30

3. Наркомфину Молдавской ССР выделить необходимые средства для финансирования мероприятий Наркомпроса Молдавской ССР, ~~по восстановлению~~ предусмотренных настоящим постановлением, а именно:

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 194.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 106

1944, noiembrie 11.

Cu privire la participarea nesatisfăcătoare a Comitetului orășenesc al ULCTM la crearea condițiilor materiale și de viață normale pentru studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chișinău.
Hotărârea Biroului CC ULCTM

Biroul CC ULCTM constata în ședința din 11 noiembrie 1944 faptul că organizațiile comsomoliste orășenești și instituționale nu se implică suficient în crearea condițiilor materiale și de viață pentru studenții Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chișinău și aproba un șir de măsuri pentru redresarea situației.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
БЮРО ЦК ЛКСМ МОЛДАВИИ от 11/XI-44 года

«О неудовлетворительном участии ГК ЛКСМ Молдавии в создании нормальных материально-бытовых условий студентам Молдгоспединститута г. Кишинева».

Проверкой ЦК ЛКСМ Молдавии установлено, что студенты живут в крайне плохих материально-бытовых условиях и в антисанитарном состоянии: общежитие полуразрушенное, нет окон, дверей студенты спят на полу, обслуживающего персонала нет, к столовой не прикреплены, по имеющимся карточкам промтовары не получают.

Комитет комсомола секретарь т. Ройтман[172]/ и профком, видя крупные недостатки в материально-бытовых условиях студентов не принимали должных мер к устранению этих недостатков, не ставили этих вопросов перед партийными организациями, не информировали своевременно об этом положении ГК и ЦК ЛКСМ Молдавии.

Секретарь ГК комсомола т. КИРИЯШКИНА совершенно не интересовалась условиями жизни студентов. Среди студентов отсутствует политико-воспитательная работа.

БЮРО ЦК ЛКСМ МОЛДАВИИ ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать бюро ГК комсомола[173] и его секретаря т. Чуракина изменить отношение к работе среди студенческой молодежи, обеспечить повседневное руководство комсомольскими организациями учебных заведений и обеспечить серьезное улучшение политико-воспитательной работы среди студентов.

Разработать конкретные мероприятия по устранению указанных недостатков во всех учебных заведениях города.

2. Обязать Горком ЛКСММ повседневно уделять внимание вопросам материально-бытовых условий студентов.

Создать комсомольско-молодежные бригады, привлекая в них и студентов, для ремонта общежития и обеспечения их топливом.

Принять к сведению заявление секретаря ЦК ЛКСМ т. Чуракина о том, что институту будут выделены специалисты: столяры, слесаря, плотники во внеурочное время.

3. Обязать первичную комсомольскую организацию пединститута провести собрание по вопросу об улучшении материально-бытовых условий студентов.

4. Довести до сведения ЦК КП (б) Молдавии и СНК МССР, что управление высших школ Наркомпроса МССР и дирекция Пединститута не занимались в должной мере вопросом создания самых элементарных материально-бытовых условий студенчества: к ремонту общежития не приступали, столовой нет, горячая вода и посуда в общежитии отсутствуют и т.д.

5. Просит СНК МССР:

а) Дать указания Наркомторгу об открытии студенческой столовой и об отоваривании промтоварных карточек.

---

[172] *Nahman (Naum) Davidovici Roitman* (1922-?), evreu, ansolvent al Facultății de istorie a Institutului Pedagogic din Chișinău (1944). După absolvirea Institutului a fost angajat la Catedra de istorie a URSS (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 15).

[173] *Comitetul orășenesc al Uniunii Tineretului Leninist Comunist din Moldova* (городской комитет Ленинского коммунистического союз молодёжи Молдавии/ГК комсомола/горком ЛКСММ) – organ colegial de conducere a organizației comsomoliste orășenești între conferințele sale. Se alegea de către conferința comsomolistă orășenească și era responsabil în fața acesteia, precum și în fața organizațiilor comsomoliste superioare. Își exercita atribuțiile sub îndrumarea Comitetului orășenesc de partid și a CC al Uniunii Tineretului Leninist Comunist din Moldova. Comitetul orășenesc Chișinău a fost creat la 8 martie 1941.

б) Обязать Наркомат местной промышленности открыть ремонтно-бытовые мастерские, прачечную и парикмахерскую при общежитии.

в) Дать указания Госплану МССР выделить для пединститута необходимое количество стройматериалов.

6. Секретарю по школам ГК ЛКСМ тов. КИРИЯШКИНОЙ за недопустимое отношение в работе со студенческой молодежи – объявить строгий выговор.

7. Горкому ЛКСММ доложить бюро ЦК ЛКСМ Молдавии о выполнении данного постановления к 1 декабрю 1944 года.

СЕКРЕТАРЬ ЦК ЛКСМ
МОЛДАВИИ [Подпись] /ФЕСЕНКО/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 2, f. 190-190 verso.
Document original. Text tipărit. Semnătură autografă.

Doc. 107

1944, noiembrie 12[174] *Cu privire la Conservatorul de Stat al RSSM*. Nota informativă a Direcției Arte a SCP al RSSM

Șeful Direcției Arte a SCP al RSSM informează secretarul de partid al CC al PC(b)M despre structura Conservatorul de Stat din Chișinău, despre contingentele de studenți și corpul științifico-didactic, precum și despre condițiile de studii, cele materiale și de trai ale lor și propune măsuri de îmbunătățire a procesului didactic și a condițiilor materiale și de trai ale studenților și profesorilor Conservatorului.

Секретарю ЦК КП /б/ Молдавии
Тов. ЦАРАНОВУ

«О Государственной Консерватории Молдавской ССР»[175]

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

Управлении по делам искусств при

[174] Documentul este datat ambiguu cu două date: în partea unde sunt indicate rechizitele emițătorului documentului este indicată data de 12 noiembrie 1944, iar sub semnătura emitentului este indicată data de 13 noiembrie 1944. Probabil este vorba despre data elaborării și data semnării documentului respectiv.

[175] Document selectat de Sorin Șclearuc.

СНК Молдавской ССР.
12 ноября 1944 г.

1.

Состав профессорско-преподавательского состава.

В Консерватории имеются шесть кафедр:

1. Марксизма-Ленинизма
2. Теории и композиции
3. Фортепиано
4. Струнных инструментов
5. Духовых инструментов
6. Вокала

И.О. Зам. директора по учебной части назначен доцент Долгунин.

И.О. Заведующими кафедрами назначены следующие товарищи:

1. Фортепиано – Гуз[176]
2. Струн. Инст. – Дайлис[177]
3. Дух. Инст. – Гершфельд Д. Г.[178]
4. Вокала – Долев[179]

Нет заведующих кафедрами: Марксизма-Ленинизма, теории и композиции / ожидается из Москвы Платонов/.

Ни один из зав. кафедрами не имеет профессорского звания. Только Гуз, бывший профессор Кишиневской консерватории при румынах /до 1940 г/, имел звание профессора, но советскими органами еще не оформлен.

Вывод: необходимо вызвать на постоянную работу 2-3 профессора из Москвы в качестве зав. кафедрами.

Всего преподавателей в консерватории и 10-летние имеются 37 человек. Из них с высшим образованием /по их заявлениям/ 20 человек, но только 8 имеют документы, у остальных нет.

---

[176] *Ideli (Iulii) Moiseevici Guz* (1885-1971), evr., născut în or. Odesa, gub. Herson, Imp. Rus. Absolvent al Conservatorului din Viena (1905) şi al celui de la Cracovia (1907). Pedagog de pian la Conservatorul *Unirea* (1936-1940). Şef al catedrei de pian la Conservatorul din Chişinău (1940-1941 şi 1944-1953). În perioada războiului soviet-german s-a evacuat la Alma-Ata, fiind angajat în calitate de pedagog de pian la o şcoală muzicală. (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 2.)

[177] *Iosif Lvovici Dailis* (1893-1984), evreu, născut în Chişinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Şi-a făcut studiile la Conservatorul din Geneva (1913-1917) şi la Conservatorul din Bruxelles (1913-1914). Viorist şi altist, prof. şi şef al Catedrei instrumente de suflat la Conservatorul de Stat din Chişinău (1940-1941 şi 1944-1961) (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 2).

[178] *David Grigorievici Gherşfeld* (1911-2005), evreu, născut în or. Bobrîneţ, gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Muzică şi Teatru Ludwig van Beethoven din Odesa (1934). Compozitor, pedagog şi directorul Conservatorului de Stat din Chişinău (1940-1941, 1944-1946). Eliberat din toate funcţiile în contextul campaniei împotriva cosmopolitismului din URSS (1948-1953). În 1956 este restabilit în postul de director al Conservatorului din Chişinău. Funcţia o va exercita până în anul 1966 (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 2).

[179] *Vasili Grigorievici Dolev* (1886-?) rus, absolvent al Cursurilor superioare de vocal din Kiev (1914). Cântăreţ, pedagog de canto. În 1944 a fost transferat de la şcoala muzicală din Kokand în funcţia de şef al Catedrei de canto la Conservatorul de Stat din Chişinău (ANRM, F. 3050, inv.1a, d. 1, f. 2).

/Список работников консерватории и десятилетки с объективными данными прилагается/.

II.

Комплектование студенческо-ученического состава.

Предварительный итог по приему в Гос. Консерваторию.

1. Вокалистов – 40	русск. – 26
2. Пианистов – 4	молд. 23
3. Скрипачей – 10	евр. – 15
4. Теоретики – 9	пол. – 5
5. Дирижёры – 6	укр. – 4
6. Духовики – 6	
Итого – 75	75

Предварительные данные по приему муз- 10летки

Специальность	Общее количество по классам	Национальность
Фортепиано - 61	Кл. 1 - 36	Молд. 44
Скрипка - 33	Кл. II - 12	Русс. 33
Виолончель - 6	Кл. III - 14	Укр. 2
Контрабас - 1	Кл. IV – 8	Пол. 2
Флейта - 7	Кл. V - 31	Евр. 26
Гобой - 3	Кл. VI - 10	Татар 1
Кларнет - 5	Кл. VII - 10	Грузин 1
Валторна - 4	Кл. VIII - 5	Армян 1
Тромбон - 3		
Труба - 1		
Баян - 2		

195

III.

ОБЩЕЖИТИЕ

Помещение /комнаты/ имеются на 150 чел., но нет оборудования коек, тюфяков, простыней, умывальников.

IV.

ПИТАНИЕ

Столовая организована городским трестом столовых[180]. В столовой есть 2 казана. На 250 человек можно готовить одно блюдо. Есть 12 столов, за которыми

[180] *Trustul cantinelor, restaurantelor și cafenelelor din or. Chișinău* (Кишиневский трест столовых, ресторанов и кафе) – întreprindere aflată la autogestiune cu atribuțiile de organizare a rețelei de cantine, restaurante, cafenele și chioșcuri în or. Chișinău, în scopul asigurării alimentației muncitorilor, funcționarilor, studenților etc. A fost creat prin ordinul nr. 78 al comisarului poporului pentru comerț din 17 octombrie 1944 și se afla în subordinea Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM. În perioada 1945-1953 trustul se subordona Direcției comerțului local al Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Comerț al RSSM (ANRM, F. 3087, inv.1, p. 1-2).

могут принимать пищу около 50 человек. Имеются также приборы, принадлежащие горторгу. Стоимость обеда 2-2,50 руб. Продуктами также снабжает госторг[181], по 3-й категории. С 8.11.44 г. горторг отдал распоряжение, чтобы питать по карточкам в зависимости от категорий, чего не было до этого.

V.

Классов достаточно. Есть зрительный /консервативный/ зал, требующий ремонта. Для классных досок есть нужда /в крайней мере/ в фанере 100 м2, нужны 100 шт., парт, мел, нотная бумага, тетради, писчая бумага.

VI.

Строительные материалы.

Нужно извести – 4 тонны.

Гвоздей – 100 мг.

Навесов /разных/ - 1000 шт.

Замазки – 90 кг.

Стекла – 100 м2,

а также духовные инструменты – медные и деревянные, контрабасы, виолончели, и т.д. Для этого надо поехать в Москву для закупки. Имеются пианино 23 плюс 2 фисгармонии[182]. Абсолютное большинство инструментов требует ремонта.

Бытовые условия ведущих преподавателей.

Все зав. кафедрами имеют квартиры и совершенно недостаточно оборудованные. Квартиры требуют ремонта. Долгушин[183] имеет 3 комнаты. Гуз, Дайлис и Долев также имеют квартиры, но и им стекла для остекления окон, и помощь в производстве ремонта.

ВЫВОДЫ.

1. Ходатайствовать перед Союзным Правительством о взятии на полное обеспечение студентов из сел.
2. Закупить инструменты, главным образом духовные.
3. Пополнить состав преподавателей высококвалифицированным профессорско-преподавательским составом.

---

[181] *Biroul de export-import de stat* (Государственная экспортно-импортная контора/Госторг) – subdiviziune a Comisariatului Poporului pentru Comerţul Extern al URSS care realiza operaţiuni de import-export pe piaţa externă.

[182] *Armoniu* – instrument muzical cu claviatură, asemănător cu orga, la care sunetele sunt produse de vibrarea unor lame metalice la presiunea aerului ieşit dintr-un burduf acţionat cu pedale.

[183] *Aleksei Nikolaevici Dolguşin* (1905-?), rus, născut în or. Odesa, Imperiul Rus. Absolvent al Conservatorului din Moscova (1937). Prof. univ. interimar (1945). În perioada războiului sovieto-german a fost angajat în calitate de dirijor în or. Saratov. Din 1945 este angajat în funcţia de şef al Catedrei de dirijat la Conservatorul de Stat din Chişinău (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, f. 2; d. 4, f. 3).

4. Госплану выделить необходимые материалы для ремонта здания консерватории и оборудования общежитий студентов.
5. Помочь в доставке топлива.

Начальник Управления по делам искусств
При СНК Молдавской ССР [*Подпись*]

13.11.44 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 142, ff. 18-19.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 108

1944, noiembrie 14. Procesul-verbal nr. 2 al şedinţei deschse a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc [Extras]

La şedinţa deschsă a adunării organizaţiei primare de partid a Institututlui Pedagogic din Chişinău au fost discutate patru subiecte, inclusiv despre activităţile de studiere a raportului lui I.V. Stalin Despre cea de a douăzeci şi şaptea aniversare a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie şi Ordinul nr. 220 *şi* Despre starea căminuli studenţesc.

Протокол № 2
Открытого партийного собрания парторганизации Молдгоспединститута

от 14 ноября 1944 года.

Повестка дня:
1. Прием в партию.
2. О мероприятиях по изучению доклада тов. Сталина.
3. О состоянии студенческого общежития.
4. Утверждение плана работы на ноябрь 1944 г.

Присутствовали: 9 членов и 3 кандидата.
[...]
Слушали информацию секретаря парторганизации т. Гросула Я. С. – о мероприятиях по изучению доклада тов. И.В. Сталина.

В ы с т у п и л и: т. Анисьева, которая говорила, что надо развернуть массово-политическую работу среди студентов, преподавателей и админ. педперсона-

ла. Провести факультативные собрания, на которых организовать читку докладов тов. Сталина, прикрепить коммунистов к группам.

Т. Ложечкина сказала, что необходимо подобрать штат пропагандистов. Организовывать для них инструктаж по докладу и приказу тов. Сталина.

П о с т а но в и л и: Заслушав информацию секретаря парторганизации т. Гросула – о мероприятиях по изучению доклада тов. Сталина «О двадцать седьмой годовщине Великой Октябрьской Социалистической революции и приказа № 220» парторганизация постановляет:

«Организовать всесторонние глубоко изучение доклада тов. Сталина и его приказы № 220, всем коллективом института. В целях глубокого и всестороннего изучения доклада тов. Сталина необходимо провести следующие мероприятия:

1. До начала занятий (29-го) провести общее собрание коллектива института с докладом директора института: Историческое значение доклада тов. Сталина и задачи института в новый 1944-45 уч. год.
2. Организовать изучение доклада тов. Сталина по факультативам, курсам с преподавателями и сотрудниками института.
3. Подготовить для этого подготовленных пропагандистов, агитаторов и проинструктировать их.
4. Обязать комсомольцев комитета развернуть работу, по изучению доклада тов. Сталина среди комсомольцев и всесоюзной молодежи в порядке общего плана.
5. В ответ на исторический доклад тов. Сталина организовать в нашем коллективе сбор средств на строительство танковой колоны «Советская Молдавия» в размере не менее однодневного заработка.
6. Все мероприятия по изучению доклада тов. Сталина проведенные в нашем институте и по сбору средств на танковую колону осветить в газете.

Для изучения доклада тов. Сталина среди студентов и преподавателей, утвердить агитколлектив в следующем составе:

Гросул – проведет по историческому факультету.

Агасьева – проведет по естественному.

Неизвестных[184] – медицинскому.

Амосов – по историческому (литературному).

Колодзейская[185] – по подгот. курсам.

---

[184] *Ludmila Mihailovna Neizvestnîh* (1913-?), rusoaică, absolventă a Institutului Pedagogic din Sverdlovsk (1943). Dr. în ştiinţe filologice. În anul 1944 a fost transferată dintr-o şcoală medie în funcţia de lector superior la Catedra de literatură rusă a Institutului Pedagogic din Chişinău (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 24).

[185] *Irena Stanislavovna Kolodzeiskaia* (1902-?), rusoaică, născută în s. Mejevo, ţin. Orşa, gub. Vitebsk, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului Pedagogic de Stat A. I. Herzen din Leningrad (1938). Până la război a fost învăţătoare în şcoala generală. Lector la Institutul Învăţătoresc din Buguruslan (1942-1944) şi lector superior la Catedra de literatură a Institutului Pedagogic din Chişinău (1944-1953). În 1953 a plecat din RSSM (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 20).

Горбатов - по математическому.

Красоткин – по географическому и экономическому.

Ложечкина – с преподавательским составом.

Штейман – с техперсоналом.

Слушали информацию директора института проф. Павлова М.А.[186] – *О состоянии студенческого общежития*. Тов. Павлов отмечает, что положение студенческого общежития чрезвычайно тяжелое. Требуется, капитальный ремонт. Студентов необходимо обеспечить койками и постельными принадлежностями, необходимо договориться с управлением водопровода о подаче воды в общежития. На ремонт отпущено 12 000 рублей. Уже получено 1000 метров мануфактуры на матрацы.

Выступали: т. Неизвестных отмечает, что хозчасть не справилась с работой, не обеспечила своевременный ремонт общежития, не организовала надлежащей охраны общежития. Студенты не обеспечены койками и другими принадлежностями. Дирекция должна требовать от зам. дирекции по хозчасти т. Мучника[187] в течение пяти дней отремонтировать общежития и навести там надлежащий порядок. Тов. Гросул указывает, что необходимо учесть объем работы по ремонту общежития, выделить конкретные участки работы и поручить их определенным товарищам. Зам. директора по хозчасти тов. Мучник не справился со своей работой, поэтому в кратчайший срок выправить положение, отремонтировать общежитие, навести надлежавший порядок.

Постановили:

1. Партсобрание отмечает неудовлетворительную работу хозчасти по ремонту и наведения порядка в общежитиях.
2. Обязать зам. директора по хозчасти т. Мучника в 5 дневный срок отремонтировать общежитие и навести порядок.
3. КСМ комитету выделить комсомольскую бригаду в помощь хозчасти по ремонту общежития.
4. Поручить коммунистам: т. т. Горбатову, Ярощуку, Ройтману проследить за выполнением данного постановления и помочь администрации и хозчасти в деле организации и наведения порядка в общежитии.

---

[186] *Mihail Alexandrovici Pavlov* (tatăl său avea numele Mihail Nițu) (1886-?), născut în s. Bulboaca, jud. Hotin, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Universitatea din Petrograd (1916) și Institutul Politehnic din Lvov (1927). În anul 1915 își schimbă numele de famile în Pavlov (de la numele or. Pavlovsk unde și-a început cariera de cercetător). Dr. în filosofie (1928), prof. univ. Din 15.V.1944 – Șef al Direcției școli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM. Director (1.XI.1944-1945) și șef al Catedrei de fizică (1944-1946) la Institutul Pedagogic din Chișinău. În 1944-1946 a deținut și funcția de șef al Catedrei de fizică la Institutul Agricol din Chișinău. Prof. univ. (1.IX.1946-1.IX.1951), șef al Catedrei de fizică (1.IX.1946-30. III.1951) și decan al Facultății de matematică și fizică la USM (1946-30.IX.1950) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 115, ff. 2-6, 67-65).

[187] *Iankeli Zelmanovici Mucinik* (1895-?) evreu, născut în s. Speia, ținut. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Deși avea doar studii medii a deținut funcția de adjunct pentru gospodărie al directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2. f. 132).

Слушали т. Гросула – О плане работы парторганизации на ноябрь месяц.

Постановили: утвердить предложенный план работы на ноябрь месяц.

Председатель *[Подпись]* / Гросул/

Секретарь *[Подпись]* /Кисиль/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 1, ff. 3-7
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 109

1944[188] Lista instituţiilor de învăţământ ale Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM. Anexa nr. 2 a Hotărârii SCP al URSS

Documentul este o schiţă a unei anexe la o Hotărâre a SCP al URSS şi prezintă o listă a instituţiilor de învăţământ pedagogic din subordinea Comisariatului Poporului pentru învăţământ al RSSM.

Приложение № 2
к Постановлению СНК Союза ССР
от……1944 г. за №……

Список
учебных заведений Наркомпроса МолдССР

Наименование учреждений		План набора в 1944-45 г. 1 курс
Университет		270
Пединститут	г. Тирасполь	150
Педучилище	г. Тирасполь	150
- “ -	г. Кишинев	200
- “ -	г. Бендеры	120
- “ -	г. Оргеев	120

[188] Documentul este o schiţă scrisă de mână a unei anexe elaborate, probabil, de funcţionarii Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM pentru o eventuală hotărâre a SCP al URSS cu referire la învăţământul pedagogic din RSSM. În document nu este indicată o data exacta când a fost redactat, dar, reieşind din faptul că admiterea în instituţiile de învăţământ superior din URSS avea loc în lunile iulie-august, acesta poate fi datat cu a doua jumătate a verii anului 1944. Documentul este elaborat înaintea aprobării listei instituţiilor de învăţământ superior şi mediu de specialitate din RSSM de către autorităţile unionale, or lista scrisă cu cerneală albastă, a fost completată cu înscrierea „Şcoala pedagogică din Bălţi” – înscriere făcută cu creion roşu, de o altă persoană.

Управ. делами
СНК Союза ССР /Чаадаев/

Бельцы педучилище [*completat cu creion roşu* – n.n.]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 5, f. 108.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 110

1944 noiembrie 14. Scrisoarea directorului Institutului Agricol din Chişinău pe adresa Preşedintelui SCP şi Secretarului CC al PC(b)M

Anatoli Nichiforov, director al Institutului Agricol din Chişinău, solicită lui Grigori Kvasov, preşedinte al SCP şi lui Nikita Salogor, secretar al CC al PC(b)M să dispună asigurarea cu locuinţe a profesorilor care au venit la Chişinău din diferite regiuni ale URSS pentru a se angaja la Institutul Agricol din Chişinău.

КОМИСАРИАТУЛ НОРОДНИК ДЕ АГРИКУЛТУРЭ
АЛ РЕПУБЛИЧЕЙ СОВЕТИЧЕ СОЧИАЛИСТЕ МОЛДОВЕНЕШТЬ
Институтул Агрикол дин Кишинэу ын нумеле луй М.В. Фрунзе

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ МОЛДАВСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
Кишиневский Сельскохозяйственный институт им. М.В. Фрунзе

г. Кишинев
14 ноября 1944 г.

Председателю Совета Народных Комиссаров
Молдавской ССР т. Квасову т.ц.
Копия: Секретарю ЦК КП(б)М т. Салогору Н.Л.

Несмотря на неоднократные настояния и требования, Постановление СНК МССР и ЦК КП(б)М №353, о предоставлении квартир для профессоров Кишиневского с/х института до сих пор еще не выполнено.

В настоящий момент в Кишинев уже приехали большая часть профессоров, доцентов и преподавателей. Квартир для них нет и такие люди, как: профессор доктор Кулжинский, член-корреспондент Академии Наук ССР, проф. доктор

Найденов[189], член-корреспондент. Академии Наук ССР, проф.-доктор Рудой, Лауреат Сталинской премии, проф. доктор Андреев, проф. доктор Аблов[190], проф. Гарус[191], профессор Курчатов[192] и ряд других профессоров и доцентов с семьями вынуждены в буквальном смысле слова валяться в аудиториях института.

Весь незначительный жилищный фонд, предоставленный Горсоветом институту, полностью заселен.

Создается крайне нетерпимое положение. Не только учебный процесс может быть сорван, но Молдавская республика может лишится целой серии видных ученых, так необходимых ей в период восстановления народного хозяйства.

Институт просит принять самые срочные и решительные меры по вопросу немедленного обеспечения профессоров института квартирами.

Директор [*Подпись*] Никифоров[193].

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 1-1verso.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

---

[189] *Nikolai Vasilievici Naidionov* (1886-1945), rus, născut în or. Moscova, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Agricol din Moscova (1911). Dr. hab. în ştiinţe agricole (1938), membru-corespondent al Academiei de Ştiinţe din Belorusia (1940). În septembrie 1944 este transferat de la Institutul Agricol din RASS Ciuvaşă la Catedra de alimentaţie a animalelor domestice şi decan al Facultăţii de zootehnie la Institutul Agricol din Chişinău (Sava Turiţă, *Profesorii universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova (1933-2008)* Chişinău: Centrul ed. al UASM, 2008, p. 116).

[190] *Anton Vasilievici Ablov* (1905-1978), rus, născut în or. Odessa, Imperiul Rus. A absolvit Universitatea din Iaşi (1928) şi Institutul de Chimie şi Tehnologie din Iaşi (1931). Dr. hab. în ştiinţe chimice (1944), prof. univ. (1945), academician al AŞM (1961). În perioada 1940-1941 a deţinut funcţia de şef al Catedrei de chimie la Institutul Agricol din Chişinău, iar în perioada războiului sovieto-german (1041-1944) – al Catedrei de chimie la Institutul Agricol din Sverdlovsk (Ecaterinburg). După reevacuare, a fost angajat la Institutul Pedagogic din Chişinău în calitate de şef al catedrei (1945-1946) şi director adjunct pentru activitate ştiinţifico-didactică (1948-1949), dar şi profesor la Institutul Agricol din Chişinău şi la Institutul de Medicină din Chişinău. A exercitat funcţia de şef al Catedrei de chimie anorganică (1946-1948) şi decan al Facultăţii de chimie (1949-1959) la USM (*Profesorii Universităţii de Stat din Moldova, op. cit.,* pp. 11-12).

[191] *Ivan Iosifovici Garus* (1903-?), rus, absolvent al Institutului Agricol din Kubani (1925). Dr. în ştiinţe agricole, prof. În 1944 a fost transferat de la Institutul Agricol din Tadjikistan în postul de şef al Catedrei de culturi tehnice şi decan al Facultăţii de agronomie a Institutului Agricol din Chişinău (1944-1948) (Sava Turiţă, Ion Chirtoagă, *Istoria Universităţii Agrare din Moldova*, Chişinău, UASM, 2013, p. 75).

[192] *Piotr Andrianovici Kurceatov* (1898-1955), rus, născut în s. Turki, r. Balaşov, gub. Saratov, Imperiul Rus. A absolvit Inst. Agricol din Krasnodar (1925). Dr. hab. în ştiinţe agricole, prof. (1935) În 1940-1941 activează în funcţia de şef al Catedrei de agrochimie a Institutului de Horticultură din Tiraspol şi cea a Institutului Agricol din Chişinău. În timpul războiului deţine funcţia de şef al Catedrei de agrochimie şi decan al Facultăţii de agronomie a Institutului Agricol din Kirovobad (RSS Azerbaidjan). După reevacuare, exercită funcţia de şef al Catedrei de agrochimie a Inst. Agricol din Chişinău, decan al Facultăţii de viticultură şi vinificaţie (1944-1945) şi vicedirector pentru activitatea ştiinţifico-didactică (1945-1955) (Sava Turiţă, Ion Chirtoagă, *op. cit*., p. 76).

[193] *Anatoli Ilarionovici Nichiforov*, director al Institutului Agricol din Chisinau (1944- 31.I.1945). Din 8.II. 1945 este numit director adjunct pentru problem administrative şi a staţiunilor didctico-experimentale. Din 1944 conf. interm. la Catedra de alimentaţie a animalelor domestic la Institutul Agricol din Chişinău (Sava Turiţă, Ion Chirtoagă, *op. cit.,* p.76).

Doc. 111

1944[194] Scrisoarea Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru comerț al RSSM

Comsarul poporului pentru învățământ al RSSM prezintă Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM informații cantitative cu privire la contingentele de studenți și corpul didactic și științifico-didactic al instituțiilor de învățământ pedagogic din RSSM în trimestrul IV al anului 1944.

М.С.С.Р.
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ПРОСВЕЩЕНИЯ
_____1944 года
_____гор. Кишинев

НАРКОМТОРГУ МОЛДАВСКОЙ ССР

гор. Кишинев

Народный комиссариат просвещения Молдавской ССР на Ваше отношение от 17.XI – с. г. сообщает контингент молдавских ВУЗов на IV-й квартал 1944 года.

1. Кишиневский Пединститут

а.	Профессорско-преподавательский состав ассистенты-лаборанты…….....	65	человек
б.	Административно-технич. персонал……...	50	- “ -
в.	С т у д е н т о в…….....	650	- “ -
д.	Подготовительный курс…….....	150	- “ -

2. Тираспольский Учительский институт

а.	Профессорско-преподавательский состав	25	человек
б.	Учебно-вспомог. и адмintехперсон…….....	20	- “ -
в.	С т у д е н т о в…..…….....	200	- “ -

3. Педучилище гор. Бельцы

а.	Преподавателей…….....	12	человек
б.	Технический персонал…….....	5	- “ -
в.	С т у д е н т о в…..…….....	120	- “ -

[194] Documentul nu este datat exact și nici semnat. Reieșind din data adresei Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM, scrisoarea a fost expediată în a doua jumătate a lunii noiembrie-începutul lunii decembrie 1944.

4. Педучилище гор. Оргеева

а.	Преподавателей…….....	10	человек
б.	Технический персонал…….....	5	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	120	- “ -

5. Педучилище гор. Бендеры

а.	Преподавателей…….....	10	человек
б.	Технический персонал……...	5	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	120	- “ -

6. Педучилище и Педкомбинат Кишинева

а.	Преподавателей…….....	12	человек
б.	Технический персонал……...	6	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	200	- “ -

7. Педучилище гор. Тирасполь

а.	Преподавателей…….....	12	человек
б.	Технический персонал……...	7	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	150	- “ -

Плановый контингент по этим же учебным заведениям на 1945 год.

1. Кишиневский Пединститут

а.	Профессорско-преподавательский состав	65	человек
б.	Административно-технич. персонал…….....	100	- “ -
в.	С т у д е н т о в…….....	650	- “ -
г.	Подготовительный курс…….....	250	- “ -
д.	На заочное обучение.…….....	200	- “ -

2. Тираспольский Учительский институт

а.	Профессорско-преподавательский состав	25	человек
б.	Учебно-вспомог. и адмінтехперсон…….....	30	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	240	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	200	- “ -

3. Кишиневское Педагогическое училище

а.	Преподавательский состав..……	10	человек
б.	Адмінтех. персонал…….....	5	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	200	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	500	- “ -

4. Кишиневское Педагогич. комбинат

а.	Преподавательский состав..……	10	человек
б.	Адмintех персонал…….....	8	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	200	- “ -
г.	На заочное обучение.……...		- “ -

5. Тираспольское Педагогич. училище

а.	Преподавательский состав..……	15	человек
б.	Адмintех персонал…….....	9	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	150	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	500	- “ -

6. Бендерское Педагогич. училище

а.	Преподавательский состав..……	12	человек
б.	Адмintех персонал…….....	7	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	120	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	500	- “ -

7. Бельцкое педагогич. училище

а.	Преподавательский состав..……	12	человек
б.	Адмintех персонал…….....	7	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	120	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	500	- “ -

8. Оргеевское Педагогич. училище

а.	Преподавательский состав..……	12	человек
б.	Адмintех персонал…….....	7	- “ -
в.	С т уд е н т о в…..…….....	120	- “ -
г.	На заочное обучение.…….....	500	- “ -

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 5, f. 134-135.
Copie. Text tipărit.

Doc. 112

1944, noiembrie 16.

Informație despre starea tehnică a clădirii de pe strada Nikolaevskaya nr. 104 din Chișinău, redactată de asistentul pentru gospodărie al directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc

Documentul este o scrisoare de răspuns a adjunctului directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat la solicitarea verbală a Secției Școli a CC al PC(b)M de a descrie starea tehnică a clădirii de pe strada Nikolaevskaya nr. 104 din Chișinău, folosită provizoriu în calitate de cămin pentru studenții instituției de învățământ.

Школьному отделу ЦК КП(б)М

Когда получил институт здание под общежитие для студентов по Николаевской ул.[195] № 104?

Ответ: По приезде педин-та в гор. Кишинев, Наркомпрос направил студентов и преподавателей в помещение по Николаевской ул. № 104 на временное проживание до освобождения общежития, назначенного Горсоветом по ул. Госпитальная[196] 8.

Вышеуказанное здание по Николаевской ул. № 104, институт застал совершенно без надзора, с открытыми дверьми и окнами, в двух местах были сорваны части крыши, в коридоре центрального флигеля был сорван пол, а также частично в одной комнате, отсутствовало большая часть стекол, часть оконных рам и внутренних дверей, что было обнаружено за неделю до приезда института.

По акту, здание нам не было передано.

Кто содержал это здание, кто отвечал за него и что сделал институт по ремонту?

Ответ: Полное отсутствие денежных средств.

Приказ зам. наркома тов. Андруса о передачи центрального корпуса Педкомбинату и неоднократное напоминание о том, что здание не будет оставлено под общежитие не дало нам возможность освоить это здание и организовать усиленную охрану ввиду того что подход к зданию открыт со всех сторон.

Комендант здания и сторож были назначены с первых же дней. Сейчас производится частичный ремонт.

Состояние здания на сегодняшний день и сколько необходимо затратить разных строительных материалов на его восстановление?

Ответ: Общее техническое состояние здания удовлетворительное.

Для восстановления здания, необходимы следующие материалы: оконного стекла для полного остекления двойных оконных рам и дверей 150 мк².

Лесоматериала для восстановления: 34 оконных рам, 12 ½ двустворных внутренних дверей, 6 одинарных дверей и 68 мк² необходимо 6 км² досок 5000/300/60. Извести 4 тонны и 150 листов жести размером 1400/700.

---

[195] *Strada Nikolaevskaia* – redenumită str. Ștefan cel Mare (1924-1940 şi 1941-1944), str. Frunze (1944-1992), str. Columna din 22 iunlie 1992 (sectorul str. Columna de la str. Izmail până la hotelul Cosmos – str. N. Starostenco din 21 septembrie 1995).

[196] *Strada Gospitalnaia* – redenumită str. Dimitrie Cantemir (1924-1939), str. Ion Cristi (1939-1940 și 1941-1944), str. Gospitalnaia (1944-1965), str. Toma Ciorbă din 5 august 1965.

Кто является ответственным за состояние здания?

Комендант Леви.

Кто уводил из ограды здания и что уводил?

Насколько мне известно из слов коменданта и сторожа, никто, ничего из здания не вывозил.

Пом. дирек. по хозчасти
гор. Кишинев 16/XI-44 г. [*Подпись*] Я. Мучник

Susra: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 25-26.
Document original. Text scris de mână cu creion simplu pe verso unui borderou de plată emis de autoritățile românești. Semnătură autografă.

Doc. 113

1944, noiembrie. Informație cu privire la starea tehnică a clădirii repartizată Institutului Pedagogic de pe strada Nikolaevskaya nr. 104 din Chișinău

Șeful Secției școli a CC al PC(b)M îl informează pe Nicolae Salogor, secretar al CC al PC(b)M despre modul de gestiune și starea tehnică a clădirii de pe strada Nikolaevskaya nr. 104, repartizată Institutului Pedagogic din Chișinău pentru a fi exploatată în calitate de cămin studențesc.

СЕКРЕТАРЮ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КП/Б/ МОЛДАВИИ
тов. С а л о г о р у Н. И.

СПРАВКА
о состоянии здания закрепленного за педагогическим институтом по Николаевской ул. № 104

Школьное здание по Николаевской ул. № 104, состоящее их 3-х отдельных корпусов, прилегающих друг к другу в первых числах октября, было предоставлено Наркомпросом Педагогическому институту без акта под общежитие студентов.

В момент передачи этих зданий они имели, по словам т. ДОБЫНДЭ - начальника управления высшей школы Наркомпроса, следующие дефекты:

1. В центральном корпусе были вытащены три половицы из пола.
2. Отсутствовали оконные стекла на 60%.
3. Были сорваны две двери в центральном корпусе.

В результате бесхозяйственного отношения к зданиям и к организации общежития студентов со стороны руководства института и, в первую очередь, со стороны зам. директора института по хозяйственной части т. МУЧНИКА, эти здания были подвержены большим разрушениям и требуют в настоящий момент капитального ремонта. Выдраны полы с площади свыше 90 кв. мт. /вытащенными половицами отапливали комнаты и использовали их для приготовления пищи/.

В общежитии в настоящее время не хватает 18 дверей и 34 оконных рам. Часть этого имущества вывезена из здания отдельными преподавателями Педагогического ин-та, а также заведующим хозяйством т. МУЧНИК, а некоторая часть растащена или сожжена студентами.

Два корпуса общежития протекают во многих местах, ввиду того, что местами сорвана крыша.

Некоторые комнаты общежития превращены в уборные, а имеющиеся уборные приведены в негодное состояние, подвальные помещения двух корпусов затоплены водой.

До самого последнего времени со стороны Педагогического института не было принято мер ни к охране, ни к восстановлению здания. При этом руководители института ссылаются на то, что здание было передано им только для временного размещения.

Наркомпрос ответственен за то, что он не организовал сам охрану помещения, мер к ремонту также не принимал, а Пединститут поставил на положение временного жильца в этом здании и прямых указаний о его охране и ремонту институту не дал.

И.о.ЗАВ. ОТДЕЛОМ ШКОЛ
ЦК КП/Б/ Молдавии /Хвалов/

«…» ноября 1944 г.
г. Кишинев

Susra: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 23-24.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 114

1944, noiembrie 21. Proces-verbal nr. 2 al şedinţei adunării deschise a organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău [Extras]

Membrii adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău, discutând raportul lui Iosif Stalin Cu privire la aniversarea a 27-a a Marii Revoluţii Sociliste din Octombrie *a pus în discuţie şi situaţia materială şi condiţiile de trai ale studenţilor şi profesorilor Institutului .*

Протокол № 2
открытого партийного собрания парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 21/XI-1944 г.

Всего членов ВКП(б)в парторганизации – 5 чел.
Присутствовало – 5 чел.
кандидатов – 7 чел., присутств. – 7 чел.

ПОВЕСТКА ДНЯ

1. О докладе т. Сталина «О 27-й годовщине Великой Октябрьской социалистической революции» 7/XI-1944 г.
2. Прием в кандидаты в члены КП(б) профессора Кердиваренко А.П.[197]
3. Организационные вопросы.

Слушали:

По первому вопросу о докладе т. Сталина т. Кравченко. В прениях выступили:

1. т. Мышастый, который говорил о необходимости принять активное участие комсомольцев в изучении доклада тов. Сталина.

2. т. Кердиваренко: Доклад т. Сталина должен рассматриваться как мобилизующее мероприятия. Перед вернувшимся коллективом института доклад ставит большие задачи по быстрейшему восстановлению института, помощи сельскому хозяйству республики. Сделано не много по восстановлению института, но многое предстоит сделать, сопряженного с трудностями, как-то: квартирные условия, восстановление кафедр, лабораторий, библиотеки. Разрешение тих задач будет ответом на доклад т. Сталина.

Необходимо в ближайшее время серьёзно заняться научно-исследовательскими вопросами. Прорабатывая доклад т. Сталина, мы ускорим восстановительные работы.

3. т. Малышев[198]: доклад т. Сталина является для нас боевой программой действий. Работа института связанна с восстановлением сельского хозяйства респу-

[197] *Aleksandr Porfirievici Kerdivarenko (Cherdivăreanu)* (1900-1978), rus, născut în s. Strasbourg (din 1945 Kuciurgan), jud. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Academia Agricolă de la Cluj (1924) și Institutul Național de Agronomie din Paris (1929). A fost angajat la Facultatea de Agronomie din Chișinău în perioada 1935-1940. În anii 1940-1941 a fost șef al Catedrei de mecanizare și producție agricolă la Institutul Agricol din Chișinău, iar în anii războiului sovieto-german (1941-1944) – șef al Catedrei de mecanizare a agriculturii la Institutul Agricol din Sverdlovsk. După reevacuare revine la Institutul Agricol din Chișinău, unde deține funcția de șef al Catedrei de mecanizare (1944-1955) și vicedirector pentru activitatea didactică (1944-1947), iar în perioada 1951-1958 cea de șef interimar al Catedrei de mașini agricole (*Profesorii Universității de Stat din Moldova, op. cit*., pp. 42-43).

[198] *Evgheni Ivanovici Malișev* (1890-1974), rus, născut în s. Grafckoe, gub. Harkov, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Agricol din Harkov (1930). Dr. hab. în științe agricole (1967), prof. (1965). Șef al Catedrei de legumicultură la Institutul Moldovenesc de Horticultură G.I. Kotovski din Tiraspol (1938-1941) și prof. la Institutul Agricol din Chișinău (1940-1941). În 1943-1944 – decan al Facultății de horticultură la Institutul Agricol din Sverdlovsk. Din 1944 până în 1955 deține funcția de șef al Catedrei de selecție a culturilor pomicole și legumicole și cea de decan al Facultății de horticultură (1947-1950) la Institutul Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 4).

блики. Перед нами стоит задача быстрейшего выпуска специалистов изменениям методики преподавания в связи с изменившимися условиями, изменения срока обучения в институте, индивидуальной подготовкой студентов в связи с переходом их из одного института в другой. Необходимо участие в местной прессе.

4. т. Сапко[199]. Прорабатывая доклад т. Сталина, мы отмечаем достигнутые успехи армией и тылом. Доклад призывает нас к тому, чтобы каждая кафедра могла готовить полноценных специалистов, не забывая роль института в республике. Нам необходимо учесть все имеющиеся недостатки, которых не мало. Хозяйственная часть во главе с т. Зайдманом работает не так, как подобает. Профессора и студенты спят еще на полу. Имущество растаскивают. Каждый должен быть требовательным к себе и к другим. Кафедра селекции заложила коллекции озимых пшеницы и ячменя, собираем материал.

5. т. Орлова М. Комсомольская организация организовала дежурство в общежитии. Студенты находятся в плохих бытовых условиях, в общежитии холодно. Необходимо хозяйственно-административной части института оказать содействие в преодолении трудностей и устранении недостатков.

6. т. Фролов[200]. Для наилучшего изучения доклада т. Сталина необходимо создать авторитетный агитколлектив. Но изучить доклад т. Сталина еще недостаточно. Слушая доклад т. Сталина, необходимо подчеркнуть имеющиеся недостатки. Первые дни занятий показали недисциплинированность: опоздания и неявка на лекциях студентов. необходимо принять все меры от убеждения до взыскания. Некоторые хозяйственные работники проводят время в коридорах; у винной бочки. Необходимо подтянуть дисциплину хозяйственного аппарата, возродить работу комсомола и профсоюза.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ: Согласно указаниям РК ВКП(б) необходимо изучить в институте доклад т. Сталина, проведением 3-х лекций и семинаров. На очередном парт. собрании заслушать хоз. часть о принятии мер по улучшению быта студентов и профессорско-преподавательского состава.

ПОСТАНОВИЛИ:

Заслушав и обсудив доклад т. Сталина «О 27-й годовщине Великой Октябрьской социалистической революции» партийное собрание постанавливает:

1. Провести лекции о докладе т. Сталина на всех курсах.

---

[199] *Piotr Ivanovici Sapko* (1907-?), ucrainean, absolvent al Facultăţii de agronomie a Institutului Agricol din Stavropol (1930) şi a aspiranturii la aceiaşi instituţie (1935). Dr. în ştiinţe agricole (1935), conf. univ. În 1944 a fost transferat de la Academia Agricolă din Moscova (în altă sursă de la Institutul Agricol din Stalingrad) la Catedra de fitotehnie a Institutului Agricol din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 5; d. 446, f. 6).

[200] *Nikolai Pavlovici Frolov* (1908-?), rus, născut în Sankt Petersburg, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Planificare din Moscova (1934) şi aspirantura Academiei Agricole K. Timreazev din Moscova (1939). Dr. hab. în ştiinţe economice (1961), prof. (1962), membru-corespondent al AŞM (1961). În anul 1944 este transferat de la Institutul Agricol din Novosibirsk în calitate de şef al Catedrei de marxism-leninism la Institutul Agricol din Chişinău (1944-1954) şi şef al Catedrei de economie politică (1954-1962). Din 1964 – şef al Catedrei de economie politică la Institutul Politehnic din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 5; d. 446, f. 1).

2. В помощь углубленного изучения доклада и приказа т. Сталина прочитать лекции по разделам доклада т. Сталина и организовать консультацию для изучаемых и закончить изучение проведением семинара среди студентов и научных работников ин-та.

3. Предлагать месткому обсудить доклад и приказ т. Сталина и принять конкретные соц. обязательства по восстановлению кафедр института и научной работы.

4. На очередном парт. собрании заслушать доклад директора института об улучшении бытовых условий студентов и научных работников института.

21/XI-1944 г.
Председатель собрания [*Подпись*] (Березин)
Секретарь [*Подпись*] (Князева)

Sursa: AOSPRM. F. 486. inv. 182. d 1, ff. 2-6.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 115

1944, decembrie 8. Proces-verbal nr. 3 al şedinţei comune a organizaţiilor de partid şi comsomolistă ale Institutului Agricol din Chişinău

Participanţii la şedinţa comună a organizaţiilor de partid şi cea comsomolistă din decembrie 1944, au pus în discuţie condiţiile de viaţă şi de trai ale studenţilor şi profesorilor Institutului Agricol din Chişinău. În rezoluţia adunării se constată că angajaţii Institutului Agricol din Chişinău au depus eforturi considerabile pentru restabilirea activităţii instituţiei, dar acestea nu sunt suficiente pentru a asigura condiţii decente de trai pentru studenţi şi personalul ştiinţifico-didactic.

Протокол № 3
общего партийно-комсомольского собрания первичной парторганизации Кишиневского с/х института от 8/XII-1944 г.

Присутствовало членов ВКП(б) – 4
Кандидатов ВКП(б) – 5
Отсутствовало: чл. ВКП(б) – 1
канд. ВКП(б) – 2

Председатель: Фролов
Секретарь: Никитина

Повестка дня:

1. О бытовых условиях профессорско-преподавательского состава и студентов.

Слушали: О бытовых условиях профессорско-преподавательского состава и студентов. / доклад директора Ин-та т. Никифорова/

В прениях выступили следующие товарищи:

т. Дорохов[201], который отметил на отсутствие профкома, как первого помощника Дирекции в организационных вопросах. Студенты, предъявляя требования к Дирекции забывают предъявлять требования к себе, а рассматривают себя в роли претендентов. Есть лица, которые занимаются хищением, как напр. ломка спортивного поля. Студенты не уделяют должного внимания восстановлению кафедр.

т. Кердиваренко: рекомендовал, с целью ликвидации хищения, установить круглосуточное дежурство из профессоров и студентов. Выделить в помощь хозяйственной части бригады студентов в 5-6 чел., знакомых с работой по ремонту оборудования; прикрепить ряд студентов к кафедре механизации и приступить к изготовлению тазов и др.

т. Айзенберг[202]: отметил в своем выступлении о том, что необходимо закончить организацию профсоюза и необходимо студентам приступить к восстановлению института по серьезному.

т. Орлова: с целью сближения профессорско-преподавательского состава со студентами необходимо им работать со студентами дополнительно в общежитии.

т. Крыченко[203]: Остановилась в отношении ремонта квартир. Ремонт производится неравномерно. Выделенная бригада по ремонту работает плохо.

---

[201] *Lazăr Mihailovici Dorohov* (1900-1964), rus, născut în staniţa Aleksandriiskaia, reg. Stavropol, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de agronomie a Institutului de Ameliorație Agricolă din Novocerkask (1925) şi aspirantura la Academia Agricolă *K. Timireazev* din Moscova (1939). Dr. hab. în ştiinţe biologice (1958), prof. (1960), membru-corespondent al AŞM (1961). Din 1939 – şef al Catedrei de fiziologie a plantelor la Institutul Moldovenesc de Horticultură *G. Kotovski* din Tiraspol. Şef al Catedrei de fiziologie a plantelor la Institutul Agricol din Chişinău (1940-1941). În perioada războiului sovieto-german este angajat şef al Catedrei de botanică şi fiziologie a plantelor la Institutul Agricol din or. Frunze, Kirghizia. După reevacuare la Chişinău (1944), deţine funcţia de şef al Catedrei de fiziologie a plantelor (1944-1948), decan al Facultăţii de agronomie (1948-1951), vicedirector pentru activitatea ştiinţifico-didactică (1951-1954, 1956-1959) la Institutul Agricol din Chişinău (Sava Turiţă, *op. cit.*, p. 9; ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 3).

[202] *Leonid Naumovici Aizenberg* (1899-?), evreu, absolvent al Facultăţii de chimie a Institutului Politehnic din Kiev (1926). Dr. în ştiinţe chimce (1934), conf. univ. În anul 1944 este transferat de la Institutul Politehnic din Leningrad în postul de şef al Catedrei de chimie organiză la Institutul Agricol din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 2).

[203] *Avgusta Orestovna Krîcenko* (n. 1906-?), ucrainencă, absolventă a Institutului de Marxism-leninism din or. Alma-Ata (1938). Dr. în ştiinţe istorice. (1954), conf. univ. În 1944 a fost transferată de la Institutul de Medicină din Kazahstan la Catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 446, f. 1).

т. Князева: Предложения: 1. Организовать политинформации или путем устного сообщения или путем вывешивания. 2. Организовать прачечную. 3. Договориться в Горсовете о выделении одного дня в неделю бани для студентов. 4. Урегулировать вопрос со столовой.

т. Фролов: с целью ликвидации хищения необходимо проработать среди студентов постановление ЦК «О привлечении к ответственности лиц участвующих в хищении имущества». Ликвидировать анархию по восстановлению хозва, для чего необходимо составить план по восстановлению уч. хозов и жилых домов. В быту студентов имеется много недоработок. Уборщицы плохо убирают аудитории, общежития из-за отсутствия ведер, тряпок, воды. Адм. хоз. часть должна организовать приготовление кипятка в общежитии для студентов. Принимать соответствующие меры к студентам не выполняющих приказы директора. Организовать группу студентов для посылки по закупке продуктов с целью организации 2-го питания. Организовать прачечную для студентов. Для профессорско-преподавательского состава отремонтировать квартиры, обеспечить дровами и организовать самозакуп с-х продуктов.

Организовать политико-массовую работу среди студентов в Ин-те и общежитии. Провести заседание комитета комсомола и обсудить недисциплинированных студентов и одновременно т. Фролов отметил несерьезное отношение секретаря комсомольской организации т. Орлова по проведению работы в отношении учета ущерба. Обсудить на комитете комсомола вопрос в отношении непосещения некоторыми студентами комсомольцами лекций.

Председатель	[*Подпись*]	/Фролов/
Секретарь	[*Подпись*]	/Никитина/

Резолюция
открытого партийно-комсомольского собрания
от 8/XII-1944 г.

Заслушав и обсудив доклад директора института т. Никифорова «О сохранении, восстановлении учебно-производственного фонда Ин-та и улучшения бытовых условий профессорско-преподавательского состава, студентов, рабочих и служащих» партийное собрание отмечает:

За истекщие 2 м-а дирекция института, коллектив научных работников, студенты, рабочие и служащие ин-та проделали большую работу по восстановлению учебно-производственных зданий и жилых домов. Подготовлен для занятий учебный корпус, произведен ремонт общежития, восстановлено здание для столовой, восстановлено 14 квартир общей площадью в 940 кв. м.

Вместе с тем партийное собрание отмечает, что дело охраны зданий было организовано с большим запозданием и в настоящее время ряд зданий не охраняется или охраняется плохо, поэтому продолжают иметь место разные хищения имущества. В работе хозяйственной части Ин-та нет направленной це-

леустремленности и организованности, что не дает возможность рационально использовать наличие рабочей силы, служащих и студентов.

Партийное собрание постановляет:

1. В декадный срок выявить нужды профессорско-преподавательского состава в благоустройстве квартир составить календарный план восстановительных работ. Одновременно необходимо разработать календарный план по восстановлению учебного корпуса и общежития и обеспечить контроль за его выполнением.

2. Обеспечить надлежащую охрану производственного и жилого фонда Ин-та.

3. Предложить Дирекции выяснить необходимое количество дополнительной продукции для организации дополнительного питания студентам и продовольственной помощи профессорско-преподавательскому составу, использовать для этого силы работников и студентов.

4. Обязать комитет комсомола обеспечить надлежащий порядок в общежитии на основе самостоятельности студентов.

5. Для улучшения учебно-педагогического процесса считать необходимым срочное открытие читального зала и библиотеки.

6. В целях наведения порядка и охраны имущества считать необходимым организацию ночного дежурства в учебном корпусе и в общежитии.

7. Организовать бригаду слесарей из студентов для поделки хозяйственно-бытовых предметов (коптилки, ведра и др.).

8. Для обеспечения контроля за качеством обедов и нормы выдачи организовать столовую комиссию в пятидневный срок.

9. Обязать комитет комсомола обсудить на бюро поведение студентов, нарушающих внутренний распорядок в общежитии и уличенных в расхищении социалистической собственности.

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1. ff. 7-9.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

Doc. 116

1944, decembrie 15-16. *Cu privire la reluarea activităţii Conservatorului Moldovenesc de Stat, a şcolii muzicale de 10 clase şi a şcolii de arte*. Clauza 10 din procesul-verbal nr. 40 al şedinţei biroului CC al PC(b)M

SCP al RSSM şi Biroul CC al PC(b)M dispun reluarea activităţii Conservatorului Moldovenesc de Stat din Chişinău, a şcolii muzicale de 10 clase de pe lângă Conservator şi a şcolii de arte şi stabilesc contingentele de studenţi/elevi cu care trebuie să-şi desfăşoa-

re activitatea instituțiile în anul de învățământ 1944/1945. În același timp, autoritățile emitente menționează că aceste instituții deja își desfășoară activitatea și sunt asigurate cu personal didactic.

10. О возобновлении работы Государственной Молдавской Консерватории, музыкальной школы 10-летки и художественного училища.
/Постановление СНК МССР и бюро ЦК КП/и/ Молдавии

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и Бюро ЦК КП/б/ Молдавии
П О С Т А Н О В Л Я Ю Т:

1. Возобновить работу Государственной Молдавской Консерватории, музыкальной школы 10-летки при ней и художественного училища, определив следующий контингент слушателей в них:

а/ Консерватория – 150 чел.

б/ Музыкальная школа 10-летка – 200 -"-

в/ Художественное училище – 80 -"-.

2. Обязать Наркомфин Молдавской ССР тов. МОЗОЛЕВСКОГО в бюджете на 1945 год предусмотреть необходимые ассигнования на содержание указанных учебных заведений.

3. Принять к сведению заявление Начальника Управления по делам искусств при Совнаркоме Молдавской ССР тов. КУТКОВЕЦКОГО о том, что консерватория, музыкальная школа 10-летка и художественное училище слушателями и преподавательским составом укомплектованны и приступили к занятиям.

[...]

Председатель Совнаркома
Молдавской ССР
[*Подпись*]
Т. Константинов

Секретарь ЦК КП(б)
Молдавии
[*Подпись*]
И. Ривкин

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 10(II), ff. 101-102.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 117

1944, decembrie 16.

Proces-verbal nr. 4 al ședinței deschise a adunării organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat [Extras]

Adunarea organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat discută despre condițiile material și de trai ale studenților care locuiesc în cămine în primul semestru al anului de învățământ 1944/1945 și constată că acestea sunt absolut nesatisfăcătoare și determină rezultatele academice proaste ale studenților. Adunarea identifică mai multe măsuri și acțiuni care să contribuie la îmbunătățirea condițiilor material și de trai ale studenților acestei instituții de învățământ.

Протокол № 4
партийного собрания первичной парторганизации
Молд. Педагог. института от 16.XII-44 г.

Председатель – Красоткин С. И.[204]
Секретарь – Колодзейская И.С.

Повестка дня:

1. О материально-бытовых условиях студентов.
2. План работы парт. организации на декабрь 1944- январь 1945 г.

Слушали:

1. О материально-бытовых условиях студентов.

Доклад директора ин-та тов. Павлова.

В общежитии отремонтировано 14 комнат. Размещены свыше 100 ч. Необходимо еще не меньше 6 комнат. Не достает строительного материала, стекла, рабочих рук. Ремонт ведется примитивным способом. Стекло для общежития вынимается из окон (коридоров, учебного корпуса).

Пиломатериалы должны быть получены на днях. Нет достаточно денег на хозяйств. расходы. Бухгалтерия не отпускает денег.

С питанием студентов еще не наладилось, открыт хлебный ларек. Столовую полагается открыть в помещении, где сейчас находится столовая ЦК КП(б). Но освобождено помещение будет только к 1.1-45 г.

Студенты нуждаются в одежде и обуви. Сапожную мастерскую не удается открыть из-за отсутствия материалов. Получено 1000 м. материала на матрацы. Постельные принадлежности (одеяла, белье), присланные из Москвы для института, Потребсоюз раздал другим организациям. Сделано 30 топчанов. Сломы привезено оч. немного. ЦК ВЛКСМ должен организовать доставку соломы. Общежитие отапливается.

Материально-бытовые условия студентов крайне неудовлетворительные и парторганизация считает необходимым:

---

[204] *Serghei Ivanovici Krasotkin* (1916-?), rus, absolvent al Inst. de educație fizică *I.V.Stalin* din Moscova. În anul 1944 a fost transferat la Inst. Pedagogic din Chișinău de la Comitetul pentru educație fizică a RASS Karelia. Locotenent colonel, șef al Catedrei militare (1944-1946) și prof. de educație fizică. (ANRM, F. 1961, inv. 1 d. 140, f. 14; d. 146, f. 21).

1. Прикрепить для организации агитационно-массовой работы в общежитии т. т. Горбатого, Колодзейскую, Агасееву.

2. Организовать регулярный выпуск студенческой стенгазеты в институте и в общежитии. /Ответственн. т. Трыкина/

3. Предложить дирекции института:

а) до 1.I-1945 г. организовать мед. осмотр студентов, в первую очередь живущих в общежитии. Ответств. Красоткин С.И.

б) Выработать режим дня для общежития до 25.XII-1944 г.

в) Укомплектовать общежитие обслуживающим персоналом.

г) Выделить в общежитии 1 комнату для работы студентов, обеспечить ее светом и топливом.

д) выделить одну комнату для изолятора.

е) полученный в институте пиломатериал выделить для ремонта общежития, общежитие остеклить до 18.XII-44 г.

4. Прикрепить для контроля работы ларька хлебного и столовой тов. Трошину и т. Ижерского.

[…]

Председатель собрания

Секретарь *[Подпись]* Колодзейская.

Вопросы:

В какой мере отремонтировано общежитие?

Как дезобрабатывается общежитие?

Есть ли случаи эпидем. заболеваний?

Высказывания:

Неизвестных. В общежитии не все сделано. Обслуживающим персоналом общежитие не укомплектовано. Не отапливалось общежитие до 10.XII. Было очень холодно. Были случаи вшивленности. Хорошо, что оборудована комната под баню и прачечную, но нет тазов и ведер. Необходимо срочно провести мед. осмотр всех студентов и, в частности, живущих в общежитии.

Горбатов. В общежитии необходимо организовать полит-воспитат. работу. Есть среди студентов разговоры – сравнение советск. вуза и рум. школы не в пользу советской школы. Есть случаи продажи матрасов, полученных в институте, на рынке. В общежитии нет ведер, не достает пилы и топора.

Ярощук. Положение в общежитии улучшилось, но поведение студентов скверное: ведутся разговоры, пьют вино.

Колодзейская. Необходимо наладить полит. -массовую работу в общежитии, наладить беседы и чтение газет.

Об учащихся подготов. курсов. Дирекция института должна проявить такую же заботу, не выделять их, например, надо их снабдить матрасами и топчанами.

т. Ройтман.

Комсомольская организация, многое сделала в организации общежития. Комитет комсомола хлопотал о разрешении мыться студентам в гор. бане, но все хлопоты успехом не увенчались. Для студентов обещаны ордера на пром. товары в Горторге. В общежитии доклад т. Сталина от 6. XI. 1944 г. изучен на русском и молдавском языках.

т. Пинина. Комсомольская администрация в общежитии сделала больше, чем парторганизация и дирекция. Парт. и комсом. организации систематически должны заниматься политическим воспитанием студентов. Нельзя ослаблять, а наоборот –надо усилить полит. -массовую работу в общежитии, а также хозяйств.

В общежитии надо укрепить обслуживающий персонал.

Постановили:

Парт. организация считает матер. [*Text întrerupt*]

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 1, ff. 10-12.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 118

1944, decembrie 20. Situaţia Institutului Pedagogic, Institutului Învăţătoresc şi a şcolilor pedagogice din subordinea Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM

Grigore Dobândă, şef al Secţiei şcoli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM, descrie situaţia instituţiilor de învăţământ pedagogic superior şi mediu de specialitate în anul de învăţământ 1944/1945 (numărul personalului didactic, ştiinţifico-didactic, auxiliar şi cel al studenţilor etc.).

**Положение в Педагогическом институте,
Учительском институте и педагогических
училищах Наркомпроса Молдавской ССР
на 20/XII-1944 г.**

I. Кишиневский Педагогический институт

Профессорско-преподавательский состав и учебно-вспомогательный персонал – 65 человек

Студентов 370 из них 56 молдаван

по плану 650 человек. Отсев объясняется плохими материально-бытовыми условиями.

Подготовительные курсы (одногодичн.) 130 из них 65 молдаван

-//- (двухгодичн.) 18+2=20

На подготовительных курсах по плану должно быть 250 ч. Приняты меры по укомплектованию этих курсов из расчета посылки по 2 учителя на каждого р-на республики.

Не читаются полностью: педагогика, история, русский язык.

Кафедра военного дела не укомплектована (Вместе с зав. кафедрой имеются 5 человек). Приняты меры по укомплектованию кафедры военного дела перед командованием Одесского военного округа.

II. Тираспольский Учительский институт

Профессорско-преподавательский состав и учебно-вспомогательный – 27 чел.

Студентов - 200

по плану - 240

Не читаются: Основы марксизма-ленинизма, педагогика, физкультура. Необходимо 5 человек специалистов.

Нет заведующих кафедрами: педагогики, Основ марксизма-ленинизма и [военного дела].

III. Кишиневское Педагогическое Училище и Педагогический Комбинат

Преподавательский состав и учебно-вспомогательный – 15 чел.

Студентов педучилища - 148

-//- комбината - 145

по плану - 600

На курсы для V –VII классов есть 12 человек

Причина не укомплектования – курсантов мобилизуют и в настоящее время. Группа физматов, насчитавшая в начале 35 человек, имеет в данное время 12 чел.

Не читаются: военное дело, рисование, чистописание и др.

IV. Белецкое Педагогическое Училище

Преподавательский состав и учебно-вспомогательный персонал – 12 чел.

Студентов на 24/XI - 80

по плану - 120

Не читаются: военное дело, физкультура.

V. Тираспольское ПедУчилище

Преподавателей и уч. вспомогат. персонал – 13 ч.

Студентов - 150

по плану - 150

Частично не читается: математика,
Совершенно не читаются: педагогика, военное дело, физкультура.

VI. Бендерское Педагогическое Училище
Преподавателей и вспомогательный перс. – 12 чел.
Студентов - 95 по плану - 120
Дисциплины читаются все за исключением: физкультуры, военное дело и пение.

VII. Оргеевское Педагогическое Училище
Преподавателей и уч. вспомогательный перс. – 7
набор студентов - 120 по плану - 120
Не читаются: военное дело, физкультура.
Не занимаются ввиду отсутствия подготовленного здания.

Начальник высших школ
при Наркомпросе Молдавской ССР *[Подпись]* /Добындэ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, ff. 8-8verso.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 119

1944 decembrie 21. Proces-verbal nr. 1 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Profesorul Mihail Pavlov, director al Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău descrie situaţia instituţiei revenite din evacuare şi condiţiile în care trebuie să-şi desfăşoare activitatea. Directorul stabileşte scopul şi obiectivele corpului ştiinţifico-didactic şi a administraţiei Institutului pentru anul de învăţământ 1944/1945.

ПРОТОКОЛ № 1
заседания Ученого Совета Молдавского Государств. Педагогич. института
Декабря 21 дня 1944 года.

На заседании присутствовали члены Ученого Совета и весь остальной профессорско-преподавательский состав

Повестка дня.

1. Цели и задачи 1944/45 учебного года и связанные с ними мероприятия Пед. института (Доклад т. Павлова).

Слушали:

1. Доклад т. Павлова (директора Молдавского Госуд. Пединститута) о целях и задачах нового 1944/45 уч. года.

Докладчик в своем докладе останавливает внимание Ученого Совета на то положение, в котором институт развернул свою учебную работу. В силу этих причин необходимо учебный год продолжать до 1-го сентября 1945 г., чтобы выполнить учебный план нормального года обучения. 1-й семестр придётся закончить в конце марта месяца, сессию провести на протяжении 4-х, а не 6 недель и часы практических занятий не снимать с расписания других дисциплин.

Новый набор студентов сделан не совсем правильно, т.к. в число студентов попали и такие, которые после окончания 10-летки в 1940-1941 учебном году, закончив в Плоти или в Каменке двухмесячные курсы подготовки в ВУЗ, были приняты в Пединститут. Правда, в процессе работы выявляется, что они подготовлены не плохо и не отстают от других студентов, но нарушение правила приема есть.

В процессе работы встретятся большие затруднения, особенно в разделе практических работ, т.к. лаборатории не оборудованы даже минимальным количеством учебных пособий, а пробрести их нет никакой возможности.

Производственная дисциплина, если судить по времени можно считать уже __[205] удовлетворительной, и особых случаев нарушения дисциплины не было.

Что касается производительной дисциплины студентов, то следует отметить неудовлетворительное посещение большей части студентов учебных занятий. Часть студентов работает на производстве и освобождена на определенное, узаконенное количество недельных часов от учебных занятий, но злоупотребляет доверием института и выходят из графика, часть не посещает по другим причинам, неуважительным. Не совсем благополучно обстоит дело с профессорско-преподавательским персоналом: по многим дисциплинам преподавателей нет, и дисциплина не читается, чем нарушается стройность выполнения учебного плана так как свободные часы приходится заполнять дисциплиной, увеличивая ее до предела (во избежание свободных часов). Не читаются: экономгеография на геофаке, всеобщая литература на литфаке и истфаке, история Молдавии, молдавская литература, история педагогики, эскизное рисование, школьная гигиена и прочие.

Необходимо озаботиться организацией производственной практики на III-х и IV-х (выпускных) курсах: заранее договориться с Наркомпросом Молдавии и ГорОНО Кишинева о выделении для педпрактики городских школ; заключить с

[205] Cuvânt indescifrabil.

школами договора, наметить план проведения педпрактики и довести этот план до каждого отдельного студента III-х и IV-х курсах всех факультетов.

Среди студенческого коллектива есть много таких т. т., у которых нет ни малейшего представления о советской власти, о тех требованиях, которые предъявляются советским ВУЗом к советскому студенту; эти студенты политически не подкованы и идеологически далеки от советской молодежи. Надо среди них проводить систематическую культурно-просветительскую работу, втягивать лучших из них в комсомол.

Студенты I-х курсов всех факультетов, только что окончившие средние школы, не привыкли к самостоятельной работе над книгой; надо их научить это делать.

Организация заочного обучения – дело большой важности. В Молд. ССР огромное кол-во учителей с незаконченным высшим образованием или вообще только со средним образованием. Они ведут работу в средней школе. Надо для них организовать заочное обучение.

Вопросы быта профессорско-преподавательского персонала должна занимать нас каждый день. Студенты живут в общежитиях в условиях совсем не подходящими для студентов; проф.-преподавательский персонал ощущает нужду во многом. Этими вопросами должна будет заниматься и дирекция, и МК.

Все это должно будет устраиваться в процессе учебного года.

В прениях выступили т. т. Амосов, Глейзер, Фадеев, Ярощук, Ярошенко и др.

Постановили:

1. Новый набор студентов на I-ые курсы всех фак. считать удовлетворительно организованным и правильно проведенным;

2. Общежитие для студентов привести в надлежащий порядок и отапливать ежедневно; стекла вставлять, поправить двери и оборудовать бани;

3. Произвести осмотр студентов с целью выявить больных;

4. Принять соответствующие меры для снабжения студ. промтоварами;

5. Организовать при институте столовую для студентов;

6. Организовать хлебный ларек;

7. Озаботиться получением учебн. пособий для кафедр (лабораторий);

8. Постепенно пополнить библиотеку пединститута книгами, получаемыми из Книгокульттогра;

9. Улучшить снабжение студентов водой (водопровод отсутствует);

10. Организовать кружки: литературный, географический, естественных наук, хоровой и драматический:

11. Организовать для студентов культурный отдых (кружки самодеятельности и добиться разрешения на их выступления);

12. Повысить производств. дисциплину среди студентов (Вопрос проработать на деканате);

13. Стабилизировать расписание учебных занятий;

14. Организовать педпрактику для III-х и IV-х курсов в 1-ом семестре учебного года;

15. Наладить научно-исследовательскую работу: наметить темы и планы их проработки;

16. В целях взаимной информации связаться с Пединстит-ми других городов.

Председатель Уч. Совета [*Подпись*] М. Павлов
Н. Секретарь [*Подпись*] /Амосов/

Sursa: ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, ff. 6-9.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 120

1944 decembrie 29. Informații privind contingentul de studenți al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat la 29 decembrie 1944.

Documentul prezintă structura contingentului de studenți a Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău în anul de învățământ 1944/1945 pe facultăți, sexe și naționalități. De asemena, se indică numărul cunoscătorilor de limbă moldovenească.

Сведения о студентах МолдГосПедИнститута по данным на 29 декабря 1944 года.

I-е курсы всех факультетов									
Всего	Муж	Жен	Молд.	Рус.	Укр.	Евр.	Другие	Знают молд. яз.	Факультеты
46	9	37	11	11	6	18	-	27	Естественный ф-т
30	3	27	9	12	3	5	1	23	Географический ф-т
20	13	7	1	8	4	7	-	13	Физикоматемат. ф-т
58	3	55	20	18	11	9	-	23	Литературный ф-т
36	10	26	10	4	5	17	-	26	Исторический ф-т
190	**38**	**152**	**51**	**53**	**29**	**56**	**1**	**112**	

II-е курсы всех факультетов									
Всего	Муж	Жен	Молд.	Рус.	Укр.	Евр.	Другие	Знают молд. яз.	Факультеты
16	4	12	4	6	-	5	1	9	Естественный ф-т
17	7	10	4	4	-	9	-	13	Географический ф-т
13	9	4	2	1	-	9	1	13	Физикоматемат. ф-т
21	2	19	3	7	1	10	-	12	Литературный ф-т
10	6	4	-	1	1	8	-	6	Исторический ф-т
77	**28**	**49**	**13**	**19**	**2**	**41**	**2**	**53**	
III-е курсы всех факультетов									
Всего	Муж	Жен	Молд.	Рус.	Укр.	Евр.	Другие	Знают молд. яз.	Факультеты
									Естественный ф-т
									Географический ф-т
6	2	4	-	3	-	3	-	3	Физикоматемат. ф-т
15	1	14	-	8	3	4	-	2	Литературный ф-т
20	12	8	2	2	-	16	-	16	Исторический ф-т
41	**15**	**26**	**2**	**13**	**3**	**23**	**-**	**21**	
IV-е курсы всех факультетов									
Всего	Муж	Жен	Молд.	Рус.	Укр.	Евр.	Другие	Знают молд. яз.	Факультеты
15	7	8	-	-	-	15	-	15	Естественный ф-т
10	5	5	2	-	1	7	-	9	Географический ф-т
6	3	3	2	-	-	4	-	6	Физикоматемат. ф-т
29	7	22	1	12	4	12	-	14	Литературный ф-т
16	7	9	-	3	-	13	-	13	Исторический ф-т
76	**29**	**47**	**5**	**15**	**5**	**51**		**57**	
384	**110**	**274**	**71**	**100**	**39**	**171**	**3**	**243**	

Директор института [*Подпись*] М. Павлов

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 19.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 121

1944-1945. Raport cu privire la activitatea didactică a Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol în primul semestru al anului de învățământ 1944/1945

Documentul este un raport prezentat de Institutul Învățătoresc din Tiraspol Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, în care raportorul prezintă condițiile de realizare a activităților didactice în semestrul I al anului de învățământ 1944/1945: calitatea contingenutlui de studenți și rezultatele academice ale acestora la sesiunea din iarnă, numărul și calitățile profesionale ale corpului științifico-didactic, starea tehnică a blocului de studii și a căminelor studențești, condițiile materiale și de viață ale studenților și profesorilor, precum și alte detalii care descriu activitatea Institutului în acest semestru.

О т ч е т
об учебной работе Тираспольского Государственного Учительского института за
I семестр 1944/45 уч. года.

Более года тому назад наша доблестная Красная Армия освободила г. Тирасполь от немецко-румынских захватчиков. Тяжелое наследство оставили фашистские варвары, душившие наш город. Перед освобожденным народом Молдавской ССР, населением г. Тирасполя встала задача, наряду с восстановлением хозва, промышленности города, также и задача восстановления социалистической культуры, советских школ, институтов. Для республики нужны кадры различных специальностей, в том числе учителей. Перед нашим институтом поставлена задача подготовить учителей для неполной средней школы.

План набора на 4 факультета – 240 студентов. Набор должен производить НКП МССР, а с сентября 1944 г. этим делом занялась дирекция института.

Были посланы раб-ки ин-та т. т. Мунтян М.Е.[206], Фрунза Ф.Ф.[207] для дополнительного набора студентов. Набор студентов в основном проведен до 1/IX-44 г., однако часть студентов принята в период с 1/XI по 31/XI-44 г., после чего приемная комиссия закончила свою работу и была распущена.

Всего было принято в институт 209 студентов:

[206] *Maria Efimovna Muntean* (1916-?), moldoveancă, născută în s. Slobozia, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. De la 1.IX.1944 – lector superior (profesor de fizică) la Catedra de fizică şi matematică a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

[207] *Feodora Fiodorovna Frunza (Frunze)* (1916-?), moldoveancă, născută în s. Taşlâc, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Din 1.IX.1944 – lector superior (profesor de chimie) la Catedra de ştiinţe ale naturii şi geografie a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

отд. языка и литературы	рус. отд.	– 49;	молд. отд.	– 14;	II курс	– 19 чел.
отд. физики и математики	- « -	– 21;	- « -	– 6		
отд. естествознания и географии	- « -	– 40	- « -	- 17		
отд. истории	- « -	- 25	- « -	- 18		
	Всего на рус. отд.	**–135.**	**молд. отд.**	**– 55.**	**II курс**	**– 19 чел.**

Всего – 209 чел.

Из 190 студентов I курса имеют образование:

10 классов сов. школы	– 26 человек.
9 классов - « -	- 65 - « -
окончившие курсы в Каменки	– 62 человека
прочие - « -	- 37 человек.

По разным причинам (по болезни, в связи с сменой местожительства семьи и пр.) к началу зимней экзаменационной сессии выбыло из ин-та 23 студента и осталось в ин-те 186 человек.

I. Профессорско-преподавательский состав.

По штатному расписанию для института утверждено всего 26,75 единиц, из них 5 профессоров, 16 доцентов и старших преподавателей.

Работает фактически в институте 23 преподавателя, которые обеспечивают чтение всех курсов (за исключением топографии с картографией, основ школьной гигиены) при чем основы марксизм-ленинизма читает один штатный преподаватель и один совместитель. Вспомогательного персонала утверждено 6 человек, работают три человека. Ввиду отсутствия кабинетов и лабораторий, даже этот персонал не используется полностью.

Среди работников ин-та нет ни одного имеющего ученую степень или звание. Однако преподавательский состав в основном справляется с работой в качестве лекторов инс-та. Из 23 преподавателей 15 имеют стаж работы в вузах от 2 до 11 лет и 8 преподавателей впервые работают в инс-те.

Учебная работа по плану (на год) и фактически за 1 семестр.

I. Кафедра языка и литературы

Титов[208]	- по плану	919 часов,	фактически	– 300
Яковенко	- « -	900 - « -	- « -	– 340
Терлецкий[209]	- « -	720 - « -	- « -	– 270
Короткова	- « -	456 - « -	- « -	– 95
Розенфельд	- « -	294 - « -	- « -	– 28
Крачун А.Н.	- « -	277 - « -	- « -	– 67
Андрианова[210]	- « -	1100 - « -	- « -	– 204

II. Кафедра физики и математики

Омельянчук М.Н.[211]	по плану	680 часов	фактически	210 часов
Шимаров П.А.[212]	- « -	316 - « -	- « -	110 - « -
Крельберг Х.Б.[213]	- « -	326 - « -	- « -	142 - « -
Мунтян М. Е.	- « -	604 - « -	- « -	210 - « -

III. Кафедра естествознания и географии

Крачун П.И.[214]	- по плану	890 часов	фактически	148 - « -
Фрунза Ф.Ф.	- « -	451 - « -	- « -	167 - « -
Мясковская[215]	- « -	572 - « -	- « -	162 - « -
Бешляга[216]	- « -	325 - « -	- « -	123 - « -

[208] *Valentin Gavrilovici Titov* (1913-?), ucrainean, născut în localitatea Camenca, gub. Podolia, Imperiul Rus. Șeful Catedrei de limbi și literaturi la Institutul Învățătoresc din Tiraspol din august 1944 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 37).

[209] *Mihail Mironovici Terleţki* (1909-?), ucrainean, născut în s. Păsat, ținutul Balta, gub. Podolia, Imperiul Rus. Decan al Facultății de limbi și literaturi la Institutul Învățătoresc din Tiraspol din august 1944 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 37).

[210] *Tamara Andreevna Andrianova* (1918-?), moldoveancă, născută în s. Harmața, ținutul Balta, gub. Podolia, Imperiul Rus. Lector superior, profesor de limbă moldovenească la Catedra de limbi și literaturi a Institutului Învățătoresc din Tiraspol (1944-1945).

[211] *Maxim Nikanorovici Omelianciuk* (1896-?), ucrainean, născut în s. Meakotî, reg. Hmelniţk, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedagogic din Kiev. Șef al Catedrei de matematică la Institutul Învățătoresc de la Tiraspol (1944-1946) (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 37).

[212] *Pavel Afanasievici Șimarov* (1910-?), rus, născut în s. Titovka, reg. Kuibâșev, Imperiul Rus. Lector la Catedra de fizică și matematică și director adjunct pentru activitate didactică la Institutul Învățătoresc din Tiraspol din toamna anului 1944.

[213] *Henea Benţionovna Krelberg* (1918-?), evreică, născută în or. Balta, gub. gub. Podolsk, Imperiul Rus. Din august 1944 – lector superior la Catedra de matematică și fizică a Institutului Învățătoresc din Tiraspol (ANRM, Filiala Tiraaspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

[214] *Piotr Ilarionovici Craciun* (1902-?), moldovean, dr. în ştiinţe biologice, conf. univ. Din anul de învățământ 1944-1945 - lector superior și șef interimar al Catedrei de ştiinţe ale naturii și geografie la Institutul Învățătoresc din Tiraspol.

[215] *Klavdia Moiseevna Miaskovskaia* (1916-?), evreică, născută în s. Petrovka, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. De la 1.IX.1944 – lector superior (profesor de geografie fizică) la Catedra de ştiinţe ale naturii și geografie a Institutului Învățătoresc din Tiraspol. Este revocată din funcţie prin ordinul Ministrului învățământului al RSSM din 21.X.1946 din cauza că nu cunoaşte limba moldovenească (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1; d. 12, f. 12).

[216] *Eudochia Fominișna Beșleaga* (1919-?), moldoveancă, născută în s. Mălăieşti, ţin. Tiraspol, gub. Herson, RSS Ucraineană. În perioada războiului sovieto-german a rămas în Basarabia. Din 26.X.1944 – lector superior la Catedra de ştiinţe ale naturii și geografie la Institutul Învățătoresc din Tiraspol.

IV. Кафедра основ марксизм-ленинизма

Койфман И.Б.[217]	- по плану	552 часов	фактически	312 - « -
Дубинская Р.А.[218]	- « -	663 - « -	- « -	246 - « -
Назарова Н.Я.[219]	- « -	518 - « -	- « -	324 - « -
Козлов Н.И.	- « -	250 - « -	- « -	66 - « -

I. Военная кафедра

Присекин Е.Н.[220]	-по плану	656 часов	фактически	129+34=226
	- « -	720	- « -- « -	234 - « -
	- « -	-- « -		142 +40=182

II. Кафедра педагогики и психологии

Студенкин А.С.[221]	-по плану	494 часов	фактически	338

II. Хозяйственная база института. Учебные пособия и оборудования.

Институт приступил к работе, имея лишь маленькую комнату и начал занятия в парткабинете, затем в здании общежития и с декабря м-ца в корпусе института. Из-за отсутствия корпуса занятия не начались с 1/X-44 г., а начались фактически с 20/XI-44 г., что вызвало соответствующие сокращения планов.

Дирекция ин-та обеспечила необходимым оборудованием и мебелью (столы, стулья, скамейки, классные доски), которые обеспечили нормальные занятия. Однако мебели этой не хватает, и она не совсем подходит для учебных занятий в ин-те. Хозяйственная часть института уже теперь должна позаботиться о приобретении мебели, учитывая возможность открытия в скором времени подготовительных курсов и увеличения контингента студентов в будущем году.

---

[217] *Ilia Borisovici Koifman* (1901-?), evreu, născut în or. Miropol, ţin. Novograd-Volynsky, gub. Volyn, Imperiul Rus. De la 1.XII. 1944 – şef al Catedrei de marxism-leninism (1944-1946) şi al Catedrei de istorie (din anul 1946) la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol.

[218] *Raisa Abramovna Dubinskaia* (1905-?), evreică, născută în or. Odesa, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului Economiei Naţionale din Odesa (1930). Din octombrie 1944 – lector superior (prof. de istorie a URSS şi de metodică a predării istoriei în şcoală) la Catedra de marxism-leninism la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol. În anul 1951 a fost transferată la Catedra de istorie a URSS la Institutul Pedagogic din Chişinău pentru predarea disciplinei Bazele statului şi dreptului sovietic (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 16).

[219] *Nadejda Iakovlevna Nazarova* (1912-?), rusoaică, născută în s. Borovoe, gub. Oriol, Imperiul Rus. Din septembrie 1944 – lector superior (profesor de istorie universală) la Catedra de marxism-leninism la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol.

[220] *Efim Nikitici Prisekin* (1899-?), rus, născut în s. Dvureciki, gub. Voronej, Imperiul Rus. Şef al Catedrei militare la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol din anul 1944.

[221] *Aleksandr Sergheevici Studenkin* (1908-?), rus, născut în or. Rostov-pe-Don, Imperiul Rus. De la 1.IX.1944 – lector superior (profesor de psihologie) la Catedra de pedagogie şi psihologie la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

Самым большим тормозом в работе I семестра было отсутствие или недостаток топлива. От Наркомпроса МССР не было совсем получено нарядов на топливо и ин-т мог получить лишь некоторое количество дров из фонда Горисполкома. Ин-т не располагает транспортом для доставки дров, хозяйственная часть мало интересовалась этим вопросом, поэтому вся тяжесть работы по вывозке (вернее выноске) дров пала на дирекцию, преподавателей и студентов. Это обстоятельство отразилось на учебном процессе, на выполнение учебного плана. Недовыполнение учебного плана по всем факультетам менее чем на 100 часов падает, во-первых, на мобилизацию студентов на переноску дров, во-вторых, за счет отмены 4-ой пары и частично 3-ей пары вследствие непосещаемости занятий из-за низкой температуры в учебном корпусе.

Отсутствие достаточного количества дров, заставило все кабинеты деканов, учебную часть, заочную секцию, партком, бухгалтерию и канцелярию сосредоточится в одной в какой-то мере отапливаемой комнате благодаря этому сильно пострадала работа в ин-те, особенно работа деканов факультетов, зав. кафедр и т. д. Усвояемость материала студентами в холодных аудиториях тоже была, безусловно, низкой. Проведение внеклассной, общественной работы было почти исключено.

Основным тормозомом в работе являлось отсутствие света в учебном корпусе, общежитии ин-та, квартирах преподавателей. Консультации, лекции и доклады, кружки, собрания, заседания можно было проводить только в период между 3 и 6 часами.

В начале занятий ин-т совершенно не имел библиотеки. Дирекцией куплено небольшое количество книг. Большую помощь оказал, прислав библиотеку в 5000 книг, что обеспечивает преподавателей минимальным количеством литературы, хотя для самостоятельной работы студентов явно недостаточно.

Читальный зал не мог функционировать и теперь пока не функционирует ввиду отсутствия света. Следует открыть рабочую комнату в общежитии и обеспечить ее светом. Этим должны немедленно заняться наши хозяйственники.

Занятия в I семестре по физике, химии, биологии и пр. дисциплинам проходили почти при полном отсутствии наглядных пособий и приборов. Необходимо поставить вопрос перед НКП МССР о возвращении из Румынии увезенного оборудования наших ~~оборо~~ лабораторий, необходимо также практиковать изготовление пособий (таблиц, чертежей) своими силами, как это делала кафедра естествознания и географии.

Плохая работа бывшего коменданта учебного корпуса Томашина, слабая трудовая дисциплина хоз. работников учебного корпуса отрицательно отражались на учебной работе. Новому коменданту нужно взяться активно за улучшение вида корпуса, обстановку кабинетов и аудиторий, клуба, чтобы ин-т имел вид, какой подобается высшему учебному заведению. Правильно расстановить работников, распределить их нагрузки, отвести рабочие места, заботиться, чтобы 8-часовой рабочий день был полностью использован.

III. Организация и планирование работы.

Выработан и утвержден Советом института годовой план работы ин-та, в котором установлены весь учебный год для работы Совета ин-та, кафедр, парторганизации, профорганизации, ВЛКСМ, работа кружков, лекции, доклады и т. д. На основе этого составляется календарный план на каждый месяц. Были составлены и представлены в учебную часть планы работы всех кафедр на I семестр. Теперь следует составить планы работы кафедр на II семестр. Всеми преподавателями составлены рабочие планы по читаемым дисциплинам на I семестр и индивидуальные планы научной работы и повышения квалификации. Планы на II семестр еще не представлены (к 1/IV-45 г.). На одном из совещаний деканов и зав. кафедрами, деканов обязали составить планы работы по факультетам. Однако ни один декан не составил этих планов. Отсутствие планов работы факультетов является одной из главных причин неудовлетворительной работы деканов.

В начале года в ~~своем~~ связи с недостатком помещений, недостатком лекторов, приходилось составлять расписания еженедельно. Первые дни работы лекции читались для всех курсов вместе. В здании общежития также недоставало кабинетов и на некоторых факультетах приходилось молдавские группы соединить с русскими. Только с переходом в учебный корпус можно составить расписание так, чтобы все молдавские группы слушали все без исключения курсы отдельно от русских групп. Учебная часть добилась составления стабильного расписания, занятия по которому проводились до конца I семестра.

Отмена или снятие тех или иных лекций проводились только в связи с выходом на работу, болезнью преподавателей, командировок преподавателей.

1/I -45 г. были составлены по факультетам расписания консультаций (кроме исторического ф-та и ф-та языка и литературы). Заблаговременно были составлены и вывешены расписания экзаменов и зачетов, которые были соблюдены за исключением изменения расписания на ф-те языка и литературы, перенесение зачетов в связи с кроссом.

В течении I семестра проведены два заседания Совета ин-та на которых ставились следующие вопросы:

1/ О восстановлении ин-та и готовность ин-та к началу занятий,

2/ Утверждение плана работы института, об утверждении переходных учебных планов, информация деканов о работе факультетов и др.

Проведено 5 совещаний зав. кафедрами и деканов, на которых ставились следующие вопросы:

1/ Обсуждение планов работы кафедр, информация зав. кафедрами о работе кафедр, о подготовке к зимней экзаменационной сессии, информация деканов о ходе зимней экзаменационной сессии и др.

Проведено несколько общеинститутских собраний, на которых стояли вопросы учебного и хозяйственного характера.

Учебный год в связи с отсутствием учебного корпуса был начат лишь в ноябре. В связи с этим, а также в связи с введением на всех ф-тах молдавского и русского языков, учебной частью выработаны и утверждены Советом ин-та переходные учебные планы.

По этим планам начало учебного года намечалось на 13/XI-44 г., длительность I семестра 14 недель вместо 17, зимняя экзаменационная сессия с 25/II по 11/III-45 г.

Продолжительность II семестра 14 недель и летняя экзаменационная сессия с 17-го по 30 июня.

На II курсе ф-та языка и литературы педагогическая практика проводится в апреле м-це, подготовка к государственным экзаменам и проведение их – в июле месяце.

Учет и контроль за выполнением учебных планов проводили деканы. (О выполнении учебных планов ниже).

В связи с получением из НКП МССР новых учебных планов, утвержденных ВКВШ, предусматривающие слияние ф-та языка и литературы и исторического фак-та, учебные планы на II семестр изменяются с тем чтобы в начале будущего года слить оба ф-та в один историко-филологический ф-т.

В связи с этим, а также с введением на всех ф-тах русского и молдавского языков, с недовыполнением учебных планов, учебная неделя увеличивается во II семестре до 44-46 часов. Новые переходные планы вносятся на утверждение Совета ин-та.

Проведению экзаменов и зачетов были посвящены совещании деканов и зав. кафедрами. Проработана инструкция об экзаменах, составлены и вывешены расписания. Заведены экзаменационные ведомости по группам. Заведен отдельный список студентов, не сдавших экзамены и зачеты. Пересдача экзаменов и зачетов в сроки, установленные деканами, должны проводится преподавателями лишь при наличии у студентов направлений (по установленной форме), подписанных деканом ф-та.

IV. Работа факультетов.

1. Выполнение учебного плана в часах:

а) физико-математический ф-т:
по плану ВКВШ – 629 ч.
по переходному плану – 560 ч.
выполнено фактически – 450 ч.
недовыполнено – 110
% выполнения – 80,4%

б) естественно-географический ф-т:
по плану ВКВШ – 595 ч.
по переходному плану – 546 ч.
выполнено фактически – 450 ч.
недовыполнено – 98

% выполнения – 82,4%.
<u>в) исторический ф-т:</u>
по плану ВКВШ – 516 ч.
по переходному плану – 476 ч.
выполнено фактически – 438 ч.
недовыполнено – 38
% выполнения – 92 %.
<u>г) ф-т языка и литературы:</u>

русское отделение
по плану ВКВШ – 629 ч.
по переходному плану – 514 ч.
выполнено фактически – 444 ч.
% выполнения – 88,1%
недовыполнено – 60

молдавское отделение
по плану ВКВШ – 592 ч.
по переходному плану – 499 ч.
выполнено фактически – 445 ч.
недовыполнено – 54
% выполнения – 89,2%

II курс
по плану ВКВШ – 578 ч.
по переход. плану – 476 ч.
выполнено – 393 ч.
недовыполнено –83
% выполнения – 82,5 %.

2. Выполнение программного материала:
а) <u>физико-математический ф-т:</u>
Выполнено все. Кроме языков молдавского и русского в связи с сокращением учебной недели до 36 ч. Программа будет выполнена во втором семестре, т. к. в расписании поставлено по XX в неделю.
б) <u>естественно-географический ф-т:</u>
Не читался курс физ. географии, который переносится на II семестр. Недочитаны некоторые главы по ботанике и зоологии, что свидетельствует о неудовлетворительном контроле на ф-те естествознания и географии за выполнением рабочих планов преподавателей. Выход из положения, предлагаемый деканом - ввести 5-ю пару часов, очевидно, нельзя признать прием.
в) <u>исторический ф-т:</u>
Рабочие планы по всем предметам выполнены.
г) <u>ф-т языка и литературы:</u>
Недовыполнен план по истории русского языка и введению в языкознание (переносится на II семестр за счет уменьшения часов по другим дисциплинам). Недовыполнен рабочий план по молдавскому языку на молдавском отделении.

3. О проведении экзаменов и зачетов.

В зимнюю экзаменационную сессию вывешены и проведены все экзамены и зачеты, предусмотренные по плану за следующими исключениями:

а) Физмат - нет.

б) Естественно-географический ф-т.

Зачет по зоологии и экзамен по физ. географии будет проведен в конце II семестра.

в) Исторический ф-т - нет.

г) Ф-т языка и литературы.

Введение в языкознание переносится на II семестр.

4. Итоги экзаменационной сессии:

а) физико-математический ф-т:

Всего студентов 20 человек на рус. отд. и 4 на молд. 4 экзамена и 4 зачеты.

Русское отделение - из 160 оценок имеет:

отлично – 26	зачтено – 76
хорошо – 29	незачтено – 1
посред. – 18	не сдавало – 4
неудов. – 5.	

Относительная успеваемость – 93,5 %.

Из 20 студентов, сдавших по всем дисциплинам – 15 чел., имеет задолженностей – 5. Абсолютная успеваемость 75%

Молдавское отделение – из 32 оценок имеем:

отлично – 4	зачтено – 14	Относительная
хорошо – 3	не зачтено – 2	успеваемость – 87,5%
посред. – 5	не сдавали – 1	
неуд. – 3		

Из 4 студентов сдали по всем дисциплинам 3, имеет задолженностей – 1.

Абсолютная успеваемость 75%.

Из 6 студентов, имеющих задолженность:

по одному зачету или экзамену	– 2
по двум -..-	– 2
по трем и выше -..-	– 2

[…]

б) Естественно-географический ф-т:

Из студентов 34 на рус. отд. и 17 на молд. отд.

Русское отделение. Из 340 оценок имеем:

отлично – 45	зачтено – 166	Относительная
хорошо – 48	не зачтено – 1	успеваемость – 87,5%
посред. – 70	не явилось – 5	
неуд. – 4		

Из 34 студентов сдали по всем дисциплинам 30. имеет задолженностей – 4. Абсолютная успеваемость 88,9 %.

Молдавское отделение. Из 32 оценок имеем:

отлично – 16	зачтено – 77	Относительная
хорошо – 25	не зачтено – 3	успеваемость – 92,3%
посред. – 39	не сдавали – 7	
неуд. – 1		

Из 17 студентов сдали по всем дисциплинам 13, имеют задолженность – 4. Абсолютная успеваемость 82,3 %.

[…]

Исторический ф-т.

Всего студентов на рус. отд. – 23, на молд. отд. – 16.

3 экзамена и 2 зачета

Из 115 оценок имеем:

отлично – 8	зачтено – 42	Относительная
хорошо – 18	не зачтено – 2	успеваемость – 86 %
посред. – 32	не сдавали – 9	
неуд. – 4		

Из 23 студентов сдали по всем дисциплинам 18, имеют задолженность – 5. Абсолютная успеваемость 82,3 %.

Молдавское отделение

Из 80 оценок имеем:

отлично – 4	зачтено – 29	Относительная
хорошо – 11	не зачтено – 3	успеваемость – 85 %
посред. – 24	не сдавали – 1	
неуд. – 8		

Из 16 студентов сдали по всем дисциплинам – 9, имеют задолженность – 7. Абсолютная успеваемость 56 %.

Из 12 студентов не сдали:

по одному предмету	– 9
по двум -..-	– 2
по трем -..-	– 1

[…]

Ф-т языка и литературы

Всего студентов на рус. отделении - 46, на молд. 9

4 экзамена и 3 зачета

Из 332 оценок имеем:

отлично – 19	0зачтено – 131	Относительная
хорошо – 57	не зачтено – 6	успеваемость – 93,8 %
посред. – 95	не явилось – 6	
неуд. – 8		

Из 46 студентов сдали по всем дисциплинам сдало – 35 человек, имеют задолженность – [*nu este indicată cifra n.n.*] -//-. Абсолютная успеваемость 85,1 %.

Молдавское отделение – из 63 оценок имеем:

отлично – 0	зачтено – 25	Относительная
хорошо – 2	не зачтено – 1	успеваемость – 71,4 %
посред. – 18	не явилось – 9	
неуд. – 8		

Из 9 студентов сдали по всем предметам – 3, имеют задолженность – 6. Абсолютная успеваемость 33,3 %.

II курс

Всего студентов – 16 человек. 4 экзамена и 4 зачета.

Из 112 оценок имеем:

отлично – 16	зачтено – 44	Относительная
хорошо – 15	не зачтено – 0	успеваемость – 93 %
посред. – 29	не явилось – 8	
неуд. – 8		

Из 16 студентов – 14 сдали все, имеют задолженности – 2.

Абсолютная успеваемость 87,5 %.

[…]

Сроки сдачи экзаменов после экзаменационной сессии деканы должны установить сроки пересдачи экзаменов и зачетов согласно инструкции в месячный срок. Каждый студент должен быть извещен о сроке сдачи каждой дисциплины в отдельности. Деканы должны иметь график сдачи и довести его до сведения студентов.

График пересдачи посылать особым направлением, без которого преподаватель не имеет права принять зачет или экзамен и который должен быть представлен в учебную часть. Должна быть организованна помощь студентам, готовящимся к пересдаче. Ни в коем случае нельзя допускать чтобы студент забросил текущую работу или не являлся на лекции, как это имеет место на ф-те языка и литературы и на историческом ф-те.

5. Консультации проводились с января м-ца по расписаниям, составленными деканами. Во время зимней экзаменационной сессии консультации проводились ежедневно. Однако не все расписания проводились в жизнь. […]

V. Характеристика студентов

Более подготовленными студентами являются студенты русских отделений, однако и здесь общий уровень развития студентов является низким, что особенно сказывается на ф-тах языка и литературы, и истории. На ф-тах физико-математическом и на естественно-географическом это сказывается меньше. По отзывам преподавателей основ марксизма-ленинизма и педагогики студенты этих факультетов более серьезны, дисциплинированны, лучше воспринимают материал.

Студенты молдавских отделений менее подготовлены, и здесь более низкая успеваемость. Это объясняется в значительной степени и тем, что большинство дисциплин на этих отделениях читается на русском языке.

Результаты экзаменов показывают, что на ф-те естествознания и географии, где на молд. отделении ряд дисциплин читаются на родном языке, успеваемость выше. Совет ин-та, дирекция должны поставить вопрос перед НКР МССР о присылке преподавателей, которые могут читать на молдавском языке.

Состав студентов II курса довольно пестрый. Они окончили в разное время и в разных местах I курс института. За годы оккупации забыли материал, и теперь строить учебный процесс на этом представляет большие затруднения.

Студенты – отличники:

а. физико-математический ф-т:

Козлова, Лыгак, Гречина, Кобылянская, Колибаба, Корочевский.

б. Естественно-географический:

Бредихина, Левченко, Недогивина, Гончаренко, Данич Е.

в. Исторический:

Бугаева, Зынзарева, Чебаненко, Новак.

г. Ф-т языка и литература:

Сердукь. II курс - Калинина Н.

VI. Самостоятельная работа студентов.

Декан естественно-географического ф-та отмечает достаточную подготовку студентов к семинарам, выполнение домашних занятий, но самостоятельная работа над книгой по всем ф-там поставлено слабо в ввиду ряда причин: недостаток литературы, отсутствие читального зала в институте, в общежитии, холод, отсутствие света. Вопросу самостоятельной работы со студентами нужно уделять особое внимание деканам с помощью прикрепленных преподавателей.

VII. Общественная работа

На всех ф-тах проводились производственные совещания по разным вопросам (об учебных планах, о правилах внутреннего распорядка, о подготовке к экзаменационной сессии, о дисциплине, о пересдаче экзаменов.

Агитаторы на ф-тах работают еще слабо. Сводки информбюро читаются нерегулярно, проведены только две беседы о кроссе и о Крымской конференции.

Общественную работу студентов на физико-математическом ф-те несут 14 студентов русского отделения и все студенты молдавского отделения (перечень скота, составление актов об уборке ин-та, агитаторами на призывных пунктах и др.) Других конкретных данных по другим ф-там деканы не дали.

Работа кружков

4. Студенты физико-матем. ф-та, восемь человек члены кружков.

5. Работа преподавателей, прикрепленных к группам.

Только на ф-те естествознания и географии отмечается систематическая работа прикрепленных преподавателей, но недостаточно, в чем конкретно выражалась эта работа.

6. Участие в трудовых работах.

Студенты всех ф-тов принимали участие в трудовых работах. Студенты физмата отработали всего 292 человека дня.

Были целые группы, полностью не вышедшие на работу (II курс ф-та языка и литературы).

На предыдущем заседании Совета ин-та отмечалось, что деканы не играют в жизни ин-та, той роли, какую они должны играть, как организаторы, администраторы своих факультетов. Даже составление расписаний проходит не всегда удовлетворительно, зачастую два декана не могут согласовать вопрос о распределении общих дисциплин и обращаются за помощью в учебную часть. Ежедневные отчеты старост проводятся нерегулярно, не установлено определённое время их приема. И если в первом семестре деканы жаловались на холод и отсутствие кабинетов, но теперь эти проблемы отсутствуют. Нужно взяться за работу, составить планы и установить определенные часы ежедневно, когда бы студенты и преподаватели могли видеть.

Нужно не только выполнять требования дирекции, учебной части, но проявлять свою собственную инициативу в процессе учебной и воспитательной работы. Деканат должен стать основной единицей в организации и руководстве учебным процессом на ф-те. Преподаватели и студенты по всем вопросам должны прежде всего обратиться в деканат.

VIII. Работа кафедр.

Если деканаты являются основными единицами, проводящими организационные, административные вопросы, то кафедры являются основными звеньями по учебной, методической и научной работе ин-та. Мы имеем все кафедры (за исключением кафедры педагогики), какие нужны в нашем ин-те.

Вопросы, которым занимается кафедра, ставятся на заседания кафедр. По плану кафедры должны приводить заседания два раза в месяц. За четыре с половиной м-ца, кафедра языка и литературы провела шесть заседаний, кафедра истории за четыре м-ца – четыре, кафедра физики и математики всего только три. Вопросы, которые ставили все кафедры, сводятся к следующим:

Определение учебной нагрузка, утверждение планов преподавателей и кафедры, отчеты преподавателей о ходе выполнения рабочих планов, о подготовке к зимней экзаменационной сессии.

Кафедра естествознания и географии ставила также вопрос о проведении семинаров, коллоквиумов, консультаций. Только кафедра языка и литературы ставила такие вопросы, как проведение юбилеев писателей Крылова и Грибоедова, что является научно-исследовательской работы.

Кафедра физики и математики не утверждала даже экзаменационные карточки. Из этого видно, как узок круг вопросов, которыми занимались до сих пор кафедры и как далека их работа от тех задач, которые они призваны разрешать.

Консультации проводились по всем дисциплинам, но не всегда отмечались в кафедральные журналы. Во втором семестре расписания консультаций должны составляется кафедрами, контролироваться и регулярно записываться в кафедральные журналы, которые должны находиться в деканатах.

Работой студенческих кружков кафедры не занимались, за исключением кафедры языка и литературы, где организован кружок выразительного чтения, но руководитель кружка т. Терлецкий не уделил ему должного внимания; военная кафедра организовала кружки: гимнастический и волейбольный, но работа не проводится регулярно. Есть все необходимые условия, чтобы начать эту работу - все студенты уже записались в кружки, выделен для работы их определенный день недели, но зав. кафедрами не используют этих дней, до сих пор не назначены руководители некоторых кружков. Этот вид работы кафедры нельзя недооценить. Нужно регулярно по календарному плану проводить занятия кружков.

Вопросу воспитательной работы кафедры не уделяют достаточного внимания.

Специально вопросы о воспитательной работе не ставились, не ставились вопросы о проведении лекций и семинаров так, чтобы они насыщены были воспитательными моментами, связывали вопрос с современным положением, с воспитанием советского патриотизма.

5. Во внеучебной работе воспитательная работа кафедр сводиться к постановке лекций и докладов. Здесь многое сделала военная кафедра и кафедра языка и литературы. Первой прочитано четыре доклада, Курско-Белгородская битва; Десять ударов Красной Армии в 1944 г., Четвертый год войны _ год полного освобождения советской земли; О годовщине Красной Армии.

Второй кафедрой прочитано тоже 4: Жизнь и творчество Крылова; Идеологическая позиция Крылова; Язык басен Крылова и А.С. Грибоедова.

Кафедра истории и основ марксизма-ленинизма – Жизнь и революционная деятельность В.И. Ленина, О Сталинской конституции, Техника конспектирования. Кафедрами физики и математики, естествознания и географии не поставлено ни одного доклада, хотя проведение лекций для студентов и населения на естественно-научные темы нам известна, как форма формирования научно-материалистическое мировоззрение населения. Никакими уважительными причинами это оправдать нельзя.

IX. Объём учебной нагрузки

Кафедра языка и литературы:
Титов – (919 (379), Терлецкий – 720 (210),
Яковенко – 900 (344), Короткова – 450 (95)
Розенфельд – 294 (28); Крачун А.Н. – 277 (67)
Андрианова – 1100 (204).
Кафедра физики и математики:
Омельянчук – 680 (210), Шимаров – 316 (110)
Крельберг – 326 (142), Мунтян – 604 (210)
Другие кафедры сведений о нагрузке преподавателей не дали.

Все зав. кафедрами отмечают в своих отчетах хорошую трудовую дисциплину членов кафедры. Отмечаются, однако нарушения трудовой дисциплины т. Омельчуком. Тов. Козлов не присутствует на большинстве заседаний кафедры.

На самом деле недостатков в этом отношении больше, чем это написано в отчетах. Есть ряд случаев, когда преподаватели (а иногда и сами зав. кафедрами и декан) уезжают по разным причинам в командировки или по личным делам, не уведомляя об этом учебную часть (т. Розенфельд, Бешляга, Крачун П.И., Фрунза).

Сразу же после отъезда в командировку зав. кафедрой или деканом обнаруживается, что серьезные вопросы остались неразрешенными, хотя отъезжающий и заверял, что все сделано, все в порядке (т. Дубинская, т. Крачун П.И., Койфман, Терлецкий) Разные разъезды и командировки преподавателей отрицательно сказываются на учебном процессе и это дело требуется упорядочить.

Все зав. кафедрами отмечают кратко и лаконично, что качество лекций и подготовка к ним преподавателей хорошие, однако чувствуется в некоторых отчетов, что зав. кафедрами еще недостаточно контролирует лекции членов кафедры. Ни одна кафедра не ставила обсуждение лекций преподавателей на своих заседаниях хотя в плане работ каждой кафедры это имеется. Нет также никаких причин, оправдающих такое положение дел. Недостатки в чтении лекций, безусловно, имеются, так, например – уже во II семестре лектор по основам марксизма-ленинизма т. КОЙФМАН И.Б., читает курс – «О Великой Отечественной войне Советского союза», не по программе, которая имеется на кафедре, а ставит лекции по отдельным докладам т. Сталина. Не только надо изучать доклады т. Сталина, но и необходимо, но никто не давал права проводить систематические изменения курса по программе, или по вдохновению преподавателя изучением отдельных докладов и приказов.

Были случаи, когда студенты целыми группами убегали с лекций по военной подготовке, которые читает Ефремов[222]. Тов. Шевченко[223] (на занятиях использует только один час, а на второй час студенты гуляют). Эти случаи нужно отнести к недоработке кафедр. Контроль кафедр и качество лекций нужно усилить. Нужно особое внимание обратить на то, чтобы каждая лекция была насыщена воспитательными моментами, связана с современностью, с привитием любви к своей родине, ненависти к фашизму.

9. Помощь студентам в самостоятельной работе была оказана недостаточной. Прикрепленными преподавателями к группам, проведены беседы и все. Не практикуются отчеты студентов в их самостоятельной работе на заседаниях кафедр или на группах. Не организован обмен опытом самостоятельной работы, нет систематического контроля за тетрадями студентов, за выполнением домашней работы.

---

[222] *Nikolai Nikolaevici/Mihailovici Efremov* (1903-?), ucrainean, născut în or. Starobelsk, gub. Harkov, Imperiul Rus. Lector superior, profesor de educație fizică și pregătire militară la Institutul Învățătoresc din Tiraspol (1944-1946) (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

[223] *Stepan Iakovlevici Șevcenko* (1907-?), rus, născut în or. Belgorod, ținut. Belgorod, gub. Kursk, Imperiul Rus. În perioada 26.XII.1944-1946 – lector superior la Catedra militară la Institutul Învățătoresc din Tiraspol.

X. Научно-исследовательская работа.

Тов. Койфман разыскал свою работу в Дубоссарах и за ней была послана студентка. После некоторой переработки т. Койфман может выехать летом для защиты своей диссертации. Это будет большим достижением для нашего ин-та и тов. Койфману следует оказать необходимую помощь. Он предлагает проекту издать весь сборник статей, подготовленный до войны кафедрой истории Тираспольского ин-та.

XI. Общественная работа кафедр

Организован лекторий (Мясковская, Омельянчук, Титов) готовят и другие. Доклады в институте (Титов, Корошкова, ___[224], Койфман, Назарова, Дубинская и др.) без улучшения работы кафедр не может быть хорошей учебно-методической, воспитательной и научной работы ин-та.

Несколько слов о культуре нашей работы. 1. Общая канцелярия, 2. Закрытые деканаты. 3. Студенты слушают через голову деканов. 4. Кабинет директора или заместителя не может служить преподавательской. 5. Хозяйство кафедр: протоколы, журналы, планы, отчеты иногда составлены неряшливо и часто неграмотно. Это вредное дело. Потому что мы воспитаем наших студентов в духе неряшливости, некультурности и расхлябанности.

Для всех работников высших учебных заведении требуется высокая культура, грамотность, порядок и организованность. Тем более это относится к преподавателям, зав. кафедрами, деканом и дирекции.

Заключение:

Институт имеет достижения. Но успокоиться на этом преступно. Нужно всю работу организовать на более высоком уровене, какойм подобает высшему учебному заведению.

Помощь студенческим организациям

Наряду с хорошо работающими старостами (Бойко, Бугаева), некоторые старосты групп не выполняет свои обязанности (Сидоренко). Профсоюзная и комсомольская организация еще недостаточно уделяет внимание борьбе за дисциплину.

Sursa: ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv.1, d. 3, ff. 1-10
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

[224] Cuvânt indescifrabil.

Doc. 122

1944, decembrie 30. Proces-verbal nr. 4 al ședinței generale a adunării deschise a organizației de partid a Institutului Agricol din Chișinău [Extras]

Organizația primară de partid a Institutului Agricol din Chișinău pune în discuție activitatea bibliotecii și a sălii de lectură a instituției, precum și calitatea gazetei murale și dispune măsuri de îmbunătățire a serviciilor bibliotecii și a sălii de lectură, precum și a gazetei murale.

Протокол № 4
общего открытого партийного собрания Кишиневского
Сельхоз. ин-та от 30/XII-1944 г.

Присутствовало всего из них чл. ВКП(б)
канд. ВКП(б)

Председатель - Фролов
Секретарь – Креченко.

Повестка дня:

1. О состоянии работы библиотеки и об открытии читального зала (доклад зав. библиотекой т. Нагирняк).
2. Утверждение плана работы парторганизации на январь м-ц 1945 г. (докл. т. Фролов)
3. Информация о работе стенгазеты (докл. т. Гораудо)
4. Утверждение агитаторов.

Слушали:

О состоянии работы библиотеки и об открытии читального зала - т. Нагирняка, который отмечал что учет книг заканчивается, нужна санкция лита на выдачу книг студентам. Нужно открыть читальный зал для студентов. Библиотеку перевести в другое теплое помещение. Пополнение библиотеки идет за счет покупки частных библиотек и через КОГИЗ.

В прениях выступили:

1. Тов. Курчатов – зав. учебн. частью, который говорит о необходимости как можно скорее открыть читальный зал и в вопросе оборудования и чтения приравнять его к столовой.
2. т. Фролов – говорить о необходимости изыскания столов для читального зала.
3. т. Никифоров – говорит о необходимости оформления в лите[225] и только

[225] *Glavlit/Direcția generală pentru protecția secretelor de stat în presă* (Управление Уполномоченного Совета народных комиссаров СССР по охране военных и государственных тайн в печати/ Главлит) – autoritate sovietică responsabilă de cenzura materialelor tipărite și de protejarea secretelor de stat în mass-media în perioada 1933-1946.

тогда выдавать студентам через профессорско-преподавательский состав. Трудно с оборудованием библиотеки, нет материалов для стеллажей.

4. т. Гораудо – говорить, что столы читального зала можно взять на кафедрах.

5. т. Красовский – говорит, что зал, который занимает библиотека нужно освободить. Указать – срок открытия читального зала.

Постановили:

1. Обязать Директора Ин-та не позднее 5/I-45 г. открыть читальный зал.

2. Обязать зав. библиотекой т. Нагирняк и зав. кафедрами в кратчайший срок закончить просмотр литературы в библиотеке.

3. Предложить директору Ин-та полностью реализовать средства, ассигнованные на комплектование библиотеки в 1945 г.

4. Зав. уч. частью совместно с зав. кафедрами связаться с научно-исследовательскими институтами других республик с целью приобретения необходимой литературы, особенно газет и журнал за 1941-42, 1943, 1944.

[…]

Слушали:

1.Информацию о работе стенгазеты – докл. т. Гораудо, которая говорит, что за 2 м-ца работы выпущено два номера стенгазеты, и в промежутках между ними 2 боевых листка по вопросу дисциплины и др.

В прениях выступили:

1. т. Князева – говорит о малом количестве выпущенных газет. В газетах пишут только о плохом; нужно писать и о хорошем.

2. т. Никифоров – говорит, что газета и боевые листки малокрасочные и малоинтересные. Их нужно выпускать более содержательными.

3. т. Орлова – говорит, что газета выпускается поспешно, нужно газету планировать и заранее сообщить о ее выходе.

4. т. Фролов – говорит о бедности оформления газеты. Нужно планировать газету, отображать положительные моменты проверить факты до их помещения в газету.

Постановили:

Работу газеты за истекший м-ц считать удовлетворительной. В дальнейшей работе изжить недостатки, отмеченные в прениях. В связи с отъездом редактора стенгазеты т. Гораудо, редактором стенгазеты до приезда т. Березина т. Чернову; ее помощником т. Малышеву.

[…]

Председатель	[*Подпись*]	/Фролов/
Секретарь	[*Подпись*]	/Криченко/

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 10-10 verso.
Document original. Text dactilografia. Semnătur autografe.

Doc.123

1944. Deviz de cheltuieli pentru întreținerea aspiranturii Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM

Documentul este un deviz de cheltuieli pentru bursele și deplasările cu scop de cercetare ale doctoranzilor din RSSM pentru anului 1944 și este elaborat de Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM.

СМЕТА
расходов на содержание аспирантуры
по Наркомпросу Молдавской ССР

1.	Стипендия для аспирантов -	2 ч. 700 х 12	= 16 800
2.	2 литературные стипендии по	700 р.	= 1 400
3.	Стипендия для аспирантов набора 1944 г.	12 ч. 700 х 4	= 25 200
	Всего стипендиального фонда		= 43 400
4.	Командировочные		= 6 000
		ВСЕГО	49 400

Нарком Просвещения
Молдавской СССР /М. Радул/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 2, f. 1.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 124

1945, ianuarie 1. Personal științifico-didactic la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol disponibil la 1 ianuarie 1945

Documentul reprezintă un formular tipizat, completat de administrația Institutului Învățătoresc din Tiraspol cu informații despre numărul și calitățile profesonale ale cadrelor științifico-didactice ale instituției în anul de învățământ 1944/1945.

Форма № 1

Наличие профессорско-преподавательских кадров
Тираспольского Государственного учительского института
на 1-е января 1945 года

№ п/п	Наименование вузов	Штатных							Итого								Итого	Всего утверждено по штатному расписанию на 1944/45 учебный год		Количество студентов на 19451 января	
		Зав. кафедрами профессоров	Зав. кафедрами доцентов	Зав. кафедрами без уч. званий и степеней	Профессоров кафедр	Доцентов кафедр	Ст. преподавателей и преподавателей	Ассистентов		Зав. кафедрами профессоров	Зав кафедрами доцентов	Зав. кафедрами без уч. званий и степеней	Профессоров кафедр	Доцентов кафедр	Ст. преподавателей и преподавателей	Ассистентов		Штатных	Совместителей	На первых курсах	На старших курсах
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	Тираспольский Учительский институт	-	-	5	-	-	17	-	22	-	-	-	-	-	1	-	1	28	-	191	17
	Всего:	-	-	5			17	-	22	-	-	-	-	-	1	-	1	28	-	191	17

Директор института

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 9, f. 22.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 125

1945, ianuarie 1. Deficitul de cadre didactice a Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învățământ 1945/1946

Documentul prezintă deficitul numeric de cadre didactice (pe discipline) la Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învățământ 1945/1946

Форма № 2

План дополнительной потребности в профессорско-преподавательских кадрах по вузам -Тираспольский Государственный Учительский институт - на 1945/46 учебный год по дисциплинам.

№ п/п	Наименование дисциплин	Дополнительная потребность штатного профессорско-преподавательского состава на 1945/46 уч. год к наличному составу профессорско-преподавательских кадров в 1944/45 уч. году						Итого	Дополнительная потребность в профессорско-преподавательских кадрах работающих по совместительству на 1945/46 уч. год к на-личному составу совместителей на 1945/46 уч. год						Итого	Всего штатных и совместителей
		Зав. кафедрам и профессоров	Зав. кафедрами доцентов	Профессоров кафедр	Доцентов кафедр	Ст. преподавателей и преподават.	Ассистентов		Зав. кафедрами профессоров	Зав. кафедрами доцентов	Профессоров кафедр	Доцентов кафедр	Ст. преподавателей и преподават.	Ассистентов		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Основы м-ма-лен-ма	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
2	Математика	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
3	Физика	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
4	Естествознание	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	География	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
6	История	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 9, f. 23.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 126

1945, ianuarie 4. Notă informativă cu referire la conţinutul literaturii pentru completarea bibliotecilor, prezentată de adjunctul Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM Secţiei agitaţie şi propagandă a CC al PC(b)M

Adjunctului Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM informează Secţia agitaţie şi propagandă a CC al PC(b)M despre cantitatea şi calitatea literaturii, primite pentru completarea bibliotecilor din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM. Totodată, autoritatea de partid este anunţată despre deplasarea directoarei bibliotecii centrale în or. Leningrad pentru a selecta literatura care urmează a fi livrată RSSM de biblioteca publică Saltîkov-Şcedrin.

МССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ПРОСВЕЩЕНИЯ
4 января 1945 г.
гор. Кишинев

ЦЕНТРАЛЬНОМУ КОМИТЕТУ КП/б/М
ОТДЕЛ ПРОПАГАНДЫ И АГИТАЦИИ

т. ГЕРЛИМАНОВУ Ф.Ф.

На ваш вопрос относительно содержания полученной литературы для комплектования библиотек Наркомпрос МССР сообщает, что литература получена в основном брошюрная периодического характера. Так, например, из 1670 книг, полученных Центральной библиотекой, только 60 книг отдельных произведений Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина, 89 учебников, 162 книги технического отдела, более 200 различных брошюр на языках народов СССР, 48 книг сельскохозяйственной литературы, 184 книги разделов искусства, литературы и истории и т.п.

Имеются книги Советских писателей /в основном поэзия/. Из произведений классиков русской литературы получено всего лишь несколько произведений Горького.

Полных произведений классиков Марксизма-Ленинизма не получено. Также не получено и справочного материала /энциклопедий, словарей/.

Управление Госфонда литературы[226] Наркомпроса РСФСР /тов. МАРЧУКОВ/ сообщил нам, что эта литература была выделена в первой партии с обя-

[226] *Direcţia generală a fondului de carte a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSFSR* (Управление Государственного фонда литературы Народного Комисариата просвещения РСФСР) – a fost creată în februarie 1943 cu misiunea de a gestiona activitatea Fondului de carte al Comisariatului Poporului pentru învăţământ al RSFSR cu misiunea de colecta informaţii despre starea reţelei de biblioteci în teritoriile eliberate ale URSS, a colecta cărţile care nu au fost nimicite şi de a restabili bibliotecile distruse în timpul războiului sovieto-german. După acuzarea conducătorilor că intenţionează să „umple bibliotecile cu literatură ostilă", în iarna anului 1952 Fondul a fost închis (А. М. Мазурицкий, Реституция книжных собраний, в: *Книжное дело*, 1993, №3, cc. 54-56).

зательного экземпляра, находящегося во Всесоюзной Книжной палате. Чтобы избежать в дальнейшем комплектования центральной библиотеки только периодической литературы, Наркомпрос МССР командировал директор библиотеки тов. Черновицкую в гор. Ленинград для участия в отборе литературы в количестве 12000 экз., получаемой Наркомпросом в Государственной Публичной библиотеки имени Салтыкова- Щедрина.

Полученные 14 районной библиотеки также состоят из периодической литературы. Только лишь городские библиотеки из недавно полученная уездная Кагульская библиотека имеют небольшое количество произведений классиков Марксизма-Ленинизма, а также произведения Пушкина, Лермонтова, Горького, Л. Н. Толстого новых изданий.

ЗАМ НАРКОМА ПРОСВЕЩЕНИЯ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] /ГУБСКАЯ[227]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 54.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură originală.

Doc. 127

1945 ianuarie 4. Proces-verbal nr. 2 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău prezintă colectivului normele şi reglementările muncii personalului ştiinţifico-didactic, a celui didactic-auxiliar şi altor angajaţi în instituţiile de învăţământ superior, aprobate de Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară a SCP al URSS. M.A. Pavlov atenţionează colectivul Institutului asupra necesităţii respectării disciplinei de muncă şi perfecţionării profesionale continuie – elemente care vor contribui la micşorarea numărului de absenţe nemotivate la ore ale studenţilor, precum şi la îmbunătăţirea reuşitei lor academice.

[227] *Polina Ivanovna Gubskaia (Poprujnaia)* (1918-?), ucraineancă, născută în satul Rudoy Bayrak, districtul Valkovsky, regiunea Harkov, RSS Ucraineană. A activat în RASSM din anul 1937. Adjunct al Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM (1940-1941 şi 1944-1946). A fost concediată în urma unui scandal şi transferată la Comitetul orăşenesc de partid Chişinău. Lector la Catedra de pedagogie la Institutul Pedagogic din Chişinău (1950-1951). Dr. în ştiinţe pedagogice, conf. univ. la Catedra de pedagogie şi psihologie la USM (şef de catedră în 1967-1977) (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 14).

ПРОТОКОЛ № 2
производственного собрания работников Молдавского Госуд. Пединститута, состоявшегося 4.I.1945 г. в 18 часов, под председательством директора Пединститута, проф. Павлова М.А.,
с участием профессорско-преподавательского, учебно-вспомогательного, административного и технического персонала Пединститута.

Повестка дня.

1. Правила внутреннего трудового распорядка для профессорско-преподавательского и учебно-вспомогательного персонала, рабочих и служащих высших учебных заведений.

2. Правила учебного распорядка в ВУЗах.

---

1. Директор института, проф. Павлов М.А., зачитывает правила внутреннего распорядка по разделам, а именно:

I раздел: общие положения,

II раздел: порядок приема и увольнения работников ВУЗов,

III раздел: основные обязанности администрации и работников ВУЗа,

IV раздел: рабочее время и его использование,

V раздел: взыскания,

IV раздел: порядок в помещениях ВУЗов.

По прочтении каждого раздела директор института спрашивает нет ли вопросов по данному разделу и дает пояснения на заданные вопросы.

2. Директор Пединститута зачитывает правила учебного распорядка в ВУЗах по разделам, спрашивая по прочтении каждого раздела нет ли вопросов.

I раздел: организация и проведение учебных занятий,

II раздел: основные обязанности студентов.

Вопрос: Зам. директора по учебной и научной части, тов. Амосов П.А., задает вопрос: как надлежит поступать с теми студентами, которые не являются по несколько дней на занятия без уважит. причин.

Директор института отвечает, что в V разделе правил, а именно в разделе правил «Взысканий», будет дан ответ на этот вопрос.

III раздел: Работа кафедр и основные обязанности проф.-преподав. состава.

IV раздел: работа факультета и обязанности декана,

V раздел: взыскания.

Окончив чтение правил, Директор Пединститута, проф. Павлов М.А., поясняет собранию, что эти правила, утвержденные Всесоюзным комитетом по делам высшей школы, должны быть для нас руководством к действию; эти правила

не подлежат дискуссии. Мы не будем их обсуждать, мы должны их уяснить и выполнять. Необходимо рассмотреть, что до сих пор выполнено из этих правил и что еще не выполнено. В этом направлении Директор Пединститута просит участников собрания выступать.

Берет слово зав. военной кафедрой, подполковник Красоткин, подчеркивая тот факт, что правила являются для нас программой действий; они не подлежат обсуждению, а выполнению. Необходимо в кратчайший срок довести их до сведения студентов и строго требовать выполнения.

Берет слово декан ист. фак., тов. Гроссул Я.С.

Правила закон, не подлежащий дискуссии. Мы должны их рассмотреть в свете того, что уже сделано и что еще остается сделать в учебной, научной, воспитательной работе. На историческом факультете планирование уже закончено, но некоторые дисциплины ещё не читаются, а именно: история народов СССР и методика. Ведутся переговоры с специалистами. Что касается воспитательной работы – проведены курсовые собрания. На III курсе проведены три собрания, на которых уделено большое внимание вопросам посещаемости и дисциплины студентов, однако посещаемость и дисциплина ещё не на должной высоте. На IV курсе студентка Дуранова не являлась 6 дней подряд, мотивируя тем, что она работает. Таких студентов надо освободить. Необходимо со всей строгости подойти к вопросу посещаемости и за неявку на занятия три дня подряд исключить из института.

Для поднятия дисциплины студентов необходимо, чтобы преподаватели небыли в стороне. Мы все должны действовать единым фронтом, преследуя опаздывания, курение в коридорах, хождение в шапках и т.д.

Необходимо действовать общим фронтом и по вопросу основательного изучения студентами основ марксизма-ленинизма и военного дела. Это – дисциплины обязательные для всех факультетов. Еще не все студенты осознали всю важность этих дисциплин. Есть студенты, которые считают эти дисциплины «неспециальными» и, следовательно, второстепенной важности. Необходимо искоренить этот неправильный взгляд единым фронтов всех преподавателей.

Тов. Нирка Е.А.[228], директор подготовительных курсов предлагает ограничить время выступлений пятью минутами.

Директор Пединститута, проф. Павлов М.А., высказывает мнение, что, конечно, с одной стороны необходимо уложиться во времени, но с другой стороны очень желательно, чтобы как можно больше товарищей выступили на этом нашем собрании.

Выступает тов. Нирка, директор подготовительных курсов. Необходимо связывать учебную работу с воспитательной. Каждый преподаватель является и

[228] *Evgheni Alexandrovici Nirca* (1919-?) moldovean, absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol (1941). Lector superior (1944-1954) și șef al Catedrei de chimie (1951-?), decan al Facultății de științe ale naturii (1947-1951) la Institutul Pedagogic din Chișinău (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 24).

воспитателем. Надо дать марксистское воспитание нашим студентам. В преподавании каждого предмета надо делать связь с диалектическим материализмом. Особое внимание надо обратить на студентов I курса, так как многие из них учились до сих пор в буржуазной школе. В нашей учебно-воспитательной работе необходимо исходить из уроков войны.

Выступает тов. Агасьева Н.А., зав. кафедрой биологии.

1. Необходимо вывесить правила в нескольких местах. Правила, касающиеся обязанностей зав кафедрами, деканов, преподавателей и т.д. необходимо отпечатать и вручить каждому. Некоторые товарищи работают впервые зав. кафедрой. Необходимо провести с ними инструктаж по вопросу ведения кафедрального журнала, который является зеркалом работы кафедры. Также и по вопросу планирования, учеты работы и организации научно-исследовательской работы. 2) Необходимо проводить контроль выполнения правил. 3) Наладить дисциплину. Дисциплина расшатана. Это объясняется в известной степени холодом в аудиториях. Применять взыскания за плохую посещаемость, особенно местных студентов, живущих у родителей в сравнительно неплохих условиях.

Выступает тов. Глейзер, декан физ.-мат. факультета.

1) Тов. Глейзер рекомендует конкретный подход к вопросу плохой посещаемости студентов. На физ.-мат. факультете тов. Глейзер Г.И. исключил несколько студентов за плохую посещаемость, и дело наладилось. 2) Но есть и преподаватели, подающие плохой пример, а именно: тов. Игнатов, пропустивший несколько лекций по причинам не совсем уважительным. Учитывая тот факт, что тов. Игнатов – новый преподаватель, тов. Глейзер сперва предупредил его, но так как тов. Игнатов снова пропустил два часа, причем на следующий день, чтобы избежать встречу с деканом, вышел с лекции на пять минут раньше звонка, то декан тов. Глейзер, вынужден немедленно подать докладную записку Директору Пединститута. 3) Технический персонал плохо работает: уборка помещений производится с запозданием и плохо. Во многих помещениях пыльно и грязно, а работников – достаточно.

Выступает тов. Амосов П.А., зам. директора по учебной и научной части.

1) Правила внутреннего трудового распорядка и правила учебного распорядка в ВУЗах – безукоризненны и с точки зрения содержания и стиля. Надо только взяться за их выполнение! 2) Что касается воспитательной работы, она еще не ведется у нас так, как полагается в ВУЗе. Ведь можно было бы организовать лекции на такие темы, как например: о происхождении вселенной, о происхождении жизни на земле, лекции по литературе, по текущим событиям. Необходимо поднять уровень наших студентов, привить им материалистическое мировоззрение, так как ведь материалистическая диалектика является единственным научным мировоззрением, т.е. правильно отражающим действительность. 3) Работа кафедр и деканатов еще неудовлетворительна. Нужен четкий

план работы на определенное время. Также и план научно-исследовательской работы. Ведь наш Пединститут это – единственный на территории Молдавии ВУЗ, пользующейся авторитетом. У нас 45 квалифицированных преподавателей, а работа наша слаба. До сих пор мало сделано. Ни одна кафедра не организовала еще консультаций. Не ходим на уроки друг к другу. Деканы должны уделять больше внимания выполнению своих обязанностей, а после занятий следует зайти к зам. директора по учебной и научной части и поделится своими впечатлениями о работе факультета. Если посещаемость студентов плоха, то эту болезнь, как и всякую болезнь, надо изживать вначале. Надо последовать примеру физ.-мат. фак., где были исключены 3 студента, после чего исключаемость наладилась. необходимы репрессивные меры против прогульщиков. Тов. Игнатова надо отдать под суд.

Правила помогут нам наладить нашу работу.

Выступает тов. Ложечкина М.Ф., зав. каф. основ марксизма- ленинизма. Необходимо, чтобы руководители строго спрашивали с каждого из нас, а мы с студентов – выполнение правил. В нынешних трудных условиях, организм немного сопротивляется, но, когда с нас спрашивают, мы лучше выполняем. Надо требовать с студентов единым фронтом. Воспитательную работу нельзя возлагать только на кафедру основ марксизма-ленинизма. Воспитательная работа - в кружках. Наш институт должен иметь общий план политико-воспитательной работы. В воспит. работе большое значение имеет личный пример преподавателя. Преподаватель должен уметь ответить на вопросы студентов.

Выступает тов. Мельницкая С.Г., зав. каф. молдавского языка. Тов. Мельницкая говорит о том. что дисциплина студентов плоха, особенно на IV курсе лит. фак. В воспитательной работе необходимо научить студентов и правилам хорошего тона.

Выступает тов. Штеренталь Ф.М. препод. математики. Тов. Штеренталь высказывает удивление по поводу того, что в нашем институте много говорят о дисциплине. Дисциплина зависит от самого преподавателя. Если преподаватель пользуется авторитетом в глазах студентов, то это ему обеспечивает дисциплину. Для того чтобы иметь авторитет в глазах студентов, необходимо прежде всего владеть своей специальностью, приходить на лекции очень хорошо подготовленным.

Выступает тов. Фадеев[229], декан фак. языка и лит. 1) Со стороны преподавателей необходимо единство требований по отношению к студентам, особенно в вопросе посещаемости. До сих пор только зав. кафедрой военного дела докладывал о непосещаемость. 2) Тов. Фадеев проси отвести помещение для деканата. Пока никуда вызывать студентов, старост групп и т. д.

---

[229] *Stepan Nikiforovici Fadeev* (1907-1946), mordvin, absolvent al Institutului Pedagogic din Sankt-Peterburg. Șef al Catedrei de literatură rusă și universală (1944-1945) și decan al Facultății de limbi și literaturi la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1946) (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chișinău. 1940-2000*, red. Ion Guțu et. al. Chișinău, 2000, p. 52).

Выступает тов. Духовный, препод. немецкого яз. Тов. Духовный[230] говорит о том, что необходимо твердое расписание.

Поступает предложение прекратить прения.

собрание принимает предложение.

Заключительное слово Директора Пединститута.

Надо осознать всю ответственность нашей работы, особенно в настоящее время в Молдавской ССР. Наша задача – подготовить высоко культурных специалистов. В прошлом различные исторические и политические неблагоприятные обстоятельства мешали культурному росту молдавского народа. Из истории знаем, что территория Молдавии была воротами, через которые проходило столько народов.

Наша задача – поднять культурный и научный уровень наших студентов. Мы способны и обучить, и воспитать наших студентов и поднять их научный уровень, мы должны как можно лучше выполнить этот наш долг.

Правила помогут нам организовать нашу работу. У нас еще мало сделано. Очень много еще остается сделать.

Преподаватель должен повышать свой научный и культурный уровень. Если преподаватель хорошо владеет своей специальностью и хорошо готовиться к лекциям, если он сумеет пробудить в студентах интерес, любовь к специальности, то студенты будут его уважать, а это – основное условие дисциплины. Это – старая истина и вечно новая. Но. конечно, нужны и внешние атрибуты – это правила. Каждый работник должен их основательно изучить и взять как руководство к действию. Есть только один экземпляр этих правил. Машинистки нет. Каждые декан должен обязать лаборантов переписать правила надо провести инструктаж соответ. работн. (декан, зав. каф. и т.д.)

Контроль выполнения: Строго требовать выполнения и делать выводы. Каждое звено нашего института должно осознать и честно выполнять правила, должно продумать как разумно организовать работу. Это наше I-ое производственное собрание должно быть решающим для организации нашей работы во всех направлениях.

Мы должны наладить дисциплину. Она у нас плохая. В коридорах нередко можно видеть кучки молодежи - курят, стоят в шапках, вместо того чтобы присутствовать на лекциях. Необходимо созвать не позже субботы общее институтское собрание и довести правила до сведения студентов.

Несколько слов о наших общественных организациях института: парт. орг., комс. орг., партком, профком. Необходимо чтобы эти организации приняли более деятельное участие в поднятии культурного уровня нашей студенческой молодежи. Надо сделать единый план работы нашего Молд. Госуд. Пединститута.

---

[230] *Ilia Davîdovici Duhovnîi* (1906-?), evreu, născut în or. Orhei, ţin. Orhei, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolvent al Universităţii din Viena (1929). Profesor de limbă germană la Catedra de limbi străine a Institutului Pedagogic din Chişinău (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 53).

Директор института спрашивает нет ли больше вопросов.
Вопросов нет. Собрание считается закрытым.

Председатель	[*Подпись*]	(М. Павлов)
Секретарь	[*Подпись*]	А.Г. Юраш[231]

Sursa: ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2. ff. 10-16.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 128

1945, ianuarie 9. Proces-verbal nr. 5 al adunării deschise a organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc

Președintele comitetului local informează adunarea deschisă a organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc despre condițiile materiale și de trai ale corpului profesoral și constată faptul că nu toate cadrele didactice sunt asigurate cu apartamente, că doar câteva apartemente sunt reparate și că nu toți profesorii au primit lemne pentru foc, iar o bună parte a lor nu pot cumpăra produse alimentare și mărfuri pe cartelele pe care le dețin, precum și alte neajunsuri. Adunarea de partid decide să întreprindă mai multe măsuri de îmbunătățire a condițiilor materiale și de trai a cadrelor științifico-didactice.

Протокол № 5
открытого партийного собрания первичной
парт. организации при Молдавск. Пединституте

от 9.I-1945 г.

Председатель – Гросул Я.С.
Секретарь – Колодзейская И.С.

Повестка дня:
1. О материально-бытовых условиях преподават.
2. О подшефной работе.
3. Выделение внештатных инструкторов Красн. Райкома ВКП(б).
4. Разное.

[231] *Ana Gheorghievna Iuraș* (1911-?), evreică, născută în or. Soroca, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolventă a Facultății de filologie a Universității din Iași (1932) și a Facultății de limbă franceză a Universității din Cluj (1937). În vara anului 1940 revine în Basarabia de la Târgoviște, unde a predat limba franceză la liceul din oraș și se angajează la școala nr. 9 din Bălți. În perioada războiului sovieto-german s-a evacuat în or. Soci, reg. Krasnodar. Din septembrie 1944 - profesor de limbă latină și limbă franceză, lector la Catedra de „limbă și literatură moldovenească" la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1946). Din 25.IX.1946 a fost transferată la USM în calitate de lector, profesor de limbă franceză. Șef interimar al Catedrei de limbi străine la USM (10.I.-12.VII.1948.) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 25, f. 1; ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 15, f. 69-70, 213-214; F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 13; d. 146, f. 25).

Слушали:

О материально-бытовых условиях профессорско-преподават. состава. Информирует т. Ярощук, председатель МК:

Квартирами обеспечены все преподаватели. Но не во всех квартирах проведен достаточный ремонт. Открыт в ин-те хлебный ларек; сейчас в соответствующих организациях разрешается вопрос об открытии продуктового ларька.

МК добился отоваривания промтоваров для професс.-преподават. состава на 20 тыс. р. Плохо обстоит дело с дровами для преподавателей. Никто из преподавателей не поехал в лес за дровами. При помощи студентов доставлено 30 повозок дров. Распределены следующим образом: в первую очередь семьям фронтовикам, участникам и инвалидам Отеч. войны, деканам ф-тов и зав. кафедрами. Получен керосин и распределен между работниками.

Вопросы:

1. Ск. человек не получили дров?

2. Обращались ли к дирекции по вопросу доставки дров?

3. Как обстоит дело с индивидуальным пошивом?

4. Регулярно ли выдается зарплата?

5. Полностью ли освоен жилой фонд, отведенный Горисполкомом?

6. Будут ли дополнительно выдаваться ссуды на хоз. обзаведение реэвакуированным?

7. Сколько раз получали талоны на промтовары, получали ли талоны на индпошив?

8. Будут ли получены американские подарки?

9. Интересовался ли МК нагрузкой преподавателей и их зарплатой?

10. Почему до сих пор не оформлено вступление новых членов в профсоюз и восстановление старых членов?

11. Почему неаккуратно собирают членские взносы и не выдают марки?

12. Есть ли в МК производственный сектор?

13. Какая помощь оказана инвалидам и участникам Отеч. войны, семьям военнослужащих? Изучены ли условия их жизни?

Высказывания:

т. Павлов. Сами преподаватели не хотят о себе заботиться. Никто не хотел ехать в лес за дровами, даже не хотели дать валенки. Нужно МК заниматься вопросами производства. Директором получено из ЦК ВКП(б) Молдавии 5 талонов на индпошив и распределено им же.

т. Ложечкина. МК должен больше заниматься вопросами производства. Не совсем правильно распределены дрова. Дирекция и МК должны заботиться о топливе для преподавателей.

т. Красоткин. МК недостаточно знает условия жизни работников, напр. в плохих условиях живет инвалид Отеч. войны т. Ижерский; не имеют квартир

майор Копцов[232], майор Капустин[233]. Необходимо ознакомиться с условиями жизни работников и добиваться в Горисполкоме дополнительной жилплощади. МК не следит за нагрузкой преподавателей, напр. оч. большая нагрузка у преподавателей физкультуры. Нужно было отправить в лес по дрова преподавателей и не просить их, а директор должен был приказать.

т. Фадеев. Не весь живой фонд освоен. Неосвоенный плохо охраняется, и он расхищается. Необходимо добиться в Горторгсоюз придерживания норм жилплощади для професс.-преподав. состава. Необходимо добиться открытия продуктового ларька. Плохо обстоит дело с топливом для преподавателей.

Постановили:

Предложить местному комитету:

1. Проверить условия жизни преподавателей.
2. Добиться в Горисполкоме дополнительной жилплощади.
3. Помочь преподавателям в проведении ремонта.
4. Добиться открытия продуктового ларька.
5. Получать талоны на промтовары, получить американские подарки через СНК.
6. Дирекции вместе с МК позаботиться об освещении, отоплении и проводке радио в квартирах преподавателей.

[…]

Председатель [*Подпись*] /Гросул/
Секретарь [*Подпись*] /Колодзейская/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3, ff. 1-3.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 129

1945, ianuarie 15. Notă informativă despre activitatea Comisariatului Poporului pentru Învățământul al RSSM [Extras]

O comisie a CC al PC(b)M a controlat în perioada 25 decembrie 1944-10 ianuarie 1945, activitatea Comisariatul Poporului pentru Învățământ al RSSM, constatând mai multe nereguli, care explică insuccesele în activitatea autorității executive de stat. Documentul este un extras din această notă informativă în care se analizează activitatea de selecție a cadrelor pentru instituțiile de învățământ superior și cea de susținere a activității celor două instituții de învățământ superior pedagogic – Institutul Pedagogic din Chișinău și Institutul Învățătoresc din Tiraspol.

[232] *Piotr Alekseevici Kopțov* (1917-?), lector superior la Catedra militară a Institutului Pedagogic din Chișinău.
[233] *Anatoli Ivanovici Kapustin* (1918-?), lector la Catedra militară a Institutului Pedagogic din Chișinău.

СЕКРЕТАРЮ ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КП/б/ МОЛДАВИИ
тов. Салогор Н.Л.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

По Вашему заданию, в период с 25 декабря 1944 г. по 10 января 1945 г. нами проверено состояние работы Наркомпроса Молдавской ССР.

Предварительно мы провели беседу с руководством Наркопроса и начальниками управлений о цели и задачах обследования.

Обследованием установлено:

[...]

5. КАДРЫ И РАБОТА С НИМИ. ПОДГОТОВКА КАДРОВ

УОНО, ГОРОНО и РАЙОНО основными руководящими кадрами укомплектованы, за исключением того, что в УОНО – нет 8 инспекторов, по РАЙОНО Наркомпрос точными данными не располагает.

Институты, педучилища, средние и семилетние школы преподавательским составом укомплектованы недостаточно. Ко дню проверки совершенно не укомплектованы военно-физкультурными кадрами педучилища, а также нахватает примерно 2500 учителей главным образом для молдавских школ, несмотря на то, что Наркомпрос с мая 1944 года по настоящее время на основании постановлений ЦК КП/б/ М и Совнаркома Молдавской ССР подготовил учителей для начальных классов – 4330, для 5-7 классов – 375.

Вопросами изучения кадров, их расстановки, засоренности чуждыми вражескими элементами управления кадров Наркомпроса и заместитель Наркома Просвещения тов. АНДРУС не занимались и не знают даже руководящих работников. Учета кадров к началу проверки нет. В результате этого кадры засорены чуждыми, враждебными или, по крайней мере. сомнительными элементами как например, САРЛО – зав. Кагульским уездным методическим кабинетом – работал в период оккупации в отделе пропаганды сигуранцы.

ОСТРОВСКИЙ – преподаватель Тираспольского учительского института – оставался на оккупированной территории, выступал на учительской конференции /при румынах/ заявил: «Пусть национал-социализм царствует, народ будет счастлив». В школах на занятиях он заявлял ученикам: «Это вам не советская власть!». Будучи русским, он говорил о своей этнической принадлежности к румынам, не зная румынского языка он из угодливости предлагал проводить конференцию на румынском языке.

ЗОЛОТАРЕВ – инспектор Тираспольского ГОРОНО – будучи при румынах во время оккупации директором школы и инспектором школ, преследовал учителей за невыполнение молитв, русским учителям не давал работы. Женат на сестре Матреницкой, у которой была штаб-квартира немецких и румынских офицеров, эта же Матреницкая была у них переводчицей, преподносила цветы и пр.

КАРАГИОЗ - преподаватель Тираспольского института – активно высту-

пал при румынах в пользу национал-социалистического строя, входил вместе с Золотаревым и другими в организацию, имеющую задачей пропаганду национал-социализма.

Вызывает некоторое сомнение инспектор Наркомпроса ШПИТА, остававшийся на оккупированной территории и живущий в период оккупации, как он сам заявил, не плохо и др.

Считаем необходимым обратить Ваше внимание на тяжелое материальное и культурно-бытовое положение учителей, с чем невольно сталкиваешься, как только касаешься школы и что весьма неблагоприятно отражается как на самой учебно-воспитательной работе в школе, так и на состоянии учительства, как основных кадров Наркомпроса. Учителя не имеют возможности работать как следует над собой, готовиться к урокам. У многих учителей в таких условиях пропадает интерес к своей работе и некоторые подумывают о переходе на другую работу. Ведь недопустимо, чтобы учителю не давали своевременно заработной платы, хлеба и пр. продуктов и промышленных товаров, а у нас наблюдается это довольно часто.

ВУЗЫ И ПЕДУЧИЛИЩА.

В системе Напкомпроса имеется 1 пединститут, 1 учительский институту и 5 педучилищ, в которых обучается 1344 человека, против плана 2000 человек. Таким образом недокомплект составляет 656 человек, из них: по Кишиневскому пединституту 266 человек, по Тираспольскому учительскому институту 40 человек, по Кишиневскому педучилищу 295, по Бельцкому педучилищу – 30, по Бендерскому педучилищу 25.

Невыполнение плана набора в учебные заведения обьесняется, главным образом, тем, что нет контингента для набора. В связи с этим при Кишиневском пединституте организованы подготовительные курсы, на которых занимаются 150 человек.

Обращает на себя внимание ненормальное положение с укомплектованием учебных заведений по национальному составу, например: в Кишиневском пединституте студентов молдаван – 71, русских – 100, украинцев – 39 и евреев 171.

В учебных заведениях со студентами занятия проводятся в ненормальных условиях, классы не оттапливаются, а если кое-где отапливаются, так очень плохо. Наглядных пособий, учебников, а также тетрадей нет.

Студентам Кишиневского пединститута, живущим в общежитиях совершенно не созданы бытовые условия. Комнаты в большинстве общежитий без стекол, нет света, столов, умывальников, ведер и даже веников. В общежитиях антисанитарное состояние, постельными принадлежностями студенты не обеспечены.

В этом повинны, прежде всего, руководители института и Наркомпрос, которые не проявили необходимой изворотливости и простой заботы о студентах, Но в этом виноваты и некоторые другие организации, которые не только не по-

могают институту, а стараются за счет его удовлетворить потребности других. Так, например, Совет Народных Комиссаров СССР выделил Наркомпросу Молдавской ССР для оборудования общежитий пединститута и для обмундирования студентов 300 одеял, диагонали 18020 метров, сукна 11950 метров, карманной ткани 9350 метров и одеяльной ткани 725 метров. Эти материалы поступили в Молдавснабсбыт, который передал их другим организациям. До сих пор материалы Наркомпросу не возвращены.

В связи с тем, что в аудиториях и в общежитиях холодно и грязно имеются заболевания студентов. В среднем ежедневно болеют 10-15% студентов.

[…]

г. Кишинев
15.I – 1945 г.
БОБРОВ [*Подпись*]
ХВАЛОВ [*Подпись*]
РОМЕНСКИЙ [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, ff. 3-24.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 130

1945, ianuarie 26. Scrisoarea Preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS adresată şefilor direcţiilor generale ale instituţiilor de învăţământ din comisariatele republicane ale învăţământului

Serghei Kaftanov, preşedintele Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS, solicită responsabililor de instituţiile de învăţământ din comisariatele republicane să respecte ordinul comitetului din 19 august 1944 şi să preizinte până la 1 februarie 1945 evidenţa individuală a personalului ştiinţifico-didactic din şcolile superioare, precum şi un proiect al statelor de funcţie necesar pentru anul de învăţământ 1945/1946, care să ţină seama de creşterea contingentului de studenţi după admiterea din anul 1945.

СНК СССР
Всесоюзный комитет по
делам высшей школы
26 января 1945 года
№ СУ-01
Москва, Рождественка 11

Начальникам Главных Управлений
Учебных Заведений Наркоматов /ведомств/

Всесоюзный комитет по делам высшей школы при СНК СССР приказом за № 378 от 19 августа 1944 г. обязал начальников главных управлений учебных заведений наркоматов, ведомств и директоров вузов, провести не позднее 15 ноября 1944 года персональный учет наличного состава профессорско-преподавательских кадров вузов, составить план потребности в профессорско-преподавательских кадрах на 1945/46 учебный год и разработать мероприятия по обеспечению установленной потребности в кадрах.

Однако, до настоящего времени никаких материалов о выполнении данного приказа от Вас не поступило.

Предлагаю под Вашу личную ответственность представить к 1-му февраля 1945 года в отдел кадров Комитета материалы о наличии профессорско-преподавательского состава вузов по состоянию на 1-е января 1945 года, план дополнительной потребности в профессорско-преподавательских кадрах на 1945/46 учебный год с учетом нового приема в вузы и роста контингента и мероприятия по обеспечению установленной потребности в профессорско-преподавательских кадрах вузов на 1945/46 учебный год.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР – С. Кафтанов

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 4, f. 99.
Copie. Document dactilografiat.

Doc. 131

1945, ianuarie 30. Orarul lecţiilor audienţilor Cursurilor de pregătire ale Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău

Orarul include disiplinele din programul de studiu la cursurile de pregătire organizate la Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău pentru persoanele care urmau să susţină examene de admitere în această instituţie.

РАСПИСАНИЕ
подготовительных курсов Молдгоспединститута

Дни недели	А	Б	В	Г	В
Понед.	Математика Химия Молд. язык	Биология Математика Химия	Математика Биология География	Молд. язык Математика Воен.дело	История Молд. язык Биология
Вторн.	Франц. язык Биология История	История Химия Биология	Русский язык История Франц. язык	Биология Франц. язык География	Математика География Химия
Среда	Математика Русск. язык Воен. дело	Воен. дело География Русск. язык	Математика Воен. дело Химия	Русск. язык Математика Русская лит.	Биология Русская лит. География
Четверг	Воен. дело Русский яз. География	Математика- Молд. язык Русская лит.	Русск. язык География Молд. язык	Молд. язык История Химия	Франц. язык Математика История
Пятница	История Молд. язык Русская лит.	Русск. язык Математика История	Математика История Молд. язык	Военн. дело Русск. язык Франц. язык	Молд. язык Военн. дело Русск. язык
Суббота	Математика География Франц. язык	Молд. язык Франц. язык География	Франц. язык Военн. дело Химия	Химия Математика Молд. язык	Русск. язык Химия Математика

ДИРЕКЦИЯ

Утверждаю: директор
подготовительных курсов МГПИ [*Подпись*] /Нирка/
30/I -45 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 5, f. 136.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 132

1945, ianuarie 31.

Scrisoarea adjunctului Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS adresată Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

Macarie Radul, Comisarul poporului pentrul învățământ al RSSM, este avertizat de către adjunctul președintelui Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS pentru neexecutarea ordinului nr. 387 din 23 august 1944 cu privire la înaintarea candidaților la posturile de director și director adjunct pentru activitate didactică și științifică a Institutului Pedagogic Moldovenesc și al Institutului Învățătoresc de la Tiraspol și pentru neprezentarea statelor de personal a instituțiilor din subordinea comisariatului.

СНК-СССР
ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
по ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
31 января 1945 года
№ К-12-02/13
Москва, Рождественка, 11

Народному комиссару просвещения
Молдавской ССР
тов. РАДУЛ М.М.
г. Кишинев

Своим приказом за № 387 от 23 августа 1944 года Всесоюзный комитет по делам высшей школы при СНК СССР обязал Наркомпрос Молдавской ССР к 1 октябрю 1944 года представить на подтверждение Комитета, кандидатов на должности директоров, их заместителей по научной и учебной работе Молдавского педагогического и Тираспольского учительского институтов, к 15 октября 1944 года кандидатов на должность заведующих кафедрами.

Однако, кандидатуры на утверждение в должность работников вузов в Комитет не представлены.

Кроме того, до сих пор не представлены штатные расписания и штатные формуляры вузов Вашей системы.

Всесоюзный комитет по делам высшей школы при СНК СССР просит не позднее 15 марта с. г. обеспечить представление кандидатов на утверждение руководящего состава по высшим учебным заведениям.

Одновременно просим ускорить высылку расписаний и штатных формуляров по новой форме на 1944/45 учебный год.

Зам. Председателя Всесоюзного
комитета по делам высшей школы
при СНК СССР *[Подпись]* /А. Синецкий/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 140.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 133

1945, februarie 12. Proces-verbal nr. 3 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic fin Chişinău [Extras]

Membrii Consililului ştiinţific al Institutului Pedagogic din Chişinău discută problemele comunităţii pe care aceasta le întâmpină în procesul de pregătire pentru sesiunea de colocvii din luna martie 1945. Piotr Amosov, adjunctul directorului pentru activitate ştiinţifică şi didactică, atenţionează cadrele ştiinţifico-didactice asupra calităţii pregătirii studenţilor de la anul I, „care au locuit aici în vremea ocupaţiei în timpul românilor" şi care necesită o preocupare specială. De asemenea, membrii Consiliului se arată indignaţi de planul de studii la cursurile de pregătire a învăţătorilor pentru clasele a V-VII-a, care a fost aprobat de Comisariatul Poporului pentru Învăţământ al RSSM fără a ţine cont de opinia comunităţii academice.

Протокол № 3
заседания Ученого Совета Молд. Гос. Пединститута, состоявшегося 12 февраля 1945 г. под председательством директора Пединститута, проф. Павлова, в присутствии членов Ученого Совета.

Повестка дня

1. Подготовка к зачетной сессии марта месяца 1945 г.
2. Утверждение календарного плана работы Ученого Совета на ближайшие месяцы.
3. Разное.

Слушали:

I. Зам директора по учебной и научной части тов. Амосов П.А. берет слово по I вопросу.

1. Зачетная сессия начинается 29-го марта. Надо подготовится. Как это сделать?
2. Обратить особое внимание на студентов I-го курса, так как они впервые будут сдавать зачеты. Кроме того, многие из них во время оккупации были здесь при румынах. Необходимы собрания по группам или факультетам.
3. Консультации. Дисциплины, которые будут вынесены на сессию. Подбор литературы для каждого факультета максимальное использование. Читальни. Оборудование лабораторий. Свет в аудиториях.
4. Внушить студентам сознание необходимости регулярного посещения занятий. Производственная дисциплина.

5. Уточнить пройденную программу и довести ее до сведения студентов, чтобы они знали, что с них требуется на зачетах, а также уточнить какую программу надо еще пройти до конца акад. года Рекомендательный список литературы для каждого факультета.
6. Требования к деканам и отдельным преподавателям:

а) Списки дисциплин с указанием зачет или экзамен. Довести до сведения студентов.

б) Объем пройденного материала. По языкам наметить темы контрольных работ, обсудить на заседаниях кафедр и представить в учебную часть.

в) Критерии оценки знаний на зачетах или экзаменах. Обсудить на заседаниях кафедр, не только по письменным работам, но и по устным. Необходимы общие нормы оценок.

г) Форма опроса, особенно по языкам: довольствоваться ли только письменным ответом, или необходим и устный. Билеты.

Все эти задачи стоят перед нами по организации подготовительной работы к зачетной сессии.

Берет слово директор института, проф. Павлов: Подготовительная работа кафедр. Отсутствие базы для экспериментов и практических работ по ряду дисциплин. Придется допустить студентов к сдаче зачетов без практических и лабораторных занятий, но с обязательством выполнить позже эти занятия. Собрать студентов и проинструктировать их. График консультаций. Читальня в институте и в общежитии. Срок открытия читален до субботы 17-го февраля.

2) Составление билетов: включить основные узловые вопросы. Кроме вопросов билета, преподаватель может задавать другие вопросы, согласно постановлению Комитета по делам высшей школы, но не надо злоупотреблять этим.

3) Зачитывается статья тов. Аброскина от 1.II.1945 г. из газеты «Известия». Ответственность за сдачу экзамена. Последствия неявки на экзамен.

4) Требования к хоз. части и к общественным орг. института за время зачетной сессии.

5) Приветствовать досрочную сдачу зачетов.

Директор института отвечает на заданные вопросы насчет инструкции об испытаниях (тов. Агасьев), насчет формы оценок – цифрами или калификативами (т. Мищернюк), насчет мер взыскания по отношению к студентам, которые не посещают занятия по военному делу (тов. Красовский).

Выступления тов. Агасьева Н.Ал. Создать минимальные условия для самостоятельной работы студентов. Студенты не имеют читален. Массово-политическая работа не проводиться, из-за отсутствия соответствующего помещения. Хоз. часть ничего не делает для ликвидации этих недостатков помещений. Улучшить работу библиотеки, назначив библиотекаря. Организовать работу кафедр и деканов по подготовке сессии.

Выступает тов. Красоткин, зав. кафедрой военного дела. Некоторые из студентов, снятых временно с военного учета, не считают себя обязанными посе-

щать занятия вместе с женщинами. Гимнастика спрашивается в равной степени и с одних и с других. Теоретический раздел обязателен в равной степени для всех. Просьба к деканам посещать занятия по военному делу.

[…]

III. Информация о курсах по подготовке учителей V-VII классов. Наркомпрос рассчитал курсы на 200 человек, а именно: 120 человек в нашем институте и 80 чел. в Бельцах. Курсы будут продолжаться 6 месяцев, начиная с 1-го марта с отрывом от производства. Курсанты имеют образование в объеме 9 кл. К 22-му февраля кафедры должны представить программу Наркомпросу. В программу включать только основные вопросы.

Поступает предложение со стороны т. т. Ярошенко, Штеренталь, Глейзера, Андреевой, Агасьевой просить Наркомпрос послать в наш институт представителя на заседания деканов и зав. кафедрами для выяснения целевой установки учебных планов, так как двухгодичный курс надо пройти в шесть месяцев (часов мало, а дисциплин много). Сперва учебный план будет обсуждаться на заседании кафедр, затем надо пригласить представителя Наркомпроса.

[…]

Постановили:

1) развернуть подготовку к зачетной мартовской сессии.

2) Утвердить календарный план Учебного совета Пединститута.

3) Обсудить на заседаниях кафедр учебный план, присланный Наркомпросом для курсов подготовки учителей V-VII классов, а затем просить Наркомпрос прислать в наш институт представителя на заседание деканов и зав. каф. для окончательного уточнения целевой установки учебного плана.

4) Выбрать т. т. проф. Аблова М.А., проф. Андреева и проф. Аблова А.В. в орг. бюро по проведению празднования 220-летия Академии Наук СССР.

Председатель	[*Подпись*]	М. Павлов
Секретарь	[*Подпись*]	Юраш А.Г.

Sursa: ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, ff. 10-17.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 134

1945, februarie 12.

Raport cu privire la admiterea studenţilor demobilizaţi din Armata Roşie în instituţiile de învăţământ superor şi mediu de specialiate

Documentul este un raport intermediar prin care administrația Institutului Învățătoresc din Tiraspol prezintă Direcției Unionale de Statistică informații numerice despre înmatricularea la studii a studenților demobilizați din Armata Roșie.

Копия

Отчет
О ходе зачисления в вузы и техникумы студентов,
демобилизуемых из Красной Армии

Адрес: МССР, г. Тирасполь Улица 25го Октября № 138
Название учебного заведения: Тираспольский Государствен. Учительск. ин-тут
Наркомат: Наркомпрос МССР

Наименование специальностей	Зачислено на 1 февраля 1946 г.					
	Всего	В том числе по курсам.				
		I	II	III	IV	V
Историко-филологическ.	10	9	1	-	-	-
Естественно-географич.	6	6	-	-	-	-
Физико-математическ.	6	5	1	-	-	-
Итого:	22	20	2	-	-	-

Дата составления отчета
«12» февраля 1946 г.

Директор ин-та (*Подпись*) /Крачун/

Sursa: ANRM.Filiala Tiraspol. F. 225, inv. 1, d. 9, f. 13.
Copie. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 135

1945, februarie 15. Proces-verbal nr. 7 al ședinței deschise a adunării organizației primare de partid a Institutului Agricol din Chișinău

Adunarea organizației primare de partid a Institutului Agricol din Chișinău pune în discuția ședinței din 15 febuarie 1945 chestiunea distribuirii grădinilor individuale cadrelor științifico-didactice și studenților, dispunând mai multe măsuri pentru asigurarea corectitudinii împărțirii loturilor individuale, precum și a prelucrării lor. Altă problemă discutată ține de disciplina studenților, care, constată comuniștii Institutului Agricol, este una „nesatisfăcătoare". În rezoluția adunării, comuniștii propun măsuri de îmbunătățire a disciplinei de muncă și a calității studiilor.

Протокол № 7
общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского Сельхоз. института от 15/II-1945 г.

Присутствовало: чл. ВКП(б) - 7
канд. ВКП(б) - 3

Председатель – Фролов
Секретарь – Никитина

Повестка дня:

1. Об индивидуальных огородах.
2. О дисциплине студентов.

Слушали:

I. Об индивидуальных огородах – докл. т. Виноградова[234].

Местком[235] вместе с огородной комиссией произвели разбивку и закрепление земельных участков за сотрудниками: одновременно огородная комиссия сделала заявку на приобретение овощных семян.

С содокладом выступил т. Райхель, который отметил следующие недостатки в работе месткома и огородной комиссии:

1. Распределение земельных участков произведено без учета количества членов семьи.

2. Учитывая рельефные условия, тракторная обработка земельных участков затруднена.

тов. Райхель предложил:

1. Обработку производить волами и лопатами.

2. Выделить ответственного человека на заготовке семенного материала.

3. Выделить фонд земли для резерва на случай прибытия сотрудников и остронуждающимся студентам.

В прениях выступили:

т. Дорохов – указал, что необходимо разбивку земельных участков производить с учетом заявок от огородников и просить Дирекцию об оказании помощи в транспорте для подвозки семенного материала.

---

[234] *Pavel Ivanovici Vinogradov* (1907-?), rus, absolvent al Institutului Agricol din Kiev (1928). Dr. în ştiinţe agricole, conf. univ. În 1944 a fost transferat de la Institutul de Cercetari Agricole *I.V.Miciurin* din or. Michurinsk, reg. Tambov, RSFSR la Catedra de legumicultură a Institutului Agricol din Chişinău (Sava Turiţă, *op. cit.*, p. 75).

[235] *Comitet local/mestkom* (местный комитет профсоюзной организации/местком) – organizaţie sindicală primară în instituţiile/organizaţiile/întreprinderile sovietice etc., ce desfăşura activităţi organzatorice în domeniul protecţiei intereselor şi drepturilor membrilor organizaţiei sindicale respective, cât şi în sfera distribuirii bunurilor materiale şi sociale.

т. Никифоров – предложил заключить договора на рассаду с огородниками и организовать коллективный огород.

т. Курчатов – предложил, чтобы столовая занялась заготовкой срезов картофеля.

т. Фролов – предложил обработку производить волами, создать коллективный участок; обязать Директора учхоза в кузницах сделать необходимое количества инвентаря, в огородную комиссию ввести т. Райхеля и назначить его председателем, в распределении земельных участков принимать во внимание положение и число членов семьи.

Постановили:

1. Огородной комиссии в декадный срок выявить потребное количество земли для каждого с учетом положения и числа членов семьи.
2. В огородную комиссию ввести т. Райхеля и просить Дирекцию представить в его распоряжение автомашину для закупки семян и картофеля.
3. Предложить тов. Никифорову обеспечить вспашку огородов для чего изыскать инвентарь и тягло в учхозах.
4. Организовать коллективный огород в размере 9 га для отработки привлечь сотрудников и студентов.
5. Обязать профком произвести учет студентов, желающих иметь индивидуальные огороды.
6. Заслушать информацию пред. огородной комиссии в половине марта м-ца.

Слушали:

II. О дисциплине студентов (докл. т. Дорохова).

тов. Дорохов указал, что дисциплина в Ин-те стоит не недостаточной высоте и особенно плохая дисциплина на первом курсе. Многие студенты не посетили лекции по 11-20 дн. По улучшению дисциплины проведен ученый совет, проведены производственные совещания деканатами по факультетам и курсам. Одновременно т. Дорохов отметил плохую работу общественных организаций ин-та, что безусловно отразилось на неудовлетворительную дисциплину студентов в Ин-те.

С содокладом выступил т. Красовский, который указал, что основной причиной плохой дисциплины является слабая работа учебной части, вследствие чего учет посещаемости не налажен, административных мер никаких не принималось. Второй причиной низкой дисциплины это бытовые условия. Хозяйственная часть бездействует. Охрана общежитий не налажена, дежурство со стороны студентов формальное и агитационно-массовая работа не налажена.

В прениях выступали:

1. т. Райхель – отметил, что причина непосещаемости не устанавливается, административных мер со стороны Дирекции и уч. части не принято и профессорско-преподавательский состав не интересуется времяпровождением студентов.

2. т. Герасимович[236] – отметил, что основной причиной низкой дисциплины это безразличное отношение администрации к созданию нормальных бытовых условий студентам, кроме этого учет посещаемости не налажен, общественность Ин-та не занимается вопросом дисциплины, для чего необходимо т. Никифорову обратить особое внимание на вопрос быта, выполнить все выносимые решения, наладить агитационно-массовую работу.

3. т. Виноградов – предложил произвести закрепление технического персонала за аудиториями с целью приведения их в надлежащий порядок.

4. т. Краченко – предложила выделить агитаторов с числа профессорско-преподавательского состава с целью налаживания агитационной работы и ввести классные журналы.

5. т. Айзенберг – предложил вести борьбу с опоздавшими и провести украшивание стен Ин-та портретами и лозунгами.

6. т. Князва – предложила уч. части контроль за читанными лекциями профессоров.

7. т. Орлова – предложила подавать отметки успеваемости в учебную часть и регулярно и своевременно поддавать звонок в общежитие.

8. т. Никитина – предложила установить распорядок дня в общежитии и контроль.

9. т. Фролов – указал, что причиной низкой дисциплины является отсутствие работы деканов, недостаточная политико-массовая работа, безобразное отношение к учету и непринятие мер наказания со стороны администрации, отсутствие надлежащей работы хозяйственной части с целью улучшения бытовых условий, общественность Ин-та бездействует.

РЕЗОЛЮЦИЯ
по докладу Нач. уч. частью т. Дорохова
«О состоянии дисциплины студентов»

Заслушав и обсудив доклад нач. уч. частью т. Дорохова, партсобрание констатируют:

1. Состояние дисциплины в Ин-те крайне неудовлетворительное.

2. Посещаемость занятий за январь м-ц упала до 30%.

Партсобрание отмечает, что это является следствием:

1. Неудовлетворительная работа деканов, уч. части в результате чего посещаемость запущена, мер борьбы с нарушителями не принималось.

---

[236] *Pavel Petrovici Gherasimovici* (1906-?), belorus, născut în s. Niza Hegumen, gub. Minsk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Medicină Veterinară din Vitebsk (1928) şi aspirantura la aceiaşi instituţie (1931). Dr. în ştiinţe biologice, conf. univ. A fost transferat din postul de vicepreşedinte al SCP al RASS Ciuvaşia în cel de director (1945-1949) şi şef al Catedrei anatomia şi fiziologia animalelor domestice la Institutul Agricol din Chişinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 8, f. 5).

2. Дирекция не обеспечила мобилизации возможностей для создания минимально-нормальных бытовых условий студентов и учебно-производственного процесса (свет, читальня).

3. Слабая постановка политико-воспитательной работы в Ин-те, как: медленный и несерьезный подбор агитаторов, слабый контроль за их работой, однообразная, неустремленная агитация, оторванная от быта и учебы студентов.

Партсобрание ПОСТАНОВИЛА:

1. Обратить внимание Директора Ин-та т. Герасимовича на необходимость наведения порядка в учете посещаемости к 25/II-45 г. и впредь не допускать ни одного факта нарушения дисциплины без реагирования в соответствии с уставом Высшей школы.

2. Предложить уч. части освободить Ин-тут от мертвых душ и лиц, систематически нарушающих учебн. дисциплину.

3. Пересмотреть состав старост групп и обеспечить настоящий контроль за их работой.

4. Обязать Дирекцию в декадный срок организовать работу читальни и обеспечить светом учебный корпус и общежитие.

5. Для укрепления воспитательной работы среди студентов закрепить преподавателей за учебными группами.

6. Обязать зам. директора по хоз. части т. Никифорова, ускорить организацию 2-х разового питания за счет полученных продуктов от Совнаркома.

7. Обратить внимание Дирекции на немедленное наведение порядка в общежитии (организация ввода по пропускам, дежурства, соблюдение гигиены и распорядка дня).

8. Считать необходимым срочную организацию при общежитии прачечной и бани, максимально использовав для этого самодеятельность студентов.

9. Предложить комитету комсомола 1 раз в м-ц заслушивать на бюро комсоргов о дисциплине среди комсомольцев привлекая к строжайшей ответственности нарушителей.

10. Усилить политико-массовую работу, обратив особое внимание на увязку ее с конкретными фактами жизни Ин-та.

11. Обратить внимание месткома и профкома на усиление культурно-массовой работе среди студентов, профессоров и преподавателей (организация вечеров отдыха, экскурсий, культпоходов в кино).

12. Считать необходимым заслушивать информацию нач. учебн. части о состоянии дисциплины на очередных открытых партсобраниях.

13. Организовать дежурство в корпусе.

14. Завести классные журналы.

15. Пересмотреть агитколлектив, включив в него профессорско-преподавательский состав.

16. Обратить внимание учебной части на качество улучшения учебного процесса.

17. Наладить систематический выпуск стенгазет и боевых листков.

18. Радиофицировать Ин-тут и общежития.

Председатель	[*Подпись*]	/Фролов/
Секретарь	[*Подпись*]	/Никитина/

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 14-16.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 136

1945, februarie 28. *Despre măsurile de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de viaţă ale studenţilor şi a cercetătorilor ştiinţifici din instituţiile de învăţământ superior din RSSM*. Hotărârea nr. 170 a SCP al RSSM

Prin Hotărârea din 28 februarie 1945 SCP al RSSM dispune instituţiilor statului şi directorilor instituţiilor de învăţământ superior să contribuie la îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor şi ale personalului ştiinţifico-didactic a Institutului Agricol din Chişinău, Institutului Pedagogic din Chişinău şi Institutului Învăţătoresc de la Tiraspol.Autoritatea executivă republicană obliga comisariatele poporului şi departamentele de resort să distribuie locuinţe profesorilor din instituţiile de învăţământ vizate, precum şi lemne de foc pentru încălzirea căminelor, sălilor de studii şi a apartamentelor cadrelor ştiinţifico-didactice; să asigure studenţii cu îmbrăcăminte, încălţăminte şi produse alimentare; să doteze cu utilaj didactic instituţiile etc. De asemenea, Sovietul comisarilor poporului propunea instituţiilor statului din domeniul culturii să întreprindă măsuri pentru organizarea vieţii culturale a studenţilor – să le distribuie în mod prioritar tichete la spectacole, concerte şi filme – toate sub controlul organizaţiilor obşteşti ale instituţiilor de învăţământ superior.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 170
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

28 февраля 1945 г. гор. Кишинев

О мерах по улучшению материально-бытовых и культурных условий студентов и научных работников вузов Молдавской ССР

В целях улучшения материально-бытового и культурного обслуживания студентов и научных работников высших учебных заведений Молдавии, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать Кишиневский горисполком / тов. ВИЗИТЕЙ/:

а) выделить до 25 марта 1945 г. 12 квартир Сельскохозяйственному и 7 квартир Педагогическому институтам, в районах, прилегающих к ним, вполне пригодных для немедленного вселения профессорско-преподавательского персонала;

б) обеспечить к 25 марта 1945 г. квартиры научных работников электросветом;

в) выделить со складов гор. Кишинева в марте месяце с. г. Сельскохозяйственному и Педагогическому институтам по 30 куб. метров дров каждому для обеспечения бесперебойной работы студенческих столовых;

г) выделить в марте месяце 1945 г. Сельскохозяйственному институту 27 кубометров и Педагогическому институту 14 кубометров дров для обеспечения топливом квартир профессоров и заведующих кафедрами;

д) предусмотреть из фонда восстановления городского хозяйства специальные ассигнования на ремонт коммунальных квартир, предоставленных научным работникам;

е) установить, по согласованию с директорами вузов, определенные дни обслуживания студентов в городских банях.

2. Уполнаркомсвязь[237] /тов. КУШНАРЕВУ/ и Радиокомитету /т. РУСНАК[238]/ к 1-му апреля 1945 г. обеспечить радиофикацию всех учебных корпусов, общежитий студентов и квартир научных работников.

3. Обязать Наркомторг Молдавской ССР /тов. АКИМОВА/:

а) организовать в студенческих столовых Сельскохозяйственного, Педагогического и учительского институтов 2-х разовое питание, обеспечив полное отоваривание продовольственных карточек;

---

[237] *Direcția Reprezentantului Comisariatului Poporului pentru Comunicații al URSS pentru RSSM* (Управление уполномоченного Народного комиссариата (Министерства) Связи СССР при Совете Народных Комиссаров (Министров) Молдавской СССР/Уполнаркомсвязи СССР по МССР / Уполминсвязи СССР по МССР) – a fost înființată în august 1940. Și-a sistat activitatea în perioada 1941-1944, iar în primăvara anului 1944 a reluat activitatea pe teritoriul RSSM. Direcția administra poșta, telegraful și serviciile de telefonie pe teritoriul RSSM. Reprezentantul făcea parte din guvernul RSSM cu drept de vot consultativ. A fost desființată prin crearea Ministerului Comunicațiilor al RSSM la 16 februarie 1955 (ANRM, F. 2804, inv.2, p. 1-4).

[238] *Boris Filipovici Rusnac* (1913-?), moldovean, născut în s. Crasnencoe, ținut. Balta, gub. Podolsk, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Educației Norodnice și a Institutului de Jurnalism din Harkov. Președintele Comitetului Radiofonic și Emisiuni Radio al SCP/SM al RSSM (1944-1951) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM op. cit.*, p. 157).

б) открыть к 25-му марта 1945 года для студентов Педагогического и Сельскохозяйственного институтов закрытый магазин, обеспечить направление в этот магазин в первую очередь одежды, обуви и белья за счет фондов республики;

в) для улучшения питания студентов выделить студенческим столовым Сельскохозяйственного и Педагогического институтов на март, апрель и май месяцы дополнительно картофеля 12 тонн, овощей 5 тонн, слив сушенных 6 тонн и орехов 3 тонны; снабдить студенческие столовые не фондируемыми продуктами из Мясокомбината /пищевая кость, субпродукты и др./;

г) для особо нуждающихся студентов выделить в марте месяце 1945 года обуви мужской 40 пар, женской 50 пар, женских платьев 80 штук, хлопчатобумажных тканей на 2500 рублей;

д) выделить из 5% фонда с-х институту 3000 тетрадей и 2000 карандашей и учительскому 1000 тетрадей и 600 карандашей.

4. Выделить Сельскохозяйственному и Педагогическому институтам в марте месяце 1945г. по одной грузовой автомашине.

5. Предложить Молдпромсовету /т. БАРИНОВОЙ/ до 1-го апреля 1945 г. организовать при всех институтах мастерские по ремонту обуви и одежды студентов и научных сотрудников, обеспечив их мастерами, инструментами и необходимыми материалами. Директорам ВУЗов выделить под мастерские соответствующие помещения.

6. Обязать Наркомзем Молдавской ССР /тов. КОВАЛЬ/ выделить в марте месяце 1945 года для Сельскохозяйственного, Педагогического института мануфактуры 5000 метров.

7. Обязать Госплан при СНК Молдавской ССР /тов. СТРЕЛЯНОВА/ в планах распределения материальных фондов предусмотреть:

а) для ремонта Сельскохозяйственного, Педагогического и учительского институтов все необходимые строительные материалы, а также электролампочки, бумагу и деловую древесину для изготовления мебели;

б) для хозяйственного оснащения общежитий институтов предусмотреть в плане распределения внерыночных фондов изделий, изготовляемых местной и кооперативной промышленностью, следующие виды изделий:

	Един. измер.	С-х институт	Пединститут	Учит. институт
Ведра……	шт.	35	35	20
Тазы…….	-..-	30	30	15
Баки для воды……..	-..-	5	5	5
Чайники жестян…..	-..-	30	30	15
Гончарная посуда...	т.р.	2.0	2.0	1.0

8. Обязать управление по делам искусств при СНК Молдавской ССР /тов. КУТКОВЕЦКОГО/:

а) с 25-го марта 1945 г. организовать регулярную продажу билетов студентам и преподавателям через кассу театра по заявкам студенческих организации в количестве 10% на каждый спектакль или концерт;

б) периодически организовывать в институтах творческие вечера ведущих артистов театра и Госфилармонии.

9. Обязать управление кинофикации при СНК Молдавской ССР /тов. ЛИХМАНА[239]/:

а) предоставлять для обслуживания студентов гор. Кишинева один раз в неделю кинотеатр для просмотра кинокартин, с учетом запросов и интересов различных групп студенчества;

б) практиковать на студенческих сеансах тематические кинопоказы фильмов, организуя совместно с общественными организациями институтов лекций и бесед о демонстрируемых картинах.

10. Обязать директоров институтов: Сельскохозяйственного тов. ГЕРАСИМОВИЧА, Педагогического тов. ПАВЛОВА. учительского тов. КРАЧУН:

а) повседневно заниматься вопросами улучшения материально-бытовых условий студентов и профессорско-преподавательского состав;

б) к 1-му апреля 1945 г. закончить ремонт общежитий студентов и установить строгий контроль за выполнением правил внутреннего распорядка;

в) организовать при институтах подсобные хозяйства и подготовиться к своевременному проведению весеннего сева.

11. Обязать Заготзерно[240] /тов. ТЕВОСЯН/ выделить из 10% гарнцевого сбора необходимое количество посевного материала для подсобных хозяйств вузов.

12. Заслушать на заседание Совнаркома Молдавской ССР доклады директора Сельхозинститута тов. ГЕРАСИМОВИЧА и директора Пединститута тов. ПАВЛОВА. в апреле месяце с. г. о выполнении настоящего Постановления.

Зам. Председателя Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Г. КВАСОВ

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР Л. ДЬЯЧЕНКО

верно: Прот. отдел СНК МССР В. Тигаева

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 9, ff. 379-381.
Original. Text dactilografiat.

---

[239] *Pavel Fiodorovici Lihman* (1907-?), ucrainean, studii medii. Șef al Direcției de cinematizare a SCP (SM) al RSSM (1945-1952). Secretar al Societății pentru răspândirea cunoștințelor politice și științifice din RSSM (1953-1954). (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM op. cit.*, p. 114).

[240] *Direcția achizițiilor de cereale* (Управление по заготовкам зерна/Заготзерно) – autoritate de stat cu atribuții de achiziționare, depozitare și distribuire a culturilor cerealiere, leguminoase, oleaginoase și furajere (ANRM, F. 1666, inv. 1, ff. 1-2).

Doc. 137

1945, martie 2. Proces-verbal nr. 8 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău

Adunarea organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău pune în discuţia şedinţei din 15 febuarie 1945 problema activităţii ineficiente a organizaţiei sindicale a instituţiei. Constatând mai multe nereguli şi greşeli, membrii organizaţiei de partid învinuiesc preşedintele organizaţiei sindicale de lipsă de activitate şi de necoordonarea activităţilor sindicale cu comuniştii şi cu direcţia Institutului Agricol. Adnunarea organizaţiei de partid decid eliberarea din funcţie a preşedintelui comutetului sindical al Institutului Agricol din Chişinău şi organizarea alegerilor altui preşedinte.

Протокол № 8
общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского Сельхоз. института от 2.03.1945 г.

Присутствовало: чл. ВКП(б)
канд. ВКП(б)
Отсутствовали: чл. ВКП(б)
канд. ВКП(б)

Председатель – Радько
Секретарь – Чернова

Повестка дня:

1. Отчет профкома института.
2. Разное

Слушали: Отчет профкома института. (докл. Лобанова)

По первому вопросу выступили:

1. т. Рудой: Удивительно, профком не знает, что студенты занимаются оборудованием кафедр. Профком должен возглавлять работы, по восстановлению Института.

2. т. Герасимович: Профком как студенческая организация не существует. В условиях трудностей в жизни института профкому надо было много работать, а он положился на самотек. Профком возглавил оппозицию недовольных всем в ин-те. Выступление т. Лобанов на собраниие, вместо того чтобы быть призывом для студентов, явилось с хвостистскими, политически неправильными позиции. Профком учебы студентов совсем не занимался. Парторганизация должна дать политическую оценку профкому, а председателю на политическом и уголовном

языке – он расхищал и разбазаривал социалистическую собственность. По вопросу улучшения материально-бытовых условий студентов профком не может все сделать, но он даже не оказывает никакой помощи дирекции ин-та. У профкома не чувствуется рвения в восстановления Ин-та, чл. профкома даже в воскресниках не участвовали. Данный состав профкома не в состоянии подняться на уровень задач, стоящих перед ним.

3. т. Никифоров: До организации профкома студенты участвовали в восстановительных работах и, что является парадоксом, как только организовался профком студенты повернулись спиной к инс-ту. Профком провел разлагательную работу среди студентов, возглавлять движение по расхищению соц. собственности. Придется радикально изменить состав профкома.

4. т. Фролов: В деле тов. Лобанова пахнет уголовщиной, что его должно поставить за пределы Ин-та. Председатель профкома культивировал самые отсталые настроения. Выборы т. Лобанова пред. профкома небыли согласованы с парторганизацией. Члены партии в составе профкома самоустранились от работы, не проявили бдительности при выборах председателя профкома. С боязнью, чтобы кто-нибудь из них не был пред. профкома они провели закулисные выборы.

5. т. Князева – При выборах пред. профкома ни Директор и ни т. Фролов не присутствовали. Руководство со стороны профкома отсутствовало. Все члены профкома работали плохо, кроме т. Жука.

т. т. Чернова и Никитина присоединяются к мнению т. Князевой.

6. т. Жук - профком занимался вопросами ордеров на промтовары и дополнительного питания. Была создана бытовая комиссия Шальнова, Шемякина, Чумак, Войтович. Хорошо работала в столовой Шальнова. Как инвалид Отечественной войны, прошу освободить меня от работы в профкоме.

7. т. Орлова – В профкоме были неправильно распределены сектора – чл. ВКП(б) не отвечали ни за какой сектор. Предложение: разграничить сектора и основные возложить на коммунистов.

II. Слушали: О плане работы комитета комсомола на март месяц (информация т. Сидоренко/.

т. Березин – Все вопросы нужно распланировать по заседаниям комитета комсомола.

т. Герасимович – Все мероприятия нужно обсудить на комитетах комсомола, чтобы чувствовалась твердая рука в руководстве.

Постановили: Одобрить план комитета комсомола на март м-ц.

Предс. собр. [*Подпись*] Березин
Секретарь [*Подпись*] Чернова

Резолюция
О работе профкома

Заслушав и обсудив доклад пред. профкома т. Лобанова партийное собрание отмечает, что за время с 12/XII по 1/III-45 г. профком крайне недостаточно и несерьезно занимался вопросами бытовых условий студентов, совершенно не занимался вопросами дисциплины, успеваемости и культурно-массовой работы. Наряду с этим профком провел значительную работу вовлечения студентов в профсоюз. Так, с 12/XII по 1/III-45 г. вновь принято 83 человека.

Исходя из вышесказанного партсобрание постановляет:

1. Считать работу профкома неудовлетворительной.

2. Освободить от обязанностей пред. профкома т. Лобанова как не обеспечивавшего необходимого руководства работой, более того т. Лобанов не боролся с нарушителями трудовой дисциплины, с расхитителями соц. собственности, а в ряде случаев сам принимал участие в расхищении. Передать дело тов. Лобанова в дирекцию для выявления его вины и принятия мер.

3. Не позднее 10/III-45 г. произвести выборы профкома и выбрать председателя из числа его членов.

4. Обратить внимание профкома на улучшение дисциплины, повышение качества учебы и культурно-бытовые вопросы студентов; развертывания самодеятельности студентов и т.д.

5. Указать членам партии т. т. Черновой, Князевой, Никитиной о том, что они не проявили должной бдительности при выборе пред. профкома т. Лобанова и несерьезно отнеслись к своим обязанностям членов профкома.

Sursa: AOSPRM, F.486, inv. 182, d. 1, ff. 17-19.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 138

1945, martie 8.

Cu privire la modificarea cuantumului burselor nominal. Ordinul nr. 102 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Ordinul Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS modifica cuantumul burselor nominale: Stalin, Molotov, Kalinin, Voroşilov şi Kirov, stabilind că în cazul în care mărimea bursei nominale este mai mică decât bursa de studii a eminenţilor, bursa nominală va fi cu 10% mai mare decât bursa de studii a eminenţilor respectivi.

ПРИКАЗ
ВСЕСОЮЗНОГО КОМИТЕТА ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ ПРИ СНК СССР

г. Москва № 102 8 марта 1945 г.

Об изменении размеров именных стипендий

В соответствии с постановлением Совнаркома Союза ССР от 25.II.1945 г. за № 379 «Об изменении размеров именных стипендий»

П Р И К А З Ы В А Ю:

1. Повысить в гражданских высших учебных заведениях с 1 февраля 1945 года изменении размеры именных стипендий:

имени Сталина…….....	с 500 до 700 руб. в месяц
имени Молотова…….....	с 400 до 500 руб. - “ -
имени Калинина…….....	с 400 до 500 руб. - “ -
имени Ворошилова…..	с 400 до 500 руб. - “ -
имени Кирова…….….....	с 300 до 500 руб. - “ -

2. В случаях, когда размер установленной именной стипендии ниже стипендии, получаемой отличниками соответствующего курса, производить выплату именной стипендии на 10% выше стипендии студентов – отличников соответствующего курсов.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР – С. Кафтанов

_____

Разослать: Управлению делами высшей школы при СНК УССР,
Начальникам ГУУЗ»ов Наркоматов,
Директорам вузов.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 109.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 139

1945, martie 13. Scrisoarea adjunctului şefului Secţiei propaganda şi agitaţie a CC al PC(b)M către directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc

Prin adresa din 13 martie 1945, adjunctul șefului Secției propaganda și agitație a CC al PC(b)M solicită directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat să prezinte o listă a cadrelor științifico-didactice însoțită de „informații obiective”.

13 марта 1945 г.

ДИРЕКТОРУ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
тов. ПАВЛОВУ

Отдел пропаганды и агитации ЦК КП /б/ Молдавии просит представить списки с объективными данными научных работников Вашего института к 17 марта 1945 года.

Зам. зав. отделом пропаганды
и агитации ЦК КП/б/М /Селиванов/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 52.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 140

1945, martie 14. *Cu privire la măsurile de consolidare a școlilor din RSSM*. Hotărârea nr. 470 a SCP al URSS

SCP al URSS dispune guvernului RSSM să întreprindă acțiuni serioase de consolidare a instituțiilor de învățământ pedagogic din republică, asigurându-le cu cadre didactice calificate, blocuri de studii și cămine, precum și să îmbunătățească condițiile materiale și de trai ale studenților. De asemenea, guvernul Uniunii Sovietice ordonă Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS și Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSFSR să delege la muncă în Institutul Pedagogic din Chișinău și Institutul Pedagogic din Tiraspol 10 cadre științifico-didactice, iar Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSS Ucraineană să identifice 4 aspiranți care absolvesc studiile doctorale în anul 1945 și să-i repartizeze în RSSM.

СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ СССР
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 470
от 14 марта 1945 г. Москва, Кремль

О мерах помощи школам Молдавской ССР
Совет Народных Комиссаров СССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Совнарком Молдавской ССР принять серьезные меры по укреплению педагогических учебных заведений республики, обеспечив их квалифи-

цированными преподавателями, помещениями для учебных занятий и общежитий, а также принять меры к улучшению материально-бытового обслуживанию студентов.

2. Разрешить Совнаркому Молдавской ССР открыть к началу 1945/46 учебного года педагогические училища в гор. Кагуле и в гор. Сороки, с контингентом приема по 100 человек в каждое и учительский институт в гор. Бельцы, с контингентом приема в 120 человек.

3. Разрешить Совнаркому Молдавской ССР и Наркомпросу Молдавии организовать 6-месячные курсы по подготовке учителей для 1-4 классов школ республики на 500 человек. Установить, что на эти курсы могут приниматься только лица, имеющие законченное среднее образование.

Слушателей курсов по подготовке учителей приравнять по снабжению к студентам учительских институтов и установить им стипендию в размере 150 рублей в месяц.

4. Обязать ВКВШ при СНК СССР (тов. Кафтанова) и Наркомпрос РСФСР (т. Потемкин) направить к началу 1945/46 учебного года в педагогический и учительские институты Молдавской ССР 10 научных работников и Наркомпрос УССР (т. Тычина) 4 научных работников из числа оканчивающих аспирантуру в 1945 году.

5. Предложить Совнаркому Молдавской ССР и Наркомпросу Молдавии:

a. прекратить подготовку на педагогических курсах учителей из лиц, не имеющих законченного среднего образования. Слушателей, обучающихся в настоящее время на курсах по подготовке учителей и не имеющих законченного высшего образования, включить в соответствующие классы педагогических училищ в зависимости от их образования.

b. организовать обучение учителей, не имеющих законченного высшего образования, в педагогических училищах, а учителей, работающих в 5-10 классах и не имеющих соответствующего образования, в учительских и педагогических институтах.

6. Обязать ОГИЗ РСФСР[241] (т. Юдина[242]) отпечатать до 1 августа 1945 г. на своей полиграфбазе для школ Молдавской ССР 300 тыс. экземпляров учебников на молдавском языке.

Поручить Наркомпросу Молдавской ССР и ОГИЗу РСФСР (т. Юдину, поставить график выпуска каждого учебника.

7. Выделить Молдавской ССР на издание 300 тыс. экземпляров школьных учебников 70 тонн печатной, обложечной, литографической бумаги, картона и коленкора.

---

[241] *OGhIZ/Asociația editurilor de stat din RSFSR (ОГИЗ/* (Объединение государственных книжно-журнальных издательств РСФСР) – asociație de stat a editurilor sovietice (1930-1949) a Comisariarul Poporului pentru Învățământ al RSFSR (1930-1946), din 1946 – a CM al URSS.

[242] *Pavel Fiodorovici Yudin* (1899-1968), dr. hab. în filosofie (1936), prof. univ. (1935), academician al Academiei de Științe a URSS (1953). În 1937-1947 – director al Asociației Editurilor de Stat a RSFSR (OGhIZ).

8. Обязать Наркомпрос Украинской ССР (т. Тычина) выделить и отгрузить в 1945 году для школ Молдавской ССР 30 тыс. экземпляров учебников на украинском языку.

Тираж каждого названия выделяемых учебников согласовать с Наркомпросом Молдавской ССР.

9. Обязать Учпедгиз Наркомпроса РСФСР[243] (т. Сундукова) выделить и Когиз РСФСР (т. Гарина) отгрузить в 1945 году 20 тыс. экземпляров учебников на русском языку для 8-10 классов молдавских школ и педагогических училищ.

Тираж каждого названия выделяемых учебников согласовать с Наркомпросом Молдавской ССР.

Зам. председателя Совета
Народных Комиссаров Союза ССР — В. Молотов

Управляющий делами
Народных Комиссаров Союза ССР — Я. Чадаев[244]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 4, f. 16-17.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 141

1945, martie 17 — *Cu privire la restabilirea şi organizarea activităţii staţiilor ştiinţifico-experimentale ale Institutului Agricol din Chişinău.* Hotărârea nr. 256 a SCP al RSSM şi a Biroului CC al PC(b)M

SCP al RSSM şi Biroul CC al PC(b)M dispun organizarea pe lângă Institutul Agricol din Chişinău a staţii ştiinţifice şi de experimentare şi asigurarea funcţionalităţii acestora.

---

[243] *Editură de Stat de carte didactică a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSFSR* (Государственное учебно-педагогическое издательство/Учпедгиз) – cea mai mare editură sovietică de stat specializată în editarea literaturii educaţionale şi pedagogice, creată în 1930. Publica manuale, literatură şi materiale didactice unice pentru toate tipurile de şcoli şi instituţii de învăţământ pedagogic din URSS. În 1964 a fost redenumită «Просвещение».

[244] *Iakov Ermolaevici Ceadaev* (1904-1985), şeful Direcţiei Administrative a Cancelariei SCP al URSS (1940-1949).

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №-256
Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР
и Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

17 марта 1945 г. гор. Кишинев

О возобновлении и организации работы научно-исследовательских опытных станций Кишиневского Сельскохозяйственного института.

Исходя из неотложных нужд скорейшего восстановление и дальнейшей коренной реконструкции сельского хозяйства Молдавской ССР, разоренного немецко-румынскими оккупантами, и, придавая выдающуюся роль развитию научно-исследовательской и экспериментальной работы в разрешении стоящих задач, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и бюро ЦК КП/б/ Молдавии ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Организовать при Кишиневском Сельскохозяйственном институте:
а) комплексную сельскохозяйственную опытную станцию по полеводству на базе учебно-опытного хозяйства Кетросу, площадью 500 гектаров, сетью 7 опорных пунктов, площадью 6 300 га каждый, в различных естественно-исторических районах республики;
б) опытную станцию по животноводству на базе учебно-опытных хозяйств института Костюжены, площадью 300 гектаров /включая земельный участок бывшего владения Фишера в 100 га/ и Тодирешты Бульбокского района, площадью 377 га;
в) экспериментальную селекционную базу;
г) биологическую рыбо-хозяйственную станцию;

2. Считать республиканскую Плодовиноградную опытную станцию Наркомзема МССР основной базой для проведения научно-исследовательской и учебной работы Кишиневского Сельскохозяйственного института по вопросам виноградарства и плодоводства.

3. Поручить Наркомзему МССР /тов. КОВАЛЬ/ и Кишиневскому Сельскохозяйственному институту /Тов. Герасимович/ через сеть опытных станций и экспериментальных баз развернуть работу по разрешению важнейших очередных проблем, связанных с восстановлением и дальнейшим развитием сельского хозяйства Молдавской ССР.

4. В связи с организацией научно-исследовательских опытных станций Кишиневского Сельскохозяйственного института, передать институту учебно-опытное семеноводческое хозяйство Васильково-Трифауцы, Сорокского уезда, площадью 410 га, со всеми постройками, оборудованием, инвентарем, рабочим и продуктивным скотом, материалами и всей наличной сельскохозяйственной продукцией.

5. Обязать Наркомзем МССР тов. Коваль Н.Г.:

а) в ближайшее время подыскать для экспериментальной селекционной базы Кишиневского сельскохозяйственного института хозяйство на деградированном черноземе, площадью 150 га вблизи гор. Кишинева с необходимыми постройками;

б) обеспечить в течение 1945 года проведение землеустройства во всех учебно-опытных хозяйствах и станциях Сельскохозяйственного института;

в) через райземотделы, контрольно-семенные лаборатории, сельхозтехникумы и районные пункты Заготзерно собрать до 15-го апреля 1945 года образцы местной культурно-полевой флоры для селекционной работы.

6. Обязать Наркомфин /тов. МОЗОЛЕВСКОГО Н.Н./ и Наркомзем /тов. КОВАЛЬ/ выделать Кишиневскому Сельскохозяйственному институту в 1945 г. для организации и начала работы опытных станций 400 тысяч рублей за счет средств, ассигнованных на сельское хозяйство республики, в том числе: комплексной сельскохозяйственной опытной станции по полеводству 150 тыс. рублей; опытной станции по животноводству 150 тыс. рублей; экспериментальной селекционной базе – 60 тыс. рублей; биологической рыбохозяйственной опытной станции 40 т. р.

7. В связи с организацией при Кишиневском Сельскохозяйственном институте сети опытных станций и экспериментальных баз, ввести в штат института должность заместителя директора по научно-исследовательским опытным станциям, с месячным окладом 1500 рублей.

Просить Государственную Штатную Комиссии при СНК СССР утвердить в штатах института на 1945 г. указанную должность.

Зам. Председателя Совнаркома
Молдавской ССР
/Г. Квасов/

Секретарь ЦК КП/б/
Молдавии
/Н. Салогор/

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 10, ff. 46-47.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 142

1945, martie 21

Proces-verbal nr. 10 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău

Adunarea organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău apreciază drept satisfăcătoare activitatea Comitetului local al instituţiei şi propune în rezoluţia adunării mai multe măsuri în vederea imlicării active a Comitetului local în viaţa studenţilor şi corpului profesoral al Institutului Agricol şi a îmbunătăţirii activităţii lui.

Протокол № 11
общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского Сельхоз. института от 21/III-1945 г.

Присутствовало: чл. ВКП(б) - 9
канд. ВКП(б) - 3
Отсутствовало: чл. ВКП(б)
канд. ВКП(б)

Председатель – Фролов
Секретарь – Князева

Повестка дня:

3. О работе месткома.
4. О шефской работе.

Слушали – О работе месткома (докл. тов. Айзенберг)
В прениях выступили:

1. т. Курчатов: Для студентов была прочитана одна лекция, но члены культмассовой комиссии сами не посещают лекции. Культмассовый сектор не интересовался работой и пополнением библиотеки, не организовано ни одного кружка.

2. т. Ширяева – Местком не ведет политико-воспитательной работы среди технических сотрудников. Необходимо создать актив среди молдаван. В институте отсутствует план восстановительных работ. Необходимо выпускать месткомовскую газету.

3. т. Гру – отметил, что в целом местный комитет не работал, трудовая дисциплина не на высоте, имеются случаи, когда ряд сотрудников уходят с работы.

4. т. Герасимович – Одним с недостатков является отсутствие плана работ. Все построено на разрешении текущих вопросов и задач. 2) Местком не оказывал помощь народному хозяйству республики. Местком не принимал мер к нарушителям дисциплины, к улучшению трудовой дисциплины, местком не является примером для студентов в обеспечении явки членов профсоюза на собрания.

5. т. Крыченко – местный комитет не занимается мобилизацией коллектива на восстановление города, института. Культурно-массовая комиссия не работала, указании по работе не дает, отчета по работе требует.

6. т. Фролов – Недостатки месткома:

1. Недостаточно обращается внимание на вопрос трудовой и профсоюзной дисциплины.
2. Воспитательная работа среди работников ин-та и членов месткома не проводится.
3. ……. профсоюза низка или даже совершенно отсутствует.
4. Огородная комиссия – полная организация не разработана.
5. т. Айзенберг не полностью использует полномочия комитета. Доклад т. Айзенберга был недостаточно критичен.

7. т. Райхелев[245]: Из всего коллектива работает один председатель. Дисциплина на низком уровне. Малотребовательность пред. комитета к членам.

8. т. Сапко: Из 9-ти чл. комитета работает один т. Айзенберг.

Предложения:

1. т. Никифорова – признать работу месткома в целом удовлетворительной, а культурно-массовой и огородной – недостаточной.

2. т. Фролов – Воспитательная работа стоит на низком уровне. С целью поднятия воспитательной роли месткому – проводить собрания, реагировать быстро на нарушения трудовой дисциплины, ликвидировать быстрее задолженность по взносам, произвести разделение в получении ордеров для студентов и месткома, оказать помощь учхозам в воспитании проф. организации, а учхозах, считать необходимым заслушать на очередном парт. собрании пред. огородной комиссии, обратить внимание месткома на изучение нужд фронтовиков, инвалидов Отечественной войны, на закупку продуктов в глубинных р-нах. Поручить месткому обсудить решения партсобрания и сделать орг. выводы о работе членов месткома. Обратить внимание месткома на усиление политико-воспитательной работы среди рабочих и служащих ин-та. Ввести в состав месткома активного члена профсоюза из числа рабочих, служащих.

РЕЗОЛЮЦИЯ

Партийное собрание заслушав и обсудив доклад председателя месткома т. Айзенберга о работе месткома с 23 ноября 1944 г. отмечает:

1. Местком проделал большую организационную работу по созданию профорганизации в институте. Свыше 70% всех работников ин-та состоят членами профсоюза, за этот период вновь принято в профсоюз 27 человек, что составляет 32 % по отношению ко всему составу. При месткоме создана постоянно действующие комиссии, опирающиеся в своей работе на широкий профсоюзный актив. За отчетный период проведено 10 заседаний месткома и профсоюзных конференций, на которых главное внимание уделялось вопросам улучшения материально-бытовых условий жизни сотрудников ин-та, помощи дирекции в работе по воспитанию ин-та.

Местком приложил много усилий для обеспечения сотрудников и института топливом. Большое внимание в своей работе местком уделил организации для сотрудников и студентов института циклов научных докладов, организации вечеров. Наряду с этим партийное собрание отмечает, что работу месткома проводил в основном лишь сам председатель месткома, в то время как отдельные комиссии (культмассовая комиссия пред. т. Малышев, производительная) работали чрезвычайно слабо.

[245] Райхель.

Местком не уделил в своей работе внимание налаживанию трудовой дисциплины среди служащих и рабочих института, в результате чего имеется целый ряд нарушений трудовой дисциплины, которые не привлекли внимания местного комитета. До сих пор неудовлетворительно занимается местком делом организации индивидуального огородничества. В огородной комиссии царит организационная неразбериха. Не закупили семенной материал, не распределены участки для огородов между сотрудниками.

Местком оказывал слабую помощь в работе студенческого профкома.

Исходя из вышеизложенного партийного собрания

п о с т а н о в л я е т:

1. Указать месткому на необходимость 100% охвата членством в профсоюз всех сотрудников института.

2. Усилить со стороны месткома контроль за работой огородной комиссии, предложив ей до конца м-ца заготовить посевной материал для индивидуальных огородов.

3. Указать месткому на необходимость увязки и помощи в работе месткома с работой студенческой профсоюзной организации.

4. Предложить месткому до 1-го апреля разработать мероприятия по оказанию помощи в восстановлении ин-та и города.

5. Указать месткому на необходимость обратить самое серьезное внимание на налаживание среди служащих и рабочих ин-та трудовой дисциплины.

[…]

Председатель [*Подпись*]
Секретарь [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1. ff. 23-25.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 143

1945, martie 30.

Lista instituțiilor de învățământ superior, a tehnicumurilor și a altor instituții de învățământ mediu de specialitate de pregătire a specialiștilor la sfârșitul lunii septembrie 1944

Documentul tabelar, semnat de adjunctul Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM, prezintă informație despre contingentul de studenți al Institutului Pedagogic din Chișinău și al Institutului Învățătoresc din Tiraspol, precum și numărul de elevi în cele cinci școli pedagogice din RSSM.

Список высших учебных заедений, техникумов и других средних учебных заведений по подготовке специалистов на конец сентября 1944/45 учебного года

Местонахождение учебного заведения		Название учебного заведения	Число учащихся по курсам						Всего учащихся на всех курсах	Окончило курсов обучения в I-м сем. 1944/45 г
Республика, край, область	Город, селение, улица, дом		I	II	III	IV	V	VI		
Молд. ССР	г. Кишинев	Педагогический институт	200	81	40	79	-	-	400	12
	г. Тирасполь	Учительский - //-	196	19	-	-	-	-	215	-
	г. Кишинев	Педагогическое училище	163	-	-	-	-	-	163	-
	г. Тирасполь	- //-	145	-	-	-	-	-	145	-
	г. Бельцы	- //-	80	-	-	-	-	-	80	-
	г. Оргеев	- //-	90	-	-	-	-	-	90	-
	г. Комрат	- //-	61	-	-	-	-	-	61	-

Зам. Наркома просвещения
Молд. СССР [*Подпись*] /Андрус/

Sursa: ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 6.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 144

1945, aprilie 1. Lista cadrelor științifice ale Institutului Moldovenesc de Stat la data de 1 aprilie 1945

Direcția Institutului Moldovenesc Pedagogic de Stat prezintă Secției propaganda și agitație a CC al PC(b)M informații cantitative și calitative despre cadrele științifico-didactice angajate în anul de studii 1944-1945, inclusiv anul nașterii, funcția ocupată, titlurile științifice și științifico-didactice, apartenența politică etc.

Список
Научных работников Молдавского Государственного Пединститута по данным на 1 апреля 1945 г.

№	Фамилия, имя, отчество	Год рождения	Занимаемая должность	партийность	Ученое звание	Ученая степень
1	Павлов Михаил Александрович	1886	Директор Зав. кафедр физики шт.	б/п	Профессор	Магистр физ-мат. наук Киевского ун; доктор филос. Львов. Ун.
2	Гросул Яким Сергеевич	1912	Зав. кафедр истории шт.	Член ВКП (б) с 1939 г.	Доцент ист. наук	Кандидат исторических наук.
3	Мещерук Иван Иванович[246]	1899	Доцент кафедры истории шт.	б/п	Доцент ист. наук	Канд. ист. Московск. ин-та языка, литер., фил. 1937 г.
4	Глейзер Герш Исакович	1904	Зав. кафедр математики шт.	б/п		Доктор матем. наук УСР им. ун. 1939 г.

[246] *Ivan Ivanovici Meșceriuk* (1899-?), rus, născut în or. Bolgrad, ţin. Izmail, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolvent al Secției de istorie a Institutului Învățământului Public din Odesa (1926). Dr. în științe istorice (1946), conf. univ. Numit șef de catedră și conf. univ. la Institutul Pedagogic din Chișinău la 18 martie 1941. În timpul războiului germano-sovietic s-a evacuat în RSS Uzbekă (1941-1943) și în or. Groznâi (1943-1944). Conf. univ. la Catedra de istorie a URSS (17.VIII.1944-3.X.1945) la Institutul Pedagogic din Chișinău. Cercetător științific superior la Institutul de istorie, limbă și economie a Bazei Moldovenești a AȘ a URSS ((1945-1946). Conf. univ. la Catedra de istorie a URSS la USM (1946-1959), decan al Facultății de istorie a USM (2.IV.-19.IX.1952) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 302, f. 3-4, 7, 9, 104-105).

5	Штерналь Абрам Фроймович	1900	Доцент каф. матем. шт.	б/п		Доктор матем. наук.
6	Федорова Мария Ефремовна[247]	1918	Доцент каф. лит-ры шт.	б/п	Доцент фил.наук	Кандидат филологич. наук МГПИ 1944 г.
7	Попович-Альперин Родика Ивановна[248]	1908	Зав. кафедр иностр. язык шт.	б/п	Доцент истор. наук	Канд. ист. наук Ташкент. ун. 1944 г.
8	Ромашова Василиса Яковлевна	1902	Преподаватель совм.	б/п	Выбыла из Пед. Ин-та в НарКом Ин.дел	Кандидат техн. наук.
9	Андреев Владимир Николаевич	1889	Зав. кафедр ботаники совм.	б/п	Профессор	Доктор биолог. наук ВКВШ
10	Агасьева Наталья Александровна	1909	Зав. кафедр биологии шт.	Член ВКП (б) с 1939 г.	Доцент биолог. наук ВКВШ	Кандидат биологич. наук Ук. Одесский Ун. 1939 г.
11	Ярошенко Михаил Федорович	1900	Доцент кафедры биологии шт.	б/п	Доцент биологии ВКВШ 1940	Кандидат биологич. наук НКЛ УССР
12	Каварский Анатолий Ефимович	1904	Доктор дарвинизма совм.	б/п	Профессор 1940	Доктор с/х наук ВАК[249] 1940 г.
13	Аблов Владимир Николаевич[250]	1905	Зав. кафедры химии совм.	б/п	Профессор	Доктор химич. Наук КГИ 1944 г.

[247] *Maria Efremovna Fiodorova* (1918 -?), rusoaică, absolventă a Institutului Pedagogic din Moscova (1941). Dr. în ştiinţe filologice (1944), conf. univ. (1945) şi şef al Catedrei de literatură rusă şi universală la Institutul Pedagogic din Chişinău (1944-1947). În 1947 a fost transferată la USM. (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 48).

[248] *Rodica Ivanovna Popovici-Alperina* (1906 (8)-?), moldoveancă, absolventă a Universităţii din Iaşi (1933). Dr. în ştiinţe istorice (1944). Şef a Catedrei de limbi străine la Institutul Pedagogic din Chişinău (1944-1948). Şef de cabinet la Institutul de Perfecţionare a Învăţătorilor din RSSM (1948-1953), lector la Catedra de limbi străine la Institutul Agricol din Chişinău din 1953 (în docuemntele Institutului Agricol din Chişinău se indică fără titlu ştiinţific) (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 446, f. 3).

[249] *Comisia Superioară de Atestare a URSS* (ВАК/Высшая аттестационная комиссия СССР) – autoritate publică responsabilă de atestarea cadrelor din ştiinţă şi învăţământul superior, de acordarea titlurilor ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice în URSS. A fost creată în 1932 şi era subordonată structurilor de administrare a şcolii superioară (1932-1975) şi Ministerului Învăţământului Superior al URSS (1975-1991).

[250] Este vorba despre Ablov Anton Vasilievici. Altă persoană cu numele Ablov, profesor, doctor habilitat în ştiinţe chimice nu este menţionat în documente pentru această perioadă.

14	Курчатов Петр Андрианович	1898	Профессор почвовед. и химии совм.	б/п	Профессор 1935 ВКВШ	Кандидат с/х наук 1935 ВКВШ
15	Галинский Николай Дмитриевич	1892	Доцент каф. Педагог и психол. совм.	б/п	Доцент	Кандидат
16	Гримальский Валентин Леонидович[251]	1902	Преподаватель зоогеографии совм.	б/п		Доктор биологич. наук
17	Ложечкина Мария Федоровна	1893	Зав. каф. марксизма-ленинизма шт.	Член ВКП (б) с 1917 г.	нет	нет
18	Батрынся Дмитрий Михайлович[252]	1909	Старший преподаватель шт.	б/п		
19	Королев Николай Васильевич[253]	1914	И.о. доцент инст.	б/п		
20	Шлаен Иосиф Моисеевич	1916	Преподаватель совм.	ВЛКСМ		
21	Игнатов Василий Евсеевич	1914	Старший преподаватель инст.	б/п	Переведен на работу в Сорокский район	
22	Попович Даниил Иванович	1900	Преподават. ассистент шт.	б/п		
23	Дабында Григорий Степанович	1898	И.о. доцента каф. Физики совм.	б/п		

[251] *Valentin Leonidovici Grimalski* (1902-1975), rus, născut în s. Parcova, jud. Bălți, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de științe ale naturii a Universității din Iași (1928). Dr. hab. în științe biologice (1968), prof. univ. (1946). În 1940-1041 deține funcția de șef al Catedrei de zoologie la Institutul Agricol din Chișinău și la Institutul Pedagogic din Chișinău. În 1941-1944 activează la Institutul Agricol din or. Frunze. După reevacuare la Chișinău în 1944, revine la Institutul Agricol din Chișinău în funcția de șef al Catedrei de zoologie și entomologie (1944-1953), șef al Catedrei de veterinărie (1953-1956) și șef al Catedrei de zoologie (1956-1964). Șef al Catedrei de zoologie la USM (1963-1973).

[252] *Dmitri Mihailovici Batrânsea (1909-1964),* moldovean, născut în s. Camenca, gub. Podolia, Imperiul Rus. Admis la Tehnicumul Moldovenesc din or. Balta, absolvește Facultatea de biologie la Institutul Pedagogic din Tiraspol (1932) și Cursurile de filosofie de la Harkov. Lector, profesor de filosofie la Institutul Pedagogic din Tiraspol (1933-1935). Lector superior, profesor de filosofie și logică la Catedra de limbi și literaturi la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1947). Angajat la sectorul de „limbă și literatură moldovenească" a Bazei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS din noiembrie 1947 (AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 350, f. 19; Ion Șpac, *Crâmpeie din viața unui talent supraveghiat*, în: *BiblioScientia*, 2010, nr. 3-4, pp. 32-43).

[253] *Nikolai Vasilevici Korolev* ((1914 -?), rus, absolvent al Universității de Stat din Moscova (1939). În 1944 a fost transferat de la Institutul Pedagogic din Ivanovsk la Facultatea de istorie a Institutului Pedagogic din Chișinău. Conf. univ., șef al Catedrei de istorie universală la Institutul Pedagogic din Chișinău (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 15).

24	Парно Ивано Константинович[254]	1896	Старший преподават. совм.	б/п		
25	Зельцман Владимир Борисович[255]	1914	И.о. доцента шт.	б/п		
26	Амосов Петр Алексеевич	1887	Зам. директора, зав. кафедры литературы, шт.	Член ВКП (б)		
27	Буденек Елена Федоровна[256]	1911	Старший преподават. совм.	б/п		
28	Колодзейская Ирена Станиславовна	1902	Старший преподаватель совм.	Член ВКП (б) с 1944 г.		
29	Фадеев Степан Никифорович	1907	Зав. кафедр. русск. Языка инст. шт.	Член ВКП (б) с 1942 г.	нет	нет
30	Павлова Александра Михайловна	1921	Старший преподаватель шт.	ВЛКСМ		
31	Неизвестных Людмила Михайловна	1913	Старший преподаватель шт.	б/п		
32	Лотоцкий Павел Арефьевич	1878	Старший преподаватель совм.	б/п		
33	Корнфельд Розалия Ефимовна[257]	1912	Старший преподаватель шт.	б/п		

[254] *Ivan Constantinovici Parno (1896-?),* moldovean, absolvent al Universităţii Novorosiisk din Odesa (1918). Dr. în ştinţe pedagogice (1950). Lector, lector superior şi conf. la Institutul Pedagogic din Chişinău (1943-1960) (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 25).

[255] *Vladimir Borisovici Zelţman (1914-?),* evreu. Conf. univ. şi decan al Facultăţii de fizică şi matematică la Institutul Pedagogic din Chişinău (1945-1949) (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 25).

[256] *Elena Fiodorovna Budenek (1911-?),* rusoaică, născută în or. Odessa, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogic din Tiraspol (1934) şi Universitatea din Kiev (1936). Dr. în ştiinţe filologice (1950), conf. univ. (1970). Lector la Institutul Învăţătoresc din Chişinău (1940-1941). Lector, lector superior la Institutul Pedagogic din Chişinău (1940-1960).

[257] *Rozalia Efimovna Kornfeld* (1912-1983), evreică, născută în s. Coşniţa, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1934). Dr. în ştiinţe filologice (1955). Lector la Institutul Pedagoc din Tiraspol (1937-1941), lector superior la Catedra de limbă rusă a Institutului Pedagogic din Chişinău (1944-1946, 1950-?) şi la USM (1946-1950). Soţia lui Leonid Corneanu (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 25).

34	Мельницкая Стефания Гавриловна[258]	1895	Зав. кафедр молд. языка шт.	б/п		
35	Юраш Анна Георгиевна	1904	Старший преп. шт.	б/п		
36	Духовный Илья Давидович	1906	Старший преподав. шт.	б/п		
37	Ангерт Моисей Исакович[259]	1905	Старший преп. совм.	б/п		
38	Кисиль Серафима Георгиевна	1912	И.О. доцента шт.	Член ВКП (б) с 1944 г.		
39	Рожко Ксения Константиновна	1915	И.о. доцента шт.	б/п		
40	Нирка Евгений Александрович	1919	Старший преподаватель совм.	Канд. ВКП (б)		
41	Верина Вера Николаевна[260]	1913	Зав. кафедры географии шт.	б/п		
42	Сухов Иван Михайлович[261]	1905	Старший преподаватель совм.	б/п		
43	Ярощук Валентина Львовна	1911	Зав. кафедр. педагогич. и психологии шт.	Член ВКП (б) с 1944 г.		
44	Красоткин Сергей Иванович	1916	Зав. кафедр. Военной педг. Инст.	Член ВКП (б)		

[258] *Stefania Gavrilovna Melnițcaia* (1895-?), moldoveancă, absolventă a secției cu frecvență redusă a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1937). În 1943 a fost angajată la Institutul Pedagogic Moldovenesc. Șef al Catedrei de „limbă și literatură moldovenească" la Institutul Pedagogic din Chișinău din 1944.

[259] *Moisei Isaacovici Anghert* (1905-?), lector superior (limbă engleză) la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1945), lector superior la Catedra de limbi străine la Institutul Agricol din Chișinău (1945-1946).

[260] *Vera Nicolaevna Verina* (1913-?), moldoveancă, născută în s. Leușeni, ținut. Orhei, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolventă a Universității din Odesa (1940), specialitatea geografie fizică. Lector superior la Catedra de geografie la Institutul Pedagogic din Chișinău (1944-1953).

[261] *Ivan Mihailovici Suhov* (1905-1978), lipovean, născut în or. Izmail, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de minerit la Institutul Politehnic din Timișoara (1930). Dr. în geologie (1969). Șef al Catedrei de geodezie la Institutul Agricol din Chișinău (1940-1941). În perioada 1941-1944 - inginer-șef al întreprinderilor miniere de exploatare a zăcămintelor de nichel din Verhnii Ufalei (Ural, Celiabinsk). Decan al Facultății de geologie și pedologie (1946-1950) și șef al Catedrei de geologie generală la USM (1949-1958) (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19).

45	Горбатов Георгий Георгиевич	1907	Нач. учебной части военной кафедры шт.	Канд. ВКП (б)		
46	Копцев Петр Алексеевич[262]	1917	Старший преподават. шт.	Член ВКП (б)		
47	Капустин Анатолий Иванович	1918	Преподаватель шт.	Член ВКП (б)		
48	Красоткина Галина Всеволодовна	1920	Старший преподават. шт.	Член ВКП (б)		
49	Грачева Вера Тимофеевна	1923	Преподават. шт.	ВЛКСМ		
50	Штейнвиль Бенцион Израилевич	1912	Старший преподаватель шт.	Член ВКП (б)		
51	Краюшина Евдокия Аксентьевна[263]	1908	Преподават.	б/п		

Директор Молдгоспединститута [*Подпись*] /Павлов/

Отдел пропаганды ЦК КП (б) М

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 41-42 verso.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 145

1945, aprilie 5. Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Agricol din Chişinău la data de 5 aprilie 1945

Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Agricol din Chişinău, prezentată Secţiei propaganda şi agitaţie a CC al PC(b)M, în care sunt prezentate informaţii despre funcţia ocupată, titlurile ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice, precum şi apartenenţa politică.

[262] *Piotr Alekseevici Kopţev* (1917-?), rus. Lector la Catedra de ed. fizică a Institutului Pedagogic din Chişinău (1944-1946).

[263] *Evdokia Axentieva Kraiuşina* (1908-?), rusoaică, absolventă a Institutului Pedagogic din Irkutsk. Transferată în anul 1944 la Catedra de limbi străine a Institutului Pedagogic din Chişinău în calitate de profesor de limbă engleză (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 20).

Список
Научных работников Кишиневского с/х ин-та
по состоянию на 5.IV.45 г.

№	Фамилия И. О.	Ученая степень и звание	Занимаемая должность
1	Фролов Николай Павлов.	канд. эконом. наук. доцент	зав. кафедры маркс.-ленинизма
2	Панкратьев Леонид Иван.[264]		‘’ иностр. языков
3	Красовский Евг. Иван.		‘’ военн. дела
4	Рудой Борис Захарович	лауреат Сталинской премии. доктор, профессор	‘’ химии
5	Кердиваренко Алекс. Проф.	профессор	‘’ механизация с/х пр.
6	Аблов Антон Васил.	доктор, профессор	‘’ неорган. химии
7	Айзенберг Леонид Наумов.	канд., доцент	‘’ органич. ‘’
8	Андреев Влад. Ник.	доктор, профессор	‘’ Ботаники
9	Гримальский Валент. Моис.		‘’ Зоологии
10	Дорохов Лазар Мих.	канд. доцент	‘’ физиолог. растений
11	Курчатов Петр Андр.	канд. профессор	‘’ агрохимии
12	Кулжинский Сергей Петр.	доктор, профессор	‘’ растениевод.
13	Тарус Иван Иосипов.	и. о. профессор	‘’ техн. культур
14	Виноградов Павел Иван.	канд., доцент	‘’ овощеводства
15	Дорофеев Павел Платон.[265]	доктор, профессор	‘’ плодоводства
16	Коварский Анат. Ефим.[266]	доктор, профессор	‘’ селекции полев. культур
17	Малышев Евг. Иван.	кандид., доцент	‘’ ‘’ плод. культ.

[264] *Leonid Ivanovici Pankratiev* (1890-?), rus, absolvent al Universității din Leningrad, lector superior, profesor de limbă latină la USM în 1949-1955 (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19; d. 204, f. 7).

[265] *Pavel Platonovici Dorofeev* (1875-1956), ucrainean, născut în or. Șoska, jud. Glukhovsky, gub. Cernigov, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Pomologie din Proscau, Germania (astăzi Polonia). Dr. hab., prof. Din 1935 – șef al Catedrie de pomicultură a Institutului de Horticultură din Tiraspol. În 1940-1941 – șef al Catedrei de pomicultură la Institutul Agricol din Chișinău. În anii războiului sovieto-german – prof. la Institutul Agricol din Voronej. Din anul 1944 – prof. și șef al Catedrei de pomicultură la Institutul Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, p. 7).

[266] *Anatoli Efimovici Kovarski* (1904-1974), evreu, născut în s. Popovka, gub. Cernigov, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Agricol din Harkov (1924). Dr. hab. în științe agricole (1940), prof. (1940), academician al AȘM (1963). În 1944 este transferat de la Institutul Agricol din Kirghizia la Chișinău în funcția de șef al Catedrei de ameliorare și producere a semințelor a Institutului Agricol din Chișinău (1944-1974) (Sava Turiță, *op. cit*., p. 90; ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 446, f. 7).

18	Тупиков Мих. Афан.[267]	доктор, профессор	‘’ виноградарства
19	Вердеревский Дм. Дм.[268]	доктор, профессор	‘’ энтомологии
20	Назаров Алекс. Дмитр.[269]		‘’ общего почвоведения
21	Гергележиу Афан. Конст.	канд., доцент	‘’ технологии с/х…
22	Днев Мих. Алекс.	канд., доцент	‘’ организ. с/х пред.
23	Герасимович Павел Петр.	доктор, профессор	директор ин-та зав. каф. анатомии, физ жив.
24	Найденов Ник. Вас.	доктор, профессор	зав. каф. кормления и воспр. с/х жив.
25	Четыркин Иван Серг.[270]	доктор, профессор	зав. кафедры частной селекции
26	Старенко Ефим Аф.		и.о. зав. каф. виноградар.
27	Орабченко[271]	канд., доцент	зав. отдела энтомологии
28	Сайко Петр Иван.	канд., доцент	доцент каф. селекции
29	Перепелюк Ник. Игн.		доцент каф. гос.
30	Никифоров Анат. Илар.		зам. дир., и. о. доц. каф. кормления
31	Райкель И.Л.	майор	ст. препод. воен. каф.
32	Ширникин	‘’	препод. ‘’ ‘’
33	Радько	капитан	‘’ ‘’ ‘’
34	Хмельницкая Е.Н	враг	
35	Курченит		‘’ физ. подгот.
36	Крыченко Авг. Орест.		ст. препод. каф. маркс. лен.
37	Мышастый Григ. Дан.		препод. ‘’
38	Березин Борис Макс.		‘’ ‘’
39	Ангерт Моисей Исаак.		ст. преп. английс. яз.
40	Рисс Осип Леонтьев.		‘’ молдав. яз.

[267] *Mihail Afanasievici Tupikov* (1894-?), rus, absolvent al Academiei Agricole *K.A. Timireazev* (1923). Dr. hab., prof. univ. Din 1945 profesor la Catedra de viticultură la Institutul Agricol din Chişinău.

[268] *Dmitri Dmitrievici Verderevski* (1904-1974), rus, născut în or. Taşkent, reg. Syr-Darya, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de agrobiologie a Institutului Pedagogic din Kiev (1930). Dr. hab. în ştiinţe biologice (1938), prof. (1945), membru-corespondent al AŞM (1970). Şef al Catedrei de protecţia plantelor la Institutul Agricol din Chişinău (1944-1946, 1952-1974). În 1946-1951 – şef al Catedrei de fitopatologie la USM (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 446, f. 9; *Profesorii Universităţii de Stat din Moldova, op. cit.*, p. 213).

[269] A*leksand Dmitrievici Nazarov* (1898-?), rus, absolvent al Academiei Agricole *K. Timireazev* din Moscova (1928). În anul 1944 a fost transferat din postul de inspector al Secţiei cadre a Comitetului Unional al Şcolii Superioare a SCP al URSS în funcţia de lector superior la Institutul Agricol din Chişinău.

[270] *Vladimir Sergheevici Cetîrkin* (1889-?), rus, născut în Belorusia. A absolvit Facultatea de zoologie a Institutului Agricol din Goreţk, RSS Belorusă (1924). Dr. hab. în ştiinţe agricole (1946), prof. În anul 1944 a fost transferat din postul de şef al Catedrei de veterinărie a Institutului zooveterinar din Saratov în postul de şef al Catedrei de zootehnie la Institutul Agricol din Chişinău (1944-1971) (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 7).

[271] *V. Orobcenko* (1904-?), ucrainean, absolvent al Institutului Agricol din Harkov (1930). De la 4.X. 1945 este angajat la Catedra de cultură a plantelor oleaginoase la Institutul Agricol din Chişinău (S. Turiţă, *op. cit.*, p. 74).

41	Курчатова Нина Ив.		препод. франц. яз.
42	Ширяева Над. Вас.		зав. под. отд. преп. русс. яз.
43	Павловская Мария Петр.[272]		ассистент каф. педагогики
44	Райбель Исидор Марк.[273]		‘’ ‘’ ‘’
45	Котелев Вадим Витал.	канд. биол. наук	‘’ орган. хим.
46	Айзенберг Роз. Сам.[274]		‘’ ‘’ ‘’ ‘’
47	Ника Ек. Еф.[275]		‘’ ботаники
48	Ника Григ. Ан.[276]		‘’ анат. физ. жив.
49	Габович Арнольд Абр.[277]		‘’ физики
50	Габович Анна Марк.		‘’ ‘’ ‘’
51	Нагирняк Ефим Ант.		‘’ органич. с/х пр.
52	Тимошенко Андр. Гр.[278]		‘’ агрохимии
53	Гримальская Е.К.		‘’ зоологии
54	Тетрадов Ц.А.		‘’ механизации
55	Кулжинская Н.А.		‘’ виноградар.
56	Кошельник Ив. Ив.		‘’ ирригации

Директор СКХИ [*Подпись*] т. Курчатов

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 242, f. 78-79 verso.
Document oriiginal. Text scris de mână. Semnătură autografă.

[272] *Maria Petrovna Pavlovskaia* (1916-?), ucraineancă, absolventă a Facultății de chimie a Universității din Odesa (1941). Dr. în științe chimice (1954), conf. univ. În 1945 a fost transferată de la Institutul Chimico-tehnologic din Harkov la Catedra de chimie neorganică a Institutului Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 446, f. 8).

[273] *Isidor Markovici Reibel (Raibel)* (1913-?), evreu, absolvent al Facultății de chimie a Universității din Cernăuți (1933). Dr. în științe chimice (1954), conf. univ. În anul 1945 a fost transferat de la Tehnicumul Agricol din Soroca la Catedra de chimie neorganică a Institutului Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 446, f. 8).

[274] *Rozalia Samoilovna Aizenberg* (1909-?), evreică, absolventă a Facultății de științe ale naturii a Institutului Pedagogic din Jitomir (1938). Dr. în științe chimice (1956). Angajată în calitate de asistentă la Catedra de chimie organiză a Institutului Agricol din Chișinău în 1944. În 1959 – rămânea asistentă la aceiași catedră (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 126, f. 2; d. 446, f. 8).

[275] *Ecaterina Efimovna Nica* (1909-?), moldoveancă, absolventă a Universității din Iași (1937). Lector superior la Catedra de botanică a Institutului Pedagogic din Chișinău (1946 și a USM (1949-?).

[276] *Grigori Andreevici Nica* (1909-?), moldovean, absolvent al Universității din Iași (1936). Asistent la Catedra de anatomia și fiziologia animalelor la Institutul Agricol din Chișinău (1944-1949), din 1949 – asistent, responsabil de disciplina *Fiziologia animalelor* la Facultatea de biologie și pedologie a USM (ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 66, f. 20; F. 1933, inv. 2, d. 26, f. 5).

[277] *Arnold (Adolf) Abramovici Gabovici* (1913-?), evreu, absolvent al Universității din Iași (1936). Dr. în științe chimice (1955), conf. univ. În 1945 este trasferat din postul de profesor de fizică la o școală medie din Saratov la Catedra de fizică a Institutului Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 2).

[278] *Andrei Grigorievici Timoșenko* (1910-?), rus, născut în s. Cișmele, jud. Izmail, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de Agronomie din Chișinău (1935). Dr. în științe agricole (1953), conf. univ. A fost angajat la Institutul Moldovenesc de Horticultură *G.I. Kotovski* din Tiraspol din anul 1936. În timpul războiului sovieto-german s-a evacuat în reg. Saratov. Din 1944 – asistent (1944-1953), șef al Catedrei de agrochimie (1955-1967), decan al Facultății de agronomie (1954-1957), prorector pentru activitatea științifică la Institutul Agricol din Chișinău (1961-1965) (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 4; d. 446, f. 6; Sava Turiță, Ion Chirtoagă, *op. cit.*, p. 317).

Doc. 146

1945 Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Învăţătoresc din Tiraspol

Direcţia Institutului Învăţătoresc din Tirspol prezintă Secţiei propaganda şi agitaţie a CC al PC(b)M o listă a cadrelor ştiinţifico-didactice angajate în anul de învăţământ 1944/1945, care include şi informaţii calitative despre titulari, inclusiv anul şi locul naşterii, apartenenţa etnică şi politică, funcţia ocupată, titlurile ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice, locul aflării angajatului în perioada războiului sovieto-german etc.

Список
профессорско-преподавательского состава
Тираспольского Учительского института МССР.

	Имя, фамилия, отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Занимаемая должность	Образование	Специальность	Стаж педработы	Был ли на ок. терр.
1.	ТИТОВ Валентин Гаврилов.	1913	укр.	Член ВКП/б/	Зав. кафедрой	Высшее	Русская литра	3	нет
2.	КРАЧУН Агрипина Никитична	1911	молд.	-”-	Старш. препод.	-”-	Молдав. язык	7	-”-
3.	ТЕРЛЕЦКИЙ Михаил Миронович	1909	укр.	б/п	-”-	-”-	Русский язык	2	Был
4.	ЯКОВЕНКО Мария Ивановна	1898	рус.	Канд. ВКП/б/	-”-	-”-	-”-	7	Нет
5.	КОРОТКОВА Александра Ивановна	1895	рус.	б/п	-”-	-”-	-”-	3	Нет
6.	РОЗЕНФЕЛЬД Ана Григорьевна	1892	евр.	б/п	Зам. дир. заочн. отд.	-”-	-”-	3	Нет
7.	АНДРЕЯНОВА Тамара Андреевна	1918	молд.	б/п	старш. препод.	-”-	Молд. язык	3	Была
8.	ОМЕЛЬЯНЧУК Максим Никанорович	1896	укр.	б/п	Зав. кафедр.	-”-	Теорет. механ.	10	был
9.	ШИМАРОВ Павел Афанасьев.	1910	рус.	Канд. ВКП/б/	Зам. дир. по уч. ч.	-”-	Матем. анализ	6	Нет

10.	КРЕЛЬБЕРГ Хиня Виньяминовна	1918	евр.	б/п	Старш. препод.	-”-	Аналит. геометр.	2	Нет
11.	МУНТЯН Мария Ефимовна	1916	молд.	б/п	-”-	-”-	Физика	1	Была
12.	КРАЧУН Петр Илларионович	1902	молд.	б/п	-”-	-”-	Физиолог. растен.	5	Был
13.	МЯСКОВСКАЯ Клавдия Моисеевна	1911	евр.	б/п	-”-	-”-	Физич. геогр.	2	Была
14.	ФРУНЗЕ Феодора Феодоров.	1916	молд.	б/п	-”-	-”-	Химия	2	Нет
15.	БЕШЛЯГА Евдокия Фоминишна	1919	молд.	б/п	Старш. препод.	Высшее	Зоология	-	Была
16.	ПРИСЕКИН Ефим Никитич	1898	рус.	Член ВКП/б/	Нач. воен. каф.	Сред. воен.	Воен. дело	-	Нет
17.	ЕФРЕМОВ Николай Николаевич	1903	укр.	б/п	Старш. препод.	Высшее	Метод. физики	-	Был
18.	СТУДЕНКИН Александр Сергеевич	1908	рус.	б/п	-”-	-”-	Психология	3	Нет
19.	ДУБИНСКАЯ Раиса Абрамовна	1905	евр.	б/п	-”-	-”-	Исория СССР	-	Нет
20.	НАЗАРОВА Надежда Яковлевна	1912	рус.	б/п	-”-	-”-	Всеобщая история	-	Нет
21.	ШЕВЧЕНКО Степан Яковлевич	1907	рус.	б/п	-”-	-”- воен.	Военн. дело	-	Нет
22.	КОЙФМАН Илья Борисович	1901	евр.	Член ВКП/б/	-”-	Высшее	Основы маркс.-лениниз.	-	Нет

ЗАВ. ОТДЕЛОМ ШКОЛ
ЦК КП/б/ М [*Подпись*] /КОЖУХАРЬ[279]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 1-2.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[279] *Semion Timofeevici Cojuhari* (1904-?), moldovean, născut în s. Bolșaia Serbulovka, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Școlii Superioare de Partid a CC al PC (b) din întreaga Uniune (1948). Șef al Secției școli a CC al PC(b)M (1944-1946). Viceministru al învățământului al RSSM (1949-1950). Secretar al Comitetului orășenesc de partid Chișinău (1950-1951). Președinte al Sovietului Suprem al RSSM (1951-1959). Din 1960 s-a pensionat.

Doc. 147

1945 Informaţii despre structura contingentului de studenţi a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol

Documentul prezintă informaţii despre structura etnică şi limba de studii a studenţilor care urmau studiile în anul de învăţământ 1944/1945 la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol.

СВЕДЕНИЯ
о составе студентов по курсам и национальностям в Тираспольском Учительском институте.

Наименование факультета	Язык обучения	1-й курс					II-й курс					
		Всего	молд.	рус.	укр.	евр.	Всего	молд.	рус.	укр.	евр.	болгар
Языка и литературы /русской/	рус.	49	-	39	10	-	19	-	5	14	-	-
-"- /молдавской/	молдав.	14	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Естествознан. и географ. /русская/	рус.	39	1	9	29	-	-	-	-	-	-	-
-"- /молдавская/	молд.	17	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Исторический /рус./	рус.	23	-	5	18	-	-	-	-	-	-	-
Историч. /молдав./	молд.	18	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Физико-математика /русская/	рус.	21	-	-	9	11	21	-	-	9	11	1
Физико-математика /молдавская/	молд.	6	6	-	-	-	6	6	-	-	-	-
ИТОГО		160	50	53	57	-	46	6	5	23	11	1

[*Подпись*] /КОЖУХАРЬ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 267, ff. 3.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 148

1945, aprilie 16.

Scrisoarea șefului Secției personal a Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS pe numele Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

Comitetul Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS solicită informații supimentare despre persoanele care sunt confirmate în posturile de șefi de catedre la Institutul Învățătoresc din Tiraspol. De asemenea, reprezentantul Comitetului solicită aprobarea candidaturii lui Ilia Koifman în postul de șef al Catedrei de marxism-leninism.

СНК-СССР
Всесоюзный комитет по делам высшей школы
16 апреля 1945 г.
№ К-11-02/33
Москва, Рождественка, 11

Наркому просвещения Молдавской ССР тов. РАДУЛ М.М.
г. Кишинев

Отдел кадров ВКВШ при СНК СССР сообщает, что дирекцией Тираспольского государственного учительского института представлены в Комитет на утверждение следующие научные работники:

1. КРАЧУН П.И. – и.о. завкафедрой естествознания и географии.
2. КОЙФМАН И.Б. – руководитель кафедры марксизма-ленинизма.
3. ТИТОВ В.Г. – и.о. завкафедрой языка и литературы.

Для утверждения данных/работников в должности необходимо Ваше представление и развернутая производственно-политическая характеристика на каждого кандидата в отдельности.

Кроме того, необходимо сообщить Комитету результаты утверждения кандидатуры тов. Койфмана И.Б. на указанную должность в ЦК КП(б) Молдавии.

На тов. Крачуна П.И. просим выслать документы об образовании, заверенные нотариальным порядком.

Нач. Отдела Кадров
ВКВШ при СНК СССР [*Подпись*] /М. Михайлов/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 78.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 149

1945, aprilie 17. *Cu privire la admiterea în instituţiile de învăţământ superior şi cele de învăţământ mediu de specialitate şi cu privire la calendarul academic pentru anul de învăţământ 1945/1946*. Ordinul nr. 196 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Prin ordinul din 17 aprilie 1945, Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS stabileşte calendarul academic pentru anul de învăţământ 1945/1946 şi dispune măsuri pentru organizarea şi desfăşurarea admiterii în instituţiile de învăţământ superior şi mediu de specialitate în anul 1945.

ПРИКАЗ
ВСЕСОЮЗНОГО КОМИТЕТА ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ ПРИ СНК СССР

г. Москва № 196 17 апреля 1945 г.

О приеме в высшие учебные заведения и техникумы в 1945 г. и графике занятий в 1945/46 учебном году.

На основании Постановления Совета Народных Комиссаров Союза ССР от 25 марта 1945 года

П Р И К А З Ы В А Ю:

I. Планово-экономическому отделу Комитета и Главному управлению по руководству техникумами, в соответствии с утвержденным Совнаркомом СССР планом приема в вузы и техникумы, установить и сообщить ГУУЗ»ам Наркоматов /ведомств/ план приема по каждому вузу и техникуму по специальностям не позднее 1 мая с. г.

II. В соответствии с распоряжением Совнаркома СССР от 15 апреля 1945 г. № 6242-р, сохранить на 1945/46 учебный год следующий график занятий в вузах и техникумах:

Начало занятий	-	1 октября,
1-ое полугодие	с	1 октября по 20 февраля,
2-ое полугодие	с	1 марта по 15 июля,
Зимние каникулы	с	21 по 28 февраля.

III. Директорам вузов и техникумов:

1. Провести прием в вузы и техникумы в точном соответствии с правилами приёма, утвержденными Комитетом по делам высшей школы;

2. Обеспечить своевременное проведение мероприятий по подготовке к новому приему: организация приемных комиссий, назначение испытательных комиссий, утверждение расписания приемных экзаменов, подготовка документации по приему в соответствии с инструктивным письмом Комитета от 8 мая 1944 г. № Д-09-10, своевременное окончание работы подготовительных отделений/курсов/ и сдача экзаменов на аттестат зрелости, проведение бесед в школах с учащимися – выпускниками десятых и седьмых классов, объявления о приеме и т. п.;

3. Организовать консультации для поступающих по предметам приемных экзаменов;

4. Назначить в составе испытательных комиссии наиболее квалифицированных преподавателей;

5. Обеспечить тщательную проверку знаний, поступающих в соответствии с программами приемных экзаменов, утвержденными Комитетом по делам высшей школы;

6. Не допускать приема на первый курс без экзаменов лиц, раннее обучавшихся в вузах и техникумах, кроме бывших студентов-первокурсников, восстанавливаемых по демобилизации из Красной Армии и военно-морского флота;

7. Требовать представления подлинного аттестата об окончании средней школы от поступающих в вузы т свидетельства об окончании 7 классов – от поступающих в техникумы;

8. Лично знакомится с каждым поступающим, не передоверяя этого другим работникам вуза, техникума;

9. Установить строгий контроль за документацией приема, оформлением и хранением личных дел поступающих, оформлением результатов приемных экзаменов и протоколов приемной комиссии;

10. Довести до сведения соответствующих средних школ результаты приёмных экзаменов;

11. Своевременно известить всех поступающих о начале приемных экзаменов и учебных занятий;

12. Разработать и осуществить мероприятия по материально-бытовому и культурному обслуживанию поступающих;

13. Закончить ремонт и оборудование учебных помещений и общежитий не позднее 15 сентября с. г.

14. В начале учебного года обсудить в советах вузов и педагогических советах техникумов результаты приема.

IV. Управлению высшей школы при СНК УССР и Начальнику ГУУЗ»ов Наркоматов /ведомств/:

1. Организовать контроль за работой приемных комиссии и проведением приема в вузы и техникумы, оказывая им своевременно практическую помощь в выполнение плана приема;

2. Не допускать изменений плана приема по специальностям и приема учащихся сверх установленного плана;

3. Оказать вузам и техникумам помощь в подготовке заведений и общежитий к новому учебному году, а также в проведении мероприятий по материально-бытовому и культурному обслуживанию поступающих;

4. Обеспечить представление в Комитет по делам высшей школы отчетов о ходе приема в вузы и техникумы 15 июля, 1 и 15 августа /форма № 76 к/, высылку отчетов о результатах приемных экзаменов в вузы и техникумы 2 октября / форма № 78-к/ и отчетов о контингентах учащихся на начало учебного года не позднее 10 октября с. г. /форма № 79-к/.

V. Начальникам Управлений и отделов комитета по делам высшей школы установить систематическое наблюдение за проведением приема в вузы и техникумы и организовать проверку соблюдения правил приема и выполнения плана приема.

Планово-экономическому отделу докладывать Комитету о выполнении плана приема: 20 июля, 20 августа, 20 сентября и 20 октября с. г.

VI. Для решения вопросов, возникающих в ходе приема в вузы и техникумы, образовать комиссию в составе: И.И. Кузьминых, С.Я. Плоткине, А.М. Холжаева.

VII. Инспекции Комитета проследить за строгим выполнением настоящего приказа.

* * *

Придавая важное значение проведению приема в вузы и техникумы в 1945 году, Комитет по делам высшей школы обязывает начальников ГУУЗ»ов Наркоматов /ведомств/, директоров вузов и техникумов тщательно подготовиться и провести прием в точном соответствии с утвержденными Правилами и обеспечить полностью подготовку вузов и техникумов к новому учебному году.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР – С. Кафтанов

_____

Разослать: Начальникам отделов Комитета,
Управлению делами высшей школы при СНК УССР,
Уполномоченному Комитета по Уралу,
Начальникам ГУУЗ»ов Наркоматов /ведомств/,
Директорам вузов и техникумов,
Отделам школ обкомов ВКП/б/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 88-90.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 150

1945, aprilie 20. *Cu privire la admiterea în institutele învățătorești în anul 1945-1946.* Scrisoarea președintelui Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Prin scrisoarea din 20 aprilie 1945, Serghei Kaftanov, președintele Comitetului unional pentru școala superioară al SCP al URSS anunța șefii Direcțiilor Școli superioare ale comisariatelor poporului pentru învățământ din URSS despre aplicarea regulilor de admitere generale în procesul de înmatriculare a studenților la institutele învățătorești din URSS.

СНК-СССР
ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
по
ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
20 апреля 1945
№ СК-11-01
Москва, Рождественка, 11

Начальникам Управлений высшей школы Наркомпросов Союзных Республик

О правилах приема в учительские институты на 1945-46 учебный год

В связи с запросами Комитет по делам высшей школы при СНК СССР сообщает, что с 1945 г. на учительские институты распространяется общие правила приема для вузов.

Лица, поступающие на историко-филологического отделение учительского института, сдают приемные экзамены, предусмотренные в «Правилах приема» для исторических факультетов /пункт 6/ - по предметам: а/ история народов ССР, б/ география, в/ русский язык и литература.

Лица, поступающие на естественно-географическое отделение, сдают приемные экзамены, предусмотренные для биологических факультетов /пункт 5/ - по предметам: а/ физика, б/ химия, в/ русский язык и литература.

Лица, поступающие на физико-математическое отделение, сдают приемные экзамены, предусмотренные для физико-математических факультетов /пункт 4/ - по предметам: а/ математика б/ физика, в/химия, г/русский язык и литература.

Председатель Всесоюзного
комитета по делам высшей школы при
СНК СССР *[Подпись]* /С. Кафтанов/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 79.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 151

1945, aprilie 21. Raport cu privire la îndeplinirea planului la disciplinele academice *Literatura rusă din secolul al XX-lea* şi *Literatura rusă din secolul al XVIII-lea,* elaborat de conferenţiarul V.E. Fiodorova

Confernţiarul Catedrei de limbi şi literaturi a Institutului Pedagogic din Chişinău raportează despre realizarea orelor planificate pentru predarea disciplinelor academice de care este responsabilă. În afara raportului cantitativ, V.E. Fiodorova indică rezultatele calitative ale procesului de studii şi ale evaluării finale, menţionând că studenţii secţiei „moldoveneşti" nu s-au prezenat la examenul de curs din cauza cumulării studiilor cu activitatea de muncă şi din cauza lipsei de timp pentru pregătirea de seminare.

Отчет о выполнении плана по учебным дисциплинам: Русская литература XX в. и русская литература XVIII в. доцента Федоровой М.Е.

Курс русской литературы XX в. читается на 4 курсе факультета языка и литературы; рассчитан на 140 часов, включая семинар и литературу народов СССР. Курс начат 4 декабря 1944 г. Читается 8 часов в неделю. В настоящее время прочитано этого курса 84 часа, осталось 54 часа. Из 84 часов 9 часов были посвящено семинарским занятиям.

Студенты 4 курса проявляют заинтересованность предметом, трудолюбие. На экзамене по курсу русской литературы XX века (7/IV-45 г.) они проявили необходимые знания, умение разобраться в основных течениях и лит-ных процессах лит-ры XX в. Однако, на экзамен не явилась молдавское отделение 4-го курса (за исключением 2-х человек – Каганов, Гунсель). Причины этого я усматриваю в том, что почти все студенты молдавского отделения совмещают учебные занятия с работой, поэтому пропускают занятия (особенно т.т. Коган, Волок и др.) и, естественно, не имеют времени подготовить сложный курс лит-ры XX в., требующий систематических, упорных занятий.

Для семинара мною было выбрано творчество А.М. Горького, величайшего пролетарского писателя. Цель семинара – представить творчество Горького как звено в развитии литературно-исторического процесса, в развитии лит0ной и обществ.-политической борьбе того времени. Методика семинара – развитие навыков самостоятельной научной работы при помощи системы докладов. Студенты активно учувствуют в обсуждении докладов, тщательно, добросовестно готовят доклады. Отличаю студентов, показавших особенную активность на семинаре и давших прекрасные ответы на экзамене:

1. Анисимова,
2. Иванова,

3. Коркина,
4. Зейгер.

Лит-ра XX в. читается на III курсе исторического факультета и заключает в себе 34 лекционных часа. Начат курс 25/I-45 г. и будет закончен 23/IV-45 г.

III курс историч. фак-та проявляет весьма умеренный интерес к преподаваемому мной предмету. Причины этого усматриваю в недостаточной трудовой дисциплины на курсе. Отсюда частые пропуски занятий, развязное поведение на лекциях (Ройтман, Рабинович, Цикиновский).

Об усвоении ими курса сказать еще трудно, т. к. при малом количестве часов я не имела возможности устроить коллоквиум. Свои знания они покажут только на экзаменах.

Во втором полугодии мною начат курс русской лит-ры 18 века на II к. фак-та яз. и лит-ры. Прочитано 6 часов, осталось еще 44 часа лекционных. Студенты II к. отличаются старательностью, стремлением к познанию, трудолюбием, проявляют особый интерес к науке истории лит-ры. Предполагаю, что на экзаменах они покажут хорошие знания.

21/IV-1945 г. Кандидат филологических наук
М. Федорова

Sursa: ANRM, F. 1961. inv. 1, d. 6, ff. 139-140.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 152

1945, aprilie 16-26. Raport comisiei Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM cu privire la evaluarea activității Institutului Pedagogic din Chișinău

În perioada 16-26 aprilie 1945, o comisie a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, a verificat activitatea Institutului Pedagogic din Chișinău și a identificat mai multe nereguli de ordin didactic, științific, financiar și organizatoric. Comisia, sub conducerea lui Grigore Dobândă, propune mai multe măsuri pentru remedierea deficiențelor din activitatea școlii superioare. În dosarul de arhivă se păstrează două variante ale documentului respectiv, ambele scrise de mână și ambele cu adăugiri făcute de altă persoană decât autorul raportului. Variantele nu se deosebesc după conținut. Documentul nu este nici datat și nici semnat.

Наркому Просвещения МССР
т. Афтенюку С.Я.[280]
от
председателя комиссии по обследованию
работы Кишиневского Педагогического
института Добында Гр. С.

Докладная

С 16/IV-26/IV 1945 г. комиссия в составе: Добынды Г.С., Никитина К.Т., Лейбман Ф.С. и Вноровской К.М.[281] привлеченной к работе по обследованию указанной выше комиссии, проверила работу пединститута города Кишинева и установила следующее:

Пединститут укомплектован в основном квалифицированными профессорско-преподавательскими кадрами.

Институт в целом и кафедры имеют планы учебно-воспитательной и научной работы.

Комиссия проверила планы следующих кафедр:

1. кафедры географии,
2. ‘’ основ марксизма-ленинизма,
3. ‘’ истории,
4. ‘’ естествознания,
5. ‘’ физико-математики.
6. планы учебно-воспитательной работы пединститута и заместителя директора по учебной части.

Целесообразность и продуманность планов соответствует действительности, и большая часть запланированного проводится в жизнь.

---

[280] *Semion Iakovlevici Afteniuk* (1906–1983), rus, născut în s. Stroieşti (Stroenţi), ţin. Balta, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogic din Tiraspol (1838). Dr. hab. în ştiinţe istorice (1972), prof. (1977), membru-corespondent al AŞM. A fost angajat în postul de lector superior, decan al Facultăţii de istorie şi director adjunct al Instituutlui Pedagogic din Tiraspol (1938-1940). În perioada 1940-1941 a fost angajat pe postul de lector superior la Institutul Pedagogic din Chişinău, iar din martie 1941 – şef al Direcţiei instituţii de învăţământ pedagogic superior şi mediu de specialitate a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 61, p. 202). După demobilizarea din Armata Roşie a exercitat funcţia de Comisar al poporului pentru învăţământ al RSSM (1945-1947), secretar al CC al PC(b)M pentru cadre (1947-1949). În perioada (1948-1956) – şef al Catedrei de istorie a URSS la Institutul Pedagogic din Chişinău (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chişinău*, *op. cit.*, p. 317.)

[281] *Cleopatra Mihailovna Vnorovschi* (1911-2005), rus., născută în or. Ekaterinoslav, Imperiul Rus. Absolventă a Facultăţii de litere a Universităţii din Iaşi (1936). Cadru didactic în liceele *Regina Maria*, „Principesa Dadiani”, „Jana d’Arc” şi Şcoala Normală Eparhială din Chişinău (1936-1941). În 1941 se evacuează în Uzbekistan. Dr. în psihologie a Institutului de Psihologie de la Moscova. Inspector în Direcţia şcoli superioare şi şcoli pedagogice a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM (1945-1947). Conf. univ. la Catedra de pedagogie a Institutului Pedagogic din Chişinău din anul 1947 (*Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică şi postbelică), op. cit.,* pp. 62-63).

Дирекцией, деканами и зав. кафедрами не оставлено без внимания мероприятия для нормальной организации учебного процесса, трудовой дисциплины и воспитания студенческой молодежи в советском духе.

Дирекция и профессорско-преподавательский коллектив пединститута провели большую организационную работу, благодаря которой жизнь института в нашей республику восстановлена.

Кафедра физмата в целом, помимо научных работ которыми занимаются отдельные члены, работает по установлению терминологии по математике и физике.

Студенты последнего курса физмата переводят программы для педагогических училищ на молдавском языке;

кафедра географии всю свою научную работу строит на исследовании географических проблем нашей республике и включилась в работу по составлению монографии МССР под руководством представителей Академии Наук Союза;

кафедра молдавского языка над составлением учебников молдавского языка;

кафедра естествознания (биологии) работает над темой «Зообентос реки Днестра» (т. Ярошенко). Т. Агасьева работает над темой «Влияние гормонов желез внутренней секреции на развитии рыбы».

Ряд сотрудников института выступают с научными докладами перед студентами и общественностью г. Кишинева.

Имеются планы научной работы по всем кафедрам, но контроль за выполнением этих работ не ведется. Мешает научной работе еще то, что суммы, представленные для научной работы до сих пор по кафедрам не распределены. Работе кафедр также мешает отсутствие лабораторий (физики, химии, биологии, психологии).

Кафедры не контролируют учебно-педагогический процесс, следствием чего является неполноценность лекций и отсутствие новых научных данных на лекциях.

При наличии укомплектования кафедр педкадрами все дисциплины читаются за исключением теоретической механики на физматфакульттете и физики, которая не читалась до 25/IV с. г.

Не организованны научные кружки при кафедрах среди профессуры и студентов (за исключением кафедры географии). Воспитательная работа в процессе обучения также не чувствуется. Ей не уделяется внимания.

Учебный процесс.

Комиссия посетила лекции следующих работников института: т.т. Вериной, Мирского, Мельницкой, Зельцман, Штеренталь, Духовный, Попович, Фадееву-Амосова, Рошко, Корнфельд, Агасьеву-Андреева, Коварского, Кисиль, Гросула, Ложечкина, Ярошенко, Ярощук.

С точки зрения формальной надо отметить, что дисциплины зачастую читаются лекторами, знающими молдавский язык, на русском языке даже в случаях, когда в аудиториях находятся студенты, которые плохо понимают русский язык и хорошо знают молдавский язык. Очень часто на отдельных группах геофака и физматфакультета случается, что лекция проводятся на русском языке только при наличии одного студента, знающего русский язык.

В результате, остальные студенты, знающие молдавскую речь, не могут охватить полностью всю глубину преподаваемого материала, лексика таких студентов остается бледной и не на должной высоте усваивается терминология по дисциплинам, что обнаруживается на практических уроках студентов нашего института.

Метод преподавания в институте в большей части сводится к диктанту, по причине чего живость, образность и эмоциональность лекций ускользает. Ряд работников института, как т. Амосов, Фадеев, Ярошенко, Агасьева, Гросул, т. Мельницкая, Штеренталь составляют исключение в этом отношении, излагают прекрасно свой материал на академическом уровне, чувствуется сразу на этих лекциях, что студенты активно воспринимают поданный материал.

Отдельные преподаватели (т. т. Верина, Мирский[282], Шлаен, Корнфельд) работающие 1-й год в институте преподносят материал не на должной высоте. Например, т. Верина в лекции «О рельефе Азии» преподносит материал (читая по конспекту) на уровне программы средней школы.

Т. Мирский, говоря по экономгеографии о Соединенных Штатах Америки, дал в течении двух часов только краткий обзор о политике Соединенных Штатов в годы Отечественной войны, совершенно исключив из своей лекции такой важный факт, как позиция американской компартии.

Несомненно, что ведение такой дисциплины как языковедение для т. Корнфельд, при наличии слабой подготовки к лекциям, не по силам.

Учебный процесс нарушается также из-за того, что с одной стороны здание не вполне соответствует требованиям пединститута, а с другой стороны из-за неправильного использования учебных аудиторий.

В силу указанных выше причин успеваемость (общая) студентов по пединституту за первое полугодие 90%. ~~Самая плохая успеваемость на кафедре, где процент успеваемости~~

Почти у всех преподавателей организационный момент в лекциях не чувствуется, систематический учет отсутствующих студентов не ведется.

Учебный план выполнен на 98%. Студентов в институте 400.

---

[282] *David Aronovici Mirski* (1912-1991), evreu, născut în or. Bălți, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Și-a făcut studiile la Facultatea de geografie a Universității din Iași, dar a absolvit în 1942 Universitatea din Odesa. Dr. în științe pedagogice (1953). Lector superior la Catedra de geografie a Institutului Pedagogic din Chișinău (1945-1946, 1948-1954 și de la înc. anilor '70-până la pensionare). Conf. univ. la Catedra de geografie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1954-înc. anilor '70) (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 140, f. 26).

Дисциплина

Студенты нарушают систематически правила внутреннего распорядка: уходят с лекций, когда хотят, опаздывают на лекции, работают на всевозможных предприятиях, получая стипендию. По коридорам и даже в аудиториях разлаются иногда нецензурные выражения. Отсутствует строгая установка во взаимоотношениях между проф. преподавательскими кадрами и студентами. Недостаточно принимались меры взыскания за нарушения данных правил студентами. Также не принимались достаточные меры для возвращения в институт выбывших студентов на работу по различным предприятиям. Дирекция совершенно не занималась распределением по школам выпускников института 1943/44 уч. г.

Воспитательная работа

Знаменательные дни нашей социалистической родины отмечаются на общестуденческих собраниях. Дирекцией и кафедрами института проводились совещания на которых разбирались темы: о самостоятельной работе студентов, о работе над книгой, о правилах внутреннего распорядка.

Работает кружок марксизма-ленинизма под руководством т. Ложечкиной среди профессорско-преподавательского состава и студентов.

Среди студентов создан коллектив агитаторов, которыми проводился семинар; но одновременно не проводится специальная работа со студентами репатриированных из Румынии.

Материально-бытовые условия

Общежитие, несмотря на указания ЦК КП(б)М и НКП МССР, продолжает находится в антисанитарном состоянии, в каком находилось в начале года. Площадь общежития не используется даже на 10%.

Ничего не сделано для оборудования общежития, для создания минимальных условий нормальной жизни и работы студентов. Большинство комнат разрушены, бани, прачечной нет. При институте есть столовая и хлебный ларек, но контроль за столовой слаб, по причинам чего часто целый ряд студентов остаются без обеда.

Финансовая и хозяйственная часть

1. Финансирование идет нормально, но необходимо отметить, что отчетность затягивается.
2. Имеются акты по списанию материалов, не утвержденные директором, но списанных.
3. Не выявляются причины отсутствия имущества института. Списывают его, хотя в действительности это имущество дано во временное пользование сотрудникам института.

4. Не инвентаризируется новое имущество, не смотря на то что имеются акты о приобретении.
5. Имеются факты неправильного начисления стипендий студентам, которые не явились в институт, будучи на ответственных должностях в системе НКП (Шлаен, Бурлаку, Цуцану, Васильев и др.) в сумме 6222 руб.
6. Имеются факты неправильного списывания подотчетных сумм и неправильные утверждения авансовых сумм.
7. Не имеется смета по подсобному хозяйству. Не уделяется достаточного внимания организации хозяйства, так что трудно вообразить, что будет представить из себя это хозяйство.
8. Обработка подсобного хозяйства не планировалась заблаговременно. Вспомнили об этом только с наступлением сезонных работ из-за этого срываются занятия в институте целыми факультетами.

Приложение

Заочное обучение

Заместитель директора по заочному обучению т. Дубовицкий[283] и инспектор т. Гросул провели большую работу по оформлению заочников, созданию приемных комиссий и инструктированию по подготовке заочников к экзаменам, проведенному на совете с районными инструкторами. Т. Дубовицкий ведет корреспонденцию с заочниками и разослал тематику, выработанную каждой кафедрой. Установил часы консультаций для учителей заочников г. Кишинева и для приезжих. Контингент набора на заочное обучение в 285 человек (против плана набора в 200 ч.)

Дирекция института уделяет совсем мало внимания заочному обучению. До сих пор для заочного отделения не выделена комната хотя таковую можно и необходимо найти. Работники по заочному обучению похожи в институт на непрошенных гостей.

Заочное отделение остро нуждается в бумаге, отсутствие которой тормозит работу.

ПРОЕКТ РЕШЕНИЯ

Заслушав доклад директора Кишиневского пединститута проф. Павлова о работе института, коллегия НКП МССР отмечает:

Коллектив Педагогического института, не смотря на тяжелые условия организационного периода, провел большую работу по созданию института: развернув работу 7 кафедр, проводя укомплектования института профессорско-преподавательскими кадрами и студентами.

Заложены основы лабораторий по ботанике, биологии, физики, геологии.

---

[283] I*gor Aleksandrovici Dubovițki* (1914-?), rus, absolvent al Institutului Pedagogic din Suhumi (1939). Angajat la Institutul Pedagogic din Chișinău în funcția de lector superior la Catedra de literatura pentru predarea literaturii ruse (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 36).

Начальник военной кафедры т. Красоткин очень хорошо оборудовал военный кабинет, который вполне может обеспечить военную подготовку студентов.

На ряду с этим в работе института имеются крупные недостатки, которые не позволяют институту развернуть полноценную работу по подготовке кадров.

1. Педагогический процесс проходит без контроля со стороны руководства института и завкафедрами, вследствии чего лекции отдельных преподавателей неполноценны (т. т. Верина, Корнфельд, Мирский, Шлаен)

2. Научная работа запланирована, но фактически никто к этим работам не приступил.

3. Деньги для научных работ не распределены по кафедрам, что мешает развитию научной работе.

4. Не распределены деньги по кафедрам на учебное оборудование в силу чего кафедры недостаточно проявляют инициативу по приобретению наглядных пособий, по изготовлению таковых собственными силами.

5. Не созданы научные кружки среди проф. преподавательского состава и среди студентов.

6. Очень мало уделяется внимания воспитательной работе в процессе чтения лекций, что является особенно необходимым в условиях Молдавской республики. Наблюдаются случаи ухода студентов старших курсов из института на работу в другие системы.

7. Дисциплина среди студентов не на должной высоте, отмечаются опаздывания на лекции, непосещения лекции, чему способствует отсутствие контроля со стороны деканата, а также отрыв студентов целыми факультетами для работы на подсобное хозяйство.

8. Отмечается бесхозяйственность как в содержании учебного корпуса, так и общежития студентов. Здание общежития полностью не использовано и продолжает разрушатся. В комнатах, где живут студенты грязно.

9. Учет студентов и общая документация (приказы по Пединституту, инвентаризация имущества и оформление финансовых отчетов) находится в крайне неудовлетворительном состоянии.

10. Не уделяется серьезного внимания со стороны руководства института заочному обучению.

Для улучшения работы Кишиневского Педагогического института коллегия НКП МССР постановляет:

1. Дирекции института, деканам и завкафедрам установить строгий контроль за педагогическим процессом и искоренить недостатки в преподавании, ведя повседневную борьбу за улучшение качества преподавания.

2. Установить контроль над научной работой сотрудников института и оказать им помощь в приобретении литературы и разрешении научных командировок.

3. Организовать научные кружки среди профессорско-преподавательского состава и студентов института и улучшить коренным образом политико-воспитательную работу студентов.

4. Дирекции института и всему профессорско-преподавательскому коллективу вести строжайшую борьбу за поднятие дисциплины.

5. Не допускать в дальнейшем срывы в учебе посылкой студентов на подсобное хозяйство в учебные часы, использовав для этой цели воскресные дни и свободные от учебных занятий часы.

6. В двухнедельный срок привести в порядок учебный корпус и общежития института, организовать охрану помещения и принять меры к полному восстановлению здания общежития к новому учебному году, использовав для восстановительных работ силы студентов.

7. Предложить директору Пединститута проф. Павлову распределить отпускаемые по бюджету средства на научную работу и учебное оборудование, по кафедрам организовав одновременно изготовление элементарных учебно-наглядных пособий силами студентов под руководством профессорско-преподавательского состава.

8. Привести в порядок всю документацию пединститута (книга приказов, учет посещаемости студентами лекции, денежные документы и т. д.)

9. Дирекции института предложить составить специальный график взаимопосещения лекций и обмена опытом.

10. Оказать следуемое внимание заочному обучению, которое в условиях современного развития высшей школы имеет первостепенное значение.

11. Указать профессорско-преподавательскому коллективу пединститута, что многие недоработки явились следствием недостаточной сплоченности коллектива, что ими проведена недостаточная работа по мобилизации студентов на улучшение работы института, по подготовке квалифицированных педагогов, по преодолению ряда трудностей в работе своими силами.

Управлению ВУЗов и педучилищ организовать в дальнейшем систематический контроль за работой пединститута. Через месяц заслушать на коллегии доклад директора пединститута и Н-ка Упр. В. Шк. о выполнении настоящего решения.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, ff. 31-36 verso.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 153

1945, aprile 21 Proces-verbal nr. 4 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic fin Chişinău

Membrii Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic din Chişinău disută despre reorganizarea catedrelor instituţiei şi noile catedre aprobate de Comisariatul Poporului pentru Învăţământ al RSSM la începutul anului de studii 1944-1945. Consiliul constată

că este impreativ necesară deschiderea a încă două catedre – una de istorie a Moldovei și alta de geologie, pentru că ambele reprezintă direcții de cercetare importante pentru RSSM, iar cursul de istorie a Moldovei trebuie să se țină la toate facultățile și specialitățile Institutului Pedagogic.

Протокол №4

заседания Ученого Совета Молд. Гос. Пединститута, состоявшегося 21.IV. 1945 г. под председательством проф. Павлова М.А. директора Пединститута, с участием членов Ученого Совета.

Повестка дня

ОФОРМЛЕНИЕ НОВЫХ КАФЕДР МГПИ

Слушали:

I. Проф. Павлов М.А. говорит о старых кафедрах МГПИ и о новых, существующих с начала учебного года 1944-45. Старые кафедры: 1. основ марксизма-ленинизма, 2. истории, 3. математики, 4ю русского яз. и литературы, 6. ин. яз, 7. биологии, 8. географии, 9. военной подготовки, 10. психологии и педагогики.

Новые кафедры, существующие с начала учебного года 1944-1945 и утвержденные Наркомпросом МССР:

1. кафедра русской литературы, отделившаяся от кафедры русского языка, зав. кафедрой литературы тов. Амосов П.А., зав. каф. русского яз. тов. Фадеев С.Н.
2. кафедра физики с 3 преподавателями: Проф. Павлов М.А., зав. кафедрой. Тов. Добында Г.С. и тов. Попович.
3. кафедра химии с тремя преподавателями: проф. Аблов А.В., зав. кафедрой. Тов. Рошко и тов. Нирка.
4. кафедра ботаники с двумя преподавателями: проф. Андреев, зав. кафедрой и тов. Кисиль.

Еще необходимы две новых кафедры: кафедра истории Молдавии и кафедра геологии.

Значение кафедры истории нашей Молдавской ССР – очевидно. Знание истории нашего молдавского народа – необходимо. Надо разрабатывать историю Молдавии, т.е. проводить научно-исследовательск. работу, а также и педагогическую: подготовить преподавателей истории Модавии.

Эти научно-исследов. и педагогич. работы будет возглавлять д-р исторических наук проф. Нарцов. На II-й семестр 1944-45 акад. года предусмотрено 400 часов по истории Молдавии. На будущий год – 600 часов.

Необходимо организовать кафедру геологии. Геология Молдавии еще не изучена. Проф. Павлов М.А. излагает подробно значение изучения геологии Молдавии для всей экономической жизни республики. Научно-исследов. работу по геологии возглавляет тов. Сухов И.М. Количество часов по кафедре геологии превышает тысячу. Требования в знании геологии Молдавии – очень велики.

II. Выступает тов. Сухов И.М. по вопросу о местонахождениях Молдавии, останавливаясь подробнее на строительных материалах, которые огромны и превосходного качества. По качеству с трудом можно найти в другом месте такие материалы, как в Молдавии. ни приобретают союзного значения. Сама жизнь требует углубленного изучения недр Молдавии.

III. Выступает тов. Гросул Я.С., декан исторического факультета по вопросу о необходимости организовать кафедру истории Молдавии. Две задачи стоят перед кафедрой истории Молдавии: разработать курс истории Молдавии и подготовить кадры преподавателей. История Молдавии будет преподаваться не только на историческом факультете, но и на др. фак., как. например. на фак. языка и литературы, на географическом, так. что часть часов можно будет уделить ассистентам.

Члены Ученого Совета обсуждают каждую кафедру.

В связи с обсуждением кафедры физики, зачитывается постановление Совнаркома о мероприятиях для подготовки преподавателей физики для высших и средних школ, по подготовке не менее 100 человек на республику.

Единогласным голосованием члены Ученого Совета МГПИ

ПОСТАНОВИЛИ:

I. Просить ВКВШ об утверждении следующих кафедр и заведующих:

1. каф. истории Молдавии. Зав. каф. др. исторических наук, проф. Нарцов.

2. каф. геологии. Зав. каф . тов. Сухов И.М.

3. каф физики. Зав. каф. Проф. Павлов М.А.

4. разделение кафедры русского языка и литературы на кафедру русского языка (зав. каф. тов. Фадеев) и каф. русской литературы (зав. каф. тов. Амосов П.А.).

5. каф. ботаники. Зав. каф. др. биологических наук проф. Андреев.

II. Просить ВКВШ утвердить тов. Попович-Альперин Родику Ивановну в должность зав. каф. ин. яз. и тов. Ложечкину М.Ф. в должности зав. каф. основ марксизма-ленинизма.

Председатель	[*Подпись*]	М. Павлов
Секретарь	[*Подпись*]	Юраш А.Г.

Sursa: ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 2, ff. 18-20.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 154

1945, aprilie 27. Proces-verbal nr. 12 al adunării închise a organizației primare de partid a Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău [Extras]

În ședința închisă a organizației primare de partid a Institutului Pedagogc de Stat din Chișinău din 27 aprilie 1945, comuniștii au discutat o hotărâre a biroului organizatoric al CC al PC(b)M cu privire la deficiențele activității educative n RSSM, constatând că neajunsurile indicate în hotărâre sunt, într-o oarecare măsură, specifice și organizației de partid a Institutului. Activitatea politico-educativă trebuie să țină cont de faptul că o bună parte a colectivului Institutul Pedagogic din Chișinău a fost educată „într-un mediu burghez" și că „conștiința acestei părți este otrăvită de propaganda naționaliștilor româno-fascisti".

Протокол № 12
закрытого парт. собрания первичн. парт. организации Гос. пед. института
от 27 апреля 1945 г.

Повестка дня:

1. О постановлении Орг. бюро ЦК ВКП(б) о недостатках политико-воспитательн. работы по Молдавии и мерах улучшения этой работы.
2. О подготовке к реализации 4-ого военн. займа.
3. Утверждение плана работы п/орг. на май м-ц.

Слушали:

О постановлении Орг. бюро ЦК ВКП(б) о недостатках политико-воспитательной работы по Молдавии и мерах улучшения этой работы.

Докладчик - т. Агасьева.

Вопросы:

1. Как прошло собрание, посвященное 75-летию со дня рождения В.И. Ленина?
2. Какая работа проводится в с. Петриканы?
3. Что проделано в ин-те в области политико-воспитательной работы парт. и комсом. организациями?

Выступления:

т. Амосов. Политич.-воспитат. роабота налажена плохо до сих пор. Наш коллектив проводит большую полит.-массовую работу в городе: почти все члены партии систематически читают доклады. В ин-те много сил, но нет организованности, надо организовать драмат. и др. кружки.

т. Неизвестных. Парт. организациях должна перестроить работу в соответствии с особенностями работы нашего ин-та, учитывая, что многие студенты отравлены ядом фашистской агитации. Политико-воспитательн. работа в ин-те стоит не на должной высоте. В институте до сих пор нет кружка самодеятельности. Литерат. кружок начал работать, а сейчас работа заглохла. Коммунисты не включились достаточно в проведение полит.-воспитательн. работу. Не включились деканы, зав. кафедрами. Все мероприятия в ин-те не проводятся на должной высоте.

т. Ложечкина. Надо твердо помнить о политической бдительности, здесь это особенно нельзя забывать. Нет проверки выполнения порученной работы. В инте плохо поставлена хозяйственная работа. В ин-те проведено много докладов, лекций, но работа со студентами должна быть развернута гораздо шире. У студентов большой интерес к полит.-воспит. работе. Особенно плохо развернута полит.-массовая работа на подготовит. курсах. Плохо подготовлен вечер, посвященный 75-летию со дня рождения Вл. Ил. Ленина.

т. Брыкина. Студенты-агитаторы сами плохо подготовлены, необходимо с ними больше работать. Полит.-воспит. работой со студентами должны заниматься не только агитаторы, но и вся парт. и комсом. организации. Дирекция не дает денег на плакаты, лозунги, бумагу. Самодеятельность плохо организована.

т. Ройтман. Выделенная в с. Петриканы бригада агитаторов проводит работу. Интересовались агитаторы в селе: школой, наделением земли и пр. Беседовали с председ. с/совета, председателем Красноармейского райсовета. Сделано в селе: 1. Добились участка земли. 2. Прикрепления участкового милиционера. 3. Составили план работы на май и июнь. 1 мая намечается провести доклад и выступление студентов.

т. Ярощук. Очень часто нет согласованности в работе секретаря парт. организ., МК. директора, комсомольск. организации. Вечер, посвященный 75-летию Вл. Ил. Ленина, был организован плохо. Решения парт. собрания о полит.-масс. работе не выполняются. Необходимо наладить работу джаза. Плохо работает. хоз. часть в институте много неполадок, плохо расставлены силы, не подобран штат хоз. работников.

т. Нирка. На подготовит. курсах недостаточная работа проводится с курсантами. Необходимо к каждой группе прикрепить преподавателя для руководства полит. воспитательн. работой.

т. Хвалов. Полит.-воспитат. работа в ин-те имеет свои особенности, т. к. ин-т готовит молдавские кадры. Исключительное внимание должно быть уделено полит.-массов. работе. Главная задача парт. организации - раскрыть враждебную профашистскую идеологию. Этим должны заниматься кафедра марксизма-ленинизма, партийная и комсомольская организация. На собрании не говорят о поднятии идейно-политич. уровня професс.-преподават. состава. Нужна не семинарская работа, а самостоятельная работа над первоисточниками марксизма-ленинизма. Учебно-воспитательная, научная работа - основное в ин-те,

это надо поставить на высокий уровень. Для работы в качестве агитаторов надо выделить преподавателей и студентов старших курсов. Самодеятельность надо наладить. Работа в Петриканы ведется вполне удовлетворительно.

т. Щербинская. Решения прт. собраний не выполняется, парт организация не проверяет выполнение решений. Не было достаточной подготовки к проведению вечера, посвященного 75-летию со дня рождения Вл. Ил. Ленина, наметить в плане работы и выделить ответственного за проведение вечера – это значит, что не было подготовительной работы. Недостаточно проводится подготовка и к партсобранию. Работа в Петриканах налаживается, должна там работать не только выделенная группа агитаторов, а все коммунисты. Необходимо выделить ответственных от партийной организации за организацию кружков. Руководство кружками можно получить в Главном управлению искусств.

Постановили:

Заслушав доклад т. Агасьевой о решении Красноармейского Райкома КП(б) Молдавии по вопросу постановления Орг. Бюро ЦК ВКП(б) о состоянии и мерах улучшения полит. работы среди населения Молдавск. ССР собрание отмечает, что недостатки, указанные в Постановлении, в некоторой мере относится и к нашей организации. Политическая работа среди работников ин-та и студентов проводится недостаточно и без учета особенностей той части коллектива, которая воспитывалась в буржуазн. среде, сознание которой отравлено пропагандой румынско-фашистских националист. организаций. Интеллигенцию и студентов мало знакомят с достижениями советской науки, искусства, с советскими законами и правами граждан СССР. Совершенно не проводилась работа по разоблачению чудовищных преступлений, совершенных оккупантами в Молдавии и в Кишиневе. Недостаточно проводилась массово-политич. работа в подшефном с. Петриканы.

Партийное собрание п о с т а н о в л я е т:

1. Постановление Красноармейского Райкома партии от 5/IV-1945 г. принять к неуклонному руководству и исполнению.

2. ~~Развернуть~~ Улучшить политич. работу среди професс.-преподавател., админ-технического и студенческого персонала, обратив особое внимание на ту группу коллектива ин-та, которая воспитывалась и работала в буржуазн. о-ве, находилась на оккупированной территории. Для этой цели:

1. создать кружки по изучению основ марксизма-ленинизма;

2. регулярно ставить политические доклады, готовить эти собрания тщательно и этим вызывать интерес слушателей;

3. организовать серию лекций, докладов, бесед о достижениях советской науки и техники, искусства, о великом прошлом нашей Родины и т.д.

4. обратить особое внимание на развитие советского права и советского законодательства;

5. организовать лекции, беседы о зверствах и злодеяниях немецко-румынск. оккупантов, воспитывать ненависть к ним.

6. особое внимание надо уделить работе среди студентов. Необходимо применять методы живой наглядной агитации;

7. необходимо организовать до 10/V кружки самодеятельности: хоровой, для руководства и организации прикрепить от парт. организации т. . . . . ; драматический, прикрепить т. Колодзейскую; наладить работу джаза – ответ. т. Агасьева.

Начать в с. Петриканы и среди обслуживающего персонала ин-та немедленную работу по ликвидации неграмотности и малограмотности.

Вовлечь для проведения полит.-воспитательн. работы лучшую часть коллектива, преданных советской власти.

[…]

Председатель собрания [*Подпись*] /Штейнвиль/

Секретарь [*Подпись*] /Колодзейская/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 3. ff. 14-19.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 155

1945, mai 14. *Cu privire la lista bolilor care constituie un impediment pentru admiterea în instituţiile de învăţământ superior.* Ordin nr. 231 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS.

Prin ordinul nr. 231, Comitetul pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS stabilea o listă de boli – impedimente pentru admiterea persoanelor în instituţiile de învăţământ superior din URSS.

Приказ Всесоюзного комитета по делам высшей школы

г. Москва № 231 14 мая 1945 г.

О списке болезней, препятствующих поступлению в высшие учебные заведения.

Объявляю для руководства – «Расписание болезней, препятствующих поступлению в высшие учебные заведения СССР», утвержденное Наркомздравом ССР и Комитетом по делам высшей школы.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Расписание болезней.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР С. Кафтанов

Разослать: Начальникам отделов Комитета, Уполномоченному Комитета по Уралу, Управлению высшей школы при СНК УССР, Начальникам ГУУЗ"ов Наркоматов /ведомств/, директорам вузов.

«Утверждаю»
Народный комиссар
здравоохранения Союза ССР
Митерев Г.А.[284]

«Утверждаю»
Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК
СССР С. Кафтанов

РАСПИСАНИЕ
болезней, препятствующих поступлению в высшие учебные заведения СССР.

А. Психические и нервные болезни.

1. Олигофрения и различные формы приобретенного слабоумия.
2. Шизофрения, паранойя.
3. Маниакально-депрессивный психоз.
4. Эпилепсия с припадками, интеллектуальной деградацией и изменениями характера.
5. Органические заболевания центральной нервной системы с наличием психических изменений или значительными нарушениями двигательной функции, препятствующими выполнению профессиональных обязанностей.
6. Спинная сухотка.
7. Прогрессивный паралич и другие парасифилитические заболевания центральной нервной системы.
8. Эпидемический энцефалит, с явлениями паркинсонизма.
9. Рассеянный склероз.
10. Заболевания и повреждения периферических нервов при наличии глубоких и стойких нарушений чувствительности и трофики.
11. Прогрессивная мышечная дистрофия.

---

[284] *Grigori Andreevici Miterev* (1900-1977), dr. hab. în științe medicale, prof. univ., Comisar al poporului (Ministru) pentru sănătate al URSS (8.IX.1939-17.II.1947). În februarie 1947 a fost demis din funcție sub acuzația de a se fi asociat cu „cosmopoliții fără rădăcini" din Comitetul evreiesc antifascist. De asemenea, au încercat să-l învinovățească de protecția medicilor care, la mijlocul anilor '30, au fost condamnați pentru presupusa ucidere a lui A.M. Gorky, V.V. Kuibîshev și altor figuri sovietice cunoscute.

Б. Внутренние болезни.

1. Акромегалия/едиссонова болезнь, микодерма, тяжелая форма базедовой болезни и сахарное мочеизнурение.

2. Лейкемия.

3. Цирроз печени с явлениями нарушения портального кровообращения.

4. Туберкулез легких в активной форме, с выделением бацилл.

5. Тяжелые формы не легочного туберкулеза, паритонит в выраженных формах.

6. Органические заболевания сердца и крупных кровеносных сосудов с явлениями расстройства компенсации.

7. Заболевания легких, вызывающие резкое нарушение дыхания и сердечной деятельности.

8. Хронические нефриты с явлениями почечной недостаточности.

9. Обезображивающее воспаление суставов. Хронические заболевания мышц, сухожилий, сопровождающиеся резко выраженным нарушением движений, препятствующими выполнение профессиональных обязанностей.

В. Хирургические болезни.

1. Опухоли злокачественные во всех видах и степенях.

2. Полная неподвижность или не деятельность крупных суставов вызывающая резкие нарушения движений и препятствующие выполнение профессиональных обязанностей.

3. Врожденные уродства, вызывающие резкое нарушение функций конечностей и препятствующие выполнение профессиональных обязанностей.

4. Противоестественный задний проход и каловые свищи.

5. Туберкулез мочеполового аппарата.

Г. Болезни уха, горла, носа.

1. Глухота на оба уха.

2. Высокая степень заикания или косноязычия, делающие речь непонятной.

Д. Глазные болезни.

1. Слепота на оба глаза.

2. Острота зрения, делающая невозможным чтение обоими глазами с коррекцией №4 шрифта Донберга или Крюкова, или шрифте №8 Головина и Синцова на расстоянии 25 сант., или острота зрения на оба глаза ниже 0,3 с коррекцией.

Е. Кожно-венерические болезни.

1. Сифилис в заразной форме.

2. Проказа.

3. Дерматит Дюринга.

4. Чешуйчатый лишай и хроническая экзема с универсальным распространением упорно противостоящие лечению, либо постоянно рецидивирующие.

Ж. Женские болезни.

1. Злокачественные опухоли женской половой сферы.
2. Мочеполовые и кишечно-половые свищи.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 36-38.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 156

1945 mai 16. *Cu privire la deschiderea institutului învățătoresc în or. Bălți, RSSM*. Ordin nr. 152 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS dispune deschiderea unui institut învățătoresc în or. Bălți până la începutul anului de învățământ 1945/1946 și solicită Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM să prezinte spre aprobare candidaturi pentru funcțiile de director, director adjunct și șefi de catedre.

ПРИКАЗ
ВСЕСОЮЗНОГО КОМИТЕТА ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
ПРИ СНК СССР
№ 152

16.V.45
гор. Москва «31». . . . . .1945 г.

Об открытии учительского института
в городе Бельцы Молдавской СССР

В соответствии с постановлением Совета Народных Комиссаров Союза ССР №470 от 14 марта 1945 г.

П Р И К А З Ы В А Ю:

1. Открыть к началу 1945/46 учебного года учительский институт в городе Бельцы Молдавской ССР с контингентов приема в 120 человек.

2. Управлению высшей школы Наркомпроса Молдавской ССР представить на утверждение Комитета до начала 1945/46 учебного года директора/его заместителя и заведующих кафедрами.

3. Отделам педвузов и планово-экономическому рассмотреть штаты преподавательского и учебно-вспомогательного состава института к началу 1945/46 учебного года.

Председатель Всесоюзного комитета по
делам высшей школы при СНК СССР /С. Кафтанов/

Разослать: Наркомпросу Молдавской ССР, отделам Комитета – педвузов, планово-экономическому, кадров, инспекции.

[*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 49.
Copie. Document dactilografiat.

Doc. 157

1945 mai 16. Proces-verbal de examinare a planului de admitere a studenţilor în anul de învăţământ 1944-1945 în instituţiile Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM

Comisia Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS aprobă planul de admitere la secţia cu frecvenţă şi secţia cu frecvenţă redusă a instituţiilor de învăţământ din subordinea Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM în anul de învăţământ 1945/1946.

«УТВЕРЖДАЮ»
Зам. председателя Комитета
по делам высшей школы при
СНК СССР
/А. Синецкий/

18 мая 1945 г.

ПРОТОКОЛ

рассмотрения плана приема студентов по факультетам на 1945/46 учебный год в вузы НКПросвещения МОЛДАВСКОЙ ССР

16 мая 1945 г.

Присутствовали: т.т. Чуткерашвили, Попов и Панганис.

СЛУШАЛИ: О плане приема студентов на 1945/46 уч. год по вузам НКПросвещения Молдавской ССР.

ПОСТАНОВИЛИ:

Отметить несвоевременное представление директоров института статистической отчетности, а также небрежное составление ее.

Слушали: Установить следующий план приема студентов в вузы НКПросвещения Молдавской ССР на 1945/46 уч. год с отрывом от производства и заочно:

№ п/п	Наименование института	Общий план према		В том числе на факультеты					
			языка и литерат.	Физико-математ.	исторический	естествознан.	географическ.	истор.-филологич.	естест.-географич.
1.	Кишиневский педагогич. институт с/о[285]	150	50	25	25	25	25	-	-
2.	Тираспольский учительск. ин-т с/о	125	-	25	-	-	-	75	25
3.	Бельцкий -//- с/о	125	-	25	-	-	-	75	25
Итого по учит. ин-там с/о		250	-	50	-	-	-	150	50
ВСЕГО по НКПросу Молдавской ССР с/о з/о[286]		400 300[x]	50	75	25	25	25	150	50

[x]/Распределение плана приема заочного обучения по институтам и факультетам представить в ВКВШ.

Начальник планово-экономического отдела ВКВШ / Чуткерашвили/

Начальник отдела педагогических вузов ВКВШ / Попов/

Верно *[Подпись]* Палганис

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 3, f. 43.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

[285] *Formă de studii superioare cu frecvență* (Стационарная форма обучения/с/о).
[286] *Formă de studii superioare cu frecvență redusă* (în sistemul educațional sovietic se utiliza noțiunea studii fără frecvență) (Заочная форма обучения/ з/о).

Doc. 158

1945 mai 23. Scrisoarea şefului Secţiei instituţii de învăţământ superior pedagogic a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară a SCP al URSS pe numele adjunctului Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM

Prin scrisoarea din 23 mai 1945, P. Popov, şef al Secţiei Instituţii de învăţământ superior pedagogic a Comitetului Unional pentru Şcoala Supeprioară a SCP al URSS, răspunde la interpelarea adjunctului Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM despre posibilitatea admiterii în institutele pedagogice şi învăţătoreşti a persoanelor care au absolvit 9 clase.

СНК-СССР
ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
по
ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
23 мая 1945 г.
Москва, Рождественка, 11

Зам. Наркома просвещения
Молдавской ССР
тов. АНДРУС

Отдел Педвузов ВКВШ при СНК СССР на Ваш телеграфный запрос сообщает, что на 1 курс как учительского, так и педагогического института принимаются лица, имеющие законченное среднее образование.

Окончившие 9 классов могут быть приняты лишь на подготовительное отделение.

Нач. Отдела Педвузов
ВКВШ *[Подпись]* /П. Попов/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 48.
Copie. Dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 159

1945 iunie 1. Modificări aduse *Regulilor de admitere în instituţiile de învăţământ superior* în baza Hotărârii SCP al URSS nr. 750 din 21 iunie 1944 şi nr. 1247 din 30 mai 1945.

Documentul, semnat de președintele Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS, indică asupra unor modificări ale regulilor de admitere în instituțiile de învățământ superior în anul 1945.

"УТВЕРЖДАЮ"
Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР
С. Кафтанов
1 июня 1945 года

**Поправки, внесенный в «Правила приема в вузы»
на основании Постановления Совнаркома СССР № 750
от 21 июня 1944 г. и № 1247 от 30 мая 1945 года**.

Новая редакция п. 3 Правил приема

3. Лица, награжденные при окончании средней школы золотой и серебрными медалями «за отличные успехи и примерное поведение» принимаются в высшие учебные заведения Союза ССР без приемных экзаменов, при этом в первую очередь принимаются награжденные золотой медалью, а затем – награжденные серебряной медалью.

Без приемных экзаменов принимаются также лица, окончившие техникумы с отличными отметками, включенные в 5% выпуска каждого техникума и поступающие в высшие учебные заведения по своей специальности.

ПРИМЕЧАНИЕ:

1. В 1945 г. без приемных экзаменов принимаются также лица, окончившие в 1944 г. среднюю школу с аттестатом отличника.

2. Лица, награжденные золотыми и серебряными медалями и отличники, окончившие техникумы, а также отличники, окончившие среднюю школу в 1944 г., поступающие на архитектурные и строительные специальности, подвергаются экзаменам по черчению; поступабщие в художественные, музыкальные и физькультурные высшие учебные заведения – экзаменам по специальности.

3. Отличники, окончившие средние трехгодичные медицинские школы, подвергаются экзаменам на общих основаниях.

Все остальные правила приема сохраняются без изменений.

Разослать: Начальникам отделов Комитета. Управлению по делам высшей школы при СНК УССР. Уполномоченому Комитета по Уралу, Отделам школ Обкомов ВКП(б), Начальникам ГУУЗов Наркоматов, Директорам вузов.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 53.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 160

1945 iunie. Memorandum privind organizarea cursurilor de formare a tinerilor autohtoni pentru admiterea în instituțiile de învățământ superior din RSSM

În memorandumul adresat lui G.M. Malenkov, secretar al CC al PC(b) din întreaga Uniune și lui V.M. Molotov, adjunct al președintelui guvernului sovietic, Nicolai Salogor, secretarul CC al PC(b)M solicită organizarea cursurilor de pregătire a tinerilor autohtoni pentru admiterea în instituțiile de învățământ superior din RSSM.

СЕКРЕТАРЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА ВКП /б/
Товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВНАРКОМА СССР
Товарищу МОЛОТОВУ В.М.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА
по вопросу об организации курсов для подготовки местной молодежи в высшие учебные заведения Молдавской ССР.

Молдавская ССР остро нуждается в работниках высшей квалификации / учителях, агрономах, врачах/ из местного наседания. Между тем, ВУЗы республики не имеют возможности в ближайшие 4-5 лет выполнить план набора ввиду того, что контингенты оканчивающих молдавские средние школы весьма незначительны. При ежегодном плане набора по Кишиневскому пединституту 250 человек, по сельхозинституту – 200 чел. Тираспольскому учительскому институту – 150 человек и Бельцкому учительскому институту – 120 человек. Выпуск из молдавских средних школ: в 1945 году – 45 человек, в 1946 году – 100 человек, в 1949 году – 300 человек.

Кроме того, Кишиневский пединститут получит в 1945 году с организованных в прошлом году, с разрешения СНК СССР одногодичных курсов подготовки 100 человек и с двухгодичных курсов в 1946 году – 60 человек. Сельскохозяйственный институт выпускает в этом году с подготовленных курсов – 34 человека.

Таким образом, мы имеем огромный разрыв между цифрами плана набора и выпуском из средних школ. Этот разрыв может быть в значительной мере ликвидирован за счет подготовки местной молодежи на подготовленных курсах при институтах. В городах и районах республики имеется немалое количество переростков /14-17 лет/, имеющих образование за 5-6 и более классов, которые не могут получить среднее образование на местах без отрыва от производства

и от работы в сельском хозяйстве, т.к. сеть средних вечерних школ рабочей и сельской молодежи в республике незначительна.

Просим Вас:

1. Разрешить нам на ближайшие 5 лет организацию при высших учебных заведениях республики 2-х и 3-годичный подготовленных курсов и утвердить следующий план приема:

Наименование ВУЗов	План приема		
	1945 г.	1946 г.	1947 г.
Кишиневский пединститут	200	200	200
Тираспольский учит. ин-тут	120	90	60
Бельцкий учит. институт	90	90	60
Кишиневский сельхозинститут	150	150	120
В с е г о:	560	530	440

2. Установить для учащихся подготовительных курсов стипендию в размере 150 рублей в месяц.

3. Выделить для курсов к началу 1945/46 уч. года 560 комплектов постельных принадлежностей.

4. Выделить для Кишиневского Педагогического института оборудование одного из университетов Германии.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП /б/ Молдавии /Н. Салогор/

«___» июня 1945 года.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 53, ff. 1-2.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 161

1945 iunie 12. *Despre sesiunea de vară a studenților de la Secția cu frecvență redusă din instituțiile de învățământ pedagogic*. Hotărârea nr. 530 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM

În scopul îmbunătățirii pregătirii învățătorilor înscriși la secția cu frecvență redusă a instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate pedagogic, SCP al RSSM dispune organizațiilor și instituțiilor din subordine să întreprindă măsuri care să asigure buna desfășurare a sesiunii din vara anului 1945 și stabilește contingentul de studenți la secțiile cu frecvență redusă a Institutului Pedagogic din Chișinău, a Institutului Învățătoresc din Tiraspol și a celor cinci școli pedagogice din RSSM.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 530
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

12 июня 1945 г. гор. Кишинев

О проведении летней сессии заочников педагогических учебных заведений

В целях улучшения заочного обучения учителей в Педагогическом и Учительском институтах и педагогических училищах, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Установить продолжительность летней сессии во всех педагогических учебных заведениях 45 дней с 1-го июля по 15 августа 1945 года.

2. Утвердить сеть заочных отделений при педучилищах и институтах с контингентом учащихся согласно приложению № 1.

3. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР:

а) обеспечить обхват всех учителей, не имеющих соответственного образования, заочным обучением;

б) укомплектовать заочное отделение квалифицированными преподавательскими кадрами;

в) обеспечить заочные сектора учебными планами, программами, тетрадями, печатным наглядными пособиями, списками рекомендованной литературы, методическими пособиями и учебниками;

4. Обязать Наркомторг Молдавской ССР и Молдавпотребсоюз[287] обеспечить учащихся заочных отделений горячим питанием.

5. Обязать председателей уездных, городских и районных исполкомов оказать максимальную помощь директорам институтов и педучилищ в размещении учащихся, обеспечении транспортом для подвозки продуктов и топлива для приготовления пищи.

6. Обязать Наркомфин Молдавской ССР обеспечить бесперебойное финансирование заочных отделений в пределах, ассигнованных на это мероприятие средств по республиканскому бюджету Молдавской ССР на 1945 год.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Т. КОНСТАНТИНОВ

В е р н о: [*Подпись*]
[*Печать*]

[287] *Uniunea societăților de consum din RSSM* (Союз потребительских обществ МССР/Молдавпотребсоюз) – autoritate de coordonare a activității cooperației de consum în RSSM.

ПРИЛОЖЕНИЕ №1
к Постановлению СНК МССР
от 12 июня 1945 г. № 530

П Л А Н
охвата заочным обучением

По Кишиневскому Пединституту	–	291	чел.
«Тираспольскому Учительскому Институту	–	300	“
«Кишиневскому Педучилищу	–	1064	“
«Бендерскому -”-	–	583	“
«Бельцкому -”-	–	1409	“
«Оргеевскому -”-	–	848	“
«Срокскому -”-	–	997	“
«Кагульскому -”-	–	594	“
«Тираспольскому -”-	–	471	“
ИТОГО:	–	6557	человек

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 9-10.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 162

1945 iunie 12. *Cu privire la deschiderea Institutului Învățătoresc din Bălți.* Hotărârea nr. 532 a SCP al RSSM

SCP al RSSM dispune deschiderea Institutului Învățătoresc în or. Bălți cu două facultăți (Facultatea de istorie și filologie, Facultatea de științe ale naturii și geografie) și un plan de admitere de 120 de studenți în anul de învățământ 1945/1946. De asemenea, guvernul republican obligă organele de resort să contribuie la deschiderea și buna funcționare a instituției de învățământ superior pedagogic.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 532
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

12 июня 1945 г. гор. Кишинев

Об открытии Бельцкого учительского института

В соответствии с Постановлением СНК ССР от 14-го марта 1945 года, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Открыть с начала 1945-46 учебного года в городе Бельцах учительский институт со следующими двумя факультетами: историко-филологический и естественно-географический.

2. Установить план приема в Учительский институт на 1945-46 год 120 человек.

3. Обязать наркомпрос Молдавской ССР:

а) до 20-го июня 1945 года назначить директора Учительского института и до 1-го сентября укомплектовать институт педагогическими кадрами;

б) обеспечить институт учебными планами, программами и другими учебными пособиями;

4. Обязать председателя Бельцкого Горисполкома тов. ТАТАРОВА:

а) обеспечить студентов Учительского института помещением под общежитие и выделить для преподавателей института 10 квартир;

б) передать Учительскому институту подсобное хозяйство бывшего Бельцкого детского дома;

в) обеспечить учебное здание Учительского института, общежитие студентов и преподавательского состава топливом на весь отопительный сезон.

5. Обязать наркомторг Молдавской ССР: обеспечить к началу учебного года открытие студенческой столовой закрытого типа для студентов и преподавателей Бельцкого учительского института.

6. Просить Совет Народных Комиссаров Союза ССР:

а) Обязать наркомтекстиль СССР[288] поставить в 3-м квартале 1945 г. наркомпросу Молдавской ССР за счет рыночных фондов хлопчатобумажной ткани на 75 тысяч рублей, в том числе: одеял 120, льняных тканей 1500 метров и ниток на 200 рублей, целевым назначением для оборудования студенческого общежития;

б) Обязать наркомбумпром[289] поставить в третьем квартале 1945 года Наркомпросу Молдавской ССР для Бельцкого учительского института 0,5 тонн писчей и 0,5 тонн печатной бумаги.

---

[288] *Comisariatul Poporului pentru Industria Textilă al URSS* (Наркомат текстильной промышленности СССР/Наркомтекстиль СССР) – autoritate publică executivă unională creată în ianuarie 1939 prin desprindere din Comisariatul Poporului pentru Industria Uşoară al URSS, când a preluat subsectoarele industriei bumbacului, producţiei de vată, inului, cânepei şi lânii. A funcţionat până în anul 1948 când a fost comasat cu Ministerul Industriei Uşoare al URSS.

[289] *Comisariatul Poporului pentru Industria Celulozei şi a Hârtiei al URSS* (Народный комиссариат целлюлозной и бумажной промышленности СССР/Наркомбумпром) – autoritate publică unională în rang de minister. A fost creat în anul 1940 şi a funcţionat până în 1948, când a fost comasat cu Ministerul Industriei Forestiere al URSS.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Т. КОНСТАНТИНОВ

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР Л. ДЬЯЧЕНКО

Верно [*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 12-13.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 163

1945 iunie 18. Anexa nr. 1 a Hotărârii nr. 581 a SCP al RSSM și a CC al PC(b)M

Documentul este o anexă la hotărârea guvernului RSSM Cu privire la pregătirea școlilor pentru noul an de învățământ 1945/1946, *prin care absolvenții Institutului Învățătoresc din Tiraspol, cei ai Institutului Pedagogic din Chișinău și învățătorii delegați din RSFSR sunt repartizați în secțiile raionale și județene de învățământ din RSSM.*

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1
к Постановлению СНК МССР и Бюро ЦК КП /б/ М
от 18 июня 1945 г. № 581

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ

выпускников Тираспольского учительского института /18 человек/, Кишиневского Педагогического института /70 человек/, учителей, направленных НКП РСФСР /120 человек/, работающих в других организациях и подлежащих возврату на педагогическую работу /72 человека/ по РОНО И РАЙОНО Молдавской ССР.

Наименование уездов	Количество учителей 1-4 классов	Количество учителей 5-10 классов	Всего учителей
Сорокский уезд	10	45	55
Бельцкий “	20	55	75
Оргеевский “	20	40	60
Кишиневский “	10	36	45
Бендерский “	10	20	30

Кагульский -"-	20	20	30
Дубоссарский район	-	15	15
Каменский -"-	-	15	15
Рыбницкий -"-	-	15	15
Слободзейский -"-	-	20	20
Григориопольский -"-	-	15	15
Тираспольский -"-	-	15	15

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 151.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 164

1945 iunie 22. *Cu privire la regulile de admitere în institutele învăţătoreşti în anul de învăţământ 1945/1946.* Scrisoarea preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Prin scrisoarea din 22 iunie 1945, preşedintele Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS anunţa comisariatele poporului pentru învăţământ din republicile unionale despre extinderea regulilor generale de admitere în instituţiile de învăţământ superior asupra admiterii studenţilor în institutele învăţătoreşti, concretizând disciplinele la care se susţin examene de admitere pentru fiecare secţie în parte.

СНК-СССР
ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
по
ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
22июня 1945 г.
№ 11-01
Москва, Рождественка, 11

Начальникам Управлений высшей школы
Наркомпросов Союзных Республик

О правилах приема в учительские институты на 1945-46 учебный год

В связи с запросами Комитет по делам высшей школы при СНК СССР сообщает, что с 1945 г. на учительские институты распространяются общие правила приема для вузов.

Лица, поступающие на историко-филологическое отделение учительского института, сдают приемные экзамены, предусмотренные в «Правилах приема» для исторических факультетов /пункт 6/ - по предметам: а/ история народов СССР, б/ география, в/ русский язык и литература.

Лица, поступающие на естественно-географическое отделение учительского института, сдают приемные экзамены, предусмотренные в «Правилах приема» для биологических факультетов /пункт 5/ - по предметам: а/ физика, б/ химия, в/ русский язык и литература.

Лица, поступающие на физико-математическое отделение учительского института, сдают приемные экзамены, предусмотренные в «Правилах приема» для физико-математических факультетов /пункт 4/ - по предметам: а/ физика, б/ химия, в/ русский язык и литература.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы *[Подпись]* /С. Кафтанов/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 4, f. 79.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 165

1945, iunie 24. Scrisoarea adjunctului Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS pe adresa Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM

Prin scrisoarea din 24 iunie 1945, adjunctul Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS dispune Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM să elaboreze o listă a şcolilor româneşti care corespund, după volumul disciplinelor similare, unei şcoli complete din URSS şi să o expedieze în adresa Comitetului.

СНК-СССР
ВСЕСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
по
ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
23.VI.1945
№ СК-08/156
Москва, Рождественка, 11

Народному комиссару просвещения
Молдавской ССР
т. Афтенюк.

В связи с поступающими заявлениями о приеме в вузы от лиц, имеющих документы об окончании средних школ заграницей, Комитет просит выяснить и сообщить нам список средних школ Румынии, которые по объёму однородных дисциплин отвечают полной школе в СССР.

Зам. Председателя Всесоюзного
комитета по делам высшей школы при
СНК СССР [*Подпись*] /Кузьминых/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 20.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 166

1945 iulie 2. *Cu privire la organizarea Institutului de Stat de Medicină din Chişinău.* Hotărârea nr. 628 a SCP al RSSM

SCP al RSSM solicită guvernului unional să transfere Institutul de Stat de Medicină din Kislovodsk în or. Chişinău, împreună cu personalul ştiinţifico-didactic şi studenţii anilor II, III, IV şi V, inventarul ştiinţific şi didaactic, reorganizându-l în Institutul de Stat de Medicină din Chişinău, subordonat Comisariatului Poporului pentru Sănătate al URSS. Guvernul republican dispune comisariatelor din subordine şi autorităţilor locale să întreprindă măsuri urgente de organizare a Institutului de Medicină la Chişinău.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 628
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР и Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

2 июля 1945 г. гор. Кишинев

Об организации Кишиневского Государственного Медицинского института

В целях подготовки кадров из коренного населения Молдавской ССР, а также укрепления органов здравоохранения и улучшения обслуживания населения в республике, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и Бюро ЦК КП/б/ Молдавии

ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Просить Совет Народных Комиссаров Союза ССР перевести в гор. Кишинев Кисловодский Государственный медицинский институт Наркомздрава

Союза со всем профессорско-преподавательским составом и студентами второго, третьего, четвертого и пятого курсов, научным и учебным оборудованием, реорганизовав его в Кишиневский Государственный медицинский институт.

2. Для размещения теоретических кафедр института передать Медицинскому институту корпус по Могилевской[290] угол Шмидтовской улицы[291] № 151, занимаемый республиканской Советской партийной школой, и дом по Киевской[292] угол Островской[293], занимаемый 4-ой школой.

3. Для организации клинических кафедр предложить Наркомздраву Молдавской ССР закрепить за Медицинским институтом 1 и 4-ю больницы и поликлиники города.

4. Для размещения студентов передать Кишиневскому Медицинскому институту здания, занимаемые школой Милиции, организовав в этих зданиях общежитие на 500 студентов.

5. Для размещения профессорско-преподавательского состава, передать Медицинскому институту следующие здания:

Здание по улице Леовской № 110, занимаемое Управлением строительства НКПС[294], на 12 квартир;

Особняк по Киевской улице № 104, занимаемый трестом Плодовощь[295], на 3 квартиры;

Особняк по Инзовой улице[296] № 13, занимаемый трестом Гидрометеослужбой[297], на 3 квартиры;

Особняк по Инзовой улице № 38, занимаемый Авиаотрядом;

---

[290] *Strada Moghiliovskaia* – redenumită str. Paul Dicescu (1918-1924), str. Petru Movilă (1924-1940 și 1941-1944), str. Moghilevskaia (1944-1964), str. Berzarin (13 august 1964-1990) str. Mitropolit Petru Movilă din 20 iulie 1990.

[291] *Strada Șmidtovskaia* – redenumită str. Carol Schmidt (1924-1940 și 1941-1944), str. Șmidtovskaia (1944-1945), str. Stalingradskaia (1945-1961), str. 25 Octombrie (30 decembrie 1961-1990), str. Mitropolit Varlaam (porțiunea dintre str. Pușkin și str. Izmail), str. Mitropolit Dosoftei (porțiunea dintre piața D. Cantemir și str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni) din 20 iulie 1990.

[292] *Strada Kievskaia* – redenumită bulevardul împăratului Nikolai II (1912-1917), str. Regele Ferdinand (1924-1940 și 1941-1944), str. Kiev (1940-1941 și 1944-1989) și str. 31 August 1989 din 20 iulie 1990.

[293] *Strada Ostrovskaia (Ostrojskaia)* – redenumită str. Balș, str. Arhiepiscop Gurie, str. Mitropolit Gurie (1924-1937), str. Alexandru Cotruță (13 mai 1939-1940 și 1941-1944), str. Ostrojskaia și str. Ostrovskogo (1944-1991) și str. Alexandru Lăpușneanu din 25 iulie 1991.

[294] *Direcția de construcții a Comisariatului Poporului pentru Căile de Comunicații al URSS* (Управление строительства Народного комиссариата путей сообщения СССР).

[295] *Trustul de producere a conservelor din fructe și legume din RSSM* (Трест по производству плодоовощных консервов МССР) – unitate înființată în anul 1940 pentru producerea, colectarea, prelucrarea în mod indstrial a fructelor, legumelor și pentru producerea și comercializarea conservelor.

[296] *Strada Inzov* - redenumită Principele Carol (1924-1931), str. Marele Voievod Mihai (11 mai 1931- 1940 și 1941-1944), str. Inzov (1944-1950), str. Serghei Lazo din 1950.

[297] *Trustul serviciului hidro-meteo al RSSM* (Трест Гидрометеослужбы МССР) – unitate înființată în luna februarie 1941 și subordonată Direcției principale a Serviciului hidro-meteo a SCP al URSS, cu atribuții de asigurare a instituțiilor, organizațiilor și a cetățenilor cu informații operative hidrologice, agrometeorologice și meteorologice pe teritoriul RSSM.

6. Обязать председателя Кишиневского Горсовета тов. ВИЗИТЕЙ к 15 июля с/г. представить в Совнарком Молдавской ССР предложения по размещению организаций и учреждений, здания которых передаются институту.

7. Предложить Наркомату Гражданско-жилищного строительства Молдавской ССР[298] /тов. СКУЛЬСКОМУ[299]/ к 1-у сентября восстановить дом по улице Мещанской № 5 на 6 квартир, передав его после восстановления медицинскому институту под квартиры профессорам и преподавателям.

8. Предложить Наркомлесу[300] /тов. ОЛЕЙНИК[301]/ к 1-му сентября изготовить для медицинского института 100 столов и 300 стульев.

9. Просить Совнарком Союза ССР содержать Кишиневский Государственный медицинский институт на союзном бюджете, подчинив его Наркомздраву Союза ССР.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР
Г. КВАСОВ

Секретарь ЦК КП /б/ Молдавии
Ф. КАШНИКОВ[302]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, f. 271-272.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

---

[298] *Comisariatul Poporului pentru Construcţii Locative-Civile al RSSM* (Народный комиссариат гражданско-жилищного строительства МССР) – autoritate publică executivă republicană, cu atribuţii de organizare a construcţiei comunale, locative şi a edificiilor de cultură, a industrializării construcţiilor şi a producţiei de materiale de construcţie pe teritoriul RSSM în perioada 1940-1941 şi 1944-1946.

[299] *Gheorghi Petrovici Skulski* (1905-1970), ucrainean, născut în or. Birzula, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Industrial din Odesa (1927). Comisar al poporului (Ministru) pentru construcţii locativ-civile al RSSM (1945-1956) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.,* pp. 163-164.)

[300] *Comisariatul Poporului pentru Industria Forestieră al RSSM* (Народный комиссариат лесной промышленности МССР/Наркомлес МССР) – autoritate publică executivă republicană, cu atribuţii de organizare a colectării lemnului tare de către întreprinderile forestiere pentru fabricile de mobilă din RSSM în perioada 1944-1946.

[301] *Andrei Ivanovici Oleinic* (1907-1972), moldovean, născut în s. Popenchi, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A studiat la Facultatea de istorie a Institutului Pedagogic din Tiraspol. Comisar al poporului (Ministru) al Industriei Lemnului al RSSM (1944-1947). Preşedinte al Comitetului pentru afacerile instituţiilor de iluminare culturală al Sovietului de Miniştri al RSSM (1947-1953) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.*, p. 135).

[302] *Filip Ivanovici Kaşnikov* (1904-1971), rus, născut în s. Lokoti, reg. Altai. Absolvent al Institutului Gospodăririi Pământului de la Moscova (1932). Secretar al CC al PC (b)M din 1941. Secretarul III al PC(b)M (1945-1949), secretar al PC(b)M (1949-1951). În 1951 este transferat în funcţia de secretar II al Comitetului regional de partid a RASS Bureatia (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.,* p. 322).

Doc. 167

1945 iulie 11. Proces-verbal nr. 2 al ședinței biroului organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Procesul-verbal fixează discuțiile biroului organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat cu privire la desfășurarea sesiunii studenților de la secția cu frecvență redusă și rezoluția biroului.

Протокол № 2

заседания бюро первичной парторганизации Молдавского Государственного педагогического института

июля 11 дня 1945 года.

На заседании присутствовали т. т. Неизвестных Л.М. (секретарь партбюро), т. Амосов П.А. (чл. бюро), т. Ярощук И. Л. (чл. бюро), т. Анофрикова П.С.[303] (чл. бюро); отсутствовал по уважительным причинам чл. бюро т. Копцев П.А. (лекцион. занятия на стадионе).

Из приглашенных на заседании бюро присутствовали: 1) директор Пед. Инст. Павлов М.В., замест. директора по заочн. обучению т. Дубовицкий И.А., деканы факультетов т. т. Ярощенко И.Ф., Глейзер Г.И, Верина В.Н., Фадеев С.Н. и Гросул Я.С.

Повестка дня.

1. О ходе работы сессии заочного отделения Молдавск. Госуд. пединститута (доклад зам. директора по заочному обучению института т. Дубовицкого И.А.

2. Обсуждение и утверждение плана работы партийной организации МолдГПИ за июль 1945 года.

3. Обсуждение и утверждение плана политико-массовой работы среди студентов заочников, прибивших на сессию, на время с 10/VIII по 15/VIII 1945 года.

Слушали:

По п. I-му: Доклад зам дир. по заочному обучению т. Дубовицкого И.А.

Докладчик констатирует большие трудности возникшие в процессе организации учебы на сессии заочников. Причинами трудностей являются: 1) не-

[303] *Paraskovia Stepanovna Anofrikova* (1902-?) rusoaică, născută în s. Harovka, reg. Breansk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogic din Leningrad (1927) și aspirantura la același institut (1935). Dr. în științe pedagogice (1953) și conf. univ. (1958). Angajată la Institutul Pedagogic din Chișinău din anul 1945 în calitate de lector (1945-1946), șef al Catedrei de pedagogie și psihologie (1946-1949), lector superior (1949-1953) (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chișinău, op. cit.,* p. 31; ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 24).

достаток в кроватях, в силу что часть студ.-заочников спит на полу; 2) недостаток в учебном помещении, особенно в аудиториях площадью на 60-80 чел., что приводит к тому, что студенты при занятиях потоками принуждены стоять на ногах, за неимением мест; 3) равнодушное отношение к хозяйственным нуждам заочного отделения со стороны хозчасти стационарного отделения института; 4) студ. столовая не успевает во время обслужить студентов стационарного и заочного отделениях, что является причиной отсутствия на занятиях части студентов-заочников, не успевающих своевременно получить обед; 5) расписание часто меняется в силу того, что проф-преподавательский состав работает и на стационарном и на заочном отделении и не может уделить должного внимания заочному отделению; 6) нет должного внимания учебе на заочном отделении и со стороны деканов факультетов, зав. кафедрами стационарного отделения Пединститута; 7) мал штат обслуживающего заочного отделение персонала, принужденные в силу этого работать часы сверх установленных законом, что вызывает с их стороны справедливые нарекания; 8) контроль учебной работы со стороны деканов и зав. кафедрами слаб; методическая работа с молодыми преподавателями заочного обучения ни разу еще не работавшими в условиях сессии заочного обучения, не проведена несмотря на специфичность методики работы на заочном отделении; 9) библиотека и читальня не вполне удовлетворяют запросы заочников за отсутствием возможностей (нет в достаточном количестве учебной литературы, в читальне не на что сесть, нет мебели).

В обсуждении доклада т. Дубовницкого принимали участие тов. тов. Фадеев С.Н., Павлов М.А., Гросул Я.С, Анофрикова П.С. Выступающие констатировали наличие указанных в докладе т. Дубовицкого недостатков, вытекающих из недостаточного внимания работе сессии заочников со стороны деканов и зав. кафедрами, а также и со стороны дирекции стационарного отделения, указывали на то, что перед началом рабочей сессии не было предусмотрено то обстоятельство, что вместо запланированных 260 студ.-заочников прибыло около 400, что сбило с толку администрацию; что сессия в те дни, когда еще институт не закончил работу на стационаре, вообще организовать рискованно.

По докладу принято постановление, которое причитается к настоящему протоколу.

По п. III-му: постановили:

План политико-воспитательной работы со студентами заочниками утвердить (План в приложении к сему).

По п. IV. постановили:

План работы партийного бюро парторганизации Молд. Гос. Пединст. за июль месяц 1945 г. утвердить. (План в приложении к сему)

Председатель	[*Подпись*]	Неизвестных
Секретарь	[*Подпись*]	Амосов

Резолюция по докладу зам. директора заочного отделения Молд. Пединстит. т. Дубовицкого о ходе работы заочников на летней сессии.

ПОСТАНОВИЛИ: Партбюро констатирует, что явка заочников на сессию обеспечила выполнение плана работы /при плане в 290 человек в сессии принимали участие 345 человек/ и сессия начата вовремя. Однако, в работе сессии имеется ряд недочетов, а именно:

1. Ввиду проведения в ряде школ экзаменов в начале месяца, имеются случаи запоздания на сессию студентов-заочников.

2. Целый ряд учителей приехали на сессию без предварительного зачисления на заочное отделение, в результате чего наличествует диспропорция в наполняемости групп, а в ряде случаев приходится комплектовать на ходу новые группы, не предусмотренные планом.

3. Учебное помещение, предоставленное заочникам в здании института, плохо обеспечено мебелью. Учебное помещение в здании молдавской средней школы № 1 по площади классов не удовлетворяет потребности в размещении больших групп.

4. Заочное отделение не располагает бумагой и тетрадями обеспечения студентов-заочников.

5. Хозработа по обслуживанию заочников почти целиком переложена на плечи заочного отделения /общежитие, хоз. и учебный материал и т.п./

Для обеспечения нормальной работы сессии партбюро считает необходимым провести в жизнь следующие мероприятия:

1. Просить НКП МССР:

а) санкционировать передачу заочному отделению для размещения больших групп помещение зала, в здании женской средней школы №

б)Выделить для заочного отделения бумаги 30 кг. или соответствующее количество тетрадей.

2. Просить директора института проф. Павлова:

а) Обязать хозчасть института: А/ обеспечить функционирование всех учебных помещений в здании института. Б/ Обеспечить хоз. обслуживание общежитий и учебный процесс заочного отделения /ведра, тряпки, мел и т.п./

б) указаит деканам факультетов, что они за работу заочного отделения отвечают в той же мере, что и за работу стационара.

3. Рекомендовать зам. директору по заочному обучению Дубовицкому принять меры к тому, чтобы групп1 1-го курса молдавского языка и литературы разбить на две части, хотя бы только для занятия по молдавскому и русскому языкам.

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 2. ff. 2-4 verso.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 168

1945 iulie 12. *Cu privire la începutul anului de studii şi calendarul academic pentru anul de învăţământ 1945/1946*. Ordinul nr. 349 al Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Comitetul pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS transfera prin ordinul nr. 394 data începerii anului de învăţământ la 17 septembrie 1945 şi stabilea un calendar academic în funcţie de această dată. De asemenea, extinde durata concursului de admitere în şcoala superioară şi în instituţiile de învăţământ mediu de specialitate până la 16 septembrie 1945.

ПРИКАЗ
ВСЕСОЮЗНОГО КОМИТЕТА ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

г. Москва № 349 12 июля 1945 года

О начале и графике учебных занятий в 1945-1946 учебном году.

В соответствии с Постановлением Совета Народных Комиссаров Союза ССР от 11 июля 1945 г. № 1673 и во изменении приказа Комитета по делам высшей школы № 318 от 3 июля 1945 г.

П Р И К А З Ы В А Ю:

1. Начать 1945-1946 учебный год в вузах и техникумах 17-го сентября с. г.

2. Удлинить ранее объявленный срок летних каникул для студентов вузов и учащихся техникумов до 17 сентября 1945 г.

3. Установить следующий график занятий в вузах и техникумах в 1945-1946 учебном году:

Осенний семестр /включая экзаменационную сессию/	-	с 17 сентября по 27 января /19 недель/
Зимние каникулы…….	-	с 28 января по 10 февраля /2 недели/
Весенний семестр /включая экзаменационную сессию/	-	с 11 февраля по 30 июня /20 недель/

4. Продлить срок приема: заявлений о поступлении – до 31 августа, приёмных экзаменов – до 10 сентября, сроки зачисления в вузы и техникумы – до 16 сентября, а для принимаемых, в соответствии с правилами приёма, без экзаменов – до

31 августа, предельный срок зачисления на оставшиеся вакантные места – 25 сентября.

5. Установить, что отчеты по приему в вузы и техникумы в 1945 году высылаются в следующие сроки:

а) о ходе приема в вузы и техникумы /форма № 76-к/
20 июля, 1, 10 и 20 августа, 1 и 10 сентября,
о результатах приёмных экзаменов /форма № 78-к/ - 20 сентября,
б) о контингентах учащихся на начало учебного года /форма № 79-к/ - 30 сентября,

Зам. председателя Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР И. Кузьминых

Разослать: Отделам Комитета управления высшей школой при СНК УССР, Уполномоченному комитета по Уралу, ГУУЗ"ам Наркоматов /ведомств/, отделам школ обкомов ВКП/б/, обкомам профсоюза работников высшей школы и научных учреждений НКПС и Наркомречфлот СССР[304] /пассажирское упр./, Гл. Упр. Милиции НКВД СССР[305].

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 44.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 169

1945, iulie 14. Notă informativă, prezentată Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM de către șeful Direcției Școli superioare

În notă informativă, semnată de Grigore Dobândă, șef al Direcției Școli superioare aComisariatului Poporului pentru învățământ al RSSM se conține o listă a școlilor medii din România care corespund după disciplinele predate unei școli complete din URSS.

---

[304] *Comisariatul (Ministerul) Poporului pentru Flota Fluvială al URSS* (Народный комиссариат (Министерство) речного флота СССР/Наркомречфлот СССР) – autoritate de stat executivă, creată la 9 aprilie 1939 prin divizarea Comisariatului Popului pentru Transportului Naval al URSS. La 15 martie 1953 a fost comasat cu Ministerul Flotei Maritime al URSS.

[305] *Comisariatul Poporului (Ministerul) pentru Afacerile Interne al URSS* (Народный комиссариат (Министерство) внутренних дел СССР/ НКВД СССР) – autiritate publică executivă, creată la 10 iulie 1934 cu atribuții de supraveghere a securității statului și a ordinii publice. În aprilie 1943, NKVD al URSS a fost divizat în Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne al URSS și Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al URSS.

Сообщить в ВКВШ список румынских
школ равных по общеобразов.
дисциплинам школам СССР
14/VII-1945 [*Подпись*]

Наркому Просвещения Молдавской ССР
т. Афтенюку С.Я.

Нач. Упр. высшей школы
НКП МССР Добында Г.С.

Докладная

В связи с извещением ВКВШ при СНК СССР от 23/VI-1945 г. № СК-08/156 ниже сообщаю список средних школ Румынии, которые по объёму однородных дисциплин отвечают полной школе в СССР.

1. Лицей (не менее 7 классов образования)
2. Коммерческий лицей (полный курс)
3. Индустриальный лицей (полный курс)
4. Училище виноделия (с 8 классным образованием)
5. Технический лицей (с 8 классным образованием)
6. Среднее агрономическое училище (8 кл.)
7. Духовная семинария (8 кл.)

Учительскую семинарию (школу нормалу 8 классов) и училище фребличек (школу кондукэтоаре ауто) по объёму однородных дисциплин соответствует образованию за курс педучилища.

Профессиональные школы I и II ступени совершенно не соответствуют образованию полной средней школы в СССР, хотя официально профессиональные школа I ступени считались в Румынии средними учебными заведениями.

Неполные средние учебные заведения названные гимназии можно приравнять к 7-ми летнему образованию в СССР

[*ч*] Т. Добында [*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, f. 14, 66.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 170

1945, iulie 27. Scrisoarea adjunctului preşedintelui Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Ivan Kuzminîh, adjunctul președintelui Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS, anunța șefii direcțiilor principale ale instituțiilor de învățământ, ai narkomatelor și directorii instituțiilor de învățământ superior că din cauza lipsei foilor cu antet pentru eliberarea atestatelor de absolvire a școlilor medii, în mai multe regiuni și districte absolvenților din anul 1945 li se eliberează certificate de absolvire a școlii medii. În baza acestor certificate candidații la studii pot fi admiși la examenele de admitere în școala superioară.

Копия

СНК СССР
Всесоюзный комитет
по делам высшей школы
27 июля 1945 г.
№ Д-09-20
Москва, Рождественка 11

Начальникам ГУУЗ"ов, наркоматов (ведомств), директорам ВУЗов

В связи с поступающими сообщениями о том, что средние школы ряда областей и краев за отсутствием бланков аттестата зрелости выдают выпускникам справки об окончании в 1945 г. ср. школы могут допускаться к приемным испытаниям. Зачисления в ВУЗ производится только по представлению подлинного аттестата зрелости.

Зам. Пред. ВКВШ
при СНК СССР И. Кузьминых

Верно: [*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 5.
Copie. Text scris de mână.

Doc. 171

1945, iulie 27. *Despre organizarea facultăților muncitorești în cadrul instituțiilor de învățământ superior din RSS Moldovenească*. Hotărârea nr. 722 a SCP din RSSM și a Biroului CC al PC(b)M

În scopul îndeplinirii planurilor de admitere de către instituțiile de învățământ superior din RSSM în general și, a înmatriculării unui număr cât mai mare de studenți din rândul tinerilor-reprezentanți ai populației autohtone în mod special, SCP al RSSM și Biroul CC al PC(b)M dispun crearea facultăților muncitorești (rabfak-urilor) pe lângă Institutul Pedagogic din Chișinău, Institutul Învățătoresc din Tiraspol și Institutul Agricol din Chișinău.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 722

Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР и Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

27 июля 1945 г. гор. Кишинев

Об организации рабочих факультетов при ВУЗах Молдавской ССР

Учитывая, что в период 22-х лет господства румын в Бессарабии и 3-х лет немецко-румынской оккупации Молдавии, дети трудящихся лишены были возможности получить среднее образование и исходя из того, что в ближайшие 3-4 года набор студентов в высшие учебные заведения не может быть обеспечен за счет выпускников средних школ, Совнарком Молдавской ССР и Бюро ЦК КП/б/ Молдавии

ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. В целях обеспечения набора молодежи основной национальности в высшие учебные заведения республики, обязать Наркомпрос МССР тов. АФТЕНЮК и Напркомзем Молдавии тов. КОВАЛЬ:

а) открыть с 1-го октября 1945 года при Кишиневском Пединституте, Тираспольском учительском институте и сельхозинституте факультеты по подготовке молодежи в ВУЗы с трехгодичным сроком обучения;

б) на рабочие факультеты принимать трудящуюся молодежь главным образом из числа коренной национальности, имеющих образование в объёме начальной школы, в возрасте от 16 до 32 лет, по рекомендациям партийных, комсомольских и профсоюзных организаций, а также районных и городских исполкомов Советов депутатов трудящихся;

в) до 15 августа 1945 года утвердить сроки приемных испытаний для поступающих на факультеты и выработать Положение о приеме слушателей;

г) к 15 сентября 1945 года разработать и утвердить учебные планы и программы факультетов;

д) произвести до 1-го октября 1945 года прием учащихся на все курсы факультетов, согласно Приложению № 1.

2. Установить, что учащиеся факультетов обеспечиваются общежитием, питанием и всеми видами снабжения наравне со студентами ВУЗа, при котором эти факультеты организованы, а стипендией наравне со студентами первого курса.

3. Обязать укомы, горкомы и райкомы КП/б/ Молдавии, комсомольские и профессиональные организации, городские и районные исполкомы оказывать практическую помощь институтам в отборе кандидатов на рабочие факультеты, предоставив преимущество участникам Отечественной войны и партизанам.

4. Для оформления приема учащихся на рабочие факультеты, организовать при ВУЗах мандатные комиссии в составе представителей: от учебного заведения, от партийных, комсомольских и профессиональных организаций.

5. Обязать Наркомфин /тов. МОЗОЛЕВСКОГО/, Наркоторг /тов. АКИМОВА/ совместно с Наркомпросом и Наркомземом не позднее 15 сентября с. г. разработать систему оплаты и материально-бытового обеспечения преподавателей всех рабочих факультетов, финансирование рабочих факультетов произвести за счет бюджета республики.

6. Просить ЦК ВКП/б/ и СНК СССР утвердить настоящее Постановление.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР — Н. Коваль

Секретарь ЦК КП/б/ Молдавии — Ф. Кашников

Верно: [*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, f. 394-395.
Copie. Document dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 172

1945, iulie 27. *Despre organizarea facultăților muncitorești în cadrul instituțiilor de învățământ superior din RSSM*. Anexa hotărârii nr. 722 a SCP din RSSM și a Biroului CC al PC(b)M

Anexa hotărârii nr. 722 a SCP din RSSM și a Biroului CC al PC(b)M stabilește contingentele de studenți ale facultăților muncitorești ale Institutului Pedagogic din Chișinău, Institutului Învățătoresc din Tiraspol și Institutului Agricol din Chișinău în anul de învățământ 1945/1946.

ПРИЛОЖЕНИЕ
к Постановлению СНК МССР и Бюро
ЦК КП/б/М от 27 июля 1945 г. № 722

КОНТИНГЕНТЫ ПРИЕМА НА РАБОЧИЕ ФАКУЛЬТЕТЫ с 1/X-1945 г.

1. На рабфак при Кишиневском педагогическом институте в количестве 200 чел., в том числе:
   - на 1-й курс 80
   - на 2-й курс 60
   - на 3-й курс 60
2. На рабфак при Тираспольском учительском институте в количестве 100 чел., в том числе:
   - на 1-й курс 40
   - на 2-й курс 30

	на 3-й курс	30
3.	На рабфак при Кишиневском сельскохозяйственном институте в количестве 120 чел., в том числе:	
	на 1-й курс	30
	на 2-й курс	30
	на 3-й курс	60

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, f. 394-396.
Copie. Document dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 173

1945, iulie 28. Proces-verbal nr. 3 al şedinţei biroului de partid al Institutului Pedagogic din Chişinău

Biroul organizaţiei primare de partid constată că la 28 iulie 1945 Institutul Pedagogic din Chişinău nu este pregătit pentru începerea noului an de învăţământ şi decide să recomande direcţiei Institutului să mobilizeze toate forţele şi să solicite autorităţilor de stat şi de partid să intervină pentru a pregăti instituţia pentru noul an de învăţământ.

Протокол № 3
заседания партийного бюро парторганизации
Кишиневского педагогического института.
от 28 июля 1945 года.

Присутствовали: члены бюро: т. т. Незвестных, Амосов, Ярощук, Копцев, Анофрикова.

Приглашенные: директор института тов. Павлов, тов. Миханьков, т. Теут.

Повестка дня

1. О подготовке к новому учебному году.

Слушали:

О подготовке к новому учебному году.

Доклад. тов. Павлов.

Выступали:

1. тов. Ярощук – Никакой подготовки к новому учебному году у нас нет. Общежитие не готово. Учебный корпус не готов. Изготовление рам, остекление

требует специалистов, но работу можно произвести силами студентов и сотрудников, надо только приготовить материалы. Надо произвести небольшой ремонт в левом крыле учебного корпуса, отведенном для географического факультета и институт будет иметь три хороших аудитории.

Надо остеклить бывшую церковь и будет большая аудитория для сводных лекций. Этот ремонт требует мало средств и мало рабочей силы, нужно только изворотливость дирекции.

Топливом, институт, общежитие и столовая не обеспечены. Даже уголь, который находится в городе не вывезен. Если не вывезем топливо, то институт зимой надо будет закрыть.

2. тов. Амосов – Надо часть ремонт произвести силами студентов и приступить к этому ремонту надо немедленно. Надо вынести грязь из института. Столовую необходимо было бы перенести в общежитие, но это необходимо, так как потребуется капитальных затрат. Уголь обязательно надо вывести, но без машины и лошадей мы ничего не сделаем. В этом учебном году мы работали в очень стесненных условиях. В новом учебном году надо переходить на две смены или просить выделить институту дополнительного помещения.

Подсобное хозяйство требует внимания и надо мобилизовать на него рабочего силу.

Основательно необходимо подумать об оборудовании т.к. проводить занятия в такой обстановке невозможно.

3. тов. Копцев – Все наши разговоры о положении в институте остаются разговорами, а положение нисколько не меняется. Надо найти выход самим с топливом, с перевозкой угля, надо мобилизовать на выполнение этого все возможности.

И по ремонту зданий- мелкий и средний ремонт выполнить своими силами, для чего нужно нанять мастера для руководства.

Заранее отремонтировать печи.

Учебную площадь надо перераспределить в целях более рационального ее использования, где нужно из одной комнаты сделать две. Если мы в этом году не улучшим положение с транспортном, то мы будем еще в худших условиях и имеющийся транспорт надо лучше использовать. Необходимо институту иметь постоянного столяра для текущего ремонта.

Подсобное хозяйство надо будет расширить в будущем году.

В подготовке к новому учебному году надо все, что только возможно разрешить собственными силами и не ждать. Просить о выделении специалистов из военнопленных.

4. т. Механьков – Столовую перенести в общежитие трудно, т.к. по замерам инженеров требуется капитальный ремонт. Надо искать другой выход.

Ремонт задерживается из-за отсутствия столяров.

5. т. Неизвестных. Вопрос о подготовке к новому учебному году института стоял и на бюро РК КП/б/М. Принято решение об оказании нам помощи. РК КП

/б/М предложено выделить строительную бригаду райисполкома[306], выделить столяров и др. Мы пока еще ничего не получали. Время идет и нам надо в первую очередь надеется на свои силы. Своими силами мы можем организовать помощь дирекции института в ремонте. Рабочая сила у нас есть, надо только чтобы ее использование происходило четко, адаптировано, с учетом сделанной работы. Надо обязать секретарь комитета комсомола тов. Брыкина поставить обучение студентов строительным специальностям и организовать комсомольские студенческие бригады. Надо добиться чтобы на заседании СНК МССР по вопросу об оказании помощи институту присутствовали все заинтересованные лица.

Заключительное слово т. Павлова. Институт к новому учебному году не готов. Нам нужны строительные материалы, специалисты. Необходимо срочно добиться отпуска стройматериалов через СНК МССР, а часть придется изготавливать самим. Дирекция одна с подготовкой к новому учебному году справиться не может. Необходима помощь партийной, комсомольской и профсоюзной организациях и мобилизация всего коллектива института.

ПОСТАНОВИЛИ:

Заслушав и обсудив доклад директора тов. Павлова о ходе подготовки к новому учебному году, партийное бюро констатирует, что проделана значительная работа по набору студентов и что на данном моменте поступило около 220 заявлений. Но подготовка института по ремонту учебного корпуса, общежития, по общему и учебному оборудованию, обеспечение топливом идет неудовлетворительно.

Институт не имеет для ремонта необходимых строительных материалов, рабочих и специалистов. Совершенно не обеспечен топливом и при отсутствии транспорта стоит под угрозой остаться без дров на зиму.

Общего оборудования и особенно учебной имеется ничтожное количество, часть преподавателей квартирами не обеспечена.

При имеющейся материальной базе институт своими силами с подготовкой к новому учебному году справиться не в состоянии.

Партийное бюро постановляет:

1. Ускорить совместно с РК КП/б/М постановку вопроса на заседании СНК МССР о предоставлении материальной базы институту без которой он не сможет обеспечить подготовку и нормальное проведение нового учебного года.

2. Просить СНК МССР и НКП ускорить возврат из Румынии разграбленного имущества, учебного оборудования института и обеспечить возврат институту.

3. Просить РК КП /б/М принять меры по оказанию помощи институту транспортом, необходимым для вывоза топлива.

---

[306] Comitetul executiv orăşenesc Chişinău ale Sovietelor de deputaţi ai oamenilor muncii din RSSM.

4. Рекомендовать дирекции института:

а) Мобилизовать все имеющиеся возможности и немедленно приступить к вывозу выделенного угля.

б) Провести побелку общежития и учебного корпуса своими силами и приступить к этому немедленно.

5. Предложить тов. Ярощук провести профсоюзное собрание с вопросом о подготовке к новому учебному году и мобилизовать весь коллектив на оказание помощи дирекции.

6. Предложить тов. Брыкиной:

а) Продолжить подготовку студентов по овладению строительными специальностями и организовать комсомольские строительные бригады.

б) Совместно с профкомом провести собрание студентов, живущих в общежитии и составить график побелки и уборки общежития своими силами.

7. Просить РК КП/б/М ускорить реализацию пунктов № 3,4 и 8 постановления бюро РК КП/б/М от 13 июля 1945 года.

Секретарь партбюро [*Подпись*] Л. Неизвестных

Sursa: AOSPRM. F. 276, inv. 128, d. 2, ff. 5-7.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 174

1945 august 27. Raport cu privire la desfășurarea sesiunii de vară din anul de învățământ 1944/1945 la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol

În raportul Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol sunt prezentate informații despre organizarea și desfășurarea sesiunii de vară din anul de studii 1944-1945 a studenților înmatriculați la secția cu frecvență redusă.

Отчёт
Заочного отделения Тираспольского
учительского института о проведении летней
сессии 1944-45 учебного года.

А. Подготовительная работа

Всем оформленным заочникам были посланы вызовы на сессию в период с 28/V по 4/ VI. Также были посланы вызовы всем учителям, подавим заявления, но не представившим документов об образовании.

Всем зав. Зав. РайОНО и зав. УОНО[307] были посланы списки учителей, вызывавших на сессию с просьбой обеспечить полную и своевременную явку.

Одновременно мы просили зав. РОНО и УОНО направить на сессию и остальных учителей, не подлежащих охвату з/обучение Учительского института, но неоформленных до сего времени.

Учебные планы сессии были своевременно доведены до зав. кафедрами, которые распределили учебные часы между членами своих кафедр.

Из Одессы были приглашены 3 преподавателя для чтения русской литературы, старославянского языка и истории языка.

Для общежития заочников было подготовлено несколько комнат в учебном корпусе института. Кроме того, были подысканы углы на частных квартирах для размещения остальных заочников.

В. Проведение сессии

К началу сессии оформленных заочников было 126. Из них явилось 89.

Явились и другие учителя, которые оформленные и вносились в работу сессии.

Явка на сессию

№	Факультет	I курс		II	Всего	Из них не оформленных
		Молд.	Русск.			
1.	Ист.филол.	44	73	22	139	19
2.	Естеств.географ.	45	43	-	88	13
3.	Физ-мат	10	18	7	35	3
	Всего	99	134	29	262	27

Явка по районам и уездам:

№	Наименование района, уезда	Колич. явившихся на сессию	№№	Наименование района, уезда	Колич. явившихся на сессию

Не явилось 37 человек. Основные причины неявки: задержка райОНО директоров для ремонта школ, семейные обстоятельства и др.

Занятия начались 2/VII и закончились 13-14/VIII-45г., а на факультете языка и литературы – 17/VIII-45г.

В связи с проведением экзаменационной сессии в стационарном институте в течение I недели были небольшие пробои в занятиях. Затем занятия шли нормально. Учебный план сессии выполнен на 90,5%.

[307] *Secţia judeţeană a învăţământului public* (Уездный отдел народного образования/УОНО).

Выполнение учебного плана

Н	Факультет	Курс	Отд.	Часы	
				По плану	Факт. вып.
1.	Историко-филолог.	I	молд.	330	300
		I	руск.	318	286
2.	Естествозн.географическск	I	м.	330	288
		I	р.	302	276
3.	Физики и математики	I	м.	320	274
		I	р.	292	262
4.	Физики и математики	II	-	232	220
5.	Языка и литерат.	II	-	320	306
Итого				2444	2212 часа

Недовыполнение учебного плана в основном получилось в следствие того, что на I курс историко-филологического факультета. (этот ф-т был очень перегружен) было снято чтение курса «Введения в языкознания» и перенесено на II курс, а на ф-тах естествознания-географии и физики и математики было снято чтение педагогики (эта дисциплина сдается на II курсе) в связи с перезагрузкой преподавателя психологии и педагогики.

Библиотека и читальный зал института бесперебойно работали.

За время сессии заочниками сдано 725 экзаменов и 310 зачётов.

Итоги летней экзаменационной сессии

№	Факультет	Курс	Отд.	Оценки					Зачёты			
				отл.	хор.	пос.	не уд	Всего	Зачт.	Незачт.		
1.	Ист. филолог.	I	р.	24	82	102	17	225	136	4	140	365
		I	м.	2	21	51	8	82	48	3	51	133
2.	Языка и лит.	II	-	60	52	46	2	160	-	-		160
3.	Физики и мат	I	р.	3	10	21	2	36	15	3	18	54
		I	м.	-	6	5	1	12	15	1	16	28
		II	-	3	3	4	-	10	-	-		10
4.	Естеств.геог.	I	р.	16	39	48	6	109	30	-	30	139
		I	м.	11	21	47	12	91	39	16	55	146
Всего				1194	334	324	48	725	283	27	310	1035

Всего сдавало экзаменов и зачетов 223 ч., среднее кол. на 1 чел: экз. 3,25, зачётов – 1,4.

Лучшие студенты – заочники:

	Фамилия и инициалы	Курс	Район, уезд	Сдано во время сессии			Примечания
				Экз.	Зач.	Всего	
1.	Мельник А.Н.	I и/ф	Кам.	6	3	9	
2.	Резник Б.	I	Рыбн.	6	2	8	
3.	Корчинская А.В.		Рыбн.	6	2	8	
4.	Арпентий И.Д.			5	3	8	
5.	Рогут К.И.		Дубос.	5	3	8	
6.	Пилецкая		Камен.	6	3	9	4 экз на «отл»
7.	Игнатьев	II и/д	Слободз.	10	-	10	6 экз на «отл»
8.	Горолик А.М.	II	г. Тирасп.	10	-	10	9 экз на «отл»
9.	Швец Т.		Григор.	11	-	11	6 экз на «отл»
10.	Довгаль Н.	е/ч. II	Слоб.	4	1	5	
11.	Сучан В.В.		Камен.	4	1	5	
12.	Паладий	ф/м I	Кам.	4	-	4	
13.	Сербул З.Г.	II я/л	Од.об	10	-	10	7 экз на «отл»
14.	Селина	ф/м	р.Тирасп.	4	3	7	

Во время сессии для заочников проводились 3 лекции на темы: 1. Великая дружба молдавского народа с великим русским народом. 2. О международном положении. 3. Организация мира и безопасности.

Недочёты:

1. Заочникам молдавских отделений все дисциплины, кроме физики, химии, биологии и ботаники читались на русском языке, что отрицательно сказалось на усвоение материала и на сдаче экзаменов и зачётов.

2. Большинство заочников давно не работало над учебными материалами и явилось на сессию без соответствующей подготовки.

3. Отсутствие кабинетов и лабораторий лишало возможности проводить практические занятия по дисциплинам: химии, зоологии, ботанике и др.

4. Отсутствие программ и учебников.

5. Оформление большинство заочников во время сессии.

6. Недостаток мебели (столов, скамеек) в аудиториях приводил к тому что заочникам часто приходилось писать на коленях.

Для улучшения работы необходимо:

1. Обеспечить чтение на молдавском языке специальных дисциплин для заочников молдавского отделения.

2. Установить предельный срок отделения на заочное отделение не позднее 15/XI.

3. Обеспечить заочников программами и методическими указаниями.

4. В Райметодкабинетах создать фонд дефицитной учебной литературы, которую заочник мог бы получать во временное пользование.

5. На листах создать ученикам-заочникам необходимые условия для самостоятельной работы над учебным материалом.

Директор ин-та /Крачун/

Пом. директора по з/об. *[Подпись]* /Розенфельд/

27/VIII-45г.

Количество
поданных заявлений на заочное отделение
Тираспольского Учит. Ин-та по состоянию на 29/IV-45г.

	Район, Уезд	Количество оформленных заочников	Количество поданных заявлений без документов об образовании	Список учителей желающих оформиться на заоч.отд.	Всего
1.	Григориопольский	17	1		
2.	Дубоссарский	2	3		
3.	Каменский	21	11		
4.	Рыбницкий район	6	4	19	
5.	Слободзейский	10	4		
6.	Тирасполь	7	-		
7.	Тираспольский р-н	4	2		
8.	Бендерский уезд - Р-н Кайнарский - Олонештский - Бульбокский - Волонтировский - Бендерский	3 - 2 - 1 -	14 1 6 4 1 2	13	
9.	Бельцкий уезд - Балотинский - Сынжаренский - Бельцкий - Кишкаренский	4 - 1 3	28 1 - 26 1		
10.	Кишиневский уезд	=	2		
	Район Каларашский		2		

11.	Одесская область	16	12		
	Р-н Балтский	7	6		
	Чернянский	3	-		
	Район Ананьсикий	4	3		
	- Котовский	1	2		
	- Кодымский	1	1		
12.	Кировоградская обл.	-	1		
13.	Оргеевский уезд	1	4		
	Район Резинский	1	1		
	- Киперченский	1	3		
14.	Г. Кагул	-	1		
15.	Украина	1	-		
16.	Винниукая обл.	2	-		
	Р-н Пксчанский	2	-		
17.	Сорокский уезд	1	3		
	г. Сороки		1		
	р-н Сорокский	1	1		
	- Ракиевский		1		
	Итого	95	91	32	
	Всего	**218**			

4/V-45г.

Контингент студентов-заочников
Тираспольского учительского института прибывших на летнюю сессию
1944-1945 уч. года

Факультет	курс	отд.	Всего	Количество участ. сессии не имеющих сред. образ.	Количество не явившихся на сессию
Физики и математ.	I к	молд	10	3	1
Физики и мат.	I к	русск	18	6	3
-//-	II к		7		-
Естествозн. и геог.	I к	молд	45	9	2
-//-	I к	русск	43	11	5
Историко-филологич.	I к	молд	44	8	4
-//-	I к	русск	73	9	16
Языка и литерат.	II к		22		
			262	45	34

Сведения о студентах-заочниках Тираспольского учительского института присутствующих на летней сессии 44/45 г. в разрезе национальностей

Назван.			молдав.	украин.	русск.	Евреи	болг.	поляки	армяне	Всего
Историко-фил.	I к	р.	10	46	12	4	1	-	-	73
-//-	I к	молд.	41	-	3					44
-//-	II к		6	10	5	1				22
Физико-мат.	I к	р.	2	10	4	2				18
-//-	I к	м	8	1	1					10
-//-	II к									
Естест. – геогр.	I к	р		34	3	2		2	2	43
-//-	I к	м	35	5	3	2				45
			106	109	31	11	2	2	2	263

10/VIII-45 Секр. *[Подпись]*

Контингент ст.-заочников Тираспольского Учит. Ин-та

Ф-т			На 25/X-45.					
			оформ.	Вновь приняты	Всего	Заяв с ук. Ф-та	Заяв. без ук. ф-та	Всего
Ист.-фил.	I	м	38	7	45	12		57
-//-		р	84	12	96	34		130
Ест.геогр.	I	м	35	5	40	12		52
-//-		р	46	5	52[875]	22		74
Физ-мат.	I	м	10	2	12	6		18
-//-		р	21	4	25	9		34
Яз. и лит	II	-	25	1	26	5		31
Физмат.	II	-	5	1	6	1		7
Ест. и геог.	II	-	1	1	2	2		4
			265	38	303	103	**20**	426

Заявлений с док. об образ. 16

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv.1, d.3, ff. 11-18.
Document oriiginal. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 175

1945 august 8. Raportul preşedintelui Comisiei de Stat pentru examenele de absolvire a Institutului Învăţătoresc de la Tiraspol

În raportul Comisiei de stat pentru examenele de absolvire a Facultăţii de limbă şi literatură rusă, profesorul M.A. Debner analizează calitatea pregătirii profesionale a absolvenţilor facultăţii Institutului Învăţătoresc din Tiraspol.

ОТЧЕТ
Председателя Государственной экзаменационной комиссии
Тираспольского учительского института

I. По факультету русского языка и русской литературы, на государственные экзамены были вынесены следующие дисциплины:

1. Русский язык,
2. Русская литература
3. Основы марксизма-ленинизма
4. Педагогика

II. На подготовку к государственным экзаменам было отведено 10 дней. Интервалы между отдельными экзаменами были установлены в 6-10 дней, в зависимости от трудности сдаваемого предмета.

III. Расписание экзаменов следующая:

14/VII – Русская литература,
20/VII – Русский язык,
30/VII – Основы Марксизма-Ленинизма,
6/VIII – Педагогика.

IV. Программы государственных экзаменов по большинству предметов сильно устаревшие – 1938 г. По русскому языку и основам Марксизма-Ленинизма из-за отсутствия программ для Учительского института взяты программы Пед. института и сокращены.

V. Государственная экзаменационная комиссия состояла из следующих т. т.:

1. ДЕБНЕР М.А. – кандидат исторических наук – председатель;
2. КРАЧУН П.И. – преподаватель ботаники;
3. КОЙФМАН И.Б. – преподаватель основ марксизма,
4. ТИТОВ В.Г. – преподаватель русск. литературы.

Экзаменаторы:

1. По литературе – ТИТОВ В.Г.
2. По русскому языку – ТЕРЛИЦКИЙ М.М.
3. По педагогике – СТУДЕНИКИН А.С.

VI. Для государственных экзаменов по каждому предмету заранее заготовлены карточки с узловыми вопросами курса, в каждой карточке по 3 вопроса. Кроме

того, во время экзамена для выяснения знаний студента и его умения практически применять свои знания, ему задаются еще и дополнительные вопросы.

Дополнительные вопросы должны выявить не только знание студентом пройденного курса, но и его общее, культурное и политическое развитие.

Дисциплина студентов во время гос. экзаменов была хорошая.

VII. Общее культурное и политическое развитие экзаменующихся – ниже среднего; многие из них не знают элементарных вопросов общей истории, а также текущих событий.

Это объясняется тем, что они не читают газет /которые в городе довольно трудно достать/, а также тем, что часть экзаменующихся жили в румынской оккупации и в течении 3-х лет была оторвана от политической жизни страны.

VIII. Обзорные лекции давались по педагогике. Консультации проводились по всем вынесенным на государственные экзамены предметы.

IX. Обеспеченность института учебниками и учебными пособиями крайне слабая: по некоторым предметам не только нет дополнительной литературы, но не имеется даже основной.

Так по педагогике на весь институт имеется всего лишь один учебник и студенты вынуждены были готовится только по конспектам и обзорным лекциям. По Истории СССР на весь институт нет ни одного учебника.

Произведения классиков марксизма имеются только в двух-трех экземплярах на институт, да и то не все. Произведений ПЛЕХАНОВА совсем нет.

Кроме того, положение студентов в отношении педагогики еще ухудшилось тем, что между прохождением курса и сдачей его оказался большой разрыв - 4 года. / Экзаменующиеся проходили ее еще на 1-м курсе в 1940/41 учебном году/.

X. Русский язык и русскую литературу выпускники знают неплохо, вопросы Истории партии также, но многие из них очень слабо ориентируются в вопросах философии и общей Истории. Так, когда одного из выпускников спросили, был ли ГЕГЕЛЬ идеалистом или материалистом, он ответил: «По-моему, Гегель в большей степени материалист».

Другой студент/Романенко/ не мог ответить на вопрос – кто царствовал в России в период с 1900 по 1914 год.

Знание выпускниками – педагогики, особенно теоретических вопросов – неглубокие и оставляет желать много лучшего.

Практические вопросы педагогики большинство выпускников знают хорошо.

XI. Для устранения отмеченных недостатков в будущем крайне необходимо снабдить учебниками и пособиями в достаточном количестве, равно как и обеспечить институт более квалифицированными кадрами преподавателей, которые теперь сами не всегда стоят на должной высоте в снабжении глубины изложения, преподаваемого предметами.

XII. Все выпускники при дальнейшей работе над повышением своей квалификации и своего общекультурного уровня смогут работать учителями 5-7 классов

средней школы. Отдельные из них, как например, студент _____[308] уже теперь являются замечательными учителями и могут быть использованы даже на научной работе в самом институте, другие, как например, РОМАНЕНКО и КОСЮГА, нуждаются в усиленной работе над собой.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ
ЭКЗАМЕНАЦИОГГОЙ КОМИССИИ
ТИРАСПОЛЬСКОГО
УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА [*Подпись*] /ДЕБНЕР/

8/VIII-45 г.

Sursa : ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 6, ff. 36-37.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 176

1945, septembrie 7. *Cu privire la organizarea studioului de operă la Conservatorul de Stat din Chişinău*. Hotărârea nr. 849 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM

SCP al RSSM dispune organizarea studioului de operă la Conservatorul de Stat din Chişinău cu statut de entitate educaţională şi de producţie la autogestiune. Guvernul republican obligă Direcţia arte şi directorul Conservatorului să asigure studioul cu personal artistic şi administrativ, precum şi Comisariatul poporului pentru Finanţe al RSSM şi Gosplanul să repartizeze finanţare pentru întreţinerea entităţii respective.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 849
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

7 сентября 1945 года. Гор. Кишинев

Об организации оперной студии при Госконсерватории

В соответствии с Приказом Всесоюзного комитета по делам искусств при СНК Союза ССР № 254 от 24 мая 1945 г., Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Организовать оперную Студию при Кишиневской Госконсерватории при правах учебно-производственной хозрасчетной единицы.

[308] Cuvânt indescifrabil.

2. Обязать Управление по Делам Искусств при СНК МССР /т. Факова/ к 15-му сентября с/г. укомплектовать Оперную студию руководящим и художественно-творческим составом.

3. Обязать директора Госконсерватории /т. Гершфельда/ выделить из числа одаренных студентов Консерватории исполнителей, для принятых к постановке в 1945 году опер.

4. Обязать Наркомфин Молдавской ССР /т. Мозолевского/ профинансировать оперную студию в 1945 г. в сумме 200,0 тыс. рублей за счет:

а) неиспользованных ассигнований 1945 года по учебным заведениям Управления по Делам Искусств 150,0 тыс. рублей;

б) за счет централизованных мероприятий по искусству 50,0 тыс. рублей.

5. Обязать Госплан и Наркомфин Молдавской ССР предусмотреть содержание оперной студии в народно-хозяйственном плане и Госбюджете на 1946 год.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР — Н. Коваль

Управляющий делами Совнаркома Молдавской ССР — Л. Дьяченко

Верно: [*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 14, f. 272.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 177

1945, septembrie 20. Raport cu privire la activitatea Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău în anul de învățământ 1944/1945

Documentul conține informații despre condițiile materiale în care s-a desfășurat procesul didactic și activitatea științifică în anul de studii 1944/1945, despre numărul studenților, calitatea studiilor și rezultatele lor academice, despre numărul și calitatea profesonală a cadrelor științifico-didactice și alte informații aferente activității unei instituții de învățământ superior pedagogic.

ОТЧЕТ
о работе Кишиневского государственного педагогического института за 1944-1945 учебный год

I.УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ БАЗА ИНСТИТУТА.

Молдавский Государственный педагогический институт /бывший Кишиневский Государственный педагогический институт/ в июле месяце 1941 года,

эвакуировался вглубь Советского Союза, в гор. Чкалов, потом в Бугуруслан, Чкаловской области, где и работал до момента реэвакуации в Кишинев, т.е. до 1 августа 1944 года. В Кишинев институт возвратился в составе 20-ти человек профессорско-преподавательского персонала и 160 студентов. Но и здесь, вследствие отсутствия подходящего помещения институт не смог вовремя развернуть свою работу, и, несмотря на то, что набор в институт был закончен к 1 октября, учебная работа в нем началась только с 5 декабря, т.е. с того момента, когда здание, занимаемое сейчас институтом, было освобождено ЦК КП/б/М, который временно занимал его. Здание, полученное институтом, представляет собой хорошее помещение средней школы, удовлетворить потребность института по площади – никак не может.

На 5 факультетах института занимаются /если включить сюда разделенные на практические работы основные группы/ 25 групп; аудиторий имеется то же количество. Библиотека занимает три комнаты, читальный зал – одну комнату, студенческая столовая – две больших комнаты в учебном корпусе, не считая кухни, кладовой и прочих подсобных помещений. Таким образом при односменных занятиях института никак нельзя развернуть учебную работу, не чувствуя недостатки помещений.

Институт получил в свое распоряжение от Кишиневского Горсовета большое здание, не требующее большого ремонта. Нужно было только вставить стекла, кое-где починить или снова настелить полы, и в него можно было вселить до 400 студентов. Но этого сделать не удалось за полным отсутствием стекла и пиломатериалов и в огромном здании размещено было всего около ста студентов, остальная площадь остаётся неосвоенной впредь до возможности производства ремонта в здании. Здание как учебное, так и отведенное для студенческого общежития отапливается печами. Дров институт в течение всего зимнего времени имел лишь 60 кубометров. Учебное здание отапливалось лишь в течение одного месяца. Общежитие студентов отапливалось редко, а так как в комнатах общежития двойных рам не было, а в место стекол в ординарных рамах часто была фанера или картон вместо стекол, то тепло держалось в комнатах слабо. Поэтому большая часть студентов ютилась на протяжении первого семестра в углах местных горожан, у знакомых и родственников. В таком положении /в отношении учебно-производительной работы/ институт остается и по настоящее время.

II. НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ КАДРЫ.

Прием студентов институт закончил в октябре-ноябре 1944 года. Реэвакуировался он в составе 5 факультетов, с общим количеством студентов 160 человек, распределенных в 17 группах с неполным составом студентов в каждой группе. В Кишиневе институт вступил в работу, имея в своем составе 458 студентов, плюс подготовительные курсы в количестве 180 человек. Профессорско-преподавательский состав, реэвакуированный из Бугуруслана, состоял из 20 человек. Согласно учебному плану на 1944-45 учебный год на 37 570 учебных часов на

всех курсах-факультетах потребовалось значительное пополнение профессорско-преподавательского состава. Состав профессорско-преподавательского коллектива, приехавший из Бугуруслана, был следующий:

Профессоров – не было.

Кандидатов наук – 5

Старших преподавателей – 15

С укомплектованием института мы сумели справиться при помощи Наркомпроса Молдавской ССР и ВКВШ. К началу развертывания работы мы имели: [309]

Профессоров зав. кафедрой	–	3. *Андреев, Павлов, Аблов*
Профессоров кафедр	–	3. *Коварский, Курчатов*
Доцентов зав. кафедр	–	4. *Гросул, Попович, Агасьева, Глейзер*
Доцентов кафедры	–	5. *Федорова, Ярош., Мещер.,*[877]
Старших преподавателей зав. кафедр	–	7
Старших преподавателей	–	27
Преподавателей ассистентов	–	11

Большинство из профессорско-преподавательского состава т. т. с многолетним педагогическим стажем работы в ВУЗе и только 9 товарищей из состава старших преподавателей первый год работают в ВУЗе, находясь в процессе работы под непосредственным наблюдением более квалифицированных преподавателей.

20 т. т. из профессорско-преподавательского состава института начали научные работы: 5 тов. занимаются в специальном кружке, подготовляющий их к сдаче кандидатского минимума, один /преподаватель истории т. Королев/ будет защищать свою диссертацию в сент. сего года, в г. Москве.

Кроме этих кафедр в условиях Молдавии возникла необходимость в организации в Молдавском Пединституте еще двух кафедр: кафедры истории Молдавии и кафедры геологии; о разрешении организовать эти две кафедры в институте дирекцией института отправлена в ВКВШ мотивированное ходатайство. На должность заведующего кафедрой истории Молдавии институт выдвигает доктора исторических наук профессора Нарцова, специалиста по истории Молдавии, а заведывание кафедрой геологии поручается тов. Сухову, имеющему ряд научных трудов по геологии и собравшего значительную по количеству в ней образцов горных пород – коллекцию.

В данное время на всех факультетах института учебные часы согласно плану, распределены между преподавателями, за исключением всеобщей литературы на литературном и историческом факультетах, молдавской литературы и истории Молдавского языка на литфаке /Молдавское отделение/. Преподавательский состав, в общем, вполне соответствует своему назначению и нет нужды в его заме-

[309] Numele cadrelor didactice sunt adăugate peste textul dactilografiat şi înscrise cu mâna.

не, по крайней мере, в данное время. Однако следует отметить одну особенность нашего института: институт готовит Молдавские кадры, в которых чувствуется, особенно теперь, в период развертывания работ по ликвидации злого наследия, оставленного нам немецко-румынскими захватчиками, особенно острая нужда. Институт готовит квалифицированных учителей Молдавской средней школы. Следовательно, надо думать, что и контингент учащихся /студентов/ преобладающем количестве должен быть по национальности молдаванами, или же знающих молдавский язык. Это же должно относиться и к профессорско-преподавательскому составу. Однако из 456 студентов национального /молдавского/ Пединститута молдаван и к началу учебного года было 66, знающих молдавский язык – 128. Остальные студенты русские, молдавский язык только изучающие в процессе обычной вузовской учебы. Профессорско-преподавательский состав в большинстве своем по национальности русские, знающих молдавский язык, настолько, что на нем могут вести учебный процесс – всего 6 человек. Этого мало. Вот почему перед институтом встает вопрос настоятельной необходимости выдвижения из среды студентов, заканчивающих в ближайшие годы свою учебу, наиболее способных, по национальности молдаван, в аспиранты, в целях подготовки их для работы в молдавских вузах.

Учебный совет института эту задачу должен разрешить и может разрешить, ибо в число выпускаемых в текущем учебном году студентов имеются даровитые юноши и девушки, подающие большие надежды стать в последствии научными работниками, знающие Молдавию, ее народ, ее язык и психологию и по всем своим другим качествам вполне отвечающие тем требованиям, которые предъявляются к советским работникам нашего времени.

III. КОНТИНГЕНТ СТУДЕНТОВ.

Как было сказано выше, Молдавский Государственный Педагогический институт реэвакуировался из Бугуруслана в составе xx студентов. /часть студентов, особенно первых курсов по различным причинам осталась в Бугуруслане, перейдя на второй курс Бугурусланского учительского института/. Карликовые группы старших курсов всех факультетов нуждались в пополнении, первые курсы факультетов надо было укомплектовать из местной, Молдавской молодежи, бывшей в оккупации и вернувшейся из эвакуации. Дирекция института объявила набор на все курсы всех факультетов и к концу ноября, т. е. к началу занятий в институте было уже не 160 человек, а 396. Вследствие слабой почтовой связи в только что освобожденной от немецко-румынских захватчиков Молдавии, решено было для вербовки студентов командировать в районы Молдавии бригады из преподавателей и студентов старших курсов института. Эти бригады справились с возложенной на них задачей. Кроме того, Наркомпрос Молдавии, учитывая нужду института в студенческих контингентах и крайнюю необходимость подготовки в самое ближайшее время учителей для Молдавских школ, в ранее освобожденных районах Молдавии организовал курсы для подготовки

молодежи и Педагогический институт. В освобожденную от немецко-фашистских захватчиков Молдавию стали приезжать в большом количестве партийные, советские и профессиональные работники, дети которых учились в ВУЗах РСФСР, УССР других республиках Советского Союза. Вследствие этого, начался переезд детей работников в указанных выше категорий служащих к месту работы их родителей, т. е. в Кишинев.

Не удивительно, поэтому, что состав студентов Молдавского Госпединститута не мог быть однороден по своим знаниям и по-своему политическому развитию. Студенты, принятые на старшие курсы – это студенты Кишиневского Педагогического института и Тираспольского Педагогического и Учительского институтов, учившиеся еще до начала Отечественной войны.

Причины отсева, следующие:

1. Перевелись на заочное отделение Молдавского Государственного Педагогического института – 5 человек.

2. Перевелись в ВУЗы городов РСФСР вследствие отъезда туда родных – 3 человека.

3. Выехали домой по болезни во время зимний холодов – 15 человек.

4. Перешли на учебу в Молдавскую Консерваторию в Кишиневе – 2 человека.

5. Призваны в ряды Красной Армии – 2 человека.

6. Ушли из института вследствие материальной необеспеченности – 26 человек.

7. Перешли на другую работу, оставив учебу в институте – 4 человека.

Итого – 57 человек.

Основной причиной отсева является материальная необеспеченность студентов, заставляющая их уходить на заочное отделение, устраиваться на работу в учреждения с приличной оплатой за труд, искать лучших условий жизни в городах с более дешевой ценой на продукты и т.д. Уход из института по мало способности или просто нежелания учиться – явление чрезвычайно редкое, почти не обнаруженное за время семестра.

Педагогический институт, исходя из этого положения студентов и руководствуясь приказом ВКВШ, разрешает студентам старших курсов работать в разных должностях в других учреждениях по согласованию с администрацией этих учреждений о часах работы студентов. Таких студентов в Педагогическом институте насчитывается 36 человек. Работают они в самом институте лаборантами кафедр, библиотечными работникам, кладовщиками, служащими в столовых города, пекарями на хлебопекарнях, кассирами, бухгалтерами, счетоводами, музыкантами в местном оркестре, учителями в школе, участвуют в хоре и оркестре радиокомитета и т.д.

IV. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ И ВЫПОЛНЕНИЕ УЧЕБНОГО ПЛАНА.

Учебный год в институте начался лишь с 5 декабря 1944 года, вследствие отсутствия учебного помещения, которое было отведено только в первых числах декабря прошлого года. Условия, в которых начиналась наша работа, нельзя назвать нормальными. Здание /учебный корпус/ отапливалось лишь на протяжении одного месяца зимы, довольно холодной в этом году/, классной мебели было /и есть/ далеко недостаточно, лаборатории совсем не оборудованы, так как все, что раньше было в институте, было развезено румынскими захватчиками: кабинеты только числились на бумаге, так что практические и лабораторные занятия по ряду дисциплин на курсах не велись в той последовательности, в которой они должны были бы следовать друг за другом. Расписание занятий было составлено на целый семестр и менялось только по мере выхода из строя той или иной учебной дисциплины, по причинам чисто объективного характера: длительная болезнь преподавателя, прохождение программы той или иной дисциплины /ее окончание и замена другой очередной дисциплиной/. Учебный план национального института несколько разнится от ВУЗовских планов РСФСР в силу специфических условий работы в этих институтах. Особенно это относится к текущему учебному году, который у нас начался двумя месяцами позже отведенного времени и окончиться лишь к 1 сентября. Большим препятствием в выполнении учебного плана служило отсутствие учебников, зачастую по ряду предметов полное. /таблицы выполнения учебного плана в приложении к сему/.

Комментарии к учебному плану.

Дефекты в выполнении учебного плана по всем курсам-факультетов Пединститута объясняются:

1. Поздним началом учебных занятий в пединституте и сжатостью во времени 1-го семестра учебного года;

2. Пропуском учебных часов частью преподавателей по болезни и др. причинам при отсутствии возможности заменить эти часы другой дисциплиной.

Весь профессорско-преподавательский состав программами был более или менее обеспечен, хотя в начале учебного года были случаи начала работы по старым программам, изд. 1937 г., но это было устранено: программы были получены из Одесских педвузов.

Объемы программ по всем дисциплинам пройдены полностью в соответствии с рабочими планами каждого из преподавателей и количество учебных часов, отведенных на каждую тему. Исключение представляют такие дисциплины как исторический и диалектический материализм, педагогика и история педагогики, которые читались и читаются с некоторыми перебоями вследствие отсутствия преподавателей этих дисциплин в начале 1-го семестра.

Военная подготовка, согласно учебному плану, проводятся на I-х и II-х курсах педагогического института. В условиях нашего института военная подготов-

ка – дело совершенно новое, так как эта учебная дисциплина в годы пребывания института в эвакуации поставлена была плохо при полном отсутствии всякого рода оружия.

С начала 1944-45 учебного года была организована кафедра военной подготовки и студенты I-х и II-х курсов педагогического института охвачены подготовкой – мужчины одним видом военной подготовки, женщины – другим. Кафедра имеет 7 квалифицированных преподавателей, но о качестве усвоения этой дисциплины нельзя отозваться положительно. Много недочетов в подготовке работы военной кафедры. Физическая культура для женской части студенчества тоже оставляет желать лучшего и тоже является следствием слабой заинтересованности студентов этого рода учебой. Знания и навыки студентов в физкультуре примитивны. Причины: мало оборудования в физкультурном зале. Сам физкультурный зал по площади мал, отапливается слабо, одежда студенток не пригодная к этому виду упражнений, частые болезни целого ряда студенток не давали им возможности систематически участвовать на занятиях.

Основы Марксизма-Ленинизма ведут два преподавателя: кандидат исторических наук Гросул Я.С. и ст. преподаватель Ложечкина М.Ф. Оба они вполне соответствуют своему назначению, материал по этой дисциплине проходится соответственно указаниям ВКВШ и в объёме часов, отпущенных на нее соответственно инструкции ВКВШ. Трудности в прохождении курса основ марксизма-ленинизма лежат в одном: в недостатке учебников и первоисточников в распоряжении библиотеки института, в слабой подготовке к восприятию этой серьезной дисциплины, в слабом умении самостоятельно готовиться к лекциям, в слабом навыке студентов выражать устно свою мысль, трудностью усвоения философской терминологии и т.д. Это все целиком и полностью относится к политической экономии и к диамату с истор. материализмом. Только что закончившаяся экзаменационно-зачетная сессия показала, что из 220 студентов, державших экзамены и зачеты по основам марксизма-ленинизма, сдали экзамены и зачеты только 310 человек. Это на первый взгляд не плохо, но дело не только в количестве, но и в качестве усвоения этой важной учебной дисциплины, а качество нельзя назвать вполне удовлетворительным, о чем сказано выше.

Педагогическая практика на III и IV курсе всех факультетах закончена на I-м семестре. Результаты вполне удовлетворительны. Из всех 79 человек IV курсов всех факультетов из 40 человек III курсов все провели педпрактику только на «отлично» и «хорошо». Педпрактику студенты проводили в средних и неполно-средних школах гор. Кишинева. К работе по педагогической практике были привлечены методисты школ, которые давали студентам консультации, проверяли их конспекты, присутствовали на конференциях студентов, посвященных разбору практических уроков, данных студентами. Следует отметить сердечный прием наших студентов-практикантов со стороны администрации и учителей таких школ гор. Кишинева: как 2-я женская школа /директор тов. Росинская/, 3-я школа /директор т. Лобанов/, 1-я женская средняя школа /Молдавская 7-я НСШ/.

Однако, не смотря на такой любезный прием, следует институту иметь базовую среднюю школу с подбором преподавателей вполне квалифицированных, у которых студент мог бы получить все то, что необходимо ему чтобы на первых же порах работы в средней школе работать не ощупью, а как полагается учителю с определенной суммой ~~умственных~~ практических навыков.

V. УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ РАБОТА ПЕДИНСТИТУТА.

а. Р а б о т а к а ф е д р. Кафедр в институте – 14. /см. список их выше/. Кафедры на протяжении учебного года привели довольно большую работу. Заключалась эта работа в детализации учебных планов по дисциплинам кафедры, составлении и утверждении после возможно тщательного обсуждения их кафедрой рабочих планов, заслушанию ряда методических вопросов на заседаниях и в вынесении этой работы за пределы кафедры – в студенческую массу.

В этом отношении хорошо работали кафедра географии, литературы и биологии. Кафедра географии наметила ряд работ по изучению географии Молдавии, включилась в работу по составлению монографии о природных богатствах Молдавии /по заданию бригады Всесоюзной Академии Наук/, провела ряд массовых докладов, лекций по вопросам географии Молдавии. Кафедра литературы, осуществляя свой план работы, организовала литературный кружок пол изучению литературы, сделала силами кружка среди студентов и местного населения ряд докладов и выступлений по радио на литературные темы. Были прочитаны доклады о жизни и литературной деятельности Грибоедова /4 доклада/ о жизни и литературной деятельности Толстого /3 доклада/, о жизни и деятельности А.М. Горького /3 доклада/, о Маяковском /3 доклада/. Кафедра биологии, следуя этому же примеру, выступила с рядом докладов о происхождении жизни на земле, о происхождении человека, о «базовой» теории фашизма, как ярком выражении лженауки. Большинство членов кафедр взяли на себя ту или иную научно-исследовательскую работу, которые и выполняются соответственно установленных для них сроков. Часть этих работ уже закончена, часть находится в стадии завершения и подготовки к печати. Кафедры ведут работу и в помощь методическим работникам различных отделов народного образования, помогая им в разработке программ для курсов разных профилей и в подборе учебного материала для преподавателей местных специальных юридических и технических школ и техникумов.

Ряды наших кафедр малочисленны по количеству входящих в нее членов. Работа их ограничивается рассмотрением вопросом, связанных с повседневной учебной работой. Недостатком в работе наших кафедр является отсутствие обмена опытом, отсутствие взаимных посещений лекций профессорско-преподавательским коллективом, слабое наблюдение зав. кафедрами за работой каждого из членов кафедры, и отсутствие отчетов о работе каждого из членов кафедры.

Каждая кафедра работает по определенному плану.

VI. РАБОТА БИБЛИОТЕКИ /Отчет прилагается[310]/

VII. ПОЛИТИКО-ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА ИНСТИТУТА

Подготовка политико-воспитательной работы в институте не раз служила темой собраний как профессиональных, комсомольских и партийных организаций. В условиях молдавского национального института она требует специального подхода вследствие своей специфичности. Большая часть студентов института – это молодежь, бывшая в оккупации и отравленная ядом, антисоветской фашисткой пропагандой. К ней нужен особый подход, чтобы убедить ее в преимуществах советской власти, необходима кропотливая, ежедневная работа с такими студентами, начиная с малого, применяя в работе показ, наглядность и демонстрацию фактов, /а фактов в окружении множество, они в самом здании института, в Кишиневе, в каждом советском человеке/. В политико-воспитательной работе институтом кое-что сделано, но все же мало, а именно: ставились доклады – лекции для студентов на разные темы; работает кружок самодеятельности, включая сюда джаз; работают кружки в часы после учебных занятий, организуются массовые лекции в клубе педагогического института, проводятся коллективные посещения кино и театра. Всего этого, конечно, недостаточно. Так, например, возникает настоятельная необходимость в организации хорового и драматического кружков, но это благое намерение не реализуется за неимением нужных сумм для оплаты труда руководителя хора. Есть необходимость в организации драматического кружка, но и тут вопрос упирается в финансы и не сдвигается с мертвой точки.

В период II-го семестра профессорско-преподавательский состав института проводит в жизнь постановление Верховного Совета о прикреплении к каждому курсу факультета по одному преподавателю с возложением на него функции воспитателя. Мера несколько как бы необычна, но в наших условиях вполне оправдываема. Несмотря на пестроту идеологических влияний на наше студенчество за годы Отечественной войны, нельзя сказать, что все наше студенчество политически невоспитанно. На протяжении всего учебного времени мы не обнаружили ни одного поступка со стороны студентов, какой можно было бы расценивать как несоветский или антисоветский. Это свидетельствует о здоровой основе наших студентов т является залогом успешной работы по политическому воспитанию студенчества в будущем.

VIII. НАУЧНО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ РАБОТА.

План и тематика научно-исследовательской работы пединститута в приложении к настоящему отчету[311].

[310] Anexa lipsește în dosarul de arhivă.
[311] Anexa lipsește în dosarul de arhivă.

IX. ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ РАБОТА ИНСТИТУТА.

Институт принимает деятельное участие в восстановлении Кишинева. Большинство профессорско-преподавательского персонала принимает участие в агитационно-пропагандистской работе среди городского населения, как например, т.т.:

Ложечкиной М.Ф.	прочитано	14 лекций.
Гросулом Я.С.	–»–	15 лекций.
Амосовым П.А.	–»–	14 лекций.
Колодзейской М.Е.	–»–	7 лекций.
Федоровой М.Е.	–»–	6 лекций.
Ярощук В.М.	–»–	4 лекций.
Ярошенко М.Ф.	–»–	9 лекций.

Студенты выпускных курсов педагогического института обслуживают докладами и лекциями на молдавском и русском языках местные предприятия. Ими прочитаны 24 лекции. В молдавском подшефном селе Петриканы систематически работают бригады из 3 преподавателей и 3 студентов на протяжении уже 3 месяцев. Результаты работы бригады вполне удовлетворительны.

В отношении использования агитационно-пропагандистских сил института местными партийными организациями институт является единственным учреждением, которое неустанно выполняет все задания в этом направлении, исходящие из партийных и советских учреждений города.

Как общественную нагрузку – Педагогический институт выполняет работу по восстановлению города Кишинева, работая на отведенном ему участке. С начала кампании по восстановлении города институт отработал 1200 человеко-дней. Что сделано? Проведен в надлежащий порядок городской сад /возле городского собора/, засыпаны щели, окопы, ямы, произведена расчистка алей, подрезка и побелка деревьев и пр. работы. Приведен в порядок двор студенческого общежития. Задачи, поставленные перед Пединститутом по восстановлению города /отработать по 300 часов, с выполнением норм/ институтом будут выполнены.

X. ИТОГИ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ ИНСТИТУТА I СЕМЕСТР 1944-45 УЧ. ГОД.
/Результаты экзаменационно-зачетной сессии в марте месяце/.

Зачетная сессия в институте началась в этом учебном году с большим запозданием, так как учебный год в силу упомянутых выше условий был отнесен своим началом лишь к первым числам декабря. Пришлось учебный год, не коверкая учебного плана оттянуть до 1 сентября, 1945 года, и первый семестр закончить – лишь к 15 марта.

Перед началом сессии было сделано все то, что требуется в таких случаях: собраниях, консультации, изучение инструкции о проведении сессии, составление расписаний по факультетам, доведение до студентов объема пройденного материала, утверждение текста контрольных работ по языкам, обсуждение практических работ и т.д.

Явка на экзаменационно-зачетную сессию выражается в прилагаемой таблице.

Такую явку студентов на зачетную сессию надо признать очень хорошей, тем более что в июле 5,2 % неявившихся – это большинство больные и поэтому их отсутствие на сессии явление законное и оправдываемое.

ДИРЕКТОР МОЛДАВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [*Подпись*] /Проф. ПАВЛОВ/

На 6/XII-1945 г.

Факультет	Курсы			
	I	II	III	IV
Естеств.фак	44	36	21	11
Истфак	30	47	22	18
Физмат	45	15	10	12
Геофак	42	31	10	3
Литфак	33	22	13	-
Итого	184	151	76	44

Всего в институте 455 человек

Sursa: ANRM, F. 1961. inv. 1, d. 6, ff. 11-19.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 178

1945, august. Raport cu privire la activitatea Institutul Pedagogic din Chișinău

Cleopatra Vnorovschi, inspector al Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, raportează despre îndeplinirea hotărârilor Colegiului comisariatului cu privire la organizarea procesului didactic și activitatea metodică la Institutul Pedagogic din Chișinău.

Начальнику Управления ВУЗов
и педучилищ НКП МССР
Добынде Гр. С.
от инс. Вноровской Кл. М.

Докладная

5/VIII с. г. проверила выполнение решений коллегии НКП МССР о работе института, а также протоколы заседаний ученого совета, заседаний деканов и вопрос о постановке методической работы в пединституте.

I. Постановления коллегии НКП МССР выполнены следующим образом:

1. Педагогический процесс проходит, как и раньше бесконтрольно. Дирекция мотивирует этот факт большой нагрузкой и, следовательно, невозможностью посещать лекции профессоров и преподавателей.
2. Средства для проведения научных работ не распределены.
3. Студентов с уроков больше не посылают на подсобное хозяйство.
4. Здания учебного корпуса и общежития не приводятся в порядок.
5. План подготовки института к новому учебному году дирекция разработала.
6. Литература инвентаризируется еще до сих пор.
7. Документация института приведена в порядок.
8. Коллектив также не сплочен, как и раньше. Отношение между работниками и к работе в большинстве случаев формальное.
9. Отделение заочного обучения обеспечено помещением согласно решению коллегии.
10. Просьба о получении мебели, прибывшей из Германии направлена в СНК МССР.
11. Квартирами профессорско-преподавательский состав не обеспечен полностью.

II. Протокола заседаний ученого совета имеются в количестве 5: от 21/XII-1944, 4/I-1945, 12/II-1945, и от 2/VIII- 45 г. В марте, мае, июне и июле не было ни одного заседания ученого совета. Только на последнем заседании ставился вопрос о научно-исследовательской работе.

Разбирались следующие вопросы: в I протокол на повестке дня: Цели и задачи 1944/45 г. (доклад директора проф. Павлова. Эти задачи сводились к следующему: а) продлить учебный год; б) организовать практику (педагогическую) для выпускников; в) заняться с особым вниманием воспитанием молодежи; г) Организовать заочный сектор и др. вопросы о быте студентов и преподавателей.

Протокол № 2: а. Правила внутреннего распорядка для персонала; б. Правила учебного распорядка ВУЗов.

Протокол № 3: а. Подготовка к зачетам; б. Утверждение календарного плана работы ученого совета. На этом совещании в выступлении т. Амосова уточнены условия сдачи зачетов, установлены критерии оценок и т. д.

Протокол № 4: ставится вопрос об оформлении новых кафедр: 1. русской литературы; 2. физики; 3. химии; 4. ботаники.

На всех, кроме 5-го заседания разбирались вопросы организационного порядка.

III. Протоколы совещания с деканами не ведутся несмотря на то что совещания проходят еженедельно. На совещаниях деканов намечается работа кафедр на неделю, а также проверяют работу за истекшую неделю.

Разбирают состояние успеваемости и посещаемости. Также на этих совещаниях ставится вопросы, связанные с хозяйством института и материальными вопросами по снабжению пром. и продтоварами.

IV. Методическая работа устанавливается также на совещаниях кафедр. Имеются планы методических занятий на каждой кафедре. Состоялся ряд докладов: о самостоятельной работе студентов, о воспитательной работе, о методике преподавания различных дисциплин, критерии оценок по языку и т. д.

Необходимо было бы разработать тематику ученых советов по прослушиванию научных трудов сотрудников, о выполнении и ходе научных исследований и вообще поставить совещания так, чтобы они были действительно достойны своего высокого звания.

[*Подпись*] Вноровская

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 7, ff. 7-8.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 179

1945. Raport cu privire la activitatea cursurilor pregătitoare organizate la Institutul Pedagogic Moldovenesc în anul universitar 1944-1945.

Eugen Nirca, directorul Secției de pregătire a Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău, raportează despre organizarea și defășurarea procesului de pregătire a persoanelor pentru admitere la studii în instituțiile de învățământ superior din RSSM prin intermediul cursurilor cu durata de unul și doi ani.

НКП МССР – МОЛДГОСПЕДИНСТИТУТ.
Отчет по подготовительным курсам за 1944-1945 учебный год.

Согласно Постановлению Бюро ЦК КП(б) Молдавии и СНК МССР в 1944-45 учебном году при МГПИ были организованы подготовительные курсы.

I. Учебно-производственная база

Подготовительные курсы при Кишиневском Пединституте в 1944-1945 уч. году для учебных занятий пользовался помещением пединститута во вторую смену с 14 ч.30 мин. до 19 ч.30 м., причем под классы были использованы самые большие аудитории. Классные комнаты полностью удовлетворяли требованиям гигиены:

1. были освещенными, в вечернее время пользовались электрическим освещением, но необходимо отметить, что были случаи срыва занятий, так как свет не подавался регулярно;

2. в каждой из них было достаточное количество парт /не менее 20 штук/. доска, мелом, письменными принадлежностями подготовительные курсы снабжались самостоятельно по рыночным ценам, частично за счет пединститута.

Учебниками для средней школы на молдавском языке подготовительные курсы не были обеспечены, ввиду чего молдавские группы пользовались в основном при изучении программного материала записями, консультациями преподавателей, своими собственными книгами, купленными ими по рыночным ценам. Для русских групп книг было вполне достаточно, книги хранились в библиотеке института и выдавались каждому желающему получить таковые по абонементу. Учащиеся подготовительных курсов МГПИ жили в основном на частных квартирах, в общежитии института – по Фрунзе, № 104 жило 60 человек.

Студенты, которые жили в общежитие, получили от дирекции института только кровати, постельные принадлежности они не получали, так как подготовительные курсы не располагали таковыми. Каждый их них пользовался своей постельной принадлежностью.

Питанием учащиеся подготовительных курсов обеспечивались по установленным нормам для студентов вузов. 150 человек получали стипендию в размере 130 рублей в месяц.

Отрицательным необходимо считать:

1. Отсутствие учебников для средней школы по всем предметам на молдавском языке, а также недостаточное количество художественной литературы;

2. отсутствие специального фонда тетрадей.

II. Педагогические кадры

Подготовительные курсы МГПИ были обеспечены полностью преподавательскими кадрами. На курсах работало: 13 преподавателей, из них:

1. и. о. доцентов/имеющих законченную аспирантуру/ – 4 человека

2. старших преподавателей пединститута, имеющие законченное высшее образование – 4 человека,

3. преподавателей средних школ – 5 человек,

их них с высшим образованием и четыре с 4-мя курсами пединститута.

Все преподаватели, работающие на подготовительных курсах МГПИ были утверждены Наркомпросом и дирекцией института. Большинство из них имели большой опыт педагогической работы. Особенно большой педагогический стаж у преподавателей:

1. русской литературы т. Колодзейская И.С. – 15 лет
2. преп. матем. Гливича А.Н.[79] – 15 лет
3. преподават. франц. языка Бабиш Т.И. – 11 лет
4. преподават. географии тов. Мирский Д.А. – 15 лет

По совместительству работало только четыре человека:

1. преподават. физики т. Мучник
2. преподават. истории т. Штейман Л.Б.
3. преподав. франц. языка т. Бабиш Т. И.
4. преподаватель географии т. Мирский Д.А.

Все преподаватели подготовительных курсов добросовестно относились к своей работе, уроки давали на высоком уровне. Исключительным авторитетом среди учащихся пользовались нижеследующие преподаватели подготовительных курсов:

1. Колодзейская И.С.
2. Гливич А.Н.
3. Мирский Д.А.
4. Зельцман В.Б.

Инспекторами НКП МССР была признана работа преподавателей подготовительных курсов МГПИ вполне удовлетворительной.

IV. Контингенты учащихся

В сентябре месяце 1944 г. был объявлен набор учащихся на подготовительные курсы МГПИ. Для проведения набора были направлены в районы и города Молдавии специальные уполномоченные по набору. В результате проведенной работы, на подготовительные курсы поступило 180 человек, большинство из которых были городские. Необходимо признать, что прием на подготовительные курсы прошел без вступительных экзаменов, ввиду чего получилось количественное перевыполнение плана набора /на место 150 человек – 180 человек/. Поскольку при приеме не было экзаменов, то поступили некоторые учащиеся без соответствующей подготовки. Необходимо отметить также, что у прибывших на учебу из сел Молдавии уровень знаний был низок, особенно по истории СССР, географии СССР и по русскому языку и русской литературе. По национальному составу все учащиеся курсов делились: молдаване – 96 человек, евреев – 14 человек, русских – 50. На курсах была организованна КСМ организация из 60 человек, которая была инициатором в учебе и в общественно-политической жизни.

На протяжении учебного года из состава учащихся выбыло 20 человек по различным причинам, так что к концу учебного года, т.е. к началу экзаменов 2 августа 1945 года было 160 человек. Из 20 человек отсеялось:

1. 18 человек ввиду закрытия двухгодичной русской группы, согласно приказа НКП МССР за № 161-а от 15/XII-45 г. Все они /18 человек/ были отправлены в восьмые классы средних школ г. Кишинева.
2. Два человека, ввиду исключения, согласно приказа дирекции подготовительных курсов МГПИ за нарушение внутреннего распорядка.

V. Организация учебной работы и выполнение учебных планов.

Учебный год на подготовительных курсах МГПИ начался 1 декабря 1945 г. Еще до начала учебных занятий дирекцией подготовительных курсов МГПИ был составлен учебный план, который был утвержден Наркомпросом Молдавской ССР. Согласно этому учебному плану, преподавателями были составлены подробные рабочие планы по отдельным проектам. Рабочие планы по отдельным предметам были утверждены заведующим соответствующей кафедры, строго следуя приказу НКП МССР за № 161-А от 15 декабря 1945 г.

Все рабочие планы были утверждены к 20 декабря 1945 г. При составлении рабочих планов для подготовительных курсов в основе были взяты программы средней школы, причем, учитывалась недостаточная подготовка учащихся, ввиду чего в рабочие планы были введены некоторые главы из материала VI-VII классов. На протяжении всего учебного года преподаватели и дирекция руководились этими планами. Уроки были парными, причем, опрос учащихся проводился ежедневно, как и в средней школе. Оценка знаний – пяти-бальная. Для лучшей организации обучения учащихся были назначены классные руководители. Каждый класс имел свой классный журнал установленной формы для средних школ, по которым учитывалась посещаемость занятий учащимися и их успеваемость. В классные журналы ежедневно заносилось название пройденной темы по каждому предмету за личной подписью преподавателя. Дисциплина учащихся во время учебных занятий были на высоком уровне, благодаря единым требованиям со стороны всего педагогического состава.

В результате больших усилий преподавателей подготовительных курсов МГПИ, учащиеся, несмотря на то, что у них была слабая подготовка, успеваемость в первом полугодии была 87%. Во втором полугодии, наряду с нормальными занятиями были организованы еще дополнительные занятия по подготовке за пройденный раннее материал в средней школе. Такие занятия были организованы по русскому языку, истории СССР в молдавских группах и по математике в русских группах. Посещаемость учащихся за весь учебный год 98%.

Учебный план для одногодичных групп был выполнен полностью, недовыполнение учебного плана по отдельным предметам было только в двухгодичной группе.

Выполнение учебного плана по одногодичной группе подготовительных курсов видно из таблицы:

№	Наименование предмета	Кол. часов по плану	Выполнено
1.	История СССР	96	90
2.	География	96	90
3.	Математика	192	196
4.	Физика	96	96
5.	Химия	96	90
6.	Русский язык	128	130
7.	Русская литература	128	118
8.	Молдавский язык	96	86
9.	Французский язык	64	60
10.	Биология	64	64
11.	Военное дело	96	96
12.		1152	1116

Следовательно, учебный план был выполнен по двухгодичной группе на 97,3%.

Недовыполнение учебного плана по двухгодичной группе объясняется тем, что иногда не бывало света, а давать им по 8 часов, как старшим, не было возможности, ввиду отсутствия у них соответствующего возраста.

Дирекция и завуч курсов всегда проверяли работу преподавателей путем посещения лекций; проверялись планы и конспекты уроков. Всем преподавателям давались конкретные указания и проверялось их выполнение. Методическая работа на подготовительных курсах МГПИ проводилась на педсовещаниях. Причем, на этих совещаниях обсуждались:

1. Результаты посещения уроков дирекцией курсов /3р./

2. Результаты взаимного посещения /один раз/.

Кроме этого были методические совещания по вопросу:

1. О преподавании русского языка в молдавских группах;

2. О воспитании советского патриотизма на уроках по всем предметам.

Педагогический совет курсов заседал один раз в месяц. На педсоветах слушались следующие вопросы:

1. Утверждение рабочих планов для подготовительных курсов МГПИ.

2. Мероприятия по улучшению учебно-воспитательной работы.

3. О преподавании военного дела.

4. Результаты инспектирования, проведенного Управлением ВУЗов и педучилищ НКП МССР.

5. Результаты первого полугодия и задачи во втором полугодии.

6. О преподавании биологии.

7. О подготовке к выпускным и переводным экзаменам и другие.

VI. Воспитательная и общественно-политическая работа

Ввиду того, что в начале учебного года были случаи нарушения правил внутреннего распорядка, дирекция подготовительных курсов довела до сведения каждого учащегося правила поведения и общежития. Это было сделано через групповые собрания. С целью воспитания действительных патриотов, людей, любящих свою родину, готовых отдать все свои силы ради ее процветания и могущества, Дирекция подготовительных курсов проводила воспитательную работу по специальному плану. В течение всего учебного года были прочитаны

а. три доклада на общекур. собраниях:

1. Облик учащегося советской школы.
2. Героические дела комсомольцев на фронтах Великой Отечественной войны.
3. Происхождение русского государства.

б. Шесть бесед в каждой группе классными руководителями на темы:

1. Герои гражданской войны Григорий Иванович Котовский и Сергей Лазо – великие сыны молдавского народа.
2. Что дала советская власть крестьянам.
3. Герои – краснодонцы.
4. Владимир Ильич Ленин и Иосиф Виссарионович Сталин - основоположники советского государства.
5. О Сталинской конституции.
6. Происхождение жизни на земле.

Кроме этого, целый ряд докладов и бесед учащихся подготовительных курсов слушали:

1. на общеинститутских собраниях, на которых они в обязательном порядке всегда присутствовали.
2. на открытых комсомольских собраниях.
3. на групповых собраниях, где агитаторы проводили один раз в неделю читку газет.

На педагогическом совете специально стоял вопрос о воспитательной работе на уроках по всем предметам. Проверкой дирекции было установлено, что на уроках все преподаватели уделяли исключительно большое внимание воспитанию. Большую работу по воспитанию учащихся подготовительных курсов провела комсомольская организация подготовительных курсов. Ею были созданы кружки художественной самодеятельности:

1. хоровой кружок, 2. струнный кружок,

3. танцевальный, в которых учувствовало 50 учащихся.

Силами этих кружков под руководством учащегося Михалаш были даны художественные выступления на трех общеинститутских вечерах и на 1-е мая в подшефном селе Петриканы. Учащиеся и преподаватели подготовительных курсов принимали активное участие в восстановлении гор. Кишинева. Каждым из учащихся было отработано в среднем по 45 рабочих дней. Учащиеся подготовительных курсов принимали участие в обработке подсобного хозяйства института, весь личный состав выходил на подсобное хозяйство четыре раза.

Итоги выпускных и переводных экзаменов

Согласно приказу НКП Молдавии, в связи с окончанием учебного года, на подготовительных курсах МГПИ, экзамены были назначены с 1 августа и продолжались до 29 августа 1945 года. Выпускные экзамены и переводные проводились специальной комиссией, назначенной НКП МССР. Педагогическим Советом курсов было допущено к экзаменам из 160 человек 155 человек.

Для лучшей подготовки к экзаменам за месяц до экзаменов были вывешены расписания экзаменов и консультаций. Каждая группа была разбита на несколько подгрупп, в каждой из которых один отличник учебы. Это было сделано с целью помочь отстающим учащимся по отдельным предметам. Кроме того, дирекция ежедневно проверяла работу каждого учащегося. Для экзаменов были подготовлены тексты письменных и контрольных работ, экзаменационные билеты. В результате экзаменов закончили подготовительные курсы 120 человек. Из них поступило в институт 109 человек. Одиннадцать человек, в связи с выездом родителей, поступили в другие вузы. 10 человек не выдержали экзамены и поступили в средние школы на повторный курс, 5 человек остались на второй год. 20 человек двухгодичной группы сдали переводные экзамены по программам 8 и 9 классов и сейчас учатся на III курсе рабфака МГПИ.

Экзамены показали, что система подготовительных курсов оправдывает себя, ибо учащиеся, окончившие курсы, имеют более высокие знания, чем учащиеся других средних школ, поступившие в институт. Об этом же говорят преподаватели соответствующих кафедр института, которые на днях проводили семинары с нынешними студентами института.

Институт имеет в этом году полный набор, лишь благодаря тому, что в 1944-45 учебном году при нем работало подготовительное отделение.

ДИРЕКТОР ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫХ
КУРСОВ МГПИ [*Подпись*] /Нирка/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv.5, d. 6, ff. 48-55.
Document original. Text dactoilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 180

1945, august 17. *Cu privire la măsurile de restabilire și consolidare a Institutului Agricol M. V. Frunze din Chișinău*. Hotărârea nr. 792 a SCP al RSSM

SCP al RSSM dispune prin hotărârea din 17 august 1945 un șir de măsuri de restabilire și consolidare a Institutului Agricol din Chișinău și solicită guvernului unional susținere materială și financiară în acest scop.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 792
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

17 августа 1945 года гор. Кишинев

О мероприятиях по восстановлению и дальнейшему укреплению Кишиневского сельскохозяйственного института имени М.В. Фрунзе

В целях обеспечения нормальной работы Кишиневского сельскохозяйственного института в 1945-46 учебном году и полного его восстановления, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР и Бюро ЦК КП(б) Молдавии ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Обязать Наркомзем Молдавской ССР /тов. Коваль Ф.С.[312]/ и Директора сельскохозяйственного института /тов. ГЕРАСИМОВИЧ/:

а) восстановить первую половину главного учебного корпуса Кишиневского сельскохозяйственного института к 1-му января 1946 года и предусмотреть план строительно-восстановительных работ восстановления остальной части корпуса в 1946 году;

б) обеспечить выполнение плана приема студентов на 1945-46 учебный год, обратив особое внимание на прием студентов из местной молодежи;

в) провести в январе месяце 1946 года научную конференцию для обсуждения итогов научно-исследовательской работы в области сельского хозяйства Молдавии за 1945 год и задач института на 1946 год.

2. Обязать Наркомзем Молдавской ССР /тов. Коваль Ф.С./:

а) выделить институту для оборудования кафедры механизации сельского хозяйства тракторы, сельскохозяйственные машины, инвентарь согласно приложению №1;

б) выделить ежеквартально 15 тонн нефти целевым назначением за счет фондов Наркомзема.

3. Поручить Кишиневскому Горисполкому /тов. Визитей/ выделить и закрепить строительную площадку для сельскохозяйственного института в районе главного корпуса, а также выделить разрушенные здания, подлежащие разборки, для покрытия дефицита в камне, необходимом для восстановления учебного корпуса.

---

[312] *Fiodor Stepanovici Koval* (1904-1969), ucrainean, născut în s. Hudâmî, ţin, Sumî, gub. Harkov, Imperiul Rus. Absolvent al Academiei Agricole din Moscova (1939). Adjunct al Comisarului poporului pentru agricultură al RASSM (1939-1940), adjunct al Comisarului poporului pentru agricultură al RSSM (1940-1945), Comisar al poporului (Ministru) pentru agricultură al RASSM (1945-1957) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit*., p. 56).

Предложить тов. Визитей до 15 сентября 1945 года выполнить Постановление Совнаркома Молдавской ССР от 28 февраля 1945 года № 70 о выделении институту квартир.

4. Передать Кишиневскому сельско-институту помещения архива НКВД, здания, занимаемые школой милиции /угол Киевской и Островской, и здания по ул. Жуковского[313] №13/. Архив НКВД перевести в здание бывшей церкви / угол Ленинской и Инзовой/. Школу милиции перевести в гор. Бельцы, строительный техникум перевести в гор. Сороки, а фельдшерско-акушерскую школу в гор. Бельцы.

5. Передать для восстановления Кишиневскому сельскохозяйственному институту помещение по улице Инзова №1.

6. Обязать Управление лагеря[314] НКВД Молдавской ССР /тов. Гурьянова/ обеспечить Наркомзем Молдавской ССР необходимым количеством рабочей силы за счет военнопленных для восстановления учебного корпуса сельскохозяйственного института.

7. Обязать Госплан при Совнаркоме Молдавской ССР /тов. Черемисина[315]/:

а) выделить в III-м квартале целевым назначением Кишиневскому сельскохозяйственному институту для восстановления учебных помещений: извести 300 тонн, кирпича 100 тысяч штук, сухих красок 50 кгр., гвоздей 100 кгр., кафеля 2000 штук;

б) предусмотреть в плане распределения продукции, изготовленной местной и кооперативной промышленностью в III и IV кварталах с/г., выделение сельскохозяйственному институту мебели и хозяйственного инвентаря согласно приложению №2;

в) выделить сельскохозяйственному институту в III-м квартале с/г. 150 тонн угля, 2000 кубометров дров и бумаги для изготовления учебной документации - 150 кгр;

г) выделить институту из имущества, возвращаемого из Румынии оборудование согласно приложению № 3.

8. Обязать Наркомторг Молдавской ССР тов. Акимова/ выделить во II-м полугодии для профессорско-преподавательского состава и студентов сельскохозяйственного института промышленные товары в количестве установленной Народным комиссариатом торговли Союза ССР для названного контингента.

9. Обязать уполномоченного Наркомата Связи Союза ССР при Молдавской ССР/тов. Кушнарева/ в месячный срок установить в учебном корпусе, общежи-

---

[313] *Strada Jukovskaia* – redenumită str. Iașilor (1924-1939) , str. Armand Călinescu (19391-1940 și 1941-1944), str. Jucovschi (1944-1991), str. Nicolae Iorga și str. tricolorului din 25 iulie 1991.

[314] *Direcția lagărului nr. 198 al prizonierilor de război a NKVD al RSSM* (Управление лагеря НКВД МССР) – structură destinată internării prizonierilor de război, de control și filtrare a persoanelor aflate în captivitate germană sau pe teritoriul ocupat.

[315] *Grigori Andreevici Ceremisin* (1906-?), rus, studii superioare. Președintele Comisiei Planificării de Stat (Gosplan) al SCP/Sovietului de Miniștri al RSSM (1945-1955) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit*., p. 42).

тиях и на квартирах научных работников сельскохозяйственного института 100 радио-точек с репродукторами, а также 2 телефонных аппарата.

10. Разрешить Кишиневскому сельскохозяйственному институту начиная с 1945 года издание ученых записок объемом до 10 печатных листов, тиражом 500 экземпляров.

11. Просить Всесоюзный комитет по делам высшей школы при Совнаркоме Союза ССР разрешить открытие при Кишиневском сельскохозяйственном институте с начала 1945-1946 учебного года ветеринарного факультета с контингентом учащихся на 1-м курсе - 50 человек.

П р о т о к о л ь н о:

Просить Совнарком Союза ССР и ЦК ВКП(б):

1. Обязать Народный комиссариат земледелия Союза ССР /тов. Венедиктова/:

а) выделить Кишиневскому сельскохозяйственному институту 1 автобус, 6 грузовых и 2 легковых автомашин и включить институт в плановое снабжение по линии Главвуза[316] и Сельхозснаба Наркомзема Союза ССР;

б) выделить Кишиневскому сельскохозяйственному институту учебное и лабораторное оборудование согласно приложению № 5;

в) выделить для восстановления учебного корпуса и проведения ремонта других помещений института строительных материалов согласно приложению №6;

г) для обеспечения студенческого общежития постельными принадлежностями выделить хлопчатобумажных тканей 20 тысяч метров, шерстяных тканей на сумму 50 тысяч рублей.

2. Обязать Гослитфонд Комитета по делам культурно-просветительских учреждений при Совнаркоме РСФСР выделить Кишиневскому сельскохозяйственному институту учебной и научной литературы 10 тысяч томов.

3. Установить для более отличившихся по учебе студентов Кишиневского сельскохозяйственного института 10 персональных стипендий, в том числе: имени товарища Сталина 5 стипендий по 500 рублей и имени Мичурина - 5 стипендий по 400 рублей.

4. Обязать Цекомбанк Союза ССР[317] выделить Наркомзему Молдавской ССР ссуду в сумме 300 тысяч рублей научным работникам сельскохозяйственного института для хозяйственного обзаведения.

---

[316] *Direcţia generală a instituţiilor de învăţământ superior* (Главное управление высших учебных заведений /Главвуз) – structură a comisariatelor poporului (ministerelor) învăţământului, sănătăţii, agriculturii, etc. ale URSS, care aveau în subordine instituţii de învăţământ superior.

[317] *Banca Centrală de Utilităţi Publice şi construcţiei de locuinţea URSS* (Центральный банк коммунального хозяйства и жилищного строительства/ Цекомбанк Союза ССР) – bancă de stat specializată, înfiinţată în anul 1925 cu scopul de a acorda împrumuturi pentru construcţia, restaurarea şi extinderea întreprinderilor şi structurilor comunale, precum şi pentru construcţia şi repararea spaţiilor rezidenţiale. A fost desfiinţată la 7 aprilie 1959, iar funcţiile sale au fost transmise altor instituţii financiare din URSS.

5. Обязать Наркомвнешторг Союза ССР[318] /тов. Крутикова/ приобрести для Кишиневского сельскохозяйственного института необходимое лабораторное оборудование согласно приложению №7.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР
Н. Коваль

Секретарь ЦК КП(б) Молдавии
Н. Салогор

[*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 2. ff. 18-20.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 181

1945, septembrie 7. *Cu privire la normele didactice pentru angajații Catedrei de marxism-leninism, economie politică, folosofie și istorie a URSS*. Ordinul nr. 391 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS fixa, începând cu anul de studii 1945-1946, norme didactice mai mici pentru cadrele didactice care asigurau predarea disciplinelor ideologice: marxism-leninismul, economie politică, filosofie și istoria Uniunii Sovietice.

Приказ Всесоюзного комитета по делам высшей школы

г. Москва № 391 7 сентября 1945 г.

О нормах учебных часов для преподавателей кафедр марксизма-ленинизма, политической экономии, философии и истории СССР.

Установить с 1945-46 учебного года в высших учебных заведениях следующий объём учебных занятий/лекций, семинарские занятия, консультации/ для преподавателей кафедр марксизма-ленинизма, философии, политической экономии и истории СССР:

для заведующих кафедрами .....420 час. в год

[318] *Comisariatul Poporului (Ministerul) pentru Comerțul Extern al URSS* (Народный комиссариат внешней торговли СССР/ Наркомвнешторг СССР) – autoritate de stat principală a monopolului de stat a comerțului extern al URSS. A fost creat în 1930 prin reorganizarea Comisariatului Poporului pentru Comerțul Extern și Intern al URSS. În 1946 a fost redenumit Ministerul Comerțului Extern al URSS.

для преподавателей, ведущих самостоятельно лекционный курс, семинарские занятия и консультации.....550 час. в год

Зам. председателя Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР И. Кузьминых

Разослать: Нач. отд. Комитета, уполн. Украины т. Бухало, уполн. по Уралу т. Мальцеву, Нач. ГУУЗ"ов Наркоматов /ведомств/, отделам школ обкомов ВКП/б/, директорам вузов.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 26.
Copie. Dactilografiat.

Doc. 182

1945, septembrie 7. *Cu privire la prelungirea termenului admiterii şi amânarea începutului procesului didactic în institutele învăţătoreşti în anul 1945*. Ordinul Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Prin ordinul nr. 439 din 7 septembrie 1945 (înregistrat în cancelaria Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM la 19 septembrie 1945), Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS permitea comisariatelor pentru învăţământ ale republicilor unionale să prelungească admiterea studenţilor la anul I la institutele învăţătoreşti până la 28 septembrie 1945 şi să transfere începerea studiilor pentru 1 octombrie 1945 .

Приказ Всесоюзного комитета по делам высшей школы

г. Москва № 439 7 сентября 1945 г.

О продлении срока приема и начала занятий в учительских институтах в 1945 г.

Разрешить Наркомпросам союзных республик перенести начало занятий на 1-ом курсе учительских институтов в 1945 году на 1 октября с. г.

В связи с этим продлить прием заявлений на 1 курс учительских институтов до 20 сентября и приемные экзамены до 28 сентября 1945 года.

Председатель Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР С. Кафтанов

Раздать: УВШ при СНК УССР[319], Уполномоч. К-та по Уралу, Наркомпросам союзных республик, отделам кадров, педвузов, планово-экономическому, инспекции.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 18.
Copie. Dactilografiat.

Doc. 183

1945, septembrie 7. *Cu privire la pregătirea cartofilor și legumelor din roada anului 1945 pentru cantinele instituțiilor de învățământ superior și a tehnicumurilor*. Ordinul Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Prin ordinul nr. 442 din 7 septembrie 1945 (înregistrat în cancelaria Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM la 24 septembrie 1945), Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS obliga directorii instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate să asigure păstrarea corespunzătoare și să transmită eșalonat către cantinele studențești legumele și fructele din roada anului 1945 obținute în gospodăriile auxiliare ale acestor instituții.

Приказ Всесоюзного комитета по делам высшей школы

г. Москва № 442 7 сентября 1945 г.

О подготовках картофеля и овощей из урожая 1945 года для столовых вузов и техникумов.

Совет Народных Комиссаров Союза ССР постановлением от 21 августа 1945 г. за № 2091 освободил подсобные хозяйства Наркоматов, предприятий и учреждений от сдачи государству картофеля и овощей урожая 1945 г.

---

[319] *Direcția școlilor superioare a Sovietului Comisarilor Poporului al RSS Ucraineană* (Управление высшей школой при СНК Украинской ССР/УВШ при СНК УССР).

В соответствии с этим постановлением Совнаркома Союза ССР,

П Р И К А З Ы В А Ю:

1. Директорам высших учебных заведений и техникумов:

а) передать в столовые вузов и техникумов урожай картофеля и овощей, собранный в т. г. в подсобных хозяйствах вузов и техникумов, за исключением фондов семенного и выделяемого на производственные цели;

б) организовать правильное хранение картофеля и овощей и выполнить план переработки овощей/солка, квашение, сушка/ в установленные сроки.

2. Начальникам ГУУЗ"ов Наркоматов /ведомств/ предоставить к 1 декабря в Комитет по делам высшей школы/отдел материально-бытового обслуживания студентов/ справку о продукции подсобных хозяйств, сданной в столовые вузов и техникумов, указав наименование и количество продуктов.

3. Начальнику отдела материально-бытового обслуживания студентов Комитета по делам высшей школы доложить Комитету 15 декабря 1945 года об обеспечении столовых вузов и техникумов картофелем и овощами.

Председатель Всесоюзного
комитета по делам высшей школы
при СНК СССР С. Кафтанов

Раздать: УВШ при СНК УССР, начальникам отделов, начальникам ГУУЗ"ов, уполномоченному по Уралу тов. Мальцеву, директорам вузов и техникумов.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 10.
Copie. Dactilografiat.

Doc. 184

1945, septembrie 13.

Cu privire la cazarea personalului ştiinţifico-didactic al Institutului de Medicină din Chişinău. Hotărârea nr. 837 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM

În contextul reevacuării Institutului de Medicină de la Kislovodsk la Chişinău şi crearea Institutului de Stat de Medicină din Chişinău, preşedintele SCP al RSSM, dispunea eliberarea mai multor clădiri din zona centrală a or. Chişinău, ocupate de diverse autorităţi ale statului, în scopul cazării personalului didactico-ştiinţific al instituţiei de învăţământ superior.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 837
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

13 сентября 1945 года гор. Кишинев

О размещении профессорско-преподавательского персонала Кишинёвского Медицинского института

В целях высвобождения жилищной площади для размещения профессорско-преподавательского персонала Кишиневского Медицинского института, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Произвести следующее перемещение республиканских и городских организаций и учреждений города:

а) Управление промышленности стройматериалов[320] при СНК МССР переселить в помещение Карьероуправления[321] по улице Прункуловской №6 в порядке уплотнения Карьероуправления и использования неосвоенной площади;

б) Ушосдор НКВД МССР[322] переселить в здание по Харалампиевской улице[323] № 17;

в) Трест пригородных совхозов[324] переселить в помещение совхоза № 3, а городской земельный отдел - в дом № 34 по Михайловской улице[325];

---

[320] *Direcția industriei materialelor de construcție a SCP al RSSM* (Управление промышленности стройматериалов при Совете Народных Комиссаров МССР) –a fost înființată în anul 1944 cu atribuții de proiectare și construcție a obiectelor ce necesită investigații geologice, construcția mașinilor de tăiat piatra, mecanismelor și dispozitivelor pentru muncile în condiții grele și a mijloacelor de transportare. La 18 octombrie 1965, Direcția a fost reorganizată în Ministerul Industriei Materialelor de Construcții al RSSM.

[321] *Direcția de gestionare și exploatarea a carierelor a Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Construcții al RSSM* (Управление карьерами/Карьероуправление Народного комиссариата (Министерство) строительства МССР.

[322] *Direcția de administrare a drumurilor auto a Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne al RSSM* (Управление шоссейных дорог НКВД МССР/Ушосдор НКВД МССР) – unitate structurală a NKVD-ului RSSM cu atribuții de administrare a drumurilor, șoselelor și a transportului auto. A fost creată în august 1940. Și-a sistat activitatea în timpul războiului sovieto-german, iar după restaurarea puterii sovietice în primăvara anului 1944, direcția a fost restabilită la Soroca, având sarcina de bază de a organiza serviciului continuu, de a restabili gospodăriile sectoriale de exploatare a drumurilor și inventarierea tehnică a drumurilor. Din 26 martie 1946 a fost redenumită *Direcția de administrare a drumurilor auto a Ministerului de Interne a RSSM*. După reorganizarea Ministerului de Interne în anul 1953, Direcția a fost transmisă în subordinea Ministerului Transportului Auto al RSSM, iar în anul 1956 direcția devine unitate structurală a acestui minister (ANRM, F. 3061, inv. 1, pp. 2-4).

[323] *Strada Haralampievskaia* – redenumită str. Sf. Haralambie (1924-1933), str. 27 martie (9 aprilie 1933-1940 și 1941-1944), str. Hralampievskaia (1940-1941 și 1944-1945), str. Ștefan cel Mare (1945-1990), str. Alexandru cel Bun din 20 iulie 1990.

[324] *Direcția de gestionare și exploatare a carierelor a Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Construcții al RSSM* (Управление карьерами/Карьероуправление Народного комиссариата (Министерство) строительства МССР.

[325] *Strada Mihailovskaia* – redenumită str. Mihai Viteazul (1924-1940 și 1941-1944), str. Mihailovskaia (1944-1945), str. Komsomolskaia (1945-1989), str. Mihai Eminescu din 28 decembrie 1989.

г) аптечный склад Аптекоуправления переместить в здание завода «Фармако». Завод «Фармако» разместить в бывшем церковном здании по Гынчештскому шоссе № 1.

2. В связи с переселением транспортного отдела НКВД МССР, обязать начальника УВСР[326] Кишиневской железной дороги тов. Лунина не позднее 25-го сентября с/г. закончить ремонт здания ТНКГБ[327] по Николаевской улице №55.

Начальнику ТНКГБ тов. Майорескому к этому же сроку освободить занимаемое им здание по улице Николаевской №18.

3. Помещение по улице Пирогова №61, занимаемое Уполномоченным ВЦСПС[328], передать Медицинскому институту для размещения профессорско-преподавательского персонала.

Уполномоченному ВЦСПС выделить помещение, освобождаемое Ушосдором НКВД МССР, по улице Подольской[329] №15.

Обязать руководителей наркоматов разместить республиканские комитеты союзов в зданиях своих систем.

Кишиневскому Горисполкому /т. Визитей/ выделить для дома профсоюзов помещение для восстановления.

4. Обязать зам. Начальника республиканского Управления Милиции тов. Ложкина освободить особняк по Киевской улице №125, занимаемый милицией, за счет уплотнения в основном служебном корпусе.

5. Торговую инспекцию Наркомторга МССР переместить в здание городского финансового отдела.

6. Кишиневский уездный отдел НКГБ переселить на свободную площадь в здании Кишиневского уездного отдела НКВД по улице Подольской.

Кишиневскому Горисполкому /т. Визитей/ срочно предоставить жилую площадь гр-ну Бендерскому, проживающему в здании НКВД, вне здания НКВД.

---

[326] *Tronson/sector al lucrărilor de construcţie militară* (Участок военно-строительных работ/УВСР) – unităţi structurale ale direcţiiilor construcţiilor militare de teren, create începând vara anului 1941 şi responsabile de construcţia şi reparaţia obiectivelor militare şi a celor civile conexe de pe fronturile active ale Armatei Roşii (Дэвид Гланц, *Советское военное чудо*, Москва «ЯУЗА» «ЭКСМО», 2008, с. 79)

[327] *Penitenciarul Comisariatului Poporului pentru Securitatea Statului al RSSM* (Тюрьма Народного комиссариата государственной безопасности МССР/ ТНКГБ).

[328] *Sovietul central al uniunilor profesionale din URSS* (Всесоюзный центральный совет профессиональных союзов/ВЦСПС) – autoritate centrală a uniunilor profesionale care gestiona activitatea tuturor organizaţiilor profesionale din URSS în perioada 1918-1990. După reorganizarea Comisariatului Poporului al Muncii al URSS în 1933, Sovietul a devenit o autoritate de stat cu funcţii de supraveghere în sfera socială şi a muncii. *Reprezentantul (Împuternicitul) Sovietul Unional Central al Uniunilor profesionale în Moldova* (Уполномоченный ВЦСПС по Молдавии) a fost numit de Prezidiul Sovietului în 1944, după restabilirea RSSM cu misiunea de a controla şi organiza activitatea sindicatelor, de a forma cadrele sindicale, de a coodona întocmirea bugetului sindicatelor şi a bugetului asigurărilor sociale, de a controla utilizaerea fondurilor bugetare sindicale. A activat până în anul 1948, când a fost înfiinţat Biroul organizatoric al Sovietului Sindicatelor RSSM (ANRM, F. 3029, inv. 1, ff. 1-2).

[329] *Strada Podolskaia* – redenumită str. Feodorov (1912-1917), str. Ion C. Brătianu (1924-1940 şi 1941-1944), str. Podolskaia (1944-1970), str. Iskra (1970-1990) şi str. Bucureşti din 20 iulie 1990.

7. Управление Госстраха МССР переселить из занимаемого помещения по улице Ленина №134 в здание Наркомфина МССР.

8. Установить срок переселения и освобождения помещений, указанных в настоящем Постановлении, не позднее 18-го сентября с/г.

Возложить персональную ответственность за переселение и освобождение помещений на руководителей организаций и учреждений.

9. обязать Наркома жилищно-гражданского строительства Молдавской ССР тов. Скульского:

а) в трёхдневный срок осмотреть все помещения, выделяемые для размещения профессорско-преподавательского персонала Медицинского института, составить необходимые сметы для ремонта и не позднее 22-го сентября с/г. обеспечить полную готовность их для заселения.

б) ускорить восстановление помещений по улицам: Кузнецкой 97, Маданской №5 и 5а, и передать их после восстановления Медицинскому институту для размещения профессорско-преподавательского персонала.

10. Контроль за выполнением настоящего постановления возложить на заместителя Председателя СНК МССР тов. Квасова.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР — Н. Коваль

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР — Л. Дьяченко

Sursa: ANRM, F. 2848, inv.22, d. 15, f. 30-31.
Original. Text dactilografiat.

Doc. 185

1945, septembrie 15. *Despre pregătirea Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău pentru anul universitar 1945/1946*. Hotărârea nr. 887 a SCP al RSSM

SCP al RSSM dispune autorităților guvernamentale să asigure condiții materiale și de trai studenților și personalului științifio-didactic a Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău, precum și organizarea altor activități indispensabile începerii noului an universitar 1945/1946.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 887
Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР

15 сентября 1945 г. гор. Кишинев

О подготовке Кишиневского Государственного Педагогического института к 1945-46 учебному году

В целях быстрейшей подготовке Педагогического института к новому учебному году, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР
ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР /тов. Афтенюк/ и Директора Педагогического института тов. Барановского:
   а) до 25 сентября закончить укомплектование кафедр профессорско-преподавательским составом;
   б) обеспечить выполнение плана приема студентов на 1945-46 учебный год, обратив особое внимание на прием студентов из местной молодежи;
   в) закончить ремонт учебного корпуса и общежития для студентов к 10 октября с. г.
2. Обязать Наркомпрос Молдавской ССР /тов. Афтенюк/ отпустить Пединституту до 25 сентября с. г. 7 000 метров хлопчатобумажных тканей для оборудования общежитий постельными принадлежностями.
3. Обязать Госплан при Совнаркоме Молдавской ССР / тов. Черемисина/:
   а) выделить до 25 сентября с. г. строительные материалы для ремонта учебного корпуса и общежития института, согласно Приложению № 1;
   б) выделить Пединституту через республиканский топливный трест в 3-м квартале 100 тонн угля и 450 кубометров дров;
   в) выделить институту для изготовления учебной документации 200 кгр. бумаги.
4. Поручить тов. Антосяку разместить в IV-м квартале с. г. заказы Пединститута на мебель в счет программы местной и кооперативной промышленности.
5. Обязать Главснаблес[330] /тов. Толстякова/ выделить Пединституту 25 кубометров пиленого леса, за счет поступающего количества.
6. Поручить Госплану при СНК МССР /тов. Черемисину/ изыскать необходимое оборудование для организации столярной мастерской при Пединституте.
7. Обязать Наркомторг Молдавской ССР /тов. Акимова/:
   а) дооборудовать столовую при Пединституте столовой и кухонной посудой и улучшить качество питания студентов;

[330] *Direcţia generală de aprovizionare a economiei naţionale cu cherestea şi lemn de foc a SNP al URSS* (Главное управление снабжения лесом 1943 – 1946)/Главное управление по снабжению народного хозяйства лесоматериалами и дровами при Совнаркоме СССР /Главснаблес).

б) выделить для 82 студентов-выпускников института 492 метра платяной и одежной хлопчатобумажной ткани и 82 пары обуви;

в) в 4-м квартале с. г. полностью отоварить промтоварные карточки профессорско-преподавательского состава и студентов Пединститута.

8. Выделить Пединституту одну грузовую автомашину из первой прибывшей партии автомашин.

9. Уполномоченному Наркомата Связи Союза ССР по Молдавской ССР /тов. Кушнареву/ в месячный срок установить в учебном корпусе, в общежитиях и на квартирах научных работников института 50 радиоточек с репродукторами.

10. Поручить Наркомпросу Молдавской ССР /тов. Афтенюк/, директору Госиздата тов. Дмитриеву, директору Пединститута тов. Барановскому представить к 1 ноября с. г. мероприятия по изданию учебников для высших педагогических учебных заведений на молдавском языку, начиная с 1946 года.

11. Просить Совнарком Союза ССР:

а) обязать Наркомвнешторг /т. Крутикова/ приобрести для Кишиневского Педагогического института необходимое лабораторное оборудование, согласно приложению № 2.

б) установить с начала 1945-46 уч. года для наиболее отличившихся в учебе студентов Кишиневского Педагогического института 10 персональных стипендий, а том числе: 5 стипендий по 500 рублей и 5 стипендий по 400 рублей.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР — Н. Коваль

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР — Л. Дьяченко

[*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, f. 53-54.
Copie. Text dactilografiat.

Doc.186

1945, septembrie 30. — Nota informativă a șefului Secției Școli a CC al PC(b)M cu privire la componența nesatisfăcătoare a conducerii Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM

Şefului Secţiei Şcoli a CC al PC(b)M informa pe Nikolai Salogor, secretarul CC al PC(b)M, despre cazurile de nepotism şi de acoperire a trecutului „necorespunzător" al unor angajaţi ai Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM şi indica că această situaţie afectează activitatea autorităţii guvernamentale.

30/IX-1945

СЕКРЕТАРЮ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА
КП /б/ МОЛДАВИИ
Товарищу САЛОГОРУ

Считаю необходимым довести до Вашего сведения неудовлетворительном составе части руководящих работников Наркомата Просвещения и крайне слабой работе управления кадров этого Наркомата, мною установлено, что все руководящие работники аппарата Наркомпроса /нарком и его заместителя/ являются давними приятелями по учебе и работе. Каждый из них знает недостатки своего товарища, чем нарушаются деловые отношения в работе и имеет место семейственность.

Товарищ АНДРУС назначил на должность начальника управления начальных и средних школ товарища САГИНУРА[331], который для этой работы совершенно не подходит. Школьное управление работает очень плохо, состояние школ не знает и своевременное влияние на ход работы школ не обеспечивает.

В истекшем учебном году выбыло из школ 30.808 учащихся, большинство из них могли бы продолжать учебу.

Управление школ Наркомпроса не знает, как начался в школах 1945-46 учебный год. Школьные инспектора занимаются школами поверхностно, их работа проходит бесконтрольно. К подбору школьных инспекторов управление кадров подходит не серьезно. Так и инспекторской работе допущен некий ЖАВРОЦКИЙ, бывший член партии националистов, открыто выступил против Советской власти, которого товарищ АНДРУС представил к присвоению звания заслуженного учителя, дав ему положительную характеристику.

Старшим инспектором Наркомпроса работает ШПИТА остановившийся на оккупированной территории и не внушающий политического доверия. Несмотря на неоднократные указания со стороны Отдела Школ ЦК КП/б/М о проверке этого инспектора через соответствующие органы, заместитель Наркома тов. АНДРУС до сих пор этих указаний не выполнил.

Инспекторами управления дошкольного воспитания и детских домов работают т. т. ШМАРОВА и ШИЛЯЕВА – совершенно не знающие этой работы.

Товарищ АНДРУС вместо того, чтобы укрепить аппарат Наркомпроса до сих пор продолжает засорять его сомнительными работниками, так методистом

[331] *Abraham Davidovici Saghinur* (1909-1954), şef al Direcţiei şcoli a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM din 19 martie 1941 (AOSPRM, F. 51, inv. 1, d. 61, f. 202).

Наркомпроса назначен КРЕЦУ, бывший член румынского парламента от Бессарабии, до этого работа методистом в городском отделе народного образования, был освобожден от работы, т.к. вел разлагательную работу среди учителей, рассказывая им при каждом удобном случае, что при власти румын учителям жилось лучше нежели сейчас.

Укомплектование Педагогического института профессорско-преподавательскими кадрами проведено неудовлетворительно. Квалифицированные кадры, знавшие в служебных злоупотреблениях товарища АНДРУСА и АГАСЬЕВОЙ, увольнялись.

По прибытии Педагогического института в город Кишинев, тов. АНДРУС уволил заведующего кафедрой эконом-географии тов. ЯКУБАНИСА, не согласовав этого вопроса с дирекцией института. В результате в институте до апреля м-ца 1945 года эконом-география на старших курсах не преподавалась, а когда директор института пригласил товарища ЯКУБАНИСА вновь на работу читать в Педагогическом институте, то тов. АНДРУС не разрешил его взять. На преподавание эконом-географии был приглашен учитель средней школы тов. МИРСКИЙ.

Товарищ АНДРУС освобождая от работы преподавателей Педагогического института, знающих «Бугурусланские дела», ЛОЖЕЧКИНУ и ГРОСУЛА и ввиду категорического отказа выехать в гор. Тирасполь, они были оставлены на работе в институте.

Заместителем директора по учебной части и зав. кафедрой литературы товарищ АНДРУС назначил своего приятеля-учителя средней школы тов. АМОСОВА, а на зам. директора по заочному обучению близкого друга тов. ДУБОВИЦКОГО.

Такая расстановка кадров мешает подготовке высококвалифицированных кадров.

В числе окончивших институт в 1945 году был сын бывшего завхоза института в Бугуруслане МУЧНИК, который вместе с т.т. АГАСЬЕВОЙ и АНДРУСОМ разбазаривали материальные ценности, выдавшиеся на улучшение материально-бытового положения студентов. Тов. АНДРУС приказал оставить его при кафедре института, не спрашивая согласия кафедры и дирекции.

В аппарат Наркомпроса зам. Наркома взял студента IV курса ВАЙНЕРА на заведующего архивом, а фактически тов. ВАЙНЕР занимается получением и распределением среди сотрудников Наркомата хлебных и продовольственных карточек.

Начальником Школснаба Наркомпроса тов. АНДРУС назначил своего приятеля ЕРЕМЕНКО, который через Школснаб[332] хорошо снабжал АНДРУСА и других всем необходимым /вином, сливами, орехами и проч./, а работу Школснаба провалил.

---

[332] *Secția asigurarea școlii* (Отдел по снабжению школ Народного комиссариата просвещения МССР/ Школснаб Наркомпроса) – unitate structurală a Direcției școli a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM.

Из вышеизложенного видно, что тов. АНДРУС подбирает кадры не по деловым и политическим качествам, а по знакомству, чтобы иметь везде своих людей, что отрицательно сказывается на работе.

Со стороны Отдела Школ ЦК КП /б/ М принимались меры к оздоровлению аппарата Наркомпроса и устранению семейственности /недавно был освобожден от работы начальник Школснаба тов. ЕРЕМЕНКО, освобождаются инспектора ЖАВРОЦСКИЙ и ЩИЛЯЕВА/.

Для того, чтобы сделать Наркомат работоспособным считаю необходимым освободить от работы тов. АНДРУСА, как главного виновника в создании семейственности в аппарате Наркомпроса, освободить от работы начальника управления начальных и средних школ тов. САГИНУРА, как не обеспечивающего данного участка работы.

ЗАВЕДУЮЩИЙ
ОТДЕЛОМ ШКОЛ КП/б/М [Подпись] КОЖУХАРЬ.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv.3, d. 242, ff. 31-33
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 187

1945, octombrie 2.

Raport cu privire la rezultatele examenelor de admitere în instituțiile de învățământ superior, tehnicumuri și alte instituții medii de specialitate

Центральное статистическое
Управление Госплана СССР
Отдел культуры

Форма № 78-к
Утверждена ЦСУ Госплана СССР
№65 от 1.2-45 г.

ОТЧЕТ О РЕЗУЛЬТАТАХ ПРИЕМНЫХ ЭКЗАМЕНОВ В ВЫСШИЕ УЧЕБНЫЕ ЗАВЕДЕНИЯ, ТЕХНИКУМАХ И ДРУГИХ СРЕДНИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ПО ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ. На начало 45/46 уч. года

Наименование факультетов и отделений	Держало вступительные экзамены (чел.) по всем предметам, установленным для поступления в данное заведение	Из них выдержало	Всего зачислено				Из общего числа зачисленных на I курс			Всего учащихся на всех курсах на начало учебного года	
			На I курс	Из них участников ВОВ	На старшие курсы	Из них участников ВОВ	Принято без вступительных экзаменов	Из них отличников	На обучение без отрыва от производства	С отрывом от производства	Без отрыва от производства
Кишиневский пединст.	163	132	153	12	16	14	20	8	-	394	
Бельцкий Учит. инст.	114	91	103	10	-	-	12	2	-	103	
Учительский Тирасполя	99	87	112	9	8	1	28	9	-	273	
Всего по инст. н-к проса	376	307	367	32	116	14	60	19	-	770	
Кишиневский с/х инст.	156	147	174	14	31	5	30	15	-	508	
Консерватория	132	71	71	-	-	-	-	-		93	

Sursa: ANRM. F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 2.
Copie. Formular completat de mână.

Doc. 188

1945, octombrie 11.

Cu privire la eliberarea de taxa de studii în instituții de învățământ superior și medii de specialitate a copiilor militarilor care au murit pe fronturile Războiului pentru Apărarea Patriei, precum și a copiilor invalizilor Războiului pentru Apărarea Patriei. Ordinul nr. 521 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS

Prin ordinul nr. 521 din 11 octombrie 1945, Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS elibera de obligativitatea achitării taxei pentru studiile superioare și medii de specialitate pe copii militarilor decedați în cel de-al Doilea Război Mondial și a invalizilor conflagrației mondiale.

Приказ Всесоюзного комитета по делам высшей школы

г. Москва № 521 11 октября 1945 г.

Об освобождении от платы за обучение в вузах и техникумах детей военнослужащих, погибших на фронтах Отечественной войны, а также детей инвалидов Отечественной войны

В соответствии с Постановлением Совнаркома Союза ССР от 21 сентября 1945 г. № 2436 «О мероприятиях по оказанию помощи демобилизованным, семьям погибших воинов; инвалидам Отечественной войны и семьям военнослужащих» - п р и к а з ы в а ю:

1. Освободить от платы за обучение в вузах и техникумах детей военнослужащих рядового, сержантского и старшинского состава, погибших на фронтах Отечественной войны, а также детей инвалидов Отечественной войны 1-ой группы.

2. Возвратить плату за обучение, внесенную в вузы и техникумы за 1-ое полугодие 1945/46 уч. года учащимся, указанными в п. 1 настоящего приказа.

Председатель Всесоюзного
комитета по делам высшей школы
при СНК СССР С. Кафтанов

Раздать: Директорам вузов, техникумов, начальникам ГУУЗ'ов Напкоматов /ведомств/, Начальникам отделов Комитета.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 7.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 189

1945, octombrie 15. *Despre organizarea bazei experimentale și de selecție a Institutului Agricol din Chișinău*. Hotărârea nr. 996 a SCP al RSSM

SCP al RSSM dispune organizarea bazei experimentale și de selecție a Institutului Agricol din Chișinău și transmiterea în gestiunea acestei instituții de învățământ superior a unor proprietăți din zona or. Chișinău și din regiunile limitrofe în scopul organizării terenurilor experimentale pentru cercetările științifice în domeniul agriculturii și a bazelor de practică pentru studenții Institutului Agricol.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 996
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

15 октября 1945 г. гор. Кишинев

Об организации экспериментально-селекционной базы Кишиневского Сельскохозяйственного института

Исходя из решения Совнаркома МССР и ЦК КП/б/М от 17/III-1945 г. об организации научно-исследовательской работы в области селекции на экспериментально-селекционной базе при Кишиневском Сельскохозяйственном институте, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Экспериментально-селекционную базу Кишиневского Сельскохозяйственного института организовать на территории учебно-опытного хозяйства № 1 Кишиневского Сельскохозяйственного института, с передачей и закреплением за ней всех земель, насаждений и построек, находящихся в ведении этого учебного хозяйства, а именно: 50 га старых земель института, дача быв. Ионку – 9 га, дача быв. Романова – 9,9 га, дача быв. Рагекампф – 1,3 га, дача быв. Шатаева – 3,2 га, дача быв. Бирман – 7,6 га, также земли Киропало – 1,4 га, всего 82,4 га.

2. Продать экспериментально-селекционной базе Кишиневского Сельскохозяйственного института подсобное хозяйство Наркоминдела /быв. участок Епархиального училища/ площадью 8 га, с земельными угодьями, насаждениями и постройками.

3. Передать экспериментально-селекционной базе Кишиневского Сельскохозяйственного института земли в Буюканах быв. Пожоги, находящиеся в ве-

дении Ветбаклаборатории Наркомзема Молдавской ССР[333], площадью 18 га со всеми насаждениями и постройками.

4. Передать экспериментально-селекционной базе находящиеся в ведении Буюканского сельсовета бросовые земли 12 га возле еврейского кладбища, 3 га земли быв. владельца Михайловича, 3 га земли быв. владельца Робу Георгия.

5. Поручить Кишиневскому Уездному земельному отделу через отдел землеустройства и Буюканскому сельсовету выделить в натуре перечисленные в п. п. 1, 2, 3, 4 земли, для передачи и закрепления их за экспериментально-селекционной базой института.

6. Закрепить за экспериментально-селекционной базой Кишиневского Сельскохозяйственного института сараи, возле бывшего здания Ветбаклаборатории по Буюканскому спуску, которым база пользуется, согласно приказу Наркомзема Молдавской ССР.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Н. Коваль

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР Л. Дьяченко

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 15, ff. 304.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 190

1945, octombrie 22. *Despre organizarea Universităţii de Stat din Moldova*. Ordinul nr. 535 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS

Comitetul Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS dispune măsuri cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova până la începerea anului academic 1946-1947.

[333] *Laborator bacteriologic veterinar al Comisariatului Poporului pentru Agricultură al RSSM*. (Ветбаклаборатория НКЗ МССР/Ветеринарно-бактериологическая лаборатория НКЗ МССР) –Misiunea principală a laboratorului era de a efectua cercetări de diagnosticare şi studii privind hrana pentru animale, carne, lapte şi alte produse de origine animală.

ПРИКАЗ
Всесоюзного комитета по делам высшей школы при СНК СССР

г. Москва № 535 22 октября 1945 г.

Об организации Молдавского Государственного
У н и в е р с и т е т а

В соответствии с Постановлением Совета Народных Комисаров Союза ССР № 2601 от 12 октября с. г., ПРИКАЗЫВАЮ:

I. Организовать к началу 1946/47 учебн. года в гор. Кишиневе Молдавский Государственный университет на базе Молдавского педагогического института.

II. Утвердить в составе Молдавского государственного университета следующие факультеты:

1. Физико-математический факультет,

Специальности: математика, физика.

2. Биологический факультет

Специальности: ботаника, зоология.

3. Геолого-почвенный факультет.

Специальности: геология, почвоведение.

4. Химический факультет.

Специальности: органическая химия, неорганическая химия, аналитическая химия, физическая химия.

5. Историко-филологический факультет

Специальности: история, молдавский язык и литература, русский язык и литература

III. Наркомпросу Молдавской ССР представить на утверждение ВКВШ при СНК СССР:

1. К 1 января 1946 года кандидатуры ректора университета, проректора по учебно-научной работе и руководителей кафедрами.

2. К 1-му февраля 1946 года – проект индивидуального Устава Молдавского государственного университета.

3. К 1-му марта 1946 года штатное расписание Молдавского государственного университета.

IV. Начальнику отдела университетов ВКВШ тов. Фигуровскому Н.А. к 1-му марта 1946 года обеспечить Молдавский государственный университет учебными планами и учебными программами.

Председатель Всесоюзного комитета по
делам высшей школы при СНК СССР /С. Кафтанов/

Разослать: руководству К-та, плановому отделу, отделу кадров, отделу университетов, инспекции, Молдавскому Пединституту, НКПросу Молдавской ССР, Учебно-методическому отделу.

Верно: Секретарь *[Подпись]* Кузьмин

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 4, f. 1.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 191

1945, octombrie 31. Informaţii despre absolvenţii Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul 1946

Documentul prezintă în formă tabelară informaţii despre numărul de studenţi care vor absolvi Institutul Pedagogic Moldovenesc în anul 1946, sturctuată pe specialităţi, genuri şi apartenenţa politică.

Сведения
об оканчивающих Молдавский Госуд. пединститут в 1946 году

Название специальностей	Всего оканчива ют в 1946 г.	Из них			В том числе по кварталам								Деканам факультетов
		Женщ.	Чл. и канд. ВКП(б)	Члены ВЛКСМ	I	II	III	IV					
								Всего	Женщ.	Чл. и канд. ВКП(б)	Члены ВЛКСМ		
Русская литература и язык	14	13	-	7	нет			14	13	-	7		1) Исторического 2) Физико-математического 3) Языка и литературы – заполнить графы таблицы требуемыми сведениями
Физика и математ.	9	6	1	5	нет			9	6	1	5		
История	9	3	-	5	нет			9	3	-	5		
Итого	32	22	1	17	нет			32	22	1	17		

31/X-1945 г. [*Подпись*] Амосов

Sursa: ANRM, F. 1961. inv. 1, d. 6, f. 42.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 192

1945, noiembrie 26. *Cu privire la măsurile de susținere a Institutului de Medicină din Chișinău*. Clauza 2 din procesul-verbal nr. 93 al ședinței Biroului CC al PC(b)M

Printr-o hotărâre cu antetul Strict secret, *Biroul CC al PC(b)M dispune instituțiilor sovietice republicane și celor de partid să întreprindă măsuri de susținere a Institutului de Medicină din Chișinău, inclusiv să repare blocurile de studii, căminele studențești și apartamentele în care au fost cazați cadrele științifico-didactice; să asigure Institutul cu cărbune și lemn de foc în sezonul rece al anului de învățământ 1945-1946; să utileze biblioteca Institutului cu rafturi pentru cărți; să instaleze aparate radio în blocul de studii, căminele studențești și apartamentele profesorilor; să producă mobilier didactic pentru Institut; să asigure personalul științifico-didactic și studenții cu haine și încălțăminte etc.*

Строго секретно.

П Р О Т О К О Л № 93
Заседания бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии
от 26 ноября 1945 года.

ПРИСУТСТВОВАЛИ: члены Бюро ЦК КП/б/Молдавии т. т. Зыков И.С.[334], Кашников Ф.И., Коваль Н.Г., Маркеев М.И.[335], Салогор Н.Л., Фесенко И.К.

Тов. Голик М.Г. – зам. председателя Бюро ЦК ВКП/б/ по Молдавии.

Сотрудники Бюро ЦК ВКП/б/ по Молдавии – т. т. Черемухин, Шепелев.

Зам. секретаря ЦК КП/б/ Молдавии тов. Маслов.

Зав. отделом ЦК КП /б/ Молдавии тов. Щелоков[336].

Зам. зав. отделами ЦК КП/б/ Молдавии т. т. Цыганко[337], Шельпяков[338].

---

[334] *Ivan Semionovici Zîkov* (1903-?), rus, născut în s. Alferovka, reg. Vologda. Fără studii superioare. Secretar al CC al PC(b)M din 20 august 1945 și secretarul II al CC al PC(b)M din 1947 (1947-1949). În 1949 a fost transfeta în alte republici ale URSS (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit*., p.204).

[335] *Mihail Ivanovici Markeev* (1905-?), rus, născut în or. Sîrani, gub. Samara, Imperiul Rus. Comisar al poporului (Ministru) pentru afacerile interne al RSSM (1944-1946) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.,* p. 118).

[336] *Mihail Dmitrievici Șciolokov* (1904-?), rus. Din iunie 1944 – șef al Secției de organizare și instrucție a CC al PC(b)M (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.*, p. 177).

[337] *Vladimir Vasilievici Țiganko* (1903-?), ucrainean, născut în s. Oceretovatoe (astăzi Novoaleksandrovka), gub. Harkov, Imperiul Rus. Adjunct al șefului Secției cadre a CC al PC(b)M din august 1940.

[338] *Nikolai Andreevici Șelpiakov* (1903-?), rus. Adjunct al șefului Secției agricole a CC al PC(b)M (1945- 1955).

Зав. Особым сектором ЦК КП /б/ Молдавии тов. Майорова.

Наркомы и руководители республиканских и других организаций: т. т. Акимов / Наркомторг/, Визитей /председатель Кишиневского горсовета/, Комаровский /зам. Наркомгосконтроля[339]/, Непочатых /директор партшколы[340]/, Ратундалов[341] /нач. Управления трудовых резервов/, Сорочан[342] /директор мединститута/, Сухарев[343] /Наркомздрав/, Тимофеев /зам. директора партшколы/.

[…]

2. О мерах помощи Кишиневскому Государственному медицинскому институту

В целях оказания помощи Кишиневскому Государственному медицинскому институту в ремонте и материально-технического оснащения учебного корпуса и общежития студентов, Бюро Центрального Комитета КП/б/Молдавии постановляет:

1. Принять к сведению заявление руководителей наркоматов, трестов и предприятий о том, что принимают на себя следующие обязательства:

Наркомат гражданского строительства /т. Скульского/

а) в месячный срок отремонтировать учебное здание общежитие института;

б) к 15 декабря 1945 года закончить ремонт 12 квартир для профессорско-преподавательского персонала /ул. 28-го июня, дом № 17/;

---

339 *Comisariatul Poporului pentru Controlul de Stat al RSSM* (Народный комиссариат государственного контроля МССР (Наркомгосконтроль МССР) – autoritate executivă de stat cu atribuţii de supraveghere şi control a activităţii de producţie, economice şi financiare a organizaţiilor, întreprinderilor şi instituţiilor de stat şi cooperative din RSSM. Din anul 1946 – Ministerul Controlului de Stat al RSSM.

340 *Şcoli superioare de partid/şcoală de partid* (Высшие партийные школы/ ВПШ) – instituţii de învăţământ superior republicane şi regionale în URSS (1946-1991) pentru instruirea personalului de conducere de stat şi de partid. Erau create şi se aflau în subordinea CC ale PC(b) ale republicilor unionale/ comitetelor regionale. Activitatea didactico-metodologică era dirijată de Şcoala superioară de partid a CC al PC(b)/PCUS.

341 *Semion Efremovici Ratundalov* (1911-1973), moldovean. Din 1941 a activat în cadrul sistemului rezervelor de muncă ale URSS în Donbas, Polonia de Est etc. În mai 1945 a fost delegat de autorităţile unionale în RSSM în calitate de şef al Direcţiei Republicane a rezervelor de muncă (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit*., p. 153.)

342 *Ipati Hristoforovici Sorocean* (1900-1964), moldovean, născut în s. Ciorna, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Medicină din Odessa (1926). Dr. în ştiinţe medicale, conf. univ. În timpul războiului sovieto-german a activat în calitate de chirurg principal la Spitalului Militar din or. Soci. Adjunctul Comisarului poporului (Ministrului) pentru sănătate al RSSM (1944-1947), conferenţiar, directorul Institutului de Medicină din Chişinău (1945-1948). În 1948-1950 – şef al secţiei chirurgie a Spital orăşenesc nr. 1 din Bălţi. În 1950-1955 – medic-şef al Dispensarului Oncologic Republican şi din 1955 – asistent la Catedra de chirurgie generală a Institutului de Medicină dn Chişinău (AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 1, f. 123).

343 *Mihail Iakovlevici Suharev* (1889-?) rus, absolvent al Institutului de Medicină din Harkov (1929). Comisar al poporului (Ministru) pentru sănătate al RSSM (1945-1950), şef de catedră la Institutul de Medicină din Chişinău.

в) к 1 января 1946 года оборудовать морг для кафедры судебной медицины с хранилищем для трупов;

Водоканалстрой[344] /т. Алексеева/ к 15 января 1946 закончит полностью ремонт водопроводной сети бано-прачечного комбината, учебного корпуса и общежития медицинского института;

Топливный трест /т. Шалимова/ к 20 декабря 1945 года завезти институту 200 тонн каменного угля и 300 кубометров дров;

НКВД Молдавской ССР /т. Сережина/ изготовить к 15 декабря 1945 года стеллажи для библиотеки института;

Дирекция радиотрансляционной сети /тов. Гараш/ к 15 декабря 1945 года радиофицировать учебные здания и общежития института, а также квартиры профессорско-преподавательского персонала;

Союз художников /тов. Батрова/ оказать институту помощь в художественном оформлении учебного здания и общежития /изготовление портретов, плакатов и пр./

2. Обязать Наркомат лесной промышленности /тов. Олейник/ изготовить:

а) до 15 декабря 1945 года 160 парт, 100 столов, 200 табуреток и 40 классных досок;

б) в I-м квартале 1946 года – 2 000 табуреток, 700 столов и 150 шкафов.

3. Обязать Наркомат здравоохранения /тов. Сухарева/:

а) в месячный срок обеспечить клинические больницы мягким инвентарем /4-5 комплектов на одну койку/;

б) выделить институту 20 000 метров мануфактуры;

в) в месячный срок организовать на базе горбольниц 5 клинических и 2 бактериологических лабораторий;

г) до 1 января 1946 года организовать на базе первой горбольницы гор. Кишинева глубокую рентгенотерапию и радиотерапию.

4. Обязать Госплан Молдавской ССР /тов. Черемсина/:

а) выделить институту до 5 декабря 1945 года строительные материалы для ремонта учебного здания, общежития и квартир /согласно приложению № 1/;

б) выделить институту 200 тонн угля.

5. Обязать Партиздат[345] /тов. Файер/ выделить институту 0,5 тонн бумаги за счет срыва для изготовления тетрадей.

6. Обязать Наркомторг /тов. Акимова/ выделить профессорско-преподавательскому составу института в декабре 1945 года 45 пальто и 45 костюмов и в январе 1946 года 35 пальто и 35 костюмов.

---

[344] *Direcția Apă-Canal* (Водоканалстрой/Управление водного и канального строительства/ВКС) – întreprindere comunală care desfășura activități de construcție, dezvoltare și modernizare a sistemelor urbane de alimentare cu apă și de canalizare în or. Chișinău.

[345] *Editura centrală a literaturii de partid/Partizdat* (Издательство партийной литературы/Партиздат) – editura, creată în anul 1931 cu misiunea de a tipări literatură politică și tehnică cu caracter revoluționar. Era subordonată direct Secției cultură și propagandă a CC a PC(b). În anul 1941 a fost redenumită Editura de Stat pentru Literatură Politică (Gospolitizdat).

7. Обязать Управление промкооперации[346] /тов. Баринову/ прикрепить к медицинскому институту для ремонта обуви и одежды студентам, выделив для этой цели специальных мастеров.

8. Поручить медицинскому институту /тов. Сорочан/ и горсовету /тов. Визитей/ разместить студентов, не размещенных в общежитиях, по частным квартирам, на договорных началах.

9. Обязать городской Совет /тов. Визитей/ дополнительно к ранее выделенным квартирам передать еще 8 квартир для профессорско-преподавательского состава медицинского института.

10. Просить Наркомздрав СССР выделить разовое ассигнование Кишиневскому Медицинскому институту в размере 3-х миллионов рублей на приобретение учебного и научного оборудования и 2 миллиона рублей на приобретение мебели.

Кроме того, дать разрешение на выписку иностранной литературы на 2 000 рублей в год, а также выделить импортное оборудование для клиник и кафедр.

11. Просить Центральный Комитет ВКП/б/ разрешить ЦК КП/б/ Молдавии ввести в Кишиневском Государственном медицинском институте с 1 декабря 1945 года должность освобожденного секретаря партийного бюро.

[…]

Секретарь ЦК КП(б)
Молдавии [*Подпись*] Н. Салогор

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 30, ff. 155-157.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 193

1945, octombrie 27. *Cu privire la asigurarea unică cu mese a studenţilor Institutului de Medicină din Chişinău*. Hotărârea nr. 1050 a SCP al RSSM

SCP al RSSM obligă Comisariatul pentru Comerţ al RSSM să elibereze studenţilor Institutului de Medicină din Chişinău taloane unice pentru mese cu valabilitatea de la 21 octombrie până la 1 noiembrie 1945 în legătură cu redislocarea Institutului de la Kislovodsk la Chişinău.

[346] *Direcţia cooperaţiei meseriaşilor* (Управление промысловой кооперации).

СОВЕТУЛ КОМИСАРИЛОР НОРОДНИЧЬ АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1050

27 октября 1945 г. гор. Кишинев

О разовом обеспечении студентов Кишиневского Государственного медицинского института питанием.

В связи с передислокацией Медицинского института из г. Кисловодска в г. Кишинев и необходимостью организации питания для студентов, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Наркомторг Молдавской ССР выдать талоны на разовое питание для студентов Кишиневского Медицинского института, сроком с 21 октября по 1-е ноября 1945 года.

Председатель Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Т. КОНСТАНТИНОВ

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР Л. ДЬЯЧЕНКО

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 16, f. 108.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 194

1945, noiembrie 15. Extras din procesul-verbal nr. 5 al ședinței Consiliului științific al Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chișinău

Institutul Pedagogic Moldovenesc din Chișinău prezintă biroului CC al PC(b)M un extras din procesul-verbal al ședinței Consiliului științific al instituției la care s-a discutat proiectul programului disciplinei academice Istoria Moldovei*, elaborat de profesorul Naum A. Narțov.*

Выписка из протокола № 5
заседания Ученого Совета Молдгоспединститута

от 15 ноября 1945 года гор. Кишинев

ПРИСУТСТВОВАЛИ: Члены Ученого Совета

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Обсуждение проекта программы по истории Молдавии.
2. О подготовке к зимней сессии заочного сектора.
3. Текущие дела.

СЛУШАЛИ: Сообщение профессора НАРЦОВА о проекте программы по истории Молдавии.

По докладу тов. НАРЦОВА были заданы докладчику следующие вопросы:

т. ПОПОВИЧ Д.И. – почему не включены в программу следующие вопросы:

а/ молдавские летописцы;

б/ основатель Молдавии Драгош;

в/ основатель Молдавии Богдан. Разница между ними;

г/ культура молдавского народа в XVII;

д/ господарь Ион Водэ чел Кумплит.

ОТВЕТ: Материал о летописцах еще недостаточно обработан. Еще нельзя дать его студентам. Существование Драгоша и Богдана научно не доказано. Есть историки, считающие их легендарными личностями. Остальные вопросы также научно не освещены.

т. ШТЕРЕНТАЛЬ А.Ф. – почему не включен вопрос о революции Тудора Владимиреску?

ОТВЕТ: - Он относится к истории Валахии.

т. ВЕРИНА – просит разъяснения по вопросу о причинах оккупации в 1829-1834 года русскими войсками Молдавии с правой стороны реки Прута.

Профессор НАРЦОВ дает соответствующие разъяснения.

ВЫСТУПЛЕНИЯ: тов. ГРОСУЛ Я.С. зав. кафедрой ист. СССР.

Заслушанный проект программы по истории Молдавии составлен на основании научных исследований профессора НАРЦОВА является первым марксистским освещением истории Молдавии. Конечно, в программе есть и недостатки. Программа составляется годами, а не в такой короткий срок. По мере изучения истории Молдавии, будут пополнены и пробелы программы. Например, XIX век еще недостаточно освещен. Еще не изучены архивы. Начиная с 1905 г., программа более разработана, так как материалы лучше изучены.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ: принять заслушанный проект программы и рекомендовать Наркомпросу для дальнейшего рассмотрения.

тов. СЛУЦКАЯ[347] – зав. кафедрой основ Марксизма-Ленинизма.

Заслушанный проект программы является первым наброском, составленный на научной основе, согласно марксистской методологии. Тем сложнее задача наших историков, заключается в том, чтобы дать объективную историю Молдавии, с советских позиций, а не тенденциозную, каковой является румынская, венгерская, немецкая – каждая со своей позиции. По существу, программы – первый вывод:

1. общая закономерность, о которой говорит исторический материализм, подтверждается и историей Молдавии. Не в ущерб многообразию, сохранена Сталинская периодизация, без натяжки.

2. Вывод. С XX-го века и до наших дней, некоторые этапы, наиболее сложные, получили очень хорошее освещение, т. к. имеет прочную базу исследований.

3-й вывод. Рекомендуемую литературу было бы целесообразнее сократить, - ориентируясь на ту, которую можно достать – тем более, что она предназначена для студентов.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ: - принять проект программы и рекомендовать Наркомпросу. За неимением стабильных учебников, следовало бы выпустить хотя бы очерки по истории Молдавии с систематизированным материалом.

тов. МОХОВ[348] – ст. преподаватель истории, кандидат исторических наук.

В заслушанном проекте программы очень хорошо, освещено влияние русской культуры на историю Молдавии. Национально-буржуазному движению дается марксистский анализ; оно дифференцировано, тогда как у буржуазных историков оно не дифференцировано. В отношении рекомендованной литературы согласен с мнением тов. Слуцкой, если эта литература предназначена для студентов.

Тов. БАРАНОВСКИЙ А.Г.

Марксистско-Ленинская разработка истории Молдавского народа начата после победы Великой Октябрьской Социалистической революции и к настоящему времени мы имеем возможность рекомендовать Наркомпросу проект программы по курсу истории Молдавии.

---

[347] *Klavdia Osipovna Sluțkaia*, lector superior și șef al Catedrei de marxism-leninism la Institutul Pedagogic Moldovenesc (1945-1948). Dosarul personal este sărac, or angajata nu a prezentat niciun document care să-i confirme studiile sau experiența de muncă în școli superioare (ANRM, F. 1961, inv.1, d. 36, f. 6; d. 146, f. 39).

[348] *Nikolai Andreevici Mohov* (1904-1983), rus, absolvent al Universității din Leningrad. Dr. hab. în științe istorice, conf. univ. (1946-1969) și șef al Catedrei de istorie universală (1946-1952) la USM (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19; *Istoria USM (1946-1996)*, Chișinău, CEP USM, 1996, pp. 221, 232).

Эта первая программа, основанная на Марксистской методологии. Все то что писалось о Молдавском народе до Социалистической революции и то, что пишется в настоящее время буржуазными историками, исследователями, есть собственно не история Молдавского народа, а попытка фальсифицировать эту историю и обосновать захватническую или иную враждебность Молдавскому народу тенденцию.

Проект программы базируясь на огромном фактическом историческом материале исходит из Ленинско-Сталинских принципов периодизации истории, из Марксистско-Ленинского учения о социально-экономических формациях.

В проекте программы отражено все богатство своеобразие и отличительные особенности истории Молдавского народа, подтверждено, что основная закономерность в развитии свойственна всем народам, свойственна и истории развитии Молдавского народа, Эта закономерность есть поступательное- прогрессивное развитие. Несмотря на многие зигзаги в истории нашего народа, он поддержанный в наиболее критические моменты своей истории великим русским народом, всегда выходил и вышел на большую дорогу, быстрого движения вперед в братском сотрудничестве со всеми народами нашей страны к социалистическому обществу.

В проекте программы красной нитью проходит неразрывная связь истории Молдавского народа с историей великого русского народа.

Проект программы особо отражает величайшее значение в истории Молдавского народа Великой Октябрьской Социалистической революции. созданное по воле нашего народа Молдавской автономной, а затем и Союзной республики.

Заключительное слово тов. НАРЦОВА: Согласен с замечаниями выступающих товарищей.

Директор Пединститута, доцент Барановский А.Г. рекомендует Ученому Совету одобрить заслушанный проект программы по истории Молдавии и рекомендовать его Народному комиссариату просвещения для утверждения.

Председатель Ученого Совета	[*Подпись*]	/Амосов/
Секретарь Ученого Совета	[*Подпись*]	/Юраш/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 3-5.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 195

1945, noiembrie 16. Proces-verbal nr. 11 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău

Membrii organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău discută despre progresul înregistrat în procesul de restabilire a blocurilor de studii şi a fondului locativ al Institutului şi constată că situaţia este nesatisfăcătoare. Comuniştii Institutului aprobă o listă de măsuri care să contribuie la urgentarea reparaţiei blocurilor de studii, a căminelor studenţeşti şi a locuinţelor personalului academic.

Протокол № 11
открытого собрания партийной организации
Кишиневского сельхозинститута от 16-го ноября 1945 г.

г. Кишинев

Присутствуют: члены ВКП/б/…….18 ч.
кандидатов……6 ч.
беспартийных…….8

Председатель собрания – т. Филиппова. Секретарь - т. Гуреева. Член президиума т. Коновалов.

Повестка дня:

1. О ходе работы по восстановлению учебн. корпусов и жилфонда КСХИ / докл. тов. Талицкий/

СЛУШАЛИ: О ходе работы по восстановлению учебн. корпусов и жилфонда КСХИ /докл. тов. Талицкий/

ВОПРОС: Почему мы получаем немцев.
Хватит ли для всех студентов одеял и матрацев.
Будет ли прачечная по Подольской.

ВЫСТУПЛЕНИЯ:

РЯБОВ: После партбюро прошло три дня, но конкретно ничего хозчастью не сделано. Разговоры о бане и прачечной ведем целый год, а результатов нет. Не используется фанера по назначению. Хозяйственный аппарат бездействует. Были Баранов и Сахаров их сняли за бездеятельность, а новое руководство не извлекло из этого уроков. Месткому и дирекции надо составить график работ, ввести сдельщину, создать бригады из студентов и сотрудников.

ФОМИЧЕВ: Заслушав отчет Зам. директора становится ясно, что ничего абсолютно не сделано. Мы, приехав на курсы директоров находимся в очень плохих условиях. В общежитии холодно, сквозняк, окна не застеклены, спим на полу, а кровати стоят во дворе, однако брать их комендант не разрешает. Света нет, нельзя ни приготовиться к занятиям, ни почитать литературы. В столовой как на базаре, нет скамеек и с тарелкой борща ищешь подоконника, где бы можно было приткнуться, скушать борщ. Во дворе общежития хуже, чем на конном дворе, такая грязь, а ведь мы могли бы устроить воскресник и все убрать, дайте машину и лопаты. В уборной отвратительно грязно.

Орлова: Много говорили об организации прачечной, но до сих пор ее нет, постирать белье и даже помыть пол в комнате – это целая проблема, которую невозможно разрешить. Для того, чтобы помыться в бане надо обязательно пропускать лекции, т.к. уходишь в очередь с утра на весь день. Нужно и можно договориться /как мединститут/, чтобы для студентов СХИ установили в бане один какой-либо день или определенные часы, и без ущерба для учебы могли бы помыться в бане.

ЧЕРНЕЦ: По Садовой в общежитии одна комната стоит свободная уже и не могу добиться, чтоб студенты переехали туда с Подольской улицы. Нужно купить за 500 руб. алмаз и вопрос с остеклением будет разрешен, т.к. частник берет за каждое маленькое стекло 15 р.

Ширинкин: Вопрос подготовки к зиме стоит не только в общежитиях, но и на кафедрах. Разместить учебные пособия негде. Выделенное здание по Инзова 1 имеет только стены, но восстановление его не двигается. Отпущено свыше 300 000 р., но они не используются и по окончании бюджетного года – у нас их снимут, да и здание отберут. Причина всего этого – бездействие хозаппарата, как Баранова[349], так и его замещающего в последнее время.

Деньги надо израсходовать - приобрести на них стройматериалы и инструменты, а то воскресники проводят, так тоже не можем обеспечить инструментами.

Заключительное слово: /Талицкий/ Согласен со всеми выступлениями. В столовой же добавляя не только беспорядок, но и разбазаривание. Здание по Инзова 1 безусловно, нужно ремонтировать, но также надо добиться чтоб Наркомзем МССР выделил стройматериалы.

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушав и обсудив докл. тов. Талицкого о ходе работ по восстановлению учебных корпусов и жилфонда сельхозинститута, партийное собрание отмечает, что работа хозяйственного аппарата крайне неудовлетворительна, отпускаемые правительством деньги не использвываются, работы проходит беспланово, нет сдельщины, отсутствует социалистическое соревнование, не используется и не привлекается к ремонту общественность, стройматериал разбросан, расходуется без учета, что делает возможность расхищения и разбазаривания.

[349] *Akulina Mihailovna Baranova* (1903-?), ucraineancă, născută în s. Demidovo, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. Intendent al blocului de studii al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol din 12.II. 1945.

ПОСТАНОВЛЯЕМ:

1. Предложить тов. Кочукову составить график работ по ремонту, ввести сдельщину во всех работах, довести график до каждого сотрудника, студента, рабочего, принимающих участие в ремонте.
2. Организовать бригады из студентов и сотрудников для ремонта общежитий, а также выявить среди студентов и курсантов – возможности для ремонта по Инзову №1.
3. Вывозку дров закончить к 1/I-45 г. для чего выделить максимальное количество машин.
4. Просить директора института – выделить автомашину в распоряжение МК для проведения заготовок продуктов для профессорско-преподавательского состава.
5. Усилить контроль над столовой и принять все меры к установлению в столовой минимальных культурных условий в частности изготовление нескольких скамеек.
6. Агитколлективу и МК уделить особое внимание проведению работы по поднятию трудовой и производственной дисциплины.

Председатель	[*Подпись*]	/Филипов/
Секретарь	[*Подпись*]	/Гуреева/
Член Президиума	[*Подпись*]	/Коновалов/

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 1, ff. 56-56 vs.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 196

1945, noiembrie 17. Hotărârea adunării de tip închis a organizației primare de partid a Institutului de Stat de Medicina din Chișinau

În urma audierii raportului directorului Ipatie Sorocean s-a constat că Institutul de Stat de Medicina din Chișinau întâmpină dificultăți majore referitoare la trecerea instituției la sezonul de iarnă și în vederea asigurării întregului an de învățământ cu cele necesare. Drept urmare, era periclitată activitatea Institutului de Medicină din Chișinău. S-au adus critici privitoare la condițiile igienico-sanitare din auditorii și din cămine, s-a constatat un nivelul precar de organizare politică a studenților. S-au propus o serie de măsuri pentru ameliorarea situației.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ[350]

закрытого партсобрания первичной парторганизации КГМИ от 17.11.45 г.

Заслушав доклад директора института т. Сорочан о подготовке института к зиме и новому учебному году, партсобрание отмечает, что в институте имеется много серьезных недостатков, мешающих нормальному развертыванию учебы и поддержанию должного порядка и дисциплины.

Плохо организована политическая и массовая работа среди студентов, а выделенные

агитаторов из комсомольцев проводят свою работу плохо.

Не обеспечена помещением и инвентарем кафедра основ М-Ленинизма. Не работают общественные организации.

В учебных корпусах нет порядка и чистоты, особенно в аудиториях.

Нет должной дисциплины среди студентов много подрывающих и не являющихся на занятия особенно плохо с организацией питания студентов и бытовыми условиями в общежитии.

Питание низкого качества и малые по количеству. До студента не доходит положенная ему норма и не обеспечиваются своевременно и полно даже кипятком.

В общежитии грязно, имеются случаи пьянства. Очень плохо работает и не обеспечивает санитарный блок.

Здания института не подготовлены к зиме.

Считая необходимым немедленно и в кратчайший срок ликвидировать отмеченные недостатки и ввести в учебно-педагогический процесс в институте в нормальное русло, партсобрание постановляет:

1. Организовать нормальную плановую полит работу среди профессорско-преподавательского состава и политическое воспитание студентов.

1. Планирование и руководство возложить на 3-х кафедрах основ М-Ленинизма т. Ложечкину.

2. Возобновить работу общественных организаций, месткома, профкома, основ Ленинизма, общ. медицин. организацию и руководство поручить преподавателю военной кафедры т. Максимову П.И.

План работы предоставить на ближайшем собрании партбюро.

3. Поднять работу кафедры основ Марксизма-Ленинизма соответственно его задачам.

4. Поручить учебной части и деканату организовать точный и повседневный учет явки студентов на занятия и принять срочные и действенные меры к опаздывающим и не являвшимся на занятия.

---

[350] Document selectat de Lidia Prisac şi Ion Valer Xenofontov.

5. Предложит т. Зимакасову навести немедленно порядок на территории учебных корпусов, назначить ответственных лиц за чистоту и порядок в аудиториях. Заставить работать подчинённых по плану и в положенное время.

6. т. Гринфельду немедленно перестроить работу своего агитатора, организовать качественное питание в столовой, обеспечить студентов круглосуточно кипятком.

7. Прикрепить для парт. массовой работы общежитий коммунисту т. Чуркину.

8. Партсобрание обращает внимание всех коммунистов на необходимость активного участия по наведению дисциплины и порядка в институте.

9. Поручить коммунисту Финкельштейну закончить подготовку зданий института к зиме (установка зимних рам, электроосвещения, топлива) и заслушать его доклад на партбюро.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОБРАНИЯ [*Подпись*] (ЛАПТЕВ)
СЕКРЕТАРЬ[351] [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 54. d. 2, f. 5-6.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 197

1945, noiembrie 23. Proces-verbal nr. 7 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Conservatorului de Stat din Chişinău.

Consiliul ştiinţific al Conservatorului de Stat din Chişinău discută despre condiţiile de desfăşurare a activităţii didactice, menţionând că profesorii trebuie să fie atenţi mai ales cu studenţii autohtoni.

Протокол № 7
заседания ученого Совета Кишиневской Консерватории
23-го ноября 1945 г.

Присутствовали: т. т. директор Гершфельд Д.Г., зам. директора по н/уч. работе Сафронов А.С., завкафедрами: Гуз Ю.М., Дайлис И.Л., Долев В.Г., Гуров Л.С.[352],

[351] Semnătură ilizibilă, *n.ed.*

[352] *Leonid Semionovici Gurov* (1910-1993), evreu, născut în s. Arhanghelsk, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Conservatorului din Odessa (1932). Prof. de teorie a muzicii şi compoziţie la Conservatorul din Chişinău (1945-1948-1956).

Долгушин А.Н., завучебной частью т. Аксенова Л.А.[353], педагоги: Гершфельд Г.И.[354], Мимотин Б.Е., Златов С.В.[355], Кавун С.А.[356], Аксенов В.Н.[357], Тарасенко О.С.[358], Долгушин, Барабань и библиотекарь Юровская.

Повестка дня:

1. План работы ученого Совета на 1945/46 учеб. год.
2. Состояние учебной работы Консерватории.

Слушали:

1. План работы ученого Совета на 1945/46 учеб. год.

Докладчик председатель ученого Совета тов. Гершфельд Д.Г.

В прениях выступили т. т. Долев В.Г., Гершфельд Г.И., Дайлис И.Л., Гуров Л.С., которые внесли ряд существенных добавлений.

Постановили:

1. План утвердить со следующими добавлениями:

а) Добавить творческие командировки;

б) составить план работы кафедры оперной подготовки и ансамбля;

в) составить план работы оперной студии;

г) установить дни и числа заседаний ученого Совета;

д) установить дни заседаний кафедр;

е) проводить общие собрания студентов с докладами дирекции о состоянии учебной работы;

ж) принять активное участие профессорско-преподавательского составу в подготовке к выборам в Верховный Совет СССР.

---

[353] *Lidia Aleksandrovna Aksionova* (1916-1986), muzicolog, folclorist, pedagog. Absolventă a Academiei de Muzică şi Artă Dramatică *George Enescu* din Iaşi (1939). Dr. în arte (1962), lector (1944-1965) şi conf. (1965) la Catedra de artă muzicală populară şi istorie a culturii muzicale a Conservatorului (Institutului de Arte (1963-1984)) din Chişinău, vice-director al Conservatorului (Institutul de Arte) din Chişinău (1958-1978).

[354] *Grigori Isacovici Gherşfeld* (1883-1966), evreu, născut în or. Vinniţa, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A studiat la şcolile de muzică din Odesa (1901-1904) şi Kiev (1904-1907). Compozitor, viorist şi pedagog (conf.) la Catedra instrumente cu coarde a Conservatorului din Chişinău (1944-1953).

[355] *Semen Volkovici Zlatov* (1893-1969), evreu, născut în or. Chişinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Până în anul 1940 a purtat numele Simion Atanasiu-Zlatov. Numele adevărat Şloime Goldştein. Absolvent al Conservatorului Imperial din Petersburg (1916). Dirijor al orchestrei Teatrului din Chişinău (1940-1941). Compozitor, dirijor, conf. univ. la Catedra de teorie a muzicii şi compoziţie a Conservatorului de Stat din Chişinău (1944-1953) (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, f. 2; S. Buzilă, *Interpreţi din Moldova,* Lexicon enciclopedic (1460-1960), Chişinău, 1996.)

[356] *Stepan Apropovici Kavun* (1905-?), ucrainean, absolvent al Conservatorului din Kiev (1935). Conf. univ. (cumulard) la Catedra instrumente musicale cu coarde la Conservatorul de Stat din Chişinău, şeful Secţiei muzică a Direcţiei arte a SCP al RSSM, Director artistic al Filarmonicii din Chişinău (1948) (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 8).

[357] *Veceslav Nikolaevici Axionov* (1900–1992), rus, născut la Moscova, Imperiul Rus. Absolvent al cursurilor Şcolii de Teatru şi Dramă de la Teatrul academic de artă *Maxim Gorki* din Moscova (MHAT) (1925). Pedagog de actorie la Studioul de operă a Conservatorului din Chişinău (1.09.1944 по 1.09.1948) (ANRM, F. 2907, inv. 1, d. 13; F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 7).

[358] *Orest Semionovici Tarasenko* (1906-?), ucrainean, absolvent al Conservatorului din Cluj (1931). Pedagog de pian la Conservatorul din Chişinău din 25.VIII.1944 (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 6).

Слушали:

2. Состояние учебной работы Консерватории.

Докладчик замдиректора Сафронов А.С.[359]

По данному докладу высказались т. т. Гуз Ю.М., Долев В.Г., Дайлис И.Л., Аксенова Л.А., Гуров Л.С., Долгушин А.Н., Гершфельд Г.И., Кавун С.А., Аксенов В.Н., Юровская Т.С. и директор Гершфельд Д.Г.

Тов. Гуз говорит, что для фортепианной кафедры было неожиданостью явление, как вывешенный план академических концертов без согласования с кафедрами.

Тов. Дайлис тоже высказал мнение.

Тов. Долев говорит, что план вывешен давно, но присоединяется к предыдущим товарищам по вопросу о несогласования плана академических концертов с кафедрами. Попутно т. Долев поднял вопрос о дисциплине. Ни партийные, ни комсомольские, ни профессиональные организации вокальной кафедре не помогли и не помогают. Легче всего критиковать, когда, просто, помочь. Надо еще взять во внимание, что вокальная кафедра в четыре руки больше других кафедр. При этом учтите музыкальную подготовку студентов кафедры и неоднородность по идеологическому составу. Здесь много местной молодежи, воспитанной в чуждой нам атмосфере; много нужно времени, терпения и упорного труда, не только со стороны педагогического персонала, но и всех партийно-общественных организаций Консерватории. Я прошу дать мне помощи.

Тов. Аксенов Л.А. вину отсутствия учебной дисциплины среди студентов возложил на завкафедрами, особенно же исполнительские кафедры, а также на совместительство работы с учебой студентов, занятых на производстве. Кроме того, необходимо согласовать время работы в оперной студии с учебой в Консерватории, что мало до сих пор наблюдалось, несмотря на неоднократные заявления.

Гуров Л.С. говорит, местные студенты, а их большинство, не понимают целей советских ВУЗов и это есть одно из главных причин отсутствия учебной дисциплины. Все же с некоторыми злостными прогульщиками учебы надо поступить сурово. Также обратить внимание и на классы, где холодно, неуютно, это ведь влияет в некоторой степени на посещаемость студентов.

Долгушин А.Н. останавливается исключительно на оперной Студии, указывая и на недостатки ее и достижения. Ставит перед Советом вопрос о партитурах, которые отсутствуют и тормозят работу Студии.

Аксенов В.Н. Вопрос дисциплины – вопрос главный, говорит он. Нужно принять меры, исключить злостных прогульщиков учебы. Относительно оперной Студии можно сказать, что в ней много людей неспособных к художественно-производственной работе и от них необходимо освободиться. Все в Студии не поют, а кричат и это плохой метод работы.

---

[359] *Aleksandr Sergheevici Safronov* (1905-?), rus. Conf. interimar, prof. de istorie a muzicii din 1945 și director adjunct pentru activitatea științifică a Conservatorului din Chișinău (1945-1946) (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 8).

Долев В.Г. в порядке справки дает объяснение относительно отсутствия пения в Студии, обращая внимание Совета на ненормальные взаимоотношения художественного руководства Студии и вокальной кафедрой. […] Большая самоуверенность, не подкрепленная делами, нежелание коллегиально работать могут принести вреда.

Гершфельд Г.И. выражает ту же мысль, что за учебную дисциплину нужно болеть всему коллективу педагогов. Если педагог не имеет научного авторитета у студентов, его лекции не будут посещать. Карабань говорит, что вину за отсутствие учебной дисциплины возлагают на Комсомол. В дальнейшем Комсомол примет все меры, зависящие от него, для поднятия учебной дисциплины. Но педагоги должны в свою очередь помогать Комсомольской организации в его работе со студентами.

Гершфельд Д.Г. Условия работы в нашей Консерватории не легкие. Студенты неоднородны по своему мировоззрению, прибыли из родных мест. Молдаван большинство, а вы знаете в какой идеологической атмосфере воспитывалась молодежь Молдавии. Формально подходить нельзя – взять да исключить из Консерватории. Перевоспитывать их надо и показать большевистский стиль работы. Воспитать советского человека по духу – вот почетная задача педагога.

Здесь говорили о хозяйственной части, ее неадекватности, но должен сказать, что вы и сами должны проявлять инициативу. Ведь починила стекла одна из кафедр, почему не взять с нее пример и помочь в тяжелое время Консерватории.

Конечно. хозяйственная часть поможет, но она все делает возможное в наше время и ей нужно помогать. Оперная Студия имеет достижения, но, безусловно, правильно здесь указывали на ее недостатки. Необходимо организовать работу в Студии так, чтобы сам студент в нее просился, а не бегать за студентом. Художественное руководство Студии надеется, что Консерватория достанет партитуры, но само в этом направлении ничего не делает. Что же тогда будет делать дирекция Студии. Самим заботиться об этом, а не возлагать упования на Консерваторию.

Относительно акад. вечеров, предусмотренных планом. Я нахожу, что их мало. Нужно план пересмотреть совместно с кафедрами.

Больше общественности, больше любви к Консерватории, к студенту – тогда все преодолимо. Коллектив работоспособный, хороший.

Председатель Совета
Заслужен. деятель искусства [*Подпись*]

Секретарь Совета [*Подпись*] /Долев/

Sursa: ANRM, F. 3050, inv.1, d. 2, ff. 12-14.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 198

1945, decembrie 5. Scrisoarea șefului Direcției școli superioare și școli pedagogice pe numele Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM

Șeful Direcției școli superioare și școli pedagogice se adresează Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM să intervină pe lângă Comitetul Unional al Școlii Superioare al SCP al URSS pentru aprobarea proiectului programului disciplinei Istoria Moldovei*, elaborat de Catedra istoria Moldovei a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chișinău.*

Народному комиссару просвещения
Молд. ССР тов. Афтенюку

Кишиневский Педагогический институт представляет Народному комиссариату просвещению Молд. ССР проект программы по истории Молдавии с предложениями Ученого Совета Молдгоспединститута и кафедры марксизма-ленинизма, кафедры истории СССР, кафедры всеобщей истории и кафедры истории Молдавии.

Управление вузов и педучилищ[360] НКП Молд. ССР считает, что представленный проект необходимо принять и допустить к временному использованию в педвузах Молдавии.

Одновременно Управление вузов НКП МССР просит выйти с ходатайством в ВКВШ при СНК СССР для утверждения, указанного выше проекта и разрешения использования его в учебном процессе вузов Молд. ССР в 1945/46 учебном году.

Начальник Управлением
вузов и педучилищ НКП
МССР [*Подпись*]

5.XII-1945 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 2.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

[360] Direcția instituții de învățământ superior și mediu de specialitate a Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM.

Doc. 199

1945, decembrie 17. *Cu privire la Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău*. Hotărârea nr. 1228 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM şi a Biroului CC al PC(b)M

În scopul asigurării cu învăţători a şcolilor de şapte clase şi a celor medii din RSSM, guvernul de la Chişinău şi Biroul CC al PC(b)M decid păstrarea Institutului Pedagogic din Chişinău de rând cu crearea Universităţii de Stat din Moldova.

СОВЕТУЛ КОМИСАРИЛОР НОРОДНИЧЬ АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР и
Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1228

17 декабря 1945 г. гор. Кишинев

О Кишиневском Гоосударственном педагогическом институте.

Учитывая острую потребность семилетних и средних школ республики в квалифицированных учительских кадрах и все возрастающую потребность в них в связи с ростом школ, Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии

ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Наряду с организацией Молдавского государственного университета сохранить и существующий Кишиневский государственный педагогический институт.

2. Установить план набора на 1-й курс в 1946-47 учебном году 150 человек.

Просить Совет Народных Комиссаров Союза ССР утвердить настоящее постановление.

Председатель Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР — Н. КОВАЛЬ

Секретарь ЦК КП /б/ Молдавии — Н. САЛОГОР

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 17, f. 98.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 200

1945, decembrie 31. Notă informativă *Cu privire la rezultatele inspectării Catedrei de marxism-leninism a Conservatorului Moldovenesc de Stat din Chișinău*

În nota informativă, prezentată secretarului CC al PC(b)M, lectorul CC al PC(b)M prezintă analiza calității predării disciplinei ideologice Bazele marxism-leninismului și a activității catedrei de marxism-leninism la Conservatorul din Chișinău, apeciindu-le drept „nesatisfăcătoare" mai ales în contextul faptului că „mulți angajați ai Conservatorului au rămas la Chișinău în timpul românilor și acum duc un mod de viață închis, interesându-se doar de specialitatea lor îngustă".

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/б/МОЛДАВИИ ПО ПРОПАГАНДЕ
тов. ЦАРАНОВУ С.В.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА
О результатах обследования кафедры «Основы марксизма-ленинизма» Государственной молдавской консерватории.

С 18 по 25 декабря 1945 года мною было произведено обследование работы кафедры «Марксизма-ленинизма» и преподавания «Основ марксизма-ленинизма» преподавателем товарищем Мельниковым.

Тщательное ознакомление с работой кафедры, лекциями, консультациями, семинарскими занятиями позволяет дать следующую характеристику:

1. Кафедра марксизма-ленинизма не является ведущей кафедрой консерватории, не задает тон идейно-политической жизни коллективу, не завоевала центрального места как в учебной, научной, так и в общественной жизни ВУЗа.

Прошло значительное количество времени как работает консерватория, а кафедра марксизма-ленинизма до сего времени не организовала кабинета, где могли-бы студенты самостоятельно готовится к занятиям, где была-бы сосредоточена вся необходимая литература по курсу.

Кафедра никакой работы не проводит с профессорско-преподавательским составом по повышению идеологического и теоретического уроня, не организовала для педагогического коллектива чтения лекции по источникам марксизма-ленинизма, изучение истории ВКП(б). За все время небыло проведено ни олной теоретической конференции. Профессора и преподаватели представлены сами себе. Преподавание основ марксизма-ленинизма проходит не на высоком идейно-теоретическом уровне. В лекциях не выясняется кореная противоположность буржуазного и пролетарского мировоззрения, слабо разьясняется

преимущество социалистического строя перед капиталистическим, а важнейшие положения марксистско-ленинской теории излагаются без должного обоснования и доказательства, сухо и неинтересно. Лекции проводятся формально, перегружены цифрами и цитатами.

Проверкой установлено, что лекции тов. Мельникова читанные. 18 декабря на первом курсе по произведению В.И. Ленина – «Две тактики социал-демократии в демократической революции», 20 декабря на втором курсе по книге тов. Сталина – «Марксизм и национальный вопрос» и 25 декабря – «XVIII Всесоюзная конференция ВКП/б/», /на третьем курсе/ – прошли вяло, монотонно, сухо и не последовательно, допускались неряшливые, не продуманные формулировки и даже, политически неверные аналогии. Язык преподавателя тов. Мельникова засорен излишне употребляемыми словами: «так сказать», «собственно говоря», «как говорят», «ибо», «при этом», «при том», «подчеркиваю» и т.д.

Студенты воспринимают лекции товарища Мельникова с большим трудом, вследствие чего многие не делают записей в своих рабочих тетрадях или не посещают занятия, обьясняя это неудовлетворительностью преподавания и не доходчивостью его лекции до студенчества. В беседах студенты I, II и III курсов заявили, что преподаватель читает лекции неинтересно, без подьема. Посещение трех лекций, семинарских занятий подтверждают справедливые замечания студентов.

Например: лекция «две тактики социал-демократии в демократической революции» читалась непоследовательно, с частыми повторениями, не закончив одну мысль преподаватель переходит к другой мысли, не делая обобщеных выводов. Тов. Мельников не дал развернутой картины ленинского учения о вооруженом восстании, не привел их произведения Ленина ни одной цитаты, не показал роль Ленина и Сталина, Говоря о революционно-крестьянских комитетах допустил такую непонятную для студентов формулировки - «Крестьянские комитеты проводили конфискацию помещичей земли явочным порядком». В разделе «революционно-демократическая диктатура» преподаватель напомнил студентам о том, чтобы не смешивали этот вопрос с диктатурой пролетариата, однако, не дал обьяснения-отличия диктатуры пролетариата от революционно-демократической диктатуры рабочего класса и крестьянства. В разделе – «Ленинский план перерастания буржуазно-демократической революции в пролетарскую допустил неряшливую формулировку: «Ленин взял у Маркса второе издание – крестьянской войны…»

[…]

Лекция «Марксизм и национальный вопрос» читалась очень нудно, не продуманно, не методично, с оговорками, например: «Развивающийся марксизм знает две тенденции в развитии национального движения 1/стремление к интернационализации капитала и 2/ стремление к экономическому сближению»…..?

Не разъяснив ленинско-сталинского лозунга право нации на самоопределение вплоть до государственного отделения перешел к обьяснению культурно-на-

циональной автономии, а в чем суть этого лозунга, также не раскрыл. Шпрингера и О. Бауера называет «австро-марксистами» и перешел к определению нации, когда эта тема была прочитана раньше. Ни с того, ни с сего вдруг обьясняет «есть ли евреи нация?», затем снова говорит о праве нации на самоопределении. В лекции много сказано лишнего, ненужного, а по существу много неоьоснованных разговоров на протяжении двух часов. В результате не показано на убедительных исторических примерах осуществление ленинско-сталинской национальной полиики. На этот раздел, заключение и на историческое значение книги т. Сталина «Марксизм и национальный вопрос» у преподавателя не осталось времени - не уложился.

24 декабря проходил семинар со II курсом по работе товарища Сталина «Марксизм и национальный вопрос. На занятиях присутствовало 10 человек из 32. Перед студентами преподаватель поставил 5 вопросов:

1. Место и значение национального вопроса в марксистско-ленинискои теории.
2. Ленинско-сталинское ределение нации.
3. О формировании нации.
4. О характере национального вопросаю
5. Борьба Ленина-Сталина против культурно-национальной автономии, причем этот вопрос на семинаре не обсууждали так-как студениы не подготовились, из-за чего весь второй час прошел в окончании лекции на эту тему, не законченой преподавателем 20 декабря /историческое значение книги тов. Сталина и победа ленинско-сталинской национальной политики/.

Семинар прошел вяло, примитивно. Студенты сдавали стереотипные школярские ответы на поставленные вопросы преподавателя, без анализа. После каждого выступления давал свое заключение; студентов не поправлял, не останавливался на поверхностных выступлениях.

Например: студентка Ермакова сделала ленинско-сталинское определение нации по книжному, неглубоооко, не осветив всего вопроса. Преподаватель, резюмируя ее выступление сказал: «Я думаю, что вопрос ясен, товарищ Ермакова правильно и достаточно хорошо обьяснила этот вопрос, но я хотел добавить об идеологическом толковании Бауэра и Шпрингера».

Из такого заключения преподавателя Мельникова явствует, что в выступлении студентки Ермаковой было недостаточно освещено буржуазное определение нации, не было критики этой школы. Однако, преподаватель не вызвал у студентов выступления и широкой критики недочетов этой студентки.

Другая студентка Янку говорила о формировании нации. Ее ответы были заученными, не развернутыми, неудовлетворительными. Однако, преподаватель, также, делает заключение – «Вопрос ясен, перейдем к следующему вопросу».

Проведенные семинарские занятия можно назвать занятиями в форме по вопросам и ответам, которые сводились к формальному опросу студентов, а не к семинару, причем, ответы были неинтересные, поверхностные, без товарищест-

ской дискуссии. Все это обьесняется тем, что студенты к занятиям не готовились, не готовился к семинару и сам преподаватель.

Как выяснено, студенты к изучению основ марксизма-ленинизма относятся формально, считают, что их основная специальность – певцы, музыканты, поэтому больше обращают внимания на теорию музыки и на специальную дисциплину. Отсюда, у многих студентов отношение к изучению источников и «Краткого курса истории ВКП(б)» пренебрежительное; занятия не посещают, к семинарским занятиям не готовятся. С таким пренебрежительным отношением студентов к изучению марксистской-ленинской теории кафедра марксизма-ленинизма, париийная организация относятся примиренчески и не организуют действенной борьбы против пренебрежения и недооценки марксистско-ленинской теории.

25 декабря была застенографирована лекция тов. Мельникова на тему - XVIII-ая партийная конференция ВКП/б/»/присутствовало 3 студента/.

Лекция читалась нудно, вяло, неинтересно. Тов. Мельников добросовестно изложил фактический материал, привел бесконечное множество цифр, но не сказал студентам об историческом значении XVIII партийной конференций, не указал конкретных путей дальнейшего усиления хозяйственной и оборонной мощи нашей Родины, не показал мудрости и дальновидности политики партии, мудрость Сталинского руководства социалистическим строительством.

Тов. Мельников очень много говорил студентам о расширеном социалистическом воспроизводстве, но не обьяснил на понятных конкретных примерах, хотя-бы на росте материального уровня трудящихся, на росте фондов зарплаты или на росте производства средств потребления и производства средств производства.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Тов. Мельников – зав. кафедрой и в то же время секретарь парторганизации - член ВКП/б/ с 1917 года, до приезда в Молдавию работал в Саратовском педагогическом институте, вел историю ВКП/б/ в общей сложности работал 8 лет. Известным запасом теоретических знаний располагает, но имеющиеся знания применяет без системы, формально не методически, вследствие чего лекции его проходят не красочно, скучно. За собой не следит, из-за чего допускаются неграмотные выражения, необдуманные примеры и неряшливые формулировки.

2. Письменных лекций тов. Мельников не имеет, а пользуется различными записями, набросками, выкладками, цитатами, которые накоплены им годами, но не обработаны и не приведены в систему. Такая разбросанность материала сказывается и на разбросанности читаемых лекций.

3. Разработанных планов семинарских занятий у тов. Мельникова нет. Он перед каждой лекцией дает студентам план своей лекции, который заменяет план семинара.

4. Кафедра до сего времени не имеет кабинета марксизма-ленинизма, библиотеки с подобранной литературой, согласно учебному плану ВКВШ.

5. Кафедра и парторганизация не организовали работы с профессорско-преподавательским составом для повышения их идейно-теоретического уровня и не учли того обстоятельства, что многие работники консерватории оставались в Кишиневе при румынах и сейчас ведут замкнутый образ жизни, интересуясь только узко своей специальностью.

6. Тов. Мельникову нужно очень много работтать как преподавателю над повышением качества своих знаний и над методикой преподавания такого ведущего предмета, как «Основы марксизма-ленинизма».

7. Тщательно проверенная работа кафедры марксизма-ленинизма, качество лекций, косультаций, семинарских занятий позволяют сделать общую оценку работы кафедры – как неудовлетворительной. Тов. Мельникову необходимо коренным образом изменить свое руководство всей работой кафедры «Основ марксизма-ленинизма» и особенно чтения лекций. Если этого тов. Мельников не сделает, то интересы дела требуют снять его с работы зав. кафедры и послать в консерваторию более подготовленного работника.

Лектор ЦК КП/б/ Молдавии [*Подпись*] /Преснухин/

31/XII-45 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 3, d 224, ff. 1-5.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 201

1946, ianuarie 1 Referinţă despre instituţiile de învăţământ din RSSM

Şeful Secţiei şcoli a CC al PC(b)M prezintă secteratului CC al PC(b)M o informaţie detaliată despre numărul instituţiilor de învăţământ din RSSM de toate treptele şi nivelele la 1 ianuarie 1946, numărul de cadre didactice, cadre ştiinţifico-didactice şi numărul de elevi/studenţi care îşi fac studiile în anul de învăţământ 1945-1946. Funcţionarul indică date şi despre numărul de şcoli după limba de studiu, numărul de elevi pe clase şi numărul de absolvenţi ai claselor a IV-a, a VII-a şi a X-a, precum şi numărul de absolvenţi ai instituţiilor de învăţământ superior în anul 1946.

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ
тов. САЛОГОР Н.Л.

СПРАВКА
об учебных заведениях Молдавской ССР

I. Начальные, семилетние, средние школы.
а/ Сеть школ по состоянию на 1.I. 1946 года.

	Тип школ	Молдавских	Русских	Украинских	В с е г о
1.	Начальных	1045	370	44	1459
2.	Семилетних	229	47	25	301
3.	Средних	26	29	3	58
	И т о г о	1300	446	72	1818

б/ Контингент учащихся:

Обучалось в начале года 365 466 детей
Из них: в I-IV классах 321 095 - ‘’ -
в V-VII - ‘’ - 27 439 - ‘’ -
/Не охвачено 11 000 обучением/
Отсеялось в I полугодии 12 802 - ‘’ -

Комсомольских школьных организаций на 1.I. 1946 года – 223
комсомольцев – 3 606
На 1.X.45 г. в республике – 463 пионерск. дружины.
– 2030 - ‘’ - отрядов
пионеров – 51 734

г/ Успеваемость за I-ю половину 1945/46 учебн. года.

Всего учащихся на конец полугодии – 342 664

Из них:	успевающих	266 423
	неуспевающих	64 415
	не аттестовано	11 816

д/ Педагогические кадры на 1.I. 1946 года.

Всего учителей	– 9 111, из них:	
	по I-IV кл.	– 7 136
	по V-VII кл.	– 1 715
	по VIII-X кл.	– 260
По образованию:	с высшим образов.	485
	с незакончен. высшим	735
	со средним	1 716
	со средн. педагогическ.	787
	с незакончен. средним	5 388 в том числе
	не имеющих семилетн. образ.	1 047

По партийности:	членов ВКП/б/	72
	канд. в чл. ВКП/б/	69
	комсомольцев	1 773
По национальности: молдаван		5 652
	русских	1 391
	украинцев	1 113
	евреев	502
	других нац.	453
По стажу работы:	до одного года	852
	от 1 до 5 лет	6 094
	от 5 до 10 лет	760
	от 10 до 15 лет	659
	свыше 15 лет	746
Не хватает учителей:	всего	2 780, из них:
	по I-IV кл.	2 110
	по V-VII кл.	670

Школьные здания.

Школьных зданий в республике недостаточно, вследствие чего более 3 000 классов занимаются в две смены.

Интернаты.

Открыто 29 интернатов, с охватом 956 учащихся, вместо 38 интернатов на 1 840 учащихся по плану.

II. Высшие учебные заведения.

В республике 6 ВУЗов со следующими контингентами студентов:

1.	Кишиневский	Педагогический институт	– 442
2.	- ‘’ -	Сельскохозяйств. институт	– 500
3.	- ‘’ -	Медицинский институт	– 996
4.	- ‘’ -	Гос. Консерватория	– 170
5.	Тираспольский учительский институт		– 266
6.	Бельцкий учительский институт		– 122
		ИТОГО	– 2 196

В 1946/47 учебн. году открывается Госуниверситет.

Во всех ВУЗах работает:

Докторов наук-профессоров	– 19
Докторов наук	– 7
Профессоров	– 3
Кандидатов наук	– 41
Доцентов	– 7

III. Средних специальных учебных заведений – 35
с количеством учащихся в них – 3 100 человек.
Из них: 7 педучилищ, в которых обучается 1 089 человек,
из них: молдаван – 762
8 сельскохозяйственных техникумов, в которых обучается 1 306 человек.

Прием в ВУЗы на 1946-47 уч. год.

1.	Педагогический институт	150
2.	Сельскохозяйственный - ‘’ -	200
3.	Медицинский - ‘’ -	200
4.	Гос. университет	250
5.	Тираспольский учительск. ин-т	175
6.	Бельцкий - ‘’ -	175
	ВСЕГО	1 150

Выпуск из ВУЗов в 1946 году.

1.	Медицинский институт	135 чел.
2.	Пед. Институт	64 - ‘’ -
3.	Учительские институты	143 - ‘’ -
4.	Сельскохозяйствен. - ‘’ -	65 - ‘’ -

Выпуск учащихся из с/хоз.
техникумов всего 36 чел.
педучилищ всего 69 - ‘’ -

Выпуск учащихся из 10 классов – 272 чел.
7 классов – 2 601 - ‘’ -
4 классов – 30 000 - ‘’ -

Зав. отд. школ ЦК КП/б/
Молдавии [*Подпись*] /Кожухарь/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, ff. 79-82.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 202

1946

Informația secretarului pentru propagandă CC al PC(b)M cu privire la condițiile materiale și de trai ale unor savanți de renume din RSSM

Stepan Țaranov, secretar pentru propagandă al CC al PC(b)M, solicită Biroului CC al PC(b)M să întreprindă măsuri de îmbunătățire a condițiilor materiale și de trai ale unor savanți de renume din RSSM, care pot pleca din instituțiile de învățământ superior și de cercetare din cauza condițiilor precare în care trăiesc.

БЮРО ЦК КП/ МОЛДАВИИ

товарищу С А Л О Г О Р.

За последнее время ко мне обратились с устными заявлениями и жалобами на несносные материально-бытовые условия ряд крупных ученых Молдавии.

Доктор сельскохозяйственных наук, крупный ученый ботаник – АНДРЕЕВ Владимир Николаевич в 1941 году был командирован к нам в Молдавию Комитетом по делам высшей школы при Совнаркоме Союза ССР из Молотовского сельскохозяйственного института.

Тов. АНДРЕЕВ привез с собой в Молдавию свою научную библиотеку, богатейшую коллекцию, экспонаты и другие научные материалы, ценное имущество, мебель, пианино и другую домашнюю обстановку.

После освобождения Молдавии тов. АНДРЕЕВ снова вернулся к нам на работу в Сельско-хозяйственный институт. Прошло ужу около 2-х лет, но тов. АНДРЕЕВ живет до сих пор в ненормальных жилищно-бытовых условиях, квартира не отремонтирована, не меблирована и даже не застеклена полностью, библиотека валяется просто на полу. Тов. АНДРЕЕВ вынужден был за свои средства восстановить канализацию, водопровод. Дирекция института не обеспечивает даже необходимым количеством дров, в результате чего он вынужден покупать дрова на рынке за наличный расчет.

Тов. АНДРЕЕВ обращался за соответствующей помощью к директору институтта, к Министру земледелия т. КОВАЛЮ Ф.С., к Председателю Совета Министров Николаю Григорьевичу КОВАЛЮ. Ему обещали помочь, но обещания так и остались обещаниями.

В таком положении находится крупнейший ученый Советского Союза геолог-почвовед, доктор сельско-хозяйственных наук ДИМО[361].

На беззаботное отношение к удовлетворению элементарных жилищно-бытовых нужд жаловался также и кандидат сельско-хозяйственных наук тов. ДОРОХОВ.

В результтате ненормальных жилищно-бытовых условий т.т. ДИМО, АНДРЕЕВ стремятся выехать из Молдавии. Профессор АНДРЕЕВ возбудил ходатайство перед Министерством высшего образования об отзыве его из Молдавии и откомандировании в Одесский госуниверситет.

Профессор ДИМО обратился с просьбой к представителям Академии Наук также об отзыве его из Молдавии.

Ввиду того, что в таком тяжелом положении находится и ряд других ученых Молдавии, а также ввиду того, что все просьбы и ходатайства об улучшении жилищно-бытовых условий ученых до сих пор не увенчались успехом, прошу обсудить этот вопрос на Бюро ЦК и принять действенные меры к улучшению жилищно-бытовых условий ученых, т.к. в противном случае есть серьезная угроза ухода их из Молдавии.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ
ПО ПРОПАГАНДЕ [*Подпись*] /С. ЦАРАНОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, ff. 79-82.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 203

1946 Referinţă despre contingentele de studenţi ale instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din RSSM

Informaţie, prezentată şeful Direcţiei şcoli superioare a Ministerului Învăţământului al RSSM cu privire la contingentele de studenţi alecelor trei instituţii de învăţământ superior pedagogic din RSSM - Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău, Institutul Învăţătoresc din Bălţi şi Institutul Învăţătoresc din Tiraspol în anul de studii 1945-1946.

[361] *Nicolai Alexandrovici Dimo* (1873-1959), moldovean, născut în or. Orhei, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Agricultură şi Silvicultură din Novo-Aleksandrovsk (azi Pulava, Polonia) (1899). Dr. hab. în geologie şi mineralogie (1939), prof. (1917), membru-titular al Academiei Agricole a URSS (1948). În 1944-1946 şef al Catedrei de pedologie la Institutul Agricol din Chişinău. Prorector (1946-1948) şi şef al Catedrei de pedologie (1946-1959) a USM (*Profesorii Universităţii de Stat din Moldova, op. cit.,* pp. 70-71).

Справка
о контингентах студентов педвузов МССР[362]

Название учебн. завед.	на начало учебного года	на конец учебного года	из них молдаван	окончили	в том числе молдаван
Молд. гос. пед. инст.	482	396	163	52	28
Тираспольск. Уч. Инст.	272	237	59	165	35
Бельцкий Уч. Институт	131	115	86	-	-
Итого	**885**	**748**	**308**	**157**	**63**

Нач. Управ. ВУЗов
М.П. МССР *[Подпись]* /Добында/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 9, f. 2.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 204

1946, ianuarie. Scrisoarea informativă nr. 1 despre activitatea Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol

Documentul conține informații despre rezultatele primului semestru al anului de învățământ 1946/1947, o analiză comparativă a îndeplinirii planului de studii în anii 1944/1945 și 1945/1946, rezultatele și neajunsurile sesiunii de examene din 1946.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО № 1 О РАБОТЕ ТИРАСПОЛЬСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УЧИ-ТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА ЗА ЯНВАРЬ 1946 ГОДА.

1. 5/1-1945 г. закончился 1 семестр 1945-46 учебного года. Учебные планы и программный материал первого полугодия выполнены /за некоторыми исключениями по некоторым дисциплинам/. Интересно сопоставить цифры выполнения учебного плана 1-го семестра 1945-46 учебного года с соответствующими

[362] Documentul nu este datat, dar pentru că este un material pentru elaborarea unui raport despre activitatea instituțiilor de învățământ superior pedagogic din RSS Moldovenească, poate fi datat cu lunile iunie-iulie 1946.

цифрами прошлого учебного года. Если в прошлом учебном году – первом году после освобождения г. Тирасполя от немецко-румынских оккупантов занятия начались лишь со второй половины ноября, то в текущем учебном году занятия начались в точно установленный срок 17/IX-1945 г., т.е. на два месяца раньше, чем в прошлом году. В прошлом учебном году 1 семестр продолжался до 1 марта, а после зимней экзаменационной сессии без всякого каникулярного перерыва начался II семестр.

В текущем учебном году семестр начался и кончился во время, что составляет 16 учебных недель /против 13 в прошлом году/. Ввиду тяжелых материальных условий работы института в условиях первого периода восстановления института, разрушенного оккупантами, в прошлом учебном году приходилось снимать студентов с учебных занятий для неотложных восстановительных работ в институте и в городе, снимать занятия из-за холода в учебном корпусе. В этом году студенты института имели возможность полностью использовать учебные часы, занятия проходили нормально, нарушений учебного графика не было. В силу этих причин цифры выполнения цифры выполнения учебного плана 1-го семестра 1945-46 учебного года на много превышают соответствующие цифры за прошлый учебный год, что видно из следующей таблицы:

№№ п/п	Отделение, курс	Выполнение уч.плана в часах	
		семестр 1945-1946 г	Семестр 1944-1945 уч. года
1.	Историко-филологический факультет. 1 курс	580	438
2.	Историко-филологич. ф-т II курс	628	394
3.	Естеств.-географич. ф-т 1 курс	564	450
4.	Физико-математичес. ф-т 1 курс	564	450

Таким образом, абсолютные цифры выполнения учебного плана в этом году по различным отделениям и курсам превышают соответствующие цифры прошлого года на 100-200 часов, что, конечно, не могло не сказаться на улучшении качества знаний учащихся.

2. С 6/1 по 25/1-1946 г. в институте проходила зимняя экзаменационная сессия. Подготовка к зимней экзаменационной сессии началась задолго до сессии. Были усилены консультации по всем вынесенным на экзамены дисциплины, составлено расписание экзаменов и зачетов, усилили свою работу библиотека, читальный зал и кабинеты. Сессия прошла организовано, неявки на экзамены по неуважительным причинам не было. Всего допущено к экзаменам 251 студент 1 и II курсов. Сдали по всем дисциплинам 209 студентов, из них 43 студента сдали все экзамены только на отлично и хорошо.

Хорошие результаты на экзаменах показали многие демобилизованные из Красной Армии студенты МАНЗЮК, ГАЛЬКЕВИЧ, ПРОПИЩАН, РЯПОЛОВА,

АНДРОНАТИЙ, ШВЕЦ, РОЗЕНБЛЮМ, сдавшие все дисциплины на хорошо и отдично. Однако часть демобилизованных /ГОЙКО, ВИТКОВСКИЙ, ИЛЬЕВИЧ, МАЛАНЮК, ДЬЯВОР, БЕРЕЗОВСКИЙ/ были приняты в институт незадолго до начала зимней сессии, потому, естественно, не могли сдать всех экзаменов.

Таким студентам дирекцией института представлена отсрочка сдачи экзаменов с сохранением стипендии, организованы дополнительные консультации, что даст им возможность ликвидировать свою академическую задолженность.

Следует отметить следующие недостатки по итогам зимней экзаменационной сессии:

1. Новый набор в институт, также, как и набор прошлого года, имеет низкий уровень знаний, слабое общее и политическое развитие, т.к. окончивших средние школы в 1945 году принято в институт лишь единицы. Основная масса студентов окончила средние учебные заведения либо до войны, либо в период немецко-румынской оккупации /лицеи, нормальные школы и т.д./. Поэтому итоги сессии показывают большое количество низких /посредственных/ оценок.
2. В силу перегруженности учебных планов была перегружена зимняя сессия /от 8 до 11 экзаменов и зачетов/ поэтому на подготовку к каждому экзамену приходилось в среднем 1-2 дня вместо 3-4, как требует инструкция.

ДИРЕКТОР ТИРАСПОЛЬСКОГО
УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА / К Р А Ч У Н /

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, ff. 14-16.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 205

1946, ianuarie. Cu privire la informația despre activitatea Comitetului orășenesc Chișinău al PC(b) M în domeniul învățământului public [Extras]

Documentul prezintă informații despre numărul de instituții de învățământ superior din Chișinău, contingentele de studenți și numărul de cadre științifico-didactice angajate, precum și despre deficiențele activității acestor școli superioare, inclusiv pe segmentul educației politico-ideologice a studenților.

К справке по вопросу о работе Кишиневского ГК КП/б/ Молдавии по линии народного образования

[...]

5. Высшие учебные заведения и техникумы

В городе Кишиневе имеется 4 ВУЗа: педагогический, с/хозяйственный, медицинский институты и консерватория, в которых обучается 2499 студентов, из них молдаван только 341 человек. Это большой недостаток.

Профессорско-преподавательского персоналом ВУЗы укомплектованы почти полностью. Во всех ВУЗах насчитывается 329 человек профессоров-преподавателей в т. ч. профессоров – 36, с ученой степенью доктора – 30, доцентов – 47, с ученой степенью кандидатов наук – 40 человек.

Во всех вузах имеются партийные и комсомольские организации.

В работе ВУЗов имеются существенные недостатки:

1. Слабо развернута учебно-методическая и научная работа кафедр.

2. За 1944-45 г. г. никто из работников ВУЗов не защитил диссертаций на соискание ученой степени.

3. успеваемость и дисциплина среди студентов не стоит на должной высоте. Плохо налажена самостоятельная работа студентов.

4. Политико-воспитательная работа среди студентов особенно по с/хоз. институту также как следует не налажена.

5. Нормальных условий для учебной работы в ВУЗах пока нет. Не хватает оборудования, мебели. Зимой помещения очень плохо отапливались, в общежитиях – скученность, нет порядка, грязно. Горком КП/б/ Молдавии занимается ВУЗами мало. Недавно руководство работой ВУЗов поручено отделу школ, а до сих ими занимались отраслевые отделы Горкома. ВУЗы несомненно нуждаются в большой помощи в части материального обеспечения и налаживания массово-политической работы среди студентов.

[...]

Sursa: AOSPRM. F. 51.inv.4. d.323, ff. 42-43.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 206

1946. Notă informativă despre condiţiile materiale şi de viaţă ale studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din RSSM

Nota, semnată de şefii celor două secţii ale CC al PC(b)M – Secţia şcoli şi Secţia propagandă şi agitaţie, este elaborată în urma controlului condiţiilor materiale şi de viaţă ale studenţilor din instituţiile de învăţământ superior din Chişinău, organizat sub egida CC

al PC(b)M în anul 1946. Deși documentul nu indică în ce perioadă a fost realizat controlul, conținutul textului induce la concluzia că acesta s-a produs în toamna anului 1946, în lunile octombrie-noiembrie – faza expresiei maxime a foametei organizate în RSSM. Persoanele, însărcinate să efectueze controlul, au identificat în căminele studențești ale Universității de Stat din Moldova, cele ale Institutului de Medicină și ale Institutului Agricol din Chișinău, condiții materiale și de trai improprii vieții și activității studenților: o situație materială și sanitară deplorabilă (insalubritate, sărăcie, dezordine etc.) în cămine, alimentație necorespunzătoare și mai mult decât insuficientă, bursă – de aproape două ori mai mici decât minimumul necesar și altele.

С П Р А В К А
о состоянии материально-бытовых условий студентов высших учебных заведений Молдавской ССР

Проверкой установлено, что студенты вузов за исключением Кишиневского мединститута и сельскохозяйственного института имеют только одноразовое питание и часто низкого качества. Для примера можно взять Кишиневский пединститут, где студенты имеют только один обед, который в день проверки, т.е. 26 ноября с. г. состоял из очень маленьких порций, и имел следующие продукты: 23 грамма мяса, 111 граммов мороженного картофеля, 40 граммов чечевицы и 17 граммов растительного масла, входящего в рацион, совсем не оказалась.

Подобное положение с питанием студентов имеется и в столовых учительских институтов. Все это неизбежно привело к тому, что многие студенты отказываются от обедов в столовой и переходят на сухой паек или вернее на сухую пищу. В том же педагогическом институте можно наблюдать такие факты, когда из 454 студентов в октябре с. г. в столовой питалось 320 чел., а в ноябре количество столующихся сократилось до 160 человек.

Следует отметить, что нормы продуктов питания по рабочей карточке хватает только для одноразового питания – обеда, а организация завтраков и ужинов может быть осуществлена за счет дополнительного отпуска продуктов.

Несмотря на то, что в сельскохозяйственном институте им. Фрунзе имеется трехразовое питание, однако калорийность пищи низкая, а стоимость блюд высокая, доходящая до 10 рублей в день. Ввиду отсутствия денег многие студенты кушают в столовой один раз, ибо при такой стоимости только на одно питание потребуется не менее трехсот рублей в месяц.

Надо иметь ввиду, что низкое качество питания и высокая его стоимость зависит не только от норм и ассортимента получаемых продуктов, но и от того в какой мере директора институтов и работники треста столовых и ресторанов проявляют инициативу и доходчивость в деле постановки работы столовых.

Снабжение студентов ордерами на промышленные товары организовано очень плохо, выдается ордеров крайне мало и зачастую не в нужном ассортименте.

В частности, в Кишиневском сельхозинституте им. Фрунзе за три месяца текущего учебного года на 581 студента основного курса и 120 чел. подготовительного отделения было получено и реализовано среди студентов 1314 ордеров, причем их выдача зачастую производилась без учета степени нуждаемости того или иного студента. Их 1314 ордеров было получено 17 ордеров на костюмы, 3 на зимнее пальто, 33 на дамское платье и ордера на другие вещи, однако ордеров на обувь не было совершенно.

В Кишиневском госуниверситете на 420 человек за этот же период было получено 209 ордеров, но из них только 12 ордеров на пальто, 74 ордера на хлопчатобумажные платья и юбки, а остальные ордера на различные мелкие вещи.

Проверка и личные беседы со студентами показали, что получаемая ими стипендия не обеспечивает полностью расходов на питание и культурно-бытовые нужды. Так, например, в Кишиневском медицинском институте на 1-м курсе стипендия установлено в 220 рублей, а расходы студента составляет 392 рубля; на III курсе – 265 рублей, а расход - 398 рублей; на V-м курсе – 265 рублей, а расход – 401 рубль. В результате в среднем на каждого студента разрыв между стипендией и фактическими расходами доходит на 1-м курсе – до 172 рублей, на III-м курсе – до 133 рублей и на V-м курсе – до 136 рублей.

Аналогичное положение в Кишиневском сельхозинституте им. Фрунзе. Так, студент II курса Демьянов С.Х. /член ВКП/б/, фронтовик, имеет 5 правительственных наград/ получает 230 рублей, а фактический расход у него на питание и другие необходимые нужды составляет 373 рубля или разрыв в 143 рубля. Студентка III курса Жаркова Т.И., получает на руки 235 рубл., расходует 247 рубл., но она не имеет завтрака и ужина в столовой из-за отсутствия денег. Поэтому, студенты изыскивают различные пути для получения дополнительных средств.

Многие из них получают регулярно материальную помощь от родных и знакомых, а некоторая часть за неимением помощи со стороны вынуждена заниматься продажей разных вещей на рынке и тем самым временно удовлетворять потребности в деньгах. Имеются случаи, когда некоторые студенты Кишиневского сельхозинститута в поисках денег занимаются спекуляцией, покупают продукты в коммерческих магазинах и продают их по базарным ценам.

Проверка также показала, что жилищно-бытовые условия многих институтов республики находятся в неудовлетворительном состоянии. Многие ВУЗы испытывают острый недостаток в жилой площади, в результате чего студенты размещены с таким уплотнением, что не выдерживают даже минимальные жилищные нормы и нарушаются элементарные санитарно-гигиенические требования.

Так, например: Кишиневский сельхозинститут имеет два общежития с жилплощадью в 1356 кв. метров, где скученность студентов настолько велика, что вместо 388 чел. по норме, фактически проживает 479 человека, на 65 кроватях и топчанах спят по два человека. Постельными принадлежностями /матрацами, простынями и подушками/ студенты обеспечены на 60%, а одеялами только на 20.

Кишиневский пединститут имеет общежитие с полезной жилплощадью 950 кв. метров, где вместо нормального размещения 180 чел. фактически проживает 302 студента, причем студенты размещены по комнатам без всякого принципа по факультетами или по курсам.

Студенты плохо обеспечены постельными принадлежностями, всего имеется 257 матрацев, 380 простыней, 180 подушкек и только 30 одеял. В общежитии есть два умывальника, которые ни в какой мере не обеспечивают всех студентов, а поэтому создается большая очередь во время умывания.

Основная масса студентов Кишиневского госуниверситета была недавно размещена во вновь отремонтированном здании по Харалампиевской ул. дом № 19, которое было введено в эксплуатацию с большими недоделками. Часть студентов /100 девушек/ до сих пор не имеет общежития и размещается в аудиториях учебного корпуса, занимая физкультурный зал и еще две комнаты.

В общежитиях Кишиневского мединститута помимо большого уплотнения и расстановке кроватей в комнатах, 450 студентов спят по два человека на одной кровати.

Внутреннее оборудование общежитий институтов крайне плохое, в комнатах совершенно нет тумбочек, этажерок и вешалок, ввиду чего продукты питания, белье, книги и другие вещи держатся на кроватях или хранятся под матрацами, а то и под кроватями. Столами и табуретками комнаты оборудованы крайне недостаточно, в результате чего студенты к занятиям вынуждены готовиться либо на кроватях, либо на подоконниках.

Не лучше обстоит дело с электроосвещением в общежитиях, где систематически наблюдаются перебои с подачей электроэнергии и случаи плохого освещения /ток низкого напряжения/, в результате чего студенты не имеют возможностей нормально работать с книгой и готовиться к лекциям и семинарским занятиям; многие студенты вынуждены заниматься в ночное время, примерно с 11 часов вчера до 3-4 часов ночи.

В отдельных институтах до сих пор не наведен элементарный порядок. Так, в сельскохозяйственном институте им. Фрунзе и педагогическом институте отсутствуют уборные, нет оборудованных комнат-прачечных, не всегда бывает кипяченая вода.

В результате скученности и антисанитарного состояния в общежитиях, отсутствия прачечных и недостатка хозяйственного мыла имеются факты завшивленности среди студентов сельхозинститута, где постельное белье не меняется одним или более месяцами; стирка личного белья студентов не организована из-за отсутствия прачечных или помещения для стирки белья, отсутствия горячей воды, бачков или тазов.

Как показала проверка, тяжелые материально-бытовые условия привели к тому, что в некоторых вузах республики наблюдается текучесть и большой отсев студентов, многие студенты из-за материальной необеспеченности вынуждены переезжать в другие вузы по месту жительства родителей, не считаясь с интере-

сами своей будущей специальности. По отдельным институтам картина такова, что за три месяца нового учебного года отсеялось студентов в сельхозинституте 91 человек, педагогическом – 47 человек и госуниверситете – 25 человек.

Таково в основном состояние материально-бытовых условий студентов ВУЗов МССР.

Зам. Зав. отделом школ ЦК КП/б/М /Аксенов/

Зав. сектором вузов и Научно-исследоват. учреждений отд. пропаганды и агитации ЦК КП/б/М [*Подпись*] /Буянов[363]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 323, ff. 54-57.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 207

1946, ianuarie 14. Proces-verbal nr. 10 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău [Extras]

Biroul organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău pune în discuţia membrilor şi a invitaţilor speciali, problema condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor în cămine şi constată, în baza raportului directorului Baranovschi, că situaţia materială şi de trai a studenţilor este nesatisfăcătoare. Biroul de partid adoptă un şir de măsuri, precum şi responsabilii de executarea acestora, care au scop să amelioreze condiţiile de trai, epidemiologice, igienice şi alimetaţia studenţilor care locuiesc în căminele Institutului Pedagogic din Chişinău.

Протокол № 10

заседания партийного бюро парторганизации Молдавского Государственного педагогического института от 14 января 1946 года.

Присутствовали: члены партбюро – т.т. Неизвестных, Амосов, Копцев, Анофрикова

[363] *P.S. Buianov*– şeful Sectorului Şcoli superioare şi instituţii de cercetări ştiinţifice a Secţiei propagandă şi agitaţie a CC al PC(b)M.

Приглашенные: директор института т. Барановский,
председатель избират. комиссии т. Агасьева
заведующий агитпунктом т. Фадеев
Председатель МК т. Мохов
Директор подгот. курсов т. Нирка
Секретарь комитета ЛКСМ т. Щлейник
руков. агитколлектива т. Ломовцева

Повестка дня:

1. О приеме в партию.
2. О ходе работы на агитпункте на избирательном участке №1.
3. Об улучшении материально-бытовых положении студентов в общежитии.

[…]

Слушали:

1. Об улучшении материально-бытового положения в общежития.
докладчик т. Барановский.

8 января 1946 г. было совещание у тов. Бутова[364] по вопросу улучшения быта и питания студентов. Положение общежития студентов Медицинского и Сельскохозяйственного институтов признано неудовлетворительным.

О Педагогическом институте там мало говорили, но это совсем не значит, что у нас с общежитием все хорошо.

С начала учебного года в общежитии проведена значительная работа: остеклили все окна, сделали недостающие двери, оборудовали умывальник, справили канализацию. Сделали около 40 топчанов. Каждый студент получил мешок-матрац, по одному комплекту постельного белья.

Оборудовано помещение для прачечной.

Отведены комнаты под изолятор, читальню, которые в ближайшие дни будет готовы.

Получили 35 кроватей, оборудована баня. Для улучшения питания получены наряды на картофель, капусту и др. продукты.

Но тем не менее недостатков в общежитие много. Эти недостатки увеличиваются тем, что со стороны студентов все делается в общежитие не охраняется и не поддерживается. Они еще не научились бережно относиться к социалистической собственности и культурно пользоваться умывальником, уборной. Комнаты некоторых студентов содержатся в антисанитарном состоянии. Обнаружены случаи вшивости и чесотки. Баня посещается мало.

Ближайшими задачами являются – дооборудовать читальню, прачечную, установить второй куб, приобрести баки для кипяченой воды, ведра, кружки и т.п.

[364] *Fiodor Mihailovici Butov* (1904-1977), președintele Biroului CC al PC(b) din întreaga Uniune pentru RSSM (1945-1946).

Необходимо организовать систематическую воспитательно-разьяснительную работу со студентами.

Выступили:

1) Копцев – В общежитии необходимо добиться строгого выполнения правил, установить дежурства, контроль за выполнением правил общежития. Изжить такие явления как грязь в коридорах, помещения убирать во внеурочные время. Сделать один ход.

Необходимо такие проверки и соответствующие меры по приведению в культурный вид наших студентов.

2) Амосов – Наше общежитие имеет плохой вид. Надо установить определенные дни уборки всего общежития, прикрепить преподавателей.

3) Нирка – Необходимо среди студентов проводить большую воспитательную работу. Поставить доклады об облике советского студента и другие.

Во время каникул провести побелку комнат. Систематически требовать выполнения правил и условий общежития.

Прикреплять преподавателей не надо, а ввести посещения преподавателями общежития.

4) Анофрикова говорит о необходимости правильного сочетания убеждения и принуждения в работе со студентами и о том, что наряду с воспитательной работой практиковать и материальную ответственность студентов за имущество общежития.

5) Барановский – в заключительном слове еще раз обращает внимание на необходимость развернуть воспитательную работу среди студентов.

ПОСТАНОВИЛИ:

Заслушав доклад тов. Барановского «Об улучшении материально-бытового положения студентов в общежитии», партбюро констатирует, что материально-бытовые условия студентов в общежитии неудовлетворительны.

С начала учебного года проведена большая работа по благоустройству общежития: остекление, двери, топчаны, умывальники, канализация, постельные принадлежности, баня и др., но оно еще не доведено до удовлетворительного состояния.

Бюро постановляет:

1. Рекомендовать директору института тов. Барановскому провести следующие мероприятия:

а) Из имеющихся стройматериалов до 10 февраля 1946 г. изготовить топчаны, столы, скамейки или табуретки для оборудования комнат, ящиков для мусора и другого необходимого инвентаря.

б) Через соответствующие организации добиться в ближайшее время отпуска необходимого количества тазов, ведер, умывальников, кружек и т.п. бесперебойного обеспечения общежития и студентов мылом, а также организации для студентов пошивочно-починочных мастерских.

в) До 20 января оборудовать кухню общего пользования, закончить оборудование прачечной, организовать стирку белья и обеспечить общежитие кипяченой водой в банях и работу кипятильной по расписанию.

г) Дооборудовать комнату-изолятор до 10 февраля.

д) Закончить к 17 января оборудование комнаты читальни в общежитии и совету общежития организовать систематические дежурства в ней.

е) Установить точный график работы бани, широко довести до сведения студентов, и организовать не реже 2-х раз в месяц смену постельного белья и его стирку.

ж) В период каникул провести полную дезинфекцию общежития.

з) Установить ночную охрану общежития и систему пропусков до 20/I -1946 г.

и) Продумать вопрос об организации 2-х разового питания студентов в столовой и в целях упорядочения обслуживания студентов ввести пропуска.

к) Не разрешать останавливаться в общежитии приезжающих к студентам родственникам.

л) Требовать немедленного выполнения приказа директора по общежитию.

м) Комсомольская и профсоюзная организации широко развернуть социалистическое соревнование за лучшее культурно-санитарное состояние комнат в общежитии и просить директора выделить премиальный фонд.

Для улучшения политико-воспитательной работы среди студентов общежития провести следующее:

а) До 17 января выделить комсомольцев-агитаторов в каждую комнату общежития (отв. Олейник и Вайсман).

б) Проводить 2 раза в месяц семинары, совещания агитаторов общежития по тематике, утвержденной партбюро (отв. Анофрикова, Олейник, Ломовцева).

в) Организовать регулярно выпуск стенгазеты в институте и общежитии не реже 2-х раз в месяц (отв. Олейник и Вайсман).

г) Один раз в месяц проводить вечера отдыха, художественной самодеятельности, культурные походы в кино и театр (отв. Олейник и Ваксман).

д) Систематически проводить беседы по вопросам личной и общественной гигиене среди студентов общежития (отв. Штейнвиль).

е) В ближайшее время до 20/I провести общее собрание студентов, живущих в общежитии с докладом директора об улучшении материально-бытового положения студентов (отв. Барановский, Неизвестных)

Секретарь партбюро
пединститута [*Подпись*] Л. Неизвестных

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, ff. 4-6 verso.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 208

1946, februarie 2 Scrisoarea adjunctului preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS pe numele Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM

Adjunctul preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS anunţă Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM că în universităţile din republicile unionale este deja introdus cursul de istorie al poporului respectiv şi că programul pentru cursul de istorie naţională se elaborează de către catedra de profil a universităţii respective şi se verifică de Comitet. Predarea istoriei Moldovei în institutele pedagogice din RSSM poate avea caracter facultativ.

СНК-СССР
Всесоюзный комитет
по
делам высшей школы
2.II.1946 г.
№ МЛ-12-01
Москва, Рождественка 11

Народному комиссару
просвещения Молдавской ССР
тов. АФТЕНЮК

На в/п 923 от 28/XII-45 г.

Всесоюзный комитет по делам высшей школы при СНК СССР разъясняет, что преподавание курса истории народа отдельно взятой республики СССР введено в государственных университетах.

Программа к таким курсам составляется кафедрой Университета, утверждается и издается Наркомпросом союзных республик. В ВКВШ при СНК СССР программа направляется для контроля.

Преподавание истории Молдавии в педагогических институтах Молдавской ССР можно ввести факультативно.

Зам. председателя Всесоюзного комитета
по делам высшей школы при СНК СССР /И. Кузьминых/

Верно: [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 1.
Copie. Text scris de mână. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 209

1946, februarie 7 Proces-verbal nr. 13 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău [Extras]

În baza raportului şefului Catedrei de marxism-leninism despre organizarea activităţii de îmbunătăţire a nivelului educaţiei politico-ideologice a angajaţilor Institutului Pedagogic din Chişinău, biroul organizaţiei de partid constată că fomula, care ar asigura creşterea eficientă a nivelului pregătirii politico-ideologice a cadrelor ştiinţifico-didactice ale Institutului Pedagogic din Chişinău este îmbinarea lecţiilor teoretice, organizate de două ori pe lună, cu seminarele şi conferinţele practice.

Протокол № 13

заседания партийного бюро парторганизации Молдавского Государственного педагогического института от 7 февраля 1946 года.

Присутствовали:
члены партбюро: т.т. Неизвестных, Амосов, Копцев, Анофрикова.

Приглашены: зав. кафедрой марксизма-ленинизма тов. Слуцкая,
Председатель избират. комиссии т. Агасьева
Секретарь комитета ЛКСММ т.Олейник.

Повестка дня:

1. Итоги проверки готовности избирательного участка к проведению выборов в Верховный Совет СССР.
2. Об организации работы по повышению идейно-политического уровня работников института.
3. Создание комиссии по подготовке и проведению 28 годовщины Красной Армии.

Слушали:
[…]
2. Об организации работы по повышению идейно-политического уровня работников института.

докладчик т. Слуцкая

Необходимо найти такую форму работы по повышению идейно-политического уровня работников института, которая сочетала бы чтение периодических

лекций по первоисточникам и теоретическим вопросам и проверки самостоятельной работы каждого. Таким опытом проверенными формами являются чтение лекций и проведение теоретических семинаров, теоретических собеседований или теоретических конференций.

Эти формы и надо применять.

Постановили:

1. В основу работы по повышению идейно-политического уровня профессорско-преподавательского состава положить систематическое чтение лекций 2 раза в месяц по отдельным произведениям классиков марксизма-ленинизма и теоретическим вопросам с последующими собеседованиями, семинарами и теоретическими конференциями.

2. Начать эту работу с изучения произведений тов. Сталина. Первую лекцию прочитать 17/II-46 г.

[…]

Секретарь партбюро [*Подпись*] Неизвестных

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, f. 13 vs.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 210

1946, februarie 12. Proces-verbal nr. 6 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău

Administraţia Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău pune în discuţia colectivului instituţiei rezultatele activităţii didactice şi educative în prima jumătate a anului de învăţământ 1945-1946, menţionând un nivel foarte înalt al abandonului academic al studenţilor din mai multe cauze, inclusiv lipsa unor condiţii materiale şi de trai adecvate în căminele studenţeşti.

ПРОТОКОЛ № 6
открытого партийного собрания организации Кишиневского государственного педагогического института
Февраля 12, 1946 года

На собрании присутствовало 29 человек и 10 кандидатов партии, присутств. беспартийных 26 чел.

ПОВЕСТКА ДНЯ

I. Об итогах учебно-воспитательной работы института за I-е полугодие 1945/46 учебного года /Доклад зам. директора института т. Амосова/.

Набор студентов закончился своевременно и вместо 150 человек было набрано 180 человек. Институт начал свою работу в благоприятных условиях / Подлежащее количество профессорско-преподавательского состава, помощь, оказанная нам в отношении мебели и т. д./. К началу учебного года было 530 человек, к занятиям не явилось 48 человек, в течении I-го семестра принялось 33 человека и на сессию явилось 449 человек.

Причины отсева: перевод в другие институты в связи с отъездом родителей, уход в мединститут г. Кишинёва, болезнь и материальная необеспеченность.

Результаты экзаменационной сессии: исторический факультет – из 109 чел. сдало 72, остались с долгом – 12 с одной дисциплиной, 12 – с двумя и 13 с тремя и более.

На литфаке явилось 115 чел., полностью сдали 81, имеют задолженность по одной дисциплине – 17 чел., по двум – 10 чел., по трем - 17 чел.

На географическом факультете явилось 74, полностью сдали 47 человек, имеют задолженность по одной дисциплине – 14 чел., по двум – 7 чел., по трем – 6 чел.

На естественном факультете явилось 53, полностью сдали 42 человек, имеют задолженность по одной дисциплине – 11 чел., по двум – 3 чел., по трем – 7 чел. Общий % успеваемости по институту – 63%.

Такое положение с успеваемостью заставляет нас выполнить приказ ВКВШ и отчислить из института студентов, задолженность которых от 3 до 5 предметов – таких студентов – 45 чел. или 10%.

По факультетам – литературный – 13 чел.,
исторический – 9 чел.,
физико-математический – 14 чел,
географический – 7 чел.,
естественный – 3 чел.

Причинами такого положения являются:

1. Недостаточное количество учебных пособий, ориентация на конспект мало чего дает.

2. Неумение студентов работать самостоятельно над подсобной литературой.

3. Слабая подготовка студентов первых курсов. Прием проводится не строго.

4. Не было сносных условий для работы студентов, особенно в общежитии / не было учебников, не топлено и т.д/.

5. Консультации не система, а даются случайно перед сессией.

6. Пестрота набора – прием не из родственных институтов на высшие курсы.

7. Равнодушие некоторых преподавателей к запросам студентов. Маяцкий[365] – преподаватель основ марксизма-ленинизма обещал принять зачет, а сам на зачет не явился, случай приема на дому, метод подачи материала не интересен.

8. Слабая подготовка некоторых преподавателей к лекциям /Королев, Шлаен диктуют свою лекции/.

9. Слабо подготовились к экзаменационной сессии.

10. Сжатость сессии во времени: всего 12 дней, экзамены приходилось проводить на одном и том же курсе ежедневно.

11. Во время экзаменов у нас отсутствовала рабочая обстановка /было холодно, очереди за хлебом, за обедом и т.д./.

12. Каждый студент пропустил в среднем 48 часов.

Усвоение дисциплин не то, какое требовали. Ответы крайне примитивны. Нужно бы проверить грамотность всего института. Кружки почти не работают, за исключением отдельных /географического, исторического, литературного и т.д./, но и в них занятия проведены единичны.

Воспитательная работа недостаточно велась, особенно плохо в общежитии, где есть случаи невыполнения правил внутреннего порядка.

Научно-исследовательская работа. Из 70 преподавателей ведут научную работу только 16 человек. Темы меняются ежегодно.

Вопросы: т. Неизвестных: Дайте разъяснение выбывших по национальному составу, причин отсева из института. Работа деканов и зав. кафедрами. Насколько усваивается по существу такая дисциплина как основы марксизма-ленинизма.

Ответы: Основы марксизма-ленинизма усваиваются формально, ибо нет фундамента для их усвоения – студенты 1-х курсов не знают основ политграмоты; зав. кафедрами ограничивают свою работу рассмотрением вопросов текущего дня, методических вопросов в плане их работы нет.

На остальные вопросы положительных ответов не даю, за неимением точных данных.

Выступл. т. Красоткина – недостаток классных досок, доски таскают из класса в класс, что отражалось на ход учёбы, на усвояемость.

В комнате военного кабинета не было уюта: холодно, грязно, не подметается. Хозяйственной части необходимо на это обратить внимание. У входных дверей нет швейцара, ходят куда хочется. В общежитии, в комнатах грязно, не подметается. По вечерам, за отсутствием света, тепла студенты не имеют возможности готовиться. Воспитательная работа военной кафедры велась достаточная, почему посещаемость хорошая, поднималась до 100%. Некоторые члены и кандидаты ВКП/б/ не посещают военных занятий: Гольдман, Опарина, Русецкий. Развернуть кружковую работу, усилить требования к учащимися, что усилит дисциплину.

---

[365] *Feodosi Semenovici Maiaţki* (1900-?), ucrainean, absolvent al Şcolii Superioare Comuniste de Iluminare Politică *N.K. Krupskaia* din Leningrad. În anul 1945 a fost transferat de la Şcoala sovietică de partid în funcţia de lector superior la Catedra de marxism-leninism a Institutului Pedagogic din Chişinău.

Выступл. т. Фадеева. Занятия проводились с 17 сентября по 12 января. Часы в основном выполнены. Пропущено много лекций по неуважительным причинам. Из 121 студента сдали экзамены 81 человек. Из них 7 человек по уважительным причинам. Подлежат исключению за неуспеваемость – 12 человек.

Были повышены требования в этом году, экзаменационную сессию затянули до 31 января вместо 25 января, а по некоторым предметам 4 февраля. Случаи пересдачи были допущены. Тов. Ружина[366], Федорова – нарушали правила сдачи экзаменов. Некоторые преподаватели допускали прием экзаменов на дому. Это было допущено со стороны т. Маяцкого. Это отрицательно отражалось на успеваемость, на дисциплину.

Есть студенты отличники, которые имеют хорошие оценки по всем предметам, хотя условия у них не были лучше других. Недостаток в учебе: хотя уголь имеется, нерационально использовалось топливо. Недостаток классных досок, мела. Отсутствие комнат читален в институте и общежитии, а также недостаток литературы, недостаток парт, комнат, неправильное распределение их среди кафедр, комнат для работы кафедр, деканатов. Педпрактики проводить негде, проводить ее приходится в школе, находящейся в 3-4 км.

Выступл. т. Гросул. При приеме допустили слабо подготовленных. Много приняли демобилизованных, которые имели слабую подготовку, что сказалось на качество успеваемости, указал на отсев, кто, куда и почему выбыл.

Не читается диамат с прошлого года – чтение этого предмета под угрозой срыва. Большинство учителей читают лекции доброкачественно. Т. Королев знает хорошо материал, но у него недостаточный опыт преподнести материал учащимся. Большинство учителей не работают над научно-исследовательскими работами, так как много времени преподаватели отдают общественной работе, подготовке к лекциям.

Следовало бы выделить дни, в которые товарищи могли работать в научно-исследовательском институте, архиве и др. Воспитательная работа ведется, была проверена на факультетах, собрания, вызывали студентов и беседовали с ними – это и есть воспитательная работа.

т. Федорова указала, что она присутствовала на лекции у т. Ружины, где ставила наводящие вопросы по экзаменам.

т. Глейзер указал, что набор был слабо подготовленным, что и дало низкий %% успеваемости и большинство на I-м курсе.

т. Слуцкая указала, что не согласна с итогами докладчика, что недостаточно объясняется национальными особенностями, но нас это обязывает больше работать, проводить работу так, чтобы иметь больше утешительных результатов. Не было достаточного контроля за самостоятельной работой студентов. Не

[366] *Vadim Antonovici Rujina* (1920-1993), născut în or. Feodosia, RSS Ucraineană. Absolvent al Facultății de filologie a Universității de Stat din Saratov (1945). Dr. în științe filologice (1968), conf. univ. (1969). Lector la Institutul Pedagogic din Chișinău (1945-1949), șef al Catedrei de limbă și literatură rusă la Institutul Învățătoresc din Bălți (1949-1950).

научили их самостоятельно работать, не дают учащимся лабораторий, кабинетов, дисциплина низкая, посещаемость слабая. При недостаточной литературе посещаемость имеет большое значение. Идеологическое воспитание студентов – студенты I курса большинство не проходившие, не учившиеся в средних школах, не подготовлены, не имеют элементарных знаний, поэтому с ними необходимо работать дополнительно, обратить внимание на самостоятельную работу, не умеют выделить главное и основное из прочитанного самими. Курс философии – в прошлом году не читался на 3-м курсе, а на 4-м курсе должны слушать программу 3-го и 4-го курса в течение последнего семестра.

Воспитательная работа должна быть и вне учебного времени в виде: диспутов, кружков, музыки, произведений. Необходимо всеми методами шлифовать, то что нельзя сделать в учебное время.

т. Нирка. Низкая успеваемость I-го курса, принятых на подготовительном отделении. Они были приняты, не имея соответствующим образом подготовки. Их в течение 9 месяцев их подготовить нельзя. Ряд студентов в прошлом году занимались неплохо, а в этом году показатели у них слабые, что говорит о том, что студенты лентяйничают. В интернате мало работают.

т. Зельцман: В течении I-го семестра ряд факторов мешают нормальной работе: холод, отсутствие парт, досок.

В прошлом семестре преподаватели уходили в профессиональный отпуск – что также отразилось на качестве учебы отрицательно. Были даны часы больше, чем предусмотрено по плану, что перегружало учащихся. Невыполнение учебного плана 40-60 часов на физматфакультете. Причина неуспеваемости I-го курса физматфакультета объясняется их слабой подготовкой. Помощь была оказана, студентам I-го курса, а на IV-м курсе имеются не сданные по одному предмету, которые сдают их в ближайшее время.

т. Урсул. Успеваемость 63% показатель очень тревожный. Нужно всему коллективу поработать для достижения лучших показателей. Должен быть заинтересован зав. кафедрой о преподавании дисциплин его на всех факультетах. Библиотека бедна – недостаточно обеспечена, а также засорена, гослит не проверяет тщательно. Не чувствуется работа зав. кафедрами. Кишиневскому Госпединституту уделяется меньше внимания чем другим институтам Молдавии, как с/х институт, Мединститут. Неповоротливость хозчасти института.

т. Олейник – Итоги I-го семестра есть итоги работы КСМ организации. В этом семестре были проведены собрания факультетских организаций и профкома. На собраниях КСМ организации был заслушан доклад тов. АМОСОВА о подготовке к экзаменам. Была организована читальня для учащихся. Успеваемость КСМ – 68 %. Не сдали 16 человек. Из подлежащих исключению 9 комсомольцев. Всего студентов 140 чел. комсомольцев, отличников – 15 комсомольцев. Отличники принимают активное участие в общественной работе, а неуспевающие не имеют общественного поручения. Воспитательной работе необходимо уделять больше внимания.

т. Королев – указал, что его упрекнули, что он читает по конспекту, он утверждает, что профессора Московского университета читают по конспекту, он указал, что т. Амосов также допускает ошибки в ударениях при чтении лекций. Учебная часть должна помочь молодым преподавателям в методике. У нас оплачивают не по труду, некоторые оплату получают больше, чем работают.

т. Неизвестных указала, что необходимо принять решение, которое исправило бы работу. Недопустимо исключить 45 человек. Наш институт молдавский готовит молдавские кадры, в которых ощущается острый недостаток. В румынской школе не проходили в достаточном объёме ни математики, ни физики, химии, что отражается на качестве учебы у нас. Воспитательная работа – имеется форма, а не содержание, о чем говорит нежелание оканчивающих институт ехать в село. КСМ – работа не на должной высоте. 10% из подлежащих исключению – комсомольцы. Нужно провести работу с комсомольцами по факультетам о работе и успеваемости, выделить успевающих и неуспевающих, выбрать секретарей комсомол. организаций факультетов лучших комсомольцев.

РЕЗОЛЮЦИЯ

по докладу зам. директора по учебной и научной части Кишиневского государственного педагогического института Амосова об итогах учебно-воспитательной работы за I-е полугодие 1945/46 учебного года.

Заслушав и обсудив доклад заместителя директора по учебно-научной части т. Амосова П.А. об итогах учебно-воспитательной работы за I-е полугодие 1945/46 учебного года, партийное собрание считает, что педагогический институт на протяжении I-го полугодия в учебно-воспитательной работе добился значительных успехов по сравнению с минувшим учебным годом, а именно:

1/ своевременно был проведен набор контингентов на I-е курсы всех пяти факультетов института, в количественном отношении превышавшим установленную НКпросом норму /150 чел./ на 30 человек;

2/значительная часть зачисленных студентов / / по национальности молдаване – дети крестьян и служащих;

3/ пополнены набором новых студентов старших курсов всех факультетов, а на географическом факультете организована и начала свою учебную работу целая группа /в 11 чел./ IV курса, составленная из бывших студентов пединститута, демобилизованных из действующей армии в ноябре-декабре 1945 года;.

4/ нужды пединститута в профессорско-преподавательском персонале были максимально обеспечены к началу учебных занятий;.

5/ профессорско-преподавательский персонал по своему национальному составу подобран соответственно требованиям национального ВУЗа /20 человек, могущих вести преподавание на молдавском языке/;

6/ вся организационная работа как-то: распределение дисциплин между членами кафедр с определением учебной нагрузки каждому из них, составление и утверждение на кафедрах рабочих планов по каждой дисциплине, приведение

в порядок учебных кабинетов и аудиторий, библиотеки, студенческого общежития и проч., была в основном закончена к началу I-го семестра;

7/ повышены требования со стороны профессорско-преподавательского персонала к студентам в отношении выполнения их обязанностей/аккуратность в посещении лекций, лучшее усвоение знаний, более культурное отношение к социалистической собственности и т.д./;

8/ усилился контроль над учебным процессом со стороны дирекции;

9/ институт включился в общественно-политическую работу /среди городского населения/, особенно в дни подготовки к выборам в Верховный Совет Союза ССР /весь профессорско-преподавательский персонал проводил агитационную работу, из студентов 27 человек работали агитаторами среди населения/;

10/ улучшилось положение института в отношении снабжения топливом / уголь и дрова/мебель/ книжные шкафы, столы и проч./ Закуплено на . . . . . руб./.

Однако, несмотря на значительную работу, проделанную институтом на протяжении I-го семестра с целью улучшения его хозяйственной базы и постановки учебно-воспитательной работы, институт все еще не достиг ни в том, ни в другом отношении такого состояния, которое можно было бы назвать удовлетворительным, отвечающим требованиям времени, предъявляемым к педагогическому ВУЗу.

Партийное собрание отмечает следующие недостатки в работе института:

I. ПО ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ЧАСТИ:

а) неподготовленность института к зимним условиям учебной работы: учебное здание не отапливается с декабря месяца, а в силу этого:

1. посещаемость студентами занятий не превышает 70%, ряд студентов болеет простудными заболеваниями;
2. срывы занятий со стороны профессорско-преподавательского персонала в силу частых заболеваний на почве холода в учебном здании, пример: 16.02.46 г. болело 8 преподавателей;

б) отсутствие должной чистоты в аудиториях, в коридорах и в физкультурном зале;

в) слабость внимания нуждам института в освещении аудиторий и кабинетов в часы занятий второй смены;

г) неналаженность в снабжении института подсобными в учебе предметами, крайне отрицательно отражающимся на проведении учебных занятий /мел, классные доски, столы, стулья, шкафы и пр./;

д) недостаточность нужного порядка в работе студенческой столовой и хлебного ларька, допускающих наличие очередей и, в силу этого, пропусков студентами учебных занятий и опаздываний на занятия.

II. ПО УЧЕБНО-НАУЧНОЙ ЧАСТИ:

а) недостаточность контроля за ходом педагогического процесса со стороны дирекции и организации такого контроля путем привлечения к этой работе зав. кафедрами, деканов и практикой взаимных посещений,

б) работа кафедр ограничена рассмотрением вопросов, касающиеся выполнения рабочих планов с редким обсуждением методических вопросов и вопросов научно-исследовательского характера,

в) углубление преподанного материала по учебным дисциплинам не всегда стимулируется уже проверенными практикой методами: конференциями, коллоквиумами и семинарами,

г) студентам не дано навыков в самостоятельной работе и уменья в пользовании подсобной к изучаемой теме литературы,

д) не было достаточной борьбы за культуру речи студентов, за умение найти и выразить четко и ясно основную идею изучаемой темы,

е) снабжение учебником, дополнительной литературой, снабжение учебными пособиями все еще далеко недостаточно и является причиной отрыва теории от практики в процессе обучения,

ж) в период набора студентов на I-е курсы факультетов не уделено должного внимания на качественность подготовки поступающих,

з) при разработке тем нет настойчивости требований чтения подлинников и усвоение тем ограничивается объёмом конспектов,

и) слаб надзор за посещением студентами учебных занятий, следствием чего 48 учебных часов на человека, пропущенных за I-й семестр по причинам чаще всего неуважительным,

к) нет системы и четкости методов воспитательной работы среди студентов,

л) результаты зимней сессии /как итог всей работы за семестр/ слабы /из 449 экзаменовавшихся студентов сдали все дисциплины только 226 человек или 61,3%, причем особенно слабы результаты на географическом /из 74 чел. сдали все дисциплины 47, что составляет 63,5%, на физикоматематическом факультете из 62 чел. сдали по всем дисциплинам только 24, т.е. 40%/.

К основным причинам недостаточности итогов учебной работы за I-й семестр 1945/46 учебного года партсобрание относит еще и:

1. прием в институт на протяжении всего I-го семестра студентов из разных, даже не родственных, институтов с неодинаковым объёмом вследствие разницы в профиле ВУЗов,

2. прием демобилизованных из действующей армии бывших студентов различных по профилю ВУЗов, прибывших на учебу лишь в декабре 1945 года,

3. материальная необеспеченность студентов, заставляющая находить работу в учреждениях и предприятиях и отрываться от учебы,

4. пропуски учебных часов /48 часов на студ./.

III. ПО НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЕ:

1. научно-исследовательская работа поставлена неудовлетворительно, нет учета уже проделанной части научных работ, за истекший период нет плана выполнения этих работ в будущем,

2. темы меняются ежегодно, а поэтому меняются и сроки их выполнения,

3. работы слабо финансируются,

4. нет необходимого оборудования для выполнения практических разделов научных работ,

5. у большинства преподавателей, ведущих научные работы, нет руководителей, специалистов по вопросам темы,

6. законченные научные работы не сдаются в печать.

Констатируя наличие указанных недостатков в работе института за I-й семестр 1945-46 учебного года, партийное собрание постановляет:

1/ рекомендовать дирекции института устранить недоработку хозяйственной части в деле снабжения института в пределах возможности;

а) отоплением, освещением, /учебными принадлежностями/ классн. доски, мел, столы, книжн. шкафы, стулья, витрины и проч. /срок выполнения – 1 марта/,

б) уделить максимум внимания текущему ремонту здания, содержанию его в чистоте и опрятности, сохранению в целостности имеющегося имущества путем охраны института днем и ночью / срок выполнения – 25 февраля, ответственен т. Махоньков/,

в) навести порядок в студенческом общежитии с целью установления там чистоты, наиболее рационального распределения студентов по комнатам, сохранения в целости государственного имущества, распорядка дня и точного учета студентов, имеющих право на общежитие с недопущением в общежитие лиц, не имеющих отношения к институту /Ответственны: Махоньков и комендант общежития Кринберг/,

г) распределить обязанности между техническим персоналом, обслуживающим учебный корпус и общежитие, и потребовать точного их выполнения каждым техническим работником /срок выполнения – 25 февраля, ответственный – комендант зданий и завед. хозяйством/,

д) провести инвентаризацию всего имущества института /срок – 1 марта, ответственен т. Махоньков/

2. рекомендовать дирекции института улучшить руководство учебной работой института, для чего:

а) установить плановое ознакомление с работой каждого преподавателя со стороны директора и зам. по учебно-науч. части,

б) обязать зав. кафедрами посещать лекции своей кафедры,

в) ввести в практику посещение деканатами факультетов лекций преподавателей,

г) ввести в практику взаимное посещение преподавателями лекций по родственным дисциплинам /Ставить доклад зав. кафедрами и деканов на совещании/.

Примечание: В каждом отдельном случае обсуждать прослушанное в товарищеской беседе или на заседаниях кафедры.

д) в работе кафедр центр внимания перенести на методические вопросы и на вопросы улучшения учебной и научно-исследовательской работы,

е) на заседаниях кафедр поставить и обсудить результаты экзаменационной сессии, выявить причины дефектов в учебе и наметить ряд мероприятий к их устранению, в планах работы кафедр предусмотреть необходимость навыков студентов к самостоятельной работе с книгой и развитие устной и письменной речи,
ж) улучшить постановку кружковой работы, вовлечь студентов в научно-исследовательскую работу,
з) наладить по всем дисциплинам плановые консультации,
и) установить сроки для сдачи экзаменов по дисциплинам, не сданным студентами во время зимней экзаменационной сессии,
к) организовать для студентов рабочее место /читальню/ во внеучебные часы, как в учебном корпусе, так ровно в общежитии,
л) деканам факультетов и заведующим кафедрами пересмотреть учебные планы и программы и спланировать на 2-й семестр работу так, чтоб выполнение планов и программы к концу 2-го семестра было 100%-ным.
м) возбудить ходатайство перед НКпросом Молд. ССР об организации базовой школы для проведения педагогической практики студентов,
н) практиковать на заседаниях Совета института отчеты зав. кафедрами и отдельных преподавателей о их работе,
о) воспитательной работе среди студентов уделить максимум внимания, применяя при сем все методы этой работы,
п) производственную дисциплину студентов повысить всеми находящимися в распоряжении дирекции средствами,
р) улучшить контроль над выполнением научно-исследовательских работ, ставить отчеты о ходе их выполнения на заседаниях Совета пединститута, выполненные научные работы издать специальным сборником.

Председатель собрания	[*Подпись*]	Л. Неизвестных
Секретарь	[*Подпись*]	Цуркан

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 5, ff. 13-30.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 211

1946, februarie 13. Proces-verbal nr. 8 al şedinţei adunării organizaţiei de partid a Institutului de Medicină din Chişinău

Adunarea de partid a Institutului de Medicină din Chişinău, alertată de starea antisanitară a teritorului adiacent blocului de studii, a căminului studenţesc şi de deficienţele

în activitatea cantinei studenţeşti şi a magazinului instituţiei, dispune organizaţiilor obşteşti şi persoanelor responsabile să întreprindă măsuri urgente de îmbunătăţire a activităţii magazinului institutului, a alimentaţiei studenţilor la cantina studenţească şi a stării sanitare a căminului.

ПРОТОКОЛ № 8
партийного собрания п/организации Кишиневского медицинского института

13/II-1946 г.

Присутствовало: членов ВКП/б/ - 21
канд. ВКП/б/- 5

Всего - 26

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О быте сотрудников и студентов мединститута.
2. Докладчик: Директор ин-та т. СОРОЧАН

Докладчик отмечает антисанитарное состояние территории института, общежития студентов и особенно комнат мужчин. Указывает на факт обвешивания в институтском магазине, на постоянные неполадки в работе столовой/очереди, задержка в выдаче пищи и др, а также на ряд хулиганских поступков со стороны студентов.

Партсобрание предлагает заслушать чл. партии т.т. Финкельштейна, Шора, зав. магазином, зав. столовой.

Тов. ФИНКЕЛЬШТЕЙН – считает, что бытовые условия в общежитии студентов удовлетворительны.

По столовой – растащены стулья в столовой, которые были выданы в достаточном количестве, причем зав. столовой не принимает должных мер.

Тов. ШОР – в своем выступлении заявляет, что институт не является хозяином магазина и столовой, чем объясняются те неполадки о которых указывалось докладчиком. Причем горпищеторг[367] и Трест ресторанов хочет видеть в первую очередь прибыль от магазина и столовой, обслуживающих институт.

Отмечает плохую работу работников пищеблока. Указывает на случаи хищения продуктов из столовой сотрудниками столовой. Поступают жалобы на работников магазина/обвешивание, грубое обращение и т.д./. Наряду с этим рассказывает о факте избиения зав. столовой института студентом ПОЗДНЯКОВЫМ; о попытках получения продуктов, белого хлеба по поддельным кар-

[367] *Direcţia orăşenească a comerţului cu produse alimentare* (городское управление торговли пищевыми товарами/горпищеторг) – structură a Comitetului executiv orăşenesc responsabilă de organizarea comerţului cu produse alimentare.

точкам, в результате чего имел факт несвоевременного отоваривания карточек профессорско-преподавательского состава.

Зав. столовой РОЛДУГИН – студенты получают 3-х разовое питание, но меню неразнообразное ввиду недостаточного сортимента продуктов. Занаряженные для столовой продукты получаются полностью, хотя и бывают задержки с транспортом. Несвоевременная обработка продуктов и выдача пищи зависит от малочисленности штата столовой. Отмечает также факты хищения продуктов в столовой работниками последней, причем расхитители не были привлечены к судебной ответственности. Указывает на факты подделок талонов/штампа, чисел и прочее/. Рассказывает о хулиганском поступке студента Позднякова. На вопрос тов. Голуба[368] – какая калорийность суто-дач, - отвечает, что такой подсчет не производился. На вопрос тов. Луценко – сдаются ли сотрудникам столовой продовольственные карточки, - отвечает отрицательно.

Зав. магазином РАПОПОРТ – приводит факты подделок подписей на карточках, заверяет собрание об улучшении работы магазина.

В ы с т у п л е н и я:

Тов. ДОРОГАВЦЕВА – Указывает, что быт студентов определит и результаты проходящей экзаменационной сессии. Работа столовой улучшилась, но санитарное состояние ее очень низкое.

Зав. столовой недостаточно контролирует работу своих сотрудников. Предлагает – увеличить штат столовой; усилить воспитательную работу студентов посредством всех общественных организаций института.

Тов. ЛУЦЕНКО – Рассказывает о плохой работе столовой, а также указывает на отсутствие умывальников на кафедре анатомии.

Тов. РОЗНЬЕР – Отмечает недостаточное количество мебели в комнатах студентов, из-за чего последние вынуждены сидеть на кроватях, готовить учебный материал. Общежитие находится в антисанитарном состоянии. Кроме того, предлагает организовать для студентов популярные лекции, культпоходы и др. виды культурно-просветительской работы.

Тов. ГОЛУБ – В строящемся институте трудности неизбежны, но они преодолимы. Предлагает организовать студенческие диспуты по различным вопросам. Отмечает, что имелись случаи антисемитской пропаганды, которые должны быть резко осуждены, как элемент фашистской пропаганды. Предлагает широко оповещать об открытых партийных собраниях.

Тов. ШУВАЛОВ – Воспитание студентов должно вестись как по линии общественных организаций, так и со стороны кафедр института, где должны быть повышены требования в отношении дисциплины студентов, как будущих офи-

[368] *Faibîș Moiseevici Golub* (1903-1974), evreu, născut în or. Igumen, gub. Minsck, Imperiul Rus. Absolvent al Facultății de medicină a Universității din Bielorusia (1927), medic-chirurg. Dr. hab. în științe medicale (1941), prof. univ. (1945). Întemeietor și șef al Catedrei de chirurgie (1945-1954), secretar științific al Institutului de Medicină din Chișinău (ANRM, F. 3059, inv 2, d. 20, f. 16).

церов запаса медицинской службы. Со стороны института, предложить хозяйственному аппарату поставить вопрос об улучшении работы столовой и магазина перед Горпищеторгом и Трестом столовых и ресторанов.

Очистить территорию института от всех нечистот, что должно быть выполнено в ближайшее время хозяйственным аппаратом.

Для улучшения питания сотрудников института поручить хозяйственному аппарату организовать закупку продуктов в районах за наличный расчет сотрудников.

Тов. ЛАПТЕВ – Говорит о необходимости немедленного улучшения работы столовой и магазина института. Месткому, Профкому, Комсомольской организации и партийной уделить особое внимание на быт студентов, а также воспитанию студенческого коллектива, повысив требовательность.

Тов. ШЕМЯКОВ[369] – Политическое воспитание студентов не налажено; отмечает исключительно плохую работу хозяйственников института. Приводит факты резкого снижения посещаемости занятий за последнее время на I и II курсах.

Тов. СОРОЧАН – Информирует о том, что данное собрание не было открытым потому, что оно было созвано экстренно, в дальнейшем подобные вопросы, которые обсуждаются на этом собрании, должны разбираться на открытых партсобраниях.

Указывает, что Зав. столовой в своем выступлении не ответил на те вопросы, которые интересовали партийное собрание, а между тем в работе столовой имеется масса недостатков.

Студенты, допускающие хулиганские поступки, в дальнейшем будут привлекаться к более суровой ответственности. Студент Поздняков, избивший зав. столовой, будет передан суду.

Работа магазина и столовой института должна быть немедленно улучшенной. Должны быть приняты все меры к культурному и своевременному обслуживанию как сотрудников, так и студентов института.

Указывает на случаи, когда отдельные студенты по несколько суток не ночуют в общежитии.

Ко всем фактам недисциплинированности и хулиганским поступкам общественные организации института проявили мягкотелость. Указывает на необходимость решительно бороться с антисемитскими выходками.

Санитарное состояние института и территории его должны быть в центре внимания административно-хозяйственного аппарата, который должен быть организатором всех санитарных мероприятий.

---

[369] *Dmitri Egorovici Şemiakov* (1916-1999), rus, născut în s. Narîşkino, ţin. Temnikov, gub. Tambov, Imperiul Rus. Absolvent al secţiei cu frecvenţă redusă a Facultăţii de istorie a Institutului Pedagogic din or. Gorki (1938). Dr. hab. (1964), prof. univ. Lector superior la Catedra de marxism-leninism la Institutul de Medicină din Chişinău (1945-1950), conf. univ. la Catedra de marxism-leninism a Institutului Pedagogic din Chişinău (1950-1954). Din anul 1954 – conf. univ., prof. univ. şi şef al Catedrei de istorie a URSS a USM (ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 15, f. 11).

РЕШЕНИЕ СОБРАНИЯ

Заслушав доклад тов. СОРОЧАНА о состоянии быта студентов Института в общежитии, партсобрание отмечает плохую работу общественных организаций, хозаппарата и коменданта общежития по наведению порядка и санитарного состояния в общежитии, а также в столовой и магазине. Для устранения этих недостатков партсобрание ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Потребовать от тов. Шора/Финкельштейна, Ралдугина и Рапопорт в кратчайший срок устранить отмеченные недостатки по работе в столовой и в магазине. Заставить администрацию столовой готовить пищу своевременно и качественно, сохраняя порядок и чистоту в столовой при раздаче пищи.

Зав. магу открывать магазин своевременно, не создавать очереди и не допускать обвешивания студентов.

2. Профкому проследить за работой общественного контроля /дежурных/, потребовать от них ответственности за сохранность продуктов, своевременное приготовление пищи, санитарное состояние и порядок.

3. Ему же оказать помощь коменданту общежития в наведении порядка и санитарного состояния в помещениях общежития и на дворе. О всех нарушителях немедленно докладывать директору института для принятия мер.

4. Тов. Финкельштейну до наступления тепла вывезти со двора мусор и нечистоты.

Председатель	[*Подпись*]	/Шемяков/
Секретарь	[*Подпись*]	/Шувалов/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2. ff. 20-21.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 212

1946, februarie. Scrisoarea informativă nr. 2 despre activitatea Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol

Documentul conține informații despre realizarea practicii pedagogice de către studenții anului I ai Institutului Învățătoresc de la Tiraspol și indică faptul că în pofida problemelor legate de organizarea acestei activități didactice, instituția a identificat soluțiile cele mai optime, utilizând capacitățile școlilor din raionul Slobozia.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО № 2 О РАБОТЕ ТИРАСПОЛЬСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УЧИ-ТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА ЗА ФЕВРАЛЬ 1946 Г.

С 28 января по 2-е марта 1946 года студенты 2-го курса института проводили педагогическую практику в школах города и района. Если в прошлом учебном году у нас на практике были студенты одного отделения в количестве 15 человек, то в этом году в практике участвует три отделения с количеством практикантов 140 человек.

Планирование и организация педпрактики начаты задолго до начала практики, проведены не плохо. Проведены заседания Совета института, посвященные проведению педпрактики, а также ряд совещаний с завкафедрами, групповыми руководителями, преподавателями школ и студентами-практикантами.

Все это обеспечило четкое проведение всех мероприятий согласно календарного плана-графика.

Администрация и преподаватели школ, в общем, отнеслись к практике серьезно и благожелательно. Студенты молдавских отделений проходили педпрактику в молдавской школе Слободзейского района /за отсутствием молдавских школ в Тирасполе/ на своем родном языке.

Ввиду большого числа практикантов не было возможности выбора лучших школ и прикрепления к лучшим преподавателям, так как практика проводилась во всех школах города, в том числе и у тех учителей, которые не могли дать образцовых уроков.

Итоги педагогической практики показали, что она прошла в целом на высоком уровне в смысле организации, заинтересованности и активности студентов, их дисциплинированности, в смысле руководства и помощи со стороны групповых руководителей и большинства преподавателей школ. Каждый студент дал по 4-5 уроков, к которым он тщательно готовился. Все практиканты получили положительные оценки по педагогической практике, а число посредственных оценок невелико. Практиканты не только наблюдали уроки учителей и студентов, принимали активное участие в их обсуждении, давали сами уроки и провели ряд внеклассных мероприятий: проведение собраний, докладов, бесед, выпуск стенных газет, работа научных кружков и кружков художественной самодеятельности, занятия с отстающими учениками, обследование их домашних условий и т.д. Практиканты участвовали в кампании по выборам в Верховный Совет СССР в качестве студентов.

Практика выявила большие пробелы в знаниях студентами фактического материала и помогла понять студентам, как много им еще предстоит поработать над усвоением знаний по своей специальности в методике и педагогике, как много следует поработать над повышением своего уровня развития.

Проведение педагогической практики во многих отношениях /организованность, активность, дисциплина/ может явиться примером дальнейшей работы в институте.

С 4 по 14 марта студенты вторых курсов института имеют каникулы, 15 марта начинается четвертый /последний/ семестр их учебы.

ДИРЕКТОР ТИРАСПОЛЬСКОГО
УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА / К Р А Ч У Н /

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, ff. 11-13.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 213

1946, februarie 14. Scrisoarea șefului adjunct al Secției școli a CC al PC(b)M pe adresa CC al PC(b) din întreaga Uniune

Secția Școli a CC al PC(b)M solicită CC al PC(b) din întreaga Uniune să demobilizeze din rândurile Armatei Roșii două persoane, molodovenie de etnie, care cunosc limba moldovenească, au studii superioare, astfel că aceștia ar putea fi angajați în școlile superioare din RSSM, care suportă un deficit enorm de cadre didactice calificate și vorbitori de limba română.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ВКП(Б)
товарищу ЯКОВЛЕВУ

Отдел кадров ЦК КП/б/ Молдавии послал вызов из Красной Армии для работы в учебные заведения Молдавской ССР на тов. Корнецова Г.М. и Быля А.М.

Корнецов Гавриил Михайлович[370] рождения 1902 г., по национальности молдаванин, до войны работал преподавателем основ марксизма-ленинизма в педагогическом институте. В армии с 1941 года.

В данное время работает агитатором политотдела 15 гвардейской мотомеханизации /быв. 6 гвардейская/, военное звание майор. Адрес: полевая почта 04769.

Быля Александр Михайлович рождения 1913 г., по национальности молдаванин, военное звание гвардии майор. В данное время работает старшим инструк-

[370] *Gavriil Mihailovici Cornețov (Cornițov)* (1902-?), moldovean, absolvent al Universității Comuniste de la Moscova și a Institutului Pedagogic din Tiraspol. Dr. în științe istorice, lector la Catedra de marxism-leninism (1940-1941 și 1946-1956) și Catedra de istorie a PCUS (1956-1960) la Institutul Pedagogic din Chișinău (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, f. 23; d. 360, f. 28).

тором политотдела Смол В.О., основная профессия – преподаватель истории в средней школе. Адрес: г. Калуга, полевая почта 41635-и. В наших ВУЗах и средних молдавских школах большой недостаток в преподавателях, читающих историю на молдавском языке, а эти товарищи до сих пор еще не демобилизованы.

Прошу Вас ускорить вопрос о демобилизации из Красной Армии вышеуказанных товарищей.

Зав. Отделом Школ ЦК КП/б/
М о л д а в и и /Кожухарь/

14.II-46 г.
г. Кишинев

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 41.
Copie. Document dactilografiat.

Doc. 214

1946, februarie 16. Proces-verbal nr. 7 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău [Extras]

Ipatie Sorocean, director al Institutului de Medicină din Chişinău, raportează Consiliului ştiinţific despre deplasarea sa la Moscova şi anunţă comunitatea academică despre ajutoarele materiale şi financiare promise de Comisariatul Poporului pentru Sănătate al URSS Institutului de Medicină din Chişinău. În aceiaşi şedinţă, Consiliul ştiinţific discută raportul şefului Catedrei instruire militară despre pregătirea sanitaro-militară a studenţilor Institutului de Medicină din Chişinău.

ПРОТОКОЛ № 7
от 16 февраля 1946 г. Заседания Ученого совета
Кишиневского медицинского института

Присутствовало 18 членов Ученого совета
Председатель – директор института СОРОЧАН И.П.
Секретарь – д-р меднаук АГЕЙЧЕНКО Ф.Е.[371]

[371] *Fiodor Efimovici Agheicenko* (1904-1954) rus, născut în s. Vytreya, gub. Vitebsk, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Medicină din Minsk (1930). Dr. hab. în ştiinţe medicale (1943), prof. (1946). Şef al Catedrei de anatomie patologică la Institutul de Medicină din Chişinău (1945-1954) şi medic anatomopatolog principal al Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Sănătate al RSSM (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 15).

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Информация директора института тов. СОРОЧАНА И.П. о поездке в НКЗ СССР.

2. Доклад на-ка кафедры военно-медицинской подготовки подполковника м/с. КАРПИКОВА.[372]

3. Об утверждении в ученом звании.

4. Текущие дела.

СЛУШАЛИ: 1. Информация директора института тов. СОРОЧАНА о поездке в НКЗ СССР.

Прежде всего тов. МИТЕРЕВ отметил большую работу со стороны профессорско-преподавательского состава нашего института и просил передать Вам.

Учитывая недостаточное оснащение наших кафедр, Наркомздрав СССР выделил нам 800 000 марок, возможно, что к указанной сумме будет прибавлено 200-300 тыс. немецких марок, для проибретения необходимого оборудования в Германии. Нам отпущено 25 микроскопов для кафедр.

С целью улучшения материально-бытового положения профессорско-преподавательского состава и студентов – разрешено организовать ОРС.

Для института занаряжена одна легковая машина.

Дано разрешение на постройку общежития для студентов на 300 человек и дома на 30 квартир для профессорско-преподавательского состава.

Передано через тов. КОВАЛЬ письмо тов. МОЛОТОВУ с просьбой разрешить строительство нового здания для Мединститута, так как настоящее здание не соответствует требованиям Мединститута.

При положительном ответе тов. МОЛОТОВА это строительство будет включено в плановое снабжение стройматериалами и это даст нам возможность быстро развернуть стройку.

ПОСТАНОВИЛИ: принять доклад к сведению.

СЛУШАЛИ: 2. Доклад нач-ка кафедры военно-медицинской подготовки подполковника м/сл. КАРПИКОВА.

Кафедра ВМП[373] Мединститута является представителем военного командования в гражданском ВУЗе и имеет задачи по воспитанию студентов в духе преданности Родине и делу Ленина-Сталина, привить им навыки, необходимые для практической работы врача.

Военные кафедры в гражданских ВУЗах организованы по Постановлению СНК СССР от 13.4.44 г. за №413. Это мероприятие Советского Правительства имеет большое значение и обязывает руководителей военных кафедр к выполнению задач огромной политической важности.

---

[372] *A.V. Karpikov*, locotenent-colonel, şeful Catedrei militare la Institutul de Medicină din Chişinău.

[373] *Pregătirea sanitar-militară* (военно-медицинская подготовка/ВМП) – disciplină obligatorie de studiu în instituţiile de învăţământ superior cu misiunea de a instrui studenţii să acorde prim-ajutor răniţilor în caz de război sau accidente, folosind mijloace improvizate.

Единая кафдра ВМП мед. ВУЗа объединяет в себе общественную, физическую, санитарно-тактическую и санитарно-химическую подготовку.

Штатная структура кафедры ВМП предусматривает в себе 11 чел. преподавательского состава и 5 человек вспомогательного. Такого количества штатных работников не имеет ни одна из кафедр института.

На обязанности начальника кафедры лежит не только выполнение программ военно-медицинской специальной подготовки по своей кафедре, но и контроль за выполнением военных программ по смежным кафедрам, а именно:

а/ по всем клиническим дисциплинам IV и V курсов по военно-медицинской экспертизе.

б/ по кафедре общей гигиены – по программе военной гигиены.

в/ по кафедре организации здравоохранения – по программе военно-медицинской статистики.

г/ по кафедре инфекционных болезней – по программе военной эпидемиологии.

д/ по кафедре госпитальной терапии – по программе военно-полевой терапии.

е/ по кафедре госпитальной хирургии – по программе военно-полевой хирургии.

По этим смежным кафедрам начальник кафедры ВМП, обязан контролировать проведение программных врпросов в таком аспекте, который предусматривает усвоение студентами необходимых теоретических и практических вопросов предмета, необходимых для фактической деятельности военного врача.

Всю свою руководящую деятельность начальник кафедры ВМП, кроме того кроме того, увязывает с деканатом, партийной, комсомольской и профсоюзной организациями института, имея целью корригировать программы вопроса и других теоретических кафедр, предметы которых являются необходимым теоретическим багажом для грамотного военного врача.

Начальник кафедры ВМП обязан руководить массовой оборонной работой среди студентов института в форме работ соответствующих секций комсомола и профкома.

Общее количество часов, которые должны быть пройдены на кафедре ВМП за год на всех курсах /за исключением 3-го/, исчисляется свыше 900 часов.

Кроме специальных занятий со студентами на кафедре ВМП проводится специальная командирская учеба, имеющая целью повышение квалификации преподавателей-офицеров кафедры. На эти занятия по специальной программе должны быть привлечены руководители специальных военных программ смежных кафедр.

Начальник кафедры ВМП должен проводить методические совещания с руководителями смежных кафедр по специфическим вопросам программ.

Один раз в квартал начальник кафедры должен отчитываться на заседаниях Ученого совета института.

Начальник кафедры входит в состав Государственной Испытательной Комиссии и принимает непосредственное участие в аттестации студентов выпускников по присвоению им воинского звания офицер запаса военно-санитарной службы Красной Армии.

В г. Кишинев кафедра ВМП прибыла со всем институтом из Кисловодска в составе только 3 человек, здесь, в Кишиневе получила еще 3 человек преподавателей-офицеров /из округа/ и двух человек из вспомогательного состава /одного лаборанта и одного преподавателя/.

Сейчас кафедра укомплектована на 72,5% преподавателями и на 40% вспомогательным составом.

Выявлен с отрицательной стороны и аттестован как несоответсвующий должности 1 ст. преподаватель.

Прекрасное педагогическое качество проявил ст. преподаватель по сантактике капитан м/с. т. ШУВАЛОВ С.В.

Имуществом и наглядными пособиями кафедра обеспечена недостаточно.

Несмотря на тяжелые условия работы, кафедра полностью выполнила учебный план.

Дисциплина студентов по военным предметам не на достаточно высоком уровне на старших курсах и относительно низка на младших.

Задачами кафедры сейчас являются следующие:

1. Провести на высоком уровне организованно экзаменационную сессию на 4 и 5 курсах.
2. Подготовить максимально наглядное проведение курса СХО[374] и ВМП на 7 семестре.
3. Подготовить открытую летнюю спортплощадку, штурмовую полосу.
4. Активизировать военно-спортивную кружковую работу.
5. Оживить работу оборонных общественных организаций – ОСО, РОКК[375], Медик.
6. Получить из округа недоданное табельное имущество.
7. За лето перестроить кафедру и создать в ней спец. классы и лаборатории.

С помощью дирекции, партийно-комсомольской организацией это будет выполнено.

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, ff. 13-17.
Document original. Text dactilografiat.

---

[374] *Studii agricole* (Сельскозяйственное образование) – curs de pregătire a studenților din instituțiile de învățământ superior din URSS pentru diferite munci agricole.

[375] *Uniunea Societăților Crucii Roșii a URSS* (Республиканское общество красного креста/Союз Обществ Красного Креста/Союз обществ Красного Креста и Красного Полумесяца СССР/РОКК) – denumirea organizației sovietice de caritate, membră a Mișcării Internaționale a Crucii Roșii și a Semilunii Roșii.

Doc. 215

1946, februarie 22 Proces-verbal nr. 14 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău [Extras]

În şedinţa din 22 februarie 1946 biroul organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic din Chişinău a pus în discuţie calitatea procesului didactic în semestrul II al anului de învăţământ 1945-1946 şi gradul de realizare a hotărârilor biroului din 14 ianuarie 1946 cu privire la îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor Institutului Pedagogic din Chişinău. Membrii biroului au constatat mai multe nereguli în organizarea procesului didactic, inclusiv în organizarea şi desfăşurarea practicii pedagogice a studenţilor de la anul IV, de asemenea şi tergiversarea executării hotărârii cu privire la îmbunătăşirea condiţiilor de trai ale studenţilor care locuiesc în căminul Institutului.

Протокол № 14
заседания партийного бюро при ГосМолдПединституте
от 22/II-46 г.

Присутствовали члены партбюро: т.т. Неизвестных, Анофрикова, Амосов, Ярощук, директор ин-та т. Барановский, Копцев, секретарь Комсомольского комитета т. Олейник, деканы: Ярошенко, Зельцман, Урсул, Фадеев, комендант общежития.

Повестка дня:

1. Прием в члены ВКП(б).
2. О ходе учебного процесса во 2-ом семестре.
3. О выполнении решения партбюро от 14.I.1946 г. «Об улучшении материально-бытовых условий студентов (особенно живущих в общежитии).

[…]

II. Слушали: О ходе учебного процесса во 2-ом семестре.

Зам. директора по учебно-научной части тов. Амосов П.А. указал на плохую посещаемость студентов в первые дни 2-го семестра. В начале посещаемость достигала 30-40%, сейчас около 70%. Такой низкий процент посещаемости объясняется тем, что многие студенты не могли своевременно приехать из отпуска из-за задержки в получении пропусков. Сейчас часть студентов, большая часть делает прогулы.

Ряд преподавателей болеет и не ставили об этом в известность деканов, поэтому лекции их не могут быть замещены другими преподавателями.

Часто срывает лекции т. Батрынся. Вообще занятия во 2-ом семестре ведут ненормально. Планы не выполняются. Материал усваивается плохо. Плохо проходит педпрактика на математическом факультете, где методистом работает т. Танасевский, и на историческом факультете – методист Гроссул. Студентами-практикантами никто не руководит. Они являются в школу неорганизованно. Многие в коридорах школы курят.

Декан геофака т. Урсул показал, что на факультете за 2-й семестр пропущено 1020 часов, из которых 576 по уважительным причинам и 444 по неуважительным. По факультету еще 6 человек не возвратилось из отпуска. Ряд студентов пропускает значительную часть лекций и этим разлагает других студентов. Особенно много студентов пропускают четвертые пары, часть студентов оправдывают свои прогулы плохой работой столовой и хлебного ларька. На факультете не хватает преподавателей. На 3-м курсе не читается курс политической экономии. Тов. Маяцкий в связи с болезнью пропускает много лекций по основам марксизма-ленинизма. Факультет очень нуждается в оборудовании и наглядных пособиях. Нет аппаратуры, атласов, литературы. 4-е курсы совсем не имеют материалов для подготовки к госэкзаменам. Есть большая необходимость в журнале «Мировая политика» и «Мировое хозяйство».

Декан математического факультета т. Зельцман сказал, что на факультете 11 февраля занятия совсем не проводились, что дало 34 часа пропусков. 21 час пропущен преподавателями по болезни. Тов. Танасевский 4 дня не был на педпрактике, и никто не сообщил об этом в деканат. Значительно снижают процент посещаемости те студенты, что должны быть отчислены по неуспеваемости в I-м семестре. Прогулы объясняют студенты тем, что очень холодно в аудиториях.

Декан литфака т. Фадеев говорит, что до сих пор из отпуска не явились 10 студентов. Прогулы студенты оправдывают ужасным холодом в аудиториях и плохой работой столовой и хлебного ларька. Очень мешает работе плохое качество досок и мела. Нет преподавателя политэкономии. Много лекций пропускает тов. Маяцкий.

Декан естфака т. Ярошенко отметил, что на факультете пропущено студентами около 1300 часов. Сейчас посещаемость улучшилась, но еще не нормальная. 6 чел. студентов не возвратились из отпуска, 7 болеют. Много преподавателей болеет. Часы их замещаются, но это не дает хороших результатов. Часы военного дела совсем нельзя заменить.

Педпрактика с организационной стороны подготовлена неплохо. Проведена беседа методистов факультета с представителем кафедры педагогики. Затем проведена беседа со студентами-практикантами. Но уроки по химии даются очень плохо в связи с тем, что студенты плохо знают предмет.

т. Анофрикова П.С. отметила, что деканы и зав. учебной частью только констатируют факты плохой работы и ничего не говорят о том, как они готовились

к началу II-го семестра и какие они сейчас принимают меры, чтобы улучшить работу. Вопрос о педпрактике надо обсудить на ученом совете, чтобы было у всех методистов единое мнение. Дирекция совсем не руководит педпрактикой, и поэтому каждый методист делает, что находит нужным. Мало занимаются учебным процессом политические и общественные организации.

т. Неизвестных необходимо немедленно провести общеинститутское и факультетские студенческие собрания и поставить вопрос об итогах работы в I-м семестре и задачах на 2-й семестр, необходимо отчислить всех неуспевающих студентов, которых дали деканы на рассмотрение дирекции, и поставим об этом в известность всех студентов. Надо наладить работу столовой. Из хлебного ларька удалить всех посторонних. Хозчасти поручить достать хороший мел и привести в порядок доски.

III. Слушали о выполнении решения партбюро от 14.I.1946 г. об улучшении материально-бытового обслуживания студентов.

т. Барановский, директор института доложил партийному бюро следующее:

По решению СНК МССР институту выделили 9 вагонов мебели, большая часть которой была передана в общежитие. Но эта мебель нас мало устраивает, так как среди нее очень мало нужных для нас столов, стульев, шкафов. Больше всего мы получили поломанных буфетов.

Дирекция института достала для студентов, живущих в общежитии 45 ведер (по 2 ведра в комнату) и 150 кружек, также куб на 3 ведра кипятку. Сейчас получено 100 кг. мыла. В общежитии есть изолятор для больных. Институт получил 6 тонн картофеля и 1,5 тонны капусты. С 1.3.46 года студенты будут получать дополнительное питание через столовую.

Выступила т. Неизвестных, которая указала, что еще не работает баня и прачечная, 70 человек не имеет постели, нет умывальников. Очень мало табуреток и скамеек. Нужны графины или бачки для воды. Кипяченной воды очень мало. Еще не оборудована читальня в общежитии. Общественные организации ничего не делают в этом направлении. Надо предложить т. т. Олейник и Ваксману оборудовать читальню в трехдневный срок.

Постановили предложить дирекции продолжать выполнение решения бюро от 14.I.46 г. более ускоренными темпами и в ближайшие дни выполнить все, что не выполнили.

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 128, d. 4, ff. 16-18.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 216

1946, februarie 23.

Notă informativă *Cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii CC al PC(b) din toată Uniunea din 15 august 1945* Cu privire la îmbunătățirea formării cadrelor didactice

Șeful Secției Școli a CC al PC(b)M informează biroul CC al PC(b)M despre punerea în aplicare a Hotărârii CC al PC(b) al Uniunii Sovietice din 15 august 1945 Cu privire la îmbunătățirea formării cadrelor didactice *de către instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate pedagogic, inclusiv despre realizarea planurilor de înmtriculare a studenților, contingentele de studenți de la diferite instituții, condițiile lor de viață și de trai, asigurarea lor cu literatură științifică și didactică etc.*

Копия
исх. шк. 14-8

_____
23/II-46 г.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

О выполнении Постановления ЦК ВКП/б/ от 15 августа 1945 года «Об улучшения дела подготовки учителей»

В Молдавской республике в текущем учебном году работают: Педагогический институт, два учительских института и 7 педагогических училищ.

Количество студентов институтов по состоянию на 1 января 1946 года составляет 830 человек, против 525 человек на конец 1944-45 учебного года. В педагогических училищах числится 1082 учащихся, против 538. Кроме того, в организованных группах по подготовке в ВУЗы обучается при педагогическом институте 269 чел. и при Тираспольском учительском институте – 88 человека.

По сравнению с прошлым годом значительно увеличилось количество молдаван: в институтах обучается в текущем году 408 молдаван против 111 в 1944-45 учебном году, в педучилищах 762 против 441, в подготовительных группах – 225.

Все педагогические учебные заведения полностью обеспечены преподавательским персоналом, за исключением Сорокского педучилища, где нет преподавателя педагогики и психологии. Однако институты мало пополнились за счет доцентов /стало 8 вместо 5/, а состав профессоров совсем не увеличился. В педагогических училищах из 200 преподавателей 17 не имеют законченного высшего образования. Объясняется это отсутствием достаточного количества квалифицированных преподавателей, знающих молдавский язык.

В соответствии с Постановлением ЦК ВКП/б/ от 15 августа 1945 года «Об улучшении дела подготовки учителей», Центральный Комитет КП/б/ Молдавии

принял 25 сентября 1945 года Постановление «О подготовке педагогических училищ к началу учебных занятий в 1945-46 ученом году».

В соответствии с решениями ЦК ВКП/б/ и ЦК КП/б/Молдавии проведена следующая работа:

1. В Бендерском уезде педагогическое училище переведено из Комрата, отдаленного от уездного центра и от железной дороги, в г. Бендеры.

2. В соответствии с языком основного контингента учащихся Бендерского и Тираспольского педучилищ и возможностей для набора учащихся в дальнейшем, Бендерское педучилище реорганизовано из русского в молдавское, а Тираспольское педучилище из молдавского в русское.

3. Для проведения педпрактики всем педучилищам выделены базовые школы.

4. Для ремонта зданий педучилищ выделено и выдано: стекла – 500 кв. мтр., гвоздей – 240 кгр., пиломатериалов и круглого леса – 400 кбм., извести – 50 тонн.

5. Выделено мануфактуры – 5778 метров.

6. В январе с/г отделом школ были посланы по всем уездам бригады, для проверки состояния общежитий и столовых педагогических учебных заведений и оказания практической помощи в деле выполнения решений ЦК ВКП/б/ и ЦК КП/б/ Молдавии. Эти бригады оказали ни местах значительную помощь.

Каларашскому педучилищу выдано через уездпотребсоюз повидла – 500 кгр., овощей – 2 тонны, рыбы – 500 кгр. Нуждающимся учащимся выдано 39 пар обуви и 17 пар галош, 22 мтр. шерстяной ткани и 300 метров хлопчатобумажной ткани. Организована починка старой обуви, через наркомат автотранспорта выделена 3-х тонная машина и т.д.

Для учительского института и педучилища г. Бельцы за счет внелимитных фондов организовано 2-х разовое питание.

Кагульский уисполком выделил для питания студентов педучилища: пшеницы – 1,6 тонны, кукурузы – 1 тонну, подсолнуха – 1200 килограммов.

7. Совнаркомом МССР в январе с/г выделено на улучшение питания студентов и учащихся педагогических учебных заведений: картофеля 26 тонн, пшеницы – 16,4 тн, капусты соленой – 10,5 тн.

Для улучшения материально-бытовых условий студентов и учащихся нами намечается провести дополнительные мероприятия через СНК, а также торгующие и снабженческие организации.

8. Приняты такие меры также в части улучшения учебно-материальной базы учебных заведений. Учебные кабинеты и лаборатории институтов и педучилищ получили частично оборудование через школснаб Наркомпроса МССР, а также в порядке возврата из Румынии, но пока далеко еще не удовлетворяют потребностям учебной работы.

Библиотеки педагогических учебных заведений бедны, особенно учебниками, соответствующим новым программам, и методической литературы.

Совершенно отсутствуют учебники на молдавском языке, в то время как значительная часть учащихся педучилищ плохо владеет русским языком.

Некоторые педагогические учебные заведения не имеют собственных зданий или им предоставлены помещения, неудовлетворяющие их требования.

Бельцкий учительский институт помещается в здании средней школы, где одновременно работает и Бельцкое педучилище. В этих условиях ни институт, ни педучилище не могут оборудовать свои кабинеты.

Оргеевское, Каларашское и Кагульское педучилища помещаются в небольших школьных зданиях, которые не удовлетворяют своими размерами потребностей педучилищ уже в этом учебном году.

Разработан план подготовки учительских кадров на ближайшую пятилетку /проект плана прилагается/.

Согласно этому плану и в соответствии с Постановлением ЦК ВКП/б/ от 15 августа 1945 года, все педагогические училища Молдавии должны быть отнесены к 1-й группе, Кишиневский педагогический институт к 3-й группе, Тираспольский и Бельцкий учительские институты к 1-й группе.

Типовые штаты профессорско-преподавательского и учебно-вспомогательного персонала нами не разрабатывались в расчете на получение их ВКВШ.

В целях подготовки своих научных кадров из Молдавии, начиная с 1944 г. послано в аспирантуру в Москву 8 человек, в Одессу – 3 чел. и намечена посылка в ближайшее время группы в 7 человек.

Нами приняты меры к изданию учебников на молдавском языке. Часть этих учебников уже внесены в издательский план 1946 г. /Корнилов – Психология, Шимберев – Педагогика/.

Издание учебников для педагогических учебных заведений на русском языке в план Молдгосиздата не включено.

Просим ВАС:

1. Включить полностью все педагогические учебные заведения Молдавии в план снабжения русскими учебниками.

2. Поддержать наше ходатайство перед Государственной Штатной Комиссией о введении в штаты УОНО по 1 инспектору по заочному обучению.

ЗАВЕДУЮЩИЙ ОТДЕЛОМ ШКОЛ ЦК
КП/б/ Молдавии /КОЖУХАРЬ/

21 февраля 1946 г.
г. Кишинев

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, l. 322, ff. 7-10.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 217

1946, martie 6. Evoluția numărului de studenți ai Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat

Tabelul conține informații cu privire la numărul studenților Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul de învățământ 1944-1945 pe facultăți și anii de studii, iclusiv numărul moldovenilor la fiecare facultate și an de studiu.

Движение студентов Молдавского Гос. Пединститута на 6/III-1946

	Факультеты		К У Р С Ы				Итого по факультетам
			I	II	III	IV	
1.	Исторический	По списку	40	35	18	10	103
		В том ч. молдаване	18	12	1	4	35
2.	Географический	По списку	39	26	10	10	85
		В том ч. молдаване	26	13	5	8	52
3.	Естественный	По списку	30	19	12	-	61
		В том ч. молдаване	9	4	3	-	16
4.	Физико-математический	По списку	29	13	6	14	62
		В том ч. молдаване	11	2	2	5	20
5.	Литературный	По списку	28	43	23	18	112
		В том ч. молдаване	4	16	4	8	32
	По списку		166	136	69	52	423
	В том ч. молдаване		68	47	15	25	155

Зам. директора по учебно-научной части [*Подпись*] /Амосов/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 328, ff. 214-219.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 218

1946, martie 6. Act de revizie a activității gospodărești a Institutului Învățătoresc din Tiraspol

Comisia de partid, formată în baza deciziei adunării de partid, a verificat corectitudinea întocmirii documentelor contabile cu referire la activitatea economică a Institutului Învățătoresc din Tiraspol, raportate la unele acuzații aduse directorului institutului Agirpina Craciun.

А К Т
1946 года Марта 6 дня

Партийная комиссия в составе Бершадской Т.Е.[376], Присекина Е.Н. и Сем-пряшкина – на основании решения партийного собрания проверила правильность учета отчетности хозяйственных вопросов, связанных с подсобным хозяйством, и других выдвинутых в обвинении директору ин-та Крачун А.Н.

Комиссия проверила и нашла:

1. Лук – прибывший лук, закупленный хозспособом в количестве 7,5 тонн. Оприходован не был и не взвешивался. Руководила его реализацией выделенная комиссия, ключи находились у директора.

2. Расход:

Выдано тех. преподавательскому составу	1868 кг. на сумму	7472 р.
Реализация на рынке	2594 - ‘’ -	57373
Выдано столовой	535 - ‘’ -	
Разным лицам	720 - ‘’ -	2257
Списано по акту	1144 - ‘’ -	
Недостает	639 - ‘’ -	

Комиссия обратила внимание на убыль, которая составляет всего 1763 кл. Главбух от 23 мая 1945 г. донес, что он сомневается в большом количестве отхода, эта докладная осталась без реагирования.

По заявлению директора, что она докладной не видела. В таком большом отходе сомневается и комиссия. По заявлению члена комиссии т. Лейтарь В.В.[377] хотя она и подписала акт спустя 2 м-ца, но при взвесе не присутствовала, а смотрела на кучу отходов которого было около 44 корзин, т.е. примерно кл. 150.

т. Курочкина[378] подтвердила, что отход картофеля тот же самый вешался несколько раз на списание.

Запись расхода лука произведена после его расхода.

Государственный счет и накладная в оправдательных документах не оказались.

Поступление денег также не приходовалось, деньги, вырученные от реализации на базаре, поступали непосредственно директору без составления актов или накладных.

Всего поступило 57 373 руб. на кои составлен общий акт, причем членом комиссии Розенфельд акт не подписан, считая, что она больше сдала денег директору на 8 712 руб., чем показано в акте в день ее продажи. Однако подтвердить это документов нет.

---

[376] *Tamara Efimovna Berşadskaia* (1912-?), evreică, născută în localitatea Petroverovka, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. Lector la Catedra de marxism-leninism a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol (1940-1941 şi 25.IX.1945). Secretarul organizaţiei primare de partid a Institutului din Tiraspol din 1946.

[377] *Vera Vasilievna Leitar* (1914-?), ucraineancă, născută în or. Odesa, Imperiul Rus. Şefa bibliotecii Institutului Învăţătoresc din Tiraspol din 24.X.1944.

[378] *Evghenia Vladimirovna Kurocikina* (1903-?), născută în or. Cicerin, gub. Kiev, Imperiul Rus. De la 1.X.1944 – contabil-şef al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol.

4/Полученные деньги директором 57 373 выданы по оправдательным документам на разные закупки для ин-та. Деньги, полученные от разных лиц, оприходованы.

5/ Комиссия считает ненормальным то что денги до сего времени не приняты меры к получению закупленного в Болграде бурака и кукурузы всего 1057 кл.

К а р т о ф е л ь – закуплено 17 000 кл.

Принято в склад 14 558 кл.

Оказавшая недостача 2 442 кл. списана актом.

Расход: выдано преподавателям – 4 224 кл.

на посев ин-та – 6 500 - ‘’ –

столовой ин-та – 100 - ‘’ -

Индпошиву – 1 200 - ‘’ -

Горкомхозу – 1 000 - ‘’ –

Косому – 123 - ‘’ –

итого в расходе – 13 947 кл.

недостача – 611 - ‘’ –

По заявлению директора, что в столовую отпущено еще 1 000 кл. документа в бух. нет. Требуется дополнительный отчет.

Комиссия считает ненормальным что до сего времени картофель в количестве 3-х тонн не возвращен или за него деньги в количестве 7 500 рублей. Так как по истечении года И-т может потерять право на требование.

Деньги, полученные за картофель от преподавателей, оприходованы.

Пианино – Пианино действительно находится на квартире у директора, последняя оприходована по учету бух.

Американские подарки получены от Наркомпроса, не были оприходованы. Всего получено 92 шт., из них выдано под ведомость 77 шт., 15 шт. оставлены директором для себя. Комиссия считает, что на получение этих подарков директор Крачун имела право, как семья военного и директор.

ВЫВОД: 1/ Комиссия отмечает плохое ведение учета по указанным выше вопросам, в силу этого создавалась возможность отдельным лицам производить злоупотребления.

2/ Выдвинутые обвинения лично против директора Крачун А.Н. о присвоении пианино, денег и американских подарков комиссия не нашла. Однако считает ненормальным, что вырученные деньги за реализацию лука получались директором и выдавались ей по распискам без проводки через бухгалтерию, аналогично с подарками.

Комиссия: подписи

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, ff. 18-19.

Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 219

1946, martie 8. Proces-verbal nr. 8 al ședinței Consiliului științific al Institutului de Medicină din Chișinău

Consiliului științific al Institutului de Medicină din Chișinău discută raportul decanului A.N. Lvov cu privire la rezultatele sesiunii de colocvii și examene din semestrul I al anului de învățământ 1945/1946, membrii Consiliului propunând mai multe măsuri de îmbunătățire a procesului didactic și de evaluare. Deși în ordinea de zi a ședinței Consiliului din 8 martie 1946 este înregitrată chestiunea cu privire ța prima sesiune științifică a Institutului de Medicină din Chișinău, procesul-verbal înregistrează discuția altei probleme – activitatea catedrei de fiziologie normală. Spre deosebire de alte catedre, catedra menționată nu este asigurată cu utilajele și materialel didactice indispensabile procesului de studii a materiilor de care este resposabilă catedra. Consiliul decide să utileze catedra din contul celor 800 000 de mărci germane care au fost alocate Insitutului de către Comisariatul sănătății al URSS.

ПРОТОКОЛ № 8
Заседания Ученого совета Кишиневского Государственного медицинского института

г. Кишинев 8 марта 1946 г.

Присутствовало 27 членов Совета и нарком здравоохранения МССР – тов. СУХАРЕВ М.Я.

Председатель – тов. СОРОЧАН И.Х.

Секретарь – тов. ЧУЧМАРЕВА Е.В.[379]

Повестка дня:

1. Доклад декана – проф. ЛЬВОВА А.Н.[380] – «О зимней зачетно-экзаменационной сессии».
2. О первой научной сессии Кишиневского Медицинского института.

СЛУШАЛИ: 1. Доклад декана Кишиневского Медицинского института проф. ЛЬВОВ А.Н.

---

[379] *Elena Vasilievna Ciucimareva* (1907-?), rusoaică absolventă a Institutului de Medicină din Kuban, medic-expert medico-legal. Dr. în științe medicale (1943), conf. univ., șef de catedră la Institutul de Medicină din Chișinău.

[380] *Aleksei Nikolaevici Livov* (1911-?), rus, membru de partid. Absolvent al Institutului de Medicină nr. 1 din Moscova (1931), medic-chirurg. Dr. hab. în științe medicale (1944), prof. univ. (1946), șef al Catedrei de chirurgie geberală, decan al Facultății de Medicină a Institutului de Medicină din Chișinău. Chirurgul principal al RSSM (ANRM, F. 3059, inv. 1a, d. 20, f. 19).

Докладчик приводит цифровые данные итогов зимней зачетно-экзаменационной сессии и подробно останавливается на работе каждой отдельной кафедры. Сообщает план учебной части на весеннее полугодие.

Докладчик отмечает необходимость дальнейшего оснащения кафедр и развертывания научно-исследовательской работы, а также проведения культурно-воспитательной работы со студентами. Основной задачей нашего коллектива является сейчас марксистско-ленинское воспитание членов коллектива и студенчества.

Вопросы заданы: т. т. КРАМЕР А.К.[381], РУБАШОВЫМ С.М.[382], БЛИНКИНЫМ С.А.[383], ТРОИЦКИМ А.А.[384]

ВЫСКАЗАЛИСЬ: 1. к. мед. наук ТРОИЦКИЙ А.А. – экзамены по топографической анатомии и оперативной хирургии были назначены поздно и это не дало возможность студентам сдать экзамены вовремя. Оснащение кафедры является недостаточным, количество часов – также.

2. Подп. м. н. КАРПИКОВ А.В. – надо повысить качество проведения практических занятий, надо научить наших будущих врачей логическому мышлению. На некоторых кафедрах имеет место нездоровая обстановка. На каф. ухогорлоноса существует вульгаризм, неправильный подход к студенту, мелкие придирки к деталям по специальности. Это роняет авторитет руководителя кафедры. Студент не может знать предмет в объеме знаний Зав. кафедрой.

3. Проф. АГЕЙЧЕНКО Ф.Е. – Наша работа, в общем, идет плавно. Необходимо оборудовать в аудиториях профессорское место. Морфологические кафедры нуждаются в оборудовании наглядными пособиями. На них студенты должны получить основательные знания.

4. Проф. БЛИНКИН С.А. – Этот, пройденный нами путь, нужно считать благополучным. В перспективе мы должны стремиться к лучшему. Нужно, чтобы отчеты учебной части в будущем были даны с критикой работы лучших, средних

---

[381] *Adolf Karlovici Kramer* (1886-?), estonian, absolvent al Facultăţii de ştiinţe ale naturii (1913) şi al Facultăţii de medicină (1917) a Universităţii din Kiev. Dr. hab. în ştiinţe medicale (1944), prof. univ. (1934). Membru al corpului profesoral reevacuaţi la Chişinău în 1945. Şef al Catedrei de biochimie la Institutul de Medicină din Chişinău (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 16, f. 10; d. 20, f. 18).

[382] *Saveli Mironovici Rubaşov* (1883-1957), evreu, născut în or. Ceaşniki, ţin. Lepelsky, gub. Vitebsk, Impriul Rus. Absolvent al Institutului de Medicină din Harkov (1907), medic-chirurg. Dr. hab. în ştiinţe medicale (1912), prof. univ. (1924). Şef al Catedrei de chirurgie generală a Institutul de Medicină din Kislovodsk (1944-1945), şef al Catedrei de chirurgie a Instituutlui de Medicină din Chişinău (1945-1957) (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 21).

[383] *Semen Aleksandrovici Blinkin* (1904-?), evreu, absolvent al Facultăţii de stomatologie (1931) şi al Facultăţii de medicină generală (1933) a Institutului de Medicină din Harkov. Dr. hab. în ştiinţe medicale, prof. univ. (1935), şef al Catedrei de microbiologie a Institutului de Medicină din Chişinău (1945-1951) (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 15).

[384] *Aleksei Alekseevici Troiţki* (1901-?), rus, absolvent al Institutului de Medicină din Omsk (1925). Dr. hab. în ştiinţe medicale (1946), prof. univ. Şef de catedră la Instituutl de Medicină din Chişinău (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 23).

и худших кафедр. Нужно показать диаграмму посещаемости лекций студентами. Нужно категорически прекратить приемы студентов среди учебного года. Впервые я встречаю примеры допуска вольнослушателей. Это нужно категорически устранить на будущее. Нужно создавать высокий стиль работы в ВУЗе – отсюда будет дисциплина. Либеральное отношение деканата к пропускам занятий – недопустимо. У нас нет методкомиссии. У нас может быть разнобой между преемственностью кафедр. Надо создать методком. Нужно чтобы работало и студенческое научно-медиц. общество.

5. Тов. СИНЕЛЬНИКОВ – Больным вопросом для кафедры гистологии является вопрос о штате кафедры. Биологов и гистологов в Кишиневе нет. Развернуть наши кафедры сейчас пока не представляется возможным, организовать лабораторию пока невозможно – нет ксилола, нет посуды. Нужно развернуть и работу по паразитологии.

6. Проф. КРАМЕР А.К. – Медикаментами и химикалиями мы снабжены недостаточно. Нужно открыть в г. Кишиневе магазин Главхимсбыта.

7. Проф. ЧЕКУРИН В.П.[385] – Мы впервые в Кишиневе слушали отчет декана. Отчет страдает рядом недостатков. Трудно, конечно, избежать ошибок, если базируешься на случаях и разговорах. На моих лекциях и экзаменах представители дирекции и деканата не бывали. Горячее выступление тов. Карпикова основано на неправильных информациях. Посещаемость моих лекций была высокой. Консультации – в течении почти двух месяцев. Кафедра не имеет мебели – студентов невозможно посадить. Экзамены проводятся по билетам, в надлежащей спокойной обстановке и оценки проставляются по заслугам.

8. Проф. ГОЛУБ Ф.М. – Мединститут за 12 месяцев проделал большую работу. Педагогический процесс во II-м семестре прошел гладко, но замечания должны быть сделаны. Мы, клиницисты, оказались в трудных условиях. Мединститут дает нам мало, рассчитывая на снабжение со стороны НКЗдрава. От этого мы очень страдаем в отношении налаживания педагогического процесса. Необходимо также организовать посещение кафедр работниками деканата и других кафедр – это очень подтягивает работу.

9. Нарком тов. СУХАРЕВ М.Я. – Мы вместе пережили период организации нашего института. Любовное отношение нашего Правительства к институту дало возможность работать и коллектив оправдал доверие, оказанное ему.

У нас имеется много промахов и недочетов со стороны дирекции и Наркомздрава. Многое зависит и от самих руководителей кафедр. Хорошей кафедрой сейчас является кафедра микробиологии, преодолевшая много трудностей.

---

[385] *Vasili Petrovici Cekurin* (1891-?), rus, născut în or. Petrovsk, gub. Saratov, Imperiul Rus. Absolvent al Facultății de medicină a Universității din Perm (1923), medic-otorinolaringolog, dr. hab. în științe medicale (1939), prof. univ. (1940). Evacuat la Chișinău împreună cu personalul Institutului de Medicină din Kislovodsk în 1945. A înființat și a fost șeful Catedrei de otorinolaringologie la Institutul de Medicină din Chișinău (1945-1951) (*К 120–летию со дня рождения проф. В.П. Чекурина и 100-летию начала Первой Мировой войны: сборник документов, воспоминаний и фотографий* /авторы текста: Л.В. Чекурин, Н.В., Рязань: РИО РязГМУ, 2014).

Библиотека также является культурным и организованным местом. Нужно, чтобы студенты любили кафедру.

К нарушению трудовой дисциплины относить и опоздания студентов на лекции и практические занятия из-за задержки их предыдущим лектором.

Учебная часть настоятельно просит, а в дальнейшем будет требовать изжития подобных фактов. В ближайшее время устанавливается специальная сигнализация с тем, чтобы студенты были на местах к моменту входа лектора. Требования в этом отношении представителями всех кафедр должны быть единодушны.

Согласно распоряжения директора сдача экзаменов по предметам зимней зачетной сессии для студентов не сдавших экзамены во время сессии продлена до 25 марта. Все зав. кафедрами должны вывесить объявление о днях, часах консультаций и экзаменов. Студент должен иметь разрешение от деканата на сдачу экзамена. Прием экзаменов должен производиться после 4-х часов.

П Р Е Н И Я:

Проф. ГОЛУБ – Вопросы о дисциплине надо приветствовать. Все мероприятия, направленные против нарушителей дисциплины, правильны. Но у меня сложилось неясное впечатление в отношении нарушителей дисциплины. Если это касалось одного лица или нескольких, то нужно было конкретно сказать. Дело в том, что профессора являются и заведующими кафедрами, поэтому можно было собрать интересующие сведения. У меня на кафедре и на смежных кафедрах ассистенты перерабатывают, поэтому при упоминании о нарушителях дисциплины хотелось бы, чтобы была дифференцировка.

Относительно результатов сессии сведения являются тревожными, когда 100 человек не приходят сдавать экзамен.

Проф. ШАРАПОВ[386] – О дисциплине мне кажется рассуждать нечего, мы должны выполнять указания.

Я имею ввиду поднять вопрос о необходимости организации аудитории на территории больницы, т.е. занять для этого помещение церкви. Это в значительной степени сократит время.

Проф. РУБАШОВ – Я не думаю, что то хорошее впечатление, которое было получено на кафедре топографической анатомии о проходящих экзаменах, явилось результатом предыдущего заседания Ученого совета. Так быстро нельзя перестроить работу.

Секретарь парторганизации тов. ЛАПТЕВ – Я буду говорить о трудовой дисциплине и политической активности. По первому вопросу. – Каждый профессор

[386] *Boris Ivanovici Şarapov* (1897-?), rus, născut în s. Homiakovo, ţin. Efremovski, gub. Tula, Imperiul Rus. Absolvent al Facultăţii de medicină a Universităţii nr.1 din Moscova (1922), medic-neuropatolog. Dr. în ştiinţe medicale (1935), prof. univ. (1940). În 1939 înfiinţează o catedră de boli nervoase la Institutul de Medicină din Stalingrad. Şef al Catedrei de boli nervoase (1945-1969) şi director adjunct pentru activitatea ştiinţifică şi didactică la Institutul de Medicină din Chişinău (Ю.Л. Курако, Борис Иванович Шарапов. В: *International neurological journal,* 2005, 3(3), с. 25).

находится на высоте своего положения, об этом говорит проведенная сессия. О дисциплине вопрос поставлен своевременно. У нас нет чрезвычайного положения, но небольшие опоздания имеются, чего не должно быть. Мы, как воспитатели, должны быть примером. Проф. Троицкий опоздал на лекцию на 10 минут.

В отношении политической активности. У нас все люди преданы Советской власти, понимают политику Советской власти и активно помогают, например, в проведении выборов. В проведении праздников профессорско-преподавательский состав недостаточно активно участвует. Участием в проведении праздников мы показываем свою солидарность и политическое лицо. Заведующие кафедрами в этом отношении ответственны не только за себя, но и за всю свою кафедру. Руководители кафедр должны воспитывать своих сотрудников.

Проф. БЛИНКИН – Вопрос о дисциплине назрел давно и поэтому мы все приветствуем это. Необходимо внести формальную ясность, продолжительность рабочего дня и обязанности того или иного работника, согласно имеющихся инструкций и постановлений, которые остаются в недрах деканата никому не известными. Внекафедральная работа, связанная с экспериментами, посещением библиотеки и т.д. засчитывалась в число рабочих часов.

Конкретное предложение: собрать имеющиеся законы по этому вопросу и на основании этого издать приказ директора, копии которого направить на отдельные кафедры.

Проф. РОЗЕНЕЬЕР – Совершенно ясно, что трудовая дисциплина имеет большое значение в нашем институте. Если у нас еще нет рока настоящей большой труддисциплины, то это можно объяснить молодостью нашего института и недоговоренностью руководящего состава и Зав. кафедрами.

Я присоединяюсь к высказанному мнению, что желательно было бы указать кто является нарушителем дисциплины. Если это отдельные лица, то они не должны характеризовать лицо института.

Указывалось как на плохую дисциплину – несдача студентами экзамена. Но при этом необходимо учитывать, когда начались экзамены, как проводились. С самого начала экзаменационной сессии на кафедру приходили студенты с разрешением от деканата на право сдачи экзамена позже установленного срока.

У меня создалось впечатление, что сессия прошла недисциплинированно, не уложились в сроки, причем деканат дает разрешения на сдачу экзамена без согласования с профессором. Это недочет. К недочетам также относится то, что у нас не практикуется посещение экзаменов директором, его заместителем, деканом, представителями общественных организаций с тем, чтобы создалось определенное впечатление, была возможность корригировать. Тогда, возможно, было бы больше материала для сегодняшнего доклада и характеристики работы института в целом.

В заключении я присоединяюсь к высказанной деканом мысли о единодушном проведении единой линии по повышению трудовой дисциплины всем заведующим кафедрам.

Проф. ЧЕКУРИН – Вопрос о дисциплине является кардинальным вопросом. Дисциплина среди студенчества удовлетворительная. Лекционная посещаемость у меня хорошая. Это объясняется тем, что была проведена большая работа по этому вопросу среди студентов. По вопросу дисциплины работников и меня могу сказать, что на работу являюсь в положенное время, это же относится и к ассистентам. Я считаю, что у нас организационный период еще не прошел, т.к. кафедра все еще не обеспечена стульями.

Реплика: директор ин-та СОРОЧАН – Говорите о том, чтобы ассистенты и профессора были на месте во время рабочего дня, а о стульях поговорим после.

Проф. ЧЕКУРИН – Если директор издает приказ, чтобы профессора являлись в 9-00, я его буду выполнять, но это будет нарушением указания ВКВШ.

У меня один из ассистентов /Геншкович/ работает по совместительству до 12 часов.

Результаты сессии 42% удовл. оценок,
40% хороших,
18% отличных,
два студента не сдали экзамен, т.к. находятся в служебной командировке.

Проф. МОЛОХОВ[387] – Я работал в научно-исследовательском институте в Москве, учавствовал в заседаниях Ученого совета, там все вопросы проходят более академично; здесь же это еще проходит в «муках родов».

У нас имеются помощники декана по младшим и старшим курсам, они в первую очередь должны ликвидировать возникающие в процессе работы недоразумения.

Проф. ЛЬВОВ – Возник целый ряд вопросов, и я считаю себя обязанным ответить на них. То, что организация ВУЗа представляет большую и трудную задачу – это вполне ясно. Об этом уже неоднократно говорилось. Одним из таких трудных вопросов является вопрос, который стоит на сегодняшнем заседании Ученого совета. Я думаю, что это будет академично и правильно, если этот вопрос сегодня решим и устраним все имеющиеся недостатки.

На ряде кафедр имеются студенты, не сдавшие экзамены. Я считал необходимым это подчеркнуть, учитывая, что это 5-й курс и к весенней сессии они должны подойти без задолженности.

О конкретности доклада. Вчера на производственном совещании 5-го курса проф. Розеньер[388] отсутствовала. Вероятно, по уважительной причине, было также целый ряд опозданий.

---

[387] *Aleksei Nikolaevici Molohov* (1897-?), rus, absolvent al Facultăţii de medicină a Universităţii nr.1 din Moscova (1924), medic-psihiatru. Dr. hab. (1946), prof. univ., şef al Catedrei de psihiatrie a Instituutlui de Medicină din Chişinău.

[388] *Liubov Alekseevna Rozenier* (1885-1955 rr.) evreică, născută în or. Sankt Petersburg, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului de Medicină pentru Fete din Sankt Petersburg (1907), medic-infecţionist. Dr. hab. în ştiinţe medicale (1942), prof. univ. (1932). Şef al Spitalului de boli infecţioase din Omsk şi şef al Catedrei de boli infecţioase a Institutului de Medicină din Omsk (1918-1944). Din anul 1945 – şef al Catedrei de boli infecţioase la Institutul de Medicină din Chişinău (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 21).

Я не могу признать того, чтобы деканат согласовал вопросы, касающиеся разрешения на сдачу экзаменов с заведующими кафедрами, но общие вопросы всегда разрешались совместно с руководителями кафедр.

Я считаю необходимым принять предложение проф. Розеньер о том, чтобы практиковалось посещение экзаменов. Нами уже принято решение об организации методической комиссии, которая и будет заниматься этим вопросом.

Директор института СОРОЧАН И.Х.

Мы проработали важный вопрос, вопрос о труддисциплине. Работа клиники и отдельных ее сотрудников должна начинаться в определенное время, согласно существующего положения. Никаких консультаций и проведения общественных поручений во время работы клиники делать нельзя. Ответственным за это является заведующий клиникой.

Проф. Чекурин, к вам мы возвращаемся несколько раз не потому, что имеем пристрастие, нет. Вы заведите у себя полный порядок работы, чтобы о вас больше не говорили. Прием экзаменов во время лекционных занятий студентов вы не имели права производить.

Местных работников мы должны привлекать к работе, но основной их работой должен быть институт. Перед нами стоят задачи: двинуть науку вперед и готовить новые кадры. Нам в этом отношении помогают все организации. Мы должны принять все меры к тому, чтобы выполнить эти задачи.

Правильное предложение некоторых профессоров о том, чтобы подобрать материал относительно постановлений по упорядочению рабочего дня научно-исследовательских работников наших кафедр.

Необходимо перед весенней сессией созвать совещание работников по вопросу трудовой дисциплины.

Прошу профессоров и особенно профессора Чекурина учесть наши замечания.

Я хотел бы только в конце еще раз остановиться на кафедре ухогорлонос. На этой кафедре ассистенты затушевываются. Если люди хотят получить знания, интересуются – к ним нужен более внимательный подход. Необходимо не задерживать, а продвигать молодые кадры, чтобы они были вооружены всеми знаниями современной науки.

ПОСТАНОВИЛИ: 1. Принять к сведению сообщения по укреплению трудовой дисциплины на кафедрах Института.

СЛУШАЛИ: 2. Отчет о работе кафедры нормальной физиологии. Доклады доцента КУЧИНСКОГО.

1. Кафедра не располагает достаточным штатом преподавателей, могущим обеспечить ведение практических занятий со студентами. Необходимо иметь хотя бы еще одного ассистента на полную ставку.

Штаты технических работников кафедры не укомплектован.

2. До сих пор кафедра не имеет вивария, что затрудняет норм. ведение практических занятий и производство демонстраций опытов на лекциях.

3. Оснащение кафедры приборами, химикалиями и мерной посуды совершенно недостаточно. Оборудование может быть создано в значительной мере при наличии в институте своих мастерских/слесарно-механической и стеклодувной/, на организацию которых дирекции института следует обратить внимание.

4. Необходимо активировать деятельность Зав. складом тов. Бромберга, который пока не обеспечивает кафедру ни химикалиями, ни приборами, ни посудой.

5. Кафедра нуждается в мебели для учебных помещений и лабораторий / столы, стулья, шкафы/.

6. Внутренние переделки и ремонт в помещении, занимаемом кафедрой / установка перегородки, отделяющей кафедру, ремонт водопровода, разборка ненужной печи, приведение в порядок операционной и вивисекционной и проч./.

П р е н и я:

Канд. мед. наук БАЛАКИН[389] – Для нормальной работы кафедры физиологии необходимо оборудование. В этом отношении имеется большой пробел. Для обеспечения кафедры оборудованием необходимо организовать собственные мастерские и в первую очередь стеклодувную мастерскую, а также пользоваться частными заказами. Работа физиологической кафедры не мыслима без вивария. Нам необходимы животные для правильной постановки педагогического процесса. Нам нужна камера условных рефлексов с тем, чтобы мы могли демонстрировать на лекциях условные рефлексы.

В заключение мне хочется сказать, что лаборанты из студентов нас совершенно не удовлетворяют своей работой. Я постараюсь из приезжающих работников среднего персонала выделить некоторое число для института с тем, чтобы заменить студентов.

Проф. ЛЬВОВ – Кафедра нормальной физиологии относится к числу кафедры, которая должна быть выстроена заново и хорошо, ибо без этого сейчас трудно проводить педагогическую работу. Необходимо пересмотреть кадры с тем, чтобы их пополнить, в первую очередь, за счет молодых врачей.

По вопросу оснащения: камеру условных рефлексов необходимо начать оборудовать всем институтом. Все что есть из физиологического оборудования на других кафедрах необходимо собрать и передать кафедре нормальной физиологии. Сейчас в И.А.С.[390] прибыло румынское, американское и наше отечественное оборудование – необходимо откомандировать нашего работника и отобрать то, что нам нужно.

---

[389] *Serghei Leontievici Balakin (*1903-?), rus, absolvent al Facultății de medicină a Universității din Nijni Novgorod (1927), medic-fiziolog, doctor în științe medicale, conf. la Catedra de fiziologie la Institutul de Medicină din Chișinău.

[390] *Serviciu de inginerie aeriană* (Инженерно-Авиационная Служба/ ИАС) – unul dintre serviciile Forțelor Aeriene Sovietice în misiunea căruia era să asigure asistență aeriană și inginerească unităților de aviație. În timpul și după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Serviciul avea și sarcina de a recepta, transporta și distribui mărfurile și produsele primite de sovietici prin programului lend-lease și cele care proveneau din reparațiile de război.

В отношении организации вивария. Организация его обязательна и не менее как на 30 собак с тем, чтобы обеспечить все кафедры.

В отношении организации мастерских. Необходимо организовать 2 мастерские: стеклодувную мастерскую и механическую. Руководство первой мастерской поручить тов. Леонову, кафедра которого заинтересована в ней. Механическую же мастерскую целесообразнее прикрепить к кафедре физике.

Я думаю, что тов. БАЛАКИН поможет нам заменить лаборантов-студентов, хотя бы на теоретических кафедрах выпускниками среднего медсостава.

По поводу педагогического процесса тов. Кучинский говорит нечем заполнить часы практических занятий. Мне кажется, что это не совсем так, практические занятия нужно проводить. Мы должны готовить врачей физиологически образованных. Мне, кажется, неплохо было бы обратиться за помощью по организации нашей молодой кафедры нормальной физиологии в 1-й Московский Мединститут к тов. Лихачеву.

Проф. РУБАШОВ – Кафедра нормальной физиологии молодая, только что начинает свое существование. Необходимо заметить, что кафедра физиологии всегда устремляется в сторону животных. Необходимо бы было больше уделять внимания физиологии человека, чтобы студенты знакомились, например, с пульсовой волной. Необходимо, чтобы это была кафедра физиологии человека, а не физиологии животного.

Предложение: для упорядочения этого вопроса поручить докладчику совместно с учебной частью представить проект постановления по этому вопросу с тем, чтобы можно было произвести проверку выполнения приказа через определенный срок.

Проф. ЛАВРЕНТЬЕВ[391] – выступление проф. РУБАШОВА о внесении порядка в работу Ученого совета в смысле представления проектов постановлений я поддерживаю. В данном случае надо поручить тов. КУЧИНСКОМУ подрабатывать проект постановления, разбив его на две части: 1/ что может представить Наркомздрав республики и 2/ что может обеспечить Наркомздрав СССР.

Я предлагаю написать письмо в Академию наук, чтобы было взято шефство над нашим молодым, единственным в Молдавской республике, институтом.

Заключительное слово тов. КУЧИНСКОГО:

Нас два работника на кафедре, работающих в разных областях физиологии. Результатом этого и явились, что наши выступления /мое и Балакина/ различны по содержанию. Это объясняется отсутствием руководителя кафедры.

Я согласен с выступлением проф. Рубашова, но какая клиника даст больного для эксперимента.

По поводу камеры условных рефлексов. Это дело капитальное. Не хотелось бы, чтобы вначале занялись бы изысканием инструментов и аппаратуры для

[391] *Aleksei Pavlovici Lavrentiev* (1898-1958), rus, născut în or. Vitebsk, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de medicină a Universității din Harkov (1921). Dr. hab. în științe medicale (1946), prof. (1931). În 1945-1955 – șef al Catedrei anatomie normală a omului la Institutul de Medicină din Chișinău, paralel exercitând și funcția de șef al Catedrei de anatomie și fiziologie a animalelor la Institutul Agricol din Chișinău (1946-1950) (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 19).

обеспечения хотя бы элементарного, но достаточного по объему студенческого практикума.

Проф. КОРНЕТОВ[392] – как использованы 800 тыс. марок, отпущенные для оснащения института. Не следует ли дополнить список? Этому вопросу следует уделить очень серьезное внимание, необходимо использовать все возможности и проявить максимум энергии со стороны директора института и проф. Никогосяна[393].

Директор института СОРОЧАН – Верно, что кафедра физиологии носит нищенское существование, но на кафедре мало занимались вопросами организации, оснащения кафедры. Деньги будут выделены, необходимо чтобы т. т. Кучинский и Балакин занялись бы этим вопросом. Необходимо, чтобы на кафедре был заведен образцовый порядок и материал студентам преподносился бы хорошо.

Мастерские необходимо организовать. В качестве механиков могут быть использованы шофера, 2-3 человека пригласим на работу, в том числе и стеклодува. Токарный станок необходимо достать из Румынии.

Необходимо организовать виварий с тем, чтобы обеспечить все кафедры подопытными животными. В ближайшие дни я поставлю вопрос перед СНК о выделении средств для организации клинических лабораторий, подсобного хозяйства, вивария и обеспечения этих животных питанием.

Я поддерживаю предложение Балакина о замене лаборантов-студентов постоянными лаборантами.

В ближайшее время необходимо выделить несколько микроскопов на кафедру физиологии. Необходимо написать письмо в Академию медицинских наук по вопросу шефства, которое я лично передам.

Я считаю, что неплохо было бы периодически устраивать встречу в нашем институте с видными людьми, могущими оказать помощь нашему молодому институту.

Поручить проф. ЛАВРЕНТЬЕВУ, проф. ЛЬВОВУ и ученому Секретарю – проф. АГЕЙЧЕНКО доклад с неподготовленным материалом /отсутствие проекта постановления, реферата доклада/ не ставить на обсуждение Ученого Совета.

ПОСТАНОВИЛИ: 2. Считать, что кафедра нормальной физиологии крайне нуждается в оборудовании и дирекции необходимо принять срочные меры.

Председатель	[*Подпись*]	/Сорочан/
Секретарь	[*Подпись*]	/Агейченко/

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, ff. 16-20.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

---

[392] *Nikolai Ivanovici Kornetov* (1892-1961), rus. Absolvent al Facultății de medicină a Universității din Moscova (1916) și a Universității din Saratov (1921), medic-terapeut. Doctor hab. în științe medicale, prof. univ., șef al Catedrei de terapie, rector interimar și șef al Secției studii la Institutul de Medicină din Chișinău (1946-1947).

[393] *Hristofor Aramovici Nikogosean* (1905-?), armean. Absolvent al Institutului de Medicină din Kazan (1928), medic-igienis. Dr. în științe medicale (1937), conf. univ. (1938), șef de catedră la Institutul de Medicină din Chișinău (1945-1957).

Doc. 220

1946, martie 15.

Cu privire la acordarea indemnizației unice studenților și doctoranzilor Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM, care urmează studiile în instituțiile de învățământ superior din Moscova. Hotărârea nr. 193 a SCP al RSSM

Guvernul RSSM dispune acordarea unor indemnizații unice din bugetul republican celor doi doctoranzi care urmau studiile la Institutul de Limbă și Gândire din Leningrad – Iosif Varticean și Arcadie Evdoșenco, precum și studentei-eminente a Institutului Pedagogic din Moscova – Elena Hahanianț.

СОВЕТУЛ КОМИСАРИЛОР НОРОДНИЧЬ АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 193

15 марта 1946 г. гор. Кишинев

Об оказании единовременного пособия аспирантам и студентам Наркомпроса Молдавской ССР, обучающимися в Московских ВУЗах

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

Обязать Наркомпрос Молдавской ССР /тов. Афтенюк/ выдать единовременное пособие:

1. аспирантам, направленным Наркомпросом Молдавской ССР в аспирантуру Московского института языка и мышления им. Марра[394] т. т. Вартичан[395] и Евдошенко А.П. в сумме 600 рублей каждому;

---

[394] *Institutul Iafetic/Institutul de Limbă și Gândire N.I. Marr al Academiei de Științe al URSS* (Яфетический институт/Институт языка и мышления им. Н.Я. Марра) – una dintre cele mai importante și prestigioase instituții sovietice de cercetare în domeniul lingvisticii fondată în anul 1921 de academicianul Nikolai Marr la Leningrad. În anul 1931 a fost redenumit *Institutul de Limbă și Gândire* N.I. Marr, iar în 1950 a fost transferat la Moscova. În 1956 a fost creată filiala din Leningrad a institutului, astăzi – Institutul de Cercetări Lingvistice al Academiei de Științe al Rusiei (*Большая российская энциклопедия*. Том 17. Москва, 2010, с. 493).

[395] *Iosif Constantinovici Varticean* (1910-1982), moldovean, născut în s. Onițcani, ținut. Chișinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de filologie romanică a Institutului Pedagogic *A. Herzen* din Leningrad (1941). Academician al AȘM (1961). Șef de catedră, decan al Facultății de istorie și filologie a USM (din 1950). Director al Institutului de Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1958-1961) (*Profesorii Universității de Stat din Moldova*, *op. cit.*, p. 212).

2. студентке отличнице Московского Педагогического института, дочери заслуженной учительницы Молдавской ССР, тов. Хаханянц Е.М.[396] в сумме 1000 рублей.

За счет ассигнований по бюджету Наркомпроса Молдавской ССР на 1946 год.

Зам. Председателя Совета Народных
Комиссаров Молдавской ССР Г. Квасов

Управляющий делами Совнаркома
Молдавской ССР Л. Дьяченко

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 21, f. 111.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 221

1946, martie 17.

Raportul Institutului Agricol din Chişinău cu privire la activitatea didactică în primul semestru al anului academic 1945/1946

Directorul Institutului Agricol din Chişinău raportează ministerului de resort cu privire la activitatea instituţiei în primul semestru al anului academic 1945/1946, inclusiv despre procesul de restabilire a bazei tehnico-materiale a instituţiei şi a bazelor ştiinţifico-experimentale, despre refacerea corpului ştiinţifico-didactic şi calitatea activităţii ştiinţifice, despre numărul de studenţi admişi în anul 1945 şi prerecizitul lor, despre activitatea de educare politico-ideologică a studenţilor şi îndeplinirea planurilor de învăţământ, etc.

УТВЕРЖДАЮ:

Директор Кишиневского
Сельскохозяйственного института
им. М.В. Фрунзе
[*Подпись*] /Герасимович/
17.III.1946 г.
г. Кишинев

О Т Ч Е Т

Кишиневского Сельскохозяйственного института им. М.В. Фрунзе системы Наркомзема Молдавской ССР об учебной работе за 1-й семестр 1945/46 учебного года

[396] *Elena Mihailovna Hahanianţ* (1924-?), armeancă, născută în s. Grigoriopol, RASSM. Absolventă a Facultăţii de limbă engleză a Institutului Pedagogic *V.P. Potemkin* din Moscova (1947). Lector superior, prof. de limbă engleză la Catedra de limbi străine a USM în 1.X.1947-21.I.1957). În 1957 a plecat din RSSM (AUSM, F. 1, inv.5, d. 243, ff. 1-87).

1. УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ БАЗА.

Согласно Постановлению СНК МССР и ЦК КП/б/М за №-159 Кишиневский Сельскохозяйственный институт им. М.В. Фрунзе, после 3-х летнего перерыва в период Отечественной войны, возобновил свою работу с 27.VII. -1944 г.

В период румынско-немецкой оккупации, богатое оборудование института было вывезено в Румынию и частично уничтожено на месте. В результате этого, институт в начале восстановления имел в своем распоряжении: один учебный одноэтажный корпус по ул. Щусева №-109, представляющий собой здание с голыми стенами и выбитыми стеклами, одно двухэтажное здание – общежитие по Подольской ул. №-119 вместимостью на 175 человек и требующего капитального ремонта, полуразрушенное здание под столовую.

Учебный корпус не имел оборудования и мебели для обеспечения учебного процесса, не говоря о лабораториях, кабинетах, мастерских и библиотеке.

Кроме того, этот корпус даже после проведенного ремонта не мог удовлетворить потребности ВУЗа с 4-мя факультетами, 28 кафедрами, 558 студентами института и 120 человек учащихся подготовительного отделения на начало отчетного периода.

Перед институтом стояла задача провести очередной набор студентов, подготовить кафедры к новому учебному году, создать базу для организации учебно-педагогического процесса, пополнить кадры профессоров и преподавателей и укрепить материальную базу института.

На начало 1-го семестра 1945/46 уч. года институт располагал:

1. Учебным корпусом/ ул. Щусева, 109, раб. площ. 1991 м^2;
2. Учебным зданием, ул. Жуковского, 13 / - // - 700 м^2;
3. Общежитиями студентов/ Подольской, 119 и Ганчештской, 1……2531 м^2
4. Столовой студентов с пропускной способностью на 500 человек.

К началу учебного года был произведен текущий ремонт указанных помещений/побелка, застекление окон, ремонт крыши, дверей, рам, полов и пр./ при активном участии профессорско-преподавательского, вспомогательного персонала и студентов.

Улучшилось положение с оборудованием и учебной мебелью, за счёт возврата части их из Румынии. Оттуда же поступило и небольшое количество оборудования /микроскопы, сушильные шкафы, термостаты, аналитические весы, химическая посуда, столы для химических лабораторий и др./. Следует отметить, что степень обеспеченности института учебным оборудованием к концу семестра не превышала 20% от общей потребности.

В процессе восстановительных мероприятий к январю мес. 1945 г. было организовано пять учебно-опытных хозяйств с общей земельной площадью 2536 га:

1. Учхоз № 1 – плодово-овощного направления /в г. Кишиневе/;
2. Учхоз «Костюжены» – зоотехнического направления /в 10 км от г. Кишинева/;

3. Учхоз «Кетросы» – / в 24 км. от г. Кишинева/;

4. Учхоз «Быковец» – плодовиноградного направления /в 40 км от г. Кишинева/;

5. Учхоз «Васильково» – семеноводческого направления /в 100 км от г. Кишинева/.

Постановлением ЦК КП/б/М и СНК МССР от 17.3-45-г. на базе учебно-опытных хозяйств в системе института было организовано пять опытных научно-исследовательских станций:

1. Опытная комплексная станция по полеводству;
2. Зоотехническая станция;
3. Рыбохозяйственная опытная станция;
4. Экспериментально-селекционная база.

Перечисленные учхозы и опытные станции являются базой для прохождения студентами учебной и производственной практики.

2. УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ КАДРЫ.

Всесоюзным комитетом по делам высшей школы при СНК СССР, в 1945 году по институту было утверждено 4 факультета/агрономический, виноградарства и виноделия, зоотехнический и плодоовощной/ с 28 кафедрами и подготовительное отделение.

Согласно же утвержденного ВКВШа Устава КСХИ, предусмотрена организация на тех же факультетах института - 34 кафедр.

На основании Постановления СНК СССР за №-2000, п. 14 на отчетный год ВКВШа был также утвержден штат профессорско-преподавательского и учебного персонала.

Наличие научных кадров института к началу учебного года/к 17.IX-45-г./, изменения за 1-й семестр и состояние их на начало 2-го семестра /10.II-46 г./ видно из нижеприлагаемой таблицы:

№№	Наименование	Утвержд. штатным расписан.	Имелось к началу учеб. года /на 45 г./	Имеется на начало 2-го семестр. / на10.II-46 г./
	I. Научно-педагогические кадры			
1.	Зав. кафедрами – профессоров	14	13	15
2.	Зав. кафедрами – доцентов	8	8	9
3.	Зав. кафедрами – без ученой степени	5	-	4
4.	Доцентов кафедр	11	4	9
5.	Старших преподавателей	4	6	7

6.	Ассистентов	14	18	17
7.	Преподавателей	12		12
	ИТОГО	68	49	73
	II. Преподавателей подго-то-вит. отделения	11	11	11
	III. Учебно-вспомогательный персонал			
1.	Старших лаборантов	14	14	12
2.	Лаборантов	14	9	6
3.	Старших препараторов	5	10	6
4.	Препараторов	7	10	10
	ИТОГО	40	33	34
	ВСЕГО по институту	119	93	118

ПРИМЕЧАНИЕ: Кроме того, по совместительству профессорами кафедр/ орг. химия и винод. / работает 2 человека.

Данные об ученых степенях и званиях научно-педагогического персонала института по состоянию на 10.II-46-г.:

1.	Заслуженных деятелей науки и техники	1 чел.
2.	Профессоров-докторов	9 “
3.	Профессоров	5 “
4.	Доцентов-кандидатов наук	14 “
5.	Доцентов	1 “
6.	Кандидатов наук	2 “
	ИТОГО	32 чел.

Из научных работников сельхозинститута готовят:

докторские диссертации	9 чел.
кандидатские диссертации . .	8 “

а к сдаче кандидатского минимума готовятся – 4 чел.

В связи с увеличением числа кафедр согласно утвержденного Устава института, по состоянию на 10.II-46-г. имеются следующие вакантные должности завкафедрами: ветеринарии, пчеловодства, микробиологии, политэкономии, технологии животновод. продуктов, анатомии с.х. животных и разведение с.х. животных.

Указанные должности должны быть замещены по конкурсу.

3. КОНТИНГЕНТ СТУДЕНТОВ.

Перед началом 1945/46 уч. года был произведен набор студентов на 1-й курс всех факультетов и подготовительное отделение. Заблаговременно были проведены следующие мероприятия по лучшему проведению этого набора: напечатаны объявления в газетах, командированы 12 преподавателей института в полные средние школы МССР и Измайльской области, а также г. г. Москва, Киев и Одесса, проведены беседы с выпускниками 10-х классов всех средних школ гор. Кишинева, написано 17 статей в республиканские и областные газеты, организованы консультации для вновь поступающих и др. В результате своевременно принятых мерах план нового приема студентов был выполнен, что видно из приведенной ниже таблицы:

СВЕДЕНИЯ
о приеме студентов в 1945/46 уч. году.

		План	Фактич. принято
1.	На первые курсы факультетов:		
а	Агрофака	50	54
б	Винфака	50	58
в	Зоофака	50	50
г	Плодфака	50	53
2.	На подготовит. отделение	120	123
	ВСЕГО	320	335

Студенты нового приема подготовлены лучше по сравнению с принятыми в прошлом году, что явилось результатом лучшей организации набора студентов в отчетном году.

Распределение студентов по курсам и факультетам на 10 октября 1945-г.

№	Факультет	Курс				ВСЕГО
		I	II	III	IV	
1.	Агрономический	51	37	9	16	113
2.	Виногр. и винодел.	58	100	19	27	204
3.	Зоотехнический	50	25	8	4	87
4.	Плодоовощной	53	63	21	17	154
	ИТОГО	212	225	57	64	558
5.	Подготов. отдел.	-	-	-	-	123
	В С Е Г О					681

Прием студентов на первые и старшие курсы производился на протяжении 1-го семестра в отношении участников Великой Отечественной войны, возвращавшихся по демобилизации из рядов Красной Армии в количестве 31 человека,

а также восстановлены возвратившиеся с производства студенты бывшего Тираспольского плодоовощного института и незначительное количество принято в порядке перевода из других сельхозВУЗов, с согласия директоров.

В течении отчетного периода имел место отсев студентов по неуспеваемости /33 чел./, по болезни, выезда с родителями из МССР, материальной необеспеченности и другим причинам /14 чел./.

Движение числа студентов КСХИ
за 1-й семестр 1945/46 уч. года, по состоянию
на10.II-46 г.

Курс	Сост. студ. на нач. 1-сем.	Приб, в теч. 1 сем.	Убыло в связи с перех. в др. уч. зав.	Окончи-ло институт	Выбыло по разн. причи-нам	В т. ч. по неуважит.	Состоит студент. на конец семестра	Примечание
1	212	36	2	-	12	9	234	
2	225	7	29	-	56*	22	147	*из них 23 чел. оставл. на 1-й курс
3	57	5	3	-	2	2	57	
4	64	13	-	8	-	-	69	
Всего	558	61	34	8	70	33	507	

В октябре м-це 1945-г. состоялась госэкзаменационная сессия по выпуску окончивших институт студентов.

В результате госэкзаменов окончили институт:

4 агронома-полевода и

4 агронома-плодоовощевода, из них диплом с отличием – один человек.

Данные о численном составе студентов в конце семестра приведены в нижеследующей таблице:

Распределение студентов КСХИ
по курсам и факультетам на10.II-46 г.

пп	Факультет	Курс				ВСЕГО
		I	II	III	IV	
6.	Агрономический	67	23	8	15	113
7.	Виногр. и винодел.	63	63	20	32	178
8.	Зоотехнический	44	21	11	3	79

9.	Плодоовощной	60	40	18	19	137
	ИТОГО	234	147	57	69	507
10.	Подготов. отдел.	-	-	-	-	123
	В С Е Г О	-	-	-	-	630

Кроме того, с первого ноября 1945-г. при институте организованы учебные занятия:

на	1. курсах директоров МТС	–	25 чел.
	2. курсах зав. райЗО	–	23 “
	ИТОГО		48 чел.

Национальный состав студентов по состоянию на10.II-46 г.

Национ. состав	Агроф.	Винф.	Плодов.	Зоофак	Подгот. отд.	ВСЕГО
Молдаван	11	5	7	3	48	74
Русских	56	130	98	60	32	376
Украинцев	20	28	18	4	21	91
Др. национ.	25	15	14	12	22	89
ВСЕГО	113	178	137	79	123	630

4. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ И ВЫПОЛНЕНИЕ УЧЕБНОГО ПЛАНА.

В текущем учебном году учебные занятия на всех факультетах института начались своевременно – 17 сентября 1945 г. и проводились в соответствии с планами к программами по следующему графику:

А. Первые и вторые курсы всех факультетов:

1-й семестр:	Теоретич. обучение	16 нед.	с 17.IX – по 16.1-46 г.
	Экзаменацион. сессия	3 “	с 7.I – 27.I-46 г.
	Каникулы…….	2	с 28. I – 9.II-46 г.
II -й семестр:	Теоретич. обучение	13 нед.	с 10.II – 31.III-46 г.
		и	с 29. IV – 9.VI-46 г.
	Учеб/произв. практ.	4 нед.	с 1. IV – 28.IV-46 г.
	Экзаменацион. сессия	3 “	с 10.VII – 30.VI-46 г.
	Лагерный сбор……		с 1.VII – 20.VII-46 г.
	Каникулы…….		с 20.VII – 1.IX-46 г.

Б. Третьи курсы всех факультетов:

1-й семестр:	по графику 1и 2-х курсов		
II -й семестр:	Теоретич. обучение	13 нед.	с 10.II – 11.V-46 г.
	Экзаменацион. сессия	3 “	с 12.V – 31.V-46 г.
	Учеб/произв. практ.		с 1.VI – 1. IX-46 г.
	Каникулы…….		с 1. IX – 1.X -46 г.

В. Четвертые курсы всех факультетов:

1-й семестр:	по графику 1и 2-х курсов		
II -й семестр:	Теоретич. обучение……..	17 нед.	с 10. II – 8.VI-46 г.
	Производ. практика……..	4 “	по отдельным планам факультетов
	Подготовка к госэкзаменам		с 1.VIII по 31. VIII-46 г.
	Госэкзамены …….		с 1. IX – 1.X -46 г.

Кроме того, в 1945/46 учебном году состоится выпуск студентов, заканчивающих курс обучения в марте 1946 г. по факультетам:

а	Зоотехническому	3 чел.
б	Плодоовощному	7 “
в	Виноград. и виноделия	10 “

Госэкзамены будут проводиться в апреле 1946 г.

Учебный план за отчетный семестр по курсам и факультетам – ВЫПОЛНЕН полностью.

5. ПРОИЗВОДСТВЕННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ.

Учебно-производственная практика студентов всех курсов и факультетов будет проведена во 2-м семестре, согласно вышеуказанному графику по разработанным программам в пяти учебно-опытных хозяйствах института/ список учебно-опытных хозяйств указан в первом отделе отчета/. Кроме того, студенты старших курсов отбывают практику в колхозах и МТС МССР. Для организации и руководства практикой выделены ответственные лица из профессорско-преподавательского состава.

6. УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ РАБОТА.

Учебная часть института укомплектована в соответствии со штатным расписанием и Уставом института. За отчетный семестр выполнена следующая учебно-методическая работа:

1. Проведены организационные мероприятия по набору студентов в институт и учащихся на подготовительное отделение.

2. До начала учебного года был закончен ремонт учебных зданий, общежитий и столовой.

3. Заблаговременно подготовлены кабинеты, лаборатории, аудитории и библиотека к новому учебному году. При активном участии всего профессорско-преподавательского персонала.

4. Проведено планирование учебного процесса на весь учебный год.

5. Упорядочены учебная документация и первичный учет студентов.

6. Проведены мероприятия по улучшению работы деканатов и кафедр.

7. Проделана работа кафедр по приобретению и изготовлению наглядных пособий и хозяйственного оборудования для обеспечения учебного процесса.

8. Улучшена работа кафедр по вопросам методики преподавания, организации лабораторных занятий, самостоятельной работы студентов, консультаций, дополнительных вечерних занятий, контроля за посещаемостью и успеваемостью студентов.

9. Своевременно осуществлены мероприятия по подготовке и проведению зимней экзаменационной сессии.

7. ПОЛИТИКО-ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА.

План политико-воспитательной работы разрабатывается и осуществляется в целом по институту. Эта работа среди студенчества проводится путем постановки лекций на политические темы, докладов на общих собраниях/общеинститутских и факультетских/, проведения бесед в группах и комнатах общежитий.

Для улучшения воспитательной работы во внеучебное время, студенты размещены в общежитиях по факультетам, курсам и группам.

В институте организован агитколлектив, в котором работает 30 человек, число их в связи с выборами в Верховный Совет СССР увеличился до 60 преподавателей и студентов.

В институте выпускается 5 стенных газет, в том числе четыре факультетских.

Большую роль в проведении политико-воспитательной работы играет комсомольская и профсоюзная организации, основное руководство осуществляется партийной организацией института.

Роль кафедр в воспитательной работе неразрывно связана с учебным процессом. Кроме того, при кафедрах организованы и проводят работу студенческие научные кружки.

При институте организованы и систематически проводят работу кружки художественной самодеятельности/драматический, вокальный, хоровой и оркестровый/. Эти кружки, кроме участия в концертах и вечерах института, обслуживали два избирательных участка по выборам в Верховный Совет СССР.

Оборонно-массовая работа осуществляется военной кафедрой по общему плану института. В начале отчетного семестра студенческий коллектив физкультурников института принимал активное участие в традиционных соревнованиях по легкой атлетике, волейболу, бегу и другим видам спорта, выиграя первенство у физкультурников Молдавского педагогического института, за что институт получил от Республиканского комитета по делам физкультуры и спорта переходящее знамя, а участники соревнования – ценные подарки.

ТРУДОВАЯ ДИСЦИПЛИНА КОЛЛЕКТИВА КСХИ.

Нарушений трудовой дисциплины среди профессорско-преподавательского персонала не было. В абсолютном своем большинстве научные работники активно включились в дело довосстановления и дальнейшего развития института, опытным научно-исследовательских станций и учхозов.

Учебная дисциплина среди студентов была не на должной высоте. Были случаи, когда посещаемость лекций и лабораторно-практических занятий в начале семестра падала до 70-60% студенточасов. В целях укрепления учебно-трудовой дисциплины, кроме административного воздействия, проводились и меры общественного влияния партийно-общественными организациями, деканами и завкафедрами.

ИТОГИ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ за 1-й СЕМЕСТР.

Экзаменационная сессия началась в полном соответствии с графиком учебного процесса, установленным Комитетом по делам высшей школы. Расписание экзаменов было составлено за 20 дней до начала экзаменационной сессии. Подготовка и проведение сессии, совпавшее с подготовкой и проведением выборов в Верховный Совет СССР, проходили на высоком политическом и производственном уровне как со стороны проф.-преподавательского персонала, так и со стороны большинства студентов. В результате своевременно проведенных мероприятий сессия прошла организованно. План сессии по количеству сданных студенто-экзаменов выразилось в 45 студентов, что составляет 10,1% к общему числу студентов.

Лучших показателей добились четвертые, третьи и первые курсы.

Значительную работу по подготовке к экзаменационной сессии провели кафедры: органической химии, анатомии животных, физиологии животных, ботаники и зоологии.

Результаты экзаменационной сессии даны в нижеприведенной таблице:

Итоги экзаменов за 1-й семестр 1945/46 уч. года по Кишиневскому сельскохозяйственному институту им. Фрунзе

Курсы	Число студ. к нач. сессии	Число студ. обяз. сдав. экзам.	Не явилось на экзамены		Явил. на экзамен. сессию по всем предм.	Число студ. сдавш. экзам. п/всем предм.	Из них по всем предм.		Число студ. получивших неуд. оценку по		
			По уваж. прич.	По неуваж. прич.			на отл.	на хорошо	1 предм.	2 предм.	3 предм.
1	234	216	14	17	185	153	4	22	19	8	5
2	147	138	8	14	116	95	5	14	17	4	-
3	57	52	2	9	41	37	3	4	4	-	-
4	69	37	3	-	34	31	6	7	3	-	-
ИТОГО	507	443	27	40	376	316	18	47	43	12	5

При рассмотрении таблицы следует иметь в виду, что в течение отчетного периода в порядке восстановления принято 31 человек демобилизованных из рядов Красной Армии. Кроме того, восстановлены возвратившиеся с производства студенты бывшего Тираспольского Плодоовощного института. Студентам, не явившимися на экзамены по уважительным причинам/болезнь, позднее зачисление в институт по демобилизации или возвращения с производства/даны дополнительные сроки сдачи экзаменов.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кишиневский сельскохозяйственный институт имени М.В. Фрунзе за последний период оформился в крупное высшее сельскохозяйственное заведение и научно-агрономическое учреждение Молдавской ССР, в составе 4-х факультетов, 5-ти опытных хозяйств с общей земельной площадью 2536 га.

Институт добился укомплектования кафедр и опытных научно-исследовательских станций высококвалифицированными кадрами.

За короткий срок своей работы КСХИ оказал значительную научно-производственную помощь сельскому хозяйству Молдавской ССР, выразившееся в составлении агротехнических указаний по вопросам полеводства, овощеводства, плодоводства и зоотехнии. Проводится также введение практических севооборотов в колхозах левобережной части МССР, распространение с. х. знаний через печать, лекции и научные конференции.

В порядке выполнения приказа №-1403 Наркозема Союза ССР «О мерах по улучшению работы сельхозВУЗов» проведены организационные мероприятия по повышению качества подготовки выпускаемых специалистов.

За отчетный семестр институт добился получения части лабораторно-хозяйственного оборудования из Румынии в порядке возврата и часть последнего изготовления на месте.

Для дальнейшего развития и укрепления института требуется оказание помощи со стороны ВКВШ в части снабжения учебно-методическими материалами, учебными пособиями и утверждения нового штатного расписания в соответствии с Уставом и объёмом работы института, а со стороны ГлавВУЗа Наркомзема СССР – научно-учебным и хозяйственным оборудованием, строительными и хозяйственными материалами.

Зам. директора по учебной работе
КСХИ [*Подпись*] /профессор Кердиваренко/

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 2, ff. 9-29.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 222

1946, martie 26. Proces-verbal nr. 10 al ședinței adunării organizației de partid a Institutului de Medicină din Chișinău

După discutarea rezultatelor Plenarei a a VII-a CC al PC(b)M și a hotărârilor activului de partid al or. Chișinău, adunarea de partid a Institutului de Medicină din Chișinău dispune organizarea activităților de îngrijire a livezii și a pământurilor subsidiare, repartizate institutului pentru complinirea hranei studenților și coprului științifico-didactic.

ПРОТОКОЛ № 8
партийного собрания Кишиневского Мединститута
от 26/III-1945 г.

Присутствовало: членов ВКП/б/ - 30 чел.
канд. ВКП/б/- 4 ‘’

Всего - 26

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Итоги VII пленума ЦК КП/б/М и решение Горпартактива.
2. Разное.

СЛУШАЛИ:

Тов. ЛАПТЕВ – об итогах VII пленума ЦК КП/б/М.

В связи с обсуждением итогов VII пленума, тов. Лаптев остановился в своем выступлении на положении подсобного хозяйства в институте: имеется немного семян, пара лошадей, земля до настоящего времени еще не получена. Работа в садах также проводится недостаточная, явка на работу плохая. Хоз. аппарат не беспокоится о том, чтобы заранее заготовить необходимый для работы инвентарь. Со сбором гусениц дело обстоит очень плохо, сроки все прошли, а работа не сделана, т. к. хозчасть не подготовила лестницы и другой инструментарий.

Т. ШОР и т. ФИНКЕЛЬШТЕЙН не создали условий для работы студентов, а также не подготовили соответствующих инструментов, что приводит к срыву настоящего мероприятия и грозит тем, что могут отобрать сады.

В отношении индивидуальных огородов, работы также никакой не проводится.

Отмечено слабое участие института в восстановлении города. Хозчасть не принимает достаточного участия в сохранении имеющихся зданий и поддержании санитарного состояния в помещениях и дворах.

В о п р о с ы:

Тов. ЛЬВОВ – Сколько часов работать по восстановлению Кишинева?

Тов. ФУРМАН[397] – Известны ли фамилии студентов, которые были в воскресенье?

Тов. ЛЬВОВ – Несмотря на то, что у нас в Институте большой коллектив и большая партийная организация и люди желают работать, но нет организации этой работы со стороны хоз. аппарата. Необходимо узнать объект работы. Установить сколько потребуется часов, выдать студентам карточку, в которой будет отметка об отработанных часах.

Сад хороший и близко, а хозчасть ничего не делает для обработки этого сада. Необходимо разбить сад на участки и к каждому участку прикрепить группы студентов на постоянную работу, которых можно проверить и на др. работы не брать.

Тов. ШОР – отмечает, что директора подсобного хозяйства нет. Вопрос об участке земли для Мединститута еще не решен. Из 400 деревьев, 28 деревьев не убраны. Лестницы и инструменты были, но увезены в в/часть. Сейчас надо вскрывать виноградник, опылять медным купоросом, пропахать. Студентов на эту работу использовать нельзя. Надо иметь наемную силу.

Тов. ФИНКЕЛЬШТЕЙН – в своем выступлении отмечает, что для подсобного хозяйства необходимо иметь специальный штат людей, о чем Шор совершенно не беспокоится. Со своей стороны, как зам. директора по хоз. части, ни в чем не отказывал.

---

[397] *Aleksandr Samoilovici Furman* (1890-1964), evreu, născut în or. Moghilev, gub. Moghilev, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de medicină a Universităţii din Kiev (1914), medic-terapeut. Dr. hab. în ştiinţe medicale (1939), prof. univ. (1942). Din 1945 – şef de catedră la Institutul de Medicină din Chişinău (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 23).

Тов. КУЧИНСКИЙ – Вина хоз. аппарата в том, что тов. Финкельштейн и Шор не могут найти общего языка, а это приводит к срыву работ на подсобном хозяйстве. Студенты более охотно шли бы на работу, если бы обеспечили их всем необходимым. Лучше всего надо иметь наемных рабочих.

Из выступления тов. Финкельштейн ясно, что можно набрать раб. силу, а тов. Шор об этом не беспокоился в свое время, что приводит к срыву работ по подсобному хозяйству.

Тов. ЛОЖЕЧКИНА – Для правильной постановки работы необходимо вести точный учет работы, поощрять людей. Из подсобного хозяйства выделить определенную оплату за работу на подсобном хозяйстве. Коммунистам возглавить эту работу, раскрепить их по группам, которые будут отвечать за данный участок.

Тов. ЧЕРЕМИН – Огородная комиссия заявку сделала на землю, семена и пр. Но члены комиссии несерьезно отнеслись к работе. Получили 2 га земли около города. Тов. Шор не серьезно отнесся к своей работе, не побеспокоился о работе в саду.

Тов. РОЗЕНЬЕР – По вопросу подсобного хозяйства необходимо работу развернуть быстро, завтра же и организовано, т.к. мы можем оказаться перед фактом, когда будет поздно что-либо сделать. Необходимо поощрить студентов, а также вовлечь в работу преподавателей, профессоров, лаборантов.

Тов. ШОР – Необходимо завтра же набрать людей на работу по подсобному хозяйству и завтра же приступить к работе со всей ответственностью коммуниста.

ПОСТАНОВИЛИ: см. резолюцию.

Председатель /Розеньер/
Секретарь [*Подпись*] /Захарова/

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Заслушав доклад секретаря партбюро тов. ЛАПТЕВА о постановлениях VII Пленума ЦК КП/б/М и решениях по этому вопросу городского партактива, партийное собрание отмечает наличие в институте очень серьезных недостатков, особенно в области ведения подсобного хозяйства.

1. До сих пор не отведен земельный участок.

2. В отведенных садах работа проводится крайне неудовлетворительно: не закончен сбор гусениц. Нет твердо утвержденного плана работ.

3. Не чувствуется ответственности хоз. аппарата за ведение хозяйства в институте.

4. Не доведено до сознания общественности о необходимости принимать активное участие в восстановлении города и в хозяйстве института.

Партийное собрание считает необходимым:

1. Указать тов. Шор на его плохое руководство подсобным хозяйством.

2. Закончить сбор гусениц в садах в 2-3 дня, для чего тов. Шор обеспечить работы двумя-тремя лестницами и ножницами.

Тов. Финкельштейну выделить 3 рабочих и немедленно включиться в работу по организации и материальному обеспечению хозяйства.

3. Тов. Шор составить план потребности инвентаря и рабочей силы на апрель-май м-цы.

4. Просить директора института о выводе на работы в садах студентов совместно с преподавателями на весь рабочий день, с последующим уплотнением учебных дней до 8-10 часов для усвоения пропущенного.

5. Обязать Местком /тов. Черемина/ организовать индивидуальное огородничество и представить план не позже 28 марта с.г.

6. Тов. СМИРНОВУ поручить организацию и обеспечение выхода студентов института на работы по восстановлению города и на подсобное хозяйство. Составить план выходов с привлечением профессорско-преподавательского состава. В помощь ему назначить т.т. МУРЗИНА и МОСКАЛЕНКО.

7. Тов. Шор завести точный учет производственной работы для последующей оплаты натурой.

8. Для лучшей организованности и ответственности за работу закрепить участки садов и виноградников за определенными группами студентов во главе с профессорско-преподавательским составом.

Председатель /РОЗЕНЬЕР/
Секретарь [*Подпись*] /ЗАХАРОВА/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 25-26.
Document original. Text dactilografiat. Semnături originale.

Doc. 223

1946. Reţeaua şi contingentul studenţilor din instituţiile de învăţământ superior şi mediu de specialitate ale RSSM la începutul anului de învăţământ 1946/1947 [Extras]

Documentul este un maculator al unei anexe, elaborat pe un formular-tip, dar completat cu creionul simplu. Este puternic deteriorat şi accesibil doar în parte. Este interesant prin cifrele care indică numărul de studenţi la sfârşitul anului de învăţământ 1945/1946,

numărul de absolvenți ai școlilor superioare pedagogice din RSSM, numărul studenților admiși și contingentul de studenți la începutul anului de învățământ 1946/1947.

Мин. Просвещ.
Выписка из приложения №-75

- СЕТЬ И КОНТИНГЕНТ –

учащихся высших и средних специальных учебных заведений Молдавской ССР по плану на начало 1946-1947 учебного года

Наименование учебных заведений	Количество учебных заведений	Контингент учащихся на конец 1945/46 учебного года	Выпуск	Прием	Контингент на начало 1946/47 учебного года
Вузы Мин.Просвещения	3	805	210	500	1015
Пед. ин-т г. Киш.	-	441	47	150	544
Уч. Ин-т. г. Бельцы	-	122	-	175	297
Уч. Ин-т. г. Тирасполь	-	242	163	175	254

Sursa: ANRM, F. 2991, inv.1, d. 14, f.1.
Document original. Text scris de mână pe un formular-tip.

Doc. 224

1946, aprilie 11. Scrisoarea Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SM al URSS la adresa SM al RSSM

Comitetul Unional pentru Școala Superioară al SM al URSS comunică Ministerului Învățământului al RSSM despre faptul că prevederile hotărârii guvernului cu privire la mărirea salariilor lucrătorilor din domeniul științei se aplică și cadrelor științifico-didactice din institutele învățătorești.

КОМИТЕТ
ПО ДЕЛАМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
ПРИ СОВЕТЕ
МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР
11 апреля 1946 года
№ 314-01

ЗАМ. МИНИСТРА ПРОСВЕЩЕНИЯ
МОЛДАВСКОЙ ССР

На Ваш телеграфный запрос

Планово-экономический отдел по делам высшей школы сообщает, что Постановление Правительства за № 514 от 6.III.1946 г. о повышении окладов научным работникам распространяется на профессорско-преподавательский состав учительских институтов.

НАЧАЛЬНИК
ПЛАНОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
ОТДЕЛА /ЧУТКЕРАШВИЛИ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, f. 39.
Copie. Text tipărit.

Doc. 225

1946. Scrisoarea preşedintelui SM al RSSM pe numele adjunctului preşedintelui SM al URSS

Preşedintele Guvernului RSSM intervine pe lângă Veaceslav Molotov, adjunct al preşedintelui SM al URSS cu solicitarea de a obliga Ministerul Construcţiei Întreprinderilor Indistriei Grele să construiască până la 1 ianuarie 1948 o casă de locuit în Chişinău pentru cadrele ştiinţifico-didactice care vin la muncă în RSSM.

ЗАМЕСТИТЕЛЮ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА МИНИСТРОВ
СОЮЗА ССР

ТОВ. МОЛОТОВУ В.М.

Совет Министров Молдавской ССР, исходя из необходимости укрепить преподавательский состав педвузов Молдавии высококвалифицированными кадрами за счет братской помощи союзных республик и учитывая, что основной причиной отказа научных работников выехать на работу в Молдавию является отсутствие квартир, просит Совет Министров СССР обязать Министерство

строительства тяжелой индустрии построить до 1-го января 1948 года для работников науки Министерства просвещения Молдавской ССР в гор. Кишиневе один дом в сорок пятикомнатных квартир.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА МИНИСТРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР /Н. КОВАЛЬ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, f. 40.
Copie. Text tipărit.

Doc. 226

1946, aprilie. *Cu privire la asigurarea absolvenților instituțiilor de învățământ superior din RSSM.* Proiect de hotărâre a SM al RSSM

Documentul este un proiect de hotărâre a SM al RSSM prin care autoritatea de stat dispunea asigurarea absolvenților instituțiilor de învățământ superior din RSSM cu îmbrăcăminte, încălțăminte, lenjerie de corp și lenjerie de pat pentru a dispune de un minimum de confort la locul de muncă unde era repartizat. De asemenea, hotărârea obliga președinții comitetetlor executive orășenești, raionale și sătești să le asigure absolvenților școlilor superioare loc de trai și lemne de foc, precum și alte condiții materiale de trai.

Проект

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №….
СОВЕТА МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

‘’___” апреля 1946 года гор. Кишинев

Об обеспечении студентов-выпускников ВУЗов Молдавской ССР

В целях улучшения материального положения студентов-выпускников, оканчивающих ВУЗы Молдавской ССР в 1946 году, одеждой, обувью и постельными принадлежностями, а также создания жилищно-бытовых условий по месту назначения, Совет Министров Молдавской ССР постановляет:

1. Обязать Госплан Молдавской ССР /тов. Черемисина/ за счет рыночных фондов II квартала с. г. обеспечить студентов-выпускников ВУЗов Молдавской ССР в количестве … чел. на каждого:

1. комплектом постельных принадлежностей/одеяло, простынь, 2 наволочки, пододеяльник, матрац/;
2. комплектом одежды /костюм, 2 мужских рубашки или 1 платье/;
3. комплектом белья.

2. Обязать председателей городских, районных и сельских исполкомов Молдавской ССР предоставить студентам выпускникам ВУЗов, прибывших на работу, жилую площадь и обеспечить топливом, а также оказывать всемерную помощь в организации жилищно-бытовых условий.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА МИНИСТРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР /Н. КОВАЛЬ/

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /Л. ДЬЯЧЕНКО/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, f. 119.
Copie. Text tipărit.

Doc. 227

1946, aprilie. Poiect de Hotărâre a SM al RSSM despre repartizarea încăperilor Universităţii de Stat din Moldova.

Documentul este un proiect de hotărâre a SM al RSSM, prin care guvernul dispune repartizarea unor încăperi într-o clădire de pe strada Şciusev 149, pentru rectoratul Universităţii de Stat din Moldova. Sub proiectul de hotărâre este pusă rezoluţia, scrisă de mână, a şefului Oficiului republican de achiziţionare a materiilor prime animaliere şi a produselor vităritului*, prin care ultmul îşi exprimă dezacordul total, argumentând că oficiul este el singur în criză de încăperi.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
СОВЕТА МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

« ___» апреля 1946 г. № г. Кишинев

Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Выделить для размещения ректората Госуниверситета три комнаты с левой стороны в доме занимаемого Республиканской конторой «Заготживсырье» по улице Щусева № 149.

2. Обязать начальника Республиканской конторой «Заготживсырье» т. Белоусова в трехдневный срок освободить занимаемые три комнаты и передать Молдавскому госуниверситету.

Председатель Совета Министров
Молдавской ССР /Н. Коваль/

Управделами Совета Министров
Молдавской ССР /Л. Дьяченко/

Занимаемые помещения республи-канской конторой «Заготживсырье»[398] недостаточны для размещения своего аппарата, а поэтому категорически возражаем[399].

13/04.46 г. *[Подпись]* (Белоусов)

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 4.
Copie. Textul hotărârii este dactilografiat, iar cel al rezoluției din partea de jos a paginii – scris de mână. Semnătura autografă a autorului rezioluției.

Doc. 228

1946, aprilie 18. Scrisoarea șefului Direcției Administrative a SM al RSSM adresată președintelui Comitetului Executiv al or. Chișinău

Șeful Direcției Administrative a SM al RSSM solicita președintelui Comitetului Executiv al or. Chișinău să identifice o clădire adecvată pentru rectoratul Universității de Stat din Moldova, în legătură cu faptul că cea de pe strada Șciusev nr. 19, care aparține Oficiului Republican de achiziționare a materiilor prime animaliere și a produselor vităritului, *nu poate fi repartizată în acest scop.*

[398] *Oficiul republican de achiziționare a materiilor prime de origine animală și a produselor animaliere* (Республиканская контора по заготовкам животного сырья и продуктов животноводства/Заготживсырье).

[399] Pe proiectul hotărârii SM al RSSM stă rezoluția (scrisă de mână) a Șefului Oficiului republican de achiziționare a materiilor prime animaliere și a produselor vităritului, prin care ultmul își exprimă dezacordul total cu proiectul guvernului.

18 апреля 1946 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ КИШИНЕВСКОГО
ГОРИСПОЛКОМА

ТОВ. СМИРНОВУ Д.И.[400]

Управление Делами Совета Министров Молдавской ССР просит Вас дать указание подобрать соответствующее помещение для размещения ректората Молдавского Государственного университета, в связи с тем, что помещение по улице Щусева №-149 не может быть предоставлено для этой цели.

Управляющий делами Совета
Министров Молдавской ССР (Л. ДЬЯЧЕНКО)

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 1в.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 229

1946. *Cu privire la măsurile de consolidare a Institutului Pedagogic din Chişinău.* Proiect de Hotărâre a SM al RSSM

În proiectul de Hotărâre a SM al RSSM, autoritatea republicană dispune mai multe măsuri de îmbunătăţire a activităţii didactice şi ştiinţifice a Institutului Pedagogic din Chişinău, inclusiv introducerea disciplinei Istoria Moldovei *(facultativ) în planul de învăţământ al Facultăţii de istorie. De asemenea, guvernul RSSM obligă mai multe autorităţi republicane să întreprindă măsuri de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor şi cadrelor ştiinţifico-didactice ale Institutului.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ СОВЕТА МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР
И ЦК КП(б)МОЛДАВИИ

от ……1946 г. г. КИШИНЕВ

[400] *Dmitri Ivanovici Smirnov* (1906-?), rus, născut în or. Sankt Petersburg, Imperiul Rus. A absolvit Universitatea de Partid. Din 1944 vine în RSSM şi ocupă funcţia de preşedinte al Comitetului Executiv al or. Tiraspol. Preşedinte al Comitetului executiv orăşenesc din Chişinău (1946-1950) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.,* p. 165).

«О МЕРОПРИЯТИЯХ ПО УКРЕПЛЕНИЮ РАБОТЫ КИШИНЕВСКОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА»

В целях улучшения учебно-воспитательной и научно-исследовательской работы Кишиневского педагогического института, а также укрепления его материально-технической базы и создания нормальных культурно-бытовых условий студентам, Совет Министров и ЦК КП(б) Молдавии

ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Обязать Министерство просвещения Молдавской ССР /тов. АФТЕНЮК/ и директора Кишиневского педагогического института /тов. БАРАНОВСКОГО/:

а) улучшить учебно-воспитательную и научно-исследовательскую работу Педагогического института, добиться коренного улучшения в проведении педагогической практики, повышения успеваемости студентов, укрепить учебную дисциплину, повысить ответственность преподавателей за качество преподавания;

б) ввести с 1. IX.-1946 года /факультативно/ преподавание истории Молдавии на историческом факультете;

в) обеспечить план приема студентов на I-й курс Кишиневского Педагогического института на 1946/1947 уч. год, обратив особое внимание на укомплектование педвуза за счет молодежи коренной национальности;

г) принять необходимые меры к созданию нормальных культурно-бытовых условий студентам Педагогического института;

д) до 1. IX.-1946 года укомплектовать Кишиневский педагогический институт квалифицированными профессорско-педагогическими кадрами;

е) обеспечить доукомплектование библиотеки Кишиневского педагогического института в соответствии с распоряжением СНК СССР от 14/3-1946 г. /Приложение/.

2. Обязать Госплан МССР /тов. ЧЕРЕМИСИНА/ своевременно выделить необходимые стройматериалы для восстановления и ремонта учебного корпуса, общежития и столовой студентов Педагогического института на Мунчештской 6 и обеспечить оборудованием мастерских и лаборатории необходимым инвентарем/станками, инструментами и материалами/ Приложение №2.

3. Обязать Госплан МССР и Управление лесоохраны и лесонасаждения[401] выделить в июле и августе 1946 года 1000 м³ дров из леса местного значения, расположенного вблизи Кишиневского Пединститута.

4. Обязать Мин. торговли Молдавской ССР/т. АКИМОВА/:

а) до 15/VIII-1946 года открыть при Кишиневском педагогическом институте магазин Горторга и улучшить питание студентов в соответствии с существующими нормами снабжения;

[401] *Direcția protecție a pădurilor și împăduriri a SCP al RSSM* (Управление лесоохраны и лесонасаждения при СНК МССР).

б) предусмотреть для Кишиневского пединститута столовую и кухонную посуду на сумму в 10 000 руб.

5. Обязать Министерство гражданжилстроя до 15/VIII-1946 года закончить восстановление и ремонт учебного корпуса, общежития и столовой для студентов Кишиневского педагогического института по Мунчештской №6.

6. В целях организации подсобного хозяйства обязать Госплан МССР выделить Кишиневскому пединституту необходимый с/х инвентарь согласно заявке директора Кишиневского педагогического института.

7. Управлению Наркомзага[402] обеспечить подсобное хозяйство Пединститута необходимыми семенами в количестве 200 кг ячменя, 200 кг овса и 10 т картофеля.

8. В соответствии с Постановлением СНК МССР от . . . обязать Управление лагерей военнопленных в недельный срок освободить площадку по Мунчештской № 6 со всеми находящимися на ней жилыми помещениями и передать их строительным организациям для приступления к восстановлению и ремонту зданий, необходимых для учебного корпуса, и общежития, столовой для студентов и квартир профессорско-преподавательского состава Кишиневского Педагогического института.

9. Просить Совет Министров СССР:

а) Обязать ВКВШ при СНК СССР направить для укрепления учебно-научной работы и руководства кафедр 9 профессоров и 7 доцентов. Приложение №3.

б) ВКВШ обеспечить Молдавскому пединституту типовое учебное оборудование по физике, химии, зоологии, ботанике, географии и гидробиологической станции. Приложение №4.

в) Обязать Минист. фин. СССР выделить для Молдавского пединститута 2000 руб. золотом для приобретения иностранной учебной литературы и научных журналов.

г) Обязать Министерство лесной промышленности СССР разрешить поделку на молдавском леспромкомбинате во 2 и 3 квартале 500 табуреток, 150 столов для аудиторий и 50 книжных и специальных шкафов.

д) Обязать Министерство местной промышленности СССР изготовить для общежития студентов Молдгоспединститута 25- сетчатых кроватей.

е) Обязать Министерство торговли СССР выделить из рыночных фондов для студенческих общежитий и одежды студентов Молдгоспединститута 20 000 м хлопчатобумажной ткани и бельевого материала, 200 мужских пальто и 200 женских пальто.

ж) Министерству легкой промышленности СССР выделить для Молдгоспединститута 300 пар мужской обуви и 100 пар женской обуви.

---

[402] *Comisariatul Poporului pentru Achiziţii al URSS* (Народный комиссариат заготовок СССР/Наркомзаг СССР) – autoritate publică executivă, responsabilă de elaborarea planurilor de achiziţii, a normelor de livrări obligatorii, a preţurilor, de gestionarea colectării şi comercializării produselor agricole.

10. Министерству просвещения Молдавской ССР /т. АФТЕНЮК/ доложить 5/V-1946 г. Совету Министров Молдавской ССР о выполнении настоящего постановления.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА МИНИСТРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР /КОВАЛЬ/

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/М /САЛОГОР/

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 120-124.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 230

1946, aprilie 26. Proces-verbal nr. 11 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău

Responsabilul de practica de producţie a studenţilor din semestrele VI şi VII raportează Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău faptul că în legătură cu epidemia de tifos recidivant din RSSM, studenţii au fost determinaţi să îmbine practica de producţie cu activitatea anti-epidemică. Situaţia dată nu a produs o schimbare a duratei practicii, dar a modificat oarecum conţinutul ei. Astfel, Consiliul institutului consată că, deşi studenţii-practicanţi nu au realizat programul stagiului respectiv, ei s-au familiarizat cu medicina preventivă şi antiepidemică, precum şi cu situaţia reală din RSSM.

ПРОТОКОЛ № 11
Заседания Ученого совета Кишиневского Государственного медицинского института

от 26/IV-1946 г.

Присутствовало 22 членов Совета.
ПРЕДСЕДАТЕЛЬ –директор Института т. СОРОЧАН
СЕКРЕТАРЬ – д-р мед. наук АГЕЙЧЕНКО

ПОВЕСТКА ДНЯ:
1. Итоги летней практики студентов VI и VII семестров.
Докл. и. о. доцента КРАСОВСКИЙ
2. Утверждение в должности доцента.

СЛУШАЛИ: 1. Итоги летней практики студентов VI и VII семестров.

Тов. КРАСОВСКИЙ говорит, что наличие заболеваний возвратным тифом в МССР заставило совместить производственную практику студентов с противоэпидемической работой, что не только изменило срок практики /март-апрель/, но изменило несколько и содержание самой практики. Соответственно программе выполнили практику только около 40-50% студентов; 30% выполнили программу не полностью, так как были заняты почти исключительно противоэпидемической работой. Но и для этой части студентов следует признать положительным итог практики: они познакомились с профилактической и противоэпидемической работой, что для работающих в МССР имеет особенно важное значение. Кроме того, студенты, работая самостоятельно, получили своего рода медицинскую закалку. При проверке /к сожалению проверку возможно было провести только половины бригад/ работы на местах можно было с удовлетворением констатировать энергичную, активную работу большей части студентов. Об этом же говорят и отзывы Зав. райздравами. Сами студенты довольны своей практикой. Вернулись с хорошим настроением.

В МССР имеется достаточно уездных и районных больниц, в которых можно для будущей практики студентов обеспечить необходимые условия, следует только заранее ознакомиться с этими больницами и выбрать из них наиболее обеспеченные врачебными кадрами.

Проф. РОЗЕНЬЕР – Практика студентов прошла вполне удовлетворительно и там, где это нужно. Студенты научились тому, что труднее всего – профилактической работе. Кроме того, студенты знакомились с бытом населения и теми условиями, в которых им придется работать.

Проф. ЛАВРЕНТЬЕВ – Летняя практика студентов была связана с необходимостью помочь Молдавской республике в борьбе с инфекцией. На это было дано согласие ВКВШ. Хотя студенты и не все выполнили, что положено им по программе, но, тем не менее, их работа была полезной для них. В будущем надо посылать студентов в районные больницы, где они должны ознакомиться со всеми разделами медицины. Считаю, что практика студентов прошла удовлетворительно.

Проф. ФУРМАН – Первая практика студентов прошла хорошо. Студенты проделали большую работу и притом самостоятельно. В этом имеется большая заслуга и. о. доцента КРАСОВСКОГО. Необходимо наиболее лучших студентов отметить.

Директор ин-та СОРОЧАН – Присоединяюсь к высказанной здесь оценке проведенной студентами практики. Перед отъездом студентов на практику им была выдана обувь и на всякий случай мука.

Все студенты возвратились с практики довольными, прибавили в весе, бодрыми. Студенты проделали большую и крайне полезную работу для Министерства здравоохранения Молдавии. Мнение районных руководителей о работе студентов очень хорошее.

ПОСТАНОВИЛИ: Проведенную студентами VI и VII семестров летнюю практику признать удовлетворительной. И. о. доцента КРАСОВСКОМУ за хорошую организацию практики выразить благодарность.

[…]

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ	[*Подпись*]	/СОРОЧАН/
СЕКРЕТАРЬ	[*Подпись*]	/АГЕЙЧЕНКО/

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, f. 43.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 231

1946, aprilie 29. Informații despre Institutul Învățătoresc din Bălți

Direcția Institutului Învățătoresc din Bălți prezentă Ministerului Învățământului al RSSM informații despre contingentul de studenți, numărul și structura corpului profesoral care au asigurat activitățile didactice în anul de învățământ 1945-1946, și enumeră nevoile stringente pentru noul an de învățământ.

г. Кишинев МССР
Зам. Министра
просвещения

29 апреля 1946 г.

тов. Андрусу

Бельцкий Государственный учительский институт высылает Вам сведения на телеграфный запрос от 28 апреля 1946 года.

Директор ин-та	[*Подпись*]	/Таратин[403]/
Секретарь по научной и учебной работе	[*Подпись*]	/Савин/

[403] *Gheorghi Alekseevici Taratin* (1904-?), rus. Sursele sunt contradictorii în ce privește instituția de învățământ superior pe care a absolvit-o: Universitatea de Stat din Rostov, Institutul Pedagogic din Moscova (ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 8, f. 7) sau Universitatea din Caucazul de Nord (1929) (ANRM, F. 3243, inv.1, d. 29, f. 6). Director al Școlii Pedagogice din Bălți (1945-1946). Director (1945-1949), lector superior și șef al Catedrei de limbă și literatură rusă (1946-1949) la Institutul Învățătoresc din Bălți.

Зам. министра просвещения МССР
тов. Андрусу

На Ваш телеграфный запрос от 28 апреля 1946 года сообщаем:

I. Контингенты студентов

По факультетам и курсам по состоянию на 1-ое мая 1946 г.
I курс историко–филологический ф-тет – 61 чел.
I курс естественно-географический ф-тет – 56 чел.
II курса – нет.

II. Обеспеченность профессорско-преподавательским составом, вакансий, необходимая замена

Преподавательским составом в текущем году ин-тут обеспечен. Часть преподавателей ввиду маленькой нагрузки работают по совместительству. Сначала второго семестра на историко-филологическом факультете не читается Всеобщая история из-за отсутствия преподавателя.

III. Оборудование кабинетов

См. ведомость оборудования кабинетов по состоянию на 1-ое мая 1946 г.

IV. Оборудование книжного фонда

Количество книг 3170. В библиотеке отсутствуют учебники по предметам: по всем предметам.
Количество брошюр – 720 шт.
Художественной литературы на молд. языка, кроме альманахов – нет.

V. Оборудование аудиторий

Смотри ведомость оборудования аудиторий.

VI. Оборудование общежития

Смотри ведомость инвентаря института (общежития)

VII. Подсобное хозяйство

Подсобное хозяйство института – 12 га. Произведена вспашка и производится посев зерновых и овощных культур. Посев будет закончен в мае 1946 г.

VIII. Подготовка к учебному году

IX. Что необходимо для нормального учебного года

Подготовка к новому учебному году находится в тесной связи с нормальным началом учебного года. Конкретной подготовкой т.е. планирование аудиторий, отделений, размещение студентов в общежитии, можно заняться лишь тогда,

когда Министерством просвещения будет кардинально разрешен вопрос о руководстве педучилища.

Директор ин-та	[*Подпись*]	ТАРАТИН
Секретарь по научной и учебной работе	[*Подпись*]	/Савин/
29 апреля 1946 г.		

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 8, ff. 1-3.
Document original. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 232

1946, aprilie 29. Inventarul din auditoriile (cabinetele) Institutului Învățătoresc din Bălți. Anexa la scrisoarea din 29 aprilie 1946 a directorului Institutului pe adresa Ministerului Învățământului al RSSM

Documentul este o anexă la scrisoarea directorului Institutului Învățătoresc din Bălți, prin care acesta raportează Ministerului Învățământului al RSSM asupra gradului de utilare a auditoriilor instituției în anul de învățământ 1945-1946.

Ведомость оборудования аудиторий ин-та (кабинетов)

	Наименование предметов	**Количество**
I.	Кабинет естествен. географ.	
1.	столов	7 шт.
2.	скамеек	6
3.	стульев	1
4.	портретов	7
5.	лампочка	1
6.	патрон	1
II.	Кабинет основы марксизма-ленинизма	
1.	столов	7 шт.
2.	стульев	10
3.	табуреток	10
4.	длинная скамейка	1
5.	кафедра	1
6.	портретов	2
7.	электроламп.	1
8.	патрон	1

III.	Кабинет литер. и языка	
1.	столов	7 шт.
2.	скамеек длин.	5 шт.
3.	стул	1 шт.
4.	портретов	12
5.	патрон	1
IV.	Кабинет псих. и педагог.	
1.	столов	7 шт.
2.	скамеек	6
3.	стульев	1
4.	портретов	7
5.	лампочка	1
6.	патронов	1
V.	Кабинет военн. кафедры	
1.	столов	5 шт.
2.	скамеек	5 шт.
3.	стол маленький	1
4.	стулья	1
5.	доска	1
6.	портретов	2

Верно: секретарь ин-та *Подпись*] /Савин/

29/IV-1946 г.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 8, ff. 4.
Copie. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 233

1946, aprilie 29.

Inventarul din căminul şi blocul de studii ale Institutului Învăţătoresc din Bălţi. Anexa la scrisoarea din 29 aprilie 1946 a directorului institutului pe adresa Ministerului Învăţământului al RSSM

Documentul este o anexă la scrisoarea directorului Institutului Învăţătoresc din Bălţi, orin care acesta raportează Ministerului Învăţământului al RSSM asupra gradului de utilare a căminului şi a blocului de studii în anul de învăţământ 1945-1946.

Копия 28/IV-1946 г.

Ведомость инвентаря общежития и корпуса института

	Наименование предметов	Количество
1.	Наволочки	156
2.	Простыни	173
3.	Матрацы	171
4.	Стулья	77
5.	Столов письменных	6
6.	Столов обыкновенн.	52
7.	Тазов	7
8.	Кастрюлей	2
9.	Ведер	6
10.	Кипятильников	
11.	Чайников	5
12.	Бак	1
13.	Тарелок	40
14.	Котлов	1
15.	Парт	54
16.	Доски	7
17.	Шкафов	19
18.	Зеркало трюмо	1
19.	Рояль	1
20.	Вешалок	6
21.	Портретов художест.	32
22.	Скамеек	24
23.	Топчанов	10
24.	Табуреток	15

Верно: секретарь ин-та [*Подпись*] /Савин/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 8, f. 6.
Copie. Text scris de mână. Semnături autografe.

Doc. 234

1946, aprilie 29. Lista corpului profesoral al Institutului Învățătoresc din Bălți. Anexa la scrisoare din 29 aprilie 1946 a directorului institutului la adresa Ministerului Învățământului al RSSM

Documentul prezintă o listă a personalului științifico-didactic al Institutului Învățătoresc din Bălți și conține informații despre posturile și funcțiile, titlurile științifice și științifico-didactice, anul nașterii, apartenența etnică și de partid, studiile și specialitatea fiecărui angajat, precum și locul aflării în perioada războiului sovieto-german.

Список профессорско-преподавательского состава Бельцкого учительского института

	Фамилия, имя. отчество	Занимаемая должность	Год рождения	Национальность	Партийность	Узкая специальность	Ученое звание	Ученая степень	Стаж пед. работы в вузе		Образование	имеет ли награды	Был ли в оккупации
									общий	в данном вузе			
1.	Таратин Георгий Алексеевич	Директор	1904	русск.	ВКП(б)	Преподаватель литерат.	нет	нет	7 лет	1 год	Ростовский Ун-т и Моск. пед-т	Ор. Отеч. войны II степ.	нет
2.	Бородавкин Николай Петрович[404]	Зав. учеб. части	1885	молд.	ВКП(б)	Преподаватель литерат.	нет	нет	-	1 г.	Одесский Педин-т	нет	нет
3.	Щука Мария Харитоновна[405]	преподав.	1905	молд.	б/п	преподават. молд. яз	нет	нет	-	1 г.	Ясский Универс.	нет	была
4.	Шикалов Петр Ильич	преп. всеобщ. ист.	1919	русск.	ВКП(б)	препод. истории	нет	нет	-	1 г.	Курский Педин-т	нет	нет
5.	Бурнштейн Сулямия Яковлевна	препод. русской лит.	1916	евр.	б/п	преподават. русской лит.	нет	нет	-	1 г.	Московский лит. инст.	нет	нет
6.	Булат Феодосия Дмитриевна[406]	препод. хим. и биол.	1901	молд.	б/п	преподават. зоологии	нет	нет	-	1 г.	Агроном. фак. в Кишиневе	нет	была

[404] *Nicolai Petrovici Borodavchin* (1885-?), moldovean. Absolvent al Institutului Pedagogic din Odesa. Profesor de literatură, șef al Catedrei de pedagogie și psihologie (1948-1949), director adjunct pentru activitatea științifică și didactică (1945-1948) la Institutul Învățătoresc din Bălți (ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 29, f. 8).

[405] *Maria Haritonovna Șciuca* (1905-?), moldeancă, născută în s. Florești, ţin. Soroca, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolventă a Facultății de filosofie și filologie a Universității din Iași (1936). A fost angajată în calitate de învățătoare de limbă română la gimnaziul din Edineț (1936-1938), la școala medie din s. Baraboi (1940-1941) și la școala nr. 1 din Bălți (1944-1945). Lector superior (1945-1958) și șef al Caterdei de „limbă și literatură moldovenească" (1946-1950) la Institutul Învțătoresc din Bălți (Arhiva Universității de Stat Alecu Russo din Bălți (AUSARB), F. 1, inv.3, d. 363, ff. 1-6.)

[406] *Feodosia Dmitrievna Bulat* (1901-?), moldoveancă, absolventă a Facultății de Agronomie din Chișinău a Politehnicii din Iași. Lector (profesor de zoologie) la Catedra de științe ale naturii și geografie la Insitutul Învățătoresc din Bălți.

7.	Ролль Неля Азраилевна[407]	преподав. географии	1908	евр.	б/п	преподав. географии	нет	нет	-	1 г.	Черновицкий Универ.	нет	нет
8.	Колесникова Харитина Ивановна	преподав. химии	1912	укр.	б/п	преподав. химии	нет	нет	-	1 г.	Ясский Универс.	нет	была
9.	Поплавская Дора Эммануиловна[408]	препода. ист. СССР	1910	евр.	б/п	преподават. истории	нет	нет	-	1 г.	Харьковский Университ.	нет	нет
10.	Таратина Стефания Ивановна	преподав. географии	1905	русск.	б/п	преподав. географии	нет	нет	-	1 г.	Северо-Кавказ. Университ.	нет	нет
11.	Авдеева Зинаида[409]	преподав.	1913	русск.	б/п	преподав.	нет	нет	-	1 г.	Северо-Кавк. Университ.	нет	нет
12.	Эглер Израиль М.	преподав. француз. яз.	1899	евр.	б/п	преподават. франц. яз.	нет	нет	-	1 г.	Черновицкий универс.	нет	

*Sursa:*ANRM, F. 2991, inv.5, d. 8, f. 7-7 verso.
Document original. Text scris de mână.

[407] *Nelea Azraelievna Roll* (Nesia Izraelievna) (1908), evreică, absolventă a Universității din Cernăuți. Lector superior și șef al Catedrei de științe ale naturii și geografie la Institutul Învățătoresc din Bălți (1945-1949).

[408] *Dora Immanuilovna Poplavskaia* (1910-?), evreică, absolventă a Facultății de istorei a Universității de Stat din Harkov (1939). A venit în RSSM în anul 1944, împreună cu soțul-militar. Lector superior (1945-1948) și șef al Catedrei de istorie la Institutul Învățătoresc din Bălți (1947-1948) (AOSPRM, F. 51, inv. 7, d. 322, ff. 103-104).

[409] *Zinaida Gheorghievna Avdeeva*, absolventă a Institutului Pedagogic din RASS Buriatia (1932). Lector superior la Catedra de limbă și literatură rusă la Institutul Învățătoresc din Bălți (1945-1949) (ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 29, f. 6).

Doc. 235

1946, mai 7. Adresa rectorului interimar al Universităţii de Stat din Moldova pe numele preşedintelui SM al RSSM şi al secretarului CC al PC(b)M

Ivan Leonov, rectorul interimar al Universităţii de Stat din Moldova, sesizează preşedintele SM al RSSM şi secretarul CC al PC(b)M asupra neîndeplinirii Hotărârii SCP al RSSM nr. 202 din 4 martie 1946 cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova. Ivan Leonov susţine că nerealizarea măsurilor de organizare a Universităţii periclitează deschiderea acestei instituţii de învăţământ superior în anul 1946 şi solicită autorităţilor de stat şi de partid să întreprindă măsuri urgente în vederea realizării hotărârii guvernului republican din 4 martie 1946.

Министерство просвещения
Молдавской ССР
МОЛДАВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ
7 мая 1946 г.
№ 0-23
г. Кишинев

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА
МИНИСТРОВ
Молдавской ССР
Тов. КОВАЛЬ Н.Г.

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП(б) МОЛДАВИИ
Тов. САЛОГОР Н.Л.

Совет Народных Комиссаров Молдавской ССР своим Постановлением от 4-го марта с. г. за № 202 по мероприятиям, связанным с организацией Кишиневского государственного университета в г. Кишиневе, выделил для Университета здание, занимаемое ныне Пединститутом и Министерством Внутренних Дел МССР.

На основании этого же постановления Пединститут должен перейти в помещение бывшего епархиального училища по Мунчештской ул. № 6, на восстановление которого ассигновано 2400 тыс. руб., а Министерство Внутренних дел обязано освободить здание к 1-му октября с. г.

Для размещения профессоров-преподавателей, приглашенных из других городов, за Университетом закреплено четыре полуразрушенных дома по ул. Гоголя[410]-47, по ул. Пушкина-17, по ул. Мичурина-5 и по ул. Ленина-122, которые Министерство жилищно-гражданского строительства должно восстановить и отделать к 15 апреля и к 1 июля сего года, а Горисполком – передать их в те же сроки Университету. Кроме того, Госплану Молдавской ССР предложено выделить необходимые стройматериалы для удовлетворения первоочередных потребностей Университета во II и III кварталах.

[410] *Strada Gogol* (1944-1990) – redenumită str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni din 20 iulie 1990.

Со дня постановления прошло уже два месяца, а ни один пункт указанного выше постановления не выполнен и даже не приступлено к его реализации. Задерживается и строительство главного здания Университета.

Несмотря на то, что со стороны ректората Университета принимаются все меры, чтобы начать занятия в Университете с 1-го сентября с. г., положение с организацией Университета остается крайне тяжелым.

Осталось до начала занятий только три месяца, а Университет не располагает ни учебным зданием, ни общежитием, ни одной квартирой для профессоров и преподавателей.

Министерство высшего образования заявляет, что если помещений для Университета (учебное здание, общежитие и квартиры) к августу с. г. не будут представлены, то Университет в г. Кишиневе в этом году не будет.

В связи с этим впредь до окончательного разрешения вопроса с помещениями для Университета, не разрешается объявить конкурса на замещение профессорско-преподавательских должностей и набора студентов на 1946-47 учебный год.

Таким образом, вопрос обеспечения Университета помещениями является главным и решающим вопросом, без разрешения которого задерживаются все мероприятия по организации Университета.

В Москве в апреле месяце нами разработан проект постановления Совета Министров – О мероприятиях по организации Кишиневского Государственного Университета. К этому проекту, как приложение, также были тщательно разработаны заявки на все учебное и хозяйственное оборудование.

Как проект, так и приложения к нему были нами предварительно согласованы с Госпланом СССР, Министерством высшего образования и рядом других министерств Союза.

С докладной запиской на имя В.М. Молотова, подписанной т. Ковалем Н.Г., проект им же завизированный в Москве был послан в Совет Министров СССР.

Но потом, в связи с реорганизацией ВКВШ в Министерство высшего образования, т. Молотов В.М. направил проект постановления т. Кафтанову С.В. и Госплану на разрешение.

До сих пор не известно направлен ли вновь проект постановления в Совет Министров СССР и какое решение принято по нему тов. Кафтановым и Госпланом.

Решение же Совета Министров СССР по Кишиневскому университету крайне необходимо, без чего Университет не может получить необходимые фондируемые и планируемые центром материалы, а также валюту для приобретения учебно-наглядного оборудования и литературы из-за границы.

На основании вышеизложенного убедительно прошу Вас принять экстренные и самые решительные меры по практическому осуществлению постановле-

ния от 4-го марта за № 202 и просить Министра высшего образования СССР тов. Кафтанова и Госплан СССР, с их положительными заключениями, поставить вопрос о Кишиневском университет в Совете Министров СССР.

И.О. РЕКТОРА Кишиневского государственного университета [*Подпись*] //И. ЛЕОНОВ[411]//

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 27-28.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 236

1946, mai 10. Proces-verbal nr. 12 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău

Directorul bibliotecii Institutului de Medicină din Chişinău raportează Consiliului ştiinţific despre activitatea instituţiei pe care o conduce, menţionând faptul că într-un termen foarte scurt şi cu susţinerea organelor de stat şi de partid cei patru bibliotecari au reuşit să încheie lucrările de organizare a bibliotecii şi să înceapă deservirea studenţilor şi cadrelor ştiinţifico-didactice ale Institutului în cele trei săli de lectură şi prin serviciul de abonament al Institutului. Consiliul ştiinţific decide să intervină pe lângă autorităţile unionale în scopul revizuirii statelor de fucţie şi pe lângă direcţia Institutului pentru mărirea statelor bibliotecii din fondurile interne. De asemenea, Consiliul decide crearea unui consiliu al bibliotecii pentru a asigura legătura dintre activităţile ştiinţifice, didactice şi educaţionale ale catedrelor Institutului cu cele ale bibliotecii.

П Р О Т О К О Л № 12
Заседания Ученого Совета Кишиневского Медицинского института от 10 мая 1946 г.

Присутствовало 30 членов Ученого совета.
Председатель – директор института СОРОЧАН
Ученый секретарь – д-р мед. наук АГЕЙЧЕНКО

[411] *Ivan Grigorievici Leonov* (1900–1972), rus, născut în s. Bahmetievo, gub. Tula, Imperiul Rus. A absolvit Universitatea din Rostov pe Don (1932). Conf. univ. (1947). Director al Institutului Pedagogic din Rostov pe Don (1932-1933). Şef al Secţiei politice la Staţia de maşini şi tractoare din reg. Nord-Caucaziană (1933-1935). În septembrie 1937 este arestat şi stă în închisoare până în anul 1939, învinuit de activitate contrarevoluţionară. În 1939 este reabilitat şi numit director al Inst. Pedagogic din Karaceaevo-Cerkesia (1939-1942). Şef-adjunct al Direcţiei şcoli superioare a Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSFSR (1942-1943). Locţiitor al directorului Şcolii Superioare de Diplomaţie din Moscova (august 1943 – ianuarie 1946). Rector al USM (19.I. 1946-19.III.1951) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 105, ff. 46-50).

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О работе вузовских библиотек – докл. Зав. библиотекой Н.Н. КРАМЕР[412].
2. Утверждение в должности.

1. СЛУШАЛИ: тов. КРАМЕР говорит, что в течение последнего времени уделяется большое внимание развитию библиотечной сети и организационно-методическим вопросам вузовских библиотек. Наступило время, когда библиотека высшего учебного заведения признана научным и учебно-вспомогательным учреждением, от которого во многом зависит успешность учебной, научной и воспитательной работы в ВУЗе. Прежняя недооценка значения библиотеки привела к изъятию, в большинстве случаев, научного раздела работы из библиотек, ограничила их работу и свела в основном к обеспечению студентов учебниками. Указанный вопрос для библиотеки ВУЗа имеет, несомненно, первостепенную важность, но он ни в коей мере не может заглушить более сложных и трудоёмких библиотечных процессов, связанных с удовлетворением читательских интересов в области научной литературы.

Каждая ВУЗовская библиотека обязана создать условия для научной работы профессорско-преподавательского состава и студентов старших курсов. Для этого: 1/ в ней необходимы каталоги, как предметный, так и систематический; в ней необходима широко развернутая библиографическая работа, т.е. она должна располагать библиографическими указателями, справочниками, картотеками библиографических работ; 2/ – необходимо правильное комплектование библиотек; 3/ – необходимо широкое развитие межбиблиотечного абонемента, активизация обменных фондов; 4/ – широкая пропаганда книги путем организации книжных выставок, которые могли бы показать читателю исторический ход научных открытий. Справившись с этими задачами, ВУЗовская библиотека может быть на высоте своего положения и отвечать всем законно- предъявленным к ней требованиям. Решением ВКВШ о работе библиотек ВУЗов, намечены мероприятия, выполнение которых поможет библиотеке ВУЗа занять положенное ей место.

Теперь разрешите сообщить о положении нашей библиотеки и необходимых мероприятиях для улучшения и организации ее работы.

Первый этап организации библиотеки нашего института, т.е. внешнее ее оформление, можно считать относительно законченным. Это является следствием того, как мне приходилось неоднократно подчеркивать в своих предыдущих выступлениях, что я располагала соответствующими средствами по Республ. научно-мед. библиотеке Министерства здравоохранения Молдавии и была окружена в течение этого тяжелого периода стройки повседневным вниманием

[412] *Natalia Nicolaevna Kramer* (1900-?), rusoaică, reevacuată la Chișinău împreună cu corpul științifico-didactic al Institutului de Medicină din Kislovodsc. Profesor de limbi străine și șef aș bibliotecii Institutului de Medicină din Chișinău (ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 16, f. 11).

и заботой не только со стороны Министерства здравоохранения Молдавии, но и руководства института, представителей Правительства и ЦК партии Молдавии, которые живо интересовались каждым сдвигом, каждым шагом в деле организации библиотеки. Закончился первый организационный этап библиотеки, налажено обслуживание учебниками студенчества. Остановлюсь на недостатках в работе библиотеки, которые известны каждому их присутствующих, и стоящих перед нами мероприятиях для их устранения. Сейчас библиотека готовится к решению первой основной задачи – составлению каталога. Проверены фонды, заказаны карточки и расставлены книги, соответственно библиотечным требованиям. Справиться с этой работой, а также и с обработкой новых поступлений /фонд увеличится с 1.1 почти на 14 000 экз./ было возможно только при использовании штата Республик. медицинской библиотеки. В дальнейшем я сделать этого не смогу, т.к. штат Республ. библиотеки имеет лишь 4-х библиотечных работников, а работа в ней развивается также усиленными темпами.

Штат библиотеки института, кроме меня, 3 человека, что дает возможность обслужить только три имеющиеся у нас студенческих читальных зала, которые работают по 16 часов в день без выходных. Для обслуживания студенческих читальных залов надо еще 3 человека, т.к. при отсутствии у многих студентов, к сожалению, умения обращаться с книгой и ценить государственное имущество, нельзя поручить одному сотруднику обслуживать одновременно 3 зала; для обслуживания профессорско-преподавательского читального зала надо 2 человека; для иностранного отдела, который у нас хотя и представляет значительную ценность, является почти мертвым капиталом – 2 работников; для абонемента – 2 работников; для составления каталогов надо не менее 3-х человек квалифицированных библиотечных работников.

Если серьезно и внимательно подойти к представленным мною пожеланиям о штате, то будет ясно, что они минимальны. Решение вопроса о штатах является основным для планирования дальнейшей работы.

В отношении пополнения библиотеки учебниками и общ.-полит. литературой проделана большая работа. С 1.1. учебников увеличилось на 1 430 экз., по терапии, анатомии, физике, микробиологии, качеств. анализу, анг. яз., полит.-общ. на 1 48 экз. Сейчас в крайне тяжелом положении лишь педиатрия и гистология /по 304 учебника/ и недостаточное количество по органической, физколлоидальной, биологической химии, общей хирургии, гигиене, акушерству, судебной медицине, психиатрии. Что касается библиографической работы, то полноценная библиография, т.е. настоящая научная работа библиотеки, это роскошь доступная немногим библиотекам Союза. Библиографией могут заниматься лишь библиотеки, располагающие высококвалифицированными кадрами научных работников-библиографов, т.е. давно организованные библиотеки.

В наших условиях, как и в большинстве вузовских библиотеках, доступно лишь наладить выписку библиографических картотек, рефератов из ведущих библиотек, имеющих специальные научно-библиографические отделы, и системати-

зировать их. У нас это дело уже начато, но назвать это библиографической работой нашей библиотеки я не считаю правильным, хотя и принято, что наличие библиографических сведений в библиотеке есть ее библиографическая работа.

Если в ближайшее время штат будет увеличен и соответствующим образом укомплектован, что также задача нелегкая, мы сможем успешно закончить работу по составлению каталогов, завести картотеку журнальных статей, что является неотъемлемой частью правильно поставленной работы по составлению каталогов, и дадим возможность нашим читателям использовать имеющиеся у нас фонды научно-медицинской литературы.

Кроме того, я считаю необходимым создание библиотечного совета из высококвалифицированных представителей, как клинических, так и теоретических кафедр, который при правильной планировке работы будет являться связующим звеном библиотеки с учебной частью института и кафедрами для согласования плана ее работы с общим планом учебной, научной и воспитательной работы ВУЗа.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ:

Заслушав доклад Зав. библиотекой Н.Н. КРАМЕР о работе библиотеки, Ученый совет о т м е ч а е т:

1. Большую организационную работу, проведенную зав. библиотекой Н.Н. Крамер, в результате чего библиотека Мединститута имеет культурный вид, уютные читальные залы и книгохранилище.

2. Хорошие результаты пополнения фонда, увеличивающегося с 1 января на 19 054 экземпляров, особенно общественно-политической литературы /1 480 экз. и учебников1 430 экз./.

3. Пополнение библиотеки учебниками и правильное использование их позволило удовлетворительно обеспечить студентов.

4. Недостаточный штат библиотеки для ее нормальной работы и обеспечения литературой научно-исследовательской работы профессорско-преподавательского состава.

Исходя из вышесказанного Ученый совет
ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Для увязки плана работы библиотеки с общим планом научной, учебной и воспитательной работы организовать библиотечный совет в следующем составе:

Председатель совета – Н.Н. Крамер
Член библ. совета – М.Я. Сухарев
проф. Лаврентьев А.П.
з.д.н.проф. Корнетов Н.И.
Львов А.Н.

Стырикович В.Л.[413]
Рубашов С.М.
Никогосян Х.А.
Крамер А.К.
Розеньер Л.А.
Молохов
Ложечкина М.Ф.

2. Просить ГУМУЗ Министерства здравоохранения СССР пересмотреть штаты библиотеки Кишиневского Медицинского института.

3. Просить дирекцию за счет внутренних ресурсов срочно увеличить штат библиотеки.

4. Считать важнейшей работой библиотеки:

а/ дальнейшее пополнение книжного фонда вообще и в особенности учебниками для студентов /педиатрия, инфекционные болезни, общая хирургия, по военно-медицинской подготовке/.

2. СЛУШАЛИ: Утверждение в должность зав. кафедрой основ марксизма-ленинизма тов. ЛОЖЕЧКИНУ М.Ф.

П-р мед. наук. АГЕЙЧЕНКО зачитывает автобиографию и представленные тов. Ложечкиной документы. В деле имеется справка о том, что она утверждена в указанной должности ЦК КП/б/М.

Тов. Ложечкина проделала большую работу по организации своей кафедры и искомой должности по своему стажу и эрудиции достойна.

Председатель	[*Подпись*]	СОРОЧАН
Ученый секретарь	[*Подпись*]	АГЕЙЧЕНКО

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, ff. 49-51.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 237

1946, mai 14. Proces-verbal nr. 13 al şedinţei adunării organizaţiei de partid a Institutului de Medicină din Chişinău

[413] *Valerian Lvovici Stîrikovici* (1890-1962), polonez, s-a născut în or. Kursk, gub. Kursk, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de fizică şi matematică (1914) şi Facultatea de medicină (1917) a Universităţii din Moscova. Dr. hab. în ştiinţe medicale (1937), prof. (1940). În 1945 a fost transferat din Kislovodsk la Chişinău. Fondator şi primul şef al Catedrei de pediatrie (1945-1957) la Institutul de Medicină din Chişinău.

Organiazația de partid pune în discuția adunării sale nivelul de pregătire a Institutului de Medicină din Chișinău pentru prima sesiune de absolvire din primăvara anului 1946 și consatată că planul sesiunii de examinare și activitățile planificate oferă toate posibilitățile pentru desfășurarea normală a acestei activități. Adunarea deschisă a organizației de partid decide să încheie până la data de 20 mai a.c. pregătirea pentru sesiune, să se repartizeze camere pentru munca independentă a studenților, să se afișeze programul de consultații, programele etc. și să se creeze confortul necesar și un mediu bun pentru studenți; să se ia toate măsurile pentru a îmbunătăți calitatea alimentelor, a elimina cozile de la cantină și magazin și a îmbunătăți alimentația, în special pentru studenții din anul V etc.

ПРОТОКОЛ № 13
открытого партсобрания первичной парторганизации
Кишиневского Мединститута

от 14 мая 1946 г.

Присутствовало: членов партии - 32 чел.
канд. в чл. партии - 5 ‘’

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Доклад проф. т. ЛЬВОВА о подготовке к весенней экзаменационной сессии.

СЛУШАЛИ: доклад проф. ЛЬВОВА о подготовке к весенне-экзаменационной сессии.

ВЫСТУПАЛИ: Подполковник т. КАРПИКОВ – сессия является экзаменом для всего коллектива института, мобилизовать общественность, нацелить студентов на выполнение своего производства – сдать вовремя, и хорошо подготовиться, использовать стенную прессу. Я, как редактор, к концу мая м-ца выпущу номер стенгазеты с освещением хода подготовительной работы к экзаменам и повышения идейно-политического уровня. Надо дать советы как лучше использовать свое время на подготовку, осветить в стенгазете подготовленность кафедр.

Проф. ЛАВРЕНТЬЕВ – Первый учебный год в Кишиневском институте начат с опозданием, зимняя сессия проводилась позже чем полагалось и требует особенного внимания, чтобы новый учебный год был начат в срок. Необходимо поднять ответственность студентов за сдачу в срок всех зачетов и экзаменов, потребовать и проверить самостоятельную работу студентов. Внимание каждого студента направить на хорошие показатели в учебе. Призываю все кафедры оказывать помощь в овладении знаниями и наладить контроль за личной работой студента.

Тов. ВАЙСМАН[414] – Предстоящая сессия является в первую очередь сессией

[414] *Mihail (Moise) Matveevici Vaisman* (1919-?), evreu, născut în or. Birzula, gub. Herson, RSS Ucraineană. Absolvent al Facultății de filologie a Universității de Stat din Odesa (1941). Lector superior (din 1946), profesor de limbă și literatură rusă și decan al Facultății de istorie și filologie la Institutul Învățătoresc din Bălți (decembrie 1947-1 septembrie 1948) (AOSPRM, F. 51, inv. 7, d. 322, f. 85, 92).

для студентов и я, как секретарь комитета комсомола, обязуюсь нацелить работу комсомольской организации на выявление студентов, не работающих систематически над овладением преподаваемых дисциплин.

Важны в сессии также и материальные условия для студентов, чего не учли наши хозяйственники, которые не улучшили условия питания, не изжили очереди в магазинах и в столовой. Среди студентов надо развернуть взаимопомощь и популяризировать ее в группах.

Проф. ФУРМАН – Я создал целый ряд групп для студентов, которые по ряду причин пропустили много лекций, или плохо успевали, но значительная часть из этих/неуспевающих/ студентов не посещала занятий и теперь можно верно сказать, что они не смогут быть допущены даже до сессии. Не допускать пересдачи экзаменов больше 2-х раз, выдержать дисциплину расписания.

Проф. ЧЕКУРИН – Удивляется, почему по 8-12 занятий пропустили студенты на практическом занятии у проф. Фурман, почему в начале проф. Фурман не поднял вопрос о пребывании таких студентов в группах. Надо использовать внутренние ресурсы – учебники среди профессорско-преподавательского состава для подготовки студентов к сессии.

Проф. ГОЛУБ – Одним из недостатков обсуждения является абстрактность обсуждений, не приводится фамилии неуспевающих, не видно, как учли ошибки студенты, имевшие неуспеваемость в прошлом. Потребовать ответственность от студентов за бережное отношение к книжному фонду.

Тов. ВАЙСМАН – В своем выступлении я предлагаю организовать взаимопомощь среди студентов не для того, чтобы поощрять лентяев, а, чтобы оказать помощь студентам-матерям с детьми, обсуждать на груп. собраниях поведение неуспевающих.

Полковник ЛАПТЕВ – Задача всей парторганизации – учесть все, что мешает подготовке к экзаменам, учесть отстающих и слабовольных, воздействовать на них общественностью, помочь кому надо, но всех заставить работать в этот период с полным напряжением, показывая личный пример.

Проф. ЛЬВОВ – В заключительном слове отметил, что кафедра, по дисциплинам которой имеются больше 3-х пропусков, виновата в несвоевременном реагировании – не сообщено в деканат, не принято орг. мер.

Усилить партийное и комсомольское влияние среди студентов в личных беседах, в группах. Большая ошибка в том, что до сих пор имеются студенты с задолженностью за зимнюю сессию.

Резолюция прилагается.

Председатель собрания:	[*Подпись*]	/Смирнов/
Секретарь:	[*Подпись*]	/Луценко/

Р Е Ш Е Н И Е

Открытое партсобрание, заслушав доклад проф. А.Н. ЛЬВОВА «О мероприятиях по подготовке и проведения экзаменационной сессии и госэкзаменов»

к о н с т а т и р у е т:

1. План экзаменационной сессии и намеченные мероприятия обеспечивают все возможности для нормального хода сессии госэкзаменов.

2. Считать, что экзаменационная сессия является важнейшим делом парт. организации, комсомольской и профсоюзной организации и всего института в целом.

и П о с т а н о в л я е т:

1. Развернуть разъяснительную работу за своевременную тщательную подготовку к экзаменам и госэкзаменам и точное выполнение расписания экзаменов. Эту работу вести с каждым студентом в отдельности, в академ. группе и на курсе и особенно обратить внимание на самостоятельную работу студентов.

2. Обязать в период экзаменационной сессии парторганизацию, комсомольскую и профсоюзную организацию и профессорско-преподавательский состав усилить воспитательную и парт. политическую работу для обеспечения нормального хода экзаменационной сессии, применяя широко форму индивидуальных бесед.

т. т. ЛАПТЕВУ, ВАЙСМАН и ДОРГАВЦЕВОЙ план работы на период сессии представить на утверждение партбюро.

3. Обязать ШОРА принять все меры для улучшения качества питания, ликвидации очередей в столовой и магазине и улучшения питания особенно студентов 5-го курса.

4. Редактору стенной газеты института т. КАРПИКОВУ и всем редакторам стенгазет курсов систематически выпускать стенгазеты, освещая ход экзаменационной сессии. График выпуска стенгазет на все время сессии представить на утверждение партбюро к 1 июня с. г.

5. Руководителям кафедр закончить подготовку к сессии 20 мая, выделив комнаты самостоятельной работы студентов, вывесив расписание консультаций, программы, создав необходимый уют и хорошую обстановку для экзаменов.

6. Поручить ФИНКЕЛЬШТЕЙНУ обеспечить хоз. подготовку комнат для самостоятельной работы студентов.

Председатель:	[*Подпись*]	/Смирнов/
Секретарь:	[*Подпись*]	/Луценко/

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 54, d. 2, ff. 31-32 vs.
Document original. Text dactilografiat. Semnături originale.

Doc. 238

1946, mai 16. Proces-verbal nr. 5 al organizației de partid a Institutului Agricol din Chișinău

Biroul organizației primare de partid al Institutului Agricol din Chișinău discută despre pregătirea pentru sesiunea de vară și lichidarea restanțelor academice de către studenți și constată faptul că studenții Institutului au ajuns în ajunul sesiunii cu un număr impunător de restanțe. Mai multe cauze concurează aici, cele mai importante fiind condițiile materiale și de trai precare în cămine, alimentația insuficientă, absențele de la ore și inactivitatea organizațiilor obștești ale Institutului.

ПРОТОКОЛ № 5
заседания партбюро парторганизации
Кишиневского Сельскохозяйственного института
от 16-го мая 1946 года

Присутствуют: Ширинкин, Смолиевский[415], Герасимович, Красовский, Коренев[416], Кутовой[417], Масалов.

Приглашенные: члены и кандидаты ВКП/б/ Кердиваренко, Чохели, Никифоров, Гарус, Виноградов, Старченко и др.

Повестка дня:

1. О подготовке к летней экзаменационной сессии и ликвидации академической задолженности студентами /Кердиваренко/.

СЛУШАЛИ: О подготовке к летней сессии экзаменационной сессии и ликвидации академической задолженности студентами.

Выступления: Коренев, Масалов, Герасимович, Ширинкин, Купорицкий, Гарус и др.

---

[415] *Efim Safronovici Smolievski* (1903-?), ucrainean, absolvent al Institutului Pedagogic din Chișinău. În 1946 este demobilizat din Armata Roșie și angajat din 1.IX.1946 în funcție de lector superior la Catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chișinău. Secretar al biroului de partid al institutului (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 1).

[416] *Porfirii Ageevici Korenev* (1899-?), ucrainean, absolvent al Institutului Agricol din Kameneț-Podolski (1925). Dr. în științe agricole (1939), conf. univ. În 1945 a fost transferat de la Institutul Agricol din Ciuvașia în calitate de șef al Catedrei de economie și organizare a agriculturii la Institutul Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 126, f. 5).

[417] *Semen Pavlovici Kutovoi* (1902-?), ucrainean, absolvent al Facultății de istorie a Institutului Pedagogic din Dnepropetrovsk (1933). Dr. în științe istorice (1950), conf. univ. În 1946 a fost transferat de la Institutul Învățătoresc din Starobelsk (reg. Lugansk) la Catedra de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chișinău (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 446, f. 1).

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушав доклад тов. Кердиваренко о подготовке к летней сессии, партбюро отмечает, что студенчество института подходит к летней сессии со значительной академической задолженностью, выражающейся в количестве 991 студенто-зачете и экзамена. Посещаемость студентов на занятия в апреле месяце составляла 72-84%, а в первой декаде мая посещаемость еще снизилась до 54-79%. Студенты зоотехнического факультета 2- курс 11/V-46 г. совершенно не явились на занятие.

Бытовое обслуживание студентов не на достаточной высоте, ненадлежащее регулярное трехразовое питание. В столовой грязно, неуютно, не хватает скамеек.

Кафедры еще не в достаточной степени развернули работу по активизации студентов с целью быстрейшей ликвидации академической задолженности и лучшей подготовки к зачетам и экзаменам. Общественные организации – профком и местком не проявляют инициативы в деле подготовки к летней экзаменационной сессии.

Партбюро постановляет:

1. Предложить завучу кандидату ВКП/б/ тов. Кердиваренко добиться полного выполнения деканами и зав. кафедрами проведения мероприятий по ликвидации академ. задолженности и подготовке к летней экзаменационной сессии, потребовав от последних графика ликвидации академич. задолженности до начала экзаменационной сессии.

2. Предложить хозяйственной части института тов. Закаеву обеспечить трехразовое питание студентов в столовой, обеспечить бесперебойную работу хлебного ларька, освещение общежитий, учебных корпусов, нанести порядок и чистоту, организовать работу прачечной и бани в течении всего периода экзаменационной сессии. Поручить члену бюро тов. Масалову проверить и оказать практическую помощь в налаживании работы столовой.

3. Предложить ответственному редактору тов. Дорохову еженедельно освещать в стенной печати ход подготовки и результаты экзаменационной сессии.

4. Обязать зам. предместкома тов. Березина организовать проверку хода подготовки хозяйственной части, деканатов и кафедр к летней сессии и обсудить результаты на общем собрании профсоюза не позднее 1/VI-46 г.

5. Предложит профкому организовать проверку ликвидации академической задолженности и подготовку студентов к сессии. Обсудить результаты на заседании профгрупп по факультетам и на общем собрании студентов.

6. Предложить комсомольскому комитету /тов. Чохели/ провести проверку хода ликвидации академической задолженности комсомольцами – поставить этот вопрос для обсуждения на групповых и факультетских комсомольских собраниях, обеспечив надлежащую подготовку студентов к летней сессии.

7. Обязать групп парторгов т.т. Череп[418], Старченко, Гурееву, Купорицкого повседневно руководить работой тройки в группах, комсомольской и профсоюзной организацией факультетов и направить работу партгрупп на максимальную помощь деканам в деле мобилизации студентов на ликвидацию академической задолженности и лучшей подготовки к сессии.

8. Для налаживания работы в партгруппах факультетов, комсомольских и профсоюзных организаций факультетов, работы тройки /староста, групппрофорг и групкомсорг/ в группах в деле их мобилизации на подготовку к летней сессии раскрепить членов партбюро по факультетам: винфак т. Кутовой, плодфак-т т. Масалов, агрофак-т Красовский, зоофак т. Коренев –поручить членам бюро провести по вопросу подготовки летней сессии собрания в группах, партийно-комсомольские собрания факультета и общее собрание факультетов.

9. Поручить секретарю партбюро тов. Смолиевскому провести собрание профессорско-преподавательского состава коммунистов 22/V-1946 г. по вопросу ликвидации академической задолженности и подготовке к летней сессии.

10. 23/V провести общее партсобрание института с вопросом подготовки к летней экзаменационной сессии и ликвидации академической задолженности за прошлый семестр.

Секретарь партбюро [*Подпись*] /Смолиевский/

Члены: [*три подписи*]

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 3, ff. 10-10 vs.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 239

1946, mai 30. Caracteristica directorului Institutului Agricol din Chișinău – Gherasimovici Pavel Petrovici

Documentul prezintă informații cu caracter personal despre directorul Institutului Agricol din Chișinău Pavel Gherasimovici.

Утверждена решением
Партбюро 30/V-46 г. протокол № 8

[418] *Ivan Isidorovici Cerep* (1899-?), ucrainean, absolvent al Universității Tauride din Crimeea (1923) și a Institutului Agricol din Crimeea (1925). Dr. în științe agricole (1932), conf. univ. În 1945 a fost transferat de la Institutul Agricol din Omsk la Catedra de vinificație a Institutului Agricol din Chișinău. Șef al Catedrei de vinificație (1947-1949) și al Catedrei tehnologia păstrării și prelucrării produselor agricole (1949-1969) .

ХАРАКТЕРИСТИКА
на директора Кишиневского сельскохозяйственного института, доцента, кандидата бионаук тов. ГЕРАСИМОВИЧ Павла Петровича

Рождения 1906 года, уроженец БССР, Минская область, Узденский р-н, Прыниковский с/с дер. Низок, Член ВКП/б/ с 1939 года, образование высшее. Член партбюро института, идеологически выдержан. Политически развит. Партии Ленина-Сталина предан. Пользуется хорошим авторитетом. До прибытия в Кишинев работал в городе Чебоксары директором Чувашского сельхозинститута. Зам. председателя СНК Чувашской АССР и сельхозгруппы при СНК РСФСР в городе Москва, имеет ряд научных трудов, в годы войны провел важную работу по изучению иммунитета к менингиту лошадей при использовании лечебных прививок от других видов животных. В Кишиневском с/х институте работает с февраля 1945 года. Провел большую работу по восстановлению и организации института и его научно-исследовательских учреждений, в результате чего институт занял ведущее место в республике как крупный научно-исследовательский центр.

Зам. директора по учебной части
/Прф. Кердиваренко/

Секретарь парторганизации
/Смолиевский/

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 3, ff. 15.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 240

1946, iunie 4.

Cu privire la blocul de studii pentru amplasarea Universității de Stat din Moldova. Hotărârea nr. 546 a SM al RSSM și a Biroului politic al CC al PC(b)M

SM al RSSM și Biroul politic al CC al PC(b)M dispun transmiterea clădirii Institutului Pedagogic din Chișinău către Universiatea de Stat din Moldova, pe care cea din urmă trebuia să o exploatexe în calitate de bloc de studii. De asemenea, guvernul indica ministerelor de resort să grăbească reparația clădirilor care urmau a fi transferate Institutului Pedagogic și Institutului de Medicină din Chișinău.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №546
Совета Министров Молдавской ССР и Бюро Центрального Комитета КП(б) Молдавии

4-го июня 1946 г. гор. Кишинев

Об учебном здании для размещения первой очереди Молдавского Государственного Университета

В дополнение к Постановлению Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР и Бюро Центрального Комитета КП(б) Молдавии от 4-го марта за №-202, Совет Министров Молдавской ССР и Бюро Центрального Комитета КП(б) Молдавии –

ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Предоставить под учебное здание Молдавского Государственного Университета помещение, ныне занимаемое Педагогическим институтом.

2. Предоставить для размещения Пединститута школу № 4 (ныне занимаемую общежитием Медицинского института).

3. Общежитие Мединститута разместить в зданиях, занимаемых службой «ВНОС»[419] по Пушкинской улице[420], угол Ленина.

4. Во изменения Постановления Совета Министров Молдавской ССР от 6-го апреля 1946 года за №-399, предоставить здание под школу ФЗО Министерства жилищно-гражданского строительства по Иринопольской улице[421] дом №-4.

5. Предложить председателю Госплана Совета Министров Молдавской ССР тов. Черемисину для ремонта общежития Медицинского института выделить потребное количество строительных материалов и стекла.

6. Предложить Министру Жилищно-гражданского Строительства Молдавской ССР тов. Скульскому произвести ремонт общежития Мединститута по улице Пушкинской, бывшее помещение «ВНОС», с окончанием ремонта не позже 15-го июля 1946 года.

7. Потребовать от Министра Жилищно-гражданского Строительства Молдавской ССР тов. Скульского немедленно приступить к восстановлению домов, выделенных для квартир профессорско-преподавательского состава Госуниверситета, в соответствии с Постановлением Совнаркома Молдавской ССР и Бюро ЦК КП(б) Молдавии от 4-го марта 1946 года.

8. Обязать председателя Госплана Совета Министров Молдавской ССР тов. Черемисина выделить потребное количество стекла, цемента, местных строительных материалов для восстановления жилых домов для профессорско-преподавательского состава, и лесоматериалы для восстановления за счет самозаготовок Министерства жилищно-гражданского строительства Молдавской ССР.

---

[419] *Trupe de supraveghere aeriană, avertizare și comunicare* (ВНОС/Войска Воздушного Наблюдения, Оповещения и Связи) – serviciu creat în Rusia în timpul Primului Război Mondial cu scopul de a efectua recunoaștere antiaeriană și de a avertiza asupra amenințării unui atac aerian inamic. În anii '40 serviciul VNOS a fost transformat în trupele VNOS, în anii '50 – în trupe de inginerie radio.

[420] *Strada Pușkinskaia* – redenumită Regele Carol I (1924-1940 și 1941-1944), str. Aleksandr Pușkin din august 1944.

[421] *Strada Irinopolskaia* – redenumită str. Sf. Vineri (1924-1939), str. Octavian Goga (1939-1940 și 1941-1944), str. Irinopolskaia (1944-1991) și str. Octavian Goga din anul 1991.

9. Предложить и.о. ректора Госуниверситета тов. Леонову не позднее 15-го июня 1946 года принять здание учебного корпуса Госуниверситета.

10. Обязать Министра Внутренних Дел Молдавской ССР тов. Тутушкина[422] ускорить восстановление здания министерства, обеспечив освобождение к 1-му января 1947 года здания бывшей духовной семинарии и передачу его Госуниверситету, в соответствии с Постановлением Совнаркома Союза ССР от 12-го января 1946 года.

Зам. председателя Совета Министров Молдавской ССР Г. Квасов	Секретарь Центрального Комитета КП(б) Молдавии Н. Салогор

[*Печать*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 11, ff. 241-242.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 241

1946, iunie 6. Antique din Tiraspol sau admiratorii legalității revoluționare /în loc de foileton/

Documentul este un foileton, publicat în ziarul Moldova Socialistă*, care ridiculizează unele fapte ilegale ale directorului Institutului Învățătoresc din Tiraspol. Sub textul folietonului stă rezoluția adjunctului procurorului or. Tiraspol prin care se confirmă faptele indicate în publicația din presa republicană.*

Тираспольской Антике или поклонники революционной законности. /вместо фельетона/

«Первые убо свидетели суть пророкисии сами вороваша и нам передаша».

Тираспольский учительский институт – почетное учебное заведение. В этом нет спора и сомнения. Но кое-какие дела, в пределах стен его, вызывают спора и сомнения. Спор может быть и не велик, а сомнения бесконечны. Парт. собрание Учительского института спорило, сомневалось и, да будет известно читателю,

[422] *Fiodor Iakovlevici Tutușkin* (1900-1959), rus, născut în s. Terehoviț, gub. Vladimir, Imperiul Rus. Absolvent al Școlii Comisarilor Militari ai Armatei Roșii din Moscova (1923). Ofițer al securității statului, general-locotenent (1944). Comisar al poporului (Ministru) al afacerilor interne al RSSM (8.II.1946-14.IV.1951). Eliberat din funcție și transferat în aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne al URSS (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit*., p. 189).

основательно сомневалось, а затем, ничтоже сумнящеся, предало все забвению. Известный писатель Лесков Н.С., в своем рассказе «Простое средство», писал: «Так от совокупления сливающихся ручьев плывут далее реки, и вконце станет великое море, берегов коего оком не окинуть, так и в хитростях человеческих, когда накопится, образуется нечто неуяснимое».

Вот об этом «нечто неуяснимом» и будет речь, представленная на суд благосклонному читателю.

Дирекция Учительского института осенью истекшего года реализовало продукты питания, оказавшиеся излишними. Директор Крачун А.Н., как рачительный хозяин, не доверяя никому, ключи от кладовых хранила у себя. Картофель, лук поступали на рынок для реализации, причем доверие было безграничным: ничто не взвешивалось, никак не оформлялось. Так сказать, все шло по принципу джентельменского соглашения. Деньги поступали с рынка к Крачун А.Н., оказалось, что эти деньги, во избежание соблазна, никто не хотел брать. Возникла проблема, куда девать их? Кому охранять? И решено было вкупе с бухгалтерией института: сдавать на честное слово директору Крачун А.Н., ее нет можно сдавать /свои ведь люди/ дочери, а если и дочери нет – какая беда! Пусть получает работница Зина . . . Итак, деньги брались кому нужно и не нужно, нигде не оприходовались. Сумма росла, округлялась и, как утверждают, достигла 57 тыс. рублей. Деньги с базара получала кассир т. Розенфельд, которая утверждала, хоть под присягой, что выручки с рынка были одни, а в самом деле цифра показывалась сниженной. Был, к примеру, такой памятный день: 19 февраля 1946; выручили 19 тысяч, а сдали 11 тыс. Что «осталось на трубе» – легко понять…

Документы в хаотическом состоянии. Воистину: в темной воде щуки легче рыбешек ловить. А щук хватает.

Железнодорожная накладная с луком, в количестве 7 тонн, исчезла неизвестно куда и когда. Да и счет этот лишний свидетель? Эти 57 тыс. рублей раздавались по запискам разным лицам, возвращались, вновь выдавались, а некоторые суммы, по этим запискам, исчезли подобно «живому серебру».

Немного иллюстрации: 31 тысяча выдается по расписке препод. Омельчук М.Н. После операции соответствующих, тов. Омельчук передает оставшуюся сумму препод. тов. Крачун П.И. в сумме 7 тыс. рублей, последний передает директору института. Крачун А.Н., директор выдает 5 тыс. 500 руб. бухгалтеру Штембергу, бухгалтер – завхозу. Завхоз[423] покупает лошадь за 5 тыс. рублей, показывает краденого рысака восхищенным новым владельцам ея и после этого исчезает вместе с лошадью, а когда спохватились, так только «вдали голубым столбом уж крутился песок золотой». Отпустив по адресу исчезнувшего конокрада соответствующие эпитеты, все и вся успокоились. Недолго печалились об исчезнувшем прохвосте. На смену этому проходимцу пришел другой завхоз,

[423] *Intendent/administrator al gospodăriei* (заведующий хозяйством/завхоз) – angajat responsabil de îngrijirea şi aprovizionarea unei instituţii cu bunurile materiale necesare pentru asigurarea activităţii de bază a acesteia.

некто Косой[424], судимый за обвешивание в 1937 году. Он не конокрад, нет, но он ворует, систематически обвешивает преподавателей. Жаловались. Ну и что, спросят? Ничего. Ведь не ворует же он, помилуйте, сразу по 5 тыс. и при том как эффектно! Он просто «ничего работник», этак, знаете, с миру по нитке….

Кажется, что этой не сложной комедии-буфф занавес опустился и надо было сейчас же парт. организации взглянуть за кулисы и попросить постановщиков объяснений по поводу сей пьесы. Но так как цензор отсутствовал, а алтарь Немезиды вообще в небольшом почете, то по воле небес «действо» продолжалось.

Стали портиться картофель, лук. Ну что делать? Ну и … поспешили. В течении трех дней списали лук, как негодный, в количестве 1144 кг а 639 кг бесследно исчезают, как и тысячи выручки за него. Приобрели 14 тонн картофеля, но так как слишком тепло было в кладовой институт, то усыхает 2,5 тонны, а 61 кг испаряются согласно законов физики.

Когда некоторые члены МК института, набравшись духа и опоясав чресла своя, подступили к директору с проклятым вопросом «ПОЧЕМУ», то оказалось, что это не так уж замысловато. При списывании лука и картофеля одна и та же куча отходов перевешивалfсь несколько раз. Акт подписывали Зав. библиотекой института тов. ЛЕЙТАР В.В. и бухгалтер Курочкина. И опять: Почему? А потому, чтоб не приставали, хотя тов. Лейтар В.В. и бухгалтер тов. Курочкина хорошо осознавали, что своими подписями они узаконивали незаконное и преступное дело.

Бухгалтеру Курочкиной директор института тов. Крачун А.Н. выдает 16 тыс. рублей. Деньги – вода, их нет и нет . . . оправдательных документов. Бухгалтер тов. Штейнберг сигнализировал об этих фактах в свое время директору, но бывает же так, вопреки всему, что машинист въезжает на станцию и при закрытом семафоре.

В конце концов зрителям все это стало надоедать. Парт. собрание попросило объяснений, создали высокую комиссию, в которую вошли тт. полковник Пресекин, директор сельхозтехникума тов. Семяшкин и секретарь парт. организации тов. Бершадская. Стали думать и гадать, как бы вора наказать. Как здесь быть? Факты налицо. А кто виноват? Начались сложные вычисления и определения. В таких случаях Козьма Прутков советовал смотреть в корень, ну а парторганизация института – на листья. После споров приняли решение: «Указать тов. Крачун А.Н., на то, что она своей бесконтрольностью создавала условия расхищению государственного имущества. Ну а как с актом комиссии быть? И не мудрствуя лукаво решили: передать директору тов. Крачун А.Н. для принятия мер. И принимаются эти меры с марта месяца сего года, но далеко не те, которые бы следовало. Невольно вспоминается дедушка Крылов и мораль его басен забыта, а с нею и революционная законность.

---

[424] *Vladimir Ș. Cosoi* (1885-?), evreu, născut în or. Tiraspol, șef de depozit la Institutul Învățătoresc din Tiraspol din 9.XII.1944 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 1).

Институт занимает нижние этажи, и если это случится на первом, то и на последующие следовало бы взглянуть заинтересованным лицам. Здание сырое, надо проветрить; неровен час, а то вместе с порчей продуктов начнут портиться люди. А признаки патологии ЯВНЫЕ.

Прокурор
города Тирасполь
МССР
6 июня 1946 г.

Ответственному редактору газеты
«Молдова Сочиалистэ»
Тов. Ткач Д.Г.

Проверкой, указанные факты в опубликованном фельетоне под заголовком «Первые убо свидетели суть пророки сии сами вербоваша и нам передаша» – подтвердились. Проверка еще не окончена ввиду болезни директора Крачун А.Н.

Зам. прокурора
гор. Тирасполя /Сумчинский/

Копия [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, ff. 16-17.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 242

1946, iunie 10.

Cu privire la eliberarea eroilor Uniunii Sovietice şi a eroilor Muncii Socialiste de taxa de studii în şcolile medii şi instituţiile de învţământ superior şi cu privire la stabilirea unui cuantum mai mare a bursei. Hotărârea nr. 1199 a SM al URSS

SM al URSS dispune, prin hotărârea din 10 iunie 1946, eliberarea eroilor Uniunii Sovietice şi a Eroilor Muncii Socialiste de plata taxei de studii în şcolile medii şi superioare şi stabilirea unei burse mărite în volum de 400 de ruble acestor categorii de studenţi, fără a se ţine cont de anul de studii.

СОВЕТ МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1199

от 10 июня 1946 г. Москва, Кремль

Об освобождении героев Советского Союза и героев Социалистического Труда от платы за обучение в средних и высших учебных заведениях и об установлении им повышенного размера стипендий

Совет Министров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Освободить с 1945/1946 учебного года героев Советского Союза и героев Социалистического Труда от платы за обучение в средних и высших учебных заведениях.

2. Установить с 1 июня 1946 г. в техникумах и высших учебных заведениях учащимся - героям Советского Союза и героям Социалистического Труда повышенную стипендию в размере 400 рублей в месяц независимо от курса обучения.

Председатель
Совета Министров Союза ССР И. Сталин

Управляющий делами
Совета Министров Союза ССР Я. Чадаев

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 5, f. 50.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 243

1946, iunie 13. *Cu privire la finanțarea pregătirii Universității de Stat din Moldova pentru anul de învățământ 1946-1947*. Hotărârea nr. 580 a SM al RSSM

SM al RSSM dispune Ministerului Finanțelor al RSSM alocarea unor fonduri suplimentare din bugetul republican Universității de Stat din Moldova în trimestrul IV al anului 1946 pentru procurarea utilajelor de gospodărie și a materialelor didactice. Pentru că Universitatea era în subordinea autorităților unionale, guvernul RSSM solicita Sovietului Miniștilor al URSS să țină cont de aceste vărsăminte în decontările bugetare reciproce.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 580

13-го июня 1946 г. гор. Кишинев

О финансировании мероприятий по подготовке к новому 1946-1947 году Кишиневского Государственного Университета

Учитывая что оплата стоимости выделенных Кишиневскому Государственному Университету предметов хозяйственного оборудования и учебно-наглядных пособий не обеспечивается лимитом, принятым на эту цель Министерством финансов Союза ССР в сумме 100,0 тысяч рублей, для расчета с союзным бюджетом по финансированию Госуниверситета, переданного в ведении Министерства высшей школы СССР, Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Министерство финансов МССР (тов. Мозолевского) профинансировать до конца второго квартала Кишиневский Государственный Университет для оплаты стоимости полученного им оборудования и наглядных пособий в сумме 344,0 тысяч рублей.

2. Просить Совет Министров Союза ССР обязать Министерство финансов Союза ССР учесть указанную сумму расходов на оборудование Кишиневского госуниверситета при взаимных расчетах между союзным бюджетом и республиканским бюджетом МССР.

Зам. Председателя Совета Министров
Молдавской ССР Г. Квасов

Зам. Управляющего делами
Совета Министров Молдавской ССР П. Лебедев

[*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 25, f. 236.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 244

1946, iunie. *Cu privire la pregătirea instituțiilor de învățământ pedagogic pentru noul an de învățământ 1946/1947*. Proiect de Hotărâre a SM al RSSM

Documentul este un proiect de hotărâre a SM al RSSM prin care autoritatea statului dispunea instituțiilor din subordinea sa să contribuie la pregătirea instituțiilor de învățământ pedagogic pentru noul an de învățământ 19461947. De asemenea, guvernul republican solicita SM al URSS să asigure instituțiilor de învățământ pedagogic din RSSM cu literatură didactică și științifică, utilaje și echipamente didactice și alte bunuri materiale pentru buna funcționare a acestor instituții.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №
СОВЕТА МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

от «___» июня 1946 г. г. Кишинев

«О подготовке педагогических учебных заведений к новому 1946/47 учебному году»

В целях своевременной подготовки педагогических учебных заведений к новому 1946/47 учебному году, Совет Министров Молдавской ССР
П О С Т А Н О В Л Я Е Т:

1. Обязать Госплан при Совете Министров Молдавской ССР /тов. Черемисина/:
   а. Обеспечить в III-м квартале 1946 года ремонт учебных корпусов и общежитий педвузов строительными материалами согласно приложению №1.
   б. Выделить Министерству просвещения в III-м и IV-м квартале 1946 года 900 кг. писчей бумаги, 200 кг. ватманской и полуватманской бумаги, 5 пишущих машин, 4 стеклографа, 4 [Ilizibil, *n. ed.*] 200 кв. м. фанеры, 150 шкафов, 1200 стульев, 800 табуреток, 500 столов /прилож. 2/.
   в. Обеспечить полностью топливом до 5.VIII.1946 г. Кишиневский Педагогический институт, Тираспольский, Бельцкий учительские институты и Институт усовершенствования учителей согласно приложению № 3.
   г. Выделить каждому из семи педагогических училищ по одной автомашине «ГАЗ»/1,5 т./ из первой партии машин, получаемых республикой и включить автомашины системы Министерства просвещения на плановое снабжение горючим. /приложение № 4/.
2. Обязать председателей Уисполкомов и Тираспольского Горисполкома:
   а. Выделить педагогическим училищам до 1.X.1946 г. топливо полностью на весь отопительный сезон и обеспечить его завоз.
   б. Обеспечить в III-м квартале 1946 года преподавательский состав педагогических учебных заведений квартирами согласно прилож. №5.
3. Обязать Управление Промкооперации /тов. Мельника/организовать с 1.IX.1946 при всех педагогических учебных заведениях мастерские для ремонта студенческой обуви и одежды.
4. Обязать Министерство просвещения Молдавской ССР /тов. Афтенюк/ в 1-й половине 1946/47 учебного года:
   а. обеспечить необходимым оборудованием /аппаратурой, приборами, учебно-наглядными пособиями и мебелью/ лаборатории, кабинеты физики, химии, биологии, основ марксизма-ленинизма, математики, географии, истории и педагогики в институтах и кабинеты физики, биологии в педагогических училищах.

б. Организовать с 1.IX.1946 г. во всех педагогических учебных заведениях мастерские для изготовления учебно-наглядных пособий силами учащихся и преподавателей.

5. Просить Совет Министров Союза ССР:

а) Обязать Министерство высшего образования СССР /тов. КАФТАНОВА/ выделить для библиотек педагогических учебных заведений Молдавской ССР в III-м и IV-м квартале 1946 года учебники, учебные пособия, художественную и политическую литературу согласно приложению № 6.

б) Главлаборприборсбыту[425] Министерства машиностроения и приборостроения СССР обеспечить отпуск приборов для оборудования кабинетов физики и биологии в педвузах Молдавии согласно приложению № 7.

в) Министерству химической промышленности /тов. Первухину[426]/ до 1.XI.1946 г. выделить педагогическим учебным заведениям Молдавии реактивов, химической посуды и стекла в соответствии с приложением № 8.

г) Обязать Госплан при Совете Министров СССР выделить в III-м и IV-м квартале для студенческих общежитий, педагогических учебных заведений Молдавии 2000 железных кроватей /приложение № 9/.

д) Министерству торговли СССР выделить целевым назначением в III-м и IV-м квартале Министерству просвещения Молдавской ССР для оборудования аудиторий и студенческих общежитий педагогических учебных заведений

600 кв м линолеума для изготовления класс. досок
1500 м клеенки,
15000 м хлопчатобумажной ткани для матрацов,
25000 м бельевого материала для простынь и наволочек,
1500 одеял и 10 тонн ваты.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /РУДЬ/

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /ДЬЯЧЕНКО/

---

425 *Direcţia generală pentru realizarea echipamentelor ştiinţifice şi de laborator, a recipientelor pentru laboratoarele de chimie şi a dispozitivelor de control automat a Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Industria Constructoare de Maşini şi Dispozitive al URSS* (Главное управление сбыта научно-лабораторного оборудования, химико-лабораторной посуды и приборов автоматического регулирования Народного комиссариата (Министерства) машиностроения и приборостроения СССР/ Главлаборприборсбыт).

426 *Mihail Gheorghievici Pervuhin* (1904-1978) – Comisarul poporului (Ministrul) pentru industria chimică a URSS (26.II.1942-17.I.1950).

Приложение № 1

ВЕДОМОСТЬ

строительных материалов потребных для ремонта зданий педвузов Министерства просвещения Молдавской ССР на 1946 г.

	Наименование материалов	Ед. изм.	Пединститут		Тираспол. учительский институт	Белецкий учительский институт	ВСЕГО
			уч. корп.	общеж.			
1.	Известь	тнн	10	6,7	11	4,3	32
2.	Цемент	“	14	2,3	15	2	33,3
3.	Алебастр	“	2,5	2,5	10	2	17
4.	Мел молотый	“	2,5	2	2,5	2,5	9,5
5.	Кирпич строит.	т. шт.	10	27,5	42	2	81,5
6.	Камень кателец	“	5	-	-	-	5000
7.	-”- бутовый	$м_3$	64	24	-	-	88
8.	Черепица	шт.	3	5	1,60	-	9,6
9.	Этернит[427]	“	2	1	1,2	-	4,2
10.	Толь	м. кв.	60	-	100	120	280
11.	Железо кровельное	тнн.	0,60	0,50	6,60	0,40	8,1
12.	-”- сортовое	“	0,3	-	0,60	0,2	1,1
13.	Гвозди разные	“	0,64	0,16	0,70	0,5	2,0
14.	Лес хвойный кр.	$м_3$	6	2	22	-	30
15.	-”- пиломатериал	“	24	16,4	13,6	44	218
16.	Местной породы кр	“	40	20	200	50	310
17.	Фанера	м. кв.	100	30	100	100	350
18.	Клей столярный	кгр.	50	6	15	5	76
19.	Олифа	“	2,5	1,3	1,3	0,3	5,3
20.	Белила цинковые	“	2,2	0,5	0,7	0,2	3,6
21.	Краска сухая	“	1,10	0,3	0,4	0, 2	2
22.	-”- тертой	“	0,8	0,52	0,6	0,1	1,7
23.	Шурупов	сот.	20	15	30	20	85
24.	Стекло оконное	м. кв.	340	200	1240	560	2340
25.	Печные приборы	кол.	20	10	20	10	40
26.	-”- оконные	“	20	10	120	20	170
27.	-”-дверные	“	15	10	45	10	80
28.	Кухонные плиты чуг.	“	10	10	20	10	50
29.	Духовки	“	10	10	20	10	50

[427] *Azbociment* (Этернит/ асбестоцементный шифер) – material de construcţie care rezistă foarte bine la intemperii şi la foc. Eternit este o marcă comercială înregistrată pentru o marcă de ciment.

	Электрооборудование	Ед. изм.	Пединститут		Тираспольский учительский институт	Бельцкий учительский институт	ВСЕГО
			уч. корп.	общеж.			
1.	Водный щит со счет.	4	2	2	4	3	15
2.	Предохранителей для лампочек	80	40	20	80	40	260
3.	Внутренний провод	600	300	350	600	400	2250
4.	Роликов	800	200	300	800	400	250
5.	Штепсельных резьб	80	20	10	80	40	230
6.	Выключателей	80	20	10	80	40	230
7.	Патронов	80	20	10	80	40	230
8.	Гупперовского провода для проводки в повале	600	300	300	200	200	1600
9.	Роликов	300	150	150	100	100	800
10.	Спец. патронов для подвала	30	10	20	20	10	90
11.	Выключателей	30	10	20	20	10	90
12.	Трубки Бирмана	60	20	30	60	30	200
13.	Электроламп 220 В.						
	50 с.	100	60	20	100	60	340
	100	40	10	25	40	25	140
	300	25	15	10	30	15	96
14.	Трансформаторов	2	1	-	2	1	6

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

№	Наименование учреждений	Писчей бумаги	Ватманской бумаги	Фанеры	Шкафов	Столов	Стульев	Табу-реток
1.	Кишиневский Пединститут	350	70	60	65	150	300	150
2.	Тираспольский уч. институт	200	50	35	30	65	200	75
3.	Белецкий уч. институт	200	50	30	25	65	200	75
4.	Институт усовершенств. учителей	150		5	5	20	50	10
5.	Тираспольское пед. училище	-	5	7	4	30	70	70

6.	Белецкое ‘’	-	5		4	30	70	70
7.	Каларашское ‘’	-	4	7	4	30		70
8.	Оргеевское ‘’	-	4	7	3	30	60	70
9.	Сорокское ‘’	-	4	7	3	30	60	70
10.	Кагульское ‘’	-	4	7	3	30	60	70
11.	Бендерское ‘’	-	4	7	4	30	70	70
	ВСЕГО	900	200	200	150	500	1200	800

2

НАИМЕНОВАНИЕ УЧРЕЖДЕНИЙ	пишущих машинок	стекло-графов	шапиро-графов
1. Кишиневский Пединститут	2	1	1
2. Тираспольский уч. институт	1	1	1
3. Белецкий учительский институт	1	1	1
4. Институт усовершенствования учителей	1	1	1
Итого	5	4	4

Приложение № 3

НАИМЕНОВАНИЕ УЧРЕЖДЕНИЙ	Дрова	Уголь
1. Кишиневский Пед. институт	700 м³	500 м³
2. Тираспольский уч. институт	160 м³	120 м³
3. Белецкий учительский институт	540 м³	-
4. Институт усовершенствования учителей	130 м³	-
Итого	1530 м³	620 м³

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

НАИМЕНОВАНИЕ УЧРЕЖДЕНИЙ	Автомаштны «ГАЗ» 1,5 т.
1. Тираспольское педучилище	1
2. Белецкое - ‘’ -	1
3. Каларашское - ‘’ -	1
4. Оргеевское - ‘’ -	1
5. Сорокское - ‘’ -	1
6. Кагульское - ‘’ -	1
7. Бендерское - ‘’ -	1
ВСЕГО	7 автомашин

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

О ВЫДЕЛЕНИИ КВАРТИР ДЛЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОГО СОСТАВА

1.	Тираспольскому ГОРИСПОЛКОМУ	25 квартир	15 д. для института 10 д. для педучилища
2.	Бендерскому УИСПОЛКОМУ	10 - ‘’ -	10 квартир Бендер. пед.уч.
3.	ОргеевскомуУисполкому	6 - ‘’ -	Оргеевск. пед. уч.
4.	Каларашскому	4 - ‘’ -	Калараш. пед. уч.
5.	Белецкому	10 - ‘’ -	Бел. пед. уч.
6.	Сорокскому	4 - ‘’ -	Сор. пед. уч.
7.	Кагульскому	5 - ‘’ -	Кагульск. пед. уч.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9

		Железных кроватей
1.	Кишиневский Пединститут	400
2.	Тираспольский учит. институт	250
3.	Белецкий - ‘’ -	250
4.	~~Тираспольское педучилище~~	~~150~~
5.	~~Белецкое - ‘’ -~~	~~150~~
6.	~~Каларашское - ‘’ -~~	~~150~~
7.	~~Оргеевское - ‘’ -~~	~~150~~
8.	~~Сорокское - ‘’ -~~	~~150~~
9.	~~Кагульское - ‘’ -~~	~~150~~
10	~~Бендерское - ‘’ -~~	~~150~~
		Всего 900

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, ff. 28-34.
Document original. Text tipărit.

Doc. 245

1946. *Cu privire la îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de viaţă al corpului ştiinţifico-didactic al instituţiilor de învăţământ superior, şcolilor pedagogice şi cursurilor de pregătire ale institutelor RSSM*. Proiect de hotărâre a SM al RSSM

Documentul este un proiect de hotărâre a SM al RSSM, prin care autoritatea statului planifică diferite măsuri de îmbunătățire a condițiilor materiale și de viață ale corpului științifico-didactic al instituțiilor de învățământ superior, școlilor pedagogice și cursurilor de pregătire ale institutelor RSSM. Deși documentul nu este datat, considerăm că acesta a fost elaborat între 15 martie și 1 aprilie 1946, or, în preambulul documentului guvernul RSSM este indicat cu numele Sovietul de Miniștri al RSSM *– nume obținut prin legea din 26 martie 1946, iar prevederea de a mări salariile trebuia să intre în vigoare la 1 aprilie 1946.*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №
СОВЕТА МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

от «___» _____ 1946 г. г. Кишинев

«Об улучшении материально-бытовых условий професорсско-преподавательского состава ВУЗов, педагогических училищ и подготовительных курсов институтов Молдавской ССР»

В соответствии с Постановлением Совнаркома ССР[428] от 6 марта 1946 г. № 514 «О повышении окладов работникам науки и об улучшении их материально-бытовых условий», Совет Министров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

I. Установить с 1 апреля 1946 г. следующие должностные оклады профессорско-преподавательского состава в высших учебных заведениях:

При стаже педагогической работы:

		менее 5 лет /в м-ц/	От 5 –ти до 10 лет /в м-ц/	Свыше 10-ти лет /в м-ц/
1.	Профессора, заведующие кафедрами: имеющие ученую степень	4000	5000	6000 рублей
	не имеющие ученую степень доктора наук	3000	3750	4500 -”-
2.	Профессора кафедр: имеющие ученую степень доктора наук	3500	4500	5500 -”-
	не имеющие ученую степень доктора наук	2800	3500	4000 -”-
3.	Доценты кафедр и старшие преподаватели, имеющие ученую степень	2500	2800	3200 -”-
4.	Доценты кафедр, не имеющие ученую степень.	2000	2300	2700 -”-
5.	Ассистенты и преподаватели кафедр, имеющие ученую степень	1750	2000	3300 -”-

[428] Prin legea din 15 martie 1946 Sovietul Comisarilor Poporului al URSS a fost redenumit Sovietul de Miniștri al URSS, respectiv și comisariatele poporului din republicile unionale, de asemenea au fost redenumite în ministere, iar comisarii au fost numiți miniștri.

II. Установить с 1 апреля 1946 г. следующие должностные оклады директорам высших учебных заведений и их заместителям по учебно-научной работе, имеющих ученую степень или звание:

	Директора	Зам. директора по учебно-научной работе /в месяц/
В вузах I-ой категории:		
1. имеющие ученую степень доктора наук или ученое звание профессора	8000	7000 рублей
имеющие ученую степень кандидата наук или ученое звание доцента	6000	5000 - ‘’ -
В вузах II-ой категории:		
2. имеющие ученую степень доктора наук или ученое звание профессора	7000	6000 - ‘’ -
имеющие ученую степень кандидата наук или ученое звание доцента	5000	4000 - ‘’ -
В вузах III-й категории:		
3. имеющие ученую степень доктора наук или ученое звание профессора	6000	5000 - ‘’ -
имеющие ученую степень кандидата наук или ученое звание доцента	4000	3000 - ‘’ -

III. Повысить с 1-го апреля 1946 г. на 50% против существующих должностные оклады старших преподавателей, ассистентов, преподавателей высших учебных заведений и младших научных сотрудников научно-исследовательских учреждений, не имеющих ученую степень или звания.

IV. Обязать директоров ВУЗов при назначении с 1-го апреля 1946 года новых повышенных должностных окладов работникам ВУЗов:

а) проверить наличие ученого звания и степени, а также документы о стаже научно-педагогической работы;

б) при определении размера оплаты совместителей исходить из фактического объема выполняемой работы.

V. Обязать Министра просвещения Молдавской ССР /тов. Афтенюк/ и Министра финансов МССР /тов. Диордица/:

а) обеспечить своевременное выполнение ВУЗам ассигнований на повышение оклдов;

б) проследить за правильным выполнением в ВУЗах постановления СНК СССР о новых окладах.

VI. Обязать Наркомторг МССР /тов. АКИМОВ/:

1. Установить с 1-го апреля 1946 года работникам наук, взамен существующих дополнительных видов снабжения /литерные обеды, продлимит, сухие пай-

ки/ следующее более повышеное снабжение продовольственными и промышленными товарами:

а) Отпускать профессорам и докторам наук продовольственные товары на сумму 450 рублей в месяц и промышленные товары на 4000 рублей в год;

б) отпускать доцентам и кандидатам наук академий, научно-исследовательских институтов продовольственные товары на сумму в 300 рублей в месяц и промышленные товары на 3000 рублей в год;

в) отпускать старшим преподавателям, ассистентам и преподавателям высших учебных заведений и младшим научным сотрудникам научно-исследовательских учреждений литерные обеды по нормам литера «В» и промышленные товары на 1500 рублей в год;

г) предоставить право работника науки решать вопрос – полностью получать продукты на дом или часть отправлять в столовую для получения обедов;

д) допускать при отпуске продовольственных товаров работникам науки, по их набору увеличенные выдачи продуктов питания до 50% против примерного набора, установленного Наркомторгом СССР, в пределах лимита;

е) производить отпуск продовольственных товаров из специально выделенных для этого магазинов Главгастронома[429].

В городах, где нет магазинов Главгастронома и Главунивермага[430], отпуск продовольственных и промышленных товаров производить из существующей сети магазинов по ценам нормированного снабжения.

VII. В целях улучшения жилищных условий работников Кишиневского педагогического и Сельскохозяйственного институтов обязать председателя Кишиневского Горисполкома тов. Смирнова выделить 25 квартир /2-3 комнаты/, согласно следующему графику: 12 квартир до января 1947 года, 13 квартир до сентября 1947 года.

VIII. Просить Совет Министров Союза ССР:

а) обязать Минстерство Строительства предприятий тяжелой индустрии /тов. Юдина[431]/ до 1 января 1948 года построить для работников науки Министерства просвещения Молдавской ССР в Кишиневе один дом в 40 пятикомнатных квартир;

---

[429] *Direcția generală a magazinelor alimentare și a băcăniilor* (Главное управление гастрономических и бакалейных магазинов/Главгастроном) – organizație specializată în comerțul cu produse alimentare a Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM.

[430] *Direcția generală a magazinelor universale* (Главное управление универсальных магазинов /Главунивермаг) – organizație specializată în comerțul cu produse de larg consum a Comisariatului Poporului pentru Comerț al RSSM.

[431] *Pavel Alexandrovici Yudin* (1902-1956), adjunctul Comisarului poporului pentru construcții al URSS (1940-1946), Comisar al poporului (Ministru) al construcției întreprinderilor din industria grea (1946-1950) și Ministrul industriei materialelor de construcție a URSS (1950-1956).

б) обязать Министра торговли СССР обеспечить преподавательский состав специальных учебных заведений, педагогических училищ, техникумов и подготовительных курсов, существующих при педагогическом и учительских институтах, снабжением промтоватами и продуктами питания по нормам, существующим для учителей средней школы.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА МИНИСТРОВ
МОЛДАВСКОЙ ССР /Н. КОВАЛЬ/

УПРАВЛЯЮЩИЙ ДЕЛАМИ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /Л. ДЬЯЧЕНКО/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, ff. 35-38.
Document original. Text tipărit.

Doc. 246

1946 Nota informativă a Ministrului învăţământului al RSSM cu privire la numărul de absolvenţi ai şcolilor medii din RSSM în anii 1946, 1947 şi 1948

Ministrul învăţământului al RSSM informează preşedintele SM al RSSM despre numărul mai mult decât insuficient de absolvenţi ai şcolilor medii în anul curent, dar şi în anii care urmează, pentru a îndeplini planurile de admitere în instituţiile de învăţământ superior din RSSM. În acest context, ministrul solicită SM să permită organizarea cursurilor de pregătire de doi ani pentru admitere în şcoliel superioare din rândul absolvenţilor şcolilor de şapte clase.

Председателю Совета Министров Молд. ССР
т. Ковалю Н.Т.

Докладная

Министерство просвещения Молдавской ССР сообщает Вам, что количество выпускников средних школ Молдавии в 1946, 1947 и 1948 г. г. выражаются ~~примерно~~ в следующих цифрах:

в 1946 г. окончат ср. шк. 386 чел.
в 1947 г. - ‘’ – 664 чел.
в 1948 г. - ‘’ – 1307 чел.

Указанный контингент выпускников средних школ ни в коем случае не смогут покрыть потребность набора в ВУЗы нашей республики, так как только по педагогическому и по учительским институтам контингент набора студентов согласно существующему плану составляет сейчас 525 чел.

Если учесть и тот факт, что согласно постановлению СНК МССР контингент набора студентов в Кишиневский Государственный Университет в 1946 году составит 300 человек и что в последующие годы этот набор будет все время возрастать, то становится ясно, что при наличии в Молдавской ССР еще 2-х институтов – медицинского и сельскохозяйственного, проблема планового обеспечения набора студентов в ВУЗы Молдавии становится особенно острой.

Исходя из вышеизложенного, Министерство просвещения Молдавской ССР, в целях постепенного обеспечения школ МССР высококвалифицированными учителями, в связи с пятилетним планом развития школ, просит Совет Министров разрешить организовать с 1.IX.1946 года подготовительные двухлетние курсы при педагогических вузах республики из имеющих семилетнее образование с контингентом набора в 600 человек.

Министр просвещения
Молдавской ССР Афтенюк

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, ff. 137.
Document original. Text scris de mână.

Doc. 247

1946[432] Adresa adjunctul președintelui SM al RSSM pe numele adjunctului președintelui SM al URSS

Grigori Kvasov, adjunctul președintelui SM al RSSM, se adresează adjunctului președintelui SM al URSS să intervină în scopul organizării de la 1 septembrie 1946 a cursurilor de doi ani de prgătire a candidaților la studii în instituțiile de învățământ superior pedagogic din RSSM.

Индекс №_____ г. Кишинев……194…г.

ЗАМЕСТИТЕЛЮ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА МИНИСТРОВ
СОЮЗА ССР

товарищу МОЛОТОВУ В.М.

[432] Documentul nu este datat.

В соответствии с развитием школьной сети, средние школы в Молдавии в ближайшие два года должны дать следующее количество выпускников: в 1947 году – 616 человек, в 1948 году – 1230 человек.

Это количество выпускников, даже при условии, если они все поступят в высшие педагогические учебные заведения республики, не обеспечивает выполнение плана набора.

К этому также следует принять во внимание, что в 1948-1949 г.г. проектируется переход средних школ на 11-летнее обучение, что составит выпуск их них в эти годы на 50%, и может привести к полному срыву набора в высшие педагогические учебные заведения Молдавии.

В целях обеспечения набора в высшие педагогические учебные заведения республики и подготовки необходимого количества учителей из местного населения, Совет Министров Молдавской ССР просит Совет Министров Союза ССР разрешить организовать с 1 сентября 1946 г. двухгодичные курсы подготовки в высшие педагогические учебные заведения на 600 человек при Кишиневском Педагогическом институте, Бельцком и Тираспольском учительских институтах.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /Г. КВАСОВ /

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 15, ff. 35-38.
Copie. Text tipărit.

Doc. 248

1946, iunie 13. Proces-verbal nr. 10 al şedinţei Biroului de partid a Institutului Agricol din Chişinău *M.V. Frunze*

Comuniştii Institutului Agricol din Chişinău discută în şedinţa din 13 iunie 1946 despre succesele studenţilor Facultăţii agricole la sesiunea de vară şi „despre vigilenţa de clasă" la Institut, indicând asupra necesităţii intensificării controlului candidaţilor la studii şi a personalului angajat.

ПРОТОКОЛ № 10
заседания Партбюро Кишиневского Сельхозинститута им. М.В. Фрунзе от 13/VI-1946 г.

ПРИСУТСТВОВАЛИ: т.т. СМОЛИЕВСКИЙ, ГЕРАСИМОВИЧ, КРАСОВСКИЙ, ШИРИНКИН, КОРЕНЕВ, КУТОВОЙ.

Приглашенные: т. т. ГАРУС, ДОРОХОВ, НИКИФОРОВ, КУПОРИЦКИЙ и др.

П О В Е С Т К А Д Н Я:

1. Доклад декана т. ГАРУСА и парторга КУПОРИЦКОГО о ходе экзаменационной сессии на Агрофаке.
2. О классовой бдительности.
3. Разное.

СЛУШАЛИ: Доклад декана агрофака тов. ГАРУСА и КУПОРИЦКОГО.

т. ГЕРАСИМОВИЧ. Доводит до сведения бюро, что деканы факультетов шли на тормозах в части проведения мероприятий по подготовке к экзаменационной сессии, которые даются Комитетом высшего образования. У тов. ГАРУСА имеется большой консерватизм в проведении мероприятий министерства. Необходимо такую позицию осудить. В первые дни экзаменов деканы не побывали на экзаменах, не были в курсе хода экзаменов. Со стороны преподавателей коммунистов имеется нежелание придерживаться расписания. Тов. Масалов у себя на кафедре не организовывает правильную сдачу почвоведения. Тов. Гарусу надо считать, что у него нет более важной работы, как проведение экзаменационной сессии. Быть на факультете единоначальником и не выпускать преподавателей без визы декана.

Партийная, комсомольская и профсоюзная организации факультета не все еще сделала. Не выпускаются боевые листки.

Тов. ГАРУС не знает, что студенты агрофака не проходят практических занятий по метеорологии.

тов. ДРОЗДОВ – говорит, что неправильно сделала учебная часть в том, что курс метеорологии проходит без практических занятий, т.к. станция с оборудованием перевезена в хозяйство Кетросы. Приказ о недопущении студентов к экзаменам надо было издать за две недели до начала сессии, а не во время сессии. В этом повинны учебная часть и деканы. Индивидуальные графики сдачи экзаменов необходимо согласовать с кафедрами.

т. КРАСОВСКИЙ – говорит, что парторганизация факультета слабая. Вопросы парторганизацией ставились правильно, но не выполнялись. Комсомольская организация факультета в период экзаменов перестала работать. Среди работников общественных организаций факультета нет четкой ясности круга своих обязанностей. Необходимо методы работы во время сессии изменить – довести до сведения студентов приказ Министерства высшего образования. Со студенткой ЯРУШКА декан тов. ГАРУС поступил бездушно, формально, не допустив ее к сдаче экзаменов без всякой причины.

тов. НИКИФОРОВ – Метеорологическая станция переведена в учебное хозяйство и студенты могли бы пройти практику будучи на производственной практике в учхозе. Учебная часть, деканы и преподаватели не использовали богатое оборудование для прохождения практики по метеорологии.

т. СМОЛИЕВСКИЙ – говорит – приказ Министерства высшего образования является для всех нас обязательным государственным законом, но все же в практических делах работы факультета этот приказ не выполняется. Необходимо осудить попытки обхода приказа и считать нарушение приказа, как нарушение государственной партийной дисциплины.

Членами бюро, прикрепленными к факультетским организациям, оказать всемерную помощь деканам. Партийной, комсомольской организациям полностью обеспечить выполнение приказа и успешное проведение экзаменационной сессии. Не допускать либерализма в проведении экзаменов /геодезия/. Партийной организации факультета больше приложить усилий для занятия первенства в институте. Предложить КСМ комитету члена КСМ Бюро агрофака т. ЖУКОВСКОГО, как допустившего большую академическую задолженность, как не справляющегося с работой отстранить от обязанностей секретаря комсомольской организации факультета.

ПОСТАНОВИЛИ: Предложить тов. Гарусу и парторгу тов. КУПОРИЦКОМУ выполнить все вышеизложенные указания в выступлении товарищей. Прикрепленным членам партбюро к факультету – оказать должную помощь факультетским парторганизациям в проведении экзаменационной сессии. Парторганизациям факультетов обеспечить авангардную роль коммунистов и комсомольцев в сдаче экзаменов и организациях групп на сдачу экзаменов по расписанию. Предложить тов. ЗАКАЕВУ и КЕРДИВАРЕНКО провести совещание административно-технического персонала по лучшему обслуживанию нужд экзаменационной сессии.

Поручить тов. МАСАЛОВУ осуществить партийный контроль за работой столовой.

Предложить комсомольскому комитету отстранить от работы секретаря КСМ бюро Агрофака тов. ЖУКОВСКОГО как имеющего большую академическую задолженность, потерявшего авторитет среди комсомольцев и как провалившего работу комсомольской организации.

СЛУШАЛИ: О партийной бдительности в институте /Смолиевский/.

т. МАСАЛОВ – Было немало случаев, когда из Бессарабии выезжало много людей, не исключена возможность, что в том числе были и шпионы.

Панкратьевы не рядовые были в Бессарабии. Необходимо исключить Панкратьева из института как пособника профашистской организации и просить тов. ГЕРАСИМОВИЧА освободить от заведывания кафедрой тов. ПАНКРАТЬЕВА. С коммунистами бессарабцами провести специальное совещание.

т. ГЕРАСИМОВИЧ – У нас не все благополучно, политическая обстановка очень сложная. Раньше мы не реагировали на ряд моментов и проявляли благодушие. ПАНКРАТЬЕВ обманным путем проник в комсомол, вел работу также по приему его а партию. Это прошло мимо нас. Надо сделать специальное закрытое партийное собрание и разобрать все эти вопросы с целью мобилизации. Тов.

НИКИФОРОВ виноват в том, что не сигнализировал партийную и комсомольскую организацию при приеме ПАНКРАТЬЕВА в комсомол. Студента ПАНКРАТЬЕВА за бытовое разложение исключить из числа студентов. Зав. кафедрой ПАНКРАТЬЕВА работу кафедры не обеспечил.

тов. ДОРОХОВ – В нашем институте очень трудно работать, техно-персонал не ведет хорошую работу, состав студентов, которых принимали, не проверялся. В 1945 году студенты бессарабцы Агрофака отказались выехать на весенне-посевную кампанию. Студента Панкратьева нельзя оставлять в институте. Зав. кафедрой Панкратьев занятий не ведет, в общественной работе участие принимает слабое. Тов. НИКИФОРОВ поступил не по партийному, принимая активное участие в религиозной свадьбе Панкратьева.

тов. КУТУВОЙ – Выявленные факты – серьезный сигнал для нашей партийной организации. Большой процент отсева студентов по разным причинам есть также результат и вражеской работы. Коммунистам необходимо заняться изучением студентов, профессорско-преподавательского состава и их воспитанием. Отсутствие большевистской бдительности чувствуется и в хозяйственной части института. Студенты в общежитиях часто лишаются снабжения водой и светом. Зав. складом горючего личность неблагонадежная. За расхищение государственной собственности, расхитители не привлекаются к ответственности / кафедра механизации/. Тов. Никифоров не прав, когда не полностью вскрывает свои ошибочные поступки.

тов. ГАРУС – Улучшить работу приемной комиссии под углом зрения более тщательной проверки поступающих.

тов. НИКИФОРОВ – Я считаю, что рано исключили из института тов. КРАМАРЕНКО, его надо было еще проверить. Я на свадьбе Панкратьевых был, но не знал, что она будет религиозная. Я лишь после свадьбы узнал, что семья Панкратьевых занималась вымогательством и что они перед браком заключили сделку фискального характера с семьей ПЕРЕПЕЛЮКА. О пребывании студента Панкратьева в профашистских организациях я не знал.

ПОСТАНОВИЛИ: За участие в религиозной свадьбе, за рекомендацию о поступлении в институт бывшего участника профашистской организации, не провериви его – студенту IV курса Панкратьеву, тов. НИКИФОРОВУ, указать и предупредить.

Поручить тов. НИКИФОРОВУ проверить состав работников учебно-опытных хозяйств в свете их отношения к работе и охраны социалистической собственности.

Отметить, что КСМ комитет института и комсомольская организация Агрофака притупили большевистскую бдительность при приеме в комсомол Панкратьева, который скрывал свое пребывание в профашистской организации «Стража цэрий» и «Премилитарь», укрылся от мобилизации в Красную Армию в 1941 году, остался с целью на территории врага и вступил в Ясский университет, откуда и вел активную работу против Советской власти будучи в профашистских организациях.

Предложить КСМ комитету обсудить на бюро членов комсомола ФАРБЕРА и НАЙДЕНОВУ, рекомендовавших Панкратьева в комсомол. Бюро отмечает наличие в институте и учебных хозяйствах со стороны отдельных лиц срыв дисциплины, подрыв основ социалистической собственности, неявка на занятия и т.д. Все эти факты свидетельствуют о том, что положение неблагополучное и требует к себе внимательного отношения, партийной бдительности и определенного реагирования со стороны партийной организации. Предложить коммунистам, работающим в общественных организациях, максимально оживить деятельность последних.

Считать необходимым в ближайшее время созвать общее партийное собрание по вопросу классовой бдительности.

[…]

СЕКРЕТАРЬ [*Подпись*] /СМОЛИЕВСКИЙ/
ЧЛЕНЫ БЮРО:

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 3, ff. 19-20.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 249

1946, iunie 14. Proces-verbal nr. 6 al adunării organizației primare de partid a Institutului Învățătoresc din Bălți

Adunarea de partid a Institutului Învățătoresc din Bălți abordează problema pregătirii și organizării sesiunii de vară, precum și evaluarea studenților în anul de învățământ 1945/1946. Comuniștii atenționează asupra condițiilor de viață precare ale studenților și a lipsei de acțiuni din partea conducerii instituției. Comunistul Burda prezintă o informație referitoare la activitatea (cu o frecventare slabă) cercului de studiere a Legii despre planul cincinal.

ПРОТОКОЛ № 6[433]

14 июня 1946 г.

парт. собрания первичной орг. Гос. Учительского института города Бельцы

Присутствовало коммунистов – 6 чел.
Кандидатов – 2

[433] Document selectat de Lidia Prisac și Ion Valer Xenofontov.

Присутствовали: Кирстя[434], Игнат Ф.

Секретарь Бурда А.С.

Повестка дня:

1. О подготовке и проведении летней экзаменационной сессии (Доц. Н.П. Бородавкин).

2. Информация коммуниста Бурда о работе кружка по изучению *Закона о пятилетнем плане.*

3. О проведении отчетно-выборных собраний Осовиахима, Педучилища и института.

I. О подготовке и проведении летней экзаменационной сессии 1945-46 учебного года и о ходе экзаменационной сессии института:

1) Кирстя – Он в своем выступлении сказал, что экзаменационная сессия началась в Гос. учительском институте, а условия студентов ухудшились, в общежитиях в большинстве комнат беспорядок, классы не оформлены для проведения экзаменов. Студенты института еще не вошли хорошо и не знают все требования института, посвящения, что некоторые студенты института не являются, а дирекция никаких мер не принимает.

2) Выступившие: Бурда А.Е. Он в своем выступлении сказал, что стенные газеты по группам, как в русской, а также в молдавской группе не изучаются. Не освещается ход экзаменационных сессий.

Лаборанты факультетов не занимаются оформлением классов, где проводятся экзамены, а зам. директора тов. Бородавкин мало внимания обращает на это.

Но задача выпуска стенных газет не является делом только зав. учебной сессии, а каждого коммуниста.

Выступления: Жилин: Он в своем выступлении сказал, что одним недостатком он считает со стороны дирекций, что не сообщаются студентам результаты каждого экзаменаценного предмета. Результаты «Я считаю» говорит его _____ [435], нужно выставлять после каждого экзамена того или иного предмета, чтобы студент видел свои результаты.

Заслушав информацию зам. директора по научно-учебной работе тов. Бородавкина Н.П. о подготовке института к весенней экзаменационной сессии 1946/47 учебного года и хода экзаменов и зачетов за семестр. Партсобрание отмечает, что подготовка к весенней экзаменационной сессии в институте начато в 2-ой половине апреля 1946 г.

Поэтому вопросу совет института дважды давал указания о необходимых мероприятиях.

Студенты обеспечены программами, о расписаниях экзаменов и зачетов объявлены 2 недели зачетов до начала сессии.

---

[434] *Ignat Fiodorovici Chirstea* – primul director (interimar) (martie–iulie 1945), adjunct al directorului pentru învățământul cu frecvență redusă a Institutului Învățătoresc din Bălți (1945-1949) și conducătorul cursurilor de pregătire pentru admitere la institut (1960-1961). (ANRM, F. 2991, inv.5, d. 8, f. 2).

[435] Cuvânt indescifrabil.

Студенты повторяют (усиленно) прошедший материал, получают консультации. В помощь экзаменующимся – библиотека, которая работает с утра до 9 часов вечера.

Сессия началась 01.VI-46 г., однако некоторые дисциплины были проведены с 25/V по 2/VII-1946 г. (география, школьная гигиена, русский язык.)

Однако парторганизация института не предприняла достаточной заботы для создания студентам мест в общежитиях, для улучшения питания недорого, за высокую дисциплину, порядок и организованность.

Партсобрание постановляет:

Поручить секретарю парторг. Кирстя и т. Гиенко[436] добиться перед соответствующими организациями дополнительных средств для улучшения питания студентов на оставшийся период сессии.

Поручить тов. Кирстя провести открытое партийное собрание по вопросам: «Ход весенней экзаменационной сессии и предварительные итоги экзаменов и зачетов».

Поручить тов. Бородавкину сделать доклад о ходе экзаменационной сессии на ближайшем открытом парт. собрании.

Поручить т. Белоусовой организовать выпуск институтской стенгазеты.

II. Информация коммуниста т. Бурда о работе кружка по изучению 5-летнего плана с сотрудниками педучилища и Гос. учительского института.

Тов. Бурда в своей информации сообщает что провел 3 часа. Метод работы, изучение, объявление на русском и молд. языках.

Посещаемость 8-7 и 5 человек с 10 человек. Причины непосещаемости в том, что сейчас сотрудники занимаются шаровной[437] своей земли.

После шаровни начнут посещать все. Интересуется особенно когда будет: повышена плана, когда будет системно крат. система.

Парт. собрание считает работу тов. удовлетворительно, но не прекращать изучение о просветительстве, с преподавателями поручить т. Бородавкину.

III. О провидении отчетно-выборных собраний Осовиахима.

Согласно постановлению Горкома партии ВКП(б)Молдавии о проведение отчетно-выборных собраний первичных организаций Осовиахима партсобрание постановляет:

Поручить отчетно-выборному собранию Осовиахима в педучилище провести не позже 24.V-46. тов. Бурда А.Е., а в учительском институте тов. Жилину.

ПРЕДСОБРАНИЯ	[Подпись]	(КИРСТЯ)
СЕКРЕТАРЬ	[Подпись]	(БУРДА)

Sursa: AOSPRM, F. 43, inv. 94. d. 2, f. 5-6v.
Document original. Text scris cu mâna. Semnătură autografă.

[436] *P.G. Ghienko,* locotenent colonel, şef al Catedrei militare la Institutul Învăţătoresc din Bălţi (din 1945).
[437] A *şărui* (шаровать) – a prăşi solului pentru a distruge buruienile şi a afâna pământul.

Doc. 250

1946, iulie 2. Raport de activitate didactică şi metodică a Institutului Învăţătoresc din Bălţi în anul de învăţământ 1945/1946

Direcţia Institutului Învăţătoresc de Stat din Bălţi raportează Ministerului Învăţământului al RSSM despre activitatea în anul de învăţământ 1945/1946, inclusiv despre progresul procesului de organizare a instituţiei de învăţământ superior pedagogic, despre numărul şi calităţile studenţilor admişi în anul 1945, despre acoperirea posturilor de la catedrele de specialitate cu personal didactic, despre activitatea de educaţie politico-ideologică a studenţilor şi a angajaţilor institutului şi indică asupra unor deficienţe obiective în activitatea instituţiei.

О Т Ч Е Т
Бельцкого Государственного учительского института
за 1945-1946 учебный год

1945-46 учебный год Бельцкий Государственный учительский институт начал под знаком огромной заботы нашей Партии и Правительства об учителе и школе, поставив перед собой важнейшую задачу дать высокое качество учебно-воспитательной работы, спокойно и сосредоточенно готовить квалифицированных молодых учителей, полных энергии, любящих детей и свое дело, обладающих глубокими знаниями по своей специальности, широкими общественно-политическим и общекультурным кругозором, умеющих связать теорию с практикой.

К организации института было приступлено в июле м-це 1945 года. Подыскивание помещений, оборудования, подбор преподавателей, выполнение плана набора – все это потребовало много усилий и энергии.

Однако требование Правительства об открытии института было своевременно выполнено.

При помощи Министерства просвещения МССР, партийных, советских организаций и общественности 1945-46 учебный год закончен 1 июля 1946 г., и институт вступил во второй год своего существования.

I. Учебно-производственная база

Институт занимает полуподвал и один этаж в здании Молдавской СШ № 1 в составе 4-х аудиторий, которые одновременно являются и кабинетами для самостоятельной работы студентов в вечернее время, актового зала, спортивного зала, одной комнаты, где размещена библиотека, комнаты для преподавателей и 4-х комнат, в которых размещены кабинет директора, зам. директора по научно-учебной работе, бухгалтерия и заочный сектор.

План набора в 120 человек был выполнен. Учебные занятия начаты были 17/IX-45 г. в таком составе:

а/Историко-филологическое отделение	/русское/	38 чел.
б/ - ‘’ - - ‘’ -	/молдавское/	29 ‘’
в/Естественно-географическое отделен.	/молдавское/	64 ‘’
	ВСЕГО	131 чел.

В течение учебного года отсев составляет 16 человек, их них:
1. отчислено за непосещаемость и неуспеваемость – 6 человек,
2. - ‘’ - по болезни и за выездом . . . . . – 10 - ‘’ –

II. Научно-педагогические кадры

ВСЕГО преподават.	По стажу			По образов.		По национальн.			По полу		Партийн.
	1 год в вузах	До 5 лет	Свыше 5 лет	Окончивш. универс.	Окончивш. пединстит.	Молд.	Русск.	Евр.	Муж.	Жен.	Член ВКП/б/
17	11	3	3	8	7	6	6	5	9	8	7

Большинство преподавателей работают в вузе первый год, что, естественно, не могло не отразиться на методах работы, качество лекций и успеваемости.

Кафедры приступили к работе лишь во II-й половине учебного года, что в свою очередь отозвалось на организации учебной, научно-исследовательской, кружковой и самостоятельной работы студентов.

Уже во II-й половине учебного года три преподавателя готовятся к защите диссертаций, остальные преподаватели готовятся к сдаче кандидатского минимума.

III. Контингент студентов

План набора студентов на 1945 учебный год составлял 120 человек. К концу I-го семестра числилось студентов 123, а к концу учебного года 115 человек. Результаты весенней экзаменационной сессии по форме № 10 прилагаем.

IV. Организация учебной работы и выполнение учебных планов

В 1945-46 учебном году /I-й год существования института/ институт работал в составе 2-х отделений: историко-филологического и естественно-географического. Историко-филологическое отделение состояло их одной русской и

одной молдавской групп; естественно-географическое отделение – из двух молдавских параллельных групп. Учебные занятия во всех группах проводились в строгом соответствии с учебными планами, утвержденными ВКВШ при СНЛ СССР от 24 августа 1944 г. для учительских институтов.

Ввиду того, что преподавание на русском языке велось только в одной группе историко-филологического отделения, а в остальных трех группах – на молдавском языке, Совет института вынужден был, не выходя из рамок, часов по учебным планам, в русской группе ввести молдавский язык, а в остальных трех группах – русский язык. Кроме этого, из-за отсутствия преподавателей, владеющих молдавским языком, основы марксизма-ленинизма в трех молдавских группах и история народов СССР в одной молдавской группе преподавались на русском языке. По той же причине/отсутствия преподавателей/ в русской группе историко-филологического отделения всеобщая история вовсе не читалась в течение 2 семестра, что дало невыполнение плана по этому предмету 130 часов.

По всем остальным дисциплинам учебный план выполнен, однако качество усвоения студентами учебного материала недостаточно. Причина не вполне удовлетворительных результатов весенней экзаменационной сессии /см. приложение ф. № 10/ вызвана следующими причинами:

1. Преподавательский состав в большинстве своем впервые работает в вузе.

2. Полное отсутствие учебников и дополнительной литературы привело к тому, что студенты усваивали программный материал исключительно по конспектам, которые составлялись студентами не всегда качественно.

3. Некоторые дисциплины – история народов СССР на молдавском отделении и психология во всех группах – читались недостаточно квалифицированными преподавателями, что привело к необходимости освободить этих преподавателей от работы.

4. Практические занятия в кабинетах и химической лаборатории были недостаточно содержательными из-за отсутствия материалов, реактивов, пр. оборудования.

5. Учебно-полевая практика не заняла должного места по той причине, что земельный участок института был отведен поздно и находится в 10 км. от института.

Консультации проводились систематически всеми кафедрами. Только во II-й половине учебного года консультаций было 57, присутствовало на каждой консультации в среднем от 12 до 20 студентов.

Студенческих кружков организовано шесть: по сбору молдавского фольклора, географический, исторический, естествоведческий, литературный и картографический. Собрано около 100 народных молдавских песен и сказок, подготовлены географические и исторические карты /13/, собраны гербарии и несколько пособий по ботанике и зоологии.

Самостоятельная работа студентов в I-м семестре не была организована. Причина такого положения заключается в том, что кафедры не были органи-

зованы, отсутствовали учебники, а преподаватели, излагая установленный программой материал, естественно, ориентировали студентов на то изложение, которое дается им будущими экзаменаторами, а не на содержание учебника. Поэтому студенты, главным образом, пользовались записью лекций. Только преподаватели марксизма-ленинизма, тов. Большаков И.И.[438] и педагогики т. Бородавкин Н.П. организовали работу студентов по учебникам и вспомогательной литературе. Во II-м семестре по всем дисциплинам положение было исправлено.

Работа кафедр:

Кафедры института организованы только с 15/I-46 г., после утверждения их ВКВШ. Кафедрами проделана следующая работа:

1. Кафедра марксизма-ленинизма и истории /зав. кафедрой т. Большаков И.И./ провела 6 заседаний и рассмотрела следующие вопросы:

а) утверждение плана работы кафедры и членов ее;

б) утверждение плана лекций на политические темы и пр. /Зав. кафедрой Большаков И.И. прочитал для всего коллектива института доклады: «О дне Победы», «О В.И. Ленине».

Преподаватели истории т. Репида[439] и т. Поплавская читали лекции для студентов, учителей и интеллигенции на исторические темы.

2. Кафедра языка и литературы, кроме трех плановых заседаний провела два открытых заседания кафедры, посвященные воспоминаниям об А.С. Пушкине, А.М. Горьком. Членом этой кафедры т. Щукой М.Х. собрано около 100 произведений молдавского фольклора и организован кружок студентов по сбору молдавского фольклора.

3. Кафедра педагогики и психологии /зав. кафедрой т. Бородавкин Н.П./ прочитал для студентов три доклада на темы: «Работа с книгой», «Роль лекций и учебников», «Как составлять конспект».

4. Кафедра естествознания и географии /зав. кафедрой т. Препелица И.Т.[440]/ имела 7-мь заседаний, организовала перевод специальной литературы с русского на молдавский язык. Эта кафедра, при помощи студенческих кружков, собрала и изготовила несколько гербариев, карт, коллекций насекомых и наглядные по-

---

438 *I.I. Bolşakov*– şeful Catedrei de marxism-leninism şi istorie la Institutul Învăţătoresc din Bălţi (1945-1949).

439 *Afanasie Vasilievici Repida* (1920-1991), moldovean, născut în s. Pohrebea, ţin. Tiraspol, RSS Ucraineană. Absolvent al Facultăţii de istorie a Institutului Pedagogic din Chişinău (1946). Dr. hab. în ştiinţe istorice, prof. univ. Lector (1947-1950), lector superior (1950-1956), conf. univ. (1956-1960) la Catedra de istorie a URSS, decan al Facultăţii de istorie şi filologie (1953-1960) la Institutul Pedagogic din Chişinău. Cercetător ştiinţific la Filiala Moldovenească a Academiei de Ştiinţe a URSS din anul 1953 (Ion Eremia, Biografia unei personalităţi marcante – Afanasie V. Repida, în: *O utopie devenită realitate: învăţământul superior în RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*, Chişinău, Tipografia «Lexon-Prim», 2020, pp. 257-279).

440 *Ivan Tomofeevici Prepeliţa*, absolvent al Institutului Agricol din Odesa (1938). Lector superior şi şef al Catedrei de ştiinţe ale naturii şi geografie la Institutul Învăţătoresc din Bălţi (1945-1949) (ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 29, f. 6).

собия по ботанике и зоологии. Член кафедры, преподавательница т. Булат Е.П.[441] работает над переводом учебника по зоологии с русского на молдавский язык по заданию Министерства просвещения МССР.

5. Кафедра военной подготовки и физвоспитания /зав. кафедрой, гвардии подполковник т. Гиенко П.Г./. Членами этой кафедры в 4-х группах было дано по программе военной подготовки 350 часов, их них:

а/общевойсковая подготовка 128 часов, б/ специальная подготовка 460 часов, в/ тренировочные занятия 272 часа. Кроме этого, кафедрой проведены следующие мероприятия:

а) К 38-й годовщине Красной Армии был проведен кросс на 5 кмл., в котором участвовало: женщин 45 и мужчин 23;
б) В апреле месяце 1945 г. были проведены стрелковые соревнования на первенство команды в СССР; в соревновании участвовали две команды по 5-ть человек;
в) В мае 1946 г. проводилось соревнование по легкой атлетике – бег на 500 и 1000 шагов. Участвовало: женщин 24 и мужчин 12.
г) В мае проведено соревнование по волейболу, участвовала одна команда;
д) В мае состоялось соревнование волейбольных команд на первенство города, участвовала одна команда.

V. Учебно-методическая и научно-исследовательская работа

Учебно-методическая и научно-исследовательская работа была спланирована только в начале II-го семестра, после утверждения кафедр ВКВШ. План работы был рассмотрен и утвержден на Совете института. Тематика методической работы кафедр:

1. Методика проведений лекций в связи с педагогизацией обучения в институте, 2. Календарный план лекций и связанных с ними лабораторных практических занятий, консультаций и самостоятельной работы студентов, 3. Наглядность преподавания и конкретные способы наглядности по отдельным дисциплинам, 4. Методика и техника проведения лабораторных работ, 6. Письменные работы студентов как способ контроля за их работой по русскому, молдавскому яз. и физической географии.

Во II-м семестре практиковались объединенные заседания кафедр, посвященные методическим вопросам. Члены кафедр являлись докладчиками на январской учительской конференции. Для студентов естественно-географического отделения, которые изучали картографию, для выявления географической грамотности их, были проведены контрольные работы по черчению и органи-

[441] Probabil că sunt greșite inițialele prenumelui și a patronimicului, aici fiind vorba despre Fedosia Dmitrievna Bulat, or la Institutul Învățătoresc din Bălți au fost angajate doar două persoane cu acest nume: Fedosia Dmitrievna, lector la Catedra de științe ale naturii și geografie și Pavel Mihailovici Bulat, moldovean, născut în anul 1905, absolvent al Universității de Stat din Tomsk (1936), angajat la Institutul din Bălți în anul de învățământ 1949/1950 (ANRM, F. 3143, inv.1, d. 52, f. 7).

зованы консультации. Для улучшения подготовки педагогических кадров при помощи кафедр подробно проанализированы учебные планы.

Директором института тов. Таратиным Г.А. посещено 42 лекций; зам. директора по научно-учебной работе тов. Бородавкиным Н.П. – 56 лекций. Во II-м семестре было два посещения института инспекторами Министерства просвещения МССР. После каждого посещения проводился анализ лекций.

VI. Состояние работы библиотеки и учебно-вспомогательных учреждений

Библиотека института в течение истекшего года не могла полностью удовлетворить потребности не только студентов, но и преподавателей, так как учебники и дополнительная литература почти отсутствовали. Так, например, учебник педагогики – Комаров изд. 1935 г. – имеется всего в 2-х экземплярах; Медынского история педагогики – в 2-х экземплярах; Корнилова – учебник психологии – изд. 1933 г. – всего 10 экземпляров; учебников по истории, русскому языку и литературе, а также молдавских учебников вовсе не было.

Сведения о состоянии библиотеки института на 1-ое июля 1946 года:

Всего названий	Всего томов	Из них:							
		Произв. классиков	Русск. язык и литерат.	Молдавск. язык и литерат.	Естествоведение	Географ.	История	Педаг. и психол.	Беллетристика
2500	3000	190	560	-	150	29	370	100	1610

VII. Повышение идейно-политического уровня преподавателей

С целью систематического повышения идейно-политического уровня, преподавательский состав индивидуально работает над изучением краткого курса ВКПб/ и истории философии. 8 преподавателей являются слушателями вечернего университета марксизма-ленинизма. Коллектив преподавателей изучил речь тов. Сталина от 9/II-46 г. Кафедрой Марксизма-Ленинизма прочитана лекция: «22 года без Ленина по ленинскому пути».

VIII. Политико-воспитательная и культмассовая работа

Коллектив института принимал активное участие в выборах в Верховный Совет СССР; три преподавателя и 4 студента были утверждены и работали членами участковой комиссии гор. Бельцы; 65 студентов проводили агитационную работу по выборам в Верховый Совет СССР на территории избирательных участков № 5 и 6. Институт, в порядке шефства, проводит культмассовую работу в селе

Стурзовка Бельцкого р-на, куда дважды выезжала бригада с докладами и художественной самодеятельностью. Внутри института проведена следующая работа:

1. 1/I-46 г. была организована новогодняя елка, которая имела своей задачей показать будущим учителям, как нужно организовать школьные елки.

2. Директором института тов. Таратиным Г.А. прочитан доклад по изучению речи тов. Сталина от 9/II-46 г.

3. На открытом заседании кафедры языка и литературы был заслушан доклад директора института тов. Таратина, посвященный годовщине смерти А.С. Пушкина.

4. Преподавателем тов. Розенталем по радио был передан доклад о великом русском математике Лобачевском.

5. Всем коллективом института заслушан доклад на тему: «Русский народ как руководящая сила» /докладчик командир подшефной воинской части/.

6. Коллективу института были прочитаны 3 лекции о международном положении.

7. Институт принимал активное участие в реализации государственного займа «восстановление народного хозяйства».

8. Проведен вечер, посвященный памяти великого композитора Глинки, с художественной постановкой.

9. Прочитан доклад, посвященный дню радио.

10. Вечер воспоминаний об А. М. Горьком, с докладами: «Горький – великий патриот» /тов. Таратин/ и «Горький – основоположник социалистического реализма» /преподаватель тов. Авдеева/.

11. Членами кафедры языка и литературы прочитаны доклады на темы: «Великий педагог Ушинский», «Творческий путь А.С. Пушкина». Эти же доклады были прочитаны по радио.

12. Преподавателями проведено 6-ть лекций и докладов на предприятиях и учреждениях города.

Кроме вышеуказанных мероприятий, практиковались коллективные посещения кино, театра, дома культуры.

IX. Трудовая дисциплина преподавателей и студентов

Нарушений трудовой дисциплины преподавателями и персоналом учебно-вспомогательных учреждений за истекший год не было. Преподавательский состав являлся на лекции своевременно и аккуратно. Лекции проводились по заранее составленным планам и конспектам, утвержденным на заседаниях кафедры. Со стороны студентов были нарушения дисциплины, что выражалось в непосещении лекций без уважительных причин. К таким студентам принимались меры взыскания. Кафедрой педагогики и психологии по группам были проведены 4 беседы о трудовой дисциплине и правилах внутреннего распорядка для студентов. За непосещаемость и неуспеваемость, приказом от 1/VII-46 г., отчислено 6 студентов.

X. Научно-исследовательская работа

Научно-исследовательская работа организована во II-й половине учебного года. Из состава преподавателей – тов. Таратин Г.А., тов. Препелица И.Т. и тов. Поплавская Д.Е. готовятся к защите диссертаций. Для остального состава преподавателей, которые готовятся к сдаче кандидатского минимума созданы кружки по изучению истории философии, французского и немецкого языков, установлена связь с Черновицким университетом.

XI. Материально-бытовое обслуживание студентов и XII. преподавательского состава

В течении истекшего учебного года студенты – стипендиаты бесперебойно получали стипендии, были обеспечены общежитием, твердым и, частично, мягким инвентарем. При институте имеются баня, прачечная и парикмахерская. Столовая института обслужила студентов и часть преподавателей 2-х разовым питанием с дотацией продуктов из фондов подсобного хозяйства. Преподавательский состав обеспечен квартирами, получает отопление, керосин, а также продукты питания по децентрализованным заготовкам.

За истекший учебный год, городскими торгующими организациями весь коллектив института, в достаточной мере, был обеспечен ордерами на промтовары.

XIII. Заочное обучение

К 5/I-46 г. закончен набор студентов-заочников, оформлена их документация. На летнюю сессию должно явиться 173 заочника. Не прибывшие на сессию являются заочниками Кишиневского пединститута, которые, несмотря на вторичный вызов, на сессию не прибыли. Все прибывшие на сессию заочники обеспечены общежитием, 2-х разовым питанием. Сессию обслуживают преподаватели института. Подробный отчет о сессии института будет представлен 15/VIII-46 г.

XIV. Подготовка к новому 1946-1947 учебному году

Институт начал подготовку к новому учебному году в апреле месяце. Для обеспечения нового набора студентов в 175 человек по плану, институтом проведены следующие мероприятия:

1. Напечатаны объявления об условиях приема в институт в республиканских газетах, газетах Одесской, Кировоградской обл. и Ставропольского края, где находятся много молдаван.

2. На активе комсомольцев при Укоме ВЛКСМ поставлен специальный доклад «О задачах комсомольских организаций в проведении набора студентов».

3. Во все райкомы ЛКСМ Бельцкого уезда разосланы отпечатанные типографским способом объявления о порядке поступления в институт.

4. Проведены беседы с выпускниками 10-х классов русских и молдавских школ гор. Бельцы, об условиях поступления в институт.

5. Во все районы уезда, в Одесскую и Кировоградскую обл. посланы специальные вербовщики по набору студентов.

6. Посланы тексты объявлений о правилах поступления в институт в Кишиневскую радиовещательную станцию для передачи по радио.

7. Составлены договора по ремонту корпуса и общежитий.

Ремонт всех помещений будет закончен к 29/VII-46 г. Топливо имеется в количестве 30 тонн каменного угля, что составляет около 50% потребности. Дрова в количестве 400 мтр. куб. не привезены за отсутствием транспорта. По состоянию на 15/VII-46 г. заявлений принято 41.

XV. Выводы и предложения

Истекший год показал, что коллектив института – состав студентов, преподавателей и учебно-вспомогательный персонал в течение одного года существования, при всех имеющих место трудностях, создал сравнительно нормальные условия для окончания учебного года.

Однако, настоящее положение в следующем учебном году не может обеспечить нормальное проведение учебных занятий и бытовое обслуживание студентов.

Для создания нормальных условий работы института в 1946-47 учебном году НЕОБХОДИМО:

1. Для улучшения подготовки кадров, в связи с тем, что поступающие на естественно-географическое отделение слабо ориентируются в общебиологических вопросах, следует увеличить количество часов по зоологии с основами дарвинизма, с тем, чтобы, приступая к зоологии достаточно осветить основные вопросы общей биологии.

2. Ввести в учебный план естественно-географического отделения самостоятельный курс экономической географии.

3. Ввести в учебный план для молдавских групп исторического и филологического отделений специальные часы для изучения русского языка и русской литературы.

4. Направить в институт одного преподавателя психологии, владеющего молдавским языком; преподавателя молдавского языка и молдавской литературы; преподавателя всеобщей истории, владеющего русским и молдавским языками.

5. Обеспечить институт дополнительно 4-мя классными комнатами.

6. Оборудовать дополнительно аудитории мебелью: столов 50, стульев 330, кафедр 10, шкафов 10.

7. Полностью оборудовать существующие кабинеты.

8. Укомплектовать библиотеку института учебниками и литературой по предметам учебных планов.

9. Закрепить за институтом одну их 7-ми местных школ города как базовую школу для педагогической практики студентов.

10. Оборудовать общежитие студентов на 200 мест с полными комплектами твердого и мягкого инвентаря.

ДИРЕКТОР БЕЛЬЦКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА [*Подпись*] /ТАРАТИН/

ЗАМ. ДИРЕКТОРА ПО
НАУЧНО-УЧЕБНОЙ РАБОТЕ [*Подпись*] /БОРОДАВКИН/

Sursa: ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 5, ff. 1-8.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 251

1946, iulie 2.

Cu privire la organizarea cursurilor de pregătire a institutelor pedagogic şi învăţătoreşti ale Ministerului Învăţământului al RSSM. Hotărârea nr. 644 a SM al RSSM

SM al RSSM solicită permisiunea guvernului unional pentru a organiza la Institutul Pedagogic din Chişinău şi la institutele învăţătoreşti din Bălţi şi Tiraspol cursuri de pregătire pentru admitere la instituţiile de învăţământ superior pedagogic cu un contingent general de 600 de audienţi, începând cu 1 septembrie 1946.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 644

2 июля 1946 г. г. Кишинев

Об организации подготовительных курсов при педагогическом и учительских институтах Министерства просвещения МССР

В целях обеспечения набора студентов педагогического и учительского институтов Молдавии, Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Просить Совет Министров Союза ССР:

а) разрешить Министерству просвещения Молдавской ССР организовать с 1 сентября 1946 года двухгодичные подготовительные курсы при Кишиневском

педагогическом, Тираспольском и Бельцком учительских институтах с контингентом набора 600 человек /приложение № 1/;

б) определить стипендию для учащихся подготовительных курсов в размере, установленном для студентов 1-го курса высших учебных заведений;

в) обязать Государственную штатную комиссию Совета Министров Союза ССР рассмотреть и утвердить штаты административно-технического персонала подготовительных курсов, согласно приложению № 2.

Зам. председателя Совета Министров
Молдавской ССР — Г. Квасов

Управляющий делами Совета Министров
Молдавской ССР — Л. Дьяченко

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 5, f. 4.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 252

1946, iulie 10. Informație cu privire la progresul pregătirii institutelor învățătorești din Tiraspol și Bălți pentru noul an de învățământ 1946-1947.

Șeful Direcției școli superioare a Ministerului Învățământului al RSSM informează sectorul școli superioare al CC al PC(b)M despre progresul pregătirii celor două institute învățătorești – de la Tiraspol și Bălți, pentru anul de învățământ 1946/1947, specificând că cele mai importante probleme ale acestor instituții sunt – lipsa corpurilor de studii și a căminelor, precum și a cadrelor științifico-didactice, în general, și a celor de înaltă calificare, în mod special.

ЦК КП(б) Молдавии,
сектор ВУЗов,
т. Буянову

Справка
о состоянии подготовки Тираспольского и Бельцкого учительских институтов к новому 1946/47 учебному году.

Набор студентов

1. Тираспольский учительский институт по плану должен принять на I курс 175 студентов. Этот набор будет удовлетворен за счет подготовительных курсов и окончивших среднюю школу. На подготовительных курсах обучается 104 чел.,

новых заявлений имеется 48. Дирекция института направила людей для реализации набора в районы Молдавии и районы Украины, где есть молдавские села. Объявления о наборе в газетах даны. Собрании с выпускниками средних школ г. Тирасполя были проведены.

2. Бельцкий учительский институт имеет по плану контингент набора в 175 человек. На подготовительных курсах обучается 30 чел., новых заявлений имеется 41. Для реализации набора проводится такая же работа, как и в Тираспольском учительском институте. Положение с набором в Бельцком учительском институте более трудное, чем в Тирасполе.

Учебные здания и общежития

1. Тираспольский учительский институт в новом учебном году будет иметь на стационарном обучении 295 студентов, на подготовительных курсах планируется прием в 200 человек. Следовательно, учительский институт г. Тирасполя должен обеспечить учебным корпусом и общежитием 495 чел.

Возможность обеспечения может быть лишь при условии возвращения Тираспольскому педучилищу (находящемуся в здании учительского института) собственного помещения, занятого в настоящее время Тираспольским районным комитетом КП(б)М.

В своем здании педучилище может развить нормальную работу при условии выполнения Тираспольским горисполкомом Постановления Совета Министров Молдавской ССР №440 от 17/V-1946 г. в отношении выделения под общежитие педучилища здания на 300 человек.

В этом случае Тираспольский Учительский институт может обеспечить (295 чел.) студентов и учащихся подготовительных курсов, учебным корпусом и общежитиями (1 в том из которых в данное время находятся и учащиеся педучилища.

2. Бельцкий учительский институт на стационарном обучении в 1946/47 уч. году должен иметь 297 студентов и на подготовительных курсах 160 человек (всего 457).

Бельцкий учительский институт совместно с Бельцким педучилищем находятся в здании молдавской средней школы. В этом здании занимаются три учебных заведения. В новом учебном году не представляется никакой возможности для их совместной работы. Для нормальной работы и развития института необходимо помещение молдавской школы целиком представить учительскому институту для учебных занятий, а под общежитие для студентов института есть возможность освободить рядом находящееся здание, занимаемое лагерем военнопленных. При этом условии освободится учебный корпус педучилища, занятый сейчас общежитием института и педучилища.

Освобождая учебный корпус педучилища от студентов и преподавателей института, Бельцкое педучилище обеспечит учащихся учебными помещениями и общежитием при наличии доба[во]чных 100 мест (под интернат), которые

обязаны предоставить училищу Бельцкий Горисполком в соответствии с Постановлением Совета Министров Молдавской ССР № 440.

Кабинеты и лаборатории

В обоих институтах не организованы кабинеты и лаборатории. Бельцкий учительский институт не имеет ни одного микроскопа.

Лаборатории по химии, физики, биологии как таковые не существуют На 1946/47 уч. год частично предоставляется возможность приступить к оборудованию лабораторий и кабинетов за чет лабораторного стекла, аппаратуры и наглядных пособий, закупленным в Москве директором школснаба т. Галантером и направленных для распределения Министерству просвещения Молдавской ССР.

Библиотеки

Библиотека Тираспольского учительского института насчитывает 9 000 книг. Среди них имеется 150 экз. краткого курса истории ВКП(б) и почти полное собрание сочинений Ленина. Однако имеется мало произведений К. Маркса, Энгельса.

Институт совершенно недостаточно обеспечен литературой по истории древнего мира, средних веков и новой истории.

Не имеется учебников по литературе и очень мало художественных произведений, по математике, физике, естествознания и географии имеется по 1-2 учебника.

В настоящее время выделено для институтов Молдавской ССР (из 49 названий) учебников, полученных из Москвы от 7 до 120 экземпляров по каждой из изучаемых дисциплин в институте.

В Бельцком учительском институте имеется всего лишь около 3 000 книг, что еще в меньшей степени удовлетворяет потребности студентов.

Учебников на молдавском языке не имеется. Несмотря на неоднократные указания, данные Управлением вузов Мин. просв. Молд. ССР до сих пор работниками институтов приступлено к переводу лишь двух учебников: зоологии и географии.

Кадры

В институтах (учительских) не имеется ни одного работника, имеющего научных степеней или звания. Большинство из них работают лишь второй год в вузах и умеют вести учебный процесс на русском языке.

На новый 1946/47 учебный год необходимы в Тираспольский учительский институт преподаватели физики, по марксизм-ленинизму и всеобщей истории.

В Бельцкий учительский институт требуются преподаватели по психологии, литературе (русской), всеобщей истории, географии. Назначение указанных специалистов в учительские институты весьма необходимо, так как работающие преподаватели по этим дисциплинам в 1945/46 уч. году не обеспечили учебный процесс на уровне вузовских требований.

Управление кадров министерства до сих пор не назначило указанных преподавателей в институт.

Кишиневский педагогический институт.

По заявлению директора института т. Барановского, сектору вузов ЦК КП(б) М отправлены необходимые справки.

Следует все же отметить, что вопросы о размещении пединститута остается открытым и конкретно недоразрешеным. Такое положение может повести за собой ряд последствий, весьма неблагоприятных для успешной организации работы института на 1946/46 учебный год.

В заключение необходимо добавить, что самое тяжелое положение в связи с подготовкой институтов к новому учебному году создается относительно обеспечения институтов общежитиями и учебным корпусом.

Есть основание полагать, что набор студентов будет полностью обеспечен на 1946/47 уч. год.

Нач. Управления вузов
Мин. просв. Молд. ССР [*Подпись*] /Добындэ/

10/VII-1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 17-19.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 253

1946, iulie 10. Informaţie cu privire la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău

Documentul, semnat de instructorul secţiei cadre a CC al PC(b)M, prezintă informaţii cu privire la situaţia Institutului de Medicină din Chişinău către sfârşitul primului an de activitate a instituţiei în RSSM: contingentul de studenţi după anii de studii, apartenenţa politică, naţionalitate şi gen, precum şi o scurtă caracteristică a procesului de susţinere a sesiunii din vara anului de învăţământ 1945/1946; gradul de completare a catedrelor cu cadre ştiinţifico-didactice şi capacităţile institutului de a desfăşura procesul didactic. Instructorul identifică în concluzii măsurile de asigurare a îndeplinirii planului de admitere pentru anul de învăţământ 1946/1947 şi de completare a catedrelor cu personalul ştiinţific şi didactic necesar.

СПРАВКА
о Кишиневском Государственном медицинском институте

1. Состав студентов и ход зачетной сессии

По состоянию на 10-е [*lipseşte luna* n.n.] 1946 года.
Контингент студентов Мединститута определяется:

№	Курс	Количество студ.	В т. ч.		Членов и канд. ВКП (б)	Членов ВЛКСМ	Национальный состав				
			М	Ж			Молдаван	Рус-ских	Украинцев	Евреев	Прочих
1	1-й курс	254	81	173	7	95	38	86	27	89	14
2	2-й курс	228	24	204	7	78	1	159	16	39	13
3	3-й курс	169	11	158	-	-	-	102	11	42	14
4	4-й курс	141	8	133	3	21	1	94	4	34	8
5	5-й курс	149	18	131	-	19	1	96	14	23	15
	ВСЕГО	941	142	799	17	213	41	537	72	227	64

План набора студентов на 1-й курс 1946-47 учебного года определен ВКВШ в количестве 200 человек.

Выпуск студентов в 1945/46 учебном году составляет 147 чел. Студенты выпускники обеспечиваются одеждой, обувью, библиотекой и инструментарием необходимым для практической работы.

В настоящее время в институте проходит зачетная сессия и сдача государственных экзаменов, и поэтому, итоги учебного года пока еще не определены.

Необходимо отметить, что сдача зачетов и государственных экзаменов студентами проходит успешно. На зачетную сессию и государственные экзамены являются все студенты, на вопросы экзаменаторов, дают полные и глубокие ответы.

Для оказания помощи студентам в ходе подготовки к сдаче зачетов и государственных экзаменов дирекцией института и кафедрами были организованы дополнительные занятия, консультации и улучшена работа библиотеки. При сдаче студентами государственных экзаменов выявляется, как недостаток, непрочные и не глубокие знания студентами программного материала за младшие курсы.

II. Укомплектованность института профессорско-преподавательскими кадрами.

Теоретические и клинические кафедры института укомплектованы недостаточно квалифицированными кадрами и не могут удовлетворять требований в части подготовки высококвалифицированных врачей и развития медицинских наук.

В институте имеется 35 теоретических и клинических кафедр, которые укомплектованы следующим составом:

№№ пп	Наименование кафедры	По штату			Укомплектовано		
		Профессоров	Доцентов	Препод. и ассист.	Профессоров	Доцентов	Препод. и ассист.
1	Основ марксизма-ленинизма	1	-	2	-	1	3
2	Латинского языка	-	-	5	-	1	1
3	Иностранного языка	-	1	9	-	-	7
4	Биологии	1	-	2	-	-	3
5	Физики	-	1	2	-	1	2
6	Анатомии	1	1	3	1	-	3
7	Общей химии	1	-	3	-	1	4
8	Гистологии	1	-	3	-	-	-
9	Биохимии	1	2	3	2	1	3
10	Физиологии	1	1	3	-	1	1
11	Воен. мед. подготовки	1	2	8	-	-	7
12	Микробиологии	1	1	2	1	-	3
13	Оперативн. хирургии и топ. анатомии	1	-	2	-	1	2
14	Патанатомии	1	1	2	1	-	3
15	Патофизиологии	1	1	1	-	1	-
16	Фармакологии	1	1	2	-	-	2
17	Пропедефтич. и внутрен. болезни	1	2	3	1	-	5
18	Общей хирургии	1	1	3	1	-	4
19	Общей гигиены	1	1	2	-	2	1
20	Организц. здравоохран.	1	-	1	-	1	1
21	Факульт. терапии	1	2	3	1	1	5
22	Нервные болезни	1	1	2	1	-	2
23	Факульт. хирургии	1	1	4	1	1	4
24	Кожно-венерич. болез.	1	1	2	1	-	2
25	Акушерст. и гинекологии	1	2	4	1	1	3
26	Инфекцион. болезни	1	1	3	1	-	4
27	Детские болезни	1	1	3	1	1	3
28	Глазн. болезни	1	-	2	-	-	2
29	Болезни уха, горла, носа	1	-	2	1	-	2
30	Психиатрии	1	-	2	1	-	2
31	Госпит. терапии	1	1	5	1	-	6

32	Госпит. хирургии	1	2	4	1	1	5
33	Судеб. медицины	1	-	2	-	1	1
34	Физиотерапии	1	-	1	-	-	-
35	Истории медицины	1	-	-	-	-	1
	ВСЕГО:	32	28	100	18	16	99

3. Оборудование кафедр

Оборудование большинства кафедр института не может обеспечить дальнейшего повышения качества педагогической работы и проведения научно-исследовательской работы.

Кафедры биологии и гистологии не имеют своего помещения и в текущем году проводили работу на базе кафедры нормальной анатомии. Существующие у кафедры нормальной анатомии условия не отвечают требованиям и запросам сегодняшнего дня. При кафедре должен быть создан учебно-научный музей, трупохранилище, мощерационная[442] и оборудованы в соответствии с современными требованиями этой науки.

Кафедры военной медицинской подготовки, судебной медицины, фармакологии, общей химии, нуждаются в расширении учебной площади для оборудования спортзала, кабинетов и лабораторий.

Клинические кафедры – общая терапия и факультет терапии нуждаются в организации при них спец. лабораторий и кабинетов, в увеличении числа коек.

Кабинеты и лаборатории большинства кафедр крайне нуждаются в спецоборудовании, мебели и инструментарии. Для приобретения спецоборудования для кабинетов и лабораторий института Министр здравоохранения СССР тов. МИТИРЕВ обещал директору института тов. СОРОЧАН выделить для института 800 тыс. немецких марок, но на сегодня своих обещаний не выполнил.

Библиотека института нуждается в расширении и приобретении учебников по ряду дисциплин (акушерство, гигиена и др.), в приобретении специальной медицинской литературы.

4. О подготовке к новому учебному году

Для обеспечения набора студентов на 1-й курс дирекцией института создана приемная комиссия. На 10/VI-46 г. в институт подано . . . заявлений. К текущему ремонту учебного корпуса институт не приступил. Топливо завезено всего лишь 100 кбм. дров. Строительство по восстановлению общежития мединститута по ул. Киевская № 137 и ремонт общежития для студентов по ул. Пушкинская 26 идет крайне медленно.

Основной причиной затяжки восстановления и ремонта общежитий является неповоротливость министерства жилгражданстроя, которое производит данные работы, отсутствие ряда строительных материалов и отсутствие на стройке квалифицированной рабочей силы.

---

442 *Laborator de macerație a țesuturilor moi* (Мощерационная).

ВЫВОД

1. Для обеспечения хорошего конкурса в приеме студентов на 1-й курс необходимо принять срочные меры по агитации и разъяснению среди юношей и девушек, окончивших средние школы Молдавии, путем выезда профессорско-преподавательского состава на места.

2. Удовлетворить требования кафедр в создании нормальных условий для учебной и научно-исследовательской работы, выделив дополнительно помещения для аудиторий, кабинетов и лабораторий.

3. Для укомплектования института лучшими профессорско-преподавательскими кадрами необходимо выделить институту 8 квартир для профессоров и 15 комнат для размещения доцентов.

4. Для удовлетворения повседневных нужд института, необходимо в ближайшее время создать при институте столярную, слесарню и стеклодувные мастерские.

5. Создать график и установить ежедневный контроль выполнения строительства и ремонта, как учебного корпуса, так и студенческих общежитий.

6. Принять срочные меры к завозу в институт необходимого количества топлива.

Инструктор отдела кадров
ЦК КП (б) Молдавии [*Подпись*] (Кулаков)

10.VII-46 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, ff. 1-4.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 254

1946, iulie 19.

Cu privire la executarea hotărârilor SM al RSSM şi ale Biroului CC al PC(b)M nr. 202 din 4 martie 1946 şi nr. 546 din 4 iunie 1946 Cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova. Hotărârea nr. 706 a SM al RSSM

SM al RSSM dispune conducătorilor instituţiilor de învăţământ superior cu sediul la Chişinău şi instituţiilor statului să execute în termenele stabilite hotărârile din 4 martie şi 4 iunie ale guvernului şi ale biroului PC(b)M, care vizează organiarea Universităţii de Stat din Moldova, inclusiv transmiterea unor clădiri pentru organizarea blocurilor de studii şi a căminului Universităţii în anul 1946.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 706

19-го июля 1946 г. гор. Кишинев

О выполнении Постановлений Совета Министров Молдавской ССР и Бюро ЦК КП(б) Молдавии от 4-го марта 1946 года №-202 и от 4-го июня 1946 №-546 «Об организации Молдавского Государственного Университета»

В целях подготовки Государственного университета к началу нового учебного года, Совет Министров Молдавской ССР
ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Директора Кишиневского Педагогического института тов. Барановского в двухнедельный срок освободить и передать здание Пединститута по ул. Пирогова №-65 Молдавскому Государственному университету.

2. Обязать директора Медицинского института тов. Сорочан в двухнедельный срок освободить и передать школу №-4, занятую общежитием студентов Мединститута, – Пединституту, для использования под учебное здание.

3. Временно, до окончания ремонта и восстановления общежитий Мединститута, разместить общежития Медицинского института в общежитии Сельхозинститута по Подольской улице №-119.

4. Обязать директора Сельскохозяйственного института тов. Герасимовича в суточный срок перевести общежитие студентов с Подольской улицы №-119 на Константиновскую ул. №-18.

5. Обязать Министерство жилищно-гражданского строительства (тов. Скульского):

а) закончить ремонт общежития Медицинского института по Пушкинской улице №-21 к 1-му августа 1946 года;

б) восстановить здание по Киевской улице №-137 под общежитие Мединститута к 1-му сентября – на 200 человек, к 1-му октября – на 200 человек и к 1-му ноября 1946 года – на 200 человек;

в) обеспечить восстановление 25-ти квартир для профессорско-преподавательского состава Госуниверситета к 15 августа и 35 квартир – к 1-му сентября 1946 года;

г) к 1-му октября 1946 года восстановить дом по улице Садовой №-69, передав для общежития Мединституту;

д) приступить к восстановлению здания Сельскохозяйственного института по улице Инзова №-1.

6. Обязать Министерство здравоохранения Молдавской ССР (тов. Сухарева), после окончания ремонта здания по Пушкинской улице №-21, перевести общежитие Мединститута с Подольской улицы №-119, освободив это здание под родильный дом.

7. Предложить Кишиневскому Горисполкому в декадный срок передать здание по Харалампиевской улице №-19 под общежитие студентов Госуниверситета, переселив Н-скую часть за город.

8. Обязать Госплан Совета Министров Молдавской ССР (тов. Черемисина) полностью обеспечить строительными материалами работы по восстановлению общежитий и квартир для профессорско-преподавательского состава.

Заместитель председателя Совета
Министров Молдавской ССР Г. Квасов

Управляющий делами Совета
Министров Молдавской ССР Л. Дьяченко

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 27, ff. 82-85.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 255

1946 august 6. Cu privire la pregătirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău pentru anul de învăţământ 1946/1947

Directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc raportează CC al PC(b)M despre pregătirea instituţiei pentru noul an de învăţământ 1946/1947 în contextul organizării Universităţii de Stat din Moldova şi al redislocării corpului de studii şi a căminului Institutului Pedagogic. Cu această ocazie, directorul Baranovschi anunţă autoritatea de partid despre necesităţile materiale de care are nevoie instituţia pentru a începe procesul didactic în anul 1946/1947.

ИНСТИТИУТУЛ ПЕДАГОЖИК
МОЛДОВЕНЕСК ДЕ СТАТ
М О Л Д А В С К И Й
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
6 августа 1946 г.
№ 3230

ЗАВЕДУЮЩЕМУ СЕКТОРОМ ВУЗОВ
ЦК КП(б) МОЛДАВИИ
тов. БУЯНОВУ

Кишиневский Пединститут препровождает Вам материалы о подготовке института к новому учебному году.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [*Подпись*] /БАРАНОВСКИЙ/

ЗАВЕДУЮЩЕМУ СЕКТОРОМ ВУЗОВ ЦК КП(б) М
тов. БУЯНОВУ

О ПОДГОТОВКЕ КИШИНЕВСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА К НОВОМУ УЧЕБНОМУ ГОДУ

Согласно постановлению Совета Министров Молдавской ССР от 19 июля 1946 года № 706, занимаемое Кишиневским Госпединститутом учебное здание должно быть освобождено и передано Университету в двухдневный срок.

Этим же постановлением в тот же срок должно быть передано Педагогическому институту здание школы № 4, занимаемое общежитием Медицинского института.

На 5-ое августа дирекцией Медицинского института освобождены на первом этаже общежития всего лишь четыре комнаты, которые и отремонтированы нами. Остальная часть общежития еще занята студентами Мединститута.

Таким образом, педагогический институт, не имея учебного корпуса, не может нормально вести подготовку к новому учебному году и стоит перед угрозой срыва учебного года.

Нами освобождены Университету десять аудиторий на первом этаже и три комнаты в полуподвальном помещении.

Для нормального ведения учебного процесса в новом учебном корпусе, необходимо его оборудовать. Для этого необходимо:

стульев для аудиторий. . .	200 шт.
стульев для актового зала	300 шт.
столов обыкновенных . . .	100 шт.
кафедр	25 шт.
классных досок	30 шт.
шкафов книжных	60 шт.
столов письменных	30 шт.

ПОДГОТОВКА ОБЩЕЖИТИЯ

Для подготовки общежития к новому учебному году нами заключено трудовое соглашение для производства ремонта. С 28 июля ремонтные работы начались.

Производственная штукатурка, перетирка и побелка стен, перепланировка некоторых комнат, пересыпка печей и починка крыши. Но ремонт общежития может задержаться из-за отсутствия некоторых материалов, как-то: алебастра, кровельного железа, гвоздей, красок, олифы и пиломатериалов.

Для приема студентов общежитие нуждается в значительном оборудовании. Для полного оборудования необходимо:

столов обыкновенных	50 шт.
тумбочек	120 шт.
гардеробных шкафов	50 шт.
вешалок	50 шт.
тазов жестяных.	50 шт.
ведер.	75 шт.
кружек	100 шт.
графинов.	45 шт.
кроватей	400 шт.
матрацев	200 шт.
одеял	450 шт.
простыней.	500 шт.
наволочек	280 шт.
наперников[443]	300 шт.
полотенец	500 шт.
материал для оконных занавесок	225 мт.

ОБОРУДОВАНИЕ КАБИНЕТОВ

По смете на 1946 год, для оборудования кабинетов и лабораторий отпущено только 100 000 рублей, а необходимо для:

Физического кабинета	200 тыс. рбл.
Математического кабинета	20 - ‘’ -
Зоологического кабинета и музея	100 - ‘’ -
Анатомо-физиологического каб. . .	85 - ‘’ -
Ботанического кабинета	100 - ‘’ -
Химического кабинета	120 - ‘’ -
Геологического кабинета	60 - ‘’ -
Географического кабинета	50 - ‘’ -
Кабинета марксизма-ленинизма	45 - ‘’ -
Исторического кабинета	25 - ‘’ -
Литературного кабинета	20 - ‘’ -
Кабинета педагогики и психологии	25 - ‘’ -
Военного кабинета	30 - ‘’ -

[443] *Coş de pernă* (наперник).

ИТОГО необходимо для оборудования кабинетов института 880 тысяч рублей.

Списки необходимого оборудования прилагаются.

ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИЕ КАДРЫ

Согласно объему учебных часов, институт профессорско-преподавательским составом укомплектован полностью. В настоящее время в институте работают 4 профессора, тридцать доцентов, 37 ст. преподавателей и 21 преподаватель, всего 75 человек.

С передачей университету учебного корпуса института останутся без квартир 8 преподавателей, ныне занимающие флигели при учебном корпусе института.

Кроме того, в студенческом общежитии на ул. Фрунзе 104 живут временно 6 преподавателей и 3 преподавателя занимаю углы у частных лиц.

Таким образом, для обеспечения квартирами всех преподавателей института необходимо 17 квартир.

НАБОР В ИНСТИТУТ

По плану Министерства высшего образования СССР на I-е курсы института должны быть приняты 175 человек. Из них на физико-математический и литературный факультеты – по 50 человек, на исторический, географический и биологический – по 25 чел., причем из них 150 чел. молдаван или знающих молдавский язык.

В результате ряда мероприятий поступило от желающих поступить на I-е курсы 154 заявления, на II-е курсы – 19, на III-е курсы – 22 и на IV курсы – 11. Всего поступило заявлений в институт на 5.VIII.46 г. – 210.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНСТИТУТА БУМАГОЙ И ТЕТРАДЯМИ

Для напечатания документации: журналов для учета учебных часов, журналов для деканатов, студенческих билетов, зачетных книжек, форм статистических отчетов, хронологических и систематических журналов для библиотеки, абонементных карточек и для работы канцелярии необходимо не менее одной тонны писчей бумаги.

Для работы по картографии, черчению, рисованию, для составления таблиц и выполнения топографических работ необходимо 100 кгр. ватманской бумаги, 38 мтр. миллиметровой бумаги, 3 рулона кальки.

Для письменных работ студентов в течение года необходимо не менее 25 000 тетрадей.

ОТОПЛЕНИЕ УЧЕБНОГО КОРПУСА И ОБЩЕЖИТИЯ

Отопление учебного корпуса печное. Печей насчитывается 49. На каждую печь необходимо в сутки 16 кгр. дров. Таким образом, на весь отопительный сезон необходимо 300 складометров дров и 65 тонн угля.

Для отопления общежития, имеющего 38 печей, необходимо 205 складометров дров и 46 тонн угля.

ИТОГО необходимо для отопления учебного корпуса и общежития на 1946-1947 уч. год 505 складометров дров и 111 тонн угля.

Для кухни при студенческой столовой, из расчета по 0,5 куб. дров, необходимо на весь учебный год – 100 складометров. Для обеспечения профессорско-преподавательского состава необходимо 150 складометров дров и 35 тонн угля.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [*Подпись*] /БАРАНОВСКИЙ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 20-23.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 256

1946 august 9. *Cu privire la aprobarea actului de transmitere-primire a Institutului Agricol din Chişinău de la 7 iunie 1946.* Ordinul nr. 316 al Ministrului învăţământului superior al URSS

Ministrul învăţământului superior al URSS aprobă actul de transmitere-primire a Institutului Agricol din Chişinău de la 7 iunie 1946 şi dispune mai mute măsuri de asigurare materială şi financiară a funcţionării instituţiei.

Копия

Приказ № 316
Министра Высшего образования Союза ССР

г. Кишинев 9 августа 1946 г.

«Об утверждении приемо-сдаточного акта Кишиневского сельскохозяйственного института от 7 июня 1946 г.»

1. Приемо-сдаточный акт по Кишиневскому сельскохозяйственному институту утвердить.

2. Директору Кишиневского сельскохозяйственного института т. ГЕРАСИМОВИЧ:

а) в соответствии с Постановлением Совета Министров СССР – сдать станцию защиты растений – Всесоюзному институту защиты растений ВАСХНИЛ[444] и акт сдачи представить к 1 сентябрю с. г. на утверждение Министерству высшего образования СССР.

б) принять все меры к подготовке института к новому учебному году, провести необходимый ремонт учебных помещений и общежитий, а также выполнить установленный для института план приема студентов на 1-й курс.

3. В соответствии с Постановлением Совета Министров СССР от 10.IV-46 г. за №809, просить Министра земледелия Молдавской ССР тов. Коваль Ф.С.:

а) приступить к восстановлению зданий по ул. Инзова д. № 1, закончить всю работу по восстановлению этих зданий к 1.X-46 г;

б) ассигновать в III и IV кварталах с. г. на проведение капитальных и ремонтно-восстановительных работ – 300 000 рублей и необходимое количество строительных материалов, согласно заявке института;

в) профинансировать институт в III квартале для покрытия кредиторской задолженности в размере 229 800 рублей и на усиление оборотных средств подсобных хозяйств в сумме 320 900 рублей;

г) выделить институту 3 грузовых автомашины, 5 тракторов и комплект сельскохозяйственных машин;

д) выделить институту в III и IV кварталах 1946 г. наряды на топливо и горючее: дров – 3220 кбм., угля – 200 тонн;

е) сохранить порядок снабжения института горючим в соответствии с приказом № 1403 от 11 августа 1945 г. по Наркомзему СССР «О мерах по улучшению работы сельскохозяйственных вузов».

Министр высшего образования СССР - Кафтанов

Верно: [*Подпись*]

Sursa: ANRM, F. 1933, inv. 2, d. 2, f. 27.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 257

1946, august 9.

Proces-verbal nr. 14 al şedinţei Biroului de partid a Institutului Agricol din Chişinău M.V. Frunze

[444] *Academia Unională de Ştiinţe Agricole V.I. Lenin* (ВАСХНИЛ/Всесоюзная ордена Ленина академия сельскохозяйственных наук имени В.И. Ленина) – instituţie superioară de cercetare şi coordonare metodologică a agriculturii în URSS, fondată în 1929, constituită dintr-un corp de academicieni şi o vastă reţea de institute de cercetare în domeniul agriculturii. A funcţionat până în 1992.

Biroului de partid al Institutului Agricol din Chișinău pune în discuție în ședința din 9 august 1946 problema pregătirii pentru iarnă a produselor alimentare pentru cantina studențească. Membrii biroului constată că produsele agricole recoltate de pe câmpiile gospodăriilor agricole didactice nu sunt suficiente pentru a asigura studenții instituției cu trei mese pe zi.

П Р О Т О К О Л № 14
ЗАСЕДАНИЯ ПАРТБЮРО КИШИНЕВСКОГО СЕЛЬХОЗИНСТИТУТА
от 9 августа 1946 г.

На заседании присутствовали:
СМОЛИЕВСКИЙ, КОРЕНЕВ, ГЕРАСИМОВИЧ, ШИРИНКИН, КУТОВОЙ, НИКИФОРОВ и МАЦЮК[445].

П О В Е С Т К А Д Н Я:

1. О неуплате членских взносов членами парторганизации института т.т. ЮРЧЕНКО и ЗАКАЕВЫМ.
2. О члене партии т. КОСАРЕВЕ и о кандидате партии т. МАЛЫХ.
3. О ходе заготовки продуктов для столовой института /т. НИКИФОРОВ/.

[…]

СЛУШАЛИ: О ходе заготовки продуктов для столовой института /Докл. т. НИКИФОРОВ/. Выступили: тов. КУТОВОЙ, ШИРИНКИН и МАЦЮК.

ПОСТАНОВИЛИ: Положение с засолкой овощей стоит под угрозой ввиду отсутствия тары на 33 тонны. Обязать тов. НИКИФОРОВА и Зам. Директора по хозчасти, члена партии ЛЫЛОВА изыскать необходимое количество тары для засолки этого количества овощей. Рекомендовать т. НИКИФОРОВУ довести плановое задание до каждого учхоза. Принять к сведению заявление тов. НИКИФОРОВА, что капусты будет заготовлено 57 тонн, из них засолено 18 тонн, помидор 48 тонн из них 18 тонн засолено, фруктов заготовлено 16 т свежих, винограда 17 т, живот. жиров 7 центнеров и др. Учитывая опыт других организаций, рекомендовать эирекции института приступить к заготовкам картофеля, лука, мяса и др. продуктов. Поручить месткому провести мобилизацию средств для заготовки овощей и фруктов для членов союза.

---

[445] *Luca Stepanovici Mațiuk* (1910-1974), ucrainean, absolvent al Institutului Agricol din Jitomir (1931). Dr. în științe agricole (1935), conf. univ. Angajat la Institutul Agricol din Chișinău din anul 1940 în funcția de șef al Catedrei de fitotehnie (1940-1941). După demobilizare din Armata Roșie revine la catedră în calitate de conf. univ. Șef al Catedrei de fitotehnie (1947-1974). Vicepreședint al Filialei Moldovenești al AȘM (1953-1960) (ANRM, F. 1933, d. 126, f. 5; d. 446, f. 6).

Считать необходимым на очередном заседании бюро 15/VIII заслушать доклад тов. НИКИФОРОВА о выполнении госпоставок, плана с/х работ в учхозах и подготовке к зимовке.

[…]

ЧЛЕНЫ БЮРО: [*Подписи*]

Sursa: AOSPRM, F. 486, inv. 182, d. 3, ff. 28-28 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 258

1946, august 20. Informații despre numărul de cereri depuse de candidații la studii la Universitatea de Stat din Chișinău

Rectorul Universității de Stat din Moldova Ivan Leonov raportează Secției Școli a CC al PC(b)M despre procesul admiterii studenților la anul I și II pentru anul de învățământ 1946/1947, prezentând informații despre numărul general de dosare depuse pentru admitere la anul I și II, inclusiv structura etnică și politică a candidaților la studii .

тов. Кожухарь
ЦК КП(б) Молдавии
Отдел школ

С в е д е н и я
о количестве поступивших заявленй в Кишиневский Государственный Университет

на 20 августа 1946 г.

1.	План набора студентов	350 чел.
2.	Всего поступило заявлений	349 ‘’
	В том числе:	
	а/ на 1-й курс	272 чел.
	б/ на 2-й курс	77чел.
	По национальности	
	а/ молдаван	68 чел.
	По партийности	
	а/ Членов ВКП/б/	5 чел.
	б/ Кандид. ВКП/б/	2 ‘’
	в/ Членов ВЛКСМ	113 ‘’

На 20 августа с/г зачислено 105 чел.
а/ На 1-й курс без экзаменов . . . . . 48 чел.
б/ Передано пединстит. на 2-й курс 57 ‘’

Принято с золотой медалью – 1 чел. КАНДИНОВА Г.В.
/биологический факул./
- с серебряной медалью – 2 чел. – МОСКАЛЕНКО С.А. – ф/м
ВОЩЕНЭ С.Д. – ф/м.

Ректор Кишиневского
Государственного Университета [*Подпись*] /Леонов/

21 августа 1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 43.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 259

1946, august 21. Informaţii despre examinarea cererilor depuse pentru admitere la Universitatea de Stat din Chişinău

Rectorul Universităţii de Stat din Moldova Ivan Leonov raportează despre procesul de examinare a cererilor/dosarelor candidaţilor la studii la anul I al Universităţii de Stat din Moldova, prezentând informaţii despre numărul general de dosare depuse pentru admitere la anul I, precum şi numărul de cereri depuse la cele cele cinci facultăţi ale Universităţii.

тов. Кожухарь
ЦК КП(б) Молдавии
Отдел школ

СВОДКА
О ходе рассмотрения заявлений по Кишиневскому Государственному Университету

на 20 августа 1946 г.

1. Всего рассмотрено заявлений	232
В том числе:	
ПО ХИМИЧЕСКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ	45
а/ Принято без экзаменов	4
б/ - ‘’ – с экзаменами	34

В/ Отказано 7
ПО ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ - 59
а/ Принято без экзаменов 12
б/ - ‘’ – с экзаменами 34
В/ Отказано 13
ПО ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ- 102
а/ Принято без экзаменов 23
б/ - ‘’ – с экзаменами 62
В/ Отказано 17
ПО ГЕОЛОГО-ПОЧВЕННОМУ ФАКУЛЬТЕТУ - 10
а/ Принято без экзаменов . . . . . .
б/ - ‘’ – с экзаменами 3
В/ Отказано 7
а/ Принято без экзаменов -
ПО БИОЛОГИЧЕСКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ - 16
а/ Принято без экзаменов 6
б/ - ‘’ – с экзаменами 9
В/ Отказано 1

Ректор Кишиневского
Государственного Университета [*Подпись*] /Леонов/

21 августа 1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 44.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 260

1946, august 24. Ordinul nr. 54 al rectorului Universității de Stat din Moldova

Rectorul Universității de Stat din Moldova instituie prin ordinul din 24 august 1946 comisia de concurs și numește membrii acestei comisii.

ПРИКАЗ № 54
По Кишиневскому Государственному Университету

24 августа 1946 года гор. Кишинев

§ 1

31 августа истекает срок конкурса на замещение профессорских и доцентских должностей.

Ввиду того, что Ученого совета в Кишиневском Государственном Университете еще нет, в соответствии с указаниями начальника Управления Университетами, министерствами высшего образования, назначаю конкурсную комиссию под моим председательством в составе:

1. Заслуженного деятеля наук, профессора, доктора геолого-минералогических наук – ДИМО Н.А.

2. Профессора, доктора химических наук – АБЛОВА А.В.

3. Профессора, доктора биологических наук – АНДРЕЕВА В.Н.

4. Профессора физики – ПАВЛОВА М.А.

В состав комиссии включить представителя отдела пропаганды и агитации ЦК КП/б/ Молдавии.

Срок работы комиссии устанавливаю с 26 по 30 августа включительно.

РЕКТОР Кишиневского
Государственного Университета /ЛЕОНОВ/

Верно: Заведующая Канцелярией
Университета [*Подпись*]

26.08.1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 55.
Copie. Text dactilografiat. Semnătură autografă a legalizatorului.

Doc. 261

1946, august. Anunț despre concursul pentru ocuparea posturilor vacante la Universitatea de Stat din Chișinău

Universitatea de Stat din Moldova anunță concurs de ocupare a posturilor de șef la 19 catedre, un post de profeor și 14 posturi de conferențiar universitar. Persoanele interesate sunt anuțate că în cazul în care vor lua posturile, ele vor fi asigurate cu apartamente și suplimente la salariu.

Кишиневский Государственный Университет обьявляет конкурс на замещение следующих должностей:

I. Заведующие кафедрами:

1.	Марксизма-Ленинизма	профессор или доцент
2.	Иностранных языков	профессор
3.	Русского языка	профессор
4.	Молдавского языка	профессор
5.	Всеобщей истории	профессор
6.	Истории народов СССР	профессор
7.	Историии русской литературы	профессор
8.	Истории всеобщей литературы	профессор
9.	Математического анализа	профессор
10.	Аналитической геометрии	профессор
11.	Общей физики	профессор
12.	Экспериментальной физики	профессор
13.	Теоретической механики	профессор
14.	Неорганической химии	профессор
15.	Общей химии	профессор
16.	Зоологии беспозвоночных	профессор
17.	Ботаники	профессор
18.	Почвоведения	профессор
19.	Психологии и педагогики	доцент

II. Профессор кафедры
Анатомии человека

III.Доценты кафедр:
1. Марксизма-ленинизма
2. Философии
3. Русского языка
4. Истории русской литературы
5. Истории всеобщей литературы
6. Всеобщей истории
7. Истории народов СССР
8. Общей физиики
9. Аналитической геометрии
10. Математического анализа
11. Астрономии
12. Неорганической химии
13. Динамической геологии
14. Ботаники

Лицам, избранным по конкурсу, предоставляются квартиры и оплачиваются подъемные по КЗОТу.

К заявлениям прилагаются: 1/ личный листок по учету кадров, 2/ автобиография, 3/ нотариальные копии документов об утверждении в ученом звании и степени, 4/ нотариальная копия о высшем образовании, 5/ список научных трудов.

Срок конкурса до 10 августа 1946 года.

Заявления направлять по адресу: гор. Кишинев, Молдавская ССР. ул. Пирогова № 65.

РЕКТОРАТ

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 48-49.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 262

1946, august 31 — Proces-verbal nr. 16 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău

Consiliul ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău, în baza rapoartelor despre nivelul de pregătire pentru noul an de învăţământ 1946/1947 a instituţiei şi despre planul cincinal de cercetări ştiinţifice, a constatat că în mare parte Institutul de Medicină este pregătit pentru activităţile didactico-metodice în noul an de studii, problemele instituţiei fiind de ordin material şi logistic. În ce priveşte planul activităţilor de cercetare, Consiliul instituţiei a stabilit că acesta nu poate fi alcătuit atât timp cât Institutul de Medicină nu este asigurată cu utilaje, laboratoare, spitale cliinice etc. Consiliul ştiinţific a decis că Institutul de Medicină va soluţiona problema lipsei de locuri în cămin pentru studenţii înmatriculaţi la anul I prin cazarea lor în casele familiilor studenţilor rezidenţi în or. Chişinău pentru primele câteva luni după începerea anului de învăţământ şi urgentarea încheierii construcţiei căminului Instituutlui. În ce priveşte planul cincinal de cercetări ştiinţifice, Consiliul a decis crearea unei comisii universitare care să elaboreze proiectul acestui plan.

ПРОТОКОЛ № 16
раседания Ученого совета Кишиневского Государственного Медицинского института

г. Кишинев 31 августа 1946 г.

Председатель – директор института И.Х. СОРОЧАН
Секретарь – ученый секретарь ин-та проф. Ф.М.ГОЛУБ

Присутствовало 26 членов совета и 16 преподавателей института /доценты и ассистенты/.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О подготовленности института к новому учебному году /1946-1947/ –докладчик директор института И.Х.СОРОЧАН.

2. Учебный план на 1-ое полугодие 1946-1947 учебного года. Докладчик – декан института проф. А.Н. ЛЬВОВ.

3. О составлении пятилетнего плана научно-исследовательских работ и плана на 1947 год по Кишиневскому Медицинскому институту. Докладчик – зам. директора по научно-учебной части проф. А.П. ЛАВРЕНТЬЕВ.

С Л У Ш А Л И:

По 1-му вопросу доклад тов. СОРОЧАНА: Директор института доложил о результатах работы приемной комиссии по приему студентов на 1-й курс института. Всего было подано 393 заявления; допущено к экзаменам – 343 чел. Принятыми оказались 267 человек; из них мужчин – 126, женщин – 141. Принятые студенты по национальному составу распределяются следующим образом: русских – 91, евреев – 89, молдаван - 52, украинцев -42, прочих – 2.

По партийной принадлежности – членов ВКП/Б/ – 8 чел., кандидатов ВКП/б/ – 6 человек, членов ВЛКСМ – 118 человек.

23% всех принятых студентов является участниками Отечественной войны.

Без экзаменов принято 3 человека/золотыми и серебряными медалями/.

Остальные были подвергнуты экзаменам. Вновь принятые студенты обнаружили солидную подготовку и есть основание полагать, что набор студентов на 1-й курс произведен с достаточной тщательностью. Следует подчеркнуть, что на 1-й курс принято 52 человека молдаван, что в истории Молдавского народа нужно считать явлением весьма значительным и отрадным.

Новый учебный год начинается в институте в обстановке весьма серьезных затруднений с размещением студентов по общежитиям. Как известно, по постановлению правительства институт освободил здание школы, которое раньше было отведено Медицинскому институту под общежитие. Вновь строящиеся общежития будут готовы лишь через 2-2,5 месяца. Таким образом, в настоящее время не хватает жилья для 500 студентов.

Дирекция и партийная организация института считают целесообразным собрать родителей студентов – жителей города Кишинева и просить каждого из них поместить у себя по одному студенту до тех пор, пока будет закончено строительство общежития. В вопросе обеспечения студентов жильем нужна помощь всей нашей общественности.

Все кафедры и клиники проделали значительную работу по подготовке к новому учебному году, однако состояние отдельных, в особенности теоретических кафедр, внушает серьезные опасения. До сих пор нет заведующих кафедрами гистологии, биологии, фармакологии, физиологии и патофизиологии. На некоторых из этих кафедр работают доценты, а на ряде других нет даже доцентов. Большинство клинических кафедр обеспечено руководящими кафедрами.

Все аудитории ремонтируются и через несколько дней будут готовы. В прошлом году на отдельных кафедрах имели место нарушения дисциплины, как среди работников кафедр, так и среди студенчества. Эти недостатки нужно устранить.

Кишиневский Медицинский институт пользуется большим вниманием Центрального Комитета Партии и Правительства Молдавии. Сегодня опубликованы указы о присвоении почетного звания заслуженного деятеля науки профессорам Мединститута А. ЛАВРЕНТЬЕВУ, А.К.КРАМЕРУ, Л.А. РОЗЕНЬЕРУ и о награждении почетными грамотами профессоров института – РУБАШОВА и ШАРАПОВА В.И. Эти указы свидетельствуют о росте нашего института и об исключительном внимании к институту партийных и советских организаций.

Тов. Сорочан поздравляет награжденных и всех членов совета с большой наградой указанных выше профессоров.

Тов. Сорочан призывает весь коллектив Медицинского института к творческой работе в новом учебном году.

По 2-му вопросу был заслушан доклад декана, профессора ЛЬВОВА А.Н.

Расписание на первое полугодие 1946-1947 учебного года составлено для всех курсов согласно существующим программам. Занятия на первых 4-х курсах и в 8-м семестре начнутся с 1-го сентября 1946 года. В 9-м семестре занятия начнутся с 16-го сентября 1946 года.

Недостаточность клинической базы терапевтических кафедр создает большое напряжение в прохождении этих предметов. Большие трудности создаются на кафедре микробиологии; по-новому расписанию число групп пришлось удвоить и для нормального прохождения занятий этой кафедры нужно увеличить число микроскопов и выделить дополнительную мебель.

В новом учебном году нужно значительно улучшить методическую работу на всех кафедрах института. Учет посещаемости и успеваемости студентов должен занимать более важное место в работе кафедр чем это было до сих пор.

Деканат считает целесообразным установить посещение лекций профессорами смежной специальности, а в отдельных случаях стенографирование лекций с последующим их разбором.

Каждая кафедра должна тщательно подготовиться к приему у себя студентов.

По 3-му вопросу был заслушан доклад профессора А.П. ЛАВРЕНТЬЕВА.

Проф. Лаврентьев указал, что в текущем 1946 году основной задачей профессорско-преподавательского состава являлась организация кафедр для обеспечения учебного процесса в первом году существования института и по возможности обеспечения минимальных условий для научно-исследовательской работы.

Неукомплектованность профессорско-преподавательским персоналом многих кафедр института нашло свое отражение в том плане научно-исследовательских работ института, который был составлен на 1946 год; не все кафедры могли представить свою тематику, отдельные молодые научные работники, не имея научного руководителя не могли включится вовсе в научную работу.

Отсутствие необходимого оборудования и специального оснащения на большинстве кафедр в первый год существования института, необходимых денежных

средств на специальные расходы и т.д. не позволило организовать в текущем году научную работу в должном объеме.

Эти обстоятельства сказались также и на тематике плана научно-исследовательской работы в 1946 году – большинство работ проводилось и проводятся по темам, которыми научные работники занимались в других научных учреждениях до организации Кишиневского Медицинского института. Актуальные для здравоохранения Молдавской ССР проблемы представлены в планах научно-исследовательской работы еще недостаточно.

Проф. Лаврентьев знакомит членов совета с циркулярным письмом Министерства высшего образования о составлении пятилетнего плана научной работы.

ПРЕНИЯ

Профессор ФУРМАН А.С. / кафедра пропедевтики внутренних болезней/. Пропедевтическая терапевтическая клиника не может вместить одновременно большие группы студентов, как это предусмотрено расписанием. Клинический материал совершено недостаточен, да и помещение не позволяет принять по 50 человек на занятия, а в отдельные дни по 100 студентов.

Дисциплина среди студентов слаба по вине деканата: наша кафедра систематически представляла сведения в деканат о пропусках занятий студентами. Однако ни разу ни одного студента в деканат не вызвали и никаких мер по отношению к прогульщикам не было принято.

Трудно планировать на 5 лет научную работу в условиях теперешней бедности нашего института.

Необходимо серьезно обсудить и осуществить вопрос об издании медицинского журнала в Молдавии.

Заслуж. деятель науки профессор КОРНЕТОВ /кафедра госпитальной терапии/.

Терапевтический корпус строится медленно и к началу занятий базы для госпитальной терапии не будет. Должен официально заявить, что покуда не будет клиники приступить к занятиям не смогу. Научные работы на 5 лет планировать невозможно в наших условиях. Нашему институту было обещано 800 тысяч марок для приобретения импортного специального оборудования, однако институт эту возможность упустил. Заместитель директора по учебной части и декан института не уделяют вопросам оснащения кафедр нужного внимания. Можно разработать план научной работы условно в зависимости от организации и оборудования кафедр в дальнейшем.

Профессор РУБАШОВ С.М. /кафедра факультетской хирургии/.

Прошлый год ушел на грубую организационную работу. Если в начале 1-го учебного года студенты в аудиториях стояли из-за отсутствия скамеек, то теперь аудитории оборудованы. Однако это только первые шаги по организации и оборудованию кафедр.

Состав больных факультетской хирургической клиники мало подходит для правильного преподавания. Необходимо добиться равномерного и целесообразного распределения хирургических больниц.

Проф. Рубашов считает, что недостаточная дисциплина среди студентов в значительной степени обусловлена нечеткой работой деканата.

Пр. КУРЛОВ И.Н. [446]/Кафедра глазных болезней/.

Крупным недостатком в работе клиник является отсутствие должной связи с глазными врачами клинических больниц. Глазные врачи должны быть членами ученого совета института, как это практикуется в других ВУЗах.

Глазная клиника имеет достаточную клиническую базу, но оборудования/ скамейки, стулья/ нет.

Проф. КУРЛОВ считает нецелесообразным стенографирование лекций, это мероприятие несвободно от недостатков и надо учесть возможность искажения существ лекций. Проф. Курлов также считает, что составить план научной работы на 5 лет в условиях нашего института, находящегося в период организации и роста, пока трудно.

Проф. БЛИНКИН С.А. /кафедра микробиологии/.

Нужно с удовлетворением отметить известную стабилизацию учебного процесса в институте. Учебный год начинается вовремя, но реальность наших планов должна быть обеспечена соответствующими условиями. Поскольку кафедра микробиологии получает в этом семестре удвоенное число групп, естественно нужно удвоить и число микроскопов. В противном случае, успешно провести практическое занятие по микробиологии невозможно.

Проф. Блинкин считает, что учет посещаемости занятий студентами зависит от кафедр больше, чем от деканата. Он также за привлечение к работе совета института главных врачей клинических больниц, но высказывает сомнение в необходимости введения их в состав совета.

Проф. Блинкин считает ненормальным положение, когда аспиранты назначаются без ведома заведующих кафедрами.

Д-р ГРОМБЕРГ /главный врач первой клинической больницы/. Медицинский институт мало помогает больницам. До сих пор не строится виварий и экспериментальные лаборатории. Общеизвестно, что в смете больницы не предусмотрены расходы на экспериментальную лабораторию. Институт, имеющий средства на эти цели, денег и материалов однако не отпускает.

Наши больницы совершенно не имеют мебели; когда мы обращаемся к соответствующей организации об отпуске нам мебели, нам отказывают, так как вся мебель отпускается институту и вероятно, для клинических больниц. Необходимо, чтобы медицинский институт уделил бы больше внимания нуждам клиник, находящихся на территории больниц.

Доцент БАЛАКИН /кафедра физиологии/.

Кафедра физиологии находится в плохом состоянии. До сих пор нет вивариума, специального оборудования, мебели для проведения учебных занятий,

[446] *Ivan Nikolaevici Kurlov* (1894-?), rus, absolvent al Facultăţii de medicină a Universităţii din Tomsk (1923). Dr. hab. în ştiinţe medicale (1943). Şef al Catedrei de oftalmologie la Institutul de Medicină din Chişinău.

а тем более научной работы, нужно приобрести специальное оборудование и построить мастерскую.

В.П. ЕРЕМЕЕВ /и. о. зав. кафедрой иностранных языков/.

Кафедра иностранных языков не имеет ни одной комнаты. Предположение деканата, что кафедра иностранных языков сможет использовать аудитории и помещения других кафедр, мало обоснованы. Расписание составлено так, что, когда аудитории свободны, по расписанию нет занятий по иностранным языкам, а в часы занятий по иностранным языкам – большинство аудиторий занято.

В.П. Еремеев просит перераспределить учебные помещения и учесть нужды кафедры иностранных языков.

Гв. ПОДПОЛКОВНИК м/с. КАРПИКОВ А.В. /Кафедра ВМП/ - Считает необходимым с этого года наладить учет работы каждого студента на протяжении всего времени пребывания его в институте.

Нужно улучшить марксистско-ленинскую подготовку преподавательского состава.

Нужно также приступить к составлению истории нашего института.

А.Д. ЛАПТЕВ /секретарь партийной организации/ – Особое внимание должно быть уделено идейно-политическому воспитанию профессоров, преподавателей и студенчества. В прошлом учебном году были проведены две теоретические конференции для профессорско-преподавательского состава: эти конференции показали серьезность подготовки и активное участие профессоров в этих конференциях. Значительно слабее проводилась работа среди ассистентов и младших работников кафедр.

Проф. ГОЛУБЕВ Ф.М. /Кафедра госпитальной хирургии/ – Во всех выступлениях отмечались недостатки в организации наших кафедр, говорилось о бедности нашего института. Все эти констатации правильны и свидетельствуют о росте и продолжающемся развитии нашего института. Наш институт вместо обычного 5-летнего срока его развития, с первого дня основания начал работать на всех 5-ти курсах. Естественны и неизбежны эти трудности.

Расписание в общем составлено правильно, кроме третьего курса. Нельзя считать терпимым положение, когда, к примеру, на кафедру пропедевтики внутренних болезней, имеющую в своем распоряжении 5 небольших палат, будет являться по 50 студентов, а в отдельные дни по 150 студентов. Это создаст совершенно невозможное условие для занятия и невыносимое положение для больных /в клинике всего 35 больных/.

М.Я. СУХАРЕВ /Министр здравоохранения МССР/ – Выпуск молодых врачей Кишиневского Медицинского института показал солидную их подготовку, что свидетельствует о большой творческой работе всего коллектива профессоров и преподавателей. Наличие Медицинского института в Молдавии является фактором большого значения. Партия и правительство уделяют здравоохранению и в частности Медицинскому институту огромное внимание. Это в част-

ности нашло свое отражение в постановлениях Правительства о награждении лучших профессоров почетными званиями и грамотами.

Тов. Сухарев зачитывает тексты указов о присвоении звания заслуженного деятеля науки профессорам РОЗЕНЬЕР, ЛАВРЕНТЬЕВУ и КРАМЕРУ и о награждении почетными грамотами проф. РУБАШОВА и проф. ШАРАПОВА. Тов. Сухарев поздравляет награжденных.

В заключении М.Я. Сухарев разъяснил профессору Корнетову положение с терапевтическими клиниками. Он также отметил, что расписание составлено правильно; необходимо лишь внести исправления в расписание 3-го курса так как допускать такую перегрузку в лечебном учреждении не рационально ни с какой точки зрения.

И.Х. СОРОЧАН – заключительное слово.

Заседание Ученого совета прошло на серьезном и деловом уровне. К сожалению, главные врачи клинических больниц недостаточно понимают свое место и свою роль в общем комплексе работы Медицинского института. Главные врачи должны уяснить, что они отвечают не только за лечебное дело, но и за организацию учебного процесса.

Нужно, чтобы каждый заведующий кафедрой серьезно занимался всеми сторонами жизни своей кафедры включая и хозяйственные вопросы.

Виварium и все необходимые для экспериментальной лаборатории дирекция института в этом году построит.

Расписание, кроме 3-го курса, составлено правильно.

Нужно наладить издание трудов Медицинского института. В заключении директор института призвал всех членов Совета к дружной работе и к настойчивому пресечению склочных настроений.

Новый год хотя и начинается в нашем институте на фоне больших затруднений, однако мощный профессорско-преподавательский и студенческий коллективы безусловно эти трудности преодолеют.

По заслушанным докладам приняты следующие решения:

По 1-му вопросу:

Заслушав доклад директора Кишиневского Медицинского института И.Х. СОРОЧАНА о подготовленности института к новому учебному году, Ученый совет отмечает, что

1-ое, прием на первый курс был проведен согласно директивным указаниям и укомплектование первого курса можно считать удовлетворительным. Особо следует отметить, что на 1-й курс принята значительная прослойка молодежи из местного населения/молдавской национальности – 52 человека/.

2-ое, Ученый совет отмечает крайне напряженное положение, создавшееся с размещением студентов из-за недостаточности общежития. Для предотвращения срыва занятий необходимо до окончания строительства общежития принять все меры к расселению студентов, в частности, по квартирам студентов-жителей города Кишинева.

3-е, Ученый совет считает крайне тревожным то обстоятельство, что новый 1946-1947 учебный год начинается при недостаточном укомплектовании теоретических кафедр руководящими кадрами. Особую тревогу вызывает состояние кафедры гистологии, где нет ни одного штатного сотрудника, а также и других теоретических кафедр, где до сих пор нет заведующих /биология, фармакология и др./. Ученый совет считает необходимым обратиться повторно к ГУМУЗ об укомплектовании руководителями кафедр гистологии, биологии, фармакологии, физиологии.

4 –ое, Ученый совет считает необходимым ликвидировать недостатки в работе кафедр, отмеченных в докладе директора института, и наладить четкое выполнение плана всеми кафедрами.

По 2-му вопросу /по докладу поф. ЛЬВОВА/.

1. Расписание занятий утвердить. Внести исправление в расписание для 3-го курса.

2. Обратить внимание всех зав. кафедрами на необходимость регулярной методической работы на кафедрах с начала учебного года.

Улучшить учет посещаемости и успеваемости студентов.

3. Обязать зав. кафедрами составить план учебных занятий ассистентами и лекций профессора на весь семестр и занятия проводить точно по плану.

План кафедры представить в учебную часть.

По 3-му вопросу /по докладу проф. ЛАВРЕНТЬЕВА/.

1. Для составления плана научно-исследовательских работ на 1947 и следующие годы 4-й Сталинской пятилетки – организовать под председательством зам. директора по научно-учебной части проф. ЛАВРЕНТЬЕВА А.П. комиссию из профессоров для определения основных проблем, над которыми будут работать кафедры в 4-й пятилетке.

2. Всем зав. кафедрами представить в дирекцию института тематику, которая кафедра считает желательной включить в указанный план, и смету на выполнение по этим темам работ.

3. Просить дирекцию института ускорить строительство и организацию вивариума и экспериментальной лаборатории, организацию механической и стеклодувной мастерских для теоретических кафедр.

Председатель Ученого совета
Кишиневского Медицинского
института – директор ин-та /И.Х. Сорочан/

Ученый секретарь – профессор [*Подпись*] /Ф.М. Голуб/

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 1, d. 3, ff. 73-79.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 263

1946. Raport cu privire la activitatea Institutului Învăţătoresc din Tiraspol în anul de învăţământ 1945-1946

Directorul Institutului Învăţătoresc din Tiraspol raportează Ministerului Învăţământului al RSSM despre activitatea instituţiei în anul de învăţământ 1945/1946, inclusiv despre lucrările de restabilire a bazei tehnico-materiale a instituţiei distrusă de război şi despre impedimentele acestui proces, despre completarea catedrelor cu personal ştiinţifico-didactic şi calităţile profesionale şi politico-ideologice ale cadrelor angajate, despre procesul de admitere a studenţilor la facultăţile Institutului, despre educaţia politico-ideologică a studenţilor şi a angajaţilor instituţiei, activitatea ştiinţifică şi de cercetare a cadrelor didactice etc.

ОТЧЕТ
о работе Тираспольского государственного учительского института за 1945-46 учебный год

1. УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ БАЗА.

Условия работы института в этом году несравненно лучше, чем в прошлом учебном году. А во втором семестре лучше, чем в первом. Во втором семестре этого года институт приобрел дополнительно мебель – столы, стулья, табуретки, что дало возможность почти полностью обеспечить все учебные помещения комплектом мебели.

Это обстоятельство и более рациональное распределение аудиторийи позволило подготовительное отделение во II семестре перевести на занятия в 1 смену, чего нельзя было сделать в 1 семестре из-за отсутствия аудиторий и мебели. Однако, ввиду того что в корпусе размещается педучилище и сельхозтехникум, учебных аудиторий едва хватает на имеющееся количество учебных групп.

Напряженное положение с аудиториями не дает возможности для развертывания работы некоторых кабинетов: военно-физкультурного, языка и литературы, основ марксизма-ленинизма и истории.

Библиотека института богаче, чем в прошлом году, и располагает 10340 экземпляров книг, на сумму 50.490 руб. Однако, как и прежде, ощущается острый недостаток в учебной литературе по большинству дисциплин, а также художественной литературе. Отпущенные на 1946 год по бюджету 10000 руб. на пополнение библиотеки к 15.VII полностью израсходованы.

При библиотеке имеется небольшой, но сравнительно хорошо оборудованный читальный зал, в котором одновременно может работать до 40 человек. В этом году институт имеет ряд кабинетов: физический, биологический, географический, педагогический, основ марксизма-ленинизма и истории, языка и

литературы. Оборудование кабинетов продолжает оставаться недостаточным. Но все-же в результате приобретения приборов и наглядных пособий за счет бюджетных средств и изготовления собственными силами, во втором семестре предоставилась возможность не только проводить демонстрацию опытов, но и поставить ряд лабораторно-практических работ. В частности по физике на 1 курсе было выполнено 8 работ.

2. НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ КАДРЫ.

К началу учебного года институт был укомплектован преподавательскими кадрами, за исключением преподавателя молдавской литературы и преподавателя физической подготовки. Кроме штатных работников, пять человек работали по совместительству, из которых два во втором семестре были освобождены от работы /Лисеев–врач/ – школьная гигиена, Карагиоз – элементарная математика/. По совместительству работали: Штаркман – методика физики, Хреноватая – методика естествознания и Фрайницкий – рисование. Во втором семестре приглашен на работу преподаватель физической подготовки Булавич. Вернулся из Красной Армии по демобилизации, работавший до Отечественной войны. Зав. кафедрой математики Тираспольского Педагогического института ВОЛКОВ, в связи с чем предоставилась возможность освободить от работы Карагиоза, работавшего по совместительству. В конце II семестра он освобожден от работы и предан суду преподаватель физики ЗАЙЦЕВ Н.К. за подделку документов об ученой степени и звании.

В настоящее время вакантными являются должность ст. преподавателя физики и основ марксизма-ленинизма.

Положение с повышением квалификации преподавателей института к концу года не изменилось. Институт не имеет ни одного работника с ученой степенью и званием. Два преподавателя: зав. кафедрой педагогики тов. КРАЧУН Т.А.[447] и зав. кафедрой истории КОЙФМАН И.Б. работают над подготовки диссертаций на соискание ученой степени кандидата наук. Защита диссертаций планируется в этом году.

Некоторые преподаватели занимаются подготовкой к сдаче кандидатского минимума /ТИТОВ, СТУДЕНКИН, ТЕРЛЕЦКИЙ/.

3. КОНТИНГЕНТ СТУДЕНТОВ.

К началу учебного года на 1 курсе состояло 118 студентов, на II курсе 154. В течение года / в период из других учебных заведений и восстановления ранее учившихся в институте, в частности демобилизировавшихся из Красной Армии/ прибыло на 1 курс 25 человек и на второй 7.

---

[447] *Timofei Antipovici Craciun* (1906-1983), moldovean, născut în s. Cocieri, gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Institutul Pedagogc din Harkov (1933). Dr. în ştiinţe pedagogice (1947), conf. univ. (1950). Şef al Catedrei de pedagogie şi psihologie la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol (1945-1949) şi al Catedrei de pedagogie şi psihologie la Institutul Pedagogic din Chişinău (1949-1960). În perioada 1960-1967 – şef de catedră şi conferenţiar (1967-1979) la USM (Крачун Т. А., *Развитие школы и педагогической мысли в Молдавии*, Кишинев, Лумина, 1985, pp. 1-4).

В этот же период убыло по разным причинам с 1 курса 32 человека, из них 20 по неуспеваемости, а остальные 12 по болезни и самовольно, со второго курса убыло 34 человека, из них 16 по неуспеваемости, остальные самовольно покинули институт без разрешения дирекции.

Уровень подготовки студентов нового набора 1645-46 уч. года не удовлетворяет полностью требования приема в институт. Окончивших средние школы в 1945 году насчитывались единицы. Остальные либо получили 10-и и 9-иклассное образование до войны, либо обучались в период оккупации /в лицеях, нормальных школах/. Часть студентов, демобилизованных из Красной Армии, приняты в институт в середине года, а потому, естественно, отстали в учебе. Для них были организованы дополнительные консультации.

Уровень общего развития студентов остается недостаточно высоким, в частности имеет место большая политическая отсталость студентов, проживавших в течение 3-х лет на территории оккупированной немецко-румынскими захватчиками.

Главным было предусмотрено выпустить 143 специалиста. Было допущено к государственным экзаменам 122 студента, из них выдержали экзамены 105 человек. Все студенты, включая и тех, что не сдали госэкзамены, распределены на работу и получили назначение.

4. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ И ВЫПОЛНЕНИЕ УЧЕБНОГО ПЛАНА.

1. Расписание занятий в первые недели 1 семестра менялись, но затем было составлено стабильное расписание, которое пересоставлялось один раз. Во втором семестре расписание в основном было стабильное, но два раза менялось по причине окончания чтения некоторых дисциплин и введения или возобновления чтения новых. Во II семестре имело место отклонение от установленного учебным планом графика учебных занятий, вызванное соответственным отклонением в 1 семестре.

2. В 1945-46 учебном году институт работал не по сокращенным, а по нормальным учебным планам. Однако, по сравнению с учебным планом утвержденным ВКВШ в 1945 году, у нас имели место отклонения. По плану ВКВШ недельная учебная нагрузка студентов должна составлять 36 часов. У нас недельная учебная нагрузка была выше – от 38 часов до 42 ч.

Это было вызвано тем, что по плану ВКВШ на основы марксизма-ленинизма отводилось 160 часов, в то время как мы давали 250 часов в соответствии с последующим указанием ВКВШ, кроме того, мы вводили изучение студентами русского и молдавского языков, и наконец, увеличение недельной учебной нагрузки объясняется тем, что мы начали учебный год не 1.IX, а 17.IX.45 года.

3.Выполнение учебного плана по курсам по отделениям и по институту в целом предоставляется следующими таблицами:

Таблица № 1.

ВЫПОЛНЕНИЕ
УЧЕБНОГО ПЛАНА ТИРАСПОЛЬСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО
ИНСТИТУТА В 1945-46 УЧ. ГОДУ.

На I курсе

Наименование отделения и группы	1 семестр			II семестр			За год		
	Часов по плану	Выполнено	%	Часов по плану	Выполнено	%	Часов по плану	Выполнено	%
Ист.-фил. отд. рус./гр	668	582	87,1%	648	646	99,7%	1316	1228	93,3%
Ист.-фил. отд. м./гр	630	494	78,4%	682	646	64,7%	1312	1140	85%
Физ-математ. отд.	671	564	84%	631	672	106 %	1302	1236	95%
Почв. геогр. отд. рус/гр.	656	564	86%	514	523	101,7%	1170	1087	93%
Почв. геогр. отд. м/гр.	688	598	87%	540	550	101,8%	1228	1148	93,5%
Всего:	3313	8802	84,6%	3015	3037	100,7%	6328	5839	92%
Выполнение учебного плана по институту	7891	6434	88,8%	4897	4909	100,3%	12188	11343	93%

Таблица № 2.

ВЫПОЛНЕНИЕ
УЧЕБНОГО ПЛАНА НА II КУРСЕ ТИРАСПОЛЬСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО
ИНСТИТУТА В 1945-46 УЧЕБН. ГОДУ.

На I курсе

Именование отделения и группы	1 семестр			II семестр			За год		
	Часов по плану	Выполнено	%	Часов по плану	Выполнено	%	Часов по плану	Выполнено	%
Ист.-фил. отд. гр. «А»	690	628	91,1%	322	330	102,5%	1012	958	94,6%
Ист.-фил. отд. гр. «Б»	690	628	91,1%	322	316	98,1%	1012	944	93,3%
Ист.-фил. отд. молд.	658	596	90,4%	314	302	96,8%	972	898	92,4%
Физ-мат. отд.	656	604	92%	308	308	100%	964	912	94,6%
Почвен. геогр. рус.	626	572	81,4%	308	306	99,3%	934	878	94%
Почвен. геогр. молд.	658	604	91,8%	308	310	100,6%	966	914	95,4%
Всего:	3978	3632	91,3%	1882	1872	99,5%	5860	5504	93%
Выполнение учебного плана по институту	7291	6334	88,8%	4897	4909	100.3%	12188	11343	93%

Таким образом, по I и II курсу, т.е. по институту в целом, учебный план в 1 семестре выполнен на 88,2%, в втором на 100 %. На год план выполнен на 93%. Невыполнение плана в 1 семестре объясняется главным образом тем, что занятия в институте начались 18.IX.45 года, учебный план рассчитан на начало занятий с I.IX.

Во втором семестре учебный план в среднем выполнен на 100%, но по некоторым группам имело место невыполнение плана из-за большой нагрузки учебных планов. Нужно добавить, что в количество выполненных часов не входят часы, данные на прохождение «пятилетнего плана» на 1 курсе в количестве 24 часов на каждую группу. Эти часы давались по расписанию, как и все дисциплины, но сверх учебной сетки часов.

4. Некоторое невыполнение учебного плана не вызвало соответствующего невыполнения программ. Программы были выполнены по всем предметам. По некоторым предметам, по которым имело место значительное невыполнение часов до 12% /было допущено сокращенное прохождение отдельных пунктов программы/. Трудность в работе института составляет то, что по многим предметам учебного плана учительских институтов нет программ. По таким предметам, как всеобщая история, история СССР, русская литература – институт пользовался программами для пединститутов и университетов, соответствующим образом их сокращая. По большинству предметов программы имеются, но в малом количестве.

5. Институт очень слабо обеспечен учебниками и учебными пособиями. Как уже было отмечено, лучше всего обстоит дело с учебниками и учебными пособиями по основам марксизма-ленинизма. Имеется 175 экземпляров Краткого курса истории ВКП/б/ на русском языке, два комплекта полного собрания сочинений В.И. ЛЕНИНА; некоторые сочинения К. Маркса и Энгельса. Но нет почти никакой литературы по основам марксизма-ленинизма на молдавском языке. Нет наглядных пособий –альбомов по истории ВКП/б/, которые могли бы облегчить студентам изучение этого курса.

По молдавскому языку в конце второго семестра институт получил учебник ЧОБАНУ «Граматика лимбий молдовенешть» / Фонетика ши морфолог/ - 105 экз., являющийся важным пособием для студентов молдавских отделений языка и литературы при изучении ими молдавского языка.

По другим предметам библиотека очень слабо укомплектована. Имеется всего несколько экземпляров. Так, например: по русскому языку есть учебник Бархударов /Фонетика и морфология/ – 3 экз., Щерба – /синтаксис/ – 4 экз., по истории СССР: учебник для высших учебных заведений – 3 экз.

[...]

Художественной литературы библиотека института имеет 970 книг, из них произведений русских классиков – 196.

6. В связи с плохим укомплектованием библиотеки учебниками и учебными пособиями была слабой самостоятельная работа студентов. Но слабость самостоятельной работы объясняется и тем, что кафедры и учебная часть не уделяли

достаточного внимания организации самостоятельной работы. Студенты могли пользоваться учебной литературой главным образом в читальном зале, но зимой они не охотно посещали читальный зал, т.к. он, как и учебный корпус, не всегда хорошо отапливался, кроме того, студенты ссылались на отдаленность учебного корпуса от студенческой столовой и общежития, и уходя после занятий на обед, обратно в институт не возвращались. Но и во втором семестре, когда в читальном зале было тепло и он был хорошо оборудован, студенты продолжали мало работать в нем.

Причина этого заключалась, видимо, в том, что как правило, учебные занятия в институте заканчивались в 3.30 дня. И студенты не считали целесообразным после обеда приходить в институт на 1 ½-2 часа, а также и после ужина.

Таким образом, даже тот минимум литературы, каким располагает институт и который рекомендуют преподаватели – полностью не использовался студентами.

Работа студентов по изучению программного материала ограничивалась таким образом слушанием лекций и работой по конспекту.

Вопросы о самостоятельной работе студентов ставили на своих заседаниях только кафедра истории и кафедра естествознания и географии. Кафедры не ставили отчетов студентов о самостоятельной работе, не обобщали опыт работы отличников. Учебная часть слабо контролировала работу кафедр по организации самостоятельной работы студентов. Прикрепленные к группам преподаватели также не уделяли достаточного внимания и не проявили энергии по привитию студентам навыков и вкуса к самостоятельной работе. Контроль и проверка самостоятельной работы студентов осуществлялся преподавателями по своему предмету, на семинарских занятиях и при проверке домашних заданий /напр. по математике/, которые большинством студентов выполнялись аккуратно.

Лучшими студентами, систематически работавшими в течение всего учебного года, являются: МАРЬЯН, РЯПОЛОВА, ПРОКОПОВА, ГАДЬКЕВИЧ, ПРОПИЩАН, ЖОСАН, ЭЙДЕЛЬМАН, МИХАЙЛИК, КИРИЛИЧ и др. студенты 1-го курса. ГОНЧАРЕНКО, ДАНИЧЕВ, МОЛЧАН, БРЕДИХИНА, КОЛИБАБА и др. на II курсе.

Но их опыт организации самостоятельной работы не стал достоянием большинства студентов института.

7. Военная подготовка и физическое воспитание студентов в 1945-46 уч. году были поставлены плохо. В I семестре кафедра почти не работала. Начальник кафедры полковник ПРИСЕКИН продолжительное время болел. Преподаватели военной подготовки – ШЕВЧЕНКО и физической подготовки – ЕФРЕМОВ уволились. Был период, когда проведение военной и физической подготовки было снято с расписания. Была приглашена на работу преподаватель по физ. подготовке т. Лепешкина[448], которая хорошо поставила преподавание курса, но

[448] *Vera Ivanovna Lepeșkina* (1918-?), ucraineancă, născută în or. Kiev, RSS Ucraineană. Prof. de educație fizică la Inst. Învățătoresc din Tiraspol din 1945. (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 3.).

из-за плохого оборудования физкультурного зала – практические занятия по физкультуре не могли быть полноценными. Во втором семестре т. Лепешкина ушла в декретный отпуск и преподавание физической подготовки снова не проводились.

Лишь с апреля месяца, были приглашены на работу преподаватель физической подготовки т. Булахович и возвратилась из отпуска т. Лепешкина – преподавание физической подготовки было налажено. К этому времени был оборудован физкультурный зал, что позволило выполнить программу по практическим занятиям. Однако восполнить улучшенного полностью не удалось и знания студентов по военной и физической подготовке оказались слабыми.

8. Организация преподавания основ марксизма-ленинизма.

Кафедра основ марксизма-ленинизма в этом учебном году была полностью укомплектована. На молдавском отделении I курса лекции читались на молдавском языке, что в значительной мере облегчило студентам усвоение курса.

На II курсе молдавского отделения курс велся на русском языке.

Учебный план на I курсе в количестве 116 часов выполнен полностью. В двух группах даже с превышением на 4 и 6 часов. Пройдено 6 глав «Краткого курса», т.е. программа выполнена также полностью.

Уровень и качество усвоения студентами курса нельзя признать удовлетворительным из-за слабости общего и политического развития студентов.

Семинарские занятия по основам м-ленинизма кафедра вынуждена была в силу этих причин проводить в несколько сокращенном объеме. Не все рекомендуемые по программе произведения классиков марксизма изучались, а на I курсе семинарские занятия проводились главным образом по главам «Краткого курса», а не по первоисточникам, правда во II семестре положение с семинарскими занятиями несколько изменились, но по прежнему не удовлетворяло всем требованиям, предъявляемым к ним. Частичным оправданием может служить отсутствие надлежащего количества литературы /сочинения ЛЕНИНА – имеются в институте всего 2 комплекта/.

В работе кафедры было много недостатков. В I-м семестре на совете института обсуждался вопрос о состоянии преподавания основ м-л. Кафедра располагает таким документом, как Постановление ЦК ВКП/б/ «О Саратовском университе». Но недостатки, отмеченные ЦК ВКП/б/ по Саратовскому университету, имевшие место в работе кафедры основ м-ленинизма и нашего института, кафедрой исправлялись слабо. Не говоря уже о содержании и формах проведения семинарских занятий и лекционного курса, кафедра совершенно неудовлетворительно исправляла недостатки организационно-методического порядка.

До апреля месяца почти не практиковалось взаимное посещение лекций с последующим обсуждением результатов посещения на заседании кафедры. Кафедра не обсуждала тезисы лекций членов кафедры. Зав. кафедрой не утверждал планы семинарских занятий. Кафедра слабо участвовала в организации и ру-

ководстве политико-воспитательной работой со студентами и преподавателями. И только после Постановления КП/б/М «О состоянии преподавания основ марксизма-ленинизма в Кишиневском с/хоз. институте им. ФРУНЗЕ» в работе кафедры наметился перелом по изжитию ряда недостатков.

Институт до сих пор по существу не имеет кабинета м-ленинизма. Хотя и числится объединенный кабинет марксизма-ленинизма и истории, но в нем кроме некоторого количества книг ничего нет и кабинет почти никакой работы не проводит.

Кафедра основ марксизма-ленинизма в 1945-46 уч. году состояла из 3 человек: зав. кафедрой ПЛАТОНОВ С.П. и членов т. т. КОЙФМАН И.Б., БЕРШАДСКАЯ Т.Е.

Тов. КОЙФМАН является специалистом по истории СССР, заведует кафедрой истории, но читал с 1945 года курс основы м-ленинизма. КОЙФМАН подготовлен хорошо, предметом владеет свободно, читает лекции интересно, содержательно и живо, на удовлетворительном идейно-теоретическом уровне. Иногда допускает неточные формулировки.

Тов. БЕРШАДСКАЯ впервые читала курс основ м-ленинизма в 1940-41 г. в Тираспольском Учительском институте, имела в период войны, как и все работники кафедры, перерыв в чтении курса, и вновь приступила в ноябре 1946 года. Тов. БЕРШАДСКОЙ, имевшей 4-х годичный перерыв в чтении курса, приходится в процессе чтения лекций заниматься глубоким освоением курса, с чем она успешно справляется. Лекции т. БЕРШАДСКОЙ содержательны, читаются хорошим языком, но иногда тяжеловаты для студентов.

Тов. ПЛАТОНОВ С.П. – заведует кафедрой основ м-ленинизма, читает лекции на молдавском языке. До войны в 1940-41 г. он работал преподавателем основ м-ленинизма в Кишиневском с/хоз. институте. В системе педагогических учебных заведений работает впервые. Лекции читает несколько сухо, по книжному, строго придерживается конспекта, значительную часть которого диктует студентам. Читая лекции на молдавском языке и не глубоко им владея, допускает иногда ошибки языкового порядка.

Как заведующий кафедрой слаб, опыта этой работы не имеет, учебно-методической работе кафедры достаточного внимания не уделяет. Авторитетом, как зав. кафедрой, не пользуется, не будучи в состоянии по своему опыту и знанию предмета оказывать помощь и руководство работой членов кафедры.

Педагогическая практика студентов II курса была продолжительностью 5 недель и проводилась в школах № 1 и 2 и 7 гор. Тирасполя. Две группы молдавского отделения проходили педпрактику в молдавских школах с. Слободзеи. Практика была проведена хорошо. Руководители педпрактики и работники школ единодушно отмечали хорошее проведение практики по всем этапам и разделам. Отмечена высокая дисциплинированность практикантов, их интерес к работе. Большинство уроков, данных преподавателями, оценено на «хорошо» и «отлично». Педагогическая практика заставила студентов усиленно заняться работой над книгой, дополнительными материалами, пользоваться справочниками и т. д.

После пед. практики студенты II курса более активно занимались самостоятельной работой. В начале педпрактика была слабо развернута внешкольная работа практикантов, но это было немедленно исправлено. На 1-м курсе в апреле месяце проводилась ознакомительная или так называемая «пассивная практика». Практика проводилась в тех же школах № 1, 2 и 7 г. Тирасполя.

5. УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ РАБОТА.

Кафедры, являющиеся основными учебно-методическими единицами в институте, провели большую работу. Кроме общих вопросов организационно- методического характера – распределение учебной нагрузки, обсуждение и утверждение рабочих планов членов кафедры, а также хода их выполнения, утверждение индивидуальных планов научно-исследоват. работы, подготовка и ход экзаменационной сессии, утверждение экзаменационных билетов, о педпрактике, о сессии заочников и т. п., кафедры планировали и решали другие вопросы, обеспечивающие руководство учебным процессом.

В связи с отсутствием программ по ряду курсов русской литературы и по истории кафедрам пришлось заниматься пересмотром программного материала, изучаемого в пединституте и университете, и некоторым сокращением его применительно к учебному плану учительских институтов.

Кафедры языка и литературы, физики и математики обсуждали также программы по соответствующим дисциплинам для подготовительного отделения. Кафедра истории провела за год 12 заседаний. Кроме выше отмеченных вопросов, кафедра обсуждала следующее: о самостоятельной работе студентов, о форме проведения консультации, о коллоквиумах, о взаимном посещении лекций и обсуждение результатов посещения, о методах преподавания, отчеты прикрепленных к группам преподавателей.

Кафедра естествознания провела 11 заседаний. Среда других вопросов, кафедра обсудила и следующие: об успеваемости и дисциплине студентов, о проведении практических работ, об использовании наглядных пособий во время сессии, о результате проведения семинаров, коллоквиумов и др.

Разработкой тематики, планов и календарного графика практических и семинарских занятий занимались все кафедры. Кафедрой языка и литературы разработаны и утверждены календарные планы по отдельным дисциплинам I и II курса, а также и для заочного отделения, предусматривающие проведение практических занятий по языкам и по отдельным разделам русской литературы. Разработана тематика по языку и литературе для подготовительного отделения.

Кафедра истории, исходя из имеющихся в библиотеке и кабинете истории некоторых исторических документов, обсуждала проведение семинаров по следующим темам: 1/Русская правда XI века, 2/Судебник Ивана III-го, 3/Социальный переворот в Египте, 4/Законодательство Хаммурапи.

В связи с большим местом лабораторно-практических занятий в учебном плане естественно-географич. и физико-математических отделений и отсутстви-

ем надлежащего оборудования кабинетов, этим кафедрам приходилось много заниматься вопросами организации и проведения лабораторно-практических занятий. Вопросами разработки тематики и содержания, а также календарных сроков проведения семинарских занятий занимались кафедры основ м. ленинизма.

Проведение консультаций кафедрами планировалось на протяжении всего учебного года, но наибольшее количество консультаций и консультирующихся было в периоды подготовки студентов к коллоквиумам и экзаменационным сессиям. Иногда, по языкам, некоторые консультации сводились к дополнительным занятиям.

Кафедры практиковали взаимное посещение лекций и обсуждение его результатов, но это носило не систематический характер, не ставились вопросы методики обсуждения отдельных дисциплин. Так что обобщением опыта преподавания по дисциплинам кафедрами по существу не проводилось. Слабой была роль кафедры в организации самостоятельной работы студентов, о чем отмечено выше. Студенческие кружки были организованы, но работали не систематически.

Учебная часть систематически контролировала ход выполнения учебного плана и программ. Руководство работой кафедр и преподавателей осуществлялось путем личных бесед с зав.кафедрами, преподавателями, присутствия на заседаниях кафедр, на лекциях преподавателей, путем постановки вопросов на совещаниях и совете института.

В 1-м семестре проведено 5 заседаний совета института, во втором семестре тоже 5. Основные вопросы, которые разбирал совет во II семестре, следующие:

1/ Итоги учебно-воспитательной работы за 1 семестр;

2/ Итоги педагогической практики;

3/ О подготовке к весенней экзаменационной сессии и госэкзаменам;

4/ О подготовке к сессии заочников;

5/ О ходе учебно-воспитательной работы на подготовительном отделении и подготовке к экзаменам на аттестат зрелости.

6/ Итоги весенней экзаменационной сессии и перевод студентов с 1-го курса на II-й.

6. РАБОТА БИБЛИОТЕКИ И ОСНОВНЫХ УЧЕБНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ИНСТИТУТА

За 1945-46 уч. год библиотекой выдано читателям разной литературы 5120 экз. Отсюда читаемость за год 11 экз., обращаемость 0,5 раз.

При библиотеке работает читальный зал. В период экзаменационной сессии читальный зал работал в две смены /с 8 ч. утра до 11 ч. вечера/. Фонд читального зала составляет 391 экз. литературы, имеется 16 названий газет, 43 названия журналов.

За 1945-46 уч. год посетили читальный зал 4535 человек. Выдано книг, газет и журналов 6893 экз. Читальный зал организовал книжные выставки, витрины к знаменательным датам. Таких выставок и витрин было организовано 12.

В частности и с целью оказания помощи читателям, студентам и преподавателям по подбору и литературы были организованы выставки «Что читать о конституции», «Что читать о пятилетнем плане».

Библиотека проводит библиографическую работу. Кабинеты института находятся в зачаточном состоянии и большой работы провести не могли.

7. ПОЛИТИКО-ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА.

Как было отмечено выше, уровень общего и политического уровня и развития студентов института невысок. Большинство студентов в течение 3-х лет находились на территории оккупированной немецко-румынскими оккупантами. Все это требовало усиления политико-воспитательной работы.

Для студентов и преподавателей в I семестре прочитано 10 докладов на литературные, политические и общеобразовательные темы. В частности прочитаны доклады о международном положении, об атомной энергии, о второй годовщине освобождения г. Тирасполя, о происхождении жизни на земле, о пятилетнем плане. Если количество лекций и докладов прочитано недостаточно, посещаемость их не может быть признана удовлетворительной, как правило, она не превышала 60%.

В марте месяце для студентов были организованы кружки текущей политики, которые работали вплоть до экзаменационной сессии. Кружки занимались один раз в неделю и за 2 ½ месяца провели 8-9 занятий.

Для поднятия идейно-теоретического уровня преподавателей проводились теоретические конференции. Было две конференции. Для преподавателей прочитана лекция «О перерастании буржуазно-демократической революции в социалистическую». Для студентов во II семестре дано 8 консультаций, концертов, силами художественной самодеятельности, института, дома офицеров, дома народного творчества. Было организовано 4 коллективных посещения кино и три театра.

Преподаватели института прочитали много лекций и докладов для интеллигенции города и рабочих. Большая работа проведена коллективом в период подготовки к выборам в Верховный Совет СССР. Агитационная работа на участках проводится и в настоящее время. Институт шефствует над двумя колхозами с. Суклеи. В колхозах проведена большая агитационно-просветительская работа.

Недостатком политико-воспитательной работы является недостаточная целеустремленность и плановость. Слаб контроль за работой кружков текущей политики.

8. ТРУДОВАЯ И УЧЕБНАЯ ДИСЦИПЛИНА ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОГО СОСТАВА, СТУДЕНТОВ И УЧЕБНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНОГО ПЕРСОНАЛА.

Трудовая дисциплина преподавателей и учебно-вспомогательного персонала была на протяжении всего года удовлетворительной. Работники института вполне добросовестно и аккуратно относятся к исполнению возложенных на них обязанностей. Однако имел место случай грубого нарушения трудовой дис-

циплины преподавателем т. БЕШЛЯГА. В июле месяце, во время сессии заочников она выехала на выходной день в г. Кишинев, не поставив об этом в известность дирекцию института. Не имея, по ее словам, возможности достать билет на поезд, она в понедельник не смогла явиться на лекции, на следующий день вновь пропустила два часа, перепутав, по ее объяснению, расписание. Дирекция, признав со стороны т. БЕШЛЯГА грубое нарушение трудовой дисциплины, передала о ее проступке дело в суд.

Учебная дисциплина студентов стоит на низком уровне, по причине недостаточной политико-воспитательной работы и административных мер борьбы со стороны дирекции. Студенты, особенно I-го курса, допускали пропуски занятий без уважительных причин. Посещаемость занятий студентами в I семестре составляет 82%, во втором 88%.

В новом учебном году укрепление учебной дисциплины студентов является одной из серьезных задач института.

9. ИТОГИ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ.

В результате весенней экзаменационной сессии, на II курсе из 126 человек, допущенных к экзаменам, 4 студента не выдержали их и не были допущены к госэкзаменам.

Из 122 студентов, державших гос. экзамены, успешно их сдали 105 человек, из них 4 получили диплом с отличием. На I курсе было к началу весенней экзаменационной сессии 111 студентов. Из них 12 человек по уважительной причине не могли явиться на сессию: 4 человека по болезни и восемь студентов были выделены участниками Всесоюзного физкультурного парада и накануне сессии выехали в г. Кишинев для подготовки к параду. Таким образом, обязаны были явиться на экзаменационную сессию 99 студентов.

Сдали экзамены и зачеты по всем предметам 70 человек. Не сдали экзамен или зачет по одной дисциплине 12 человек. Не сдали экзамены или зачеты по двум дисциплинам 14 человек. Не сдали экзамены или зачеты по трем и более дисциплинам 4 человека. Оставлено на второй год 14 студентов. Исключено из института по неуспеваемости 4 студента. Условно переведено на II курс, имеющих задолженность по одному предмету, 11 человек, с условием ликвидации академической задолженности до 1.X.46 года.

Кроме того, условно переведено на II курс 12 человек, которые не могли сдать все экзамены и зачеты по уважительной причине, им предоставлен срок ликвидации экзаменационной задолженности до 1.XI. 1946 года.

Анализ успеваемости студентов:

а/ По основам марксизма-ленинизма из 108 студентов 1 курса, державших экзамены, сдали 98 человека и 10 имели оценку ДВА. Успеваемость 90%.

Если взять процентное отношение количества сданных экзаменов и зачетов по всем предметам, выносимым на сессию 1 курса к количеству, подлежащему сдаче экзаменов и зачетов, то получится 93,8%.

Таким образом, успеваемость в среднем по основам марксизма-ленинизма оказывается средней успеваемости по институту.

Причинами низкой успеваемости по основам марксизма-ленинизма являются: отмеченное выше невысокое общее и политическое развитие студентов, далеко недостаточная работа кафедры по организации самостоятельной работы студентов по предмету, неудовлетворительная постановка семинарских занятий.

Во время экзаменов многие студенты выявили поверхностные знания, а некоторые полное непонимание отдельных основных положений курса. Например, некоторые студенты не поняли при изучении курса такой важный вопрос – «чем определяется характер революции», давая на него ответ: «движущими силами». Есть студенты, которые не знают различия между классом помещиков и капиталистов. Студент II-го курса, касаясь вопроса о приходе гитлеровцев в Германии к власти в 1933 году, говорит: «В 1933 году в Германии произошла революция, в результате который к власти пришли гитлеровцы, свернув Вильгельма II-го».

Количество подобных примеров можно увеличить. Это свидетельствует о том, что члены кафедры основ марксизма-ленинизма при прохождении курса не всегда интересовались, не вникали в то, как понимаются и усваиваются их лекции студентами.

На семинарских занятиях, в частности, т. КОЙФМАН не поправлял студентов, дававших неправильные ответы на постановленные вопросы.

б/ По военной и физкультурной подготовке, из 101 студента, сдавших экзамены и зачеты, не сдали 17, т. е. успеваемость 83,2%. Причины, вызвавшие такую низкую подготовку студентов по военной и физкультурной подготовке, подробно выяснены выше.

Часть студентов не сдали практическую часть физподготовки, потому что в короткий срок /с апреля месяца/ не могли выполнить все нормы, другие несерьезно отнеслись к практическим занятиям и также не сдали норм. В будущем году предстоит всемерно улучшить постановку преподавания военной и физкультурной подготовки.

По другим предметам успеваемость студентов также не может быть признана удовлетворительной. Все это требует в будущем году решительно улучшить качество преподавания, чтобы достичь более высокой успеваемости.

Если сравнить итоги учебной работы в 1945-46 уч. году с данными прошлого года, то, конечно, в этом году мы имеем лучшие итоги, но это не может нас успокаивать.

10. НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА.

Научно-исследовательская работа кафедр проходила исключительно по линии подготовки кандидатских диссертацией и сдачи кандидатского минимума.

Активно работают на подготовке диссертаций зав. кафедрой педагогики тов. КРАЧУН Т.А. Тема его диссертации: «Развитие школы в Молдавии от присоединения Бессарабии к России в 1812 г. до Великой Отечественной войны».

Зав. кафедрой истории тов. КОЙФМАН работает над кандидатской диссертацией по истории Молдавии. Оба указанных товарища планируют защиту в 1946 году.

С 1945 года работает над кандидатской диссертацией зав. кафедрой естествознания и географии тов. КРАЧУН П.И. Некоторые преподаватели работают по сдаче кандидатского минимума: СТУДЕНКИН А.С., ТИТОВ В.Г.

Тов. СТУДЕНКИН проработал 10 источников по психологии, рекомендованных его руководителем. В 1945-46 году никто из преподавателей экзаменов по сдаче кандидатского минимума не держал.

ВЫВОДЫ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ.

1. Учебно-производственная база института по сравнению с прошлым годом и первым семестром этого года значительно укрепилась, что дало возможность лучше организовать учебный процесс. Однако, требуется большая помощь Министерства просвещения МССР в оборудовании кабинетов и библиотеки учебниками, пособиями и приборами.

2. Преподавательский коллектив в основном справляется с выполнением учебного плана как в количественном, так и в качественном отношении.

Задачей института является повышение квалификации преподавателей путем работы по сдаче кандидатского минимума и подготовке кандидатских диссертаций.

3. Уровень знаний, а также общее и политическое развитие студентов приема 1945-46 уч. года был низок. Это обязывает все организации института правильнее организовать учебно-методическую и политико-воспитательную работу со студентами в новом учебном году.

4. Учебные планы института перегружены. Вместо 36-часовой недельной учебной нагрузки, институт вынужден был работать с 40-42-часовой недельной нагрузкой, что отрицательно отражалось на самостоятельной работе студентов.

5. Самостоятельная работа над литературой была недостаточной. Для ее улучшения требуется всемерное повышение требований преподавателей к студентам, лучшая организация контроля со стороны кафедр и учебной части, более плановое проведение консультаций и коллоквиумов.

6. В новом учебном году необходимо значительно улучшить постановку преподавания военно-физкультурной подготовки, добиться значительного повышения качества знаний студентов по основам марксизма-ленинизма.

7. Учитывая что в работе кафедр в закончившимся учебном году преобладало решение организационных вопросов, в будущем необходимо улучшить качество учебно-методической работы кафедр: осуществлять непрерывное руководство учебным процессом, систематически оказывать методическую помощь преподавателям, организовать плановое взаимное посещение лекций и обсуждение его результатов на заседаниях кафедр и т.д.

8. Улучшить постановку политико-воспитательной работы. С начала учебного года организовать кружки текущей политики, составить план политико-воспитательной работы, мобилизовать внимание всех организаций института к политико-воспитательной работе.

9. Изжить случаи нарушения трудовой и учебной дисциплины со стороны сотрудников и особенно студентов. При более широкой воспитательной разъяснительной работе, решительнее применять меры взысканий к нарушителям дисциплины.

10. Продолжать работу по улучшению материально-бытовых условий преподавателей, студентов и всего коллектива института.

ДИРЕКТОР ТИРАСПОЛЬСКОГО ГОС.
УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА [*Подпись*] //КРАЧУН//

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 8, ff. 1-19.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 264

1946, septembrie 4. Scrisoarea directorului Institutului de Medicină din Chişinău către secretarul CC al PC(b)M

Ipatie Sorocean, directorul Institutului de Medicină din Chişinău, se adresează lui Nicolai Coval, secretarul CC al PC(b)M, să dispună autorităţilor republicane să întreprindă măsurile indicate în scopul asigurării condiţiilor normale de funcţionare a Institutului de Medicină din Chişinău.

СССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
КИШИНЕВСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
№417
4/IX-1946

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/б/МОЛДАВИИ
тов. КОВАЛЮ Н.Г.

Для обеспечения нормальных занятий в Кишиневском Медицинском институте, прошу разрешить следующие вопросы, которые тесно связаны с учебной и научной деятельностью института:

I. Из помещения общежития /Пушкинская 21/ выселить 11 семей военнослужащих воинской части службы ВНОС.

II. Выделить в родильный дом по Павловской улице помещение под общежитие для студентов в количестве 600 человек.

III. Для форсирования ремонта теоретического корпуса обязать т. ОРЛОВА выделить бригаду немцев в количестве 50 человек.

IV. Обязать т. СКУЛЬСКОГО усилить темп строительства общежития для студентов по Садовой 69 и Киевской 137, сдав в эксплуатацию к 1 октября с. г.

V. Обязать т. СКУЛЬСКОГО отремонтировать два небольших здания рядом с институтом под виварий к 15 сентября с. г. для проведения экспериментальной научной работы.

VI. Ведомственную церковь на территории 1-й горбольницы передать Мединституту для кафедры военно-медицинской подготовки.

VII. Необходимо срочно выделить для профессорско-преподавательского состава института 26 квартир и 5 комнат для размещения аспирантов и ординаторов[449], оставленных Министерством здравоохранения для научной работы и повышения квалификации. Отсутствие жилплощади нарушает учебный процесс и вызывает текучесть квалифицированных научных работников.

VIII. Обязать Госплан отпустить Мединституту для обеспечения учебного процесса 200 столов, 300 табуреток и 100 кубометров пилолеса.

IX. Обязать Министерство здравоохранения оборудовать при всех клиниках клинические и экспериментальные лаборатории, а также обеспечить все клиники столами и табуретками для проведения занятий со студентами за счет экономии по бюджету здравоохранения.

X. Для обеспечения быта студентов выделить Мединституту через Совет Министров 10 тонн пшеницы, 5 тонн кукурузы или проса, 250 тонн овощей, 50 тонн фруктов и 5 тн. мяса.

XI. Для инвалидов Отечественной войны и отличников учебы выделить из республиканских фондов 200 дополнительных вторых горячих блюд и 100 СП-2.

XII. Обязать Управление кинофикации установить один киноаппарат для демонстрации научных и художественных фильмов для коллектива института в количестве 1500 человек.

XIII. Предоставить помещение Куприяновского монастыря[450] для организации дома отдыха и подсобного хозяйства института.

XIV. Обязать топливный трест выделить для отопления трех общежитий Мединститута 400 тонн угля и 1000 кубометров леса.

XV. Обязать Гортоп[451] обеспечить профессорско-преподавательский состав в количестве 300 человек топливом на зимний период – 1500 кубометров.

---

449 *Ordinatură* – treaptă postuniversitară a sistemului de formare profesională a lucrătorilor medicali în URSS.

450 *Mănăstirea Căpriana*.

451 *Secția asigurare cu combustibil* (Городской отдел топлива /гортоп) – structură a Comitetului executiv al orașului.

XVI. Для обеспечения строительства общежития и учебных зданий института необходимо получить четыре грузовых автомашины.

Директор Кишиневского
мединститута [*Подпись*] /Сорочан/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 101, ff. 5-6.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 265

1946, septembrie 7. Ordinul nr. 1988-p al SM al RSSM

Prin ordinul din 7 septembrie 1946, SM al RSSM dispune deschiderea unei secţii de limbă engleză la Institutul Învăţătoresc din Bălţi şi a unei secţii de limbă franceză la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol, din 15 septembrie 1946.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ОРДИНУЛ № 1988-р
РАСПОРЯЖЕНИЕ

7 сентября 1946 г. г. Кишинев

В целях подготовки учителей иностранных языков для семилетних и средних школ Молдавии обязать Министерство просвещения Молдавской ССР /тов. АФТЕНЮКА/:

а/открыть с 15 сентября 1946 года при Бельцком учительском институте отделение английского языка и при Тираспольском учительском институте отделение французского языка с контингентом 30 человек в каждом.

б/ обеспечить отделения иностранных языков квалифицированными преподавателями, литературой и наглядными пособиями.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА
МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР /М. РАДУЛ/

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, f. 155.
Copie. Text dactilografiat. Ştampilă aplicată.

Doc. 266

1946, septembrie 11. Proces verbal nr. 8 al şedinţei adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Învăţătoresc din Bălţi

Adunarea de partid a Institutului Învăţătoresc din Bălţi consideră condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor care locuiesc în cămine drept nesatisfăcătoare, ca şi alimentaţia studenţilor la cantina instituţiei. Membrii de partid a Institutului au atras atenţia organizaţiei comsomoliste că nu întreprinde măsurile necesare pentru lupta cu comportamentul amoral al unor studenţi, în primul rând, al fetelor. Al doilea subiect din ordinea de zi se referă la îndeplinirea planului de înmatriculare a studenţilor, adjunctul directorului instituţiei constatând că a fost realizat doar în proporţie de 50%, şi pentru a completa grupele academice la anul I se propune recrutarea unor învăţători care nu au studii superioare.

ПРОТОКОЛ № 8[452]

11 сентября 1946 г.

открытого партийного собрания коммунистов парторганизации Учительского института

Присутствовало: членов ВКП/б/ – 7, кандидатов ВКП/б/ – 7, беспартийных – 6.

ПОВЕСТКА ДНЯ.

1. О культурно-бытовом обслуживании студентов института и учащихся педучилища /Информация тов. Кирсти/.

2. Информация зам. директора института, коммуниста тов. Бородавкина о наборе.

Слушали: О культурно-бытовом обслуживании студентов института и учащихся педучилища.

Высказались:

Вайсман М.М. /Преподаватель института/.

Забота о учащихся со стороны хозяйственников отсутствует. Света во многих комнатах общежития нет, матрацами обеспечены только частично. Многие студенты уже свыше 10 суток спят на голых решетках кроватей или совсем на полу. Зав. факультетами никакой воспитательной работы среди студентов не проводят.

---

[452] Document selectat de Lidia Prisac şi Ion Valer Xenofontov.

Полковник НИКИТИН /Нач. военной кафедры/.

Оценивает состояние бытового обслуживания как неудовлетворительное.

ПЕХ И.Л. /Зам. директора педучилища/.

Говорит о том, что зам. директора по хоз. обеспечению должного внимания бытовому обслуживанию студентов не уделяет. На замечания со стороны отвечает: «Разрешите уж мне командовать». Указывает на то, что хозяйственники не знают точного размещения людей и их информация расходится с действительным положением вещей. Говорит о необходимости организовать второй горячий стол для студентов.

НЕЗНАЕВА /Секретарь комсомольской организации/.

Не все педагоги оказывают нам помощь в организации культурно-массовой работы. Комсомольская и профсоюзная организации пущены на самотек, парторганизацией не руководится. Парторганизация ни разу не слушала меня как секретаря комсомольского бюро.

РОЗЕНТАЛЬ[453] /Председатель месткома/;

Когда встречаешь зам. директора по хоз. части т. Новорюнникова и спрашиваешь его о делах, то тот отвечает: «Все в порядке», но порядок то как раз и не оказывается.

ВАКУЛЕНКО /Комендант общежития/.

Говорит о том, что в неполадках виновны не только хозяйственники, что они сами не в силах исправить положение, а что следует добиваться через вышестоящие органы.

БЕЛОУСОВА /Председатель профкома института/.

Говорит о необходимости регулярного выпуска институтской стенгазеты, о необходимости радиофикации студенческих общежитий. Обещаем разделить дежурство в столовой со стороны профкома, вносит предложение об организации литературного и исторического кружков.

ВНОРОВСКАЯ / Инструктор Министерства образования/.

Видит причины неполадок в следующем: 1. Зам. директора по хоз. части т. Новотюнников в должной мере не контролируется. Ему на попечение сдано все, но спрашивается мало. 2. Существует безразличие со стороны некоторых преподавателей к организации воспитательной работы и быта студентов. 3. В организации питания при возможностях отсутствует инициатива. 4. Комсомольская организация не ведет решительной борьбы с фактами аморального поведения и, прежде всего, среди девушек.

ЮДИН /Зав. отделом школ УКОМа ВКП/б/.

В чем причина неполадок? В том, что некоторые руководители забыли, что они являются представителями партии. Выступление коменданта, члена ВКП/б/ т. Вакуленко, пожелавшей убедить всех, что хозяйственники предпринимали все, но без помощи организаций выше не могут наладить быт студентов, являет-

[453] *Boris Efimovici Rozental*, absolvent al Universităţii din Iaşi (1937). Lector superior la Catedra de fizică şi matematică a Institutului Învăţătoresc din Bălţi (1945-1949).

ся ошибочным и вредным. Считает, что следует поставить вопрос о пребывании зам. директора по хоз. части тов. Новотюнникова на указанной должности.

Секретарю парторганизации тов. Кирсте необходимо улучшить руководство партийной и комсомольской организациями, потребовать от людей ответственности за порученное им дело.

БУРДА /Военрук педучилища/.

Указывает на то, что преподаватели по воспитательной работе в должной мере не занимаются.

БОРОДАВКИН /Зам. директора института по научно-воспит. работе/.

Когда был поставлен вопрос о приобретении камыша для набивки матрасов, т. Новотюнников сослался на то, что к камышу невозможно добраться т.к. вокруг много воды. Оказалось, что воды и в помине нет. Комендант общежития, член ВКП/б/ т. Вакуленко, допускает пребывание в общежитии лиц, никакого отношения абсолютно к институту не имеющих. Необходимо навести порядок прежде всего в общежитиях.

II. Слушали информацию тов. Бородавкина о наборе.

Высказались:

Карпенко[454] /Зав. УОНО/.

Предлагает представителям института принять участие в совещании зав. УОНО 15.IX.46 г. с целью выявить возможности районов о посылке некоторых учителей для учебы в институте.

ВНОРОВСКАЯ / Инструктор Министерства образования/.

Предлагает шире опубликовать условия выбора в институт.

ПОСТАНОВИЛИ принять следующую резолюцию:

Заслушав информацию секретаря парт. организации тов. Кирстя о культурно-массовом обслуживании студентов, а также информацию зам. директора института, коммуниста т. Бородавкина о наборе студентов на 1946/47 гг. общее партийное собрание констатирует:

1. Жилищно-бытовые условия студентов института и учеников педагогического училища неудовлетворительны.

2. Койками студенты полностью не обеспечены. Спят по два человека на койке, а некоторые спят на полу.

3. Матрасами все студенты и учащиеся полностью не обеспечены, вследствие чего многие спят на голых железных решетках.

---

[454] *Viktor Ivanovici Karpenko* (1912-?), rus, născut în or. Rej, ţin. Ekaterinburg, gub. Perm, Imperiul Rus. Absolvent al Facultăţii de pedagogice a Institutului Pedagogic din Leningrad (1931) şi al Facultăţii de istorie a Institutului Pedagogic din Sverdlovsk (1934). Şef al Secţiei învăţământ a Comitetului executiv al judeţului Bălţi (1946-1948), lector şi lector superior (1.IX.1946-17.X.1953) şi şef al Catedrei de marxism-leninism (17.XII.1949-17.X.1953) şi adjunctul directorului pentru activitate didactico-ştiinţifică al Institutului Învăţătoresc din Bălţi (13.II.1949-17.X.1953). În anul 1953 a fost transferat în funcţia de şef al Catedrei de marxism-leninism la Institutul Învăţătoresc din Iujno-Sahalinsk (AUSARB, F.1, inv.3, d. 117, ff. 1-18).

4. Комнаты, где живут студенты, полностью не освящены, в некоторых комнатах освещение отсутствует. Имеет место факт проживания в общежитии лиц, никакого отношения к институту не имеющих, о чем комендант т. Вакуленко даже не знал.

5. Одноразовое питание студентов в столовой недостаточно качественное и не удовлетворяет минимальные запросы учащихся.

Все еще имеет место в результате отсутствия в хоз. аппарате института подлинной заботы о студентах, в результате бездельности зам. директора по хоз. части т. Новотюнникова, которые не сумели или не захотели подготовить материальную базу к новому уч. году.

Культурно-массовая и воспитательная работа среди студентов и учащихся не находится на должном уровне. Назначенные в начале уч. года дирекцией зав. факультетами никакой воспитательной и культурно-массовой работы не проводят и самоустранились от руководства факультетами.

План набора студентов института на 1946/47 уч. год выполнен на 50%. Для выполнения плана набора были представлены следующие мероприятия:

Разосланы в областные и районные центы так называемые «вербовщики» из числа преподавателей и лучших студентов.

В республиканских, краевых и районных газетах было объявлено о наборе в институт и условия приема /в республиканских газетах Молдавии, радиовещании, краевой газете Краснодарского края и др./.

В настоящий момент, в связи с продлением срока приема, вновь посланы преподаватели института в районные и областные центры, а также села, с целью выявить желающих и имеющих основания для поступления в институт.

Однако необходимых результатов пока не имеется.

В связи с изложенным, общее партийное собрание постановляет:

- Коммунисту тов. Бородавкину потребовать от зам. директора института т. Новотюнникова обеспечить всех студентов матрасами к 15.IX.46 г.
- Коммунисту т. Кирсте обеспечить ремонт электропроводки, добившись нормального освещения во всех комнатах.
- Партийное собрание считает необходимым категорически потребовать от зав. отделения повседневного руководства учебно-воспитательной и культурно-массовой работы.
- Партийное собрание считает необходимым потребовать от т. Новотюнникова и члена ВКП/б/ т. Вакуленко наведения порядка в общежитиях, обеспечения нормальных условий для работы и отдыха студентов, улучшения их питания. Коммунистам т.т. Кирсте и Вайсману изучить возможные улучшения питания и доложить партсобранию о своих соображениях.
- Обязать т. Белоусову /пред. профкома/ установить дежурство студентов в столовой, с целью обеспечить порядок и контроль в ней.
- Поручить т. Кирсте подобрать агитаторов отделений из числа лучших коммунистов и комсомольцев.

- Провести комсомольские собрания на факультетах, организационно оформить и укрепить комсомольские организации.
- Провести беседу со студентами на факультетах и с учащимися педучилища «О нормах социалистического общежития» с девушками, поручить провести беседу т. Булат и Андреевой с юношами т. Бородавкину и Пех.
- Поручить т. Никитину и т. Бурде организовать круглосуточное дежурство в учебном корпусе и, главным образом, в общежитии.
- Коммунистам т.т. Кирсте и Вайсману принять участие в уездном совещании зав. РОНО с целью подбора студентов на 1 курс из числа учителей уезда.
- На очередном партийном собрании заслушать отчеты всех указанных товарищей о выполнении возложенных на них поручений.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОБРАНИЯ [Подпись] (БОРОДАВКИН)

СЕКРЕТАРЬ СОБРАНИЯ [Подпись] (ВАЙСМАН)

Sursa: AOSPRM, F. 43, inv. 94. d. 2, f. 11-14.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 267

1946, septembrie 17. Lista studenților care au sosit din or. Moscova pentru înscrierea la studii la Universitatea de Stat din Chișinău

Documentul, alcătuit din două tabele, prezintă numărul de studenți veniți la Chișinău din or. Moscova pentru a fi înmatriculați la USM și instituțiile de învățământ unde au candidat pentru admitere în anul de învățământ 1946/1947.

Список студентов прибывших из гор. Москвы для их зачисления на учебу в Кишиневский Государственный Университет

	ВСЕГО	86 чел.
Историко-филологический факультет		16 - ‘’ -
	мужчин	11 - ‘’ -
	женщин	5 - ‘’ -
По партийности:	Членов ВКП(б)	3 - ‘’ -
	- ‘’ - ВЛКСМ	11 - ‘’ -
По образованию:	Окончили ср. школу	16 - ‘’ -

По национальности:	Русских	12 - ‘’ -
	Евреев	1 - ‘’ -
	Чуваш	1 - ‘’ -
	Украинцев	2 - ‘’ -
2. Физико-математический факультет		15 чел.
	мужчин	12 - ‘’ -
	женщин	3 - ‘’ -
По партийности:	Кандидатов в члены ВКП(б)	1 - ‘’ -
	- ‘’ - ВЛКСМ	11 - ‘’ -
По образованию:	Окончили ср. школу	15 - ‘’ -
По национальности:	Русских	12 - ‘’ -
	Евреев	1 - ‘’ -
	Чувашей	1 - ‘’ -
	Украинцев	1 - ‘’ -
3. Биологический факультет		15 чел.
	мужчин	5 - ‘’ -
	женщин	10 - ‘’ -
По партийности:	Членов ВКП(б)	2 - ‘’ -
	- ‘’ - ВЛКСМ	12 - ‘’ -
По образованию:	Окончили ср. школу	14 - ‘’ -
	Из института	1 - ‘’ -
По национальности:	Русских	14 - ‘’ -
	Евреев	1 - ‘’ -
4. Геолого-почвенный факультет		24 чел
	мужчин	6 - ‘’ -
	женщин	18 - ‘’ -
По партийности:	Членов ВКП(б)	2 - ‘’ -
	Кандидатов в члены ВКП(б)	1 - ‘’ -
	- ‘’ - ВЛКСМ	16 - ‘’ -
По образованию:	Окончили ср. школу	21 - ‘’ -
	Из института	1 - ‘’ -
	Из техникума	2 - ‘’ -
По национальности:	Русских	20 - ‘’ -
	Евреев	1 - ‘’ -
	Башкир	1 - ‘’ -
	Чувашей	1 - ‘’ -
	Мордвинов	1 - ‘’ -
5. Химический факультет		16 чел.
	мужчин	9 - ‘’ -
	женщин	7 - ‘’ -
По партийности:	Членов ВКП(б)	1 - ‘’ -

	- ‘’ - ВЛКСМ	9 - ‘’ -
По образованию:	Окончили ср. школу	14 - ‘’ -
	Из института	1 - ‘’ -
	Из техникума	1 - ‘’ -
По национальности:	Русских	15 - ‘’ -
	Евреев	1 - ‘’ -

Прибыло из ВУЗов:

1.	Московский институт международных отношений	5 чел.
2.	Энергетический институт.	1 - ‘’ -
3.	Московский пушно-меховый институт.	2 - ‘’ -
4.	- ‘’ – горный институт.	4 - ‘’ -
5.	- ‘’ – текстильный институт.	1 - ‘’ -
6.	- ‘’ – институт инженеров коммунального хозяйства.	3 - ‘’ -
7.	- ‘’ – государственый медицинский институт.	5 - ‘’ -
8.	- ‘’ – государственный университет.	38 - ‘’ -
9.	- ‘’ – химико-технологический институт мясной пром.	1 - ‘’ -
10.	- ‘’ – юридический институт	1 - ‘’ -
11.	- ‘’ – ордена Ленина авиационный институт.	1 - ‘’ -
12.	- ‘’ – технологический институт пищевой промышленности	1 - ‘’ -
13.	- ‘’ – технологический институт рыбной промышленности	1 - ‘’ -
14.	- ‘’ – институт инженеров транспорта.	1 - ‘’ -
15.	- ‘’ – стоматологический институт.	1 - ‘’ -
16.	- ‘’ – торфяной институт.	1 - ‘’ -
17.	- ‘’ – педагогический институт.	2 - ‘’ -
18.	Московская с/х академия.	1 - ‘’ -
19.	Томский Государственный университет (учительский заочный)	1 - ‘’ -
20.	Мурманский учительский заочный институт.	1 - ‘’ -
21.	Горьковский государственный медицинский институт.	1 - ‘’ -
22.	Сталинский государственный педагогический институт	1 - ‘’ -
		Всего 76 чел.

РЕКТОР Кишиневского
Государственного Университета [*Подпись*] (Леонов)

17 августа 1946 года.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 69-70.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 268

1946, septembrie 17. *Cu privire la atribuirea casei de pe strada Bulgară nr. 99 Universităţii de Stat din Moldova pentru organizarea căminului studenţesc*. Hotărârea nr. 908 a SM al RSSM

SM al RSSM dispune transmiterea clădirii de pe strada Bulgară nr. 99 USM, pentru organizarea căminului studenţesc al instituţiei de învăţământ.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 908

17-го сентября 1946 г. гор. Кишинев

О закреплении за Кишиневским Государственным Университетом дома №-99 по улице Болгарской[455] под общежитие для студентов

Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать управляющего базой Легсбыта[456] /тов. Кравчикова/ освободить жилой дом №-99 по улице Болгарской, занимаемый в настоящее время базой «Легсбыт».

Освобождение произвести не позднее 25 сентября с.г.

2. Предоставить базе Союзглавлегсбыта Министерства легкой промышленности Союза ССР 2 комнаты в доме №38 по улице Фрунзе под контору и надворные постройки под склады, остальные три комнаты этого дома оставить карьерному хозяйству Управления Кишиневской железной дороги под контору.

3. Обязать Министерство жилищно-гражданского строительства /тов. Скульского/ не позже 1-го октября 1946 года произвести ремонт дома №-99 по Болгарской улице в счет восстановления жилого фонда города Кишинева.

4. Обязать Министерство легкой промышленности /тов. Лемина/произвести ремонтно-восстановительные работы складских помещений во дворе дома №38 по ул. Фрунзе до 25 сентября 1946 года.

---

455 *Strada Bolgarskaia* – redenumită str. General Drăgălina (1924-1940 şi 1941-1944), str. Bulgară din august 1944.

456 *Bază de comerţ cu ridicata cu produse ale industriei uşoare a Cooperaţiei de consum a Ministerului Industriei Uşoare a RSSM* (База оптовой торговли товарами легкой промышленности потребительской кооперации Министерства легкой промышленности МССР/Легсбыт).

5. Обязать исполком Кишиневского Городского Совета /тов. Смирнова/ заключить с Государственным университетом и управляющим базой «Легсбыт» договор на аренду вышеуказанных помещений.

Председатель Совета Министров
Молдавской ССР Г. Рудь

Управляющий делами
Совета Министров Молдавской ССР Л. Дьяченко

[*Печать*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 30, f. 19.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 269

1946, septembrie 17. Rezultatele concursului pentru ocuparea posturilor științifico-didactice la Universitatea de Stat din Moldova

Documentul, alcătuit din două tabele, prezintă rezultatele concursului pentru ocuparea posturilor științifico-didactice la USM și necesarul neacoperit de profesori și conferențiari la catedrele Universității pentru anul de învățământ 1946/1947.

РЕЗУЛЬТАТЫ КОНКУРСА ПО КИШИНЕВСКОМУ ГОСУДАРСТВЕННОМУ УНИВЕРСИТЕТУ

1.	Было подано заявлений и запросов/профессоров и доцентов/	57
2.	Прошло по конкурсу профессоров и доцентов	19
3.	Из них профессоров.	4
4.	Отклонено профессоров.	3
5.	Не рассмотрено заявлений за недостаток материалов.	5

Д о ц е н т ы:

1.	Прошло по конкурсу.	15
2.	Отклонено по конкурсу.	24
3.	Не рассмотрено заявлений за недостатком необходимых на конкурсе материалов.	5
4.	Отклонено за отсутствием в данном учебном году по учебному плану дисциплин.	3

Требуется в этом учебном году:

Кафедра русского языка	2 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
доцент.	1 - ‘’ -
Кафедра истории.	1 чел.
профессор по истории народов СССР	- ‘’ -
Кафедра литературы.	2 чел.
профессор истории западно-европейской литературы. . . .	1 - ‘’ -
профессор истории русской литературы.	1 - ‘’ -
Кафедра математического анализа.	1 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
Кафедра геометрии.	1 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
Кафедра экспериментальной физики.	2 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
доцент.	1 - ‘’ -
Кафедра общей химии.	1 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
Кафедра зоологии беспозвоночных.	1 чел.
профессор.	1 - ‘’ -
ВСЕГО: профессоров	9 чел.
доцентов	2 - ‘’ -

РЕКТОР Кишиневского
Государственного Университета [*Подпись*] (Леонов)

17 августа 1946 года.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 71.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 270

1946, septembrie 17-18.

Cu privire la gradul de pregătire a Universității de Stat din Chișinău pentru anul universitar 1946-1947. Clauza 7 din procesul-verbal nr. 133 al ședinței Biroului CC al PC(b)M

Biroului CC al PC(b)M examinează în ședința din 17-18 septembrie 1946 nivelul de pregătire a Universității din Chișinău pentru primul an de activitate a acestei instituții și constată un progres insuficient al pregătirilor pentru anul de învățământ 1946-1947:

neîndeplinirea planului de înmatriculare a studenților, necompletarea posturilor științifico-didactice ale catedrelor universitare, asigurarea parțială a studenților cu locuri în cămine și a instituției cu materiale didactice și literatură științifică și didactică. Biorul CC dispune începerea anului de învățământ al 1 octombrie 1946 și alte măsuri pentru organizarea și desfășurarea procesului didactic în anul de învățământ 1946/1947.

ПРОТОКОЛ № 133
ЗАСЕДАНИЯ БЮРО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КП/б/ МОЛДАВИИ

от 17-18 сентября 1946 года

ПРИСУТСТВОВАЛИ: члены Бюро ЦК КП/б/Молдавии – Бровко Ф.Г.[457], Зыков И.С., Кашников Ф.И., Квасов Г.В., Коваль Н.Г., Мордовец И.Л.[458], Салогор Н.Л.

тов. Бутов Ф.М. – председатель Бюро ЦК ВКП/б/ по Молдавии;
тов. Голик М.Г. – зам. председателя Бюро ЦК ВКП/б/ по Молдавии.
[…]
При обсуждении вопроса - О состоянии подготовки Кишиневского госуниверситета к 1946-47 учебному году - т. т. Овчинников[459], Буянов – зав. секторами отдела пропаганды и агитации ЦК КП/б/Молдавии.
[…]

7. О состоянии подготовки Кишиневского госуниверситета к 1946-47 учебному году

Бюро Центрального Комитета КП/б/ Молдавии отмечает, что подготовка к новому учебному году в Кишиневском Госуниверситете крайне затягивается. План набора студентов на II курс не выполнен, а из 320 человек, подавших заявления на 1-й курс, 97 человек не представили подлинных документов об образовании.

---

457 *Fiodor Grigorievici Brovco* (1904-1960), ucrainean, născut în s. Popenchi, gub. Podolsk, Imperiul Rus. A absolvit școala de partid din Balta (1930). Președinte al SCP al RASSM (1938-1840) și președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM (1941-1951). Din 1951 viceministru al industiriei cărnii și laptelui al RSSM (Valeriu Pasat, *op. cit*., p. 31).

458 *Iosif Lavrentievici Mordoveț* (1899-1976), ucrainean, născut în s. Nedaivoda, ținut. Krîvîi Rih, gub. Herson, Imperiul Rus. Adjunct al Comisarului poporului pentru afacerile interne al RSSM (7.VII.1940-III.1941), adjunct al Comisarului Poporului pentru securitatea statului al RSSM (III.-25.VII.1941), Comisar al poporului (Ministru) pentru securitatea statului al RSSM (31.VII.1944-16.III.1953) și Ministru de interne al RSSM (16.III.1953-4.V.1954). Președintele al Comitetului Securității Statului (KGB) al SM al RSSM (6.V.1954-30.III.1955). Din noiembrie 1955 – șeful secției personal al Ministerului Gospodăriei Comunale al RSSM.

459 *Vasili Ivanovici Ovcinnikov* (1905-?), rus, cu studii superioare neterminate. Adjunctul șefului Secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M (1946-1956) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.*, p. 137.)

Конкурс на замещение вакантных должностей заведующих кафедрами-профессорами и доцентами прошел неудовлетворительно, из 12 кафедр только 4 укомплектованы.

Университет не имеет оборудованных кабинетов и лабораторий. Ремонт учебного корпуса только начат и проходит очень медленно. Общежитием для студентов университет не обеспечен полностью.

Бюро ЦК КП/б/ Молдавии п о с т а н о в л я е т:

1. Обязать и. о. ректора Кишиневского Госуниверситета тов. Леонова:

а) начать учебный год в университете с 1-го октября 1946 года;

б) закончить ремонт учебного корпуса 30 сентября с. г.;

в) к 1 октября 1946 г. укомплектовать ассистентами и преподавателями кафедры иностранного языка, молдавского языка и общей физики.

2. Поручить Совету Министров Молдавской ССР (т. Рудь):

а) выделить Кишиневскому Госуниверситету из республиканских фондов необходимое количество строительных материалов для окончания ремонта учебного корпуса и предметы жесткого и мягкого инвентаря для общежития студентов;

б) предоставить госуниверситету дополнительное помещение под общежитие студентов на 100 человек.

3. Просить Министерство высшего образования СССР (т. Кафтанова):

а) направить в Кишиневский Госуниверситет 5 профессоров на заведывание кафедрами: истории СССР, русского языка, русской литературы, математического анализа, геометрии;

б) принять меры и быстрейшему выделению Кишиневскому Госуниверситету необходимого количества учебного оборудования для кабинетов и лабораторий.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КП/б/МОЛДАВИИ [*Подпись*] /Н. Коваль/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 13, ff. 82-83, 101-102.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 271

1946, septembrie 19. Referinţă privind progresul admiterii studenţilor şi completării catedrelor Universităţii de Stat din Moldova cu personal ştiinţifico-didactic

Şeful Secţiei şcoli superioare şi instituţii de cercetare a CC al PC(b)M raportează secretarului responsabil de cadre al CC al PC(b)M despre progresul admiterii studenţilor şi completării catedrelor USM cu personal ştiinţifico-didactic.

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ по КАДРАМ
Тов. ЗЫКОВУ И.С.

С П Р А В К А
о ходе набора студентов и комплектовании кафедр профессорско-преподавательским составом в Кишиневском госуниверситете.

По плану Кишиневский Госуниверситет должен принять на 1-й курс – 350 чел. и на II-й курс – 100 человек.

Фактические данные на 15/IX-1946 года, таковы:

	1 курс		II курс	Всего
	абсол.	В %%		
Всего принято	320	128,0	88	408
Из них: женщин	166	51,9	45	211
мужчин	154	48,1	43	197
По национальности: русских	175	54,7	44	219
молдаван	48	15,0	13	61
евреев	48	15,0	21	89
украинцев	33	10,3	8	41
По партийности: чл. и канд. ВКП(б)	30	9,5	8	38
чл. ВЛКСМ	174	51,3	28	202
По образованию: с 10 кл. ср. шк.	261	81,6		
с техникумом	12	3,7		
из других вузов	47	14,7		
Участников Отечественной войны	81	25,3	27	100
Принято без экзаменов	99	30,9	88	187
Отказано в приеме	-		-	125
Принято иногородних	206	64,3	37	243

Из 320 человек, принятых на 1-й курс, 97 человек не имеет подлинных документов об окончании средней школы.

Кишиневскому госуниверситету по штатному расписанию профессорско-преподавательского и учебно-вспомогательного персонала утверждено 40 человек, из них: зав. кафедрами – профессоров – 11 чел., зав. кафедрами –доцентов – 1 чел., доцентов – 11 чел., старших преподавателей – 4 чел., ассистентов – 5 чел. и преподавателей – 8 чел.

В целях быстрейшего укомплектования кафедр квалифицированными профессорами и доцентами Госуниверситету было разрешено объявить конкурс на замещение вакантных должностей заведующих на 12 кафедрах и провести его с первого августа по 31 августа с. г.

ОБЩИЕ ИТОГИ КОНКУРСА
на замещение профессорско-доцентских должностей следующие:

	Наименование кафедр	Предусмотрено по штатному расписанию		Представлено на утверждение Минву высшего образования Союза ССР	
		зав. кафедрами	доцентов	зав. кафедрами	доцентов
1.	Кафедра марксизма-ленинизма	1 проф.	1 доц.	1 доц. и.о.	2 доц.
2.	Каф. военной подготовки	1 доц.	-	-	-
3.	- ‘’ - иностр. языков	1 проф.	-	-	-
4.	- ‘’ - русского языка	2 проф.	2 доц.	-	1 доц.
5.	- ‘’ – молдавского языка	1 проф.	-	-	-
6.	- ‘’ - истории	1 проф.	2 доц.	-	4 доц.
7.	- ‘’ - литературы	1 проф.	1 доц.	-	1 доц.
8.	- ‘’ - педагогики	-	1 /совм./	-	1 доц.
9.	- ‘’ - математ. анализа	1 проф.	1 доц.	-	1 доц.
10.	- ‘’ - геометрии	1 проф.	-	-	-
11.	- ‘’ - общей физики	1 проф.	1 доц.	1 проф.	1 доц.
12.	- ‘’ - неорганическ. физики	1 проф. /совм./	1 доц.	1 проф.	-
13.	- ‘’ - общей химии	1 проф.	-	1 доц. и.о.	-
14.	- ‘’ - зоологии	1 проф.	1 проф. /совм./	-	2 доц.
15.	- ‘’ - ботаники	1 проф. /совм./	1 доц.	1 проф.	-
16.	- ‘’ - геологии	1 проф. /совм./	1 доц.	1 проф.	-
	ИТОГО	11 проф. 3 проф. /совм./ 1 доц.	11 доц. 1 проф. /совм./ 1 доцент /совмест/	4 проф. 2 доц. и.о.	13 доц.

Проверка итогов конкурса показала, что данный конкурс прошел неудовлетворительно. За время конкурса поступило заявлений от 7 профессоров, из них 4 работают в вузах гор. Кишинева.

В итоге конкурса оказалось укомплектованными только четыре кафедры – общей физики, неорганической химии, ботаники и почвоведения, причем комплектование этих кафедр прошло исключительно за счет профессоров Кишиневского сельскохозяйственного института им. Фрунзе. Остальные же 8 кафедр остаются незамещенными.

По доцентским вакансиям картина такова: вместо 12 человек фактически зачислено в штат Университета 15 человек, в том числе: 12 доцентов и 3 и. о. доцента. Причем, по кафедре марксизма-ленинизма зачислен и. о. доцента т. Цулимов А.И., который не соответствует своему назначению. Тов. Цулимов – член партии с 11939 года, в 1935 г. окончил Московский политехнический институт. В своей автобиографии т. Цулимов сообщает о том, что будучи на оккупированной территории он сжег партбилет, за что имел выговор, снятый в 1945 году. Сейчас т. Цулимов работает зам. проректора по учебной части Университета, ученой степени не имеет.

Старшими преподавателями, ассистентами и преподавателями кафедры также не укомплектованы полностью и особенно по кафедре молдавского языка, где из 3 преподавателей по штату, пока нет ни одного. Нет 2-х старших преподавателей по иностранному языку и одного ассистента по общей физике.

Проверка показала, что среди принятых и зачисленных в штат отдельные преподаватели не соответствуют своему назначению, в частности, по кафедре русского языка в качестве преподавателя принята ДОНДЫШ Эмилия Михайловна, 1925 года рождения, которая только в 1945 году окончила Кишиневский пединститут и совершенно не имеет опыта педагогической работы. На кафедру иностранных языков зачислена преподавателем КЛИМЕНТ Шарлота Юрьевна 1878 года рождения, которая сейчас работает в школе № 1 гор. Кишинева и в Министерстве иностранных дел, морально неустойчива и авторитетом у учащихся не пользуется.

ЗАВ. СЕКТОРОМ ВУЗОВ И НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ
ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ /П. БУЯНОВ/

19/IX-1946 г.
гор. Кишинев

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 64-66.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 272

1946, septembrie. Referinţă privind activitatea de cercetare ştiinţifică în instituţiile de învăţământ superior din or. Chişinău.

Documentul nu este datat, dar pentru că autorul menționează existența a doar patru instituții de învățământ superior în or. Chișinău, deducem că USM încă nu a fost deschisă, asfel documentul este redactat anterior datei de 1 octombrie 1946

Секретарю ЦК КП/б/ Молдавии
по пропаганде и агитации
тов. ЦАРАНОВУ С.В.

С П Р А В К А
о состоянии научно-исследовательской работы
в ВУЗах города Кишинева.

В гор. Кишиневе имеется 4 высших учебных заведения: педагогический, сельскохозяйственный, медицинский институты и госконсерватория.

Профессорско-преподавательский состав ВУЗов насчитывает 329 человек, в том числе: профессоров – 36, из них имеющих степень доктора наук – 30; доцентов – 49, из них имеющих степень кандидата наук – 40.

В разрезе ВУЗов:

№	Наименование ВУЗа	Профессора		Доценты	
		Всего	В т.ч. доктор. наук	Всего	В т.ч. кандид. наук
1.	Пединститут	4	4	11	9
2.	Мединститут	21	21	15	15
3.	Сельскохозяйств. ин-т	15	8	20	16
4.	Госконсерватория	-	-	3	-

Чрезвычайно слабо укомплектован научными кадрами Пединститут, где работает всего четыре профессора, и те по совместительству.

Слабо работали ВУЗы по выращиванию новых кадров научных сотрудников. В Пединституте, Сельхозинституте и Госконсерватории за 1944-45 и 1945-46 учебные годы никто из работников не защитил диссертацию на соискание ученой степени. Исключением является Медицинский институт, где в 1946 году 2 научных сотрудника защитили докторские диссертации /т. т. Никогосян и Троицкий/, 3 – подготовили свои диссертации к защите /Прилежаев и Чичмарева – докторские, Ноткина – кандидатскую/ и к концу года будут закончены еще 5 кандидатских и одна докторская диссертация.

В связи с задачами, поставленными тов. Сталиным перед работниками науки, в ВУЗах были пересмотрены планы научно-исследовательской работы и постановка научной работы была значительно улучшена. Так, в Пединституте вновь оформлено на сдачу кандидатского минимума 20 преподавателей и 19 преподавателей готовят кандидатские диссертации; в Сельскохозяйственном институте 9 человек работают над докторскими, 8 над кандидатскими диссертациями и 4 готовятся к сдаче кандидатского минимума; в Мединституте – 13 человек приступили к работе над кандидатскими диссертациями и 4 – над докторскими; в Госконсерватории – 4 человека работают над кандидатскими диссертациями.

Планами научно-исследовательской работой ВУЗов предусмотрена разработка тем, имеющих актуальное значение для дальнейшего развития хозяйства, культуры и науки Молдавии. Так. в Пединституте кандидат исторических наук, доцент Гросул работает над темой: «Развитие капитализма в Молдавии», кандидат исторических наук – Дебнер Н.А. работает над темой «Молдавско-русские отношения во второй половине XIX и начале XX в.в.», профессор Нарцов Н.А. работает над темой: «Эпоха Стефана Великого в истории молдавского народа», кандидат биологических наук доцент Ярошенко М.Ф. работает над темой «Придонная фауна р. Днестра и ее рыбо-хозяйственное значение». Тов. Ярошенко собрал уже большой материал в результате экспедиции на Днестре летом 1945 года, в настоящее время готовится к новой экспедиции, работа будет закончена к 1949 г.

Преподаватель Верина В.Н. работает над темой «Климат Молдавии». Указанная работа имеет своей задачей изучение климата Молдавии с целью адаптации сельскохозяйственных культур к климатическим условиям республики. Работа должна будет служить пособием для агрономов и преподавателей географии средних школ.

Преподаватель СУХОВ И.М. работает над такими темами как «Остатки ископаемых позвоночных в Бессарабии», «Геология и тектоника центральной части Молдавской ССР» и, корме того, составляет учебник по геологии для молдавских средних школ.

Большим недостатком работы Пединститута является то, что не весь профессорско-преподавательский состав принимает участие в научно-исследовательской жизни института. Из 73 чел. ведут научную работу только 21 человек и 20 человек готовятся к сдаче кандидатского минимума.

План научно-исследовательской работы Медицинского института включает в себе 3 основных проблемы, над которыми работают научные сотрудники института.

Первая проблема – лечение инвалидов Отечественной войны. В разработке этой проблемы принимают участие 16 человек, в том числе доктор медицинских наук профессор РУБАШБОВ, доктор медицинских наук профессор ГОЛУБ, доктор медицинских наук профессор ШАРАПОВ и группа ассистентов.

2-я проблема: санитарное состояние и эпидемические заболевания в послевоенный период в Молдавии и их лечение. В разработке этой проблемы принимают участие 17 человек, в том числе доктор медицинских наук профессор БЛИНКИН, доктор медицинских наук профессор РОЗЕНЬЕР, кандидат медицинских наук доцент НИКОГОСЬЯН, занимающийся изучением «Основных элементов санитарно-гигиенических факторов г. Кишинева, подлежащих учету при реконструкции города».

3-я проблема – детские инфекции.

Кроме указанных проблем, планом научно-исследовательской работы мединститута предусмотрена разработка других актуальных вопросов теоретической и практической медицины, работа над монографиями и учебниками.

Серьезным недостатком организации научно-исследовательской работы в Мединституте является то обстоятельство, что не все кафедры принимают участие в разработке проблем, выдвинутых планом. К таким относятся: кафедра акушерства и гинекологии, кафедра оториноларингологии, кафедра кожно-венерических болезней, кафедра детских болезней. Между тем, вопросы, которые должны разрабатываться на этих кафедрах, чрезвычайно актуальны для Молдавии.

К недостаткам относится также и то, что к разработке проблем, выдвинутых кафедрами, еще недостаточно привлечены молодые и начинающие научные работники: в числе исполнителей там значатся профессора-доктора наук, доценты, кандидаты наук и очень мало ассистентов, ординаторов и врачей городских медицинских учреждений, которые могли бы и должны принять участие в научно-исследовательской работе института.

Ученый совет института мало уделяет внимания вопросам успешного выполнения плана научно-исследовательской работы, не занимается обсуждением тематики и хода выполнения научной работы отдельными кафедрами или научными работниками. В результате – отдельные профессора стоят в стороне от научной работы. Например: доктор медицинских наук профессор Могилев /кафедра акушерства и гинекологи/, доктор медицинских наук профессор Чекурин / кафедра болезней уха, горла и носа/ не ведут серьезной научно-исследовательской работы.

Кишиневский сельскохозяйственный институт в прошлом, в период румынской оккупации, функционировавший лишь как один агрономический факультет Ясского университета с сетью подсобных хозяйств, ныне преобразован в крупнейшее учебное и научно-исследовательское учреждение.

В 1945 году отдельными кафедрами института была проведена разработка ряда тем, актуальных для народного хозяйства МССР, и разрешение теоретических вопросов, связанных с той или иной отраслью.

Так, под руководством доктора с./х. наук профессора Коварского А.Е. выполнена серьёзная работа по выведению новых сортов полевых культур, в частности, засухоустойчивых сортов пшеницы и кукурузы.

Под руководством заслуженного деятеля науки – доктора с./х. наук, профессора Дорофеева, проделана большая работа по выведению высококачественных сортов грецкого ореха в Молдавии и изучению его биологических свойств.

Под руководством профессора Андреева выполнена работа «Медоносные растения Молдавии и их систематич. состав, нектаропродуктивность и пыльценосность».

Под руководством профессора Айзенберга выполнена работа «Обработка соломы зольными экстрактами в целях повышения ее питательности» и ряд других.

Планом научно-исследовательской работы Сельскохозяйственного института на 1946 год предусмотрена разработка ряда новых проблем, имеющих хозяйственное значение для республики, среди них: проблема культуры многолетних

трав в МССР /профессор Кульжинский[460] и профессор Димо/; проблема культуры озимой пшеницы и культуры кукурузы в центральной зоне МССР/профессор Кульжинский, Коварский, Клетчетов[461], Гарус, Курчатов/; проблема новых пищевых культур в МССР /профессор Коварский/; проблема получения высокого урожая винограда /профессор Тупиков, Вердеревский/; проблема борьбы с вредителями садов в МССР /профессор Вердеревский и доцент Толицкий/.

В области животноводства МССР разрабатываются проблемы выведения черной молдавской породы свиней, восстановления главнейших пород рогатого скота /профессор Четыркин/; проблема рационального кормления с./х. животных в условиях Молдавии /доцент Бережной[462]/; проблема увеличения кормовых ресурсов в МССР /ст. научный сотрудник Андреева/.

Под руководством профессора Гримальского ведется большая работа по изучению рыбного хозяйства Молдавии.

Однако недостатком плана научно-исследовательской работы института является слабое внимание комплексной работе над отдельными вопросами, имеющими важнейшее народно-хозяйственное значение, например: вопросы выведения засухоустойчивых зерновых культур и др.

План научно-исследовательской работы госконсерватории включает в себя ряд тем, имеющих своей задачей изучение культуры и искусства молдавского народа и дальнейшее их развитие. Например, доцент Гершфельд закончил работу над сборником пьес для начинающих скрипачей на основе молдавского фольклора. Тов. Аксенова работает над учебником по элементарной теории музыки / на молдавском языке/.

Доцент Вольская[463] и профессор Гуз работают над учебником «Элементарная школа фортепианной игры на основе молдавского фольклора», 3-4 ч. преподаватели Тарасенко, Попов, Сафронов работают над сборником «100 молдавских народных песен».

---

460 *Serghei Petrovici Kuljinski* (1880-1947), ucrainean, născut în or. Poltava, Imperiu Rus. A absolvit Facultatea de agronomie a Institutului Politehnic din Kiev (1907). Dr. hab. în științe agricole (1936), prof. În septembrie 1944 este transferat de la Institutul Gospodăriei Cerealiere din Siberia (Omsk) la Chișinău în funcția de șef al Catedrei de fitotehnie a Institutul Agricol din Chișinău (1944-1947) (Sava Turiță, *op. cit*., p. 94).

461 *Anatoli Kletcetov* (1894-?), rus, născut în loc. Iarțeve, reg. Orenburg, Imperiul Rus. A absolvit Academia Agricolă *K. Timireazev* din Moscova (1923). Dr. hab. în științe agricole, prof. În anul 1945 este transferat de la Institutul Agricol din Kuibâșev (Samara) în calitate șef al Catedrei de agrotehnică la Institutul Agricol din Chișinău.

462 *Paraskovia Platonovna Berejnaia* (1902-1970), ucraineancă, născută în s. Stulnevo, reg. Zaporojie. A absolvit Institutul Agricol din Kameneț-Podolsk (1925) și Cursurile pedagogice la Secția de zootehnie a Institutului Agricol din Kiev (1926). Dr. hab. în științe agricole (1954), prof. (1956). În anul 1945 a fost transferată de la Institutul Agricol din Ciuvașia (RSFSR) la Institutul Agricol din Chișinău, unde a exercitat funcția de șef al Catedrei de alimentație a animalelor domestic (1945-1962) și decan al Facultății de zootehnie (1947-1948) (ANRM, F. 1933, inv.2, d. 446, f. 13).

463 *Lidia Vladimirovna Voliskaia* (1890-?), rusoaică, conf. univ. la Catedra de pian a Conservatorului din Chișinău din 1944 (ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 1, f. 2).

Серьезным недостатком плана научно-исследовательской работы Госконсерватории является слабое внимание глубокому изучению молдавского фольклора. До сих пор консерватория занималась, главным образом, собиранием и фиксированием молдавских народных песен и мотивов, но не анализом их. Недостатком плана является и то, что он не предусматривает работу преподавателей над диссертациями на соискание ученой степени. В результате – рост научных кадров в консерватории чрезвычайно незначительный.

Учтя все эти недостатки и мобилизуясь на серьезную научно-исследовательскую работу, работники ВУЗов должны повысить качество подготовки специалистов, увеличить число людей науки и тем самым обеспечить выполнение грандиозных задач четвертой сталинской пятилетки.

Секретарь Горкома КП/б/М
по пропаганде /В.ВОЛКОВ[464]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 305, ff. 71-74.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 273

1946, septembrie 19. *Cu privire la executarea hotărârii SM al RSSM nr. 444 din 22 mai 1946* Cu privire la pregătirea şcolilor pentru noul an de învăţământ. Hotărârea nr. 923 a SM al RSSM [Extras]

Documentul este un extras din Hotărârea nr. 923 din 19 septembrie 1946 a SM al RSSM cu privire la neexecutarea hotărârii aceleiaşi autorităţi din 22 mai 1946 cu privire la pregătirea şcolilor pentru noul an de învăţământ 1946/1947. Guvernul republian decide să solicite Sovietului de Miniştri al URSS să elibereze elevii claselor a VIII-X a şcolilor medii şi studenţii instituţiilor de învăţământ superior şi mediu de specialitate pedagogic de taxa de studii în anul de învăţământ 1946/1947.

[464] *Vladimir Petrovici Volkov* (1911 -?), rus, născut în s. Belkovo, gub. Saratov, Imperiul Rus. Absolvent al Şcolii Superioare de Partid a CC al PC(b) din toată Uniunea (1949). Şef al Secţiei propagandă (1944-1945), secretar pentru propagandă al Comitetului orăşenesc de partid Chişinău (1945-1949) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit*., p. 199).

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 923

19 сентября 1946 г. г. Кишинев

О выполнении Постановления Совета Министров МССР № 444 от 22 мая 1946 года «О подготовке школ к 1946-47 учебном году»

Заслушав Министра просвещения МССР тов. Афтенюка, председателя Бельцкого уисполкома тов. Калитина и председателя Кишиневского уисполкома тов. Кириллюка о выполнении Постановления Совета Министров МССР № 444 от 22 мая 1946 года «О подготовке школ к 1946-47 учебном году» и начала работы школ, Совет Министров МССР отмечает, что Постановление № 444 от 22 мая 1946 года выполняется крайне неудовлетворительно, в результате чего Закон о всеобщем обязательном обучении детей в республике не выполнен и посещаемость детьми школ является катастрофической.

По республике, из 332 тысяч, подлежащих обязательному обучению, не явилось в школы в первые дни занятий 90 тысяч детей.

Особенно угрожающее положение с явкой учащихся в Сорокском уезде, где явилось в школы 69% учащихся, по Бельцкому уезду – 64%, а по Кишиневскому уезду в школы не явилось около половины учащихся (43%).

По вине Министерства просвещения и отделов народного образования ряд школ Кишиневского, Бельцкого, Кагульского, Оргеевского и других уездов к началу занятий не были укомплектованы учителями.

Из-за отсутствия стекла, пиломатериалов и гвоздей не закончено восстановление 99 школьных зданий, занятых не по назначению.

Школы не обеспечены топливом на весь отопительный сезон. Особенно плохо обстоит дело с обеспечением топливом учителей.

Школы плохо обеспечены учебниками и школьно-письменными принадлежностями, а имеющиеся не доводятся своевременно до школ.

Не выполнен план открытия школьных интернатов. Не приняты меры к обеспечению крайне нуждающихся детей одеждой и обувью. Горячие завтраки не организуются.

[…]

В целях исправления имеющихся недостатков в подготовке школ к новому учебному году и началу занятий в школах, а также создания нормальных условий для работы школ, Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

[…]

12. Просить Совет Министров Союза ССР:

а/ в связи с создавшимся тяжелым положением в республике в результате засухи и неурожая, освободить от платы за обучение в 1946-47 учебном году учащихся VIII-X классов средних школ, студентов и учащихся педагогических и учебных заведений МССР.

[…]

Председатель Совета Министров
Молдавской ССР Г. Рудь

Зав. Управления делами
Совета Министров Молдавской ССР П. Лебедев

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, ff. 143-148.
Copie. Text dactilografiat. Ştampilă aplicată.

Doc. 274

1946, septembrie 24. Raportul Institutului de Medicină din Chişinău pentru începutul anului de învăţământ 1946/1947. Formular nr. 79-k.

Documentul este un formular-tip, completat pentru Direcţia Unională de Statistică a Gosplanului URSS de autorităţile Institutului de Medicină din Chişinău şi conţine date statistice despre numărul de studenţi în total şi numărul de studenţi în fiecare an de studii, numărul studenţilor-bursieri, al celor eliberaţi de taxa de studii şi al celor care locuiesc în cămin, precum şi numărul de cadre ştiinţifico-didactice şi al personalului administrativ pentru începutul anului de învăţământ 1946/1947. De asemenea, documentul conţine informaţii despre numărul cadrelor didactice care deţin titluri şi grade ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice şi experinţa lor pedagogică de muncă.

Центральное
Статистическое управление
Госплана СССР
ОТДЕЛ КУЛЬТУРЫ

Форма № 79-к
Утверждено ЦСУ Г
№ 522 от 18.V.1946 г.

ОТЧЕТ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ
на начало 1946/47 учебного года

Адрес: *Республика Молдавская СС*, край. область_____

Город, ~~селение~~: *Кишинев*, улица *Ленина*, дом *№ 165*, тел. *12.17*. Название учебного заведения: *Кишиневский Государствен. Медицинский институт*, Министерство или ведомство и подчиненность *Министерство здравоохранения СССР*. Сколько обучается на подготовительном отделении или подготовительных курсах – *нет*, язык обучения –

I. РАСПРЕДЕЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ ПО КУРСАМ И СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ на 15 сентября 1946 года

СПЕЦИАЛЬНОСТИ: (вузы, имеющие фа-культеты, записывают в этой графе сначала факультеты, а внутри каждого факультета – специальности)	С отрывом от производства										
	обучается на курсах							всего обучается на 1 сентября на всех курсах	в т.ч. женщины	фактический выпуск	
	I	II	III	IV	V	VI	дипломники			с 1/IX-45 г. 1/I-46 г.	с 1/I-46 г. по 1/ IX-46 г.
лечебно-профил. отделение											
Итого по специальностям	315	269	260	185/40	119			1188	913		148
а) обучается второй год на данном курсе	-	-	1	1/1	1			4			
б) мужчин на данном курсе	138	81	30	18/-	8			275			
Из общего числа учащихся:											
а) получают стипендию	270	250	240	165/40	119			1084			
б) освобождены от платы за обучение	315	269	260	185/40	119			1188			
в) живут в общежитии	105	44	76	117	81			423			
г) живут на частных квартирах, оплачиваемых учебным заведением	80	71	152	33	26			362			

II. ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИЙ И УЧЕБНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ ПЕРСОНАЛ на 15 сентября 1946 года

	Установлено на текущий учебный год		ФАКТИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ							
				в том числе				кроме того, преподавателей по совместительству		
									в том числе	
	штатных	совместителей	всего	докторов наук	кандидатов наук	женщин	членов и канд. ВКП(б)	всего	докторов наук	кандидатов наук
1. Заведующие кафедрами профессора	32	-	17	17	-	1	13	-	-	-
2. Завед. кафедрами без ученых званий	-	-	5	-	-	1	1	1	-	-
3. Профессора кафедры	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Доценты, заведующие кафедрами	2	-	8	-	8	1	1	-	-	-
5. Доценты кафедры	26	-	20	-	12	2	4	1	1	-
6. Старшие преподаватели	7	-	7	-	-	3	2	-	-	-
7. Ассистенты кафедры и преподаватели	86	-	81	-	4	35	2	4	-	-
Итого	**153**	**-**	**138**	**17**	**24**	**43**	**23**	**6**	**1**	**-**
в том числе женщин	-	-	43	1	5	-	5			
8. Старшие лаборанты	33	-	26			19				
9. Лаборанты	47	-	17			14				
10. Препараторы	37	-	36			22				
Всего	270		217			98	23			

III. РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ШТАТНОГО ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОГО ПЕРСОНАЛА (гр. 25) по ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ СТАЖУ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ на 15 сентября 1946 года

	Всего	ШТАТНЫЕ			
		из них имеют стаж преподавательской работы			
		менее 5 лет	от 5 до 10 лет	от 10 до 25 лет	свыше 25 лет
1. Заведующие кафедрами, профессора	17	-		13	4
2. Завед. кафедрами без ученых званий	5	1	-	3	1
3. Профессора кафедры	-	-	-	-	-
4. Доценты, заведующие кафедрами	8	-	1	7	-
5. Доценты кафедры	20	2	9	9	-
6. Старшие преподаватели	7	4	2	1	-
7. Ассистенты кафедры и преподаватели	81	59	17	5	-
Итого	**138**	**66**	**29**	**38**	**5**
в т.ч. женщин	43	27	12	3	1

24/IX-46 г.
Верно: Нач. сектора культуры горстатупр. [*Подпись*] /Сифик/

Sursa: ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, ff. 97-97 verso.
Document original. Text scris de mână pe un formular-tip. Semnătura autografă a legalizatorului.

Doc. 275

1946, septembrie 24. Raportul Conservatorului de Stat din Chișinău pentru începutul anului de învățământ 1946-1947. Formular nr. 79-k.

Documentul este un formular-tip, completat pentru Direcția Unională de Statistică a Gosplanului URSS de autoritățile Conservatorului de Stat din Chișinău și conține date statistice despre numărul de studenți în total și numărul de studenți în fiecare an de studii, numărul studenților-bursieri, al celor eliberați de taxa de studii și al celor care locuiesc în cămin, precum și numărul de cadre științifico-didactice și al personalului administrativ pentru începutul anului de învățământ 1946/1947. De asemenea, documentul conține informații despre numărul cadrelor didactice care dețin titluri și grade științifice și științifico-didactice și experința lor pedagogică de muncă.

Центральное
Статистическое управление
Госплана СССР
ОТДЕЛ КУЛЬТУРЫ

Форма № 79-к
Утверждено ЦСУ
№ 522 от 18.V.1946 г.

ОТЧЕТ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ
на начало 1946/47 учебного года

Адрес: *МССР*, край. область_____

Город, ~~селение~~: *Кишинев*, улица *Пирогова*, дом *№ 39*, тел. - Название учебного заведения: *Государственная Консерватория*, Министерство или ведомство и подчиненность, *Комитет по делам искусств при Совете Министров*. Сколько обучается на подготовительном отделении или подготовительных курсах – *30*, язык обучения –

I. РАСПРЕДЕЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ ПО КУРСАМ И СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ на 15 сентября 1946 года

СПЕЦИАЛЬНОСТИ: (вузы, имеющие факультеты, записывают в этой графе сначала факультеты, а внутри каждого факультета – специальности)	С отрывом от производства										
	обучается на курсах							всего обучается на 1 сентября на всех курсах	в т.ч. женщины	фактический выпуск	
	I	II	III	IV	V	VI	дипломники			с 1/IX-45 г. 1/I-46 г.	с 1/I-46 г. по 1/IX-46 г.
Фортепианный	4	6	12	-	-	-	-	22	20		6
Вокальный	24	19	10	1	2	-	-	56	43	-	-
Теоретика-композит.	13	4	5	-	-	-	-	22	6	-	-
Оркестровый/струнный	4	2	4	3	2	-	-	15	4	-	-
Духовой	15	7	1	-	1	-	-	24	-	-	-
Итого по специальностям	60	38	32	4	5	-	-	139	73	-	6
а) обучается второй год на данном курсе	2	4	-	1	-	-	-	7			
б) мужчин на данном курсе	34	13	13	3	3	-	-	66			
Из общего числа учащихся:											
а) получают стипендию	60	38	32	4	5			139			
б) освобождены от платы за обучение	60	38	32	4	5			139			

в) живут в общежитии											
г) живут на частных квартирах, оплачиваемых учебным заведением											

II. ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИЙ И УЧЕБНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ ПЕРСОНАЛ на 15 сентября 1946 года

	Установлено на текущий учебный год		ФАКТИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ							
				в том числе				кроме того преподавателей по совместительству		
									в том числе	
	штатных	совместителей	всего	докторов наук	кандидатов наук	женщин	членов и канд. ВКП(б)	всего	докторов наук	кандидатов наук
1. Заведующие кафедрами профессора	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Завед. кафедрами без ученых званий	5	1	5	-	-	-	-	1	-	-
3. Профессора кафедры	6	1	1	-	1	-	-	-	-	-
4. Доценты, заведующие кафедрами	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5. Доценты кафедры	6	4	9	-	1	3	2	4	-	-
6. Старшие преподаватели	12	2	7	-	-	2	2	4	-	-
7. Ассистенты кафедры и преподаватели	8	4	12	-	-	8	-	8	-	-
Итого	**38**	**12**	**35**	**-**	**2**	**13**	**4**	**17**	**-**	**-**
в том числе женщин	-	-	13	-	-	-	1	x	x	x
8. Старшие лаборанты	3	-	-	x	x	-	-	x	x	x
9. Лаборанты	2	-	2	x	x	2	-	x	x	x
10. Препараторы	11	-	14	x	x	12	-	x	x	x
Всего	54	12	51	x	x	27	5	x	x	x

III. РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ШТАТНОГО ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОГО ПЕРСОНАЛА (гр. 25) по ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ СТАЖУ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ на 15 сентября 1946 года

	Всего	ШТАТНЫЕ			
		из низ имеют стаж преподавательской работы			
		менее 5 лет	от 5 до 10 лет	от 10 до 25 лет	свыше 25 лет
1. Заведующие кафедрами профессора	-	-	-	-	-
2. Завед. кафедрами без ученых званий	5	-	1	2	2
3. Профессора кафедры	1	-	-	1	-
4. Доценты, заведующие кафедрами	1	-	-	-	1
5. Доценты кафедры	9	4	3	2	-
6. Старшие преподаватели	7	6	-	1	-
7. Ассистенты кафедры и преподаватели	12	8	2	2	-
Итого	**35**	**18**	**6**	**8**	**3**
в т.ч. женщин	13	8	3	2	-

24/IX-46 г.
Верно: Нач. сектора культуры горстатупр. [*Подпись*] /Сифик/

Sursa: ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 48, ff. 98-98 vs.
Document original. Text scris de mână pe un formular-tip. Semnătura autografă a legalizatorului.

Doc. 276

1946, octombrie 1. Informaţie privind organizarea, amplasarea şi construcţia Universităţii de Stat din Chişinău

Şeful biroului de construcţii al oraşului informează autorităţile despre nerespectarea Hotărârii nr. 202 a Sovietului Comisarilor Poporului al RSSM Cu privire la organizarea USM din 4 martie 1946.

Справка
по вопросу организации, размещения и строительства
Кишиневского госуниверситета

4-го марта 1946 г. Совет Народных Комисаров Молдавской ССР вынес Постановление № 202 «Об организации Молдавского государственного университета.

По данному постановлению министерствами и ведомствами до настоящего времени ничего не проделано. Такое положение грозит тем, что к началу нового учебного года университет не будет открыт.

Причины заключаются в следующем:

1. М-во жилгражданстроя не приступило к строительству здания на Мунчештской №6;

2. Горсовет не приступил к восстановлению 4-х жилых домов под квартиры;

3. Не приступлено к строительству университета;

4. Не выделены помещения (временные) под размещение ректората университета;

5. Горплан[465] ничего не выделил из стройматериалов для строительства университета и жилых помещений.

Прилагаю докладную т. Леонова и Постановление СНК МССР от 4 марта 1946 г. № 202.

1.X-46 Н-л гр. к-ры [*Semnătură indiscifrabilă*]

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 6, f. 9.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 277

1946, octombrie 2. Procesul-verbal nr. 2 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol

Documentul este o transcriere a discuţiei personalului ştiinţifico-didactic al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol asupra concluziilor comisiei Ministerului Învăţământului al RSSM de evaluare a activităţii instituţiei în anul 1946. În cadrul dezbaterilor, membrii

[465] *Secţia de planificare a Comitetului executiv orăşenesc* (плановый отдел горисполкома/горплан) – structură a Comitetului executiv al or. Chişinău cu atribuţii de planificare a economiei oraşului şi control asupra implementării planurilor economice.

Consiliului ştiinţific au prezentat contraargumente la criticile expuse în raportul comisiei şi au identificat motivele care determină starea dificilă a lucrurilor la institut. Comisia a constatat neajunsuri nu doar în activitatea didactică, ci şi în cea educativă şi ideologică, considerând că profesorii şi studenţii au studiat prea puţin deciziile CC al PC(b) cu privire la artă şi raportul lui A.A. Jdanov despre revistele Zvezda *şi* Leningrad.

П Р О Т О К О Л № 2
заседания Ученого совета Тираспольского учительского
института от 2.X.1946 года

ПРИСУТСТВОВАЛИ: т.т. КРАЧУН А.Н., ВОЛКОВ И.Ф, ВЕРЛАН Н.И., ТИТОВ В.Г., ТЕРЛЕЦКИЙ М.М., ФРУНЗЕ Ф.Ф., ЦУРКАН Т.К., ЛЕЙТАР В.В., МАРЕЦКИЙ С.К.[466], КРАЧУН П.И., КОРОТКОВА А.И., ШЕРБУЛ Г.В.[467], ОНИЛОВ В.Д.[468], МЯСКОВСКАЯ К.М., КОРОБКОВ И.И.[469], ПОЛУШКИНА Е.В., ДРУЦА П.И., СТУДЕНИКИН А.С., ПЛАТОНОВ С.П., КАРМАКОВА Н.А., МУНДЕР А.С., КРЕЛЬБЕРГ Х.Б., ДУБИНСКАЯ Р.А., МАКЛОВИЧ[470], БЕРШАДСКАЯ Т.Е., ШТИЦМАН Ф.З., КОЙФМАН И.Б., ЛУШЕР С.Б., РОЗЕНФЕЛЬД А.Г., НАЗАРОВА Н.Я.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

2. О результатах обследования комиссии Министерства просвещения Молдавской ССР деятельности Тираспольского учительского института за истекший период 1946 г.

СЛУШАЛИ: Об итогах работы комиссии Министерства просвещения Молдавской ССР деятельности Тираспольского учительского института за истекший период 1946 года. Докладчик тов. ПАРНО.

---

466 *Serghei Konstantinovici Mareţki* (1883-?), ucrainean, născut în Basarabia. Lector superior (profesor de geografie) la Institutul Învăţătorsc din Tiraspol din 1.IX.1945 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 2).

467 *Gavriil Vasilievici Şerbul* (1915-?), moldovean, născut în s. Lunga, ţin. Tiraspol, gub. Herson, Imperiul Rus. Lector superior (profesor de istorie antică) la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol din 22.VIII.1945 (ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 15, f. 2).

468 *V.D. Onilov* – profesor de geografie la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol.

469 *Ivan Ivanovici Korobkov* (1904-?), rus, născut în or. Balta, ţin. Balta, Gubernia Podolsk, Imperiul Rus. Director adjunct pentru gospodărie la Institutul Învăţătoresc din Tiraspol din 11.V.1945.

470 *Semion Tihonovici Maclovici* (1915-?), moldovean, absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol (1938). Lector la Catedra de fizică şi matematică a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol (1945-1949) şi a Institutului Învăţătoresc din Bălţi din anul 1949-1950. Director-adjunct pentru activitatea ştiinţifico-didactică la Institutul Învăţătoresc din Bălţi (1949-1953) (I. Popa, Universitatea de Stat *Alecu Russo* din Bălţi, Chişinău, 2005, p. 329).

Докладчик в своем докладе остановился на ряде важнейших отделов деятельности института.

Указывает на недостаточность самостоятельной работы студентов, повлекшую за собой непрочность знаний студентов и оказавшую влияние на педагогическую подготовку, выявившееся в период педпрактики и отражающееся на самостоятельной работе выпускников в школе / цитируется соответствующее решение Совета института и характеристики работы выпускников института Кошелевой[471], Ступницкой, Гончаренко.

Докладчик указывает на недостаточное руководство зав. кафедрами учебно-методической работой, на отсутствие должного контроля за качеством лекций преподавателей-членов кафедры и всех видов учебной работы. Мало практикуется взаимное посещение преподавателями лекций. Заведующие кафедрами не уделяют должного внимания руководству воспитательной работой преподавателей среди студентов, что в первую очередь относится к ведущим кафедрам / кафедра основ м/ленинизма, истории, педагогики. Зав. кафедрами мало изучили постановление Ц.К. ВКП/б/ о журнале «Звезда» и «Ленинград» по вопросам искусства и доклад тов. ЖДАНОВА о журналах «Звезда» и «Ленинград» и не сделали соответствующих выводов.

Далее докладчик указывает на слабое развертывание научно-исследовательской работы. Планы научно-исследовательской работы имеются у всех преподавателей, но не всегда содержание планов соответствует названию, т.к. научно-исследовательская работа смешивается с повышением квалификации.

Считаем необходимым усилить контроль со стороны директора, пом. директора по научной и учебной работе, зав. кафедрами за научно-исследовательской работой преподавателей.

Отрицательным моментом в работе института является отсутствие базовой школы, наличие которой облегчит задачу проведения педпрактики и подготовки квалифицированных учителей.

Указывает на важность тесной связи Института с выпускниками, за качество подготовки которых институт несет ответственность. Институт должен иметь хорошо оборудованный кабинет методики, который должен через своих методистов осуществлять тесную связь со школами. Преподаватели Института должны помнить о том, что институт готовит учителей для 5-7 средней школы и должен на своих лекциях давать образцы методически правильно построенного урока.

В заключение докладчик указывает на неудовлетворительное состояние материально-бытового обслуживания студентов /антисанитарное состояние общежития, неудовлетворительное качество питания студентов в столовой/.

В прениях выступили следующие т. т.

[471] *Anna Fiodorovna Koșeleva* (1925-?), rusoaică, absolventă a Facultății de limbi străine a Institutului Pedagogic din Stavropol (1950).

Тов. БОБЫРЕВА: – Характеризует состояние подготовительных курсов Института.

Указывает на выполнение плана набора. Однако отсутствует забота о сохранении состава учащихся, о чем свидетельствует отсев, текучесть, плохая посещаемость. Контингент учащихся весьма слабый. Усвояемость материала и успеваемость низкая, о чем свидетельствуют оценки за 1 четверть и ответы учащихся по отдельным предметам / по математике, русскому языку и пр/. Учащиеся слабо разбираются в элементарных вопросах математики. Конспекты и письменные работы обнаруживают вопиющую безграмотность. Общий культурный уровень учащихся довольно низкий, устная речь изобилует ошибками произношения. Конспекты преподавателями не проверяются, учителя преподносят материал путем лекционной системы, не добиваясь выяснения понимания и уяснения материала учащимися. Консультации проводятся не регулярно и не всеми преподавателями. Рабочие планы преподавателей не утверждены кафедрами и составлены небрежно, без детализации тем и соответствующей дозировки материала. Имеет место отставание в прохождении учебного материала /по алгебре на 10 час, по физике на 18 час/. Учебники отсутствуют. Ряд дисциплин не читается/…

Документация не оформлена в соответствии с требованиями /вместо аттестатов и форменных свидетельств – справки. Дирекция курсов и кафедры института не контролируют работу учителей курсов.

Материально-бытовое обслуживание учащихся курсов не стоит на должной высоте.

Тов . . . . . Характеризует качество лекций преподавателей истории т.т. Назаровой, Дубинской, Койфман. Считает, что лекции тов. Дубинской перегружены фактическим материалом, который не сопровождается достаточным анализом и обобщениями, закреплением. Чтение лекций принимает характер диктовки. Хорошей стороной лекции является активизация студентов.

В лекции «Семилетняя война» /1 курс филологического отделения/ недостаточно был освещен вопрос о тактике и стратегии русской армии в данной войне. Недостаточно выяснена международная роль семилетней войны, не показаны моральные качества русского человека.

Лекции тов. Назаровой на тему «Нидерландская революция» /II курс историко-филологического отделения/ освещают только материал; дают много ценного фактического материала. Но многие важные вопросы остались не выясненными /вопрос о кальвинизме, анабаптизме, о роли народных масс, о культуре Нидерландов/. Почти отсутствует работа со студентами, которые не привлекаются к работе по анализу и обобщению фактов, не задаются вопросы студентам, особенно после каждой темы.

Лекции тов. Койфмана построены с исторической стороны правильно, в доступной для студентов форме, тов. Койфман ставит целью готовить учителей.

В заключении тов . . . . . указывает, что студенты исторического отделения имеют слабое понятие в истории. Студенты пользуются только конспектами при

подготовке к лекциям, конспекты плохо составлены, студенты не умеют составлять конспекты.

Тов. ШТАРКМАН: – Характеризует качество лекции преподавателя математики т.

Крельберг и преподавателя физики тов. Макловича. Считает, что общим недостатком является недостаточная активизация студентов на лекциях. Преподаватели не ставят вопрос студентам, и студенты не задают вопросов преподавателям. Особенно после окончания темы. Нужно преодолеть эту пассивность студентов, побуждать студентов задавать вопросы, чтобы убедиться в усвоении ими материала. Другим недостатком является слабая самостоятельная работа студентов. Практическая работа проводится плохо. Приборы на лекции не используются. Физический кабинет Учительского института не оборудован, очень мало наглядных пособий, приборов, нет источников тока. Плохая постановка практических занятий в кабинете и неумение обращаться с приборами приведет к тому, что большинство будет специализироваться по математике.

Тов. КОЙФМАН: - Высказал предположение, что комиссия не ознакомилась со всеми протоколами кафедр и не выяснила некоторые вопросы. Кафедра истории ставила вопрос о взаимном посещении лекций, обсуждала качество лекций членов кафедры /Дубинской, Назаровой/. При обсуждении лекций были указаны недостатки т.т. Дубинской и Назаровой, которые давали слишком много фактов, но меньше внимания уделяли их анализу.

Подчёркивает своеобразные условия работы в Учительском институте, где лекции должны быть глубокими, в соответствии с требованиями, предъявляемыми к высшему учебном заведению, и одновременно популярными в связи с тем, что контингент студентов слабо подготовлен и студенты не умеют самостоятельно работать. Каждый вопрос должен быть тщательно обдуман преподавателем с точки зрения его лучшего преподнесения студентам.

Отсутствие учебников усложняет и тормозит самостоятельную работу студентов.

Тов. ДУБИНСКАЯ: – Указывает, что члены комиссии посетили только лекции по истории и не обследовали лекции по методике истории, задачей которой является научить методике преподавания, метод же чтения общих курсов должен оставаться в институте лекционным, активизация и опрос студентов на лекциях не нужны. Учебный материал должен быть насыщен фактами, обладать глубиной их анализа и преподноситься в доступной форме, учитывая слабую подготовленность студентов, которые должны получить знания и навыки индивидуальной работы.

Указывает на то, что в институте проводится работа по идейно-политическому воспитанию студентов. Студенты в кружках изучали постановления ЦК ВКП/б/ по

вопросам искусства и доклад тов. ЖДАНОВА о журналах «Звезда» и «Ленинград». Был подготовлен доклад по этому же вопросу на общем собрании студентов.

Просит обратить внимание на улучшение материально-бытового положения преподавателей /ремонт общежития, снабжение овощами и т.п. /.

Тов. ПЛАТОНОВ: – Указывает, что кафедра марксизма-ленинизма усилила контроль за качеством лекций преподавателей. Заслушивает тезисы лекций членов и даже вносит коррективы; организовала систематическое взаимное посещение лекций и обсуждение лекций. Кафедра руководит работой по идейно-политическому воспитанию студентов. Организовала подготовку студентов к теоретической конференции по книге СТАЛИНА «Об основах ленинизма». С целью приобщить студентов к систематическому изучению трудов тов. СТАЛИНА. Кафедра заслушивает отчеты лучших студентов о самостоятельной работе. Над повышением своего идейно-политического уровня. Созданы кружки текущей политики, которыми руководят наиболее опытные преподаватели. Тематика занятий, включающая ряд важнейших документов, утверждается.

Указывает на тяжелое материально-бытовое положение института. Мало мебели в здании института и общежитии, нет оборудования для кабинетов. Недостаточно топлива для здания института и общежития. По смете не предусмотрена должность врача, который необходим, т.к. имеют место заболевания. Министерство просвещения не уделяет должного внимания нуждам института.

Тов. ВЕРЛАН: – Подчеркивает важность самостоятельной работы студентов и указывает на формы самостоятельной работы студентов, которые применяются в институте /конспектирование лекций, книг, научно-исследовательская работа в кружках, работа в библиотеке и т.д./. Затрудняет работу отсутствие учебников для средней школы. Заведующий кафедрой математики осуществляет систематический контроль за качеством лекций, оказывает помощь молодым преподавателям.

Тов. КРАЧУН П.И.: – Считает, что комиссия не изучила всесторонне работу института, ограничившись более детальным изучением только кафедры физики и математики. Работа института получила однобокое освещение в выводах комиссии. Отмечает положительные моменты в работе института. Кафедра естествознания и географии проводит большую работу по изготовлению наглядных пособий по всем дисциплинам /географии, анатомии, ботанике, зоологии/.

Самостоятельная работа была предметом обсуждения кафедры естествознания и географии и Совета Института. Зав. кафедрами и преподаватели прилагают усилия к тому, чтобы помочь студентам в самостоятельной работе. Имеющаяся литература используется студентами. Но литературы недостаточно. Нужно наладить снабжение учебниками и наглядными пособиями, установив для института обязательный экземпляр всех выходящих в свет изданий.

Тов. ВОЛКОВ: – Считает, что комиссия не смогла дать цельной картины о работе института. По существу, комиссия распалась, не все члены комиссии представили материалы обследования, ввиду чего материалы комиссии не систематизированы и не отражают глубоко и всесторонне работу института. Комиссия наспех подвела итоги и выводы ее не поучительны. Считает, что цель комиссии не только в том, чтобы выявить недостатки, но и оказать помощь в преодолении их. Указывает, что в докладе комиссии нашли освещение три момента:

1/ Самостоятельная работа студентов;
2/ Политико-воспитательная работа;
3/ Учебно-методическая работа.

Все эти моменты являются руководящими в практической деятельности института. Самостоятельная работа студентов, включающая работу над учебниками, учебными пособиями и приборами, научно-исследовательскую работу в кружках, поставлена плохо. Учебные планы перегружены, программы слишком широки /по истории и литературе, университетские/, недостаточно аудиторий, помещений для кабинетов, ввиду чего учебные занятия проводятся в две смены, читальный зал мал, плохо оборудован, библиотека бедна литературой. Здание долго не отапливалось из-за неисправности отопительной системы. Недостаточно хорошо оборудовано общежитие. Однако, несмотря на эти трудности, студенты работают в этом году лучше, чем в прошлом году. Дирекция, кафедры, преподаватели направляют их работу.

Развернута работа по идейно-политическому воспитанию студентов, практикуется постановка лекций, докладов /о коммунистической морали, о 29-й годовщине Октябрьской революции/, проводятся еженедельные политзанятия, к группам прикреплены групповые руководители, проводящие воспитательную работу в группах. Во главу угла идеологической работы института положены постановления ЦК ВКП/б/ о журнале «Звезда» и «Ленинград», о репертуаре драматических театров и о кинофильме «Большая жизнь».

Но кафедры еще не установили контроля за качеством лекций, не практикуют регулярного взаимного посещения лекций преподавателями с последующим обсуждением. Кафедры должны содействовать повышению методологического и методического уровня учебных занятий в институте. Не может быть дискуссий по поводу существования лекционного метода. Лекцию нельзя превращать в урок, но преподаватель должен установить контакт с аудиторией.

Тов. ТИТОВ: – Считает, что комиссия должна была бы уделить больше внимания работе кафедры языка и литературы. Подчеркивает большую роль литературы в правильном идейно-политическом воспитании молодежи, советского студенчества.

Кафедра ставила вопрос о работе членов кафедры и обсуждала работу, особенно молодых преподавателей /Лушер, Кармаковой/, которым оказывается помощь. Кафедра постарается в будущем ликвидировать недостатки, имеющие место в работе кафедры.

Трудности возникают в связи со слабо подготовленным контингентом студентов, побуждающим отступать от принципов, существующих в вузе. Слабые, поверхностные знания студентов не будут изжиты пока институт не будет располагать достаточным количеством литературы /художественной, специальной, учебников, учебных пособий/. Министерство должно оказать всемерную помощь в снабжении института литературой.

Тов. ЛЕЙТАР: – Указывает на трудности укомплектования библиотеки нужной литературой и просит министерство наладить снабжение библиотеки книгами через бибколлектор.

Тов. КОРОБКОВ И.И.: – Характеризует состояние хозяйства института, зданий корпуса и общежития. Считает необходимым выделение нужных денежных средств и строительных материалов для капитального ремонта, оборудования корпуса и общежития и укомплектования штата. Просит министерство принять меры.

Тов. КРАЧУН А.Н.: – Характеризует деятельность комиссии, которая должна была всесторонне обследовать состояние работы института. Подчеркивает важность деятельности комиссии и предлагает принять во внимание все замечания и указания комиссии.

Указывает на большие задачи, стоящие перед кафедрами в области учебно-методической и политико-воспитательной работы. Кафедры должны критически отнестись к своей работе и преодолеть недостатки, усилить контроль за качеством лекций и других видов учебной работы. Ликвидировать имеющиеся существенные недостатки в области самостоятельной работы студентов, чтобы добиться прочного и глубокого освоения программного материала. Проверять конспекты студентов, являющиеся в условиях недостатка литературы. Важнейшим учебным материалом. Необходимо уделить максимум внимания физическому кабинету и всемерно использовать имеющиеся там наглядные пособия.

Подчеркивает, что единственной формой работы в вузе является лекционный метод. Для опроса нужно использовать всемерно консультации и коллоквиумы.

Указывает, что трудности в работе преподавателей возникают еще в связи с отсутствием стабильных учебников и программ /по литературе, по истории/, но это не снимает с преподавателей ответственность за правильное изложение материала.

Указывает на необходимость развертывания научно-исследовательской работы преподавателей, защиты кандидатской диссертации и сдачи кандидатского минимума.

Кафедры не уделили внимания изучению на своих заседаниях постановлений ЦК ВКП/б/ о журнале «Звезда» и «Ленинград» и об искусстве и перестройке под углом зрения этих решений всей идеологической работы в институте.

Подчеркивает, что Институт играет важную роль в подготовке кадров для Молдавии. Сделанные два выпуска учителей – важный вклад в дело просвещения республики. Но Институт должен поддерживать связь с выпускниками и помогать им в их практической работе. Институт нуждается в базовой школе. Просит Министерство ускорить приказ о назначении базовой школы. Просит Министерство оказать содействие в подыскании квалифицированного преподавателя молдавского языка для замещения вакансии.

Признает неудовлетворительное материально-бытовое обслуживание студентов. Подчёркивает – материально-бытовое положение студентов будет улучшено. Просит министерство оказать помощь, отпустив денежные средства для производства капитального ремонта здания общежития, остекления корпуса.

Тов. ПАРВАН: – Указывает, что целью работы комиссии было подготовить материал к январскому совещанию. Отмечает, что комиссия собрала материал, полностью освещающий деятельность Института.

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушав и обсудив итоги работы комиссии по обследованию состояния деятельности ТУИ за истекший период текущего учебного года /доклад т. Парно/, Совет института отмечает:

1/ Самостоятельная работа студентов над учебным материалом имеет ряд существенных недостатков /слабо работают кружки, не проводятся спец. курс. работы, не проверяются конспекты студентов и т.д. /, что приводит к недостаточно глубокому освоению программного материала.

2/ Студенты непрочно владеют фактическим материалом по предметам своей специальности, что выявляется во время прохождения ими педагогической практики, а также в практических занятиях: по геометрии /неумение решать элементарные задачи, незнание элементарной математики и пр./, не могут работать над учебными пособиями, недостаточно владеют культурой речи, допуская даже элементарные ошибки /в построении предложений, в постановке ударений и т.д./.

3/ Кафедры уделяют мало внимания контролю за качеством лекций и др. видов учебной работы /кафедра истории – лекции тов. Дубинской не имеют научного обобщения, кафедра языка и литературы – лекции тов. Лушер, кафедра физики и математики – лекции тов. Верлана и т.д. – имеют ряд недостатков методического и даже фактического порядка; слабо отражается в учебной работе требование наглядности/.

4/ Также мало внимания кафедры уделяют вопросам работы членов кафедры по научно-политическому воспитанию студентов.

Мало изучались непосредственно кафедрами решения ЦК ВКП/б/ по вопросам искусства и доклад тов. ЖДАНОВА о журналах «Звезда» и «Ленинград».

5/ Также мало уделяют кафедры внимания культуре поведения студентов, культуре их речи.

6/ Планы научно-исследовательской работы имеются, но они недостаточно детализированы и зачастую включают вопросы не исследовательского, а общественно-популяризаторского характера. Кафедры не контролируют работы преподавателей в области повышения их квалификации по специальности.

7/ Институт не располагает полным штатом преподавателей /вакансии по молд. языку и литературе и т.д./.

8/ Институт не имеет базовой школы, где могла бы быть организована пед. практика студентов.

9/ О недостаточной подготовленности выпускников Института свидетельствуют недостатки в педагогической работе т.т. Кошелевой, Ступницкой, Гончаренко и т.д.

10/ Материально-бытовое обслуживание студентов нельзя признать удовлетворительным /грязные постельные принадлежности, теснота в общежитии, недостаток белья, мебели и проч./, многого оставляет желать санитарное состояние общежития.

Неудовлетворительным остается качество питания студентов в столовой.

11/ На подготовительном отделении имеет место отсев слушателей, планы работы по отдельным предметам не утверждены кафедрами и в ряде случаев составлены небрежно, есть отставание в изучении программного материала и в выполнении планов; не все учителя систематически проводят консультации; курсы очень слабо обеспечены учебниками; отмечается низкая успеваемость студентов /в части – по математике, русскому языку, особенно в молд. группах/; студенческие конспекты не проверяются.

Качество подготовки студентов на подготовительном отделении нельзя признать удовлетворительным, что в значительной мере объясняется низким качеством набора. Кафедры Института не помогают преподавателям отделения в проведении учебной работы по их предметам.

СОВЕТ ИНСТИТУТА ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1/ Принять выводы комиссии к сведению и в кратчайшие сроки устранить отмеченные в работе Института недостатки, в частности:

2/ Учебной части и кафедрам решительно улучшить организацию самостоятельной работы студентов и контроль за ее проведением, особенно в области работы над учебниками, учебными пособиями и приборами, привлекая для углубления знаний программного материала дополнительную литературу. Повысить качество консультаций. Организовать систематическое проведение занятий студенческих научно-исследовательских кружков.

3/ Обязать кафедры установить систематический контроль за качеством лекций и других видов учебной работы, обратив особое внимание на взаимное посещение лекций с последующим обсуждением их качества в целях обмена опытом, помощи молодым преподавателям и общего повышения методологического и методического уровня учебных занятий в Институте.

4/ Дирекции, кафедрам, общественным организациям обратить особое внимание на идейно-политическое воспитание студентов, в части на углубление изучения решений ЦК ВКП/б/ об искусстве и доклада тов. ЖДАНОВА о журналах «Звезда» и «Ленинград», положив эти исторические документы в основу всей воспитательной работы. Кафедрам заслушивать отчеты руководителей групп о воспитании студентов и организации самостоятельной работы.

5/ Обязать кафедры и преподавателей Института в кратчайший срок разработать и представить в учебную часть детализированные индивидуальные планы научно-исследовательской работы. Кафедрам контролировать ход их выполнения, регулярно заслушивать отчеты преподавателей о проведенной работе, а также уделять особое внимание вопросам повышения общей квалификации преподавателей по их специальности.

6/ Дирекции Института ходатайствовать перед министерством о принятии срочных мер по обеспечению Института учебной литературой и пособиями, приборами для кабинетов /особенно – физического/, а также школьными учебниками и методической литературой.

Учитывая крайнюю необходимость в немедленном введении чтения молдавского языка и методики преподавания молдавского языка, - просить министерство просвещения оказать помощь Институту в подыскании квалифицированных преподавателей для замещения данной вакансии.

7/ Просить министерство оказать институту помощь в улучшении материальной базы института и материально-бытового положения сотрудников и студентов, в первую очередь в проведении капитального ремонта здания общежития и в обеспечении студенческого общежития оборудованием и постельными принадлежностями.

8/ Установить постоянную связь с выпускниками Института, в частности установив день встреч с выпускниками.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ / КРАЧУН/
СЕКРЕТАРЬ / НАЗАРОВА/

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 13, ff. 3-10.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 278

1946, octombrie 3.

Cu privire la măsurile de susținere a activității institutelor pedagogic și învățătorești. Hotărârea nr. 962 a SM al RSSM

SM al RSSM constata că nu s-a realizat Hotărârea guvernului nr. 460 din 17 mai 1946 Cu privire la îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de viaţă ale studenţilor institutelor şi elevilor tehnicumurilor şi şcolilor profesionale *şi noile măsuri pentru executarea hotărârii respective.*

СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 962

3 октября 1946 г. г. Кишинев

О мерах помощи педагогическому и учительским институтам

Совет Министров Молдавской ССР отмечает, что Постановление Совета Министров Молдавской ССР № 460 от 17 мая 1946 года «Об улучшении материально-бытовых условий студентов институтов, учащихся техникумов и училищ» не выполнено.

Педагогический и учительские институты в новый учебный год вступили неподготовленными. Ремонт учебных зданий и общежитий не закончен /Кишиневский пединститут, Бельцкий учительский институт/.

Институты имеют общежитий всего на 354 человека студентов при потребности в 1635 человек. Койками, столами, стульями, постельными принадлежностями общежития не оборудованы. Институты не обеспечены учебно-наглядными пособиями и лабораторным оборудованием.

Совет Министров Молдавской ССР
ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Министерство просвещения Молдавской ССР /тов. Афтенюка/ укомплектовать до 15-го октября 1946 года зав. кафедрами физики и химии Кишиневского педагогического института.

2. Предложить Министру просвещения МССР /тов. Афтенюку/ и директору Бельцкого учительского института тов. Таратину до 15 октября 1946 года закончить прем студентов в институт и на подготовительные курсы.

3. Обязать Министра внутренних дел /тов. Тутушкина/ при освобождении трех жилых корпусов по Мунчештской улице дом №6 от военнопленных вернуть их Кишиневскому педагогическому институту под общежитие студентов.

4. Обязать председателя Кишинёвского горисполкома тов. Смирнова и директора Кишиневского педагогического института тов. Барановского:

а/ до 15 октября 1946 года закончить остекление учебного корпуса и студенческого общежития пединститута;

б/ до 20 октября 1946 года полностью отремонтировать канализационную систему, электросеть и закончить ремонт учебного корпуса и общежития.

5. Обязать председателя Бельцкого горисполкома /тов. Бородина/ и директора учительского института /тов. Таратина/ до 20 октября 1946 года отремонтировать учебное здание и общежитие института.

6. Обязать председателя Тираспольского горисполкома тов. Шклярука и директора учительского института тов. Крачун:

а/ до 20 октября 1946 года закончить остекление учебного корпуса и общежития;

б/ до 25 октября 1946 года полностью отцементировать основание наружных стен учебного корпуса, отремонтировать крышу и электросеть учебного корпуса и общежития, привести в исправность центральную отопительную систему учебного корпуса, потолки и печи общежития, а также канализационную систему как в учебном корпусе, так и в общежитии.

7. Обязать Кишиневский, Бельцкий и Тираспольский горисполкомы:

а/обеспечить институты из полученных исполкомами фондов топливом, согласно приложению № 1;

б/ выделить институтам строительный кирпич и черепицу за счет местного производства, согласно приложению № 2.

8. Обязать председателя Бельцкого горисполкома тов. Бородина выполнить Постановление Совета Министров Молдавской ССР от 17 мая 1946 года о выделении Бельцкому учительскому институту помещения для общежития студентов на 125 человек.

9. Обязать Госплан Молдавской ССР / тов. Черемисина/:

а/ до 15 октября 1946 года выполнить Постановление Совета Министров Молдавской ССР № 460 от 17 мая 1946 года о выделении строительных материалов и хозяйственного оборудования для педагогических учебных заведений;

б/ в связи с увеличением контингентов студентов и количества помещений, занимаемых институтами, а также с переходом Кишиневского педагогического института в новое учебное здание, выделить в 4-м квартале 1946 года, дополнительно, строительные материалы согласно, приложению № 3;

в/ выделить Кишиневскому педагогическому институту 100 кроватей для студентов института;

г/ выделить институтам в 4-м квартале 1946 года 1100 кгр. писчей и чертежной бумаги, согласно приложению № 4;

д/ до 20 октября 1946 года выделить Кишиневскому пединституту 75 тонн каменного угля.

10. Просить министерства Союза ССР: электропромышленности, промышленности средств связи, авиационной промышленности, машиностроения и приборостроения, здравоохранения, финансов, легкой промышленности, высшего

образования и Главное управление геодезии и картографии при Совете Министров Союза ССР выделить для институтов Молдавской ССР учебно-наглядные пособия, лабораторное оборудование и реактивы, согласно приложениям № 5-16.

Председатель Совета Министров
Молдавской ССР Г. Рудь

Зав. Управления делами
Совета Министров Молдавской ССР П. Лебедев

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, ff. 197-199.
Copie. Text dactilografiat. Ştampilă aplicată.

Doc. 279

1946, octombrie 3. *Fişă de evidenţă a cantităţii de material de foc necesar pentru institutele învăţătoreşti şi pedagogic din RSSM*. Anexa nr. 1 a Hotărârii SM al RSSM

Documentul este o anexă a Hotărârii SM al RSSM din 3 octombrie 1946, în care sunt indicate cantităţile de material de foc pe care urmează să le distribuie comitetele executive orăşeneşti Chişinău, Bălţi şi Tiraspol instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din oraşele respective în sezonul rece al anului de învăţământ 1946/1947.

Приложение № 1
К Постановлению Совета
Министров Молдавской ССР
3 октября 1946 года

В Е Д О М О С Т Ь
необходимого количества топлива для педагогического и учительских институтов Молдавской ССР

Название учреждений	Положено на отопительный сезон		Завезено на 1 сентября 1946 г.		Необходимо завезти дополнительно	
	Дров	Угля	Дров	Угля		
Кишиневский пединститут	700 м³	125 т	150 м³	50 т	550 м³	75 т
Тираспольский учительский институт	300 м³	720 т	140 м³	600 т	160 м³	120 т

Бельцкий учительский институт	1530 м³	-	40 м³	100 т	900 м³	-
И т о г о	2520 м³	845 т	330 м³	750 т	1610 м³	195 т

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, f. 200.
Copie. Text dactilografiat. Ștampilă aplicată.

Doc. 280

1946, octombrie 3.

Fișă de evidență a materialelor de construcție necesare pentru reparația instituțiilor de învățământ superior pedagogic din subordinea Ministerului Învățământului al RSSM. Anexa nr. 1 a Hotărârii SM al RSSM

Documentul este o anexă la Hotărârea SM al RSSM din 3 octombrie 1946, prin care guvernul republican dispune repartizarea unor materiale de construcție instituțiilor de învățământ superior pedagogic pentru reparații.

Приложение № 2
К Постановлению Совета Министров
МССР № 962 от 3/X-1946 года

В Е Д О М О С Т Ь
потребности строительных материалов для ремонта педвузов Министерства просвещения, выделяемых исполкомами

	Наименование материалов	Единица измерения	Кишиневскому пединституту	Тираспольскому учительскому институту	Бельцкому учительскому институту	
1.	Кирпич /стр. кр./	тыс. штук	20	10	6	36
2.	Черепица	т. шт.	5	5	-	10

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, f. 201.
Copie. Text dactilografiat. Ștampilă aplicată.

Doc. 281

1946, octombrie 3. *Fişă de distribuire a hărtiei de scris instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din subordinea Ministerului învăţământului al RSSM în trimestrul IV al anului 1946.* Anexa nr. 4 la Hotărârea Sovietului de Miniştri al RSSM

Documentul este o anexă la Hotărârea SM al RSSM din 3 octombrie 1946, prin care guvernul republican satbileşte cantitatea de hârtie de scris pe care trebuie să o repartizeze instituţiilor de învăţământ superior pedagogic Gosplanul RSSM.

Приложение № 4
К Постановлению Совета Министров
МССР № 962 от 3/X-1946 года

В Е Д О М О С Т Ь
выделения бумаги педвузам Министерства просвещения в IV квартале 1946 года.

Название учреждений	Писчая бумага в кгр.	Ватманская бумага в кгр.
Кишиневский пединститут	400	40
Тираспольский учительский институт	300	30
Бельцкий учительский институт	300	30
И т о г о	1000	100

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 14, f. 203.
Copie. Text dactilografiat. Ştampilă aplicată.

Doc. 282

1946, octombrie 6. Raport cu privire la activitatea instituţiilor de învăţământ pedagogic din or. Tiraspol

Inspectorul Direcţiei şcoli superioare şi pedagogice a Ministerului Învăţământului al RSSM raportează viceministrului învăţământului despre rezultatele controlului procesului didactic şi ale actvtăţii de educaţie politico-ideologică în instituţiile de învăţământ pedagogic din or. Tiraspol – Institutul Învăţătoresc, cursurile de pregătire şi şcoala pe-

dagogică, realizat în perioada 25 septembrie – 6 octombrie 1946. Inspectorul Cleopatra Vnorovschi constată anumite abateri de la rigorile impuse de statul sovietic pentru aceste activități și propune mai multe acțiuni de înbunătățire a procesului didactic și a educației politico-ideologice a studenților și elevilor instituțiilor de învățământ pedagogic din or. Tirasppol.

ЗАМ. МИНИСТРА ПРОСВЕЩЕНИЯ МОЛДАВСКОЙ ССР
тов. АНДРУСУ С.Г.
от инспектора ВНОРОВСКОЙ К.М.

Д О К Л А Д Н А Я

С 25/IX по 6/X 1946 года проверила работу педагогических учебных заведений в гор. Тирасполе /Учительский институт, подготовительные курсы и педучилища/.

В основном проверила: материально-бытовые условия учащихся и студентов, воспитательную работу вне учебы и вовремя педпроцесса.

У С Т А Н О В Л Е Н О:

1. По учительскому институту и подготовительным курсам:

На 27 сентября с.г. по институту числится 258 студентов, из запланированных 290.

По подготовительным курсам числится 208 учащихся, из запланированных 200.

Под общежитие студентов и учащихся имеется 21 комната с кубатурой в 2 730 куб. м. Здесь размещены 227 студентов. В учебном корпусе института также заняты 4 аудитории под общежития учащихся подготовительных курсов в количестве 85 человек /одну аудиторию занимает педучилище на 29 человек/. Общежитие студентов не остеклено полностью, двери и оконные рамы в плохом состоянии.

В общежитии на указанный контингент студентов имеется только 115 штук кроватей, остальные спят на топчанах и нарах. Многие студенты и почти все курсанты спят без матрасев. Имеется 151 шт. матрасев, 200 простыней, 164 наволочки и ни одного одеяла.

Топливом общежитие не обеспечено. Учебный корпус обеспечен частично.

Внешний вид студентов удовлетворительный. В общей массе студенты, хотя и скромно, но аккуратно одеты.

Из всего количества студентов 172 чел. являются инвалидами Отечественной войны, партизанами и детьми погибших во время Отечественной войны. Все нуждаются в теплой одежде и обуви.

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА.

Разногласия между директором института тов. КРАЧУН А.Н. и секретарем парторганизации тов. ПЛАТОНОВЫМ, а также некоторые трения с преподавателями не могут не отразиться на трудовую дисциплину преподавателей и работников института в целом, а также и на воспитательную работу молодежи. Считаю поэтому необходимым в нескольких строках представить картину взаимоотношений в коллективе учительского института, приведших к отсутствию бдительности со стороны директора института и членов коллектива.

Тов. Платонов, видя в директоре института личного врага, которого стремится усадить на скамью подсудимых, бесконечно подрывает принцип единоначалия, распоряжается служащими, копается в документах бухгалтерии, без ведома директора института. Тов. Крачун, будучи вечно настороженный и вечно нервный, обращается резко с преподавателями считая себя в праве «воспитывать преподавателей». Не всегда желая подчиниться «воспитательному влиянию» тов. Крачун, преподаватели реагируют болезненно, считая, что атмосфера в институте «душная», что личного мнения нельзя иметь, что критику зажимают. Одновременно признают, что поведение тов. Платонова далеко от объективного и культурного поведения работника института. Такие отношения не остаются только в стенах директорской и учительской. И, понятно, играют и сыграли свою роль в воспитательной работе. Так, например, держали в общежитие студента ЖУК дошедшего до краж, держали в институте уполномоченную партбюро гр. АФЕНОГЕНОВУ[472], злоупотреблявшую доверием. Помогали ей работники института СКОРОБОГАТОВА[473] и НИКИТИНА. Покупали у нее некоторые работники промтоварные единицы, и никто не заметил, будучи заняты мелочами и сведению личных счетов, столь ненормальные явления.

Проводятся следующие мероприятия воспитательного порядка:

1. К каждой группе прикреплен преподаватель, ведущий еженедельно политинформацию.

2. Проведено собрание студентов для прослушивания доклада преподавателя педагогики тов. Крачун Т.А. на тему «Самостоятельная работа студентов».

3. Выпущена общая институтская стенгазета (28.IX).

4. Комсомольская организация в 138 чел. выделила 40 агитаторов для работы среди населения и 20 культармейцев. Члены бюро комсомольской организации несут ответственность за академическую, культмассовую, агитационную и др. работу среди студентов и курсантов.

Наряду с этим требуется отметить:

1. Стенные газеты по групам не выходят.

---

[472] *Maria Alekseevna Afinoghenova* (1923-?), rusoaică, născută în or. Iarțevo, reg. Smolensk, URSS. Secretar-referent la Institutul învățătoresc din Tiraspol (8.X.1945-1946).

[473] *Vera Fiodorovna Skorobogatova* (1924-?), rusoaică, născută în staniţa Novo-Svobodnâi, reg. Krasnodar, URSS. Secretară în secţia studii a Institutului învăţătoresc din Tiraspol din 8.I.1946.

2. Орган парторганизации месткома газета «За кадры» с 1/V-46 г. не обновлялась.

3. Наблюдаются опоздания на лекции, несоблюдение правил внутреннего распорядка, не всегда добросовестное отношение к труду /многие из опрошенных студентов, исключение составляют студенты, опрошенные по географии, не знали материала или не выполняли заданий/.

4. Некоторые преподаватели не проводят лекции на высоком идейном уровне и не заботятся о их воспитательном значении.

5. Так, например, тов. ДУБИНСКАЯ, читая лекции по истории СССР на тему «Крымская война», не сумела пользовать столь богатый материал даже тогда, когда требовалось сделать только вывод. Приведя цитату Энгельса о силе русского оружия и храбрости русского солдата, а также подчеркнув взаимоотношения солдат-крепостных и офицеров-дворян, тов. Дубинская не сумела объяснить, чем же вызвана храбрость и стойкость русского солдата. Героическую оборону Севастополя преподаватель считает хорошо известной студентам и, рекомендовав прочесть художественную литературу по этому поводу, бегло обрисовывает военные действия, не остановившись вовсе на личности героев Севастополя. Имена Нахимова, Корнилова, Готлебена были лишь один раз упомянуты. Некрасочно, сухо и поверхностно прошла лекция. Единственный освежающий момент этот тот, когда тов. Дубинская заострила внимание на проблемы Черного моря, актуальное и в эти дни. Высказывания Ленина о этой эпохи, требуемые программой, преподаватель не дал.

Также легко тов. Дубинская отнеслась к теме «Развитие литературы, искусства и науки в первой половине 19-го века». Лекция буквально свелась к перечислению имен писателей и их произведений, считая опять-таки, что материал знаком студентам Историко-филологического факультета, охарактеризовать эпоху, показать социальное значение искусства, науки и литературы тов. Дубинская не сумела.

На таком же уровне провела тов. Дубинская и лекцию по методике истории. Проводила пол [овину *п.п.*] лекции практические занятия по теме «Значение и цель записей на доске», а пол [овину *п.п.*] лекции читала новый материал «Учет и оценка знаний учащихся».

Цель и значение записи исторического материала не знакома студентам, форма записи не ясна. Некоторые студенты создали свои собственные формы записей, объясняя, что форма, предложенная преподавателем, неудобна и ненаглядна. Тов. Дубинская на такие замечания студентов не умела реагировать, поскольку объяснения велись на двух языках: студенты отвечали ей на молдавском языке, а преподаватель говорил на русском. Действительно, форма записи, начерченная на доске студентом и не исправленная преподавателем, не соответствует форме, имеющейся в учебнике по методике истории Гиттиса.

Форма на доске			Форма по учебнику		
Тема			Тема урока	Главные события	Результаты и характер событий

Понятно, что студенты не могут ориентироваться по первой форме.

Для закрепления материала, недошедшего до сознания студентов, преподаватель предлагает подобрать и подготовить запись по любой теме с условием, чтобы была возможность сделать не только словесную, но и графическую запись. Тема точно не указывается.

Убедившись в том, что студенты не усвоили материал, преподаватель не решается провести совместно со слушателями проработку записи на доске, а переходит к новому изложению материала «Учет и оценка знаний учащихся».

Вместо того, чтобы дать нормативы оценок и дать исчерпывающий ответ за что-же ставиться оценка «5», «4», «3» и т. д., тов. Дубинская беседует на тему о дополнительных и вспомогательных вопросах, делая ненужный инкурс в педагогику.

У тов. Дубинской не чувствуется твердое знание работы средней школы.

Лекция по истории древнего мира, преподаватель тов. ШЕРБУЛ. На понятном молдавском языке тов. Шербул систематично и сжато ставит вехи древней истории и рекомендует имеющуюся в библиотеке литературу. Установив грани первобытного общества, прорабатывает труд Энгельса «Роль труда в процессе очеловечивания обезьяны».

Указывает источники познания первобытного общества, останавливаясь на трудах Марра и Моргана. История излагается стройно, четко. Роль труда в очеловечивании обезьяны подчеркнута. Некоторые шероховатости в молдавском языке наблюдаются: ей ымпушкау ку стрелкэ. се фолосеск ку фокул, ынвацэ-лэ и т. д.

У преподавателя тов. ЛУШЕР посетила 4 часа: 2 ч. по истории языка и 2 ч. по введении в языкознание.

I. Тема: «Язык басен Крылова и язык комедии Грибоедова». Цитирует Белинского, Бестужева, как ценителей языка басен Крылова, подчеркивает народность языка его басен. Много цитат из басен. Не останавливаясь подробнее, не углубляя материала, тов. Лушер переходит к анализу языка комедии Грибоедова «Горе от ума».

Более систематично и более просторно тов. Лушер излагает особенности языка Грибоедова, но способ излагать историю языка, не обобщая его по эпохам кажется даже студентам странным. Они спрашивают если историю языка будут так изучать по каждому произведению в отдельности.

Указывая на множество оборотов французской речи и французских слов в произведении Грибоедова, тов. Лушер считает слово «камергер» также французского происхождения, причем произносит его с ударением на «а». Ошибочно произносить слово «зелье» с ударением на последнем «е». Язык персонажей Грибоедова цитируется, подчеркивая индивидуальность каждого персонажа. Много цитат, подчеркивает роль Грибоедова, как подготовляющего почву для Пушкина и все.

Никаких выводов, обобщающих язык эпохи поскольку это требует программа.

Лекция по ведению языкознание – «О частях речи».

«Категории внешнего мира — это предметы, качество и действия», на такой основе строит свою лекцию тов. Лушер, но ясности большой нет, т. к. трудно все-же определить по данным тов. Лушер, что такое синтаксическая и несинтаксическая категория. Лекция состоит из нескольких подтем. После краткого изложения о частях речи, тов. Лушер говорит «о модальности», «о синтаксисе», «о членах предложения», « о видах предложения» и переходит к практическим занятиям.

Определяя модальность, тов. преподаватель говорит так: «Когда мы говорим или пишем, мы обозначаем свое отношение к выраженным мыслям, эти слова называются модальными». Такое определение кажется мне не весьма литературным.

Ораторские способности преподавателя производят хорошее впечатление и в момент прослушивания кажутся более хорошей чем спустя некоторое время.

ПРАКТИЧЕСКИЕ ЗАНЯТИЯ.

В течении 45 мин. тов. Лушер работает со студентами над разбором предложений по частям речи и нахождения синтагм. Студенты легко и правильно определяют части речи и находят синтагмы, графически обозначая их.

Объясняя происхождение слова «мешок» от месить, месиво, тов. Лушер неправильно объясняет слово «месиво» как «смесь» из различных продуктов и предметов.

Лекция по психологии – преподаватель тов. СТУДЕНИКИН А.С.

Тема лекции: «Память». Как вступление к лекции тов. Студеникин воспроизводит кратко содержание прошлой лекции «О представлении», перечисляет разные виды представлений и их характер, употребив на это 20 мин. Такой метод увязки практикуем, но он должен служить только увязкой и материал прошлой лекции должен быть повторен таким образом, чтобы создать почву для восприятия нового материала. В общих чертах, тов. Студеникин ознакомил студентов с процессом и функциями памяти согласно программе. Подчеркивает значение памяти в области познания, упуская частично значение памяти в эмотивных и волевых процессах, а также ее значение в повседневной практической жизни. Неплохо ознакомил студентов с видами памяти, вскользь проанализировал физиологические основы и много внимания уделил моменту запоминания, связав его с процессом обучения. Тов. Студеникин старательно подобрал примеры, внимательно следит за записью студентов, за пониманием ими материала. Лекцию ведет просто, доходчиво, но не сумел все же подняться до высот ленинского понимания и провести красной нитью теорию отражения в процессе памяти.

Лекции по географии СССР – преподаватель тов. МАРЕЦКИЙ,

Богаты по содержанию, воспитывающие по форме, стройны и продуманы лекции тов. Марецкого. Прослушала 5 часов /1 час практических занятий, 2 часа –география СССР и 1 час методика географии/.

Студенты хорошо ориентируются по карте, усваивают лекционный материал, бойко отвечают на вопросы преподавателя.

На лекции методики на тему «Способы лучшего усвоения карты» тов. Марецкий доказывает прочные знания работы в средней школе. До мелочей предвидит возможные случаи изучения карты, дает яркие и исчерпывающие примеры. Так. например, говоря о пользе ассоциации для заучивания географических названий, группирует их:

а/ ассоциации житейские,

б/ - ‘’- сходства,

в/ - ‘’- контраста,

г/ - ‘’- филологические;

и дает серию примеров к каждому. Подробно указывает как нужно работать с контурными картами, говорит о их воспитательном и мнемотехническом значении.

Лекция географии на тему «Урал» богата в знаниях, связана с современностью, ярко показана история Урала от возникновения Уральских гор и до сегодняшнего дня. Подчеркнуто огромное значение Урала в дни Отечественной войны. За 90 мин. дан широкий обзор Урала: климат, расположение, реки, полезные ископаемые, развитие хозяйства на Урале, новейшие труды и статьи по вопросу Урала рекомендуются студентам. Программа выполняется пункт за пунктом. Лекция своим оформлением и содержанием способна пробудить чувства любви и гордости своей Родиной.

На подготовительных курсах прослушала уроки т. т. КАТАРАБАЯ А.В. по физике, ШТИЦМАН, по алгебре и ДРУЦЫ, по географии.

Урок наглядный, пользуется аппаратурой. Следует отметить, что тов. Катарабай слабо владеет молдавским языком, очень часто употребляя русские слова вперемежку с молдавскими.

Тов. Друца на уроках географии не позаботился о карте и даже схематично не начертил карту Британии на доске. Не сумел дать урок о Британии сегодняшнего дня. Говорил о Британии 1937 года, пользуясь старым учебником.

Тов. Штицман на уроке алгебры объясняла действия с корнями. Активно работала со всем классом, закрепляя каждое действие, вызывая к доске 2-3-х учащихся. В последней половине урока учащиеся решали самостоятельные примеры на сложение, вычитание, умножение т деление корней.

РАБОТА КАФЕДР.

В общем кафедры еще не развернули свою работу. Зав. кафедрами еще не посещали лекции членов своих кафедр, не наладили взаимопосещения. План работы кафедр составлен. По кафедре естествознания составлен проект пятилетней работы кафедры, в котором отражены главные моменты развития факультета естествознания в целом. Зав. кафедрой тов. Крачун планирует повышение квалификации работников кафедр, восстановление ботанического и зоологического музеев. К таковому приступили заготовив за лето гербарий местной флоры и одно чучело ежа.

Некоторые кафедры распределили тематику докладов для работы в кружках /кафедра педагогики, каф. языка и литературы/.

Для укрепления института и улучшения его необходимо:

1. В ближайший срок остеклить и отеплить помещения общежития.
2. Улучшить питание студентов и учащихся путем выполнения Постановления Совета Министров от . . . . . № . . . .
3. Обеспечить учебный корпус и общежитие топливом.
4. Для улучшения воспитательной работы и создания благоприятной атмосферы необходимо принять строгие меры по выполнению решения Горкома партии Тирасполя от 2.IX-46 г.
5. Обеспечить контроль работы преподавателей путем посещения лекций директором и завучем.
6. Потребовать от зав. кафедры истории тов. Койфман просмотреть программу по истории СССР и внести свои предложения в министерство для утверждения их до 25/X-46 г.
7. Предложить зав. кафедрами до 25/X-46 г. составить и сдать на утверждение директору пятилетний план работы кафедр.
8. Предложить зав. кафедрами вписать в тетради посещения копию обследования лекций каждого преподавателя.

Инспектор управления
высших школ и педучилищ [*Подпись*] /ВНОРОВСКАЯ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, ff. 24-26 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 283

1946, octombrie 21. Scrisoarea Ministrului sănătății al RSSM pe numele adjunctului Secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M

Ministrul sănătății al RSSM raportează Secției propagandă și agitație a PC(b)M despre participarea medicilor din RSSM la lichidarea consecințelor sanitare ale războiului și îmbunătățirea deservirii medicale a populației RSSM.

МИНИСТЕРУЛ
П Э З И Р И Й С Э Н Э Т Э Ц И Й
РЕПУБЛИЧИЙ СОВЕТИЧЕ
СОЧИАЛИСТЕ МОЛДОВЕНЕШТЬ

МИНИСТЕРСТВО
З Д Р А В О О Х Р А Н Е Н И Я
МОЛДАВСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 3947-01 21 октября 1946 г.
г. Кишинев

ЗАМЕСТИТЕЛЮ ЗАВ. ОТДЕЛОМ ПРОПАГАНДЫ
И АГИТАЦИИ ЦК КП/б/МОЛДАВИИ
тов. ФЕСЕНКО

На Ваше отношение №08-178 от 13 сентября 1946 г. сообщаю:

1. В части выполнения планов 1-го года 4-й Сталинской пятилетки активно принимали участие медицинские работники Молдавии. Поставив перед собой задачи ликвидации санитарных последствий войны – паразитарные тифы и другие инфекционные заболевания; улучшение медико-санитарного обслуживания населения и полного восстановления лечебно-профилактической сети республики – медработники Молдавии, применяя методы социалистического соревнования, в основном выполнили возложенные на них почетные обязанности.

а) В 1946 г., за успешную работу по оказанию специализированной медицинской помощи населению Молдавии, за успешно проведенную иммунизацию населения против сыпного тифа и проделанную большую противоэпидемическую работу в Молдавской республике, Министерством здравоохранения Союза ССР награждены были значком «Отличнику здравоохранения» 41 медицинских работников и объявлена благодарность 35.

б) Коллективом профессоров, преподавателей и дирекцией Кишиневского Медицинского института была проведена большая организационная работа по созданию в г. Кишиневе мединститута, где в настоящее время работают 20 докторов медицинских наук и обучается свыше 1000 студентов.

Отмечая большую организационную работу коллектива Кишиневского Государственного медицинского института, Министр здравоохранения Союза ССР – тов. МИТЕРЕВ Г.А. премировал и объявил благодарность директору института – тов. СОРОЧАНУ И.Х.; объявил благодарность 9-ти профессорам и наградил значком «Отличнику здравоохранения» 10 сотрудников института – профессоров ЛАВРЕНТЬЕВА А.П., НИКОГОСЯН Х.А., АГЕЙЧЕНКО Ф.В., ЧУЧМАРЕВУ Е.В. и др.

Учитывая большую работу по подготовке медицинских кадров в Молдавии и заслуги в научно-педагогической деятельности, Президиум Верховного Совета Молдавской ССР присвоил почетное звание заслуженного деятеля науки и техники МССР следующим профессорам Кишиневского Медицинского института:

ЛАВРЕНТЬЕВУ А.П.

РОЗЕНЬЕР Л.А.

КРАМЕРУ А.К.

За плодотворную работу в области народного здравоохранения награждены были почетной грамотой Президиума Верховного Совета профессора – РУБАШОВ С.М. и ШАРАПОВ Б.И.

2. В целях улучшения материально-бытовых нужд медицинской интеллигенции, в текущем году сельским медицинским работникам отпущена была ссуда в 130 000 рублей для индивидуального строительства и приобретение домашнего скота.

Организовано было коллективное и индивидуальное огородничество, 50% урожая подсобных хозяйств лечебных учреждений, общая земельная площадь которых в 1946 г. достигает 1 608 га, использована будет для улучшения общественного питания медработников.

Приняты были меры к созданию сельским участковым врачам нормальных условий, а именно: обеспечение сельских участковых врачей бесплатной квартирой, освещением и отоплением.

Также подготовлены были квартиры для вновь направляемых на сельские врачебные участки врачей выпускников, которым из фондов соответствующих райбольниц, выделены были кровати и полные комплекты спальных принадлежностей.

3. Для повышения квалификации врачей и их усовершенствования в течении 1-го полугодия текущего года направлены были в Институт усовершенствования г.г. Москва, Киев, Одесса – 33 врача разных специальностей.

До конца года проведены будут курсы для специализации молодых врачей выпуска 1946 г., где будут обучаться 62 врача.

Также проведены будут в гор. Кишиневе декадники[474] по организации здравоохранения (60 чел.); декадники по усовершенствованию для врачей венерологов, декадники для лечащих врачей в г. г. Оргееве, Сороки, Кагуле и уездные совещания врачей и среднего медицинского персонала.

МИНИСТР ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
МОЛДАВСКОЙ ССР [*Подпись*] /М. СУХАРЕВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 305, ff. 8-8 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 284

1946, octombrie 21. Extras din ordinul nr. 188-A al Ministrului învățământului al RSSM

Prin ordinul viceministrului învățământului al RSSM din 21 octormbrie 1946, lectorul superior C.M. Miaskovskaia este rechemată în subordinea ministerului pe motivul că nu cunoaşte limba moldovenească, iar studenții Facultății de geografie a Institutului Învățătoresc din Tiraspol nu cunosc limba rusă.

[474] *Decadă* (декадник) – perioada de timp de zece zile dedicată unui eveniment sau fenomen public.

Выписка из приказа № 188-А
по Минситерству просвещения МССР
от 21 Октября 46 г.

§ 3

В связи с тем, что студенты I и II-го курса Географического факультета Тираспольского учительского института не знают русского языка, а ст. преподаватель т. Мясковская не владеет молдавским языком, отозвать т. Мясковскую К.М. с 29 октября 1946 года в распоряжение Минситерства просвещения Молдавской ССР,

§ 4

Тов. Онилова Д.В. назначить с 29 октября 1946 года преподавателем географии в Учительский институт г. Тирасполь.

Заместитель минстра
просвещения МССР
Верно: Ст. инспектор
Упр. кадров МП МССР [*Подпись*]

Sursa: ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 12, f. 12.
Copie. Text scris de mână. Semnătura autografă a legalizatorului.

Doc. 285

1946, octombrie. Referinţă cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova

Documentul este o parte a unei referinţe cu privire la organizarea USM, elaborat de un funcţionar de partid, în care autorul identifică clădiri în care ar putea funcţţiona Universitatea, precum şi cadre ştiinţifico-didactice de la alte instituţii de învăţământ superior. Autorul prezintă în tabelul anexat o listă a cadrelor ştiinţifico-didactice care ar putea fi angajate, inclusiv prin cumul, la Universitatea de Stat.

Материал послан председ. Бюро ЦК ВКП(б) по Молдове
т. Бутову

Справка
к вопросу об организации Молдавского Государственного Университета

В соответствии с постановлением СНК Союза ССР № 2601 от 12 октября 1945 г. и Приказом по ВКВШ № 585 от 22 октября 1945 г. Молдавский Государственный

Университет должен быть организован на базе Кишиневского Педагогического института к началу 1946/47 учебного года.

Основные вопросы, связанные с организацией Университета/здание, кадры, оборудование/ могут быть разрешены следующим образом:

I. Под учебные корпуса Университету необходимо передать здание Педагогического института, здание НКВД, здание пожарной команды и закрепить за ним всю площадь квартала, ограниченного улицами Пирогова, Пушкина, Садовой и Гоголя.

Для Педагогического института необходимо восстановить и вернуть здания, принадлежащие ему до войны, расположенные по Мунчештскому шоссе № 6.

В ближайшие 1-2 года, пока будет восстанавливаться здание Пединститута, последний может проводить работу в одном здании с Университетом при условии, если им будет передано, не позднее июля 1946 г., школьное здание, занимаемое сейчас НКВД /угол улиц Пирогова и Гоголя/.

Такое размещение проектируется потому что, во-первых, Университет с большим контингентом студенчества и профессорско-преподавательского состава нежели Пединститут уже с первого года своего существования будет иметь достаточное количество помещений для учебной работы и, во-вторых, оставление его в указанных выше зданиях создаст лучшие условия для профессоров и преподавателей Сельскохоз. и Медицинского институтов, которые могут работать в Университете по совместительству.

В дальнейшем и Университет, и Пединститут будут иметь возможность строить дополнительно и учебные корпуса, и общежития для студентов на отведенных им участках.

II. Что касается руководящих для Госуниверситета кадров, необходимо ~~27~~ 30 чел. Укомплектование Университета кадрами может быть лишь частично произведено за счет профессоров и преподавателей педагогического, сельскохозяйственного и Медицинского институтов, находящихся в гор. Кишиневе. Большую часть профессоров и преподавателей, особенно с ученым званием доктора наук, необходимо будет пригласить через ВКВШ из других краев и областей.

Из местных работников для работы в Университете может быть использовано:

по историко-филологическому факультету – 8 человек
по физико-математическому факультету - 3 человека
по биологическому факультету – 4 человека
по геолого-почвенному факультету – 2 человека
по химическому факультету – 1 человек

Необходимо просить Комитет по делам высшей школы при СНК СССР направить для работы в Университет следующие кадры:

а) Ректора Госуниверситета;

б) Проректора по учебно-научной работе;

в) Профессоров- докторов наук-зав. кафедрами:

каф. математики – 1 чел.
каф. общей физической географии – 1 чел.
каф. экономической географии СССР – 1 чел.
каф. органической химии – 1 чел.
каф. аналитической химии – 1 чел.

СПИСОК

профессоров и преподавателей, работающих в ВУЗах и научно-исследовательских учреждениях города Кишинева, которые могут быть использованы на работе в Гос. Университете.

№	Фамилия, имя и отчество	Национальность	Партийность	Ученое звание, ученая степень и образование	Место работы	Занимаемая должность
Физико-математический факультет						
1.	ПАВЛОВ М.А.	молдаванин	Б/П	профессор	Пединститут	Зав. кафедрой физики
2.	ШТЕРЕНТАЛЬ А.Ф.	еврей / знает молдавский язык	Б/П	доцент	Пединститут	Преподаватель математики
3.	ДОБЫНДА Г.С.	молдаванин	Б/П	и.о.доцента	Наркомпрос	Преподаватель математики
Биологический факультет						
4.	АНДРЕЕВ В.Н.	русский	Б/П	профессор	Сельхоз. ин-т	Зав. кафедрой ботаники
5.	АГАСЬЕВА Н.А.	молдаван.	Член ВКП/б/	канд. биолог. наук	Пединститут	Зав. кафедрой биологии
6.	ЯРОШЕНКО М.Ф.	украинец	Б/П	- ‘’ -	Пединститут	Преподаватель зоологии
7.	КОВАРСКИЙ А.Е.	русский	Б/П	доктор	Сельхоз. ин-т	Преподаватель дарвинизма
8.	ГРИМАЛЬСКИЙ В.Л.	русский	Б/П	профессор	Сельхоз. ин-т	Зав. кафедрой гидробиологии

Геолого-почвенный факультет						
9.	КУРЧАТОВ П.А.	русский	Б/П	профессор почвовед	Сельхоз. ин-т	Преподаватель почвовед и агротехники
10.	СУХОВ И.М.	русский	Б/П	ст. препод. биолог	Пединститут	Зав. кафедрой почвоведения
11.	ДИМО Н.А.	молдаванин	Б/П	профессор почвовед	Сельхоз. ин-т	Преподаватель почвовед
Химический факультет						
12.	АБЛОВ А.В.	русский		профессор химик	Сельхоз. ин-т	Зав. кафедрой неорг. химии
Историко-филологический факультет						
13.	ГРОСУЛ Я.С.	молдаванин	Член ВКП/б/	кандидат исторических наук	Пединститут	Зав. кафедрой истории
14.	СЛУЦКАЯ К.О	молдаванин	Член ВКП/б/	окончила аспирантуру	Пединститут	Зав. каф. основ марксизма-ленинизма
15.	МЕЩЕРУК И.И.	болгар	Б/П	кандидат истор. наук	Сельхоз. ин-т	Ст. препод. истории СССР
16.	ФЕДОРОВА М.Е.	русская	Б/П	доцент филолог.наук	Пединститут	Зав. кафедрой русского языка
17.	ФАДЕЕВ С.Н.	мордвин	Член ВКП/б/	высшее педагогическое	Пединститут	Зав. кафедрой русского яз.
18.	КОРОЛЕВ Н.В.	русский	Б/П	и.о. доцента	Пединститут	Ст. препод. новой истории
19.	ДУХОВНЫЙ И.Д.	русский	Б/П	высшее педагогическое	Пединститут	Ст. препод. немецкого яз.
20.	КРАЮШИНА Е.А.	русская	Б/П	высшее педагогическое	Пединститут	Преподав. англ. языка
21.	ЛОЖЕЧКИНА М.Ф.	русская	Член ВКП/б/	высшее педагогическое	Пединститут	Зав. кафедрой

22.	НАРЦОВ Н.А.	еврей	Член ВКП/б/	доктор историче-ских наук	Н.И.И.	Зав. кафе-дрой
23.	ЯКУБАНИС Н.Б.	украинец	Член ВКП/б/	доцент ге-ографич. наук	Н.И.И.	Зав. кафе-дрой
24.	БЕРЕЗНЯКОВ Н.В.	украинец	Член ВКП/б/	кандидат исорич. наук	Н.И.И.	Сотрудник
25.	СТЕДУЛЬ-СКИЙ С.И.	русский	Б/П	кандидат экономиче-ских наук	Н.И.И.	Сотрудник
26.	ЛЕМПЕРТ Б.Д.[475]	еврей	Б/П	кандидат экономиче-ских наук	Н.И.И.	Сотрудник

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv.4, d. 322, ff. 54-58.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 286

1946, noiembrie 5. Scrisoarea rectorului Universităţii de Stat din Moldova pe numele secretarului CC al PC(b)M

Rectorul USM informează CC al PC(b)M despre înmatricularea unui număr de studenţi care depăşeşte pe cel indicat în planul aprobat de Ministerul Învăţământului Superior al URSS.

[475] *Boris Davîdovici Lempert* (1913-?), evreu, născut în or. Chişinău, gub. Basarabia, Imperiul Rus. Absolvent al Facultăţii de economie a Universităţii din Gent şi a Facultăţii de limbi străine a Institutului Pedagogic din Odesa (1950). Cercetător ştiinţific superior la Institutul Moldovenesc de Cercetări Ştiinţifice (1940-1941). În perioada războiului sovieto-german s-a evacuat în RSS Turkmenă, unde a fost angajat în calitate de învăţător de limbi străine la şcolile din or. Daşoguz şi a exercitat funcţia de împuternicit al SCP al RSSM pentru afacerile evacuaţilor din RSSM. Cercetător ştiinţific superior în Secţia economie şi geografie a Bazei Moldoveneşti a Academiei de Ştiinţe a URSS (1944-1947). A fost membru al Comisiei centrale de control a URSS în România, responsabil de repatrierea bibliotecilor şi arhivelor. Din iniţiativa lui B. Lempert, Ministerul Educaţiei al României a găsit şi a expediat în RSSM arhiva Sfatului Ţării. Din 1.IX.1947 – lector superior, profesor de limbă latină şi limbă franceză la Catedra de limbi străine a USM (1.IX.1947-31.I.1953). A fost eliberat din funcţie fiind învinuit de „colaboraţionism cu românii" şi „lipsă de încredere politică" (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 166, f. 1, 3-5, 9, 61, 105).

5 ноября 1946 г.

СЕКРЕТАРЮ ЦК КП(Б) МОЛДАВИИ ПО КАДРАМ
тов. ЦАРАНОВУ

Кишиневскому государственному университету, Министерством высшего образования СССР был санкционирован на 1946/47 учебный год контингент набора студентов на 1-й курс 270 человек и на II-й – в порядке перевода окончивших 1-й курс Кишиневского Пединститута и дополнительного набора на этот курс – 100 человек.

Благодаря большому притоку во вновь организованный Университет молодежи Молдавской ССР и участников Отечественной войны, а также направлению из числа поступивших в Московский государственный университет и другие московские ВУЗы, Кишиневский государственный университет вынужден был превысить установленную норму приема. В результате этого на 1-ое ноября 1946 года контингент студентов Университета выражается в количестве: по 1-му курсу – 320 человек и по II-му курсу 95 человек.

Настоящим и сообщаю Вам состав студентов в прилагаемых сведениях.

ПРИЛОЖЕНИЕ: упомянутое на 2-х листах[476].

РЕКТОР Кишиневского
Государственного университета [*Подпись*] (Леонов)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 92.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 287

1946, noiembrie 7. Analiza lecțiilor asistate la *Bazele marxism-leninismului* la Conservatorul de Stat din Chișinău

Inspectorul sectorului școli superioare a Secției propaganda și agitație a CC al PC(b)M prezintă analiza unei lecții de marxism-leninism, predată de lectorul Neceaev la Conservatorul de Stat din Chișinău. În concluzie, autorul menționează că lectorul nu are pregătire teoretică suficientă pentru a analiza din punct de vedere marxist problemele despre care a vorbit la lecție și, pentru că vorbește foarte greu și prost limba moldovenească, studenții au o atitudine negativă față de această disciplină.

[476] Tabelele anexă au fost publicate în *Istoria Universității de Stat din Moldova*, vol. I, Chișinău, CEP USM, 2016, pp. 117-118.

С П Р А В К А
о результатах посещения лекции по основам марксизма-ленинизма в Кишиневской Госконсерватории

7/XI-1946 г. прочитана лекция на молдавском языке преподавателем тов. Нечаевым для студентов 2 курса на тему «Партия большевиков в период иностранной интервенции и гражданской войны». На лекции присутствовало 7 человек из 8 по списку.

Преподаватель свою лекцию начал с изложения плана лекции, нацеливая тем самым студентов на содержание изучаемых вопросов.

Излагая тему, преподаватель вначале разъяснил студентам внешнюю обстановку бегло и весьма поверхностно. Он говорит, что «… Антанта была против заключения мира между Советской Россией и Германией, но что она боялась и советского /пролетарского/ государства». Не дал глубокого пояснения, почему страны Антанты выступали против мира; что заключение мира облегчило положение Германии на фронтах и что этот факт усиливает тягу народов Европы и солдат воюющих армий к миру и тем самым подрывает /мир/ империалистические планы Антанты. Слабо отметил факт победы революции и укрепление советской власти, имеющий «… заразительное влияние для рабочих и солдат Запада, могущих по примеру русских повернуть штыки против своих угнетателей», что именно ввиду этого правительства Антанты решили начать военную интервенцию с целью свержения советской власти, поставить буржуазную власть в России, которая установила бы буржуазный порядок и возобновила бы войну против Германии. Из объяснений лектора студенты могли понять, что страны Антанты хотели только присвоить себе отдельные богатые провинции России /Кавказ, Крым, Бессарабию, Прибалтику, Украину, Сибирь и т. д./. Тов. Нечаев не подчеркнул, что внешние и внутренние враги понимали силу и устойчивость людей советской власти и потому они не полагали, что ее легко можно свергнуть.

Преподаватель правильно осветил вопросы о внутреннем положении страны, немецкие планы ограбления территорий Советской России. Закончив этот общий вопрос /о внутреннем и внешнем положении/, не сделал заключительного вывода о совпадении целей и интересов внешней контрреволюции с интересами и целями внутренних врагов. Также не подчеркнул, что этот период был передышкой перед началом гражданской войны.

Сумно и сухо рассказал о мятеже чехословацкого корпуса. Студентам неясно было откуда появился этот корпус и почему он, собственно, поднял мятеж; не подчеркнул, что мятеж корпуса послужил сигналом к мятежу кулачества на Волге и в Сибири и эсеровски[477] настроенных рабочих на Воткинском и Ижевском заводах.

[477] *Eser* (эсер) – membru al Partidului Socialist Revoluţionar – partid politic din Rusia la începutul secolului al XX-lea.

Весьма поверхностно и недостаточно рассказал о военном коммунизме, не говорил, что советская власть, кроме крупной промышленности, поставила под свой контроль еще и мелкую, и среднюю промышленность, что была введена монополия хлебной торговли и продразверстка и др.

Замечания к лекции.

1. Тов. Нечаев не имеет достаточной подготовки для того, чтобы дать глубокий марксистский анализ всем изученным вопросам. Лекции читает на низком теоретическом уровне.

2. Не подчеркивает красной нитью направляющую и мобилизующую роль партии во всех вопросах жизни советской власти в первые дни своего существования.

3. Читает сухо, неубедительно и очень вяло.

4. Приводит примеры из кинокартин /Щорс и др./.

5. Абсолютно слабо владеет молдавским литературным языком вследствие чего студенты отрицательно относятся к предмету основы марксизма-ленинизма.

Инструктор сектора ВУЗов
отд. пропаг. и агит. ЦК КП/б/М /Галущенко[478]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 45-46.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 288

1946, noiembrie 18. Notă informativă despre condițiile materiale și de trai ale studenților Institutului Agricol din Chișinău și activitatea politică în rândul lor.

Directoril Institutului Agricol din Chișinău și secretarul organizației primare de partid raportează CC al PC(b)M despre condițiile materiale și de trai ale studenților acestei instituții în perioada când în RSSM bântuia foamentea organizată. Autoritățile Institutului enumeră o serie de probleme cu care se confrunată studenții care locuiesc în cămine și care se alimentează la cantina Institutului. A doua parte a notei infromative este dedicată

[478] *Serghei Galușcenko* (1914-1999), rus, născut în s. Lipețchi, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol (1938). Dr. în istorie (1954), conf. univ. (1956). Lector superior la Institutul Pedagogic din Tiraspol (1939-1940). Director adjunct al Institutul Pedagogic din Chișinău (1940-1941). Instructor al CC al PC(b)M/PCM (1946-1951). Din 1954 – șef al Caterdei de istorie a URSS la Institutul Pedagogic din Chișinău. Director al Institutului de Istorie a Partidului al CC al PCM din 1957. Din 1963 – conf. univ. la USM (*Universitatea Pedagogică de Stat* Ion Creangă *din Chișinău* (1940-2000, Chișinău, Tipografia Universităţii Pedagogice de Stat *Ion Creangă*, 2000, p. 366).

activităţii politice în rândul studenţilor Institutului Agricol, directorul menţionează câteva cazuri de încălcare a regulilor convieţuirii socialiste şi de manifestare a antisemitismului.

ЦК КП /б/ М

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА
о материально-бытовых условиях студентов Кишиневского Сельхозинститута и состоянии политической работы среди них.

1. Материально-бытовые условия.

Материально-бытовое положение студентов Кишиневского Сельхозинститута явно неудовлетворительное.

Основными причинами этого является следующее:

1. В связи с повышением цен на продукты питания размер студенческой стипендии, несмотря и на прибавку ее оказался недостаточным для покрытия расходов на оплату питания и других бытовых и культурных нужд студентов.

Ни один студент не живет на стипендии без помощи знакомых или родных, а также без заработков на работе. Особенно в тяжелом положении очутились демобилизованные из Красной Армии, не имеющие никого из родственников.

Некоторые студенты, нуждающиеся в средствах, вынуждены покупать продукты в коммерческих магазинах, а затем продавать их на базаре по высоким ценам с целью увеличения своего бюджета.

Многие студенты обращаются за помощью к директору. В случае безвыходного положения приходится оказывать единовременное денежное пособие из стипендиального фонда. На демобилизованных из Красной Армии, особенно офицеров, низкий размер стипендии после получаемой ими зарплаты в армии исключительно действует удручающе.

Удорожание жизни студентов усугубляется еще различными торговыми наложениями до 25% на продукты, даже из учхозов института, поступающие в столовую.

Недостаток средств к существованию вынуждает некоторых студентов уходить из института или в порядке перевода в другие ВУЗы поближе к дому или совсем оставлять учебу. Из старых студентов осталось в других ВУЗах в порядке перевода 11 чел.

С начала учебного года перевелось в другие ВУЗы 10 чел., совершенно оставило учебу 17 чел. Из жителей Кишинева и Молдавии, поступающих в начале года в другие ВУЗы, перешло в сельхозинститут 39 чел.

Эти факты говорят о том, что материальные условия вынуждают некоторых студентов, желающих получить образование, избирать ВУЗ поближе к дому, независимо от интереса к той или иной специальности.

Дороговизна питания для студентов в столовой подтверждается массовым отказом студентов от завтраков и ужинов.

2. Нормы пайкового снабжения студентов позволяют обеспечить только одноразовое, иногда не совсем удовлетворительное питание. Никакими дополнительными источниками питания студентов Институт не располагает. Учебно-опытные хозяйства института, в связи с 2-летней засухой, в состоянии снабдить столовую только незначительным количеством мяса и овощей. Мясо должно быть в размере 50% отпускной нормы зачитываться в карточку студента.

Министерство высшего образования для сельхозвузов карточек дополнительного питания не выдает. Институт получает всего лишь 8 туберкулезных карточек.

Мое ходатайство перед Главурсом МВО о выделении карточек дополнительного питания, хотя бы для участников Отечественной войны, осталось безрезультатным.

3. Снабжение студентов талонами на промтовары происходит нерегулярно. Обычно приходится все время напоминать и требовать от торгующих организаций этих талонов.

Часть студентов, не имеющая возможность выкупить выданные талоны, вынуждена их продавать на рынке. Предметы первой необходимости – мыло, зубной порошок и др. почти не выдаются.

4. Недостаток общежитий создал исключительно тяжелое положение с размещением студентов. В 2-х общежитиях с площадью на 300 человек размещено 530 человек. В связи с этим много студентов вынуждены размещаться по 2 человека на одной кровати, что создает исключительную скученность в общежитиях. Общежития не оборудованы мебелью, отсутствуют шкафы, столы, стулья или табуретки и др. хозяйственный инвентарь.

Не все студенты обеспечены даже одним комплектом постельных принадлежностей. В связи с отсутствием мыла, Институт и сами студенты не в состоянии регулярно стирать белье. Исключительно плохо обстоит дело с освещением общежитий. С начала учебного года общежития и учебные корпуса института регулярно не освещались. Перерывы в освещении доходили до месяца и больше. В настоящее время в течении 3-х недель институт не освещается. Достать керосиновые лампы или свечи не представилось возможным. В то время, когда свет и дается но бывает исключительно плохим.

Нерегулярное снабжение общежитий и учебных корпусов водой выводит из строя теплые уборные и лишает студентов возможности умываться.

5. В институте организованы портняжная и сапожная мастерская для обслуживания студентов и сотрудников института. Однако отсутствие починочного материала удорожает стоимость ремонта, особенно обуви, в связи с необходимостью покупки этого материала на рынке.

6. Острый недостаток учебных помещений создает также ненормальные условия для учебы студентов. Институт вынужден заниматься в 2 смены. Студенты занимаются в верхней одежде в связи с невозможностью оборудовать раздевальни.

7. Целый ряд мелких хозяйственных неполадок внутри институтского порядка, ухудшающих материально-бытовые условия студентов, зависит отчасти нераспорядительности хозяйственного аппарата, отчасти от невозможности достать необходимые материалы, как-то кровельный материал, олифу, пиломатериалы и др.

В связи с этим, а также в связи с неопределенностью в течении летних каникул с общежитиями для института последние не были полностью подготовлены к началу учебного года.

В целях коренного улучшения материально-бытовых условий студентов Кишиневского Сельхоз. института необходимо разрешение следующих вопросов:

1. Снизить торговые наложения на продукты питания до 10%.
2. Организовать в столовой института буфет с продажей коммерческого хлеба и др. мучных изделий.
3. Выделить столовой института дополнительные фонды овощей, сухофруктов, картофеля и жиров, хотя бы растительных.
4. Организовать магазин для продажи коммерческого хлеба.
5. Организовать при институте ОРС[479].
6. Выделять из гарнцевого сбора[480] продовольственную ссуду для студентов.
7. Поставить вопрос перед Министерством высшего образования о выделении институту 100 талонов дополнительного питания и 20 карточек для туберкулезнобольных.
8. Передать институту под общежитие здание по улице Щусева 100, в котором размещается сейчас УСВР.
9. Потребовать от Министерства гражданского строительства безусловного окончания корпуса по улице Инзова № 1 до 1 января 1947 года.
10. Дать указание Городскому Совету об обязательном бесперебойном снабжении института электроэнергией и водой. Телефонизировать и радиофицировать общежития.
11. Обязать торгующие организации регулярно снабжать студентов промтоварами, особенно мылом. Выделять регулярно институт ежемесячно 100 килограмм мыла.

---

[479] *Servicii de aprovizionare a lucrătorilor* (Отделы рабочего снабжения/ОРС) – organizaţii (întreprinderi) de stat a comerţului cu amănuntul, care desfăşurau servicii de comerţ şi asigurare materială a angajaţilor din diferite ramuri ale economiei naţionale printr-o reţea închisă de magazine şi unităţi economice de alimentaţie publică. În RSSM s-a organizat, ca subdiviziune a organizaţiilor şi întreprinderilor, încă în timpul războiului sovieto-german, în legătură cu trecerea de la liberul schimb la aprovizionare a populaţiei prin sistemul de cartele. Se subordonau Comisariatul Poporului pentru Comerţ al RSSM. Dispuneau şi de gospodării subsidiare. Cele mai multe au fost lichidate în perioada postbelică, considerându-se că şi-au îndeplinit misiunea.

[480] *Taxă pentru măcinarea şi prelucrarea cerealelor* (Гарнцевый сбор) – plată legalizată de SCP al URSS în anul 1928 care se colecta în natură de la toate morile de stat, cooperative şi ale colhozurilor. A fost anulată la 1 iulie 1940, dar a fost reintrodusă la începutul războiului sovieto-german.

12. Выделить для оборудования общежитий и института:

а/ мебель: столов разных – 200 шт.
стульев или табуреток – 1 000 шт.
шкафов – 100 шт.
стеллажей д/библиотеки – 100 шт.
тумбочек – 400 шт.
вешалок – 100 шт.
досок для аудиторий – 50 шт.

б/ мягкий инвентарь и обувь:
одеял – 500 шт.
простыней – 1 200 шт.
мануфактуры – 3 000 метров
одежды – 300 комплектов
обуви – 300 пар
матрасов – 500 шт.
подушек – 500 шт.
марли – 300 метров.

13. На случай аварии с электроосвещением выделить институту 100 штук керосиновых ламп.
14. Выделять для мастерской института фонды починочного материала в размере 25-30 кгр. в месяц.
15. Принять меры по линии института по устранению недостатков в бытовом обслуживании студентов.

а/оборудовать прачечную;

б/ наладить санитарную обработку общежития и студентов.

16. Поставить вопрос перед Правительством Союза ССР об увеличении размеров стипендий до 360 руб. в месяц начиная с первого курса, и об освобождении студентов от платы за обучение на 1946/47 г.
17. Поставить вопрос об учреждении при институте должности заместителя директора по адм. хоз. части с окладом 2 000 рублей в месяц.

Излагая вопрос о материально-бытовых условиях студентов, обращаю внимание ЦК КП/б/М на то, что вышеуказанные предложения выдвигались мной перед ЦК неоднократно.

2. <u>Политическая работа в институте</u>.

Идейно-политическая работа среди студентов и профессорско-преподавательского состава проводится по утвержденному партийным бюро плану. Партийной организацией, общественными организациями, комсомолом, профкомом, кафедрой марксизма-ленинизма и всем профессорско-преподавательским коллективом путем организации лекций, докладов по политическим и теоретическим вопросам, политической информацией 1 раз в неделю, политической беседой, читкой газет и др.

Полит. воспитательная работа осуществляется через проводимые собрания, общестуденческие, комсомольские, профсоюзные, общеинститутские, факультетские и групповые.

В течение сентября-октября мес. 1946 года проведено отчетно-выборное собрание студенческих организаций. Отчет и выборы факультетских бюро комсомола в количестве 5-ти комсомольских факультетских бюро. Отчет и выборы комсомольского бюро института. Отчет и выборы профкома института и 5-ти факультетских профкомов, всего по этим вопросам проведено 16 общих собраний студентов.

Профессорско-преподавательским составом института прочитано лекций и докладов для студентов в сентябре-ноябре мес. так например:

1. Как работать над книгой.
2. Выше идеологический уровень на фронте литературы и искусства.
3. Роль Советской науки в 4-й Сталинской пятилетке.
4. Великий русский ученый Тимирязев.
5. Доклад о 28 годовщине ВЛКСМ.
6. Доклад о международном положении.

Всего за это время прочитано 10 лекций и докладов.

Полит. беседы со студентами проводятся 2 раза в неделю, на которых освещаются вопросы внутреннего и международного положения СССР и вопросы учебы и быта института.

Поведены полит. беседы по вопросам: «Учитесь на благо народа» ст. «Комсомольская правда», ответы товарища Сталина на вопросы корреспондентов; Ленин-Сталин – вожди и организаторы Великой октябрьской революции; Доклады товарища Жданова «Об идеологической работе» и «29 годовщина Октябрьской Социалистической революции». Об изменении цен на продовольственные и промышленные товары и повышении заработной платы и другие вопросы.

Проводятся политбеседы агитаторов каждой учебной группе. Всего агитаторов 32 человека, которые объединены и организованы в агит. коллектив. С агитколлективом проводится каждую неделю семинар. Руководит семинаром член партийного бюро – ст. преподаватель кафедры марксизма-ленинизма т. Кутовой.

Политинформации проводятся один раз в неделю со всеми студентами перед занятием 30 мин. работниками кафедры марксизма-ленинизма.

Наглядная агитация.

В институте имеются газетные витрины, на которых вывешиваются ежедневно свежие газеты «Правда», «Комсомольская правда», «Советская Молдавия» и «Молдова Сочиалистэ».

Студенческий коллектив недостаточно обеспечивается газетами. Институт получает на 90 чел. профессорско-преподавательского состава, 670 чел. студентов, 5 учебных хозяйств, 32 кафедры – всего 100 шт. московских газет, 60 шт. Соц. Молдавии и 80 экз. разных молдавских газет, что совершенно не удовлетворяет потребности института в газетах. Требуется увеличить лимит на газеты: московских – 200 экз. и Соц. Молдавия 250 экз.

В институте регулярно выпускаются 2 раза в месяц стенные газеты в количестве 6 разных названий. В стенных газетах освещаются вопросы учебы, общественно-политическая жизнь коллектива, бытовые вопросы и др.

Культмассовая работа.

В институте организован хоровой кружок из 45 чел., 2 коллектива духового оркестра из 28 чел., драматический кружок из 12 человек, разные кружки массовой физкультуры.

В течении сентября и ноября силами студентов организовано 4 спектакля и 4 массовых вечера.

Для профессорско-преподавательского состава прочитаны теоретические лекции по I тому сочинения товарища Сталина. В сентябре месяце лекция на тему «Дальнейшее развитие товарищем Сталиным идеологических основ большевистской партии» /читал т. Фролов/, в октябре мес. – прочитана лекция на тему ««Дальнейшее развитие товарищем Сталиным теоретических основ большевистской партии» /читал т. Кутовой/. 4-го ноября проведена теоретическая конференция с профессорско-преподавательским составом института, по вопросу «Дальнейшее развитие идеологических и теоретических основ большевистской партии», с докладами и содокладами выступило 9 человек профессоров и преподавателей, так, например: профессор Коварский, Курчатов, Гарус, Дорохов и др.

25 ноября 1946 года со студентами I-х курсов проведена теоретическая конференция на тему «Две тактики социал. демократии в демократической революции», присутствовало на конференции 110 человек, выступали 9 человек. Конференция была подготовлена и проведена на высоком идейно-теоретическом уровне.

Борьба против социально чуждой идеологии среди студентов и сотрудников института.

Вопросы идеологической борьбы против социально чуждого влияния были в центре внимания партийной организации института. По вопросам большевистской бдительности на идеологическом фронте проведено специальное партийное собрание 9 июля 1946 г., а также комсомольские собрания – 4 окт. 1946 г. и 23 октября 1946 г., а также заострялось внимание партийной и комсомольской организац. института вопросом идеологической борьбы на проводимых собраниях в сентябре, октябре. В сентябре мес. проведено специальное собрание I-х курсов института, где освещался вопрос борьбы на идеологическом фронте, в особенности на территории недавно освобожденной Молдавии.

В октябре мес. для студентов и коллектива сотрудников института прочитана лекция на тему «Повышение уровня идеологической работы на фронте литературы и искусства».

В политических информациях и беседах вопросы идеологической работы и борьбы с проникновением чуждой идеологии стояли в центре внимания коллектива. Также поднимались вопросы на партийных собраниях, заседаниях кафедр, Ученого совета о партийности, науке преподавании всех предметов с точки зрения идеологии большевистской партии.

Решением партийного бюро в июне мес. 1946 г. был освобожден от работы декан Винфака профессор Тупиков, который допускал и подпорствовал разложению дисциплины, плелся в хвосте отсталых настроений, своим профессорским званием прикрывал недочеты факультета. Вместо Тупикова рекомендован член партии тов. Череп.

На партийном бюро и собрании обсуждали поведение кандидата партии Никифорова – препод. института, который венчал на квартире вместе с попом своих знакомых и справлял религиозную свадьбу. Никифорову решением партийного бюро объявлено партийное взыскание.

После длительной проверки установлено, что кандидат партии Никифоров состоял ранее в Королевской партии Румынии, за что Никифоров в ноябре месяце 1946 года исключен из кандидатов ВКП/б/.

За проявление антисемитизма со стороны студентов Крамаренко и Лиханова, выразившегося по отношению к студенту Зельцману, это случай был немедленно поднят в коллективе института и общественно осужден, как поступок вражеский, и студенты Крамаренко и Лиханов исключены из института.

В июле месяце 46 года выявлено, что студент IV курса Панкратьев в 1941 году при отходе наших войск остался в Кишиневе, вступил в профашистскую молодежную организацию и активно защищал политику Антонеску, а в 1944 году переключился – вступил в комсомол и поступил в институт, в июле мес. разоблачен, исключен из рядов комсомола и института.

Вопросы партийно-политической работы среди студентов решались на партийных собраниях – винфака, агрофака, зоофака.

Посещаемость студентами занятий в 1946-1947 г. в среднем 85-90%. Недостатки в политмассовой работе заключаются в том, что еще не весь коллектив профессорско-преподавательского состава связан тесно со студентами в их повседневной жизни, редко бывают в общежитиях, на собраниях, на эту сторону партийной организацией обращается внимание.

Недостаточно контролируется качество работы агитколлектива и каждого агитатора в отдельности.

Недостаточно мобилизована общественность, комсомол, профсоюзы на повседневное оказание всемерной помощи и налаживании дисциплины среди студентов, охраны социалистической собственности и выполнения правил внутреннего распорядка института.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
СЕЛЬХОЗИНСТИТУТА [*Подпись*] /ГЕРАСИМОВИЧ/

СЕКРЕТАРЬ ПАРТОРГАНИЗАЦИИ [*Подпись*] /СМОЛИЕВСКИЙ/

AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 335, ff. 89- 99.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 289

1946, noiembrie 23. Analiza lecțiilor și seminariilor asistate la bazele marxism-leninismului la Institutul Pedagogic de Stat din Chișinău [Extras]

Inspectorul sectorului școli superioare a Secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M prezintă analiza a patru lecții de marxism-leninism, predate de cadrele didactice de la Catedra de marxism-leninism a Institutului Pedagogic din Chișinău – T.A. Carpenco, C.O. Sluțcaia, G.M. Cornețov și C.M. Lomovțeva. Autorul referinței menționează că pregătirea teoretică insuficientă a cadrelor didactice care predau disciplina în limba moldovenească cu excepția lectorului superior Sluțcaia, precum și necunoașterea limbii moldovenești literare, pentru a explica studenților materiile teoretice în mod explicit și coerent.

СПРАВКА
о результатах посещения лекции и семинарских занятий по основам марксизма-ленинизма в Кишиневском Государственном пединституте

Мною было прослушано 4 лекции.

11 ноября 1946 года прочитана на молдавском языке лекция старшим преподавателем тов. Карпенко[481] для студентов I курса Исторического факультета и Факультета языка и литературы на тему «Тактические разногласия между большевиками и меньшевиками».

На лекции присутствовало 26 человек из 46 по списку, при этом 7 чел. опоздало.

Преподаватель тов. Карпенко свою лекцию начал с изложения плана лекции, нацеливая тем самым студентов на содержание изучаемых вопросов. План лекции соответствует программе.

Излагая тему «Тактические разногласия между большевиками и меньшевиками», тов. Карпенко не выяснил вопрос о необходимости определения тематики, линии поведения классов и политических партий в создавшейся революционной обстановке. Не показал, что меньшевики вели политику раскола партии, политику разъединения действующих сил революции.

Студенты не поняли вопрос о тактике большевиков в революции, сформулированной и принятой II съездом партии, заключающейся в том, что только пролетариат мог довести революцию до полной победы, несмотря на ее буржуазно-демократический характер, и что только крестьянство может поддержать тактику пролетариата, рассчитанную на полную победу революции.

---

[481] *Timofei Afanasievici Carpenco* (1905-?), moldovean, absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol. Lector superior la Catedra de marxism-leninism a Institutului Pedagogic din Chișinău din anul 1946 (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 35, f. 84).

Тов. Карпенко в своей лекции не показал красной нитью, что основным тактическим вопросом, по которому расходились большевики с меньшевиками, был вопрос о том может ли и должен ли пролетариат быть вождем буржуазно-демократической революции или вождем революции, должна быть либеральная буржуазия. Лектор при этом должен был дать глубокий анализ ленинской установки по этому вопросу, развитый в брошюре «Две тактики социал-демократии в демократической революции».

Надо было показать, что либеральная буржуазия на данном этапе исторического развития не является прогрессивной, революционной силой, что она не может и не добивается полного уничтожения царизма.

Методические замечания.

С методической точки зрения лекция тов. Карпенко страдает существенными недостатками, а именно:

1/ Излагаемые в лекции вопросы преподносятся слушателям непоследственно, без связки; преподаватель, не проанализировав глубоко один вопрос, переходит к другому.

2/ После изложения темы преподаватель не делает хорошо продуманных заключений, подчеркивая основные и наиболее принципиальные вопросы.

3/Во время чтения лекции мало цитирует классиков марксизма-ленинизма и другие источники.

Общие замечания и выводы.

1/ Студенты внимательно слушали лекцию, проявляли интерес к излагаемому материалу. Абсолютное большинство студентов лекцию не записывали.

2/ Старший преподаватель тов. Карпенко слабо владеет молдавским литературным языком, по своим знаниям очень отстает от современного языка периодической печати; употребляет много неточных, неясных и, иногда лишенных смысла молдавских слов и целых предложений и вследствие этого сказывается качество лекции, например: *буржуазия либеры,* вместо *буржуазия либералы, стабилаты* вместо *стабилиты, фаца яста* вместо *персоана яста, дэ ун прец* вместо *прецуешти, апасари буржуазии* вместо *пресиуне асупре буржуазией, аратаре* вместо *отдрумаре, ынлэтурэ* вместо *рефузэ* и т. д. и т. д.

3/ Учитывая, что тов. Карпенко продолжительное время /6 лет/ не читал основы марксизма-ленинизма, разрешить ему продолжать чтение курса. Через 4-5 месяцев вторично проверить качество работы тов. Карпенко и принять соответствующее решение.

II.XI.46 г. была прочитана на молдавском языке лекция старшего преподавателя тов. Слуцкой для студентов II курса исторического и географического факультетов на тему «Советский Союз к концу восстановительного периода / глава IX/».

На лекции присутствовало 27 человек из 58. Ст. преподаватель тов. Слуцкая свою лекцию начала с изложения плана лекции, нацеливая тем самым студентов на содержание изучаемых вопросов. Были предусмотрены планом следующие вопросы: «а/ Вопрос о социалистическом строительстве и победы социализма в нашей стране; б/ «Новая оппозиция» Зиновьева-Каменева; в/ XIV съезд партии; г/ Курс на социалистическую индустриализацию страны.

1/ Тов. Слуцкая лекцию прочитала на высоком идейно-теоретическом уровне; дает глубокий марксистский анализ вопросов; последовательно разрешает одну мысль за другой.

Лекция имела цельный и законченный вид.

2/ Тов. Слуцкая читает на молдавском языке, мысли в основном ясны, доступны слушателю, имеет багаж молдавских слов.

3/ Недостаточно широко объяснила дискуссию по крестьянскому вопросу на XIV съезде партии / установка тов. Сталина о необходимости прочного союза рабочего класса с середняком в деле строительства социализма как важнейшая задача партии/.

22.II.1946 г. прочитана на молдавском языке лекция старшего преподавателя тов. Корнецова для студентов I курса физико-математического и географического факультетов на тему: Книга Ленина «Две тактики социал-демократии в демократической революции» /III глава/.

На лекции присутствовало 45 человек из 55 по спискам. Тов. Корнецов не ознакомил студентов с планом лекции. На эту тему преподаватель выделил 4 лекционных часа, прослушал только вторую пару часов.

[…]

Недостатки лекции:

а/ Тов. Корнецов употребил неточное выражение, извращающее марксизм: «… *Ши яка ной астэз ам скос Руссия пи друму шел май дизволтат, май ынна-интат. Да шы мэрс пе теория луй Маркс ну сы фэше революция, да требуе де аштептат пэн с'ор фаши ынвоелили…*». Что значит в дословном переводе: «… и вот на сегодняшний день мы вывели Россию на самый развитый, передовой путь, а если бы пошли по теории Маркса не осуществилась бы революция, а надо было бы подождать пока не создадутся условия».

б/ Преподаватель смутно понимает настоящее положение в освобожденных от немецкого фашизма странах. Привел пример о результатах голосования в Румынии. С этого примера слушателю нельзя было понять существует ли разница между компартией, блоком демократических партий /НДФ/ и единым фронтом трудящихся. Привожу его слова: «… *ын Ромыния вотурь о дат май мулте дупэ партидул „Фронтул Уник" /Гувернул Петру Гроза/…*» / в Румынии больше голосов подано за партию „Единый Фронт" /Правительство Петра Гроза/».

в/ Тов. Корнецов слабо владеет литературным молдавским языком. Вследствие этого преподавателю трудно всесторонне и глубоко передавать студентам свои мысли. Часто употребляет бессмысленные слова. Например: *машкарь-миш-*

кэрь; *машкац* вместо *ынсэмнэтате де самэ; ор доведи* вместо *бируи, ынвинжи; кырма* вместо *путере; ламура* вместо *експлика; а спрэвэли* вместо *а рэстурна /гувернул/*; *ланцуг* вместо *ланц; друмул лиништит а дизволтэрий капитализмулуй* вместо *друмул пашник*….; *а тормоза* вместо *а ымпедика*; *марксизмул зыдитор* вместо *конструктив* и т.д. и т.п.

г/ Преподаватель составляет свой конспект на русском языке, а читает на молдавском. Вследствие этого он не переводит заранее на молдавский язык наиболее трудные, теоретические слова, а во время чтения лекции переводит их неудачно, неточно или заменяет одно слово целыми предложениями.

д/ Лектор сделал глубокий, богатый примерами последовательный вывод о значении книги Ленина «Две тактики социал-демократии в демократической революции».

е/ Большим недостатком лекции тов. Корнецова является тот факт, что в течение двух академических часов он не привел ни одной цитаты или выдержки из трудов классиков марксизма-ленинизма или из учебника по истории ВКП/б/.

ж/ Иногда грубо, невежливо обращается к студентам. Например: *пунити шос* /садись/, *рэспундиту* /отвечай ты/.

и/ Не владеет активно аудиторией, студенты часто переговариваются между собой, не все студенты внимательно слушают лекцию, часть из них не ведут записей.

25.II.1946 года прочитана лекция ст. преподавателем тов. Ломовцевой для студентов 2 курса факультетов естествознания и географии на тему «Борьба с правом уклоном в ВКП/б/».

На лекции присутствовало 24 чел. из 30 по спискам. Тов. Ломовцева свою лекцию начала с изложения плана лекции, нацеливая тем самым студентов на содержание изучаемых вопросов. План лекции соответствует программе. Планом лекции выдвинуты следующие вопросы:

а/ Трудности в проведении хлебозаготовок;

б/ Шахтинский процесс и его значение;

в/ Борьба партии с правыми оппортунизмом.

1/ Лекция прочитана на высоком идейно-теоретическом уровне. Тов. Ломовцева хорошо анализирует изучаемые вопросы темы, последовательно разрешает одну мысль за другой, вопросы получают ясное и доступное для студентов освещение.

[…]

Преподаватель тов. Ломовцева несколько отрывается, не держит в течении лекции живой связи со студентами. За 2 академических часа лектор не задал ни одного вопроса слушателям, студенты тоже ничего не спрашивали.

23 ноября 1946 года.

Инструктор сектора ВУЗов
Отд. пропаг. и агит. ЦК КП/б/М /Галущенко/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 98-103.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 290

1946, noiembrie 26. Notă informativă cu privire la predarea literaturii ruse și universale la Institutul Pedagogic din Chișinău

Documentul, semnat indescifrabil, prezintă o analiză din punct de vedere metodologic și al corespunderii conținuturilor predate scopului învățământului superior sovietic, a lecțiilor celor patru cadre didactice – M.E. Fiodorova, V.A. Rujina, E.F. Budennek și L.E. Kaț – responsable de predarea literaturii ruse și universale la Facultatea de istorie și filologie a Institutului Pedagogic din Chișinău. Autorul documentului nu este indicat, precum nici destinatarul pentru care a fost elaborată nota informativă respectivă.

Докладная записка
о преподавании русской и всеобщей литературы в
Кишиневском пединституте

В течение 18-23 ноября мною проверена постановка преподавания русской и всеобщей литературы в Кишиневском пединституте, в результате чего установлено следующее:

Большинство преподавателей кафедры литературы серьезно и вдумчиво готовятся к лекциям и обучая, воспитывают у студентов коммунистические взгляды и нравственность.

Особенно выделяются лекции кандидата филологических наук т. Федоровой. На лекции о пьесе Корнейчук «Фронт», анализируя образы, показала, что мешало Красной Армии в ее героической битве с фашистскими захватчиками, раскрыла сущность сталинского воспитания и выдвижения новых кадров, которые овладели наукой побеждать врага. Тов. Федорова убедительно показала на анализе пьесы прозорливость и мудрость большевистской партии, обеспечившие советскому народу всемирно-историческую победу в Отечественной войне.

Тов. Ружинэ – молодой преподаватель, глубоко интересующийся литературой и читающий ее с воодушевлением, но ему не хватает знания конкретных фактов. Поэтому в его лекциях отсутствует широкий взгляд на литературу как на процесс. Так, например, тов. Ружинэ, анализируя эпопею Вергилия «Энеида», не показал, как она связана с гомеровским эпосом, в чем она подражает Гомеру, и что нового внесла она в литературу, каково значение этого произведения с последующими литературными явлениями («Франсиады» Ронсара, «Генриады» Вольтера, «Лузиады» Камоэнса, «Петриады» Ломоносова и др.).

При анализе первых произведений Овидия (особенно «Наука любви») тов. Ружинэ недостаточно вскрыл социальную сущность взглядов Овидия на любовь и взаимоотношения между мужчиной и женщиной и не подверг эти взгляды критике с высоты коммунистической нравственности. Этим была снижена воспитательная ценность его лекции об Овидии.

Лекции тов. Буденек насыщены фактическим материалом, свидетельствуя о том, что лектор тщательно готовится к занятиям. Недостатком является то, что факты недостаточно обобщаются. Лекция о переводной древнерусской литературе превратилась в значительной части в прочтение житий и патериков без ясного и четкого указания на то, почему эта литература распространялась, какую роль она выполняла в деле насаждения просвещения в Киевской Руси.

Но наряду с этими преподавателями в Пединституте продвигается весьма сомнительный «специалист» Кац[482] (псевдоним – Чезза).

На лекциях о буржуазном реализме Кац совершенно не сумел показать (хотя и пытался) подготовку реализма в литературе. Вместо того, чтобы ясно и четко рассказать о развитии естественных наук в связи с развитием механики, о движении философии от идеализма к материализму, о преодолении романтизма лучшими его представителями (Гейне), Кац почему-то говорил о перемещении центра торговли с Средиземного моря на берега Атлантического океана, о промышленной революции в Англии, и при этом заявил об «огромной роли позитивизма».

Бальзак, по мнению Каца, был родоначальником большой поэзии урбанизма. Это – прямые насаждения буржуазных взглядов, извращение истории литературы буржуазными исследователями.

О творчестве Бальзака Кац говорил в отвлеченных фразах, не раскрывая образов, созданных писателем, не показывал, как в этих образах отразились противоречия буржуазного общества. Ссылаясь на буржуазных историков литературы, Кац утверждает, что будто, по Бальзаку, «движущей силой буржуазного общества являются деньги».

Говоря о произведении Гейне «Зимняя сказка», Кац утверждает, что Гейне клеймил в ней «лицемерие, чванство немцев», этим Кац (а не Гейне) ставит знак равенства между реакционной частью немецкого об-ва и всем народом.

Лекция Каца о Киплинге превратилась в восхваление этого идеолога английского империализма. У Киплинга Кац находит и широкое обобщение и «широкую реалистическую струю». Кац совершенно не коснулся вопроса о губительном влиянии империалистической идеологии Киплинга на его художественный метод.

С методической точки зрения, лекции Каца также не выдерживают критики: план лекции не соблюдается, лекция диктуется, иностранные фамилии, названия сочинений, имена авторов на доске не записываются, времени для вопросов не оставляется, выводов в конце лекции не делаются.

В целом лекции Каца не выполняют задач образования нашей молодежи и не только не разрешают задач коммунистического воспитания, но и служат во вред коммунистическому воспитанию.

---

[482] *Lev Abramovici Kaț* (1911-?), evreu, absolvent al Universității din Iași (1937 sau 1938). La 1.IV.1945 a fost transferat din școala medie în funcția de profesor de literatură universală la Catedra de literatură a Institutului Pedagogc din Chișinău. Prin ordinul din 30 iulie 1948 al Ministrului învățământului al RSSM a fost eliberat din funcția de lector superior la Institutul Pedagogic din Chișinău, dar a fost restabilit 25.IX.1948. Din cauza ideilor sale originale despre creația lui I.L.Caragiale a trebuit să susțină teza de doctor de două ori (ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 146, ff. 30, 49).

Общим недостатком преподавания литературы в пединституте является то, что лекции превращаются в диктант и роль преподавателя унижена до роли составителя конспекта.

Преподаватели не борются за привитие студентам навыков самодеятельной работы, умения слушать лекции и записывать основное в лекции.

26.XI.46 г. [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, ff. 42-44.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 291

1946, noiembrie 29-30. *Cu privire la ceremonia de deschidere a Universității de Stat din Chișinău*. Proces-verbal al ședinței biroului CC al PC(b)M

Biroul CC al PC(b)M fixează la 25 decembrie 1946 data ceremoniei de deschidere a Universității de Stat din Chișinău și dispune crearea unei comisii nominale de stat pentru pregătirea acestei ceremonii.

О торжественном открытии Кишиневского Государственного Университета

Бюро ЦК КП/б/ Молдавии п о с т а н о в л я е т:

1. Провести торжественное открытие Кишиневского Государственного Университета 21 декабря 1946 года.

2. Для подготовки к торжественному открытию Университета образовать государственную комиссию в составе: т.т. Радул М.М. /председатель комисси/, Леонов И.Г., Афтенюк С.Я., Мальцев и Аблов А.В.

Обязать комиссию разработать в недельный срок и представить на рассмотрение Бюро ЦК КП/б/Молдавии план мероприятий, связанных с подготовкой и проведением торжественного открытия.

3. Поручить Совету Министров /тов. Рудь/ рассмотреть смету рассходов на проведение торжественного открытия и выделить необходимые ассигнования.

Секретарь ЦК КП/б/ Молдавии [*Подпись*] /Н. КОВАЛЬ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 14, ff. 165.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 292

1946, noiembrie 30. Informaţii despre numărul de studenţi la Institutul de Medicină din Chişinău

Documentul, semnat de directorul Institutului de Medicină din Chişinău, prezintă în formă tabelară numărul de studenţi la această instituţie de învăţământ superior pedagogic din RSSM în anul de învăţământ 1946/1947, pe anii de studii, facultăţi şi apartenenţa etnică.

ДАННЫЕ
о количестве студентов Кишиневского Гос. мединститута на 30/XI-46 г.

№	Факультет	По курсам						По партийности		По национальности				Пол		Всего по институту
		I	II	III	IV/7с	IV/8с	V	Член. и кандит ВКП /б/	Членов ВЛКСМ	Русских	Молдав.	Евреев	Пр. нац.	М	Ж	
	Лечебно-профилактический	273	282	233	177	40	124	43	394	512	91	356	174	286	843	1129

ДЕКАН
Профессор [*Подпись*] /ЛЬВОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, f. 38.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 293

1946, noiembrie 30. Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic al Institutului de Medicină din Chişinău

Documentul semnat de directorul Institutului de Medicină din Chişinău, prezintă în formă tabelară numărul de cadre ştiinţifico-didactice la angajate la Institut în anul de învăţământ 1946/1947, pe titlurile ştiinţifice şi didactice, apartenenţă etnică şi de partid.

ДАННЫЕ
о составе профессорско-преподавательского состава на 30.XI.46 года

Наименование учебного заведения	По занимаемой должности и званию						По национальности				По партийности		Всего по институту	Примечание
	профессор.	доцентов	Старш. препод.	Преподават.- ассис.	Доктор наук	Кандидат наук	Русск.	Молд.	Евр.	Друг. нац.	Чл. и кандит. ВКП/б/	Чл. ВЛКСМ		
Кишиневский Медицинский институт	31-15	21	7	89	17	28	73	5	61	9	38	4	148	

и.о. директора Кишиневского Гос. Мединститута [*Подпись*] /заслуж. деят. науки проф. КОРНЕТОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, f. 38.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 294

1946, noiembrie 30. Informații despre numărul de studenți la Institutul Pedagogic din Chișinău

Documentul, semnat de directorul Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău, prezintă în formă tabelară numărul de studenți la această instituție de învățământ superior pedagogic din RSSM în anul de învățământ 1946-1947, pe anii de studii, facultăți și apartenența etnică.

ДАННЫЕ
о количестве студентов ВУЗов Молдавской ССР на 30.XI.46 года

№	Факультеты	По курсам					Подг. курсы	По партийности		По национальности				Пол		Всего по факультету	Примечания
		I	II	III	IV	V		Чл. ВКП/б/	Чл. ВЛКСМ	рус.	молд.	евр.	др.	Ж	М		
1.	Литфак	52	-	39	27					35	37	27	19	93	25	118	
2.	Истфак	27	19	33	22					25	30	33	13	48	53	101	

3.	Физмат	18	-	14	10		5	13	10	14	14	28	42	
4.	Геофак	28	39	15	10		21	52	10	9	58	34	92	
5.	Естфак	36	28	18	15		19	33	31	14	66	31	97	
	Всего по институту	161	86	119	84		105	165	111	69	279	171	450	

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [*Подпись*] /БАРАНОВСКИЙ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 48.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 295

1946, noiembrie 30. Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic al Institutului Pedagogic din Chişinău

Documentul, semnat de directorul Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău, prezintă în formă tabelară numărul de cadre ştiinţifico-didactice la angajate la Institut în anul de învăţământ 1946/1947, pe titlurile ştiinţifice şi didactice, apartenenţă etnică şi de partid.

ДАННЫЕ
о составе профессорско-преподавательского состава на 30.XI.46 года

Наименование учебного заведения	По занимаемой должности и званию						По национальности				По партийности		Всего по институту	Примечание
	профессор	доцентов	ст. препод.	преподав.	докт. наук	канд. наук	русск.	молдав.	евр.	друг. нац.	член и кан. ВКП/б/	член ВЛКСМ		
	1	5	38	19		10	20	28	18	2	29	3	68	

Примечание: из 10 кандидатов наук, 5 имеют ученое звание доцентов.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [*Подпись*] /БАРАНОВСКИЙ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 331, f. 49.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 296

1946, decembrie 1. Liste de cartografiere a specialiștilor Institutului de Stat de Medicină din Chișinău

Institutul de Medicină din Chișinău prezintă Ministerului Sănătății al URSS listele rezultate din cartografierea specialiștilor angajați până la data de 1 decembrie 1946. Tabelul este întocmit conform indicatorilor ministerului unional și conține informații privind numele, prenumele și patronimicul angajatului, genul, anul nașterii, naționalitatea, apartenența politică, instituția de învățământ superior absolvită, specialitatea, postul/funcția pe care o ocupă, titlul științific și științifico-didactic, precum și anul obținerii lor.

С П И С К И
по переучету специалистов Кишиневского гос. Медицинского института
по сосотоянию на 1/XII-1946 г.

№	Фамилия, имя, отчество	Пол	Год рожд.	Национальность	Партийность и год вступления в партию. Состоит ли членом ВЛКСМ	Наименование ВУЗа. Факт. место и год окончания	Специальность и стаж работы по специальность	Наимено-вание населенного пункта и его админ. значение	Наименование учрежд.	Основная должность	Работа по совмест. назв. учрежд. и дожность	Ученая степень и дата присвоения	Ученое звание и дата присвоения	Примечания
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	АГЕЙЧЕНКО Федор Ефимович	м.	1904	рус.	б/п	Минский Медицинский институт, 1930	Врач п. анатом. 1930	город Кишинев	Медицинский инт	зав. кафедр.		Д-р мед. наук 1943	Профессор 1946	демоб. врач

2.	АЙЗЕНБЕРГ Любовь Макаровна	ж.	1901	евр.	чл. ВКП/б/ 1921	Одесский Медиц. институт, 1927	Врач педиатр. 1927 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	асси-стент				
3.	АКСЕЛЬРОД Ханна Абрамовна	ж.	1909	евр.	чл. ВКП/б/ 14 лет	Минский Медицинский ин-т, 1934	Врач хирург. 1934 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	асси-стент		Канд. мед. наук 1940 г.		
4.	АВЕРБУХ Давид Моисеевич[483]	м.	1911	евр.	б/п	Ясский универс. мед. фак. 1937	врач суд. м. 1937	- ‘’ -	- ‘’ -	асси-стент				
5.	АСТРОЖНИКОВ Юрий Викторов.	м.	1922	рус.	б/п	Кишиневский мед. институт 1946 г.	врач с 1946 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	орди-натор				
6.	БЛИНКИН Семен Александр.	м.	1904	евр.	б/п	Харьковский мединститут в 1931 г.	микробиолог врач с 1931 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. кафед.		д-р мед. наук 21/ VI-41г.	проф. с 21/VI-41г.	
7.	БОРЗОВ Михаил Васильевич	м.	1899	рус.	б/п	Гос. университет в 1924 г. в Азербайджане	врач венер. 1924 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.		д-р мед. наук с 21/ IX-40 г.		демоб. врач
8.	БАЛАКИН Сергей Леонтьевич	м.	1903	рус.	чл. ВКП/б/ с 1941 г.	Нижегородский гос. унив. мед. фак. в 1927 г.	врач физиолог с 1931 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	до-цент	Зам. министр. Здравоох.	канд. мед. наук с 5/ XI-38г.	доцент с 5/I-39г.	

[483] *David Moiseevici Averbuh* (1911-?), evreu. A absolvit Facultatea de medicină a Universității din Iași (1937). Expert medico-legal, asistent la Instituutl de Medicină din Chișinău.

9.	БОЛЛИН Ал-др Михайлович	м.	1892	рус.	б/п	Казанский унив. мед. фак. 1916 г.	Врач хирург. 1916 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	доц.		канд. мед. наук с 30/XII-40 г.	доцент с 22/V-43г.	
10.	БОГАЧЕВА Людмила Григор.	ж.	1916	рус.	б/п	Воронежский мед ин-т 1938 г.	Врач венерол. 1938 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	доц.		канд. мед. наук с 29/X-45г.	доцент с 15/VII-346 г.	
11.	БРОМБЕРГ Борис Исакович	м.	1904	евр.	чл. ВКП/б/ 1940 г.	Киевский мед.ин-т 1930 г.	Врач невропат. 1930 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. доц.	Главврач. 1-й гор. б-цы			
12.	БИЛИНКИС Самуил Яковлевич	м.	1905	евр.	чл. ВКП/б/ 1942 г.	Днепропетровск. Одесский в 1932 г.	Акуш. гинек. 1932 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
13.	БОБАНОВА Мария Максимовна	ж.	1905	рус.	чл. ВКП/б/ 1944 г.	Ленинградский мед. ин-т 1928	врач педиат. 1928 г.	город Кишинев	Медицинский инт	ассист.				
14.	БЕРИНГЕР Моисей Хаимович	м.	1905	евр.	б/п	Пражский универс. мед.фак. 1930 г.	врач акуш. 1930г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.	зав. род д.			
15.	БЕЛЯЕВА Евгения Ал-дровна	ж.		рус.	б/п	Самаркандский Мед. ин-т 1936г.	врач акуш. и гинек. 1931г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.	Зав. горздравотд. Кишинев[484]			

[484] *Secția orășenească sănătate a or. Chișinău* (Отделение городского здравоохранения г. Кишинева) – structură a Comitetului executiv al Sovietului orășenesc al deputaților oamenilor muncii din Chișinău cu atribuții în domeniul ocrotirii sănătății în or. Chișinău.

16.	БЕРЗОВСКАЯ Блюма Мордух.	ж.	1906	евр.	б/п	Киевский мед. ин-т 1930 г.	врач 1931 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
17.	БРЕГМАН Иосиф Григорьев.	м.	1891	евр.	б/п	Юрьевский унив. 1916. мед.фак.	врач венер. 1916 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
18.	БАЙГУРТ Евдокия Артемовна[485]	ж.	1902	арм.	чл. ВКП/б/ 1941 г.	Ростов. универс. мед.фак. 1926 г.	врач невроп.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				демоб. врач
19.	БАЛАШОВА Нина Ерофеевна	ж.	1917	рус.	б/п	Кисловодск. Мед. ин-т в 1945 г.	Врач с 1945 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
20.	БАРБОНЯГРА Клеопатра Георг.	ж.	1919	молд.	б/п	Кишиневск. мед. ин-т в 1946 г.	врач венер. 1946 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.	ст. лаб. каф. кожн.вен. бол.			
21.	БАЦАК Анатолий Иосифович	м.	1918	укр.	б/п	Одесский мед. ин-т в 1941 г.	врач ч 1941 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				демоб. врач
22.	ВЕЛИКИЙ Андрей Алексеевич	м.					врач. сан. такт.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.				

[485] *Evdokia Artiomovna Baigurt* (1902-?), armeancă, absolventă a Facultății de medicină a Universității din Rostov (1926). Medic-neuropatolog, asistent la Institutul de Medicină din Chișinău.

23.	ВОЗНЮК Иван Яковлевич	м.	1900	укр.	б/п	Киевский мед. ин-т 1927г.	врач рентг. 1927	- ‘’ -	- ‘’ -	глав. рентг. респ.	и.о.доц. с 1945г.			
24.	ВИЛЬДЕРМАН Ицек Иосифович	м.	1893	евр.	б/п	Новороссийский универс. медиц. фак. 1917 г.	врач терапев. 1917 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
25.	ВИННИК Надежда Александровна	ж.	1921	укр.	б/п	Кишиневский мед. инст. в 1946 г.	врач терап. 1946 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
26.	ГОЛУБ Файбыш Моисеевич	м.	1903	евр.	чл. ВКП/б/ с 1945 г.	Белор. Гос. унив. мед. фак. 1927 г.	врач хирург 1927 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. кафедр.	ученый секрет. ин-та	д-р мед. наук 3/III-41г.		
27.	ГЕУТМАН Моисей Яковлевич	м.	1901	евр.	чл. ВКП/б/ с 1940 г.	Саратовский унив. мед. фак. 1926 г.	врач по сан. инст. 1926 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.	Зам. мин. Здравоохр. МССР	канд.мед. наук 28/X-40г.		
28.	ГОРЖАЛЬМАН Исай Исаакович	м.	1918	евр.	чл. ВКП/б/ с 1942 г.	Минский. гос. унив. мед. фак. 1940 г.	врач патофиз. 1940 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.	ст. врач в/ч 9865 МЗД г. Кишинев			
29.	ГОРОДЕЦКИЙ Сруль Фроймов.	м.	1887	евр.	б/п	Варшавский унив. мед. фак. 1916г.	врач терап. 1916г.	город Кишинев	Мед универс.	врач полик №1 г. кишинев	ассист. мединст. 7/I-46г.			
30.	ГОРДЕЕВА Надежда Трофим.	ж.	1903	укр.	б/п	Харьковский мед. ин-т 1936 г.	врач педиатр. 1936 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.	зав. детск. бол. 1944г.			

31.	ГЛАЗМАН Мария Николаевна	ж.	1909	укр.	б/п	Самар-кандск. мед.ин-т 1940г.	врач патофизиол. 1940	- " -	- " -	ассист.			
32.	ГОФМАН Рахиль Наумовна	ж.	1899	евр.	б/п	Харьковскй мед. ин-т 1935г.	врач физиол. 1935	- " -	- " -	ассист.	канд. мед. наук 20/ VII-1945г.		
33.	ГОЛУБ-ГОРЕЛИК София Моисеев.	ж.	1903	евр.	б/п	Белорусс. унив. мед. фак. 1928 г.	врач терапев. 1928г.	- " -	- " -	ассист.			
34.	ГОЛИГОРСКИЙ Соломон Давыд.	м.	1911	евр.	б/п	Ясский унив. мед. фак. 34г.	врач хир. 1934	- " -	- " -	ассист.			
35.	ГОЛЬБЕРГ Яков Маркович	м.	1905	евр.	б/п	Брюсельский унив. мед. фак. 1929 г.	врач терапев. 1929г.	- " -	- " -	ассист.			
36.	ГРИГОРЬЕВА Нина Павловна	ж.	1894	рус.	б/п	Омский мед. ин-т 1937 г.	врач пат. ан.. 1937г.	- " -	- " -	и.о.доцент			
37.	ГАЛИНА Лидия Сергеевна	ж.	1912	рус.	б/п	Кишинев. мед. ин-т 1946 г.	врач инф. 1946 г.	- " -	- " -	ордин.			
38.	ГЕККЕР Яков Ильич	м.	1917	евр.	б/п	Сталинский мединстит. 1941г.	врач отоляринг.	- " -	- " -	ордин.			

39.	ГЕОР-ГИУ-ОСНА Наталья Констан.[486]	ж.		евр.	б/п	Бухарест-ский унив. мед. фак. 1940	врач хи-рург 1940	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
40.	ДОНДЫШ Борис Яков-лев.	м.	1894	евр.	чл. ВКП/б/ 1939г.	Одесский мед. инс-т 1924г.	врач ги-нек. 1924 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	дирек. сана-тор. куру-пра	доцент каф. акуш. и гинек.	канд. мед. наук 22/ III-39г.	демоб. врач	
41.	ДЕРЖИ Абрам Мен-делеев.	м.	1920	евр.	чл. ВЛКСМ 1943г.	Молдав-ский пед. ин-т 1945г.	педаг. химии	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
42.	ДОКУЧА-ЕВА Ка-питалина Дмитр.	ж.	1923	рус.	б/п	Кишиневск. мед. ин-т в 1946 г.	врач ин-фекцион. 1946 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
43.	ДУКЕЛЬ-СКАЯ Мальвия Яковл.	ж.	1912	евр.	б/п	Ясский универс. мед. фак. 1938 г.	врач хир. 1938г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
44.	ДЕЙНЕКО Надежда Макаров.	ж.	1916	рус.	б/п	Свредлов-ский мед. ин-т в 40 г.	врач анат. 1940г.	город Ки-шинев	Мед. ин-т	ассист.				

[486] *Natalia Constantinovna Gheorghiu-Osna* (1914-2001), evreică, născută în s. Lesnoe, ţin. Bender, gub. Basarabiei, Imperiul Rus. Absolventă a Facultăţii de medicină a Universităţii din Bucureşti (1940). Dr. hab. în ştiinţe medicale, (1984), prof. univ. (1960), membru-corespondent al Academiei Medicale a URSS (1971) şi al Academiei de Ştiinţe a RSSM. Ordinator la Catedra de chirurgie ale Institutului de Medicină din Chişinău (1945-1947) (ANRM, F. 3059, inv.2, d. *20, f. 17).*

45.	ЕФИМОВА Вера Павловна	ж.	1919	укр.	ч/п	Кубанский мед. ин-т в 41 г.		- " -	- " -	ассист.			
46.	ЕЖОВ Николай Николаевич	м.	190	рус.	чл. ВКП/6/ 1946 г.	Одесский мединститут 1931 г.	врач физиол. 1931г.	- " -	- " -	зам. мин. здравоохр. мсср			
47.	ЕГОРОВА Галина Ал-дровна	ж.	1919	рус.	чл. ВКП/6/ 1946 г			- " -	- " -	ст. лаб0р.			
48.	ДЕНИСЕНКО Мария Архиповна	ж.	1921	рус.	ч/п	Казахский мед. инст. в 1944г.	врач 1944г.	- " -	- " -	ордин.			
49.	ДЕТКОВА Александра Иван.	ж.	1921	рус.	ч/п	Ставропольск. мед. ин0т в 1942 г.	врач. акуш. 1942	- " -	- " -	ордин.			
50.	ЖЕБРИС Людмила Иосифовна.	ж.	1921	татьш.	ч/п	Кишиневск. мед. ин-т 46 г.	врач 1946 г.	- " -	- " -	аспирант			
51.	ЗАХАРОВА Татьяна Ал-ровна	ж.	1915	рус.	чл. ВКП/6/ 1943 г	Кишиневск. мед. ин-т 1946 г.	врач терап. 1946 г.	- " -	- " -	ордин.			
52.	ЗОРИН Алдр. Пет.	м.	1896	рус.	чл. ВКП/6/ 1944 г	Томский унив. мед. фак. 1920г.	врач гитиена 1920	- " -	- " -	доцент		канд. мед. наук 21/XII-1936 г.	доцент 11/V-1936г.

53.	КУРИЕР Бронислава Марковена	ж.	1912	евр.	чл. ВКП/б/ 1942 г	Московск. мед. ин-т 1935 г.	врач патофиз. 1935	- ‘’ -	- ‘’ -	до-цент	и.о. зав. каф. мед. инст.	канд. мед. наук 1940 8/V	доцент 4/ VII-1946г.	
54.	КУЗНЕЦОВ Николай Никол.	м.	1897	рус.	б/п	2-й моск. унив. мед. фак. 1924	врач гист. 1924	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. зав. каф.	-	канд. мед. наук 15/V-36г.	доцент 11/ VI-1946г.	
55.	КРАМЕР Адольф Карлович	м.	1886	эст.	б/п	Киевский унив. мед. фак. 1917 и ест. фак. 1913	врач зоолог 1913	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф. биохи-мии	-	д-р мед. н. 31/V-1944г.	проф. 1934 засл. деят. н. 1946г.	
56.	КОРНЕТОВ Николай Иванович	м.	1892	рус.	б/п	Моск. унив. мед. фак. 1916 Саратовск. унив. 1921г.	врач терап. 1921	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф. тера-пии	-	д-р мед. н. 28/VI-1941г.	проф. засл. деят. науки	
57.	КУПИН-СКИЙ Евгений Петров.	м.	1905	рус.	чл. ВКП/б/ 1944 г.	Молотовск. мед. ин-т в 1932 г.	врач фи-зиол. 1932	- ‘’ -	- ‘’ -	до-цент	и.о. зав. каф. физиол.	канд. мед. наук 17/X-39г.	доцент 14/ IX-1944г.	
58.	КИЗЛОВ Иван Ива-нович	м.	1902	рус.	чл. ВКП/б/ 1930 г.	Смолен-ский мед. ин-т в 1931г.	врач об-щевойск. 1931г.	- ‘’ -	- ‘’ -	нач. уч. ч. каф. вмп				
59.	КУРЛОВ Иван Нико-лаевич	м.	1894	рус.	чл. ВКП/б/ 1939 г.	Томский универси-тет мед. фак. 1925	врач окулист 1925	гор. Ки-шинев	Мед. ин-т	завед. кафе-дрой	-	д-р мед. наук 25/X-1945г.		

60.	КАРНЕТОВА Ольга Алексеевна	ж.	1896	рус.	б/п	Саратовский унив. мед. фак. 1922г.	врач педиат. 1922	-"-	-"-	доцент	-	канд. мед. наук 19/IV-43г.	доцент 21/X-43г.	
61.	КРАСОВСКИЙ Сергей Васильевич	м.	1889	рус.	б/п	Казанск. унив. мед. фак. 1918г.	врач терап. 1918	-"-	-"-	ассист.	-			
62.	КРАСИЛЬЩИК Михаил Исаакович	м.	1892	евр.	б/п	Парижский унив. 1923 г.	врач хирург 1923 г.	-"-	-"-	ассист.				
63.	КОЛЕСНИКОВА Наталья Михайловна	ж.	1922	рус.	б/п	Кишиневский мед. ин-т 1946 г.	врач гистол. 1946г.	-"-	-"-	ассист.				
64.	КОРНЕНКО Полина Михайл.	ж.	1912	мол.	член ВКП/б/ 1944г.	Одесский мед. ин-т 1939 г.	врач хирург 1939г.	-"-	-"-	ассист.				
65.	КИРНИЧАНСКИЙ Иван Васильев.	м.	1889	укр.	б/п	Одесский мед. ин-т 1926 г.	врач хирург 1926г.	-"-	-"-	ассист.				
66.	КОГАН Шулим Иосифович	м.	1901	евр.	б/п	Пражский унив. 1928 г.	врач акуш. 1928 г.	-"-	-"-	ассист.				
67.	КОВАЛЕВ Алексей Алексеевич	м.	1909	рус.	б/п	Саратовский мед. инст. 1936 г.	врач терап. 1936 г.	-"-	-"-	ассист.				

68.	КУШНИР Ицко Моисеевич	м.	1897	евр.	б/п	Льежский универ. мед. фак. 1926 г.	врач инфекц. 1926 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
69.	КОМАРИК Ольга Куприяновна	ж.	1918	укр.	чл. ВКП/б/ 1944 г.	Одесский мед. ин-т 1941 г.	врач микроб. 1941 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
70.	КОВАЛЕНКО Татьяна Фом.	ж.	1918	рус.	б/п	Иркутский мед. ин-т 1939 г.	врач неврап. 1939 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
71.	КОСТРОВА Валентина Дмитр.	ж.	1921	рус.	б/п	Мединститут в гор. Ашхабаде в 1943 г.	врач терап 1943 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
72.	КОТОВИЧ Вера Алексеевн.	ж.	1920	евр.	канд. ВКП/б/ 1944г.	Сталинградскийй мед. ин-т 1941 г.	врач хиррург 1941 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
73.	ЛЬВОВ Алексей Николаевич	м.	1911	рус.	чл. ВКП/б/	1-й Московский мед. ин-т 1931 г.	врач хирург 1931	- ‘’ -	- ‘’ -	глав хирург респ.	Зав. каф. общ. хир.	д-р мед. наук 1944 г. 24/ VI	профессор 1946 г. 18/V	демоб. врач
74.	ЛАВРЕНТЬЕВ Алекс. Павлов.	м.	1898	рус.	канд ВКП/б/ 1945 г.	Харьковский унив. мед. фак. 1921 г.	врач анатом. 1921 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.	зам. дир. по н.уч. ч	д-р мед. наук засл. д.н 1945 г.	проф. 21/ IV-31	

75.	ЛИТВАК Павел Пинхасович	м.	1898	евр.	б/п	Медицинстит г. Гент 1925	врач окулист 1926 г.	- " -	Мед ин-т	- " -	асси-стент					
76.	ЛЕРНЕР Идель Овсеевич	м.	1914	евр.	б/п	Ясский университет мед. факул. 1939 г.	врач хирург	гор. Кишинев	- " -	- " -	аспи-рант					
77.	ЛАНДАУ Емилия Ефимовна	ж.	1923	евр.	чл. ВЛКСМ с 1940 г.	Кишиневский мед. ин-т в 1946 г.	врач микроб.	- " -	- " -	- " -	орди-натор					
78.	ЛЕОНТЬЕВА Лидия Андреевна	ж.	1919	рус.	чл. ВКП/б/ 1944 г.	Саратовский мед. ин-т в 1942 г.	врач терап.	- " -	- " -	- " -	зав. каф.	д-р мед. наук	профессор			демоб. врач
79.	МОГИЛЕВ Михаил Вениаминович	м.	1898	евр.	б/п	Киевский Мед. ин-т в 1924 г.	врач акуш. и гинек.	- " -	- " -	- " -	зав. каф.	д-р мед. наук 18/V-1946 г.				
80.	МОЛОХОВ Алексей Николаевич	м.	1897	рус.	б/п	1-й Московский гос. универ. мед. фак. 1924 г.	врач психиатр	- " -	- " -	- " -	до-цент	-	канд. мед. наук 23/V-1937 г.	доцент 3/ VI-1939 г.		
81.	МИЛОСЕРДОВА Анна Ивановна	ж.	1902	рус.	б/п	Казанский универс. 1928г. мед. фак.	врач педиат.	- " -	- " -	- " -						

82.	МАРКОВИЧ Абрам Аронович	м.	1903	евр.	б/п	Бухарест. универс. 1929 г. мед. фак.	врач терап.	-"-	-"-	ассист.			
83.	МЕЩЕРЯКОВ Ал-др Николаевич	м.	1911	рус.	чл. ВКП/б/ с 1943 г.	Свердловский мед. ин-т в 1941 г.	врач анатом.	-"-	-"-	ассист.			
84.	МОРОЗОВ Борис Андрианович	м.	1911	рус.	б/п	1-й Московский мед. ин-т в 1937 г.	врач псих.	-"-	-"-	ассист.			
85.	МИРЕЦКАЯ Вера Ароновеа	ж.	1908	евр.	б/п	2-й Харьковский мед. ин-т в 1938 г.	врач хирург	-"-	-"-	ассист.			
86.	МАМАЙЧУК Митрофан Иван.	м.	1910	укр.	б/п	Одесский мед. ин-т в 1938 г.	врач микроб.	-"-	-"-	ассист.			
87.	МОСКАЛЕНКО Павел Иванович	м.	1921	укр.	канд. ВКП/б/ с 1944 г.	Днепропетровский мед. ин-т в 1942 г.	врач анатом.	-"-	-"-	аспир.			
88.	МИКАБЕРИДЗЕ Тамара Васильев.	ж.	1921	рус.	б/п	Кисловодский мед. ин-т в 1945 г.	врач инфекц.	-"-	-"-	орди-нат.			

89.	МАЗНЕВА Ал-дра Афанасьевна	ж.	1921	рус.	б/п	Кисловодский мед. ин-т в 1945 г.	врач окулист.	- ‘’ -	- ‘’ -	ординатор				
90.	МЕЖЕВАЛОВА Ася Георгиевна	ж.	1917	рус.	б/п	Казанский мед. ин-т в 1942 г.	врач венерол./п	- ‘’ -	- ‘’ -	ордин.				
91.	МАТВЕЕВ Давыд Иванович[487]	м.	1903	рус.	чл. ВКП/б/ с 1927 г.	Одесский мед. ин-т в 1934 г.	врач токсик.	гор. Кишинев	Мед. ин-т	ст. препод. каф. ВМП	секрет. п/орг. ин-та			
92.	НИКОГОСЯН Христофор Арамович	м.	1904	арм.	б/п	Казанский универс. мед. фак. в 1928 г.	врач гиг.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.	-	канд. мед. наук 25/VI 1937 г.	доцент 29/X-1938 г.	
93.	РОТКИНА Маргарита Григорьевна	ж.	1915	евр.	б/п	Омский мед. ин-т 1940 г.	врач инфекц.	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. доцент	-	канд. мед. наук 1/VI 1946 г.		
94.	ОРГЕЕВСКАЯ Песл Марковна	ж.	1891	евр.	б/п	Харьковск. мед. ин-т в 1918 г.	врач	- ‘’ -	- ‘’ -	ст. лабор.	-			

[487] *David Ivanovici Matveev* (1903-?), rus, absolvent al Institutului de Medicină din Odesa (1934), medic-toxicolog. Lector superior la Catedra militară și secretarul organizației de partid a Institutului de Medicină din Chișinău.

95.	ОСНА Александр Ильич	м.	1916	евр.	чл. ВКП/б/ 1945 г.	Бухарестский унив. 1940 г.	врач хирург	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.		канд. мед. наук 4/ VIII-45 г.		
96.	ОРЕНШТЕЙН Исидор Абрамович	м.	1898	евр.	канд. ВКП/б/	Ясский универ. мед.фак. 1923 г.	врач невропат.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
97.	ПОЛЮХОВ Михаил Африканович	м.	1902	рус.	б/п	Астраханский мед. ин-т 1925 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	доцент		канд. мед.н. 11/ VII-1937 г.	доцент 11/ XI -39 г.	демоб. врач.
98.	ПЕРЛИН Лидия Петровна	ж.	1921	рус.	б/п	Кисловодский мед. ин-т в 1945 г.	врач микроб.	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. ассист.				
99.	ПЕРЛИН Борис Зиновьевич	м.	1914	евр.	б/п	Свердловский мед. ин-т в 1945 г.	врач анатом.			ассистент				
100.	ПРОТАЗАНОВА Анна Яковлевна	ж.	1913	рус.	б/п	Томский мед. ин-т в 1937 г.	врач терап.			ассистент				
101.	РУБАШОВ Савелий Миронович	м.	1883	евр.	б/п	Харьковск. унив. мед. фак. 1907 г.	врач хирург	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. кафедр	-	д-р мед. н. 29/IV-1935 г.	проф. 1935 г.	

102.	РОЗЕНЬЕР Любовь Алексеевна	ж.	1885	рус.	чл. ВКП/б/ 1940 г.	Ленинградский жен. мед. институт	врач инф. 1913 г.	- " -	- " -	зав. кафедр	-	д-р мед. н. 17/I-1942 г.	проф. 1/VI-32 г.	
103.	РУССКОВ Николай Васильевич	м.	1901	рус.	б/п	1-Й Московский мед. ин-т в 1931 Г.	врач терап.	- " -	- " -	и.о. доц..				
104.	РУДНИЦКАЯ Татьяна Васильевна	ж.	1911	рус.	б/п	Харьковский мед. ин-т в 1933 г.	врач микроб.	- " -	- " -	ассист.				
105.	РЕХЕЛИС Шлем Давыдович	м.	1913	евр.	б/п	Медицинский фак. универ. в г. Болонье	врач хирург	- " -	- " -	ассист.				
106.	РАЗУМНАЯ Лидия Абрамовна	ж.	1918	евр.	б/п	Одесский мед. ин-т в 1940 г.	врач терап.	- " -	- " -	ордин.				
107.	ПАРШИКОВА Рима	ж.	1923	рус.	б/п	Кишиневский мед. ин-т в 1946 г.	врач токсикол.	- " -	- " -	ординат.				
108.	ПАЛАТНИК Хана Марковна	ж.	1917	евр.	б/п	Винницкий мед. ин-т в 1939 г.	врач терап.	гор. Кишинев	Мед. ин-т	ординат.				

109.	ПРО-КУПЕЦ Нафталия Гершев.	м.	1915	евр.	б/п	Универс. мед.фак. в г. Болонье	врач хирург 1938 г.	- ‘’ -	- ‘’ -	орди-нат.				
110.	СТАРО-СТЕНКО Николай Тихоно-вич[488]	м.	1897	рус.	чл. ВКП/б/ 1945 г.	Киевский мед. ин-т 1930	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	до-цент	зав. каф.	канд. мед. н. 1/VI-38 г.	ст. научн. сотр. 11/2-40 г.	
111.	СТЫРИ-КОВИЧ Валерьян Львович	м.	1890	полък	б/п	Московск. универ. естеств. фак. в 1914 г. мед. фак. в 1917 г.	врач педиат.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.	-	канд. физ. наук д-р мед. н. 11/XII-37 г.	профес-сор 7/IX-40 г.	
112.	СУХАРЕВ Михаил Яковлевич	м.	1889	рус.	чл. ВКП/б/ 1923	Харьков-ский мед. ин-т 1929 г.	врач	- ‘’ -	- ‘’ -	Ми-нистр здра-воохр. МССР	зав. каф.	-	-	
113.	СОРОЧАН Ипатий Христофо-рович	м.	1900	молд.	чл. ВКП/б/ 1942 г.	Одеский мед. ин-т 1926 г.	врач хирург	- ‘’ -	- ‘’ -	Ди-ректор мед. ин-та	доцент Зам. мин. здрав. МССР	-	-	

[488] *Nikolai Tihonovici Starostenko (*1897-1972), ucrainean, născut în or. Elisavetgrad (astăzi or. Kropîvnîţkîi), gub. Herson, Imperiul Rus. A absolvit Institutul de Medicină din Kiev (1930). Dr. hab. în ştiinţe medicale, prof. Şef al Catedrei terapie, director adjunct pentru activitatea ştiinţifică (1951-1953), director (1953-*1959) al Institutului de Medicină din Chişinău.(ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, f. 19).*

114.	СЛУЧЕВ-СКИЙ Иоан Абрамович	м.	1910	евр.	чл. ВКП/б/ 1943 г.	Одеский мед. ин-т 1932 г.	врач хирург	- " -	- " -	ассист.		
115.	СОСОН-КИН Залман Симонович	м.	1903	евр.	чл. ВКП/б/ 1943 г.	Белоруск. унив. мед. фак. в 1927 г.	врач хирург	- " -	- " -	ассист.	-	канд. мед. н. 11/V-1939 г.
116.	СМИРЯ-ГИН Ал-др Васильевич	м.	1891	рус.	б/п	1-й Ленинградский мед. ин-т в 1937 г.	врач психиат.	- " -	- " -	ассист.		
117.	САДОВНИ-КОВА Вера Александровна	ж.	1916	рус.	б/п	Кубанский мед. ин-т в 1941 г.	врач хирург	- " -	- " -	ассист.		
118.	САДОН-СКАЯ Ал-дра Георгиевна	ж.	1913	рус.	б/п	Кубанский мед. ин-т в 1936 г.	врач хирург	- " -	- " -	ассист.		
119.	САВИК Нина Фоминична	ж.	1920	рус.	б/п	Кишиневский мед. ин-т в 1946 г.	врач окулист	- " -	- " -	ординатор		
120.	САМОЙ-ЛЕНКО Вера Александровна	ж.	1914	рус.	б/п	Кубанский мед. ин-т в 1938 г.	врач суд. эксп.	- " -	- " -	ст. лабор.		

121.	СТЫЦЮК Вера Авраамовна[489]	ж.	1917		б/п	Мед. ин-т в ш. Алма-Ата в 1940 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	ординатор				
122.	СУБАЧ Лидия Антоновна	ж.	1919	евр.	б/п	Одесский мед. ин-т в 1946 г.	врач акуш.	- ‘’ -	- ‘’ -	ординат.				
123.	СИНИЦЫН Федор Иванович	м.	1916	рус.	б/п	Свердловский мед. ин-т в 1938 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
124.	ТАРАСОВ Николай Иванович	м.	1919	рус.	б/п			- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				
125.	ТРОИЦКИЙ Алексей Алексеевич	м.	1901	рус.	б/п	Омский Мед. ин-т в 1925 г.	врач хирург	гор. Кишинев	Мед. ин-т	Зав. каф.	-	канд. мед. наук 9/III-1939 г.		
126.	ФУРМАН Ал-др Самойлович	м.	1890	евр.	чл. ВКП/б/ 1937 г.	Киевский универс. мед. фак. 1914 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	зав. каф.	-	канд. мед. наук 29/III-1939 г.	проф. 17/ VII-1943 г.	

[489] *Vera Avramovna Stîțiuk* (1917-?). A absolvit Institutul de Medicină din Alma-Ata (1940). Medic-terapeut. În 1946-1947 - ordinator la Institutul de Medicina din Chișinău.

127.	ФРАНК Абраам Самойлович	м.	1902	евр.	б/п	Ясский универс. мед. фак. 1925 г.	врач терап.	- " -	- " -	ассист.			
128.	ЦЫБОРСКИЙ Григорий Исаакович	м.	1917	евр.	чл. ВКП/б/ 1942 г.	Одесский мед. ин-т в 1939 г.	врач токсик.	- " -	- " -	ст. преп. каф. ВМП			
129.	ЧУЧМАРЕВА Елена Васильевна	ж.	1907	рус.	б/п	Кубанский мед.ин-т в 1940 г.	врач суд. мед. эксп.	- " -	- " -	зав. каф.	-	канд. мед. наук 26/VII-1943 г.	доцент
130.	ЧЕКУРИН Василий Петрович	м.	1891	рус.	чл. ВКП/б/ в 1940 г.	Пермский универс. мед. фак. в 1925 г.	врач оториноларинг.	- " -	- " -	зав. кафедр.	-	д-р мед. наук 29/VI-39г.	профессор 17/III-40 г.
131.	ШАРАПОВ Борис Иванович	м.	1897	рус.	б/п	1-й Московский унив. мед. фак. 1922 г.	врач невропат.	- " -	- " -	зав. каф.	-	д-р мед. наук 17/VII-44 г.	проф.
132.	ШРАЙБЕР Лев Борисович	м.	1894	евр.	б/п	Ясский Университ. мед. фак. 1921 г.	врач терап.	- " -	- " -	и.о. доцент	-	-	
133.	ШЕНФАЙН Анатолий Ал-дрович	м.	1912	евр.	б/п	Свердловский мед. ин-т в 1940 г.	врач анатом	- " -	- " -	доцент	-	канд. мед. наук	

134.	ШАДРЕНКО Аниса Тихоновна	ж.	1912	укр.	б/п	Ташкентский мед. ин-т в 1941 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассистент				
135.	ШЕСТАКОВ Владимир Васильевич	м.	1893	рус.	б/п	Харьковский мед. ин-т в 1924 г.	врач отоларин.	- ‘’ -	- ‘’ -					
136.	ШУЛЯК Леонтий Петрович	м.	1912	рус.	чл. ВКП/б/ 1945 г.	Одесский Мед. ин-т в 1937 г.	врач хирург	- ‘’ -	- ‘’ -	врач леч. сануправа	ассист.			
137.	ШРОЙТ Исаак Георгиевич[490]	м.	1920	евр.	чл. ВЛКСМ 1940 г.	Кишиневский мед. ин-т в 1946 г.	врач пато-анат.	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. ассист.	- ‘’ -			
138.	ЧИЗКУНОВА Евгения Алексеевна	ж.	1905	рус.	б/п	Бакинский мед. ин-т в 1928 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассистент				
139.	ШВАРЦ Вера Михайловна	ж.	1922	евр.	чл. ВЛКСМ 1938 г.	Мед. ин-т в гор. Уфе в 1944 г.	врач акуш.	- ‘’ -	- ‘’ -	ординатор				
140.	ЩЕРБАКОВА Анна Константиновна	ж.	1918	рус.	чл. ВЛКСМ 1938 г.	Кисловодский мед. ин-т в 1944 г.	врач кожно-вен.	- ‘’ -	- ‘’ -	и.о. ассист.				

[490] *Isaac Gheorgievici Șroit* (1920-2005), evreu, născut în or. Chișinău, România. A absolvit Institutul de Medicină din Chișinău (1946). Dr. hab. în științe medicale (1966), prof. (1967). Asistent la Catedra de anatomie patologică a Institutului de Medicină din Chișinău (1946-1948). Morfopatolog la Biroul de expertiză medico-legală din Chișinău (1948-1957). (Gh. Baciu. *File din trecutul medicinei basarabene,* Chișinău, 2015, p. 143).

141.	ЭРМАН М.И.	м.	1900	евр.			врач рентг.	- ‘’ -	- ‘’ -					
142.	ЭФРУС Симон Саулович	м.	1898	евр.	б/п	Одесский мед. ин-т в 1928 г.	врач хирург	- ‘’ -	- ‘’ -	глав. вр. 4-й б-цы	Ассист.			
143.	ЯФУНАЕВА Марьям Каюмовна	ж.	1918	татар.	б/п	Омский мед. ин-т. в 1938 г.	врач терап.	- ‘’ -	- ‘’ -	ассист.				

и.о. директора
Кишиневского Гос.
Мединститута: [*Подпись*] /засл. деят. науки проф. КОРНЕТОВ/

Начальник кадров КГМИ /Подвойская/

Sursa: ANRM, F. 3059, inv. 2, d. 20, ff. 15-24.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 297

1946, noiembrie.

Informație *Cu privire la condițiile materiale și de trai și educația politico-ideologică a studenților Institutului Pedagogic din Chișinău*

O comisie a CC al PC(b)M a controlat în perioada 25-28 noiembrie 1946 condițiile materiale și de viață ale studenților Institutului Pedagogic din Chișinău și educația lor politico-ideologică. Comisia a constat că alimentația studenților prin sistemul cantinei studențești a Institutului este deplorabilă, ca și condițiile de trai în căminul instituției, unde în loc de 180 de persoane – cât prevăd regulile sanitaro-igienice, sunt cazați peste 300 de studenți. Aceiași situație dezastruoasă a fost identificată de comisia de partid și în ce privește educația politică și ideologică a studenților Institutului.

СПРАВКА
«О материально-бытовых условиях и идейно-политическом воспитании студентов Кишиневского Государственного педагогического института»

В результате проверки, проведенной с 25 по 28 ноября 1946 г., установлено, что студенты Кишиневского Государственного педагогического института находятся в тяжелом материально-бытовом положении.

Имеющаяся студенческая столовая при Пединституте не обеспечивает минимальных запросов студентов. Это явилось причиной того, что из 454 студентов, обучающихся в институте, в октябре месяце питалось в столовой 320 человек, а в ноябре только 160 чел., но и эти столующиеся 160 чел. не ежедневно обедают в столовой. Резкое снижение числа столующихся обьясняется тем, что столовая из 2-хразового питания в октябре месяце в ноябре перешла на одноразовое и до крайних пределов снизила качество выдаваемых обедов.

Например, 26 ноября 1946 г. обед студента состоял из 23-х граммов мяса, 111 граммов мороженого картофеля, 40 граммов чечевицы и 17 граммов масла. Из всего этого столующиеся получили одну тарелку синего супа, похожего на помои, и на второе одну столовую ложку мороженого картофеля и микроскопический кусочек мяса.

Низкое качество обедов обьясняется не только тем, что мало продуктов отпускается, но еще и тем, что кухня исключительно плохо и безвкусно готовит обеды. Кроме этого, имеются факты, когда по вине столовой студентам не хватает обедов. После 4-й пары уроков обеды в большинстве случаев бывают холодные, так как столовая, приготовив обед не подогревает его.

Большинство студентов понимают причины повышения цен на продукты питания. Однако для студентов не понятно, почему при получении ими прежней нормы продуктов снято второе горячее питание, ухудшилось качество обедов

даже при одноразовом питании, не хватает столующимся обедов и больше того часто в котел не закладываются полчаемые кухней продукты (В день проверки на кухне масла было отпущено 2,8 килограмма, но обед был без жиров). Это вызывает недовольствие среди студентов, ввиду чего, как уже было сказано выше, они отказываются питаться в столовой.

Трудности, испытываемые студентами в питании, усложняются не только существующим положением в столовой, но и царящим беспорядком в хлебном магазине. Для того, чтобы получить хлеб, студенту надо простоять в очереди минимум 2 часа, а иногда и целых четыре часа. Это приводит к тому, что подготовительный курс, который занимается во второй смене, вместо того, чтобы до обеда готовить уроки простаивает в очереди за хлебом, а студенты основных курсов, занимающиеся в первой смене, пропускают две и больше лекций для того, чтобы получать хлеб. Образующиеся большие очереди в хлебном магазине в первой половине дня обьясняются тем, что студенты желают получить хлеб до начала выдачи обеда. В это же время получает хлеб вне очереди адмінтех-персонал института, студенты 4-го курса и инвалиды, что вносит еще больше неорганизованности в магазине. Дирекция, зная это, не предприняла необходимых мер по установлению какой-то очередности во времени получения хлеба работниками и студентами института.

Бывают случаи, когда продавщица обвешивает и обсчитывает студентов, например, 27/XI-46 г. студенту I-го курса тов. Гроссулу она не додала сдачи 1 руб., а с преподавателя тов. Копцева за 850 гр. хлеба взяла 3 руб. 10 коп. вместо 2 руб. 90 коп.

Педагогический институт имеет общежитие с размером полезной площади 950 квадратных метров, где по норме должно мить 180 чел., но ввиду наличии только данной жилой площади в нем размещено 302 чел. Студенты размещены по комнатам без всякого принципа (не по факультетам или по курсам). Ввиду большой скученности, вопросы общего порядка, дисциплины и санитарного состояния имеют исключительно важное значение.

Однако, в общежитии не созданы даже элементарные условия жизни студентов. Прежде всего, студенты не обеспечены кроватями и постельными принадлежностями. В общежитии имеется только 260 кроватей, 257 матрасев, 380 простыней, 184 подушки и только 30 штук одеял. В комнатах совершенно нет тумбочек, этажерок для книг, вешалок, стульев и скамеек, графинов, стаканов и другого инвентаря. В общежитии имеется только два умывальника с 11 сосками, ввиду чего, как говорят студенты, для того, чтобы умыться надо вставать в 4 часа утра и стоять в очереди у умывальника. Совершенно отсутствуют бачки для питьевой воды. Нет плиток для приготовления пищи в нужных случаях. Студенты вынуждены готовить на улице у костра, или в галанской печи[491].

[491] *Sobă olandeză* (голландская печь/голландка) — sobă din cărămidă pentru încălzirea spațiilor.

Плохо организована стирка нательного белья студентов. Желающим самостоятельно стирать свое белье (женщины) не нагревают воды, не дают тазов и мыла. На всех студентов, проживающих в общежитии, работает только одна прачка. Студенты требуют, чтобы им стирали белье бесплатно.

В общежитии не содержится чистота, работают всего 2 уборщицы. В комнатах грязно и неуютно. До сих пор комнаты еще не радиофицированы, хотя на это отпущены средства. На окнах, под кроватями валяются книги, полотенца, туалетные принадлежности и другие вещи. Многие студенты завшивлены.

Большие трудности в подготовке к урокам студенты испытывают не только ввиду отсутствия необходимой мебели в комнатах, но и частыми перебоями в освещении. В общежитии отсутствуют не только керосиновые лампы, но даже и коптилки на случай прекращения электроосвещения.

Политико-воспитательная работа в Кишиневском Госпединституте, за период с 1-го сентября по 27 ноября 1946 г. проводилась партийной, комсомольской и профсоюзной организациями в форме политических и художественных докладов и лекций, работы политико-массовых кружков и политических информаций.

За указанный период студенты прослушали доклады: о 28-ой годовщине ВЛКСМ, о 29-ой годовщине Великой Октябрьской революции, о дне артиллерии, несколько лекций о международном положении.

На открытом партийном собрании был заслушан доклад директора института о постановлении ЦК ВКП/б/, о журналах «Звезда» и «Ленинград».

Студентам был устроен вечер встречи с молдавскими писателями.

В институте работают такие кружки, как литературный, физико-математический, географический, естествознания и художественной самодеятельности. Созданы и работают со студентами два агитколлектива: один при общежитии и один при институте.

По факультетам и по курсам регулярно выпускаются стенные газеты.

Однако работу партийного комитета института по идейно-политическому воспитанию студентов надо признать неудовлетворительной.

Одним из основных недостатков партийной организации Пединститута является отсутствие оперативности и четкости в работе по идейно-политическому воспитанию студентов. Партбюро не имеет всесторонне прдуманного плана своей работы, с учетом всех особенностей и условий работы института. Это приводит к тому, что лекции и доклады читаются только в торжественные дни или по указанию вышестоящих организаций.

До сего времени студентам не прочли доклад о постановлении ЦК ВКП/б/ и о докладе тов. Жданова «О работе ленинградских журналов «Звезда» и «Ленинград».

Парийное бюро института, зная что студенты не получают периодическую литературу, не создало необходимых условий для того, чтобы каждый из них имел возможность систематически читать центральные и местные газеты. До сего времени ни в учебном корпусе, ни в общежитии не организованы витрины для газет и журнальных статей. Многие студенты не знают о Парижской Мирной конференции, о работе ассамблей Организации Обьединенных Наций и о других вопросах международного значения.

Недостаточно знакомы студентам и вопросы внутренней политики нашей страны. Они знают, что состоялось постановление Совета Министров СССР и ЦК ВКП/б/ о повышении цен на продукты питания, но причины, вызвавшие это постановление, для них не вполне ясны.

Комсомольская организация института, насчитывающая 216 комсомольцев, не занимает авангардную роль в учебе и политической жизни института. За весь период текущего учебного года ни на одном комсомольском собрании не обсуждались вопросы успеваемости, работы среди несоюзной молодежи[492], пропаганды, быта студентов и работы кружков.

Постановления ЦК ВКП/б/ о работе ленинградских журналов «Звезда» и «Ленинград», о репертуаре кинофильма «Большая жизнь» и доклад тов. Жданова о работе журналов «Звезда» и «Ленинград» призывают партийные организации к тому, чтобы воспитательная работа среди коммунистов и трудящихся проводилась на высоком идейном уровне, чтобы она была политически целеустремленной, мобилизовалf силы народа на выполнение великих задач, стоящих перед нашей Родиной.

Исходя из этого, задача партийной организации института при активной помощи комсомольской организации, заключалась в том, чтобы неустанно разъяснять студентам политику нашей партии и правительства и тем самым поднимать их активность на уровень современных политических требований.

Изложенные недостатки в настоящей справке говорят о том, что партийная организация не справляется с задачей идейно-политического воспитания студентов.

Инструктор отдела пропаганды ЦК КП/б/ М
/Глущенко/

Инструктор отдела школ ЦК КП/б/ Молдавии
[*Подпись*] /Котенко/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 535, ff. 1-5.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[492] Termen folosit pentru desemnarea tinerilor care nu erau membri ai organizaţiei comsomoliste.

Doc. 298

1946, noiembrie. Informație *Cu privire la condițiile materiale și de trai și educația politico-ideologică a studenților Institutului Agricol din Chișinău*

O comisie a CC al PC(b)M a controlat condițiile materiale și de viață ale studenților Institutului Agricol din Chișinău și educația lor politico-ideologică. Comisia a constat că alimentația studenților prin sistemul cantinei studențești a Institutului este deplorabilă, ca și condițiile de trai în căminul instituției, unde în loc de 388 de persoane – cât prevăd regulile sanitaro-igienice, sunt cazați peste 479 de studenți. Aceeași situație dezastruoasă a fost identificată de comisia de partid și în ce privește educația politică și ideologică a studenților Institutului.

СПРАВКА
«О материально-бытовых условиях и политическом воспитании студентов Кишиневского сельскохозяйственного института им. Фрунзе»

I. Материально-бытовые условия.

Проверкой учтановлено, что студенты Кишиневского сельхозинститута находятся в крайне тяжелом материально-бытовом положении. В общежитиях института большая скученность – на площади 1356 кв. мтр. проживает 479 человек /вместо 388 при норме 3,5 кв. мтр. на человека/.

Мягкого и твердого инвентаря в общежитиях недостаточно, на 479 чел. имеется только 414 кроватей и топчанов, на 65 кроватях и топчанах спят по двое. Столами и табуретками общежития в достаточном количестве не обеспечены, студенты готовятся к лекциям на кроватях и подоконниках, а в связи с полным отсутствием тумбочек, продукты питания, белье, книги и проч. держатся на кроватях или под матрасами. Постельной принадлежностью /матрацы, простыни, подушки/ студенты обеспечены на 60%, а одеялами – на 20%.

Из-за отсутствия прачечных, стирка постельного белья не производится в течение 3-х месяцев, студенты сами стирают нательное белье в холодной воде без мыла, или отдают его на сторону с оплатой 10 руб. пара.

Такое положение со стиркой белья привело к завшивленности части студентов, так, в общежитии по Гынчештскому шоссе № 1 в комнате 37, где проживает 5 инвалидов Отечественной войны и 10 человек демобилизованных из Советской Армии, большая завшивленность постельных принадлежностей и нательного белья студентов. Такое же положение в комнате № 9 в общежитии по Подольской 119.

Для студентов в общежитиях не созданы минимальные коммунальные услуги. В общежитии по Подольской – 199 студенты каждое утро вынуждены стоять в очередь в уборную. В общежитии по Гынчештскому шоссе № 1 в течении 3-х месяцев нет уборной, студенты «пользуются» кладбищем. В этом же общежитии не организовано кипячение воды, распиловка и колка дров проходят во многих комнатах, нет умывальников, ведер, бачков для воды, часть студентов уходят на занятия неумытыми.

Освещение в комнатах общежитий полутемное, ввиду слабого напряжения электрического тока. Поэтому занятия студентов в общежитиях начинаются, как правило, с 24 часов. Лестничные клетки и корридоры совершенно не освещаются.

Студенческая столовая, находящаяся в ведении треста столовых и ресторанов, располагает достаточной площадью посадочных мест, оборудованной кухней, столовой и кухонной посудой.

Приготовляемые обеды, ужины и завтраки недоброкачественны и малокалорийны. Например, на обед 26 ноября для 450 человек было заложено в котел:

капустного листа – 65 кгр.
п о м и д о р – 22,5 -”-
масла растительного – 5,85 -”-
мяса говяжего – 27 -”-
чечевицы – 18 -”-
к о ф е – 2,25 -”-
с о л и - 4,5 -”-,

что дает низкую калорийность одного обеда.

В столовой во время обеда создается очередь, так как работающие 3 официантки не успевают обслуживать студентов, ввиду чего студент ждет обеда до 1 ч. 30 мин.

Средняя стоимость обеда 3 рубля, ужина 2-50 и завтрака 2-50, что составляет, с оплатой хлеба, 10 руб. 20 коп. в день. Таким образом, месячная стоимость питания студента составляет 306 руб. Из-за отсутствия денег, многие студенты кушают в столовой один раз /обед/.

Для улучшения питания студентов и организации трехразового питания руководством института было выделено за сентябрь, октябрь, ноябрь месяцы тек. года для столовой студентов, с подсобных хозяйств:

Мяса говяжего – 977 кгр.
О в о щ е й – 3450 -”-
Муки и крупы – 1330 -”-.

Из-за плохого урожая, в учебных хозяйствах последние не могут в дальнейшем выделять для питания студентов муку и крупу. Высокая стоимость обедов, ужинов и завтраков объясняется повышением цен на продовольственные товары, а также 25% наценкой треста столовых и ресторанов.

Из личных бесед со студентами нами установлено, что получаемая ими стипендия не обеспечивает минимально необходимых расходов студентов:

так, студент 2-го курса ДЕМЬЯНОВ С.Х. /бывший фронтовик, имеет 5 правительственных наград, член ВКП/б/ – получает на руки 230 руб. стипендии, а его расход составляет:

на хлеб – 65 руб.
на обед, завтрак и ужин в столовой – 240 руб.
на покупку сахара и печенья по карт. – 17 руб.
на стирку белья – 35 руб.
на кино, баню – 13 руб.
членские взносы – 3-50

_____

Итого: 373-50

В этот расход не включено: покупка тетрадей, починка обуви, стрижка в парикмахерской. Студент Демьянов этот перерасход стипендии обьясняет получением 500 руб. от товарища по фронту, как он будет жить в дальнейшем – он заявил, что придется питаться в столовой только один раз /обед/.

Студентка 3-го курса ЖАРКОВА Т.И. получает на руки 235 руб. стипендии. Ее расход составляет:

на хлеб – 65 руб.
на обед в столовой – 100 руб.
на покупку сахара и печенья – 17 руб.
на мыло – 40 руб.
на баню, кино, парикмахерскую – 20 руб.
членские взносы – 5 руб.

_____

Итого: 247

Студентка Жаркова не завтракает и не ужинает в столовой, получаемый хлеб является ее дневным рационом. В ее расходы не включено: починка обуви, одежды.

Студентка 3-го курса КОКОРИНА обьясняла покрытие разрыва между доходом /стипендией/ и расходом продажей на рынке: 6 метров хлопчатобумажной ткани, полученной от перепродажи на рынке хлеба, спичек, крупы, купленных в коммерческих магазинах /т. е. занимается спекуляцией/.

13 студентов 2-го и 3-го курсов, проживающие в общежити на Подольской-119, в комнате №21, 25-го ноября не имели денег на выкуп хлеба, не говоря уже об обеде.

За три месяца текущего года на 581 студента основаного курса и 120 курсантов подготовительного отделения было получено профкомом института 1314 ордеров на промышленные товары. Принцип их распределения был неправильный, ордера выдавались в первую очередь отличникам учебы, а не инвалидам Отечественной войны и демобилизованным, не учитывая степень нуждаемости.

Так, демобилизованный из Советской Армии студент I-го курса ШЛЯПИН в момент обследования имел при себе: грязную простынь, одеяло и чужой плащ, т. к. Шляпин не имеет ни нижнего белья, ни верхней одежды. До 25-го ноября Шляпин получил всего лишь один ордер на 4 метра полотенечного материала. Сравнительно в таком же положении находятся бывшие фронтовики студенты: Степанов, Шитов, Нестеров и др.

Необходимо отметить, что из полученных 1314 ордеров: костюмов – 17, пальто зимних – 5, пальто демисезонных – 33, ни одного ордера не было на обувь.

Тяжелые материально-бытовые условия студентов сельхозинститута, их слабая политико-воспитательная работа с ними привели к уходу из института за три месяца текущего года 91 человека по разным причинам: по болезни – 3 чел., перевод в другие вузы – 5 чел., из-за плохих материально-бытовых условий – 70 чел. и по другим причинам – 13 человек.

Из 91 чел., бросивших институт, 47 человек I-го курса и 30 человек 2-го курса – из них 34 человека вообще не явились на занятия 1-го сентября 1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 535, ff. 11-15.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 299

1946, noiembrie 14. Referinţă cu privire la eliberarea din funcţie a lectorului D.A. Mirski

Directorul Institutului Pedagogic din Chişinău informează autoritatea de partid despre eliberarea din funcţie a lectorului D.A. Mirski „pentru propagarea canibalismului”.

ЗАВЕДУЮЩЕМУ СЕКТОРОМ ВУЗов
ЦК КП(б) МОЛДАВИИ
тов. БУЯНОВУ

На уроках в группах «В» и «Г» подготовительного отделения Кишиневского государственного педагогического института 14 ноября 1946 г. преподавателем МИРСКИМ Д.А. излагалась тема «Островная и полуостровная Италия».

Шла речь об экспорте Италии до 1939 года, в связи с этим учащиеся стали задавать преподавателю вопросы о видах питания итальянцев.

Кто-то из учащихся сказал, что итальянцы питаются макаронами и лягушками.

Преподаватель спросил: «Откуда Вам известно, что итальянцы питаются лягушками?»

Курсант СКРЫПКАРЬ сказал, что он видел во время войны как пленные итальянцы в свободное время ловили и кушали лягушек.

Преподаватель, обращаясь к аудитории, спросил: «Разве лягушачье мясо не вкусное?»

Не дождавшись ответа, преподаватель задал еще один вопрос: «Как по Вашему, какое мясо вкуснее?»

Со стороны аудитории послышались ответы: «Воловье, птичье, свинное», а курсант ПУХАЛЬСКИЙ сказал: «Человечье мясо».

На это преподаватель МИРСКИЙ ответил: «Правильно, человечье мясо вкуснее потому, что оно содержит больше солей. Ученые доказали, что мясо которое содержит больше солей, является более вкусным!»

В подтверждении этого преподаватель МИРСКИЙ привел пример со старым тигром «Если старый тигр поест человечьего мяса, то он тоже долгое время воздержиться от употребления другого мяса, в надежде вновь полакомиться человечьим мясом».

Дирекция, расценивая такое обьяснение, как пропаганду каннибализма, освободила преподавателя МИРСКОГО Д.А. от дальнейшего чтения курса географии в институте.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСПЕДИНСТИТУТА [Подпись] /А. БАРАНОВСКИЙ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 535, ff. 61-62.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 300

1946, noiembrie 26. Informație *Cu privire la educația politico-ideologică și condițiile materiale și de trai ale studenților Conservatorului de Stat din Chișinău*

O comisie a CC al PC(b)M a controlat starea educației politice a studenților Conservatorului de Stat din Chișinău și condițiile lor materiale și de trai. Comisia a constat că studenții Conservatorului nu au un cămin în adevăratul sens al cuvântului, dar locuiesc într-o odaie din subsolul corpului de studii în condiții deplorabile. De asemenea, Conservatorul nu are cantină studențească și studenții se alimentează în cantina Universității o dată pe zi.

СПРАВКА
«О политическом воспитании и материально-бытовом положении студентов Кишиневской Госконсерватории»

Политическая и воспитательная работа в консерватории запущена. Достаточно сказать, что за последние три месяца в консерватории для студентов не прочитано ни одного политического доклада. Доклад т. Жданова на совещание партийного актива и писателей г. Ленинграда, а также решение ЦК ВКП/б/ «О журналах «Звезда» и «Ленинград», «О репертуарах театров и кинокартине «Большая жизнь» на собрании студентов не обсуждались, за исключением патийного собрания, на которое приглашались и студенты. Доклад т. Жданова «О 29-й годовщине Великой октябрьской социаличтической революции» только сейсас начали изучать в группах студентов, и то не во всех.

Такое положение дел в консерватории привело к тому, что аморальные и антисоветские поступки стали среди студентов нередким явлением. 10 октября с. г. студентка-комсомолка Борщ и студент 5-го курса Гуртовский венчались в церкви. Студент Сидоров взял деньги из кассы профкома и скрылся. Бывший студент Ку___пата[493] занимался пьянкой, дебошем, в октябре с. г. зверски убил свою жену студентку Консерватории Манееву. Студент Огницев и его жена студентка Поздарник категорически отказались подписаться на послевоенный заем.

Большинство студентов работает в различных местах: в оперной студии, в «ДЖАЗ»е, в филармонии. Часто студенты уезжают в командировки на длительное время: студентки 3-го курса Левицкая – вокалистка уехала на 3 месяца, _____ уезжает с Филармонии на 3 месяца, Левицкая-Янина уезжает с джазом на Кавказ и т. д.

Всего студентов в Консерватории 158 человек, из них молдаван 40 чел., русских – 44 чел., евреев – 50 чел., украинцев – 12 чел. и прочих – 12 человек. Городских – около 75%, остальные иногородние.

С высшим образованием – 2 чел., с незаконченным высшим – 4 чел., со средним – 67 чел. и остальные имеют незаконченное среднее образование.

Материально-бытовые учловия студентов очень тяжелые. Консерватория не имеет своего приличного общежития и поэтому многие из студентов живут на частных квартирах. При консерватории есть одна комната в подвальном помещении, именуемая «общежитие для молодежи», в которой живет 22 человека. В этой комнате стоят вплотную друг к другу 22 кровати и посередине один небольшой стол. Вот и все. Нет ни одного шкафа для хранения верхней одежды, ни одной тумбочки для хранения продуктов и посуды. Продукты студенты хранят на кроватях, окнах и даже под кроватями. В общежитии скученность и грязно.

Консерватория не имеет своей столовой, а студенты прикреплены к столовой Госуниверситета и получают одноразовое горячее питание, что конечно недостаточно.

[493] Aşa este indicat în textul original.

Несмотря на неоднократное обращение дирекции, партийной и профсоюзной организаций в Горпищеторг и в Министерство торговли /заявление т. т. Нечаева – секретарь парторганизации, Сафронова – зам. директора, Тарабань – член МК/ об открытии коммерческого буфета в консерватории для студентов и преподавателей, до сего времени ничего не сделано. Зам. министра торговли т. Абакумов дал распоряжение открыть буфет еще 22/XI, но воз и ныне там.

При консерватории имеется свой продуктовый магазин. Это не магазин, а сплошное убожество. Помещение грязное, хлеб и продукты хранить негде. Всеми продуктами по карточкам студенты снабжаются в последнюю очередь, также как и хлебом. Вот несколько примеров:

а/ в октябре месяце в магазин вместо 170 кг. жиров выдали всего 20 кг. Остальное отоварили колбасой;

б/ в ноябре вместо 170 кг. масла получили 50 кг;

в/ студенты в течении 3-х месяцев совершенно не получили мыла, с первого сентября по 26/XI в магазин было получено 50 кг. жидкого мыла и 50 кусков туалетного и все;

г/ чрезвычайно неблагополучно обстоит дело со своевременной подвозкой хлеба. Хлеб, как правило, студенты получают в последнюю очередь, т. е. после 3-х часов, несмотря на то, что есть больные желудком как студенты, так и преподаватели, однако серого хлеба в магазине совершенно не отпускают.

Как правило, хлебная группа Горпищеторга дает ежедневно наряды на новую пекарню, мотивируя это тем, что консерватория имеет свой транспорт.

По заявлению завмага Куперман, в течение одной последней недели – с 18 по 26/XI – он получал хлеб в пяти пекарнях: в 4, 3, 6, 1 и 7.

Ненормальная подвозка хлеба отрывает очень много времени у студентов, так как уже после окончания занятий и обеденного перерыва они вынуждены простаивать часами или приходить по несколько раз за получением хлеба.

Никаких овощей ни студенты, ни преподаватели не получили.

В новом учебном году студенты не получили ни одного ордера на промтовары /заявление председателя студенческого профкома т. Дайлес/. Правда, за это время Горторготдел[494]/руководитель т. Деменко/ выдал студентам 50 ордеров на починку обуви, но это оказались школьные ордера на починку обуви, по которым принималась обувь только до 35-го размера. Несмотря на неоднократные просьбы студентов заменить эти ордера, ничего не было сделано. По форме получения ордеров числится, а по существу получилось издевательство.

Учебный корпус для занятий к зиме не готов. В помещении нет стекол у зимних рам во всех почти . . . . Нет достаточного количества топлива.

---

[494] *Secția orășenească de comerț a or. Chișinău* (Городской отдел торговли г. Кишинева) – structură a Comitetului executiv al Sovietului orășenesc al deputaților oamenilor muncii din Chișinău cu atribuții în domeniul organizării și administrării comerțului.

(классных комнат заняты под жилье преподавателей и посторонних лиц, не имеющих никакого отношения к консерватории. Так, одну комнату занимает _____, который по заявлению т. Нечаева обслуживал лично бывшего директора Гершфельда, вторую занимает бухгалтер музыкального училища Бердичевская, тогда как нет приличного помещения для библиотеки и читального зала. Они расположены в подвальном помещении в двух малюсеньких комнатах. Нет общежития для женщин и они живут в очень тесной подвальной комнате и кухне в музыкальном училище.

В ы в о д ы:

1. Для того, чтобы улучшить массово-политическую работу среди студентов, необходимо партийной и комсомольской организациям усилить политвопитательную работу как в общежитии студентов, а также в группах.

Не менее одного раза в месяц читать лекции и доклады на политические и научные темы специально для студентов.

В общежитии еженедельно проводить беседы по вопросам внутреннего и внешнего положения СССР.

2. Заставить руководителей Гортопа и Горкомхоза[495] немедленно обеспечить консерваторию топливом и стеклом.
3. Создать необходимые условия для нормального размещения студентов в общежитии, для чего выселить всех жильцов из учебного здания консерватории и в первую очередь не связанных ничем с консерваторией.
4. Обязать трест столовых и ресторанов открыть в консерватории столовую и коммерческий буфет.
5. Предложить Горпищеторгу снабжать студенческий магазин пайковыми продуктами и хлебом наравне с центральными и рабочими магазинами, как магазин закрытого типа.
6. Обязать т. Деменко /Горторготдел/ вкорне пересмотреть снабжение ордерами студентов, обеспечивая в первую очередь остронуждающихся самым необходимым – одеждой, бельем, обувью, наравне с ведущими предприятиями города.

[Подпись] /Поденкова/

27/XI-1946 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 535, ff. 25-26 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[495] *Serviciul urban de utilităţi publice* (Городской отдел коммунального хозяйства/Горкомхоз) – un sistem de întreprinderi, servicii şi unităţi economice care deservesc populaţia oraşului.

Doc. 301

1946, decembrie 4. Informație despre activitatea didactică și educativă în Institutul Învățătoresc din Bălți

În documentul semnat de viceministrul învățământului al RSSM este realizată o analiză a educației politico-ideologice a studenților Institutului Învățătoresc din Bălți și a activității didactice a cadrelor didactice. Ministrul estimează modul și formele de implementare în procesul didactic și cel educativ a hotărârilor CC al PC(b) al Uniunii Sovietice cu privire la revistele Zvezda și Leningrad și a raportului lui A.A. Jdanov, identifică deficiențele, lacunele, precum și cauzele succeselor relative ale Institutului în procesul de formare al învățătorilor pentru școlile de șapte clase din RSSM.

Копия

С П Р А В К А
о состоянии учебно-воспитательной работы в Бельцком учительском институте

В соответствии с Постановлением Совета Народных Комиссаров Молдавской ССР от 12 июня 1945 года и Приказом Народного комиссара просвещения Молдавской ССР от 16 июня 1945 года, был организован учительский институт в гор. Бельцы с отделениями: историко-филологический, естественно-географический, плановый контингент которого на 1945/46 учебный год был определен в 120 человек, и на 1946/47 учебный год – в 175 человек.

В соответствии с Приказом Министра высшего образования СССР № 153 от 6 июня 1946 года, историко-филологическое отделение учительского института реорганизовано в два самостоятельных отделения – отделение языка и литературы и отделение историческое.

В целях подготовки учителей иностранных языков для семилетних и средних школ Молдавии, согласно распоряжению Совета Министров Молдавской ССР № 1988-р, при Бельцком учительском институте открыто отделение английского языка /первый курс/ с контингентом в 30 человек.

Набор студентов учительского языка по состоянию на 30 ноября с/г составляет 128 человек. Предполагаемый выпуск всех отделений – 117 человек.

- // -

Постановление Центрального Комитета ВКП/б/ о журналах «Звезда» и «Ленинград», о драматургии и кино, а также доклад тов. Жданова А.А. в учительском институте изучались недостаточно.

На расширенном заседании кафедры языка и литературы /и. о. зав. кафедрой тов. Таратин/ был заслушан доклад члена кафедры тов. Вайсман о Постановлении ЦК ВКП/б/ о журналах «Звезда» и «Ленинград». Остальные кафедры и

Совет института не изучали постановлений, не перестроили работу по улучшению идейности преподавания. В рабочих планах кафедр на первое полугодие вопрос об изучении постановлений ЦК ВКП/б/ и доклада тов. Жданова не внесен.

Среди студентов Постановления ЦК ВКП/б/ организовано не изучались, но ограничились обязательным приглашением студентов института на общегородское собрание учителей города, организованное городским комитетом КП/б/М и ГорОНО. Для студентов молдаван, слабо владеющих русским языком, изучение постановлений ЦК ВКП/б/ на родном языке не было организовано.

Комсомольская и профсоюзная организации вопросом изучения постановления ЦК ВКП/б/ также не занимались.

Постановление ЦК ВКП/б/ еще не вполне достаточно внедрено в содержание преподавания предметов и повышение идейно-теоретического воспитания студентов. Кафедры по-настоящему не перестроили свою работу соответственно постановлению об улучшении идейности преподаания.

Кафедра основ марксизма-ленинизма до настоящего времени преподавателями не укомплектована, нет заведующего кафедрой, остальные два члена кафедры работают по совместительстау /тов. Большаков И.И. – зав. отделом пропаганды и агитации ЦК КП/б/М, и тов. Карпенко В.И. – зав. УОНО/, в силу чего члены кафедры ограничиваются чтением только лекционного курса. Взаимопосещения лекций членов кафедры и лекций других кафедр, оценка научного содержания лекций отсутствует. Консультации для студентов по курсу основ марксизма-ленинизма не проводятся, теоретические конференнции не практиковались. Семинарские занятия ограничиваются пределами прочитанного курса. Преподаватели в силу перегруженности и совместительства не руководят самостоятельной работой студентов.

Кафедра не стала руководящей в институте, хотя члены кафедры вполне теоретически подготовлены для ведения курса в институте.

Преподавание истории средних веков и новой стории /препод. тов. Столяр Х.С.[496]/ еще не перестроено в соответствии с Постановлением ЦК ВКП/б/. Курс читается слишком элементарно, ограничивается чтением-диктовкой. Программы и учебники по истории не имеются, а потому студенты не имеют возможности в достаточной мере готовиться, а между тем на семинарских занятиях по новой истории студенты выявили неплохие знания фактического материала /студенты Кабанская, Хореин, Сенкевич, Вакуленко и др./.

Преподаватель зоологии /тов. Булат Ф.Д./ в изложении темы «Сумчатые» недостаточно указала на значение среды, приспособление и естественный отбор,

---

[496] *Hanna Srulevna Stolear* (1911), evreică, născută în or. Moghilev-Podolsk, gub. Podolsk, Imperiul Rus. Absolventă a Facultății de istorie la Institutul Învățătoresc din Fergana (1944) și la Institutul Pedagogic din Chișinău (1946). Membru al PC Român (1930-1940). În perioada războiului sovieto-german s-a evacuat în reg. Rostov, apoi reg. Ordjonikidze și or. Fergana. În 1945-1946 – profesor de istorie la Tehnicumul agricol din or. Soroca. Lector, profesor de istorie universală (1.VIII.1946-5.VIII.1949 și 1.III.1950-20.VIII.1950) și șef al Catedrei de istorie (5.IX.1947-1.IV.1949) la Institutul Învățătoresc din Bălți (AOSPRM, F. 51, inv. 7, d. 322, f. 94; AUSARB, F.1, inv.3, d. 281, ff.1-17).

но хорошо определила морфологические особенности этих животных и эволюционные изменения в их конституции.

Преподаватель ботаники /тов. Перепелица/, говоря о минеральном питании растений, не заострил внимание студентов на закон сохранения материи, чем упустил органически связанный момент воспитания материалистического мировоззрения.

Преподавание русской литературы /преподаватели т. т. Вайсман и Таратин/ ведется на высоком идейном уровне. Разбирая произведение «Слово о полку Игореве», преподаватель тов. Вайсман правильно указал на идейность сюжета, отметив силу единства русского народа в борьбе против общего врага, особо подчеркнув силу единства советского народа в период Отечественной войны против фашистской Германии и империалистической Японии.

Преподаватель тов. Таратин, анализируя произведение Пушкина «Евгений Онегин», дал обстоятельную критику извращений сочинения Пушкина «писателем» Хазиным.

На лекции «Введение в языкознание» преподаватель тов. Андреева З.Г., говоря о происхождении языка, глубоко осветила роль труда, используя всесторонне работу Энгельса «Роль труда в процессе очеловечивания обезьяны».

Преподаватель молдавского языка и литературы тов. Щука М.Х., читая лекцию «Введение в языкознание», впервые освещает курс на молдавском языке. В лекции на тему о фольклоре обращает особое внимание студентов на то, что фольклор является выражением социального протеста угнетенных масс против господствующего класса, используя высказывания Белинского. Не упускает тов. Щука из вида также социального события в периоды, в которых развивался фольклор, как научное оформление устного творчества народов.

Уровень знаний части поступивших студентов не соответствует требованиям, предьявляемым программам для института.

На первый курс принято 7 человек с 9-ти классным образованием, 11 человек с образованием за 6 классов гимназии.

Часть студентов не умеют конспектировать лекций, недостаточно владеют методом самостоятельной работы над книгой.

Научная терминология студентам не только первого, но и второго курса мало известна. Так, например, вместо слова «*иммунитет*» пишут «*игмунитет*», «*Манчестер*» – «*Манчестери*», «*Бельфаст*» – «*Бельефаст*», «*эбертиоты*» –«*эбортметры*», «*18 Брумера*» – «*18 Гумера*», «*меркантилизм*» – «*ментекализм*» и т. д. В произношениях встречаются неправильные ударения /блудни`ца, пристани`ще, Баде́н и др./.

На семинаре по новой истории часть студентов отвечала книжным, лаконичным языком, без собственных выводов и заключений. В ответах на вопрос о июльской революции 1830 года во Франции студенты не связывают исторических событий, не была данна характеристика ограниченности социалистов-утопистов. Говоря о причинах поражения крестьянской войны под руководством

Пугачева, студент не смог назвать произведение тов. Сталина с оценкой крестьянских войн. Развернутой характеристикой чартистского движения студенты не дали. В естествознании студенты не приобрели практических навыков, поскольку курс читается сугубо теоретически.

Курс педагогики с начала учебного года не читается в виду болезни преподавателя. Психология не читается из-за отсутствия преподавателя.

Администрация учительского института вопросами педпрактики до сих пор не занималась. Базовая школа не соответствует требованиям для проведения педагогической практики /школа №4 – молдавская семилетняя/, учительский состав школы, за исключением 2-х преподавателей, занимается заочно на первом курсе этого же института.

Единого плана политико-воспитательной работы среди студентов в институте не имеется.

Доклады, лекции приурочиваются только к датам революционных событий.

Научная кружковая работа только начата. Организованы кружки литературный /руководитель тов. Таратин/, исторический /руководитель тов. Поплавская/, географический /руководитель тов. Ролль/, естествознания /руководитель тов. Булат/. Планы работы кружков имеются. В ноябре месяце силами студентов были прочитаны доклады «Пушкин на юге», «Куликовская битва» и преподавателем тов. Перепелица в кружке естествознания был прочитан доклад «Как был получен урожай подсолнуха 10 ц. и кукурузы 18 ц. с гектара в условиях засушливого лета 1946 года в Молдавии».

Литературный и географический кружки выпустили по одному номеру стенной газеты.

Регулярно выпускается общеинститутская стенная газета «Пентру кадре» /«За кадры»/.

Библиотека института располагает достаточным количеством периодической литературы. Имеется читальный уголок для работы над газетами и журналами.

В первый день недели перед занятиями проводятся получасовые политинформации по заранее составленному плану для каждого курса отдельно на русском и молдавском языках.

В институте работают хоровой кружок, струнный и духовой оркестры, балетный кружок.

4/XII-46 г.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ МИНИСТРА
ПРОСВЕЩЕНИЯ МОЛДАВСКОЙ ССР /П. СУЛЛА/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 535, ff. 39-44.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 302

1946, decembrie 11. *Cu privire la îmbunătățirea învățământului cu frecvență redusă a învățătorilor*. Hotărârea nr. 1171 a SM al RSSM

SM al RSSM constată un șir de neaunsuri în organizarea și desfășurarea învățământului cu frecvenă redusă a învățătorilor și a altor angajați din sistemul învțământului public și dispune un șir de măsuri de îmbunătățire a formării profesionale a cadrelor didactice pentru școlile RSSM.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №-1171

11 декабря 1946 года гор. Кишинев

Об улучшении заочного обучения учителей.

Совет Министров Молдавской ССР отмечает, что в обучении учителей и других работников народного образования на заочных отделениях педагогических учебных заведенияхий республики имеются ряд существенных недостатков:

Около 1 000 учителей, не имеющих соответствующего образования, не охвачены заочным обучением.

Учителям заочникам не созданы нормальные условия для работы, многие из них перегружены работой в школе и вне школы, повсеместно не выполняется Постановление Совнаркома Союза ССР от 18 декабря 1943 года в части предоставления учителям 4-х свободных вечеров в неделю для учебной работы.

Министерство просвещения Молдавской ССР не обеспечило учителей-заочников программами и учебниками. Плохо организована систематическая связь заочников с заочными отделениями педагогических учебных заведений, индивидуальная работа заочников не контролируется, методическими указаниями и разработками заочники не снабжены.

В целях улучшения заочного обучения в республике, Совет Министров Молдавской ССР

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Утвердить сеть заочных отделений педагогического, учительского институтов и педагогических училищ и контингент учащихся на 1946-1947 г.г. согласно приложению № 1.

2. Считать обязательными для учителей, не имеющих соответствующего образования, прохождение заочного обучения в соответствующих учебных заведениях, с окончанием их в следующие сроки:

педагогические училища к 1 августа 1949 г.

учительский институт к 1 августа 1948 г.

педагогический институт к 1 августа 1950 г.

3. Продлить набор на заочные отделения педагогических заведений до 1 февраля 1947 года и обязать Министерство просвещения и отделы народного образования закончить в к этому сроку оформление всех учителей-заочников.

4. Обязать Министра просвещения / тов. Афтенюк/:

а) до 15 января 1947 года подготовить к печати учебные планы, программы и методические указания по основным дисциплинам для заочников педагогического и учительского институтов, а также для педагогических училищ и отпечатать их в типографии Министерства просвещения, согласно приложению № 2;

б) обеспечить учителей-заочников из получаемых фондов тетрадями, из расчета 15 штук тетрадей или 600 гр. бумаги на одного заочника в год, согласно приложению № 3;

в) обеспечить учителей-заочников учебниками, издающимися для массовых школ;

г) предоставлять заочникам последнего года обучения дополнительный месячный отпуск, без сохранения заработной платы по месту работы, для подготовки и сдачи госэкзаменов;

д) систематически проводить проверку выполнения заочниками учебных заданий, обратив особое внимание на качество усвоения программного материала.

5. Обязать Молдгосиздат /тов. Дмитриева/ отпустить Министерству просвещения МССР бумагу для печатания учебных планы, программ, методических указаний для заочников педагогических училищ и институтов из остатков неиспользованных фондов издания учебно-методической литературы, согласно приложению № 4.

6. Обязать отделы народного образования:

а) предоставлять учителям-заочникам 4 свободных вечера в неделю, не считая выходного дня, для самостоятельной работы над собой;

б) обеспечить своевременную явку всех заочников на сессии и не допускать никаких задержек их на работе.

7. Обязать Министерство просвещения / тов. Афтенюк/, Министерство финансов МССР /тов. Диордица/ предусмотреть в бюджете 1947 года расходы на содержание консультационных пунктов, для заочников педагогических учебных заведений в соответствии с Постановлением Совета Министров СССР № 988 от 29 апреля 1946 года.

8. В соответствии с Постановлением Совета Народных Комиссаров Союза ССР № 1398 от 18 декабря 1943, разрешить Министерству просвещения МССР расходовать ежегодно до 1 процента общей суммы ассигнований на повышение квалификации учителей, для премирования лучших работников отделов народного образования, учебных заведений и заочников.

9. Обязать Министра просвещения тов. Афтенюка и председателя Радиокомитета тов. Руснак организовать передачу по радио лекций и консультаций для учителей-заочников.

10. Обязать Госплан Совета Министров МССР /тов. Черемсина/ выделить Министерству просвещения МССР для заочных отделений педагогических заведений:

а) до конца 1946-1947 учебного года равными частями по кварталам 1350 кгр. писчей бумаги;

б) три пишущих машинки.

Председатель
Совета Министров Молдавской ССР Г. Рудь

Управляющий делами
Совета Министров Молдавской ССР П. Лебедев.

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 15, ff. 40-42.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 303

1946, decembrie 11. Rețeaua de secții de învățământ cu frecvență redusă a instituțiilor de învățământ pedagogic și planul de admitere a studenților în anul 1947

Documentul este o anexă la Hotărârea Sovietului de Ministri al RSSM din 11 decembrie 1946 și stabilește rețeaua de secții de învățământ cu frecvență redusă a instituțiilor de învățământ pedagogic și planul de admitere a studenților în anul 1947.

Приложение № 1
к Постановлению Совета
Министров Молдавской ССР
от 11 декабря 1946 года, № 1171

СЕТЬ
заочных отделений педагогических учебных заведений и количество заочников в них.

Наименование заочных отделений	Контингенты заочников на 1947 год.
Кишиневский МГПИ	700
Тираспольский учительский институт	400
Бельцкий - // -	
ВСЕГО по институтам	1500
Тираспольское педучилище	250
Оргеевское - // -	600
Каларашское - // -	1100
Бендерское - // -	600
Сорокское - // -	900
Бельцкое - // -	1300
Кагульское - // -	650
ВСЕГО по педучилищам	5400
ВСЕГО по педагогическим учебным заведениям	6900

Sursa: ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 15, ff. 43.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 304

1946, decembrie 11. Informaţii despre numărul de elevi ai cursurilor de pregătire de pe lângă Institutul Învăţătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946

Documentul, semnat de directorul Institutului Învăţătoresc din Tiraspol, prezintă în formă tabelară numărul de elevi care urmează cursurile de pregătire pentru admitere la această instituţie de învăţământ superior pedagogic din RSSM în anul de învăţământ 1946/1947, pe: anii de studii, facultăţi şi apartenenţa etnică.

11/XII.46 г.

ДАННЫЕ
о количестве учащихся подготовительных курсов при Тираспольском Госуд. учительском институте на 30.XI-1946 года

№	Курсы	По партийности		По национальности				Пол		Всего по курсам
		Члены ВКП/б/	Члены КСМ	рус.	молд.	евр.	др. нац.	муж.	жен.	
	I курс	-	26	-	116	-	-	34	82	116
	II курс	-	20	10	40	4	32	32	54	86
	ВСЕГО	-	46	10	156	4	32	66	136	202

Д И Р Е К Т О Р
ТИРАСПОЛЬСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО
И Н С Т И Т У Т А [*Подпись*] /КРАЧУН/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, f. 43.
Document original. Text dacilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 305

1946, decembrie 11. Informații despre numărul de studenți la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946

Documentul, semnat de directorul Institutului Învățătoresc din Tiraspol, prezintă în formă tabelară numărul de studenți la această instituție de învățământ superior pedagogic din RSSM în anul de învățământ 1946/1947, pe: anii de studii, facultăți și apartenența etnică.

11/XII.46 г.

ДАННЫЕ
о количестве студентов Тираспольского государственного учительского института на 30.XI-1946 года

№	Отделения	По курсам		По партийности		По национальности				Пол		Всего по факультетам	Примечания
		I	II	Чл. ВКП/б/	Члены КСМ	рус.	молд.	евр.	др.	М.	Ж.		
1.	Филологическое	49	-	1	20	10	18	3	-	13	36	49	
2.	Физ. математическ.	43	3	3	27	3	28	3	22	21	35	56	

3.	Историческое	15	-	1	7	-	15	-	-	7	8	15	
4.	Естеств.-географ.	23	43	2	37	11	37	5	13	20	46	66	
5.	Истор.-филолог.	-	45	5	14	10	16	3	16	11	34	45	
6.	Отд. иностр.яз.	20	-	-	9	3	2	4	11	4	16	20	
	ВСЕГО	150	101	12	114	37	116	18	62	76	175	251	

ДИРЕКТОР
ТИРАСПОЛЬСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО
ИНСТИТУТА [*Подпись*] /КРАЧУН/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, f. 42.
Document original. Text dacilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 306

1946, decembrie 11.

Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic al Institutul Învăţătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946

Documentul, semnat de directorul Institutului Învăţătoresc din Tiraspol, prezintă în formă tabelară numărul de cadre ştiinţifico-didactice angajate la Institut în anul de învăţământ 1946/1947, pe titlurile ştiinţifice şi didactice, apartenenţa etnică şi de partid.

11/XII.46 г.

ДАННЫЕ
о составе профессорско-преподавательского состава на 30.XI.46 года

Наименование учебного заведения	По занимаемой должности и званию						По национальности				По партийности		Всего по институту	Приме-чание
	профессор	доцентов	ст. препод.	преподав.	докт. наук	канд. наук	русск.	молдав.	евр.	друг. нац.	члены и кан. ВКП/б/	член КСМ		
ТИРАСПОЛЬСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УЧИТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ			11	21	-	-	8	11	9	4	13	1	32	
Всего			11	21	-	-	8	11	9	4	13	1	32	

ДИРЕКТОР
ТИРАСПОЛЬСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО
ИНСТИТУТА [*Подпись*] /КРАЧУН/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, f. 41.
Document original. Text dacilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 307

1946, decembrie 12. Informații despre numărul de studenți ai Institutul Învățătoresc de Stat din Bălți la 30.XI-1946

Documentul, semnat de directorul Institutului Învățătoresc din Bălți, prezintă în formă tabelară numărul de studenți la această instituție de învățământ superior pedagogic din RSSM în anul de învățământ 1946/1947, pe anii de studii, facultăți și apartenența etnică.

ДАННЫЕ
о количестве студентов Бельцкого государственного учительского института на 30.XI-1946 года

№	Факультеты	По курсам				Подг.курсы	По партийности		По национальности				Пол		Всего по факультетам	Примечания
		I	II	III	IV		Чл. ВКП/б/	Члены ВЛКСМ	рус.	молд.	евр.	др.	М.	Ж.		
7.	Филологичес.	75	24				3	42	34	42	19	4	26	73	99	
8.	Историческ.	16	43				2	27	18	21	11	9	32	27	59	
9.	Ест.-географ.	32	49				-	20	4	62	1	14	52	29	81	
10.	I и II под. курсы					128	-	25	16	91	4	17	47	81	128	
	Всего по институту	123	116	-	-	128	5	114	72	216	45	34	157	210	367	

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА [*Подпись*] /БОРОДАВКИН/
12/XII.46 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, f. 40.
Document original. Text dacilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 308

1946, decembrie 12. Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic al Institutul Învăţătoresc de Stat din Bălţi la 30 noiembrie 1946

Documentul, semnat de directorul Institutului Învăţătoresc din Bălţi, prezintă în formă tabelară numărul de cadre ştiinţifico-didactice la angajate la Institut în anul de învăţământ 1946/1947, pe titlurile ştiinţifice şi didactice, apartenenţa etnică şi de partid.

ДАННЫЕ
о составе профессорско-преподавательского состава на 30.XI.46 года

Наименование учебного заведения	По занимаемой должности и званию						По национальности				По партийности		Всего по институту	Примечание
	профессор.	доцентов	ст. препод.	преподав.	докт. наук	канд. наук	русск.	молдав.	евр.	друг. нац.	член и кан. ВКП/б/	Член. ВЛКСМ		
БЕЛЬЦКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УЧИТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ	-	8	6	14	-	-	11	9	7	1	10	1	28	
Всего	-	8	6	14	-	-	11	9	7	1	10	1	28	-

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА [*Подпись*] /БОРОДАВКИН/
12/XII.46 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 332, f. 39.
Document original. Text dacilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 309

1946, decembrie 16. Informaţii privind cazul Gherşfeld G. D.

Documentul prezintă o analiză a hotărârii Comitetului orăşenesc de partid Chişinău de a exclude din partid şi de a elibera din funcţia de director al Conservatorului de Stat din Chişinău pe David Gerşfeld. Secretarul colegiului de partid al CC al PC(b)M stabileşte că doar unele capete de acuzare, invocate de Comitetului orăşenesc de partid Chişinău au fost confirmate şi estimează drept nefondată hotărârea de a exlude din partid pe David Gerşfeld şi recomandă păstrarea hotărârea de a-l elibera pe acuzat din postul de director al Conservatorlui din Chişinău.

СПРАВКА ПО ДЕЛУ ГЕРШФЕЛЬДА Д. Г.
/член ВКП/б/ с 1940 г., партбилет № 2373141,
работает директором Кишиневской госконсерватории/

I.

В начале ноября 1946 года Кишиневский горком КП/б/М, проверив состояние учебно-воспитательной работы в Кишиневской консерватории, установил целый ряд крупнейших ошибок в руководстве и поведении Гершфельда.

Во-первых, в своем решении горком записал, что Гершфельд длительное время обманывал партию по вопросу своего образования, рекомендуя себя профессором.

Это обвинение основано на справке директора Одесской консерватории, в которой сказано: «Просматривая оставшийся после оккупантов архив консерватории – я обнаружил, пишет директор – что Гершфельд не только не окончил консерваторию, но даже не окончил первого курса». /л.д. №_____ /.

Однако месяц спустя директор Одесской консерватории тов. ДАНКЕВИЧ[497] на мой запрос дает другую справку – по этому вопросу, в которой говорится о том, что сообщить время поступления Гершфельда в консерваторию и причины выбытия невозможно, «так как архив консерватории вместе с делопроизводством был уничтожен во время войны. В учебной части сохранились лишь отдельные учебные журналы, где проставлялись оценки студентам. В журнале за 1932-33 учебный год значится фамилия Гершфельда без указания имени и отчества. Других более подробных сведений нет».

В первом случае директор говорит, что он лично просматривал оставшийся после оккупантов архив консерватории, во-втором случае заявляет, что архив консерватории был уничтожен во время войны.

Несколько раньше зав. учебной частью Одесской консерватории и секретарь уч. части выдали Кишиневскому горкому КП/б/М официальную справку, в которой говориться о том, «что бывший студент Одесской консерватории Гершфельд Д.Г. действительно был студентом первого курса теоретического факультета в 1932-1933 учебном году и выбыл в марте 1933 года, не окончив первого курса. Основание – «Архивные данные консерватории».

Больше того, секретарь учебной части Одесской консерватории тов. ДУБНЯКОВА, работающая там непрерывно с 1928 года, заявляет, что она помнит Гершфельда, «который выбыл из консерватории в погоне за длинными рублями».

Гершфельд же утверждает, что с марта 1932 по июнь 1932 г. им окончен первый курс /3 м-ца/.

С июня 1932 по июнь 1933 г. – второй курс.

И с июля 1933 по январь 1934 г. – третий курс /6 м-цев/.

Зачеты за весь курс сданы им экстерном в 1940 году /через 6 лет/.

---

[497] *Konstantin Fiodorovici Dankevych* (1905–1984), compozitor sovietic ucrainean, dirijor, pianist, pedagog. Director al Conservatorului din Odesa (1944-1951).

Справку об окончании консерватории он получил 27 июля 1941 года /через год/.

Противоречивость и несостоятельность всех этих документов очевидна. Очевидно также и то, что Гершфельд действительно не имеет законченного высшего музыкального образования, пользуясь стечением обстоятельств, пытается доказать обратное.

II.

Во-вторых, в решении Кишиневского горкома указано, что Гершфельд из месяца в месяц обманывал партию, внося в партийную кассу взносы, далеко не соответствующие его зарплате.

Это обвинение Гершфельд признает правильным, однако поясняет, что делал он это без умысла.

III.

Далее в решении Кишиневского горкома записано о том, что «Гершфельд дал заведомо ложные данные: будто-бы он имеет 12-тилетний стаж педагогической работы в ВУЗах, вследствие чего незаконно получал от государства зарплату, почти вдвое больше той, которая ему полагалась по закону».

По этому вопросу была создана Прокуратурой Молдавской ССР специальная экспертная комиссия, которая установила, что общий стаж педагогической деятельности Гершфельда в ВУЗах равняется 5-ти годам, кроме этого он имеет 6-тилетний стаж теоретическо-исполнительской деятельности, который согласно указаниям ЦК Союза РАБИС[498], зачитывается в общий стаж работы, при установлении денежного оклада работникам учебных заведений. Таким образом, это обвинение Кишиневского горкома отпадает.

IV.

В решении Кишиневского горкома партии имеется ссылка на то, что Гершфельд, по заявлению ряда композиторов, переписывает музыку румынских композиторов и выдает ее за свою т.е. занимается плагиатом.

Созданная в связи с этим Партколлегией специальная комиссия в составе:

заслуженного деятеля искусств МССР – Бачинина[499],

заслуженного деятеля искусств МССР – Няга[500],

заслуженного артиста МССР –Борщ,

художественного руководителя Госфилармонии – Шатирян,

нач. отдела музыки управления по делам искусств при Совете Министров – Кавун,

композитора – Гурова,

---

498 *Uniunea profesională a lucrătorilor din domeniul artelor* (Всесоюзный профессиональный союз работников искусств/ РАБИС) – organizaţie profesională voluntară de masă a lucrătorilor din domeniul artelor din URSS, formată în mai 1919.

499 *Pavel Ivanovici Bacinin* (Pablo Baccini) (1895-1976), italian, violoncelist şi dirijor, maestru emerit al artei din RSSM, pedagog de violoncel la şcoala de muzică din Chişinău.

500 *Ştefan Neaga* (1900-1951), pianist, dirijor, pedagog şi compozitor din RSSM. Pedagog la Conservatorul din Moscova (1942-1943), dirijor al Orchestrei simfonice a Filarmonicii Naţionale din Moldova (1945-1951) şi pedagog la Conservatorul din Chişinău (1947-1951).

УСТАНОВИЛА: «Мелодия «Дуче-М-аш» Гершфельда имеет большое сходство с двумя песнями композитора – МОНЦИЯ[501]…, но так как на экземплярах «Дуче-М-аш», имеющихся в радиокомитете и капелле Дойна, написана не музыка, а обработка Гершфельда – оснований к обвинению в плагиате нет».

По вопросу о песне «Дойна» Гершфельда, которая является якобы плагиатом «Дойны» композитора Оки-Альби[502], комиссия ни к какому выводу прийти не может, ввиду отсутствия нот «Дойны» Гершфельда /протокол комиссии №2 от 30/XI-1946 года/.

Следует заметить, что ноты «Дойны» Гершфельда были, их не могло не быть, но теперь почему-то их не стало. Стало быть, обвинять Гершфельда в плагиате или отрицать за ним плагиат невозможно в настоящее время.

V.

Гершфельд игнорировал партийную, комсомольскую и профсоюзную организации, занимался голым администрированием – сказано в решении горкома.

В связи с этим, учебно-воспитательная работа неудовлетворительна – большой процент неуспевающих. В прошлом году из 160 студентов – 46 чел. получили переэкзаменовку на осенью.

Велико количество аморальных и антисоветских поступков со стороны студентов. Некоторые из них пели в церковном хоре, венчались в церкви, бывший студент Гольштейн, проучившись два года в консерватории, удрал за границу, студент Кульпата в октябре с. г. совершил зверское убийство своей жены /комсомолки/ и др.

Гершфельд признает свою вину в этом отношении, но считает, что парторганизацию он не игнорировал, хотя факты говорят об обратном. Вопрос о замене некоторых преподавателей, о безразличном отношении к мероприятиям парторганизации и др. /см. справку горкома, стр. 4-5/.

Наконец, в решении горкома сказано, что Гершфельд культивировал среди подчинённых подхалимство, тех же кто пытался критиковать его запугивал, прибегая к различным ухищрениям /случай с Чусовской, Сафроновым и другими/.

Это обвинение Гершфельд отрицает, однако в деле имеются соответствующие материалы, подтверждающие правильность решения горкома в этой части / см. объяснение Казанаки, Чусовской, Долгушина и др./.

VI.

Таким образом, решение Кишиневского горкома в части снятия с работы Гершфельда, как человека неподготовленного для руководства столь серьёзным учебным заведением – считаю правильным.

Вместе с этим считаю, что исключать Гершфельда из партии – оснований нет.

---

[501] *Emil Monția* (1882-1965), compozitor, culegător de folclor și avocat român.

[502] *George N. Ochialbi* (1870-1916), pianist, violonist și compozitor român de etnie rromă, născut la Ploiești. Nume de rezonanță în muzica românească, a cărui activitate s-a desfășurat (în mare măsură) peste hotare. A murit la Petersburg, în Rusia.

За неправильное поведение Гершфельда в ряде моментов личной и общественной жизни следует наказать его в партийном порядке /объявить выговор с занесением в учетную карточку/ и дать ему возможность на деле оправдать высокое звание – заслуженного деятеля искусств Молдавской ССР.

Секретарь Партколлегии при
ЦК КП/б/Молдавии [*Подпись*] /А. Козырев[503]/

16/XII-1946 г.

Sursa: AOSPRM. F.51, inv. 4, d. 26, f. 416-421.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 310

1946, decembrie 17. Hotărârea CC al PC(b)M despre excluderea lui D.G. Gherşfeld din partid

Prin hotărârea din 17 decembrie 1947, CC al PC(b)M anulează decizia Comitetului de partid al or. Chişinău de a-l exclude din partid pe David Gherşfeld, director al Conservatorului de Stat din Chişinău si hotărăşte să-i aplice mustrare aspră cu înscriere în dosarul personal şi să-l elibereze din funcţia de director „pentru un comportament care contravine normelor de partid".

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
Центрального Комитета КП/б/ Молдавии
от 17 декабря 1946 г.

Решение Кишиневского горкома КП/б/ Молдавии
об исключении из партии ГЕРШФЕЛЬДА Д.Г.
/член ВКП/б/ с 1940 г., партбилет № 2373141,
работает директором Кишиневской госконсерватории/

Гершфельд Д.Г. на Бюро ЦК КП/б/ Молдавии присутствует.

Кишиневский горком КП/б/ Молдавии, решением от 4 ноября 1945 г. исключил Гершфельда Д.Г. из членов ВКП/б/ за обман партии, насаждение подхалимства и зажим критики, за неудовлетворительное состояние учебно- воспитательной работы в госконсерватории.

[503] *Andrei Vasilievici Kozîrev* (1906-?), rus, absolvent al cursurilor superioare de partid (1927). Secretar al Colegiului de partid al CC al PC(b)M (1944-1952) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.,* p. 106).

ЦК КП/б/ Молдавии считает установленным, что ГЕРШФЕЛЬД Д.Г. действительно не имея высшего образования, ученного звания и степени, выдавал себя за профессора. Установлено также и то, что он длительное время вносил в партийную кассу взносы, не соответствующие его зарплате.

Вместе с этим, ГЕРШФЕЛЬД Д.Г. культивировал среди подчинённых подхалимство, тех же, кто пытался критиковать его, запугивал, прибегая к различным ухищрениям. Игнорировал партийную организацию, занимался голым администрированием. В связи с этим, учебно-воспитательная работа в консерватории поставлена крайне неудовлетворительно – большой процент неуспевающих, велико количество аморальных и антисоветских поступков со стороны студентов и преподавателей.

Бюро ЦК КП/б/ Молдавии ПОСТАНОВЛЯЕТ:

Во изменение решения Кишиневского горкома КП/б/ Молдавии от 4 ноября 1946 г. – объявить ГЕРШФЕЛЬДУ Д.Г., за непартийное поведение в личной и общественной жизни, строгий выговор с занесением в учётную карточку и снять его с работы директора Кишиневской госконсерватории, ~~как не соответствующего для руководства столь серьезным учебным заведением.~~

Секретарь ЦК КП/б/ Молдавии [Подпись] /Н.Коваль/

Sursa: AOSPRM. F.51, inv. 4, d. 26, f. 415.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 311

1946, decembrie 17. Proces-verbal nr. 3 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol

Consiliul ştiinţific al Institutului Învăţătoresc din Tiraspol discută nivelul de pregătire al studenţilor de la secţia cu şi fără frecvenţă pentru sesiunea din iarnă a anului de învăţământ 1946-1947 şi aprobă mai multe măsuri pentru buna organizare şi desfăşurare a examenelor, colocviilor şi lucrărilor de control. Subiectul al doilea din ordinea de zi se referă la predarea limbii ruse studenţilor Institutului şi elevilor care urmează studiile la cursurile de pregătire pentru admitere la Institut/ Consiliul constată faptul că studenţii din grupele moldoveneşti cunosc puţin sau deloc limba rusă şi solicită Ministerului Învăţământului al RSSM să aprobe mărirea numărului de ore academice pentru studiul limbii ruse.

ПРОТОКОЛ № 3
заседания Ученого совета от 17.XII.1946 года.
Тираспольский учительский институт.

ПРИСУТСТВОВАЛИ: т. т. КРАЧУН А.Н., ВОЛКОВ И.Ф., ТЕРЛЕЦКИЙ М.М., КРАЧУН П.И., ШИМАРОВ П.А., ТЕРЛЕЦКАЯ В.В., ШЕРБУЛ Г.В., ПОЛУШКИНА А., СТУДЕНИКИН А.С., ЦУРКАН Т.К., СМИРНОВ Л.В., КОРОТКОВА, ФРУНЗЕ Ф., ДУБИНСКАЯ Р.А., МЯСКОВСКАЯ, КРЕЛЬБЕРГ, МУНДЕР, КАРМАКОВА Н.А., БЕРШАДСКАЯ Т.Е., ТИТОВ В.Г., КОЙФМАН И.Б., РОЗЕНФЕЛЬД А.Г.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О зимней экзаменационной сессии. Докладчик т. ВОЛКОВ.
2. О преподавании русского языка в институте.
3. О зимней сессии заочников.

1. СЛУШАЛИ: О зимней экзаменационной сессии в Тираспольском учительском институте в 1946/47 учебном году.

В прениях выступали:

Тов. ДУБИНСКАЯ – Указывает на то, что неблагополучно обстоит дело с учетом и некоторые студенты, выбывшие из института, числятся в списках «допущенных к экзаменам». Считает необходимым проверить списки студентов, допущенных к экзаменам.

Тов. СТУДЕНИКИН А.С. – Указывает на недостаточное количество учебников по психологии, затрудняющее проработку студентами учебных дисциплин. Педагогический кабинет отдается другим отделениям. Дирекция должна руководить составлением расписания консультаций, строго регламентируя их.

Библиотека должна улучшить освещение и организовать дежурства в библиотеке. Усилить контроль за общежитием студентов со стороны преподавателей.

Тов. КОРОТКОВА – Указывает на трудности, встреченные студентами в подготовке русского языка. Делится опытом своей работы. Просит обратить внимание дирекции на русский язык.

Тов. КРАЧУН П.И. – Делится опытом работы кафедры естествознания в области подготовки студентов к экзаменам. Организованы консультации, вечерние занятия в кабинете, работа в читальном зале. Результаты досрочных экзаменов по ботанике не плохие, особенно в молдавской группе II курса естественно-географического отделения. Студенты I-го курса также показывают вполне удовлетворительные знания, кафедра считает, что преподаватели на консультациях

и путем постановки обзорных лекций должны повторить наиболее трудные разделы курса.

Кафедра надеется преодолеть трудности.

Тов. ФРУНЗЕ – Делиться опытом своей работы в качестве группового руководителя. Просит дирекцию принять меры к ликвидации отдельными студентами II-го курса естественно-географического отделения задолженности.

Тов. КОЙФМАН – Подчеркивает трудности, встречающиеся в преподавании в связи со слабой подготовленностью студентов I-го курса. Считает необходимым усилить контроль за самостоятельной работой студентов со стороны преподавателей. Считает целесообразным текущие две недели посвятить закреплению пройденного материала, пересмотреть самое важное и регулярно проводить консультации.

Тов. КРЕЛЬБЕРГ – Указывает на то, что несмотря на постоянную требовательность и систематически проводимый опрос, коллоквиумы, консультации – студенты показывают слабые знания.

Тов. ЛЕЙТАР – Указывает на трудности в работе библиотеки / плохое освещение читального зала, недостаточное оборудование, отсутствие отчета/. Просит дать другого работника для читального зала, т. к. тов. Уманец[504] не справляется с работой.

КРАЧУН А.Н. – Предупреждает о том, сто осталось мало времени до зимней экзаменационной сессии. Преподаватели несут ответственность за плохую работу студентов. Они должны были научить студентов работать, наладить работу студенческих научно-исследовательских кружков, которые могли бы помочь научить студентов самостоятельной работе и способствовать углублению знаний.

Преподаватели должны использовать всю имеющуюся литературу и побудить студентов к работе над учебными пособиями. Руководители групп и преподаватели должны мобилизовать внимание студентов на напряженную работу. Усилить воспитательную работу среди студентов.

Руководители групп должны провести собрания по вопросу подготовки к зимней экзаменационной сессии.

Зав. кафедрами должны направлять работу групповых руководителей и усилить контроль за воспитательной работой среди студентов.

Экзамены должны быть проведены в соответствии с инструкцией, не допуская отклонений.

Тов. ВОЛКОВ – Считает, что большинство членов Совета настроены благодушно. Этого не должно быть. Необходима большая организованная работа всего коллектива /зав. кафедрами, руководителями групп, дирекции/. Нужно организовать консультации в соответствии с положениями студентов. Преподаватели могут в пределах своих часов организовать помимо лекций и другие виды работы /повторение и углубление пройденного материала/.

[504] *Maria Kristoforovna Umaneț* (1889-?), rusoaică, născută în or. Tiraspol, Imperiul Rus. Bibliotecară la Institutul Învățătoresc din Tiraspol (1944-1946).

П О С Т А Н О В И Л И: Ученый совет Тираспольского государственного учительского института, заслушав и обсудив доклад зам. директора института по учебной и научной работе о подготовке к зимней экзаменационной сессии 1946/47 учебного года – ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1/ Учитывая сложность проведения зимней экзаменационной сессии в текущем году из-за недостаточно удовлетворительной предварительной подготовки студентов и слабой самостоятельной работы многих из них на протяжении семестра, учебной части института, кафедрами и в особенности групповым руководителям взять под неослабный повседневный контроль работу студентов по подготовке их к сдаче экзаменов и зачетов.

2/ Групповым руководителям до 20.XII провести короткие групповые собрания в группе, на которых еще раз ознакомить студентов с порядком проведения экзаменов и зачетов и мобилизовать их на глубокую подготовку к сессии. И на протяжении всего периода экзаменационной сессии знать ход подготовки к экзаменам и зачетам каждого студента, заставить работать передовых, информировать об этом кафедры и дирекцию института.

3/ Учебной части провести совещание со студентами и комсоргами групп по вопросу организации контроля с их стороны за подготовкой студентов к сдаче экзаменов и зачетов.

4/ На заседании кафедр обсудить вопрос о подготовке и проведении зимней экзаменационной сессии. Рассмотреть и утвердить на заседаниях кафедр экзаменационные билеты по предметам, выносимым на сессию.

5/ Заведующим кафедрами лично проверять ход экзаменов и зачетов, обратив внимание на организацию и методическую сторону проведения их, выявлять пробелы в подготовке и причины неудовлетворительной или слабой подготовленности отдельных студентов.

6/ Кафедрам организовать проведение консультаций по дисциплинам, выносимым на сессию, в часы и дни наиболее удобные для студентов. Полностью удовлетворить требования студентов в отношении консультаций.

7/ Зав. библиотекой организовать более четкую работу библиотеки, наладить работу в читальном зале, создать в нем учет и улучшить освещение, увеличить число рабочих мест. Преподавателям по своим дисциплинам учесть и правильно распределить между студентами имеющуюся литературу.

8/ Считать функционирование читального зала в период сессии в две смены и открывать некоторые аудитории /по указанию учебной части/ для работы студентов в выходные дни.

9/ Комендантам учебного корпуса и общежития до 20.XII отеплить аудитории и комнаты в общежитие /замазка и оклейка стекол и рам/. Тов. КОРОБКОВУ проследить за выполнением настоящего пункта решения.

10/ Совет института выражает уверенность, что предстоящая экзаменационная сессия будет проведена на высоком организационном и методическом уровне, обеспечит тщательную проверку знаний студентов и их объективную оценку.

II. С Л У Ш А Л И: О состоянии преподавания русского языка в институте. Докладчик тов. РОЗЕНФЕЛЬД А.Г. – член кафедры русского языка и литературы.

В прениях выступили т. т. КОРОТКОВА А.И. – Указывает на трудности в работе подготовительного отделения. Учащиеся плохо подготовлены, посещаемость очень слабая, особенно по группе «Д», где половина студентов – не понимают русского языка. Учебников нет, но задания студенты получают и выполняют их.

Трудности встречаются и в работе со студентами в институте, есть такие студенты, которые языка не знают, но имеют место зазнайство, невнимательность, небрежность. Не ликвидирована задолженность с прошлого года по русскому языку. Указывает, что практические самостоятельные работы разнообразятся для молдавских групп и русских для специального и неспециального отделения и курса. Учебный материал дается в таком виде, чтобы студенты могли использовать в преподавании в будущем.

Тов. ТЕРЛЕЦКИЙ М.М. – Подчеркивает, что преподаватели русского языка борются за грамотность, но не все преподаватели помогают в этом. Преподаватели других дисциплин должны не только требовать от студентов знаний по своему предмету, но и следить за их речью. Все кафедры и преподаватели должны строго соблюдать орфоэпический и орфографический режим в институте. Указывает на трудности работы в связи с неодинаковым составом студентов. Эти особенности состава студентов были учтены и работа перестроена в направлении развития устной и письменной речи, обогащения лексикона путем заучивания текстов, отрывков художественных произведений и работы над словарем параллельно с изучением грамматики.

Тов. ТИТОВ – Подчеркивает большую роль языка в деле воспитания студентов в духе большевистской идейности. Воспитательные задачи не ограничиваются подбором текстов, имеющих непосредственно воспитательное значение, но понимаются гораздо шире с учебной точки зрения: значения глубокого освоения языка будут способствовать лучшему изучению специальных предметов. Знание прекрасного русского языка приобщает к овладению великой русской культурой. Эта воспитательная функция языка, понимаемая в самом широком смысле, не должна выпускаться из вида. Указывает, что кафедра еще не ликвидировала методических недостатков в работе отдельных членов кафедры. Считает целесообразным давать лекции по русскому языку по возможности на 1-й и 2-й парах.

Считает, что дирекция должна решительнее потребовать от министерства просвещения обеспечения института учебниками, учебными пособиями и программами по русскому языку в достаточном количестве.

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушав доклад тов. РОЗЕНФЕЛЬД А.Г. о состоянии преподавания русского языка в институте, Совет института отмечает, что качество учебной работы по русскому языку сравнительно с предыдущим учебным годом – улучшилось. Улучшилась подготовка преподавателей языка к занятиям,

много внимания уделено практической работе студентов, упражнениям и заданиям по языку, подбору материала, имеющего непосредственно воспитательное значение и т. д.

Однако в области учебной работы по русскому языку есть ряд существенных недостатков. В преподавании русского языка имеют место приемы формального изучения грамматических форм без достаточного внимания к развитию устной и письменной речи, к систематической работе над словарем и текстами, а также, и это главное, к воспитательной функции языка. Все преподаватели русского языка не владеют молдавским языком, поэтому почти не практикуют метод сравнений речевых форм и недостаточно учитывают специфику работы в национальном вузе. На лекциях и практических занятиях редко применяются наглядные пособия.

Кафедра уделяет еще мало внимания вопросам методики преподавания русского языка, слабо организует обмен опытом работы через взаимное посещение с последующим обсуждением преподавателями лекций и практических занятий. Кабинет языка не оборудован, не практикуется изготовление наглядных пособий.

Вместе с тем, Совет отмечает отсутствие необходимого количества программ по языку, полное отсутствие учебников и учебных пособий не только для студентов вуза, но и даже для средней школы, что резко отрицательно сказывается на всем ходе учебой работы и особенно практических занятиях.

На неспециальных кафедрах на изучение русского языка отводятся всего 120 часов сверх сетки часов типового учебного плана: учебников и учебных пособий для студентов этих отделений нет никаких, также, как и специальных программ. Особенно сложны условия работы на подготовительном отделении, где налицо чрезмерно низкий уровень знаний и навыков учащихся по русскому языку.

Следствием отмеченных недостатков, а также неудовлетворительной организации самостоятельной работы студентов по русскому языку является все еще низкий уровень состояния грамотности студентов.

СОВЕТ ИНСТИТУТА ПОСТАНОВИЛ:

1/ Обязать преподавателей русского языка:

а) Решительно повысить качество преподавания, обращая особое внимание на практические занятия со студентами, на развитие устной и письменной речи и, учитывая особенности национального состава слушателей – на усвоение студентами лексического запаса и строя русской речи.

б) Учитывая большую образовательно-воспитательную роль изучения языка, тщательно готовить и подбирать материал, соответствующий задачам коммунистического воспитания студентов.

в) Усилить элемент наглядности в учебных, особенно практических занятиях по языку.

2/ Обязать кафедру языка и литературы /т. ТИТОВА/:

а) Усилить контроль за качеством преподавания русского языка, взаимное посещение лекций членами кафедры, периодически заслушивая отчеты преподавателей и обсуждая качество лекций и практических занятий.

Улучшить организацию самостоятельной работы студентов и качество проведения консультаций, а также работу студенческих кружков по языку и литературе.

б) Систематически контролировать ход выполнения членами кафедры их индивидуальных планов научно-исследовательской работы.

3/ В январе месяце 1947 года кафедре языка и литературы заслушать отчет преподавателей русского языка и обсудить вопрос о состоянии грамотности студентов подготовительного отделения.

4/ Учебной части института при составлении расписания учитывать необходимость выносить русский язык на первые часы рабочего дня студентов.

5/ Обязать все кафедры и преподавателей, а также общественные организации института строго соблюдать орфографический и орфоэпический режим как во время учебных занятий, так и во всех областях деятельности, связанных с использованием материала языка в нашем учебном заведении.

6/ Просить Министерство просвещения МССР:

а) Принять самые решительные меры к обеспечению института учебниками и учебными пособиями по русскому языку, а также программами в достаточном количестве.

б) Санкционировать увеличение количества часов, отводимых на изучение русского языка, на молдавских группах отделения языка и литературы, до того количества часов, какое отводится на это в русских группах, а на неспециальных отделениях, до 240 часов.

в) В течение текущего учебного года разрешить вопрос о создании самостоятельной кафедры русского языка и литературы.

СЛУШАЛИ: О подготовке к январской экзаменационной сессии заочников. Докладывает зам. директора по заочному обучению тов. Ш И М А Р О В А П.А.

П О С Т А Н О В И Л И: Заслушав информацию зам. директора тов. ШИМАРОВА о подготовке и проведении зимней сессии заочников, Совет института отмечает, что в подготовительной работе к сессии имеют место следующие недостатки:

1/ Ввиду отсутствия специальных ассигнований на учебную литературу по заочному отделению, студенты-заочники не обеспечиваются учебниками.

2/ Заочники не обеспечены полностью программами, учебными планами, контрольными работами и пр. ввиду отсутствия средств печатного размножения документов.

3/ отсутствуют регулярные очные консультации заочников, т.к. з/отделение не имеет консультационных пунктов.

4/ Кафедры института уделяют мало внимания организации учебно-методической работы на заочном отделении. Некоторые кафедры/ кафедра физики и математики, педагогики/ до сих пор не выполнили решения Совета института от . . . 1946 года о составлении текстов контрольных, а кафедра естествознания и географии еще не распределила учебную нагрузку по заочному отделению.

5/ Совершено неудовлетворительно обстоит дело с выполнением контрольных работ заочниками /выполнено всего 20 работ из 500/, а присланные контрольные работы неделями задерживаются рецензентами /т.т. Лушер, Шербул, Титов/ и не высылаются заочникам.

6/ Некоторые дисциплины учебного плана не обеспечены лекторским составом /литература XIX века, всеобщая литература, молдавский язык/.

7/ Министерство просвещения МССР не обеспечивает заочное отделение бумагой, необходимой для учебно-методической работы и ведения различных форм учета.

СОВЕТ ИНСТИТУТА ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1/ Учебные планы зимней сессии по отделениям утвердить.

2/ Обязать зав. кафедрами рассмотреть и утвердить на своих заседаниях тематические планы по отдельным дисциплинам, планирующим лекционные и практические занятия. Обратить внимание на использование часов, отводимых на лабораторно-практические и семинарские занятия. Утвержденные планы представить в заочное отделение к 25.XII. с. года.

3/ Представить в заочное отделение . . . тексты контрольных работ по тем дисциплинам, по которым они еще не представлены /география зарубежных стран, педагогика, геометрия, арифметика, физика, методика математики, методика физики/.

4/ Всем преподавателям провести разъяснения заочникам о порядке выполнения контрольных работ на II семестр учебного года и организовать переписку текстов контрольных работ заочникам во время сессии.

5/ Осуществить своевременную /в течении 10-ти дней со дня поступления/ проверку выполнения контрольных работ и качественные рецензии по ним.

6/ Тов. ШИМАРОВУ составить до 25/XII с. года расписание занятий с заочниками и расписание экзаменов и зачетов.

7/ Зав. библиотекой и зав. кафедрами обеспечить на период сессии обслуживание заочников библиотекой, читальным залом, кабинетами и лабораториями.

8/ Тов. Которобаю освободить к 1 января / на время каникул на подготовительных курсах/ комнаты общежития, занимаемые студентами подготовительного отделения, для размещения в них заочников.

9/ Тов. КОРОБКОВУ подготовить общежитие для приема заочников, а также организовать питание заочников в студенческой столовой. В целях устранения выше перечисленных недостатков и улучшения работы заочного отделения во II-м семестре учебного года – Совет института ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1/ Просить Министерство просвещения МССР:
а) Обеспечить снабжение заочников учебной литературой, путем организации библиотеки заочного сектора или же выделением литературы для продажи заочникам.
б) Обеспечить отделение программами, а также установленными едиными студенческими билетами и матрикулами.
в) Обеспечить заочное отделение средствами размножения документов / пишущая машинка и ротатор/.
г) Дать разрешение организовать в 1947 году два консультпункта для проведения регулярных очных консультаций.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ /КРАЧУН/
СЕКРЕТАРЬ /НАЗАРОВА/

Sursa: ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 13, ff. 20-26.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 312

1946, decembrie 30. *Cu privire la îmbunătățirea condițiilor materiale și de viață a studenților instituțiilor de învățământ superior din RSSM*. Hotărârea nr. 1243 a Sovietului de Miniștri al RSSM

SM al RSSM dispune autorităților guvernamentale să contribuie în măsura competenței lor la îmbunătățirea condițiilor materiale și de viață ale studenților din instituțiile de învățământ superior, în special să asigure alimentația studenților de două ori pe zi în contextul foametei organizate în RSSM. Hotărârea este însoțită de anexe, care înregistrează cantitățile de produse alimentare care urmează a fi furnizate cantinelor studențești în anul de învățământ 1946/1947.

СОВЕТУЛ МИНИШТРИЛОР АЛ РСС МОЛДОВЕНЕШТЬ
СОВЕТ МИНИСТРОВ МОЛДАВСКОЙ ССР

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1243

30 декабря 1946 г. г. Кишинев

О мерах по улучшению материально-бытовых условий студентов ВУЗов Молдавской ССР

В целях улучшения материально-бытовых условий студентов ВУЗов, Совет Министров Молдавской ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Обязать Министерство торговли МССР /тов. Акимова/:

а) организовать двухразовое питание студентов во всех столовых ВУЗов;

б) обеспечить полное отоваривание фондов продовольственных товаров, выделенных для снабжения студентов, в лучшем ассортименте и без заменителей;

в) выделить для студенческих столовых ВУЗов картофеля, поступающего из Украинской ССР, 220,2 тонны и овощей из ресурсов республики – 106 тонн, согласно приложению №1;

г) организовать во всех ВУЗах продажу по коммерческим ценам чая, кофе, холодных и горячих закусок /мясных и крупяных пирожков, и бутербродов/;

д) до 15 января 1947 года полностью обеспечить студенческие столовые кухонной и столовой посудой;

е) установить повседневный контроль за своевременной выборкой выделенных товаров, качеством питания студентов, ассортиментом выпускаемых блюд и санитарно-гигиеническим состоянием столовых.

2. Обязать Министерство мясомолочной промышленности МССР /тов. Сидорова[505]/ выделять ежемесячно в распоряжение Министерства торговли МССР для столовых ВУЗов внефондовые продукты: холодца 10,0 тонн и костей до 15 тонн.

3. Обязать Министерство пищевой промышленности МССР /тов. Цуркана[506]/ и Управляющего Торгзаготплодоовощтрестом[507] /тов. Свириденко/ выделить до 10 января 1947 года в распоряжение Министерства торговли МССР для столовых ВУЗов 4 тонны сухофруктов.

4. Обязать Министерство жилищно-гражданского строительств /тов. Скульского/:

а) закончить к 1 апреля 1947 года строительство 2-го корпуса общежития студентов Медицинского института по улице Киевской дом № 137;

б) закончить к 1 июня 1947 года восстановление здания Сельхозинститута по улице Инзова дом № 1;

в) к 15 февраля 1947 года полностью закончить объем работ по ремонту и восстановлению общежития Медицинского института по улице Пушкинская д. № 21.

---

505 *Aleksandr Efimovici Sidorov* (1906-1980), rus, născut în or. Astrahan, gub. Atrahan, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului de Tehnologie Chimică a Industriei de Producere a Cărnii din Moscova (1935). Comisar al poporului (Ministru) al industriei cărnii şi laptelui al RSSM (1944-1953), viceministru al industriei alimentare şi uşoare (1953-1955), Ministru al industriei cărnii şi produselor din lapte (1955-1956) (*Instituţiile şi nomenclatura sovietică şi de partid din RASSM şi RSSM, op. cit.*, p. 163).

506 *Chiril Ivanovici Ţurcan* (1900-1978), moldovean, născut în s. Plopi, ţin. Balta, gub. Podolsk, Imperiul Rus. Ministru al industriei alimentare al RSSM.

507 *Trustul pentru achiziţionarea şi vânzarea fructelor, legumelor şi culturilor de pepinărie al Comisariatului Poporului pentru Comerţ al RSSM* (Torgzagotplodoovoshtrest al Comisariatului Poporului pentru Comerţ al RSSM (Трест по заготовке и сбыту плодов и бахчевых культур Народного комиссариата торговли МССР/ Торгзаготплодоовощтрест).

5. Обязать Управление промысловой кооперации /тов. Мельника/ до 15 января 1947 года организовать при педагогическом, сельскохозяйственном институтах и при учительских институтах в г. г. Тирасполе и Бельцах, Молдкоопинсовет /т. Банников/ при Университете и Мединституте – мастерские бытового обслуживания по ремонту обуви, одежды и парикмахерские, а директорам ВУЗов представить для указанных мастерских соответствующие помещения.

6. Обязать Кишиневский уисполком /тов. Кириллюк/ выделить к 1 февраля 1947 года Университету и Медицинскому институту земельные участки для организации подсобных хозяйств.

7. Обязать Госплан Совета Министров /тов. Черемисина/:

а) выполнить до 15 января 1947 года Постановление Совета Министров МССР № 962 от 3 октября 1946 года «О мерах помощи педагогическому и учительским институтам» в части выделения материалов и оборудования;

б) выделить в первом полугодии 1947 года оборудования и материалы для педагогического и учительских институтов МССР согласно приложениям №№ 2 и 3.

8. Обязать директоров ВУЗов:

а) до 15 января 1947 года произвести необходимый ремонт столовых, кухонь и подсобных помещений, обеспечить столовые инвентарем и транспортными средствами для подвоза продуктов;

б) всю продукцию, поступающую от подсобных хозяйств ВУЗов, расходовать исключительно на питание студентов;

в) создать в общежитиях нормальные условия для работы студентов, навести образцовый порядок, потребовать от всех студентов аккуратного выполнения правил внутреннего распорядка.

Заместитель председателя Совета
Министров Молдавской ССР Г. Квасов

Зам. управляющего делами Совета
Министров Молдавской ССР П. Лебедев

Приложение № 1
к Постановлению Совета
Министров МССР № 1243
30 декабря 1946 года

РАСЧЕТ
потребности в картофеле, овощах и сухофруктах для питания
студентов ВУЗов Молдавской ССР на сезон 1946-1947 годов
/в тоннах/

№	Наименование ВУЗов	Картофель			Овощи		
		Норма на 1 чел. в месяц в кг	Потребность на м-ц в тоннах	Потреб-ность на 7 м-цев в тн.	Норма на 1 чел. в месяц в кг	Потребность на м-ц в тоннах	Потреб-ность на 5 м-цев в тн.
1.	Кишиневский с/х институт	9	4,5	31,5	6	3,0	15,0
2.	Кишиневский педагогический институт	〃	4,5	31,5	〃	3,0	15,0
3.	Кишиневский университет	〃	3,6	25,2	〃	2,4	12,0
4.	Госконсерватория	〃	1,6	10,2	〃	1,0	-
5.	Кишиневский мединститут	〃	6,6	46,2	〃	4,5	23,0
	Итого по гор. Кишиневу	〃	20,8	144,6	〃	13,9	76,0
6.	Бельцкий институт	〃	5,4	37,8	〃	3,6	18,0
7.	Тираспольский институт	〃	5,4	37,8	〃	3,6	18,0
	ВСЕГО по МССР		31,6	220,2		35,0	177,0

П Л А Н
сдачи свежих и переработанных овощей для студенческих столовых ВУЗов по Молдавской ССР
/в тоннах/

№	Наименование получателя	Торгзаготплодотрест[508]	Молдавпотребсоюз	Промплодоовощтрест[509]	Консервтрест[510]	Всего
1.	Кишинев, трест столовых	27	-	15	-	42
2.	ОРСу Мединститута	8	15	-	-	23
3.	Бельцкому торгу	-	18	-	-	18

[508] *Trustul de stat pentru achiziţia, prelucrarea şi comercializarea fructelor şi legumelor al Direcţiei generale pentru achiziţiile şi comercializarea fructelor şi culturilor de pepenărie a Comisariatului Poporului pentru Comerţ al RSSM* (Государственный трест по заготовке, переработке и сбыту плодоовощей Народного комиссариата торговли МССР /Торгзаготплодотрест) – asociaţie republicană de organizare a achiziţionării, prelucrării şi comercializării fructelor şi legumelor.

[509] *Trustul de stat pentru achiziţia şi comercializarea fructelor, pomuşoarelor şi legumelor* (Государственный трест плодовоовощной промышленности/Промплодоовощтрест) – asociaţie republicană de organizare cu atribuţii de achiziţionare, conservare şi vânzare a legmelor şi fructelor.

[510] *Trustul de stat al industriei conservelor* (Государственный трест консервной промышленности/ Консервтрест) – asociaţie a fabricilor de conserve din RSSM cu atribuţii de organizare a producţiei de conserve pentru armată şi pentru consumul general al populaţiei.

4. Тираспольскому торгу	-	-	-	18	18
5. Госконсерватория	5	-	-	-	5
Итого	40	33	15	18	106

Sursa: ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 33, ff. 198-204.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 313

1946, decembrie 31. Despre condițiile materiale și de trai ale muncitorilor și studenților care locuiesc în căminele din or. Tiraspol. Notă executivă a comisiei CC al PC(b)M

O comisie a CC al PC(b)M a evaluat la sfârșitul anului 1946 condițiile materiale, sanitare și de trai ale muncitorilor și studenților care locuiesc în cămine și se alimentează în cantinele publice din or. Tiraspol, inclusiv și ale studenților Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol. Comisia a constatat condiții de trai și sanitare mai mult decât insuficiente în căminele Institutului, precum și faptul că în cantina Institutului care, deși este curată, nu se încălzește iarna, studenții sunt hrăniți necalitativ și necaloric, deși Institutul dispune de o gospodărie agricolă auxiliară. Comisia a propus mai multe acțiuni pentru a redresa situația, majoritatea dintre care depind de autoritățile locale.

.

ЦК КП/б/ М СЕКРЕТАРЮ ЦК тов. САЛОГОРУ

Комиссия ЦК КП/б/М по городу
ТИРАПОЛЬ, в составе: ПОПОВОЙ М.А.
и Наркомздрава доктора ТКАЧ Б.Я.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

Согласно Вашего указания, мною, совместно с председателем НКЗ т. Ткач и представителями от горкома партии г. Тирасполь т. Булгар и горздравотдела[511] т. Губеровой – проведена проверка материально-бытовых условий рабочих и учащихся учебных заведений, проживающих в общежитиях и пользующихся общественным питанием.

[511] *Secția ocrotire a sănătății* (отдел здравоохранения/здравотдел) – unitate structurală a executivelor sovietelor județene, raionale și orășenești de deputați ai oamenilor muncii cu atribuții de asigurare a asistenței medicale în localitățile RSSM.

Проведено обследование следующих объектов:

1. Учительский институт и педучилище.
2. Консервный завод им. Ткаченко.
3. Консервный завод им 1-го Мая.
4. Завод Плодокомбинат.
5. Механический завод им. Кирова.
6. Лесозавод.
7. Детская столовая Горторга.
8. Общежитие ФЗО № 10.

1. По Учительскому институту

1. Общежитие.

Общежитие помещается в 2-хэтажном здании, состоит из 16-ти комнат, где размещено 150 студентов. Коек в общежитии имеется 130, вследствие чего часть студентов спят по двое. Например, в комнате №5 имеется 7 коек, живут 12 студентов, из них 9 человек – инвалиды Отечественной войны. Общежитие недостаточно обеспечено твердым инвентарем: столами и табуретами. Общественного умывальника нет: каждый студент умывается в своей комнате над ведром или тазом.

Помещение требует побелки: печи к зиме не подготовлены, студенты своими силами и средствами сложили временные плитки, которые не обеспечены полностью печными приборами, а потому дымят.

Постельными принадлежностями студенты обеспечены плохо: кроме матрасной наволочки и одной простыни, студенты из постельных принадлежностей ничего не получили. Общественной стирки белья – нет, кроме простынь у студентов, которые меняются крайне редко. Сами студенты стирают белье и сушат его по комнатам. Мылом не обеспечены, несмотря на приказ НКТ СССР от 30/XII-44 г. № 515.

2. Столовая.

Помещается при общежитии, содержится в чистоте, но помещение не отапливается, вследствие неисправности печей. Столовая занимает большое помещение. Оборудована столами с скамейками.

Питание студентов совершенно недостаточно, на что имеется много жалоб. Студенты питаются за счет своих продуктовых карточек. На завтрак, как правило, – пустой чай, изредка – салат из соленых помидоров, обед из 2-х блюд, причем в первом блюде совершенно отсутствуют овощи, второе – в день обследования, мясное блюдо подается без гарнира. На ужин – дается пустой чай /без хлеба и сахара/.

До сих пор не налажено питание студентов.

При институте имелось подсобное хозяйство, с которого получено примерно 500 кгр. помидор, одна тонна ячменя и полтонны подсолнуха, но до сих пор эти продукты не переработаны и не пущены в столовую.

[...]

Недостатки местного характера, устраняемые на месте:

1. По учительскому институту:

а) Переработать полностью полученные из подсобного хозяйства продукты /ячмень и подсолнух/ и передать их в столовую для улучшения питания студентов.

б) Улучшить качество и количество изготовляемых блюд для питания учащихся.

в) Отремонтировать печи в общежитиях и столовой.

г) Изготовить 30 коек для размещения всех студентов покоечно. Для этого освободить одну комнату за счет правильного уплотнения отдельных комнат общежития и одну комнату за счет столовой.

д) Изготовить необходимое количество столов и табуреток.

е) Изготовить умывальники по этажам.

ж) Выделить помещения для прачечной и оборудовать ее необходимым инвентарем. Организовать бытовое обслуживание студентов /сапожная, прачечная, парикмахерская/.

з) Отапливать столовую и организовать общественный контроль столовой.

[...]

Выявленные комиссией недостатки в общежитиях и столовых, для устранения которых требуется помощь ЦК КП/б/М:

1. Просить ЦК КП/б/М для учительского института выделить одеял – 160 шт., простынь – 200 шт., наволочек – 200 шт. Обеспечить студентов мылом по нормам, предусмотренным приказом № 515 НКТ СССР.

2. Выделить 30 коек для студентов. Оказать помощь в получении овощей и картофеля через НКТ МССР.

[...]

Председатель ЦК КП/б/ М
по г. Тирасполь [*Подпись*] /Попова/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 328, ff. 214-219.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 314

1947, ianuarie 6. Proces-verbal nr. 3 al şedinţei Biroului organizaţiei de partid a Universităţii de Stat din Chişinău *[Extras]*

Documentul este un extras din procesul-verbal al şedinţei din 6 ianuarie 1947 al Biroului organizaţiei de partid a Universităţii de Stat din Chişinău, unde s-a discutat comportamentul indecent al doi membri de partid ai organziţiei în ziua sărbătoririi deschiderii oficiale a Universităţii. Altă problemă importantă discutată la această şedinţă se referă la frecvenţia studenţilor şi cauzele care determină absenţa lor la ore.

ПРОТОКОЛ № 3
заседания Бюро парторганизации
Кишиневского госуниверситета от 6.I.1947 года

Повестка дня:

1. Обсуждение поведения членов и кандидатов ВКП/б/ т. Мячкова и Шигина
2. Обсуждение о работе агитаторов Качуры, Теслер, Авербух
3. О посещении студентами занятий и политзанятий.

СЛУШАЛИ: о поведении кандидатов ВКП/б/ т. Мячкова
/докл. т. Леонов И.Г./

В прениях выступали:

ШИРОКОВ: Т. Мячков в день торжественного открытия Госуниверситета, будучи в нетрезвом состоянии, устроил дебош в столовой и в здании Университета, затеяв драку с Шмарским. Его поведение привело к тому, что Мячков был не только избит, но со стыда не мог появляться в Университета. Его поведение безусловно порочит звание кандидата ВКП/б/. Партбюро должно строго подойдти к разбору данного дела, учитывая что ректоратом т. Мячкову вынесен строгий выговор с последним предупреждением.

ЛЕОНОВ: Т. Мячкова мы знали, как серьезного человека, хорошего общественника, но поведение опорочило его как кандидата ВКП/б/. Это уже вторично случается: 1. Когда т. Мячков своим поведением на вечере 7-го ноября в столовой и в здания Университета во время торжественного открытия скомпрометировал себя и весь коллектив, поведением неподобающим коммунисту-кандидату партии.

ЯКОВЛЕВ: г. Мячков заслуживает исключение из Госуниверситета, Мячков не относится к лучшим людям, ходя должен был к ним относиться, будучи коммунистом, и в то же время возглавляющему профсоюзную организацию Университета. Я предлагаю поставить на вид, как минимум, если т. Мячков осознает и скажет бюро, что он исправит свое поведение.

КОВЧЕГОВ[512]: Наш университет новый, люди новые поэтому такие дезорганизаторские инциденты влияют на среду и дезорганизуют ее. Я считаю, что ректорат поступил очень мягко по отношению к Мячкову. Как кандидат партии не оправдал доверия партии. Со своей стороны, я считаю, что нужно вынести т. Мячкову выговор.

ПОПОВА: т. Мячков не справился с общественной работой, но не только этот момент характеризует Мячкова с плохой стороны, но и его поведение за все время нахождения в Университете. В его выступлении можно было ожидать что он заверит партбюро, что подобное больше не случится, не этого не было. Значит т. Мячков еще не сознает глубоко порочность своего поведения. Я поддерживаю предложение т. Леонова о том, чтобы поставить т. Мячкову на вид.

ПОСТАНОВИЛИ: Учитывая молодость и болезненное состояние /нервы/ приведшие к дебошу, партбюро постановляет поставить т. Мячкова на вид.

ШИРОКОВ: Т. Шигин во время торжественного вечера по случаю вечера открытия Университета был в нетрезвом состоянии и недостойно себя вел, подрался с людьми, пришедшими в Университет в нетрезвом состоянии, и подняли дебош. Но здесь нужно учесть, что т. Шигин прекратил дебош в столовой, забрав оттуда Мячкова и помог вывести дезорганизаторов из здания Университета. Партбюро должно строго подойти к разбору данного дела, так как т. Шигин уже имеет партвысказывание за пьянку в армии.

ЯКОВЛЕВ: Нельзя смотреть на старые заслуги, нужно смотреть что сейчас творит т. Шигин. У т. Шигина еще не сняты партвысказывания, это ведет к тому, что нужно было исключить т. Шигина из партии, но учитывая то что он лично сам устраивал дебош, а в столовой сам его прекратил, предлагаю предупредить т. Шигина без занесения в личное дело.

ПОСТАНОВИЛИ: Принимая во внимание, что т. Шигин имеет за пьянку взыскания и его поведение на вечере в Университете не заслуживает исключения из партии, вынести т. Шигина партвысказывание – предупредить, без занесения в личное дело.

[…]

СЛУШАЛИ: О посещении студентами занятий и политзанятий. /докл. т. Ковчегова А.А.[513], содокл. т. Попова, Соколик/.

Непосещаемость студентами занятий объясняется целым рядом причин. В женском общежитии нет матрасов, достаточного количества одеял, подушек и

---

[512] *Pavel Aleksandrovici Kovcegov* (1892-1989), rus, absolvent al Facultății de drept a Universității din Moscova. Dr. hab. (1957), prof. univ. (1963) și șef al Catedrei de marxism-leninism (1946-1949), al Catedrei de materialism dialectic (1950-1951) și al Catedrei de filosofie (1949-1964) a USM (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 17; *Profesorii Universității de Stat din Moldova, op. cit*., p. 116).

[513] *A.A. Kovcegova*, ajutorul prorectorului USM pentru activitate didactică.

т. д. Кабинеты не отапливаются, отсутствует достаточное количество учебного материала. Все эти причины способствовали непосещению студентами занятий. Так, например, за декабрь м-ц 1946 года посещаемость выражается в следующих процентах _____.

Эти приведенные цифры далеко не точные, так как секретари факультетов из студентов, которые плохо относятся к своим обязанностям, особенно на физико-математическом факультете и на историко-филологическом. Учет посещаемости ведется небрежно на отдельных клочках бумаги. Считаю, что учет посещаемости ведется неправильно, т. е. по дням, а не по часам /дисциплинам/, особенно плохая посещаемость по иностранным языкам /молдавский, латынь/. Кроме этого, освобожденные от занятий по ряду дисциплин не учитываются, особенно по молдавскому языку. Наблюдаются случаи, когда преподаватели не совсем доходчиво читают лекции /молдавский язык, не знают русский язык/. Кроме этого, на историко-филологическом факультете подчас преподаватели опаздывают на занятия. Не помогает налаживанию посещаемости хозяйственная сторона. После студенческих вечеров аудитории не закрываются, наблюдаются воровство, большая грязь в аудиториях, вывинчиваются замки и т. д. Отсутствует достаточное количество досок и качественный мел. Поэтому я прошу партийное бюро обратить серьезное внимание не отмеченные мною недостатки.

Выступили:

Т. Попова: Плохая посещаемость объясняется тем, что деканы факультетов недостаточно занимаются этим вопросом. Это дело идет самотёком. Нужно поставить вопрос, чтобы деканы полностью отвечали за посещаемость студентов. Нужно для учета посещаемости завести специальные журналы. Вопросом посещаемости комсомольская и профсоюзная организации не занимаются, особенно на физико-математическом факультете и фак-те языков.

Т. Ковчегов: По сводке как будто бы с посещаемостью дело обстоит благополучно. Но на самом деле это не так. Деканы этим вопросом занимаются недостаточно, несмотря на то, что деканаты в большинстве имеют по одной или две группы. Не имеется общего плана посещаемости в деканате, нам, преподавателям, очень тяжело. Подав сводку о посещаемости на историко-филологическом факультете, т. Гросул – эта сводка не вошла в общий учет посещаемости. Это свидетельствует о том, что сами деканы укрывают непосещаемость занятий студентами. Необходимо укрепить аппарат деканата, учебной части нужно проявлять больше требований к деканатам. Установить, каждый день давать сводку о посещаемости, нужно своевременно подтягивать прогульщиков. Посещаемость основ марксизм-ленинизма плохая, особенно на геолого-почвенном факультете.

Т. Соколик: Непосещаемость студентами занятий объясняется жутким холодом в аудиториях. Вторым моментом непосещаемости является то, что студенты пришли к нам из разных учебных заведений и уже сдали ряд дисциплин, которые не учтены деканатом.

В-третьих, в общежитиях студентов наблюдается симуляция под предлогом болезни, отсутствия обуви и т. д. Большим недостатком является то, что включают в расписание дисциплины, которые уже сданы. Деканы не ведут никакой работы со старостами групп. Деканы сами бегают за студентами и этим самым подрывают свой авторитет. Деканы не работают совместно с общественными организациями.

У нас в комсомольской организации также отсутствует оперативность в борьбе с непосещаемостью студентов-комсомольцев.

Т. Леонов: Я крайне возмущен тем, что в расписании ставят дисциплины, которые уже сданы. Безусловно, как деканы, а также и преподаватели должны быть заинтересованы в налаживании посещаемости. По взаимоотношениям Вас, т. Ковчегов, с проректором профессором т. Димо можно судить, что у Вас дело обстоит не совсем благополучно, мы проведем соответствующие мероприятия.

В ближайшее время примем ряд административных мер по устранению имеющихся недостатков, но эти меры должны быть подкреплены общественными организациями. С деканами также в ближайшее время проведем ряд инструктивных совещаний.

Бюро парторганизации Госуниверситета постановляет:

1. Заслушав и обсудив доклад пом. проректора по учебной части т. Ковчеговой А.А. партбюро отмечает:

а) Посещение студентами занятий низкое. Особенно низкая посещаемость по молдавскому и иностранным языкам. Есть студенты, пропускающие до 50% занятий, напр. Кирияк, Червяков, Бычков и др.

б) Деканы не провели должной борьбы за посещаемость, ограничились лишь вызовом к себе части студентов. Меры административных взысканий своевременно приняты не были.

Зав. кафедрами и преподаватели не требовали сведений о посещаемости.

в) Учебная часть и зав. кафедрами самоустранились от борьбы за дисциплину студентов.

г) Учет посещаемости не поставлен на надлежащую высоту. Учет проводится крайне небрежно, на листках, карандашом с помарками, передоверен старостами академических групп. Контроль со стороны деканов крайне недостаточный, вследствие чего данные посещаемости часто не совпадают с данными посещаемости у преподавателей.

д) Наличие секретарей факультетов из числа студентов /историко-филологического, физико-математического, химического факультетов/ не дает возможности наладить своевременный и правильный учет и контроль за посещаемостью студентами занятий.

е) Общественные организации Университета /комитет комсомола, профком и т. д./ плохо занимались вопросом посещаемости студентами лекций и не принимали мер общественного воздействия.

ж) Общественный актив не являлся образцом дисциплинированности и организованности для остальных студентов.

з) Со стороны хозчасти Университета должной помощи учебной части в организации пед. процесса проведено не было /часть аудиторий особенно на II этаже плохо отапливаются, плохо убираются, не освещены и т.д./.

Для устранения отмеченных недостатков партбюро считает необходимым провести следующие мероприятия:

1. Пом. проректора по учебной части т. Ковчеговой А.А. с привлечением деканов упорядочить учет посещаемости студентами занятий. К концу занятий ежедневно иметь общую сводку посещаемости занятий за день с персональным перечислением отсутствующих.

2. Обратить внимание ректора Университета т. Леонова на особенно плохую посещаемость студентами занятий по молдавскому и иностранным языкам и на необходимость решительной борьбы с прогульщиками.

3. Рекомендовать деканам регулярно проверять работу старост академгрупп для установления точного и своевременного учета посещаемости занятий студентами.

4. Саенко[514] подобрать освобожденных секретарей деканов тех факультетов, где секретарями работают студенты-совместители.

5. Учитывая недостаточную посещаемость занятий по основам марксизма-ленинизма, партбюро обязывает т. Цулимов и т. Маяцкого оказать помощь деканам в налаживании посещаемости занятий по указанным дисциплинам.

6. Обязать общественные организации Университета поставить в центре внимания своей работы посещаемости и дисциплины, организуя показ лучших студентов через стенную печать, печать, витрины, мобилизуя общественное мнение против прогульщиков и дезорганизаторов.

7. Обязать т. Алифанова в корне перестроить работу, обратив особое внимание на создание необходимых условий по организации педагогического процесса.

Председатель *[Подпись]*
Секретарь партбюро *[Подпись]*

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 1, ff. 7-13.
Document original. Text tipărit. Semnături autografe.

[514] *Iakov Maksimovici Saenko* (1903-?), rus, născut în s. Repievka, ţin. Korotoiak, gub. Voronej, Imperiul Rus. Absolvent al Facultăţii de ştiinţe ale naturii a Institutului Pedagogic din Krasnodar (1935) şi a Institutului Pedagogic din Stavropol (1938). Instructor al Comitetului de partid al judeţului Bălţi (1940-1941). În timpul războiului a fost anchetator de partid în Armata Roşie. Şeful Secţiei cadre şi a Secţiei speciale la USM din 2 octormbrie 1946. Asistent, lector superior la Catedra de zoologie a USM (1947-1963) (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 407, ff. 1-4, 11, 87; ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19).

Doc. 315

1947, ianuarie 13. Proces-verbal nr. 4 al ședinței Biroului organizației de partid a Universității de Stat din Chișinău *[Extras]*

Biroul organizației de partid a Universității de Stat din Chișinău planifică modul de comemorare a celor 23 de ani de la moartea lui V.I. Lenin, aprobă redactorul gazetei universitare și discută în mod prioritar activitatea secției gestiune a patrimoniului Universității. Biroul este interesat de condițiile de materiale și de trai ale studenților.

ПРОТОКОЛ № 4

Заседания бюро первичной парторганизации Кишиневского Государственного Университета от 13 января 1947 года

Присутствовали члены партбюро: т. Леонов
т. Ковчегов
т. Саенко
т. Яковлев
т. Попова
т. Широков
Приглашены: т. Сергеева[515]
т. Алифанов
т. Макарцев
т. Григоренко

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. О техническом секретаре партбюро /т. Саенко/.
2. Утверждение комиссии по просмотру репертуара художественной самодеятельности /т. Саенко/.
3. О дне памяти В.И. Ленина. Порядок проведения, утверждение докладчика.
4. О работе хозчасти Госуниверситета /докл. т. Алифанов, содокл. т. т. Яковлев, Сергеева/.
5. Утверждение редактора общеуниверситетской газеты Попова В. /т. Саенко/.
6. Отчет члена ВКП /б/ т. Кочура о работе на агитучастке, как агитатора.

[…]

СЛУШАЛИ: О дне памяти В.И. Ленина, порядок проведения его и утверждение докладчика.

---

[515] *Zoia Dmitrievna Sergheeva* (1900-?), rusoaică, absolventă a Universității de Stat din Moscova, conf. univ. la Catedra de zoologie a USM (1949-1950) (ANRM, F. 3186, inv.1, d. 56, f. 19).

ПОСТАНОВИЛИ: Провести торжественно-траурное собрание, посвященное XXIII годовщине смерти В.И. Ленина с докладом на тему: «23 года без Ленина под руководством т. Сталина по ленинскому пути». Докладчиком утвердить т. Ковчегова П.А. После доклада организовать концерт силами студентов и работников университета. Поручить проведение этого мероприятия местному и профкому Госуниверситета.

В связи с ленинскими днями 23-го января в 18 часов провести теоретическую конференцию с докладом на тему: «Ленин – от буржуазной к советской демократии». Докладчик тов. Ковчегов П.А. «Ленин и Сталин о соединении социализма с рабочим движением» докладчик т. Аблов. Ответственность за организацию и проведение теоретической конференции возложить на т. Ковчегова П.А.

СЛУШАЛИ: О работе хозчасти Госуниверситета /докл. т. Алифанова, содокл. Яковлев, Сергеева/.

«Создание университета началось при наличии только стен здания. Ремонт общежития по ул. Штефана Чел Маре и только с помощью ЦК КП/б/М, т.к. остальные организации мало уделяли внимания нам, особенно со стороны горжилуправления.

Но ремонт был произведен некачественный и с наступлением холодов печи оказались неисправными. Несмотря на то, что печи ремонтировались три раза, до сего времени они негодны.

Комнаты № 7 и 9 общежития не отапливаются. Также не работает в общежитии водопровод, и несмотря на обращение в водоуправление за ремонтом, ремонт не производится. В умывальниках стока воды нет.

Для того, чтобы иметь воду в общежитии, есть только один выход – это держать воду в кадке. Было плохое освещение в общежитии. За последнее время свет появился в уборной. На все недостатки, быстро поправимые, не один раз было указано коменданту Макарцеву, но из-за его неповоротливости медленно ликвидируются недостатки.

Студенты этого общежития полностью обеспечены мягким инвентарем. Только 3-4 чел. не имеют одеял, да подушками не обеспечены человек 15.

Дело хуже обстоит с общежитием девушек, которые живут в аудиториях. Вопрос о передаче помещения под общежитие еще окончательно не разрешен, поэтому ремонт не окончен.

Койками обеспечены все, но из-за тесноты койки ставить негде, поэтому спят по двое на койке. 43 человека не имеют набитых матрасов. Материалов для набивки матрасов пришлось добиться только с помощью т. Голикова. Было разрешено получение 430 матрацев из Львова, которые не были получены оттуда из-за того, что не были готовы.

Плохо дело с кипяченой водой, вода кипятится в клубе буфета. Не лучше дело с чистотой /хотя после ремонта в здании наблюдаются изменения в лучшую

сторону/ и топливом, печи топятся плохо, т.к. не все истопники могут правильно топить углем. Общежитие девушек в комнате бывшей столовой требует остекления, ремонта дверных дверок. Там будет поставлена временная железная печь.

С питанием положение улучшилось после того как столовую перевели в спецторговскую, но там за последнее время ослабло наблюдение общественного контроля. Жалоб со стороны студентов пока нет. А имеются жалобы со стороны столовой, что студенты расхитили посуду. Не совсем еще организован буфет и нам необходимо помочь в этом столовой спецторга.

Улучшилось снабжение карточками после того, как заменили студента Есауленко на человека для постоянной работы.

В отношении бани, которая была восстановлена, но она имеет небольшую пропускную способность, был произведен ремонт печей, но не полностью произведено остекление.

Прачечной мы не имеем и организовать ее не имеем возможности из-за недостатка помещения.

Складское хозяйство находится в стесненном положении, потому что вновь упирается вопрос в помещение. Взять хранение бензина, который хранится на воздухе, в складе находится все в одном месте и материалы, и имущество. Весы только имеются автом. и как мы не пытались добиться даже через министерство торговли, но ничего не вышло, а на базаре покупать не имеем права. Поэтому производится мелкий вес.

На складе лежит также инвентарь и учебные пособия для кафедр, но кафедры не берут, т.к. нет аудиторий.

СОДОКЛАДЧИК т. Яковлев: «В докладе тов. Алифанова хотелось бы послушать о состоянии хоз. дел университета на сегодняшний день и пути исправления и удаления тех недостатков, которые имеются на сегодня.

Имеются сейчас много серьезных недостатков. Если мужское общежитие в санитарном состоянии находится в более или менее нормальном состоянии, то в общежитии женщин такие недостатки: большая скученность, отсутствие матрасов, недостаточное количество простынь у значительного числа студентов нет одеял, подушек, полотенец. Отопление и уборка общежитий находятся в плохом состоянии. Уборщиц и истопников, закрепленных за определенным участком работы, нет. Студенты умываются прямо в комнате, что создает грязь. Нет комнаты красного уголка, студенты готовятся прямо в постели. Нет кипятка. Нет правил внутреннего распорядка общежития. При университете нет бани, прачечной, кухни, дезкамеры[516]. Это не идет в обвинение именно т. Алифанова, но подобные недостатки очень отражаются на студентах.

Отопление производится неравномерно, т.к. отпуск топлива проходит без соответствующего контроля, а норма 8 кгр. на печь. Обслуживающий персонал

[516] *Cameră de dezinfecție* – denumirea generală a utilajelor sau dispozitivelor tehnice destinate dezinfectării și dezinsecției hainelor, încălțămintei, a lenjeriei de pat, așternuturilor și altor obiecte.

берет топливо столько, сколько хочет.

Уборка учебного помещения проводится плохо, отсутствуют урны, корзины для бумаги. Коменданты не занимаются непосредственно своей работой и не обеспечивают свою работу.

Не все аудитории обеспечены досками, а те, которые имеются, также не соответствуют своему назначению. Мел плохой.

Мебелью аудитории полностью не обеспечены, отсутствуют вспомогательные мастерские, столярные, токарные, нет швейной мастерской, парикмахерской, а сапожная недавно открылась.

Складское хозяйство находится в запущенном состоянии, 4 склада обслуживаются одним человеком, отсутствует надлежащий учет материалов. Снятие остатков и инвентаризация на новый год не были и это толкает на мысль о возможности хищения. Был произведен прием 15 кгр. спирта, из них 11 пошло на кафедры, а два по записке т. Алифанова без проводки бухгалтерии. Вот подобные факты без контроля бухгалтерии могут повести к возможности хищения.

Если коснуться транспорта, то его использование идет иногда не по назначению. Шофера используют машины в своих личных целях.

Бытовые условия рабочих находятся в крайне безобразном состоянии, страшная грязь, большая скученность. Но винить только административно-хозяйственную часть нельзя, здесь вина также парторганизации и профорганизации.

ПРЕНИЯ: тов. Ковчегов: «Присутствуя на городской партконференции я слышал в прениях здоровую и помогающую критику и поэтому тов. Алифанову критику надо воспринимать как здоровую для исправления имеющихся недостатков. Хранение имущества у нас стоит не на должной высоте, охрана стоит на низком уровне, из-за чего можно растащить весь университет, инвентаризация еще не проводится. Ни одна лаборатория не имеет инвентарных книг. Вопрос запора имеет особое место; не дело преподавателя следить за запором, а этим должны заниматься уборщицы и отвечать за свой участок, раскрепив их за аудиториями, а ключ вешать на доску. В лабораториях материально-ответственными являются лаборанты. Надо нести ответственность за все имущество. Комендант должен 3-4 раза пройти по университету и проверить все ли заперто. Основная задача хозчасти наладить охрану социалистической собственности. У хозчасти сейчас имеется тенденция оторванности от учебного процесса. Надо прислушиваться к нуждам учебной части, проявлять внимательность к учебному процессу. Зачетные книжки, студенческие билеты отсутствуют и без них очень трудной сейчас при зачетах и в дальнейшем будет очень трудно все восстанавливать. Студенческие билеты много помогут к наведению порядков.

Санитарное состояние помещений начинает налаживаться, но очень антисанитарное состояние уборных, которыми студенты наши варварски пользуются.

Еще крупный недостаток – это отсутствие противопожарного инвентаря.

Прием оконченных работ проход недостаточно, придирчиво, и мы видим после сделанной работы – ремонт быстро выходит из строя. Надо обратить внимание на обеспеченность спецодеждой не только сторожа, но и швейцаров.

Необходимо обратить внимание т. Алифанова на повышение своего идейно-теоретического уровня и не ограничиваться только читкой газет и журналов, а включиться в наш кружок для повышения своего политического знания.

Тов. СЕРГЕЕВА: Правильно подчеркнут вопрос о сохранении нашего имущества, отмечено отсутствие инвентаризации. Вся мебель не заинвентаризирована. Больным местом у нас является это отсутствие коменданта. Из аудитории в аудиторию переносятся столы, стулья. Запор дверей запретили, т.к. топка печей происходит из аудитории.

Охрана имущества – самая большая наша беда. Но надо отметить в передней комнате кладовой стоит стекло, столы, а она не запирается. Отсутствие весов ведёт к обвешиванию. На складе нужны стеллажи. Записи у кладовщика в небрежном состоянии.

Коснусь мужского общежития, которое по сравнению с женским лучше. Большая скученность, недостаточное отопление помещения. Отсутствуют подушки у студентов. Наблюдаются случаи хищения. По чистоте комнаты отличаются – 1 самая чистая, а остальные грязные.

Касаясь буфета, то в буфете в прейскуранте не все на лицо, на булочке все экономится одна порция, на одной порции экономится 12 коп., не дается сдача. Студенты за стакан кипятка без сахара платят 1 рубль.

Тов. ЛЕОНОВ: Я хочу, чтобы тов. Алифанов понял, что сюда мы собрались для того, чтобы он потребовал от своих подчиненных работы и исправил свои недостатки. Сейчас организационный период окончился и поэтому нам говорят: надо работать более организованно, чем раньше. Баз для создания университета не было и поэтому тов. Яковлев неправ в том, что база была.

Сейчас нам нужна плановая работа, что очень важно, а работа у нас идет непланово. Поэтому вы в своей работе разбрасываетесь. Вопрос о коменданте очень важный, поэтому пока не будет настоящего хозяина в здании как коменданта у нас ничего не выйдет. Надо запомнить, что коменданта в командировку посылать нельзя.

Надо иметь такого человека, который понимал бы свой долг, работал бы честно. Нам сейчас нужен комендант, и такой, чтобы наладил дело. Теперь у нас имеется нач. пожарной охраны, но он также не имеет плана работы и ходит, не находя себе места. А ему необходимо взять самые узкие места, проверить всю электропроводку. В отношении кладовой, то надо ставить вопрос о втором кладовщике, хотя у нас и нет на это штатной единицы.

В отношении парикмахерской и пошивочной мастерской, то для этого необходимо рассортировать кладовую, срок на это был дан, дадим второго кладовщика.

Сейчас уже надо проводить инвентаризацию, снятие натуростатков.

По вопросу банно-прачечного дела, то к этому тов. Алифанов относится скептически. В общежитиях рабочих очень плохое состояние в бытовом отношении. Рабочие спецодеждой плохо обеспечены.

В отношении учебного пособия и оборудования, то тов. Алифанов беспокоится и ровно, но куда поступает это имущество не интересуется.

Тов. САЕНКО: мне кажется, что с рядом недостатков, указанных здесь Алифанов как-то сжился, идет неправильная расстановка людей. Взять пример: оторвать коменданта от его прямых обязанностей и послать в командировку во время учебного процесса нельзя. Однако получилось, что завхоз был связан комендантскими делами.

Надо отметить, что создание теплоты это основное условие для учебного процесса, а студенты сидят одетыми на занятиях.

Упоминание о вшивости дает серьезный сигнал для нас. Нам необходимо восстановление дезкамеры или заключить договор с городской баней. Баня и прачечная самые злободневные, насущные вопросы. Все вопросы могут быть решены при наличии людей. Баню необходимо снабдить соответствующим инвентарем.

Складское хозяйство должно нам показать, что дальше в таком состоянии находиться не может. Один человек не в состоянии справиться, да еще человеку, который все время находился под гнетом румын.

Необходимо обратить внимание на приобретение весов. Также к инвентаризации необходимо приступить сейчас, для того чтобы иметь представление куда и как идет распределение.

Учебно-производственный процесс — это наша основа и все должно быть направлено на обеспечение учебного процесса. Общежитие девушек не следует понимать, как «ночлежку», как это делает т. Алифанов, это не «ночлежка», а самое настоящее общежитие; сейчас и поэтому необходимо создавать все условия для общежития. Необходимо, чтобы студенты не спали на досках, набить матрасы хотя бы стружками.

Надо отметить об условиях рабочих, в их общежитии надо навести порядок, кроме этого, бытовые условия рабочих очень тяжелые. Значительная доля вины имеется за парторганизацией, хотя, правда, ведется там культурно-массовая работа, но недостаточно.

РЕШЕНИЕ БЮРО

Партийной организации Кишиневского Государственного Университета от 13 января 1947 года о работе административно-хозяйственной части Госуниверситета /докл. тов. Алифанов, содокл. тов. Яковлев/.

Заслушав и обсудив доклад проректора по административно-хозяйственной части университета тов. Алифанова о состоянии хозяйства университета,

партийное бюро отмечает, что с момента организации Госуниверситета и по настоящее время проделана значительная работа по созданию элементарных условий для начала работы университета, но наряду с положительными фактами в хозяйстве университета имеется и ряд серьезных недостатков.

1. Имеющееся женское студенческое общежитие находится в антисанитарном состоянии – большая скученность, отсутствуют матрацы, подушки, полотенца, недостаточное количество простыней. Уборка и отопление в женском общежитии производятся самими студентками. Отсутствует умывальная комната, кухня для приготовления пищи самими студентами.

2. При университете нет бани, дезкамеры, прачечной, изолятора. Нет кипяченой воды. Все это создает условия для инфекционных заболеваний.

3. При общежитии нет комнат для самостоятельных занятий студентов и красных уголков. Нет выработанных правил внутреннего распорядка. Это в значительной степени мешает студентам в нормальной их работе.

4. Отопление аудиторий производится неравномерно, т.к. отпуск истопникам топлива /угля/ проходит без соответствующего контроля. Уборка учебных помещений проводится плохо, отсутствуют урны, корзины для бумаг. Коменданты не ведут достаточного наблюдения за работой истопников и уборщиц.

5. Имеющиеся в аудиториях доски некачественны, в ряде аудиторий совершенно отсутствуют. Имеющийся мел в ряде случаев недоброкачествен. Специальной мебелью аудитории не оснащены, а также недостаточно столов, стульев.

6. Учебными пособиями лаборатории в достаточной мере не оснащены /отсутствуют микроскопы, различные виды посуды, реактивы и пр./.

7. Отсутствуют вспомогательные мастерские, столярная, слесарная и др., а также и мастерские по бытовому обслуживанию /пошивочная/, отсутствует парикмахерская.

8. Складское хозяйство находится в запущенном состоянии. Четыре склада обслуживаются одним кладовщиком. Отсутствует надлежащий учет материалов. Прием и выдача материалов /свыше 10 кгр. / производится без веса, т.к. отсутствуют весы, чем создаются предпосылки для хищения.

9. Надзор за правильным использованием автотранспорта недостаточен. Имеются случаи, когда шофера используют машины в своих личных интересах.

10. Бытовые условия рабочих находятся в крайне неудовлетворительном состоянии. Большая скученность, грязь, отсутствуют постельные принадлежности и т.д.

В целях коренного улучшения работы административно-хозяйственной части Госуниверситета, Партийное бюро постановляет:

1. Обратить внимание ректора Госуниверситета тов. Леонова на вышеотмеченные недостатки в работе хозяйственной части университета.

2. Предложить тов. Алифанову: а/ до 1 февраля с. г. провести ревизию и снятие остатков на имеющихся складах университета, а также инвентаризацию

имущества; б/ поставить вопрос перед ректором университета об организации хозяйства таким образом, чтобы предотвратить возможность хищений; в/ навести соответствующий порядок в складских помещениях, а прием и отпуск материалов со склада производить /для всеох товаров/ по весу, для чего ввести дополнительно вторую должность кладовщика; г/ до 1-го февраля отремонтировать имеющуюся дезкамеру, привести в надлежащее состояние баню и организовать прачечную, кухню и умывальную комнату.

3. Обязать тов. Алифанова организовать работу комендантов с целью навести соответствующий порядок в работе истопников и уборщиц для поддержания надлежащей чистоты и температуры в учебном корпусе и общежитиях.

4. Предложить тов. Алифанову ускорить вопрос с набивкой матрасов для студентов.

5. Просить ректора университета тов. Леонова принять необходимые меры для получения дополнительной жилой площади для общежития с таким расчетом, чтобы женское общежитие было оборудовано к началу II семестра.

6. Просить райком КП/б/ оказать содействие в закреплении за университетом дома № 69 по Садовой улице для общежития.

7. Организовать до 10 февраля с. г. в общежитиях комнаты для самостоятельных занятий студентов, выработать и ввести в действие правила внутреннего распорядка.

8. Организовать до 1 февраля с. г. медицинский пункт для обслуживания студентов и работников университета, снабдив его необходимым оборудованием и медикаментами.

9. Указать тов. Алифанову на недостаточное внимание к быту рабочих университета и потребовать до 20 января с. г. навести соответствующее санитарное состояние в общежитиях рабочих.

10. Обязать секретаря парторганизации тов. Саенко потребовать от председателя месткома тов. Кокорина обратить серьезное внимание на быт рабочих и культурно-массовую работу среди них.

11. Обязать секретаря партийной организации тов. Саенко улучшить массово-политическую работу среди рабочих университета.

12. Предложить тов. Алифанову организовать противопожарную охрану, использовав для этой цели тов. Григоренко.

13. При проведении ремонтных и строительных работ создавать авторитетные комиссии по приемке выполнения их и составления дефектных актов.

[…]

Sursa: AOPRSM, F. 276, inv. 167, d. 1, ff. 14-20.
Document original. Text dactilografiat.

Doc. 316

1947, februarie 26.

Informaţie cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii nr. 1243 a SM al RSSM din 30 decembrie 1946 la Institutul de Medicină din Chişinău

Şeful secţiei de aprovizionare a Institutului de Medicină din Chişinău informează rectorul interimar al instituţiei despre organizarea alimentaţiei studenţilor în cantina studenţească. Funcţionarul raportează despre numărul de mese, cantinatea şi calitatea produselor livrate cantinei pentru pregătirea bucatelor, cantitatea şi calitatea bucatelor şi evoluţia preţurilor dejunurilor, prânzurilor şi cinelor în cantină.

ОРС
Кишиневского Мединститута — проф. Корнетову Н.И.
26 февраля 1947 г.
№___

Справка
О выполнении Постановления Совета Министров МССР
от 30 декабря 1946 г. за № 1243

1. Столовая ОРС'а обслуживает питанием студентов Кишиневского Мединститута.

Столовая обеспечивает студентов двухразовым питанием (обед из 3-х блюд), причем основные фонды питания выделяются столовой за счет продовольственных карточек (мясо, крупа, жир).

Существенным дополнением планового снабжения столовых являются продукты питания вне норм продкарточек, составлявшие на январь – февраль м-цы 28 187 рублей (см. приложение № 1).

В целях улучшения питания студентов и удешевления стоимости, с января м-ца снижено наложение на сырьевой набор до 20 %.

	Декабрь м-ц		Январь м-ц		Февраль м-ц	
	В день	В м-ц	В день	В м-ц	В день	В м-ц
Завтрак	1-45	45-35	0-75	23-05	0-75	19-65
Обед (из 3-х бл.)	3-00	92-80	2-65	82-05	2-70	69-85
Всего	4-45	138-15	3-40	105-10	3-45	89-50

В связи со снижением % наложения столовой в январе м-це, столовая имеет убыток в сумме 4 040 руб. и в феврале ориентировочно 4 500 руб., вызванный тем, что институт, несмотря на Постановление Совета Министров МССР № 1243 и сниженные нами наценки, не предоставляет безвозмездно транспортные средства для подвоза продуктов, на оборудование и инвентарь и ремонт столовой.

2. На территории института и студенческой столовой организована продажа по коммерческим ценам холодных и горячих закусок. Эту продажу ведет трест столовых и ресторанов.

3. В соответствии п. 6 Постановления № 1243 – Кишиневский Исполком (т. Кирилюк) до сих пор не отвел участка для организации подсобного хозяйства.

Несмотря на предоставление институтом нескольких проектов отвода земельных участков для подхоза[517] – вопрос этот остается не решенным и затрудняет подготовку к весеннему севу т. к. из-за отсутствия закрепленного земельного участка нельзя дать заявку на семена, горючее, открыть кредиты и закупить необходимый сельхозинвентарь.

4. По решению Совета Министров и приказу министра торговли для общественного питания выделены овощи, картофель и сухофрукты.

Выборка представляется следующими данными

№	Наименование		К-во выделеного	Фактически получено	Поставщики
1	Картофель	тн	46,2	15,0	Горпищеторг
2	Овощи	тн	15,0	-	Молдавпотребсоюз
3	Овощи	тн	8,0	-	ТоргзаготплодоТРЕСТ
4	Студень	тн	2,2	0,4	Мясомолсбыт
5	Кости и субпродукты	тн	1,4	0,5	Мясомолсбыт
6	Сухофрукты	тн	2,6	2,15	ТоргзаготплодоТРЕСТ

Для оказания помощи в вывозке картофеля из глубинных пунктов. Нами была послана 3-х тонная автомашина, которая вывезла 48,5 тн, а по прибытии картофеля, Горпищеторг отпустил только 15 тн, который израсходован на общественное питание и сейчас уже в наличии не имеется.

От поставки овощей, предусмотренных постановлением Совета Министров МССР № 1243 – Молдавпотребсоюз и ТоргзаготплодоТРЕСТ отказались, мотивируя отсутствием у них овощей.

Столовая получает овощи, заготовленные и переработанные в 1946 году – находившиеся в овощехранилище ОРС'а и на пунктах заготовки, причем количество их является незначительным и не покрывает потребность до получения овощей нового урожая.

Начальник ОРС'а *[Подпись]* (Л. Шор)

---

[517] *Gospodărie agricolă subsidiară* (подхоз/подсобное сельскохозяйственное хозяйство). Instituţiilor de învăţământ superior din RSSM li s-au acordat unităţi de producţie agricolă (terenuri arabile, vii, livezi, grădini etc.) cu unelte şi mijloace de muncă necesare, exploatate pentru îmbunătăţirea/suplimentarea alimentaţiei personalului ştiinţifico-didactic şi a studenţilor.

ОРС[518]
Кишиневского Мединститута

Приложение № 1

Р а с х о д
продовольственных товаров по студенческой столовой ОРС'а вне норм продовольственных карточек

№№	Наименование продуктов	Единица измерений	Январь 1947		Февраль 1947		Всего на 26 II	
			Колич.	Сумма	Колич.	Сумма	Колич.	Сумма (руб)
1	Мясо (нефондовое)	кг	23,0	534-98	-	-	23,0	534-98
2	Масло растительное	кг	40,8	1046-49	9,2	235-98	50,0	1252-48
3	Мука картофельная	кг	57,5	147-15	1025	350-55	160	497-70
4	Картофель	кг	5963,0	4575-50	2205,0	1587-60	7168,0	6163-70
5	Сухофрукты	кг	519,9	3945-93	535,3	3505-80	1055,2	7451-73
6	В.т. числе Яблоки сушен.	кг	292,6	1756-14	338,0	2075-80	630,6	3831-94
7	Жардели -"-	кг	54,3	244-42	100,0	450-00	154,3	694-42
8	Вишни -"-	кг	166,0	1826-37	47,3	520-00	213,3	2346-37
9	Сливы -"-	кг	7,0	119-00	50,0	460-00	57,0	579-00
10	Овощи солен. (помидоры)	кг	1637,0	1801-00	1140,0	1254.00	2777,0	3055-00
11	Томаты 30 %	кг	53,4	125-23	47,0	110-45	100,4	265-58
12	Лук свежий	кг	47,9	47-36	-	-	47,9	47-36
13	Бурак	кг	209,8	69-26	-	-	2098	60-26
14	Яблоки моченные	кг	104,0	312-00	20,0	60.00	124	372-00
15	Студень	кг	300,0	2100-00	95,0	665-00	305,0	2765-00
16	Колбаса (субпродуктов)	кг	-	-	130,0	1040-00	130,0	1040-00
17	Кости	кг	214,0	363-00	200,0	400-00	414,0	768-00
18	Джем сливовый	кг	10,0	180-00	-	-	15,0	180-00
19	Чай	кг	3,45	238-40	2,85	190-90	6,3	429-30
20	Сахарин	таблетк.	74345	1933-44	54730	1367-00	129075	3300-44
	Итого:			17419-74		10767-28		28187-20

Начальник ОРС'а
Кишиневского Мединститута *[Подпись]* (Л. Шор)

[518] *Secție de aprovizionare a muncitorilor* (Отдел рабочего снабжения/ОРС) – întreprindere de comerț cu amănuntul din URSS, organizată pe lângă întreprinderi, organizații și instituții, care ofereau servicii comerciale și de consum pentru angajații structurilor respective, în condițiile absenței unei rețele comerciale dezvoltate a Ministerului Comerțului al URSS.

ОРС
Кишиневского Мединститута

Приложение № 2

Сравнительная таблица
стоимости завтраков и обедов в студенческой столовой ОРС'а КГМИ

День м-ца	Декабрь м-ц 1946 г.			Январь м-ц 1947 г.			Февраль м-ц 1947 г.		
	Завтрак	Обед	В день	Завтрак	Обед	В день	Завтрак	обед	В день
1-а	1-50	2-75	4-25	0-80	3-15	3-95	0-69	2-65	3-30
2-а	2-05	3-00	5-05	0-75	2-35	3-60	0-65	2-60	3-25
3	2-20	3-40	5-60	1-70	3-45	5-15	0-65	2-60	3-25
4	0-75	2-95	3-70	0-75	2-80	3-35	0-65	2-60	3-25
5	1-80	0-05	3-85	0-65	2-50	3-15	0-65	2-60	3-25
6	1-80	3-10	4-90	0-65	2-40	3-05	0-65	2-80	3-45
7	1-40	2-35	3-75	0-65	2-65	3-30	0-65	3-30	3-95
8	1-55	2-80	4-35	0-65	2-20	3-60	0-65	3-00	3-65
9	1-65	1-55	3-20	0-65	2-50	3-15	0-65	2-70	3-35
10	1-65	2-65	4-30	0-70	2-50	3-75	0-65	2-85	3-50
11	0-95	280	3-75	0-65	2-80	3-50	0-60	2-60	3-20
12	2-10	2-70	4-80	0-95	2-60	3-59	0-60	2-85	3-45
13	2-05	2-75	4-80	0-90	2-65	3-30	0-60	2-40	3-00
14	2-05	2-70	4-75	0-90	2-40	3-20	0-50	2-50	3-00
15	1-90	2-85	4-75	0-90	2-55	3-30	0-65	2-45	3-10
16	2-15	2-90	5-05	0-65	2-65	3-35	2-20	2-90	5-10
17	1-80	2-90	4-70	0-65	2-70	3-30	0-65	2-45	3-10
18	1-50	3-00	4-50	0-65	2-65	3-25	0-70	2-55	3-25
19	0-55	2-65	3-20	0-70	2-60	3-40	0-55	2-55	3-10
20	1-55	3-00	4-55	0-70	2-70	2-85	0-65	2-55	3-20
21	0-50	3-25	3-75	0-50	2-15	3-30	0-65	3-10	3-75
22	1-10	3-30	4-40	0-70	2-80	3-40	0-65	3-15	3-80
23	0-95	3-45	4-40	0-65	2-60	3-25	0-65	2-40	3-05
24	1-05	2-05	3-10	0-65	2-90	3-55	0-65	2-70	3-35
25	0-65	2-60	3-25	0-65	2-50	3-15	1-75	2-15	3-90
26	1-65	3-05	4-70	0-65	2-10	2-75	1-10	2-85	3-95
27	1-68	3-55	5-20	0-65	2-30	2-95			
28	0-95	3-60	4-55	0-65	2-60	3-25			
29	1-65	4-60	6-25	1-05	2-80	3-85			
30	1-65	4-60	6-25	0-65	2-65	3-30			
31	0-60	3-90	4-50	0-65	2-65	3-30			

Стоимость за м-ц	45-35	92-80	138-15	23-05	82-05	105-10	19-65	69-85	89-50
Средняя стоимость	1-45	3-00	4-45	0-75	2-65	3-40	0-75	2-70	3-45

Начальник ОРС'а
Кишиневского Мединститута *[Подпись]* (Л. Шор)

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, ff. 52-54
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 317

1947, februarie 28.

Informaţie cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii nr. 1243 a SM al RSSM din 30 decembrie 1946 *Cu privire la măsurile de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din RSSM. Universitatea din Chişinău*

Ivan Leonov, rectorul USM, informează CC al PC(b)M despre punerea în aplicare a hotărârii SM RSSM cu privire la măsurile de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din republică şi raportează că hotărârile organelor de stat şi de partid cu privire la crearea condiţiilor de activitate Universităţii în primul an de funcţionare a acestei instituţii de învăţământ superior nu se realizează deloc sau se execută parţial şi eronat, cum ar fi cele cu privire la alimentaţia studenţilor, acoperirea cu produse de primă necesitate a cartelelor pentru mărfurile industriale ale studenţilor, cămine şi altele.

28 февраля 1947 г.
ЗАВЕДУЮЩЕМУ СЕКТОРОМ ВУЗов ЦК КП/б/МОЛДАВИИ
товарищу БУЯНОВУ П.С.

О выполнении ПОСТАНОВЛЕНИЯ № 1243 Совета Министров МССР от 30.XII.46 года «О мерах улучшения материально-бытовых условий студентов ВУЗов Молдавской ССР /по Кишиневскому Университету/

1. По линии Министерства торговли:

а/ Студенческой столовой при Университете, за отсутствием помещения, нет и она организована при столовой № 1 Спецторга МССР, в здании Министерства внутренних дел МССР.

Питание, за недостатком продуктов, одноразовое. Качество обедов удовлетворительное. За последнее время качество снизилось, так как столовая из овощей ничего не получила, а картофеля получила только 530 кгр. вместо 7200 кгр. исходя из установленной нормы /9 кгр. на студента в месяц/. Холодца и костей почти не получили, а также сухофруктов.

Подсобного хозяйства Госуниверситет не имеет. Выделенный для Университета решением Горисполкома от 14 ноября 1946 года земельный участок бывш. владельца Бардиану /9 га. сада и виноградника по Мунчештскому шоссе/, Постановлением Совета Министров МССР от 14 февраля с. г. передан Управлению жел. дор.

б/ Студенческого магазина нет. Продкарточки местных студентов /городских/ отовариваются наряду с продкарточками членов семьи, а иногородние студенты сдают продкарточки в столовую. По промтоварным карточкам за январь и февраль студенты ничего не получили.

Весьма желательно открытие студенческого магазина.

в/ При Университете организован буфет треста столовых и ресторанов, который продает по коммерческим ценам: чай, холодные и горячие закуски, кондитерские изделия.

Большим спросом пользуются каши /особенно ячменная, пшенная/, но трест столовых и ресторанов не сторонник баловать студентов этим ассортиментом и на пятьсот с лишним человек отпускает не больше 200 порций. В январе м-це каша отпускалась только тем вузам, которые давали топливо для варки коммерческой каши, а так как Госуниверситет имел перебои с топливом, то и каши совершенно не получал в течении двух недель.

г/ Нельзя обойти молчанием такой весьма важный факт в улучшении материально-бытовых условий студентов, как коммерческий хлеб.

Коммерческий хлеб, более или менее регулярно, два раза в неделю получают студенты. Но в его продаже необходимо навести порядок. Сейчас студенты очень много теряют времени на его получение. Занятия кончаются в 3-3,5 часов дня, а хлеб поступает в 5-10 часов вечера и студенты не расходятся в ожидании хлеба, а некоторые из-за этого его не получают.

Необходимо добиться получения коммерческого хлеба ежедневно и вместе с пайковым хлебом.

2. Управлением промысловой кооперации организована сапожная мастерская, которая за последнее время снизила свой оборот в связи с недостатком починочного материала.

Парикмахерская еще недостаточно развернула свою работу, начав свою деятельность во II-й половине января. Оборот за месяц выразился в 300 рублей /

месяц каникулярный/, а артель в связи с малым оборотом лишила парикмахера продовольственной карточки, и парикмахерская находится под угрозой закрытия.

Швейная мастерская только с 1-го марта начнет свою работу.

3. Мягким инвентарем все студенты обеспечены: по 3-4 простыни на студента, подушкой, одеялом, матрасом из пера или ваты.

4. Несмотря на ряд решений и постановлений по вопросу обеспечения студентов общежитиями, последними Госуниверситет обеспечен на 35%. Дом № 26 по Харалампьевской улице до сего времени имеет большие недостатки /все печи никуда не годные, нет воды и канализации/. Все качество строительных работ крайне неудовлетворительно.

Вследствие этих недоделок, Горжилуправление не принимает /как заказчик/ работу от МЖГС, а мы не имеем договора на аренду с Горжилуправлением, а поэтому не имеем права затрачивать средства на ремонт и переделки.

Студенты продолжают испытывать большие неудобства.

5. Студентки до сего времени продолжают жить в аудиториях, которые совершенно не приспособлены под общежитие.

На площади 137 кв. м. проживает 77 человек. По существу, это не общежитие, а ночлежка.

Руководители Совета Министров МССР, ЦК КП/б/ и Бюро ЦК ВКП/б/ все время обещали дать второе общежитие, в частности восстанавливаемый дом № 69 по улице Садовая. Но вот уже идет второй семестр, а вопрос со вторым общежитием остается открытым, при наличии острейшей нужды в аудиториях для учебных целей.

Р Е К ТО Р КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА [*Подпись*] /ЛЕОНОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 1-3.
Document original.Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 318

1947, februarie 29. Referința directorului interimar al Institutului de Medicină din Chișinău la adresa CC al PC(b)M

Directorul interimar al Institutului de Medicină din Chișinău informează CC al PC(b)M despre organizarea alimentării studenților prin intermediul cantinei studențești, a bufetului deschis în cadrul Institutului, despre funcționarea sistemului de cartele și despre alte condiții materiale și de trai ale studenților acestei instituții de învățământ superior.

МССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
КИШИНЕВСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
№ 146
«29» февраля 1947 г.
Кишинев

ЦК КП /б/ МОЛДАВИИ
тов. Б У Я Н О В У.

Дирекция Кишиневского Государственного медицинского института сообщает о ходе выполнения Постановления Совета Министров МССР от 30/XII-1946 г. № 1243.

1. Двухразовое питание студентов в институте организовано.

2. Отоваривание продуктовых и промтоварных картотек студентов производится полностью.

3. Овощи и картофель для питания студентов получены далеко в недостаточном количестве. А именно: причиталось получить картофеля 46,2 тн., получено 15 тонн; овощей причиталось получить 23 тонны, ничего не получено.

4. В институте организовано два буфета по продаже товаров по коммерческим ценам.

5. Кухонной посудой студенческая столовая обеспечена полностью.

6. Контроль со стороны студенчества и дирекции института за выходом готовой продукции в столовой организован.

7. Согласно постановления причиталось получить для студенческой столовой студня 2,2 тонны; получено только 0,4 тонны. Костей причиталось получить 1,4 тонны: получено – 0,5 тонны.

8. Сухофруктов причиталось получить 2,6 тонны; получено 2,15 тонны.

9. Строительство общежития по Киевской № 137 не только не закончено, но Министерством жилищно-гражданского строительства и не начато.

10. Ремонт общежития по Пушкинской № 21 этим же министерством также не закончен.

11. Мастерские для бытового обслуживания студентов организованы.

12. Кишиневский уисполком (тов. Кирилюк) до сих пор не отвел участка для организации подсобного хозяйства, несмотря на представление институтом нескольких проектов отвода земельных участков для подсобного х-ва, вопрос этот остается нерешенным и затрудняет подготовку к весеннему севу, т.е. из-за отсутствия закрепленного земельного участка нельзя дать заявку на семена, горючее, открыть кредиты и закупить необходимый сельхозинвентарь.

13. В студенческих общежитиях из-за перенаселенности нет еще достаточных условий для нормальной работы студентов над книгой. Скученность в боль-

шинстве комнат, а также резкий недостаток топлива вызывают довольно тяжелые бытовые условия студенчества.

И.о. директора Кишиневского
Гос. Мединститута: [*Подпись*] /засл. деят науки проф. Корнетов/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, ff. 49-50.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 319

1947, martie 1. Referință despre condițiile materiale și de trai ale studenților Institutului de Medicină din Chișinău și cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii Sovietului de Miniștri al RSSM din 30.XII.1946

Instructorul secției școli a PC(b)M, care a verificat punerea în aplicare a Hotărârii SM al RSSM din 30 decembrie 1946, raportează șefului acestei secții despre condițiile materiale și de trai ale studenților Institutului de Medicină din Chișinău și constată că în ultimele luni alimentația studenților s-a îmbunătățit, dar și faptul că mai sunt unele dificultăți care trebuiesc înlăturate, cum ar fi asigurarea cantinei studențești cu mese și scaune, a căminului studențesc – cu lemne de foc și a studenților – cu produse industriale, în primul rând încălțăminte.

В ОТДЕЛ ШКОЛ ЦК КП /б/ МОЛДАВИИ
Тов. НЕИЗВЕСТНОМУ

ДОКЛАДНАЯ
по проверке материально-бытовых условий студентов Мединститута и о ходе выполнения Постановления Совета Министров МССР от 30.XII. 1946 года

На 1-ое марта 1947 года в Медицинском институте числились 1125 студентов. Из них в общежитиях живут 674 чел., по Пушкинской в общежитии живет 200 чел. и по Киевской 474 чел.

При посещении общежитий выявлено следующее:

а/ Большая скученность студентов, в общежитии по Пушкинской на 500 кв. метров живет 200 чел. студентов, а в некоторых комнатах – №№ 16,14, где размещен I курс, на 22-24 кв. м. живет по 16 чел. В комнатах жуткая сырость, потолки протекают, форточек ни в одной комнате нет, комнаты не проветриваются и с 1-го марта общежития не отапливаются, несмотря на то, что мединститут имеет наряд на 135 кбм. дров, но подвести их сейчас, по словам дирекции, не представляется возможным.

В связи с отсутствием топлива и прекращения отопления печей студенты лишены возможности просушить обувь, разогреть ужин, а девушки не имеют возможности постирать и привести себя в порядок.

Все студенты, живущие в общежитии, кроватями, матрасами, одеялами, простынями и наволочками обеспечены полностью, даже кроватей имеется больше, чем требуется, т.к. студенты спят по двое на одной кровати /не хватает жилплощади/. Общежития не обеспечены стульями и табуретками, в каждой комнате, где живет по 10-14-16 чел., имеется 2-3 табуретки /на 30 комнат имеется 40 табуреток/, поэтому студентам приходится сидеть на кроватях.

Постельное белье меняется, как правило, три раза в месяц, но бывают случаи, когда белье не меняется по 3 недели, так за последнее время белье студентам не менялось в течении 3 недель.

Постельное белье стирается в банно-прачечном кабинете мединститута, а личное белье студенты стирают сами. Девушки стирают в комнатах общежития, а юноши отдают за свой счет стирать в прачечную института.

Санитарное состояние общежитий неудовлетворительное. Так, в комнатах, где стоят железные печки-времянки, стены закопченые, полы грязные, в общежитии по Пушкинской отдельных умывальных комнат нет, в каждой комнате для умывания есть только тазы или ведра. Бачков для питьевой воды нет, вода стоит в открытых ведрах, особенно в комнатах, где живут студенты /юноши/.

Институт имеет столовую для студентов, которая находится при общежитии по Пушкинской ул. Столовая чистая, создан соответствующий уют. Столовая имеет два зала и при оборудовании мебелью студенты могли бы своевременно обслуживаться столовой, но мебелью столовая не обеспечена, не хватает столов и совсем мало скамеек, поэтому создается очередь. В студенческой столовой организовано двухразовое питание – завтрак и обед. Завтрак состоит из чая и повидла и коммерческой каши, а иногда бывает лапша или мясное блюдо. Обед из двух блюд: первое – суп из мясного бульона, заправленнго крупой и картошкой, а в последние дни – вместо картошки /т.к. она вся вышла/ заправляют квашеной капустой или помидорами, и второе блюдо – котлеты, компот и дополнительно – коммерческая каша.

Всего с столовой питается 460 чел., цены на обед колеблются от 2 р. 50 коп. до 3 руб., завтрак – коммерческая каша – 3 р. и повидло с чаем 90 коп.

Хлебом студенты по карточкам снабжаются нормально через магазин ОРС'а, коммерческий хлеб студенты получали с большими перебоями. Последние две недели студенты I и II курсов коммерческий хлеб не получали. За два последних месяца /январь и февраль/ не додали торгующие организации более 3-х тонн коммерческого хлеба. Коммерческий хлеб студенты получали совместно с профессорско-преподавательским и младшим обслуживающим персоналом, что создавало большое неудобство. Студенческие организации /профком, комсомольская организация/ не знали точно, сколько должны получать студенты коммерческого хлеба.

Такое же положение и с коммерческим буфетом. В институте организованы два коммерческих буфета. Один буфет при столовой для студентов, а другой в учебном здании для профессорско-преподавательского и младшего обслуживающего персонала. В оба буфета получали почти что одинаковое количество продуктов, поэтому студентам не хватало коммерческих каш, киселя и булочек т. к. для буфета учебного здания, студентам ничего не отпускалось.

В момент проверки – 2-го марта 1947 года был случай, когда столовая изготовила обедов не на все количество студентов, питающихся в столовой, а значительно меньше, поэтому не хватило в этот день на 150 чел. обедов. Дирекция столовой объяснила такое положение тем, что не все обеды в предыдущие дни выбирались студентами и поэтому решили сократить изготовление обедов.

По заявлению студентов были случаи, когда начальник ОРС'а т. Шор отказывал студентам в доставке коммерческой каши. Нередки были случаи, когда коммерческие продукты студенты доставляли сами.

Обеспечение промтоварами студентов проходит через ОРС института. Распределяют ордера на промтовары промком и профгруппорги.

За январь выдано 417 ордеров, из них: х/б ткани – 250 ордеров, шелковой ткани – 25, дам. пальто – 15, галоши – 14, и др.

За февраль месяц выдано 238 ордеров, в том числе 50 пар обуви, кроме этого 200 пар обуви получено на студентов без ордеров.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За последние два месяца /январь-февраль/ значительно улучшилось питание студентов за счет организации коммерческих буфетов и продажи коммерческого хлеба. Особых жалоб со стороны студентов на питание нет, но тем не менее, имеются недостатки, которые немедленно требуется устранить, а именно:

а/ коммерческий буфет должен быть организован в основном для студентов, а не для профессорско-преподавательского состава;

б/ немедленно довести до студентов коммерческий хлеб и строго придерживаться установленных норм;

в/ обеспечить столовую мебелью /столами и скамейками/;

г/ принять срочные меры по доставке топлива для общежитий и приобрести табуретки;

д/ добиться обеспечения студентов качественным промтоварами, особенно обувью.

ИНСТРУКТОР ОТДЕЛА
ШКОЛ ГК КП/б/М [*Подпись*] /ЕГОРОВА/

4 марта 1947 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 525, ff. 55-58.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 320

1947, martie 4. Referinţă despre condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor Universităţii de Stat şi cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii Sovietului de Miniştri al RSSM din 30 decembrie 1946

Deşi autorul documentului nu indică cui îi este adresată referinţa şi în ce scop a fost elaborată, din textul documentului reiese că aceasta rezultă în urma controlului condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor USM şi a progresului implementării Hotărârii SM al RSSM din 30 decembrie 1946. Autorul, un instructor al Secţiei cadre a Comitetului Raional Crasnoarmeisck al PC(b) Chişinău, constată realizarea mai mult decât insuficientă a hotărârii guvernului cu privire la organizarea a două mese pe zi studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din or. Chişinău, precum şi condiţii maiteriale şi de trai nefireşti în căminele Universităţii. Autorul referinţei propune autorităţilor de stat, de partid şi celor universitare un set de măsuri prin care să contribuie la ameliorarea condiţiilor de trai ale studenţilor Universităţii şi asigurarea alimentaţiei studenţilor prin intermediul cantinei şi magazinelor comericiale din Universitate.

СПРАВКА
о состоянии материально-бытовых условий студентов Госуниверситета и о ходе выполнения Постановления Совета Министров МССР от 30.12.46 г.

Студенты Госуниверситета питаются один раз в сутки. Питание плохое. Качество приготовления пищи за последнее время несколько улучшилось. Обеды

из двух блюд, второе часто бывает мясное. Стоимость обедов от 2-х р. 50 коп. до 4-х руб. Столовой при Госуниверситете нет. До декабря 1946 г. студенты питались в столовой треста столовых и ресторанов, а с декабря по настоящее время в столовой спец. торга при МВД.

Постановление Совета Министров МССР от 30.12.46 г. о выделении дополнительных фондов картофеля и овощей для студентов и организации двухразового питания не выполнено.

Обеды приготовляются вовремя. На прием пищи студенты затрачивают не более часа. Нарушений распорядка дня в столовой не бывает. В столовой и продуктовом складе чисто. Посудой обеспечены на 50% /тарелок 60 штук, ложек 75).

В декабре в столовой питалось 250 студентов,

в январе - ‘’ - – 21 - ‘’ –,

в феврале - ‘’ - – 195 - ‘’ -.

Уменьшение числа питающихся в столовой идет за счет студентов, оставивших учебу и перешедших жить на частные квартиры.

Хлеб по карточкам студенты получают своевременно в буфете. Хуже обстоит дело с получением коммерческого хлеба, который привозят с большим опозданием и перебоями. Коммерческий хлеб выдают два раза в неделю по 0,5 кг живущим на квартирах и по 1 кг живущим в общежитиях и питающимся в столовой. В дни выдачи хлеба студенты тратят на его получение по 5-6 часов, а то и больше. У буфета создается очередь и давка, так как часто бывают случаи, что последним не хватает хлеба, что заставляет студентов часами простаивать в очереди, чтобы не остаться без хлеба.

Студенты не прикреплены к одному магазину, по месту прикрепления карточек членов семьи. Карточки на чай, сахар, мыло, спички и остальные промтовары отовариваются плохо. В 1947 г. получено только один раз мыло и чулки. Так что все время студентам приходится покупать мыло на рынке.

В университете работает коммерческий буфет, в котором бывают бутерброды, чай, пирожки, каша из различных круп, но каши бывает очень мало. На 400 студентов и обслуживающий персонал привозят 150-200 порций каши, это крайне неудовлетворительно, так как каждый студент стремится купить кашу и создаются очереди и давки, на что тратится много времени. В беседе со студентами все почти выражают просьбу, чтобы увеличить количество коммерческой каши, так как это является для них большим подспорьем при одноразовом питании. Случаев обсчета почти не бывает, но сдачи даются не аккуратно. Ордеров на промтовары получают мало.

БЫТОВЫЕ УСЛОВИЯ

Вопрос с общежитиями в Госуниверситете стоит очень остро. Женского общежития совсем нет. Девушки живут прямо в аудиториях. В 2-х комнатах размещены 65 человек. Общежития обеспечены кроватями, постельными принадлежностями полностью.

В комнате девушек № 1 стоит 27 коек, на которых спят 36 человек. Койки настолько плотно поставлены, что между ними нельзя пройти, негде поставить стол и стулья, нет вешалок, поэтому верхнее пальто, а также чистое и грязное белье находятся под кроватями. За неимением стульев и места где их поставить, студенты занимаются и отдыхают на койках, в результате чего койки не заправлены, постельное белье грязное, во всем хаос и беспорядок. С начала занятий до дня проверки постельное белье поменялось один раз.

Никаких условий для поддержания чистоты и порядка в общежитии нет. Негде согреть воды для стирки и мытья головы.

Стирают поочередно, так как одно корыто на 65 человек. Тут же его в помещении сушат, в результате чего в помещении воздух сырой и тяжелый.

Дежурных в общежитиях нет, старосты назначены формально. Кипяченой воды в общежитиях нет. В комнате № 2 на 27-ми койках спят 29 человек. Такая же теснота и беспорядок. В каждой комнате только по 1-му столу и одной скамейке. Если сопоставить количество студентов с занимаемой площадью, то выходит, что в женском общежитии на одного человека приходится 1-2 м² площади, что является крайне ненормальным явлением. Общежития отапливаются нерегулярно. Свет есть, радио еще не установлено.

Не лучше обстоит дело и в мужском общежитии. В пяти комнатах помещается 57 человек, в каждой комнате имеется один стол и несколько стульев, не во всех комнатах имеются тумбочки, здесь нет такой тесноты, но также грязь и беспорядок, плюс вши. Постельное белье здесь меняется раз в два-три месяца, нижнее белье ребята стирают сами. Бачков для питьевой воды нет, и вода хранится в ведрах, банках. Общежития отапливаются при помощи железных печек, отчего все стены закопчены. Не все ребята имеют подушки. Бани при Госуниверситете нет, студентам приходится ходить в городские, на что тратят большую половину выходного дня. В мужском общежитии есть случаи кражи. В результате того, что уборная неисправна и находится далеко от общежития, студенты (муж.) справляются у двери общежития, в результате чего двор общежития очень загрязнен.

Ректор Госуниверситета тов. Леонов частично выполнил Постановление Совета Министров от 30.12.46 г. Обеспечил студентов жестким и мягким инвентарем, отремонтировано муж. общежитие, строится баня и др. Однако многое еще не сделано. В частности, не разрешен вопрос с помещением для общежития, нет подсобного хозяйства и др. При университете работает парикмахерская, работает швейная и сапожная мастерская но они еще не оборудованы и плохо обслуживают студентов.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ:

Необходимо оказать содействие Госуниверситету в том, чтобы им отдали помещение по ул. Садовой № 69, которое по решению Совета Министров отдано Мединституту, и до сих пор ими не освоено.

Посодействовать в выделении земельного участка для организации подсобного хозяйства.

Потребовать от торговых организаций выполнения Постановления Совета Министров от 30.12.46 г. о выделении дополнительных фондов картофеля и овощей для студентов и организации двухразового питания.

Дать указания Горпищеторгу о выделении дополнительных порций коммерческой каши, не менее 400-500 порций.

Просить Совет Министров МССР о продлении льгот на неуплату за обучение участников Отечественной войны и студент. коренной национальности.

Ректору Университета дать указание, чтобы в ближайшее время пропустить весь мягкий инвентарь общежитий через дезокамеру.

Инструктор ОК
Красноарм. РК КП(б)М [*Подпись*]

4/III-47 г.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 4-8.
Document original. Text scris de mână. Semnătură autografă.

Doc. 321

1947, martie 11. Scrisoarea rectorului Universității de Stat din Moldova către secretarul CC al PC(b)M pentru propaganda S.V. Țaranov

Ivan Leonov, rectorul USM solicită lui S.V. Țaranov, secretarul pentru propagandă al CC al PC(b)M, să intervină pentru a repartiza bibliotecii Universității o parte din fondul de carte al Institutului Agricol din Chișinău, și anume manuale și literatură științifică ajunse accidental în fondurile Institutului în urma „restitutuirii proprietăților" din România.

11 марта 1947 г.
СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ
ПО ПРОПАГАНДЕ
Товарищу ЦАРАНОВУ С.В.

Более полгода назад я заявлял Вам о наличии в Сельскохозяйственном институте большого наличия книг, случайно полученных им из Румынии по возврату имущества.

По сведениям, имеющимся у нас, это количество книг доходит до 150 тысяч и продолжает лежать в неразобранных ящиках или просто навалом.

Среди этого книжного фонда имеются очень необходимые Университету книги по истории, филологии, искусствоведению, физике, математике, которые Сельскохозяйственному институту не нужны.

Хотя среди этого количества книг имеется некоторая доля, принадлежащая Кишиневской публичной библиотеке, все же большая часть не принадлежит ей и продолжает лежать мертвым, неразобранным фондом.

Кишиневский Государственный университет заново создавая библиотеку, по многим перечисленным выше дисциплинам не имеет самого минимального количества учебной и научной литературы.

Прошу Вашего вмешательства и помощи университету в получении хотя бы некоторой доли книг указанного книжного фонда, случайно попавшего в Сельскохозяйственный институт.

Р Е К ТО Р КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА [*Подпись*] /ЛЕОНОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 9.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 322

1947, martie 19. Informaţia directorului Conservatorului de Stat din Chişinău prezentată la adresa CC al PC(b)M

Directorul Conservatorului de Stat din Chişinău informează CC al PC(b)M despre situaţia instituţiei la începutul anului 1947, menţionând pregătirea muzicală, dar şi general-politică insuficientă a studenţilor şi a unei mari părţi a personalului didactic angajat. Directorul Conservatorului din Chişinău solicită implicarea CC al PC(b)M şi al SM al RSSM în asigurarea Conservatorului cu cadre ştiinţifico-didactice care au absolvit instituţii de învăţământ muzical din Uniunea Sovietică.

ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ

тов. РУХОВОЙ

Подготовка кадров советского музыкального искусства в Кишиневской Государственной Консерватории страдает целым рядом существенных недостатков, вытекающих из особого положения Консерватории и ее прошлой работой.

Основной особенностью, болезненно отражающейся на всем ходе учебного процесса, является крайне низкая общекультурная и музыкальная подготовка студентов. Как правило, в Консерваторию принимались студенты с явным нарушением приемных требований в высшие учебные заведения. Многочисленные факты свидетельствуют о том, что даже в области музыкальной подготовки все принимавшиеся в Консерваторию не владели даже элементарными познаниями и подготовкой в избранной ими специальности.

Поэтому в Консерватории до сих пор проходятся дисциплины, не предусмотренные учебным планом, и в разрыве с нормальным изучением дисциплин консерваторского курса. Изучается элементарная теория и сольфеджио в самых начальных формах, которые студенты должны были бы знать в музыкальной школе и училище. Так же и по всем другим предметам приходится начинать изучение с первоначального знакомства, не опираясь на ранее полученные знания в этой области. Так, например, курс истории музыкальной культуры приходится читать с одновременным изучением музыкальной литературы, ибо студенты очень плохо знают произведения композиторов. Курс истории музыки, формирующий историческое понимание развития музыкальной культуры, значительно осложняется этой слабой подготовкой студентов. На всех других музыкально-теоретических занятиях студенты не могут по-настоящему усваивать материал, так как их сознание не опирается на глубокое и критическое усвоение живых музыкальных произведений. Преподавателям невольно приходится отвлекаться от основной задачи на выяснение второстепенных вопросов, оказывающихся неясными, потому что студенты до Консерватории этими вопросами не занимались. Трудность заключается в том, что студенты не знают основных культурно-исторических явлений и не могут еще дать им самостоятельное, развернутое и оправданное изложение. Например, эпоха Возрождения – эпоха Ренессанса, гуманизм, классическое и романтическое искусство, принцип реализма и народности в искусстве – все эти явления для наших студентов часто оказываются мертвыми, ибо студенты ни представителей этих эпох и направлений, ни их живых художественных литературных, музыкальных произведений не знают.

Особенно поразительно отставание в области изучения русской культуры и советского музыкального творчества. Подавляющее большинство преподавателей и студентов очень плохо знают русскую и советскую культуру. В индивидуальных планах студентов преобладают произведения западных композиторов старинных школ. Даже композиторы XIX столетия (Шуберт, Шуман, Мендельсон, Григ и т. д.) редко изучаются студентами, особенно в классах специальной подготовки.

Профессорско-преподавательский состав вокальной кафедры еще не владеет методами полноценной подготовки советских вокалистов, опираясь на великое наследие русской вокальной школы. История, методология и методика русского вокального искусства и принципы советского исполнительского стиля

еще не являются основными вопросами в работе вокальной кафедры. Вокальная кафедра засорена малоспособными студентами, не имеющими достаточных данных для будущей профессиональной работы. В преподавании музыкально-теоретических дисциплин не используются все достижения советской музыкальной науки, а сами методы преподавания имеют некоторые черты формализма и схоластики. В классах по теории музыки не прививается студентам критическое и сознательное отношение к музыкальному произведению, а в анализе музыки мало обращается внимание на выявление особенностей самого музыкального стиля – элементы в музыкальной речи.

Кафедра марксизма-ленинизма работает в трудных условиях, потому что студенты не привыкли относиться серьезно к циклу историко-политического образования. Рассматривая эти политические дисциплины как вспомогательные и дополнительные – студенты часто относятся формально к посещению лекций и семинаров, не проявляя живого интереса к повышению своего идейно-политического уровня. Руководство кафедрой, обеспечив учебные занятия полноценным и политически выдержанным материалом, вместе с тем еще не сумело привить настоящую любовь и вкус к политическим дисциплинам в Консерватории. Руководство Консерватории добилось значительного повышения учебной дисциплины (92,7% посещаемости) и стремится к тому, чтобы сделать кафедру марксизма-ленинизма действительным центром идейно-политической работы во всей Консерватории, не ограничиваясь рамками учебной группы.

Вскрывая в работе Консерватории все эти и аналогичные недостатки, указывая методы их исправления, предъявляя строгие требования ко всему коллективу Консерватории, – дирекция Консерватории добивается такого положения, при котором Консерватория могла бы стать настоящим советским музыкальным ВУЗом, а не ограничиваться рамками среднего учебного заведения. Высокая требовательность, знание и изучение всех дисциплин в объеме Консерватории уже сейчас дает положительные результаты. Консерватория начинает работать лучше, увереннее, спокойнее, в соответствии с требованиями устава и учебных программ ВУЗа, преодолевая наследие частных Консерваторий и училищ, существовавших ранее в Молдавии.

Большим тормозом в полной перестройке Консерватории является отсутствие педагогических кадров, прошедших школу советского воспитания и получивших образование в ВУЗах Советского Союза. По своему образованию, воспитанию и опыту практической работы абсолютное число преподавателей принадлежит к людям, имеющим долголетние заграничные связи и определенные традиции буржуазного быта. Многие из них окончили Консерватории в Бухаресте, Милане, Женеве, Вене, Париже, до недавнего прошлого длительное время работали в частных Консерваториях и оркестрах Европы, в полном отрыве от культуры и искусства России, до 1940 года не зная общественной, политической и культурной жизни Советского Союза. Целый ряд преподавателей

Консерватории имеет незаконченное высшее образование (6 человек), и даже среднее (16 человек), из общего количества 87 человек. Совершенно недостаточны кадры профессорско-преподавательского состава из молдаван, а те преподаватели-молдаване, которые работают в Консерватории недостаточно работают над собой, для того чтобы занять ведущее положение в Консерватории (преподаватели: русских – 33, украинцев – 11, молдаван – 11, евреев – 32).

Ставя вопрос о том, чтобы укомплектовать Консерваторию полноценными кадрами советского музыкального искусства, как среди студентов так и среди педагогов – необходимо возбудить ходатайство перед ЦК ВКП/б/ о том, чтобы было дано указание Комитету по делам искусств при Совете Министров СССР о направлении в Кишиневскую консерваторию необходимого количества специалистов с высшим образованием, полученным в советских консерваториях, знающих постановку и организацию учебно-воспитательной работы и могущих значительно улучшить положение с подготовкой советских музыкантов в нашей Консерватории.

Необходимо обратить самое серьезное внимание на работу Музыкального училища и музыкальных школ в Кишиневе, Тирасполе и Бендерах. Управлению по делам искусств при Совете Министров МССР дать указание навести такой порядок в музыкальных школах и Музыкальном училище республики, чтобы уже в ближайшие годы они могли быть базой для работы Кишиневской государственной консерватории.

Необходимо поставить вопрос перед Советом Министров МССР о выделении для Консерватории специального фонда жилплощади для оборудования общежитий студентов вне учебного корпуса Консерватории и для предоставления квартир профессорско-педагогическому составу, приглашаемому на работу в Кишинев. Уже сейчас необходимо обеспечить предоставление хотя бы 5 квартир для руководства Консерватории и основных профессоров, проживающих в здании Консерватории.

ДИРЕКТОР КИШИНЕВСКОЙ
ГОС. КОНСЕРВАТОРИИ [*Подпись*] /П. АРАВИН[519]/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 318, ff. 1-3.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[519] *Piotr Vasilievici Aravin* (1908-1979), rus, născut în s. Narâșkino, gub. Saratov, Imperiul Rus. A absolvit Facultatea de istorie și teorie a muzicii a Conservatorului din Almî-Ata (RSS Kazahă) în 1950. Dr. în studiul artelor (1967), conf. univ. (1968). În 1946-1948 – profesor și director al Conservatorului de Stat din Chișinău. Când s-a transferat în 1948 la Alma-Ata, s-a descoperit că nu are diplomă de studii superioare. Din 1955, șef al Catedrei de istorie a muzicii a Conservatorului din Alma-Ata.

Doc. 323

1947, martie 24. Proces-verbal nr. 6 al şedinţei Catedrei de limbă şi literatură moldovenească a Universităţii de Stat din Moldova şi concluzia prorectorului, prof. N. Dimo

Membrii Catedrei de limbă şi literatură moldovenească a USM discută în şedinţa din 15 martie 1947 un plan de predare a unui curs practic de limbă moldovenească la toate facultăţile Universităţii, cu excepţia celei de limbă şi literatură moldovenească şi decid că volumul de ore de curs rebuie să fie similar celui prevăzut pentru disciplina Limbi străine (480 ore academice), precum şi că la anii terminali, planul trebuie să includă tematici legate de specialitatea studenţilor. În concluzia asupra deciziei catedrei, prorectorul, prof. Nicolae Dimo, îşi exprmă opinia separată, precum că acest curs nu trebuie să depăşească 300-320 de ore academice.

ПРОТОКОЛ № 6
ЗАСЕДАНИЯ КАФЕДРЫ МОЛДАВСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
от 15-го марта 1947 года

ПРИСУТСТВОВАЛИ: И.о. зав. кафедрой – КОРЛЭТЯНУ Н.Г.
Ст. преподаватель – МЕЛЬНИЦКАЯ С.Л.
Преподаватель – КИРОШКА Б.Н.
- ‘’- – ТКАЧУК Г.А.
- ‘’- – КОНУП И.А.[520]
- ‘’- – ЛЕВУШКИН В.И.

ПОВЕСТКА ДНЯ: О преподавании практического курса молдавского языка на факультетах Кишиневского Государственного Университета /кроме отделения молдавского языка и литературы/.

СЛУШАЛИ: Краткий доклад и.о. зав. кафедрой о том, что по поручению учебной части Университета /проф. Н.А. ДИМО/, кафедра должна разработать план преподавания практического курса молдавского языка на факультетах Университета /кроме отделения молдавского языка и литературы/.

Тов. КОРЛЭТЯНУ представляет проект докладной записки Ректору Университета, который прилагается.

---

[520] *Ilia Alexandrovici Conup* (1906-1982), moldovean, născut în s. Dolinskoe, ţin. Odesa, gub. Herson, Imperiul Rus. Absolvent al Institutului Pedagogic din Chişinău, specialitatea limbă şi literatură rusă (1945). Lector la Facultatea de istorie şi filologie a Univiversităţii de Stat din Chişinău (1946-1949). Din anul 1949 transferat la Catedra de limbă şi literatură rusă a Institutului Învăţătoresc din Bălţi. Director-adjunct pentru studii cu frecvenţă redusă (1949-1953) şi secretar al organizaţiei primare de partid a institutului (1949-1951 şi 1953) (ANRM, F. 3143, inv.1, d. 52, f. 3).

Тов. Мельницкая С.Г. считает, что в данном проекте в основном правильно отражены главные черты преподавания молдавского языка в группах, для которых молдавский язык не является специальностью.

Тов. Мельницкая С.Г. считает, что в отношении количества часов не плохо было бы если довести его до уровня часов иностранных языков, т. е. – 480 часов.

Тов. ТКАЧУК Г.А. выражает мнение чтобы в тематике преподавания на последних курсах были включены связанные со специальностью темы.

Тов. КОРЛЭТЯНУ согласен с мнениями, высказанными преподавателями.

КАФЕДРА ПОСТАНОВЛЯЕТ: Утвердить представленный проект докладной записки с добавлениями, высказанными товарищами.

И. о. зав. кафедрой [*Подпись*] /КОРЛЭТЯНУ/

З А К Л Ю Ч Е Н И Е: Представленный план организации преподавания молдавского языка и докладная записка выполнены обстоятельно и доказательно. Однако не следует применить столь большой объем курса в 400 часов. Иностранные языки на всех курсах преподаются в количестве 306-312 часов. По новому учебному плану на Историко-филологическом факультете иностранные языки сокращены до 408 часов вместо 476 часов /историки/. Для молдавского языка считаю возможным определить общее количество часов 300-320.

ПРОРЕКТОР [*Подпись*] /Н. ДИМО/

19 марта 1947 года.

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 13.
Document original.Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 324

1947, martie 24. Scrisoarea rectorului Universității de Stat din Moldova pe numele Secției agitație și propaganda a CC al PC(b)M

Ivan Leonov, rectorul USM, solicită reprezentantului Secției agitație și propagandă a CC al PC(b)M să examineze raportul, elaborat de prorectorul Universității, profesorul Nicole Dimo, cu privire la predarea limbii moldovenești studenților USM.

24 марта 1947 г.
ОТДЕЛ АГИТАЦИИ И ПРОПАГАНДЫ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ
Тов. БУЯНОВУ П.С.

Кишиневский Государственный Университет не имеет утвержденных со стороны Министерства высшего образования СССР установок о преподавании молдавского языка.

Кафедра молдавского языка, по заданию проректора, профессора Димо Н.А., составила доклад о преподавании молдавского языка в Университете. В нем определены задачи преподавания, продолжительность обучения, объем работы и распределение программного материала.

Университет обращается к Вам с просьбой обсудить на совещании с Вашим участием материалы по этому вопросу. Заключение желательно получить для представления в Министерство высшего образования СССР в связи с утверждением учебной работы на 1947/48 и дальнейшие учебные годы.

Р Е К ТО Р КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА [*Подпись*] /ЛЕОНОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 12.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 325

1947, aprilie 22. Proces-verbal nr. 15 al şedinţei biroului organizaţiei primare de partid a Universităţii de Stat din Moldova

Biroul organizaţiei primare de partid a USM planifică organizarea ajutoarelor pentru studenţii care au fost bolnavi de boli specifice înfometării şi studenţilor distrofici.

Протокол № 15
заседания бюро первичной парторганизации
Кишиневского госуниверситета
от 22-го апреля 1947 г.

Повестка дня:

1. О ходе выполнения плана подготовки проведения Дня 1-го мая и Дня Победы /Докл. Широков/.

2. Об обязательстве Университета к 30-летию Советской власти /докл. т. Саенко/.

3. Об организации помощи студентам, перенесшим форму № 4 и студентам дистрофикам /докл. т. Алифанов/.

4. Утверждение плана работы партбюро на апрель-май м-цы.

5. Разное.

[…]

СЛУШАЛИ: Об организации помощи студентам, перенесшим форму № 4, и студентам дистрофикам /Алифанов/.

В отношении дистрофиков занимается исключительно Райздравотдел. Кроме бывших 19-ти человек больных, есть 21 человек дистрофиков. С нашей стороны дается лишних 200 граммах хлеба дистрофикам и дали СП-2 больным студентам, а также больным – 300 грамм в день коммерческого хлеба. В части крупы, жиров, сахара по коммерческим ценам, сейчас добивались разрешения на закупку продуктов у министра торговли, который ответил отпускать в порядке живой очереди.

ПАВЛОВ: У нас это исключительный случай и надо просить действовать через торговый отдел ЦК и Горкома. Студентам надо всеми силами помочь, поддержать их здоровье.

ПОСТАНОВИЛИ: Утвердить решение, с изменениями и добавлениями.

СЕКРЕТАРЬ *[Подпись]*

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 127, d. 1, ff. 61-62.
Document original. Text tipărit. Semnătură autografă.

Doc. 326

1947, mai 16. Referința rectorului Universității de Stat din Moldova în adresa Secției propagandă a CC al PC(b)M

Ivan Leonov, rectorul USM, solicită reprezentantului Secției agitație și propagandă a CC al PC(b)M să dispună întreprinderea unor acțiuni, care să contribuie la dezvoltarea Universității, la asigurarea admiterii studenților conform planului de admitere și la crearea condițiilor pentru organizarea și desfășurarea procesului didactic în anul de învățănt 1947/1948 .

16 марта 1947 г.
В ОТДЕЛ ПРОПАГАНДЫ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

В целях дальнейшего развития Госуниверситета и обеспечения приема студентов и нормальной работы в 1947-48 учебном году необходимо провести следующие мероприятия:

I. ПОМЕЩЕНИЯ И ХОЗОБОРУДОВАНИЕ

1. Не позже 15-го июня с. г. передать Госуниверситету здания по ул. Гоголя № 2 /Министерство внутренних дел/.

2. Предоставить здания под общежитие студентов из расчета на 240 человек.

3. Предоставить квартиры, из них 8 к 15 июня с. г., для научных работников Университета.

4. Обязать Министерство мебельной промышленности Союза ССР выделить фонд на 100 тысяч руб. мебели для Кишиневского государственного Университета.

5. Обязать Министерство жилищно-гражданского строительства провести капитальный ремонт учебного здания /ул. Пирогова, 65/ на сумму 300 тысяч рублей.

6. Обязать Министерство высшего образования Союза ССР выделить две грузовые автомашины /ГАЗ-АА и ЗИС-5/ и одну легковую машину.

7. В целях своевременного начала капитального строительства в 1948 г. /6,7 млн. руб./ обязать Министерство высшего образования Союза ССР выделить 200 тыс. руб. на проектные и изыскательские работы по строительству главного учебного корпуса, общежития и жилдома для профессоров.

II. УЧЕБНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

1. По кафедре физики:

а) приборы для демонстрационного эксперимента;

б) оборудование для механической и стеклодувной мастерских;

в) приборы для оптической лаборатории;

г) измерительные приборы для лабораторий по электричеству и магнетизму.

Приборы для лабораторий:

а) физика электронных и ионных процессов;

б) физика колебательных процессов;

в) фотографические процессы;

г) оборудование физической аудитории;

д) оборудование механической мастерской по ремонту приборов факультетов.

2. По кафедре ботаники:

а) инструменты, приборы, стекло и посуда, реактивы, материалы.

3. По Геолого-почвенному факультету:
а) лабораторное оборудование;
б) оптика;
в) реактивы;
г) приборы;
д) коллекции;
е) стеклянная посуда.

4. По Химическому факультету:
а) аналитические весы – 18 шт. с разновесом;
б) вентиляторы для вытяжных шкафов – 6 шт.;
в) моторы для вентиляторов – 6 шт;
г) реактивы – 100 т. р. ;
д) химическая посуда – 50 т. р.;
е) склянки реактивные с притертыми стеклянными пробками емкостью от 250 мл. до 15 литров – 2000 шт.;
ж) демонстрационная аппаратура для проведения курсов химии: неорганической, органической, физической и коллоидной:
1. одни микроаналитические весы с разновесом;
2. газометры стеклянные и металлические;
3. катушка румкорфа;
4. установка для элементарного органического анализа.

5. По библиотеке:
а) необходимо приобрести для студентов всех факультетов – 4500 учебников.
III. Восстановить в г. Кишиневе отделение Главхимсбыта[521].
IV. На хозяйственное и учебное оборудование Министерство высшего образования Союза ССР на 1947 г. утвердило Университету 500 тыс. руб., из которых нами уже израсходовано около 400 тыс. руб.

Из 80 тыс. руб., утвержденных на библиотеку, уже израсходовано около 50 тыс. руб., следовательно на приобретение указанного оборудования Университет почти не имеет средств.

V. Необходимо добиться перед Советом Министров Союза ССР о дополнительных ассигнованиях Кишиневскому Государственному Университету, как вновь организуемому, в размере 1 миллиона руб.

Р Е К ТО Р КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА [*Подпись*] /ЛЕОНОВ/

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 24-26.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

[521] *Direcția generală pentru comercializarea produselor chimice a Comisariatului Poporului (Ministerului) pentru Industria Chimică al URSS* (Главное управление по сбыту химических товаров Министерства химической промышленности СССР/Главхимсбыт).

Doc. 327

1947, mai 20. Notă informativă cu privire la pregătirea Universităţii de Stat din Chisinau pentru admiterea studenţilor în anul academic 1947-1948

Rectorul USM informează Secţia popagandă a CC al PC(b)M despre măsurile de pregătire pentru admiterea studenţilor în anul academic 1947-1948, menţionând totodată că nu-şi poate respecta promisiunea de a asigura toţi candidaţii la studii şi studenţii care vor fi înmatriculaţi la anul I cu cămine, din cauza lipsei acestora. Ivan Leonov solicită autoritatea de partid să intervină pe lângă SM al RSSM.

16 марта 1947 г.

В ОТДЕЛ ПРОПАГАНДЫ ЦК КП/б/ МОЛДАВИИ

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА
О ПОДГОТОВКЕ К НОВОМУ НАБОРУ СТУДЕНТОВ НА 1947-1948 УЧЕБНЫЙ ГОД ПО КИШИНЕВСКОМУ ГОСУДАРСТВЕННОМУ УНИВЕРСИТЕТУ

1. Министерством высшего образования утвержден план приема студентов на 1947/48 учебный год по Кишиневскому Государственному Университету в количестве – 275 человек, в том числе:

на биологический факультет	25 челов.
на химический	50 - ‘’ -
на физико-математический . .	50 - ‘’ -
на геолого-почвенный	50 - ‘’ -
на историко-филологический	50 - ‘’ -
ИТОГО	275 человек.

По подготовке к новому приему проведены следующие мероприятия:

1. Был составлен план проведения мероприятий по новому приему.

2. Проведено 2 совещания с деканами факультетов.

3. На каждом факультете проведены собрания, на которых были зачитаны правила приема на 1947/48 учебный год, с целью привлечения студентов к выполнению мероприятий по новому набору.

4. Составлены списки всех школ Молдавии с указанием числа выпускников.

5. В некоторые школы направлены правила приема и письма к директорам школ с просьбой ознакомить с таковыми учащихся.

В Оргеевском уезде в 3-х школах проведена беседа с 10-тиклассниками студентом ХАХАМОВЫМ.

В гор. Бельцы направлен материал с зав. Кафедрой марксизма-ленинизма тов. КОВЧЕГОВЫМ П.А., который был в трех школах и беседовал с выпускниками и руководителями школ.

6. 17-го мая с. г. проведен «ВЕЧЕР ВСТРЕЧИ ПРОФЕССОРОВ, ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ И СТУДЕНТОВ С 10-тиКЛАССНИКАМИ гор. КИШИНЕВА», причем учащиеся получили именные пригласительные билеты.

7. Сделано объявление в «Советской Молдавии», «Молдова Сочиалистэ», а также в областных газетах г. г. Черновицы, Измаил, Одесса.

8. К 1-му июля заказаны щиты. В июне будет дано объявление по радио.

9. Для беседы с выпускниками к каждой школе прикреплен преподаватель.

10. На общегородском вечере выпускников выступал доктор химических наук, профессор – АБЛОВ А.В.

11. Приготовлен весь материал к приему согласно инструкции (учетные ведомости, экзаменационные листы и т. д.).

12. Правила приема в университет будут отправлены, бандеролью, во все остальные школы Молдавии.

В публикуемых материалах, объявлениях и др. оканчивающие средние школы и желающие поступить в Университет осведомляются об обеспечении общежитием. Однако Университет общежитий для размещения поступающих и принимаемых не имеет. Вопрос требует разрешения в 20-му июля со стороны Совета Министров МССР.

РЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕА [*Подпись*] (ЛЕОНОВ)

20 мая 1947 года

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, ff. 29-30.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 328

1947, mai 22. Proces-verbal al adunării organizației de partid a Institutului Învățătoresc de Stat din Bălți [Extras]

Secretarul organizației primare de partid a Institutului Învățătoresc din Bălți raportează despre activitatea organizației Institutului în prima jumătate a anului 1947. În discuțiile asupra conținutului raportului, membrii organizației de partid pun în discuție mai multe subiecte cu referire la nivelul de pregătire politico-ideologic al cadrelor didactice și al studenților, condițiile materiale și de trai ale studenților și altele.

ПРОТОКОЛ №[522]

22 мая 1947 г.

закрытого партийного собрания парторганизации
Бельцкого Государственного учительского института

Присутствовали: членов ВКП/б/ – 13 чел.
кандидатов – 7 чел.

Председатель собрания – ТАРАТИН Г.А.
Секретарь собрания – ПАВЛЕНКО Я.В.

Повестка дня:

1. Отчетный доклад секретаря парторганизации тов. НИКИТИНА о работе парторганизации.
2. Выборы партийного бюро.

СЛУШАЛИ: 1. Отчетный доклад секретаря парторганизации – т. НИКИТИН.

По отчетному докладу тов. НИКИТИНА были заданы следующие вопросы:
Тов. КАРЧЕВСКАЯ[523] – В каком состоянии находится партийное хозяйство?
2. Тов. ПРОЩЕНКО – Как выполнялись решения парторганизации в отношении улучшения материально-бытовых условий студентов?
3. Тов. ЗОЛОТАРЕВ – Как Вы руководили комсомольской организацией института? Как Вы руководили работой учебной части института? Слушали ли на собрании вопрос о подготовке к испытаниям? Ставили ли на собрании вопрос о неуплате парт. взносов и непосещении коммунистами партсобраний? Какая помощь оказывалась Вами лицам, готовящимся для вступления в ВКП/б/?
По докладу выступили:
Тов. БОРОДАВКИН – Парторганизация за отчетный период – 6 месяцев, сделала не малую работу. С момента прихода в нашу парторганизацию тов. НИКИТИНА ее работа оживилась. Парторганизация активно участвовала в партийно-политической жизни страны – проведение выборов в Верховный Совет МССР, в воскресениях по озеленению города, на постройке дамбы. Проработаны автобиографии т.т. ЛЕНИНА, СТАЛИНА.

---

522 Document selectat de Lidia Prisac şi Ion Valer Xenofontov.

523 *Polina Ivanovna Karcevskaia* (1917-2013), rusoaică, născută în or. Herson, Imperiul Rus. Absolventă a Institutului de Stat de Limbi Străine din Harkov (1940). Dr. în ştiinţe pedagogice (1968), conf. univ. (1969). Lector superior (1946-1948), lector superior şi conf. univ. (1954-2002), şefa Secţiei de limbi străine (septembrie-noiembrie 1947 şi iunie-septembrie 1955) şi decan interimar al Facultăţii de limbi străine (1956) la Institutul Învăţătoresc (Pedagogic) din Bălţi (AOSPRM, F. 51, inv. 7, d. 322, ff. 98-99).

Есть и недостатки в работе парторганизации: недостаточно велась работа среди профессорско-преподавательского состава по повышению идейно-политического уровня. Не все преподаватели, а также технический персонал знакомы с историей ВКП/б/.

Работа с кандидатами и молодыми коммунистами велась недостаточно, не было организовано кружков по изучению краткого курса истории ВКП/б/. Не практиковалась постановка лекций, докладов, консультаций по истории ВКП/б/ для лиц, самостоятельно изучающих краткий курс истории ВКП/б/. Проверка поручений, данных коммунистам, регулярно не проводилась, отсюда их невыполнение.

Тов. КАЦМАН[524] – Идейно-политический уровень преподавателей и техперсонала, можно сказать, низкий. Мы люди занятые, но, несмотря на это, если бы руководители больше уделяли внимание этому вопросу, можно было бы найти время для работы над собой. Преподавательскому составу нужно иметь личный план работы и требовать его выполнения. Учебный процесс работы в институте проходит недостаточно хорошо. Психологию студенты не слушали систематически в течение учебного года, за последнее время прочитано несколько лекций, а испытания студенты должны сдавать по этому предмету. В молдавских группах английского языка есть студенты, не владеющие русским языком, а в этих группах мало проводится занятий по русскому языку.

[...]
ПРЕДСЕДАТЕЛЬ [*Подпись*] (ТАРАТИН)
СЕКРЕТАРЬ (КАРПЕНКО)

Sursa: AOSPRM, F. 43, inv. 94. d. 3, f. 13, 14vs.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 329

1947, mai 28. Informații despre contingentul studenților anului II ai Universității de Stat din Moldova la data de 25 mai 1947

Tabelul conține informații despre numărul de studenți înmatriculați la anul II pe facultăți, genuri, naționalități, partinitate și locul de origine.

[524] *Evghenia Abramovna Kațman*, absolventă a Institutului Pedagogic din Leningrad (1938). Lector superior la Catedra de limbă și literature rusă (1946-1949) și șef (interimar) al Caterei de limbi străine (1947-1948) la Institutul Învățătoresc din Bălți.

КИШИНЕВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

С В Е Д Е Н И Я
О КОНТИНГЕНТЕ СТУДЕНТОВ ПО II-му КУРСУ на 25/V-1947 г.

	Историко-филолог. факультет		Физико-математ. факульт.	ИТОГО	%%
	Историч. отделен.	Отделен. русского яз. и лит.			
ВСЕГО СТУДЕНТОВ	30	40	22	92	100.0
из них:					
Мужчин	1 6	3	13	32	34,8
Женщин	14	37	9	60	65,2
По национальности					
Русских	20	29	8	57	61,9
Молдаван	4	-	2	6	6,5
Евреев	4	9	12	25	27,2
Украинцев	1	2	-	3	3,3
Др. национальности	1	-	-	1	1,1
По парийности					
Членов и кандид. партии	7	-	-	7	7,6
Членов ВЛКСМ	9	9	12	30	32,6
Беспартийных	14	31	10	55	59,8
Участников Отеч. войны . .	9	1	2	12	13,0
Иногородних	17	17	4	38	41,3
Прожив. в Кишиневе	13	23	18	54	58,7

РЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕА [*Подпись*] (ЛЕОНОВ)

28 мая 1947 года

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 32.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 330

1947, mai 28. Informaţii despre contingentul studenţilor anului I la 25 mai 1947

Tabelul conţine informaţii despre numărul de studenţi înmatriculaţi la anul I pe facultăţi, genuri, naţionalităţi, partinitate şi locul de origine.

КИШИНЕВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

С В Е Д Е Н И Я
О КОНТИНГЕНТЕ СТУДЕНТОВ ПО I-му КУРСУ на 25/V-1947 г.

	Историко-филолог. факультет			Физико-математ. факультет	Химическ. факультет	Биологический факультет	Геолого-почвен. факультет	ИТОГО	%%
	Историч. отделен.	Отд. русс. яз. и лит.	Отд. молд. яз. и лит.						
ВСЕГО СТУДЕНТОВ	58	48	19	48	48	29	39	289	100
из них:									
Мужчин	29	11	14	38	18	5	17	132	45,7
Женщин	29	37	5	10	30	24	22	157	54,3
По национальности:									
Русских	28	30	3	19	29	18	26	153	52,9
Молдаван	8	-	9	8	3	2	4	34	11,8
Евреев	11	8	6	10	12	3	3	53	18,3
Украинцев	7	9	1	8	3	5	4	37	12,8
Др. национальности	4	1	-	3	1	1	2	12	4,2
По парийности:									
Членов и кандид. партии	14	3	-	4	1	-	2	24	8,3
Членов ВЛКСМ	32	34	8	26	26	15	20	161	56,7
Беспартийных	12	11	11	18	21	14	17	104	36,0
По образованию:									
10 кл. ср.школы	55	45	19	45	48	25	38	275	95,1
Техникум и педучил.	3	3	-	3	-	4	1	14	4,9
Участ. отечеств. войны	17	10	6	19	7	3	7	69	23,9
Иногородних	28	22	9	30	12	19	30	150	51,9
Прожив. в Кишиневе	30	26	10	18	36	10	9	139	48,1

РЕКТОР КИШИНЕВСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕА [*Подпись*] (ЛЕОНОВ)

28 мая 1947 года

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 33.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 331

1947, mai 28. Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic al Universităţii de Stat din Moldova la 25 mai 1947

Tabelul conţine informaţii despre numărul de cadre ştiinţifico-didactice ale USM după titlurile ştiinţifico-didactice deţinute, genuri, naţionalităţi şi apartenenţa politică.

КИШИНЕВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

С В Е Д Е Н И Я
О СОСТАВЕ ПРОФЕССОРОВ, ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ПО ПАРТИЙНОСТИ, НАЦИОНАЛЬНОСТИ И ПОЛУ ПО СОСТОЯНИЮ на 25-е мая 1947 года.

По з в а н и ю				По полу		По партийности		По национальности			
Профес.	Доцентов	Ст. препод.	Препод.	Мужчин	Женщин	Членов ВКП(б)	б/п	Русских	Молдав.	Евреев	Дрегих н.
4	11	15	28	41	17	13	45	31	9	12	6

ПОМ. ПРОРЕКТОРА ПО
УЧЕБНОЙ РАБОТЕ [*Подпись*] (А. КОВЧЕГОВА)

«___» мая 1947 года

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 4, d. 330, f. 34.
Document original. Text dactilografiat. Semnătură autografă.

Doc. 332

1947, mai 31. Proces-verbal nr. 1 al adunării organizaţiei de partid a Institutului Învăţătoresc de Stat din Bălţi

Comuniştii organizaţiei primare de partid a Institutului Învăţătoresc din Bălţi pun în discuţie la adunarea deschisă din 31 mai 1947 articolul Conducătorul de partid – organizator al interacţiunii din toate domeniile de activitate, publicat în ziarul Pravda *din 19 aprilie 1947. Membrii de partid şi-au expus părerea despre necesitatea instruirii comuniştilor, astfel încât organizaţia de partid să asigure formarea cadrelor de înaltă calificare pentru învăţământul din RSSM. De asemenea, comuniştii Institutului au constatat faptul că studenţii autohtoni nu au dezvoltată cultura generală şi cunosc puţin limba rusă şi istoria URSS.*

ПРОТОКОЛ № 1[525]
ПАРТИЙНОГО СОБРАНИЯ ПАРТОРГАНИЗАЦИИ БЕЛЬЦКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА
от 31 мая 1947 года.

Присутствовало: Членов ВКП /б/ - 12 человек
Кандидатов – 9 чел.
Повестка дня:

Обсуждение передовой статью газеты «Правда» от 19/IV-47 г. «Партийный руководитель – организатор взаимодействия всех отраслей работы» /докл. тов. БОРОДАВКИН/.

СЛУШАЛИ: Доклад тов. БОРОДАВКИНА «Партийный руководитель – организатор взаимодействия всех отраслей работы».

В прениях по докладу выступили:

Тов. КАРПЕНКО – Основное значение передовой «Правды» заключается в том, что она кладет начало координации между всеми участками работы партийной организации. Часто низовые парторганизации подменяли работу советских организаций. Наша парторганизация должна обеспечить подготовку квалифицированных кадров. Партийная организация должна найти главное звено своей работы, в данном случае мы должны [пройти – *n. ed.*] экзаменационную кампанию на высоком уровне. Наша парторганизация должна создать все условия для того, чтобы студенты – члены нашей организации сдали экзамены на «хорошо» и «отлично». Задача парторганизации заключается еще и в том, чтобы активно провести набор новых студентов. Каждый член организации должен на «отлично» выполнять свою основную работу, увязывая ее с порученной партийной работой.

Тов. КОЙФМАН – Большой контингент студентов нашего института из местного населения, плохо знающих русский язык. Несмотря на это, у нас очень мало было часов по русскому языку, хотя он и выносится на экзамен. Тоже самое и с «Историей ССР», которую мы слушали всего в течение 8 часов и не имели ни одного семинара.

Со стороны партийной организации, кроме работы во время выборов в Верховный Совет МССР, я не имела поручений. Я считаю правильным метод, принятый партбюро – распределение партпоручений между всеми членами парторганизации. Поручение, данное мне, я буду выполнять с большим удовольствием.

Тов. СТОЛЯР – Я считаю, что тов. БОРОДАВКИН не указал конкретно на недостатки, имеющиеся в нашей работе, чтобы принять меры к их устранению. Многие студенты сдают экзамен по основам марксизма, отвечая на молдавском языке, а студенты переводят. Первые неправильно отвечают, а переводчик, переводя, исправляет их ошибки. Надо заметить, что многие студенты коммунисты получают тройки по такому основному предмету, как основы марксизма, не работают над

[525] Document selectat de Lidia Prisac şi Ion Valer Xenofontov.

первоисточниками. Некоторые преподаватели также не работают над повышением своего идейно-политического уровня. Следовало бы практиковать методы отчетов на партсобраниях коммунистов о том, как они работают над собой.

Тов. КРАСОВА – У нас в группе плохо обстоит дело с литературой. Она почти не читалась, а потом весь курс «закруглялся», в результате литературу современного века мы почти не знаем. Парторганизация этим вопросом не занималась. Я прошу в этом вопросе помощи парторганизации.

Тов. БАРКАРЬ – Скоро начнется подготовка к новому учебному году. Необходимо учесть все недостатки, которые были в этом учебном году, и стараться изжить их. Культмассовая работа в этом году проводилась плохо, ибо она почти целиком была возложена на комсомольскую организацию. Все мероприятия, проведение которых связано с затратой материальных средств, обычно тормозятся бухгалтерией.

Тов. КИРСТЯ – Основное звено нашей работы на данный период – проведенные экзамены на высоком уровне. Впереди предстоит большая работа – сессия учителей заочников, члены нашей организации и этому вопросу должны уделить должное внимание.

Тов. НИКИТИН – Именно сегодня мы должны были на нашем партсобрании слушать вопрос о подготовке к экзаменам, т.к. сейчас это основное звено нашей работы. Все остальные вопросы как подсобное хозяйство и др. должны быть придатком основному.

ПОСТАНОВИЛИ: Обсудив, согласно Постановлению ГК КП/б/М от 21 мая 1947 г., передовую статью газеты «Правда» от 19/IV-47 «Партийный руководитель – руководитель всех отраслей работы», закрытое партийное собрание Бельцкого гос. учительского института постановляет:

1. Постановление бюро ГК КП/б/М принять к неуклонному исполнению.

2. В целях реализации постановления бюро ГК КП/б/М для ликвидации, имеющихся в работе парторганизации института недостатков, наметить следующие конкретные мероприятия:

а/. Утвердить план распределения партпоручений между членами парторганизации /постановление партбюро от 28 мая с/г.

б/. Поручить партбюро установить систематическую проверку исполнения партпоручений каждым членом парторганизации.

в/. Обязать каждого члена парторганизации, имеющего партпоручение, составить план и предоставить его на утверждение партбюро не позднее 5 июня 1947 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОБРАНИЯ [*Подпись*]

СЕКРЕТАРЬ СОБРАНИЯ [*Подпись*]

Sursa: AOSPRM, F. 43, inv. 94, d. 3, ff. 12-12 verso.
Document original. Text dactilografiat. Semnături autografe.

Doc. 333

1947, iunie 6. Proces-verbal nr. 2 al adunării organizației de partid a Institutului Învățătoresc de Stat din Bălți [Extras]

Directorul Institutului Învățătoresc din Bălți raportează în cadrul adunării organizației primare de partid despre rezultatele Plenarei din februarie a PC(b) din întreaga Uniune și ale Plenarei a XII-a a CC al PC(b)M Cu privire la măsurile de dezvoltare a agriculturii în perioada postbelică. *Membrii de partid pun în discuție problema gospodăriei agricole auxiliare a Institutului. Se discută despre lucrările agricole efectuate în condițiile lipsei de inventar agricol, ale secetei prelungite și ale pierderii unei bune părți din viitoarea roadă.*

ПРОТОКОЛ № 2[526]

6 июня 1947 г.

партсобрания первичной парторганизации при Бельцком учительском институте

Присутствовали: 13 членов ВКП/б/.
10 канд. в члены ВКП/б/.
Президиум: Председатель тов. Большаков.
Члены т.т. Таратин и Красова.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

Об итогах февральского Пленума ВКП/б/ и XII Пленума ЦК КП/б/М «О мерах подъема сельского хозяйства в послевоенный период».

Слушали: 1. Доклад тов Таратина.

2. Тов. Павленко рассказал о ходе работ на нашем подсобном хозяйстве. Он сам ходил на подсобное хозяйство с директором и представителем из Обкома партии. Гектар земли полит под капусту. Поливка производится ежедневно. Рабочих работает 2 чел. Подсолнух весь засох, свекла вышла густо. Многие культуры не взошли. Эту площадь необходимо пересеять. Рабочими необходимо руководить. Фруктовый сад был принят в марте м-це и гусеницу можно было снять, но этого тов. Кучинский не сделал. Правда, много неурядиц было, не было рабочих, потом нашли рабочих, но им долго не давали карточек, средства с боем достаются. Но все это из-за халатности тов. Кучинского.

По ремонту канализации заключен договор частным порядком, к 15 июня будет все готово.

[526] Document selectat de Lidia Prisac și Ion Valer Xenofontov.

3. Тов. Гиенко сказал, что тов. докладчик правильно осветил о роли с/х в настоящий момент. Подсобные два участка достались нам с большими трудностями. Но когда коснулся вопрос об их обработке, некоторые спасовали. Не взялись своевременно за дело, промедлили. Недоброкачественно был посеян подсолнух. Его сеяли поверх сухой земли и плохо взбороновали. Индивидуальные огороды в плохом состоянии. Я предлагаю, чтобы не было упреков по адресу института, необходимо пересеять участок гречихой и просом. Рекомендую студентами землю засадить капустой и поливать, т.к. она находится недалеко от воды.

4. Тов. Бородавкин сказал, что наша пассивность объясняется тем, что у нас сейчас экзаменационная сессия, но нельзя забывать, что у нас будет еще учебный год, а поэтому нельзя брать крен только на сессии. Вот тов. Павленко говорил о хлебных карточках, а не упомянул сколько мы испортили учебных часов и все они были нерационально использованы. Работа не была организована. На этом собрании надо решить основательно, что нам необходимо предпринять. Первое, надо купить тележку, бочки и лейку, чтобы поливать огородные культуры. Не позднее как завтра и послезавтра проверить все индивидуальные участки и использовать для подсобного хозяйства.

5. Тов. Карчевская говорит, что ее удивляет выступление тов. Павленко и Кучинского, в которых они спорят между собой о том, что надо было сделать месяц тому назад, о том, что необходимо сейчас сделать, ибо настал критический момент, они не говорят, а ведь это их прямая обязанность. Необходимо устроить воскресник, чтобы студенты по группам ходили на подсобное хозяйство, чтобы свободные от занятий студенты и преподаватели были прикреплены. Профком и КСМ организация должны разработать план, чтобы дорогое время было рационально использовано.

6. Тов. Кирстя говорит, что очень много недочетов есть в нашей организации. Тов. Павленко прямая обязанность принять самое активное участие в с/х нашего института, а он ничего в этом деле не сделал. На обработку земли убито более 8 тысяч человекотрудодней, но это все ни к чему, либо нет никакого результата. Основное то, что работа не была организована. Вот мы собираемся провести посев, но нечем работать, ибо инвентарь поломан, был недоброкачественным. Кафедра естествознания взялась за озеленение двора института, но все это пропадает, ибо не поливается. Членам кафедры необходимо принять меры по этому поводу.

7. Тов. Табану говорит, что на подсобном хозяйстве он был 3 раза. Студенты народ сознательный, работают добросовестно, но они любят, чтобы обязательно был руководитель. Я думаю, что лично разбить студентов по группам в 20 чел. и во главе каждой группы поставить старшего и на подсобное хозяйство, чтобы эту группу доставляли машиной, тогда работа будет продуктивней.

8. Тов. Ковалева говорила, что необходимо каждому свой индивидуальный участок засеять, поливать и друг друга вызвать на соревнование на лучший урожай. Из адм. тех. персонала надо выделить 2-3 чел., которые бы работали с ого-

родной бригадой. А наемным рабочим выделить добавочный хлеб. Беру на себя обязательство засеять свой огород до вторника. И предлагаю остальным членам нашей парторганизации последовать моему примеру.

9. Тов. Большаков. Подсобное хозяйство у вас в плохом состоянии, ибо вы недооценили значение с/х в настоящий момент. Нужно освоить площадь в 2-3 дня. Вовремя проводить поливку, прополку. Наладить вопрос с с/х инвентарем. Принять меры по охране индивидуальных огородов. Пора думать уже об уборке. Организовывать воскресники, а для этого необходимо поднять комсомол и профсоюз. Усилить контроль над работниками, организовать их работу. Поставить на должную высоту шефскую работу.

ПОСТАНОВИЛИ:

Заслушав доклад тов. ТАРАТИНА партийное собрание отмечает, что постановления XII Пленума ЦК ВКП/б/М и городского партийного актива являются боевой программой в работе городской партийной организации. Их постановления явились конкретными мероприятиями по выполнению февральского Пленума ЦК ВКП/б/, направленные на быстрейшее восстановление и развитие всей соц. экономики нашей страны.

Вскрытые Пленумом ЦК ВКП/б/М и гор. партактивом недостатки в работе по выполнению постановления февральского Пленума ЦК ВКП/б/М полностью относятся и к нашей парторганизации.

Партийное собрание постановляет:

Постановление XII Пленума ЦК ВКП/б/М и городского актива одобрить и принять к неуклонному исполнению в практической работе нашей парторганизации.

Считать основной задачей парторганизации – повышение урожайности на подсобном хозяйстве. Для чего необходимо обеспечить следующие мероприятия.

Тов. Павленко /зам. директора по хозчасти/:

а/ предупредить лично о том, что он несет полную ответственность за организационную работу на подсобном хозяйстве, за своевременную поливку и междурядную обработку овощных культур. Добиться массового использования имеющегося водоема для поливки посева. Обязать тов. Павленко не позже 15.VI.48 г. провести пересев участков, на которых не взошли кукуруза и подсолнух. Тщательно проверить всхожесть на этих участках.

Проверить, для оказания помощи, индивидуальные огороды членов парторганизации. Проверку поручить тов. Гиенко.

В трехдневный срок выяснить количество неосвоенной земли, передать под индивидуальные огороды. Неосвоенную землю передать подсобному хозяйству для посадки овощей. Обязать тов. Павленко с 12 июня провести все необходимые агромероприятия /опрыскивание, подвязку виноградных лоз/.

В целях улучшения шефской работы над прикрепленным к институту селом София, направить 9 июня 1947 г. членов парторганизации т.т. Таратина и Бородавкина для организации систематической полит. массовой работы среди крестьян.

Провести специальное собрание крестьян села София по изучению письма тов. Сталину о взятых обязательствах молдавского народа.

Добиться в подшефном селе активизации работы постоянно действующих комиссий сельсовета, привлекая к работе в первую очередь бедноту и женщин.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ
СЕКРЕТАРЬ

Sursa: AOSPRM, F. 43, inv. 94. d. 3, f. 15-16.
Copie. Text dactilografiat.

Doc. 334

1947, iunie 20.

Stenograma raportului cu privire la activitatea politico-ideologică a corpului ştiinţifico-didactic al Institutului de Medicină din Chişinău şi luările de cuvânt în cadrul şedinţei biroului Comitetului orăşenesc de partid Chişinău

Sesizat prin mai multe scrisori anonime, Comitetul orăşenesc de partid Chişinău creează o comisie de partid cu misiunea de a controla activitatea şi nivelul educaţiei politico-ideologice a corpului ştiinţifico-didactic al Institutului de Medicină din Chişinău. Documentul înregistrează discuţiile stenografiate asupra raportului comisiei în cadrul şedinţei biroului Comitetului de partid al or. Chişinău din iunie 1947. În intervenţiile verbale ale persoanelor vizate în raport se conţin informaţii despre numărul şi calităţile cadrelor ştiinţifico-didactice şi ale studenţilor Institutului de Medicină din Chişinău, dar şi alte informaţii despre procesul de organizare a Institutului la Chişinău în perioada 1945-1947.

СТЕНОГРАММА
доклада о состоянии идейно-политической работы с профессорско-преподавательским составом в мединституте /докладчик т. Простомолотов/ и выступлений на бюро Кишиневского Горкома КП/б/ Молдавии 20/VI-1947 года

Тов. ПРОСТОМОЛОТОВ

Состав научных работников института: всего научных работников в институте 150 человек, из них профессоров 33 ч., доцентов – 22 и старших преподавателей – 95 чел.

По национальному составу они распределяются: русских – 75, евреев – 62, молдаван – 4 и других национальностей – 9 человек.

партийность: членов и кандидатов ВКП/б/ – 37 чел., членов ВЛКСМ – 2, беспартийных – 111 человек.

Причем из числа доцентов и преподавателей 31 чел., который окончили Бухарестский и Клужский университеты и в период господства румынских бояр, включая период немецко-румынской оккупации, жили здесь, в Румынии и Бессарабии.

К тому же нужно учесть, что часть профессоров и преподавателей в период оккупации Кисловодска жили при немцах там.

Этот состав показывает на определенную особенность в деле подхода к организации идейно-политического воспитания его. Это должно быть учтено партийной организацией, дирекцией и всеми руководящими работниками.

Как была организована идейно-политическая работа, как воспитывались эти товарищи . . .

Проверка показала, что идейно-теоретическая работа с научными работниками была поставлена из рук вон плохо. За весь учебный год /1946-1947/ партийная организация провела по кафедре основ марксизма-ленинизма одну теоретическую конференцию и одно собеседование, проведено 2 доклада на текущие темы и 5 лекций по биографии товарища Сталина. Вот и вся работа.

Правда, в бюро партийной организации есть план провести ряд работ – теоретические конференции, теоретические собеседования. Но все это, как правило, срывалось.

По учету партийной организации все научные работники занимаются или историей, или теорией большевистской партии.

Но проверка показала, что это только на бумаге, по существу на деле этой учебы нет.

Вот что нам показала проверка товарищей, как они изучают теорию марксизма-ленинизма: мы беседовали с товарищами по существу, как они изучают.

Вот проф. Никогосян, на беседе с ним, как он изучает историю или теорию марксизма-ленинизма, он отвечает, что он не изучает, что в 1942 г. он читал работу Ленина «Материализм и эмпириокритицизм», но после этого ничего в руки не брал, причем на вопрос, что он помнит из этой работы, он отвечает, что эта работа вышла перед 1905 г. и она была направлена против Струве.

На вопрос, что представляет собой философское течение махизм, ответил: это философское течение – махизм[527]. Ни одного представителя махизма назвать не мог. В текущей политике разбирается очень слабо, никакой общественной работы не выполняет.

---

[527] *Machism* – o direcție în filosofia și metodologia științei de la sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX, fondată de E. Mach și R. Avenarius. Un sinonim parțial pentru termenul machism este termenul empiriocriticism. Machismul (empiriocriticismul) este considerat a doua etapă în evoluția pozitivismului (*Большая советская энциклопедия*/ гл. ред. А. М. Прохоров. 3-е изд. Москва, «Сов. энциклопедия», 1974, т. 15).

Профессор Старостенко нам на беседе заявил, что он также историей и теорией марксизма-ленинизма не занимается, никаких марксистско-ленинских работ не читал и не читает: раньше читал, это было давно, работу Энгельса «Диалектика природы». Прочитал эту работу и пришел к выводу, что из всех наук действительной наукой является только биология. Больше ничего существенного он сказать не мог.

Доцент Шрайтер на беседе заявил, что он читал недавно Энгельса «Людвиг Фейербах и конец немецкой философии». На вопрос, кто такой Людвиг Фейербах, Шрайтер ответил, что это диалектик. Читал работу Ленина «Что делать». На вопрос рассказать содержание этой работы Шрайтер ответил, что эта работа направлена против Струве, но подробного содержания ее не знал.

Ассистент Блинкис на вопрос, что он читал из работ Ленина, ответил, что читал работу Ленина «Два шага вперед, один шаг назад». Содержание не помнит. Из философов знает Фейербаха, как диалектика.

10 июня мы вместе с партийным бюро и с работниками кафедры основ марксизма-ленинизма вызывали 20 профессоров, доцентов для беседы. Из 20 чел. явилось только 4 чел., 16 чел. не явились из-за боязни показать свою политическую неграмотность.

Вывод такой, что марксистско-ленинское воспитание, марксистско-ленинская учеба, идейно-политическое воспитание в институте поставлены из рук вон плохо. Этому вопросу не придали значения ни партийная организация, ни дирекция, да и кафедра основ марксизма-ленинизма, хотя и занималась этими вопросами – она разрабатывала тематику, она организовывала теоретические конференции, ставила лекции, но проводила это слабо, очень мало. По существу, проведена очень незначительная работа. Сама кафедра марксизма-ленинизма этой работе уделяла недостаточное внимание. К тому же дирекция и в особенности декан т. Львов из-за недооценки идейно-политической работы так принизили эту кафедру, что эта кафедра не занимает того места, которое она должна занимать.

Прежде всего, если посмотреть постороннему человеку на то место, где расположена сама кафедра, то это не кафедра, а вроде какой-то избы-читальни. В России я видел куда лучше есть избы-читальни – приличная обстановка, а тут просто как баня – ни столов, ни стульев, никакого оборудования. Почему, спрашивается, нет средств, денег . . . Никакого внимания не уделяют, сколько ни обращалась тов. Ложечкина к дирекции, чтобы отпустили средства для оборудования, этих средств нет.

К тому же был ряд таких случаев, когда из-за недооценки работы этой кафедры, из-за непартийного отношения к этой кафедре, в частности со стороны т. Львова, был случай, когда на широком партийном заседании, партийном бюро он назвал всех работников кафедры марксизма-ленинизма бездельниками, лодырями и т. д. На этом заседании присутствовали профессоры. Вот такое отношение руководителя: декан является руководителем всего учебного процесса.

Там всего один факультет, декан по существу является руководителем всех кафедр, в том числе кафедры марксизма-ленинизма.

Тов. Мальцев[528]: кто ему дал хоть отповедь за такое антипартийное отношение . . .

Этот вопрос был предметом обсуждения на партийном бюро, этот вопрос рассматривался специальной комиссией, которая работала 3 месяца. Комиссия работала местная, институтская. В этой комиссии некоторое участие принимал т. Жариченко. Тов. Львову объявили за это непартийное отношение выговор, но факт остается фактом, что и дирекция – т. Сорочан относится к этой кафедре не по партийному, не придали ей того значения, которое она должна занять в свете стоящих перед ней задач.

Вообще, дело с идейно-политической работой, с идейно-политическим воспитанием обстоит плохо. Товарищи очевидно забыли, что, принимая во внимание особенности состава научных работников, с ними нужно наиболее активно проводить эту работу, активизировать, причем дифференцировать. Товарищи очевидно забыли указания товарища Сталина, данные им на 18-ом съезде партии, а товарищ Сталин сказал, что «нужно показать, как аксиому, чем выше партийно-политический уровень . . .» /читает/.

Я это привел для того, чтобы напомнить товарищам, что это указание товарища Сталина они забыли. Как и оказалось, к чему приводит забвение идейно-политической работы среди таких научных работников, а это привело к тому, что произошло ослабление по существу всей научно-производственной педагогической работы в институте, что дало возможность разрастись склоке, которая захватила весь коллектив и они забыли свою основную, главную задачу.

Вот возьмите научную работу. Коллектив очень сильный по своей квалификации. Из 150 научных работников 33 профессора, из них 26 чел. докторов медицинских наук. Из 22 доцентов мы имеем такой состав: со званием кандидатов медицинских наук – 13. Это большая научная сила. От этого коллектива, несомненно, требуется и большая продукция, большая научная работа.

Правда, имеется 5-летний план научной работы, имеется план научной работы на 1947 г. План большой. В этом плане поставлено 16 проблем, состоящих из 147 тем. Все эти проблемы актуальны и важны и, в частности, на 1947 г. Но как выполняются эти научные работы . . . А выполняются они слабо. Причем, за все время существования здесь, в Кишиневе, институт еще ни одной научной работы, научной продукции научные работники не дали. Правда, мне заявляют,

---

[528] *Mihail Laodikievici Malțev* (1908-?), rus, născut în s. Kokoșilovo, gub. Vologda, Imperiul Rus. Secretarul I al Comitetului orășenesc de partid Tiumen (1938-1941), secretar al Comitetului regional de partid Omsk (1941-1945) și organizator-șef al CC al PC(b) din toată Uniunea (1945-1947). Secretar al Comitetului de partid al or. Chișinău (1947-1951). Secretar al Comitetului de circumscripție de partid din Tiraspol (1952-1953), adjunctul Ministrului industriei locale din RSSM (1954-1956) și secretar al Comitetului raional de partid Soroca din 1956 (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit.*, pp. 117-118.)

что в 1946 г. вышла работа проф. Львова о газовой гангрене. Но эта работа является его диссертацией и написана она в период Отечественной войны, когда и института здесь не было. Так что ни одной научной работы в 1946 г. он не дал.

По сведениям дирекции, 9 профессоров сдали монографии научной работы на различные темы. Но из 9 монографий только лишь 6, которые написаны здесь, остальные наполовину раньше, еще когда института здесь не было. Но когда они выйдут из печати, какая их судьба, - никто этого не знает.

В институте имеется 104 ч. доцентов, преподавателей и ассистентов, которые не имеют научные работы, которые должны писать диссертации и за эти диссертации получить научные звания. Из 104-х человек только 3 чел. написали к защите, остальные нет.

Стало быть, какой результат этой научной работы . . . По существу, очень мало дали продукции за время существования здесь. План работ, который они наметили на пятилетие и который наметили на 1947 г., не выполняется.

Как идет борьба за это выполнение, как подхватывается то патриотическое движение, которое идет в стране . . . Никак. Никакой борьбы и не чувствуется. С какой научной работой, с какими производственными показателями придет коллектив научных работников к великому празднику Октября, – никто сказать этого не может.

Я не могу здесь изложить все, как дело идет с учебным процессом, только укажу на один факт, который показывает, что и там у нас не все благополучно. Отдельные профессора и преподаватели допускают низкопоклонства перед зарубежной медицинской наукой и ее научными работниками. Вот как сообщает по этому вопросу тов. Розеньер, член государственной комиссии по выпуску врачей. Она на партийном собрании 10 июня так заявила, что студенты на экзаменах обязательно ссылаются на иностранных ученых и меньше всего говорят о русских, об ученых Советского Союза. Полемизируют, поклоняются перед иностранными учеными, а забывают великих русских ученых, как будто их не существует.

Этот факт показывает, что имеет место среди отдельной части профессоров и преподавателей раболепие перед зарубежной наукой и пренебрежение советской наукой и советскими учеными.

Тов. Мальцев: От кого это исходит . . .

Это я сообщаю факт, что на государственных экзаменах студенты, отвечая на вопросы, ссылаются на немецких ученых.

Тов. Мальцев: Возможно, это подачка со стороны преподавательского состава . . .

Это факт, но я подробно изложить не могу, но это факт, который имеет место. Это утверждает сама профессор Розеньер, член государственной комиссии. Она говорит: почему получается, что студенты ссылаются на иностранцев, на зарубежную науку, – потому, что их учили наши профессора, наши преподаватели. А исходит вот откуда: лекцию читает профессор, а практическую работу ведут

доцент и ассистент, а большинство доцентов и ассистентов кончали зарубежные институты. Отсюда, естественно, они могут и не знать наших отечественных ученых, а больше всего ссылаются на зарубежных.

Тов. Мальцев: Этим вопросом никто не занимается . . .

Я не могу такого факта привести, чтобы дирекция давала поблажку или ориентировала, но факт, что борьбы с этим нет.

Общественно-политическая работа. Из большого коллектива работников только 17 чел. ведут общественно-политическую работу – или в министерстве, или в районе читают лекции, участвуют в общественной работе. Остальная часть коллектива никакой общественно-политической работы не ведет, не втянута в общественно-политическую работу.

Все это вместе взятое дает возможность образованию всевозможных склок, всевозможных мещанских, обывательских настроений. Склока развернулась среди руководящего состава, между т. Львовым и т. Фурманом – оба члены партии, т. Чекуриным и рядом других. Эта склока возникла еще в декабре 1946 г. Она наиболее ярко выразилась на отчетно-партийном собрании, когда Чекурин называет Львова прохвостом и негодяем, поддерживаются заявления Фурманом /он здесь есть/ и Ложечкиной, создается комиссия по этим заявлениям и эта комиссия работает ровно 3 месяца, занимается разбором этой склоки, вся остальная работа пошла на задний план. И получилось, что в результате пришли – в декабре м-це – создали комиссию, в апреле месяце разбирают, никакой политической подоплеки не находят, кроме одного, что Львов отнесся не по партийному к работникам кафедры основ марксизма-ленинизма и все и за это вносят ему взыскание – выговор с занесением в учетную карточку.

Причем, эта склока, нужно сказать, продолжается и по сегодняшний день. Несмотря на то, что партийное собрание указало Львову, предупредило других товарищей, все же такая внутренняя борьба ведется, продолжается склока, основанная на всяких беспринципных, всевозможных разговорах с женами, подслушивание под дверями и т. д. И она продолжается по существу по сей день. Отсюда и понятно такое настроение. В свете этой склоки возможно и допустимо такое явление, как явная халатность в выполнении своей непосредственной, практической работы. Причем склока, которая имела место, к этой склоке присовокупили такой факт, как проявление халатности. Профессор Фурман в заявлении обвиняет Львова, что он антисемит, что Львов якобы имеет на него определенное зло, что он на него клевещет и т. д. Но под этим кроется и тот факт, что Фурман допустил преступную халатность. Был такой случай: 12 ноября проф. Фурман у себя в кабинете в клинике решил /почему он решил – даже неизвестно/ произвести такой опыт-эксперимент над больным Мунтяном /молдаванин/ ввел ему препарат, предназначенный для подкожного впрыскивания, - в вену, хотя на этом препарате было написано, что применять только для введения под кожу. Фурман поручил сестре ввести больному этот препарат в зону, и он тут же на глазах Фурмана умирает.

Партийная организация занимается этим вопросом, разбирает с ноября до апреля месяца, причем дирекция запрашивает специалиста, создает экспертную комиссию, которая определяет причину смерти, посылают запрос к известному специалисту Абрикосову – можно ли было такую вещь допустить, был получен ответ, что это в лучшем случае является головотяпством. Партийная организация и специалисты разбираются с этим вопросом. Злого умысла здесь не нашли. Этот случай явился результатом такой преступной халатности, причем ничем не оправданной. За этот случай, если бы был найден злой умысел, надо было судить.

И вот Фурман, допустив такую преступную халатность, пытается в этой склоке своими заявлениями показать, что такая обстановка для него как будто бы создана и что на него напирают и как будто бы напирают потому, что Львов напирает и т. п.

Ну, и ряд других случаев. Отсутствие активной, поступательной идейно-политической работы приводит к тому, что отдельные профессора просто позволяют недопустимые вещи.

Такой факт. В январе месяце обсуждаются на ученом совете кандидатуры на занятие вакантных должностей. По кафедре физиологии было две кандидатуры: одна кандидатура – русская, вторая кандидатура – профессор еврей. Стали разбираться, что каждый из них из себя представляет. На этом совете выступает т. Матвеев и говорит, с какой меркой должны подойти к той и другой кандидатуре, каков их деловой, научный авторитет. После него выступает проф. Блинкин и говорит: вы не на партийном бюро, вы держать себя не умеете. Причем, на этом ученом совете присутствуют профессора-коммунисты и отпора ему не дают. Прямая наглость.

Можно было еще такой факт привести, он имеет известное отношение к этому моменту.

12 июня читал лекцию научный работник Лемберт. Этот Лемберт проводит явно антисоветскую линию, он говорит о преимуществе американской системы питания, системы лечения, показывает по этому поводу диаграммы, что там лучше, а здесь хуже. Присутствует там Никогосян и никакого замечания не делает.

Этот самый Никогосян /он зав. учебной частью института/, во время оккупации ему поручалось эвакуировать институт, но институт не был эвакуирован и остался в Кисловодске.

Эти люди создают известную обстановку, есть такие, которые активно работали на немцев.

Я должен сказать в отношении т. Львова. В этой склоке особенно большое место занимает т. Львов. Я хочу показать его партийность. Мы беседовали с тов. Львовым, я интересовался, как он относится к тем фактам, которые имеют место, в которых он принял участие, какое участие принимает в деле воспитания научных работников, как он реагировал на то, чтобы поднять дело марксистско-ленинского воспитания. Он говорит: это не мое дело, на это есть зам. по научной части. Я говорю: вы декан, неужели у Вас сердце не болит . . . Он говорит: это не мое дело . .

Партийность у него совсем отсутствует.

Еще один штрих в этом деле. Т. Львов коммунист с 1941 г. За время работы здесь получает свыше 9 тыс. руб., а платит членские взносы с 6 тыс. руб. Спрашивается: почему . . . Говорит, что, знаете, я просто не знал, что нужно платить со всего заработка, а думал, что только с оклада. Этот факт показывает, насколько в нем есть партийность.

Т. Матвеев является секретарем партийной организации. Работу он не организовал по идейно-политическому воспитанию, борьбы с явлениями склоки не вел. Чем он занимается . . . Прежде всего, он не освобожденный работник, он старший преподаватель на военной кафедре. Но это не снимает с него ответственности. Выглядит т. Матвеев в этом деле очень бледно. Он не проявил достаточной настойчивости, чтобы ударить по непартийному отношению, он не ударил по дирекции, которая недооценила кафедру основ марксизма-ленинизма и не организовал научных работников с тем, чтобы поднять их на борьбу за выполнение плана.

Тов. МАТВЕЕВ – старший преподаватель военной кафедры мед. института, секретарь парторганизации.

Я секретарь парторганизации Кишиневского государственного медицинского института, доцент кафедры ВМП, исполняющий обязанности старшего преподавателя кафедры.

Что я из себя представляю: в тот период, когда меня избрали секретарем партийной организации, я категорически возражал против этого, т. Огиренко хорошо знает. После того, как меня избрали секретарем парторганизации, я стал открыто, честно, добросовестно работать.

Что из себя представляет мединститут. . . В мединституте есть во главе кафедр 6 чел. явно чуждых людей.

Об этом я писал в соответствующие организации не один раз, но я ничего не слышу – ни ответа, ни привета.

Тов. Мальцев: Почему вы об этом не ставили в известность партийный комитет?

Меня никто никогда не спрашивал, чем я занимаюсь. Работы вообще по существу никакой не было до меня, мы кое-что сделали, но эта работа еще не отвечает существующему положению дня, но мы по сравнению с тем, что получили, сделали много.

Когда стал организовываться Кишиневский мединститут, прибыло две группы профессорско-преподавательского состава: одна группа стала прибывать из Москвы и Ленинграда, вторая группа пришла сколоченная из Кисловодского мединститута, с явно несоветским духом, эта группа имеет определенные тенденции /тов. _____: не все/.

Тов. Мальцев: вы поточнее говорите, вас поправляют.

У нас есть Никогосян, Еремеев, Ляликов /тов. _____: он из Ташкента/, Синельщиков[529], т.е. 5 или 6 чел. наберется.

Что же делала партийная организация в данном случае? . . . кроме того, нужно признать трудности в Кишиневском мединституте с той стороны, что большой процент ассистентов и доцентов в институте местных, на которых нужно было тоже обратить внимание.

Это значит, что мало того, что партийная организация, вся группа членов партии – заведующих кафедрами должна быть сколочена и помогать партийному бюро и партийное бюро тогда сумело бы справиться, но, когда мы стали разбираться после обсуждения итогов X-го пленума ЦК, после этого возник этот вопрос. Когда мы поставили вопрос о том, чтобы прекратить склоку и приступить к непосредственной производственной работе, т. Львов и другие профессора на основе подачи заявлений членами партии Ложечкиной и Фурманом дали слово улучшить работу. В действительности мы на сегодняшний день остаем еще в худшем состоянии. В действительности мы на сегодняшний день имеем 2 анонимных письма, одно из них направлено в ЦК, второе тоже в ЦК ВКП/б/. Содержание этих писем ясно подсказывает, что это кто-то писал из врачей с кафедр и даже, может быть, руководителей кафедр.

Тов. Мальцев: А что за анонимные письма?

Говорящие о том, что в Кишиневском мединституте убивают людей, режут людей, что в этом виноваты профессора Голуб, Фурман, Рубашов. . .

Я думаю, директор объяснит более подробно, так как, по-видимому, эти письма с ним.

В действительности имел место случай у зав. кафедрой Фурмана, случай непартийный, Абрикосов ясно расценивает этот случай больше чем халатность, Абрикосов подозревает в этом даже несоветское явление. Но нужно это доказать. Этот препарат экспериментального порядка, его можно вводить только под кожу, а он ввел его в вену, чего не мог Фурман делать. Партийное бюро занималось этим вопросом, записало выговор Фурману без занесения в личное дело, а Львову – с занесением в личное дело. Он дал слово исправиться, но теперь мы видим, что вместо того, чтобы заняться непосредственной своей работой, это дело еще усугубляется.

Я должен заявить, что без помощи бюро Горкома партии привести в порядок эту разбушевавшуюся стихию, если можно так выразиться, невозможно, тем более мне, потому-то это люди по удельному весу заслуженные деятели науки,

---

529 *Veceslav Alexeevici Sinelşikov* (1901-?), rus, născut în or. Sankt Petersburg. Absolvent al Facultăţii de biologie a Universităţii din Leningrad (1935). Asistent la Catedra de biologie şi parazitologie a Institutului de Medicină pediatrică din Leningrad (1935-1942). După evacuare din or. Leningrad a ajuns în or. Essentuki, care era ocupat de armatele germane (1942-1943). Asistent la Catedra de biologie şi histologie a Institutului de Medicină nr.1 din Leningrad/Kislovodsk (1943-1944). Asistent (1945-1949) şi şef interimar al Catedrei de biologie (1945-1946) la Institutul de Medicina din Chişinău. Asistent la Catedra de fiziologie a animalelor (1949-1950) şi la catedra de zoologie (1950-1951) la USM. (AUSM, F. 1, inv. 5, d. 117, f. 1-4, 20-21, 39).

им подчас верят больше, чем даже секретарю партийной организации, с этими людьми считаются, этих людей слушают, а меня никто никогда не спрашивал, я об этом не писал, громко не кричал, но я писал об этом в соответствующие органы.

Тов. Мальцев: Вы говорите, что в партийные органы не пошли.

Все время этим занимается райком партии, на наших заседаниях присутствовал т. Жариченко – второй секретарь райкома партии. Что же я, должен был пойти по линии профсоюзов, т. е. прыгать через 3 головы . . .

Тов. Муранов: Это было уже недавно, когда проверка прошла.

Мы дело вынесли на закрытое партийное собрание, зная о том, что партийная организация нас поддержит, поможет нам. Нам не дали возможности проводить этого собрания.

Я заявляю бюро Горкома партии, что я не в состоянии справиться по двум причинам: во-первых, мне не дают мои условия работы уделить больше внимания работе секретаря партийной организации – столько, сколько нужно, т. е. с утра до вечера, как этого требует работа. Я слышу возглас: чем занимаются, им делать нечего? Не так практически выходит.

За это время по линии проверки института 5 комиссий было и по кафедре ВМП – 6 комиссий, всего 11 комиссий. Эти комиссии не дают работать. Комиссии и по линии округа, и по линии Москвы, но ведь по существу отрывают.

Тов. Волков: Сколько по партийной работе заняты в день?

Процентов 50-60%.

С точки зрения существующей у нас методики охвата партийно-политической работой, – это абсолютная правда. Такая же горькая правда, но ее нужно подтвердить по существу и с кабинетом, и с самой кафедрой основ марксизма-ленинизма. Т. Сорочан после 10 пленума ЦК КП/б/М, в ноябре месяце дал слово оборудовать полностью кафедру марксизма-ленинизма – ведущая кафедра, а не рядовая, – но до сих пор она выглядит бедно. Докладчик т. Простомолотов правильно высказался в этом отношении.

Я считаю и прошу бюро Горкома партии, чтобы нашей партийной организации были созданы условия с вашей помощью в том отношении, что нужно видимо призвать к порядку этих членов партии, в более жесткой форме, чем мы подошли. Я считаю себя виновным в том, что я не справился с этой разбушевавшейся стихией и надо было наладить марксистско-ленинское воспитание, в этом есть кровная необходимость с тем, чтобы поставить на ноги партийную организацию после решения бюро Горкома партии так, как это подобает, потому-то иначе эти товарищи будут продолжать заниматься непартийными делами.

Тов. СОРОЧАН – директор института.

Говоря о нашем мед. институте, я все-таки должен сказать, что не совсем согласен с той характеристикой, которую дал тут предыдущий товарищ, и не потому, что я директор.

Я должен сказать, что основная задача, которая была поставлена Центральным Комитетом партии и Советом Министров Молдавии нами выполнена, мы создали мощный медицинский институт и не только мощный медицинский институт, но мы буквально за эти два года преобразили здравоохранение Молдавии, мы за истекший период времени имели такое явление – мы выпускаем врачей только 149 ч., мы выпускаем сейчас 112 врачей, через 3 месяца – еще 40 и через год выпустим еще 175. Таким образом, вопрос с медицинскими кадрами мы окончательно разрешим.

По кадрам. Мы имеем по нашему мед. институту всего 22 доктора медицинских наук, профессоров мы имеем около 22-х – доцентов, кандидатов медицинских наук. Мы имеем около 300 ч. врачей различных квалификаций. Мы имеем 1043 ч. студентов.

Конечно, если говорить о кадрах и их политической работе среди этих кадров, я должен вам сказать то, что сказал докладчик и секретарь парторганизации, – мы недостаточно, может быть, работали, но я все-таки могу сказать и другое, что за истекший период времени наш институт дал республике всего 400 ч. на борьбу с эпидемиями, причем эта борьба, которую вели наши работники, нужно сказать, что ЦК, Горком партии и Райком партии, была оценена довольно хорошо. Мы в этом году на борьбу с дистрофией дали 600 ч. и, кроме того, все наши профессора до единого принимали участие в ликвидации такого народного бедствия, которое постигло Молдавию. Таким образом, медицинская помощь была приближена непосредственно к нашему населению и в такой трудный момент, как борьба с дистрофией, большинство наших профессоров оказало активную помощь, и тот отзыв, и характеристики, которые были даны студентам, работавшим по борьбе с дистрофией, они говорят о деятельности нашего мед. института, его профессуры и его парторганизации.

Другие мероприятия – возьмем первое: нет ни одной поликлиники, ни одной больницы, где бы не работали наши профессора.

Другое дело, что над этой профессурой надо работать, надо повышать ее идейно-политический уровень, так как идейно-политический уровень наших профессоров недостаточно высок, это правильно. Кроме того, надо сказать и об имеющихся трудностях. Во-первых, наш мед. институт недостаточно полнокровно размещен, соответствующей базы мы не имеем – больниц, клиник, где бы можно было проводить теоретические консультации, – все это требует десятки лет для того, чтобы создать, развернуть на всю мощь наш мединститут.

Тем не менее, если говорить о кадрах, по сравнению с другими институтами, не только нашими кишиневскими, а с такими, как московские, по части оснащения кадрами ничуть не в лучшем положении, чем наш Кишиневский мед. институт, хотя мы имеем всего два года.

Тов. Мальцев: Мы гордимся институтом и заботой партии и правительства, но, когда складывается в мед. институте нездоровая обстановка, разрешите от вас потребовать изменить отношение к тому, что дали нам партия и правительство.

Достаточно сказать, что в прошлом году партийная организация и в том числе конечно кафедра марксизма-ленинизма организовали курсы, эти курсы посещало примерно 80 чел. Всего около 60 чел. у нас сдали зачеты. Я не беру под сомнение, что кафедра марксизма-ленинизма работала плохо, другое дело, что условия были недостаточные, мебели было недостаточно и не потому, что денег не было и средств, а дело в том, что городские организации и Госплан Молдавии не выделили фондов для того, чтобы обеспечить мебелью. Мы тоже заинтересованы в том, чтобы кафедре марксизма-ленинизма были созданы все условия, чтобы кабинет Марии Федоровны был . . .

Тов. Мальцев: Нам нужен не кабинет Марии Федоровны, а нужен кабинет для кафедры марксизма-ленинизма.

И я считаю, что нам нужно, чтобы велась соответствующая работа. Нужно сказать, что одна Мария Федоровна потянуть такую махину не в состоянии была, а партийная организация была довольно слабая. Сейчас партийная организация довольно мощная и мы можем все в этом отношении работать значительно лучше. Наш коллектив мощный и политически и духовно и одновременно и по специальным вопросам, мы можем полностью обеспечить выполнение тех требований, которые предъявляют к нам ЦК и Горком партии.

Тов. Мальцев: А почему все-таки вы забыли кафедру марксизма-ленинизма, почему вы даете клеветать на кафедру марксизма-ленинизма?

Было такое выступление моего декана. Я там же выступал на бюро. Его сейчас призвали к порядку, ему сказали, что такое ваше поведение никуда не годится. И Львов там же извинился. Он назвал их там лодырями и т. д. Я ему сказал, что его такое выступление политически вредное. Я его не оправдываю, но дело в том, что Львова самого нужно держать все время в руках, он молодой профессор, человек растущий, это все правильно, но дело в том, что он часто срывается. Было с его стороны такое выступление, после этого он значительно изменился в этом отношении.

Недавно мы получили 8 или 6 тыс. учебников по вопросам марксизма-ленинизма.

Тов. Мальцев: кафедра марксизма-ленинизма с точки зрения оборудования находится на последнем месте . . .

Ответ: Нет.

Тов. Мальцев: Я верю товарищам очевидцам.

Тов. Ложечкина: На последнем месте.

Тов. Мальцев: Почему вы не хотите сказать, что на последнем месте. .
Она должна быть ведущей кафедрой у вас. . .

Я считаю, что в этом вопросе имеется вина, может быть, частично и моя.

Тов. Мальцев: Почему частично? Вы директор института. . .

Я директор института, но Марии Федоровне я говорил неоднократно, что я не жалею ни средств, ничего, но вы делайте свой кабинет так, как нужно. На второй день она мне говорит: больше от вас ничего не хочу. Мария Федоровна

пожилой человек, она недостаточно, может быть, оперативна, не может оперативно командовать, как полагается.

Тов. Волков: Нажимать на вас. . .

Нужно нажимать, прежде всего, на ее состав, на ее кафедру, я не могу мыслить, чтобы зав. кафедрой был отвлеченный человек, она несет ответственность за воспитание студентов и за постановку хозяйства на ее кафедре.

Тов. Мальцев: При чем тут т. Львов, если он высказал по адресу отдельных работников, а вы же кафедру загнали, кафедра не является центром воспитательной работы профессуры, – как же так? Я хочу просто, чтобы вы сказали: да, правильно, мы ошибались, у нас есть недостатки. Мы прямо вам в упор ставим вопрос: почему такое положение в институте, что игнорируется кафедра марксизма-ленинизма?

Я не могу сказать, что кафедра марксизма-ленинизма игнорируется, конечно имеются некоторые промахи. . .

Тов. Мальцев: Почему вы не хотите сказать, что ошибка наша, что кафедра не на высоте положения. Чувствуется, что нет там хорошего коммунистического влияния. А кто должен занять такое место? Я хочу только единственного: чтобы на бюро коммунисты мед. института по-честному, по-большевистски признали, что у них сейчас назрело, надо разрубить этот Гордиев узел. Вот что я хочу от вас. Хорошо, не поможете нам, мы сами разрубим.

Среди профессорско-преподавательского состава нашего мед. института в основном есть засоренность, и я вам объясню причину этого дела. У нас часть профессоров, которые прибыли из Кисловодска. Их 4 чел. Этих людей там проверили через партийные, советские и другие организации, они сочли возможным отпустить их с мед. институтом. Мы, вследствие того, что у нас жилья не было в городе и сейчас нет жилья, мы не в состоянии были пригласить из центральных/а очень многих пригласили из центральных областей/ всех людей, таким образом пригласили лучших врачей Кишинева, эти люди воспитывались не Советской властью, отдельные из них воспитывались в Западной Европе и поэтому понятен такой симбиоз, который произошел, с одной стороны, часть людей, которая находилась под нашим, советским влиянием, и мы тут должны проводить большую массово-политическую работу, а этой работы наша партийная организация не вела и в силу этого мы имеем целый ряд дефектов, которые сказались в этой склоке, которую вели Фурман с Львовым и другие, склока на военной кафедре, на других кафедрах и т.п., потому что массово-политической работы в нашем вузе, исходя из нашего объема, не было на должной высоте и мы, конечно, виноваты и я считаю, что этого недостаточно, хотя и коснулись по ряду вопросов. Мы должны вести особенно большую политико-воспитательную работу. Часть студентов у нас была в оккупации, часть студентов, которые никакого понятия о советской власти не имеют и поэтому я заинтересован в ведущей роли кафедры марксизма-ленинизма и работникам этой кафедры неоднократно об этом указывалось, у нас имелся целый ряд антипартийных явлений и

ясно, что эти первые сигналы говорили нашему партийному бюро о том, чтобы работу нашу изменить и видоизменить.

Я вам должен сказать, что у нас имеется целый ряд моментов. Например, Фурман сделал явную глупость – влил яд человеку и убил его этим, но учитывая, что он прошел в тот момент ко мне и заявил, когда это произошло. Оказалось, что сам Фурман не знал, что он вводит. Я сказал, что, если вы вводите, вы должны знать и вся ваша кафедра должна знать, что вы вводите, какой новый метод применяете, чем это подтверждено, где имеется научное обоснование. И когда это случилось, он растерялся, я вижу, что-то случилось потрясающее, оказалось, что он ввел препарат в вену, который пригоден только под кожу, причем он делал эксперименты на двух собаках и эти собаки подохли.

Я вам должен сказать, что профессора особенно не любят критики. Я каждого профессора вызываю и отчитываю, я не знаю почему Матвеев растерялся, я считаю, что в этой склоке, которая завязалась между Львовым и Фурманом . . .

Тов. Мальцев: Склока – это не главное, это как следствие того, что политическая работа отсутствует.

Правильно, я согласен с вами.

Другой случай, который произошел у проф. Могилева. Я вам назову кафедры, в которых имеются те или другие дефекты. Мы неоднократно созывали партийное бюро, мы ставили их отчеты, требовали повысить ответственность.

Позавчера мне рассказали, что на кафедре профессора 4-й клиники одна из сестер ударила санитарку, местную молдаванку, по лицу. Причем, член партии, которая там работала, только вчера соизволила доложить о таком грубейшем нарушении наших законов. Причем, санитарка была запугана словами: ты молчи, потому что мой муж работает в МВД /или МГБ/. Молдаванка, когда ее стали спрашивать, отказалась, потому что она была запугана, сказать правду.

На госэкзаменах на вопрос, кто был родоначальником хирургии, если хотите знать, местные люди больше упоминают ученых заграницы, конечно, здесь недостаточно привит патриотизм к нашим советским ученым, в этом повинна партийная организация в первую очередь, потому что партийная организация недостаточно направляла наших профессоров, не работала с ними.

Тов. Мальцев: А почему не учебная часть в первую очередь? Как у вас идет учебный процесс – по советскому пути или извращенно, или популяризируются заграничные методы медицинских наук?

Кишиневский мединститут имеет 5-летний план и, кроме того, мы имеем план научных работ на текущий год. Кроме того, имеем и учебный план. Посещаемость по нашему институту 95%. Такая посещаемость неплохая. Явка на экзаменах составляет 100%.

Тов. Мальцев: Вы на прямой вопрос ответьте: почему на отдельных кафедрах, отдельными работниками ведется пропагандирование зарубежной медицинской науки в ущерб нашей советской медицины?

Это опять-таки показатель того, что и наша учебная часть, и наш деканат занимаются этими вопросами по совместительству. Я неоднократно говорил по этому вопросу с т. Львовым и неоднократно говорил об этом Лаврентьеву. Львов считает, что это не его вопрос. Это неправильно, он должен не только направлять студентов, он должен интересоваться тем, что пропагандируется у нас на кафедрах, что читается на кафедрах, правильна ли концепция, имеет ли связь биология с нашей советской наукой, потому что биологи могут протаскивать чуждую идеологию, и такие моменты у нас имели место. Учебная часть у нас по-казенному, формально относится к этим обязанностям.

На госэкзаменах как в зеркало видны те колоссальные промахи, которые допустила у нас учебная часть. Нельзя только по-казенному подходить к делу, нужно знать всех студентов, к одному подойти так, к другому – иначе, к каждому нужен персональный подход, т. е. учебная часть и деканат должны подготовкой людей заниматься серьезно, а не поверхностно. А у нас бал казенный, формальный подход к этому вопросу, отсюда и колоссальные ошибки. Мы должны вырабатывать определенную советскую идеологию, и мы должны заниматься этим вопросом. Если на кафедре марксизма-ленинизма нет стульев – это чепуха, но если мы воспитываем людей не в нашем духе – это большое преступление перед нашим государством. Вопрос идеологического исправления имеет огромное значение. Это будет поставлено тогда, когда деканат конкретно, персонально будет заниматься каждым студентом и каждым профессором. Этим обязательно нужно заниматься. Я считаю, что этим вопросам у нас недостаточно уделялось внимания.

Тов. ЛОЖЕЧКИНА – зав. кафедрой марксизма-ленинизма.

Я согласна с некоторыми выводами и предложениями комиссии, которая обследовала наш институт. Политико-воспитательная работа поставлена очень плохо. Но все-таки за этот год мы провели немножко больше, мы провели 2 теоретических конференции, а не одну, 2 теоретических собеседований, а не 1, значит – 4. Кроме этого, мы провели 11 лекций, докладов с профессорско-преподавательским составом.

По количеству мы сделали как-будто не мало, большего, пожалуй, по количеству не сделаешь. Но посещаемость наших лекций, конференций и собеседований недостаточная. Из 111 ч. к нам приходят 30-35-40. Посещаемость у нас слабая. В этом промахи.

Где причина, почему наш профессорско-преподавательский состав недостаточно внимательно, недостаточно хорошо относится к овладению марксистско-ленинской теорией? Как говорят: рыба всегда воняет с головы. Я считаю и здесь так. Наши профессора-вожаки, директор, зам. директора, декан и другие профессора и преподаватели этому вопросу не уделяют должного внимания, и они редкие гости на наших теоретических конференциях, на наших лекциях, докладах, на наших партийных собраниях. Я это прямо говорю. Поэтому, конечно, остальные люди по ним равняются.

Беспартийный преподавательский состав вот как подходит к этому вопросу. Подходишь к какому-нибудь профессору и говоришь: я бы хотела, чтобы вы выступили на теоретической конференции с докладом. Он спрашивает: а кто еще будет выступать? /не унизит ли он себя/. Когда говоришь – я буду выступать, Розеньер, Рубашов. Ну, хорошо, и я согласен.

Наши руководители не учитывают того, чтобы поднять внимание, интерес к общественным дисциплинам, а они сами в первую очередь должны быть впереди. 1 мая, когда директор, секретарь парторганизации и другие товарищи уделили этому вопросу внимание, у нас собрание 1 мая со студентами и с преподавательским составом прошло хорошо, потому что пришли директор, зам. директора, секретарь парторганизации, пред. месткома, пришли другие профессора – 150 ч. пришло, все были налицо. А вот здесь у нас этот недостаток имеется.

Правда, я должна сказать, что последнее время дирекция и наши профессора понемножку стали поворачиваться к кафедре марксизма-ленинизма, к овладению марксистско-ленинской теорией. Но это только в последнее время. До сего времени была большая недооценка и со стороны т. Сорочан, и со стороны декана. Преподавание основ марксизма-ленинизма считалось второстепенной, даже третьестепенной дисциплиной.

Здесь, может быть, не столько вина Сорочана, что он недооценивает этого дела, он просто попал в плен и никак не может вырваться из этого плена, они на него давят своими дрязгами, своими мелочами и он не может разорвать эту паутину. Профессора – заслуженные деятели науки, а он чувствует, что он не профессор, хотя он и не плохой директор, и это его немножко связывает и он не может поставить их на должное место.

В чем выразилась недооценка преподавания основ марксизма-ленинизма? Она выражается во всем. Прежде всего, в прошлом году было составлено расписание экзаменов к зачетной сессии, и мы были поставлены перед таким фактом, что к нам целые группы студентов не пришли сдавать экзамены, им дали 3 дня на подготовку основ марксизма-ленинизма и 3 дня на анатомию, которую они должны были сдавать за полтора года. Они приходили ко мне целыми группами и просили разрешить не сдавать. Расписание было составлено плохо. А что сделал наш деканат? Он с больной головы свалил на здоровую и сказал: вот как кафедра марксизма-ленинизма работает.

Тов. Мальцев: А в ЦК партии говорили . . .

Я говорила по этому вопросу и в Горкоме партии, и в ЦК партии и ЦК партии вызвал по этому вопросу меня и секретаря парторганизации. Я человек не очень тихий, поправила это дело и сейчас с зачетами, и у нас экзамены в этом году идут неплохо. Зачеты кафедры марксизма-ленинизма идут первыми. У нас 100% явка. Мы установили такой порядок: пока по кафедре марксизма-ленинизма не сдадут, по другим кафедрам не принимают.

Когда мы добились того, что наша дисциплина прошла на экзаменах и на зачетах первой, то студенты сразу стали заявлять мне: мы теперь поняли, что

дисциплина важная, ни один профессор не стал принимать без вашей дисциплины. Видите, небольшой факт, а уже у студентов поднимается больше внимания к этой дисциплине.

Я говорю студентам о том, что вы без марксизма-ленинизма будете плохими врачами. А они мне отвечают: а не зная анатомии и физиологии мы никакими врачами не будем. Они в этом отношении правы, но поэтому, учитывая, что раз наша дисциплина не является в институте профилирующей дисциплиной, поэтому к этой дисциплине должно быть уделено больше внимания, чем к другим.

Оборудование было плохое и сейчас еще не хорошее. Я очень крепко ругаюсь, может кому и не нравится кое-что, может быть т. Сорочан поэтому и ссылается на мою старость, я независимо от того, что действительно я человек пожилой, не молодой, но пока у меня зубы крепкие и заставить людей работать могу. Ложечкина крепко на него нажимает, если он не идет навстречу и в райком, и в ЦК иду, не боюсь, что меня призовут, и если и укажут нам, кто прав, кто виноват. Дирекция не следит за качеством работы нашей кафедры. Все-таки надо бывать на наших лекциях, на семинарских занятиях, на экзаменах, на зачетах и учебной части и директору, а у нас никто не бывает, а делают иногда хуже – бывать не бывают, а когда приходит представитель ЦК партии и разговаривают о том, как кафедра марксизма-ленинизма работает, эти люди имеют смелость сказать, что Ложечкина работает плохо.

А спросите Львова: вы были у Ложечкиной на лекции? Нет, не был. На каком же основании может заявлять о том, что это плохие работники . . . Почему клевещете на этих людей, кто вам дал право? вы имеете право, как декан, спросить с меня работу, но вы придите и посмотрите, как я работаю. А то никаких требований не предъявляете, а когда приходит официальный представитель из ЦК, вы заявляете, что эти люди негодные, а эти люди хорошие. На каком основании, почему? А я считаю таких людей нехорошими – давать директиву, что ловите на слове и т. д. У нас такие случаи были, давали директивы: ловите на слове и давайте нам. Это было при другом декане, не при Львове.

Я читаю лекции, бывает, что окончание слова не так произнесешь. У меня был такой случай, что неправильно слово произнесла, есть студенты, которым не нравится, они пошли к нему и заявили, а он заявляет: соберите эти словечки и отдавайте декану. А не лучше бы было позвать Ложечкину и сказать: ты следи за произношением своих слов. Вот такие недостатки бывают. /тов. _____: это два года назад было/.

Откуда у нас такие отношения завязались? Я говорила об этом в ЦК и говорила другим. Дело было таким образом: мед. институт приехал их Кисловодска, привезли своего руководителя кафедры марксизма-ленинизма Слуцкую / тов._____: она была назначена/. ЦК по каким-то соображениям перевел ее в пединститут, а меня из пединститута – в мединститут. Т. Слуцкая осталась несколько обиженной и оказались обиженными за нее некоторые товарищи, и

пошло паломничество к директору и пошли такие вещи, что надо ловить кого-то на слове. Вот откуда пошло это дело. Но ничего не вышло, работа обязывает свое, но все это надо было пережить и это, конечно, не сразу переживалось.

Я считаю, что эти недостатки у нас имеются. У нас неплохой состав профессорско-преподавательских работников, я бы не совсем согласилась с т. Матвеевым, что «разбушевалась стихия», что сплошная склока, я бы так не стала выступать, что у нас какая-то разбушевавшаяся стихия. В общем состав преподавателей, профессоров у нас в институте неплохой, но с ним надо работать, а вот должной работы у нас с ним не было, откровенно скажу, что вся работа с профессорско-преподавательским составом была отдана на откуп нашей кафедре и только сделано то, что сделала наша кафедра, и т. Матвеев не будет отрицать и прошлый секретарь – что мы сделаем, то и будет сделано, больше никто ничего не делает. Конечно одна кафедра охватить такой большой коллектив не в состоянии.

Что у нас плохо в институте с профессорско-преподавательским составом – семейственность есть среди работников, нежелание выносить сор за порог своей избы. Вот это у нас есть и на заседаниях ученого совета можно встретить такое явление, что люди боятся друг друга покритиковать, боятся друг другу указать. Вот последний факт, который был с выбором кандидатуры на заместителя заведующего кафедрой. И никто не дал этому Блинкису отпора. Я хотела выступить, но мне как-то неудобно и мое выступление не было бы таким авторитетным.

Тов. Мальцев: Тоже боялись.

Возможно, что я должна выступить, но я посчитала, что должны были выступить профессора, у нас среди медицинских работников существует довольно большая иерархия и поэтому приходится с этой иерархией считаться.

Тов. Мальцев: Мы очень уважаем ваших профессоров, но надо критиковать и указывать, когда это требуется.

Верно, я на этом заседании ученого совета допустила мягкотелость.

Тов. Мальцев: Это не мягкотелость, а примиренчество.

Я подумала о профессорах, они ближе друг к другу, они должны были сказать. У нас бывает так: у Сорочана попросишь слово, он говорит: ладно, сиди. Ну и сидишь.

Нам нужно уделить большое внимание политико-воспитательной работе в нашем институте, потому что состав нашего студенчества очень разнородный, многие студенты являются детьми тех, кто эксплуатировал чужой труд и сейчас эксплуатируют чужой труд, мы принимаем в вуз, не подходя к сословию, поэтому нам нужно уделить больше внимания этому.

Пару слов о той склоке, которая имеется в институте. Есть мое заявление. Я это заявление подала потому, что хотела положить конец этой склоке, поставить этот вопрос перед партийной организацией и сказала, что надо положить этому делу конец.

Действительно со стороны Львова был ряд приемов неладных, он натравливал на Фурмана, он вывертывался на партийном собрании, вместо ног вставал на голову. Я в декабре месяце пришла к проф. Львову и попросила разрешить на 5-м курсе до конца учебного года прочитать 15-16 лекций по основным положениям Маркса-Ленина, так как эти люди должны готовиться к государственным экзаменам. Он мне сказал: я вам дам 3-4 лекции в порядке консультаций. Я говорю: это не устраивает меня. Когда я на партийном собрании заявила, что это тоже недостаток. Он почувствовал, что это неладно и повернул: она просила на 2 декады, а я ей сказал 3. Я сказала: 3 лекции не могу, как же так . . Нет, она просила 15 лекций на 2 декады, а я ей сказал на 3 и она не согласилась. Я сказала, что это выворот, нехорошо, профессор, так выкручиваться на партийном собрании.

Эти факты говорят о том, что иногда наши профессора забывают, что они профессора, что они деканы и что им поручено большое дело, которое они должны вести в рамках.

Тов. ЛЬВОВ – декан мединститута.

Я думаю, что членам Горкома партии понятно, что в такой обстановке быть деканом очень трудно.

Я прошел польскую кампанию, финскую, всю Отечественную войну, а потом с Дальнего Востока направлен по моему желанию работать в Молдавию. До войны работал в кремлевской больнице по мобилизации Наркомздрава. Спустя 2 месяца меня партийная организация Министерства здравоохранения назначила на должность декана. Я получил на 500 студентов 550 хвостов, т. е. имеющих академическую задолженность, 28 студентов в институте, которые изучали анатомию животных, и сразу их мой предшественник принял на 3-й курс. Сколько было труда и скандалов и сколько жалоб и в ЦК, и в Райком партии. Многие студенты попали в институт при немцах в Кисловодске, многие из них имели связь с фрицами, много было с 7-летним, с 6-летним образованием и вообще без всякого образования. И вы представьте, сколько было труда, чтобы очиститься от этих людей. Учета не было. Мария Федоровна не сказала, что был один учебник по истории партии и тот растрепанный, курс марксизма-ленинизма не был проведен и наполовину и Мария Федоровна получила для проведения курсов марксизма-ленинизма, вновь пришлось переработать все расписания института. Это нужно считать 100 часов, а профессор говорит, что будет читать только 60 часов, а остальные на практические занятия. Пришлось в середине года поломать все расписание.

Что представляет из себя бывший декан проф. зоологии Зубков[530] – у него брат жены женат на сестре Вильгельма кайзера. Зубков, живя здесь, сошелся с мо-

[530] *Anatoli Anatolievici Zubkov* (1900-1967), rus, născut la Moscova, Imperiul Rus. Absolvent al Facultatea de medicină a Universităţii de Stat din Moscova (1923). Savant sovietic, dr. hab. (1936), prof. univ. (1937). În anul 1944 – transferat de la Institutul de Medicină din Perm la Institutul de Medicină din Kislovodsk. A înfiinţat şi a condus Catedra de fiziologie a Institutului de Medicină din Chişinău (1945-1946 şi 1951-1967).

лоденькой студенткой, устраивал оргии, делал безобразные вещи в присутствии другого профессорско-преподавательского состава и детей, он принес в институт 13 вшей, нанизанных на иголку, и говорит: вот как живут профессора мединститута. Я способствовал его уходу, хотя меня в этом обвиняют, в том числе и т. Фурман.

Программу мы закончили 1 февраля, на каждый предмет было дано 3-4 дня: по инструкции высшей школы и не полагается. Первым предметом я не поставил марксизм-ленинизм. Я оторвался от жизни. Это ошибка была. Но, Мария Федоровна, давайте признаем объективно – на том ли уровне вы сейчас, на каком вы были раньше, у вас сейчас педагогический процесс налажен, у нас сейчас 6 тыс. томов политической литературы.

Тов. Ложечкина: это не ваша заслуга.

Когда я был в Москве, я ходил по кафедре марксизма-ленинизма трижды, и директор института, который был в Москве, может это подтвердить. Не вы первым экзаменом поставили кафедру марксизма-ленинизма, а после указания ЦК партии, который проверял эту работу, и всем нам указано было на плохое состояние работы, провели производственные совещания на всех курсах и предупредили в начале семестра, что первыми будут экзамены по кафедре марксизма-ленинизма. А вы возьмите сейчас сессию. 100%-ная явка по кафедре марксизма-ленинизма. Здесь конечно заслуга кафедры, но эта заслуга и декана тоже, если бы он недооценивал этого дела, то не было бы такого положения.

Вы говорите, что кафедра марксизма-ленинизма у нас плохая кафедра. Это неверно. Может любой человек прийти и посмотреть кафедру. Что у нас нет – нет кабинета марксизма-ленинизма. Я по этому поводу написал Министерству высшей школы. Не была утверждена штатная должность заведующего библиотекой кафедры марксизма-ленинизма. Мария Федоровна, деньги, отпущенные вам, вы не истратили, приобретена одна карта за 700 р. /заказана/, остальные деньги вы не потратили. Что касается приобретения литературы, я вам скажу, в первую очередь из этих 30 тыс. р., которые ассигнованы на литературу, кафедра марксизма-ленинизма может брать в таком количестве, в каком ей нужно.

У нас учебная библиотека богаче всех библиотек. Правда, у нас нет произведений Ленина, произведений Сталина, провели подписку, у нас есть 2-томники в количестве 70 экз.

В отношении дисциплины, 10 мая были сорваны занятия семинарские 3 раза подряд т. Кулаковым – секретарем партийной организации. Я вызвал Марию Федоровну . . .

Тов. Ложечкина: Почему вы на кафедре зоологии не замечаете таких случаев?

А что делает т. Матвеев – руководитель кафедры военной подготовки и секретарь нашей парторганизации. 10 мая не был на кафедре. С 17 апреля по 14 мая не был на кафедре или был временно, совершенно не был на кафедре 17, 18, 22 и 23 апреля, 4, 5, 10, 8, 10 и 13 мая. В период с 14 по 17 мая пришел только на одно занятие и то частично. 29 апреля начал занятия со студентами с опозда-

нием на 40 минут, 30 апреля был отстранен от занятий из-за неподготовленности такового.

Тов. Живаев[531]: Когда вам стало известно об этих фактах?

18 мая. Было проведено совещание кафедры ВМП и выяснилось, что группы пришлось сдваивать, т. е. преподаватель Матвеев не пришел.

Конечно, раз занятия срывались, то это отражалось и на качество успеваемости. Мы ему, как секретарю партийной организации, дали всего два курса, это 25% нагрузки всей учебной программы, которая полагается преподавателю кафедры.

Я на лекциях кафедры марксизма-ленинизма не был. Но я в течении 2 лет воспитывался на партийных собраниях, которые, кстати сказать, я никогда не пропускал. Мария Федоровна говорит насчет теоретических конференций. Я делал доклады, мне хорошо известен весь преподавательский процесс, вся методика, которую она проводит, но я должен сказать, что у нас есть ряд неправильностей. После того, как запретил проводить итоговые занятия, она говорит, что я 15 лет преподавала в Московском индустриальном институте, и я знаю эти порядки в достаточной мере хорошо. Имеют место грубые нарушения установок. Факт, что это мешает систематически работать над книгой. Это дело подтверждено.

Мария Федоровна подала счет к оплате в феврале месяце на 25 тыс. рублей сверх всех лимитов и просит моей визы. Я говорю, что не могу разрешить. После этого она говорит: Львов декан плохой. В конце концов я стою на защите государственных интересов. Приказ есть. Теперь Мария Федоровна согласилась с этим делом, хотя и настаивает на оплате.

Т. Шемяков впервые в высшем учебном заведении, он работает преподавателем на первом курсе. В вузе не полагается чтение лекций всего курса доцентам или старшим преподавателям, на должности которого находится тов. Шемяков. В приказе есть указание, что многие заведующие кафедрами передоверяют часть лекционного курса своим преподавателям . . . /читает/. Разрешается чтение лекций профессорами только по отдельным разделам кафедры. Наконец, он мне позавчера сказал: с нового года планируйте мне, сам буду читать все лекции.

В отношении идейно-политического воспитания и общественной работы.

Тов. Простомолотов вводит в заблуждение, говоря, что только 17 чел. профессорско-преподавательского состава работают на общественной работе. Это неверно. А сколько сделано докладов по республике – в районах и городах. Это исчисляется огромной цифрой – свыше 150. Ведь это общественная работа, не говоря уже о тех многочисленных комиссиях, о тех ученых советах, о санитарно-эпидемических советах, противотифозной работе и т. д., где вся профессура

---

[531] *Andrei Grigorievici Jivaev* (1903-?), rus, născut în s. Balași, ținut. Novouzdensk, gub. Samara, Imperiul Rus. A activat în cadrul organizației de partid din regiunea Saratov. Din aprilie 1944, trimis în nordul Basarabiei. Secretar al Comitetului orășenesc de partid Chișinău (1945-1949) (*Instituțiile și nomenclatura sovietică și de partid din RASSM și RSSM, op. cit*., p. 99.)

участвует. Конечно, я не говорю о таких, как Синельников, который является выходцем из Кисловодска.

Я признаю, что я конечно мало работал в области идейно-политического воспитания студентов, это моя ошибка, я недооценивал этого дела и мне это никто не подсказал. Если вас познакомить с решением коллегии Министерства здравоохранения и высшей школы, там тоже это отмечается как недостаточное внимание идейно-политической работе с профессорско-преподавательским составом. Я впал в эту ошибку, я даю обещание горкому партии, что постараюсь эту ошибку больше не допустить, которая явилась результатом и моего недостаточного идейно-политического уровня.

Хотя т. Простомолотов бросил мне упрек, я систематически читаю журнал «Большевик», газеты я читаю 25 лет своей сознательной жизни, сейчас читаю биографию Ленина и Сталина, за год сделал 3 политических доклада на студенческих вечерах и на теоретической конференции.

В отношении научной работы. Должен сказать, что научная работа в институте в Кисловодске не велась. Сейчас передовые профессора ведут работу и для того, чтобы научная работа была плодотворная и эффективная, нужно определенное время.

Тов. Простомолотов, вы со мной не беседовали о моей научной работе. Я вам не сказал о всей той работе, которую я проделал. Большую работу я провел в Кишиневском пединституте. Та работа, которая начата мною раньше, она коренным образом переделана здесь. Я делал на ученом совете 2 доклада. И на других кафедрах, я знаю, ведется научная работа.

По вопросу о кадрах. Мне пришлось заменить 2-х ассистентов, были большие в этом отношении нарекания на меня и жалобы. Вот в части мытья рук. Я мою руки по нашему отечественному методу, а мне говорят: мы за границей так не моем. Мне говорят, что советские профессора грубы. Разрешите два слова. Мне бросается 2 политических обвинения, меня обвиняют в антисемитизме и обвиняют не первый день. Т. Шемяков на заседании бюро парторганизации заявляет: Львов антисемит, Львов вводит дезорганизацию. Существовал Крушеван и решил провести эту аналогию.

Разрешите вам сказать: бросьте клеветать на советского профессора! Довольно издеваться надо мной! Меня мальчишкой называют, почему меня сравнивают с Крушеваном, что за безобразие и когда этому будет положен конец! Это выходит за пределы антипартийного дела, и никто не давал права издеваться надо мной.

В отношении недооценки кафедры марксизма-ленинизма я уже сказал и только два слова насчет заседания партийного бюро. Оно было в начале ноября, я не помню точно. Тогда Сорочан и товарищи, которые были – Шемяков и Матвеев – не поняли моего выступления. Дело заключалось в том, что Шемяков и Кулаков сорвали лекции по марксизму-ленинизму. Я сказал:

– Кто давал право сорвать лекции, это является бездельем. И вот начали Львова трепать. Кто дал право травить! Довольно травить меня! Пусть Горком партии все до конца знает и прекратит травлю!

Два слова о работе партийного бюро. Я вам зачитаю список склок без участия Львова: дело с Блинкисом, дело с Авербухом – 5 страниц, это похабщина, и секретарь парторганизации принимает это заявление. Дело с Курловым тоже разбирали, когда он своей операционной сестре провел пальцами по лицу, тем самым показывая наличие пыли, а вы культивируете склоки, а вы забыли, т. Матвеев, как вы при студентах матом ругаете доцента кафедры и вы говорите, что «если бы мне попался на войне, я бы сам расстрелял». Комиссия, которая вела расследование, признала, что заявление Фурмана и заявление Ложечкиной абсолютно не подтвердились. Мария Федоровна говорит, что я не дал часов. Была создана комиссия, в которую вошли староста курса, член партии, одна комсомолка, один беспартийный. Комиссия расследовала это, и студенты подтвердили, что Мария Федоровна обеспечивалась в этом вопросе.

Говорят, что я злорадствовал по поводу несчастного случая, случившегося у Фурмана. Я говорил, что этот случай надо обсудить на заседании ученого совета или в анатомической клинике. Что же делается Фурманом? На меня подает заявление 23 ноября, а Фурман что-то 20 декабря. Проходит полтора месяца, за этот период Матвеев возвращает заявление Фурману для переделки. Я не знаю полагается ли так или не полагается и что там нужно было Фурману переделать? Комиссия, не знаю, когда была создана, во всяком случае когда она вынесла решение, был такой случай: на заседание партийного бюро приходит Львов, якобы Львов приходит к Розеньер и начинает шантажировать. Я такого разговора не вел. Я спросил проф. Розеньер: закончили расследование по разбору заявления Ложечкиной, Фурмана и Львова? Она сказала, что закончили. Я сказал: можно ли познакомиться с выводами? Она говорит, что хотя я и не председатель, но думаю, что можно. Никого я не шантажировал.

По уплате членских взносов. Тут я виноват. Я в институте работаю заведующим кафедрой и деканом. Я платил со ставки. Все профессора-члены партии платят со ставки. Все профессора-члены партии платят с основной ставки. Я виноват в этом. В этом я беру вину целиком на себя.

Создавшаяся обстановка в институте очень тяготит меня, я просто спать не могу, а за прошлый год три кровохаркания имел, я просто не в состоянии выдерживать эту атмосферу, которую профессорско-преподавательский состав уважает.

Конечно, всей проделанной работы в институте недостаточно, но я постараюсь поправить всю имеющиеся недостатки.

Тов. ШЕМЯКОВ – преподаватель мединститута.

Львов заявляет, что в прошлом году Шемяков читал хорошо. В прошлом году он говорил, что хорошо Шемяков читает – потому, что у меня с ним были хорошие отношения. В этом году он заявляет, что я читаю плохо, хотя ни разу

не был на лекциях и не знает хорошо или плохо читаю. Я плох в этом году, потому что на партийном собрании выступил открыто и сказал, указал недостатки Львова.

Тов. Львов слишком ведет себя высокомерно, а не следует себя так вести, побольше надо скромности. Я отметил, что вы не любите критики и самокритики и на сегодняшний день вы ее не любите и здесь вы слишком много превозносите себя, вы еще молодой профессор, у нас есть более почтенные профессора, но меньше говорят о себе. Авторитет создается гениальностью и трудом. Побольше труда и поменьше разговоров.

Тов. Мальцев: Почему такой низкий уровень политического воспитания профессорско-преподавательского состава.

Я не анализировал, почему низкий политический уровень. Мы прочитали 40 лекций для профессорско-преподавательского состава. Посещали лекции 75-80 чел. В этом году не так мало было прочитано лекций. Профессора недостаточно изучают. Мы будируем этот вопрос на партийных собраниях. После совещания у Медиокритской специально опять отсутствовали. Сказать, что ничего не делают, это неправильно.

У нас такая обстановка, что я не знаю с какой стороны меня могут укусить. Я очень честно и добросовестно работаю. Я говорил и на партийном собрании и здесь скажу, что нехорошо так. Я никого не называл антисемитом, но я сказал, что такие поступки, какие вы допускаете, как в прошлом году, что существует какая-то еврейская группа, которая травит его, я говорю, что такой группы нет и никто его не травит. Не так я политически неграмотный.

Тов. ГОЛУБ – ученый секретарь Мед. института.

Я ученый секретарь института, профессор камерной хирургии, член партийного бюро. Я считаю своим долгом дать Горкому партии несколько справок. Во-первых, о кисловодской группе профессоров.

Существует здесь, в Кишиневе, совершенно неправильное мнение по этому вопросу. До 1944 г. при немцах существовал мед. институт на базе ленинградского филиала. В 1944 г. этот ленинградский филиал был распущен. Наркомздравом Союза был объявлен конкурс и в 1944 г. были набраны все новые профессора, из которых ни один не был в немецкой оккупации. Надо положить предел этим разговорам. Из числа 100 с лишним научных работников, в том числе 20 профессоров, приехавших из Кисловодска, только 4 чел., и ни одного доктора медицины. Были в оккупации Никогосян, о котором здесь говорил профессор Львов, и Еремеев, имеющий ученую степень и звание. Всего 4 чел. которые работают в системе института.

Все остальные, т. е. подавляющее большинство – 95% профессоров и преподавателей ни одного дня в Кисловодске не прожили в оккупации, приехали в 1944 г. из разных городов Советского Союза.

Я бы считал необходимым положить конец этим разговорам о какой-то засоренности преподавателей.

Наш институт, вместо нормального развития, которое обычно полагается, развился в один год вместо 5-ти лет. Обычно все институты открываются с первого курса. Мы сразу развернулись на 5 курсов в разрушенном городе. И, естественно, что первый год нашего существования не мог протекать без крупных дефектов.

Я со всей ответственностью должен заявить, что в нашем институте проводится огромная педагогическая работа и огромная лечебная работа и начинает проводиться кое-какая научная работа. Конечно то, что здесь было сказано, может создать неправильное впечатление. К сожалению, ни работники Горкома партии, ни другие товарищи не бывают в наших клиниках, они заняты более серьезной и ответственной работой и не представляют, какую огромную лечебную и педагогическую работу мы проводим.

У нас много ненормальностей. Во-первых, совершенно правильное указание Горкома партии, что идейно-политическая работа у нас не на должной высоте, тем более, что студенчество наше в действительности было в оккупации, местное население только в первые годы своего развития под руководством советской власти, в условиях советской власти. Естественно, что, когда мы приехали сюда, нам показалось, что мы шагнули на 25 лет назад. Все это не могло не сказаться и на работу нашего института. Но я должен сказать, что мы выпускаем не совсем плохих врачей.

Профессора «сплошные склочники». Все-таки обобщать и представлять профессоров, как это делают некоторые товарищи, что профессора чуть ли не представители какого-то зоологического мира, - так нельзя. Профессора имеют много отрицательных сторон, но надо их воспитывать.

О научной работе. Я, как ученый секретарь, давал сведения. Мне кажется, что вы несколько неполно осветили эту работу. У нас условий для научной работы нет. Для того, чтобы проводить научную работу, для того, чтобы дать одну крупицу, настоящее научное зерно, надо пропустить тонну всяких других подготовительных материалов. У нас нет ни одной экспериментальной лаборатории. Есть одна-две экспериментальные лаборатории, где животные погибают от отсутствия настоящих условий. У нас недостаточно средств для ведения научной работы.

Я вас уверяю, мы на сегодняшний день сдали в печать не 9 работ, а у нас около 20 работ сдано в печать, но наша беда, что они медленно печатаются, но все эти работы сделаны до приезда в Кишинев.

Для того, чтобы написать монографию, надо иметь клинику хорошую и лабораторию хорошую. Через несколько лет у нас появятся хорошие работы, сделанные на нашем материале. Нами написаны десятки журнальных статей. Конечно, журнальные статьи небольшие, которые выходят и будут выходить.

Мы провели научную сессию. Подготовлена большая сессия, которая отразит всю работу, всех кафедр.

Работа ведется с большим напряжением.

Что мешает работе нашего института?

Здесь выступил проф. Львов и даже в таком мелодраматическом стиле. Вы на меня не обижайтесь. Т. Львов способный человек, никто у него этого не отнимает. Когда вы приехали в Кишинев, вам хотелось показать, что вы единственный, что все остальные люди второго сорта. Разве этого не было . . . А если бы этого не было, не было бы у вас нездоровых настроений, которые, к сожалению, насаждались вами. Я со всей ответственностью должен заявить об этом на бюро Горкома партии.

Что вы, как декан, сделали полезное, – отрицать этого нельзя, но вы ничего не сделали для того, чтобы сплотить коллектив, у вас очень много элементов интриги.

Вот такой факт. Пишется в Москву анонимное письмо, пишется второе анонимное письмо. Месяц назад меня вызывает к себе директор Сорочан: расскажите, пожалуйста, что вы оперировали и он умер.

Один инженер, сын врачей, мать и отец врачи, заболел туберкулезом легких и туберкулезом шейных лимфатических желез. У него появилась флегмона. Воспаление с большим появлением гноя. Он попадает в Лечсанупр[532]. Вызывают для консультаций профессора Рубашова. По каким-то соображениям больной захотел, чтобы я сделал ему операцию. Смотрю я и доцент. По существу, это была пустяковая операция. Вскрываю гнойник. Через 6 дней больной выписывается. Оставляет благодарственное послание. Приходил 8 раз на перевязку. Через 2 месяца новое образование и 2 месяца лежит дома и умирает. Распространяются по городу слухи: как это так, вскрыли туберкулезный гнойник. Я говорю, что, если имеется флегмона, мешающая дыханию, я таких больных также буду лечить.

Мне т. Сорочан заявляет: мне сказал проф. Львов, что вы неправильно оперировали этого больного. Мне заявил об этом Сорочан.

И вот случается это письмо, где я изображаюсь как прохвост с партийным билетом в кармане, как жулик.

В конечном итоге мне заявляет Сорочан: как написано в этом письме, меня информировал Львов. Странное совпадение. Я не имею права утверждать, что это письмо написано Львовым, но я должен заявить об этом перед Горкомом партии.

Я никогда не работаю по совместительству. Если вы поинтересуетесь, я могу изложить более подробно по поводу операции, в которой никакой не было ошибки, больного смотрело 5 хирургов и признали все, что так нужно оперировать. Создается такое положение, что все кумушки, а город маленький, распространяют слух: ах, зарезал человека. Это есть дискредитация, это же клевета!

---

[532] *Direcția sanitaro-medicală* (Лечебно-санитарное управление Министерства здравоохранения МССР/Лечсанупр) – spital al Ministerului Sănătății din RSSM, în care erau angajați în calitate de medici doctori în șt. medicale și profesori universitari și care presta servicii medicale pentru nomenclatura sovietică și de partid.

Это не первый случай, у нас в институте существует тревожная обстановка. Я прошу Горком партии вникнуть серьезно в это дело, надо разрядить обстановку, надо создать спокойную обстановку для работы, хорошей работы. Хирургическую работу тем более нельзя проводить, если будет и дальше такая обстановка, так совершенно невозможно работать.

У нас профессорско-преподавательская группа такая же, как во всех вузах. Я не могу сказать, что она блестящая, не могу сказать, что она плохая, люди есть как люди, большинство нашего коллектива являются безусловно преданными делу и даже профессор Блинкис, которого называли с отрицательной стороны, нельзя о нем сказать в такой резкой форме, как он здесь был изображен. Большинство наших профессоров работают, не жалея своих сил.

Для того, чтобы выковать настоящих советских специалистов, надо, чтобы в мединститут чаще заглядывал партийный глаз, если на наши кафедры хоть раздва в год заглянет представитель райкома партии, Горкома партии, мы не будем допускать столько ошибок в нашей работе.

Мы проводим большую, сложную работу, проводим сложные операции, больные видят это прекрасно, уход и отношение к больным замечательные, сколько мы получаем благодарностей. . . . Совершенно неправильно, что мы ориентируемся на авторитеты зарубежной медицины. Может быть есть отдельные люди, мне, правда, это неизвестно. Мы проводим наше преподавание так, как диктует наша программа, как диктует советское сознание, мы говорим о советской науке, об истории науки, но мы говорим и об иностранных ученых и было бы неправильно, если бы мы умалчивали то, что сделали иностранные ученые.

У нас в институте имеются, безусловно, элементы склоки и нездоровая обстановка. Горком партии должен, не обращая внимание на мелодраму, вынести серьезное предупреждение для того, чтобы мы могли в дальнейшем выполнять ту работу, которую нам поручили партия и советская власть.

Стен. Гайдай

Sursa: AOSPRM, F. 51, inv. 5, d. 318, ff 31-58.
Document original. Text dactilografiat.

LISTA DOCUMENTELOR

1. «О мероприятиях по Бессарабии и Северной Буковине».
Постановление № 6 СНК СССР от 21 августа 1940 г.
Cu privire la acțiunile din Basarabia și Bucovina de Nord.
Hotărârea nr. 6 a SCP al URSS din 21 august 1940 2

2. «О создании высших и средних специальных учебных заведений».
Постановление № 139 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 23 августа 1940 г.
Cu privire la crearea instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate. Hotărârea SCP al RSSM și a CC al PC(b)M din 23 august 1940 4

3. «Об изучении партийными и советскими работниками молдавского языка».
Постановление ЦК КП(б)М от 20 сентября 1940 г.
Cu privire la studierea limbii moldovenești de către angajații organelor de partid și sovietice. Hotărârea CC al PC(b)M din 20 septembrie 1940 6

4. «Об утверждении сети театров, музыкальных учреждений и учебных заведений в области искусства на территории МССР».
Постановление ЦК КП(б)М и СНК МССР от 20 сентября 1940 г.
Cu privire la aprobarea rețelei de teatre, instituții muzicale și instituții de învățământ din domeniul artelor pe teritoriul RSSM.
Hotărârea CC al PC(b)M și a SCP al RSSM din 20 septembrie 1940 8

5. «О переходе молдавской письменности с латинского на русский шрифт».
Постановление ЦК КП(б)М от 23 сентября 1940 г.
Cu privire la trecerea scrisului moldovenesc de la grafia latină la grafia rusă.
Hotărârea CC al PC(b)M din 23 septembrie 1940 10

6. «Об итогах подготовки и ходе учебы в школах МССР».
Постановление ЦК КП(б)М 4 от 5 октября 1940 г.
Cu privire la rezultatele pregătirii și la desfășurarea procesului didactic în școlile din RSSM. Hotărârea CC al PC(b)M din 5 octombrie 1940 11

7. «О сохранении на 1940/1941 и 1941/1942 учебные годы бесплатного обучения детей трудящихся в Литовской, Латвийской, Эстонской и Молдавской ССР и в западных областях Белорусской и Украинской ССР».
Постановление СНК СССР от 9 октября 1940 г.
Cu privire la învățământul gratuit al copiilor de muncitori din RSS Letonă, RSS Lituaniană, RSS Estonă și RSSM, precum și a celor din raioanele vestice la RSS Beloruse și RSS Ucrainene în anii de învățământ 1940/1941 și 1941/1942.
Hotărârea SCP al URSS din 9 octombrie 1940 15

8. «О мероприятиях по укреплению Кишиневского Сельскохозяйственного института». Постановление СНК МССР и ЦК КП(б)М от 28 октября 1940 г. *Cu privire la măsurile de consolidare a Institutului Agricol din Chişinău.* Hotărârea SCP al RSSM şi a CC al PC(b)M din 28 octombrie 1940 16

9. *Studenţii Basarabiei prinesc stipendi,* articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă,* nr. 104 (184) din 29 octombrie 1940 20

10. «О переводе Молдавской письменности новых районов МССР (Бессарабии) с латинизированного алфавита на русский». Постановление № 2286 СНК СССР. *Cu privire la trecerea scrisului moldovenesc din noile raioane ale RSSM (Basarabia) de la grafia latină la grafia rusă.* Hotărârea nr. 2286 a SCP al URSS 22

11. Список высших, средних специальных учебных заведений, курсов и школ подготовки кадров, массовой квалификации МССР (1941). *Lista instituţiilor de învăţământ superior şi medii de specialitate, a cursurilor şi şcolilor de pregătire a cadrelor de calificare de masă ale RSSM (1941)* 23

12. Наличие специалистов на 1 января 1941 г. по МССР. *Număr de specialişti în RSSM la data de 1 ianuarie 1941* 27

13. «О стипендии учащимся высших учебных заведений гг. Кишинева, Черновиц и Аккермана». Постановление № 6 СНК СССР от 2 января 1941 г. *Cu privire la bursele studenţilor care urmează studiile în instituţiile de învăţământ superior din oraşele Chişinău, Cernăuţi şi Akkerman.* Hotărârea nr. 6 a SCP al URSS din 2 ianuarie 1941 28

14. «О распределении сумм и материалов, выделенных Экономсоветом для Молдавской ССР на ликвидацию последствий землетрясения и изготовление проектно-технической документации». Постановление № 5 СНК МССР от 7 января 1941 г. *Cu privire la distribuirea sumelor şi a materialelor alocate RSSM de către Consiliul Economic al SCP al URSS în scopul lichidării consecinţelor cutremurului şi a pregătirii documentaţiei tehnice şi de proiectare.* Hotărârea nr. 5 a SCP al RSSM din 7 ianuarie 1940 29

15. «О подчинении Кишиневского Сельскохозяйственного института Наркомзему СССР». Постановление № 26 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 16 январь 1941 г. *Cu privire la subordonarea Institutului Agricol din Chişinău Comisariatului Agriculturii al URSS.* Hotărârea nr. 26 a SCP al RSSM şi a CC al PC(b)M din 16 ianuarie 1941 30

16. «Отчетный доклад и заключительное слово секретаря ЦК КП(б)М тов. Бородина на 1-м съезде КП(б)М от 6-8 февраля 1941 г.».

Raportul secretarului CC al PC(b)M tov. Borodin la Primul Congres al PC(b)M din 6-8 februarie 1941 31

17. Протокол 1-го съезда КП(б)М от 6-8 февраля 1941 года. *Procesul-verbal al Primului Congres al PC(b)M din 6 februarie 1941* 33

18. Численность специалистов с законченным высшим образованием по отдельным наркоматам и ведомствам МССР по состоянию на 1 января 1941 г. *Numărul de specialiști cu studii superioare finalizate în comisariatele poporului și în departamentele RSSM la 1 ianuarie 1941* 35

19. *Înștiințare* cu privire la admiterea studenților la anul I al Institutului Moldovenesc de Cultivare a Fructelor și Legumelor de la Tiraspol 37

20. «О распределении специалистов сельского хозяйства». Пункт 12 протокола № 6 заседания бюро ЦК КП(б)М от 18 марта 1941 г. *Cu privire la repartizarea specialiștilor din domeniul agriculturii.* Clauza 4 din procesul-verbal nr. 6 al ședinței Biroului CC al PC(b)M din 18 martie 1941 38

21. «О подготовительных работах по восстановления здания Кишиневского Сельскохозяйственного института». Постановление № 327 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 25 марта 1941 г. *Cu privire la lucrările de pregătire pentru restabilirea clădirii Institutului Agricol din Chișinău.* Hotărârea nr. 327 din 25 martie 1941 a SCP al RSSM 39

22. «О восстановлении здания Сельскохозяйственного института». Постановление № 347 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 27 марта 1941 г. *Cu privire la restabilirea clădirii Institutului Agricol din Chișinău.* Hotărârea nr. 347 din 25 martie 1941 a SCP al RSSM 40

23. «О тов. Барановском А.Г.». Пункт 12 протокола № 8 заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la A.G. Barnovschi.* Clauza 12 din procesul-verbal nr. 8 al ședinței Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 41

24. Характеристика на директора Тираспольского педагогического института им. Т.Г. Шевченко тов. Барановского А.Г. *Referință despre directorul Institutului Pedagogic din Tiraspol "T.G. Șevcenko" tov. A.G. Baranovschi* 42

25. «О тов. Радуле». Пункт 50 протокола № 8, заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la tov. Radul.* Clauza 50 din procesul-verbal nr. 8 al ședinței Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 43

26. Характеристика на директора Кишиневского педагогического института тов. Радула М.М. *Referință despre directorul Institutului Pedagogic din Chișinău tov. M.M. Radul* 44

27. «О тов. Скромном Л.П.» Пункт 51 протокола № 8, заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la tov. Skromnîi L.P.* Clauza 51 din procesul-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 44

28. Характеристика на директора Тираспольского учительского института тов. Скромного Л.П. *Referinţă despre directorul Institutului Învăţătoresc din Tiraspol tov. Skromnîi L.P.* 45

29. «О тов. Ницуляк Ф.Н.». Пункт 52 протокола № 8, заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la tov. Nituleac F.N.* Clauza 52 din procesul-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 46

30. Характеристика на заведующего кафедрой марксизма-ленинизма Кишиневского сельскохозяйственного института тов. Ницуляк Ф.Н. *Referinţă despre şeful catedrei de marxism-leninism a Institutului Agricol din Chişinău tov. Nituleac F.N.* 47

31. «О тов. Нечяеве С.Е.». Пункт 53 протокола № 8, заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la tov. Neceaev S.E.* Clauza 53 din procesul-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 48

32. «О тов. Платонове С.П.». Пункт 54 протокола № 8, заседания бюро ЦК КП(б)М от 1 апреля 1941 г. *Cu privire la tov. Platonov S.P.* Clauza 54 din procesul-verbal nr. 8 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M din 1 aprilie 1941 48

33. *Înştiinţare* - anunţ despre admitere la secţia cu frecvenţă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău, publicat la 5 mai 1941 în ziarul *Moldova soţialistă* 49

34. *Înştiinţare* - anunţ despre admiterea la studii la Institutul de Învăţători din Akkerman, publicat la 5 mai 1941 în ziarul *Moldova soţialistă* 51

35. *Înştiinţare* - anunţ despre admiterea studenţilor la secţia cu frecvenţă redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău, publicat la 10 mai 1941 în ziarul *Moldova soţialistă* 52

36. *Înştiinţare* - anunţ despre admiterea studenţilor la secţia cu frecvenţă redusă a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat *T.G. Şevcenko* din Tiraspol, publicat la 10 mai 1941 în ziarul *Moldova soţialistă* 54

37. *Prima sesie de examene,* articol publicat în ziarul *Moldova soţialistă din 11 mai 1941* 55

38. *Însemnătatea pregătirii cadrelor de învățători,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 13 mai 1941 56

39. *Pentru calitatea nantă a învățămîntului superior,* articol publicat în ziarul *Moldova Soțialistă* din 16 mai 1941 58

40. *Ușile la învățătură îs larg dischise,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă din* 18 mai 1941 60

41. *Oi deveni agronom sovetic,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 18 mai 1941 63

42. *Educația intelectuală și fizică,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 18 mai 1941 63

43. *Îi ferișită studențimea sovetică,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 18 mai 1941 64

44. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studenților la studii la Conservatorul de Stat din Moldova, publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 20 mai 1941 65

45. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studii la Institutul Agricol din Chișinău în anul de învățământ 1941-1942, publicat în ziarul *Moldova soțialistă din 22 mai 1941* 66

46. *Ne pregătim pentru sesia de examene,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 25 mai 1941 67

47. *Acolo, unde se făurește inteligența sovetică,* articol publicat în ziarul republican *Moldova soțialistă* din 31 mai 1941 70

48. *Studenții agronomi la examene,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă*" din 31 mai 1941 71

49. *Pregătim învățători de cvalificație nantă,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 1 iunie 1941 72

50. *La facultatea de fizică și matematică,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 1 iunie 1941 74

51. *Întrați în școlile pedagojișe,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 1 iunie 1941 75

52. *Învățământul prin corespondență,* articol publicat în ziarul *Moldova soțialistă* din 11 iunie 1941 77

53. «О мероприятиях, обеспечивающих нормальную работу Кишиневского Сельхозинститута им. М.В. Фрунзе в 1941-1942 учебного году». Пункт 8 протокола № 20 заседания бюро ЦК КП(б)М от 17 июня 1941 г. *Cu pri-*

vire la măsurile de asigurare a condiţiilor de activitate a I nstitutului Agricol M.V. Frunze din Chişinău. Clauza 8 din procesul-verbal nr. 20 al şedinţei Biroului CC al PC(b)M din 17 iunie 1941 79

54. *Să garantăm sporuri bune învăţământului prin corespondenţă,* articol de fond publicat *în ziarul Moldova soţialistă* din 22 iunie 1941 82

55. Справка о сети школ и контингентов учащихся по МССР на 1941 год. *Informaţie cu privire la reţeaua de şcoli şi contingentele de elevi în RSSM în anul 1941* 84

56. Отчет на начало 1942/1943 учебного года вуза, втуза, заочного института, техникума, заочного техникума или заочного отделения техникума и других средних учебных заведений по подготовке специалистов. *Formular nr. 79-r. Raport al instituţiei de învăţământ despre pregătirea specialiştilor la începutul anului de învăţământ 1942-1943* 86

57. Докладная записка о состоянии работы Молдавского Государственного Педагогического института на 20 ноября 1942 г. *Informaţie cu privire la activitatea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 20 noiembrie 1942* 88

58. Штатный список профессорско-преподавательского состава Молдавского Государственного Педагогического института на 1942-1943 учебный год. *Statul de funcţii al Institutul Pedagogic de Stat Moldovenesc pentru anul academic 1942-1943* 94

59. Отчет Молдавского государственного педагогического института за 1 942-1943 учебный год. *Raport de activitate a Institutului Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învăţământ 1942-1943* 99

60. Правила внутреннего распорядка в высших учебных заведениях, утвержденные приказом № 60 ВКВШ при СНК СССР от 20 марта 1943 г. *Norme de ordine internă în instituţiile de învăţământ superior, aprobate prin ordinul nr. 60 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară a SCP al URSS din 20 martie 1943* 109

61. «О предварительных итогах учебного года Молдавского Педагогического института и о подготовке к 1943/44 учебному году». Приложение к протоколу № 11 заседания бюро ЦК КП(б)М от 14 июля 1943 г. *Cu privire la rezultatele preliminare ale anului de învăţământ 1942-1943 şi cu privire la pregătirea pentru noul an academic 1943-1944 la Institutul Pedagogic Moldovenesc.* Anexă la procesul-verbal nr. 11 al şedinţei biroului CC al PC(b)M din 14 iulie 1943 117

62. Письмо директора Института физической культуры имени Сталина адресованное правительству МССР от 19 августа 1943 г.

Scrisoarea directorului Institutului de cultură fizică I.V. Stalin *adresată guvernului RSSM la 19 august 1943* 120

63. Письмо на имя Тихона Константинова, Председателя СНК МССР от директора Молдавского государственного педагогического института от 11 сентября 1943 г. *Scrisoarea pe numele lui Tihon Constantinov, președinte al SCP al RSSM din partea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc (11 septembrie 1943)* 121

64. Письмо зам. председателя СНК МССР на имя Народного комиссара просвещения МССР от 14 сентября 1943 г. *Scrisoarea adjunctului președintelui SCP al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM din 14 septembrie 1943* 122

65. Сопроводительное письмо к годовому отчету Молдавского педагогического института за 1942-1943 учебный год. *Scrisoare de însoțire a raportului Institutul Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învățământ 1942-1943* 123

66. Сопроводительное письмо к штатному расписанию Молдавского Государственного педагогического института на 1943-1944 учебный год. *Scrisoarea de însoțire a statului de funcții al Institutul Pedagogic Moldovenesc pentru anul de învățământ 1943-1944* 254

67. Докладная записка о результатах проверки постановки и состояния учебно-педагогической и партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте, произведенной Комиссией ЦК КП(б)М с 27 ноября по 12 декабря 1943 г. *Notă informativă a Comisiei CC al PC(b)M privind rezultatele verificării (în perioada 27 noiembrie-12 decembrie 1943) a activității didactice și politice de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc* 124

68. Докладная записка кладовщика Молдавского Педагогического института о правонарушениях и недоработках, выявленных Комиссией ЦК КП(б)М в отчете о результатах проверки постановки и состояния учебно-педагогической и партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте, произведенной с 27 ноября по 12 декабря 1943 г. *Notă informativă a magazionerului Institutului privind fraudele și lacune identificate de comisia CC al PC(b)M în raportul privind rezultatele verificării activității didactice și politice departid a Institutului Pedagogic Moldovenesc în perioada 27 noiembrie-12 decembrie 1943* 137

69. Письмо Народного комиссара просвещения МССР на имя директора Молдавского государственного педагогического института от 12 декабря 1943 г. *Adresa Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 12 decembrie 1943* 140

70. Письмо Уполномоченного ЦК КП(б)М и СНК МССР на имя председателя СНК МССР от 16 декабря 1943 г. *Adresa delegatul CC al PC(b)M şi al SCP al RSSM în RSS Uzbecă pe numele preşedintelui SCP al RSSM din 16 decembrie 1943* 141

71. Дополнение к штатному расписанию Молдавского Государственного педагогического института, утвержденного Государственной Штатной Комиссией при СНК СССР от 19 июня 1943 г. *Completarea statului de personal al Institutului Pedagogic Moldovenesc, aprobat de Comisia de Stat pentru Cadre a SCP din URSS la 19 iunie 1943* 142

72. Письмо проректора Московского Государственного университета на имя заместителя председателя СНК МССР от 25 декабря 1943 г. *Adresa prorectorului Universităţii de Stat din Moscova pe numele adjunctului preşedintelui SCP al RSSM din 25 decembrie 1943* 143

73. «О выполнении решение бюро ЦК КП(б)М от 14.VII-1943 г. и постановке партийно-политической работы в Молдавском Педагогическом институте». Приложение к протоколу № 11 заседания бюро ЦК КП(б)М от 30 июля 1943 г. *Cu privire la executarea hotărârilor biroului CC al PC(b)M din 14 iulie 1943 şi organizarea activităţii politice de partid la Institutul Pedagogic Moldovenesc.* Anexa procesului-verbal nr. 20 al şedinţei biroului CC al PC(b)M 144

74. Телеграмма Народного комиссара просвещения МССР на имя директора Молдавского государственного педагогического института от 10 января 1944 г. *Telegrama Comisarul poporului pentru învăţământ al RSSM pe numele directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 10 ianuarie 1944* 148

75. Справка о контингенте студентов и количестве групп по факультетам в Молдавском Государственном педагогическом институте на 1944-й год. *Informaţie despre contingentul de studenţi şi numărul grupelor pe facultăţi a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul 1944* 149

76. Письмо директора Молдавского педагогического института в ЦК КП(б)М и в Народный комиссариат просвещения МССР от 20 января 1944 г. *Scrisoarea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc adresată CC al PC(b)M şi Comisariatului poporului pentru învăţământ al RSSM din 20 ianuarie 1944* 150

77. «О работе комсомольской организации Молдавского института». Сопроводительное письмо и копия постановления бюро ГК ВЛКСМ от 11 января 1944 г. на имя Народного комиссара просвещения МССР. *Cu privire la activitatea organizaţiei comsomoliste a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat.* Scrisoarea de însoţire şi copia hotărârii biroului comitetului orăşenesc al comsomolului (Buguruslan) din 11 ianuarie 1944,

expediate pe numele Comisarului poporului
pentru învățământ al RSSM 151

78. Письмо директора Молдавского Педагогического государственного института в ЦК КП(б)М от 20 февраля 1944 г. *Scrisoarea directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc adresată CC al PC(b)M la 20 februarie 1944* 153

79. Телеграмма Народного комиссара просвещения МССР на имя директора Молдавского Государственного педагогического института от 20 февраля 1944 г. *Telegrama Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM adresată directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat la 20 februarie 1944* 153

80. Письмо Народного комиссара просвещения МССР на имя Народного Комиссара внутренней торговли СССР от 24 февраля 1944 г. *Adresa Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru comerț al URSS din 24 februarie 1944* 154

81. Письмо директора Молдавского Государственного педагогического института на имя Народного комиссара просвещения МССР от 28 февраля 1944 г. *Adresa directorului Institutului Pedagogic Moldovenesc pe numele Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM din 28 februarie 1944* 155

82. Письмо Народного комиссара просвещения Молдавской ССР на имя заместителя Наркома просвещения РСФСР от 29 февраля 1944 г. *Scrisoarea Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM adresată adjunctului Comisarului poporului pentru învățământ al RSFSR din 29 februarie 1944* 156

83. Письмо Народного комиссара просвещения МССР в Отдел учебников Всесоюзного комитета по делам высшей школы при СНК СССР от 29 февраля 1944 г. *Scrisoarea Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM adresată Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS din 29 februarie 1944* 157

84. Протокол № 15 заседания планово-экономического отдела и отдела высшей школы Комитета по делам высшей школы при СНК СССР от 17 мая 1944 г. о рассмотрении плана приема студентов по факультетам на 1944/45 учебный год в вузы Наркомата просвещения МССР. *Proces-verbal nr. 15 al ședinței comune a secțiilor planificare și școli superioare a Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS din 17 mai 1944 cu privire la examinare a planului de admitere a studenților în anul de învățământ 1944-1945 la facultățile instituțiilor de învățământ superior din RSSM* 158

85. «О реэвакуации Кишиневского Педагогического и Молдавского Научно-Исследовательского института из гор. Бугуруслана в МССР». Постановление № 87 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 10 июня 1944 г. *Cu privire la reevacuarea Institutului Pedagogic din Chişinău şi a Institutului Moldovenesc de Cercetări Ştiinţifice din or. Buguruslan în RSSM.* Hotărârea SCP al RSSM şi a CC al PC(b)M 159

86. «О подготовке к новому учебному году». Постановление № 149 СНК МССР от 15 июля 1944 г. *Cu privire la pregătirea pentru noul an de învăţământ 1944-1945.* Hotărârea nr. 149 a SCP al RSSM din 15 iulie 1944 161

87. Приложение № 1 к постановлению СНК МССР и ЦК КП(б)М «О подготовке к новому учебному году» от 15 июля 1944 г. *Cu privire la pregătirea pentru noul an de învăţământ 1944-1945. Anexa nr. 1 a Hotărârii SCP al RSSM* 164

88. «О восстановлении сети высших и средних специальных учебных заведений системы Наркомпроса МССР». Постановление № 146 СНК МССР от 24 июля 1944 г. *Cu privire la restabilirea reţelei de instituţii superioare şi medii de specialitate din sistemul Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM.* Hotărârea nr. 146 din 24 iulie 1944 a SCP al RSSM 168

89. «План приема студентов на 1 курс Молдавского пединститута на 1944-1945 учебный год с отрывом от производства». Приложение № 1 к постановлению СНК МССР (июль 1944 г.). *Plan de admitere la anul I (secţia învăţământ cu frecvenţă) la Institutul Pedagogic Moldovenesc în anul de studii 1944-1945.* Anexa nr. 1 a Hotărârii SCP al RSSM din iulie 1944 169

90. «План приема студентов на 1 курс в Педвузы Наркомпроса МССР на 1944-1945 учебный год с отрывом от производства». Приложение № 1 к постановлению СНК МССР (июль 1944 г.). *Plan de admitere a studenţilor la anul I, secţia cu frecvenţă redusă a instituţiilor de învăţământ pedagogic ale Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM pentru anul de învăţământ 1944-1945.* Anexa nr. 1 a Hotărârii SCP al RSSM din iulie 1944 170

91. «О возобновлении работы Кишиневского Сельскохозяйственного института». Постановление № 159 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 27 июля 1944 г. *Cu privire la restabilirea activităţii Institutului Agricol din Chişinău.* Hotărârea nr. 159 din 27 iulie 1944 a SCP al RSSM 172

92. «План распределения абитуриентов по уездам и районам МССР, направляемых в Кишиневский сельскохозяйственный институт и

Сорокский сельскохозяйственный техникум». Приложение к постановлению № 159 СНК МССР И ЦК КП(б)М от 27 июля 1944 г. *Planul de repartizare a candidaților la studii la Institutul Agricol din Chișinău și la Tehnicumul Agricol din Soroca pe raioanele și județele RSSM.* Anexa Hotărârii nr. 159 a SCP al RSSM din 27 iulie 1944 175

93. *Înștiințare* – anunț cu privire la admiterea studenților la anul I la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învățământ 1944-1945 176

94. *Înștiințare* – anunț despre admiterea studenților la anul I la Institutul Pedagogic de Stat din Chișinău în anul de învățământ 1944-1945 177

95. Список студентов Молдгоспединститута прибывшие 7 августа 1944 г. в г. Каменка. *Lista studenților Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat care au ajuns la 7 august 1944 în orășelul Camenca* 179

96. «О мероприятиях по подбору и изучению профессорско-преподавательских кадров высших учебных заведений СССР». Приказ № 378 ВКВШ при СНК СССР от 19 августа 1944 г. *Cu privire la măsurile de selecție și studiere a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ superior ale URSS.* Ordinul nr. 378 din 19 august 1944 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS 180

97. «О переводе Кишиневского Сельскохозяйственного института им. М.В. Фрунзе из г. Сороки в город Кишинев». Постановление № 274 СНК МССР от 20 сентября 1944 г. *Cu privire la transferarea Institutului Agricol M.V. Frunze din or. Soroca în or. Chișinău.* Hotărârea nr. 274 din 20 septembrie 1944 a SCP al RSSM 184

98. «О назначении руководящего и преподавательского состава Тираспольского государственного учительского института». Приказ Наркома Просвещения МССР от 20 сентября 1944 г. *Cu privire la desemnarea personalului de conducere și a celui didactic al Institutului Învățătoresc de Stat din Tiraspol.* Ordinul Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM din 20 septembrie 1944 186

99. Докладная записка Начальника Управления по делам искусств при СНК МССР от 28 сентября 1944 г. *Notă informativă, prezentată CC al PC(b) din întreaga Uniune de către șeful Direcției Arte a SCP al RSSM din 28 septembrie 1944* 188

100. Справка об организации Государственного университета МССР. *Referință cu privire la organizarea Universității de Stat din Moldova* 190

101. «Об организации Молдавского Государственного Университета». Постановление № 385 СНК МССР и ЦК КП(б)М от 23 октября 1944 г.

Cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova. Hotărârea nr. 385 din 23 octombrie 1944 a SCP al RSSM 191

102. Кишиневский Государственный Университет (1944 г.). *Universitatea de Stat din Chişinău (1944)* 194

103. Письмо Управделами СНК МССР адресованное Инженерному институту ирригации и механизации сельского хозяйства в Ташкенте 30 сентября 1944 г. *Scrisoare şeful Direcţiei Administrative a SCP al RSSM adresată Institutului Ingineresc de Irigare şi Mecanizare a Agriculturii din Taşkent la 30 septembrie 1944* 195

104. Письмо Начальника отдела ПедВузов Всесоюзного комитета высшей школы при СНК СССР адресованное Начальникам Управлений Высших Школ Наркомпросов Союзных Республик от 31 октября 1944 г. *Scrisoarea şefului secţiei Instituţii de învăţământ superior pedagogic a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară a SCP al URSS adresată şefilor de direcţii şcoli superioare ale comisariatelor poporului pentru învăţământ din republicile unionale31 octombrie 1944* 196

105. «О восстановлении Молдавского Государственного педагогического института в городе Тирасполе». Проект постановления СНК МССР октября 1944 г. *Cu privire la restabilirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din or. Tiraspol.* Proiectul hotărârii SCP al RSSM din octombrie 1944 197

106. «О неудовлетворительном участии ГК ЛКСММ в создании нормальных материально-бытовых условий студентам Молдгоспединститута г. Кишинева». Постановление Бюро ЦК ЛКСММ от 11 ноября 1944 г. *Cu privire la participarea nesatisfăcătoare a Comitetului orăşenesc al ULCTM la crearea condiţiilor materiale şi de viaţă normale pentru studenţii Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău.* Hotărârea Biroului CC al ULCTM din 11 noiembrie 1944 198

107. «О Государственной Консерватории МССР». Докладная записка Управления по делам искусств при СНК МССР от 12/13 ноября 1944 г. *Cu privire la Conservatorul de Stat al RSSM.* Nota informativă a Direcţiei Arte a SCP al RSSM din 12/13 noiembrie 1944 200

108. Протокол № 2 открытого партийного собрания парторганизации Молдгоспединститута от 14 ноября 1944 года. *Procesul-verbal nr. 2 al şedinţei deschse a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din 14 noiembrie 1944* 204

109. «Список учебных заведений Наркомпроса МССР». Приложение № 2 к Постановлению СНК Союза ССР. *Lista instituţiilor de învăţământ din subordinea Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM.* Anexa nr. 2 a Hotărârii SCP al URSS 207

110. Письмо директора Сельскохозяйственного института адресованное Председателю СНК МССР и Секретарю ЦК КП(б)М 14 ноября 1944 г. *Scrisoarea directorul Institutului Agricol din Chișinău adresată Președintelui SCP și secretarului CC al PC(b)M la 14 noiembrie 1944* 208

111. Ответное письмо Народного комиссариата просвещения МССР на запрос Наркомторга МССР от 17 ноября 1944 г. *Scrisoare de răspuns a Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM pe numele Comisarului poporului pentru comerț al RSSM din 17 noiembrie 1944* 210

112. Информация помощника директора Педагогического института по хозчасти о состоянии здания по Николаевской ул. № 104 от 16 декабря 1944 г. *Informație despre starea clădirii de pe strada Nikolaevskaya nr. 104, redactată de asistentul pentru gospodărie al directorului Institutului Pedagogic la 16 decembrie 1944* 212

113. Справка о состоянии здания закрепленного за Педагогическим институтом по Николаевской ул. № 104. *Informație cu privire la starea clădirii repartizată Institutului Pedagogic de pe strada Nikolaevskaya nr. 104* 214

114. Протокол № 2 открытого партийного собрания парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 21 ноября 1944 г. *Proces-verbal nr. 2 din al ședinței adunării deschise 21 noiembrie 1944 a organizației de partid a Institutului Agricol din Chișinău* 215

115. Протокол № 3 общего партийно-комсомольского собрания первичной парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 8 декабря 1944 г. *Proces-verbal nr. 3 al ședinței comune din 21 noiembrie 1944 a organizației de partid și a celei comsomoliste a Institutului Agricol din Chișinău* 218

116. «О возобновлении работы Государственной Молдавской Консерватории, музыкальной школы 10-летки и художественного училища». Пункт 10 протокола № 40 заседания и бюро ЦК КП(б)М от 15-16 декабря 1944 г., *Cu privire la reluarea activității Conservatorului Moldovenesc de Stat, a școlii muzicale de 10 clase și a școlii de arte.* Clauza 10 din procesul-verbal nr. 40 al ședinței biroului CC al PC(b)M din 15-16 decembrie 1944 221

117. Протокол № 4 партийного собрания от 16 декабря 1944 г. первичной парторганизации Молдавского педагогического института. *Proces-verbal nr. 4 al ședinței deschise a adunării din 16 decembrie 1944 a organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat* 222

118. Положение в Педагогическом институте, Учительском институте и педагогических училищах Наркомпроса МССР на 20 декабря 1944 г. *Situaţia Institutului Pedagogic, Institutului Învăţătoresc şi a şcolilor pedagogice din subordinea Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM la data de 20 decembrie 1944* 225

119. Протокол № 1 заседания Ученого совета Молдавского Государственного педагогического института от 21 декабря 1944 г. *Proces-verbal nr. 1 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 21 decembrie 1944* 227

120. Сведения о студентах МолдГосПедИнститута по данным на 29 декабря 1944 года. *Informaţii privind contingentul de studenţi al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat la 29 decembrie 1944* 230

121. Отчет об учебной работе Тираспольского Государственного учительского института за I семестр 1944-1945 уч. года. *Raport cu privire la activitatea didactică a Institutului Învăţătoresc de Stat din Tiraspol în primul semestru al anului de învăţământ 1944-1945* 232

122. Протокол № 4 общего открытого партийного собрания Кишиневского сельскохозяйственного института от 30 декабря 1944 г. *Proces-verbal nr. 4 al şedinţei generale a adunării deschise din 30 decembrie 1944 a organizaţiei de partid a Institutului Agricol din Chişinău* 248

123. Смета расходов на содержание аспирантуры по Наркомпросу МССР. *Deviz de cheltuieli pentru întreţinerea aspiranturii Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM* 250

124. Наличие профессорско-преподавательских кадров Тираспольского государственного учительского института на 1 января 1945 года. *Personalul ştiinţifico-didactic al Institutului Învăţătoresc de Stat din Tiraspol la data de 1 ianuarie 1945* 250

125. План дополнительной потребности в профессорско-преподавательских кадрах по Тираспольскому государственному учительскому институту на 1945/46 учебный год по дисциплинам. *Deficitul de cadre didactice la Institutul Învăţătoresc de Stat din Tiraspol în anul de învăţământ 1945-1946* 252

126. Докладная записка заместителя Наркома просвещения МССР на запрос Отдела пропаганды и агитации ЦК КП(б)М относительно содержания полученной литературы для комплектования библиотек от 4 января 1945г. *Notă informativă cu referire la conţinutul literaturii pentru completarea bibliotecilor, prezentată de adjunctul Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM Secţiei agitaţie şi propagandă a CC al PC(b)M* 253

127. Протокол № 2 производственного собрания работников Молдавского государственного педагогического института от 4 января 1945 г. *Proces-verbal nr. 2 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 4 ianuarie 1945* 254

128. Протокол № 5 открытого партийного собрания первичной партийной организации при Молдавском пединституте от 9 января 1945 г. *Proces-verbal nr. 5 al adunării deschise din 9 ianuarie 1945 a organizaţiei primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc* 260

129. Докладная записка о состоянии работы Народного комиссариата просвещения МССР. *Notă informativă cu privire la activitatea Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM* 262

130. Письмо Председателя ВКВШ при СНК СССР от 26 января 1945 года адресованное Начальникам Главных Управлений Учебных Заведений Наркоматов. *Scrisoarea Preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS din 26 ianuarie 1945, adresată şefilor direcţiilor generale ale instituţiilor de învăţământ din comisariatele republicane al învăţământului* 265

131. Расписание подготовительных курсов Молдгоспединститута. *Orarul lecţiilor cursurilor de pregătire a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chişinău* 266

132. Письмо заместителя председателя ВКВШ при СНК СССР от 31 января 1945 года адресованное Народному комиссару просвещения МССР. *Scrisoare pe numele Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM din partea Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS. 31 ianuarie 1945* 268

133. Протокол № 3 заседания Ученого совета Молдавского государственного педагогического института, состоявшегося 12 февраля 1945 г. *Proces-verbal nr. 3 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic fin Chişinău din 12 februarie 1945* 269

134. Отчет о ходе зачисления в вузы и техникумы студентов, демобилизуемых из Красной Армии. *Raport cu privire la admiterea studenţilor demobilizaţi din Armata Roşie în instituţiile de învăţământ superor şi mediu de specialiate* 271

135. Протокол № 7 общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского сельхозяйственного института от 15 февраля 1945 г. *Proces-verbal nr. 7 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău din 15 februarie 1945* 272

136. «О мерах по улучшению материально-бытовых и культурных условий студентов и научных работников вузов МССР». Постановление № 170 СНК МССР от 28 февраля 1945 г. *Despre măsurile de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de viaţă ale studenţilor şi ale cercetătorilor ştiinţifici din instituţiile de învăţământ superior din RSSM.* Hotărârea nr. 170 a SCP al RSSM din 28 februarie 1945 277

137. Протокол № 8 общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 2 марта 1945 г. *Proces-verbal nr. 8 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău din 2 martie 1945* 281

138. «Об изменении размеров именных стипендий». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 102 от 8 марта 1945 г. Cu privire la modificarea cuantumului burselor nominale. *Ordinul nr. 102 din 8 martie 1945 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS* 283

139. Письмо заместителя заведующего отделом пропаганды и агитации ЦК КП(б) М на имя директора Молдавского государственного педагогического института от 13 марта 1945 г. *Scrisoarea adjunctului şefului Secţiei propaganda şi agitaţie a CC al PC(b)M către directorul Institutului Pedagogic Moldovenesc* 284

140. «О мерах помощи школам МССР». Постановление № 470 СНК МССР от 14 марта 1945 г. *Cu privire la măsurile de susţinere a şcolilor RSSM.* Hotărârea nr. 470 a SCP al RSSM din 14 martie 1945 285

141. «О возобновлении и организации работы научно-исследовательских опытных станций Кишиневского сельскохозяйственного института». Постановление №-256 от 17 марта 1945 г. СНК МССР и Бюро ЦК КП(б)М. *Cu privire la restabilirea şi organizarea activităţii staţiilor ştiinţifico-experimentale ale Institutului Agricol din Chişinău.* Hotărârea nr. 256 din 17 martie 1945 a SCP al RSSM şi a Biroului CC al PC(b)M 287

142. Протокол № 11 общего открытого партийного собрания первичной парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 21 марта 1945 г. *Proces-verbal nr. 10 al şedinţei deschise din 21 martie 1945 a adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Agricol din Chişinău* 289

143. Список высших учебных заведений, техникумов и других средних учебных заведений по подготовке специалистов на конец сентября 1944-1945 учебного года. *Lista instituţiilor de învăţământ superior, a tehnicumurilor şi a altor instituţii de învăţământ mediu de specialitate de pregătire a specialiştilor la sfârşitul 1 septembrie 1944* 292

144. Список научных работников Молдавского государственного пединститута по данным на 1 апреля 1945 г. *Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Moldovenesc de Stat la data de 1 aprilie 1945* 294

145. Список научных работников Кишиневского сельскохозяйственного Института по состоянию на 5 апреля 1945 г. *Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Agricol din Chişinău la data de 5 aprilie 1945* 299

146. Список профессорско-преподавательского состава Тираспольского учительского института. *Lista cadrelor ştiinţifice ale Institutului Învăţătoresc din Tiraspol* 303

147. Сведения о составе студентов по курсам и национальностям в Тираспольском учительском институте. *Informaţii despre structura contingentului de studenţi a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol* 305

148. Письмо начальника Отдела кадров ВКВШ при СНК СССР на имя Наркома просвещения МССР от 16 апреля 1945 г. *Scrisoarea şefului Secţiei personal a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS pe numele Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM din 16 aprilie 1945* 306

149. «О приеме в высшие учебные заведения и техникумы в 1945 г. и графике занятий в 1945-1946 учебном году». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 196 от 17 апреля 1945 г. *Cu privire la admiterea în instituţiile de învăţământ superior şi cele de învăţământ mediu de specialitate şi cu privire la calendarul academic pentru anul de învăţământ 1945-1946.* Ordinul nr. 196 din 17 aprilie 1945 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS 307

150. «О правилах приема в учительские институты на 1945-46 учебный год» Письмо председателя ВКВШ при СНК СССР от 20 апреля 1945 г. *Cu privire la admiterea în institutele învăţătoreşti în anul 1945-1946.* Scrisoarea preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS din 20 aprilie 1945 310

151. Отчет о выполнении плана по учебным дисциплинам: Русская литература XX в. и русская литература XVIII в. доцента Федоровой М.Е. Raport cu privire la îndeplinirea planului la disciplinele academice *Literatura rusă din secolul al XX-lea* şi *Literatura rusă din secolul al XVIII-lea,* elaborat de conferenţiarul V.E. Fiodorova 311

152. Докладная комиссии Народного комиссариата просвещения МССР по обследованию работы Кишиневского Педагогического Института. *Raport comisiei Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM cu privire la evaluarea activităţii Institutului Pedagogic din Chişinău* 312

153. Протокол №4 заседания Ученого совета Молдавского государственного пединститута, состоявшегося 21 апреля 1945 г. *Proces-verbal nr. 4 al şedinţei din 21 aprilie 1945 a Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic fin Chişinău* 319

154. Протокол № 12 закрытого партийного собрания первичной партийной организации Государственного педагогического института от 27 апреля 1945 г. *Proces-verbal nr. 12 al adunării închise din 2 7 aprilie 1945 a organizaţiei primare de partid a Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău* 322

155. «О списке болезней, препятствующих поступлению в высшие учебные заведения». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 231 от 14 мая 1945 г. *Cu privire la lista bolilor care constituie un impediment pentru admiterea în instituţiile de învăţământ superior.* Ordinul nr. 231 din 14 mai 1945 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS 325

156. «Об открытии учительского института в городе Бельцы Молдавской ССР». Приказ № 152 ВКВШ при СНК СССР от 16 мая 1945 г. *Cu privire la deschiderea institutului învăţătoresc în or. Bălţi, RSSM.* Ordinul nr. 152 din 16 mai 1945 al Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS 328

157. Протокол рассмотрения плана приема студентов по факультетам на 1945-1946 учебный год в вузы Народного комиссариата просвещения МССР. *Proces-verbal de examinare a planului de admitere a studenţilor în anul de învăţământ 1944-1945 la facultăţile Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM* 329

158. Письмо председателя ВКВШ при СНК СССР на имя заместителя Народного комиссара просвещения МССР от 23 мая 1945 г. *Scrisoarea şefului Secţiei instituţii de învăţământ superior pedagogic a Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS pe numele adjunctului Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM din 23 mai 1945* 331

159. Поправки, внесенные в Правила приема в вузы на основании постановления СНК СССР № 750 от 21 июня 1944 г. и № 1247 от 30 мая 1945 года. *Modificări aduse* Regulilor de admitere în instituţiile de învăţământ superior *în baza Hotărârii SCP al URSS nr. 750 din 21 iunie 1944 şi nr. 1247 din 30 mai 1945* 331

160. Докладная записка по вопросу организации курсов для подготовки местной молодежи в высшие учебные заведения МССР. *Memorandum privind organizarea cursurilor de formare a tinerilor autohtoni pentru admiterea în instituţiile de învăţământ superior din RSSM* 333

161. «О проведении летней сессии заочников педагогических учебных заведений». Постановление № 530 СНК МССР от 12 июня 1945 г. *Despre sesiunea de vară a studenților de la Secția cu frecvență redusă din instituțiile de învățământ pedagogic.* Hotărârea nr. 530 a SCP al RSSM din 12 iunie 1945 344

162. «Об открытии Бельцкого учительского института». Постановление № 532 СНК МССР от 12 июня 1945 г. *Cu privire la deschiderea Institutului Învățătoresc din Bălți.* Hotărârea nr. 532 din 12 iunie 1945 a SCP al RSSM 336

163. Приложение №1 к постановлению № 581 СНК МССР и Бюро ЦК КП(б) М от 18 июня 1945 г. *Anexa nr. 1 a Hotărârii nr. 581 a SCP al RSSM și a CC al PC(b)M* 338

164. «О правилах приема в учительские институты на 1945-46 учебный год». Письмо Председателя ВКВШ при СНК Союза ССР от 22 июня 1945 г. *Cu privire la regulile de admitere în institutele învățătorești în anul de învățământ 1945-1946.* Scrisoarea președintelui Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS din 22 iunie 1945 339

165. Письмо ВКВШ при СНК СССР на имя Наркома просвещения МССР от 24 июня 1945 г. *Scrisoarea adjunctului Comitetului Unional pentru Școala Superioară a SCP al URSS pe adresa Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM din 24 iunie 1945* 340

166. «Об организации Кишиневского государственного медицинского Института». Постановление № 628 СНК МССР от 2 июля 1945 г. *Cu privire la organizarea Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.* Hotărârea nr. 628 a SCP al RSSM din 2 iulie 1945 341

167. Протокол № 2 заседания бюро первичной парторганизации Молдавского государственного педагогического института от 11 июля 1945 года. *Proces-verbal nr. 2 al ședinței biroului organizației primare de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din 11 iulie 1945* 344

168. «О начале и графике учебных занятий в 1945-1946 учебном году». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 349 от 12 июля 1945 г. *Cu privire la începutul anului de studii și calendarul academic pentru anul de învățământ 1945-1946.* Ordinul nr. 349 din 12 iulie 1945 al președintelui Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS 347

169. Докладная записка начальника Управления высшей школы НКП МССР Добында Г.С. от 14 июля 1945 г. *Notă informativă, prezentată Comisarului poporului pentru învățământ al RSSM de către șeful Direcției Școli superioare la 14 iulie 1945* 348

170. Письмо заместителя председателя ВКВШ при СНК СССР от 27 июля 1945 г. *Scrisoarea adjunctului preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară a SCP al URSS din 27 iulie 1945* 349

171. «Об организации рабочих факультетов при ВУЗ-ах МССР». Постановление № 722 СНК МССР и Бюро ЦК КП(б)М от 27 июля 1945 г. *Despre organizarea facultăţilor muncitoreşti în cadrul instituţiilor de învăţământ superior din RSSM.* Hotărârea nr. 722 a SCP din RSSM şi a Biroului CC al CP (b)M din 27 iulie 1945 350

172. «Об организации рабочих факультетов при ВУЗ-ах МССР». Приложение к постановлению № 722 СНК МССР и Бюро ЦК КП(б)М от 27 июля 1945 г. *Despre organizarea facultăţilor muncitoreşti în cadrul instituţiilor de învăţământ superior din RSSM.* Anexa Hotărârii nr. 722 a SCP din RSSM şi a Biroului CC al PC (b)M din 27 iulie 1945 352

173. Протокол № 3 заседания партийного бюро парторганизации Кишиневского педагогического института от 28 июля 1945 года. *Proces-verbal nr. 3 al şedinţei biroului de partid al Institutului Pedagogic din Chişinău din 28 iulie 1945* 353

174. Отчёт заочного отделения Тираспольского учительского института о проведении летней сессии 1944-1945 учебного года. *Raport cu privire la desfăşurarea sesiunii de vară din anul de învăţământ 1944/1945 la Institutul Învăţătoresc de Stat din Tiraspol* 356

175. Отчет председателя Государственной экзаменационной комиссии Тираспольского учительского института (8 августа 1945 г.). *Raportul preşedintelui Comisiei de Stat pentru examenele de absolvire a Institutului Învăţătoresc de la Tiraspol (8 august 1945)* 363

176. «Об организации оперной студии при Госконсерватории». Постановление № 849 СНК МССР от 7 сентября 1945 г. *Cu privire la organizarea studioului de operă a Conservatorului de Stat.* Hotărârea nr. 849 din 7 septembrie 1945 a SCP al RSSM 365

177. Отчет о работе Кишиневского государственного педагогического института за 1944-45 учебный год. *Raport cu privire la activitatea Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău în anul de învăţământ 1944/1945* 366

178. Докладная о деятельности Кишиневского Педагогического института. *Raport cu privire la activitatea Institutul Pedagogic din Chişinău* 376

179. Отчет по подготовительным курсам за 1944-1945 учебный год. *Raport cu privire la activitatea cursurilor pregătitoare ale Institutului Pedagogic Moldovenesc în anul universitar 1944-1945* 378

180. «О мероприятиях по восстановлению и дальнейшему укреплению Кишиневского сельскохозяйственного института имени М.В. Фрунзе». Постановление № 792 СНК МССР от 17 августа 1945 г. *Cu privire la măsurile de restabilire și consolidare a Institutului Agricol M.V. Frunze din Chișinău.* Hotărârea nr. 792 din 17 august 1945 a SCP al RSSM 384

181. «О нормах учебных часов для преподавателей кафедр марксизма-ленинизма, политической экономии, философии и истории СССР». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 391 от 7 сентября 1945 г. *Cu privire la normele didactice pentru cadrele catedrei de marxism-leninism, economie politică, folosofie și istorie a URS".* Ordinul nr. 391 din 7 septembrie 1945 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS 388

182. «О продлении срока приема и начала занятий в учительских институтах в 1945 г.». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 439 от 7 сентября 1945 г. *Cu privire la prelungirea termenului admiterii și amânarea începutului procesului didactic în institutele învățătorești în anul 1945.* Ordinul nr. 439 din 7 septembrie 1945 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS 389

183. «О подготовках картофеля и овощей из урожая 1945 года для столовых вузов и техникумов». Приказ ВКВШ при СНК СССР № 442 от 7 сентября 1945 г. *Cu privire la pregătirea cartofilor și legumelor din roada anului 1945 pentru cantinele instituțiilor de învățământ superior și a tehnicumurilor.* Ordinul nr. 442 din 7 septembrie 1945 a Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS 390

184. «О размещении профессорско-преподавательского персонала Кишинёвского медицинского института». Постановление № 837 СНК МССР от 13 сентября 1945 г. *Cu privire la cazarea personalului științifico-didactic al Institutului de Medicină din Chișinău.* Hotărârea nr. 837 din 13 septembrie 1945 a SCP al RSSM 391

185. «О подготовке Кишиневского государственного педагогического института к 1945-1946 учебному году». Постановление № 887 СНК МССР от 15 сентября 1945 г. *Despre pregătirea Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău pentru anul universitar 1945-1946.* Hotărârea nr. 887 a SCP din RSSM din 15 septembrie 1945 394

186. Докладная записка заведуещего Отделом школ ЦК КП(б)М от 30 сентября 1945 г. о неудовлетворительном составе части руководящих работников Наркомата Просвещения МССР. *Nota informativă a șefului Secției Școli a CC al PC(b)M cu privire la componența nesatisfăcătoare a conducerii Comisariatului Poporului pentru Învățământ al RSSM* 396

187. Отчет о результатах приемных экзаменов в высшие учебные заведения, техникумы и другие учебные заведения по подготовке специалистов на начало 1945-1946 учебного года. *Raport cu privire la rezultatele examenelor de admitere în instituțiile de învățământ superior, tehnicumuri și alte instituții medii de specialitate la începutul anului de învățământ 1945-1946* 399

188. «Об освобождении от платы за обучение в вузах и техникумах детей военнослужащих, погибших на фронтах Отечественной войны, а также детей инвалидов Отечественной войны». Приказ № 521 ВКВШ при СНК СССР от 11 октября 1945 г. *Cu privire la eliberarea de taxa de studii în instituții de învățământ superior și medii de specialitate a copiilor militarilor care au murit pe fronturile Războiului pentru Apărarea Patriei, precum și a copiilor invalizilor Războiului pentru Apărarea Patriei.* Ordinul nr. 521 al Comitetului Unional pentru Școala Superioară al SCP al URSS din 11 octombrie 1945 401

189. «Об организации экспериментально-селекционной базы Кишиневского сельскохозяйственного института». Постановление № 996 СНК МССР от 15 октября 1945 г. *Despre organizarea bazei experimentale și de selecție a Institutului Agricol din Chișinău.* Hotărârea nr. 996 a SCP al RSSM din 15 octombrie 1945 402

190. «Об организации Молдавского государственного университета». Приказ № 535 ВКВШ при СНК СССР от 22 октября 1945 г. *Despre organizarea Universității de Stat din Moldova.* Ordinul nr. 535 al Comitetului pentru Școala Superioară a SCP al URSS din 22 octombrie 1945 403

191. Сведения об оканчивающих Молдавский государственый пединститут в 1946 году. *Informații despre absolvenții Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat în anul 1946* 405

192. «О мерах помощи Кишиневскому государственному медицинскому институту». Пункт 2 протокола № 93 заседания бюро ЦК КП(б)М от 26 ноября 1945 г. *Cu privire la măsurile de susținere a Institutului de Medicină din Chișinău.* Clauza 2 din procesul-verbal nr. 93 al ședinței Biroului CC al PC(b)M din 26 noiembrie 1945 406

193. «О разовом обеспечении студентов Кишиневского государственного медицинского института питанием». Постановление № 1050 СНК МССР от 27 октября 1945 г. *Cu privire la asigurarea unică cu mese a studenților Institutului de Medicină din Chișinău.* Hotărârea nr. 1050 a SCP din RSSM din 27 octombrie 1945 409

194. Выписка из протокола № 5 заседания Ученого совета Молдавского государственного педагогического института от 15 ноября 1945 г.

Extras din procesul-verbal nr. 5 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău din 15 noiembrie 1945 410

195. Протокол № 11 открытого собрания партийной организации Кишиневского сельхозинститута от 16 ноября 1945 г. *Proces-verbal nr. 11 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei de partid a Institutului Agricol din Chişinău* 414

196. Постановление закрытого партсобрания первичной парторганизации Кишиневского государственного медицинского института от 17 ноября 1945 г. *Hotărârea adunării închise a organizaţiei primare de partid a Institutului de Stat de Medicina din Chişinău din17 noiembrie 1945* 416

197. Протокол № 7 заседания ученого Совета Кишиневской консерватории от 23 ноября 1945 г. *Proces-verbal nr. 7 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Conservatorului de Stat din Chişinău din 23 noiembrie 1945* 418

198. Письмо начальника Управления вузов и педучилищ Народного комиссариата просвещения МССР на имя Наркома просвещения от 5 декабря 1945 г. *Scrisoarea şefului Direcţiei şcoli superioare şi şcoli pedagogice pe numele Comisarului Poporului pentru învăţământ al RSSM din 5 decembrie 1945* 422

199. «О Кишиневском государственном педагогическом институте». Постановление № 1228 СНК МССР и Бюро ЦК КП(б)М от 17 декабря 1945 г. *Cu privire la Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău.* Hotărârea nr. 1050 a SCP din RSSM din 17 decembrie 1945 423

200. Докладная записка «О результатах обследования кафедры «Основы марксизма-ленинизма» Государственной молдавской консерватории». *Cu privire la rezultatele inspectării catedrei* Bazele marxism-leninismului *a Conservatorului Moldovenesc de Stat.* Notă informativă 424

201. Справка об учебных заведениях МССР на 1 января 1946 г. *Referinţă despre instituţiile de învăţământ din RSSM la 1 ianuarie 1946* 428

202. Докладная записка секретаря ЦК КП(б)М по пропаганде о материально-бытовых условиях некоторых крупнейших ученых МССР. *Informaţia secretarului CC al PC(b)M pentru propagandă cu privire la condiţiile materiale şi de trai ale unor savanţi de renume din RSSM* 432

203. Справка о контингентах студентов педвузов МССР. *Referinţă despre contingentele de studenţi ale instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din RSSM* 433

204. Информационное письмо № 1 о работе Тираспольского Государственного учительского института за январь 1946 г. *Scrisoarea informativă nr. 1*

despre activitatea Institutului Învăţătoresc de Stat din Tiraspol în luna ianuarie 1946 434

205. К справке по вопросу о работе Кишиневского ГК КП(б)М по линии народного образования. *Cu privire la informaţia despre activitatea Comitetului orăşenesc Chişinău al PC(b)M în domeniul învăţământului public* 436

206. Справка о состоянии материально-бытовых условий студентов высших учебных заведений МССР. *Referinţă asupra stării condiţiilor materiale şi de viaţă ale studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din RSSM* 437

207. Протокол № 10 заседания партийного бюро парторганизации Молдавского государственного педагогического института от 14 января 1946 г. *Proces-verbal nr. 10 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău din 14 ianuarie 1946* 441

208. Письмо заместителя председателя Всесоюзного комитета по делам высшей школы при СНК СССР на имя Народного комиссара Просвещения МССР от 2 февраля 1946 г. *Adresa adjunctului preşedintelui Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară al SCP al URSS pe numele Comisarului poporului pentru învăţământ al RSSM din 2 februarie 1946* 445

209. Протокол № 13 заседания партийного бюро парторганизации Молдавского государственного педагогического института от 7 февраля 1946 г. *Proces-verbal nr. 13 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău din 7 februarie 1946* 446

210. Протокол № 6 открытого партийного собрания организации Кишиневского государственного педагогического института от 12 февраля 1946 г. *Proces-verbal nr. 6 al şedinţei deschise a adunării organizaţiei de partid Institutului Pedagogic de Stat din Chişinău din 12 februarie 1946* 447

211. Протокол №8 партийного собрания партийной организации Кишиневского медицинского института от 13 февраля 1946 г. *Proces-verbal nr. 8 al şedinţei adunării organizaţiei de partid Institutului de Medicină din Chişinău din 13 februarie 1946* 456

212. Информационное письмо № 2 о работе Тираспольского государственного учительского института за февраль 1946 г. *Scrisoarea informativă nr. 2 despre activitatea Institutului Învăţătoresc de Stat din Tiraspol în luna februarie 1946* 460

213. Письмо заведующего Отделом школ ЦК КП(б)М в адрес ЦК ВКП(б) от 14 февраля 1946 г. Scrisoarea şefului Secţiei Şcoli CC al PC(b)M în adresa CC al PC(b) al Uniunii Sovietice 462

214. Протокол № 7 заседания Ученого совета Кишиневского медицинского института от 16 февраля 1946 г. *Proces-verbal nr. 7 al şedinţei Consiliului Ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău din 16 februarie 1946* 463

215. Протокол № 14 заседания партийного бюро при Государственном молдавском пединституте от 22 февраля 1946 г. *Proces-verbal nr. 14 al şedinţei biroului organizaţiei de partid a Institutului Pedagogic Moldovenesc din Chişinău din 22 februarie 1946* 467

216. Докладная записка о выполнении постановления ЦК ВКП(б) от 15 августа 1945 г. «Об улучшения дела подготовки учителей». *Cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii CC al PC(b) din toată Uniunea din 15 august 1945* Cu privire la îmbunătăţirea formării cadrelor didactice. Notă informativă 470

217. Движение студентов Молдавского государственного пединститута на 6 марта 1946. *Evoluţia numărului de studenţi ai Institutului Pedagogic Moldovenesc la data de 6 martie 1946* 473

218. Акт проверки хозяйственной деятельности Тираспольского учительскогоинститута от 6 марта 1946 г. *Act de revizie a activităţii gospodăreşti a Institutului Învăţătoresc din Tiraspol din 6 martie 1946* 473

219. Протокол № 8 заседания Ученого совета Кишиневского государственного медицинского института от 8 марта 1946 г. *Proces-verbal nr. 8 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău din 8 martie 1946* 476

220. «Об оказании единовременного пособия аспирантам и студентам Наркомпроса МССР, обучающими в московских ВУЗах». Постановление № 193 СНК МССР от 15 марта 1946 г. *Cu privire la acordarea indemnizaţiei unice studenţilor şi doctoranzilor Comisariatului Poporului pentru Învăţământ al RSSM, care urmează studiile în instituţiile de învăţământ superior din Moscova.* Hotărârea nr. 193 a SCP din RSSM din 15 martie 1946 486

221. Отчет Кишиневского сельскохозяйственного института им. М.В. Фрунзе системы Наркомзема МССР об учебной работе за 1-й семестр 1945/46 учебного года. *Raportul Institutului Agricol din Chişinău cu privire la activitatea didactică în primul semestru al anului academic 1945/1946* 487

222. Протокол № 8 партийного собрания Кишиневского медицинского института от 26 марта 1946 г. *Proces-verbal nr. 10 al şedinţei adunării organizaţiei de partid Institutului de Medicină din Chişinău din 26 martie 1946* 498

223. Сеть и контингент учащихся высших и средних специальных учебных заведений МССР по плану на начало 1946-1947 учебного года. *Reţeaua şi contingentul studenţilor din instituţiile de învăţământ superior şi mediu de specialitate ale RSSM la începutul anului de învăţământ 1946/1947* 501

224. Письмо Всесоюзного комитета по делам высшей школы при СМ СССР от 11 апреля 1946 г. в адрес СМ МССР. *Scrisoarea Comitetului Unional pentru Şcoala Superioară a SM al URSS din 11 aprilie 1946 în adresa SM al RSSM* 502

225. Письмо председателя СМ МССР на имя заместителя Председателя СМ СССР тов. Молотова В.М. *Scrisoarea preşedintelui SM al RSSM pe numele adjunctului preşedintelui SM al URSS* 503

226. «Об обеспечении студентов-выпускников ВУЗов МССР». Проект постановления СМ МССР (апрель 1946 г.) *Cu privire la asigurarea absolvenţilor instituţiilor de învăţământ superior din RSSM.* Proiect de Hotărâre al SM al RSSM din aprilie 1946 504

227. Проект постановления СМ МССР о выделении помещений Молдавскому государственному университету. *Proiect de Hotărâre a SM al RSSM despre repartizarea încăperilor Universităţii de Stat din Moldova* 505

228. Письмо управляющего делами СМ МССР адресованное председателю Кишиневского горисполкома от 18 апреля 1946 г. *Scrisoarea şefului Direcţiei Administrative a SM al RSSM adresată preşedintelui Comitetului Executiv al or. Chişinău din 18 aprilie 1946* 506

229. «О мероприятиях по укреплению работы Кишиневского Педагогического института». Постановление СМ МССР и ЦК КП(б)М. *Cu privire la măsurile de consolidare a Institutului Pedagogic din Chişinău.* Hotărârea SM al RSSM şi a CC al PC(b)M 507

230. Протокол № 11 заседания Ученого совета Кишиневского государственного медицинского института от 26 апреля 1946 г. *Proces-verbal nr. 11 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău din 26 aprilie 1946* 510

231. Сведения о Бельцком учительском институте на 28 апреля 1946 г. *Informaţii despre Institutul Învăţătoresc din Bălţi la data de 28 aprilie 1946* 512

232. Ведомость оборудования аудиторий ин-та (кабинетов) Бельцкого учительского института. Приложение к письму директора Института на имя Министра просвещения МССР от 29 апреля 1946 г. *Inventarul din auditoriile (cabinetele) Institutului Învăţătoresc din Bălţi. Anexa la scrisoaredin 29 aprilie 1946 a directorului Institutului pe adresa Ministerului Învăţământului al RSSM* 514

233. Ведомость инвентаря общежития и корпуса Бельцкого учительского института. Приложение к письму директора института на имя Министра просвещения МССР от 29 апреля 1946 г. *Inventarul din căminul şi blocul de studii ale Institutului Învăţătoresc din Bălţi.* Anexa la scrisoare din 29 aprilie 1946 a directorului Institutului pe adresa Ministerului Învăţământului al RSSM 515

234. Список профессорско-преподавательского состава Бельцкого учительского института. Приложение к письму директора института на имя Министра просвещения МССР от 29 апреля 1946 г. *Lista corpului profesoral al Institutului Învăţătoresc din Bălţi.* Anexa la scrisoare din 29 aprilie 1946 a directorului Institutului pe adresa Ministerului Învăţământului al RSSM 516

235. Письмо и.о. ректора Молдавского государственного университета на имя председателя СМ МССР и секретаря ЦК КП(б)М от 6 мая 1946 г. *Adresa rectorului interimar al Universităţii de Stat din Moldova pe numele preşedintelui SM al RSSM şi al secretarului CC al PC(b)M din 6 mai 1946* 519

236. Протокол № 12 заседания Ученого совета Кишиневского медицинского института от 10 мая 1946 г. *Proces-verbal nr. 12 al şedinţei Consiliului ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău din 10 mai 1946* 521

237. Протокол № 13 открытого партсобрания первичной парторганизации Кишиневского мединститута от 14 мая 1946 г. *Proces-verbal nr. 13 al şedinţei adunării organizaţiei de partid Institutului de Medicină din Chişinău din 14 mai 1946* 525

238. Протокол № 5 заседания партбюро парторганизации Кишиневского сельскохозяйственного института от 16 мая 1946 г. *Proces-verbal nr. 5 al organizaţiei de partid a Institutului Agricol din Chişinău din 16 mai 1946* 529

239. Характеристика на директора Кишиневского сельскохозяйственного института доцента, кандидата бионаук тов. Герасимович Павла Петровича. *Caracteristica directorului Institutului Agricol din Chişinău – doctor în ştiinţe biologice, docentul Gherasimovici Pavel Petrovici.* 531

240. «Об учебном здании для размещения первой очереди Молдавского государственного университета». Постановление № 546 СМ МССР и Бюро ЦК КП(б)М от 4 июня 1946 г. *Cu privire la blocul de studii pentru amplasarea Universităţii de Stat din Moldova.* Hotărârea nr. 546 a SM al RSSM şi a Biroului politic al CC al PC(b)M din 4 iunie 1946 532

241. Тираспольской Антике или поклонники революционной законности. / вместо фельетона/ *Antique din Tiraspol sau admiratorii legalităţii revoluţionare /în loc de foileton/* 534

242. «Об освобождении героев Советского Союза и героев Социалистического Труда от платы за обучение в средних и высших учебных заведений и об установлении им повышенного размера стипендий». Постановление № 1199 от 10 июня 1946 г. СМ СССР от 10 июня 1946 г. *Cu privire la eliberarea eroilor Uniunii Sovietice şi a eroilor Muncii Socialiste de taxa de studii în şcolile medii şi instituţiile de învăţământ superior şi cu privire la stabilirea unui cuantum mai mare a bursei.* Hotărârea nr. 1199 a SM al URSS din 10 iunie 1946 537

243. «О финансировании мероприятий по подготовке к новому 1946-1947 году Кишиневского государственного университета». Постановление № 580 от 10 июня 1946 г. СМ МССР от 10 июня 1946 г. *Cu privire la finanţarea pregătirii Universităţii de Stat din Moldova pentru anul de învăţământ 1946-1947.* Hotărârea nr. 580 a SM al RSSM din 13 iunie 1946 538

244. «О подготовке педагогических учебных заведений к новому 1946/47 учебному году». Проект постановления СМ МССР. *Cu privire la pregătirea instituţiilor de învăţământ pedagogic pentru noul an de învăţământ 1946/1947.* Proiect de hotărâre a SM al RSSM 539

245. «Об улучшении материально-бытовых условий професорсско-преподавательского состава ВУЗов, педагогических училищ и подготовительных курсов институтов МССР». Проект постановления СМ МССР. *Cu privire la îmbunătăţirea condiţiilor materiale şi de viaţă a corpului ştiinţifico-didactic al instituţiilor de învăţământ superior, şcolilor pedagogice şi cursurilor de pregătire ale institutelor RSSM.* Proiect de hotărâre a SM al RSSM 545

246. Докладная Министра просвещения МССР о количестве выпускников средних школ Молдавии в 1946, 1947 и 1948 г. г. *Nota informativă a Ministrului învăţământului al RSSM cu privire la numărul de absolvenţi ai şcolilor medii din RSSM în anii 1946, 1947 şi 1948* 549

247. Письмо заместителя председателя СМ МССР на имя заместителя председателя СМ СССР. *Adresa adjunctul preşedintelui SM al RSSM pe numele adjunctului preşedintelui SM al URSS* 550

248. Протокол № 10 заседания партбюро Кишиневского сельхозинститута им. М.В. Фрунзе от 13 июня 1946 г. *Proces-verbal nr. 10 al şedinţei Biroului de partid a Institutului Agricol din Chişinău M.V. Frunze din 13 iunie 1946* 551

249. Протокол № 6 партийного собрания первичной организации Государственного учительского института города Бельцы от 14 июня 1946 г. *Proces-verbal nr. 6 al adunării organizației primare de partid a Institutului Învățătoresc din Bălți din 14 iunie 1946* 555

250. Отчет Бельцкого государственного учительского института за 1945-1946 учебный год. *Raport de activitate didactică și metodică a Institutului Învățătoresc din Bălți în anul de învățământ 1945/1946* 558

251. «Об организации подготовительных курсов при педагогическом и учительских институтах Министерства просвещения МССР». Постановление № 644 СМ МССР от 2 июля 1946 г. *Cu privire la organizarea cursurilor de pregătire a institutelor pedagogic și învățătorești ale Ministerului Învățământului al RSSM.* Hotărârea nr. 644 a SM al RSSM din 2 iulie 1946 567

252. Справка о состоянии подготовки Тираспольского и Бельцкого учительских институтов к новому 1946-1947 учебному году. *Informație cu privire la progresul pregătirii institutelor învățătorești din Tiraspol și Bălți pentru noul an de învățământ 1946/1947* 568

253. Справка о Кишиневском государственном медицинском институте. *Informație cu privire la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău* 571

254. «О выполнении Постановлений СМ МССР и Бюро ЦК КП(б)М от 4-го марта 1946 года №-202 и от 4-го июня 1946 №-546 «Об организации Молдавского государственного университета». Постановление № 706 СМ МССР от 19 июля 1946 г. *Cu privire la executarea hotărârilor SM al RSSM și a Biroului CC al PC(b)M nr. 202 din 4 martie 1946 și nr. 546 din 4 iunie 1946* Cu privire la organizarea Universității de Stat din Moldova. Hotărârea nr. 706 a SM al RSSM din 19 iulie 1946 575

255. О подготовке Кишиневского государственного педагогического института к новому 1946-1947 учебному году. *Cu privire la pregătirea Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat din Chișinău pentru anul de învățământ 1946/1947* 577

256. «Об утверждении приемо-сдаточного акта Кишиневского сельскохозяйственного института от 7 июня 1946 г.» Приказ № 316 Министра Высшего образования СССР от 9 августа 1946 г. *Cu privire la aprobarea actului de transmitere-primire a Institutului Agricol din Chișinău de la 7 iunie 1946.* Ordinul nr. 316 al Ministrului Învățământului Superior al URSS din 9 august 1946 581

257. Протокол № 14 заседания партбюро Кишиневского сельхозинститута им. М.В. Фрунзе от 9 августа 1946 г. *Proces-verbal nr. 14 al ședinței biroului de partid al Institutului Agricol din Chișinău M.V. Frunze din 9 august 1946* 582

258. Сведения о количестве поступивших заявлений в Кишиневский государственный университет на 20 августа 1946 г. *Informaţii despre numărul de cereri depuse de candidaţii la studii la Universitatea de Stat din Chişinău către 20 august 1946* 584

259. Сводка о ходе рассмотрения заявлений по Кишиневскому государственному университету на 20 августа 1946 г. *Informaţii despre examinarea cererilor depuse pentru admitere la Universitatea de Stat din Chişinău către 20 august 1946* 585

260. Приказ № 54 по Кишиневскому государственному университету от 24 августа 1946 г. *Ordinul nr. 54 din 24 august 1946 al rectorului Universităţii de Stat din Moldova* 586

261. Объявление о конкурсе на замещение вакансии в Кишиневском государственном университете. *Anunţ despre concursul pentru ocuparea posturilor vacante la Universitatea de Stat din Chişinău* 587

262. Протокол № 16 заседания Ученого совета Кишиневского государственного медицинского института от 31 августа 1946 г. *Proces-verbal nr. 16 al şedinţei Consiliului Ştiinţific al Institutului de Medicină din Chişinău din 31 august 1946* 589

263. Отчет о работе Тираспольского государственного учительского института за 1945-1946 учебный год. *Raport cu privire la activitatea Institutului Învăţătoresc din Tiraspol în anul de învăţământ 19451946* 597

264. Письмо директора Кишиневского медицинского института на имя секретаря ЦК КП(б)М от 4 сентября 1946 г. *Adresa directorului Institutului de Medicină din Chişinău către secretarul CC al PC(b)M din 4 septembrie 1946* 611

265. Распоряжение № 1988-р СМ МССР от 7 сентября 1946 г. *Ordinul nr. 1988-p al SM al RSSM din 7 septembrie 1946* 613

266. Протокол № 8 открытого партийного собрания коммунистов парторганизации Бельцкого учительского института от 11 сентября 1946 г.*Proces-verbal nr. 8 al şedinţei adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Învăţătoresc din Bălţi din 11 septembrie 1946* 614

267. Список студентов, прибывших из Москвы для зачисления на учебу в Кишиневский государственный университет. *Lista studenţilor care au sosit din or. Moscova pentru înscrierea la studii la Universitatea de Stat din Chişinău* 618

268. «О закреплении за Кишиневским государственным университетом дома №-99 по улице Болгарской под общежитие для студентов».

Постановление 908 СМ МССР от 17 сентября 1946 г. *Cu privire la atribuirea casei de pe strada Bulgară nr. 99 Universității de Stat din Moldova pentru organizarea căminului studențesc.* Hotărârea nr. 908 a SM al RSSM 621

269. Результаты конкурса по Кишиневскому государственному университету. *Rezultatele concursului pentru ocuparea posturilor științifico-didactice la Universitatea de Stat din Moldova* 622

270. «О состоянии подготовки Кишиневского госуниверситета к 1946-1947 учебному году». Пункт 7 протокола № 133 заседания бюро ЦК КП(б)М от 17-18 сентября 1946 г. *Cu privire la gradul de pregătire a Universității de Stat din Chișinău pentru anul universitar 1946-1947.* Clauza 7 din procesul-verbal nr. 133 al ședinței Biroului CC al PC(b)M din 17-18 septembrie 1946 623

271. Справка о ходе набора студентов и комплектовании кафедр профессорско-преподавательским составом в Кишиневском госуниверситете. *Referință privind progresul admiterii studenților și completării catedrelor Universității de Stat din Moldova cu personal științifico-didactic* 625

272. Справка о состоянии научно-исследовательской работы в ВУЗах города Кишинева. *Referință privind activitatea de cercetare științifică în i nstituțiile de învățământ superior din or. Chișinău* 628

273. «О выполнении постановления СМ МССР № 444 от 22 мая 1946 года «О подготовке школ к 1946-47 учебном году». Постановление № 923 СМ МССР от 19 сентября 1946 г. *Cu privire la executarea hotărârii SM al RSSM nr. 444 din 22 mai 1946* Cu privire la pregătirea școlilor pentru noul an de învățământ. Hotărârea nr. 923 a SM al RSSM 633

274. Отчет Кишиневского медицинского института на начало 1946-1947 учебного года. Форма № 79-к. *Raportul Institutului de Medicină din Chișinău pentru începutul anului de învățământ 1946-1947.* Formular nr. 79-k. 635

275. Отчет Государственной консерватории на начало 1946-1947 учебного года. Форма № 79-к. *Raportul Conservatorului de Stat din Chișinău pentru* începutul anului de învățământ 1946-1947. Formular nr. 79-k. 638

276. Справка по вопросу организации, размещения и строительства Кишиневского госуниверситета. *Notă informativă cu privire la* organizarea, amplasarea și construirea Universității de Stat din Chișinău 641

277. Протокол № 2 заседания Ученого совета Тираспольского учительского института от 2-го октября 1946 г. *Procesul-verbal nr. 2 al ședinței Consiliului Științific al Institutului Învățătoresc din Tiraspol din 2 octombrie 1946* 642

278. «О мерах помощи педагогическому и учительским институтам» Постановление № 962 СМ МССР от 3 октября 1946 г. *Cu privire la măsurile de susţinere a activităţii institutelor pedagogic şi învăţătoreşti.* Hotărârea nr. 962 a SM al RSSM din 3 octombrie 1946 652

279. «Ведомость необходимого количества топлива для педагогического и учительских институтов МССР». Приложение № 1 к постановлению СМ МССР от 3 октября 1946 г. *Fişă de evidenţă a cantităţii de material de foc necesar pentru institutele învăţătoreşti şi pedagogic din RSSM.* Anexa nr. 1 a hotărârii SM al RSSM din 3 octombrie 1946 655

280. «Ведомость потребности строительных материалов для ремонта педвузов Министерства просвещения, выделяемых исполкомами». Приложение № 2 к Постановлению СМ МССР № 962 от 3 октября 1946 г. *Fişă de evidenţă a materialelor de construcţie necesare pentru reparaţia instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din subordinea Ministerului Învăţământului al RSSM.* Anexa nr. 1 a Hotărârii SM al RSSM 656

281. «Ведомость выделения бумаги педвузам Министерства просвещения в IV квартале 1946 года». Приложение № 2 к Постановлению СМ МССР № 962 от 3 октября 1946 г. *Fişă de distribuire a hârtiei de scris instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din subordinea Ministerului Învăţământului al RSSM în trimestru IV al anului 1946.* Anexa nr. 1 a Hotărârii SM al RSSM 657

282. Докладная инспектора Вноровской К.М. о работе педагогических учебных заведений в гор. Тирасполе. *Raport cu privire la activitatea instituţiilor de învăţământ pedagogic din or. Tiraspol* 657

283. Докладная записка Министра здравоохранения Молдавской ССР на имя заместителя заведующего отделом пропаганды и агитации ЦК КП(б)М от 21 октября 1946 г. *Adresa Ministrului Sănătăţii al RSS Moldoveneşti pe numele adjunctului Secţiei Propagandă şi Agitaţia a CC al PC(b)M din 21 octombrie 1946* 664

284. Выписка из приказа № 188-А по Министерстве просвещения МССР от 21 октября 1946 г. *Extras din ordinul nr. 188-A al Ministrului învăţământului al RSSM din 21 octombrie 1946* 666

285. Справка к вопросу об организации Молдавского государственного университета. *Referinţă cu privire la organizarea Universităţii de Stat din Moldova* 667

286. Письмо ректора Кишиневского государственного университета на имя секретаря ЦК КП(б)М по кадрам от 5 ноября 1946 г. *Scrisoarea rectorului Universităţii de Stat din Moldova pe numele secretarului CC al PC(b)M din 5 noiembrie 1946* 671

287. Справка о результатах посещения лекции по основам марксизма-ленинизма в Кишиневской Госконсерватории. *Analiza lecţiilor asistate la* Bazele marxism-leninismului *la Conservatorul de Stat din Chişinău* 672

288. Докладная записка «О материально-бытовых условиях студентов Кишиневского сельхозинститута и состоянии политической работы среди них». *Cu privire la condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor Institutului Agricol din Chişinău şi activitatea politică în rândul lor.* Notă informativă 674

289. Справка о результатах посещения лекции и семинарских занятий по основам марксизма-ленинизма в Кишиневском государственном пединституте. *Analiza lecţiilor şi seminariilor asistate la bazele marxism-leninismului la Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău* 682

290. Докладная записка о преподавании русской и всеобщей литературы в Кишиневском пединституте. *Notă informativă cu privire la predarea literaturii ruse şi universale la Institutul Pedagogic din Chişinău* 686

291. «О торжественном открытии Кишиневского государственного университета». Протокол заседания бюро ЦК ЦК(б)М от 29-30 ноября 1946 г. *Cu privire la ceremonia de deschidere a Universităţii de Stat din Chişinău.* Proces-verbal al şedinţei biroului CC al PC(b)M din 29-30 noiembrie 1946 688

292. Данные о количестве студентов Кишиневского Медицинского института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre numărul de studenţi în instituţiile de învăţământ superior din Institutul de Medicină din Chişinău la 30 noiembrie 1946* 689

293. Данные о составе профессорско-преподавательского состава Кишиневского медицинского института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic Institutul de Medicină din Chişinău la 30 noiembrie 1946* 689

294. Данные о количестве студентов Кишиневского педагогического института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre numărul de studenţi în instituţiile de învăţământ superior din Institutul Pedagogic din Chişinău la 30 noiembrie 1946* 690

295. Данные о составе профессорско-преподавательского состава Кишиневского педагогического института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre structura corpului ştiinţifico-didactic Institutul Pedagogic din Chişinău la 30 noiembrie 1946* 691

296. Списки по переучету специалистов Кишиневского государственного медицинского института по состоянию на 1 декабря 1946 г.

Liste de cartografiere a specialiştilor Institutului de Stat de Medicină din Chişinău la data de 1 decembrie 1946 692

297. Справка «О материально-бытовых условиях и идейно-политическом воспитании студентов Кишиневского Государственного Педагогического Института». *Cu privire la condiţiile materiale şi de trai şi educaţia politico-ideologică a studenţilor Institutului Pedagogic din Chişinău.* Notă informativă 714

298. Справка «О материально-бытовых условиях и идейно-политического воспитания студентов Кишиневского сельскохозяйственного института им. Фрунзе». *Cu privire la condiţiile materiale şi de trai şi educaţia politico-ideologică a studenţilor Institutului Agricol din Chişinău.* Notă informativă 718

299. Докладная об освобождении преподавателя Мирского Д.А. *Referinţă cu privire la eliberarea din funcţie a lectorului D.A. Mirski* 721

300. Справка «О политическом воспитании и материально-бытовом положении студентов Кишиневской госконсерватории». *Cu privire la educaţia politico-ideologică şi condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor Conservatorului de Stat din Chişinău.* Notă informativă 722

301. Справка о состоянии учебно-воспитательной работы в Бельцком учительском институте. *Despre activitatea didactică şi educativă în Institutul Învăţătoresc din Bălţi.* Notă informativă 726

302. «Об улучшении заочного обучения учителей». Постановление №-1171 СМ МССР от 11 декабря 1946 г. *Cu privire la îmbunătăţirea învăţământului cu frecvenţă redusă a învăţătorilor.* Hotărârea nr. 1171 a SM al RSSM din 11 decembrie 1946 730

303. «Сеть заочных отделений педагогических учебных заведений и количество заочников в них». Приложение № 1 к постановлению № 1171 СМ МССР от 11 декабря 1946 г. *Reţeaua de secţii de învăţământ cu frecvenţă redusă a instituţiilor de învăţământ pedagogic şi planul de admitere a studenţilor în anul 1947.* Anexa nr. 1 a hotărârii SM al RSSM din 11 decembrie 1946 732

304. Данные о количестве учащихся подготовительных курсов при Тираспольском государственного учительского института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre numărul de elevilor cursurilor de pregătire de pe lângă Institutul Învăţătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946* 733

305. Данные о количестве студентов Тираспольского государственного учительского института на 30 ноября 1946 г. *Informaţii despre*

numărul de studenți la Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946 734

306. Данные о составе профессорско-преподавательского состава Тираспольского государственного учительского института на 30 ноября 1946 г. *Informații despre structura corpului științifico-didactic al Institutul Învățătoresc de Stat din Tiraspol la 30 noiembrie 1946* 735

307. Данные о количестве студентов Бельцкого государственного учительского института на 30 ноября 1946 г. *Informații despre numărul de studenți Institutul Învățătoresc de Stat din Bălți la 30 noiembrie 1946* 736

308. Данные о составе профессорско-преподавательского состава Бельцкого государственного учительского института на 30 ноября 1946 г. *Informații despre structura corpului științifico-didactic al Institutul Învățătoresc de Stat din Bălți la 30 noiembrie 1946* 737

309. Справка по делу Гершфельд Д.Г. *Informații privind cazul* David Gerşfeld 737

310. Постановление ЦК КП(б)М по делу директора Кишиневской госконсерватории Д. Г. Гершфельд от 17 декабря 1946 г. *Hotărârea CC al PC(b)M cu referire la cazul directorului Conservatorului de Stat din Chișinău D.G. Gerşfeld* 741

311. Протокол № 3 заседания Ученого совета Тираспольского учительского Института от 17 декабря 1946 г. *Proces-verbal nr. 3 al ședinței Consiliului Științific al Institutului Învățătoresc din Tiraspol din 17 decembrie 1946* 742

312. «О мерах по улучшению материально-бытовых условий студентов ВУЗов МССР». Постановление № 1243 СМ МССР от 30 декабря 1946 г. *Cu privire la îmbunătățirea condițiilor materiale și de viață a studenților instituțiilor de învățământ superior din RSSM.* Hotărârea nr. 1243 din 30 decembrie 1946 a SM al RSSM 750

313. Докладная записка комиссии ЦК КП(б)М по проверки материально-бытовых условий рабочих и учащихся учебных заведений г. Тирасполь. *Nota executivă a comisie CC al PC(b)M de evaluare a c ondițiilor materiale și de trai ale muncitorilor și studenților care locuiesc în cămine din or. Tiraspol* 754

314. Протокол № 3 заседания бюро парторганизации Кишиневского госуниверситета от 6 января 1947 г. *Proces-verbal nr. 3 al ședinței biroului organizației de partid al Universității de Stat din Chișinău din 6 ianuarie 1947 [Extras]* 757

315. Протокол № 4 заседания бюро первичной парторганизации Кишиневского государственного университета от 13 января 1947 г. *Proces-verbal nr. 4 al şedinţei biroului organizaţiei de partid al Universităţii de Stat din Chişinău din 13 ianuarie 1947* 762

316. Справка о выполнении Постановления Совета Министров МССР от 30 декабря 1946 г. за № 1243. *Informaţia şefului secţiei aprovizionare a Institutul de Medicină Chişinău cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii nr. 1243 a SM al RSSM din 30 decembrie 1946* 770

317. Докладная записка «О выполнении Постановления № 1243 СМ МССР от 30 декабря 1946 г. «О мерах улучшения материально-бытовых условий студентов ВУЗов МССР /по Кишиневскому университету/». *Cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii nr. 1243 a SM al RSSM din 3 0 decembrie 1946:* Cu privire la măsurile de îmbunătăţire a condiţiilor materiale şi de trai ale studenţilor instituţiilor de învăţământ superior din RSSM. Universitatea din Chişinău. Notă informativă 774

318. Докладная записка и.о. директора Кишиневского медицинского института в адрес ЦК К(и)М от 29 февраля 1947 г. *Referinţa directorului interimar al Institutului de Medicină din Chişinău în adresa CC al PC(b)M din 29 februarie 1947* 776

319. Докладная по проверке материально-бытовых условий студентов Кишиневского медицинского института и о ходе выполнения Постановления СМ МССР от 30 декабря 1946 г. *Referinţă despre condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor Institutului de Medicină din Chişinău şi cu privire la punerea în aplicare a hotărârii SM al RSSM din 30.XII.1946* 778

320. Справка о состоянии материально-бытовых условий студентов Госуниверситета и о ходе выполнения Постановления СМ МССР от 30 декабря 1946 г. *Referinţă despre condiţiile materiale şi de trai ale studenţilor Universităţii de Stat şi cu privire la punerea în aplicare a hotărârii SM al RSSM din 30 decembrie 1946* 781

321. Письмо ректора Государственного университета на имя секретаря ЦК КП(б)М по пропаганде от 11 марта 1947 г. *Scrisoarea rectorului Universităţii de Stat din Moldova către secretarul CC al PC(b)M pentru propaganda S.V. Ţaranov* 784

322. Докладная записка директора Кишиневской государственной консерватории представленная в ЦК КП(б)М 19 марта 1947 г. *Informaţia directorului Conservatorului de Stat din Chişinău prezentată în adresa CC al PC(b)M la 19 martie 1947* 785

323. Протокол №6 заседания кафедры молдавского языка и литературы от 15 марта 1947 г. и заключение проректора Университета, профессора Н. Димо. *Proces-verbal nr. 6 al şedinţei Catedrei de limbă şi literatură moldovenească a Universităţii de Stat din Moldova din 15 martie 1946 şi cconcluzia prorectorului, prof. N. Dimo* 789

324. Письмо ректора Государственного университета в отдел агитации и пропаганды ЦК КП(б)М 24 марта 1947 г. *Scrisoarea rectorului Universităţii de Stat din Moldova în adresa secţiei propagandă şi agitaţie a CC al PC(b)M din 24 martie 1947* 790

325. Протокол № 15 заседания бюро первичной парторганизации Кишиневского госуниверситета от 22 апреля 1947 г. *Proces-verbal nr. 15 al şedinţei biroului organizaţiei primare de partid a Universităţii de Stat din Moldova din 22 aprilie 1947* 791

326. Докладная записка ректора Кишиневского государственного университета в адрес Отдела пропаганды и агитации ЦК КП(б)М от 16 мая 1947 г. *Referinţa rectorului Universităţii de Stat din Moldova în adresa Secţiei propagandă a CC al PC(b)M din 16 mai 1947* 792

327. Докладная записка о подготовке к новому набору студентов на 1947-1948 учебный год по Кишиневскому государственному университету. *Notă informativă cu privire la pregătirea Universităţii de Stat din Chişinău pentru admiterea studenţilor în anul academic 1947-1948* 795

328. Протокол закрытого партийного собрания парторганизации Бельцкого государственного учительского института от 22 мая 1947 г. *Proces-verbal al adunării organizaţiei de partid a Institutului Învăţătoresc de Stat din Bălţi din 22 mai 1947* 796

329. Сведения о контингенте студентов Кишиневского государственного университета по II-курсу на 25 мая 1947 г. *Informaţii despre contingentul studenţilor anului II ai Universităţii de Stat din Moldova la data de 25 mai 1947* 798

330. Сведения о контингенте студентов Кишиневского государственного университета по I-курсу на 25 мая 1947 г. *Informaţii despre contingentul studenţilor anului I ai Universităţii de Stat din Moldova la data de 25 mai 1947* 799

331. Сведения о составе профессоров, преподавателей Кишиневского государственного университета по партийности, национальности и полу на 25 мая 1947 г. *Informaţii despre structura cadrelor*

ştiinţifico-didactice ale Universităţii de Stat din Moldova după apartenenţa politică, naţionalitate şi gen la 25 mai 1947 801

332. Протокол № 1 партийного собрания парторганизации Бельцкого государственного учительского института от 31 мая 1947 г. *Proces-verbal nr. 1 al adunării organizaţiei de partid a Institutului Învăţătoresc de Stat din Bălţi din 31 mai 1947* 801

333. Протокол № 2 партсобрания первичной парторганизации при Бельцком государственном учительском институте от 6 июня 1947 г. *Proces-verbal nr. 2 al adunării organizaţiei primare de partid a Institutului Învăţătoresc de Stat din Bălţi din 6 iunie 1947* 804

334. Стенограмма доклада о состоянии идейно-политической работы с профессорско-преподавательским составом в мединституте / докладчик т. Простомолотов/ и выступлений на бюро Кишиневского горкома КП/б/ Молдавии 20 июня 1947 г. *Stenograma raportului cu privire la activitatea politico-ideologică a corpului ştiinţifico-didactic al Institutului de Medicină din Chişinău şi luările de cuvânt în cadrul şedinţei biroului Comitetului Orăşenesc de partid Chişinău din 20 iunie 1947* 807

INDEX DE NUME

А

Аблов Антон Васильевич –209, 271, 295, 300, 320, 368, 587, 670, 688, 763, 796
Аблов М.А. – 271
Абрикосов Алексей Иванович (патологоанатом) – 813, 815
Авербух Давид Моисеевич – 693, 757, 829,
Авдеева Зинаида Георгиевна – 518, 564
Агасьева Наталья Алексеевна – 87, 89, 93, 95, 98, 99, 100, 205, 257, 270, 271, 295, 314, 315, 322, 324, 325, 368, 398, 442, 446, 669
Агейченко Федор Ефимович – 463, 477, 485, 510, 512, 521, 525, 665, 692
Айзенберг Леонид Иванович (Радион Самуилович) – 219, 275, 290, 291, 300, 631
Айзенберг Любовь Марковна – 693
Айзенберг Розалия Самойловна – 302
Акимов Григорий Григорьевич – 11, 163, 174, 193, 278, 352, 386, 395, 407, 408, 508, 547, 751
Аксельрод Ханна Абрамовна – 693
Аксенов Вячеслав Николаевич – 419, 420
Аксенова Лидия Александровна – 419, 420, 632
Алифанов Ф. – 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 792
Амосов Петр Алексеевич – 100, 136, 148, 154, 155, 205, 229, 230, 255, 257, 269, 315, 320, 321, 322, 344, 345, 353, 354, 375, 377, 398, 405, 413, 441, 443, 446, 448, 451, 452, 467, 473
Ангерт Моисей Исаакович – 298, 301
Андреев Владимир Николаевич – 209, 271, 294, 300, 320, 321, 368, 432, 433, 587, 631, 669
Андреева З.Г. – 271, 618, 728
Андрианов Е.А. – 153
Андрианова (Андреянова) Тамара Андреевна – 234, 245, 303
Андрунакевич Владимир Александрович – 144
Андронатий (студент) – 436
Андрус Онуфрий Григорьевич – 140, 143, 151, 153, 154, 156, 171, 213, 263, 293, 331, 397, 398, 399, 512, 513, 658
Анофрикова Парасковья Степановна – 344, 345, 353, 441, 443, 444, 446, 467, 468
Антонеску Ион – 681
Антосяк Георгий Федорович – 161, 162, 174, 395
Аравин Петр Васильевич – 788
Астрожников Юрий Викторович – 695
Афеногенова Мария Алексеевна – 659
Афтенюк Семен Яковлевич – 313, 340, 349, 351, 395, 396, 422, 445, 486, 508, 510, 540, 547, 550, 613, 634, 653, 688, 731, 732

Б

Байгурт Евдокия Артемовна – 695
Балакин Сергей Леонтьевич – 483, 484, 485, 493, 693
Балашова Нина Ерофеевна – 695
Балтага – 69
Банник Алекандр Прокопович – 33, 39
Банников – 752
Барабань – 419
Баранова Акулина Михайловна – 414, 415
Барановский Афанасий Григорьевич – 42, 43, 395, 396, 412, 413, 442, 443, 444, 467, 469, 508, 571, 576, 578, 581, 653, 691, 722, 836
Барбонягра Клеопатра Георгиевна – 695
Бардиан – 775
Баринов – 409
Баринова – 279
Баркарь – 803
Батров – 408
Батрынся Дмитрий Михайлович – 296, 468
Бачинин Павел Иванович – 739
Бацак Анатолий Иосифович – 695
Белоусов – 506
Белоусова – 557, 615, 617
Беляева Евгения Александровна – 694
Бережная Парасковья Платоновна – 632
Березин Борис Махимович – 89, 218, 249, 282, 301, 530
Березняков Николай Васильевич – 90, 96, 99, 119, 671
Березовский (студент) – 436
Берзовская Блюма Мордуховна – 695
Берингер Моисей Хаимович – 694

Бершадская Тамара Ефимовна – 474, 536, 604, 643, 743
Бешляга Евдокия Фоминишна – 234, 246, 304, 608
Билинкис Самуил Яковлевич – 694
Блинкин Семен Александрович – 477, 593, 630, 693, 813
Bleher I. – 63
Бобанова Мария Максимовна – 694
Бобырева – 645
Богачева Людмила Григорьевна – 694
Боллин Александр Михайлович –694
Большаков И.И. – 561, 727, 804
Борзов Михаил Васильевич –693
Бородавкин (Бородавкин-Арча) Николай – 517, 556, 557, 561, 563, 567, 614, 616, 618, 736, 737, 797, 802, 805, 807
Бородин Петр Григорьевич – 6, 8, 10, 11, 15, 20, 30, 32, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 81, 835
Борча (студент) – 69
Борщ (студентка) – 723
Борщ – 739
Босой – 18, 19
Братковский (студент) – 130, 138, 139
Брашеван (студент) – 69
Брегман Иосиф Григорьевич – 695
Бровко Федор Григорьевич – 624
Бромберг Борис Исакович – 483, 694
Бронштейн (студент) – 68
Брыкина (студентка) – 323, 355, 356
Бугаева (студентка) – 243, 247
Буденек Елена Федоровна – 687
Булат Феодосия Дмитриевна (Е.П.) – 517, 562, 727, 729
Булгар – 754
Бурда А.С. – 556, 557
Бурда – 616
Бурнштейн Суламия Яковлевна – 517
Бутов Ф.М. – 442, 624, 667
Буянов П.С. – 441, 568, 577, 578, 624, 628, 721, 774, 791
Быля Александр Михайлович – 462
Бычков – 760

В

Verbin Akim Akimovici – 62,
Ваксман (студент) – 444, 469
Вакуленко – 615, 616, 617, 727
Вайсман – 131, 444
Вайсман Михаил Матвеевич – 526, 527, 528, 614, 617, 618, 726, 728
Варварецкая Анна Николаевна – 108, 119, 142
Verbin A.A. – 62
Вартичан Иосиф Константинович – 486
Васильев П.И. (студент) – 68, 130, 138, 152, 179, 317
Векслер Григорий Леонтьевич – 9
Великий Андрей Алексеевич – 695
Венедиктов – 387
Вердеревский Дмитрий Дмитриевич – 301, 632
Верина Вера Николаевна – 298, 314, 315, 318, 344, 411, 630
Верлан Н.И. –
Визитей Николай Дмитриевич – 643, 647, 650
Вильдерман Ицек Иосифович – 696
Виноградов Павел Иванович – 273, 275, 300, 529
Винник Надежда Александровна – 696
Витковский – 436
Вноровская Клеопатра Михайловна – 313, 377, 378, 615, 616, 658, 664, 865
Вознюк Иван Яковлевич – 696
Волков Владимир Петрович – 633, 816, 819
Волков И.Ф. – 91, 93, 598, 643, 648, 743, 744
Волкович – 92
Вольская Лидия Владимировна – 632
Вощенэ С.Д. – 585

Г

Gorb G.V. – 62
Габович Арнольд Абраамович – 302
Гадькевич – 602
Гайдай – 833
Галак Ф.К. – 119
Галина Лидия Сергеевна – 697
Галинский Николай Дмитриевич – 296
Галиц Владимир Георгьевич – 90, 91, 96
Галущенко Сергей И. – 674, 686
Галькевич – 435
Гальперин – 68
Гараш – 408
Гарин А. С. – 287
Гарус Иван Иосифович – 529, 551, 552, 553, 554, 632
Геккер Яков Ильич – 697

Георги Н.Г. – 130, 134, 135, 137, 138, 139
Георгиу-Осна Наталья Константиновна – 698
Герасимович Павел Петрович – 275, 276, 280, 281, 282, 288, 290, 301, 385, 487, 529, 532, 551, 552, 553, 576, 582, 583, 681, 860
Гергележиу Афанасий Константинович – 301
Герлиманов Федор Феодорович – 9, 123, 143, 253
Гершфельд Григорий Исаакович – 419, 420, 421
Гершфельд Давид Григорьевич – 201, 366, 418, 419, 420, 421, 632, 725, 738, 739, 740, 741, 742, 868
Геутман Моисей Яковлевич – 696
Гиенко П.Г. – 557, 562, 805
Гладун Б., (студент) – 69
Глазман Мария Николаевна – 697
Глейзер Герш Исакович – 89, 96, 99, 100, 229, 257, 271, 294, 344, 368, 450
Глущенко – 717
Гойко – 436
Голик М. Г. – 406, 624, 763
Голигорский Соломон Давыдович – 698
Голуб Файбыш Моисеевич – 458, 478, 479, 527, 589, 596, 630, 696, 815, 830
Голуб-Горелик София Моисеевна – 697
Голубев Ф.М. – 79, 594
Гольберг Яков Маркович – 697
Гольдман – 449
Гончаренко – 243, 602, 644, 651
Гораудо – 248, 249
Горбатов Георгий Георгиевич – 206, 224, 299
Гордеева Надежда Трофимовна – 696
Горжальман Исай Исаакович – 696
Городецкий Сруль Фроймович – 696
Гофман Рахиль Наумовна – 697
Грачева Вера Тимофеевна – 299
Гречина – 243
Григоренко – 762, 769
Григорьева Нина Павловна – 697
Гримальская Е.К. – 302
Гримальский Валентин Леонидович (Моисеевич) – 296, 300, 632, 669
Гринфельд – 418
Громберг – 593
Гросул (Гроссул) Яким Сергеевич – 93, 151, 204, 205, 206, 207, 256, 260, 262, 294, 314, 315, 317, 321, 344, 345, 368, 372, 375, 398, 411, 450, 468, 630, 670, 715, 759
Гру – 290
Губерова – 754
Губская (Попружная) Полина Ивановна – 254
Гуз Юлий (Идель) Моисеевич – 201, 203, 418, 420, 632
Гуревич Григорий Аронович – 98
Гуреева – 414, 416,
Гуров Леонид Симонович – 418, 419, 420, 739
Гуртовский – 723

Д

Дайлис Иосиф Львович – 201, 203, 418, 419, 420
Даничев – 602
Данкевич Константин Федорович – 738
Дебнер М. (Н.) А. – 363, 365, 630
Дейнеко Надежда Макаровна – 698
Деменко – 724
Демьянов С.Х. (студент) – 439, 720
Денисенко Мария Архиповна – 699
Держи Абраам Менделеевич – 698
Деткова Александра Ивановна – 699
Димо Николай Александрович – 433, 587, 632, 670, 760, 789, 790, 791, 870
Диордица Александр Филлипович – 108, 547, 731
Dlujanschi V.N. – 64
Дмитриев Иван Прокопьевич – 26, 123, 124
Днев Михаил Алексеевич – 301
Добында Григорий Степанович – 91, 92, 95, 99, 214, 227, 313, 320, 349, 377, 434, 571, 669, 852
Докучаева Капиталина Дмитриевна – 698
Долгушин Алексей Николаевич –203, 419, 420, 740
Долев Василий Григорьевич – 201, 203, 418, 419, 420, 421
Дондыш Борис Яковлевич – 698
Дондыш Эмилия Михайловна – 628
Дорогавцева – 458
Дорохов Лазарь Михайлович – 219, 273, 274, 275, 300, 433, 530, 551, 554, 680
Дорофеев Павел Платонович – 300, 631
Дроздов – 552
Друца П.И. – 643, 663
Дубинская Раиса Абрамовна – 235, 246, 247, 304, 643, 645, 646, 650, 660, 661, 743
Дубняков – 738
Дубовицкий Игорь Александрович – 317, 344, 345, 346, 398

Дукельская Мальвия Яковлевна – 698
Духовный Илья Давидович – 259, 298, 314, 670
Дьявор (студент) – 436
Дьяченко Лука Степанович – 186, 280, 338, 366, 394, 396, 403, 410, 487, 505, 506, 507, 541, 549, 568, 577, 622

Е

Евдошенко А.П. – 486
Егорова Галина Александровна – 699, 781
Ежов Николай Николаевич – 699
Еремеев В.П. – 594, 815, 830
Ермакова (студентка) – 426
Есауленко Александр Сергеевич – 764
Ефремов Николай Михайлович (Николаевич) – 246, 304, 602
Ефимова Вера Павловна – 699

Ж

Жаркова Т.И. (студентка) –439, 720
Жебрис Людмила Иосифовна – 699
Живаев Андрей Григорьевич – 827
Жилин – 556, 557
Жосан (студент) – 602
Жук – 282, 659
Жуковский – 553
Журкин – 163

З

Зайцев Н.К. – 598
Закаев – 530, 553, 583
Зарембо-Владычанский Николай Николаевич – 40, 41
Захарова Татьяна Александровна – 500, 501, 699
Зеленов – 100
Зеленчук Степан Спиридонович – 11, 150
Зельцман Владимир Борисович – 297, 314, 380, 451, 467, 468, 681
Зимакасов – 418
Златов Семен Волкович – 419
Золотарев – 263, 264, 797
Золотухин Петр Васильевич – 124, 158
Зорин Александр Петрович – 699
Зубков Анатолий Анатольевич – 825
Зыков Иван Семенович – 406, 624, 626
Зынзарева – 243

И

Игнат Ф. – 556
Игнатов Василий Евсеевич – 257, 258, 296,
Игнатьев (студент) – 359
Ильевич (студент) – 436
Иримица Иван Иванович – 136, 147

К

Кабанская (студентка) – 727
Кавун Степан Апропович – 419, 420, 739
Калитин – 634
Кандинова Г.В. – 585
Капта (студент)– 129
Капустин Анатолий Иванович – 262, 299
Карагиоз – 263, 598
Кармакова Н.А. – 643, 648, 743
Карнетова Ольга Алексеевна – 701
Карпенко Виктор Иванович – 616, 727, 798, 802
Карпенко Тимофей Афанасьевич – 682, 683
Карпиков А.В. – 464, 477, 478, 526, 528, 594
Карчевская Полина Ивановна – 797, 805
Катарабай А.В. – 663
Качура – 757
Кац (студент) – 68
Кац Лев Абрамович – 687
Кацман Евгения Абраамовна – 798
Кафтанов Сергей Васильевич – 110, 184, 266, 284, 286, 309, 310, 326, 329, 332, 340, 390, 391, 401, 404, 520, 521, 541, 582, 625
Кашников Филипп Иванович – 343, 352, 406, 624
Квасов Григорий Васильевич – 193, 208, 280, 289, 343, 394, 487, 534, 539, 551, 568, 577, 624, 752
Кердиваренко Александр Порфирьевич – 216, 219, 300, 498, 529, 530, 532, 553
Кизлов Иван Иванович – 700
Киперман Д. И – 195
Кирилич – 602
Кирилюк (Кириллюк) К.Г. – 634, 752, 771, 777
Кирияк – 760
Кирияшкина – 199
Кирничанский Иван Васильевич – 701
Кирошка Б.Н. – 789
Кирстя Игнат Федорович – 556, 557, 614, 616, 617, 618, 803, 805
Кисиль Серафима Георгиевна – 91, 93, 99, 107, 187, 207, 298, 314, 320

Клетчетов – 632
Климент Шарлотта Юрьевна – 628
Князева – 218, 220, 249, 282, 283, 290
Кобылянская – 243
Ковалева – 805
Ковалев Алексей Алексеевич – 701
Коваленко Татьяна Фоминична – 702
Коваль Николай Григорьевич – 79, 173, 185, 192, 279, 288, 289, 351, 352, 366, 388, 394, 396, 403, 406, 423, 432, 464, 504, 505, 506, 510, 519, 520, 549, 611, 624, 625, 688, 742
Коваль Федор Степанович – 119, 385, 432, 582
Коварский Анатолий Ефимович – 300, 314, 368, 631, 632, 669, 680
Ковчегов Павел Александрович – 758, 759, 760, 762, 763, 765, 796
Ковчегова А.А. – 758, 760, 761, 801
Коган Шулим Иосифович – 701
Коган Д.И. (студент) – 132, 133, 311
Кожухарь Семен Тимофеевич – 304, 305, 399, 431, 463, 472, 584, 585
Койфман Илья Борисович – 235, 246, 247, 304, 306, 363, 598, 604, 609, 610, 643, 645, 646, 664, 743, 744, 802
Козлов Н.И. – 235, 246
Козлова (студентка) – 243
Козырев Андрей Васильевич – 741
Кокорин – 769
Кокорина (студентка) – 720
Колесникова Харитина Ивановна – 518
Колесникова Наталья Михайловна – 701
Колибаба (студент) – 243, 602
Колодзейская Ирена Станиславовна – 205, 223, 224, 260, 262, 297, 325, 375, 380
Колоколова Ольга Давыдовна – 97
Комарик Ольга Куприяновна – 702
Комаровский – 407
Конуп Илья Александрович – 789
Константинов Тихон Антонович – 6, 10, 11, 20, 30, 40, 41, 138, 141, 164, 169, 174, 191, 222, 335, 338, 410, 840
Коренев Порфирий Агеевич – 529, 531, 551, 583
Коркин Владимир Филиппович – 100
Коркина (студентка) – 312
Корлэтяну Николае Григорьевич – 789, 790
Корненко Полина Михайловна – 701
Корнетов Николай Иванович – 485, 524, 592, 595, 690, 700, 713, 770, 778
Корнецов Гавриил Михайлович – 462, 684, 685
Королев Николай Васильевич – 296, 368, 449, 450, 452, 670, 681
Коробков Иван Иванович – 643, 649, 745, 749
Короткова Александра Ивановна – 97, 100, 187, 234, 245, 303, 643, 743, 746
Корочевский (студент) – 243
Копцев Петр Алексеевич – 299, 344, 353, 354, 441, 443, 446, 715
Корнфельд Розалия Ефимовна – 297, 314, 315, 318
Косарев – 583
Косой Владимир Ш. – 536
Кострова Валентина Дмитриевна – 702
Котелев Вадим Витальевич – 302
Котенко – 717
Котляр Б.С. (студент) – 133
Котляров – 156
Котович Вера Алексеевна – 702
Коханский – 135
Кочукова – 416
Кочура – 762
Кошелева – 644, 651
Кравчиков – 621
Крамаренко (студент) – 554, 681
Крамер Адольф Карлович – 477, 478, 525, 591, 595, 665, 700
Крамер Наталья Николаевна – 522, 524
Красильщик Михаил Исаакович – 701
Красова – 803, 804
Красовский Евгений Иванович – 248, 249, 270, 274, 300, 529, 531, 551, 552
Красовский Сергей Васильевич – 510, 511, 512, 701
Красоткин Сергей Иванович – 206, 223, 224, 256, 261, 270, 298, 318, 449
Красоткина Галина Всеволодовна – 299
Крачун Агрипина Никитична – 91, 92, 96, 99, 100, 107, 132, 187, 234, 245, 272, 280, 303, 360, 474, 475, 535, 536, 537, 611, 643,649, 652, 654, 659, 663, 734, 735, 736, 743, 744, 750
Крачун Петр Илларионович – 234, 246, 304, 306, 363, 535, 610, 643, 647, 659, 743
Крачун Тимофей Антипович – 598, 609
Краюшина Евдокия Аксентьевна – 299, 670

Крельберг Хиня Бенционовна (Виньяминовна) – 234, 245, 304, 643, 646, 743, 744,
Кузьминых И.И. – 309, 341, 348, 350, 389, 445
Кузнецов Николай Николаевич – 700
Кулаков – 575, 826, 828,
Кульжинский Сергей Петрович – 632
Куперман – 724
Купинский Евгений Петрович – 700
Купорицкий – 529, 531, 551, 552, 553
Куриер Бронислава Марковна – 700
Курлов Иван Николаевич – 593, 700, 829
Курчатов Петр Андрианович – 209, 248, 274, 290, 296, 300, 302, 368, 632, 670, 680
Курчатова Нина Ивановна – 302
Кутковецкий Яков Афанасьевич – 189, 222, 280
Кутовой Семен Павлович – 529, 531, 551, 583, 679, 680
Курочкина Евгения Владимировна – 474, 536
Кучинский Е.П. – 482, 484, 485, 500, 804, 805
Кушнир Ицко Моисеевич – 702

Л

Лаврентьев Алексей Павлович – 484, 485, 511, 524, 526, 590, 591, 592, 595, 596, 665, 702, 821
Ландау Емилия Ефимовна – 703
Лаптев А.Д. – 418, 459, 479, 499, 500, 527, 528, 594
Лапушкер – 129
Лебедев П. – 539, 635, 655, 732, 752
Левицкая – 723
Левицкая-Янина – 723
Левушкин В.И. – 789
Лейбман Ф.С. – 313
Лейтар (Лейтарь) Вера Василевна – 474, 536, 643, 649, 744
Лемин – 621
Лемперт (Лемберт) Борис Давыдович – 671, 813
Леонов Иван Григорьевич – 484, 521, 534, 585, 586, 587, 620, 623, 625, 642, 672, 688, 757, 758, 760, 761, 762, 766, 768, 769, 776, 783, 785, 791, 794, 796, 799, 800
Леонтьева Лидия Андреевна – 703
Лепешкина Вера Ивановна – 602, 603
Лернер Идель Овсеевич – 703
Лимпе – 100
Литвак Павел Пинхасович – 703
Лиханов – 681
Лихман Павел Федорович – 280
Ложечкина Мария Федоровна – 154, 155, 187, 205, 206, 258, 261, 296, 314, 316, 321, 323, 372, 375, 398, 417, 500, 525, 670, 809, 812, 815, 818, 821, 823, 826, 829
Ломовцева – 442, 444, 685
Лотоцкий Павел Арефьевич – 297
Луценко – 458, 527, 528
Лушер С.Б. – 643, 648, 650, 661, 662, 749
Лыгак (студент) – 243
Лылов – 583
Львов Алексей Николаевич – 476, 481, 483, 485, 499, 524, 526, 527, 528, 590, 591, 596, 689, 702, 763, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 818, 819, 820, 821, 823, 825, 827, 828, 829, 830, 832
Ляликов Сергей Иванович – 815

М

Мазнева Александра Афанасьевна – 705
Майоров – 407
Макарцев – 762, 763
Маклович Семен Тихонович – 646
Маковей –39
Максимов П.И. – 417
Маланюк – 436
Маленков Георгий Максимилианович – 333
Малых – 583
Малышев Евгений Иванович – 216, 249, 291, 300
Мальцев Михаил Лаодикьевич – 389, 391, 688, 810, 811, 812, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 822, 824, 830
Мамайчук Митрофан Иванович – 704
Манеева – 723
Манзюк – 435
Марецкий Сергей Константинович – 643, 662
Маркеев Михаил Иванович – 406
Маркович Абрам Аронович – 704
Марьян – 602
Масалов – 529, 530, 531, 552, 553
Маслов – 406
Матвеев Давыд Иванович – 705, 813, 814, 820, 824, 826, 827, 828, 829
Махоньков – 455
Мацюк Лука Степанович – 583
Маяцкий Феодосий Семенович – 449, 468
Межевалова Ася Георгиевна – 705
Мележ Иван Павлович – 98, 119
Мельник – 68, 359, 540, 752

Мельников – 424, 425, 426, 427, 428
Мельницкая Стефания Гавриловна – 258, 298, 315, 789, 790
Мещерук Иван Иванович – 294, 670
Мещеряков Александр Николаевич – 368, 704
Микаберидзе Тамара Васильевна – 704
Милитяну – 131
Милосердова Анна Ивановна – 703
Мимотин Б.Е. – 419
Мирецкая Вера Ароновна – 704
Мирский Давид Аронович – 315, 318, 380, 398, 722
Митерев Георгий Андреевич – 326, 464, 665
Михайлик – 602
Михайлов М. – 44, 306
Миханьков – 353
Могель – 164
Могилев Михаил Вениаминович – 631, 703, 820
Мозолевский Николай Николаевич – 106, 186, 222, 289, 352, 366, 539
Молотов Вечеслав Михайлович – 3, 16, 28, 284, 287, 333, 432, 464, 503, 520, 550, 859
Молохов Алексей Николаевич – 481, 525, 703
Молчан – 602
Монций – 740
Мордовец Иосиф Лаврентьевич – 624
Морозов Борис Андрианович – 704
Морошан Николае – 69, 89, 93, 136
Москаленко Павел Иванович – 501
Москаленко С.А. – 585
Мохов Николай Андреевич – 412, 442
Мундер А.С. – 743
Мунтян Мария Ефимовна – 232, 234, 245, 304
Мунтян – 812
Муранов – 816
Мурафа – 69
Мурзин – 501
Мучник П.Я. – 179, 214, 215, 380, 398
Мучник Янкель Зельманович – 206
Мышастый Григорий Данилович – 216, 301
Мясковская Клавдия Моисеевна – 234, 247, 304, 643, 667, 743
Мячков – 757, 758

Н

Назаров Александр Дмитриевич – 301
Назарова Надежда Яковлевна – 235, 247, 304, 643, 645, 646, 652, 750
Незнаева – 615
Нагирняк Ефим Анатольевич – 248, 249, 302
Найденов Николай Васильевич – 209, 301, 555
Нарцов Наум Ариянович – 141, 320, 321, 368, 411, 413, 630, 671
Натанзон – 129
Неизвестных Людмила Михайловна – 205, 206, 224, 297, 323, 344, 345, 354, 356, 441, 444, 446, 447, 449, 452, 456, 467, 469
Непочатых – 407
Нечаев – 48, 84, 673, 674, 724, 725
Найденов – 209, 301, 555
Нестеров – 721
Ника Екатерина Семеновна – 302
Ника Григорий Андреевич – 302
Никитин – 615, 618, 659, 797, 803
Никитина К.Т. – 219, 220, 273, 275, 277, 281, 283
Никифоров Анатолий Илларионович – 209, 219, 220, 248, 249, 274, 276, 282, 291, 301, 551, 552, 554, 583, 584, 681
Никогосян Христофор Арамович – 485, 525, 629, 665, 808, 813, 815, 830
Нирка Евгений Александрович – 135, 256, 267, 298, 320, 323, 384, 442, 443, 451
Ницуляк Федор Никитич – 46, 47, 837
Новак – 243
Новицкий – 69
Новотюнников – 615, 616, 617
Ноткин – 629
Нудельман – 131, 132
Няга Штефан – 739

О

Oleandrov L.V. – 62
Овчинников Василий Иванович – 624
Огиренко – 814
Огницев – 723
Оки-Альб – 740
Олейник Андрей Иванович – 343, 408, 444, 446, 451, 467, 469
Омельчук Максим Никанорович – 246, 535
Онилов В.Д. – 643, 667
Опарина – 449
Оргеевская Песл Марковна – 705
Оренштейн Исидор Абрамович – 706
Орлова М. – 217, 219, 220, 249, 275, 282, 415, 612
Орабченко (Оробченко) М. – 301

Осна Александр Ильич – 706
Островский – 263
Остяну – 129

П

Павлицкая Наталья Иосифовна – 89, 97, 100
Павлов Михаил Александрович – 206, 223, 228, 230, 231, 255, 256, 260, 261, 269, 270, 271, 280, 285, 294, 317, 319, 320, 321, 344, 345, 346, 353, 355, 368, 376, 377, 587, 669, 792
Павловская Мария Петровна – 302
Павлова Александра Михайловна – 297
Павлович – 129
Павленко Я.В. – 797, 804, 805, 806
Палатник Хана Марковна – 707
Панкратьев Леонид Иванович – 300, 553, 554, 681
Парван – 650
Парно Ивано Константинович – 297, 643, 650
Паршикова Рима – 707
Перепелюк Николай Игнатьевич – 301, 554
Перлин Борис Зиновьевич – 706
Перлин Лидия Петровна – 706
Пех И.Л. – 615, 618
Платонов Семен Павлович – 49, 201, 604, 643, 647, 659
Подвойская – 713
Поденкова – 725
Поздарник – 723
Поздняков – 458, 459
Полонский Виктор Михайлович – 89, 98
Полушкина Е.В. – 643, 743
Полюхов Михаил Африканович – 704
Поплавская Дора Эммануиловна – 518, 561, 565
Попов – 197, 632
Попова М.А. – 754, 756, 758, 759, 762
Попович-Альперин Родика Ивановна – 295, 321
Поповский (кладовщик) – 130, 140, 163
Поповский Г. И. – 137
Попович Даниил Иванович – 296, 329, 330, 441
Попович Василий Иванович – 314, 320, 368
Попов Х.Г. – 179
Попов П. – 331
Потулов – 88, 92, 134, 136, 147
Препелица Иван Тимофеевич – 561, 565
Преснухин – 428
Прилежаев – 629
Присекин Ефим Никитич – 235, 304, 474, 602
Прокопова – 602
Прокупец Нафталия Гершевна – 708
Пропищан – 435
Простомолотов – 807, 827, 828, 871
Протазанова Анна Яковлевна – 706
Пухальский – 722

Р

Радул Макарий Михайлович – 21, 43, 44, 88, 109, 117, 122, 125, 133, 135, 137, 141, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 155, 157, 158, 161, 162, 187, 250, 268, 306, 613, 688, 836
Разумная Лидия Абрамовна – 707
Райбель (Рейбель) Исидор Маркович – 302
Райкель И.Л. – 301
Райхель – 273, 274, 291
Радько – 281, 301
Ратундалов Семен Ефремович – 407
Рапопорт – 458, 460
Репида Афанасий Васильевич – 561
Репин – 131
Рехелис Шлем Давыдович – 707
Ривкин И. – 164, 174, 222
Рисс Осип Леонтьевич – 301
Рожко Ксения Константиновна – 298
Розенблюм – 436
Розеньер Любовь Алексеевна – 481, 482, 500, 501, 511, 525, 591, 595, 630, 665, 707, 811, 822, 829
Розенталь Борис Ефимович – 615
Розенфельд Фейха Гершевна (Анна Григорьевна) – 91, 96, 100, 187, 234, 245, 246, 303, 360, 474, 535, 643, 743, 746
Ройтман Нахман (Наум) Давидович – 199, 206, 225, 312, 323
Ролдугин – 458
Ролль Неля Азраилевна – 518, 729
Ромашова Василиса Яковлева – 295
Роменский – 265
Росинская – 372
Россолов – 39
Роткина Маргарита Григорьевна – 705
Рошко – 314, 320
Рубашов Савелий Миронович – 447, 479, 484, 525, 591, 592, 593, 595, 706, 815, 822, 832
Рудницкая Татьяна Васильевна – 707
Рудой Борис Захарович – 209, 281, 300

Рудь Герасим Яковлевич – 8, 29, 541, 622, 625, 635, 655, 688, 732
Ружина Вадим Антонович – 450
Русецкий – 449
Руснак Борис Филлипович – 278, 732
Русcков Николай Васильевич – 707
Рухова – 785
Рябов – 414
Ряполова – 435, 602

С

Socoliuc – 73
Саблин Константин Никитич – 174
Савик Нина Фоминична – 709
Савин – 512, 514, 515, 516
Сагинур Абраам Давыдович – 397, 399
Садовникова Вера Александровна – 709
Садонская Александра Георгиевна – 709
Саенко Яков Максимович – 761, 762, 767, 769
Салогор Никита Леонтьевич – 120, 148, 160, 193, 208, 263, 289, 334, 388, 397, 406, 409, 423, 429, 510, 519, 534, 624
Самойленко Вера Александровна – 709
Сапко Петр Иванович – 217, 291
Сафронов Александр Сергеевич – 418
Свириденко – 751
Семпряшкин – 474
Семяшкин – 536
Сенкевич Василий Маркович – 96, 99, 100, 128, 132, 133, 136, 141, 147, 727
Сергеева Зоя Дмитрьевна – 762, 763, 766
Сердукь – 243
Сидоров – 723
Сидоренко – 247, 282
Синельников – 478, 828
Синецкий А. – 268, 329
Синельщиков Вячеслав Алексеевич – 815
Синицын Федор Иванович – 710
Сифик – 638, 641
Скоробогатова Вера Феодоровна – 659
Скромный Лука Павлович – 45
Скрыпкарь – 722
Скульский Георгий Петрович – 343, 394, 407, 533, 576, 612, 621
Случевский Иоан Абрамович – 709
Слуцкая Клавдия Осиповна – 412, 446, 450, 670, 684, 823
Смирнов Дмитрий Иванович – 501, 507, 527, 528, 548, 622, 653
Смирнов Л.В. – 743
Смирягин Александр Васильевич – 709
Смолиевский Ефим Сафронович – 529, 531, 532, 551, 553, 555, 583, 681
Смориго Николай Харитонович – 7, 8, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 160
Соколик – 758, 759
Соболь Розалия Ефремовна – 97, 100
Сорочан Ипатий Христофорович – 407, 417, 457, 459, 460, 463, 464, 476, 481, 482, 485, 510, 511, 512, 521, 535, 574, 576, 589, 590, 591, 595, 596, 613, 665, 708, 810, 816, 822, 823, 824, 828, 832
Сосонкин Залман Симонович – 709
Спицын Виктор Иванович – 144
Сталин Иосиф Висарионович – 3, 33, 34, 70, 120, 122, 204, 205, 216, 217, 218, 246, 253, 284, 383, 387, 425, 426, 447, 464, 532, 538, 563, 564, 629, 647, 679, 680, 729, 763, 797, 807, 808, 810, 826, 828, 839
Старенко Ефим Афанасьевич – 301
Старостенко Николай Тихонович – 708, 809
Старченко – 529, 531
Стедульский С.И. – 671
Степанов – 721
Столяр Ханна Срулевна – 802
Стрелянов – 185, 279
Студенкин Александр Сергеевич – 235, 304, 598, 610
Ступницкая – 644, 651
Стырикович Валерьян Львович – 525
Стыцюк Вера Авраамовна – 710
Субач Лидия Антоновна – 710
Сулла П. – 729
Сумчинский – 537
Сундуков Н.А. – 287
Сухарев Михаил Яковлевич – 407, 408, 476, 478, 524, 594, 595, 666, 708
Сухов Иван Михайлович – 298, 321, 368, 630, 670

Т

Табану – 805
Талицкий – 414, 415
Танасевский – 468
Тарасенко Орест Семенович – 419, 632
Тарасов Николай Иванович – 710

Таратин Георгий Алексеевич – 512, 514, 516, 563, 564, 565, 567, 653, 654, 726, 728, 729, 797, 798, 804, 806, 807
Таратина Стефания Ивановна – 518
Тарус Иван Осипович – 300
Татаров – 337
Тевосян – 280
Терлецкий Михаил Миронович – 234, 245, 246, 303, 598, 643, 743, 746
Теслер – 757
Тетрадов Ц.А. – 302
Теут – 353
Тимофеев – 407
Тимошенко Андрей Григорьевич – 302
Титов Валентин Гаврилович – 303, 306, 598, 610, 643, 648, 743, 746, 748, 749
Титов Николай Сергеевич – 98, 234, 245, 247,
Ткач Д.Г. – 537
Ткач Б.Я. – 754
Ткачук Г.А. – 789, 790
Толицкий – 632
Толстяков – 395
Топор Н.Д. – 144
Троицкий Алексей Алексеевич – 477, 480
Тупиков Михаил Афанасьевич – 301, 632, 681
Тутушкин Федор Яковлевич – 534, 653
Тычина – 286, 287

У

Удальцова Зинаида Владимировна – 97, 100
Уманец Мария Христофоровна – 744
Урсул Моисей Макарович – 70, 451, 467, 468

Ф

Фадеев Степан Никифорович – 467, 468, 670
Фарбер – 555
Фаерштейн Моисей Григорьевич – 91
Федорова Мария Ефремовна – 295, 312, 368, 450, 670, 680
Фесенко Иван Константинович – 125, 136, 147, 200, 406, 665
Финкельштейн – 418, 457, 460, 499, 500, 501, 528
Фомичев – 415
Форш Валентин Феодорович – 9, 11, 12, 21
Фрайницкий – 598
Франк Абраам Самойлович – 711
Фригендлер, студент – 133
Фролов Николай Павлович – 217, 219, 220, 248, 249, 274, 275, 277, 282, 290, 291, 300, 680
Фрунзе (Фрунза) Федора Федоровна – 304, 643, 743, 744
Фурман Александр Самойлович – 499, 511, 527, 592, 710, 812, 813, 815, 819, 820, 825, 826, 829

Х

Хайцина Цивия Марковна – 98
Хахамов – 795
Хаханянц Елена Михайловна – 487
Хвалов – 215, 265, 323
Хломов М. – 16, 22, 28
Хмелницкая Е.Н. – 301
Хореин – 727
Хреноватая – 598

Ц

Царанов Степан Васильевич – 125, 136, 145, 200, 424, 433, 629, 672, 784
Цулимов А.И. – 628, 761
Цуркан Кирил Иванович – 456
Цуркан Т.К. – 643
Цыборский Григорий Исаакович – 711
Цыганко Владимир Васильевич – 406

Ч

Чадаев Яков Ермолаевич – 287, 538
Чебан Алексей Сафронович – 147
Чебан Иван Дмитриевич – 150
Чебаненко – 243
Чекурин Василий Петрович – 478, 481, 482, 527, 631, 711, 812
Ченкин – 18
Червяков – 760
Черемин – 500, 501
Черемисин Григорий Андреевич – 386, 395, 504, 508, 533, 577, 654, 752
Черемухин – 406
Череп Иван Исидорович – 531, 681
Чернат – 8, 11
Чернец – 415
Чернова – 281, 282
Четыркин Иван Сергеевич – 301, 632
Чизкунова Евгения Алексеевна – 712
Чобану – 601
Чуракин – 199

Чохели – 529, 530
Чучмарева Елена Васильевна – 476
Чуткерашвили Е. В. – 158, 159, 329, 330, 503

Ш

Шадренко Аниса Тихоновна – 712
Шалимов – 408
Шарапов Борис Иванович – 630, 665, 711
Шарапов В.И. – 479, 591, 595
Шатирян – 739
Шварц Вера Михайловна – 712
Шевченко Алексей Петрович – 119, 246
Шевченко Степан Яковлевич – 304, 602
Шевченко Т.Г. – 42, 43, 108, 836
Шельпяков Николай Андреевич – 406
Шемяков Дмитрий Егорович – 459, 460, 827, 828, 829
Шенфайн Анатолий Александрович – 711
Шепелев – 406
Шербул Гавриил Васильевич – 643, 661, 749
Шестаков Владимир Васильевич – 712
Шклярук – 654
Шигин – 757, 758
Шикалов Петр Ильич – 517
Шимаров Павел Афанасьевич – 234, 245, 303, 743, 749
Ширинкин – 415, 529, 551, 583
Широков – 757, 758, 762, 791
Ширяева Надежда Васильевна – 290, 302
Шитов – 721
Шлаен Иосиф Моисеевич – 92, 151, 179, 296, 315, 317, 318
Шлеймович, студент – 68
Шляпин – 721
Шмарский – 757
Шор Л. – 457, 460, 499, 500, 501, 528, 771, 772, 774, 780
Шпит – 264, 397
Шрайбер Лев Борисович – 711
Шройт Исаак Георгиевич – 712
Штаркман – 598, 646
Штейнвиль Бенцион Израилевич – 299, 325, 444
Штемберг – 535
Штернталь Абрам Фроймович – 295
Штицман Ф.З. – 643, 663
Шувалов С.В. – 458, 460, 466
Шуляк Леонтий Петрович – 712
Швец – 359, 436

Щ

Щелоков Михаил Дмитриевич – 406
Щербакова Анна Константиновна – 712
Щербаков – 39
Щербинская – 324
Щлейник – 442
Щука Мария Харитоновна – 517, 728

Э

Эглер Израиль М. – 518
Эрман М.И. – 713
Эфрус Симон Саулович – 713
Эйдельман – 602

Ю

Юдин Павел Федорович – 286
Юдин Павел Александрович – 548, 615
Юраш Анна Георгиевна – 260, 271, 298, 321, 413
Юровская Т.С. – 419, 420
Юрченко – 583

Я

Яковенко Мария Ивановна – 187, 234, 245, 303
Яковлев И. – 462, 757, 758, 762, 763, 764, 766, 767
Якубанис Николай Борисович – 99, 100, 127, 128, 135, 187, 398, 671
Ярощук Валентина Львовна – 96, 99, 100, 107, 119, 135, 224, 229, 261, 298, 314, 323, 344, 353, 356, 375, 467
Ярошенко Михаил Федорович – 93, 99, 107, 119, 229, 271, 295, 314, 315, 375, 467, 468, 630, 669
Ярушка – 552
Яфунаева Марьям Каюмовна – 713